

DEO DUCENTE

VLYSSIS ALDROVANDI
PHILOSOPHI ET MEDICI
BONONIENSIS

ORNITHOLOGIAE
Tomus tertius, ac postremus.

AD ILLVSTRISSIMVM PRINCIPEM
ALEXANDRVM PERETTVM
S.R.E. CARD. MONTALTVM
Vicecancellarium, & Bononiae
LEGATVM

CVM INDICE
COPIOSISSIMO
VARIARVM
LINGVARVM

BONONIAE
APVD IO. BAPT. BELLAGAMBAM M DCIII SVPERIORV PERMISSV

INTERNA VIRTVS
MAXIMI
HEROIS EXPONI
NEQVIT

SERVATI FACI-
MVS MERITOSQ.
NOVAMVS
HONORES

CVM PRIVILEGIO S. CAES. M. MAGNI HETRVRIAE
DVCIS, ET DVCIS VRBINI.

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI

ALEXANDRO PERETTO,

S.R.E. Cardin. Montalto, Vicecancellario, & Bononiæ Legato.

VLYSSES ALDROVANDVS S.P.D.

CVM mecum reputo, Cardinalis Illustrissime, reputo autem sæpissimè, cur tot doctissimorum virorum lucubrationes, quæ alioqui studiosis litterarum plurimum conducerent, altis sæpè tenebris immersæ remanent, non solùm de eo solicitus esse cœpi, verùm etiam summopere dolere. Etenim si vires facultatesq; meas inspicio exhaustas ex tot immensis sumptibus, quos in tot operibus conscribendis, & in Iconibus, quibus illustrantur, fossilium, plantarum, & animalium, incidendis, impendi, atq; tantillum mihi vitæ curriculum superesse video, quod aliàs dum tenuis est fortuna, & ingens lucubrationum moles, longissimam annorum seriem postularet, eas in hanc lucem edere non posse certè scio. Quamobrem in præcedenti de Auibus volumine, quod tibi dicatum volui, catalogum earum omnium præfixi, non ad ostentationem, aut futilem aliam ambitionem, vti æmulus aliquis maleuolentiæ quodam stimulo id me fecisse, iudicare possit, sed vt principum animos, qui litteratorum rebus student, atque vtilitati, ad edendum incitarem: licèt paucos esse nouerim, quibus artes liberarales curæ sunt ac cordi; quin si qui sunt, ij sanè nigris Cycnis, & albis Coruis rariores existunt, atque hi rursus insigni aliquo calcari incitandi: Tu verò nec stimulo, nec alio quopiam incitamento eguisti; quin spontè nullis non viris probis & doctis, quorum honesti modo noti sunt labores, ita auxiliaris, easq; fers suppetias, vt tibi quasi vni & soli vniuersa studiosorum respub. plurimum debeat. Inde nimirum euenit, vt in omnibus vrbibus non solùm Italiæ, sed totius etiam Europæ, & fortassis quoque Africæ, atque Asiæ nomen adeo in omnium ore versetur, vt nullum aliud sit frequentius. Vbicunque sanè terrarum non tam genij & ingenij tui facilitas, aut quod in tam tenera ætate, cùm in

Cardinalium amplissimorum numerum ad tam celsam honoris sedem ascitus esses, tantam rerum negotiorumq; molem ferre ac sustinere potueris, aut administrationes eas velut Nestorea prudentia atq; sapientia plenas edideris, in admiratione fuit, quàm fuit ineffabilis illa tua erga probos litteratosq; liberalitas. Prudentia quidem in alijs quoque principibus quandoque elucet, quorum tamen nomen, quòd sibi tantùm suisq; studeant, vix patriæ suæ regnique terminos excedit, ipsiq; nullum planè post mortem immortalitatis signum relinquunt, quando tuum Illustrissime Cardinalis, aliorumq; qui à te sumpto exemplo, studiosorum honestos conatus promouent, nomẽ immortale ac æuiternum sit permansurum. Tuæ ego illius liberalitatis ope vsus secundum Ornithologiæ meæ tomum in lucem edidi, & nunc rursus tertium ac postremum, qui de auibus aquaticis agit omnibus, quotquot videre vnquam mihi licuit, qui & ipse profectò nunquam erat prodīturus ex profundis quibus immersus iacebat, tenebris, nisi eiusdem tuæ liberalitatis eximio splendore illustratus fuisset. Cycni auis typo hieroglyphico senem musicum significabant sapientes Aegyptij, (vt in hoc volumine legere est) quòd eò suauius ea canere videatur, quò magis in senium vergit: atque vtinam ego in hoc vltimo, ac decrepito senio ita Cycnea musica præstarem, ac ita suauiter psallerem, vt vel primoribus tantùm labris laudes tuas attingere, non dicam cantare queam: quod equidem summo animi candore, qui per eandem volucrem indicatur, præstare conarer. Ciconiæ quoque historia pertractatur, cuius exemplo, quia parentes, à quibus & vitam accepit, & in infantia enutrita est, cùm viribus effœti sunt, omnia quæ ad victum necessaria sunt, suppeditat, gratiam ijs, à quibus beneficium accepimus, eamq; si non parem propter iniquioris fortunæ culpam nequeamus, tamen aliquando scribendo, bene sentiendo, & assiduis eos laudibus extollendo, referre ab eisdem Aegyptijs admonemur. Sed cùm tu mihi Cardinalis illustrissime longè plus quàm auis illa suis parentibus, præstiteris, cùm, inquam, liberalissimè mihi seni, & veluti naufragium studiorum meorum patienti vtpote alter Mæcenas præsto fueris, quamnam tibi gratiam referam? vtriusque autem honoris interest & tui & mei, tui qui nunquam satis laudari potes, mei qui nunquam satis laudare possum, etiamsi centum linguæ sint oraq; centum & ferrea vox, vt inquit ille qui tam diuino carmine Augustum laudare conatus est, & nũquam satis laudare potuit, Augustum, inquam, qui te diuitijs quidem longè fuit potentior, vtpote totius ferè terrarum orbis ferè dominus, animi verò dotibus, magnanimitate, liberalitate & consimilium virtutum aliarum ornamentis longè inferior. Alexander Macedo visa Achillis statua fleuisse fertur, quòd hic virtutum suarum præconem habuisset Homerum, poëtam vt doctissimum, ita quoque facundissimum; & rectè quidem; nam licet ipse longè maiora ac laudabiliora præstitisset, deerat tamen, qui ea conscribendo posteris communicaret, vt inde sumpto exemplo res prudenter fortiterq; cùm domi, tùm foris gererent, atque vt ipse Aristotelem, alij alios qui ad commune studiosorum commodum, quæ vel experientia, vel proprio marte adinuenissent, diuulgabant, opitularentur. Tu verò qui omnes iuuas, sed non ideo iuuas, vt inde tibi gloriolam aliquam accedere velis, (abest enim à te omnis ambitio) sed eo solùm animo, vt litteratis prosis, non Homero eges alioue facundissimo præcone, qui scriptis reddat nomen æuiternum, sed qui teipsum nobis reddat immortalem, vel saltem tibi Nestoreos annos concedat; quod cùm in solius dei, qui solus immortalis est, sit potestate,

hunc

hunc ego enixè precabor, vt te ad omnium doctorum bonorumq; vtilitatem, adq; sacræ eius Ecclesiæ splendorem diutissimè incolumem conseruet: abs te interim etiam atq; etiam peto, vt postremos hosce Ornithologiæ meæ libros eadem beneuolentia, benignitateque atque humanitate suscipias, qua priores prosequi non es dedignatus, sub ijsdem demum patrocinij alis foueas, atque ita foueas, vt aduersus omnium maleuolorum caninos dentes illæsi permaneant. Vale.

EGO Fr. Daniel Mallonius sac. Fesulanæ Cong. Sancti Hieronymi, Theologiæ professor publicus, atq; pro Archiepiscopali Curia Bononien. Reuisor deputatus, tertiam hanc Ornithologiæ partem, Excellentissimi atque inter præcipuos nostræ ætatis Philosophos eminentissimi Vlyssis Aldrouandi, quæ de Auibus aquaticis agit, admirabili eruditione conscriptam, diligenter legi, & quod nihil contra sanctæ fidei dogmata, vel probatos mores, vel sac. Indicis regulas contineret, vt typis mandaretur, probaui.

Idem qui suprà F. Daniel Mallonius.

EGO Fr. Aloysius Festa Vrceanus in Conuentu Sancti Dominici de Bononia Baccalaureus, & sanctissimæ Inquisitionis Vicarius, hoc opus de Ornithologia inscriptum, atq; per illustrem admodum, eruditissimumq; virum D. Vlyssem Aldrouandum Philosophum suæ tempestatis celeberrimum, compilatum, diligenter perlegi, cumq; nihil in eo quod fidem, bonos mores, seu catholicos principes lædat, animaduerterim, quinimò opus & doctrinæ subtilitate, & styli nitore, & rerum, quæ in eo tractantur, copia, & varietate adeò insigne compererim; vt nedum philosophis, verùm & theologis quàm vtile futurum iudicauerim, ideo facultatem, vt imprimatur, concedo.

Ita est; ego Fr. Aloysius qui suprà.

CATALOGVS AVTHORVM omnium quibus in tribus Ornithologiæ meæ tomis vsus sum.

A

Abbas Ioachinus.
Aben Ezra.
Abraham Esre.
Abrahamus Ortelius.
Abimeron Abinzohar.
de Accipitrina arte tractatus.
Accursius.
Achilles Bocchius.
Acron grammaticus.
Actuarius.
Adamus Lonicerus.
Adolphus Occo.
Adrianus Turnebus.
Aelianus.
Aelius Iulius Crotta.
Aeneas Syluius.
Aeschylus.
Aesopus Phrygius.
Aetius.
Albanus.
Albericus Vespusius.
Albertus Constantinus.
Albertus Crantzius.
Albertus Magnus.
Albertus Pigna.
Alcadinus Siculus.
Alcinous.
Aldus Manutius.
Alexander Aphrodisæus.
Alexander ab Alexandro
Alexander Benedictus.
Alexander Petronius.
Alex. Trallianus.
Alexis Comicus.
Aloysius Alemanus.
Aloysius Anguillara.
Aloysius Cadamustus.
Aloysius Granata.
Aloysius Lippomanus.
Aloysius Mundella.
Alphonsus Tostatus.
Aluares Hispanus.
Amatus Lusitanus.
D. Ambrosius.
Ambrosius Calepinus.
Ambrosius Nolanus.
Ambrosius Nouidius.
Ammianus Marcellinus.
Amintus Frisius.
Anacreon.
Anatolius.
Andreas Alciatus.
Andreas Baccius.
And. Bellunensis.
And. Dactius Florentinus.
And. Dinus Iustinopolitanus.
Andreas Fuluius.
And. Furnerius.
Andreas Placus.
Andreas Theuetus.
And. Tiraquellus.
And. Turnerius.
Angelus Decembrius.
Angelus Politianus.
Antipater.
Antonini cronica.
Antonius Liberalis.
Antonius Augustinus.
Antonius Gainerius.
Antonius Gigas.
Antonius Louisinus.
Antonius Ludouicus.
Antonius Mizalus.
Anton. Musa Brasauolus.
Antonius Nebrissensis.
D. Antonius Patauinus.
Antonius Ricciardus.
Apollodorus.
Apollonius Tyaneus.
Appianus Alexandrinus.
Apsyrtus.
Apuleius.
Aratus.
Areteus.
Aristoteles.
Arnoldus de Villanoua.
Arrianus.
Artemidorus.
Ascantius Martinengus.
ascantius Pedianus.
athenæus.
D. Augustinus.
augustinus Gallus.
augustinus Niphus.
auicenna.
autenus.
aulus Gellius.
aulus Hirtius.
aurelius Simmachus.
aurelius Victor.
ausonius.
author de natura rerum.

B

Baldus.
Baptista Campofulgosus.
Baptista Mantuanus.
Bartholus.
Bartholomæus Anglicus.
B. Basilius Magnus.
Beda.
Bellisarius.
Bernardinus Gomesius.
Bernardinus Scordonius.
Bibliæ.
Blondus.
Boetius.
Brodæus.
Brudus Lusitanus.
Bruno Amberbachius.

C

Caecus Asculanus.
Cælius Calcagninus.
Cælius Apitius.
Cælius Aurelianus.
Cælius Panonius.
Cælius Rhodoginus.
Cæsar Baronius Cardinalis.
Cæsar Germanicus.
Cæsar Rinaldus.
Caietanus.
Callimachus.
Callistratus iureconsultu.
Calphurnius.
Carolus Clusius.
Carolus Sigonius.
Carolus Ruinus.
Carolus Stephanus.
Cassanæus.
Cassiodorus.
Castor Durantes.
Catullus.
Chaldaicum dictionarium.
Christianus Adrichomius.
Christophorus Columbus.
Christophorus Encelius.
Chrystophorus Myleus.

D. Chry-

Catalogus Authorum.

D. Chrysostomus
Cicero
Claudianus
Claudius Paradinus
Clitarchus
Codex iuris ciuilis
Collenutius
Conradus Heresbachius
D. Consolis Ponce de Leon
Constantius Landus
Constantius Felix
Corippus Africanus
Constantinus Cæsar
Cornelius Gemma
Cornelius Celsus
Cornelius Iansenius
Cornelius Iudaus
Cornelius Tacitus
Ctesias
Cyrillus
Cyprianus

D

Damascenus
Dantes
Daretes Phrygius
David Kimhi
Demetrius Constantinopol.
Demosthenes
Dectes Cretensis
Didymus
Diodorus Siculus
Diogenes Laertius
Dion Cassius
Dion Chrysostomus
Dionysius Areopagita
Dionysius Carthusianus
Dionysius Halicarnassaus
Dionysius Lambinus
Dioscorides
Donatus
Domitius Calderinus
I. Drusius
Dubrauius

E

Ebenbitar
Eduardus Vvottonus
Elia Venetus
Ennius
Epictetus
Epigrammata Graca
Etymologus Etymologus
Euangelista Quatramius
Euonymus Philiater
Euripides
Eusebius Pamphilus
Eustathius
Eutropius

F

Fasellus
Federicus Nausea
Fenestella
Ferdinandus Columbus
Ferdinandus Sanctius
Festus Pompeius
Flauius Iosephus
Flauius Vopiscus
Florentinus
Florus
Fonteius
Franciscus Bernius
Franciscus Campanus
Franc. Carcanus.
Franciscus Iunctinus
Francisc. Iuretus
Franc. Patritius
Franc. Petrarcha
Franc. Ribera
Franc. Sanctius
Fulgentius
Fulgentius Placida
Fulgosus
Fuluius Vrsinus.

G

Gabriel Card. Paleottus
Galenus
Galenius
Gentilis
Georgius Agricola
Georgius Alexandrinus
Georgius Brunus
Georgius Pachymerius
Georgius Pictorius
Gerardus Mercator
Geruasius Tibellosius
Gisbertus Genebrardus
Glossa Graca
Glossa interlinearis
Gonsaluus Ouiedus
Gordonius
Grabiel Eaernus Cremonens
Grapaldus
Grasius
Gregorius Nyssenus
Gregorius Papa
Gualterius Ryffius
Gulielmus Budæus
Gulielmus Coulus
Gulielmus Grattarolus
Guliel. Nebricensis
Guliel. Patinus
Guliel. Parisiensis
Guliel. Pastregius
Guliel. Philander
Guliel. Turnerus
Gybertus Longolius

H

Haithonus
Hector Boethius
Heliodorus
Hercules Stroza
Henricus Stephanus
Herna Aegyptius
Hermolaus Barbarus
Hermogines Græcus
Herodianus
Hesiodus
Hesychius
D. Hieronymus
Hieronymus Accorombona
Hieronymus Cardanus
Hieronymu, Fracastorius
Hieronymus Garimbertus
Hieronymus Lauretus
Hieronymus Mercurialis
Hieronymus Ruscellus
Hieronymus Tragus
Hieronymus Vada
Hippocrates
Historia Ecclesia Mediolanensis
Historia tripartita
Horatius
Homerus
Humelbergius
Hubertus Golzius
Hyginus.

I

Iacobus Cruquius Messenius
Iacobus Dalechampius
Iacobus Maluezzus
Iacobus Sanazzarius
Iacobus Stendelius
Iacobus Syluius Parisiensis
Iacobus Tabernamontanus
Iacobus Vitriacensis Cardina
Iaponicarum rerum liber
Incognitus in Psalmos
Ioacchinus Abbas
Ioacchinus Camerarius iunior
Ioacchinus Perionius
Ioannes Antonius Pantheus
Ioan. Bapt. Folengius
Ioan. Bapt. Pius
Ioan. Bapt. Porta
Ioann. Bocatius
Ioan. Bohemus
Ioannes Boterus Benacus
Ioan. Bruyerinus Campegius
Ioannes Claymundus
Ioan. Costæus

Ioannes

Catalogus Authorum.

Joannes Fernelius
Joannes Garzonius Bonon.
Ioan. Goeuroius
Ioan: Gonsalez
Ioan:Goropius
Ioannes Goutherus
Ioan:Iacobus Vveckerus
Ioannes Kentmannus
Ioan:Khuenius Breidbachius
Ioannes Langius
Ioannes Leo Africanus
Ioan:Lesleus Scotus
Ioan:de Mondouilla
Ioan:Rauisius Textor
Ioannes Rosinus
Ioan:Spondanus
Ioan:Stoeflerus
Ioan:Tortellius
Ioannes Vrsinus
Iosephus Acosta
Iosephus Scaliger
Iouianus Pontanus
D. Irenæus
Isacius Tzetzes
Isychius
Isidorus Hispalensis
Isidorus Pelusiota
Iulius Alexandrinus
Iulius Cæsar
Iulius Cæsar Scaliger
Iulius Capitolinus
Iulius Firmicus
Iulius Obsequens
Iustinianus
Iustinus
Iustinus Globerus
Iustus Lipsius
Iuuenalis

K

Kiranides

L

Laberius
Lactantius Firmianus
Lambertus Hortensius
Lambertus Schafnaburgensis
Lamprodius
Laurentius de Anania
Laurentius Ioubertus
Laurentius Rusius
Laurentius Surius
Laurentius Valla
Lemnius Rhætus
Leonellus Fauentinus
Leonicenus
Leonicus Tomæus
Leuinus Apollonius
Leuinus Lemnius
Leonicus Tomæus
Lexica Græca & latina varia
Lindanus Dordracenus
Liuius
Lodouicus Domenicus
Lucanus
Lucianus
Lucilius
Lucretius
Ludouicus Ariostus
Lud. Guicciardinus
Ludouicus Patritius
Ludouicus Romanus
Ludouicus Viues
Lycophron

M

Macrobius
Manilius
Marcellus Empiricus
Mar. Ant. Marsilius Bonon.
Marc. Ant. Tritonius
Marcus Gattinaria
Martianus Sanctus Barolitanus.
Marlianus Sanctius
Martialis
Martianus Capella
Martinus Cromerus
Martinus Polonus
Matthias Lobelius
Matthias à Micou
Mauritius Cordeus
Melchior Guilandinus
Menander
Mercerus
Michael Glyca
Michael Sauonarola
Moschus
Moses Ramban

N

Natalis Comes
Nemesianus
Neuius
Nicander
Nicephorus Gregorius
Nicolaus Contus
Nicolaus Erythræus
Nicolaus Florentinus
Nicolaus Leonicus
Nicolaus Myrepsus
Nicolaus Perottus
Nicolaus Reusnerus
Nicolaus Valla
Nonius Marcellus
Notitia Orientis & Occidentis.

O

Octauius Oratianus.
Odericus è Foroiulij
Oecolampadius
Olaus Magnus
Onophrius Panuinius.
Oppianus
Oribasius.
Origenes Adamantius
Orus Apollo
Ornithologus
Ouidius

P

Palladius
Pandectæ
Panormitanus
Paulus Aegineta
Paulus à Castro
Paulus Diaconus
Paulus Grysaldus
Paulus Iouius
Paulus Manutius
Paulus Orosius
Paulus Venetus
Pausanias
Perionius
Persius
Petronius Arbiter
Pet. And. Matthiolus
Pet. Angelius Bargæus
Petrus Aponensis
Petrus Beccarinus
Petrus Bellonius
Petrus Crescentiensis
Petrus Crinitus
Petrus Gillius
Petrus martyr
Pet. Nannius Alcmarianus
Petrus Pithoeus
Petrus Victorius
Phanocles
Phauorinus
Pherecides
Philes
Philomelæ author
Philippus Beroaldus
Philo Iudæus
Philostratus
Pierius Valerianus
Pindarus
Pindari Scholiastes
Platina
Plato
Plautus
Plinius
Plotinus
Plutarchus

Poly-

Catalogus Authorum.

VLYSSIS

RES EST NON
PARVA) REPONAS
SENSIBVS HÆC IMIS
VLYSSES ALDROVANDVS BONONIENSIS
ANNO AETATIS LXXX.
ALDROVANDE tuam tam paruo pictor in ære
Effigiem potuit pingere, non animi
Dotes mirificas, namq; has monumenta loquuntur
Vestra vir Eois cognite et Hesperijs.
I.C.W.

VLYSSIS ALDROVANDI PHILOSOPHI ET MEDICI BONONIENSIS,

ORNITHOLOGIÆ, LIBER DECIMVSNONVS.

QVI EST DE AVIBVS PALMIPEDIBVS.

DE CYCNO. Cap. I.

ORDINIS RATIO.

QVANQVAM propter institutam in hac nostra Ornithologia methodum, aues, de quibus hactenus nihil dictum est, in hunc postremum tomum reiecerimus; nolim tamen, quis ideo sibi persuadeat, eas prorsus viles, & abiectas esse. Sunt enim & in his, cùm corporis, tùm animi præstantiâ non cum præcedentibus tantùm comparandæ, sed etiam, quæ, laudare, imò illis præferre volenti, quàm plurima, atque efficacia argumenta præbere queant: quemadmodum passim suis deinde locis patebit. Degunt verò eiusmodi aues, aliæ in aquis, σαγανόποδες, id est, palmipedes dictæ, vt sunt Cycni, Anseres, Anates: aliæ licet prope aquas obuersentur, has tamen non intrant, vel si intrant, non natant, vt Ciconiæ, Ardeæ, Grues, Gallinagines, & id genus aliæ. De cæteris omnibus in duobus præcedentibus Ornithologiæ meæ tomis, quorum prior duodecim, alter sex libris comprænditur, abundè (ni fallor) dictum est. Iam verò in primo tomo Aquila, quæ & Ioui optimo maximo, ac Deorum præstantissimo est dicata, ac cæteris carniuoris multò præstat, vt abundè habes in eius historia principem locum obtinuit: in secundo autem Pauo, auis videlicet cùm pulcherrima, tùm Iunoni Dearum potentissimæ, Iouisq; vxori, & sorori iure merito nuncupata. Itaq; cùm de aquaticis in hoc tertio modò sit scribendum, à quibus & natare, & nauigare homines didicisse videntur, Cycnus non ideo tãtùm, quòd Veneris, & Apollinis, quos Ioue natos poëtæ fabulantur, ales vulgò habeatur, sed quòd etiam non fortè minoribus, quàm Aquila, aut Pauo naturæ dotibus perornatus sit. Eum etenim potiùs, quàm aliam auem veteres Græci, atque Romani, cùm & tauros, tragos, Crios, siue Arietes naues quasdam nuncuparent ab animalium figuris, quibus earum proræ adornabantur, omnium pulcherrimum ornamentum, aptissimumq; iudicarunt, nauis fabricandæ perfectionem, & artem nauigandi, ab hac in primis aue, cæterisq; aquaticis homines æmulatos fuisse, attestantes.

Quarum auiũ historia restet.

Cygno cur primus locus detur.

Nauiũ Grecorum & Romanorũ nomina.

Nauigandi artis inuentio.

tes. Etenim à collo, pectoreq; proram, & carinam, à ventre, & cauda, puppem, & temonem, ab alis vela, à pedibus remos formauerunt. Vnde seruant adhuc rostra vocabulum suum apud Latinos, nauium partes illæ exporrectæ, & acuminatæ ex ære, ferroúe in prora eminentes: & vela sæpius alas nuncupant poetæ: proinde Maro cecinit; *Velorum pandimus alas*, Hesiodum imitatus, qui olim etiam vela νηὸς πτερὰ, id est, nauis alas nominauit: vbi & Proclus commentator ab auibus desumptum hoc ait esse. Prudentissima verò antiquitas meo quidem iudicio, frequentiùs Cycnum, quàm alias aquaticas aues pro ornamento nauibus addebat, non tam ob insignem eius in natando peritiam, (natat enim celerrimè, vt suo pòst loco dicetur) quàm quòd inter eas aspectu longè esset venustior, atque nauigantibus faustus, felixq; haberetur. Quippe propter pulchritudinem suam, qua contemplantes remoratur, in summo semper honore habitus fuit, atque etiamnum est apud magnates, virosq; principes, præcipuè in Belgio, Gallia, atque Anglia, vbi in aquis perennibus, ac riuulis, qui domus, aut palatia alluunt, enutriuntur, acriterq; in occisores animaduertitur. Innumeri referente [a] Ioanne Bruyerino Gallo, in agro Eugolismensi in Tenurio fonte versantur, atq; educantur opera Regum maximi Francisci Valesij eius nominis primi. Agrigentini piscinam summis sumptibus Geloni tyranno longè munificentissimam, atq; pulcherrimam, maximamq; construxisse leguntur, in eamq; fluuios, fontesq; deduxisse, ac Cycnorum tanquam auium nobilissimarum, pulchritudineq; & specie sua eiusmodi pretiosa loca summoperè adornantium, multitudinem coniecisse. Est enim inter aquaticas omnes longè speciosissimus Cycnus, indeq; Olor, idest, totus pulcher nuncupatur: quam profectò formæ præstantiam Lædæ fabula egregiè innuit, quæ à Ioue in candidum Olorem immutato, hoc est, candidissimam formam induto compressa, filiam toto terrarum orbe formosissimã, Helenam, inquam, illam, cuius amore totius Græciæ heroes, principesq; conflagrarunt, ex ouo, quod ex eo congressu conceperat, exclusisse fertur, Cycneoq; illo candore membra eius perornasse: quo sanè sensu antiquissimus [b] Euripides, Helenæ, ὄμμα κυκνόπτερον, idest, formam Cyneam appellat. Et apud [c] Lucianum Paridi quærenti, qualis aspectu esset eadem Helena, respondet Venus, λευκὴ μὲν δ' ἰαι εἰκὸς κύκνου γεγεννημένην. ἁπαλὴ δὲ ὡς ἐν ᾠῷ τραφεῖσα, hoc est, *candida quidem, qualem, consentaneum est, esse à Cycno prognatam: tenera autem, vt quæ in ouo enutrita fuerit*. Et aliàs apud eundem [d] Lucianum, Gallus de Helena loquens, *Vidi*, inquit, *quandam candida, & procera ceruice, vt hinc Cycno prognatam esse adsimularent*. Ita pariter [e] Martialis de fratribus geminis:

Quæ noua tam faciles genuit tibi Læda ministros?
Quæ capta est Cycno nupta lacena alio?

Et Pontanus de Eridano:

Candida fluminei mirantur brachia Cycni,
Miratur niueum populus alba decus.

Rostrum, quæ nauis pars.
Velum pro ala.
Cur Cygno potius, quã alijs aquaticis auibus veteres naues ornarét.
Cycnũ cur principes alant.
[a] Lib. 15. de re cib. c. 61.
Agrigentinorum nobilis piscina.
Cycni pulchritudo.
Lędæ fabulæ mysticus sensus.
Helena cur tã pulchra data.
[b] Act. 5. in Oreste.
[c] In iudicio Dear.
[d] In Gallo.
[e] Lib. 9. in fine.

Inter alias modò dotes, quæ in hac alite sunt quamplurimæ, celebratur tantopere & à poëtis, & à soluta oratione scribentibus cantus suauitas, à qua nimirum omne melos, omnis alia, etiamsi laudabilis harmonia, atque in primis ipsa musica, Cycnea cantio nuncupari meruit: eoq; sanè cæteris aquaticis præstiterit Cycnus, quòd solus, testante Alberto Magno, grauissimo Philosopho, inter magnas, & aquaticas aues musicus existat. [f] Oppianus author est, canente Cycno, scopulos, & valles respondere, omniumq; auium musicum ferri, eoq; nomine Apollini consecrari, canere autem non lugubri, vt Alcedines, sed suaui, & mellito cantu, velut tibijs, aut citharis adhibitis. Verùm non ob solam musicam Apollini artis musicæ inuentori sacri habiti sunt Cycni, sed quia etiam, vt Cicero, Socrates, alijq; grauissimi voluere Philosophi, iam iam imminenté sibi mortem vaticinentur, vaticiniumq; ab eo Deo accepisse credantur. Quomodo verò futurum interitum præcinant, quamuis fabulosum videatur, & fide minimè dignum, ita prodidit Oppianus poëta, & philosophus: *Moriturus secedit aliquò, vbi nulla auis canentem audiat, nec Olores alÿ luctuosè interpellent, siqui fortè adessent, qui similem vitæ exitum sibi imminere intelligerent*. Socrates quoque apud Platonem Cycnos affirmat, tum magis, dulciusq; canere, cùm se breui præsentiunt morituros, quasi lætantes Deo gratias agere videantur, quòd ad eum, cuius ministri sunt, migrationem parent. Addit, homines quosdam, cùm ipsi mortem expauescant Cycnos quoque falsò criminari, cantusq; huiusmodi dicere, doloris argumentum esse, quem ex aduentante morte conceperint, sicut sensisse videtur Lucretius, dum canit:

Cùm tuba depresso grauiter sub murmure mugit,
Et gelida Cycni, nec torti ex antro Heliconis,
Cùm liquidam tollunt lugubri voce querelam.

Aliç dotes.
Cantus suauitas.
Cycnea cãtio.
[f] In Ixeut.
Cycnus cur Apollini sacer.
Vt mortem sibi prædicat Cygn°.
Quando dulciùs canant.

Sapien-

Sapientissimus verò Socrates hoc ideo maximè redarguit, quòd eiusmodi homines non animaduertant, nullam esse auem, quæ cantet, cùm esuriat, aut rigeat, aut quouis alio afficiatur incommodo: non ita Philomenam, nec Hirundinem, nec Epopem, quas ferunt per querimoniam cantare lugentes: Itaque sibi neque has præ dolore videri canere, neque Cycnos, sed quia Phœbo sacri sunt, diuinatione præditos præsagire alterius vitæ bona, ideoq; cantare alacriùs, gestireq; ea die, quàm superiori tempore. Quinimo Pythagoras credidit Cycnis animam esse immortalem, ac propterea lętari imminente morte. Videntur sanè omnes antiquiores ea in opinione fuisse; quod nimirum Cycnus cantu suo sese moriturum significet: nam & refert apud [g] Athenæum Chrysippus, in libro de bono, & voluptate, quędam, quòd 10 dicteriorum, facetiarumq; esset studiosus, cùm esset à carnifice iugulandus, dixisse, velle se velut Cycneum cantum, vbi cecinisset, mori. Scio multis non duntaxat illud fabulosum videri, & anilia deliramenta sapere, quòd mortem suam præcinat, eiusdemq; incommoda cantus suauitate consoletur, verum etiam, quòd cætero vitæ tempore dulciter canat. Erant enim etiam hac in re ambigui, dubijq; veteres, ac in primis Ælianus, qui nempe id modò addubitare videtur, modò asserere. Ego suo postmodum loco veritatem rei indagabo lectoriq; ni fallor, satisfaciam.[h] Ælianus verò sic inquit: *Cycnus, (quem non solùm poëta, sed multi etiam solutæ orationis scriptores Apollinis ministrum faciunt) quid musica, vel cantu possit, non habeo, quid affirmem. Veteres tamen persuasum habuerunt, Cycnea, (vt appellant) modulatione decantata, mox eum expirare. Quod si ita est, liberalior in hanc auem natura, quàm in homines bo-* 20 *nos, & honestos fuerit, nempe his laudem, ac luctum à morte tribuunt alij: Cycni verò ipsi sese vel laude, vel luctu moribundi prosequuntur.* [i] Alibi autem hominibus Cycnum ait præstare, quia non modò nouit, quando ipse appropinquat, vt moriatur, sed quòd etiam placidissimè, ac lenissimè mortem ferat, à natura esse placidissimum donum consecutum. *In morte enim,* inquit, *nullum acerbi doloris sensum inesse, se in optimam spem induxit. Homines autem quod nesciunt, id & exhorrent, & summum malum existimant. At Olori tanta animi est tranquillitas in extremo vitæ spiritu, vt sibi tanquam næniam canant. Canit igitur Cycnus Epicedium, & funebre sibi carmen, siue Deorum hymnos decantat, siue suas ipse laudes, & ad mortem se præparat.* Sunt præterea in Cycno alia ornamenta præclarissima, quin ipsemet Philosophorum Coryphęus, & communis præceptor [k] Aristoteles, Cycnum author est, nec probitate victus, morum, pro- 30 lis, senectutisq; vacare. Animi, corporisq; robur in hominibus laudatur plurimùm, sed in ijs maximè, qui eo non abutuntur, hoc est, qui dum possunt, alios neque opprimunt, neque opprimere student, sed si ab alijs quanquam fortioribus lacessantur, aut ad pugnam prouocentur, egregiè se & defendant, & vindicent: Qua in re mirum est, quantum laudandus sit Cycnus, quæ cùm ales sit, quæ plurimùm viribus polleat, nulli suapte natura, aut vim, aut iniuriam infert, vnde tam eleganti, quàm apposito epitheto [l] Ouidius Olores innocuos hoc in versu appellauit:

Illic innocui latè pascuntur Olores.

Cum Aquila auium omnium, ac ipsarum etiam rapacium fortissima, ideoq; regina nuncupata, bellum acerrimum quidem gerit, veruntamen nunquam nisi lacessitus ab illa, & ad 40 præliandum prouocatus; nec æquali tantùm Marte dimicat, sed etiam vincit: quemadmodum perquam eleganter idem [m] Ælianus, qui sanè in huiusce alitis encomijs celebrandis fuit plurimus, hisce verbis testatum reliquit. *Neque verò,* inquit, *ad mortem, verumetiam ad pugnam fortis est Cycnus, iniuria item non lacessit, tanquam sanè moderatus, & vir prudens, sic lacessenti, ac moderanti de animi robore nihil concedit. Cæteræ quidem aues cum eo pacem habent, ac quasi fœdere deuinciuntur. Ab Aquila verò sæpe hostiliter appetitur, vt Aristoteles refert: nunquam tamen vincitur, sed eam prouocantem animi non solùm robore, sed iure etiam optimo vincit.* Quin & [n] Scaliger author est, si Cycni ala pulsetur Aquila, de hac actum esse. Non minori laude insignis illa, quam prædicat Albertus Magnus, verecundia in Cygno animaduertenda est, eaq; in coitu. Eum etenim perhibet, quotiescunque inierit fœmellam, eousque contristari, 50 imò verò prorsus à cibo abstinere, donec viuo sese fonte abluerit, ac si in aqua occultum, quid latere non ignoret, quo peccata abluuntur, quemadmodum omnes nimirum eâ maculę, sordesq; expurgantur: qua de re per otium consule [o] M. Antonium Marsilium Bononiensem Archiepiscopum Salernitanum. Possem modò pariter ingenium auis celebrare, sed id ad propriam rubricam differo, de vsu eius in mensis nonnihil hîc allaturus. Arbitrari enim quispiam posset, Cycnum, quòd nigram habeat carnem, duramq; ac ventriculo inobedientem, Anseri, cuius caro fortassis laudabilior, atque salubrior existit, post habendum esse. Verùm cùm & Cygnus noster carnis suæ habuerit optimos cultores, & non minori, quàm ipse Anser apud veteres in pretio, & in honore habitus sit, vti ex [p] Plutarcho in primis colli-

Nulla auis canit, cùm aliquo afficitur incómodo.

[g] *Lib. 4. c. 4.*

Facetum dictum de Cycni cantu.

[h] *Lib. 2. de Animal. cap. 22.*

Natura in Cycnos, quàm in homines liberalior.

[i] *Li. 9. c. 34.*

Cycnus cur hominibus præstet.

Mortē cur non timeat Cycnus.

[k] *Li. 9. Hist. cap. 12.*

Fortitudo quę laudāda.

Cycni laudabilis fortitudo.

Olor innocuus.

[l] *Lib. 2. Amor. Eleg. 6.*

Cycnus Aquilam vincit.

[m] *Lib. 5. de Animal. cap. 34.*

Cycnus viro prudenti similis.

[n] *Exer. 231.*

Cycni Verecundia.

[o] *Lib. 2. hydragiolog. cap. 4.*

Cycni caro qualis.

Anseris caro.

[p] *Lib de esu carnis.*

gere est, non immeritò Cycnum prætulisse videmur, ipsi etiam Anseri, quem innumeris alijs nominibus antecellit. Apud Athenæum etiam Dipnosophistis apponuntur. Alexandrides apud eundem, posteaquam carpsisset Thracum regis conuiuium, Cygnum inter aues lautas subinde numerat. Sed & apud recentiores sæpe inter delicias huiusmodi aues habentur: nam Platina inter epulas lautiorum, & præcipuè pullos spectari asserit. Moscouitarum Duces, quotiescunque carne vescuntur, hospitibus suis Cycnos assos apponunt, vt luculenter narrat Sigismundus Baro. Et reuera principes illi harum alitum esum plurimi facere videntur: etenim tres ex cæteris, quæ plurimę apponuntur Duci, cultro pungens, meliores, & cęteris pręferendas explorat, quas dapiferi discerptas, ac in partes quàm plurimas diuisas in quinque minoribus, quàm erant primæ, patinis duci iterum apponunt, reliquas verò fratribus eius, consiliarijs, Oratoribus, alijsq; ordine distribuunt vnà cum embammate ex sale, pipere, & aceto. Scribit quoque Ornithologus Cycnum ferum apud suos denarijs, siue drachmis argenteis quinque cum triente venundatum esse. Cęterùm, quòd apud multos in mensis improbetur, inde fortassis euenerit, quòd nimis annosi ad nos perueniant. Has itaque ob rationes Cycno inter aquaticas aues principem locum assignauimus: quod pariter [a] Petrus Bellonius in sua de auibus historia facit, quem tamen, quòd aquaticas terrestribus præferat, laudare non possum. Sunt enim hę aquaticis & præstantiores, & ad edendum salubriores. Eia igitur nunc secundum ordinem in prioribus duobus tomis à nobis obseruatum, Cycni historiam aggrediamur.

Moscouitarum Duces Cycnos assos, quibus apponant.

Cycni cur apud multos in cibis non laudé-dentur.

[a] Lib. 3. c. 1.

Bellonij ordo improbatus.

ÆQVIVOCA.

VIROS, eosq; celeberrimos, qui Cycni vocati sunt, quatuor reperio. Cycnus dicebatur Ligurum ille Rex, qui cùm Phaetontis affinis sui necem insolabiliter defleret, in auem sui nominis commutatus fingitur. Cycnum Martis filium Hercules equestri prælio superatum occidisse legitur, equo adiutus Arione, quem Neptunus in equum conuersus genuerat. Huius mortem tam iniquo animo Martem tulisse ferunt, vt eius vlciscendæ causa arma sumeret aduersus Herculem. Cum Cycno verò Neptuni filio omni ex parte inuulnerabili Achilles Troiani belli tempore congressus, cùm frustrà eum iaculis petijsset, tandem re intellecta, humi eum prostrauit, genibusq; collo innixus animam eripuit. De tribus autem istis Cycnis latiùs dicetur in fabulosis. Fuit postremò alius Cycnus Troianus ὅς μὲν, vt annotauit Eustathius, πολιὸς ἐκ γενετῆς φημίζεται διὰ φρόνησιν, id est, qui ob prudentiam canus à natura celebratur. Cycnitis regio Stephano est, in qua Cycnns imperauit, sed quis ille sit, non addit. Cycnus quoque equi nomen est à candore [a] Statio nuncupatus hoc versu:

Cycni qui dicti.

Cycnus Ligurũ Rex.

Cycn' Martis filius.

Cycnus Neptuni filius.

Cycnus Troianus.

Cycnus equus.

[a] Li. 6. Thebaid.

—— Rapidum Daneius augur
Ascheton increpitat, meritumq; vocabula Cycnum
Audit. Est insuper astri nomen, de quo miraculum hoc prodidit [b] Firmicus: *Quicunque*, inquit, *hoc oriente sydere, nati fuerint, metallorum inuentores erunt, qui latentes auri, & argenti venas, & cæterarum specierum solertibus inquisitionibus persequantur: hi quoque monetarij erunt.* Fingitur autem eiusmodi stella à Ioue in cęlum posita in memoriam illius, cuius specie Lædam compresserat: in quo sensu [c] Manilius.

Cycnus astrum.

[b] Lib. 8. c. 7.

[c] Lib. 4. c. 1.

Proxima sors Cycni, quem cælo Iuppiter esse
Imposuit formæ precium, qua cepit amantem,
Cum Deus in niueum descendit versus Olorem,
Tergaq; fidenti subiecit plumea Ledæ,
Nunc quoque deductas reuolat stellatus in alas.

De eodem astro sic canit [d] Pontanus:

[d] Lib. 5. de stellis rubrica de Cycno

—— Surgens vagus æquore Cycnus
Insidias anium generi, & caua retia tendit,
Aucupiumq; docet, mollesq; inflectere cantus
In caueis, nostras varianti & gutture voces
Reddere, & humanam referentia murmura linguam.

Cycnus item nauis dicta fuit, cuius apud [e] Athenæum meminit Nicostratus, ἡ ναῦς δὲ πότερον εἰκόσορος ἐς' ἢ κύκνος, idest, *nauis, quæso, an viginti remorum est, an Cycnus.* Videtur autem ita dicta ab insigni, quia nimirum Cycni auis effigiem gereret. Apud Galenum, vt annotauit Ioannes Guintherius Andernacus, Cycnus collyrij genus est, quod recipit cadmiæ

[e] Lib: 11.

Cycnus nauis.

Cycnus collyrij genus.

drachmas

drachmas duodecim, cæruſſæ lotę drachmas octo, amyli, tragacanthi, opij, acaciæ, ſingulorum drachmas duas, gummi drachmas duodecim, & ex aqua pluuiali paratur collyrium. Recenſet idem collyrium [f] Aëtius, & Cycnum Reginæ nuncupat, ſed cadmię drachmas ſex decim, non duodecim, vt Galenus, admiſcet, additq; amylum postremò eſſe inſpergendum, quoniam ſi moram traxerit, in mortario, collyrium acre faciat. Alexander [g] Trallianus ad excipiẽdum eiuſmodi collyrium ouorum trigintaduo albumina adijci teſtatur, leniſsimũq; hoc eſſe collyrium ad magnos oculorum dolores, & acres fluxionum impetus: conuenire autem ijs, qui collyriorum roſionem ob corporis molliciem, & imbecillitatem non ferunt. Eſt quoque oppidum Cycnus ad Heracleum flumen in Colchide, cuius meminit [h] Plinius, & κύκνον locum quendam in Aſia dicunt, teſte [i] Strabone. Cycnus poſtremò inſcribitur quidam liber Luciani, qui pariter de electro inſcribitur: quo in libro ſeipſum, ac ſcripta ſua extenuat, adhibita ſimilitudine fabulæ eius, quæ de electro, & Phaëthonte, ac Cycnis Eridani à poëtis traditur. Olor item ſemper Cycnum non ſignificat; nam quandoque pro odore ſumitur, vt alicubi ab [k] Apuleio: *At ille, inquit, olore alioquin ſpurciſſimi humoris percuſſus, quo me lamiæ illæ infecerant, vehementer aſpernatur. Apagete, inquit, fœtorem extremæ latrinæ, & cauſas cœpit huius oloris comiter inquirere.*

Cycnus Reginæ.
[f] Serm. 3. tetrab. 2. cap. 104.
[g] Lib. 12. c. 5.
Cycnus oppidum.
[h] Lib. 6. c. 4.
[i] Lib. 19. Geog.
Cycnus libri titulus.
Olor etiam odorem ſignificat.
[k] Lib. 1. de Aſin aur.

SYNONYMA.

HEBRÆI nullum habent vocabulum, quod propriè, ac ſimpliciter Cycnũ ſignificet. הנשמה Tinſchemet ſecundum Hieronymum Cygnus eſt. Interpres etiam Chaldæus בנהא Baueta vel Bota, ideſt, Cygnum transfert (pro qua dictione in trilingui dictionario Kaueta, vel Chaueta legitur. Sanctes Pagninus ſeptuaginta ſecutus Porphyrionem. Rab. Salamon dicit materna lingua vocari צמ׳טא. Soetha, ſiue Zueta, vt Narbonenſes proferunt. Nos Ciuetta, ideſt, Noctuam. Quidam Onocrotalum putarunt; Rab. Dauid auis ſpeciem ſic dictam, quòd qui illam videt obſtupeſcit, & admiratur. שום Schom enim Hebręis ſtupere ſignificat. Rab. Salamon ſimilem dicit eſſe muri noctù volanti, ideſt, Veſpertilioni: nam diſertè hanc vocem interpretatur Chauue ſouris, hoc eſt, murem volantem, atque ita Iudæi vulgò exponunt. Eſt etiam reptilis genus, nimirum talpa, ſicut [a] alibi interpretatur R. Salamon, & Hieronymus. Sunt enim multa nomina volucribus, & terreſtribus animantibus communia apud Hebręos. רחם Racham inter impuras aues numeratur. (Alias רחמה Rachama ſcribitur.) vbi ſeptuaginta Cygnum reddiderunt. Sed Cycnus impuris, & cibo negatis auibus, meo quidem iudicio, annumerari non debet. Ijdem ſeptuaginta in Deuteronomio verterunt Epopa, ideſt, Vpupam: vbi Complutenſis codex non Epops, ſed Porphyrio habet, vti ſimiliter Hieronymi translatio. Chaldæus interpres pro Racham transfert ירקיקא Ieraκreκa (fortè à croceo, ſiue flauo colore, quem illis vox Ieraκreκ ſignificat, vt periti huius linguæ aiunt) in Leuitico, & in Deuteronomio Arabs רכם Raκam heth littera verſa in Kaph. Perſa vocem Hebraicam retinet. Dauid Kimhi Racham docet eſſe auem, quæ valde afficiatur in ſuam prolem, vt & R. Abraham, ſimul indicans doctiſſimum Saadiã eandem auem Arabica lingua Raκam appellari aſſerere, Racham auem ſic dictam à miſericordia (pietate) qua in pullos afficitur, Iudæi Germani interpretantur Picam. Verùm Ornithologus, vir ſanè maximi iudicij egregiè, luculenterq; docet, Racham omnino auis rapacis nomen eſſe, quæ cadaueribus veſcitur, ſiue Gypætus ea ſit, id eſt, Aquila Vulturina, ſiue Oſſifraga, cuius nimirum, ſicuti etiam vulturis, mirus in prolem affectus celebratur, quemadmodum fusè admodum in vtriuſque hiſtoria docuimus. Comprobat hanc ſuam interpretationem Ornithologus ex Dioſcoride, qui fimum Vulturis alicubi nominat, vbi Serapio illius interpres pro Vulture Racham tranſtulit. Conſtat igitur, inquit, Racham omnino neque Cycnum, neque aliam, vt alij interpretati ſunt, auem eſſe, præterquam de Aquilarum, aut Vulturum genere, vel inter vtrunque ambigente, vnde Gypæto nomen. ינשות, Ianſchuph Abram [b] Eſdra exponit auem noctù volantem. Chaldæus Kipopha, vti etiam in Deuteronomio ק׳פנפא. Arabs באשק Baſchaκ, Perſa vocem Hebraicam ſeruat. Septuaginta Ibis transferunt in Leuitico, & in Deuteronomio Cycnus, vt & D. Hieronymus. ita enim confundunt interpretationem duarum vocum Ianſchuph, & Tinſchemet, vt etiam aliarum quarundam. Sed doctioribus videtur vox Ianſchuph, omnino auem nocturnam, nempe Noctuam, aut Strygem ſignificare, quæ à crepuſculo denominetur. Cycnus quibuſdam Arabibus etiam Baſκaκ dicitur, item Cinnana, vel Cinnaria potiùs: nam Cinnaria,

Tinſchemet.
Baueta. Bota. Chaueta. Zueta. Ciuetta.
Schom.
Mus volãs.
[a] Leui. 11, 30
Racham.
Cycnus impura auis non eſt.
Ieraκreκa.
Racham quę auis ſit vocanda.
Gypætus vnde dict°.
[b] Leuit. 11.
Ianſchuph.
kipopha.
Baſchaκ.
Cinnana.

inquit Syluaticus, eſt Cinnus (Cycnus) auis. Greci κύκνον dicunt, Latini Cycnum, vel Cygnum c in g mutato. Ornithologus Cygnum mauult ſcribi, & frequentius Latinòs, quam ſuo vocabulo, Olorem vocare aſſerit. Virgilius vtroq; vſus eſt, item Ouidius, & Horatius, Martialis, alijq;. Κύκνος autem Græcè dicitur, vt nonnulli grammatici, teſte Varrino conijciunt, cò quòd cibi inueniendi cauſa cęnum præ cęteris animalibus ſcrutari, & turbare ſoleat, ἀπὸ τοῦ κυκιᾶν τὴν ἰλὺν. Alij formant à verbo κλῶ, quod (inquiunt) eſt φωνῶ, ideſt, vocem edo, ſiue clamo, fit κλύω, vnde κύκνος, quaſi κλύκος: eſt enim auis clamoſa, ſicut Anſer quoq;: vel à terete collo, ὁ κυκλοτερῆ ἔχων τὸν τράχηλον, παρὰ τοῦ κύκλος. Sed quærendum, an potiùs, per onomatopœiam ſic appelletur: nam & Iſidorus Cycnum à canendo appellatum eſſe ait, eò quòd carminis dulcedinem modulatis vocibus fundit. Olorem verò, quod totus plumis ſit albus: nullus enim, inquit, meminit Cycnum nigrum. Ὅλος enim Græcè totum dicitur: atque hinc fortè Scoppa noſtri æui grammaticus cum aſpiratione Holor ſcribit. Perottus ſecundum quoſdam quaſi Ὅλον ὡραῖον, ideſt, totum candidum, ideſt, totum pulchrum potiùs dici aſſerit. Nonnulli alij, vt annotat [c] Baptiſta Pius Bononienſis, Oloris etymum deriuant ab ὀλιγορίᾳ, id eſt, deſpicientia, vt Fulgentius Placides, quod inuicem depaſcant hæ aues. Κύδνος Heſychio, & Varrino etiam Cycnus eſt, quanuis etiam Ciliciæ fluuius quidam ita vocetur: alioquin κυδνὸς oxytonum eſt glorioſus, inclytus, celebris. Apud Gloſſographum κύκνος, πνοή, ὀσμὴ tanquam ſynonyma leguntur. Græci noſtri ſæculi Cyprinum dicunt. Horatio quandoq; ales albus, quandoq; etiam ales canorus appellatur, Ouidio auis alba, volucris fluminea, Ales Cayſtrius, & alibi Virgilio Anſer Amyclęus quoniam [d] Iuppiter transformatus in Cycnum Amyclis Lædam compreſſit.

Etymologia:
Κλύκος.
Olor vnde dicatur.
Holor.
[c] In Annot. cap. 127.
Κύδνος.
Cyprinus.
[d] In Cyri.

Cyris Amyclæo formoſior Anſere Lædæ.

Italis plerisq; Cigno dicitur. Scoppa Italus etiam lo Cino vocari ait, corruptè nimirum. Venetijs Ceſano, quæ vox ad Germanorum, & Belgarum Svveaen accedit, Ferrariæ Ciſano; Hiſpanicè Ciſne, Gallicè Cyne, vel Cygne. Saxonibus, & Heluetijs etiam Olb, Elbs, vel, vt alij ſcribunt, Elps, Olbſch, Anglis à Svvan. Illyricis Labut.

GENVS. FORMA: DESCRIPTIO.

CYGNVS, inquit Albertus, *videtur generis Anſerini eſſe tum roſtri figura, tum pedum, victuq;: tempore pugnæ etiam ſibilat, vt Anſer.* Et ex eo, vt apparet, Turnerus, Forma, inquit, victuq; Anſeri ſimilis, ſed multò maior, totus candidus, pedibus nigris. Eſt verò color huius alitis tanti candoris, vt paſſim pro candidiſſimo, teſte Thyleſio, color Cycneus, ſiue Olorinus accipiatur. Plinius Medos, ſcribit, Gaſidanem gemmam mittere, coloris Olorini, ideſt, candidiſſimam: imo verò Syri, vt annotat [a] Gulielmus Paſtregius, Cycnum nuncupant gentili lingua quicquid candidum eſt. Iuuenalis Cycnum nigrum de muliere diuite, ac pudica, tanquam rara, vel potiùs, quam non reperias, dixit, vti in prouerbijs dicetur, & [b] alibi per antiphraſim, *Nanum, inquit, Athlanta vocamus, Aethiopem Cycnum.* [c] Vergilius quoq; Galatheam Cycnis candidiorem dixit hoc verſu:

Cycni color.
Gaſidane gemma.
[a] Lib. de ori. rerum.
[b] Satyr. 8.
[c] Aeglog. 7.

Candidior Cycnis, hedera formoſior alba.

Huiuſce albedinis Coruum olim fuiſſe ait [d] Ouidius, antequā niger ab Apolline factus eſſet:

[d] Metam. 2.
Coruus olim albus.

Nam fuit hæc quondam niueis argentea pennis
Ales, vt aquaret totas ſine labe Columbas.
Nec ſeruaturis vigili capitolia voce
Cederet Anſeribus, nec amanti flumina Cycno.

Sic Lentinum quendam nomine ſenem, quòd canos capillos tingeret, vt videretur iuuenis, Martialis admodum lepidè ex Cycno Coruum factum eſſe hoc diſticho canit:

Lentinus cur Cycnus & Coruus dictus.

Mentiris iuuenem tinctis, Lentine, capillis,
Tam ſubito Coruus, qui modò Cycnus eras.

Alibi etiam puellæ candorem innuens, eam Cycno candiorem dixit. *Toto candidior puella Cycno.* Cùm itaq; talis, qualem prędicauimus, candoris ſit Cycnus, Horatius verò nihilominus purpureum appellet, multi tam poëtæ interpretes, quàm alij etiam viri docti in diuerſimodas ſententias abripiuntur. Etenim nonnulli ſynedochen eſſe arbitrantur, parte pro toto aſſumpta, atq; ita vocaſſe Poëtam, quòd pedes habeat rubros. Sed hi præterquam, qùod toto, vt aiunt, cælo, errant, Cycno tribuunt, quod in eo non eſt reperire. Sunt enim pedes ei aterrimi, tantum abeſt, vt ſint rubri. Alij locum eundem velut mendoſum nituntur reſtitue-

Horatius cur Cycnū purpureum dixerit.
Cycni pedes nigri.

re,

re, ſed cùm reſtituunt, euertunt potiùs, & ſenſum, intentumq; authoris corrumpũt. Horum autem alij pro purpureis, legunt marmoreis, alij porphyrijs, quo nimirum vocabulo Cythera inſula Veneri ſacra nominabatur, ac ſi pro Cycnis porphyrijs intelligendi ſint Cycni illi Diuæ conſecrati. Non deſunt alij, qui legunt quidem purpureis, ſed purpureos Cycnos interpretantur regales, hoc eſt, Veneris alites. Ego ſanè horum omnium opinionem tanquam erroneam explodendam cenſeo, lubensq; in eorum opinionem eo, qui Cygnos purpureos vertunt, pulchros, ac egregiè reſplendentes. Veteres enim rem aliquam pulchram, & ſplendidam ſignificaturi nonnunquam elegantiæ, leporiſq; cauſa purpuream nuncupare ſolent, quemadmodum innumeris ferè claſsicorum authorum quorumcunq;, maximè verò poëtarum authoritatibus confirmare poſſim: verùm quia & locus, & tempus, id prohibeat, quaſdam tantummodo adducam, ne quis temerè, ac nimis arroganter, me in alios inuectum arguat.[e] Maro in primis (poëtis enim poëtam explicare cupio) nobiliſsimus ille carminũ ſcriptor, luminis pulchritudinem, ac ſplendorem indicaturus, id purpureum vocauit hoc verſu:

Cythera inſula Porphyria dicta.

Purpureũ quid veteres dicerét.

[e] Aeneid. 6.

Lumen cur purpureũ dictum.

> *Largior hîc campos æther, & lumine veſtit*
> *Purpureo.* Et eum imitatus Ouidius:
> *Lætaq; purpurea luce refulſit humus.*

Eodem planè ſenſu idem Mantuanus ſolem purpureum, hoc eſt, ſplendidiſsimam, ac iucundiſsimam lucem edentem appellauit, canens:

Sol purpureus.

> *Purpureos inter ſoles, ac candida lunæ*
> *Sydera.* Ver quoq; quod & cæli clementia iucundum ſit, & delectabile hominibus, & pulchrum propter varios, quos largitur, flores, purpureum eidem dicitur, vbi ait:

Ver purpureum.

> *Hîc ver purpureum, varios hîc flumina circum*
> *Fundit humus flores.*

Flores inſuper, quòd non minus, quàm ipſa olim purpura, oblectent, & contemplantes remorentur purpurei ab eo vocitantur:

Flores purpurei.

> *Illæ* (apes) *continuò ſaltus, ſyluaſq; peragrant*
> *Purpureosq; metunt flores, & flumina libant.*

Ita poſtremò Albinouanus candorem brachiorum elegantiſsimum, atq; ſplendidiſsimum denominaturus, ea ait eſſe, *purpureâ candidiora niue*. Addam purpuram etiam nonnunquam accipi pro verborum elegantia. Vt modò ad Cycnum regrediatur oratio noſtra, pennarum eius mollicies à poëtis plurimùm celebratur; quæ in lectis mirum eſt, quantum expetantur, vt ſuo pòſt loco dicemus: idcirco Polyphemus apud [f] Naſonẽ huiuſce alitis plumis molliorem ait eſſe Galateam hoc verſu:

Brachia purpurea.

Verborum elegantia purpura dicitur.

Cycni pennarũ mollicies.

[f] Meta. 13.

> *Mollior & Cycni plumis, & lacte coacto.*

Roſtro eſt parum turbinato, in extremitate obtuſo, quod Ouidius etiam innuit in Cycni in hanc alitem conuerſi fabula, dum ait: *Tenet os ſine acumiae roſtrum*: colore rutilo, vel ruffo potiùs, in cuius ſumma parte, qua capiti committitur, nigerrimum tuberculum, atq; id rotundum, & in roſtrum ſe inflectens, exiſtit. Eſt autem ſicuti Anſeri etiam ſerratum, vt annotat Albertus, & falcis inſtar dentatum. Aſſerit hîc Cycnum in vltimis ætatis annis habere dentes, quod profectò ab alio nemine proditum eſt: imò verò [g] Plinius nulli volucrum dentes eſſe ait, præterquam Veſpertilioni. Collum eſt longiſsimum, & viginti octo vertebris conſtans, quare ab [h] Homero δολιχόδειρος, ideſt, longum collum habens appoſitiſsimo epitheto nuncupatur: & [i] Euripides δουλιχαύχενα κύκνον ſimiliter appellat. Huius longitudinis etiam meminit Ouidius, inquiens: *Collumq; à pectore longè Porrigitur.* De vſu, atq; neceſsitate huius proceritatis admodum eleganter ita diſſerit facundiſsimus D. [k] Ambroſius: *Cygnus, quoque*, inquit, *cur proceriore collo vtatur, in promptu eſt, vt quia eſt paulò ſegnior corpore, nec facilè poteſt aquarum inferiora penetrare ceruicem extendit ad prædam, quæ quaſi præuia totius corporis eſcam, quam inuenerit, rapiat, atq; eruat è profundo. Adde & illud quia ſuauior, & magis canorus per procera modulus colla diſtinguitur, & longiore exercitatione purior longe reſultat.* Meminit eiuſdem neceſsitatis colli [l] Tullius, naturæ ſagacitatem, vtpotè, quæ nullibi deficit, nullibi exuberat, admirans. *Enumerare*, inquit, *poſſum ad pactum capeſſendum, conficiendumq; quæ ſit in figuris animantium, & quàm ſolers, ſubtiliſq; deſcriptio partium, quàmq; admirabilis fabrica membrorum.* Et ſubinde enumerata modorum diuerſitate, quibus animãtia ad paſtum capeſſendum vtuntur, quorundam, inquit, eſſe eam humilitatem, vt cibum terreſtrem roſtris facilè contingant, quæ verò altiora ſunt, vt Cycni, Grues, Anſeres, & Cameli, adiuuari collorum proceritate. Euſtathius quoq; & Varinus, Homerum interpretantes, quod Cygnum δολιχόδειρον vocet, eũdem hunc vſum ex ea longitudine colligunt, quia ſcilicet, velut lineæ piſcatoriæ vſum in aqua porrectum præbeat. Pedes non ipſe tantùm, ſed cæteræ quoq; aues, quæ natandi

Roſtrum.

Dentes.

[g] Lib. 36. cap. 11.

[h] Iliad. B.

[i] In Iphig.

Collum cur longum habeant.

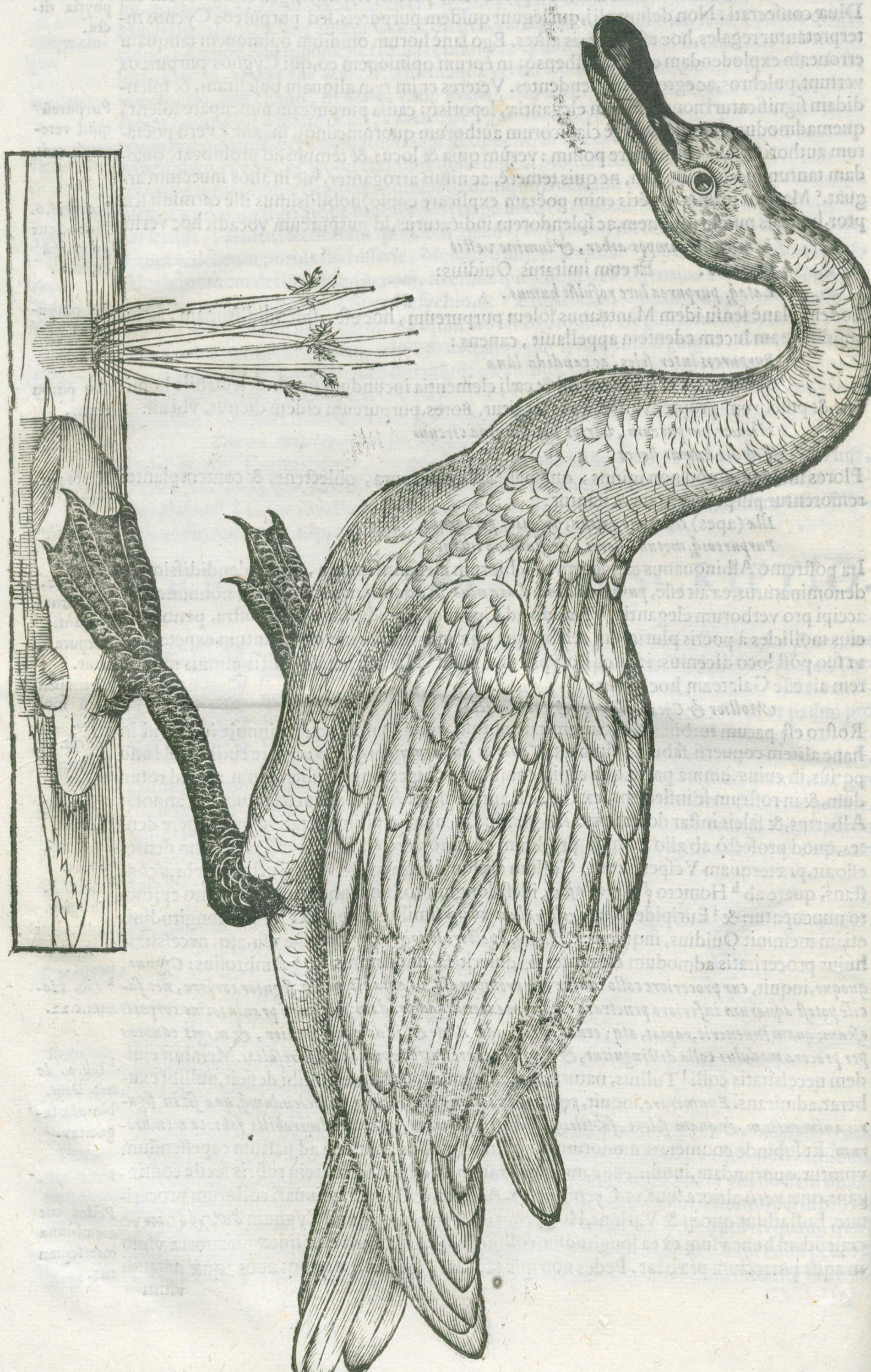
[k] Lib. Hexam. c. 22.

[l] Lib. 2. de nat. Deor.

Naturæ ſagacitas.

Pedes cur membrana interſepiantur.

Cycnus adultus cum iunco leui.

Cycnus etiamnum pullus, Ferrariæ missus: cum nymphea minori & Xiride.

vſum habent,& conſuetudinem,latos, & membrana quadam digitos eorum copulatos ob-
tinet,atq; coniunctos,cuius meminit Ouidius, dum ait: *Digitosq; ligat iunctura rubentes*. In
quo pariter admirabilis patet ratio naturæ,vt ad natandum adiuměta habeant idonea, quò
melius poſsint aquis ſupernatare, & quaſi remis quibuſdam, ita pedibus, membranæ illius

Pedũ vſus.

extenſione latioribus aquarum fluenta propulſent. Albertus, & author de natura rerum
eiuſcemodi auium genus exiſtimant vno pede vti pro remo ad promouendum natatum, al-

Exacta deſcriptio. Color.

tero pro corporis ſui gubernaculo: quæ ſanè ſententia à vero mihi minimè aliena videtur.
Ego miſſum mihi ab excellentiſs. Alphonſo Cataneo, qui tunc temporis Ferrariȩ medicinā
primo loco profitebatur,ita breuiter deſcripſi. Corpus totum vndiquaq; vniformes cinerei
coloris plumæ integebant: erat enim anniculus,aut natu minor. Primo enim anno,teſte Al-

Pondus.

berto,coloris eſt cinerei,elapſo verò anno candidiſsimus euadit. Pendebat libras viginti-

Magnitudo. Collum. Roſtrum.

quatuor. Dodrantes octo erat longus,ſtaturam humanam æquans. Collum enim totius re-
liqui corporis longitudine explet menſura dodrantum quatuor, quo tanquam piſcatoria li-
nea vſus è fundo commodè pabulum haurire poſsit. Roſtrum habebat ſex digitos longum,
à narium foraminibus supernè ad finem vſq; nigrum,cætera cartilaginȩ carnis colore veſti-
tum. Inferior mandibula tota nigreſcebat frontis fine, & roſtri principio vtrinque maculam
nigram,quæ in triangulum ſummi roſtri depreſſa, ac æquali ſuperficie coeunt,eſt videre,in-
ter quas fuiui coloris plumulæ frontem inſigniunt.Latera vtriuſq; roſtri interius ſerrata,pa-
latum quoq; medium denticulorum in longum poſitorum ordine aſperum, reliqua etiam
paſsim ſcabrum. Linguam mediam ſulcus dent culis palatum medium ſecantibus reſpon-
dens diuidit,& ipſe propè radicem ſcaber. Sicuti capitis icon hîc expreſsi ore hiante demon

Pedes.

ſtrat. Pedes dodrantem, &
palmum longi,nigri ſunt,ſed
notis,maculiſuè partim cȩru
leis,partim rubicundis,& al-
bicātibus diſtincti. Membra-

Digiti.

nȩ digitis interiectæ ſquamu
lis minimis rotundis ſunt inȩ
quales. Digitos verò velut
annuli quidam in latum in-
terſecant: eorum medius om
nium & craſiſsimus,& maxi-
mus eſt,longus digitos decē:
internus nouem, externus ſe
ptem: omnes autem,quàm in
Onocrotalo maiores. Cy-

Oculi.

gnos εὐγλήνους, ideſt, pulchri
oculos vocat Lycophron,

m In Caſſandra.

m Scaliger cæſios vertit. Ego
eos conſiderare vix potui in
iam mortua diù aue,videbā-
tur verò cæſij coloris eſſe.

Elbus.

Ornithologus Cygni, quem
apud ſuos Elbum vocari ſcri
bit, deſcriptionem ex inſpe-
ctione propria confecit hu-

Lōgitudo.

iuſmodi. In longitudinem, in
quit, extenſus, mediocrem vi
ri ſtaturam ȩquat,totus vndi
quaq; candidus. Roſtro lato,

Roſtrum.

vt Anas,croceo,macula ante
rius nigra ad ſpaciū vnguis
humani. Ab oculis verſus ro

Cygni caput hians.

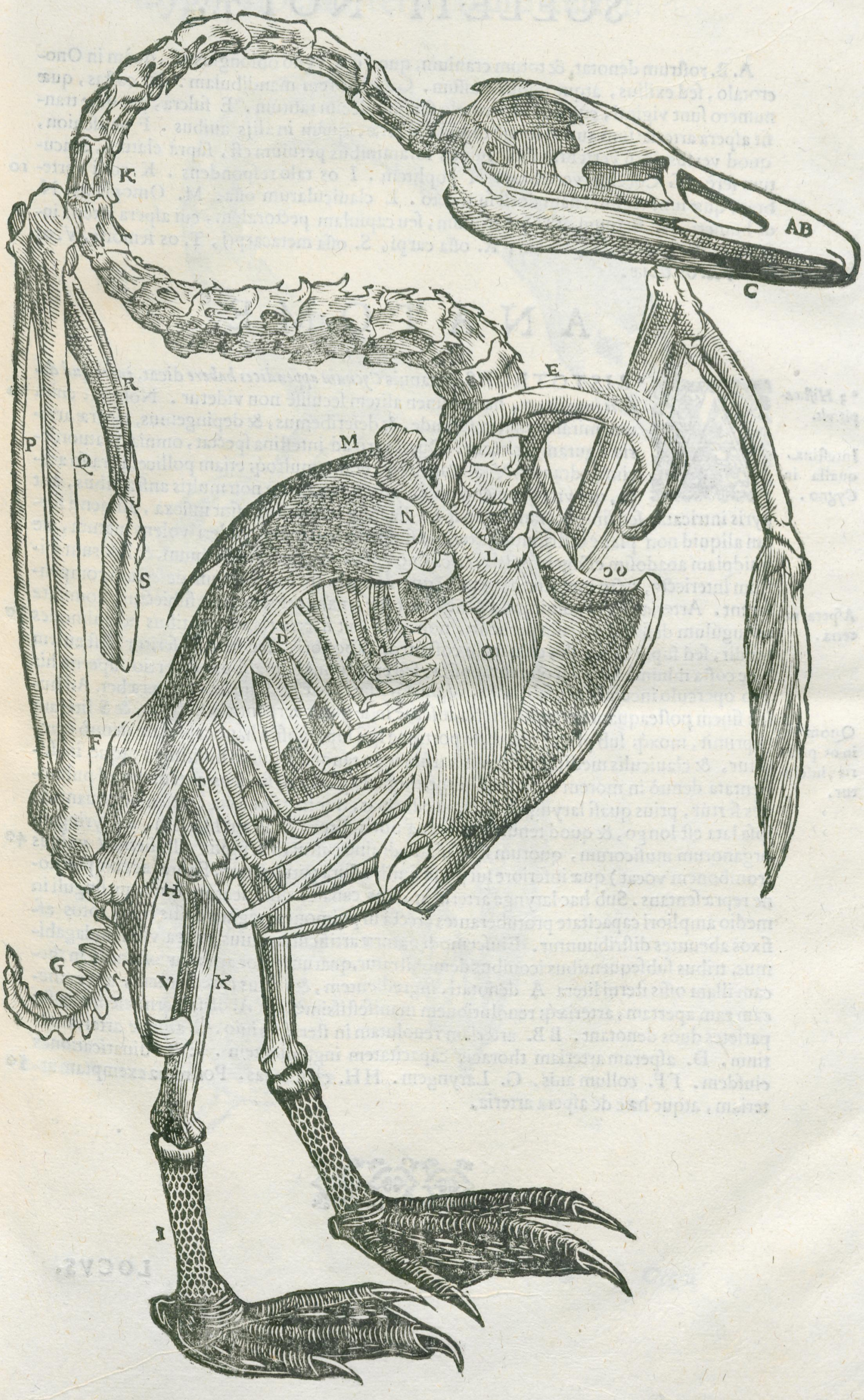
Pedes.

ſtrum pellis apparet nigricans. Crura nigra. Digiti pedum membranis nigris iunguntur.
Plumæ deſinunt paulò ſupra genu. Inde ad extremos digitos tres palmi reſtant longitudi-

Alæ. Cauda.

nis. Alarum ambitus ſuperior quatuor palmorum eſt. Longiſsimæ alarum pennæ palmos
ſeptem cum dimidio æquant: Cauda circiter tres palmos longa eſt: collum circiter octo.

Cycni sceletum.

SCELETI NOTÆ.

A. B. roſtrum denotat, & totum cranium, quod in Cygno oblongius eſt, quàm in Onocrotalo, ſed exilius, atque minus craſſum. C inferiorem mandibulam. D. coſtas, quæ numero ſunt viginti, cùm in Onocrotalo ſint duodecim tantùm. E fulcra, per quæ tranſit aſpera arteria: ſunt autem longè diuerſæ figuræ, quàm in alijs auibus. F os iſchion, quod verſus dorſi vertebras intus multis foraminibus peruium eſt, ſuprà elatum, & acutum ferè. G Coccigis vertebras. H poplitem. I os talo reſpondens. K colli vertebras, quæ ſunt viginti, nam dorſi ſunt octo. L clauicularum oſſa. M. Omoplatas. N. os humeri. O. ſternum. O O Scrinium, ſeu capſulam pectoralem, cui aſpera arteria inſeritur. P. radium, Q. vlnam, R. oſſa carpi, S. oſſa metacarpij, T. os femoris, V. os ſuræ, X. os tibiæ.

ANATOME.

* 3 *Hiſt. capit. vlt.*

Inteſtina qualia in Cygno.

ARISTOTELES, quanuis *Cycnum appendices habere* dicat, *infrà quâ deſinit inteſtinum*, hanc tamen alitem ſecuiſſe non videtur. Non erat enim tam miram qualem ſubinde, & deſcribemus, & depingemus, aſperæ arteriæ figuram taciturus. Quod verò ad inteſtina ſpectat, omnia quatuordecim dodrantes, & palmum longa erant, multoq; etiam pollicem craſſo adipe, qui vicem omenti obit, intecta: quæ cùm non multis anfractibus, aut gyris intricata, ſed ſimplici tantùm in ſe media ſpira reuolutione ſint inflexa, alimenti forſan aliquid non planè diſtributi præterlabi ſuiſſent: cui malo mederi volens natura, ne quidpiam anadoſim effugere poſsit, cæca duo dodrantis ſpacio inter anum, & ipſorum initium interiecto, recto inteſtino appendit, quæ anfractuum inteſtinorum defectum compenſarent. Arteria aſpera admirandæ ſanè ſtructuræ; nam œſophagum ſubiectum comitata ad iugulum deſcendens cum peruenit, non rectâ, vt in cæteris animantibus ad pulmones tendit, ſed ſupra clauiculas eleuata in coſtam oſsis pectoris, ſeu ſterni inſeritur. Eſt autem hæc coſta minimè ſimplici oſſe compoſita, ſed ex duobus lateralibus, & tertio ſuperno his pro operculo incumbente fabricata, vaginæq; ſiue thecæ figuram, & vſum præbet. Ad huius finem poſteaquam peruenit arteria, infernè in ſe initar ſerpentis reflectitur, & S literam exprimit, moxq; ſub priore iam dicta portione ipſi ſuperpoſita hanc capſulam denuò egreditur, & clauiculis medijs conſcenſis harum iugo tanquam fulcro innititur; atque ita ſuſtentata denuò in morem tubæ reuoluitur, thoracisq; cauum ſubiens antequam ad pulmones fertur, prius quaſi laryngem alteram efformat, tranſuerſim ſecta, oſsiculoq; quantum ipſa lata eſt longo, & quod tenui membrana obtenditur, hiulcam fiſtulam, ſeu ſyringam organorum muſicorum, quorum modulatio diuino cultui in templis adhibetur (vulgus trombonem vocat) quæ inferiore ſui parte ſimili fiſſura patulæ ſunt, figura, ac compoſitione repræſentans. Sub hac larynge arteria in duos canales diuaricatur, quorum ſinguli in medio ampliori capacitate protuberantes, rectà in pulmones exiguos coſtis retrò totos affixos abeuntes diſtribuuntur. Eiuſcemodi naturæ artificium, cuius poſtea vſum indagabimus, tribus ſubſequentibus iconibus demonſtratur, quarum prior arteriam oſtendit, in thecam illam oſsis ſterni litera A denotati, ingredientem, & rurſus egredientem, altera thecam eam apertam, arteriæq; reuolutionem manifeſtiſsimè. A A. oſsis ſterni mediæ coſtę parietes duos denotant. B B. arteriam reuolutam in ſterni ſerinio. C. aſperæ arteriæ initium. D. aſperam arteriam thoracis capacitatem ingredientem. E E. diuaricationes eiuſdem. F F. collum auis. G. Laryngem. H H. clauiculas. Poſtrema exemptam arteriam, atque hæc de aſpera arteria.

Aſpera arteria.

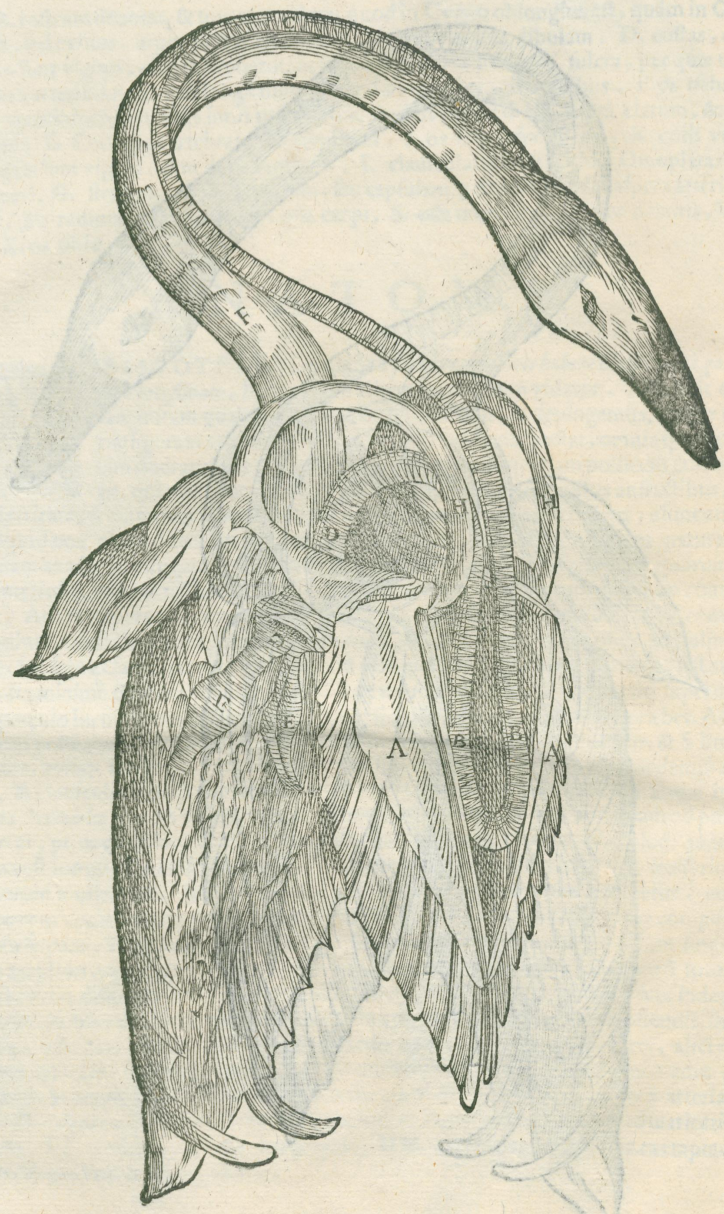
Quomodo in os pectoris inſeratur.

10 20 30 40 50

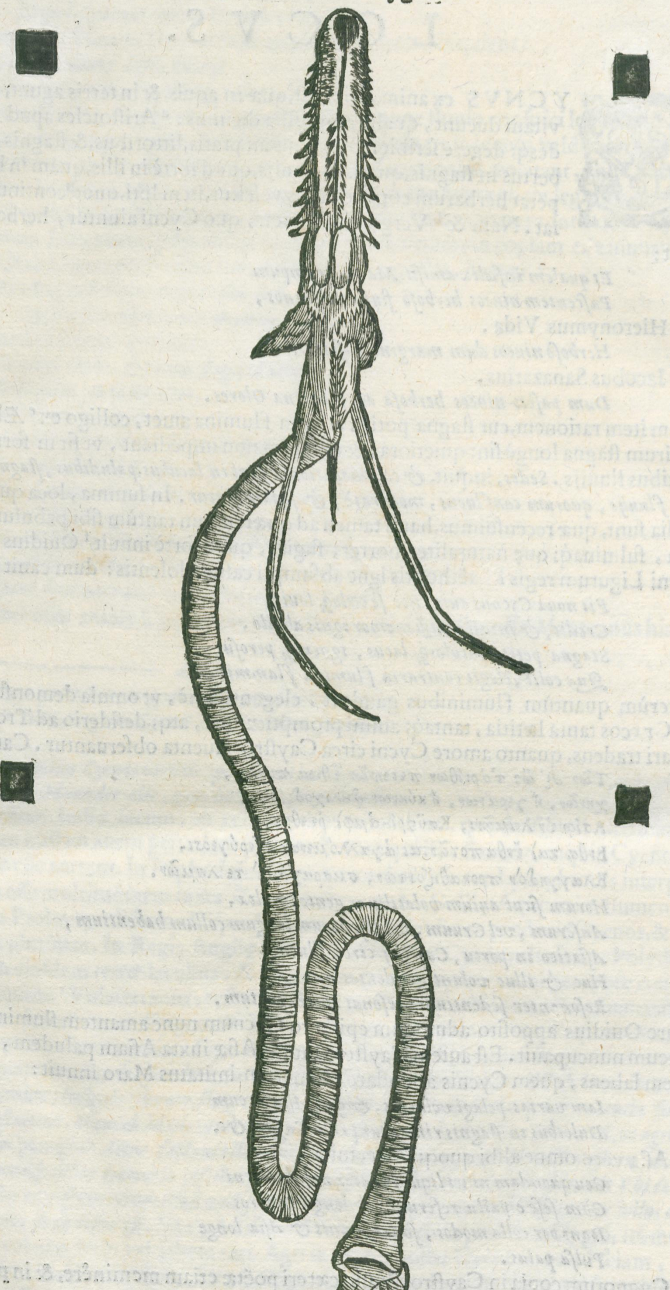
Cygni aſpera arteria clauſo ſterno.

Cygni trachæa arteria aperto sterni scrinio.

Trachæa arteria Cygni.

LOCVS.

Amphibia quæ.
[a] 9. Hi. c. 12.
Cur ſtagna amet magis, quàm fluuios.
[b] Li. 2. Geor.

CYCNVS ex animalibus eſt, quæ in aquis, & in terris agunt, & ancipitem vitam ducunt, qualia amphibia dicimus. [a] Ariſtoteles apud lacus, paludesq; degere ſcribit. Oppianus ait pratis, littoribus, & ſtagnis gaudere, Albertus in ſtagnis, quàm in fluuijs, quòd fortè in illis, quàm in his maior ſuppetat herbarum copia, quibus veſcitur, item luti, quod continuò roſtro verſat. Nam & [b] Vergilius flumen, quo Cycni aluntur, herboſum nuncupauit:

Et qualem infœlix amiſit Mantua campum
Paſcentem niueos herboſo flumine Cycnos,

[c] Li. Scacch.

[c] Et Hieronymus Vida.

Herboſo niueos dum margine paſcit olores.

[d] Lib. de Part. Virg.

Et [d] Iacobus Sanazarius.

Dum paſcit niueos herboſa ad flumina olores.

[e] Lib. 27. cap. 24.
Fulmina quomodo vitet.
[f] Metam. 2.

Aliam item rationem, cur ſtagna potiùs, quàm flumina amet, colligo ex [e] Æliano, quòd nimirum ſtagna longè ſint quietiora, & natatum non impediant, vt fit in forti impetu labentibus fluuijs. *Sedes,* inquit, *& commorationes ſunt in lacubus, paludibus, ſtagnis & perennibus fluuijs, quorum confluens, moderatè, & ſedatè fertur.* In ſumma, loca quærit aquoſa, qualia ſunt, quæ recenſuimus, haud tamen ad quærendum tantùm ſibi pabulum, ſed vt fulgura, fulminaq; quę naturaliter horret, fugiat, quod fortè innuit [f] Ouidius ſub perſona Cycni Ligurum regis Phaëthontis igne abſumpti caſum dolentis: dum canit:

Fit noua Cycnus auis, nec ſe cœloq; Iouiq;
Credit, & iniuſtè miſſi memor ignis ab illo,
Stagna petit, patuloſq; lacus, ignemq; peroſus
Quæ colit, elegit contraria flumina flammis.

[g] Iliad. B.

Cæterùm quantùm fluminibus gaudeat, elegantiſſimè, vt omnia demonſtrat [g] Homerus Græcos tanta lætitia, tantaq; animi promptitudine, atq; deſiderio ad Troiæ excidium armari tradens, quanto amore Cycni circa Cayſtrij fluenta obſeruantur. Canit autem.

Τῶν δ᾽ ὥς τ᾽ ὀρνίθων πετεηνῶν ἔθνεα πολλὰ,
χηνῶν, ἢ γεράνων, ἢ κύκνων δουλιχοδείρων,
Ἀσίῳ ἐν λειμῶνι, Καϋστρίου ἀμφὶ ῥέεθρα,
Ἔνθα καὶ ἔνθα ποτῶνται ἀγαλλόμεναι πτερύγεσσι,
Κλαγγηδὸν προκαθιζόντων, σμαραγεῖ δέ τε λειμῶν.
Horum ſicut auium volatilium gentes multæ,
Anſerum, vel Gruum, vel Cycnorum longum collum habentium,
Aſiatico in portu, Cayſtrij circa fluenta
Huc & illuc volant gaudentes alis
Reſonanter ſedentium, reſonat autem pratum.

Cycnus flumineus dictus.

Quare Ouidius appoſito admodum epitheto Cycnum nunc amantem flumina, nunc flumineum nuncupauit. Eſt autem Cayſter fluuius Aſiæ iuxta Aſiam paludem, ac Epheſum vrbem labens, quem Cycnis abundare Homerum imitatus Maro innuit:

Iam varias pelagi volucres, & quæ Aſia circum
Dulcibus in ſtagnis rimantur prata Cayſtri &c.

De Aſia verò omne alibi quoq; ſic cecinit:

Ceu quondam niuei liquida inter nubila Cycni
Cùm ſeſe è paſtu referunt, & longa canoros
Dant per colla modos, ſonat amnis & Aſia longe
Pulſa palus.

De Cygnorum copia in Cayſtro, fluuio cæteri poëtæ etiam meminère, & in primis [h] Naſo:

[h] Meta. 2.
[i] Meta. 5.
Ales Cayſtrius.
[k] Lib. 9. de triſtib.

Et quæ Mæonias celebrarunt carmina ripas,
Fluminea volucres medio caluere Cayſtro.

Item [i] alibi. —— *Non illo plura Cayſter*
Carmina Cycnorum labentibus audit in vndis.

Alibi etiam pro Cycno alitem Cayſtrium dixit, & [k] Propertius Cayſtrum Cycneum, dum canit:

Et qua Cycnei visenda est ora Caystri,
Et qua septenas temperat vnda vias.

Istrum quoque, & Tanaim fluuios inde celebrat [l] Seneca, inquiens:

Clarum niueos inter Olores
Istrum Cycnus, Tanaimq; colens.

Plurimi etiam Cycni, aliæq; aues aquaticæ in Strymone fluuio conspici legimus, fluuio inquam lento, & non profundo, & humilibus, vt tradunt, ripis, ideoq; valde herboso. Moschus antiquissimus poëta, & [m] Theocritus quidem Strymonios vocitant, haud dubiè ob allatam rationem. Circa Mæandrum Phrygiæ fluuium abundare etiam legimus, vnde & Mæandrius à quibusdam dici meruit. In Eridano, siue Pado apparere interdum Cycnos tradit Lucianus, sed paucos: cùm alioqui alij in hoc fluuio eorum copiam esse innuant, ac in primis [n] Claudianus, qui Padum inde Oloriferum appellat, cùm ait:

Fractaq; nobilium ramis electa sororum
Cycnus Oloriferi vexit ab amne Padi.

[o] Alibi etiam de Eridano sic canit:

Eridani ripas, & raucæ stagna Padusæ
Diffugiens nudauit Olor.

[p] Meminit & Silius Italicus.

Haud secus Eridani stagnis ripaue Caystri
Innatat albus Olor, pronoq; immobile corpus
Dat fluuio, & pedibus tacitas emigrat in vndas.

Sed & ante eos [q] Maro ipse:

Haud secus ac alto in luco cùm fortè caterua
Consedere auium, piscosóue amne Padusæ
Dant sonitum rauci per stagna loquacia Cycni.

Mintius item Italiæ amnis Cycnos multos alit, vt celebrat Baptista Mantuanus his versibus.

———— Aruis
Qua patre Benaco genitus circumfluit amnê
Mintius ingenti Cycnos habet vnda natantes.

Et alibi rursus.

Persimiles Cycnis viridis quos Mintius alga
Quos Mæander alit, quos humida prata Caystri.

Supra Auernum Italiæ lacum, vt refert author mirabilium, quę Aristoteli ascribuntur, iuxta Cumam nullam auem peruolare falsum est: nam qui illic fuerunt, inquit, Cycnorum copiam in eo esse narrant. In Papho insula innumeros dari testatur Lycophronis interpres, & ingentem esse multitudinem iuxta Carantonum, quod Galliç Aquitaniæ flumen est, Canentelam Ptolomęo dictum. Hispania etiam, teste [r] Strabone producit Cycnos, & eius generis aues plurimas. In Regis Angliç aula multos semper Cycnos ali aiunt. Polydorus [s] Virgilius in eiusdem terræ lacubus, & fluuijs magna voluptate omni tempore conspici testatur. Quinimo [t] Volaterranus, referente [u] Ioanne Textore, vbi mores Britannorum, siue Anglorum describit, ait Cygnos ad Tamesis ripam, non minus, quàm quatuor millia continuo enutriri. Scotia pariter Cycnis abundat; maximè Spina eius stagnum, & cur potius in eo, quàm in alijs degant hoc modo refert Hector [x] Boëthius: *Est & lacus in Morauia, Spina nomine, insignis Olorum frequentia. Nascitur enim in eo herba quædam, cuius semine auidissimè vescuntur, atque ob id Olorum cognominata. Ea autem herbæ illius natura est, vt agris iniecta nunquam putrescat. Hinc factum est, vt licet in spacium quinque prope millium lacus distendatur; hominumq; adhuc memoria piscibus, ac maximè salmonibus exundare consueuerit. Vbi ea enasci cœpit sensim accrescens totum illud vadosum, nantibusq; impeditum reddiderit, nec vllus deinceps piscis maior in eo visus est.* Vt verò hisce dictis modò locis copiosi sunt Cygni, ita multis alijs in locis vel non sunt, vel saltem rari. Agri in primis nostri Cycnos, quod sciam, non habent, quum alioqui non desint lacus, stagnaq;. Ornithologus etiam apud suos, hoc est, Heluetios rarissimos esse ait, nec nisi hyeme aliquando sæuissima, cùm lacus toti gelu cõglaciant, capi. Incolunt pręter lacus, & flumina, etiam mare: nam & apud [y] Hesiodum Cycni multi natant in Oceano, & Ælianus [z] ex Aristotele Olorum gregem quandoq; in Afro mari apparere prodidit. Cassandra item apud Lycophronem nonnullos ait marinam vitam laudaturos, Oloribus similes, atq; hinc fortè Cycnus Neptuni filius fingitur, qui fluminibus, mariq; præesse dicitur. [a] Plinius cùm dixisset de Ciconiarum migratione, & vnde veniant,

[l] In Agam.
[m] Eidil. 19.
[n] In Epigr. Padus Olorifer.
[o] In Epithal. Pallad. & Seren.
[p] Lib. 14.
[q] Lib. 11. Aeneid.
[r] Li. 3. Geog.
[s] Lib. 1. de hist. Angl.
[t] In Geogr.
[u] In Cornucopia.
[x] In descrip. regni Scot.
Olorũ herba, & eius natura.
Cycni vbi non sint, vel rari.
[y] In Scuto Herc.
[z] Lib. 10. cap. 36.
Cycnus cur Neptuni filius.
[a] Lib. 10. cap. 22.

& quo abeant, ignorari, ſubiungit. *Simili Anſeres quoque, & Olores ratione commeant, ſed horum volatus cernitur.*[b] Georgius Agricola Olores, etiã, Ciconias, & Anſeres longius abire ſcribit.

[b] Lib. de ubter.

MORES. INGENIVM.

CYCNI ab[a] Ariſtotele εὐήθεις dicuntur, hoc eſt probitate morum inſignes: quanuis enim Græci εὐήθη ſtolidum, & ineptum vocent, hoc tamen inter Cycni laudes à philoſopho ponitur, vt hæc etiam adiuncta, εὐβίοτος, εὔγηρος, εὔτεκνος. Hinc eſt nimirum, quòd Ælianus ſcribit eos ſuapte natura mites, & pacatos eſſe. Nam ſi prouocentur, & infeſtentur vel inter ſe, vel ab alio quouis, admodum iracundi, & pugnaces ſunt. Cicurantur, teſte Alberto, præciſo alæ interioris articulo. Pullos ſuos mirè amare idem author eſt, & pro eiſdem acriter dimicare. Sunt ex eorum genere, qui gregales vocantur, vti ſcriptum nobis reliquit duobus in locis[b] Ariſtoteles. De ingenio vix quicquam proditum reperio, eo tamẽ non carent, ſed in volatu potiſſimum id oſtendunt, quemadmodum ex hiſce[c] Plinij verbis eſt intelligere. *Liburnicarum more roſtrato impetu feruntur, facilius ita findentes aëra, quàm ſi recta fronte incederent, à tergo ſenſim dilatante ſe cuneo porrigitur agmen, largeq́; impellentè præbetur auræ. Colla imponunt præcedentibus: feſſos duces ad terga recipiunt.* Cùm parituri ſunt, herbam in nidum ſuum congerere tradit apud Athenæum Philochorus, quam Lygęam vocant, tanquam ea parientibus ſit opilatura. Eſt autem Lygæa viticis genus in aquoſis frequens. λύγος enim vitex eſt.[d] Ioannes Khuenius Breidbachius, olim auditor meus, hac herba pullos ſuos tueri arbitratur, dum canit:

—— Viticem parituris in ædes
Exiguas infert Cycnus, prolemq́; tuetur.

Michael Glyca Siculus refert, neſcio, an ex propria ſententia Cycnos quandoq; ranas deuorare, atque earum eſu affectione quadam ſibi moleſta liberari.

[a] 9. Hiſtor. cap. 12.
Quomodo cicurentur.
[b] Lib. 1. Hiſt. cap. 4. & lib. 8. c. 12.
[c] Lib. 10. cap. 23.
Lygæa herba.
[d] Lib. 1. Zodiaci med.
Ranas cur deuorent.

AETAS.

OLOR ab Ariſtotele εὔγηρος nuncupatur, quòd ad ſenectutem facilè perueniat, eamq; commodè ferat. Quod & Ælianus ſcribit. Vitam ei longam eſſe audio, ita vt vulgò vel trecenteſimum annum attingere credatur, quod mihi veriſimile non eſt.

VOX.

Κύκνος ᾄδειν, author eſt Iulius Pollux, vbi voces animalium explicat. Apud[a] Ariſtophanem eorum vox eſt Tio, Tio, Tio, Tio, Tinx. Altum quandoq; vociferari innuit[b] Heſiodus: Κύκνοι ἀερσιπότῃ μεγάλ᾽ ἤπυον. Author Philomelæ eos ait drenſare:

Grus gruit, inq́; glomis Cycni prope flumina drenſant.

Tempore pugnæ, vt ait Albertus, ſibilant, & interdum bombos, authore quodam, emittunt, ruditui aſinino non diſſimiles, ſed breues, & qui longè audiri non poſſunt.

[a] In Auib.
[b] In Aſp.
Drenſare.
Quando ſibilent.

DE VSV, SEV FINE ASPERAE ARTERIAE, ET DE CANTV.

ASPERÆ arteriæ in Cygno inſolens illa conſtitutio anteà, & deſcripta, & delineata, non modicam vſus, ſeu finis eiuſdem inueſtigandi occaſionem, materiamq; præbuit. Cùm verò duplex à Philoſophis, & Medicisq; eius vſus aſſignetur, prior, qui eſt reſpirationis ad vitam neceſſarius, alter verò nobilior, digniorq; qui vocis edendæ, & formandæ eſt, vtriuſq; ſanè tam huius, quàm illius gratia, ſi naturam Cygni penitus introſpicimus, pulmonis fiſtulam huiuſmodi noua, & mira ratione conſtructam, ei datam iure merito cõcedemus.

Aſperæ arteriæ duplex vſus.

Quod

Quod enim ad respirationem attinet, cùm Cygnum in stagnorum, & fluuiorum fundo herbas, aliaq; edulia pro victu sibi quærere voluerit natura, vnde etiam apud Græcos, vt dixi à cœno, & luto fodiendo κύκνος sibi nomen inuenit, par fuit, vt illi collum longissimum faceret, quo tanquam piscatoris linea pabulum è luto profundo attraheret, vnde & dissecti ventriculum sabulo, lapillis, herbaceæ materiæ permistis refertum conspeximus. Ne verò longa illa interim, dum rostrum cœno immergit, suffocationis periculum incurreret, asperam arteriam collum non modò æquãtem longitudine, sed & dodrante excedentem, nempe omni ea portione, quæ œsophago deserto, clauiculisq; seu furcula superata in scrinium illud, seu thecam recondita à costæ sterni pariete duplici, & tecto compositam recondenda ingreditur, & rursus serpentino flexu reuoluta egreditur, furculæ innixa, vbi deorsum ad pulmones labitur, natura largita est, in hunc finem, vt cùm aliquando horæ fermè dimidiæ spacio, toto capite, & collo pronis vado alimoniam hausturus immergitur, pedibus in altum elatis, cæloq; obuersis, ex ea arteriæ, quæ pectoris dictę vaginæ reclusa est, portione, tanquam ex condo promo spiritus, quantum satis est, tam diuturnæ vrinationi suppeditari possit. Quali prudentia in piscibus quoque quibusdam vsam fuisse naturam videmus, quibus duas vesiculas tribuit, & quandoquidem branchiæ ipsorum respirationi vndiquaque perficiendę non semper sufficerent, hisce tanquam vtriculis quibusdam aër inclusus alto mari depressis, ideoq; aërem recentem haurire nequeuntibus semper in promptu futurus conseruaretur. Neque enim cum vero congruit, quod vulgus opinatur, pisces non respirare, quod obiter, cùm non sit huius loci dictum esto. De voce autem, cuius efformandæ alterum in animalibus arteriæ vsum posuimus, hîc pluscula differenda occurrunt, quantum ad rem præsentem de Cycno spectat. Res est plurimorum, imò omnium ferè scriptorum controuersijs maximè agitata, *Cycnea cantio*, dum hi mirabilem melodiam, ac harmonicos concentus suauissimos edere moribundos affirmant: illi verò non solùm non dulce canere, sed & vocis inamœnitate, & absurditate Coruis, ac Gracculis posthabendos contendunt. Inter negantes in primis est [a] Lucianus, à quo nautæ quæsiti, an Cycni cantibus, & modulis indulgeant, respondent, paucos nonnunquam Cygnos conspexisse in fluminis (Eridani) paludibus, qui incomptam, & inamœnam vocem, & sonum parum firmum edere solebant, ita vt Coruos, aut Gracculos illis collatos Sirenas esse confirmare possis: cæterùm dulce quiddam & optabile, vt tu dicis, ne in somno (hoc est, nulla ratione, nullo tempore) quidem audiuimus. [b] Alexander Myndius, referente Athenæo, profitetur plures sese Cycnos moribundos persecutum, cantum verò eorum nullum audiuisse. Ex his etiam [c] Plinius esse videtur, qui sic habet. *Olorem morte narratur flebilis cantus falsò* (aliàs falsis) *vt arbitror, aliquot experimentis*. Ex recentioribus instar omnium, & quem maximi alioqui facio, est [d] Iulius Cæsar Scaliger, eiuscemodi cantum fabulosum esse scribens in Cardanum inuectus, quòd nugas poëtarum, illum laudaret. *De Cycni verò*, inquit, *cantu suauissimo, quem cum mendaciorum parente Græcia iactare ausus es, ad Luciani tribunal, apud quem aliquid noui dicas, statuo te. Multitudo ingens ad Caratonum fluuium. Quid dicam tibi? Anseres sunt*. Qui verò cantare suauiter Cycnos scripsere, grauissimi fuere Philosophi. Socrates in primis apud Platonem, Aristoteles, & Cicero, celeberrimiq; poëtarum, Callimachus, Aeschylus, Theocritus, Antipater, Euripides, alijq; Græci, ex Latinis Lucretius, Vergilius, Seneca, Ouidius, Propertius, Martialis, Statius, hosq; imitati cæteri omnes. Verba Socratis, qui si difficilior, mœstiorq; fuisset, morituris sese Cycnis deteriorem existimari posse refert, antè citauimus. [e] Aristoteles, *Canere*, inquit, *Cycni soliti sunt, & præcipuè iam iam morituri, & iam quidam cùm in mari Africo nauigarent, multos canentes voce flebili, & mori nonnullos conspexere*. Sic ille. Cicero, qui quoque alibi Apollini propter vaticinium Cycnos dicatos asserit, præfans in librum de Oratore tertium de L. Crasso ita loquitur: *Illa tanquam Cycnea fuit diuina hominis vox, & oratio, quam quasi expectantes post eius interitum veniebamus in curiam, & vestigium illud ipsum, in quo ille postremum institisset, intueremur*. Hæc Cicero. Et sanè Cycnea voce loquebatur ille Crassus, nam septimo pòst die mortuus est. Vergilij versus doctissimos posteà citabimus. [f] Ouidius sic canit:

Sic vbi fata vocant vdis abiectus in herbis
Ad vada Mæandri concinit albus Olor.

Et [g] aliàs sic:

Vtq; iacens ripa deflere Caystrius ales
Dicitur ore suam deficiente necem.

Item [h] alibi:

Carmina iam moriens canit exequalia Cycnus.

Collũ cur lõgissimũ.

Asperæ arterię lõgitudinis vsus.

Piscib' quibusdã cur duæ vesiculæ.

Pisces respirant.

De cantu controuersiæ.

[a] *In electro.*

[b] *Lib. 9.*

[c] *Lib. 10. cap. 23.*

[d] *Exc. 232.*

[e] *Lib. 9. Hi. cap. 12.*

Cur Apollini sacri.

Crassus Cycnea voce locutus & cur.

[f] *In Epist.*

[g] *Lib. 5. de trist. Eleg. 1.*

[h] *Meta. 14.*

Elegan-

[i] In Hippolyto.

Eleganter [i] Seneca:

Candidas ales modò mouit alas
Dulcior vocem moriente Cycno.

[k] In Xenijs.

[k] Martialis verò ita habet:

Dulcia defectâ modulatur carmina linguâ
Cantator Cycnus funeris ipſe ſui.

[l] Lib. 3. ſylu.

Statius [l] alibi hos cecinit verſus:

Qualia nec Siculæ moderantur carmina rupes
Nec fati iam certus Olor, ſæuiq; marita
Thereos —— Et [m] alibi rurſus:

[m] Li. 5. ſylu.

Non ego quas fati certus ſibi voce canora
Inferias promittit Olor, &c.

Poſſem modò hîc multorum aliorum poëtarum recentiorum authoritates adducere, ſed quia ex hiſce veteribus, tanquam ex fonte hauſere, eas ſponte prætereo. Hanc itaque controuerſiam conſiderans [n] Aelianus de Cycni cantu, nihil certi affirmare fuit auſus. In varia enim hiſtoria Cycnos cantandi quidem ſtudioſos eſſe communi ſermone peruulgatum haberi ſcribit, ſe verò nunquam neque fortaſſis alium canere audiuiſſe: credi tamen canere, & tunc potiſſimùm eorum cantum putari ſuauiſſimum, & iucundiſſimum, cùm vitæ eorum permutatio præ foribus eſt. Alibi verò authoritate [o] Ariſtotelis confirmat Olorum gregem interdum in mari Aphrico apparere, & cantum tanquam ex choro quodam conſonanti ſuauem quidem, & lugubrem, & veluti ad miſericordiam inclinantem præternauigantibus prębere, & ab illa modulatione nonnullos viuos extinctos. Aliâs [p] rurſus ex Hecatæo non ſolùm canere Cycnos admittit, verumetiam vnà cum citharœdis accinere, cùm Hyperborei Apollinis feſtum celebrant. Alibi denique canere eos ait, ſed niſi flante Zephyro. Philoſtratus pariter tunc ſuauiorem vocem ædere ait, cùm Fauonius eos ad cantum viſus fuerit inuitare. Oppianus verò, qui in obſeruando, & deſcribendo harum alitum cantu diligentiſſimus fuit, à Fauonio ad cantum inuitari author eſt, cùm decrepiti iam viribus deſtituuntur. *Diluculo*, inquit, *canunt ante ſolis ortum tanquam in aere vacuo per id tempus audiendi clarius. Canunt etiam in maris litoribus, niſi tempeſtas, & procellarum ſonus diſſuadeant. Hoc enim vigente ne ſuis quidem ipſi cantilenis ſatis perfrui poſſent. Sed nec in ſenecta quidem morti vicina cantus obliuiſcuntur, qui tamen eis in illa ætate remiſſior eſt, quàm in iuuenta, cùm neque ceruicem amplius erigere, neque pennas extendere queant. Fauonium tunc ad canendum obſeruant, ignaui iam cruribus, & membrorum viribus defecti: Moriturus ſecedit aliquò, vbi nulla auis canentem audiat, nec Olores alij luctuosè interpellent, ſi qui fortè adeſſent, qui ſimilem vitæ exitum ſibi imminere intelligerent.*

[n] Lib. 1.
[o] Lib. 20. de Animal. cap. 30.
[p] Lib. 11. de animal. c. 1.
Quando ſuauius canant.

Cùm itaque paribus ferè rationibus ab vtraque parte hactenus ſit certatum, poſthac (ni fallor) affirmanti ſententiæ, non modicam fidem faciet præclara illa, & ſuſpicienda arterię aſperæ ſtructura ante hac à nullo alio, quod equidem ſciam, obſeruata. Ea enim eùm duplici reflexione, tubæ bellicæ figuram exactiſsimè repræſentet, qua quamlibet tã acutorum, quàm grauium ſonorum varietatem modulantes tubicines effingere ſolent, natura nihil fruſtrà facere, neq; etiam actionem vllam ſine idoneis, functioniq; accommodatis inſtrumentis obire ſoleat, minimè vulgari organi argumento facilè inducor, vt veriſimiliorem eorum eſſe credã ſentẽtiam, qui dulce melos, præſertim morti vicinos cantare dicunt. In hoc enim duplex flexus ille, qui oſſis pectoris primùm capſulæ inſeritur, dein altera reuolutione in furculam inclinata recumbens, in pulmones decidit, factus videtur, vt ne vox in tam longo arteriæ ſpacio euaneſceret, neuè prolixo adeo itinere fatiſceret, ſed in ipſo reuolutæ arteriæ angulo repercuſſo maiori cum clangore erumperet, ac veluti morulæ exiguæ in eo anfractu quiete recreata vires acquireret eundo, perinde vti Aquilo Romę, vbi cęlum alioqui calidius, frigidius tamen, quàm alibi ſpirat, quòd longo adeo itinere fractas, ac languidas vires Apennini montis cacumen radens, ac nonnihil ſubſiſtens recolligat, ac veluti ſeipſo fortior factus maiori impetu deinceps feratur. pręter id, quod capſulę pectoris, cui arterię portio reuoluta includitur, fornix, ac veluti concameratio quędam ad vocis reuerberationem, ac incrementum nonnihil quoque facere videtur. Quòd ſi Philoſophi quidam cantus Cycnei ſuauitatis rationem adferre conati, id accidere non ineptè fortaſſis arbitrati ſunt, teſte adagiorum authore propter ſpiritus per collum procerum, & anguſtum erumpere laborantes, quid fuiſſe dicturos eos putamus, ſi planè admirabili iſtac, ceu tuba ad omne genus muſici concentus ędendum appoſitiſſimo inſtrumento à natura inſtructam ſciuiſſent? Alioquin enim colli proceritas, & anguſtia multis alijs, nulla tamen vocis ſonorę ſuauitate commendatis communis eſt, vt obſtrepero Anſeri, crepitanti Ciconię roſtro, Onocrotalo, Grui, & ſimilibus

Cycnos canere, & quando.
Aquilo cur Romæ frigidior.

bus. Ideo, inquit Isidorus, suauiter canere Cycnum dicunt, quia collum longum, & inflexum habet: & necesse est; eluctantem vocem per longum, & flexuosum iter varias reddere modulationes. Diuus pariter [q] Ambrosius, cantilenæ Cycneæ dulcedinis causam statuit colli longitudinem, huc(q); interim [r] Vergilius respexisse videtur, cùm sic canat:

> —— *Et longa canoros*
> *Dant per colla modos liquida inter nubila Cycni.*

Sanè quidem, vt Lucretium huius rei conscium fuisse suspicer, faciũt hi versus, quibus Cycnei cantus causam acu tangens adamussim reddidit expressam:

> *Cùm tuba depresso grauiter sub murmure mugit,*
> *Et gelida Cycni nece torti ex antro Heliconis,*
> *Cùm liquidam tollunt lugubri voce querelam.*

Ad huius auis suauem, & canoram vocem astruẽdam multa quoque faciunt: primùm, quod minimè existimandum putem ab antiquissimis illis Philosophis, & poëtis, vt Homero, Virgilio, Socrate, & Aristotele traditam, deinde vnanimi omnium omnis ęui scriptorum consensu acceptam, ac comprobatam sententiam nulla omnino veritate fultam esse, ac temerariam, cùm & Hesiodi iudicio plerunq; verum sit, quod vulgò dici solet: deinde, quod Ægyptij, quibus vel ipsi Græci omnem Philosophiam acceptam referebant, Cycnum musicæ signum hieroglyphicum esse voluerunt. Præterea quod omnis antiquitas Cycnum Apollini citharœdo musicæ inuentori nuncupauit. Demum, quòd viris philosophis, nominatim clariss. & excellẽtiss. D. Federico Pendasio Philosophiæ professori celeberrimo, se Cycnos frequenter cantantes suauiter in lacu Mantuano cymba vectum audiuisse asserenti, tanquam fide dignissimo non illibenter fidem adhibentes suffragamus. Georgius Braun Cygnos testatur prope Londinum Angliæ emporium in mari agminatim lęto occursu, & festiuis cantibus subeuntes classes excipere. Scribit item Albertus, se huiusmodi voces lugubres in qualibet tristitia ab eis ædi animaduertisse. Ego autem non in tristitia tantùm eos canere existimo, sed in gaudio etiam. [s] Antonius Musa Brasauolus Cycnos sub vitæ exitum canere sese obseruasse tęstatur, sed omnes id facere negat: quare cùm apud Plinium legatur, *Falsis aliquot experimentis*, pro falsis primùm legebat factis: quod mirum sibi videretur adeo vulgatam sententiam falsò vndiquaque pronunciari: quare pòst experimento doctus Plinium falsis, non factis scripsisse pronunciauit, quoniam scilicet ante mortem Cycnos quosdam cantus edere, quosdam etiam silentes emori obseruasset. Huc rursus non minimi ponderis alia hæc ratio accedit: quòd Belgæ maritimi, vt Frisij, Bataui, Mattiaci, cæteriq; his vicini Olorem, qui non minus frequens apud hasce gentes est, quàm in Helicone à poëtis putatus, imo si vspiam alibi frequentissimus, ob stagnorum copiam, vernacula voce Huyler cognominant, dictione ab Olor non admodum dissona, sed quę auis proprietatem exactissimè exprimat. Huylen enim illis lugere, seu eiulare, aut plangere significat: qua indicant, auem hanc lugubrem quendam cantum edere, suauiq; planctu modulari. At quia mœstus videtur hic cantus, ideo poëtæ tanquam morti congruum pro nœnijs ab eo velut mortis præsago occini fabulantur iam necis hora instante. Verùm quouis tempore canorum quiddam, etsi lamentantium in morem eos obstrepere ego non semel data opera obseruaui, & auscultaui: quare non temerè Syri putarunt, Olores Syrenas esse, qui post lotionem ex aquis subuolantes suaue quoddam carmen decantent. Concludamus itaque cum Pausania κύκνῳ τῷ ὄρνιθι μȣσικῆς εἶναι δόξαν, idest, Cygno aui esse musices gloriam, & cũ Callimacho exclamemus, μȣσάων ὄρνιθες ἀὐδότατοι πετεηνῶν. Nę verò & illud tanquam prorsus fabulosum reijciatur, quod cantu suo mortem suam præcinant, alia quoque animantia, quę pariter mortem suam lugent, pro exemplo sunto. Elephantem in primis, vt interim alia pręteream, idem facere testatur [t] Oppianus his versibus, sic Latinè redditis:

> *Quid verò mirum quum elephas (audita fatebor)*
> *Pectore diuino fati præsagiat omen?*
> *Non igitur solis auibus prænosse futura*
> *Contigit, aut soli de morte queruntur Olores.*
> *Quippe elephas tristi quoque fatum carmine luget.*

[u] Papinius etiam Psittacum ait sibi mortem cantu prędixisse, inquiens: *Nec soli celebrant sua funera Cycni.* Quod verò de penna fingunt poëtę, eam dicentes appropinquantibus ad extremũ vitę in capite natam paulatim in cerebrum descendere, ipsos verò Cycnos interea flebili voce cantare, donec moriantur, id planè fabulosum iudico. Id tamen veteres nugabantur, vnde Ouidius:

> —— *Veluti canentia dura*
> *Traiectus penna tempora cantat Olor.*

VOLA-

[q] *Lib. 6. Hexam. ca. 22.*
[r] *Aeneid 11.*
Cycnus musicæ hieroglyphicũ.
[s] *In Comment. ad Porphyr. Isagog.*
Huyler. Huylẽ quid Belgis.
Olores Sirenes putati.
[t] *Lib. 2. de Venat.*
[u] *Lib. 2 sylu.*

VOLATVS. GRESSVS. NATATVS.

CYCNVS, inquit Albertus, probè natat, non probè ingreditur, volat mediocriter.[a] Ælianus tamen pelagus traijcere scribit, & indefesso alarum remigio per mare volare, & [b] Aristoteles longiùs in pelagus efferri scripsit. Et [c] Hesiodus κύκνυς ἀερσιπότας, idest, altiuolantes nuncupat, item [d] Homerus inter volatiles aues Cycnos simul cum Anseribus, & Gruibus nominat, necnon Pindarus, qui vt Aquilæ mirabilem in uolando pernicitatem innueret, fabulam comminiscitur, fingens Iouem cùm vellet maximè mediam habitabilis orbis partem certa mensura deprehendere, duas pari pernicitate Aquilas, vnam ab occidēte, alteram ab oriente emisisse: has verò vtrinque pari celeritate conuenisse Delphis, cui loco idcirco Omphalo, seu vmbilico terræ nomen, vt in Aquilæ historia diximus. Iam verò [e] Plutarchus illud non tantùm de Aquilis scribi tradit, sed de Oloribus quoque, *Aquilas,* inquit, *quasdam, aut Olores fabulantur ab extremis terræ partibus ad medium eius volatu tendentes Pythiæ eodem conuenisse ad locum, cui Omphalo, idest, vmbilico nomen est.* Postremò ex recentioribus elegantissimus poëta Iacobus Sanazarius velocissimum [f] Angeli Gabrielis, ad Mariam volatum describens, eum volantibus Cygnis comparat, dum canit:

[a] Lib. 1. Variarum.
[b] 9. Hist. cap. 12.
[c] In Scuto Hercul.
[d] Iliad. B.
Omphalos siue vmbilicus terræ.
[e] Lib. cur oracula desierint.
[f] Lib. 1. de part. Virg.

Dixerat: ille altum Zephyris per inane vocatis
Carpit iter, scindit nebulas, atque aëra tranat,
Ima petens, pronusq́; leues vix commouet alas.
Qualis vbi ex alto notis Mæandria ripis
Perspexit vada, seu placidi stagna ampla Caystri,
Præcipitem sese candenti corpore Cycnus
Mittit agens, iamq́; implumis, segnisq́; videtur.
Ipse sibi, donec tandem potiatur amatis
Victor aquis: sic ille auras, nubesq́; secabat.

Quæ cùm ita sint, Cycnum non mediocriter tantùm, vt voluit Albertus, sed celeriter quoque volare erit statuendum: cùm alioqui naturæ eius repugnare videatur. Est enim Cygnus animal magnæ molis, & ob plurimam carnem multi ponderis, maximè autem cicures, qui iuxta hominum habitacula enutriuntur. Quamobrem de syluestribus celer ille volatus intelligi debet. Hi enim tantæ molis non sunt, & quo artificio volent, ex Plinio, allatis etiam eius verbis alibi diximus. Quod verò ad natationem attinet, eam tam facilem esse audio, vt humo in ripa expeditè progrediens, vix illam æquet.

Celeritas quibus Cycnis conueniat.
Natatus.

NIDVS. COITVS. PARTVS.

AVTHOR de natura rerum, *Super aquis*, inquit, *nidificat Cycnus de pullis educandis solicitus*. Albertus, vbi Aristoteles Coccygem scribit tum in domibus, tum in petris nidulari, id ferè Cygno applicat, inquiens: *Cycnus, cùm domesticus est in domibus nidificat, & in lapidibus iuxta aquas: apud nos verò in paludibus iuxta herbas, sicut ferè omnis auis aquatica.* De coeundi modo Albertus, & author de natura rerum hæc ferè prodiderunt. *Tempore libidinis blandientes inter se mas, & fœmina, alternatim capita cum suis collis inflectunt, velut amplexandi gratia (Colla mares applicant fœminis: deinde mas fœminam conscendit:* Albertus) *Nec mora vbi coierint, mas conscius læsam à se fœminam, fugit, illa impatiens fugientem insequitur: non diuturna tamen hæc eis discordia est; sed noxa cessante, reconciliantur: & fœmina maris prosecutione relicta, post coitum frequenti caudæ motu & rostri aquis mergens purificat.* Albertus tam marem, quàm fęminam post coitum sese aquis immergere testatur, idemq; facere cæteras aues aquaticas, & falsum esse, quòd fœmina cum dolore semen suscipiat, ideoq; post coitum, marem fugiat: Non prius enim, inquit, fugit, quàm coëundi libido cessat. Bœus in auium generatione, siue vt ait Philochorus in Boeo referente [a] Athenæo docet, Cycnum à Marte in auem cognominem versum, ad Sibarin fluuiū accedente, cum Grue coiuisse. Sed hoc fabulosum est, & vero minimè consentaneum. Non solent enim animantia diuersæ speciei, nisi ob maximam similitudinem, simul coire. Quod modò ad partum attinet, Anser, Anas, & Cycnus, domestici, teste Alberto, semel anno tantùm pariunt, initio veris propter sui temperamenti

Coëundi modus.
Fęmina nō dolet ex coitu.
[a] Lib. 9.
An cum Grue coeat.
Partus.

peramenti frigiditatem, & crassitiem. Cælius Cycnũ ab [b] Arist. καλλίπαιδα, & πολύπαιδα vocari ait, quia plures producat, & speciosos fœtus: sed Aristoteles voce εὔτεκνος tantùm vtitur: Gaza vertit, non carere eum probitate prolis. Cælius verò illud ex [c] Æliano transcripsisse videri possit; qui alicubi sic habet. *Aristoteles*, inquit, *Cycnum pulchram & multam sobolem propignere*. Parit Cycnus, vt vult Albertus, tertio anno. Oua eius sunt magna, oblonga, testâ durâ obtecta.

[b] *Lib. 9. antiq. lect. c. 5.*
[c] *Lib. 1. Variar.*

VICTVS: SAGINA.

ARISTOTELES Cycnum Εὐβίοτον vocat, quòd in parando sibi victu haud segnis, haud iners sit. Viuit autem eisdem, quibus Anser, herbis nimirum, & granis segetum. *Rostro*, inquit Albertus, *cribrat cœnum, vt cibum inueniat, & dentibus secat inuentum*, herbas nempe, earumq; radices. Algam autem in primis quærit, quod his versiculis expressit [b] Baptista Mantuanus:

Persimiles Cycnis viridis, quos Mintius alga
Quos Mæander alit, quos humida prata Caystri.

Albertus etiam vermibus vesci scribit, item ouis piscium, cùm alioqui piscibus abstinere constet, vt quàm eleganter innuit [c] Hesiodus, & iuxta pisces natare scribens:

——— Οἱ δὲ κατ' αὐτὸν (Ὠκεανὸν)
Κύκνοι ἀερσιπόται μεγάλ' ἤπυον, οἵ ῥά γε πολλοὶ
Νῆχον ἐπ' ἄκρον ὕδωρ, πὰρ δ' ἰχθύες ἐκλονέοντο.

——— *Per ipsum autem (Oceanum)*
Cycni altiuolantes magnum clangebant, qui illic multi
Natabant in summa aqua: iuxta autem pisces mouebantur.

Quin, sunt, qui scribant, Cycnum, si pisces eum natando insequantur, eis cedere. Porrò quod spectat ad saginationem, nostra sæcula Cycnos non saginant ad mensæ vsum, quod veteres tamen fecisse clarum est. Nam & [d] Plutarchus tradit, Romanos veteres, vt saginarent Cygnos, eis oculos consuisse, & caueis obscuris inclusisse. Sed de victu eorum nihil: Anserum autem more saginari consueuisse verisimile est.

[a] *9. Hist. cap. 10.*
[b] *Lib. 4. Alphons.*
[c] *In Scuto Hercul.*
[d] *Lib. de esu carnis.*

COGNOMINATA. DENOMINATA.

LYCOPHRON Calchantem Cycnum vocat, eò quòd vt interpres Izacius Tzetzes docet, ætate admodum prouectus, & vates fuerit. Præsentiunt enim obitum suum Cycni, & tum argutissimè canunt. Vates verò hic ille est, qui cum Græcis ad Troiam profectus est, & quia diuinandi arte plurimùm præstabat, Græci eius consilio multa gesserunt, vti apud Homerum, & Vergilium legere est. Diruta verò Troia reuersus terrestri itinere Colophonem, cùm in luco Apollinis Clarij extra vrbem apud Samum in Mopsum præstantissimum augurem incidisset, artis peritia ab illo superatus, dolore contabuit, quòd proposita sibi à Mopso caprifico, (vt refert Hesiodus) aut (vt Pherecides maluult) sue grauida conijcere non potuisset, quot in illa ficus essent, quotúe hęc suculas gereret, quod tamen Mopsus sine vllo errore diuinauit. [b] Pausanias Aquilas quasdã Cycneas, quòd candore Oloribus persimiles sint, easdemq; seipsum in Sepylo ad stagnum, quod Tantali dicitur, conspexisse scribit. Canopus lacus Ætoliæ, postea Cycnæa appellatus est, sicuti pòst inter fabulas ex Antonio Liberali recensebimus. Est & Cygnea Germaniæ vrbs, vt refert [c] Io. Garzonius Bononiensis, qui ita dictam scribit, à Cygno conditore, esseq; subditam Marchioni Misnensi, & argenti venâ diuitem esse. Turris Olorina, vel Cycnea, referente Vimando Pigio Campense imminet Rheno in cacumine trium Cliuiæ collium, quadrata, prælta, lataq; cum arce longe conspicua, quam tradunt, à Caio Iulio Cęsare bello Gallico constructam esse, velut propugnaculum, quò vicina loca aduersus Germanorum iniurias defenderentur.

[a] *In Cassan.* Calchas Cycnus.
Calchas à Mopso victus.
[b] *In Arcadicis.*
Aquila Cycnea.
Cycnea lacus.
Cycnea vrbs.
[c] *Lib. 2. rer. Saxon.*
Olorina vel Cycnea turris.

CAPIENDI

CAPINDI RATIO.

[a] Lib. 10. cap. 18.

QVOMODO Cygni, Grues, & Anseres, Perdicesq; rete capiantur, ita ferè tradit [a] Petrus Crescentiensis. *Est & aliud ingenium, quo Grues capiuntur, Cycni, Starnæ, , & Anseres, quod tale est. In ripis fluuiorum ab vtraque parte figitur arbor altissima, duæ simul iunctæ, vt longior sit arbor, habetq; per totum cuniculos ad ascensum in summitate tirellam, in qua ponitur funis retis, cuius longitudo est secundum fluminis latitudinem, & arborum distantiam, & eius latitudo est, vt superius eleuata vsque ad medias dependeat arbores, deinde homines vsque à remotis veniant per glaream fluminis, omnes volucres, quas inuenerint, expellentes, quæ volantes à splendore aquæ non discedent, donec in rete inciderint: & tunc declinetur rete cum funibus suis, & volucres capiantur. Et modus iste locum habet, nisi cùm tempus fuerit nubilosum, & aër obscurus: alioquin aues eleuatæ facilè à fluuio deuiarent.* Hæc omnia ille. Cæterùm retibus etiam olim Cygnos capi consueuisse, colligere est ex [b] Euripide, apud quem sic scribitur. Οἷα δ' τις κύκνος ἀχέτας ποταμίοις παρὰ χεύμασι πατέρα φίλατον καλεῖ ὀλόμενον, δολίοις βρόχων ἕρκεσιν, idest; Qualis Olor canorus fluuiatiles apud vndas patrem vocat charissimum dolosis laqueorum plagis necatum.

[b] In Electr.

SYMPATHIA. ANTIPATHIA.

INTERPRES Aristophanis Castorem, & Pollucem refert, à Spartanis coronis ex calamo contextis ornari solere. Sunt, qui putent id ideo fecisse Spartanos, quia Cycnus eo herbæ genere delectetur, ideoq; eadem geminis illis fratribus ex ouo Cycneo genitis grata fuerit. Nascitur quidem calamus, siue arundo vallatoria in stagnis, quæ mirum est, quantum ament Cygni, sed an arundinis illius esu delectentur, non habeo quid dicam. Insuper, an cum alijs etiam animantibus occultam amicitiam colant, necdum obseruaui. De inimicitia, odio, belloq; eorum inter sese, & cum alijs passim multorum scriptorum veterum monumenta referta sunt. *Oloribus*, inquit [a] Aristoteles, *vt alter alterum deuoret in more est, maximè in volucrum genere*. Quem locum in suos libros transcribens Ælianusq́, [b] *Aristoteles*, inquit, *Cycnum tradit præditum esse irascendi facultate animæ, vnde fit, vt sæpe ad iram prouocentur, sæpeq; concertantes mutuò perimant*. Sic ille, ex quo etiam habemus, quod ne pullis suis, ouisq; parcant: nam alibi Indorum regi tragematum loco esse scribit oua Olorum, Struthio Camelorum, & Anserum. *Ex quibus*, ait, *& ipse cætera non reprehendo, ita ne Cycnis quidem amici sunt Indi, quod illas, quanuis Apollini sacras, & mirè canoras aues sua tamen pulliciei insidiari, & oua propria perdere fama sit*. Hinc fortè Pindarus Cycnum inhospitalem appellauit. Cæterùm hoc facere in pugna per nimiam iracundiam credendum est. Alioqui carniuori non sunt, & ne piscibus quidem vescuntur, vt qui cicures aluere, obseruarunt. Anseres, vel alterius generis aues, quæ eodem cum ipso cibo vescuntur, Cycnus, teste Alberto, non facilè secum esse sinit. Melistus Euboicus auem hanc ita conuitijs plenam esse dicit, vt ea clamante, reliquæ aues, quæ præstò sunt, conticere cogantur. Insigne verò in primis dissidium, atq; antipathia est cum Aquila, quam, teste [c] Aristotele, si pugnam hæc cœperit, repugnans vincit, ipse autem nunquam nisi prouocatus infert pugnam. Idem tradit Oppianus, sed dilucidius his verbis: *Sæpius altius euolando euecti Aquilas impugnant, si quid illæ in ipsos, aut pullos eorum mali moliantur, non tamen incipiunt pugnam, sed pacem quoad licet conseruant, & placidam vitam alimentis etiam anteponunt*. Cùm itaque Aquilam Cycnus vincat, vt dictum est: Franciscus Sanctius Brocensis nodum haud contemnendum curiosis proponit, quid Virgilius, & Homerus sibi velint, cùm dicant, *Aquilas Cycnos insectari, atque vnguibus rapere*. Eum nodum ego in Aquilæ historia generali hoc modo explicui, vt si plures Cycni (sunt enim aues gregariæ) vnam Aquilam aggrediantur, eam vincant: Sin contrà Aquila vnicum Cygnum à reliquis separatum offenderit, non sit mirum, si eam vincat: atque hanc meam opinionem defendere videbatur [d] Aristoteles, apud quem sic legitur. *Cum Aquila pugnat Olor, nutritq; eam sæpius*, quo loco pro nutrit, male quidam, *vincit*, legunt. Verùm cùm & [e] Scaliger testetur, de Aquila, si Cygni ala pulsetur, actum esse de ea, aliam denuò solutionem excogitaui, eamq; velim à viris doctis euentilari. Existimo itaque Cycnum cum Aquila pugnam

Castoris, & Pollucis coronæ.
Arundo vallatoria vbi nascatur.
Cycni mutuò pugnāt.
[a] Li. 9. Hist. cap. 1.
[b] Lib. 14. de Animal. cap. 13.
Indi cur Cycnos oderint.
Cycnus cur inhospitalis dictus.
Cycnus Anserem odit.
Cycni cum Aquila pugna.
[c] Li. 9. Hist. cap. 12.
[d] Li. 9. Hist. cap. 1.
Exer. [e] 231.

gnam detractare, imò quotiescunque eminus volitantem obseruat, expauescere, non quòd se viribus inferiorem credat, sed quòd velut imperitus, armisq; vti nesciens miles repugnare non audeat; itaque sese in fugam conijciat, donec ab ipsa vnguibus raptus se ab ea tueri cogitur, & non iniquo Marte repugnat. Quantùm verò timeat Aquilam Cycnus, eleganter expressit ita Statius:

—— Vtque feri victorem fulminis albus
Cùm supra respexit Olor, cupit hiscere ripam
Strymonis, & timidas in pectore contrahit alas.

Ait autem Cycnum cupere, vt ripa hiscat, nimirum vt se submergat, & sic fugiat Aquilam.

10 [f] Homerus perquam eleganter Hectorem Græcos insequentem, pauorem maximum eis inijcientem Aquilæ, quæ Anseres, Grues, vel Cycnos adoritur, assimilat his versibus: [f] *Iliad. O.*

Ἀλλ' ὥς τ' ὀρνίθων πετελωῶν Αἰετὸς αἴθων
Ἔθνος ἐφορμᾶται ποταμὸν πάρα βοσκομενάων
Χηνῶν, ἢ γεράνων, ἢ κύκνων δουλιχοδείρων.

Sed sicut auium volatilium Aquila fulua
Multitudinem inuadit fluuium iuxta pascentium
Anserum, vel Gruum, vel Cycnorum longa colla habentium.

Ita pariter [g] Maro Turnum scribit tanta iracundia Lycum de muro deiecisse, quanta Iouis armiger, id est, Aquila aggreditur Leporem, aut Cycnum. [g] *Lib. 9. Aeneid.*

20

—— Nostrasq; euadere demens
Sperasti te posse manus? simul arripit ipsum
Pendentem, & magna muri cum parte reuellit:
Qualis vbi aut leporem, aut candenti corpore Cycnũ
Sustulit alta petens pedibus Iouis armiger vncis.

[h] Hieronymus Fracastorius Veronensis Angeli mandata Dei ad Mariam deferentis pernicitatem in volando descripturus, volatum eius Aquilæ celeritati comparat in persequendis Ardea, & Cycno, quos eminus in stagnis obseruauit. [h] *Li. 1. Ioseph* Angeli volatus Aquilæ Cycnum insequenti cõparatus.

Qualis vbi in liquidis stagnis, aut Ardea longe est,
30 *Aut albus conspectus Olor, sacer Accipitrum Rex*
Post varios gyros sublimis ab æthere lapsus
Immotis secat alta ruens oculo ocyus alis,
Impete non alio volucer cælestis adibat, &c.

Cæterùm mirum non est tanto Aquilam Cycneæ carnis desiderio teneri: magnus enim est, & vel eo solo famelicum ventrẽ exsaturare potest, quare dum eum habere, & nancisci potest, ceteras volucres, si paruæ sint è manibus elabi patiatur, quod hisce carminibus quoq; Stroza filius expressit: Aquila cur Cycni carne delectetur.

Non secus atque olim cælo Iouis ales ab alto
Accipiens raucum circum Asia prata canorem
40 *Præcipitat: tum cuncta cito metita volatu*
Indecores epulas, cirratarumq; volucrum
Nubila despectat, magnumq; exquirit Olorem.

[i] Ælius Iulius Grotta parœmia ex impossibili desumpta hanc Aquilę, & Cycni discordiã perquàm doctè significat, Orpheũ tãta harmoniæ suauitate cecinisse inquiens, vt Aquila, & Cygnus hostes infensissimi, priori odio deposito, reconciliati simul colluderent: inquit autem: [i] *Li. 2. Hermion.*

Flauaq; cum niueo ludit Olore Aquila.

[k] Baptista Mantuanus sine authoritate, Vultures, qui Aquilis longè imbecilliores sunt, imò verò tantùm cadauera insectantes, Cycnos capere perperam scribit: Vultures Cycnis inimici. [k] *Li. 2. Parth*

Flebat, vt inuadi cernens à Vulture nidos
50 *Lactentes imbellis Olor, prædator aduncis*
Vnguibus, & duro discerpsit viscera rostro.

Cum draconibus itẽ non bene conuenit Cycnis, vt testantur Philes, & Ælianus. Serpentes quoq; à Cycnis terreri apparet, siquidẽ Auicenna, *Qui sibi metuit*, inquit, *à venenosis animalibus, noctu præsertim dormiens, is nutriat Grues, Pauones, Cycnos* (Bellunensis pro Cycnis Ciconias reponit: est sanè vtraq; auis serpentibus inimica) *ab his enim terrentur, & morsu impetuntur animalia venenata.* Atq; hoc etiam fortè innuens Gratius, qui retis quoddam genus describens, quod pinnatum dicunt, quoniam auium pennæ ei imponantur, ad terrendas feras, inquit: Cycni cum draconibus diffident. Rete pinnatum.

Sunt quibus immundo decerptæ Vulture plumæ
Instrumentum operis fuit, & non parua facultas:

Tantum inter niuei iungantur vellera (penne)*Cycni.*

Cicuta Cycnum interimit.

Ælianus cicutā olori perniciem inferri prodidit: Sed hoc adeo mirum non eſt, vt ad occultam inimicitiam ſit referendum, cùm & hominibus, & cæteris ferè animantibus ſit exitialis: ego porcum eius eſu periiſſe obſeruaui. Fulgura denique timere creduntur: quæ opinio inde videtur orta, quoniam humiditas ſuâ naturâ aduerſatur calori, vt antè etiam dixi: Cycni enim vt humidi humida appetunt flumina, lacus, & ſtagna incolentes: ad quod alluſit etiam [l] Naſo, cùm cecinit:

[l] Lib. 2. Metam.

Stagna petit, patuloſq; lacus, ignemq; perorſus
Quæ colat, elegit, contraria flumina flammis.

PRÆSAGIA.

Pluuiæ præſagium. Frigoris præſagiũ.

SI aquæ rorem inſpergat Cycnus, pluuiam portendere fertur, quemadmodum pariter cùm profundos humeros eis immergit. Ornithologus apud Heluetios ingens frigus timeri aſſerit, cùm illic hyeme in lacu aliquo apparet.

AVGVRIA.

Cycni nautis fauſti.

ALEXANDER ab Alexandro Cycnum nautis, & his, qui freto agi volunt, proſperos curſus denunciare aſſerit, reliquis verò inauſpicatum eſſe. Ego Cycnum inauſpicatum nullibi reperio, quare rectiùs meo iudicio dixiſſet Alexander Cygnos nullis eſſe augurio, niſi nautis; de quo felici augurio ita apud [a] Virgilium Venus alloquitur Aeneam.

[a] Lib. 1. Aeneid.

Namque tibi reduces ſocios, claſſemq; relatam
Nuncio, & in tutum verſis Aquilonibus actam,
Ni fruſtrà augurium vani docuere parentes.
Aſpice bis ſenos, lætantes agmine Cycnos,
Aetherea quos lapſa plaga Iouis ales aperto
Turbabat cælo, nunc terras ordine longo
Aut capere, aut captas iam deſpectare videntur.
Vt reduces illi ludunt ſtridentibus alis,
Et cœtu cinxere polum, cantuſq; dedere:
Haud aliter, puppeſq; tuæ, pubeſq; tuorum
Aut portum tenet, aut pleno ſubit oſtia velo.

Hoc eſt, vt exponit Donatus, quemadmodum Cycni iſti, poſt Aquilæ perturbationem, qua diſperſi fuerant, ſicut naues tempeſtatibus conſtabat eſſe turbatas, hilaritate omni, lętitiaq; recepta, ordine ſoluto ſecuri volitant: ſic & naues tuæ, & omnes tui ſecuri degunt, ac tuti. Seruius poëtam per Cycnos naues, per Aquilam tempeſtatem denotare putat; ſed quid ſi cũ Lamberto Hortenſio Montfortio, qui & ipſe Virgilium ſcholijs illuſtrauit, Cycnos exponamus nautas Troianos, Aquilam Iouem, qui etſi Troianos non ſollicitat, eos tamen ſollicitari, & affligi permittit. Rectè enim nautæ Cycnis comparantur, quia nautæ à Cycnis auguria capiunt. Sunt qui volunt, Vergiliũ has potiùs, quàm alias aues in carmen induxiſſe, vt Æneę augurium facerent, quoniam vnà cum Columbis Veneri dicatas putarent antiqui. Alij, vt Iulius Pomponius Sabinus haud contemnendus eiuſdem poëtæ interpres, nautis ideo bono feliciq; augurio eſſe volunt, quòd Iupiter in Cycnum conuerſus Caſtoris, & Pollucis pater factus ſit, qui numina ſunt nautarum, & Cycnos in clypeis ſuis ferebant, & etiamnum eiuſmodi ſidera nautis ſigna ſunt auſpicata. Poſtremò ideo nautis proſpera portendunt, quoniã cùm multùm natent, & in aquis verſentur, nunquam tamen merguntur: ſicuti legitur in Ornithogonia, citante Seruio:

Nautæ rectè Cycnis comparantur. Caſtor, & Pollux Cycni filij nautis fauſti. Cycni non merguntur.

Cycnus in augurijs nautis gratiſſimus ales,
Hunc optant ſemper, quia nunquam mergitur vndis.

Quos verſus Iſidorus ad Æmilium authorem refert, & legit ſic:

Cycnus in auſpicijs ſemper lætiſſimus ales &c.

Deniq; [b] Cælius Calcagninus ad poſtremam felicis iſtius augurij rationem, hanc alterã adiungit, quòd lubricis pennis adiãtum, quod à noſtris capillus Veneris dicitur, imitetur. Ridere hocce nautarum augurium videtur [c] Claudianus, dum canit:

[b] Li. de nau. [c] Lib. 15. Panegyr.

Reſpite

Respice si tales iactas aluisse fluentis
Eurota, sparteæue tuis, quid protulit æquum
Falsus Olor, valido quanuis decernere cæstu
Norint, & ratibus sæuas arcere procellas.

[d] Amphiareus apud Papinium Statium ex certamine septem Aquilarum cum Cycnis, conijcit, septem fortissimos, bellicosissimosq; duces Thebas depopulaturos; canit autem:

[d] Lib. 3. Thebaid.

Sed similes non ante metus, aut astra notaui
Prodigiosa magis: quanquam maiora parantur:
Huc aduerte animum, clara regione profundi
10 *Aetheris innumeri statuerunt agmina Cycni:*
Siue hos Strymonia Boreas eiecit ab Arcto,
Seu fœcunda refert placidi clementia Nili:
Fixerunt cursus. Hac rere in imagine Thebas.
Nam sese immoti gyro, atque in pace silentes
Ceu muris, valloq; tenent. Sed fortior ecce
Aduentat per inane cohors: septem ordine fulua
Armigeras summi Iouis exultante caterua
Intuor: Inachij sunt hi tibi (concipe) reges.
Inuasere globum niuei gregis, vncaq; pandunt
20 *Cædibus ora nouis, & strictis vnguibus instant.*
Cernis inexperto rorantes sanguine ventos?
Et plumis stillare diem? Quàm sæua repentè
Victores agitat leto Iouis ira sinistri?
Hic excelsa petens subita face solis inarsit
Summisitq; animos illum vestigia adortum
Maiorem volucrum teneræ deponitis alæ.

Cùm verò, in augurijs, vt ait Seruius in commento antè allatorum Virgilij versuum, non solùm considerentur aues, sed etiã volatus, vt in præpetibus, & cantus vt in Oscinibus: Cycnus autem neque in præpetibus, neq; in Oscinibus ab aliquo nominetur, miratur Seruius, quæ-30 ritq; cur ab illo sumatur augurium? Soluitur, inquit, quòd augurium poëta ad Aquilam retulit, docuitq; bonum omen ad naues factum de Cycni volatu, ac si Vergilius omen, non augurium ex Cycno factum scribat, quod velim alij diligentiùs examinent. Nam lego aliquẽ heroẽm sub tempora Pipini Franci Carolo Martello geniti, vnum, inquam heroem ex hac familia auspicium, ductumq; præuij Cycni secutum, cum quiescente alite locum, & ipsum quieti à vago profectionis errore cepisse, ibiq; (in Hollandia in Teysterbandiæ comitatu inter Vahalin, & Leccam) seu pagum, seu castrũ Herculana condidisse in memoriam Herculis progenitoris sui. Author est Hadrianus Iunius in enarratione Herculanæ domus. Hadingo Danorum regi, vt refert [e] Saxo, defunctæ coniugis species per quietem sic cecinit:

Cur à Cycnis petatur augurium.

[e] Lib. 1.

40 *Bellua nata tibi est, rabiem domitura ferarum*
Quæq; truci rapidos atteret ore lupos.

At post pauca subiungit:

Fac caueas; ex te nocuus tibi prodijt ales,
Felle ferox Bubo, voce canorus Olor.

Consulti aruspices lupi nomine futuræ ferocitatis filium, Oloris vocabulo filiam denotare dixere, illum hostibus perniciosum, hanc patri insidiosam fore præsagientes. Euentus augurio respondit. Siquidem Hadingi filia Vluilda priuato cuidam Guthormo denupta, maritum in parentis cædem solicitauit: reginam se, quam regis filiam censeri malle præfata. Ille cũ ad cœnam inuitatum socerum per sicarium confodere instituisset ab Hadingi stipatoribus cæsus est.

50

HISTORICA.

MIRAM quidem de Cygno S. Hugonis episcopi Lincolniensis obitum præsagiente historiam recẽset [a] Laurentius Surius his verbis. Fertur miri quiddam in diæcesi Lincolniensi tunc accidisse. Nam Cycnus quidam non paulò maior cæteris, sed nunquam anteà ibi visus ad castrum quoddam aduolauit, eo videlicet die, quo vir Sanctus Lincolniam primùm intrauerat. Hic omnes alios Cycnos, quos illic reperit plurimos, intra paucos dies occidit, vno tantùm fœminei sexus reseruato, magis solatij, quàm prolis propagandæ cau-

[a] Tom. 6. in Nouemb.

Cycnus alios Cycnos occidens.

ſa. Familiarem ſe nulli exhibebat, niſi ſoli Epiſcopo: de cuius manu, cùm primùm veniſſet illuc, ſtatim micas accepit. Caput etiam cum collo longo in eius manicam ſatis amplam, quaſi in aquam immerſit: diù noctuq; apud eum manſit, diligenter eum cuſtodiens, & defendens. Cùm autem Epiſcopus abſcederet, mox auis regia in ſtagnum recurrit. Aduentum etiam viri ſancti triduo, aut quatriduo antè pronunciare conſueuit, volando, clamitando, cæterisq; geſtibus inſolitis: adeo vt famuli ſibi inuicem dicerent, Præparemus ſingula, Epiſcopus mòx aderit. Vltimo tamen aduentu eius ante mortem, ſolito more non occurrit: immo per miniſtros vix potuit adduci. Et cùm adducta fuiſſet, nullam lætitiæ, aut familiaritatis exhibuit ſignificationem. Sed capite pendulo ægram ſe ſimulans, mœſta redibat. Manſit autem poſt obitum viri Dei in eodem caſtro annis multis. Nec potuit vacare myſterio, quod auis candida, imminens mortis periculum cantu nuncians, viro innocenti, pio, ac puro, mortisq; minas nil formidanti, non abſque nutu diuino tranſmiſſa eſt. Sancti enim mortem habent in deſiderio, & vitam in patientia. Hactenus Surius.

MYSTICA.

Cycni Apollini ſacri.

CYCNOS Apollini ab antiquis conſecratos fuiſſe, in primis teſtatur Homerus, qui Apollinem ab hac alite decantari facit his verſibus:

> Φοῖβε, σὲ μὲν καὶ κύκνος ὑπὸ πτερύγων λίγ᾽ ἀείδει
> Ὄχθῃ ἐπιθρώσκων ποταμὸν παρὰ δινήεντα
> Πηνειόν, σὲ δ᾽ ἀοιδὸς ἔχων φόρμιγγα λίγειαν
> Ἡδυεπὴς πρῶτόν τε καὶ ὕστατον αἰὲν ἀείδει, ideſt.

> *Phœbe, te quidem & Cycnus ſub alis ſuauiter cantat,*
> *In ripa inſiliens amnem apud verticoſum*
> *Peneum, te autem cantor habens citharam ſuauem*
> *Dulcicanus primumq; & poſtremo ſemper canit.*

* Lib. 11. de animal. c. 1.

* Ælianus Hyperboreorum gentem, & Apollinis apud eos honores, non tantùm à poëtis, ſed alijs etiam ſcriptoribus celebrari tradit: atq; inter alios ab Hecatęo in Mileſio, ſed Abderitâ. Hunc verò ſcribere illi Deo ſacros eſſe Boreę, & Chionis filios, tres numero fratres, ſex cubitorum proceritate. His ſolenne ſacrificium ſtato, & præfinito tempore peragentibus, innumera Cycnorum examina è Ripæis (vt ipſi appellant) montibus aduolare, & cùm cantores vernaculo eius muſicæ genere, & ſimul citharœdi ſuauiſſima melodia Deum celebrant, etiam ipſis concinnè accinere, nec vſquam abſona, aut inepta voce aberrare, ſed tanquam incitamentum, & auſpicium cantus à chorodidaſcalo æditum ſecutos, peritiſſimis carminũ ſacrorum decantatoribus concinere: hymno verò iam perfecto, volucrem illum chorum, vt ita dicam, recedere: poſtquam ſolito ſibi Dei celebrandi munere eſt defunctus, ac diuinos honores per totum audiuit diem, ſimulq; & ipſe cantauit, & oblectauit alios. Ex quibus figmentis habemus, quanti Cycneum illud melos fecerint veteres, adeo vt illius Dei, cui propter id ſacrum iudicarant, feſtiuitatem concelebrare ſint nugati, quanuis ab alia etiam illi dicatus fingatur, ob imminentis nimirum ſibi mortis vaticinium, vt voluere Socrates, Cicero, multiq; alij præſtantiſſimi Philoſophi, ac ab eo Deo diuinationem habere videatur, quia præuidens, quid in morte boni ſit, cum cantu, & voluptate moritur, vel certè quantam moleſtiarum, quæ ſunt in hac miſerrima vita frequentiam ſit relicturus. Nos profectò rem longè admirabilem ac Cycno S. Hugonis mortem præſagiente paulò antè recenſuimus, adeo vt non temerè Apollini, qui diuinationibus, & vaticinio præeſſe dicebatur, dedicatus fuerit?

Cycni in Apollinis feſto canũt.

Cycnus cur Apollini ſacer.

Cycnus homines mortem contẽnere docet.

Quiſnam igitur homo ille eſt, tàm meticuloſus, etiamſi ob oculos ei obuerſetur mors (quæ tamen omnium terribiliũ terribiliſſimum quiddam eſt, teſte Ariſtotele) qui non animi dolorem leniat, triſtibusq; rebus ſolatia ſupponat, ſi Cycnorũ cantionem ſurrectis auſcultet auribus, quoties ſupremũ vitæ tempus inſtat, quanquam nullam παλιγγενεσίας, aut ſecundi ortus ſpem habeant. Varrinus verò, & Euſtathius Cycnum Apolli ſacrum eſſe inquiunt, nõ ſolùm tanquam auẽ canoram, & muſicam, & vaticinam, verumetiam propter λευκὸν, ideſt, albũ colorẽ. Deriuatur enim, inquiunt, eius nomen apud Gręcos à verbo λεύσσειν, quod videre ſignificat. Videndi autem facultatis author eſt Apollo, vnde & Delius nominatur, velut qui omnia δῆλα, ideſt, conſpicua, & clara reddat. Aliàs etiam ſic habent: Cycnus Apollini, ſeu ſoli conſecratur, ob candorem diei, vt Coruus à nigredine noctis. Dicebatur item Cycnus eiuſdem Dei currum trahere, vnde Apud Angelum Politianum eſt legere hos verſus:

Cycni etymum.

> *Biſtonijs Mars inſtat equis. Tu iungis Olores*
> *Phœbe Terapnæos, Getica Mars fulgurat haſta.*

Cur Muſis ſacer.

Ob vocis prætereà ſuauiſſimam Harmoniam, Muſis, quæ vnà cum Apolline poëtarum præſides

... omniumq; cantilenarum authores fuisse putantur, nuncupatæ fuere hæ aues; nam & Callimachus antiquus poeta Cycnos Musarum aues nominauit his versibus:

> Ἡ μὲν ἔφη, κύκνου δὲ θεῶ μελπόντες ἀοιδοὶ
> Μηόνιον πακτωλὸν ἐκυκλώσαντο λιπόντες
> Μουσάων ὄρνιθες ἀοιδότατοι πετεηνῶν.
> *Hæc dixit. Cycniq; Dei prædulce canentes*
> *Mæonium linquunt Pactolum, terq; quaterq;.*
> *Mox circa Delum volitant, circaq; puellam*
> *Musarum volucres auibus mage turba canora.*

Euripides etiam Cycnum Musis litare facit: vbi ait: λίμναν θ' εἰλίσσουσαν ὕδωρ, κύκνειον, ἔνθα κύκνος μελῳδὸς μούσας θεραπεύει, idest, *Et lacum voluentem aquas, amœnumq; Cycnis lustrat, vbi Cycnus canorus Musis dulcibus litat.* Dicebantur denique Cycni Veneris alites, illius inquam, quam vulgus, deliciarum, voluptatumq; omnium, & blanditiarum, & elegantiæ Deam esse putauit: nam & huius currum traxisse poëtę quam plurimi fingunt: atque in primis [b] Ouidius, apud quem ea Diua sic loquitur:

Cur Veneri sacri.

[b] Li. 3. de arte amandi.

> *Lusus habet finem: Cycnis discedere tempus,*
> *Duxerunt collo qui iuga nostra suo.*

Alibi de eadem sic ait:

> *Illa quidem monuit, iunctisq; per aëra Cycnis*
> *Carpit iter, &c.* & paulò pòst iterum.
> *— Medias Cythereïa per auras*
> *Cypron Olorinis nondum peruenerat alis,*
> *Agnouit longè gemitum morientis, & albas*
> *Flexit aues illuc.*

Idem legitur apud [c] Horatium. — *Quæ Gnidon*

[c] Li. 3. carm.

> *Fulgentesq; tenet Cycladas, & Paphon*
> *Iunctis visit Oloribus,* & alibi:
> *Tempestiuius in domo*
> *Pauli purpureis ales Oloribus*
> *Commessabere maximi.*

[d] Statius quoq; eleganter à Cupidine Venerem vehi cum Oloribus facit.

[d] Lib. 1 sylu.

> *— Sic fata, leuauit*
> *Sidereos artus, thalamiq; egressa superbum*
> *Limen Amycleos ad frena citauit Olores.*
> *Iungit Amor, latamq; vehens per nubila matrem*
> *Gemmato temone sedet. Iam Tybridis arces*
> *Iliacæ, pandit nitidos domus alta penates*
> *Claraq; plaudentes clauserunt Limina Cycni.*

Idem [e] alibi de eadem Dea:

[e] Lib. 3. sylu.

> *— Sic orsa leues secum ipsa per auras*
> *Tollit, Olorinaq; iubet considere biga.*

Item [f] rursus.

[f] Eod. lib.

> *— Et molles agitat Venus aurea Cycnos*

[g] Silius Italicus de Cupidine.

[g] Lib. 7.

> *Tum matris curru niueos agitabat Olores*
> *Tempora solicitus litis seruasse Cupido:*

[h] Pontanus Venerem inuocans:

[h] Lib. 1. de Stellis.

> *Dum canimus, quæ signa tibi, quod pareat astrum*
> *Diua faue, & niueis felix allabere Cycnis.*

Et paulò pòst:

> *Et sinuosa means niueis secat athera Cycnis*

Item [i] alibi:

[i] Lib. 2.

> *Subrisit Dea cæruleis generata sub vndis,*
> *At niueis delapsa polo per inania Cycnis*
> *Culta sinum, granidos autumni venit ad hortos.*

Titus Vespasianus Stroza.

> *Cantantes pariter, pariter plaudentibus alis*
> *Aërias Cycni corripuere vias.*

Albaq; purpureis frænati colla capiſtris
Auratos currus ad loca iuſſa trahunt.

Cur verò Veneri ſacri habeantur Cycni, [k] Boccatius duas ob cauſas factum retur fuiſſe: vel quòd candore ſui corporis muliebrem comptum, atque apparatum quodammodo denotent, vel quia cantu ſuo, vbi morti appropinquant, amantes referant, quia cum nimio amatæ ſuo deſiderio flagrantes, votiq; compotes eſſe non poſſunt, animi tædia, atque dolores cantu, ſonoq; ſuaui conantur mitigare: cui poſteriori rationi adiungi poſſit, quòd in Venereis voluptatibus cuiuſuis generis harmonia tam vocum, quàm muſicorum inſtrumentorum celebrari ſoleat, & ad incitandam libidinē non mediocriter faciat. Sunt qui ideo velint, hanc auem in Veneris tutela eſſe, quoniam hæc Dea, vt marina, & vndigena, felix, ac proſpera nauigantibus exiſtimetur, quam videlicet Gnidij, apud quos colebatur, Eupleam à proſpera nauigatione vocarint: atq; idcirco [l] Virgilium poëtam finxiſſe Venerem Æneæ filio poſt naufragium naues, quas tempeſtate periiſſe putabat, ſaluas eſſe per Cygnos luſitantes oſtendiſſe. Nec deſunt etiam, qui ſacros illi putent dici, quoniam in Papho, vbi eadem Dea colebatur, eorum magna ſit copia.

[k] *Lib. 3. Genealog. Deo.* Cur Veneri ſacri.

Venus Euplæa cur dicta.

[l] *Lib. 1. Aeneid.*

HIEROGLYPHICA.

Senis Muſici Hieroglyphicum.

AEGYPTII, vt teſtatur Orus Apollo, ſenem muſicum volentes demonſtrare, Cycnum pingunt, quoniam hic ſeneſcens ſuauiſſimum edat concentum. Quod interpretans Pierius Valerianus ait, Muſicæ ſymbolo eoſdem Ægyptios compoſitiſſimos mores intelligere, veluti in ſenibus mores ipſos compoſitiores, & ſibi maximè conſonos eſſe par eſt. Idem Valerianus ipſam muſicam hac ſpecie, ſeu pictura aptiſſimè deſcribi putat. Ex Oloribus, qui volucriores ſunt in ripæ margine, circulo quodam facto ſedentes pingūtur, vbi argutum neſcio quid certandi ſtudio videntur æmulari, cantilenæ verò ſignum puer alatus cernitur, qui ventus Zephyrus eſt. Is enim cantum Oloribus inſpirat, & elargitur. Pingitur verò is delicatus, mollis, cuiuſmodi eſt aura eius, quam libenter adeo captamus. Olorum verò plumæ identidem afflatu eo ſurriguntur, quippe quæ perculſu venti commouentur. Huius quoque alitis ſymbolo poëtæ ſæpenumero nuncupantur: quod multis de cauſis factum fuiſſe apparet: nam quemadmodum hocce canorum ſemper auium genus quò morti propinquius exiſtit, ob gutturis videlicet exilitatem organis argutioribus effectis, lōge dulciorem, vocalioremq; cantum proferunt, ita pariter poëtæ elegantiſſimi, quò per ætatem magis profecerint, ſcribere ſolent elegantiùs, & prudentiùs. Ita Oedipus Coloneus ea conſcriptus ætate ab authore, qua hîc deſipere videbatur, & à filio rei familiaris malè curatæ inſaniæ reus ageretur, omnium, quæ anteà conſcripſerat, operum cultiſſimum iudicatum eſt. Quod autem diximus, Cycnos quò magis ad ſenectutem accedunt, eò dulciùs canere, oſtendit manifeſtò Euripides, apud quem quidam hęc loquitur: Παιανᾶς δ᾽ ἐπὶ τοῖς μελάτροις κύκνος ὥς γέρων ἀοιδὸς κελαδήσω, hoc eſt, *Pæanas verò tua per atria ceu Cycnus vetulus cantor reſonabo.* Quod quoque innuit [a] Martialis, dum alloquens Apollinem ſic canit:

Muſicæ hieroglyphicum.

Poëtarum hieroglyphicum Cygni, & cur.

Sic ſemper ſenibus fruare Cycnis.

Item [b] alibi:

Puella ſenibus dulcior mihi Cycnis.

[c] Hieronymus verò Vida id quidem Cycnis cōuenire ſcribit, vt ſeniores ſuauiùs canant, ſed contrà ſenibus poëtis euenie aſſerit elegantiſſimo ad Matthęum Gybertum ſcripto hymno, quem cùm propter doctrinam, & elegantiam, tum quòd huic loco optimè quadret, tacere non poſſum:

[a] *Li. 9. Epig.*

[b] *Lib. 5.*

[c] *In hymnis ode 3.*

Hoc eſt Olorum dulciùs vt canant
Gyberte ſemper, quos ſenium premit,
Illiſq; ſolis eſt ſenectus
Vſque adeo potior iuuenta.
Non id ſacratis uatibus accidit,
Placere cantu Muſa quibus dedit.
His obſtat vſque obliuioſa
Conſilijs melior ſenectus.
Vbi ligatus ſanguis habet gelu
Languetq; vires, mentem alia ilicò

Cura

Curæ fatigant, suntq́; semper
Postera deteriora primis.
Natura rebus, cuique suum dedit
Tempus, quod vltra non bene progredi est.

Sed & vt ad rem redeam, extat elegantissima [d] Angeli Politiani Epistola, quæ maximam poëtarum cum Cycnis similitudinem ostendit: vnde hæ aues ipsorum meritò statuantur hieroglyphicum: *Cygno, inquit, poëta similis, vterque candidus, vterque canorus, vterque fluuios amans, vterque Phœbo gratus: sed negatur canere Cycnus, nisi cùm Zephyrus spirat. Quid igitur mirum, si taceo tuus poeta, cum tu tam diù non spires meus Zephyrus.* Huc pertinet lepidissimū illud carmen, quod in tragœdijs Euripidis Latinitati donatis legitùr, estq́; tale:

Scitè poëtas doctus appellat Maro
Cycnos, Gulielme præsulum eximium decus,
Res mira dictu, vt cuncta consensu nouo
Vati, atque Olori congruant diuinitùs.
Niueus vtrique candor: alter lacteis
Plumis, amico candet alter pectore.
Musis vterq; gratus, ac Phœbo sacer,
Et limpidis vterque gaudet amnibus.
Pariter canorus vterque, tum potissimum
Vicina seram mors senectam cùm premit.
Sed qui tenent arcana naturæ negant
Audiri Olorem ni sonent Fauonij.
Nil ergo mirum, barbaro hoc si sæculo
Canorus olim obmutuit vatum chorus:
Cùm tot procaces vndique obstrepant Noti,
Boreæq́; tristes, inuidorum, & pinguium,
Nulli fauentum prouocent Fauonij.
Quod si bonis clementer ingenijs tuæ
Benignitatis blandus aspiret fauor,
Ita vt fauit, tota statim Britannia
Vates videbis exoriri candidos
Adeo canoros, atq; vocales, vti
In alta fundant astra Cycneum melos
Quod ipsa & ætas posterorum exaudiat.

Pierius Valerianus adhuc aliud affert, in quo Poëtæ, Cycniq́; conueniunt. Siquidem, inquit, quemadmodum Olores in volucrum genere id habent peculiare, vt alter alterum depascatur, atque inter se morsus conuertant, ita nescio qua æmulatione præstantiæ, in poëtis præcipuè & nunc esse, & fuisse semper exploratissimum est. Denique Ludouicus Ariostus Poëtas ideo Cycnis esse similes dicit, quòd quemadmodum etiam Cygni, poëtæ, qui hoc sint nomine digni, rari reperiantur: quod accidere existimat, tum quia magnam esse præclarorum virorum copiam non sinunt fata, tum quia principes sese erga poëtas nimis illiberales præstant, canit autem:

Son come i Cigni anco i Poeti rari.
Poëti, che non sien del nome indegni
Si perche il Ciel de gli huomini preclari
Non pate mai, che troppa copia regni,
Si per gran colpa de i Signori auari,
Che lascian mendicare i sacri ingegni,
Che le virtù premendo, & essaltando
I vitij, caccian le buone arti in bando.

Ad hæc omnia respicientes Virgilius, Horatius, alijq́; cùm Græci, tum Latini, & Hetrusci poëtas huiusce alitis symbolo meritò nuncuparunt. Nam [e] Virgilius de Vari nomine à poëtis celebrando sic canebat:

Cantantes sublime ferent ad sydera Cycni,

Hoc est doctissimi poetæ. Ita Pindarum laudatissimum poëtā [f] Horatius Cycnum appellat:

Multa Dircæum leuat aura Cycnum.

Ita diuinus Plato Aegyptiacæ doctrinæ nunquam immemor, Orphæum Calliopes filium, cùm à mulieribus fœdè discerptus excessisset à vita, homine, vt erat, derelicto, in Cycnum demi-

[d] Lib. 7. Epist.
[e] Aeglog. 9.
Pindarus Cycnus dictus.
[f] Lib. 3. car.
Orphæus in Cygnum mutatus.

demigraſſe, mutata ſpecie, vt qui inſignis muſicus, ac poëta fuerat, muſicam itidem, & poëſim perſeuerantiùs exerceret. Quem locum, vt apparet imitatus Horatius, in album alitem, ideſt, Cycnum ſeſe abire ſcribit ad [g] Mæcenatem.

[g] Lib. 2. car.

Non vſitata, nec tenui ferar
Penna biformis per liquidum æthera
Vates, neque in terris morabor
Longius, inuidiaq́ maior
Vrbes relinquam, &c.

Alludit ad hunc Horatij locum Franciſcus Petrarcha dum ait:

Ond'io preſi col ſuon color d'vn Cigno

Virgilium Iulius Cæſar Scaliger, qui & ipſe Cygnus dici meretur, Cycnum appellat, vbi Mantuam eius patriam laudibus extollit:

Clara viris, felix ducibus, diuo inclyta Cycno,
Quem vitreis aluit Mincius Andis aquis.

Virgilium etiam Pontanus inquiens:

Ecce autem niueis Cycnus ſe ſuſtulit alis
Cycnus Olorini duxq́ decusq́ chori.

Eoſdem fortè duos Poëtarum principes intelligebat Arioſtus per duos illos Cygnos albiſſimos, qui è Lete fluuio Heroum nomina ſuſtollentes, ea à temporis iniuria vindicabant: de quibus ſic canit.

Frà tanti Augelli ſon due Cigni ſoli
Bianchi, Signor, com'è la voſtra inſegna,
Che vengon lieti riportando in bocca
Sicuramente il nome, che lor tocca.

Paulinum ſuum Auſonius, ſub Cygni nomine intelligit, ſeipſum verò ſub Cornicis appellatione, vbi demonſtrat doctos iuuenes annoſis ſenibus indoctis eſſe præferendos:

Longæua tantùm ſuperamus honore ſenecta,
Quid refert? Cornix non ideo ante Cycnum.
Nec, quia mille annos viuit Gangeticus ales
Vincit certum oculos, regie Pauo, tuos.

Cycneus ſonus pro carmine.

Cùm verò per Cycnos poëtæ denotentur, eadem ratione Cycneus ſonus accipitur paſſim pro eleganti carmine: ſicuti à Scaligero in encomio [h] Arnoldi Ferroni viri doctiſſimi.

[h] In Archilocho.

Ceu geſta patrum Cycneo clarat ſono
Titi beatam lactei venam putes.

Orationis hieroglyphicum.

Poſſunt item Cycni Oratores hieroglyphico ſymbolo denotare: nam dicendi ſtudium certis etiam conſtat numeris: quin & hi quoque in ætate prouectiore elegantiùs orant, & doctiùs ſcribunt, ſicuti ante de ſenioribus poëtis dictum eſt. Iſocrates Panathenaicam orationem, omnium, quas antea ſcripſerat luculentiſſimam, poſt octogeſimum vitæ annum elucubraſſe dicitur. Qua ratione [i] Syneſius Cyrenæus, illum, qui ſimul ſit Orator, & Philoſophus Aquilam, & Cycnum eodem tempore eſſe ſcribit, innuens nimirum quatenus Philoſophando ſeſe in altum tollit, vt naturæ arcana perſcrutetur, Aquilæ, quatenus verò Eloquentia eſt præditus, Cycni nomen mereri. *Aquilam tamen*, inquit, *ſimul, & Cycnum fieri, & amborum habere conditiones, ac inſignia volucribus quidem natura non conceſſit, homini verò dedit Deus, vt & lingua præſtans ſit, & Philoſophiæ compos.* Hæc ille. Sed & Philoſophi hieroglyphicum quoque hæ aues haud immeritò ſtatui poſſunt. Habent enim, Villanouano teſte, multas proprietates cum philoſophantium vita congruentes, ac in primis illud, vt cætera taceam, vt loca ament ab hominum frequentia, remota, vt cantu, ac lætitia ex hac vita diſcedant bona futuræ præſagientes. Omnes deniq; verè literati huius auis ſymbolo denotari poſſe videntur, cum illos, qui verè literati ſunt, animo candido, & nulla vitiorum macula labefactato eſſe conſtet. Nimirum enim Cycnus eſt candoris indicium, quem omnes inſignem memorent albedinis epitheto: qua de cauſa Theocritus θῆλυν κύκνον nuncupauit, quòd fœmineus color plurimùm à candore commendari ſoleat. Propter hunc eundem candorem innocentiæ, puritatisq; innocentis, & puri, & nulla labe inquinati hieroglyphicum ſignum eſſe poteſt, & puræ item veritatis, quemadmodum quoque ipſe per ſe color candidus ſemper habitus fuit; ſuper qua re Ludouici Arioſti verſus: quanquam ad Cycnum non ſpectent, præterire hoc loco nequaquam poſſum.

Iſocratis Panathenaica Oratio.

[i] In Dione.

Candoris Indicium.

Nè da gli antichi par che ſi depinga
La ſanta Fè veſtita in altro modo,

Che

Che d'vn vel bianco, che la copra tutta,
Che vn sol punto vn sol neo la può far brutta.

Sed vt ad rem redeam, Theologi nonnulli causam reddentes, cur tam suauè Cycnus canat, eam esse tradunt, quod in ipso cor ex puritate sanguinis titillet, & per procera colla purior aer exeat: ideoq; Cycnum iusti viri typum esse, cuius, inquiunt, cor purum est, atque mundum. Cor istud, quòd spiritibus agatur cęlestis amoris, & non terrenarum rerum, carnaliūq; crassis affectibus, hilaritate spiritus decantat, eiusq; modulatio nulla alia est, nisi vitæ sanctæ harmonia, & morum concinnitas. Apud aquas igitur contemplationis cum iustis cantitat, & quantò plus iustus senescit, tantò suauiùs modulatur, quia in ipso mores redduntur compositiores, & sibi magis consonantes. Vitæ enim integritas in senibus præclarior est, in morte verò ipsa lætatur, atque cùm Iacob manibus, & pedibus, nempe affectibus, & operibus rectè compositis, suauiter canens obit. Canit autem: Mihi viuere Christus fuit, vnde nunc mori lucrum. Hæc illi. In eodem ferè sensu apud alios per Cycnum peccator pęnitentiam agens significatur, vt legere est apud Diuum Antonium Patauinum, qui hac de re sic scriptum reliquit. *Cum per totam vitam nostram peccata nostra debeamus quotidie cognoscere, & omnia tam particulariter, quàm vniuersaliter confiteri. Tunc enim debemus facere, sicut facit Cygnus, qui quando moritur, cantando moritur: & hoc dicunt contingere propter quandam plumam, quam habet in gutture* (in cerebro alij, sed falsum esse inm diximus) *sed tamen ille cantus dolorosus est ei. Cycnus albus est peccator ad pœnitentiam conuersus super niuem dealbatus. Hic in articulo suæ mortis deuotè debet cantare, idest, peccata sua in amaritudine animæ suæ recogitare. Pluma in gutture est peccati notitia, & confessio in iusti ore, ex quo debet procedere cantus dolorosus, qui tunc est valde fructuosus.* Heronymus Ruscellius depingit hanc alitem in aquis natantem, quæ canere videatur cum lemmate *Diuina sibi canet, & orbi*, Verbi diuini prædicatorem significans, qui & eloquentia, & candidis moribus inter populos sit celebris. Alibi duos Cygnos cum Aquila dimicantes depingit, cum lemmate: *Sic repugnant* Virum indicans, qui nulli sponte est iniurius, si tamen ab aliquo irritetur, vim vi repellere non veretur. Atque hæc quidem hactenus commemorata, laudem huic volucri non modicam afferre videntur: secus quæ sequuntur. Nam Theologi quidam, Cycnum eximij candoris volucrem longi colli sui protensione cibum ex terræ, atque aquarum altitudine trahentem, eorum aiunt prętendere speciem, qui vestitus sui splendore plus æquo gloriantes, de sola terrenarum rerum abundantia, contemptis cęlestibus cogitant. Diuus autem Ambrosius superbos sacerdotes per hanc auem significari scribit. Hypocritarum item symbolum esse potest. Quemadmodum enim Cycnus plumis candicat, carnem verò habet nigram, ita pessimum illud hominum genus extrinsecus quidem candidum, hoc est, probitate conspicuum apparet intus verò nigrum existit, hoc est, omni vitiorum labe inquinatum: quod in Leuitico doceri videmur; vbi Deus Cycni esum vetat. Postremò vt refert Pierius valerianus, Cygnum aiunt hominem municipibus suis iniurium hieroglyphicè significare. Siquidem fama est, hoc Oloribus esse proprium in volucrum genere, vt alter alterum occidat, & voret, vnde hanc auem inhospitalem à Pindaro fuisse dictam existimat idem Valerianus.

Iusti viri hieroglyphicum.

Peccatoris pœnitentiā agonis hieroglyphicū

Prædicatoris hieroglyphicum.

Vim vi repellentis hieroglyphicum.

Hominum gloriosorū, terrena tantùm cogitātium hieroglyphicum.

Sacerdotū superborū hieroglyphicum.

EPITHETA.

ALBVM, Olorem, ceu Cygnum dixere Virgilius, Ouidius, Silius Italicus: *candidum*, Martialis, Scaliger, Sanazarius: *niueum* Virgilius, Statius, Valerius Flaccus, Pontanus, Baptista Mantuanus, qui *& Argenteum* vocat, vti *Canum* Pontanus, *Candenti corpore* Maro, *pulchrum* Alciatus *Nitidum, & egregium* Antonius Gigus, *plumeum* à pennarum copia, & mollitie Manilius, sicuti Statius *mollem*. Homerus à colli longitudine δουλιχόδειρον. Ouidius *innocuum*, quòd nisi lacessitus noceat. Baptista Mantuanus *imbellem*, Pontanus *blandum*; à voce, & cantu Virgilius, *argutum*: Faustus, Petrarcha, *Musicum*: Torquatus Tassus, *Vocalem* Aelius Iulius Crottus, Pontanus *modulantem*: Virgilius etiam *raucum*, à mortis præsagitione: *fauicertum* Statius, *fata canentem* Baptista Mantuanus: *Oscinem* Ianus Gruterus, quia Apollini est sacer: *Apollineum* Strozza filius: *Phœbæum* Politianus, quia Veneri quoque dicatus, *Paphium* Aelius Iulius Crotta: à loco vbi libenter degit: *fluuineum* Naso, & Pontanus. Naso etiam *Caystrium*: *Strymonium* Moschus & Theocritus: à Læda quam Iuppiter Oloris figura compressit: Martialis *Ledæum*, *Amyclæum* Statius, nam Amyclis Laconiæ vrbe nata dicitur; quare, & plumam Amyclæam dixit Martialis, sicuti Cygnum ipsum *Spartanum*

hoc

hoc eſt, vt eius exponunt ſcholiaſtæ, Lędæum, Prudentius à Ioue, qui eius ſpecie Lædam ipſam ſtuprauit, *Stupratorem* vocat.

APOLOGI.

Hirundinũ & Cycnorũ apologus.

DE Hirundinibus, quæ Cycnis conuitiabantur, quia nollent cum hominibus conuerſari, ac publicare ſuam muſicam, ſed circa amnes, loca ab hominum conſortio remota mallent habitare, ac ſi cantus ſui eos puderet, & de Cycnorum reſponſo, in Hirundine, ſoluta oratione recitauimus: Nunc Antonij Gigantis poëtæ non inelegantis carmen, quo hunc apologum lepidè admodum expreſſit, hîc ſcribere non abs re fortaſſis fuerit: canit autem;

Garrula ſic quondam Cycnum obiurgabat Hirundo
Dum circa fluuios hæc volat, ille canit:
Cur tu non hominum cœtus, & tecta frequentas
Horrida ſed vitam per loca ſolus agis?
Si cantu polles, atque hoc te nomine iactas
Cur nunquam reſonat cantus in vrbe tuus?
En ego te multo duco ciuilior æuum:
Nam ſiue in parua nidificare domo,
Seu libet in magna, aut regum laquearibus aureis,
Seu diuûm in templis, omnia tuta patent.
Ipſos præterea mortales ſæpe ſalutans,
Leuiter oblecto gutturis arte mei.
Vix illi Cycnus quanuis reſponſa negare
Maluerit, dulci talia voce refert.
Quàm libet obnixè ſtudeas vrbana videri,
Non tamen inde tibi conciliatur amor.
Quin grauis in te omnes odij dant ſigna, modisq́;
Mille aditu prohibent te, domibusq́; fugant.
Et famulæ oderunt, quando labor additur illis,
Tergere quæ impuris obruis ipſa notis.
Quod ſi aliqui te impunè ſinunt volitare per ædes,
Non querulæ hæc laus eſt vocis Hirundo tuæ;
Mitis at illorum ingenij: cùm te tamen vltrò
Nemo blanditijs in ſua tecta vocet.
At mea conditio tanti eſt, vt ſæpe relicta
Vrbe homines, ſyluas, ſtagnaq́; ſponte petant,
Longè audire modos dantem per colla canoros:
Quanquam hæc inuitus te ſtimulante loquor.
Nunc quid fabellæ tandem ſub imagine priſcæ
Me tardum ingenio Pieri cara mones?
Nunquid vt inculto doctum vexare Latinum
Carmine deſiſtam? Dic precor, iſtud agis?
Annuis, agnoſco id ſignantem in fronte pudorem:
Atqui non ſurdis auribus iſta canis.
En calamum pono, rauca vt Cornice ſilenti
Poſtmodò more ſuo concinat albus Olor.

Viri Anſerem, & Cycnum alentis apologus.

Inter fabulas Æſopi, vel quæ ſub eius nomine vagantur, de viro diuite Anſerem, & Cycnũ alente apologus legitur eiuſmodi. Vir diues Anſerem ſimul, & Cycnum nutriebat, non ad eadem tamen, ſed alterum cantus, alterum menſæ cauſa. Cùm autem oporteret Anſerem pati ea, quorum cauſa nutriebatur, nox erat, ac diſcernere tempus non permiſit vtrunque. Cycnus autem pro Anſere adductus, canit melos quoddam mortis ſuæ exordium, eoq; qui ſit, ſignificat, & mortem ſuauitate cantilenæ effugit. Affabulatio indicat, eloquentiam ſæpius mortem differre. Hunc apologum Gabriel Faernus Cremonenſis hoc carmine feliciter expreſſit:

Duas opimas cors alebat alites,
Cycnum, Anſeremq́; candidum,

Vt

Vt ille dulce ferret auribus melos,
At hic obesa viscera
Gulæ exhiberet. Ergò vt hunc hero in cibum
Parare iussus est coquus
Loco Anseris Cycnum inscius prehenderat
Colore falsus alitum.
At ille funus, vt solent Cycni, in suum
Suaue carmen ordiens,
Ita agnitus, grauiq́ mortis impiæ
10 *Solutus est periculo.*
Pericla sæpe, sæpe proximam necem
Repellit eloquentia.

Eloquentia sæpe mortē arcet.

PROVERBIA.

PROVERBII in primis similitudinem gerit illud D. Basilij; *Tunc canūt Cycni, cum tacuerint Gracculi*, De quo vide in Gracculo. Cui ferè simile est illud [a] Theocriti.

Cycni canunt, tacentibus Graeculis.

20 *Haud fas est, Lacon, Philomelam vt prouoces vnquam*
Pica, nec argutis Epopa obstrepat improba Cycnis.

Item illud [b] Virgilij. —— *Certent & Cycnis Vlulæ.*

[a] In Hodæporis.
[b] Aeclog. 8.

Nam & hæc in eos optimè quadrant, qui longè impares certant cum superioribus, aut qui negocium facessunt longè se præstantioribus, siquidem vt ait [c] Lucretius:

Paruus vt est Cycni melior canor ille, Gruum quam
Clamor in ætherijs dispersus nubibus Austri.

[c] Lib. 4. rerum natu.

[d] Alibi in eundem sensum non esse ait, quòd *Hirundo contendat cum Cycnis.* Congruit autem hoc etiam loco illud [e] Antipatri in Erinnam:

[d] Lib. 3.
[e] Li. 3. epigr.

Λοΐτερος κύκνυ μικρὸς θρόος, ἠὲ κολοιῶν
30 Κρωγμὸς ἐν ὠαριναῖς κιδνάμενος νεφέλαις.

Paruus Cycnorum melior cantus, strepitus quàm
Graccorum nebulis sparsus in ætherijs.

Huc pariter pertinet elegantissimum hoc [f] Ælij Iulij Crottæ carmen:

[f] Li. 3 strom.

Si grilli tenues musas æquare coaxans
Rana potest, etsi Psitaccum Asellus iners,
Atthida vocalem clangens sin audiat Anser,
Si Phaëthonthæum stridula Olorem Vlula,
Par erit Arpinas Sardus tibi, par erit idem
Magne Maro, numeris, carminibusq́ tuis.

40 Illud verò Ausonij: *Si confers Fulicas Cycnis*, in eodem pariter sensu proferri possit, sed & aliud etiam denotat, nimirum colorem dissimillimum: diciturq́; rebus inter se prorsus dissimilibus. Hoc præterea Vergilianum, *inter strepit Anser Olores*, prouerbialiter à Poëta prolatum est; & prioribus dicterijs non incongruum. Olor enim auis est candidissima, vocem ædens argutam: Anser autem clamore obstrepit: ob quam distantiam factum est in eos adagium, qui se ijs rebus, quas ignorant petulantiùs audent miscere, vel de rebus suis nimis sibi assumunt, aut ineruditi inter doctos garriunt. Hinc passim poëtæ maximè, cùm sese impares significare cupiunt ad rem aliquam alicui decantandam, vel minus, quàm alij doctè id præstaturos diffidunt, sese Anseribus comparant, qui cum Cycnis certant, in quo sensu dicebat
50 Propertius:

In Arrogantes.
Poëtę quando se Anseribus comparent.

Anseris indocto carmine cessit Olor.

Scaliger pater de se:

Argutos inter videar strepere Anser Olores.

Et Titus Vespasianus Strozza parum immutatis verbis:

Inter Apollineos recinam velut Anser Olores.

Simile ferè iam proximè dicto adagio est, hoc *inter doctos etiam Corydus sonat*: Nam & in Græco epigrammate de Corydo, & Cycno hæc legitur similitudo:

Corydus sonat inter indoctos.

Εἰ κύκνῳ δύναται κόρυδος παραπλήσιον ᾄδειν,
Τολμῶεν δ᾽ ἐρίσαι σκῶπες ἀηδονίσιν,

Εἰ κόκκυξ τέττιγος ἐρεῖ λιγυρώτεροι εἶναι
Ἶσα ποιεῖν καὶ ἐγὼ παλλαδίῳ δύναμαι, ideſt,

Si Corydus Cycnum queat æquiparare canendo,
Noctua concertet ſi Philomela tibi,
Coccyx ſi iactet ſe voce anteire Cicadam,
Tunc ego Palladio par potero eſſe meo.

Corydus quæ auis. Cycnea cãtio.

Conuenit in eos, qui apud idiotas audent ſeſe velut eruditos venditare, inter doctos alioqui prorſus elingues. Corydus autem, vt in Alauda diximus, viliſſimum auicularum genus, minimeq; canorum, ſtrepit tamen vtcunque inter aues minutas, cùm apud Cygnum canens ferri nequaquam poſſet. Inter Græcanica prouerbia refertur *κύκνειον ᾆσμα*, ideſt, Cycnea cantio, quadratq; in eos, vt elegantiſſimè docet author adagiorum, qui ſupremo vitæ tempore facundè diſſerunt, aut extrema ſenecta ſuauiloquentiùs. D. Hieronymus in quodam laudans ſenilem eloquentiam, commemoratis aliquot ſcriptoribus, *Hi omnes*, inquit, *neſcio quid Cycneum vicina morte concinerunt*. Et in epitaphio Nepotiani: *vbi eſt ille*, inquit, *ἐργοδιώκτης noſter, & Cycneo canore vox dulcior?* Illi quoque, qui omnem prorſus ſalutis ſpem abiecerunt, dicuntur prouerbialiter *τὸ κύκνειον ᾄδειν*, ideſt, *Cycnorum, ſiue Cycni more canere*. Hoc quoque carmen Iuuenalis.

Rara auis in terris, nigroq; ſimillima Cycno.

prouerbij loco apud omnes habetur. Adagiorum author allegoriam ab auibus peregrinis, & inuſitatis, quæ nonnunquam in noſtram regionem deuolant, deductam putat, ſed Cycnos nigros vſpiam apparuiſſe nunquam audiui, legitur idem prouerbium apud [h] Claudianum his verſibus expreſſum:

[h] *Lib. 9.*

Fama prius falſo ſimilis, vanoq; videri
Ficta ioco, leuior volitare per oppida rumor
Rideriq; nefas, veluti nigrantibus alis
Audiretur Olor, Coruo certante Liguſtris.

Cycno magis canus.

Κύκνου πολιώτερος, hoc eſt, *Cygno magis canus* à Suida velut prouerbium citatur: Etiam hiſce, inquit, reliquijs animus generoſus ineſt: Nam ego meam exiſtimo ſenectutem meliorem eſſe, quàm multorum cincinnos adoleſcentium, & habitum.

FABVLOSA.

[a] *Lib. 11. Antiq. lect. cap. 19.*

Iouis, & Lædæ fabula.

FABVLOSAM Iouis in Olorem metamorphoſim plurimi memoriç prodiderunt, ſed Nemeſin ne, an Lædam huius auis ſpecie compreſſerit iſte diuus, haud ſatis conſtat, vt ſubinde patebit. [a] Cælius Rhodiginus eleganter hanc fabulam deſcribit diſputans, nunquid Nemeſis, & Læda ſint diuerſç, an vna eademq; quem lector adire poterit, ego interim eam hîc ex Hygino referam, eoq; magis, cùm & hunc ſecutus videatur Cælius. *Olorem inter ſydera*, inquit ille, *Græci Cycnum appellant: quem complures propter ignotam illius hiſtoriam, communi genere auium ὄρνιν appellauerunt: de quo hæc memoriæ prodita eſt cauſa. Iupiter cùm amore inductus Nemeſin diligere cœpiſſet, neque ab ea, vt ſecum concumberet, impetrare potuiſſet, hac cogitatione eſt amore liberatus. Iubet enim Venerem Aquilæ ſimilatam ſe ſequi, ſeſeq; ipſe in Olorem conuertit, & vt Aquilam fugiens ad Nemeſin confugit, & in eius gremio ſe collocauit: quem Nemeſis non aſpernata, amplexum tenens, ſomno eſt conſopita: quam dormientem Iupiter compreſſit, ipſe autem auolauit: & quòd ab hominibus altè volans cælo videbatur, inter ſydera dictus eſt eſſe conſtitutus: quod ne falſum diceretur, Iupiter è facto eum volantem & Aquilam conſequentem collocauit in mundo. Nemeſis autem, quæ auium generi eſſet iuncta menſibus actis ouum procreauit, quod Mercurius auferens detulit Spartam, & Lædæ ſedenti in gremium proiecit, ex quo naſcitur Helena, cæteris corporis ſpecie præſtans, quam Læda ſuam filiam nominauit. Alij autem cum Læda concubuiſſe in Olorem conuerſum ferunt: de quo in medio relinquemus*. Hæc Hyginus. Cælius verò Nemeſin à Ioue compreſſam ait, in Anſerem deformatam, idq; ex Græcis nonnullos ſcribere. Eryphus quidem poeta, referente [b] Athenæo Lædam Anſerina oua enixam eſſe ait, & [c] Virgilius id quoque innuere videtur, dum canit:

Nemeſis à Ioue comprimitur.

[b] *Lib. 2.*
[c] *In Ciri.*

Cyris Amyclæo formoſior Anſere Læda.

[d] *In Helena.*

Sed Anſeris forma compreſſam ego nullibi lego. Qui verò Lædam à Ioue compreſſam volunt, exiſtunt plurimi, atque in primis ipſamet Helena, quæ apud [d] Euripidem ſic loquitur:

ἐγὼ

——— ἐστὶ δὲ δὴ
Λόγος τὶς, ζεὺς μητέρ' ἔπτατ' εἰς ἐμὴν
Λήδαν, κύκνου μορφώματ' ὄρνιθος λαβών.
Εἰς δόλιον εὐνὴν ἐξέπραξ' ὑπ' αἰετοῦ
Δίωγμα φευγών, εἰ σαφὴς οὗτος λόγος, idest,

Fama est etenim
Quod Iuppiter volauit ad matrem meam
Lædam, Oloris alitis forma obsitus.
Fugaq; ficta, quòd volucris nuncia (Aquila)
Iouis sit insecuta, mox compressit hanc.

Eadem [e] Helena apud Ouidium etiam idem confirmat, dicens:

[e] In Epist. Helen.

Dat mihi Læda Iouem Cycno decepta parentem,
Quæ falsam gremio credula fouit auem.

Præterea ex eo ouo Helena sola nata non est, quin item Castor, & Pollux, item Clytemnestra, alij verò bina oua enixam fuisse Lædam aiunt, & ex altero eorum Castorem, & Pollucem, ex altero Helenam & Clytemnestram progenitos. Nonnulli etiam Timandram addiderunt sororem. Non desunt etiam, qui ex vno tantùm ouo Pollucem, & Helenam prodijsse crediderint, quod Læda è Ioue conceperit, cùm è Tyndaro Castorem, & Clytemnestram natos esse arbitrentur, hosq; mortales, illos immortales haberi. Postremò multi, nulla Aquilæ Olorem insequentis mentione facta, Iouem Cycni figura, ita iucundè cecinisse volunt, vt illum propter cantus suauitatem Leda adamauerit; & contrectauerit. Vt vt est fabulosum est: non caret tamen fabula suo mysterio. Iupiter enim in modum potentiæ ponitur, nimirum, vt Deus, Læda tanquam iniuria, aut conuitium: illud enim λοιδορὴ significat: omnis autem potentia iniuriæ mista speciem suę generositatis mutat. Ideo verò in Cycnum conuersus dicitur: quoniam vti antè ex Melisto Euboico Physiologo, & qui omnium Physiologorum sententias disputauit, hęc ales ita conuitijs plena fit, vt ipsa clamante, reliquæ aues taceant. Castorem verò, & Pollucem, & Helenam pro perditione, quoniam sydera sint nautis infausta, si separatim apparuerint: nam alioqui sicut quoque suprà annotaui, sunt felicissima; cùm Helena semper malum portendat. quare, teste Lactantio Papiniano Vrania appellata fuit. Qua de re ita perquam appositè proditum est à [f] Plinio. *Vidi*, inquit, *in nocturnis militum vigilijs inhærere pilis pro vallo fulgurum effigies. Hæ & antennis nauigantium: alijsq; nauium partibus, ceu vocali quodam sono insistunt, vt volucres sedem ex sede mutantes. Geminæ autem salutares, & prosperi cursus prænunciæ, quarum aduentu fugari ac minacem, appellatamq; Helenam ferunt, & ob id Polluci, & Castori id numen assignant, eosq; in mari Deos inuocant.* Idem indicat Papirius canens:

Fabulæ explicatio.

Iupiter cur in Cycnum mutatus dicatur.

Helena cur Vrania dicta.

[f] Lib. 2.

——— *Cùm iam damnata sororis*
Igni Tænarij iuuerunt carbasa fratres.

Significat itaque hęc fabula ex potentia, quæ cum iniuria coniuncta est, omne malum procreari. Sed quid si in bonam etiam partem interpretemur, dicamusq; ex pulchris parentibus, quales erant Iupiter in auem candidam, & formosam conuersus, & Læda, speciosos procreari liberos, quales fuere Castor, & Pollux, Helena, & Clytemnestra. Cycnus verò ille quem aiunt ab Hercule occisum, & post mortem in auem sui nominis mutatum, Martis, & Cleobulinæ filium fuisse ferunt, vt refert [g] Possidonius. Hunc autem fingunt, ideo ab Hercule fuisse trucidatum, quoniam ille in Thessaliam accedentes aduenas interimeret, patri suo templum erecturus è capitibus cęsorum à se hominum. [h] Pausanias huius Cycni cum Hercule pugnam Athenis in ęde Palladis conspici tradidit. Dicitur autem ab Hercule occisus, quoniam Hercules omnium monstrorum, latronum, maleficorumq; hominum, qualis sanè erat ille Cycnus, domitor, & euersor fingitur, adeo vt tantum nominis, & gloriæ apud omnes gentes consequutus sit, quantum nulla ætas vnquam delere possit. Fuit prætereà non minoris nominis, ac famæ Cycnus alius, quocum Achilles ad Troiam pugnauit, quem plerique Neptuni, nonnulli vt Isacius Apollinis filium faciunt. Cuius pariter pugnam cum Achille, & post mortem in Cycnum auem transformationem luculenter, ac prolixè prosequitur [i] Ouidius, quem lector per otium legere poterit. Dicitur autem iste Cygnus ab Achille propter corporis duritiem, cùm nullo ferro posset interfici, eliso gutture suffocatus. Sunt, qui inquiunt, hunc Cycnum in auem eiuscemodi conuersum fuisse, non quidem reipsa: nullum enim fuit tempus, quo homines in aues pisces, plantas, aut saxa mutarentur, sed ad solatium suorum illud fuisse à poëtis confictum. Nam fuit vna multarum fabularum excogitatarum ratio aliquando assentatio, poëtarum nimirum, qui nihil

Cycni ab Hercule occisi fabula.

[g] Lib. de Dijs, & Heroib.

[h] In Atticis.

Hercules cur celebris.

Cycni ab Achille occisi fabula.

[i] Li. 12. Metamorph.

Poëtæ cur mortuos in aues, pisces vel alia mutatos dicerent.

hil sibi non licere arbitrati sunt, modò principum suæ ætatis gratiam, per sua figmenta aucuparentur. Sic homines sæpius in Deorum numerum post mortem relati sunt, & templa, altaria, sacerdotes, ceremoniæ, ac proprij ritus sacrorum fuerunt instituti, multiq; in varia corpora animalium, per suauitatem orationis, cum mirifica legentium voluptate peruenerunt. Habet enim illud suauitatis in se poëtice, vt illa, quæ in soluta, liberaque oratione ridicula viderentur, & vana, & mendacia, ipsa non solùm probabilia, & simillima veris efficiat: sed etiam cum incredibili auditorum voluptate, & admiratione ita imprimat in animis, vt non facilè deleantur. [k] Boccatius verò fabulam ita interpretatur. Cycnus, inquit, ideo potuit Neptuni filius fingi, propter corporis sui albedinem, & membrorum agilitatem: quia humidi naturaliter candidi sunt, ac instar plumarum molles, atque delicati. Cum qua humiditate si copuletur congrua caloris portio, homines generantur agiles, & dextri. Tales autem vbi gladiatoriæ artis periti euasere, ictusq; egregiè euitare norunt, sicuti sæpius sunt obseruati, nisi fessi, ac lassi pugnæ prolixitate, ab alijs vinci nequeunt. Quòd verò in auem abijsse mortuus dicatur, innuit, nihil post eius mortem apud homines, præter nomen volatile, relictum ab eo fuisse. De hoc eodem Cycno aliã fabulam enarrat [l] Pausanias de bipennibus agẽs Periclyti Euthymachi filij, Tenedij hominis dono. *Vetus*, inquit, *fama dedicationis causam vulgauit: Cycnum autẽ Neptuni fuisse filium: regnasse eum Colonis. Oppidum hoc in Troade fuit, ad Leucophrin insulam. Filiam is habuit Hemithean, & Tennen filium ex Proclea Clytij filia, Caletoris illius Germana sorore quem ab Aiace in Iliade interfectum memorat Homerus, cum faces in Protesilai naues immitteret. Proclea mortua, alteram Cycnus vxorem duxit, Philomonem Craugasi filiam. Ea cùm in priuigni incidisset amorem, repulsam ægrè ferens, Tennen, ficta calumnia apud virum criminata est suum, quòd ille inuitam, & repugnantem constuprare conatus esset. Mendacio captus Cycnus inuicem cum sorore in arcam inclusos in mare abijcit; illi incolumes in insulam exponuntur: cui cùm anteà Leucophrys nomen fuisset, de Tenne postea nomine Tenedos fuit appellata. Sed fraude aliquando detecta, ad filium Cycnus nauigauit, quò se illi purgaret, & eius, quod per credulitatem temerè commisisset, facti veniam posceret. Cùm itaque ad insulam appulisset, & ad saxum siue arboris truncum nauim religasset, Tennes ira impulsus bipenni retinacula abscidit. Ex ea in prouerbij consuetudinem venit, vt quicquid quiuis præfractè negarit, id Tenedia bipenni præcidisse dicatur.* Notissima est & alterius Cycni fabulosa in hanc auem metamorphosis, illius nempe, quem Steleni filium fuisse memorant, & Liguriæ regem Phaëthontiq; materno sanguine, ac summa beneuolentia coniunctum: cuius infelicis adolescentis casu cùm multum doluisset, ab Apolline in Cycnum transfiguratus auem, velut ignem odio habens, etiamnum inter paludes, & aquas flebilem exercet cantilenam, vt perquam luculenter cecinit Ouidius his versibus:

Affuit huic monstro proles Steneleia Cycnus,
Qui tibi materno quanuis à sanguine iunctus
Mente tamen Phaëthon proprior fuit: ille relicto
(Nam Ligurum populos, & magnas rexerat vrbes)
Imperio, ripas virides, amnemq; querelis
Eridanum implerat, syluamq; sororibus auctam.
Cùm vox est tenuata viro, canæq; capillos
Dissimulant plumæ, collumq; à pectore longè
Porrigitur, digitosq; ligat iunctura rubentes.
Penna latus velat, tenet os sine acumine rostrum.
Fit noua Cycnus auis, nec se cæloq; Ioviq;
Credit, vt iniustè iussi memor ignis ab illo,
Stagna petit, patulosq; lacus, ignemq; perosus
Quæ colat, elegit contraria flumina flammis.

Recenset eandem hanc metamorphosim breuiter [m] Virgilius, cùm canit:

Non ego te Ligurum ductor fortissime bello
Transierim Cycne, & paucis comitate Cupauo,
Cuius Olorinæ surgunt de vertice pennæ
Crimen amor vestrum, formæq; insigne paternæ,
Namque ferunt luctu Cycnum Phaëthontis amati
Populeas inter frondes vmbramq; sororum
Dum canit, & mœstum musa solatur amorem
Canentem molli pluma duxisse senectam
Linquentem terras, & sidera voce sequentem.

Pausa-

Poëtices efficacia.

[k] *Lib. 10. Genealog. Deor.*

Homines agiles vt generentur.

[l] *In Phocicis*

Tenedos insula vnde dicta.

Tenedia bipenni præcidere quid significet.

Cycni Ligurum regis fabula.

[m] *Lib. 10. Aeneid.*

10

20

30

40

50

Pausanias quoque Cycnum refert, fuisse regem Ligurum, qui trans Padum supra Celticam siti sunt, ἄδρα μουσικόν, eumq; post mortem, voluntate Apollinis in Cycnum auem mutatum. Volunt Mythologici poëtas hoc figmento significare, principes optimarum artium expertes esse non oportere, vel esse prorsus ignaros, quæ liberales vocantur, cùm & animum ad regias virtutes, & ad optimam rerum præsentium administrationem, & ad futurorũ prudentiam mirabiliter effingant, & ad rerum, vel aduersarum, vel secundarum euentum ęquo animo perferendum. Istud à musicæ scientiæ primum inchoandum esse censent, sed non ab illa rabularum, ac combibonum garrulitate, aut vociferatione. Huic enim ea vis est, vt animum, moresq; parumq; aptos prius, componat, deinde præparet compositum ad omnes rectas disciplinas facilè imbibendas. Alij dixerunt, poëtas ad viuentium coniunctorum Cycni ipsius regis gratiam illum immortalibus laudibus extulisse ob peritiam musicę facultatis, quem & gratum Dijs hominem fuisse dixerunt, & post mortem etiam vixisse, atque in auem pulcherrimam, Apolliniq; dicatam mutatum, quæ vel mortem ipsam cum cantu exciperet, quia se Deo amicam esse sentiat, & ad meliorem vitam transituram. Nam cùm mors communis sit omnibus animantibus, neque vlla sit differentia sanguinis, facultatum, honorum, nisi quis vi laudis, ac virtutis communem omnibus vitæ metam perpetuitate nominis superauerit, vel nihil est tam magnopere expetendum in rebus humanis, quàm sola gloria, quæ per bonitatem morum, sanctitatem, fidem, pietatem, integritatem, innocentiam, ac beneficentiam latè extenditur. Fit etiam hoc ipsum per disciplinam, liberaliumq; artium pręstantiam cognitionis, qui honor in animis posterorum diutissimè cõseruatur. Nam cùm fieri omnino non possit, vt nihil agamus, quod aptiùs præclaris ingenijs relictum est, in quo se exerceant, cùm quid datur ocij, quàm in cognoscendis rebus gestis præteritorum temporum, & delicijs, quibus se suosq; perdiderunt præfecti, aut quibus virtutibus hæc omnia ab ijsdem sapienter sunt conseruata? Est illud præterea studium honestissimum omnium, ac vtilissimum, & cæteris omnibus occupationibus præferendum, quo aliquis se ipsum ad vitã quàm honestissimè cum virtute transigendam informet. Vt verò ad transformationes, vnde digressa est, oratio redeat, aliam de quodam puero in Olorem mutato fabulam recenset [n] Ouidius, Medeam, canens, postquam Cęam vrbem peruenisset, in qua Alcidamas Columbam ex filia procreatam vidit, inde Hyeren lacum, & Cycni tempe vidisse, quibus in locis Phyllius quidam Cycnum puerum adamasse dicitur, qui cùm illius pueri iussu, & volucres, & ferum leonum domuisset, illiq; donauisset, postremò taurum, quem quoque puero iubente vicerat se ei daturum negauit: quare indignatus is puer sese ex alto præcipitem dedit, & in Olorem versus est, Hyere autem illius mater filij casum assiduè flendo in stagnum sui nominis commutata est.

Fabulæ expositio.

Musices vis.

Mori omnĩbus animãtibus commune.

Studia honesta quæ.

Pueri in Olorẽ mutati fabula.

[n] *Lib. 7. metam.*

Inde lacus Hyeres videt, & Cycnea Tempe,
Quæ subitus celebrauit Olor: nam Phyllius illic
Imperio pueri, volucresq; ferumq; leonem
Tradiderat dominos, taurum quoque vincere iussus
Vicerat: & stricto toties iratus amori
Præmia poscenti taurum suprema negauit.
Ille indignatus, cupies dare, dixit: & alto
Desiluit saxo, cuncti cecidisse putabant.
Factus Olor niueis pendebat in aëre pennis.
At genetrix Hyere seruatum nescia, flendo
Delicuit, stagnumq; suo de nomine fecit.

Antonius Liberalis verò Cycnum, & Thyriam (sic autem matrẽ Cycni nominat) in Cycnos aues abijsse scribit, fabulamq; narrat sic: *Nicander*, inquit, *libro Alteratorum tertio, & Arcus Laco in carmine, cui Cycnus nomen est, id narrant, quod sequitur. Apollini è Thyria Amphinomi filia natus est Cycnus facie formosa, moribus inelegantibus, & agrestibus, nimio studio venationis deditus, habitabatq; ruri inter Pleuronem, & Calydenem. Multos habuit ob pulchritudinem amatores, quorum cùm præ superbia admitteret neminem: mox omnibus inuisus, ab ijsq; desertus, solo Phylio apud ipsum perseuerante: quanquam hunc quoq; non mediocribus affecit contumelijs. Extiterat sub idem tempus apud Aetolos ingens Leo, qui & in ipsos, & in pecus grassabatur: Hunc Cycnus iussit Phylium sine ferro interficere: idq; is in se recepit, leonemq; tali necauit astu. Cùm sciret, qua hora leo esset superuenturus, ventrem impleuit multo cibo, ac vino, cumq; bellua appropinquaret, ea euomit; quæ leo famelicus deuorãs, vini vi è stupido sopore obrutus, & Phylius brachio, cui vestem suam circumuolauerat, in os inserto, leonem suffocauit, sublatumq; in humeros, ad Cycnum attulit, nomenq; apud homines illustre eo facinore sibi parauit. Sed Cycnus aliũ adhuc difficiliorem ei laborẽ iniunxit. Erãt ea in regione Vultures*

Cycni, & Thyriæ fabula.

Phylius leonem sine ferro quomodo occiderit.

monſtroſæ magnitudinis, qui multos homines interficiebant: hos eum viuos capere, & ad ſe perducere, quauis ratione, iuſſit. Dubitante Phylio, quomodo hoc mandatum conficeret, diuinitus euenit, vt Aquila raptum leporem, ſemianimemq́ eodem deijceret, non perlatum ad nidum. Phylius, dirępto lepore, ſanguine eius ſe impleuit, & humi procubuit: itaque Vultures ad eam, vt mortuum deuolarunt, quorum ille duos pedibus arreptos tenuit, atque ad Cycnum pertulit. Tertium ei hic, prioribus adhuc magis arduum impoſuit laborem: taurum ab armento iubens manu abducere ad aram Iouis. Phylius cùm perficiendæ huius rei rationem nullam inueniret, Herculis auxilium implorauit. Voto facto, duo ei tauri apparuerunt, qui propter vaccam, quam vterque ardebat, pugnantes cornibus ſe mutuò in terram proſternebant: cumq́ elanguiſſent, Phylius alterum pede correptum ad aram vſque pertraxit. Voluntate autem Herculis cœpit deinde negligere mandata pueri. Accidit hoc grauiſſimum Cycno, quod ſe, quod minimè opinatus erat fore, contemptum videret. Itaque præ mœrore animi ſeipſum abiecit in Conopam lacum, videriq́ inter homines deſijt. Eodemq́ etiam ſe Thyria mater, filij mortem non ferens præcipitauit, amboq́ in aues ſunt mutati in lacu Apollinis nutu. Ab ijs quoque Lacus Cycnea appellata eſt: ac tempore arationis multi ibi viſuntur Olores. Prope extat etiam Phylij monumentum. Hæc itaque Antonius Liberalis.

Phylius vt Vultures viuos ceperit.

Phylius taurum ad arã Iouis perducit.

Lacus Cycnea.

Phylij monumentũ.

VSVS IN CIBIS.

SI Racham Cycnus eſt, vt ſeptuaginta verterunt, tanquam immunda auis in cibis prohibita fuit in Leuitico. Verùm preterquam quòd Cycnus ea culpa vacat, ita etiam Chriſtianis, qui præceptum intelligunt, multa in cibis credunt, quæ ibi ceu impura vetantur. De Laude Cycni in menſis nonnihil ſuprà dictum eſt. De bonitate carnis apud Græcos nihil proditum reperio. Albertus eam nigram, & duram eſſe ait, ſicut omnium auium aquaticarum magnarum. Sed Cycni bifariam ad menſę vſum damnantur, & quia aquatici, vnde caro eſt excrementitia, & quia cęteris, vt Anſeribus, & Anatibus grandiores, vnde duriores etiam ſunt, & ad digerendum rebelles. Ex pullis lautiores quandoque epulæ inſtruuntur, non tam raritatis, quàm præſtantię cauſa. [a] Platina ad patinam, venire ait eadem ferè ratione, qua Anſeres; item debere elixari.

Cycni caro.

[a] Lib. 5.

VSVS IN MEDICINA.

CYCNI tenellum pullum in oleo decoctum [a] Aëtius admirabile neruorum medicamentum eſſe ſcribit. Adipis frequentior eſt vſus: hunc faciem purgare, atque erugare tradit Plinius, & ad lentiginem commendat Serenus:

Cycnæos adipes hilari miſceto Lyæo
Omne malum properè maculoſo ex ore fugabis.

Alibi eum etiam [b] Plinius ad ſedis vitia laudat; item ad emolliendas vuluarum duritias, & collectiones, ac denique aduerſus hæmorrhoidas. Videtur autem ad idem vtilis Cycni adeps, ad quæ Anſerinus, de quo copioſè agemus ſuo loco. Oua ad ignem ſacrum celebrat Serenus, dum canit:

—— Vel Oloris fœtibus oua
Sed non cocta dabis, ſic torrida membra fouebis.

Pellis vnà cum plumis paratur pro operimento pectoris, & ventriculi, tanquam concoctionem iuuandi peculiari aliqua vi prædita.

[a] Tetrab. 2. ſerm. 179.

Adipis vſus

[b] Lib. 30. cap. 9.

Ouorum

Pellis uſus.

ICONES. STATVAE.

CASTOREM, & Pollucem vnà cum Helena, & Clytemneſtra & Lęda à Ioue in candidiſſimum Olorem mutato procreatos anteà dictum fuit: quam generis ſui claritatem plurimi feciſſe veriſimillimum exiſtit, idq; in primis mihi ſignificare videtur [a] Valerius Flaccus Cycni iconem in veſtibus ſuis depictam vſurpaſſe ſcribens his verſibus:

Illis Tænario pariter tremit ignea fuco
Purpura, quod gemina mater ſpectabile tela

[a] Lib. 1. Argonaut.

Duxit

Duxit opus bis Taygeton, ſyluasq́; comantes
Struxerat, Eurotam molli bis ſuderat auro.
Quamq́; ſuus ſemipes niueo deſtamine portat,
Et volat amborum patrius de corpore Cycnus.

Ouidius pariter Arachnen, ſi bene memini, cum Minerua de textoriæ artis præſtantia certantem, Lædæ eiuſdem imaginem in tela ſua texuiſſe, quæ Olori ſuccumberet, prodidit:

Arachnes tela.

Fecit Olorinis Lædam recubare ſub alis.

Romæ in aula illuſtriſs. Cæſiorum Lædæ nudæ, & velut ex balneo prodeũtis ſtatuæ Cycnus marmoreus aſtat, & à Cupidine amplexatur. In ædibus Euryali cognomento Syluestris eadem Lædæ ſtatua conſpicitur, ſed abſque capite, & ante pedes eius Cycnus. Apud Cardinalem Hippolitum Medicen, vt refert Pierius Valerianus, ſignum ex marmore pulcherrimè ductum habebatur, qui, inquit, Apollo fidicen eſt; læuam enim manum admouet ad lyræ iugum: ea Cycni dorſo ſuſtinetur. Cycnus ipſe, collo ſuauiter reflexo, roſtroq; ad chordas verſo, parem videtur cum lyra harmoniam emodulari. Dextera Apollinis dextro innititur genu, eaq; plectrum continet: adiacet ibidem humi pharetra, vt pote ſignum, Deum ipſum non ſemper arcum tendere, ſed aliquando tacentem muſam cithara ſuſcitare. In Perilluſtri illo Parmenſium ducis Nymphæo, quod in ſuburbano eius eſt, mirificè delectant, atque intuentium oculos remorantur Tritones, qui è buccinis ſuis aquas euomunt, Cupidines in Cycnis, & delphinis per aquas vecti.

Apollinis ſtatua.

VSVS IN INSIGNIBVS.

CYCNVS cur apud veteres Romanos, ac Græcos frequens vſitatiſſimũq; inſigne fuerit, duplex ratio, tum quòd artem nauigandi homines docuerit, tum quia augurio ſuo nauigantibus proſpera, fauſtaq; portenderet. Nunc autem non in proris, ſed in ſummo malo, vel eius vexillo, Cycnos multa nauigia pro inſigni gerunt. Cupauo Ligurum dux, & filius illius Cycni, qui in auem hanc mutatus dicitur, Olorinis pennis caſſidem exornabat, vt meminit his verſibus [a] poëta.

Cycnus cur nauium inſigne.

Non ego te Ligurum ductor fortiſſime bello
Tranſierim Cycne, & paucis comitare Cupauo
Cuius Olorinæ ſurgunt de virtice pennæ:
Crimen amor veſtrum, formæq́; inſigne paternæ.

[a] *Lib. 10. Aeneid.*

Quo loco Nicolaus Erithræus, Galea, inquit, criſtis adornabatur, quo terribilior hoſti fiat, & miles criſtatus procerior appareat. Has autem ex Olorinis pennis colligere moris fuit, & ex equinis ſetis, cùm hodie ex Struthiocamelo plurimùm petantur. [b] Petrus Angelius Bargæus per Cilnium Aretinorum ducem in Syriaco bello ſtrenuum pro inſigni Cycnum vſur paſſe ſcribit, canens:

[b] *Lib. 7. ſyri.*

Cilnius Aonijs proles gratiſſima nymphis
Areti decus, & vatum ſpes fida bonorum
Fert niueum clypeo Cycnum, leue corpus ad æthram
Tollentem, & cantu cæli conuexa replentem,
Stemma domus dotum, & maiorum inſigne ſuorum.

Pepulorũ antiquiſſima, & nobiliſſima Italiæ familia; quæ ex Britanniæ regibus ortum ducit, vrbis noſtræ ſplendor, atque ornamentum, caſſidem inſignis ſui hac laudatiſſima volucre exornat, Cycnumq; non parum nobilitat. De cuius familiæ præclariſſimorum procerum factis, cùm referta ſint hiſtoricorum plurimorum monumenta, ego nihil hîc dicam, ne tam clarorum virorum virtuti, atque ſplendori tenebras rudi hoc meo ſtylo offundam. Gentilitia Bocchiorum inſignia hinc quoque celebrat [c] Achilles Bocchius hoc doctiſſimo epigrammate.

[c] *Lib. 11. ſymb. 5.*

Aurea norma tribus ſtellis circundata ſignat
Cærulæo Bocchi Stemma tuum in ſpatio.
At niueus galeæ paſſis Olor inſidet ales,
Roſtro aliud ſydus qui vomit ætherium.
Optima nimirum ratio eſt illa aurea norma
Quæ trino, atque vno à lumine lumen habet.
Hinc candor vitæ illæſus, diuinaq́; fandi

Copia: præſidio hinc additur omne decus.
Maurus auis quondam hæc veſtris inſignia Bocchus
Et gentilitium nomen habere dedit.
Ad ſummam tota ſemper ratione colendum
Eſſe Deum tota mente Nomiſma monet.

Cicinellæ familiæ inſignæ.

Neapoli Cicinella nobilis habitat familia, quæ, teſte Scipione Mazzella, qui de Neapolitanis familijs ſcripſit, Cycno in inſignibus ſuis candido, in campo rubro, vt dicunt iſti, vtitur.

VSVS PENNARVM.

PENNARVM Cycni cùm magnarum, ſiue remigum, tùm minorum nudum eius corpus obtegentium, vſus celebratur à quibuslibet. Magnæ enim præterquam quod pro calamis ſcriptorijs inſeruiant, & plurimùm commendentur, etiam galeas veterum, vti iam ex Erithræo dictum eſt, adornabant. Narrat[a] Andreas Theuetus incolas ſyluarum Cannadæ (regionis nomen eſt in America) vexillis vti ſanè extraneis, & inuſitatis ex arborum ramis nimirum, pennis Cycnorum exornatis, quos, inquit, in aerem explicant, volutantq́; & ſi vincere contingat, pelles faciei inimicorum ſuorum in quibuſdam circulis in ſignum victoriæ ſecum domum portant. Hollandæ famulæ integris, vt audio Cycnorum alis angulos domuum, qui ſcopas non admittunt, verrunt, priuatimq́; een vviecx ideſt, alam nominant. Minores tantæ mollitiei lectos præſtant, vt magnates, præter eiuſcemodi, cæteros nolint. Quinimo Venerem, tradunt, non alio recubare lecto noluiſſe, quàm qui è Cycni plumis, factus eſſet, præſertim verò ijs, quæ ſupereminentibus pennis ſubſunt, quam lanam appellauit hoc diſticho[b] Martialis:

a Lib. 2. de Amer.

Minorum pennarum vſus.

b Lib. 14.

Laſſus Amyclæa poteris requieſcere pluma,
Interior Cycni, quam tibi lana dedit.

c Li. 5. Alphonſ.

[c] Baptiſta Mantuanus huiuſmodi lectos inter pretioſiſſima ſupellectilia connumerat.

O vbi Olorinæ ſubter velamina plumæ?
Serica odoratæ chlamydes? Aſiatica Gaza?

Alibi etiam Cycni pennas ad hunc vſum meliores, cæteris, quia nimirum molliores, celebrat, D.[d] Nicolaum Tolentinum, inquiens, nunquam hiſce mollibus lectis membra ſua refocillaſſe.

d Lib. 2.

Non ſtratum fluuiatilis Anas, non Anſer Anate
Grandior exhibuit, non mollior Anſere Cycnus.

Eleganter etiam Franciſcus Petrarca Cycnum pro lecto molliſſimo accipit hoc verſu:

Poſtremum in Cycno dant corpora caſta ſopori.

Ex eiſdem minoribus denique plumis ſimul cum pelle à carne abſtracta, manicæ, ſiue brachialia à nobilioribus matronis expetuntur.

DE ONOCROTALO, SEV PELECANO. Cap. II.

Onocrotali cum Cycno ſimilitudo.

a Lib. 10. cap. 47.

CYCNO, ſiue Olori iure optimo ſuccedit Onocrotalus, auis non ſolùm palmipes, & eadem, quæ ille loca amans, flumina ſcilicet, ſtagna, atque mare, verumetiam tantam cum Olore, teſte[a] Plinio, ſimilitudinem habens, vt *diſtare non æſtimetur*, inquit, *niſi faucibus ineſſet alterius vteri genus miræ capacitatis*. Sed priuſquam huiuſce alitis hiſtoriam exordiar, beneuolum lectorem volo admonitum, eum verò potiſſimum, qui Ornitologi de auibus lucubrationes legit, ne vnà cum illo, Onocrotalum diuerſum à Pelecane Ariſtotelis exiſtimet. Ornithologi enim Pelecan, ſiue (vt vocant recentiores Latini Pelecanus Ardeæ) genus eſt, Leucorodium vocant Ariſtoteles, & Plinius. Pelecanem verò ſuum Ariſtoteles in primis τὸν ἐν τοῖς ποταμοῖς γενομένον, ideſt in fluuijs agentem, hoc eſt palmipedem appellat; Leucorodius verò, ſiue Ornithologi Pelecanus prope tantummodo fluuios, aut aquas verſatur. Alia ratio eſt, eaq́; longè maioris momenti, atque ponderis, capaciſsima illa ingluuies, quam vt diximus, Plinius tribuit Onocrotalo: nam & Ariſtoteles ſuæ Pelecani eandem attri-

Ornitologi Pelecan.

attribuit, nimirum τὸν πρὸ τῆς κοιλίας τόπον. Pelicino, quam candem esse cum Pelecane nominis conformitas ostendit, Oppianus quoque κόλπον ἐξηρτῆσθαι πρὸς τῷ στέρνῳ, hoc est, sinum ante pectus dependere scribit. Cum itaq; ingluuie isthac Ardea illa, quam Pelecanum esse contendit Ornithologus, careat, & aquis non innatet, Pelecanus esse neutiquam poterit. Et quanuis Ardea illa, quam pro Pelecane obtrudit Ornithologus cõchas etiam ingestas vbi calore apertę sunt, euomat, vt hiantibus iam testis carnes earum deuoret, vt de Pelecane scriptum reliquit Aristoteles: ego inde sequi non puto, Pelecanum esse: id etenim Oppiani Pelicino etiam conuenit, quem ipsemet Ornithologus eandem esse cum Onocrotalo statuit. *Pelicini*, inquit Oppianus, *non minus, quàm Lari voraces, non toto tamen corpore merguntur, pi-*
10 *scem obuium quemque amplissimis faucibus exceptum deuorant. Sinus quidam ante pectus dependet, in quem cibum omnem tuberctnantes aliquantisper recondunt, & ne testa quidem intectis abstinent, sed vnà cum testis primum quod se obtulerit, deglutiunt; deinde mortua in os reuocant, & reiectis testis pulpam vorant. Nam quæ dum viuerent, occlusæ erant, vita spoliatæ aperiuntur, & dehiscunt.* Hęc ille. Cęterùm si quis nondum acquiescat, Plutarchum adeat, & Ælianum, qui Pelecanum ab Ardearum genere manifestò distinguunt his verbis: *Vt conchas Pelecanus*, inquiunt, *quas deuorarit, ventris calore discuneatas euomit, & pulpam à testis seligit: sic Herodius* (Ardeam hæc vox denotat) *ostrea tectis obducta vorat, & ingluuie concalfaciens tamdiu custodit, quod calore stomachi discluduntur. Postquam verò ita diductas senserit testas, eas euomit, & carnem ad sustentandum se retinet.* Hæc illi, ex quibus satis patere arbitror, Ardeam illam Ornithologi
20 Pelecanum esse non posse, cùm Pelecanum hi præclarissimi authores ab Ardeis, apertissimè diuersam auem faciant. Nostræ quoq; sententiæ assertor est Petrus Bellonius, qui tamen Onocrotalum ab Aue Diomedea [b] Plinio nuncupata, siue Catharacta Iubæ non distinguit: cùm tamen diuersa auis sit: vt patebit, cùm eam ex Diomedea insula mihi aliquando transmissam, inferius suo loco depingam. Sunt & alij, qui Onocrotalum cum Botauro siue Ardea Stellari eandem auem volunt, quorum profectò longè maior est error, quàm qui pluribus refelli debeat. Nihil enim his auibus, præter soni absurditatem, quo hæc mugit, illa rudit, commune. Præterea Pelecanum aliqui cum Porphyrione turpiter confundunt, eandem auem arbitrati, eò quòd Septuaginta alicubi Pelecanum reddiderunt, vbi D. Hieronymi translatio Porphyrionem habet: sed hi quoq; facilè conuincuntur.
30

[b] *Lib.10. cap.44.*

Onocrotalus non est Ardea Stellaris.

ÆQVIVOCA.

ONOCROTALVS, ni fallor, æquiuoco caret. Πελεκᾶν verò quandoq; non auem de qua scribimus, sed Picum significat: qua de re abundè dixi in Pico. Πελεκᾶν præterea Hesychio, & Varrino genus est poculi lignei, vel peluis lignea διὰ τὸ πεπελεκῆσθαι: inde dictum, quòd non torno, sed dolabra factum sit. Dolare enim Græci πελεκᾶν, πελεκᾷν, & πελεκίζειν dicunt. Latinorum Pelecanus, si Francisco Alumno Italo credimus, etiam piscis
40 nomen est: sed cùm huius significati authorem non habeat, pisci, quæ alij, aui tribuens, piscē cum aue confundere clarum est. Chirurgi verò Pelecanum nominant organum quoddam, quo dentes apprehensi extrahuntur (fortè à figura, nam & Onocrotali rostrum in extremo arcuatur, vt instrumentum illud) & Chymistæ genus vasis vtrinque canalibus in orbem tanquam ansis extensis. Pelecînos apud medicos Græcos genus est herbæ, cuius semen πελέκεως, idest, securis speciem refert. Est enim in siliquis cornutis latiusculum è parte altera crassiore rursus alteram paulatim tenuius. Latini hanc herbam eodem significato appellant Securidicam, vel vt Turnebus legendum censet, Securiclatam: alio nomine Græcis, & Latinis dicitur Hedysarum.
50

Picus.

Pelecanus piscis.

Pelecinos herba. Securidica. Securiclata Hedysarũ.

SYNO-

SYNONYMA.

Chasida. / Charadita. / Zakid. / kaath. / Schalak. / Heschula. / Kik, hakik. / Catha. / Kuk. / koah. / Onocrotalus conchas euomit. / Balazub. / Falakynes. / kalakanez / Pelicani etymum. / Ramphius. / Osina. / Volinarus.

CHASIDA חסידה in Deuteronomij 14. septuaginta Pelecana, Leuitici 11.& psalmo 104. Herodium, Zachariæ quinto Epopa, idest, Vpupam verterunt, Hieremiæ 8. Hebraicum relinquunt, teste Hieronymo, ἀσίδα transferentes, vt & Iob 39. Hieronymus in Leuitico, & psalmo 104. Herodium conuertit, in Deutoronomio Onocrotalum, Hieremiæ octauo Miluum, vti etiam Symmachus, & sexta æditio psalmo præcitato. Rabbi Salomon Zachariæ quinto Vulturem putat. Chaldæus Deuteronomij 14. pro chasida habet Charadita, quæ vox ad Græcam Herodius parumper accedit. Arabs Zakid. Persa Hebraicam vocem reliquit. Arnobius, & Augustinus psalmo 104. Fulicam reddiderunt. Rabbi Dauid, & Abraham, dicunt esse auem magnam, quæ nidificet in sublimioribus domibus, & abietibus, ac per singulas hyemes, & æstates locum mutet, quod Ciconiæ in primis conuenit, quam recentiores ferè Iudæi etiam Chasida interpretantur. Qui Pelecanum, Vulturem, & Ciconiam verterunt, ad harum auium memoratam ab omnibus pietatem, & benignitatem respexisse videntur: hoc enim Hebraica vox indicat, vt eius linguæ periti volunt. Ornithologus Chasidam Ciconiam potiùs interpretatur, quoniam quotannis migret, & redeat, quod de Chasida scribitur ab Hieremia, sed cùm idem quoque faciat Onocrotalus, idest, noster Pelecanus, dubium etiamnum est, quàm propriè auem ea vox denotet. Kaath קאת & Schalak שלך eiusdem linguæ vocabula etiam confunduntur, & pro eadem aue accipiuntur, cùm tamen Deuteronomij 14. vtraq; seorsim nominetur inter impuras aues: quo loco vir quidã non indoctus pro Kaath Vpupam transtulit, Septuaginta Catharacten, Hieronymus Mergulum, aliqui Ardeam: vt Scalak etiam Leuitici vndecimo, D. Hieronymus, & septuaginta Nycticoracem; aliqui Mergulum, alij Ardeam. Dauid Kimhi Scalak, vt magistrorum sententia Heschula, auem quandam marinam exponit piscium captatricem. Abraham Esre Leuitici 11. auem, inquit, dicunt esse, quæ naturâ eâ est prædita, vt abijciat fœtus suos. Is autem est Cuculus, vt eruditi quidam iudicant. Kaath verò Dauid Kimhi à vomendo dictam putat. Rabbi Ionas auem vocatam dicit Kaah, & thau radicalem putat literam. Porro nonnulli vocant קוק Kik, vel hakik, quam auem Iudæi Cuculum putant. Rabbi Abraham psalmo 102.& Leuitici IV. *Auis est*, inquit, *solitudinem amans à vomendo dicta, cuius vox, ceu cobi, idest, ploratus, KiK dicta*. Deuteron. 14. Chaldęus Catha, Arabs Kuk reddit, Persa Hebraicam vocem seruat. Septuaginta Leuit. 11. & psalmo 102. Pelecana vertunt, Deuter. 14. vt dixi, Catharacten. Esaiæ 34. ὄρνιν, idest, auem, Sophoniæ 2. Chamæleontes (Alij verò Koah, vel Koach Chamæleontem esse aiunt, non Kaath) D. Hieronymus psalmo vltimùm citato septuaginta imitatus Pelicanum, alibi Onocrotalum. Sunt quidem aues istę, Mergus, Catharacta, Pelicanus, siue Onocrotalus omnes pisciuoræ. Sed si à vomitu, vt dictum est, & à voce ea dictio ortum ducat, Onocrotalum optimè significabit: Is enim & conchas deuoratas, vbi concoctionis calore apertę fuerint, euomit, vt carnem à testis seligat, & vocem lamentabilem, aut potiùs terribilem instar rudentis asini ædit. Pagninus, & Oecolampadius Kaath Esaiæ 34. pro Onocrotalo accipiunt. Auicenna, teste Alberto, vocat Pelecanum Balazub. Hic verò apud Aristotelem alicubi Falakynes, alibi Kalakanez habet pro Pelecanes. Nonnullis Grecis Ὀνοκρόταλος appellatur, Aristoteli, vt dixi πελεκὰν, Oppiano πελεκῖνος, quanquam Aristophanes Pelicanum, & Pelicinum simul nominet, tanquam aues diuersas. Latini recentiores Pelecanum verterunt, excepto Theodoro Gaza, qui Plinium secutus Plateam transtulit. Pelicani ridiculam sanè nobis etymologiam, licet alioqui res ipsa vera sit, confixit author de rerum natura, ita dictum inquiens, quod pellem habeat canam, idest, plumas albas. Kiranides Ramphium auem esse scribit, quę alio nomine dicitur Pelecanus, nimirum à rostri longitudine, quod Gręcis ramphos dicitur, id verò nomen sanè Onocrotalo nostro egregiè conuenit. Albertus Osinam vocat, inquiens, esse auem albam Cycno maiorem, vel ęqualem, additq; suis Volinarum appellari. Quo loco Matthiolus Senensis in prius æditis suis in Dioscoridem commentarijs non Osina, sed Ossifraga legit, Onocrotalum interim esse ignorans. Sed postea errorem, lapsumq; suum videns in postremis ęditionibus, se hoc modo defendit, atque excusat. *Cæterùm*, inquit, *quod nobis esset Alberti codex librariorum culpa deprauatus, in quo Ossifraga pro Osina legebatur, iam dudum credidimus Ossifragam apud Albertum eam auem esse, quæ in maritimis nostris Senensibus circa Herculis portum, & Orbetelli stagnum frequens visitur, Cycno maior, rostro longo, inferiori parte sacculi in-*

star

ftar albi. Hæc autem incolis vulgò vocatur Agrotto. Sed cùm postea animaduertissem Albertum in hac historia apertè Aristoteli refragari, atque aliud Alberti exemplar nactus essem, in quo Osina, non Ossifraga, vt vitiosè in alto scriptum erat, cœpi eos acriter accusare librarios, quorum negligentia in causa fuit, vt in hoc mihi ipsi hactenus imponerem, secutus deprauatam Alberti lectionem. Hęc ille. Autor de natura rerum Osyna habet per y adiuncta descriptione, quæ omnino Onocrotali est. Latini Onocrotalum, vt Græci dicunt, quòd collum, vt ait Perottus atq; mergens, spiransq; velut ruditum asini ædat. Latinis tamen Truonem dici testatur Verrius Flaccus: quare Cæcilius Comicus, vt citat Festus, irridens quendam ob nasi magnitudinem dixerit, *Proh Dij immortales, vnde hic prorepsit Truo?* Quem locum annotans Perottus, Trua, inquit, nomen est vasis, quod à transuolando aliqui dictum putant, quod transuolet ex ea aqua, vnde & Truo auis dicta est, ob colli magnitudinem, quod per id aqua transuolet. Pelicanum quoq; Isidorus Canopum Ægyptium dici testatur. Onocrotalum Itali Grotto nominant, & Grotto marino, item Grottomolinaro, & Agrotto secundum Matthæolum. Albertus aliquoties vulgò Volinare dici scribit, sed qua lingua non addit. Ego eam vocem ab Italorũ molinaro corruptam arbitror: cur verò his Grotto molinaro hæc auis vocetur, ignoro, nisi ita dictam velimus, quòd prope molas, quæ in fluminibus sunt, versetur, piscesq; ad eas propter farinam accurrentes, venetur. molinaro enim molitorem nobis significat. Grotto autē ab Onocrotalo corruptum videtur. Ijdem Itali Pelecanum secuti commune pictorum figmentum (qui hanc auem ita pingunt, ac si ex inflicto sibi vulnere emanante sanguine pullos aleret, aut iam mortuos ad vitam reuocaret) & nescientes esse Onocrotalum Pelecano nuncupant. Onocrotalum verò etiam vccello del Duca, idest, auem Ducis. Hispani Groto, Galli, vel potius Sabaudi circa Lausannam Goettreuse, quasi gutturosam ab ingluuie ea, quæ strumæ instar, propendet. Bellonius Gallis ait appellari Liuane. Georgius Agricola Germanicè interpretatur Schneeganſz, hoc est, Anserem niuis, vel niueum, sed Ornithologus hoc nomen Anseri fero tribuit, quem aliquibus Germanis Meerganſz, idest, Anserem marinum appellari scribit. Ferè enim, inquit, peregrina à mediterraneis marina vocantur, & quanquam in dulcibus etiam aquis reperiatur Onocrotalus, magis tamen frequentat marinas. Mechliniæ in Germania inferiore, vbi publicè alebatur, ficto nomine vulgò nominabatur Vogelheine, alioqui Belgis Pelicanus vulgari sermone dicitur een Pellicaen. In Austria, vt idem Ornithologus sese audiuisse refert, ein Onuogel, quasi, inquit, dicas, auem absurdam, & à communi auium natura multùm diuersam, vt hominem absurdum vocamus ein Onmensch. Possent etiam fingi nomina Eselschryer à voce asinina. Kropffuogel ab ingluuie prominente. Hæc Ornithologus. Bellonius Belgis ait appellari een vogel van Etna, idest auem Ætnæ. Circa [a] Holesan Finlandiæ, quæ pars est Scandinauiæ regionis, vel insulæ ad septentrionem remotissimæ, lacum, Surpesi dicitur, Vandalis, & Gepedis, teste Vvolfango Lazio BuKhriez à Græco βακχάτης: Turcis SacKagusch, Indis Mexicanis Alcatraz.

Agrotto. Osyna. Onocrotali etymum. Truo. Trua. Canopus Ægyptius. Grotto marino. Grotto molinaro. Agrotto. Grotto. Vccello del Duca. Goettreuse. Liuane. Peregrina quibus marina dicantur.

[a] *Lib. 3. de Auib. cap. 2.* Auis Ætnæ.

GENERA.

ALBERTVS duo Onocrotali genera esse scribit, syluestre, & aquaticum, & vtrunq; solum inter reliquas aues carere splene. Ego præter aquaticum nullum aliud agnosco, & aliud reperiri non puto, quamuis Alberto assentiatur Isidorus. Minus rectè etiam D. Hieronymus, vel alij ex eo Pelecani duo genera esse recitant, vnum volatile, alterum aquaticum: nisi ita distinxisse putemus, vt Leucorodius, siue Pelecanus Ornithologi auis nimirum multum alis valens ad volandum sub primo genere intelligatur, sub secundo noster Onocrotalus, auis grauis, ad volandum fermè inepta, & quia palmipes, iure aquatilis dicenda. Nam & suspicandum est. Eucherius distinguit sic. *Pelicanus auis est, parua, quæ solitudine delectatur. Est & aliud Pelicanorum genus in Nilo, penè Cygnis simile, nisi quod paulò maiores sunt: quidam ita & Onocrotalos vocant.* Sic ille, sed quæ ea auis parua sit non explicat. Odoricus de Foro Iulij in prouincia Manzi, vel India superiori præcipuam ait esse ciuitatem, quæ vocatur Censcalam: ibiq; Anseres haberi pulchros, duplo maiores nostris, totos albos cum osse supra caput vnius breui (sic habet codex eius manuscriptus) quantitate, colore sanguineo. Sub gula per semissem pendere. Apparet sanè hanc auem vel Onocrotalum esse, quod magis credo, vel alterum eius genus. Rectè etiam Ornithologus Onocrotalum Indicum interpretatur eam auem, quam Ælianus Indis Celan appellari scribit. Ait enim Ælianus, *esse magnitudine triplo maiorem Otide, ore permagno, ingluuie etiam maxima, & longis cruribus: abso-*

Anseres maximi. Onocrotalus Indicus. Cela.

num

num quiddam ſonare, eiuſque ſummas alas pallidas, cæteras verò pennas cineritias eſſe. Hæc ille, interprete Gillio, ſed quod hic omiſit, Ælianus aui tribuit ingluuiem Coryco, ideſt peræ ſimilem, vnde & nomen illi forſitan factum eſt. κήλη enim Græcis herniam, & in gutture tumorem ſignificat, Itaque hanc vocem Ornithologus Onocrotalo hac præcipuè parte, & abſona voce ſimilem eſſe conijcit, maiorem tantùm roſtro, & colore differentem: nec Onocrotalum Indicum, inquit, appellare dubitarim. Volaterranus eo loco apud Ælianum non Celam, ſed Camelam legit; ſed Græcus codex manuſcriptus κήλαν habet, ideſt, Celam.

Κήλη Græcis quid.

DESCRIPTIO.

Pelecanum vt pingant pictores.

OMNIVM fermè regionum pictores, quibus, vt poëtis, quidlibet audendi ſemper fuit æqua poteſtas, Pelecanum tanquam auem peregrinam, ac incognitam pro arbitrio hactenus pinxerunt, eo, quo hîc vides modo, adunco, vt apparet roſtro pectus ſauciantem, & effluentem ſub ea ſanguinem, hiante ore, excipientibus pullis: cùm nulla talis meo iudicio auis ſit, niſi quis Ægyptios de Vulture hoc verè tradere putet, quod Orus literis mandauit, eum ne fame pulli pereant, femori ſuo vulnus infligere, & emanantem ſanguinem ab illis exorberi. Verum autem Pelecanum, ſiue Onocrotalum, excepto Cygno, omnium aquaticarum maximum eſſe tradit Bellonius, nonnulli Cycno æqualem faciunt, Antonius Nebriſſenſis duplo maiorem, Petrus Martir Vulture maiorem, Olaus Magnus Anſeri comparat, cùm alioqui longè maior ſit, Cycno tamen duplo maior non eſt, vt voluit Nebriſſenſis. Plinius non ſolùm colore, ſpecieq; corporis Cycno ſimilem, ſed magnitudine quoque æqualem innuens, *Onocrotali*, inquit, *nihil ab Oloribus, diſtare exiſtimarentur, niſi faucibus ipſis ineſſet alterius vteri genus miræ capacitatis*. Albertus maiorem ait, alaſq; extenſas humana brachia vtrinque extenſa exuperare. Ego corporis mole Cycnum vincere puto, quòd profectò nudum eius ſceleton facilè teſtatur, ſed contrà Cycnum colli proceritate excedere, Onocrotalum, ideoq; dixiſſe Bellonium, poſt Cycnum, aquaticarum omnium maximum eſſe. In Rodo, inquit alibi, vidimus Onocrotalum cicurem, per ciuitatem circumeuntem, paulò minorem Cycno, multo maiorem Anſere, vndiquaque album: cruribus Cycno ſimilem, vt etiam pedibus, ſed colore cinereo. Roſtrum ei largum, & inſtar canalis eſt, acutum, & recuruum in fine: plumas à vertice retrò tendit, vt Vanellus ſuam criſtam. Hæc ille, quæ in huiuſce auis propria hiſtoria paulò fuſiùs repetit. De alio cicure Turnerus ad Ornithologum ſic ſcripſit: Onocrotalus Machlinienſis, quæ Vogelhain à Brabantis vocatur, quinquaginta annis, vt ipſi ferunt, Machliniæ vixit, Cycno maior eſt: pennæ foris albicant, in fundo verò rubrum quiddam oſtendunt. Collum duas ſpithamas longum eſt, aut paulò longius. Roſtrum, quod rubrum habet, dodrantali longitudine eſt, & quatuor vncias, & in fine hami propemodum more incuruum, & verſus finem latiùs, latiùſq; proturbinatur. Crura Anſeris ſimilia, breuia, nimirum pro magnitudine tanti corporis: in pectore habet veluti ſacculum protuberantem. Alis eſt longiſſimis, & ipſis in ſumma extremitate nigris. Hæc ille. De eadem aue Ioannes Culmannus Goppingenſis vir eruditus in hæc verbà ad eundem Ornithologum ſcripſit, icone etiam miſſa. Auis, quam Mechliniæ mihi conſpectam Vogelhain appellant, Cycno, vel Anſeri ſimillima eſt, ſed magnitudine ſuperat, colore albo omnino præter pennas, quas in alis ſubtus gerit, niſi quod pro ſenectute iam rubeſcere paulatim incipit. Roſtrum habet oblongum, & latum aliquatenus. Sub roſtro ſtrumam amplam, quæ interdum inflatur. De ea dicunt huius regionis homines fide digni, octogenariam eſſe, & Cæſaris Maximiliani caſtra aliquot annis præceſiſſe, & quaſi caſtris locum ſignauiſſe. Idem etiam temporibus Philippi huius Imperatoris parentis factum autumant. Poſteà in aula reginæ aliquandiù, dum per ætatem volare potuit, ſemper ex præparatu aulicorum perfectionem adornari cognouiſſe dicitur. Itaque quandiù per ætatem licuit, reginam quaſi auis cicurata, ſecuta eſſe fertur. Nunc, quod ego vidi, impenſis regijs à quadam vetula illuc alitur quatuor nummis, quos ſtipheros vocant, in ſingulos dies eis decretis. Paſcitur nunc piſcibus, & cibis liquidioribus, vt pane ex iure, &c. Et rurſus. Hæc auis ab anu, quam dixi, eiuſq; patre, annis quinquaginta ſex nutrita eſt. De ætate ipſius, & vnde aduenerit, non conſtat. Alarum extenſarum ſpatium quatuor ulnas Brabanticas æquat, hoc eſt, quinque Helueticas ferè. Ante viginti annos tam ſublimi in aërem uolatu quandoque euehebatur, ut Hirundine nihil maior appareret. Ab eo tempore nonniſi raro ex ædibus, ubi aſſeruatur, in aulam Cæſaris, quæ ferè contigua eſt, uolauit. Iam roſtrum, & pedes colore cæruleo, & ſubflauo uidentur,

Vulturis erga fœtus pietas.

Onocrotali magnitudo.

Roſtrum.

Ætas.

Pelicanus Pictorum & vulgi.

Ono-

Onocrotalus ſiue Pelecanus mas, cum Sparto Plinij.

Ono-

Onocrotalus fæmina candidior cum iunco florido.

dentur,cùm olim ruberent,propter ſenectutem. Piſcibus tantùm viuis alitur,parciùs nunc, quàm olim. Hactenus ille. Integram verò etiam, atque exactam Ornithologus nobis Onocrotali deſcriptionem fecit huiuſmodi. Cæterùm Onocrotalus, inquit, quem ipſe captum vidi circa finem Februarij in lacu ad Tugium, duobus Tiguro miliaribus noſtris diſtante, cuius integri iconem dedimus, talis erat. Roſtrum ad oculos vſq; duos dodrantes longum, circiter tres digitos latum. Roſtro diuaricato ab vna extremitate ad alteram duo pedes ſpatij intererant.Margines roſtri vtrinq; admodum acuti. Longitudo ab initio roſtri ad pedes vltimos extenſæ auis hominis proceritatem ęquabat.Latitudo inter externa alarum circiter decem pedes.Color crurum,& pedum fuſcus,vt in Cycnis.Totus erat albus,præter maiores alarum pennas fuſcas. Pondus totius auis libræ duodecim vnciarum vigintiquatuor. Magnitudo, & latitudo ſupra Cycnum. Ingluuies rubicunda ad croceum inclinans, dodrantis longitudine à poſteriore roſtri parte rectà deorſum,tam ampla,vt brachium cum pugno facillimè procul inſereretur. Lingua nulla. Arteria aſpera in ingluuiem ad ſex digitos pertingebat. Ingluuies ipſa toti roſtro adhæret, & anguſtior ad extremum roſtrum, & paulatim profundior,ad trianguli ferè figuram. Plumis munitur denſiſſimis, vt omnes ferè aquaticæ aues.Lien exiguus, & ſubrotundus, quanquam huic aui lienem Albertus neget. Iecur magnum,vt etiam cor. Ventriculus anguſtus,& oblongus, in quo ſaccus quidam viridis continebatur, & vermiculi quidam. Veſicam quoq; neſcio qua corporis parte (alius enim, qui exenterauerat,viſcera ad nos miſit; puto autem circa ventriculi principium ſitam fuiſſe)continebat, tenui membrana conſtantem, cylindri forma,diametro ambitus palmati: neſcio in quem vſum,niſi fortè,vt commodiùs natet,ac minori labore.Hæc itaque Ornithologus: ex quibus quanquam exacta Onocrotali notitia haberi poſſit,placuit nihilominus & aliam deſcriptionem cum externorum,tum internarum partium, quam abhinc triennio confeci, adiungere. Allatum itaq; Ferrariæ ab aucupe hanc auem aurea drachma emi, & ſic delineaui. Magnitudo à ſumma roſtri extremitate ad imos vſq; pedes ſpithamas decem exuperabat,& cum iuſtæ ſtaturæ homine menſuratus, eum non adæquabat tantùm,ſed vincebat etiam, tametſi ad perfectam magnitudinem,vti ex pondere conijcio,nondum peruenerat,ſiquidem decem, & octo libras duodecim vnciarum pendebat ſolùm, quando vigintiquinque alium pendere quandoq; obſeruauerim,& vigintiquatuor pondo paullò antè ex Ornithologo meminerim.Alę extenſæ ſpithamas duodecim perficiebant,adeo vt latitudo longitudinem ſuperaret,contrà ac in humano corpore euenire conſueuit,in quo latitudo lõgitudini eſt ęqualis. Roſtrum coloris fuſci,validiſſimum eſt,ac planè oſſeum, cuius ſuperior mandibula tres digitos lata eſt,longa verò duas ſpithamas. Inferior palmi longitudine ſuperiorem excedit, cùm ab interiori parte capitis ortum ducat,ſuperior in curuũ quendã hamum crocei fere coloris deſinit,quo piſces,cùm eos euomit,vt veſcatur,arripit.Eadẽ ſuperior mandibula intus plantaginis anguſti folię pẽtapleuri folij figurã exactè exprimit, extuberantibus nempe per eius longitudinẽ quinq;lineis,quę cùm aſperę ſint,ac velut oblonga tubercula,ijs,vt conijcio,piſces cõprimendo ad inferiorẽ mandibulam,antequam in vtrem eũ propellat,velut dẽtibus interemit.Sub hac inſigne quoddã receptaculum ceu vter quidã,eiuſdem lõgitudinis, imò longius dependet,ampliſſimũ,capaciſſimumq; & rugoſum,coloris ferè crocei percurrẽtibus vbiq; multis maculis nigris,vt videre eſt in Panthera, & coriaceũ cùm ſit(valde enim membranoſum eſt)nihilominus facilè dilatatur.Huius receptaculi tanta eſt capacitas,vt Perottus ſeſe obſeruaſſe ſcribat, ingentis ſtaturę hominem ocreatũ pedem vſq; ad genu in fauces immittentẽ,eximentemq; ſine lęſione: quod profectò facile credo:nã etiamnũ mei Onocrotali exiccatus ſaccus integrũ pedẽ facillimè recipit.Omnia autẽ hęc auis inexplebile animal,vt Plinij verbis vtar,in genus illud vteri cõgerit,mira vt ſit capacitas,mox perfectã rapinã ſenſim in os reddita in verã(aliàs inferã in)aluum ruminantis modo refert.Mirandum prorſus,quod refert Franciſcus Sanctius,nẽpe,quod in Onocrotalo quodã,cùm præ grauedine cecidiſſet,& captus eſſet,paruulus puer Æthiops inuentus ſit. Oculi ſunt rotundi,pupilla nigra maiuſcula,iris luteſcit.Capitis plumęalbę ſunt,molleſq;,in radicibus ſuis ferè nigrę in occipitio longiores dependent.Alę in finibus ſuis nigræ ſunt,nõnullæ tamen partim albę ſunt,partim nigræ. Cęterò auis eſt alba. Crura vt in Anſere,at pro corporis tanti portione, breuiuſcula.Pedũ digiti non vt in Cycno:huic enim quartus,ſiue poſterior admodũ breuis, & ad nandum inutilis,ſecus in Onocrotalo,cui ſimul omnes membrana intercurrit.Ex interiorum inſpectione fęminã eſſe obſeruaui,iuxta ſeptũ enim cęterarũ auium more oua ciceris magnitudine conſpiciebãtur Lien erat rotundus,magnitudine nucis auellanę,aliquãto craſſior.Ventriculus,ex mẽbranis craſſioribus cõſtare videtur: figura eius oblõga, nẽpe digitos decem,cùm duos tantummodo latus ſit.Inerat materia chyloſa lutea cum quibuſdam quiſquilijs, & lapillis.Veſiculam eam,cuius meminit Ornithologus,diù quæſitam inuenire non licuit.

Marginalia: Deſcriptio alia authoris. — Longitudo hominis latitudini cõpar. — Puer in gula Onocrotali inuentus.

licuit. Vesicula verò fellis in concauo iecoris locata erat, & ab ea quidam meatus velut canalis ad duodenum intestinum rectà ferebatur. Intestina sex vlnas longa appendices habebant, sicut de huiusmodi auibus scriptum reliquit Aristoteles, sed vix duos digitos longitudine excedentes, cùm alioqui in Cycno, & Anate, & Anserum, Mergorumq; genere longe sint maiores. Gulam habebat longam, crassiusculam, & carnosam, quæ subinde latior euadit, sed vbi tandem ad ventriculum peruenit, iterum compressior est, vt antè fuerat. Lata autem ea portio vel ventriculi principium esse concedendum est, vel saltem concoquendi vi pollere; nam eadem ibi, quæ in ventriculo semidigesta materia continebatur. Aspera arteria cæteris simillima quidem erat, sed bifurcatio eius medium ferè ventriculum superveminebat, quod nunquam aliàs obseruaui. Cor erat maximum, quare timidum animal esse quis non temerè credat. Cerebri etiam habebat plurimum. Ossa læuia, albida, pellucida, & sine medulla, quod sanè quoq; nunquã in alia aue obseruaui. Sagacissima fortè rerum parẽs natura eo modo procrearit ossa, vt auis hæc corporis mole fermè mõstrosa volare melius, leuiusq; ac natare posset. Vlnæ alarum membrana quadam integuntur insigni, ex qua tendones numero vigintiquatuor oriuntur, qui tam tenaciter in eas inseruntur, vt nullo pacto separari ab illis queant. Secuit mihi hanc auem, qui valde excellit in hac arte Io. Baptista Cortesius Bononiensis, cui circa ingluuiem difficultatem, quæ subsequitur, proposui, ex anatomica inspectione dissoluendam, nempe, quomodo ibi pisces, conchylia, vermes, cæteraq; animalia vnà cum alijs recrementis, & lapillis, quisquilijsue, & arena, & aqua retineantur, vt mox excepta in gulam non dilabantur, maximè cùm ea admodum lata sit: videretur etenim, quod aqua in primis, vtpote quam continuè haurit, dum piscatur, non posset in vtre illo ita retineri, quin in gulam decidat, vnaq; cum ea minutiora animalcula, & lapilli, vel arena, nisi in gulæ principio, aut potius receptaculi illius fine aliquis reperiatur musculus, qui velut ianitoris, aut pylori vicem obeat, vt in ventriculo fit, ex quo chylus, nisi perfectus in intestina propelli nequit ob allatam rationem, & in vtero, qui post conceptionem tam arctè constringitur, vt ne acus specillum admittat. Ad quod quæsitum vir ille doctissimus hunc in modũ respondit. Ex anatomica inspectione nullus apparet musculus, qui vel dilatationi, vel constrictioni huiusce ingluuiei à natura sit destinatus. Est enim ipsa ingluuies velut saccus quidam magnus ex duplici membrana constructus, omni fibrarum genere prędita, quæ simul sese contrahentes ipsam etiam ingluuiem contrahunt, dilatantes verò dilatant, nimirũ, cùm piscibus repletur, eodẽ fermè modo, ac in vesica contingit, quę plena vel vrina, vel flatu, in immẽsam molẽ excrescit, & euacuata cõcidit. Atq; hęc sunt, quę memoratu digna obseruauimus, quibus demũ illud adde, quod duodecim tantũ habeat costas, cùm Cyno insint viginti. Costæ.

LOCVS.

ONOCROTALVS, inquit Albertus, *aqua vt Anser vtitur. Pascitur autem tum in salsa, tum in dulci aqua, sed quanquam in dulcibus aquis etiam reperiatur, magis tamen frequentat marinas.* Author de natura rerum nunquam, nisi in aqua diffusiori, & piscibus abundante habitare scribit: paruam enim aquam, inquit, tametsi piscibus copiosam, ingluuie sua euacuat: Scribit [a] Agricola, Aquatiles etiam volucres tẽporibus hybernis ad lacus se conferre in Austri partibus sitos, qui frigore non congelant, aut ad aliquam fluminum partem, cui aqua non conglaciat, his autẽ Onocrotalos annumerat. Et Bellonius In Ægypto, inquit, vidimus volantes Onocrotalos, qui à Septentrione versus meridiẽ tendebant: ab ijs autem locis hyeme reuertuntur (ad mare scilicet) Et rursus Ciconię, quę in Europa ęstatẽ transigunt, circa Antiochiam parte hyemis degunt, sicut etiã in Ægypto, itẽ Onocrotali. Alibi quoq; circa Nilum, alibi circa Strymonem fluuiũ abundare tradidit, & circa Gazanum Ægypti ciuitatem greges versus mare volitantes obseruasse. Kiranides quoq; Pelecanũ secus Nilũ, & in paludibus Agypti morari asserit. Plinius eos mittere Galliam septentrionalẽ, proximã Oceano. Author de natura rerũ incolere loca ad Orientẽ. Sed ne longius abeamus Martialis Onocrotalũ Rauennatẽ cognominat:

Turpe Rauennatis guttur Onocrotali.

quòd circa Rauennã Italię vrbem (in paludibus nimirũ) abundaret: quanquã Bellonius Galliæ & Italiæ incognitũ esse profiteatur, nisi quod interdum in lacu Mantuano videatur. Reperitur itẽ Ferrarię nescio an in Pado, aut paludibus, quanuis vtrunq; sit verisimillimũ. Matthiolus Senensis in Hetruriæ maritimis ait omnibus vulgarem esse, pręsertim ijs, qui circa Argentarium promontoriũ habitant: nam, inquit, circa Herculis portum, & Orbitelli stagnũ frequens capitur. Circa Lausannam Sabaudiæ in lacu Lemano nempe semel tantùm anno

[a] Lib. de subter.

apparere ſeſe audiuiſſe refert Ornithologus, aliàs peregrinã eſſe, vti quoq; in Heluetia, vbi ſemel tantùm captũ meminit circa finẽ Februarij in lacu prope Tugium omnibus ignotũ, & facie, & nomine. In ſumma præter mare etiam ſtagna, & fluuios Cycni more habitat, quod innuit etiam his verſibus [b] Hercules Strozza, cùm canit:

[b] Lib. 2.

Remige cirratas ſequeris per ſtagna volucres,
Et pingui ſegnes corpore lata capis;
Hinc & Onocrotali mules offertur, & albus
Carmina qui fati præſcia cantat Olor.

MORES.

BELLONIVS auem eſſe ait alacrem, & animoſam capite recto, & ſublimi. Facilè cicuratur, & ferinos mores exuit. *Herodios, & Pelecanos ſimiliter vt Ciconias in pullis ſuis enutriendis, ſingulari beneuolentia,* inquit [a] Ælianus, *vti audio: nempe vt cum aliunde cibus non ſuppetit, eſculenta, quæ prius ederant, euomant, & in educando fœtus conuertant, & ad volandum pullis ſuis duces ſint.* Orus etiam pullos ſuos tantoperè amare ſcribit, vt dum ignem circa nidũ ab aucupibus excitatum extinguere alis ventilando conatur, illas ſibi adurat. Mirum, quod ſcribit D. Hieronymus, Pelicanum cum ſuos liberos à ſerpente occiſos inuenit, lugere, & ſe, & latera ſua percutere, & excuſſo ſanguine corpora mortuorum reuiuiſcere. Idem ferè, licet paulò aliter, D. Auguſtinus, Kiranides, Iſidorus, Phyſiologus, author de natura rerum, & Albertus repetunt, hoc modo. *Pulli Pelecanorum vbi parum adoleuerint mox parentes ſuos percutiunt in faciem: cuius illi iniuriæ impatientes pullos colaphizant* (ſic habent, ideſt, cedunt ceu colaphis roſtro tum) *& interficiunt; deinde miſerti eorum lugent* (per triduum ſecundum aliquos obſcuros) *Eadem* (tertia ſecundum alios) *verò die mater ſua latera dilanians, aperit, & ſanguinem ſuper filios ſuos mortuos effundens, viuificat eos: reſurgunt autem quodam naturali modo.* Addit Albertus: *Matrem poſt ſanguinis effuſionem adeo debilitari, vt exire de nido non valeat, & pulli pro ſua, ac matris cibatione euolare cogantur: ſed horum quoſdam propter ignauiam vel impietatem in matrem exire nolle.* Rurſus, *Eam vbi valet illos abijcere, & prouidentes ſibi ſeſe ſequi permittere. Sed hæc à quibuſdam,* inquit, *literis prodita, nullo affirmari experimento poſſunt.* Ego profectò ne iuranti ea credam, quanuis interim non me lateat, Ægyptios de Vulture memoriæ prodidiſſe, quod ardentiſſimè ſuos pullos amet, adeo vt per centum, & viginti dies in terra commorando, nunquam humo tollatur, ſed in alendam prolem incumbat, vt non ſe ex pullorum loco commoueat: ac ſi quando nutrimenti facultas deſit, ne fame illi pereant, femori ſuo vulnus infligat, & effluentem ſanguinem eis det exorbendum. Eſſe tamen & Pelecanum in filios pientiſſimum non iuerim inficias: nam & Pierius ſapientes Aegyptios hanc alitem in primis ſacram veneratos fuiſſe ſcribit, eiq; parcendum exiſtimaſſe, atque honoris cauſa nullo pacto, vt menſis inferretur, æquum putauiſſe, cùm id, inquit, factum quod pro filiorum ſalute neci ſe tam atroci dederet, non imperitiæ, ſtuporiue, aut imprudentiæ imputarent, ſed incomparabili paterni affectus charitati, ſupremæq; miſerationi, qua erga filios maximè omniũ afficiatur. Fallere enim venatores, eoſq; tranſuerſos ſeducere, non ſine ſpe fugę, quod Vulpanſer agit, parui omnino momenti eſt. Femora etiam, quod Vultur facere perhibetur, vellicare, vt excuſſo ſanguine filij paſcantur aliquando, non admodum magni eſt cruciatus. Sed enim in adeo penetrabiles furentis ignis ardores ſe, eaq; perſeuerantia tam cruciabili tormento torreri, ſupra quàm excogitari poſſit admirandum. Quodnam enim animal tã fatuum, tam obtuſo ſenſu inueniemus, quod ad vnius prunæ tactum non eueſtigio reſiliat? Quod adeo robuſtum, atq; impauidum, vt accenſam non expaueſcat flammam? Animoſi, atq; imperterriti ante omnia animantia leones: illi tamen tam feroces, tam indomiti, tanto corporis, animiq; vigore prędití, conſternuntur ſtatim ad vnius prętentæ faculę cõſpectum, præq; timore propemodum exanimaſcunt. Videt Pelecanus ignem, cuius non ignorat vehementiã, audacter accedit: ardorem in membra ſingula intolerabili cruciatu penetrantem ſentit, neq; loco dimouetur: exoritur penè tota, neq; tantillum quidem conſternatur, patientiſſimaq; conſtantia vigens, ſaluti filiorum intenta potiùs, quàm ſuæ mortis genere omnium atrociſſimo conficitur, tanta in ea charitas, tantus amor, tanta vis pietatis elucefcit: & quiſpiã audebit, eam ſtuporis inſimulare, & male feriatã auem dicere? Subit ad hãc ſententiam Arſinoes recordatio, quæ à Ptolomæo fratre inſidijs, & fraude decepta, cum percuſſores in duos puberes immiſſos à fratre conſpicata eſſet, cõpleta eos ad ſe fugientes, ea parte, qua vulnera filijs intendebantur, diù corpus ſuum cædendum oppoſuit, multiſq; ita vulneribus ſaucia,

[a] Lib. 3. cap. 23.

Vt pullos educent.

Vulturis pietas in prolem.

Leones ignem timent.

Arſinoës pietas in filios.

saucia, eorum tamen saluti consulere non potuit: illi enim in matris gremio inter oscula ipsa truculentissimè trucidati sunt. Quod si Pelecanum simili casu sese morti obijcientem appellauerimus, insipientem, longè quidem insipientiorem Arsinoen dicemus, quæ ita pro filijs trucidari pateretur, cùm præsertim ipsa, non ad mortem, non ad vincula, sed ad nuptias, & regni successionem à Ptolomæo deposceretur. Sed tantum abest, vt vel Arsinöe, vel Pelecanus sint imprudentiæ damnandi, vt omnium consensu merita, hoc est, ingenti laude, ob incomparabilem, quam omnes admirentur, charitatem, minimè fraudandi esse iudicentur. Hæc ille.

10

VOX.

ONOCROTALVM Græcis à vocis sono, quem ædit, dictum esse suprà annotaui. Is autem similis est ruditui asini, quanuis Olaus Magnus instar Ardeæ stellaris esse scribat: Sonum verò illum cùm ædit, rostrum teste Alberto, in aquam, vel terræ lutum infigit, & quasi cornu sonans horribilem eam vocem emittit. Ego hoc potius Ardeæ stellari competere puto.

Vt sonum ædat.

20

VOLATVS.

VOLANT Onocrotali nonnunquam soli, nonnunquam etiam gregatim. Vtrumque obseruauit Bellonius. [a] Petrus Martyr scribit, viginti simul à socijs suis volitare conspectos. Cùm volant, sonum alarum cient, instar Cycni.

[a] Cap. 6. dec. 3.

NIDVS. PARTVS.

30

IDEM Bellonius Onocrotalum ait ramulos cōgerere ad ripam, vel fluminis alicuius, vel stagni, siue lacus, vbi degere solet, ibiq; tot oua, quot solet Cycnus, ædere fętusq; eodem, vt hic modo enutrire. De Pelecano etiam scriptum mandauit Orus Apollo, quod in scrobe, in terra nidificet. Bartolomæus Anglicus oua Onocrotali tradit esse Anserinis similia, sed, quod ego miror, minora. Mihi ea videre non contigit.

Oua qualia.

VICTVS.

ONOCROTALVS, vt Turnerus ait, bis tantùm in anno bibit, quę res sanè obseruatu difficillima existit, imò verò impossibilis meo sanè iudicio, in aue nempe, quæ continuè fermè in aquis degit. Ait item piscibus viuere tantummodo, quod verum non est, etiamsi piscis nomine etiam conchylia intelligamus, quę alioqui pisces non sunt: piscis enim vel Philosopho teste, animal est sanguine præditum, & branchijs, sanguine autem, & branchijs caret conchyliorum, siue testaceorum genus. Secus enim indicant lumbrici illi, quos in dissecti ventriculo inuenit Ornithologus: secus item indicat Onocrotalus ille Mechlinensis, qui liquidiore etiam cibo, vt pane è iure vescebatur. Piscibus tamen, vt gratissima esca maximè semper inhiat, eos Mergis extorquens, eos continuè per fas, & nefas quærens. Est enim non minus, ac Larus vorax, & obuium quemcumque piscem, etiam quinque librarum absorbet, atque deuorat. Si quis cicuri piscem libralem, vel maiorem in os imponat, ita inuertit, vt rostro præmisso deglutiat. Quomodo autem ipse pisces capiat, docet Ornithologus his verbis: *Piscaturus non toto corpore mergitur, sed vt solent, qui se in caput præcipitanter voluunt, collum subinde demittit, dorso interim supra mare prominente, piscem obuium quemque amplissima fauce exceptum deuorat.* Petrus Martyr, quoq; de eiusdem cibo, & piscatione hæc memoriæ prodidit: *Est*, inquit, *auditu lepidum, quid de maritimis quibusdam volucribus, Aquilis, & Vulturibus grandioribus referunt. Onocrotalos voraciores esse ab eorum sermonibus coniector. Dicunt enim guttur habere magni capax, adeo vt dimidiam endromedem, qua tegebatur miles vnus, in volucrem rabido hiatu in eum irruentem, cunctis inspectantibus proiectam, absorpserit integram, & ex gutture interfectæ, sine iactura euulsam dicunt. Quinquilibres viuos*

40

Quoties in anno bibat.

Piscis quid.

50

Vt pisces capiat.

uoraſſe piſces vno ſorptu, & maiores fertur. Sed cùm paſcantur piſcibus, non eſt ineptum dictu, quo pacto prædam ab aquis in mari natantem aſſequantur, quando ipſi non ſubmergunt ſe, vti cæteræ aues maritimæ, Anſeres, Anates, & Mergi. More Miluorum & petulantum in ſublimem eleuati aërem circumrotant, quando ad fulgorem aëris aquæ marginem piſcis captet, expectant. Eſt enim grande circumuolitantium agmen, ad prædam vnam plures interdum furibundo ſe lapſu demittunt, adeo vt mare ipſum per ſeſquilacerti ſpacium aperiatur. Eo fragore ſtupidus hæret piſcis, & capi ſe patitur. Eundem plerunque prehendunt magnum piſcem ſociæ duæ: tunc viſu placidum eſt certamen earum à nauibus, ſi fortè interſint, aut à littore inſpectare contigerit, prædam neutra deſerit, donec in fruſta ſectam, ſuam quæque partem auferat. Seſquiſpithamali roſtro, & magis, quàm cuiquam ſit volucri rapaci adunco, colloq; longiſſimo, & alis multò patentioribus, quàm Aquilæ, & Vulturis eſſe dicunt auem, ſed macilentam, ita vt vix Palumbi pulpam æquet. Ad vaſti gutturis ergo pondus ſuſtinendum, prouida natura grandes illi præſtitit alas, quandoquidem ad leue corpus ferendum non oportuit. Volucres has Hiſpani vocant Alcatrazes. Hæc omnia Martyr. Author quoque de natura rerum, Pelicanum ſcribit ſemper macie affici, & quicquid glutit, citò digerere, quoniam venter eius nullum habet diuerticulum, quo cibum retineat. *Solum enim viſceris* (inteſtinorum exponit Ornithologus) inquit, *habet ductum: qui ab introitu oris vſque ad ſecreta naturæ pertingit.* Onocrotalus præter piſces conchas etiam deuorat, teſte Bellonio, eaſq; calore interno apertas reuomit, & carnem ab oſtreis ſelegit: Idem autem de Pelecane teſtatũ reliquit Ariſtoteles in hæc verba: *Pelecani fluuiatiles conchas maiuſculas, læueſq; fodiendo erutas deuorant: & cum iam multas ingeſſerint, ingluuieq; ſua coxerint, euomunt, vt hiantibus iam teſtis carnes lectas deuorent.* De Pelecino denique Oppianus. *Et ne teſta quidem intectis abſtinent, ſed vnà cum teſtis primum, quod ſe obtulerit, deglutiunt: deinde mortua in os reuocant, & retectis teſtis, pulpam vorant. Nam quæ dum viuerent occluſæ erant, vita ſpoliatæ aperiuntur, ac dehiſcunt.* Hæc ille. Albertus quoque, & author de natura rerum in vtero illo, ſiue prolabo cibum quencumque receptum primò emolliri ſcribunt, & inde ad ſtomachum digerendum tranſmitti, nec alia habere receptacula, ideoq; aquis viuere vulgò credi. Et ipſe quoque Plinius de hoc vtre loquens. *Huc omnia*, inquit, *inexplebile animal congerit, mira] vt ſit capacitas.*

Alcatrazes.

ANTIPATHIA.
PVGNA.

BARTOLOMÆVS Anglicus tradit ex Iſidoro Onocrotalum, cùm in littore quieſcit, roſtro dormire ad cælum erecto, eiuſq; acie contra inopinatum Accipitris inſultum præmunire, vt ſecuriùs, & in vtramuis, quod aiunt aurem dormiat. Verùm ſi Cycnus Aquilæ, quæ Accipitre & corpore, & viribus triplo audacior, & fortior eſt, repugnare non ſolùm audeat, ſed teſte Philoſopho etiam vincat interdum: Onocrotalus meo iudicio ab Accipitre ſibi cauere non debet, cum longè robuſtiori roſtro, quàm Cygnus, armatus ſit, & recuruo. Kiranides Pelecanorum, & Pelargorum, ſiue Ciconiarum pugnam aduerſus Cornices, Coruos, Vultures, aliaſq; carniuoras aues hoc modo deſcribit. *Mox primo vere Pelargi* (ideſt Ciconiæ) *ſimul pergunt, vt & aliæ aues, Anſeres feri, Anates, aliæq; quæ ab Aegypto, Libya, & Syria aduolant, & in Lyciam ad flumen Xanthum perueniunt: vbi prælium committunt cum Coruis, Cornicibus, Colis* (κολοιὸς, ideſt, Gracculos intelligo) *Vulturibus, & quibuſcunque carniuoris. Nam hæ quoque præſciunt tempus, & eodem adueniunt omnes. Tum Pelecanorum* (lego Pelargorum, & Pelecanorum, vt inferius quoq; legitur) *exercitus in altera ripa fluminis aciem instruit. Corui autem, & Vultures, aliæq; carniuoræ in altera conſident. Totum verò ſextum* (videtur locus corruptus) *menſem in pugna expectant. Sciunt enim duos, in quibus aggreſſio futura eſt, qua facta clamor ad cælum vſque auditur, & in flumine ſanguis vulneratarum auium apparet, ac pennæ plurimæ euulſæ decidunt, quibus Lycij lectos ſuos farciunt. Finito iam conflictu, dilaniatas reperiunt innumeras aues, Cornices, aliaſq; carniuoras, & ab altera parte non paucos Pelargos, & Pelecanos. Quod ſi* (Pelargi &) *Pelecani vicerint, conijcitur inde tanquam ex certo ſigno abundantiam omne genus frugum futuram ſin carniuoræ, ouium, & boum, & aliarum quadrupedum fœcundus prouentus expectatur.* Hæc ille. Ælianus verò & Philes Pelecanum tradunt de Coturnicis exitio acerbè, & crudeliter cogitare. Rurſus Coturnicem ab eo vehementer diſſentire.

Vt contra Accipitrem ſe defẽdat.

Pelicanorũ & Ciconiarum contra Coruos, & Vultures pugna.

Pelecanus Coturnicẽ odit.

CAPIENDI RATIO.

QVOMODO Pelecanus capiatur, legitur apud Orum: *Pelecanus, inquit, nidificat in scrobe in terra, quod non ignorantes aucupes, bubulo stercore locum circumliniunt, ignemq́; succendunt. Ea verò fumum aspiciens, aggreditur, ignem alis restinguere. Veruntamen ei tantum abest ad extinguendum astutia, vt magis, magisq; sua tanquam ventilatione incendat, ideoq; alis exustis capiatur.* Nostri Sloppetis petunt.

MYSTICA.

QVID Pelecanus mysticè significet, in Passere ex D. Augustino hunc [a] Psalmistæ locum exponente. *Similis factus sum Pelecano, qui habitat in solitudine,* &c. enarrauimus. Cassiodorus ad eundem locum, per Pelecanum, quòd in desertis locis, secretisq; versetur (quod nostro Pelecano, siue Onocrotalo, licet ipse aliam auem intelligat, etiam quadrat, vt pote qui loca habitet ab hominum consortio remota, paludes, fluuios, & maria) pulcherrimè exprimi ait Eremitas, qui hominum consortio derelicto, timore Domini remota se afflictione discrutiant. Et videtur sanè Psalmographus in eo sensu ea dixisse: nam subinde sequitur. *Factus sum sicut Nycticorax in domicilio,* quibus verbis aliud genus introducitur pœnitentium. Nycticorax enim auis est nocturua, quam sicut diei fulgor abscondit, ita aduentus noctis producit, & contra consuetudines auium, tunc magis vigilare, & escas quærere incipit, quando se in soporem cuncta animantia componunt. Ita & pœnitens iste nocturno tempore escas animæ solicita curiositate perquirit: modo Psalmodiæ operam dando, modo eleemosynas faciendo, modò carceres occultè visitando: solum Deum vult habere testem, cui caligo noctium non tollit aspectum. Et nota quia sicut Pelecanus notat eremitam, atque solitarium, ita Nycticorax illum declarat, qui se domicilio suo consumens, à publico conspectu remotus est. [b] Rodulphus Flauiacensis Onocrotalum typo non alios, quàm auaros accipi vult, qui in apothecarum suarum vtero tantùm vectigalium congregare solent, vt multis annis eadem consumere non possint: congerunt tamen, inquit, vndicunque aurum, argentum, vestes innumeras, & horrea cumulant: posteà scilicet cùm oportunum fuerit in vsus proprios expensum, & quasi in veram necessitatis aluum relaturi:

[a] *Psal.* 101.

Pelecanus eremitas significat.

Nicticorax quæ auis.

[b] *Lib.* 8. *in Leuit.*

Auari designati.

HIEROGLYPHICA.

AEGYPTII, inquit Orus, *Pelecano picto amentem, & imprudentem significant: non enim in alto nidum struit, sed in scrobe in terra parit, & ignem ab aucupibus circa nidum excitatum, dum alis extinguere conatur, seipsum comburit.* Eiuscemodi autem hieroglyphicum ad Onocrotali historiam pertinere etiam testatur Pierius: cuius verba, quia id non parum explicant, omittere nolim: Pelicanum, inquit, auem grauem esse, quæ solitudine delectetur Eucherius scribit. Esse tamen aliud Pelecanorum genus in Nilo non inficiatur, passimq; in stagnis, & lacustribus locis habitare, penè Cycnis simile, nisi quod paulò maiores sunt. Atque hi forsan Onocrotali, quos Veneti, syllabis aliquot ademptis, Crotos vocant. Deq; hoc genere dubio procul quæ dicturi sumus, hieroglyphica desumuntur. Insipientem hominem, quippe, qui nullam rerum rationem examinet, per Pelecani hieroglyphicum significari tradunt Ægyptij: propterea quòd auis ea, cùm possit in æditioribus locis nidificare, velut prudentiora faciunt volatilia, quæ ita se à multorum iniuria subducunt, ea satis cum imprudentia spatiosas areas perquirat, in quibus terra defossa oua ibi ædita deponat: quod simul ac animaduersum est à pastoribus, vel ab ijs, qui id genus alites aucupantur, vbi primùm pulli exclusi sunt, eò properant, & vel aridis boum excrementis, vel alio quopiam fomite locum sepiunt, mox ignem inijciunt (ἐμβάλλουσι in manuscriptis codicibus, non ὑποβάλλουσι) Pelicanus autem quam primum conspexit fumum ocyus aduolat, & longe maiore imprudentia, quàm nidificauerat, ignem alarum quassatione quærit extinguere. Ceterùm

Stolidi Hieroglyphicũ

rùm ignis ventilatione agitatus, vehementiùs inceditur: perſtat illa nihiloſecius flammas alis verberare, rata ſe opem ita filijs allaturam. Sed enim contra accidit, quàm ſperarat, quia pennis omnibus ita exuſtis, euolandi facultate priuatur, atque ita minimo negocio capitur. Hinc Ægyptij reliqui, qui ſacris initiati non erant, alite hac nulla religione veſcebantur: pietatem autem huiuſmodi in filios vitio dabant inſipientię. Dicebant enim, Pelicanum non conſultò vt vulpanſeres faciunt ad id certamen ferri, ſed per imprudentiam, & mentis alienationem quandam (ἄνοια enim, non εὐνοίαις in manuſcriptis Ori codicibus habetur) quare tanquam auem inauſpicatò genitam, ac malè feriatam contemnebant, nullo eam honore proſequentes, Hebræi nomen id huius alitis (Kaath) de quo ſuperius mentio facta eſt, punctis ijs præſignant, quæ profanam eam, & à menſis reiectam indicant. Sanè Leuitico Pelecanum, quem Septuaginta interpretes cum Ibide, Porphyrione, Cycno, Herodio, & Charadrio nominant, ideo cum his omnibus profanum decreuere, quòd longiguttures ſunt, ſi nouum licet proferre vocabulum: quæ autem alites ſunt huiuſmodi, cibum non ex arbore, aut arboribus aucupantur, ſed vel à terra, vel ex mari, fluminibusúe, aut ſtagnis: vt Ibis ſerpentes venatur, Porphyrion vermes, Pelecanus, & Cycnus piſces (falſum eſt de Cycno, vt ſuo loco docui) ex earum figura ſcilicet, hominem intelligentes, qui cibo poſthabito cœleſti, terreno paſcatur, aut marino, hoc eſt, mentem ad inferiora deijciat, diuinoq; neglecto cultu humana quæque, atque ea & ſordida, & parum vtilia perquirat. Sordidi enim vermes, ſordida reptilia. Piſces verò parum conferunt ad nutrimentum, de quibus loco ſuo diſputabimus. Hæc ille, & alia, quæ iam alibi recitauimus. Alium deinde addit hieroglyphicum, quod inſcriptum eſt, MISERATIO, inde quoque petitum. Noſtri quoque, inquit, cum Ægyptijs ſacerdotibus, in hoc pingendi genere conſentientes, Pelecanum pro miſeratione ponunt, & Aſſertoris noſtri hieroglyphicum in ſumma cruce ſtatuunt, qui nos ſoſpitaturus, atrociſsima torqueri morte voluerit. Agnoſcit & Eucherius Pelecanum pro Chriſti ſymbolo, quanuis Hieronymus tradit, eam pullos ſuos roſtri percuſſu interficere, pœnitentem mox factum, modò in ipſo per triduum lugere, poſtremò ſe ipſam grauiter vulnerare, & ſanguinem ſuum ſuper filios effundere, quo illi perfuſi reuiuiſcant, quod alij viderint. Sed quod eam alitem, vt etiam alijs pleriſque perſuaſum eſt, roſtro pectus diſſecantem pingunt, vt ita fuſo ſanguine filios alat ſuos, ab Aegyptiorum hiſtoria valde alienum eſt. Illi enim Vulturem tantùm id facere tradiderunt, neque non Phœnicem: ſed hunc non pietate adductum, vti Vultur, ſed fato ita coactum ſuæ conſulere poſteritati. Sunt & mutua filiorum officia, qui parentibus vicem reddunt, & eſcam fameſcentibus ſubminiſtrant: verùm ijs, quæ à parentibus in eos proficiſcuntur, haudquaquam paria. Quod verò Celſus perſuaſum facere nititur, eos humanum genus ſuperare pietate, Adamantius hæc ab ijs geri, Natura tantùm duce profitetur. Hucuſque Pierius noſtræ de Pelecano opinionis manifeſtus aſſertor, quemadmodum quoque in poſtremo hoc ſuo hieroglyphico SOLITVDINIS indicat. Noſtræ autem ſacræ, inquit, literæ per hieroglyphicum Pelecani, ſolitudinem interpretantur, cuius factum ſe eſſe ſimilem Dauides canit, quia ſcilicet errabundus tunc per ſolitaria diffugiebat loca, qui Saulis regis indignationem euitaret: quod vt apertiùs explicaret, Nycticoracis etiam ſimilitudinem adiecit; qui quidem non luce, ſed tenebris in comparandæ vitæ ſuæ neceſſarijs plurimum fruitur.

Ægyptij cur Onocrotalum ederent.

Chriſti Saluatoris hieroglyphicũ.

Solitudinis hieroglyphicum.

EMBLEMATA.

EMBLEMA extat [a] Alciati deſumptum ab inſatiabili Onocrotali voracitate, & quia nunquam ſatietur, inſcriptum eſt GVLAE.

Curculione Gruis tumida vir pingitur aluo,
Qui Laron, aut manibus geſtet Onocrotalum.
Talis forma fuit Dionyſi, & talis Apici,
Et gula quos celebres delicioſa facit.

Fuit autem Dionyſius iſte, vt id obiter dicamus, Clearchi, qui primus Heracliæ regnauit, filius, & ipſe patriæ imperans. Hic referentibus [b] Stephano nigro, & [c] Atheneo, ob nimias delicias, nimiasq; crapulationes adeo pinguis effectus eſt, vt præ pinguedine vix ſpiraret, & penè ſuffocaretur. Quare ſtatuerunt medici, vt acus oblongæ, ac tenuiſſimæ fierent, quæ tunc lateribus ac ventri adigerentur, cum profondiſſimo ſomno teneretur. Tunc enim excitabatur, cum viuam carnem attingebant. Ius dicebat, corpore arca ita condito, vt præter caput, penitus nihil extaret. Apicium verò illum Plinius vocat nepotum omnium altiſſimũ gur-

[a] Embl. 90.

[b] Lib. de nimio luxu.

[c] Lib. 1. c. 3.

Dionyſius vt excitaretur.

gurgitem, & alibi ad omne luxus ingenium solertem. Fuit autem nobilis Romanus, valde gulosus, qui amplissimum vectigal commessationibus hausit: tandem famem metuens veneno vitam finiuit. Aliud est eiusdem Alciati de Truone emblema, quem nos suprà eundem cum Onocrotalo fecimus, inscriptum IN GARRVLVM, ET GVLOSVM.

Apitis luxus.

Voce boat torua, prælargo est gutture, rostrum
Instar habet nasi, multiforisq; tubæ,
Deformem rabulam, addictum, ventriq; gulæq;
Signabit, volucer cum Truo pictus erit.

VSVS IN CIBIS.

IBIS, Porphyrio, & Pelecan, inquit Procopius, prohibentur mensis (in veteri nempe testamento) eò quòd aues sint voraces piscium, quorum rapinæ inhiant. Nos quoque paulò antè ex Pierio diximus, qui id ex Oro transcripsit, Ægyptiorum sacerdotes Pelecanum, quòd pro liberis se in vitæ discrimen conijciat, non edere: multos tamen ex Ægyptijs eo vesci, vtpote, qui eum dicant, non iudicio, & prudentia quadam, vt Vulpanseres sed beneuolentia duntaxat, & mira in sobolem pietate certamen hoc suscipere. Christiani verò non ideo ab huius auis esu abstinent, quòd vel rapax auis sit, vel liberorum mira ea miseratione tangatur, sed quia carnem habent duram, excrementitiam, & vix ferendi odoris, maximè cùm annosior est, Ornithologus assum sibi Onocrotalum grauis, & ferini odoris, nec grati saporis visum esse scribit, etsi prius in aqua, & vino pariter mixtis elixus fuisset. Et [a] Iulius Alexandrinus, *Onocrotalos*, inquit, *nominabimus tantùm hoc loco. Quis enim ederit vastissimas, ac bestiali iam magnitudine aues? Horum pars esse nulla prorsus videtur, quæ futura edendo commodè sit, quantum quidem iudicare possim nondum expertus*. Sic ille. In Cotyis Thracum regis conuiuio apud Athenæum nominatur inter cæteras aues Pelecan.

Qui Pelecanos non ederent.

Christiani cur Onocrotalos non edant.

[a] Lib. 13. de salub. cap. 4.

VSVS IN MEDICINA.

FEL Pelecani, authore Kiranide, cum nitro mixtum nigros alphos sanat: & cicatrices nigras eiusdem coloris cum reliqua carne facit: omnemq; nigredinem pellit, & abstergit. Idem fel, eodem teste, argentum obscurum reddit candidum.

Fellis vsus.

PROLOBI VSVS.

PECVLIARE est, inquit Bellonius, interprete Carolo Clusio, Nili piscatoribus in suis cymbis vti ingluuie illa, quæ sub earum auium, quas Plinius Onocrotalos appellat, rostro propendet, ad aquam eijciendam. Eiusmodi rostra ea parte, quę capiti adhæsit, colligata orbem quodammodo exprimunt. Eius porrò naturæ est hæc ingluuies, vt humiditate corrumpi nequeat, quam ob causam piscatoribus multo tempore vtilis est. Sic ille. Ornithologus eadem pelle alicubi, vt in Italia, quoniam amplissima est, fenestras integi tradit, transparereq; instar membranæ. Ait etiam eiusdem auis pellem cum plumis detractam substerni puerorum lectos, quoniam non læditur vrina: aliquos denique eandem subdere, & assuere.

Piscatores Nili vt Onocrotali ingluuię vtantur.

Prolobi natura.

DE AVE DIOMEDEA. Cap. III.

DIOMEDEAM appellatam auem, de qua multa cùm poëtæ, cùm soluta oratione scribentes sunt fabulati, Petrus Bellonius, sicuti suo antè loco significaui, eandem facit cum Onocrotalo, siue Pelecano. Itaq; non incongruum fore arbitror, si hic aliquid de ea dicam, tametsi nondum certò constare sciam, quæ tandem ea auis sit. Cæterùm tamen Onocrotalus non est, quanquam ea quodammodo, quæ de Diomedea aue Ouidius scripsit, Onocrotalo adaptari queant: non Ardeæ genus, sicut Seruius, Stephanus grammaticus, Isidorus, & Or-

Ordinis ratio.

Diomedea auis nō est Onocrotalus, nec Ardeæ genus, nec Fulica.

& Ornithologus volunt: non denique Fulica est, vt nonnulli inde voluere, quòd Plinius, & Solinus aues Diomedeas Fulicis comparent, decepti forsitan, quòd pro Laris, idest, Gauijs, Fulicas reddiderint: nam Græci quoque nonnulli, & Latini Cepphum Fulicam interpretantur, & cum Laro confundunt. Sed ea fortè auis, quam Diomedearum insularum, quæ hodie Tremiti uocantur, incolæ, ac domini, Canonici regulares D. Augustini Lateranensis nonnullis ab hinc annis mihi transmiserunt, Diomedea fuerit, Artennam nuncupant incolæ.

Diomedea auis quæ. Diomedeæ insulæ. Tremiti. Artenna.

DESCRIPTIO.

OVIDIANI hi versus, quibus hæc ales describitur:

Si volucrum quæ sit dubiarum forma requiris,
Vt non Cycnorum, sic albis proxima Cycnis
Magna pedis digitos pars occupat, oraq; cornu
Indurata rigent, finemq; in acumine ponunt.

ad Onocrotalum, vt dixi, æquè ac ad hanc nostram Artennam accommodari possunt. Veruntamen cum Plinius in nullo alio loco Diomedeas aues inquiat, quam in iam nominata insula conspici: idemq; de Artenna etiamnum, qui ibi vixere tradant, cum contra Onocrotali in quamplurimis locis degant, ego Ouidij versus ad hanc potius, quam ad Onocrotalum pertinere puto, etiamsi Ornithologus auem conijciat debere esse notabilis magnitudinis, quoniam à Poëta Cycnis comparetur: præsertim cùm & Aristoteles, seu potiùs author mirabilium narrationum, quæ eius nomine circumferuntur, insigni magnitudine vocet: nam quæcunque hic de aue Diomedea narrat, ea prorsus sunt fabulosa, & ab ipso tanquam incerta, & ab alijs audita referuntur, & fortè Ouidius non ob magnitudinem Cycnis assimilauerit, sed quia Cycni more in aquis viuat, & palmipes sit, Cycnum pro omni aue palmipede accipiens. Magnitudinem autem solam si excipimus, cætera in nostra aue exactè licet reperire. Palmipes enim est, rostrum habet robustum, & notabili hamo siue vnco recuruum. Quas sanè notas neque in Ardearum genere, nec in Fulicis reperi, quibus ideo fortassis Plinius, & Solinus similem dixerint, quoniam in fronte more earum notam quandam habeat. Idem Plinius præterea igneos oculos, & dentes quoque Diomedeæ aui tribuit. Oculi autem Artennæ nostræ mirum quantum ad instar flammæ splendeant. An verò dentibus sit prædita, vt ille narrat, non sat memini. Pictura sane hoc non demonstrat. Describit etiam nostram auem Diomedeam etiam Ornithologus, prout amicus quidam eius, qui illis insulis vixerat, ei retulit. In Diomedis insulis, inquit, aues quædam raræ vulgò Artennæ dictæ, nec alibi reperiuntur, vt amicus quidem, qui in illis aliquandiù habitauit, quantum meminisse poterat, nobis per literas significauit. Fatebatur autem omnium exactè se meminisse. Magnitudine, inquit, sunt, qua Gallinæ, satis corpulentæ, sed collo, & cruribus longiusculis. Color ei fuscus, vel cinereus obscurus, & (nisi fallor) nonnihil albi habent sub ventre, vt Columbi syluestres quandoque (mea auis tota ferè prone candicat) Rostrum prædurum, & aduncum, vt Aquilæ ferè, non adeo tamen: colore egregiè rubrum, si bene memini (ego sanè hoc eum non bene meminisse existimo; nam id in mea aue luteum est, præter vncum, qui nigricat) Oculi formosi, igneo colore, non admodum magni. Vidi enim aliquando vnam, quæ virga percussa in capite oculos aperiebat, & clamabat: sed mox recludebat, cùm lucem solis ferre non posset. Et rursus: Color earum non simpliciter albus est, vt Plinius scribit, sed ad cinereum vergens, vt in Fulicis (Larorum generis) etiam, quibus eas comparat. Dentatæ an sint, non obseruaui. Rostrum sanè habent validum, & longiusculum. Hæc ille, quæ exactè ferè aui meę, cuius iconem exhibeo, conueniunt, quæ nisi rostrum haberet aduncum, non ineptè quis ex Larorum maiorum genere iudicaret: adeo hos cùm toto corpore, tum alis potissimum refert. Pedes eiusdem sunt coloris, cuius rostrum: sicuti tibiæ quoque.

Diomedea auis vbi reperiatur. An necessarium sit magnam debere esse. Cur Fulicis similis dicta. Magnitudo. Color. Rostrum. Oculi. Color. Rostrum. Pedes.

10 20 40 50

Diome-

Diomedea auis cum iunco acuto vulgari.

VOLATVS. MORES.

DIOMEDEAS aues, ſcribit Plinius, dum volant, duos ſemper (ſuper Solinus) ijs eſſe duces, quorum alter agmen ducat, alter cogat (cõgreges enim, inquit Ornithologus, volant) aluumq; exoneraturas ſubuolare ſemper, & contrario flatu, vt nimirum proluuies longè auferatur, vt addidit Solinus: quæ res mundiciarum ſtudioſas eſſe indicat. Sed nunquid Artennæ noſtræ eum volatum exerceant, eoq; modo ſubuolantes, ne ſocias inquinent, ſordes deponant, ignoro.

Munditia.

10

NIDVS. INCVBATVS.

IDEM Plinius ſcrobes roſtro excauare aues Diomedeas teſtatur, inde crate conſternere (ſurculis in verſum poſitis) imitari texta cratium, & ſic contegere ſubtercauata, terraq; operire, quæ antè fuerint egeſta: in his fœtificare. Fores binas omnium ſcrobibus Orientem ſpectare, quibus exeant in paſcua, occaſum, quibus redeant: vt lux & morantes excitet, & receptus non denegetur, vti exponit Solinus. Artennas quoque incolæ eius inſulæ, ſic amicus ille Ornithologo retulit, in cauernis ſcopulorum, & in terra eas nidulari affirmant: ſe verò fœcundiſſimas eſſe ſcire: in cauis autem degere, vt lucem ſolis declinent: qua ne offendantur, interdiù latere, noctù verò circa ſcopulos, non longè ſuper aquam volitare: ſcrobes roſtro cauare, inq; eis fœtificare, incolas teſtari. Verè etiam ſcriptum ſe putare omnium ſcrobibus fores binas eſſe, vnas in orientem verſus, quibus exeant in paſcua: alteras in occaſum, quibus redeant. Albertus Diomedeas aues ait hyeme incubare, forte propter vitanda tonitrua, quæ ouis noxia dicuntur. An verò Artenna hyeme incubet, quærendum eſſet. Veteres id quoque de Diomedeis non tradunt.

20

Artennarũ nidificatio.

Solem non ferunt.

30

VICTVS.

ARTENNA noſtra piſcibus victitat, quos noctù tantùm venari aiunt. Narrabat idem ille Ornithologi amicus, crudeliter mordere, & vnguibus aduncis, quod volunt, ſicut Accipitres accipere. Mea quidem auis aduncos pedes non habet, nec in aquaticis auibus tales reperias: Ego ad deuorandos piſces aduncitatem roſtri ſufficere putem, inq; eos præcipites ruere, & ferire, atque hinc fortè Iubæ Catharractas dici ἀπὸ τῦ καταράσσειν.

40

VOX.

VOCEM edit Artenna ſimilem vagitui infantium. Et aiunt olim Ducem Vrbini Franciſcum Mariam Guidonis Vbaldi ducis patrem, cùm fortè ad illas inſulas appuliſſet, ac noctu harum auium vocem audiſſet, infantium eſſe vagitum putauiſſe, donec aue à Canonicis allata, & pręſentis audito clamore ſe deceptum intellexit.

VSVS IN CIBO, ET IN MEDICINA.

50

ARTENNÆ caro in cibum non venit, propter virus piſcium, quod reſipiunt. Euadunt autem immodicè pingues, ita vt viſæ aliquando ſint, quæ præ pinguedine pedibus ſe ſuſtinere non poſſent. Ex hoc pingui vnguentũ fit colore croceum, odore grauiſſimo, neruorum morbis ſalubre, conuulſioni, arthritidi, iſchiadi, omnibusq; defluxionibus frigidis, & multis alijs malis, quæ humores frigidi procrearint. Egregiè enim calfacit; ideoq; morbis calidis non ſolùm inutile, ſed etiam noxium. Canonicum quendam eius loci olim quotidie

Vt pinguescant.

Adipis facultas, & vſus.

tidiè hoc vnguento ventriculum sibi inungere solitum aiunt, vt meliùs concoqueret. Deplumatas, exenteratasq; aues in sole suspendunt, & adipem destillantem colligunt.

FABVLOSA.

STRABO[a] Diomedeas insulas duas esse prodidit, quarum altera habitetur: in altera deserta Diomedem disparuisse quidam fabulentur, comitesq; in aues conuersos esse. Eas etiam hac ætate mansuescere, & humanam quodammodo vitam agere, & videndi ordine, & erga benignos mansuetudine, à malignis autem, & sceleratis fuga, & euitatione. Plinius verò aduenas barbaros clangore infestare ait, & Græcis tantùm adulari miro discrimine, veluti generi Diomedis hoc tribuentes: ædemq; eius quotidiè pleno gutture, madentibus pennis perluere, atque purificare, indeq; fabulæ originem esse, Diomedis socios in earum effigies mutatos: sed quod de templo ait, æquè fabulosum est: neque enim templi Diomedis nostro æuo vlla ibi aiunt esse vestigia. Narrationum mirabilium author hanc fabulam narrat. *In Diomedea insula sita in Adriatico mari, templum Diomedis esse aiunt, mirabile, & sacrum, id vndique circumsideri auibus insigni magnitudine, quarum magna, & dura sint rostra. Eas si Græci homines aduenerint, quiescere: si verò ex vicinis locis barbari aliqui, subuolare, & è sublimi præcipites (καταρράσσειν) capita eorum ferire, & rostris ad mortem vsque vulnerare. Fabulantur autem Diomedis socios, cùm ipse ab Aenea regionum illarum rege dolo occisus esset, naufragio circa insulam facto, in has aues mutatos esse.* Ælianus paulò aliter, nempe hoc modo: *Insula quædam*, inquit, *nomine Diomedea, auibus Diomedeis abundat. Hæ hominibus ratione barbaris, neq; quippiam nocent, neq; eos adeunt: sin Græcus aduena, eò deuenerit, diuino quodam munere ab his auibus aditur, alis explicacis, tanquam manibus ad prensationem, & complexum. Græcos se pertractantes, non refugientes intrepidè se palpari sustinent, in accumbentium sinus aduolant, velut ad mensas hospitales inuitatæ. Vulgò socij Diomedis esse iactantur, qui vnà cum eo contra Ilium arma tulerunt. Prima eorum natura in auium specie immutata, etiam nunc se esse Græcos, & Græcorum studiosos perseuerare.* Silenus verò fabulosarum historiarum author hanc fabulam longè aliter narrat: remq; ita se habere ait: Cùm Diomedes in patriam post bellum Troianum redijsset, fertur in vltionem eius vulneris, quod Marti, & Veneri Dijs intulerat, eius vxor Aegialia exagitata fuisse incredibili desiderio, atque furioso propè quodam amore Comutæ filij Steneli, vel, vt alijs magis placuit, Cyllabari. Idcirco cùm domum redijsset, ita illum detentam vxorem reperit, vt parum abfuerit, quin ab ipsa Ægialia fuerit trucidatus: cùm vix se seruasset ad aram Iunonis Argiuæ. Postmodo de statu rerum præsentium decidens, ac desperatione captus ad populos vocatos Daunios in Italiam commigrauit; quibus per illud tempus, Daunus rex imperabat. Cùm fortè tunc accidisset, vt Daunus ab hostibus obsideretur, audita Diomedis virtute, ac fortitudine, eiusq; in Italiam aduentu, misit rogatum ipsum Diomedem, vt sibi opem ferret in ea rerum difficultate: promisit etiam se partem suæ regionis ad habitandum esse daturum ad remunerationem tanti beneficij. Ille vbi auxiliatum Daunijs misisset, victoriamq; illi peperisset, vrbem postea vocatam Argyrippam condidit, quam sibi esse regiam statuit. Nam cùm Daunus vellet videri tanti accepti beneficij minimè oblitus, proposuit Diomedi, concessitq; optionem, vtrum mallet, eligendi, vel totam prædam, vel totam regionem hostis, quam cepisset. Cùm neutrum horum voluisset eligere Diomedes, cuperetq; Daunus aliquo condigno munere satis Diomedis in se beneuolentiæ facere, Althæum Diomedis fratrem nothum iudicem statuit. At enim Althæus, cùm fuisset captus amore Euippæ filiæ Dauni, velletq; Dauno gratificari, regionem Dauno adiudicauit, iussitq; prædam dari Diomedi. Fertur illo iudicio indignatus Diomedes Deos rogasse, vt neque semina terræ vtiliter concederentur, neque illa fructum ferret, nisi aliquis è suis cognatis, aut ciuibus ibi seminasset. Posteà verò, cùm istud ipsum contigisset, neque terra vllos fructus ferret, & si qui nascerentur, per malignitatem aëris vel deciderent è plantis, vel ad maturitatem non peruenirent, animalia passim perirent, ac si qua ferrent in vtero, facerent abortum, dicitur Daunus misisse sciscitatum oraculum, quænam esset tantæ Deorum indignationis causa, aut quid in Deos esset commissum, ex quo tot incommoda, totque calamitates Dauni regionem inuasisset. Cùm respondisset oraculum, istud partim ex imprecatione Diomedis contigisse, partim etiam ex ira Deorum, & præsertim Veneris, quæ vel ipsum fratrem in Diomedem per amorem Euippæ incitasset. Daunus in præsenti rem dissimu-

[a] *Lib. 7. Geop.*

Diomedes socij i' aues.

Diomedes vt punitus.

lat, atque consilium prorogat in oportunum tempus. Nec ita multis sanè diebus interiectis Daunus Diomedi insidias parat, & tanquam Dijs inuisum, atque inimicum repente trucidat. Græci Diomedis socij, qui fuerant illum in Italiam sequuti, visa sui ducis morte tam fœda, tamq; miserabili, illum magnopere lugere cœperunt, atque stridulè conquerentes dicuntur omnes Deorum misericordia in Cycnos aues canoras fuisse conuersi, quod accidit in insula Diomedea vocata à regione Gargani. Alij dicunt non in Cycnos quidem fuisse mutatos, sed in aues Cycnis simillimas, quæ dictæ sunt postmodum insulam vocatam Diomedeam habitasse de nomine ipsius Diomedis. Hæc ferè ea sunt, quæ de Diomedeis auibus fabulosè memoriæ prodita sunt ab antiquis scriptoribus, quæ si diligentiùs considerentur, partim nos admonent, nullam esse turpitudinem, nullamq; arrogantiam, quæ Deum non habeat vindicem, ac vltorem. Nam cùm Diomedes Deos ipsos vulnerasset, iustam Deorum vindictam omnino aufugere non potuit, quia tam felici rerum successu elatus fuerat, vt ne Dijs quidem pepercerit, in ipsa rerum felicitate, quos magis, vt autores omnis humanæ felicitatis, impensiùs venerari, atque obseruare decebat. Eius autem socij dicuntur in aues fuisse mutati, quod omnis infelicitas, ac miseria alas adiungit prioribus amicis ad fugam. Facti sunt aues Diomedeæ, siue Artennæ, dum lugubres, & miserabiles voces emitterent, quoniam neq; tutum est, neque sapiens, neq; valde pium, illorum sceleratorum calamitates lugere, qui diuino consilio, diuinaq; prouidentia propter illatas vel in ipsos Deos iniurias, illas calamitates patiuntur, cùm illud scire possimus. Fiunt enim brutis similes ij, qui neq; motibus animorum moderari aliqua saltem ex parte possunt, neque æquo animo ferre nitantur illud, quod diuinitùs statutum nulla ratione mutari possit. Hæc res iure optimo fecit, vt socij Diomedis in aues Diomedeas vocatas dicantur fuisse conuersi.

Fabulæ expositio.

DE LARIS. Cap. IV.

AVEM Diomedeam, nisi rostro esset more rapacium adunco, ex Larorum genere videri, superiùs annotauimus: quamobrem horum historia aui Diomedeæ non incongruè coniungi queat, maximè cùm & natura quodammodo sint similes. Hæc enim vt adipis plurimum corpori suo ex piscium esu adijciat, sic Larorum genus, licet macilentum sit, ac famelicum, non minus tamen, quàm illæ pingue euadit, nec minori, quàm copia pisces deuorat, eos tam in mari, quàm in stagnis, ac fluminibus persequens.

ÆQVIVOCA.

Λάρος, cùm auem significat, inquit Eustathius, paroxytonum est, & primam corripit, cùm verò suauem, oxytonum, & primam producit. Bellonius quosdam pisciculos Laros nominari scribit, & ab his auibus id nomen factum fuisse, quod non puto. Lari dictæ insulæ, teste Ptolomæo, Aphricę adiacent. Quibus verò auibus Lari nomen ab authoribus cùm recentioribus, tùm veteribus applicetur, subinde examinabitur.

Lari pisces.

SYNONYMA.

Schacaph.

SCHACAPH Hebraicam dictionem Leuitici 11. & Deuteronomij 14. Septuaginta, & Hieronymus Larum, aut Fulicam transferunt. Alij aliter, vt abundè in Bubone scriptum est. Dauid autem Kimhi interpretatur auẽ, quæ laboret morbo Schachefet Hebræis dicto, quo corpus attenuetur, & deficiat, phthisi nimirum: quod Laris quodammodo conuenit; sunt enim macilenti, & excarnes, & ceu tabe laborare videntur. Thachmas תחמס Leuitici vndecimo exponitur auis quædam immunda, & rapax. Alijs est genus Accipitris: Septuaginta, & communis translatio Larum verterunt: nonnulli vulgò interpretantur Lusciniam. Deuteronomij 14. Septuaginta γλαῦκα reddunt, Hieronymus Noctuam, alij Catuphita, quod sonat raptorem, aut Harpyiam: Chaldæus Tarphita טרפיתא, idest laceratorem, Arabs כטאח Catuph. Persa Hebraicam vocem retinuit. Albertus apud Aristotelem

Thachmas

ſtotelem pro Laro habet Aleroz, ex Auicenna nimirum, & alibi Latroz. λάρον non omnes Larum vertunt Latinè: ſed Gauiam Gaza, Plinium ſecutus, qui de Gauia ſcribit, quod de Laro Ariſtoteles. D. Auguſtinus Fulicam, quem ſequutus videtur Perottus, dum ait: Græci Larum Fulicam vocant, quæ auis eſt nigra aquatica, vulgò nota, paullò ſupra magnitudinem Columbæ: quæ ſanè verſio nullo modo accipienda eſt. Nebriſſenſis & ipſe altiſſimis erroribus immerſus, modò Mergum, modò Fulicam, alij Herodium, alij Ciconiam, alij Ibidem, fœdè ſimul omnes hallucinati, cùm alioqui Larus vulgò notiſſima ſit auis, maximè ijs, qui maritimas regiones incolunt. [a] Bellonius in Græcia idem nomen etiamnum retinuiſſe ſcribit. Κέπφον Suidas, Scholiaſtes Ariſtophanis, & Varrinus etiam, Larum transferunt: ac ſi ſynonyma eſſent: Gaza verò Fulicam ea ratione, vt conijcit [b] Pierius Valerianus, adductus, quòd Arati carmina quædam Virgilius ad uerbum ferè in Georgicis expreſſerit, atque vbi ille κέπφον, hic Fulicam poſuerit. Ego Fulicam, ſi modo ea auis Fulica eſt, quam plerique viri eſſe putant, à Ceppho longè, ac plurimùm differre puto: Cepphum verò ſimpliciter Larum non eſſe, ſed ex Larorum genere, vel quodammodo ſimilem, Lariq; nomen apud Ariſtotelem latius extendi, ſubq; eo non Cepphum tantùm, ſed Catharracten quoque comprehendi, & quotieſcunque Larum nominat ſimpliciter, & vniuocè, de magno eo, cuius præſenti capite iconem pono, loqui: quæ res ne Ariſtoteli inſueta, & inuſitata eſſe videatur cuiquam curioſo, exemplo id docebo: Gracculus priuatim Monedula illi appellatur, in genere verò de Coracia, & Lupo, quæ aues & ipſæ Gracculi ſpecies ſunt, etiam prædicatur. Ἐρωδιὸν Auguſtinus, vt annotat Cælius, vertit Fulicam, Lycophronis interpres Larum eſſe ſcribit, Ambroſius etiam Sturnum, quem tamen Græci non Erodium, ſed Pſara, inquit, dicunt. Sed Erodius Ardea eſt, vt poſt patebit. Κὴξ ἐναλὶη Euſtathio, & Varrino auis eſt marina ſimilis Hirundini (Gauiarum genus autem quibuſdam in locis Italiæ Hirundo etiam marina dicitur, forte propter volatum plurimum, vel alarum proceritatem) vel Larus, vel Mergus, vnde genitiuus ſit Κηκὸς. Κῆκες Lari Heſychio quoque ſunt, item Varrino. Κάβηξ ab etymologo exponitur Larus: in epigrammate quodam Græco, cui titulus eſt, in naufragos, legitur καύηξ, quæ vox videtur facta per onomatopœiam, vt fortè Gauia etiam apud Latinos, aut ad imitationem Græcæ: nam & Etymologus καύηχα dici ſcribit ἀπὸ τοῦ λέγειν καῦ καῦ, ad quam vocem Hollandorum Meau plurimum accedit, qui fortè καῦ erant nuncupaturi, niſi ſic Cornicem vocarent. Meuuvven autem ipſis ſignificat felium modo plorare, ac lamentari, quod famelicis Laris quoque competit, qui continuo ſuo clamore famem indicant, & plorant. Lycophron verò Calchantem, Idomeneum, & Stenelum καύηκας, non quòd eam ederent vocem, nuncupat, ſed propter canitiem, & ſenectutem, qua Laris erant ſimiles; quare & hæ aues Gallis vulgò Griſard dicuntur, ideſt, incani: incanos autem homines Belgæ, vel ſaltem Hollandi Griſardos nuncupant. Scribitur & κάναξ in eodem ſignificato, nimirum pro Laro ab Heſychio, & Varrino, qui pariter Κραβον Larum vertunt. Βυφάγος genus Lari ab inſigni voracitate dicti nominatur Euſtathio. Poſſit autem omnibus Laris id nomen applicari: quando omnes natura voraciſſimi ſunt, & inſatiabiles. Γαλαγκὰς vulgò hodie à Græcis vocatur auis quædam, Columba maior, quæ aquæ innatat, nec mergitur, albiſſima. Hæc an Lari genus ſit, quærendum eſſet. Quod modò ad Lari etymum ſpectat, Bellonius, vt præcedenti rubrica etiam dixi, nomen à Laris piſciculis accepiſſe arbitratur, quos appetit. Sed cùm huic etymologiæ nemo veterum patrocinetur, mihi parum arridet. Alij λάρον, quaſi λάλον dictum volunt, ideſt, loquacem, nimirum à voce, quam continuè, ſemperq; reiterat, ac propterea in tutelam Mercurij aſcribi. Scribitur & λαρὶς, quam dictionem diminutiuam eſſe volunt à Laros. Italis præſertim Venetis Crocalo dicitur, Liguris nomine æquiuoco Oca, vel Oca marina. Obſcurus quidam vulgò Raſſe dici ſcribit, ſed qua dialecto non explicat. Gallis Mouette, vt apud [c] Bellonium transfert Carolus Cluſius, Caniard, Colin, Griſard, Maſſilienſibus, teſte Roberto Conſtantino, Gabian, Northmannis Maulne; quarum duarum vocum prior à Latino nomine Gauia deriuata videtur. Circa Dieppam Mauue, quam uocem etiam Hollandi ſeruant, qui pariter Kocкmeuu dicunt. Superiores Germani etiam Mevve pronunciant: Sed qui circa mare tantùm habitant aues Seemevuen, ideſt, Laros marinos appellant. *Aues quædam*, inquit Albertus, ex [d] Ariſtotele *palmipedes habent aliquando partem aliquam, qua comprehendant ea, quæ ſunt in aqua & collum illis eſt ſicut arundo piſcatorum, & ideo eſt longum: roſtrum verò eis eſt pro hamo. Et talis eſt auis, quæ Meba Germanicè vocatur.* Alibi etiam Meerſchvvalm, id eſt, Hirundinem marinam vocari, vt & ab Italis quibuſdam ſe audiuiſſe refert Ornithologus, & circa Gandauum Mieſen tum fluuiatiles, tum marinas Gauias. Illyricè Vvlaſto vvige, vel Morſкa dicitur. Anglicè, vt Turnerus

Aleroz. Latroz. Gauia.

Lari quæ aues uocentur.

[a] *Lib. 1. obſ. cap. 11.*

[b] *Lib. 23. hicrog.*

Cepphus, quę auis. Lari nomine quę aues comprehendantur.

Erodius.

Cex marina. Hirundo marina.

Lari etymũ

[c] *Li. 1. obſer. cap. 11.*

Larus Marinus.

[d] *Lib. 4. de part. cap. 12.*

Meba.

interpretatur, Seecob, vel Seegel. Sed Bellonius hæc nomina marinis tantùm conuenire ſcribit.

GENVS. DIFFERENTIAE.

Non eſſe Milui congeneres.

LARVS, inquit Albertus, *eſt de genere Milui, tam in aqua natans ad prædam, quàm in aëre volans.* Mihi autem Laros Miluis congeneres, aut cognatos facere, nequaquam placere poteſt, cùm ferè omnes palmipedes ſint, roſtro ob longo, & recto ferè, quanuis in extremo modicè inflexo, non breui, & adunco, vt Milui. Oppianus plura eſſe teſtatur Larorum genera. Quoſdam eſſe albos, & minoribus Colũbis ſimiles. His alios eſſe maiores, & robuſtiores, ac pennis denſiùs veſtitos. His rurſus tertium genus maius eſſe, albis itidem pẽnis, extremis tantùm vnguibus, & collo nigricans, iiſq; cęteros omnes Laros de paſcuis, & ſede tanquam regibus cõcedere. Ariſtoteles itidem tria Larorum genera memorat, quorum primum, meo iudicio, Larum ſimpliciter nominat, fueritq; fortè ille, cuius ſubinde iconem dabo, alterum album, tertium cinereum. Albos itaq; cùm tantùm nominet Oppianus, horum rurſus diuerſas poterimus dicere eſſe ſpecies. Sunt autem plerunq; albi marini. Differunt omnes etiã pro regionis, cæliq; varietate. Britannicis enim circulum rubicundum aiunt collum inſignire, vt Danicis nigrum. Luſitanicos paulò maiores cæteris, capita plumis criſtata ferè inſtar Vpuparum habere. Pruſſicorum capita partim albo, partim nigro colore diſtingui. Ego cinereorum quatuor ſpecies tam colore, quàm magnitudine differentes depingam poſtea, quorum primus idem fuerit cum eo, quem Bellonius, & Ornitologus quoque deſcribunt, & depictum exhibent: alter omnino fermè cinereus, ſed per dorſum fuſceſcens quodammodo alarum, & caudæ extremitatibus nigris, roſtro, pedibuſq; rutilis: tertius paullò minor, capite atro, roſtro, ac pedibus coloris cinnabarini, aut miniacei, quartus, ac poſtremus omnium minimus, pedibus croceis, roſtro, & vertice nigris. Differunt poſtremò Lari ratione loci proprij, quem inhabitant. Alij enim mare tantùm incolunt, quibus Ornithologus Cepphum, & Catharacten annumerat, meo iudicio non incongruè, alij etiam ſtagna, & fluuios.

Quomodo differant.

Lari cinerei ſpecies.

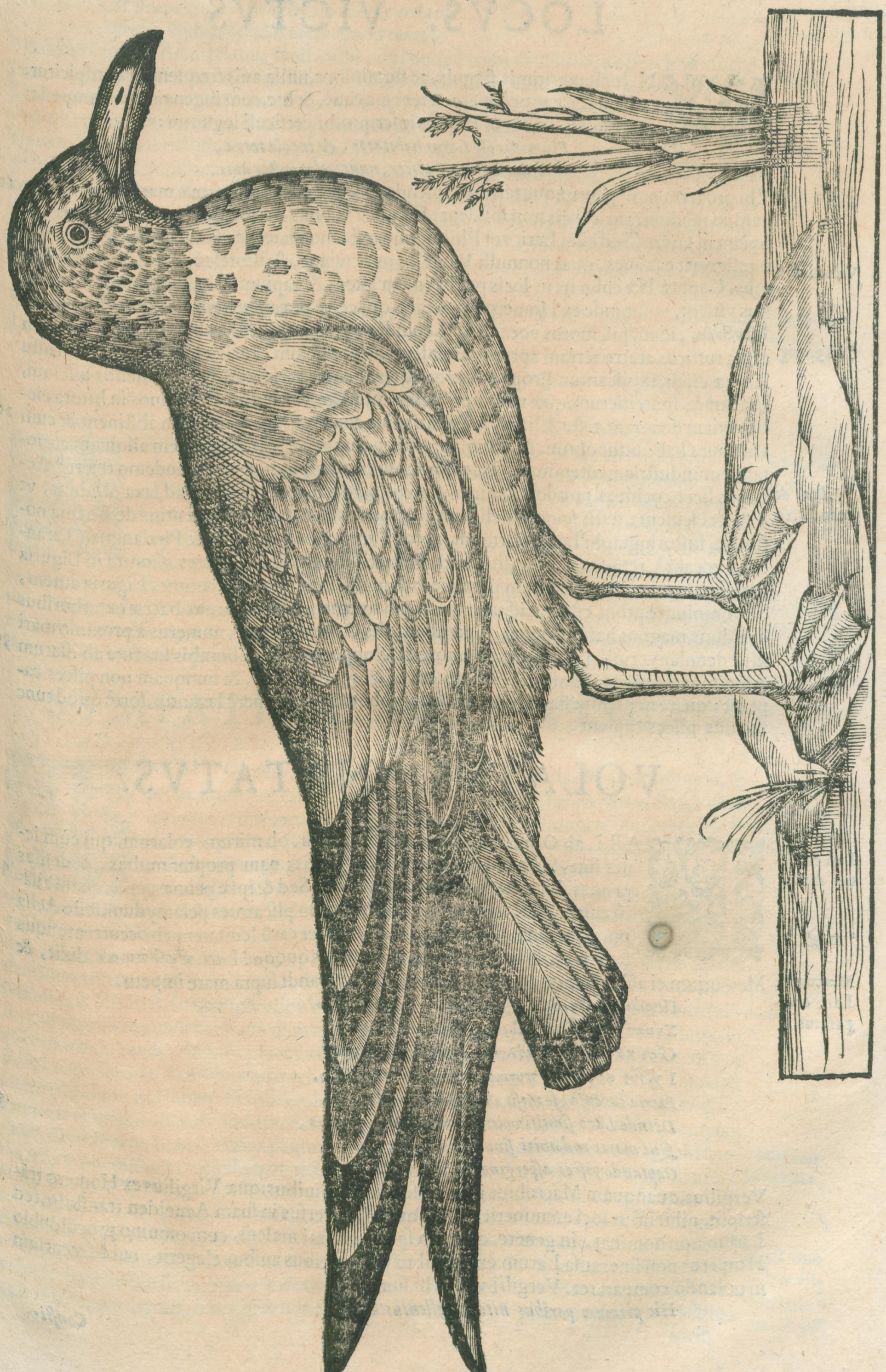
FORMA. DESCRIPTIO.

LARORVM omne fermè genus palmipes eſt, roſtro oblõgo, ac parumper in extremo, recuruo; alis oblongis, & validis, cruribus breuiuſculis, corpore leuiſſimo, multis, & denſis plumis indutum, multa circa pellem pinguedine, clamoſum, volax, famelicum, & piſciuorum. Oppianus ait, cùm ſeneſcunt pennas cęruleo colore infici. Io. Rauiſius Textor Larum ſcribit eſſe auem nigram, lato oris rictu: ſed nemo veterum Larum nigrum dicit. Ariſtoteles quidem gula tota ampla eſſe teſtatur, & lata, ſed de colore nihil nobis memoriæ prodidit, fortè quia in Græcia auis eſſet communis. Noſter verò Larus, quem hîc depingimus, cæteroſq;, quos obſeruaui magnitudine vincit. A roſtri enim acie ad alarum finem duas ferè ſpithamas longus eſt, capite maximo, ac craſſo admodum, ex albo, & cinereo variegato: pectore quoq; amplo, eodem colore, ſed dilutiori, maximè verſus ventrem inferiorem: roſtro craſſo, luteſcente, in extremo nigricante, & inſigniter acuto: in cuius ſuperiori parte narium foramina ſunt oblonga, rictu ampliſſimo. Oculorum pupilla nigra eſt, iris flaua, vel auri inſtar ſplendida, quam niger ambit circulus, hunc albus, album denique cinereus. Alę ex albo cinereo, & ad caſtanearum colorem tendente ſimul commiſtis, conſtant, ad remiges pennas vſq;, exteriùs fuſcæ ſunt, aut ſubatræ, intus fermè cinereæ: & caudam palmi longitudine excedunt: longiores autem ſpithamam ſuperant. Cauda ipſa ſemidodrantem, & amplius longa eſt, cinerea tota, niſi quod prope extremum finem pollicis craſſioris ſpacio ſunt nigrę. Coxæ cinereę, ac propè crura pennis nudæ. Crura, tibiæq; oblonga, exilia, vt leuem auem decebant, lutea: Pedes, & horum digiti interiecta membrana etiam lutei: vngues nigri, breues, & recurui: poſterior digitus ſatis conſpicuus, vngue etiam armatus.

Lari maioris authoris deſcriptio.

Larus

Larus maior, cum iunco aquatico maximo.

LOCVS. VICTVS.

IN locis maritimis,ſtagnis, ac fluminibus,nulla auis frequentior conſpicitur, quàm Lari: propè mare autem maximè, & hîc,cùm ingens aliqua tempeſtas coorta eſt. In libro, Aurora inſcripto,hi verſiculi leguntur:

Fluminis eſt Larus habitator, & incola terræ,
Nunc natat vt piſcis, nunc volat inſtar auis.

Vbi pro terra non quæcunque terra accipienda eſt, ſed ea tantùm, quæ mari proxima eſt: nam in mediterraneis locis non inſident: Eſt qui, Gauias, ſcribit, in locis paluſtribus per hyemem latêre. Sed cùm Lari, vel Philoſopho teſte, non lateant, Gauiarum nomine fortè intellexerit eas aues, quas nonnulli Vanellos nuncupant, Ariſtoteles, vt verè ſentit Bellonius, Capras. Hæ enim ijs in locis per hyemem latent,& capiuntur quandoque. Lari piſcibus viuunt, vt ſubinde ex Homero aſtruemus,qui certè præcipuus eorum cibus eſt, vt rectè ἰχθυβόρυς, ideſt, piſciuoros vocauerit [a] Leonides. Veſcuntur & Lumbricis etiam, quorum cauſa ruſticos aratro terram aperientes obſeruant,vt piſcium cauſa delphinum, à quo fruſtula,quæ eijcit,expiſcantur. Propè naues quoque libenter verſantur, vt recrementis piſcium, aliarumq; ſpurcitierum,quæ nautæ proijciunt in mare,veſcantur. Delphinos in littora eiectos etiam deuorant,teſte Æliano. A Teſtatis,ſiue conchylijs prætereà non abſtinent:& cùm aliàs aues habeantur obtuſi, ſtupidiq; ingenij;in rumpendo eas,ſingularem aliquam, ac notabilem induſtriam oſtendunt. Ea enim ſublimia ſurripiunt, ſicut ex Eudemo refert [b] Aelianus licet cochleas tantùm nominet & ex alto deijcientes magna vi ad ſaxa allidunt, vt ſcilicet eſculenta,teſtis ſeiunctis,eligant. Io. Boterus Benenſis,& Laurentius de Anania noſtri æui hiſtoriographi Laros, ſcribunt, agros Tarentinos à Locuſtis,& Phalangijs,(Tarantulas vocant) repurgare,non aliter ac de Seleucidibus referunt veteres. Contrà in Liguria tota ferè,maxima ſunt oliuarum pernicies: dum illis auidiſſimè veſcuntur. Liguria autem, olei omnium optimi eſt feraciſſima: vnde ſub hyemem cùm olearum baccæ ex arboribus decidunt,magnus harum auium, quæ ab incolis Oche dicuntur, numerus à proximo mari illuc deuolat:vt ruſtici vix ingenti clamore & ſclopporum etiam bombis ſua rura ab illarum rapinis tueri queant. Sunt enim inſigniter voraces, ac rapaces, & nunquam non piſces captant; quare nec tempeſtates horrent, ſed ijs obortis ſummoperè lætantur,fortè quòd tunc faciliùs piſces capiant.

Vanellus.

[a] Li.3. epig.

[b] Lib. 3. de animal.c.20

VOLATVS. NATATVS.

LARI ab Oppiano leues cognominantur, ob mirum volatum, qui cùm leues ſint, leuis etiam hic exiſtit, & facilis; nam propter multas, & denſas pennas, leuiores ſunt,quàm apparent. Sed & ipſæ pennæ per ſe,quàm aliarũ auium fortè leuiores fuerint;has enim piſcatores pelamydum,teſte Aeliano, ad hamum lineæ alligant,vt propter earũ leuitatem ab occurrente aqua ſenſim, ac leuiter agitetur. [a] Homerus quoque Lari πτέρα πυνικὰ dixit, & Mercurium ei aſſimilat non corpore, ſed motu, & volandi ſupra mare impetu.

Πιερίῳ δ' ἐπιβὰς ἐξ αἰθέρος ἔμπεσε πόντῳ
Σεύατ' ἔπειτ' ἐπὶ κῦμα λάρῳ ὄρνιθι ἐοικώς
Ὅστε κατὰ δεινοὺς κόλπους ἁλὸς ἀτρυγέτοιο
Ἰχθῦς ἀγρώσσων πυκινὰ πτερὰ δεύεται ἄλμῃ.

Pieria incenſa, ſe miſit ab æthere in vndas,
Deinde Laro ſimilis volitat iuxta æquora ſumma,
Qui maris indomiti ſinuoſa ad littora ſæpe
Captando piſces aſpergine tingitur vndæ.

Vergilius,quanquam Macrobius in recenſendis carminibus;quæ Virgilius ex Homero trãſcripſit, nihil iſtius loci meminerit, ex Homero hos verſus in ſuam Aeneiden tranſtulit,ſed Larum non nominat, in genere, quàm in ſpecie verſari malens, cum omnino proculdubio Homerus non ſinecauſa Larum ex omnibus piſcatricibus auibus elegerit, cui Mercurium in uolando compararet. Vergilij verſus hi ſunt:

Hic primum paribus nitens Cyllenius alis

Lari cur leues dicti.

[a] Odyſſ. E

Mercurius Laro comparatus.

Constitit, hinc toto præceps se corpore in vndas
Misit aui similis, quæ circum litora, circum
Piscosos scopulos humilis volat æquora iuxta.

[b] Petrus Nannius Alcmarianus Hollandus, qui hunc locum in συμμικτοῖς suis, siue miscellaneis annotauit, arbitratur, Virgilium auis nomen tacuisse, quoniam non satis constet apud Latinos authores, quæ auis Larus sit apud Græcos: quam sanè coniecturam ego laudare non possum, & suffecisse poëtæ existimo, auem quodammodo nobis depinxisse, cùm dicat præcipitem corpore se dedisse in vndas, quod proprium est Laris, & quod circum littora, & scopulos humilis iuxta aquam marinam volitet, quod licet & Hirundines faciant, magis tamen conuenit Laris, quorum in ijs locis ingentem semper & sedentium, & volantium copiam est conspicere. Sed neq; placet ratio, quam nobis adduxit poëtæ scholiastes Seruius, incongruum esse, inquiens, heroico carmini, si Larum diceret: nam & Homerus heroico carmine scripsit. Vsus itaq; est periphrasi Virgilius, quemadmodum & alibi Ciconiam circũscribit.

Candida venit auis, longis inuisa colubris.

Quod modò ad natandi attinet velocitatem, Oppianus author est, vix vllam volucrem cum Laro contendere posse, fortè propter corporis leuitatem.

[b] *Lib. 7.*

Lari vbi plurimi.

Natandi velocitas.

NIDVS. PARTVS.

ARISTOTELES [a] Laros, & Mergos scribit, in saxis maritimis nidulari, & bina, ternaúe oua parere, sed Laros æstate, Mergos à bruma, ineunte vere, incubareq; cæterarum auium more: sed neutram earum auium condi. Laros in petris nidulari Plinius quidem repetit, eos Gauias nominans, sed Mergos ait nidificare in arboribus: item parere plurimùm terna, sed Gauias æstate, Mergos incipiente vere. Mihi aues palmipedes, quales sunt Mergi in arboribus nidificare, nouum est, quanquam etiam [b] Lucianus id de Laris scribat. Oppianus cur in petris illis nidificent, hanc adducit rationem: *Fœtificant*, inquit, *in petris, præcipuè à quibus potabilis aqua manat, vt fœtus eorum victu quidem marino, aqua verò dulci vtantur, donec adulti, nidos relinquant: quo tempore iam cibo simul, & potu ex mari vtuntur.*

[a] *Lib. 5. hist. cap. 9.*

[b] *Li. 1. Hist. verar.*

SYMPATHIA. ANTIPATHIA.

IDEM [a] Oppianus Laros, scribit, humani generis esse amantissimos, & propè homines, tanquam maximè familiares versari, ac vbi viderint piscatores sua retia extrahere ceu prædæ participes adiungere se nauiculis, & clamore partem sibi postulare: nautas verò, seu piscatores pisces aliquot postulantibus proijcere, quos aues statim deuorent, & si qui alij fortè lagenas subterfugiunt, promptè excipiant. Est profectò ollaris hæc amicitia Larorum, quæ an occulta sit, alij viderint. Mihi, à sola, quam ab hominibus accipiunt, vtilitate, proficisci videtur. Cùm enim homines harum auium esum respuant, ideoq; illis non insidientur, fit, vt illæ audaces euadant, hominesq; sibi non nocituros certæ, accedant, non autem quòd occulto aliquo amore eos prosequantur. Sed Oppianus fortè ad fabulam eam lusit, de qua ipse alibi: Vulgò, inquit, celebratur opinio, Laros homines fuisse, qui primi venationem, & prædam marinam exercuerunt: deinde sic volentibus Dijs, in aues mutatos, iuxta vrbes, & portus volitantes etiamnum veteris artis meminisse. Alij in Pontica insula, quæ Achillis insula, vel cursus dicitur, multas aues, & inter alias innumeros Laros esse aiunt, qui fanum Achillis colere feruntur, vt scribit Arrianus. Mane enim, inquit, quotidie aduolant ad mare, inde madefactis pennis ad templum studiosè redeunt, & aspergunt: & cùm bene habet, rursus pauimentum alis exiccant. Has easdem aues cum Monedulis amoris coniunctionem habere testatum reliquit Ælianus, qui quidem occultus amor fuerit, quanuis fortè quis eius hanc rationem reddere possit, nempe quod diuerso victu vtantur, ideoq; inuicem diffidendi causam non habeant: quare contra cum Anate, & Harpe, teste philosophorum coryphæo, & communi præceptore Aristotele inimicitiam colit, quia nimirum cibum omnes è mari petunt. Plinius Harpen cum Gauia, siue Laro nominare non videtur: habet enim sic: *Aquaticæ Anates & Gauiæ: Harpe, & Triorches Accipiter dissident:* ac si Harpe cum Gauijs, siue Laris non dissideret, sed cum Accipitre eo, quem triorchim, idest,

[a] *In Ixeut.*

Lari hominum amantissimi.

Larorum fabula.

Monedulas amant.

Larus cum quibus dissideat.

idest, tritestigerum nominet. Doctiores itaq; hæc examinent. Ego, vt liberè, quod sentio, dicam, Larum cum Harpe dissidere existimo ob allatã ex Philosopho rationem. Triorchim enim, qui è mari cibum nõ capit, Plinius quem in Harpes historia, in verborum eorum Aristotelis traductione, hallucinatum esse dixi, cum rubeta, & serpente coniungere debebat. Est prætereà hîc obiter aduertendus lector, Gazam pro Brentho Anatem vertisse, Pliniumq; ea parte, vt apparet, secutum esse, cùm alioqui, meo iudicio, Anas pisciuora non sit: quæ verò auis Brenthus sit, suo loco monstrabitur. Quod verò ad Harpen attinet, de hac quoque nostram pronunciauimus sententiam, Miluum palustrem esse iudicantes, qui in maritimis, & paludosis locis piscibus insidiatur, ideoq; cum Laris inimicitiam exercet: cuius pariter meminit Varrinus, etsi auem non agnoscens. *Harpen*, inquit, *aliqui interpretantur animal marinum Laro inimicum*. Cæterùm illud saltem humanum iudicium fugit, & nemo eius naturalem rationem afferat, cur malo Punico, fructu non solùm & hominibus, & cæteris animantibus innoxio, sed hominibus febricitantibus in primis salubri, soli Lari, Circi, Turtures, Merulæ, Vultures, & Scôpes, vt addit Gyllius, pereant, vt memoriæ prodidit [b] Ælianus.

Plinij error. Gazæ error. Harpe quæ auis. [b] *Lib. 16. de animal. c. 6.*

PRÆSAGIA.

LARI cùm imminent, & iam coorturi sunt venti, sublimes in aëre volitant, & vento sese obuertunt. Idem veterum quidam scripsit de Cepphis. Laros, siue Gauias nonnulli tradunt, aduolantes ad piscatores, qui retibus piscantur, copiæ piscium capiendæ facere augurium.

Ventiimminentis præsagium. Piscium capiendorum augurium.

CAPIENDI RATIO:

GAVIÆ, siue Lari capiuntur adhunc modum: Obijcitur spuma primùm longiore interuallo, deinde propiùs, propiusq;, postremò manibus gestantes exhibent. Lari itaque cibi auiditate capti comprehenduntur. Alius quoque capiendi modus Belgis circa maritima loca habitantibus familiaris est, isq; cæteris longè præstantior. Funiculo prætenui, & longo caudam piscis deuinciunt, constringuntq;, alteram verò funiculi partem ligno alligant, quod in maris littore terræ infixum est, & hunc pisciculum remotiùs à palo collocant: deinde homines sese à loco seducunt; Lari autem aduolantes & pisciculum deglutiẽtes, ab ocyùs accurrentibus capiuntur. Allusit ad hanc capturam, vt apparet, Lucianus, dum ait: *Sumpta verò fiducia, venatum aggredere, si videtur, Lari in morem totam escam ore deuorans*. Oppianus Catharractas imaginibus piscium super tabulas pictis capi scribit: Nam dum impetu, inquit, in illas, ceu viuos pisces feriuntur, illisi pereunt. Sed & Gauiarum genus in Rheno etiam sic decipi narrat Ornithologus, vt ad tabulam, in qua imago Gauiæ est, aduolantes capiantur. Vnde sui generis studiosos esse quis non ineptè iudicet: nisi auem pro pisce imprudenter posuerit Ornithologus, quod suspicandum videtur.

Lari quomodo capiantur. Laros quomodo Belgæ capiant.

DENOMINATA:

LARIVS lacus, inquit Perottus, Galliæ Cisalpinæ vicinus alpibus, à Fulicarum, quæ ibi sunt, multitudine appellatus: Græci enim Larum Fulicã vocant. Verùm quantùm Fulica à Laris discrepet, aliquando docebimus. [a] Cælius Rhodiginus etiam ita dictum putat, quoniam ibi fluuiatiles aues abundent. Cùm verò Larorum genus flumina solummodò non habitent, sed mare potissimùm; itaque magis probo vnà cum Ornithologo [b] Catonis sententiam, qui ita dictum eum lacum scribit, quia Hetrusci Larunem (aliàs Larorem. Barones etiam pro viris fortibus quidam putant esse Latinum) vocent nobilem principem. Larinos boues Græci, teste [c] Cælio, à Larino pastore dici scribunt, qui ab Hercule redeunte à Geryonis nece eos exceperit, educaueritq; etiamsi sint, inquit, qui ab narium magnitudine dici velint, vt est ab interprete Aristophanis annotatum: siquidem Λα particula intendendi vim habet: ῥῖνες verò nares sunt. [d] Io. verò Tzetzes omne magnum Larinum dici, ait,

Larius lacus vnde dictus. [a] *Li. 10. c. 6.* [b] *In Origin.* Larini boues. [c] *Lib. 6. c. 7.* [d] *Hist. Chiliad. 8. 186.*

ab

ab eodem eo pastore, quòd & corpore magnus esset, & insignis helluo, vnde & boues illi Larini dicantur, Larinum verò nomen obtinuisse à Laro aue, quæ integros deuorat pisces.

MYSTICA.

HABVIT & Larus Deos suos, quibus à veteribus dicatus habebatur, Mercurium, & Herculem, illum propter loquacitatem, à qua, vt superiùs dictum est, nomen inuenit, Mercurius enim dicendi artifex perhibetur, aut propter suauitatem, vt addunt Eustathius, & Varrinus. Larus, inquiunt, Mercurio conuenit, vt pote auis alba deo argiphontæ: nam ἀργὸν album significat διὰ τὸ λευκὸν, ὅ ἐστιν ἐναργὲς τοῦ λόγου: commendatur autem oratio, cui præest Mercurius, cùm perspicua, & quasi candida fuerit, aut propter suauitatem, διὰ τὸ λαρὸν καὶ ἡδύ. λαρὸν enim suaue est: oratio autem res suauis, & iucunda. Quare quoque verisimile videtur, Homerum scribere, in hanc potius, quàm aliam auem conuersum fuisse. Sed Herculi magis hæc auis conuenit, siue Larus simpliciter, siue is, qui Buphagus à quibusdam nominatur. Talis enim Hercules quoque celebratur. Siquidem[a] Athenæus, & alij tradunt, fuisse eum βουθοίναν, idest, integri bouis deuoratorem, inq; eo certamine Lepreum vicisse, vt scribit idem Eustathius. Sed Athenæus Herculem Βουφάγον vocatum scribit: [b] Aristophanes quidem eandem ob causam Herculi Larum attribuit: *Si quis, inquit, ante hac Herculi bouem sacrificarit, pro eo iam Laro, plenas & bene farctas placentas,* (ναστοὺς μελιτούττας) *immolet.*

Larus, quibus Dijs dicatus. Cur Mercurio sacer. Cur Herculi sacer. Larus Buphagus. [a] *Lib. 10.* [b] *In Auib.*

HIEROGLYPHICA.

HOMINEM, inquit[a] Pierius Valerianus, de quo magna aliqua fuerit expectatio, quam tamen ignauiter sit frustratus, ostendere si vellent, Larum figurabant. illa siquidem clamore arguto admodum, cùm parturit, vociferatur, partusq; ædit plumosos vtique, atq; in primis pennatos, cæterùm carne admodum exigua. Hæc ille. Videtur autem huiuscemodi hieroglyphicum, quando veteres, vel saltem Orus eius non meminêre, ex vulgato adagio (*Larus parturit*) de quo suo nos loco, detorsisse. Laudo tamen hieroglyphici significatum, sed quod non à pullis, sed à clamosis parentibus, meo iudicio erat accipiendum. Hi enim volantes, pennarum multa copia vestiti, admodum magni apparent, ignarosq; aucupantes prædam, quam magnam sperabant, frustrantur; dum præter pennas nihil fermè carnis, eiusq; esui ineptę reperiant. Vnde apud nos Bononienses simile ferè de Cuculo prouerbium habetur in eos, qui multa, & magna iactitantes nihil vnquam præclari præstant. Tu sei come il Cucco, solamente penne, & voce, hoc est, Cuculi instar, nihil præter pennas & vocem possides: qua in re Cuculus cum Laro conuenit; vterque plumosus valde, vterque stupidus, ac propter carnis, & ingenij inopiam ridiculus. Larus verò etiam, vt id quoque tanquam hieroglyphicum symbolum ponamus, quia modò volat, modò natat, eos significabit, qui modò laboribus atteruntur, & quasi in arido versantur: modò verò luxuriæ, petulantiæq; fluxu resoluuntur.

[a] *Lib. 25. Hierogl.* Hominis expectationem de se frustrantis hieroglyphicum. De Cuculo prouerbiũ. Larus quos significet.

PROVERBIA.

ΛΑάρου βίον ζῆ, *Lari vitam viuit*, pro lucri gratia maria omnia obit nauigando. Dici conueniet de mercatoribus, qui vt rem faciant, peculiumq; augeant, quouis terrarum nauigant, & ad extremos etiam Indos decurrunt. Hæc enim auis cùm è mari, tùm è fluminibus, ac stagnis victum quæritat, & semper famelica est, & ad instar mercatorum insatiabilis: vnde per quam apposité Matron Parodus Chærephontem parasitum Laro assimilat famelico, ob inexplebilem voracitatem. sumptum est adagium ex epistolis rusticis Æliani sophistæ: vbi sic legitur: ἐπικυματίζει καὶ λάρου βίον ζῆ, καὶ ἀνέμοις μάχεται διαφόροις, id est, *In vndis fluctuat, Lariq; vitam degit, cum ventis diuersis dimicans.* Ab eadem voracitate aliud, nec omnino diuersæ significationis est adagium, nempe λάρος κεχηνὼς, idest, *Larus hians*, quod aptè dicitur, vbi quis auidiùs præ-

In Mercatores prouerbium. Chærephō Laro assimilatus. Larus hians quid.

dæ

> Cleon cur Larus dictus.
> Laro Venetorum, & Laron Gallorũ unde originem traxerint.
> Cepphus Larus.

dæ inhiat. Acceptum autem eſt ex hoc Ariſtophanis. Λάρος κεχηνὼς ἐπὶ πέτρας δημηγορῶν. Quæ quidem Latinè reddi commodè non poſſunt. Cleonem enim ob rapacitatem Larum vocat, quòd quemadmodum auis in ſcopulis obuerſatur, ſi quid piſcium poſſit venari, ita ille verſaretur in Reip. negocijs adminiſtrandis, ſuum interim agens negocium. Repetunt idem prouerbium Suidas, & Varrinus, & in rapaces, & furaces dici aiunt. Item Cælius Comicos, ſcribit, quandoq; vſurpare pro furaciſſimo: atque ab hac aue, Venetorum Laro, & Laron Gallorum dicta fuerint, quibus fur denotatur. Nos verò Bononienſes, & cæteri fermè Itali Ladro pronunciamus: quæ vox an à Laro aue etiam dimanarit, vel à latro Latinorum, alij iudicent. Nos intereà proſequamur. Λάρος ἐν ἕλεσι, ideſt *Larus in paludibus*. Author adagiorum Suidam, ait, ſcribere, id dictitatum de ijs, qui faciles ſunt ad dandum: Dictumq; ab hac aue, quia facilè decipitur, illiciturq;. Suidas autem habet ſic: παροιμία ἐπὶ τῶν ταχὺ ἀποδιδόντων. Vnde Ornithologo, ſicut & mihi quidem adagiorum authoris interpretatio non placet, tanquam Lari dicantur, qui ſunt faciles ad dandum. Neque enim talis eſt Lari natura, vt liberalis ſit, aut facilè communicet: ſed contrà potius rapax, voraxq; eſt, quare vel mendum eſt in dictione ἀποδιδόντων, & ἀπατωμένων, aut tale quid legendum: vel certè alio ſenſu accipiendum, vt de homine vorace, qui ſubinde ingerat, egeratq; vt ἀποδιδόναι, ſcilicet τὴν τροφὴν pro eo, quod eſt cibum ingerere, accipiatur. Ferè enim omnes piſciuoræ aues famelicæ ſunt, & mox aluo reddunt quod acceperint. Κέπφος λάρος, ideſt, Cepphus Larus in garrulum, & vecordem dicebatur, præcipuè qui cuiuſuis rei cupiditate deceptus capitur, ab auis ingenio ductum, quam ſpuma marina gaudere tradunt. Olim item præcipuus gurgitum luxus erat in piſcibus, id quod omnes libri teſtantur, quicunque vel apud Græcos, vel apud Latinos ſcripſerunt in hoc genere. Proinde congruet & in obſonatores. quòd Larus piſcium valde ſit appetens.

VSVS IN CIBIS.

> Laros cur non edamus.

LARI ideo nobis in cibum non veniunt, quoniam in veteri teſtamento ex tranſlatione ſeptuaginta, & Hieronymi, impuri iudicentur, tanquam rapaces aues, & piſcibus, & alijs etiam impuris, cadaueribus nimirum, circa littora viuentes, vel quod tam in mari, quàm in terra verſentur, & vtrinque cibum partum deuorent: verùm quod carne ſint macra, nigra, tetri odoris, ac penè abominanda.

VSVS IN MEDICINA.

> Cerebri uſus.
> Cordis uſ[us].
> Vetris uſus

CÆLIVS Aurelianus nonnullos in Epilepſia Gauiæ, ſiue Lari cerebrum ſiccatum, atque conciſum infantibus, vel pueris odorandum, perfectis autem ætatibus bibendum dare ſcribit admodum cyathi cum mulſo, & aceto tribus cyathis. Demetrius verò Conſtantinopolitanus, Accipitrem ægrum inter alia cor Lari cum ſanguine, & paucis de pectore carnibus comedere præcipit. Et rurſus. *Lari cor tantùm*, inquit, *& pectus voret Accipiter*. Cæteræ enim eius partes graues, & viroſæ ſunt. Kiranides Laro, & Alcyoni eaſdem tribuit facultates, eiusq; cor tenentem ad mulierem partu laborantem ingredi iubet: illamq; mox parituram: ſed ne quid aliud ſubſequatur, mox vt peperit illa, recedere. Ventrem quoque auis aridum coctum, & guſtatum concoctionem maximè confirmare.

PENNARVM VSVS.

PLVMARVM vſum non ignobilem, vt audio, terra Belgica cognoſcit; earum præſertim, quæ leuiores ſunt, ac circa collum, & alas adnaſcuntur. His enim lectos precioſos infarciunt, quos reliquis omnibus præferunt, etiam ijs qui ex lana Cygnea conſtant. Nam proprietate quadam occulta ſimulatq; mare intumeſcit, accreſcitq;, quod fieri ſolet circa pleniluniũ, hæ quoque plumæ, intumeſcunt, eriguntur q; & decumbentem ſubleuantes ſunt in cauſa, vt molliſſimè cubet.

DE LARO ALBO, MAIORE ET MINORE. Cap. V.

LARVM album, cùm nunquam obseruarim, nam quem album prius arbitrabar, pleriq; viri docti cinereum esse volunt; itaque & historiam eius, ac descriptionem ex alijs excipiam: maximè cùm de eo tantùm dicat Aristoteles, quòd ad mare victitat. Quidam, vt ait Ornithologus, in Germania vocant Seegallen, & Albucken. Fuerit autem hæc auis *Gauia illa peralba* Apuleo, *quæ*, inquit, *super fluctus marinos natat, demergit se prope ad Oceani profundum gremium*. Philes cum Ardea dissidere tradit: Petrus Bellonius de eo sic scribebat. Alborum Larorum bina sunt genera, maius nempe, & minus, de quo mox (Duorum quoque generum facere videtur Albertus, dum ait: *Alba quædam auis duorum generum, maior, & minor, volat super aquam, & aliquando residet, & natat in aqua, nostri Mere* (Ornithologus legit Mevv, idest Larus) *vocant, pisces venatur, & cadaueribus aquæ innatantibus vescitur*) Qui maritimos Galliæ portus Hablam, & Dieppan habitant, eiusmodi Laros, & cinereos quoque Maulues nuncupant. In maritimis vrbibus in officinis Artocreurgorum appensi conspiciuntur, quanquam nulli in cibum veniant. Cùm carnem eorum degustarem, non offendi tam ingrati saporis esse, vt vulgò fertur. Minor est cinereo, aspectuq; non iniucundus, & corporis pulchritudine ad Columbam albam accedens, quanquã mole corporis hanc vincere videatur, cùm alioqui pennis exutus, longè minus carnis obtineat. Niuis instar candidus est. Sub alis tamen aliquid habet cinerei. Oculi sunt grandiusculi, & nigro ambiuntur circulo. Propè aurium regiones vtrinque macula est nigra. Alis optimè instructus est: nam caudam longitudine superant. Crura, & rostrum, rubicunda, contrà ac in cinereo. Rectè cruribus insistit, posteriora corporis magis eleuata gestans, ita vt inferiora in arcum quasi curuari videantur. Rostrum est teres, & acutum, alarumq; extrema nigra. Hæc & quæ sequuntur Bellonius, qui pariter Larum album minorem describit fermè hoc modo. Statim atque frigora ingruere incipiunt, exiguum quoddam Larorum genus apparet in mediterraneis locis supra flumina volitans. A iam descripto diuersum esse clarum est, summitatem enim capitis nigram habet, minusq; corpore est, & cæteris Laris diutiùs in volando perseuerat. Nisi industria piscatorum caperetur, nunquam nisi per aërem volitantem esset conspicere. Captus intra biduum ferè cicuratur, facileq; nutritur, nihil non enim vescitur, intestinis, carne, & piscibus. Capitur hac arte. Ligneam aliquam crucem aquæ imponunt, & in quatuor eius angulis totidem virgulas visco illitas erigunt: in medio crucis frustulo carnis, vel pisciculo posito, ad quam escam descendens auis, & aquæ innatantem auferre volens alis suis visco irretita, ac affixa remanet: quo eodem modo Anates etiam falluntur, item Milui quandoque. Larus verò istiusmodi adeo clamosus est, vt aërem clamore suo percellat, & palustria, & ripas fluminum frequentantes tædio, ac molestia afficiat. Hucusq; Bellonius. Cuius posterior Larus meo iudicio Turneri, & Ornithologi Cepphus est. Neque verò id temerè iudicasse videar, eorum scripta super hac aue ex ipsomet Ornithologo deprompta hîc operæprecium est recensere. Recentiores Græci, inquit Turnerus, qui post Aristotelem scripserunt, Larum, & Cepphum eandem auem fecerunt, vt adagiorum author in adagio λάρος κέπφος, ex Aristophane, & eius interprete ostendit: sed Aristoteles distinguit libro octauo de historia animalium his verbis: Λάρος ὁ λευκὸς καὶ κέπφος. Iam quanam ratione authores istos conciliem nescio, nisi dicam, poëtas rerum peculiares, & proprias notas ac discrimina, philosophis multò negligentiùs obseruantes, aues corporis figura, natalibus, & victus ratione similes, licet manifestis notis differentes, easdem aues fecisse, quas seueriores philosophi ad amussim omnia expendentes, in diuersas species distinxerunt. Post hæc, quoniam Gaza Cepphum interpretatur Fulicam, recentiores autem alij Fulicam Vanellum auem interpretantur, quam Germani Kyuittam vocant, alij Gallinæ aquaticæ nigræ genus, cui alba in fronte macula, de qua nos suo loco scribemus, reprehensis vtrisque subdit: Sed iam restat, vt quam auem, Fulicam (Cepphum: ipse enim distinguit) esse iudicem, ostendam. Est auis marina, magnitudine Monedulæ, sed alis acutioribus, & longioribus, colore tota albo, excepto nigro, quem in capite gerit, cirro: rostro etiam, & pedibus puniceis. Hanc ego sæpius in mari nauigans consideraui, tum præsertim, cùm deficientem vento, vel flante contrario, emissa anchora,

ventum

Gauia alba Apulei.

Maulues.

Color.
Oculi.
Alæ.
Crura.
Rostrum.

Lari minoris descriptio.

Vt capiatur

Anates, & Milui vt capiantur.

Cepphus Turneri.

Cepphus Turnero quæ auis.

ventum quieſcentes expectauimus. Hæc ſtatim ſoluta anchora Gauijs comitata aduolat, ex purgamentis nauis eiectis, eſcæ nonnihil ſibi promittens: diutino clangore defatigata tandem Keph profert, vt Lari Cob; unde à noſtris marini Cobbi dicuntur. Hæc itaque Turnerus, qui hanc auem Germanicè ait appellari ein vvyſz Mevve, hoc eſt, Larum album, Anglicè à vvhitte Seemauvv, ideſt Larum marinum album, vel à Blacкcob. Vocant autem Angli Laros quoque Seecob, id eſt, Cobbos marinos, vt iam recitauimus. Hanc Turneri de Ceppho ſententiam quidam viri docti Germani confirmant: & Ornithologo quoque placet, hanc auem Cepphum eſſe, & eandem fortaſsis etiam Fulicam Plinij propter capitis cirros. Fulicam verò recentiorum longè aliam eſſe. Addit tamen idem Ornithologus, ſeſe in Laro aliquot huius auis (Lari) genera nominaturum, ex quibus num aliqua cum Ceppho, aut Catharracta conueniant, diligentiores, qui loca maritima habitant, adeuntúe, obſeruare monet. Verùm ſi quis deſcriptionem Turneri cum Belloniana conferat, ne hilum quidem hæſito, quin eidem ei aui, quam perperam Cepphum illi putant, competere ſit iudicaturus. Perperam ſanè Turnerus Gazæ, vt videtur verſionem ſecutus, Cepphum à Fulica non diſtinguit, præterea adagiorum authorem iniuſtè accuſat: nam ex eo, quod hęc nomina κέπφος λάρος in prouerbio coniunguntur, non inde tamen eſt neceſſe, vt eandem auem iudicauerit, quin magis inquit Ornithologus, quadrat, duas, ſed eiuſdem naturæ leuitatis ſcilicet, & ſtoliditatis aues ſimul nominari ad hominem ſtolidum, ac leuem, & clamoſum deſignandum: vt de improbis, & maſtigijs ſeruis ſimiliter, duæ aues diuerſæ quidem, ſed vtraque uariè punctis diſtincta, Attagen, & Numenius in prouerbio coniunguntur. Verùm ab adagiorum authore tantùm coniunctas has aues puto, non à ueterum quopiam. Quod denique poëtas confundere ſimul has volucres dicat, etiam verum non eſt, quando præter grammaticos quoſdam recentiores neminem ſit uidere, qui Larum cum Ceppho implicet; quod tamen, & ipſum facilè excuſatur, ſi Cepphus Laro congener ſit, ut ego reor.

[Margin: Cepphi vox Cobbi marini. — Fulica Plinij quæ Ornithologo. — Turneri error. — Attagen, & Numenius.]

DE LARIS CINEREIS. Cap. VI.

SYNONYMA.

ORNITHOLOGVS huic Laro pleraque ſynonyma à nobis Laro ſimpliciter attributa, competere exiſtimat. Ariſtoteli λάρος σποδοειδὴς, Latinis Larus cinereus, ſiue Gauia cinerea dicitur, Italis circa Comachium Crocalo, circa Comum Galedor: circa Lacum Verbanum, & alibi Galetra: Gallis, uti Ornithologus ſcribit, Gauian, uel Mouette, uel Glaumet: uel ut Bellonius habet Mouette cendree, uel ut Robertus Conſtantinus, Falcorde griſe, Griſard, Caniard, Colin, quæ tria poſteriora nomina Bellonius Laro ſimpliciter attribuit, ſed variant fortaſsis pro locorum diuerſitate: Sabaudis Grebe, vel Griaibe, vel Beque, vel Heyron, quanuis Ardeę potius id nomen cōueniat: Germanis ſuperioribus Meb, Mevv, Mieſz, Heluetijs priuatim Holbrot, Holbruder, vti circa Acronium lacum Alenbocк; inferioribus Germanis Cocкmaeu, vel Maeu: Anglis ſecob, ſeegell. Turcis Baharè. Albertus quaſdam aues coloris cinerei ab imitatione vocis Meancas dici ſcribit, quæ hi Lari fuerint, maximè cum aliàs Meaucus apud eum legatur. Quidam viri docti Germani Gauias cinereas Germanicè interpretantur Kybite, quæ colore, vt ſcribunt, cinereo propemodum nigricant; ventre albent, criſtam capite gerunt, amnes, & flumina petunt, victus cauſa. Ego nullam Gauiam criſtatam circa aquas dulces verſari adhuc cognouit. Kybitz verò vel Ornithologo teſte, Germani non has tantùm volucres, verumetiam vanellum appellant, quæ quidem auis criſtata eſt, ſed non Gauiarum generis, colore viridi ferè. Apud Friſios Larum hunc cinereum Ornithologus Kabel, vel Meevv vocari ſeſe audiuiſſe ſcribit, quæ ruſticos arantes ſequatur propter vermiculos: perquam φιλόστοργον eſſe in ſobolem, oua terna parere, idq; in magnis gregibus, ita vt aliquando ducenta, trecentaúe per interualla diſpoſitos habeant nidos: oua colore, & magnitudine ſimilia eſſe ouis auium, quæ ſchryen appellant. Bellonius in Græcia etiamnum Larum dici teſtatur.

[Margin: Gauia cinerea. — Crocalo. Galedor. — Meanca. Meauca. kybite. — Kabel.]

DESCRIPTIO.

GAVIA communior, inquit Ornithologus, apud nos huiusmodi est, Crura rubent, membranis digiti rubris sæpiuntur; rostrum quoque leuiter incuruum rubet. Magnitudo parum superat Columbam, oblongior. Alę magnæ, & oblongæ. Color vndique albus, in dorso tantùm, & alis cinereus. 10 Extremæ, & longiores alarum pennæ altero latere albæ sunt, altero partim albæ, partim nigræ. Tota leuis est, ac plumis abundat. parum carnis obtinet. Os etiam interius totum, & lingua rubent. Linguæ extremitas bifida est. Quæ descriptio optimè quidem meæ conuenit aui, sed crura, pedesq; in hac fuscescunt, vel leuiter ad ferrugineum cum quodam rubore accedunt: Bellonius quoque pedibus fuscis describit: sed rostri & pedum color fortasse variauerit: nam cùm nuperrimè eiusmodi Gauiam emptã cum alia iam ante aliquot annos depicta conferrem, rostro differre etiam reperi. In depicta enim illud erat ferè ferrugineum, in nouiter empta lutescebat. Comachio mihi aliquando amicus quidam meus scripsit, Martio mense pennas in capite nigrescere: cùm anteà candicent, eamq; nigredinem trimestri spatio, quo soboli incumbunt, perdurare, reliquis nouem mensibus candidas esse. In dissecta aue nihil quicquam peculiare obseruaui; nisi quod ossa 20 clauiculæ haberet lata, figura eadem, vt Onocrotalus. Verùm ne quid in hoc opere desideretur Bellonij quoque descriptionem afferre lubet. Larorum, inquit, bina genera veteres recensent: vnum cinereum, de quo modò sermo est, alterum album, de quo mox. Ambo è mari ad loca mediterranea secus lacus, & fluminum ripas volitant ([a]Aristoteles Larum cinereum quoque scribit lacus, & fluuios petere) Cinereus haud ab re nomen à colore obtinuit. Dorso enim toto cinerei coloris est, sed ventre, & inferna cauda albi. Crura & pedes sunt fusca, digitiq; membrana sæpiuntur, vt in Anseribus, & in Anatibus. Caput supremum omninò candicat, sed macula nigra vtrinque ad extremum oculi angulum insigne. Rostrum longiusculum, & aliquantulum velut arcuatum, introrsum cauum adinstar thecæ eius, qua reconditur nouacula, colore, vt in Ardea stellari corneo. Alarum extremum nigrum est, pręcipuè 30 quinq; pennarum remigum maiorum, quarum tamen prior exiguam tantùm nigram maculam obtinet. Posterior pedis digitus admodum est exiguus, vt vix digiti nomine sit dignus, caput aciculæ non excedens. Nulla alia similis magnitudinis auis hac leuior reperitur. Quanquam enim Gallinâ minor esse non videatur, nihilominus pennis spoliata Coturnicem non excedit; etiamsi sit voracissima. Aquis innatat, pedibus pro remis vtens. In Græcia ab ea piscis quidam nomen inuenit, quoniam hunc auidissimè deuoret. Color hiatus horis, & linguæ malo Assyrio similis est. Hactenus Bellonius. Ego præter iam descriptam alias quoque cinereas Gauias obseruaui: quarum prior hîc depicta superiori duplo minor ferè: vix enim spithamam excedit, dorso, & alis colore est leucopheo, siue cinereo, 40 sed longè intensiore, quàm in illa, & ad cerulæum quodammodo vergente: Remigum pennæ extrinsecus etiam cinereæ sunt, intrinsecus verò nigræ, sed vtrinque in extremitatibus albæ. Rostrum exilius pro portione corporis, parum arcuatum, nigrum. Capitis vertex posteriora versus nigricat. Pedes, tibiæ, membranaq; digitos intersepiens crocei coloris, vngues nigri: cætera auis est candidissima. Tertio loco positus Larus rostro, & cassiori, recto, acuto in fine, coloris miniacei, oculis quoque, & pedibus miniaceis, capite nigro, costis alarum, & remigibus albis, dorso, & in reliqua parte cinereis: cætera candicant. Postrema icon Lari est, pectore, & ventre ex albo cinereis, vti quoque alarum superiori parte: capite admodum magno, quod cinereus quidam velut torquis ambit, qui tamen ad ceruicem non peruenit, sed supra verticem medium defertur: deinde per ceruicem, & dorsum ex cinereo 50 ad cæruleum vergit. Plumæ, quæ remiges tegunt, ex albo, & cinereo misto tinguntur: remigum verò longiores nigræ sunt, pollicis longitudine caudam excedentes. Cauda cinerea est, in fine nigra, pedes, rostrum, & oculi ruffi, rostrum tamen in fine nigricat.

Crura. Rostrum. Magnitudo. Alæ. Color. Os.

Rostri, & pedum color variat.

Caput eis quandiù nigricet.

Descriptio ex Bellonio

[a] *Lib. 8. hist. cap. 3.*

Nominis ratio.

Pedes. Crura. Caput. Rostrum. Alæ.

Digitus posterior.

Leuitas.

Larus piscis.

Aliarum cinerearum Gauiarum descriptio.

Alæ. Rostrum.

Larus cinereus maior cum Damasonio stellato.

Larus cinereus minor.

Larus cinereus alter roſtro & pedibus rubris.

Larus albocinereus torque cinereo.

Sterna cum Polygono fœmina.

DE STERNA: Cap. VII.

Magnitudo. Mores.

TVRNERVS Anglus ex Larorum genere eſſe ſcribit & aliam paruam auem, quæ ſua lingua Sterna appelletur, & marinis Laris, ita ſimilis ſit, *vt* ſola magnitudine, & colore ab illis differre videatur. Eſſe autem marinis minorem, & nigriorem. Tota æſtate tam improbè clamoſam eſſe, quo tempore parturit, vt iuxta lacus, & paludes degẽtes, immodico clamore obtundat. Hancq; auem eſſe credit, cuius improba garrulitas adagio, *Larus parturit*, locum fecit. Volare ferè perpetuò ſuper lacus, & paludes; nunquam quieſcere, ſed prædę

ſemper

ſemper inhiare. Denique nidulari in denſis arundinetis. Hæc ille. In Hollandia præcipuè in diœceſi Delphenſi harum alitum quoque copiam eſſe, & æſtate per vrbem Delphenſem aquis vndiq; plenam frequentiſſimè volitare mihi iſthæc exaranti narrabat illius vrbis ciuis non indoctus, vocariq; nomine parum immutato Icſterre, quaſi Icſternam, nidulari in paludoſis, quibus eius vrbis agri ab vno latere plurimum abundant, & optimos, laudatiſſimoſq; ceſpites pro igne ſubminiſtrant. Friſij, referente Ornithologo, hanc eandem auem Stirn appellant, & aiunt eſſe coloris fuſci, clamoſam, Laro cinereo ab Ornithologo deſcripto minorem, minus albam, vertice nigro, cruribus, & roſtro etiam rubere. Circa Argentoratū Spyrer dicitur, Heluetijs Schnirring. Capitur, inquit, aliquādo viſco virgis illitis circa 10 Limagū. Ex alto ad prædā piſcium ſe demittit. Volant aliquādo frequentes nimiū clamoſæ.

Icſtarna. Stirn. Spyrer. Schnirring.

Larus piſcator Ornithologi cum marrubio aquatico, de quo agitur ſequenti capite.

20

30

40

50

DE LARO PISCATORE. Cap. VIII.

Fiſcherlin. Fel auis nomen. Deſcriptio.

ETSI Larorum genus omne piſcari,& piſcium præda victitare ſolet, inquit idem Ornithologus,hunc tamen priuatim piſcatorem circa Argentinam appellari audio, ein Fiſcherlin,circa Oppenhemium eandem,aut aliam certè ſimilem Gauiarum generis auem vulgò Fel vocitant. Albicare eam aiunt vertice nigro. Minor eſt hic quoque Laro cinereo,vertice nigro, vt Sterna, roſtro,& cruribus e fuſco pallidis: volatus celerrimi, & dum piſces captat etiam in aquam ſe mergens,quod Larus cinereus non facit. Sunt qui etiam Aquilæ ſpeciẽ, quæ circa paludes Anatibus,& piſcibus inſidiatur, piſcatorem (Fiſcher) Germanicè nominent. Hactenus de hac Laro Ornithologus. Ex hoc genere fuerit, cuius icon hîc infra datur, miſſus mihi pro Hirundine marina ſine alia deſcriptione.

Aquila piſcator dicta.

Hirundo marina.

DE LARO NIGRO. Cap. VIIII.

De hoc Laro nunquam mihi obseruato, idem Ornithologus sic scribit: Larus hic niger est rostro, capite, collo, pectore, ventre, & dorso parte superiore saltem (neq; enim ex pictura de toto iudicare licet) alis cinereis, vltra caudam extensis: cruribus leui rubore notatis. Circa Argẽtoratum Meyuogelin idest, auis Maij appellatur. Haud scio, an idem sit ille Larus niger, qui in Germania inferiore, vt circa Gandauum Branduogel nominatur, à colore nimirum: nam & ceruos, & vulpes colore nigricantes Germani vocant Brandthirtz, & brandtfuchs. Laro cinereó maiorem esse aiunt, & homines perquam auersari. Alibi Meuan nigram appellant ein Svvartzen Mevv, & forsan eadem Fulica veterum fuerit. Albertus qui dem Fulicæ, & Mergi nigri appellatione non Fulicam nostrã (ein Bollhinen, quę alia, quam Fulica veterum est) sed Larum nigrum mihi accipere videtur.

Descriptio. Meyuogelin. Branduogel. Brãdthirtz. Brãdtfuchs 10 Meua nigra. Fulica ueterum.

Larus niger cum gratiola.

DE

Larus niger fidipes cum plantagine aquatica.

DE LARIS FIDIPEDIBVS. Cap. X.

Rondon marin. Differentię Deſcriptio. Color. Alæ. Cauda. Pedes.

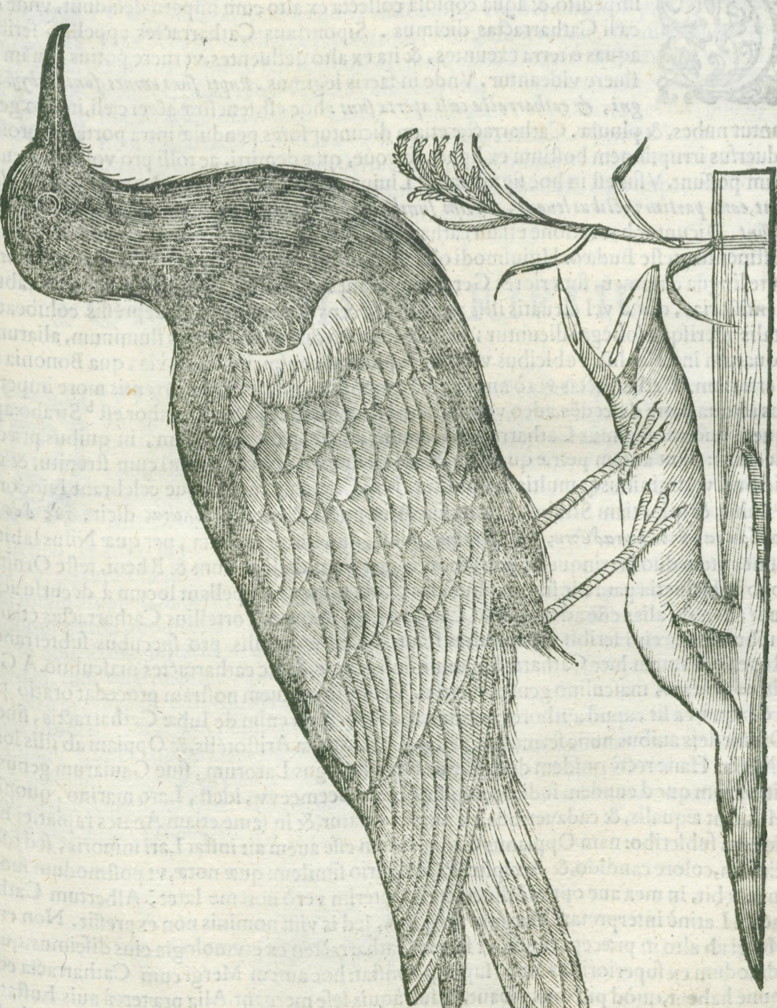
EIVSCEMODI aues, quòd corporis figura Hirundines quodammodo referant, nobis Rondoni marini, ideſt, Apodes marinæ nominantur. Sunt autem duorum, vt obſeruaui generum, licet colore parum admodum differant, alis nempe longis vnum, alterum breuibus. Quales quoque differentias in palmipedibus Laris obſeruauimus. Priori loco depicta, auis planè per alas, & pectus cinerea eſt, ſiue leucophea, alis maximis, vtpote, quę longitudine trium fermè digitorum caudam exuperant, & finem verſus nigricant. Cauda eſt breuiuſcula, cinerea, podex albus, pedum digiti ſatis longi, & inſignibus mucronibus armati,

mati, nigri, tibiæ breues etiam nigræ: oculi nigerrimi, vti caput totum, & collum etiam, nec non & rostrum, quod longiusculum est, & in extremo leuiter curuum. Altera auis eiusdem ferè magnitudinis est, sed alis longè breuioribus, & cauda è contrario multò longiori. Hanc aliquando in foro emptam sic breuiter descripsi. Magnitudo Merulæ æqualis, color fermè cinereus, caput nigrum: Longitudo à capite ad vropygium vsque dodrantalis, cauda palmum explet. Alarum costæ albescunt. Rostrum nigrum, gracile, aliquantulum recuruum. Pennæ, quæ sunt sub cauda candicant, pedes rubescunt, parui vt Hirundinibus, digiti quatuor, membranulæ quodam rudimento interiecto, vngues nigri, exiles, quoquo pacto incurui. Similem, vel fortè eandem auem Genuæ, vt audio Martin pescao appellant, licet 10 ijdem populi Ispidam hoc quoque nomine appellent.

Lari fidipedis alterius descriptio.

Martin pescao.

Larus fidipes alius alis breuioribus cum arundine vallatoria.

DE

DE CATHARRACTA.
Cap. XI.

Catharracta Ariſtotelis, & Oppiani.

IVba aues Diomedeas, teſte Plinio Catharractas vocat, ſed alia Catharracta eſt Ariſtotelis, ac Oppiani meo iudicio, de qua, cùm & Ornithologus Lari ſpeciem, vel ſaltem congenerem faciat, hoc loco videtur agendum eſſe. 10

ÆQVIVOCA.

Catharracta quid propriè ſignificat.

CATHARRACTÆ propriè ſunt loca petroſa, in quibus flumina curſu impedito, & aqua copioſa collecta ex alto cum impetu decidunt, vnde etiã cæli Catharractas dicimus. Sipontinus Catharractes appellari ſcribit, aquas è terra exeuntes, & ita ex alto defluentes, vt ruere potius, quàm defluere videantur. Vnde in ſacris legimus. *Rupti ſunt omnes fontes abyſſi magni, & catharractæ cœli apertæ ſunt:* hoc eſt, feneſtræ aërei cæli, in quo generantur nubes, & pluuiæ. Catharractæ etiam dicuntur fores pendulæ intra portas murorum 20 aduerſus irruptionem hoſtium ex ligno, ferroúe, quæ demitti, ac tolli pro voluntate cuſtodum poſſunt. Vſus eſt in hoc ſignificato [a] Liuius, dum ait: *Porta catharracta deiecta clauſa erat, eam partim vectibus leuant, partim funibus ſubducunt in tantum altitudinis, vt ſubire recti poſſint.* Dicuntur hac ratione etiam catharractæ obices, quibus aquæ curſus temperantur, & ſuſtinentur, teſte Budæo. Huiuſmodi obices multos in Hollandia eſſe audio, vocariq; indigete lingua dammen, ſuperiores Germani vocant Loszladen, vel Laſzladen, ideſt, tabulas demiſſorias, quòd vel eleuatis illis aqua in præceps dimittatur, vel depreſſis cohibeatur. Italis pleriſque ſoſtegni dicuntur; nam & in Italia quoque aduerſus fluminum, aliarumq; aquarum iniurias hiſce obicibus vtimur, & plurimi conſpiciuntur in via, qua Bononia itur Ferrariam. Catharractas verò amnis eſt Pamphiliæ, multum, & torrentis more impetuo- 30 ſus ab alta petra deſcẽdẽs, adeo vt longiſſimè ſtrepitus exaudiatur. Author eſt [b] Strabo: apud quem quoque legimus Catharractas Danubij, ideſt, partes quaſdam, in quibus præceps decurrit: Sunt autem petræ quædam, & veluti mons, per quæ ingenti cum ſtrepitu, & vorticibus, vertiginibusq; multis deuoluitur. Nili Catharractas quoque celebrant Diodorus, Plinius, & ipſe etiam Strabo. Dionyſius Afer poëta Blemyum κολώνας dicit, τοὺς δύο καταῤῥάκτας ἤτοι καταδέπους καὶ κρήμνους, ideſt, duo illa præcipitia, per quæ Nilus labitur. Sunt autem duo (vtrinque ſinguli) montes, per quos defluit. Sunt & Rheni, teſte Ornithologo in Heluetia paulò infra Scaphuſiam, Lauffen, inquit, appellant locum à decurſu aquarum, deinde alias eſſe ad oppidum Lauffenberg. Ioannes Tortellius Catharractas etiam à quibuſdam accipi ſcribit pro nubibus item ab alijs nonnullis pro ſpecubus ſubterraneis. 40 Reperitur autem hæc Catharracta fœminino genere, & hic catharractes maſculino. A Græcis καταράκτης maſculino genere dicitur. Vt modò ad auem noſtram procedat oratio profectò quæ ea ſit, apud authores nondum conſtat. Non enim de Iubæ Catharractis, ſiue de Diomedeis auibus nunc ſermo eſt. Sed de Catharracta Ariſtotelis, & Oppiani ab illis longe diuerſa. Hanc rectè quidem doctiſſimus Ornithologus Larorum, ſiue Gauiarum genus facit: verùm quod eundem iudicet cum Friſiorum Seemeevv, ideſt, Laro marino, quoniam Miluo ſit æqualis, & cadaueribus, vt putat, veſcatur, & in fame etiam Anates rapiat, ei neutiquam ſubſcribo: nam Oppianus Catharracten eſſe auem ait inſtar Lari minoris, ſed robuſtiorem, colore candido, & Accipitri Palumbario ſimilem: quæ notæ, vt poſtmodum ſuo loco patebit, in mea aue optimè illuceſcunt. Interim verò non me latet, Albertum Cathar- 50 racten Latinè interpretari Mergum magnum, ſed is vim nominis non expreſſit. Non enim Mergi ab alto in præceps ruunt, vt facere Catharracten ex etymologia eius diſcimus, quemadmodum ex ſuperioribus ſatis, ſuperq; conſtat: hoc autem Mergi cum Catharracta commune habent, quòd piſcibus viuant, & ſub aquis ſeſe mergant, Alia præterea auis Euſtathio Catharracta eſt, & [c] cui eadem nomenclatura optimè conuenit, ὄρνεον nempe ἀετῶδες, ὡς ἄνωθεν καταῤῥάσσον ἐν τῷ θηρεύειν τὰ ὄρνεα, id eſt, *auis Aquilæ ſimilis, è ſublimi cum impetu rectà aues inuadens:* quæ fortè Haliætus fuerit, quem Plinius ſcribit ex alto ſeſe, viſoq; in mare piſce, præcipitem in mare ruere: vel fortè Harpe dicitur Varrino, quam ait, vel Millum eſſe,

vel

Catharracta quid propriè ſignificat.

[a] Lib. 7. Belli Punici.

Damme Hollandis quid. Soſtegni.

Catharractes amnis. [b] Lib. 7.

Catharracta Danubij.

Lauffen.

Catharracta quæ auis.

Larus marinus Friſiorum.

Mergus magnus. Catharracta quæ auis Euſtathio.

[c] In Comm. in Dionyſ.

Haliætus. Harpe quæ auis.

vel Aquilæ similem, & in sublime euectam, facilè quo libet, cum impetu rectà se demittere. Nos quoque Harpen Milui genus esse suo loco docuimus. Cæterùm non ineptè omne rapacium auium genus, Catharracta dici possit. omnes enim prædam inuasuræ deorsum in præceps labuntur, ruuntq; ita tradit Sophocles alibi etiam de Harpyijs, vt testantur Hesychius, & Varrinus. Nonnulli quoque eodem sensu Catharracten interpretantur Falconem album, fortè quod magis, quàm cæteræ sese ad prædam præcipitet: nam & Crescentiensis tradit de eodem, in conspectam Anatem, aut aliam auem instar sagittæ clausis oculis vngue posteriore lacerandam descendere.

Quæ aues Catharractę dici possint. a In Lacoonte. Aquila. Harpyię. Falco alb^9

10

SYNONYMA.

DIVVS Hieronymus Leuitici vndecimo, vbi Septuaginta pro Hebraica voce Schalac Catharracten vertunt, Mergulum reddit, sicuti alibi fusiùs diximus. Ijdem septuaginta decimoquarto Deuter. Hebraicam vocem Kaath Catharracten vertunt, Hieronymus Mergulum, alij aliter: sed & hoc alias annotauimus. Latinè Catharractes, vel Catarractes dici potest, item Catarracta, vt Gaza ex Aristotele transtulit. Ornithologus rectè per ρ simplex scribi arbitratur, cùm scilicet deriuetur à præpositione κατά, & verbo ἀράσσω, & rursus per duplex ρ à verbo eiusdem significationis ῥάσσω, quod est, cum impeto decido. καταῤῥάκτης, ὁρμητικὸς Varrinus. Ornithologus legit καταράκτης.

Schalac. Kaath.

20

FORMA. DESCRIPTIO.

30

OPPIANVS, apud quem solum Catharracten descriptam inuenias, *auem* ait, *esse instar Lari minoris*, (hoc est, vt ego conijcio, magnitudine ferè equalis: mea autem auis eâ, quam Larum simpliciter vocaui, minor est, cinereo ferè compar) *robustiorem*, *colore candido*, *Accipitri Palumbario similem*. Quanquam verò hæc mea auis candida non sit, Accipitrem tamen Palumbarium exactè exprimit, vt vix discernas: pronè enim vt hîc per alas, dorsum, betico, & albo, & luteo mixtis variegatur, supinè tota alba est, maculis beticis distincta, vt pictura ostendit. a Aristoteles quoque Accipitre minorem esse scripsit, item gulam totam amplam habere, & latam, quæ postrema nota meæ aui quadrat optimè, licet alioqui cæteri quoque Lari latam, & amplam gulam habeant. Arbitror autem Aristotelem non ob magnitudinem tantùm Accipitri assimilasse, sed ob macularum varietatem etiam, tum verò maximè, quòd ferè Accipitris more prædam rapiat: ad quam rapiendam rostro prædita est, longè pruportione corporis crasso, ac robusto, acuto, & supra non modicè adunco. Est autem pollicem crassum, coloris aterrimi. Collum etiam est oblongiusculum: Caput, quàm Laris minus, alæ longitudine caudæ extremitati respondent. Cauda palmam longa, nigrescit. Coxæ ad crura vsque plumis testæ, contrà ac in Laris, quibus prope crura nuda sunt. Tibiæ, pedes, & membrana eos intersæpiens coloris cinereis, vngues nigri, adunci, parui.

a 9. Hist. 12. & 3. c. vlti. Cur Accipitri assimiletur. Collum. Caput. Alę. Cauda. Coxæ. Tibiæ. Pedes.

40

50

Catharracta cum Stratiore aquatico.

LOCVS.

ARISTOTELES[a] Catharracten in mari victitare scribit, innuens fortassis ad fluuios, vel ad stagna non accedere, præcipuè cùm in potu aqua marina, non vt cæteræ aues, fluuiatili, & fontana vti aliàs affirmet: Oppianus etiam scopulis, & littoribus, & petris, quas chærades vocant, supra aquam eminentibus insidere ait. Et Suidas denique Catharracten marinis animalibus annumerat. Mea autem auis quoque, vt audio, tantùm maritima colit.

[a] 9. Hist. 12.

VICTVS.

IN potu aqua marina tantùm vti, diximus modò ex[a] Aristotele. Oppianus scribit, Catharracten, vbi pisces aliquot natantes viderit, (perspicacissimus enim, inquit, est vel ad fundum vsque maris) altiùs volare, & pennis omnibus contractis à mare tanquam delapsum per medium aëris interuallum quouis telo celeriùs ferri, & ad vlnæ, seu passus (ὀργυιᾶς) spatium immergi, donec comprehensum piscem extraxerit, huncq; mox euolantem deuorare adhuc palpitantem. Meminit eiusdem lapsus[b] Aristoteles, & cum ita sese aquæ ingurgitauit auis, asserit non minus temporis manere, quàm quo spacium transieris iugeri. Author est etiam idem Oppianus, qui exactè huius auis historiam tradidit, pisces captare exiguos: deinde cùm adoleuerunt, maiores inuadere.

[a] 9. Hist. c. 12. vt pisces capiat.

[b] 9. Hist. cap. 12.

NIDVS. INCVBATVS. EDVCATIO.

MIRVM quidem harum auium modum incubandi esse prodidit Oppianus, nimirum eiusmodi. Fucum, aut algam ouis super petram insternunt, nec aliter fouent, sed ventis semper exposita relinquunt: prætereà sic etiam tractant oua sua: mas illa, unde marem conijcit procreandum, fœmina, vnde fœminam in sublime ferunt vnguibus comprehensa, inde mittunt in pelagus, atque hoc subinde repetunt per dies aliquot. Hoc motu concalfactis ouis pulli excluduntur. Quòd verò ad fętuum educationem pertinet, tradit idem author, pullos, mox vt lucem aspexerint, nulla in nidis mora, parentes volatu sequi contendere: à parentibus autem susceptos in mare demitti, & rursus ilicò extrahi, vt sic faciliùs auxilio parentum hoc genus exercitij ipsis reddatur. Itaque non ineptè comparaueris eos filijs agricolæ alicuius grauem annis patrem sequentibus: quorum alter imposito bubus aratro terram proscindit, pręit alter, & sulcis semina committit: operantibus pater docens simul & gaudens assistit.

CORPORIS AFFECTVS.

MORS illis eodem Oppiano teste, grauior, quàm vlli ambiguæ vitæ auium contingit. Acies enim oculorum senio confectis obtusa, in causa est, vt in mare se præcipites ferri ad piscium prædam arbitrantes, scopulis, ac præcipitijs illidantur, & pereant.

CAPIENDI RATIO.

CATHARRACTAS imaginibus piscium super tabulas positis capiunt. Nam dum impetu in illas ceu viuos pisces feruntur, illisi pereunt. Oppianus.

VSVS IN CIBO.

Cur in cibo prohibitæ.

CATHARRACTES interdictus eſt cibus in biblijs ex traductione Septuaginta interpretum Leuitici vndecimo, & Deuteronomij decimoquarto. Procopius rationem reddit, eò quòd aues ſint piſcium voraces, & eorum rapinę inhient. Chriſtiani verò non ideo eas reijcimus, ſed quòd carnem habeant Larorum more tetram, & abominandam.

DE CEPPHO. Cap. XII.

AEQVIVOCA.

Gazæ error.

EX ijs, quæ de Ceppho aue prodita memoriæ reliquit Ariſtoteles, quæ ſuis locis in hoc tractatu citabo, nihil aliud colligitur, quàm quod maritima auis ſit, quare perperam mea ſententia Theodorus Gaza philoſophi communis interpres non rectè Fulicam tranſtulit, quanquam Virgilius eo loco, quo Aratus Cepphum nominat, nominet Fulicam. Fulica enim maritima loca non incolit, ſed lacus: nec piſciuora eſt, inque ijs Cygnorum, & Anſerum more quælibet in cibum quæritat, & antiquum, aut ſaltem antiquo ſimillimum nomen retinet apud nos Italos, qui etiamnum quædam, maximè nomina plantarum, animalium, aliarumq; rerum naturalium ab antiquis impoſita retinemus: Folega enim quaſi Fulica nobis dicitur. Sed videamus, qui errores ex Gazæ traductione ſequuti ſint. Ea Bellonio in primis impoſuit: nam Fulicam eam ipſam, quam dixi nobis Folegam vocari, Græcè Cepphum, Latinè Fulicam nuncupari aſſeuerat: quidam Anglus Cepphum quoque Latinè interpretatur Fulicam: hanc verò ex Larorum marinorum genere eſſe ait: quam ego adductis & eius viri, & Bellonij verbis, Larum album eſſe oſtendi. Ornithologus, ſicuti eodem loco ſignificaui, cuiuſdam Angli Fulicam veterum Cepphum eſſe admittit, ſed in eo Anglum illum accuſat, quod Latinè vocet Fulicam. Eſt enim eiuſdem mecum ſententiæ: quod noſtra Folega ſit Fulica veterum. Alij, vt Scholiaſtes Ariſtophanes, Suidas, & Varrinus Cepphum cum Laro eundem faciunt, cùm alioqui Ariſtoteles diſtinguat. [a] Pierius Valerianus diuerſas aues eſſe inde ſuſpicatur, quòd Laro longè aliud ſit ingenium, quàm Ceppho. Cepphus enim, inquit, ad cibum quæcunque ſectatur, vt etiam marina ſit ſpuma contentus: Larus verò inter voraciſſimas numeratur, omniuorumq; animal eſſe fertur, vnde ſit à veteribus Herculi ſacrificatus, quē helluonem maximum fuiſſe prędicant. Hæc ille, ſed quæ itaque Cepphus ſit, non explicat. Ne ergo ſtudioſi harum rerum nullam auem habeant pro Ceppho, depingam ego aliam auem maritimam, quam ſemper Laro congenerem nominaui propter ſimilitudinem, cuius ſanè auis, nulli, quod nouerim, hactenus meminere, quam ſi quis pro Ceppho velit accipere, non contendam. Eſſe etiam quadrupes Cepphus dictum habemus apud [b] Plinium, quod Pompeius ex Ægypto deportatum Romanis oſtenderit, cuius pedes poſteriores humanis pedibus, priores manibus erant ſimiles. Idem negat poſteà Romæ viſum.

Folega. — Quorundã error. — Fulica veterum. — [a] Lib. 3. Hierogl. — Cepphus authoris. — [b] Li. 8. c. 19. — Cepphus quadrupes.

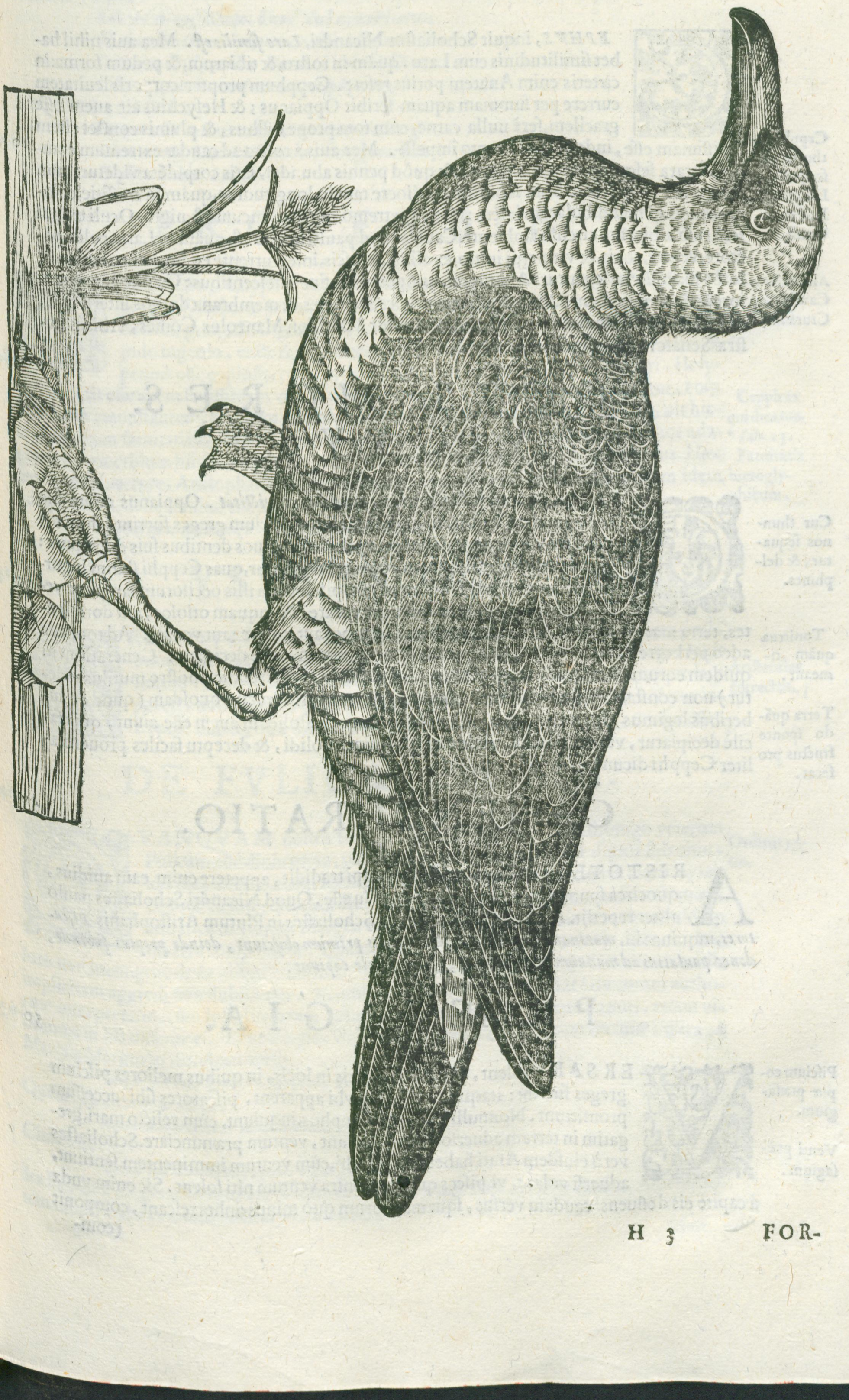
SYNONYMA.

Cepphi etymologia. — Ciris Ornithologo quæ auis.

Κέπφος vocatur Ariſtoteli. Inuenio etiam apud Varrinũ κέμφος ſcribi pro eadem aue: alibi quoque ita habet ἁλιάποδα, τὸν κέμφον, ἢ θαλάττιον ὄρνιν. Cepphus autem ab ipſa leuitate nomen habet, vt κέπφος παρὰ τοῦ κεφότητος, teſte Oppiano, dicamus. Plumis enim, vt ait Scholiaſtes Ariſtophanis, abundat, carne exigua præditus. Ornithologus arbitratur Cirim, vel Cirrhim, in quam Scylla ab Ouidio, alijsq; poëtis conuerſa dicitur, Cepphum, vel ei cōgenerem eſſe, quoniam leuiſſimo etiam volatu patrem Minoem in Niſum immutatum fugere ſuper mare volitando dicatur. Ego potius Scaligeri ſuper hac aue opinionem amplector, de qua vide in Alauda, atq; inter Ardeas. Hiſpanus quidam Cepphum ſua lingua, referente Ornithologo, interpretabatur Cercetam; ſed hoc nominis Querquedulæ potiùs conuenire putat.

FOR-

Lari genus aliud, Cepphus fortè Arist. cum cypero?

FORMA. DESCRIPTIO.

CEPHVS, inquit Scholiaſtes Nicandri, *Laro ſimilis eſt*. Mea auis nihil habet ſimilitudinis cum Laro, quàm in roſtro,& tibiarum,& pedum forma: in cæteris enim Anatem potiùs refert. Cepphum propter corporis leuitatem currere per ſummam aquam ſcribit Oppianus; & Heſychius ait auem eſſe gracilem, ferè nulla carne, cùm tota prope oſſibus, & plumis conſtet: item leuiſſimam eſſe, indeq; facilè vento impelli. Mea auis à roſtro ad caudæ extremum commenſurata ſeſquiſpitamam longa eſt,& quòd pennis abundet, ſatis corpulêta videtur; cùm tamen res aliter ſeſe habeat. Roſtrum mediocre tam in longitudine, quàm in craſſitie, colore corneo ad mandibularum latera ruffo, in extremo, quod aduncum eſt, nigro. Oculi exigui ferè ruffi albicante circulo ambiente. Caput, quod paulò minùs eſt, quàm in Laris, collo, pectore, ventre, coxis,& vropygij initio, ex albis,& fuſcis, intercurrente etiam colore betico,& luteo maculis variegantur. Alæ nigreſcunt, pennis in fine luteſcentibus: Caudæ pennę maiores etiam nigreſcunt. Crura,& tibiæ virideſcunt. Pedes,& membrana digitos interſecans, fuſceſcunt. Eiuſmodi auem mihi communicauit Marchion Manzolus Comes, vrbiſq; noſtræ Senator ampliſſimus.

Cepphi authoris deſcriptio. Longitudo. Roſtrum. Oculi. Alæ. Cauda. Crura.

LOCVS. MORES. VICTVS.

CEPPHVS, inquit Ariſtoteles, *apud Mare victitat*. Oppianus etiam his locis gaudere ſcribit, in quibus meliores piſcium greges fuerint, thunnos verò maximè comitari, propter piſciculos, quos dentibus ſuis diſcerpunt: quòd carunculæ aliquot in aquis relinquantur, quas Cepphi ſtatim ingurgitent: ſequi etiam Delphines, & piſcium ab illis occiſorum ſanguine veſci, item maris quoque ſpumam vorare. Nunquam otioſos, aut dormientes, terra mariq; ab aliquo facilè deprehendi: ſemper aut volare: aut venari. Ad tonitrua adeo perhorreſcere, vt eorum ſonitu exaudito ex aëre in mare decidant. Generationem quidem eorum ex mariné, an ex aëre ſit (locus hic in Græco codice noſtro mutilus videtur) non conſtare; nam terra etiam, inquit, cùm tonuerit, fructus quoſdam (quod de tuberibus legimus) ſponte emittit. Cepphum quoque ſtolidam auem eſſe aiunt, quia facilè decipiatur, vt mox patebit, vnde etiam homines ſtolidi, & deceptu faciles prouerbialiter Cepphi dicuntur.

Cur thunnos ſequatur, & delphines. Tonitrua quàm timeant. Terra quãdo ſponte fructus proferat.

CAPIENDI RATIO.

ARISTOTELES Cepphos ſpuma capi tradidit, appetere enim eam auidiùs, quocirca ſpuma inſperſa eos venari in vſu eſſe. Quod Nicandri Scholiaſtes paulò aliter repetijt. Aliter rurſus Suidas, & Scholiaſtes in Plutum Ariſtophanis *Piſcatores*, inquiunt hi, *marinam ſpumam Cepphis eminus primùm obijciunt, deinde propius ſubinde, donec paulatim ad manum vſque illiciant, & ita facilè capiunt*.

PRÆSAGIA.

VERSARI ſolent, teſte Oppiano ijs in locis, in quibus meliores piſcium greges fuerint: itaque proſperum vbi apparent, piſcatores ſibi succeſſum promittunt. Nonnulli ex Arato Cepphos, inquiunt, cùm relicto mari, gregatim in terram aduerſo vento reuolant, ventum prænunciare. Scholiaſtes verò eiuſdem Arati habet ſic: Cepphi, cùm ventum imminentem ſentiunt, aduerſi volant, vt piſces quoque contra ventum niti ſolent. Sic enim vnda à capite eis defluens caudam verſus, ſquamas eorum quò minus inhorreſcant, componit

Piſcium copiæ præſagium. Venti præſagium.

(com-

(complanat) ſic & Cepphi gregatim contra ventum volantes, ne illum ſequentibus pennæ, ac plumæ peruertantur, & rigeant, venti imminentis indicium præbent. Arati carmina ita ſe habent:

> Καὶ πότε καὶ κέπφοι ὁπότ᾽ εὔδιοι ποτέωνται,
> Ἀντία μελλόντων ἀνέμων εἰληδὰ φέρονται.
> Πολλάκι δ᾽ ἀγριάδες νῆσσαι, ἢ εἰν ἁλὶ δῖναι
> Αἴθυιαι χερσαῖα τινάσσονται πτερύγεσσιν.

Vergilius ita reddidit.

> *Cum medio celeres volitant ex æquore Mergi,*
> *Clamoremq́; ferunt ad littora, cumq́; marinæ*
> *In ſicco ludunt Fulicæ.*

PROVERBIA.

Κέπφος ὠδίνει, Cepphus parturit. Author adagiorum Larum vertit, quod non probo: Dicebatur huiuſmodi adagium in eos, qui pollicentur ingentia, deinde nihil promiſſis dignum prӕſtant. Aiunt enim Cepphum auiculam eſſe ſtupido ingenio, vnde & in prouerbium ſtoliditatis abijt. Alij aiunt plumis, & pennis eſſe copioſis, corpore puſillo, & cùm parturit, valde vociferari. Heſychius tradit eſſe auem leuiſſimam circa mare verſantem, quæ facilè vento moueatur, eoq́; hominem inconſtantem, ac leuem Cepphum dici. [a] Pierius Valerianus Cepphum, ait hieroglyphicum fatuitatis, & ſtuporis, quo animal hoc egregiè laboret. Cæterùm author adagiorum prouerbium hinc natum putat, vbi quis magna præ ſe fert, puſilla præſtiturus. Hæc ferè ſcribit interpres Ariſtophanis in comœdiam Pacem. Repetit author adagiorum idem adagium, vbi dicit confine eſſe illi.

Cepphus parturit in quos dicatur.

Cepphus qui dicatur.

[a] Lib. 23.

Fatuitatis hieroglyphicum.

> *Parturiunt montes, naſcetur ridiculus mus.*

VSVS IN CIBO.

ARISTOTELES ex translatione Gazæ carnem ait Cepphorum probi odoris eſſe, excepta parte poſteriore, quæ ſola lituum (Ornithologus legit limum: Græcè ſcribitur θῖνης, malim θῖνος, ideſt littus & ſic quoque legi poteſt; non limum, quanquam eodem ſenſu in Gazæ verſione. Vetus interpres habet, quæ ſola fœtet,) olet: item pingueſcere ſatis, & eſui eſſe.

Ariſtoteles correctus.

DE FVLICA. Cap. XIII.

QVANQVAM noſtra Folega, quam vnà cum Ornithologo veterum Fulicam eſſe diuinamus, palmipes non ſit, habet tamen digitis ſuis annexas membranas, eaſq́; latiuſculas, quarum opera natando vix alteri, quæcunque ea ſit, cedit, quin diutiùs in aquis, quàm vel Anas, Anſer, reliquæq́; aquaticæ, ſi aliquot Mergos excipias, perſeuerat; adeo vt rarò admodum in terra conſpiciatur. Quamobrem cùm ſuprà eius mentio facta ſit, hoc loco non incongruè de ea aliquid dicemus, rem arduam, multiſq́;, ijſq́; difficillimis nodis implicitam aggredi non dubitantes. Magno enim labore nobis conſtat Græcorum authorum interpretatio, cùm ipſa literarum culmina, quorumq́; authoritate ſtamus, etiam videamus in his diſſentire. Et ne longiùs digrediar, Ἐρωδιὸς à Cicerone vertitur Fulica, à Marone Mergus in illo Arati verſu.

Ordinis ratio.

> Καὶ δ᾽ ἂν ἐπὶ ξηρὴν ὁ ἐρῳδιὸς οὐ κατὰ κόσμον.

Quem ipſe Maro ſic vertit.

> *Cum medio celeres reuolant ex æquore Mergi.*

Cicero ſic:

> *Cana fulix itidem fugiens è gurgite ponti.*

Ita Erodius Virgilio Mergus eſt, Ciceroni Fulica, Plinio verò, & alijs Ardea, Auieno autem modò Fulica, modò Ardea, vt cùm ſcribit:

Cum

Cùm procera ſalum repetit clangore frequenti

Ardea. Quo loco Aratus Ἐρωδιὸς habet. Fulica verò cùm ſic transfert:

Et cum parua Fulix trepido petit arua volatu.

D.Auguſtinus Ἐρωδιὸν etiam Fulicam tranſtulit, ex Plinio fortaſſis. Hic enim ſcribit, naturam Fulicarum generi cirros (in capite) dediſſe: quod Ardeis competit. Idem Plinius vbi ex authoritate Iubæ Diomedeas albis Fulicis ſimiles eſſe tradit, videtur Fulicas omnes albas facere: nam non de eo, quod rariùs, ſed frequentiùs accidit, in genere loquuntur claſſici ſcriptores: quare nec omnes Ardeæ Plinio Fulicæ dicentur, ſed albæ tantùm. Sic Cepphum aliqui Fulicam, alij alias aues interpretantur: nam illud. Καὶ πότε καὶ κέπφοι, &c. Virgilius ſic vertit:

———— Notasq́ paludes

Deſerit, atque altam ſupra volat Ardea nubem.

Auienus ſic:

Mox picturati conuertit pectoris artus

Sturnus edax, premat vt tenuas vis obuia plumas.

Ita Cepphus Maroni eſt Ardea, Auieno, quod mihi mirum videtur, Sturnus. Theodorus Gaza pro Ceppho apud [a] Ariſtotelem alibi Fulicam transfert, alibi apud eundem pro Ἐρωδιοὶ vertit Fulicæ, vel potiùs Ardeolæ, quaſi dubitans, vtro modo rectiùs verteret. Porrò vbi Aratus habet Αἴθυιαι, Virgilius Fulicam traducit.

[a] *Lib. de inceſſu anim.*

In ſicco ludunt Fulicæ.

Rurſus Plinius cuipiam videretur Ὀλολυγόνα Fulicam interpretari: nam quod ſcribit: *Et Fulicæ matutino clangore tempeſtatis ſigna ſunt*, eſſe quiſpiam putaret, quod ſcripſit Aratus Ἢ τρύζειν ὄρθριον ἐρημαίη Ὀλολυγών. Sed potiùs Theophraſtum interpretatur, ſcribentem: καὶ ἐρωδιὸς ὄρθριον φθεγγόμενος ὕδωρ ἢ πνεῦμα σημαίνει. Poſſem plura eiuſcemodi loca in medium afferre, ſed vereor, ne plura afferens lectori tenebras offundam. Nonnullos tamen nequeo non multis nominibus reprehendere, qui Phenem, quæ Oſſifraga eſt, Fulicā ineptiſſimè interpretantur; quemadmodum facit interpres Galeni pro Niſſa, ideſt, Anate, Quamobrem hæc, & plurima alia attentos, ac probos lectores admonent, vt in optimis quibusq́; Grȩcis authoribus legendis codicum fidem diligenter examinent, Latinosq́; cum his conferant. Aduertendum autem etiam eſt in locis à me citatis quàm plurimis verborum ſignificationem exactam Poëtas non perquirere, vt pote qui metris, vel numeris aſtrictiores oratoribus verborum licentia liberiores ſunt, nomenq́; aliud pro alio ſimilem rem ſignificante ſæpe ſtatuunt. Cùm itaque nihil quicquam certi, quod ad Fulicæ notionem attinet ex veteribus tam diuerſimodè quæ de ea prodiderunt, tradentibus, expiſcari liceat, mirum non eſt ſi alij aliam auem eſſe ſint arbitrati. Bellonius eandem quidem auem, quam ego depingo, ſed dum Cepphum Ariſtotelis eſſe putat, à me plurimùm diſſentit, vt antè monui. Cur verò hanc veterum Fulicam eſſe aſſeram, nullum aliud magis efficax argumentum habeo, quàm quod etiam apud nos vetus quodammodo nomen Latinum retinuerit, vti quoque in Græcia. Scio diſſentire à nobis in primis Virgilium, qui Fulicam marinam cognominat, cùm noſtra lacuſtris tantùm ſit. Sed quemadmodum lacuſtris duplex genus eſt, quid vetat etiam marinam poſſe dari, ſicuti apud Græcos Larus: vel ſi hoc non admittatur, dicam, quod certiſſimum eſt, poëtam eo loci Aratum vertiſſe, qui Αἴθυιαν, ideſt, Mergum, non Fulicam nominat: is autem & marinus, & lacuſtris eſt. Germanorum Kyuitta, ſiue noſter Pauoncellus, neutiquam eſſe poteſt Fulica, vt nonnulli volunt: nam neque marina, neque palmipes eſt.

SYNONYMA.

SCHACHAPH Hebraicam vocem Deuteronomij 14. D. Hieronymus Fulicam interpretatur: Septuaginta λάρον, ideſt, Larum, ſicut in Bubone, ni fallor, annotaui: Pro Chaſida dictione pariter Hebraica, quam pleriq; Ciconiam eſſe aſſerunt, Arnobius, & Auguſtinus pſalmo 104. tranſtulerunt Fulicam. Fulica noſtra, cum noſtro iudicio κέπφος Ariſtotelis non ſit, Græco nomine caret: hodie tamen Græco ſermone loquentibus λόφα per literarum tranſpoſitionem, quaſi Fulica appellatur, Ciceroni etiam Fulix. [a] Iſidorus hâc nobis Fulicæ etymologiam, ſed cuius authoritate non video, ſcriptam reliquit, ita dictam inquiens, quòd caro eius leporinam ſapiat. Alij à furuo, ideſt, nigro colore nomen meruiſſe

[a] *Lib. 12. etymol. c. 7.*

ſe volunt, quod etymum magis congruit. Porrò Kiranidi hæc auis Phalaris vocatur, vt liquet ex addita deſcriptione. Phalaris, inquit, eius interpres, auis eſt, quæ dicitur Alba frons: nam tota nigra eſt, & frontem totam albam habet: inuenitur autem in fluuijs, & ſtagnis. Sic ille. Albertus etiam Mergum nigrum vocari ſcripſit, item pullum aquæ, & pullum aquaticum. Italis, vt dictum eſt, nominatur Folega: quam vocem indoctiores nonnulli libris ſuis tanquam Latinum inſeruere, item Follega, & Follata, Arnoldus Villanouanus etiam Fulca, & Fulſa: Gallis Foulque (Monſpeſſuli hoc nomine marinas tantùm quaſdam aues vocari ſeſe audiuiſſe refert Ornithologus, diuerſas à noſtris) alijs Foulcre. Ornithologus Pariſijs diable ideſt, diabolum à nigro colore dici ait: Sed Bellonius Gallus aliud Fulicæ genus, vt pòſt patebit, ita ibi nominari aſſerit. Alibi in Gallia Fulica noſtra appellatur Pulle d'eau, ideſt, pullus aquaticus, ſicuti Italis quoque circa Verbanum Lacum Polon, vel Pullon. Neocomi dicitur Belleque: Heluetijs ein Bollhinen, vel Belchinen, circa lacum Acronium, ein Belch: quæ nomina facta videnter, vel ab Italicis Folega, Pullon, vel Gallicis pulle d'eau, Belleque: alijs Florn, vt circa Francfordiam ad Mœnum: alijs à macula alba frontis, quæ raſum ſacerdotis verticem refert, Pfaff: Sueuis Bleſz, Bleſſing. Georgius Agricola interpretatur Vvaſſerhun, ideſt, Gallinam aquaticam, quòd corporis magnitudine accedat: vnde, & Rothennle alicubi appellatur, ideſt, Gallina arundinum. Sunt qui etiam Germanicè reddant Hagelganſz, i deſt, Anſerem grandinis, neſcio qua ratione, alij Taucher, ideſt, Mergum, nimis communi vocabulo: alij Svvartztaucher, ideſt, Mergum nigrum. Roſtochij vocant Zapp. Hollandi een Meercoot, nam lacum ſua lingua meer appellant. Dubitat verò Ornitologus, an hęc ſit Fulica maior, vel Phalacrocorax: nam, inquit, à Friſijs genus Fulicæ maius, & marinum audio nominari Marcol, de quo mox ſubinde dicam. Sed vt ab Hollando quodam non indocto viro, intellexi, Meercoot Hollandis nihil aliud eſt, quàm noſtra Fulica: Illyrijs Lyſκa dicitur, etſi ita quidam Phalacrocoracem interpretentur, vel Coruum aquaticum. Polonis Kacza, vel Dzικa.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

FVLICA noſtra continuè in aquis obuerſatur dulcibus, quare aquaticarum auium genus eſt, ſed palmipedibusnè potiùs, an fiſſipedibus aſcribenda ſit, dubium videtur: nam nec fiſſipes eſt omnino, nec palmipes, vt ſuprà monui. Ego palmipedibus potius annumerarem, maximè propter perpetuas in aqua moras. Eſt, inquit Albertus, de genere Mergorum, in mari, & circa ſtagna degens, nec vagatur, per diuerſa volitans, ſed in loco generationis manet. Tunc enim in profundum maris natat, & ludit. Nidificat in petris, quas aqua circumfluit, vbi & ciborum theſauros recondit, vnde etiam extraneis auibus liberaliter impertitur. Videntur autem hæc omnia ad Mergi naturam referenda. Arbitrorq; omnino Albertum Mergi nigri nomine (ſic enim ipſi vocari dixi) & Fulicæ, non Fulicam noſtram, de qua ſermo eſt, ſed Larum nigrum accipere, de quo ſuprà egimus. Ornithologus à Friſijs genus quoddam Fulicæ maius, & marinum ſe ſcribit audiuiſſe nominari Marcol: quas aues dicant Coruorum inſtar exoſas eſſe, quòd cadaueribus paſcantur, parere inter arundines, nidum ab accolis perforari, oua eximi, vno tantùm relicto in abſentia matris: illam reuerſam oua per foramen cecidiſſe ſuſpicari, & alia parere: ijsq; rurſus ademptis alia, donec effœta tandem exhauriatur, emoriaturq;, niſi maturè oua, quæ peperint, in nido relinquantur Idem Ornithologus, apud Italos duas Folegæ, ſiue Fulicæ nomine aues eſſe, ait, ſe intellexiſſe, eamq;, de qua hîc agimus, minorem, & maiorem, quę in arboribus nidificet, ac piſces tantos ferè deuoret, quanta ipſa eſt, quam, inquit, ego Phalacrocoracem, vel Coruum aquaticum Ariſtotelis eſſe puto. Ego quidem vnum tantùm Fulicæ genus in Italia noui: quare ſi Phalacrocorax non eſt, vt ſuſpicatur Ornithologus, vel ea potiùs, quam pòſt ex Bellonio deſcribemus, Pariſijs Diable à furuo colore dicta, quam ipſe Fulicam maiorem vocat, omnino quæ ſit, neſcio. Poſtremò Ornithologus quandam ait, ad ſe miſiſſe pictam auem, Fulicæ noſtræ perſimilem, vndiquaque nigram, niſi quòd infra oculos vtrinque alba macula rotunda apparet, caluitio in ſyncipite nullo, roſtro quoque, & cruribus nigris. Apud Miſenos, inquit, nimium communi nomine ein Vvaſſerhum, ideſt, Gallina aquatilis appellatur.

FOR-

Phalaris.
Mergus niger.
Pull' aquaticus.
Folega.
Diable.

FORMA: DESCRIPTIO.

Deſcriptio. Magnitudo. Color. Roſtrum.

QVANDOQVIDEM hæc ſcribenti Fulica ad manum non ſit, quamuis ad viuum depictam aſſeruem, quæ de eius forma ſcripſerint Ornithologus, & Bellonius, hoc loco allata, lectori ſuffecerint. Fulica noſtra, inquit Ornithologus, quam dum hæc conſignarem, manibus tractaui, magnitudine eſt Gallinæ, colore nigro per totum corpus, in collo quidem, & capite atro, ideſt, nigerrimo. Roſtrum ex albo ſubrubeſcit (ſecus pictura noſtra oſtendit: nam in ea nihil prorſus rubeſcit, adeo vt, pro regionis fortè varietate, differant) ſynciput glabrum eſt, figura ouali, alba pellicula intectum, caluitij ſpecie. Ventris plumæ molles, & confarctæ ſunt, colore cinereo. Alarum ſuperior ambitus per anguſtam lineam albicat. Digitis pedum membranæ nigræ latę adhærent, non vt in reliquo ferè palmipedum genere continuæ, ſed diuulſæ, vt in Colymbis magnis, & paruis: ſed hoc peculiare habent, quod ſecantur vtrinque, aut ſaltem ab altera parte, iuxta digitorum articulos, præſertim in medio. Internodia membranarum ſemicirculos ferè conſtituunt. Color pedum pullus, ſupra genu verò vbi deſinunt plumæ, pars femoris in ambitu ex viridi flaueſcit. Collum oblongum, cauda breuiſſima. Hæc itaque ille. Bellonius verò ex Gallico in Latinum ſermonem translatus de Fulicæ forma ſcripſit his ferè verbis: Nunc autem demonſtrabimus, eas aues, quas Galli Poulle, & Poulette d'eau, hoc eſt, Gallinas aquaticas nominant, etiamſi ſteganopodes non ſint, ſed fiſſipedes, aquæ nihilominus innatare, atq; ſeſe immergere, quemadmodum quoque ea facit, quam Diable de mer vocant, quod ſanè la Pouette, cui digiti prorſus diuiſi ſunt, non præſtat. Fulica rarò præterquam hyeme capitur. Corporis magnitudine Gallinæ domeſticæ compar eſt; quapropter non ab re Poulle d'eau, hoc eſt Gallina aquatica Gallis appellatur. Capite pariter eam refert, toto verò corpore nigra vndiq; eſt, nihil albi obtinens, præterquam in alarum plicis, quod tamen & ipſum, niſi explicentur alæ, obſcurum eſt. Et cùm ſit ex aquatilium genere, plumis optimè inſtructa eſt, contrà alis exiguis, cauda breui, eademq; nigra, & quæ alas longitudine non excedat. Quod ſingulari quadam prudentia factum à natura exiſtimamus. Nouerat enim in aquis magis natando, quàm in terra volando victum ſibi hanc volucrem quæſituram. Maculam habet inſuper in ſummo capitis, quo in loco Gallinis criſta enaſcitur. Eiuſcemodi maculam conſtituit quoddam corpus calloſum, roſtro ſupernè coniunctum, magnitudine, figuraq; Gallinaceæ criſtæ correſpondens: colore verò magis candido, & ex cinereo velut pallente. Oculi illi nigri, & parui (ſecus rurſum monſtrat pictura mea, in qua oculi quidem exigui ſunt, ſed elegantiſſimo coccineo colore micant) Nullum ſexus diſcrimen, vt in cæteris auibus agnoſcitur. vterque enim, mas ſcilicet, & fœmina, nigri ſunt, quandoq; tamen aliæ alijs in ventre colore magis ſunt ſpadiceo. Verſatur ſemper in paludibus, & quamuis, vt Anſer, palmipes non ſit, Naturam nihilominus rationem illius habuiſſe manifeſtè liquet: præſcia etenim hanc auem loca paludoſa, vadoſaq; frequentaturam, crura ei largita eſt oblongiuſcula, colore ex viridi pulchrè ſaturato, pedum inſuper digitos quatuor oblongos, quorum tres anteriores latam in ſingulis articulis habent membranam, vt quanuis palmipes non ſit, attamen pedes ſatis in latum extenſos obtineat. Digitis enim membranæ latæ adhærent, quę tamen nequaquam inuicem coniunguntur. Rectà pedibus incedit, velociterq; currit. Lingua ei, quàm Gallinę mollior: vngues grandiuſculi, ac nigri. Alæ ad reliqui corporis conuexum incuruatæ. Ventriculus Gallinaceo minor non eſt, cui lien adhæret vna ex parte gracilis, ac tenuis, altera verò in extremo craſſior, atque ſoleæ equi inſtar inflexus, latitudine dimidiæ iuglandis. Hepar ventriculo magnitudine reſpondet, folliculum fellis annexum habens lobo dextro magnitudine digiti auricularis. Aues vt reliqua animantia diaphragmate præditæ ſunt, vti quoque pulmonibus, qui coſtis adhærent. Illud obſeruatum à nobis Fulicas oua intus formata, & lumbis annexa iam inde ab hyeme etiam obtinere. Si quis inteſtinum rectum in ſuperna parte inſpiciat, inueniet appendices vtrinque ſingulas longitudine palmi extremo ſurſum reflexo: quod ei cum cæteris ferè auibus commune eſt. Hæc omnia Bellonius. Virgilius, & Cicero ab alba illa frontis macula Fulicam canam dixerunt.

Sinciput. Venter. Pedes. Collum. Deſcriptio ex Bellonio. Magnitudo. Caput. Color.

10 20 30 40 50

Fulica cum millefolio aquatico.

LOCVS.

MARO, vt annotauimus anteà, Fulicas marinas appellauit, Aethyias ex Arato vertens. [a] Ouidius paluſtres hoc verſu:

Nunc celebres Mergis, Fulicisq́, paludibus vndæ.

Quod epitheton noſtræ Fulicæ optimè quadrat, cùm paluſtria, ac ſtagnantia loca plerunque incolat, obuia vbique vbi eiuſcemodi loca dantur, vt Ferrariæ, Rauennæ, Mantuæ: vnde canebat [b] Baptiſta Mantuanus:

[a] In Metamorph.

[b] li. 2. troph. Gonz.

Abstulit vt Fulicam pedibus Iouis armiger vncis
Cirum stagna volans patrij prope littora Minti.

NATVRA. MORES.

TEMPESTATIBVS, inquit Albertus, gaudere videtur, tunc enim in profundum maris natat, & ludit. Fulicam quidem noſtram tempeſtatibus delectari facile credo: ſed profundum mare non petit, cùm maritima non ſit. Intelligit autem Albertus, vt iam dixi, Lari quoddam genus, ſed an id quoq; de mare accedat, nondum à me eſt obſeruatum: facilè autem id credo. Georgius Agricola aquatiles etiam volucres hybernis temporibus ad lacus, & fluuios in Auſtri partibus ſitos, qui frigore non congelant, aut ad aliquam fluminum partem, cui aqua non conglaciat ſe conferre ſcribit, quibus Fulicas quoque accenſet. Suas autem aues querulæ, ac vociferabundæ, maximè ſi quo veſcantur, in promptu non ſit, vt eleganter his verſibus expreſſit [a] Ælius Iulius Crotta:

[a] In Cyresio.

Paſcuntur volucres querulæ vndique, & vndique nigræ
Merſantur Fulicæ, aut molli piſcantur in aluo.
It fluuio rostrata acies, alisq́, ſub ipſis
Vnda latet, muſſant rauco vada cærulea cantu.

Idem innuit [b] Iacobus Sannazarius, dum canit:

[b] Aeg. I.

Mirabar vicina Mycon per littora nuper
Dum vagor, expectoq́, leues ad pabula thynnos,
Quid tantum inſuetus ſtreperet mihi Coruus, & vda
Per ſcopulos paſſim Fulicæ, perq́, antra repostæ
Tristia flebilibus complerent ſaxa querelis.

VICTVS. NIDVS. PARTVS. VOLATVS.

HERBIS, & quouis ſeminum genere, inquit Bellonius, ſine diſcrimine veſcitur, quemadmodum nitentibus Albertus Fulicam cadaueribus paſci ſcribit, hoc eſt, piſciculis, ni fallor, mortuis, ſed hoc Laris competit: ſicuti quoque quod ſcribit, in petris nidificare, quas aqua circumfluit: nam noſtra Fulica nidulatur humi, ibiq; in æſtate oua parit magnitudine ouorum Gallinaceorum: Franciſcus Petrarcha Fulicas neſcio cur vagas nuncupat: nam volatum celerem non exercent, alis præditæ breuibus pro corporis portione.

CAPIENDI RATIO.

RVSTICI in Gallia, referente Bellonio, haſce aues laqueis capere norunt, omnium enim, inquit, quotquot venales in foro conſpicere potui, nulla viſco inquinata, aut vllo modo erat vulnerata. Sed quomodo ita laqueis capiant, non explicat.

PRÆ

PRAESAGIA.

FVLICÆ, inquit interpres [a] Theophrasti, tranquillitate existēte, quò euolarint, ventum prænunciant. Alij inquiunt ventos minari, cùm per serenitatem relictis paludibus in sicco ludunt, atque hoc est, quod dicebat Maro.

> *Cumq́; marinæ*
> *In sicco ludunt Fulicæ, tibi tempora signent*
> *Infesta, & pluuijs, & tempestate sonora.*

Tunc enim vapores ab aquis ad imbriferam nubem erigendam, sursum attolli sagaciter odorantur: vnde tempestiuè aliò migrare festinant. Cicero verò procellas voce testari his versibus canit:

> *Cana Fulix itidem fugiens è gurgite ponti*
> *Nunciat horribiles clamans instare procellas.*

Obscurus quidam, dum alas quatiunt, aquam, dum se submergunt, simulq́; alas quatiunt, ventum prædicere tradidit.

[a] *Lib. de ventis.* Venti, & tẽpestatis prę sagium.

Aquā, aut ventũ quomodo præsagiant.

EMBLEMA.

ALCIATI de Orata, Mergis, ac Fulicis extat emblema cuius est lemma OBNOXIA INFIRMITAS. Est autem tale:

> *Pisciculos Orata rapit medio æquore Sardas*
> *Ni fugiant pauidæ, summa marisq́; petant.*
> *Ast ibi sunt Mergis, Fulicisq́; voracibus esca,*
> *Heu intuta manens vndique debilitas.*

PROVERBIA.

FVLICAM Cycno comparas, dicitur de rebus, aut personis maximè inter se dissimilibus. Sumptum est adagium ex his Paulini Nolani apud Ausonium versibus:

> *Si confers Fulicas Cycnis, & Aëdona Parræ,*
> *Castaneis corylos æques, viburna cupressis.*

Dissimillimi sunt inter se Fulicæ colore fusco, & Cycni niueo: rursus Aëdon, siue Luscinia vocis amœnitate auium regina, & Parra auicula inter oscines à Festo habita, sed stridulo, & ingrato sono. Eadem imparitas spectatur in castaneis arboribus proceris, & humilibus corylis: itidem inter cupressos editas, ac proceras admodum arbores, & breuia, depressaq́; viburna: qua comparatione etiam Vergilius Romam vrbem reliquis Italiæ vrbibus præfert, vt eam tantùm dicat, caput præ cæteris efferre,

> *Quantum lenta solent inter viburna cupressi.*

VSVS IN CIBIS, AC MEDICINA.

FVLICÆ nostræ, nescio quid graue, ac palustre plerunq; olent: quamobrem qui eas esse volent, prius in olla aperta elixabunt, vt odoris virus exhalet, deinde assabunt, condientq;: nam eo modo non ingrati saporis esse offendent, & teneriusculam, nec duram concoctu. Arnoldus Villanouanus magis per autumnum conuenire author est, sed corporibus temperatis nunquam expedire ijs vti. Scribit ex plurimorum relatis Aretæus illustris ille, ac nobilis Cappadocum medicus, quem Paulus Crassus interpretatus est, Vulturis cerebrum, & crudæ Fulicæ cor, & domesticos feles comesos epilepsiam discutere. Sed Græcè legitur Æthyiæ, idest, Mergi. Ad Araneorum morsus Sextus hoc recenset remedium: Renes Leporis, & Fulicæ eius bestiæ, qui ab araneis laborat, si crudos deglutiat, sanabitur: morsis etiam cocti dentur.

Ad epilepsiam.

FABVLOSA.

DE Hyperippa Mumichi Moloſſorum regis filia in Fulicam verſa Antonius Liberalis huiuſmodi recenſet fabulam ex Nicandro. Moloſſorum rex fuit Mumychus Oryantis filius, vates egregius, idemq; vir iuſtus. Is è Lelanta filios habuit, Alcandrum, qui vaticinio patri præſtabat, Megaletorem, Philæum, filiamq; Hyperippam. Eos omnes ob probitatem Dij dilexerunt. Quadam nocte eos, latrones ſubitò in agris circumuenerunt; cùmq; pugnæ impares de turribus ſe defenderent, ignemq; latrones domibus inijcerent, Iupiter habita eorum pietatis ratione, miſerrima morte perire non eſt paſſus, ſed in aues tranſmutauit, Et Hyperippa quidem, quoniam ignem fugiens aquam ſubijt, facta eſt Fulica: cæteri ex igne euolarunt, Mumichus Buteo, Alcander Orchilus factus, Megaletor, & Philæus, quod ignem fugientes per parietem ad terram ſe dimiſiſſent, in exiguas auiculas abierunt: hic in eam, quę Canis dicitur, ille in Ichneumonem: mater in Piponem, quæ culices muliones legit. Cum hac bellum eſt Aquilæ, & Erodio, quorum oua confringit, dum quercum cædit propter culices. Viuuntq; vnà reliqui in ſyluis, & latebris, Fulica ad lacus & mare obuerſante. Hęc ille.

DE ALIA FVLICÆ SPECIE, QVAM GALLI MACROVLE, VEL DIABLE DE MER APPELLANT. Cap. XIV.

CVM loquuti fuerimus, inquit Bellonius, de Mergis, & Fulica, alterius cuiuſdam Fulicæ à prædicta diuerſę mentionem, facere placuit, quam Normanni Macroule, Pariſienſes Diable de mer; ideſt, diabolum marinum nuncupant. Eiuſmodi auis aquis ſeſe dulcibus ſemper immergit, & colore eſt tam exquiſitè nigro, vt penicillo inductus ei videatur. Alba capitis macula latior eſt, quàm in Fulica: imo, & paulò maiore corpore eſt. Crura ad ſeſe attrahit, digitoſq; habet latos, & ab inuicem ſeiunctos, ſicut Fulica. Quia verò deniq; vndiquaque ſint ſimiles, ex ſuperiori eius delineatio haberi poteſt. Sic ille.

DE COTTA. SEV CVTTA ANGLORVM. Cap. XV.

FVLICAS noſtras in Anglia neutiquam reperiri aiunt, ſed ſimilem eis forma, & colore auem, magnitudine paulò minorem, quæ vulgò Cotte, vel Kut appellatur, in fluuijs, & ſtagnis conſpici; cuius roſtrũ tuberculo quodã rubeo inſigniatur, crura etiã rubeant, nulla ſyncipitis macula. Hanc negant diutius poſſe volare, quàm pedis cauo hauſta (priuſquam volet) aqua retineatur. Vrinãdo ad maris fundũ vſq;, alga, limo, gramine, paruiſq; cochleis ſe nutrit, piſcibus abſtinet.

DE RALLO ITALORVM. Cap. XVI.

Ordinis ratio. *Capiendi modus.*

ITALORVM Rallum Fulicis ſubnectit Ornithologus, quod parum ab eis differat, deq; eo ſic ſcribit. Rallus magis aquatica eſt auis, quàm terreſtris, ac Mæſtris (rure Venetijs non multum diſtante) magnis capitur expenſis, Falconum ſcilicet, Accipitrumúe, ac famulorum cateruæ, qui venaticorum canũ vice cothurnis induti per aquas illas modò hac, modò illac errantes, volucres illas quibuſdam fuſtibus exturbent, nonnullos frutices, & arbuſculas, quas incolunt, concutientes, quo ita poſtmodum præda ſint Falconum inſidijs. Celeberrima quidem eſt hæc auis illius ciuitatis: verùm iudicio meo, multò & Turdo, & Coturnice guſtu inferior. Aloiſius Mundella Archiater Brixienſis in ſuis ad me literis, à

Ralli celebritas.

quo iconem quoque accepi. Differt hæc à nostra Fulica, quòd in alis, & circa oculos plus albi coloris habet, rostrum nigrum, crura subuiridia, membranas inter digitos non ita dissectas, caluitium nullum, quantum ex pictura assequor. Hactenus ille.

Descriptio.

DE ANSERE IN GENERE, ET DE DOMESTICO PRIVATIM.

Cap. XVII.

10 QVAM magnas, atq; mirabiles vtilitates nobis genus Anserinum præbeat, quot quantisq; commodis inseruiat, quotidianus eius vsus demonstrat. Nã dum in viuis est, oua, pullosq; ad victum, plumas ad mollius cubandum, & alias quoq; pennas ad animi nostri conceptus exprimendos, quæ tanquam mutorum interpretum officio funguntur, abundè suppeditat. Et quod amplius est, corporis nostri, domuumq; tutissimum, & multo fideliorem, quàm canes, custodem sese præbet. Vbi verò de nobis, quàm optimè meritus è vita decessit, mensas nostras suis lautis, ac suauibus epulis exornat, instruitq;. Adipes deniq;, & medullam ad 20 corporis humani affectus curãdos elargitur; quare cùm hæc auis viua nobis vtilissima sit, eadem quoq; mortua non minorem afferat vtilitatem, quis est, qui eam non multis nominibus celebrandam putet? Sed nonne, quæ præstat, commodis relictis, ipse per se tantùm inspectus, inter omnes aues conspicuum, & nobilem oculis, animisq; nostris sese offert? Magnus enim est, & non magnitudine tantùm placet, sed & candore etiam, quo ad Cygnum proximè accedere videtur. Fortis est insuper, adeò vt aduersus Aquilam, aliosq; fortissimos hostes sæpe sese tueri consueuerit. Quod ad sensus pertinet, Anser, odoratu, & auditu nulli animalium cedit, multa verò ingenij sagacitate vincit. Nouit etenim se naturaliter garrulum esse; quare ne natiua ea garrulitas, dum loca ab Aquila infensissimo hoste frequentata præteruolare cogitur, illam tam egregiè cohibere nouit, iustæ magnitudinis lapide mor- 30 dicus arrepto, vt planè inauditus euadat. Sed quid si etiam in nonnullis, hominibus sapientiorem celebremus? qui vt gulæ satisfaciant, à nullo cibo, etsi noxio, dummodo palato arrideat, abstinent: ipse verò quę sibi obfutura nouit, præscitq;, prorsus vitat; ideoq; lauri folia, & rhododaphnen ne in extrema quidem famę, nec sua sponte, nec adhibita vi attingit. Non ignorat etenim, se ijs deuoratis, moriturum. Eodem modo, quæ incolumitati suæ conducere nouit, summa auiditate prosequitur, atq; idcirco lactuca, cæterisq; cibarijs frigidis, quibus innata eius caliditas obtemperetur, maximoperè delectatur. Taceo singularem in eo beneficij accepti memoriam, & erga altores, aliosq; de se bene meritos gratitudinem, & beneuolentiam: incredibilem item, in excludendis, educandisq; pullis sedulitatem, summumq; in illos amorem. Nec referam, quot, quantiq; ipsi à Romanis rerum dominis, & ab alijs præ- 40 clarissimis populis honores decreti sint. Hæc omnia etenim, aliaq; quamplurima, quibus eius dignitas, & gloria elucescit in subsequenti historia patebunt. Has itaq; ob causas si non Cycno præferri, saltem secundum ab illo locum ipsi eram assignaturus, nisi quam tum in Onocrotalo, tum aliàs adduxi ab hac me sententia deterruisset ratio. Cæterùm lectores pręmonitos velim, cùm pauca de Ansere scriptores tradiderint, quæ generatim domestico, & fero conueniant, me hoc in loco de domestico priuatim, de cæteris generatim acturum.

Anseris pręconia.

Magnitudo.

Pulchritudo.

Fortitudo.

Sensuum, & ingenij perspicacitas.

A noxijs cibis abstinet

Lactuca, cibisq; alijs frigidis curlibenter vescatur.

Beneficiorum memoria.

Amor in filios.

AEQVIVOCA.

50 NON pauca inter Anserem, Anatemq; intercedit morum, corporisq; similitudo, vnde fortassis tempestatis nostræ Græcis χίνα Anser, χλῶα Anas nuncupatur. Olim similiter παππὸς, ni fallor, Anserem significabat, nunc verò Pappon Anatem vocant. Ita etiam Arabicorum librorum interpretes hasce aues quàm sæpissimè confundunt, Auaz modò Anserem, modò Anatem reddentes. Anser verò Latinis nomen fuit poëtæ, quem * Ouidius procacissimum vocat.

Cinna quoque hic comes est, Cinnaq; procacior Anser.

Fuit vir is omnibus ferè eruditis viris ore quodam temerario, ac petulanti infensus pręcipuè Virgilio, & Horatio, vt Donatus, & Seruius tradidere; nec minores cum Marco Tullio Cicerone habuit simultates, vt ex eiusdem Philippica colligere licet: ait enim: *Ex Phalerno Anse-*

Anseris, & Anatis similitudo magna.

Pappon.

Auaz.

* *Lib. 2. de tristib.*

res depellantur. Intelligens cum agro Phalerno ſpoliandum eſſe, quo à Marco Antonio Triũuiro fuerat donatus, ob librum fortè, quem in ipſius Antonij laudem compoſuiſſe dicitur. eundem fortè etiam innuit [b] Virgilius, cùm dixit:

[b] Aeglo. 9.

Nam neque adhuc Varo videor, nec dicere Cinna
Digna, ſed argutos inter ſtrepere Anſer olores.

[c] Erot lib. 1.

Meminit quoque huius [c] Strozius pater his verbis:

His comes accedit Caluus, molliſq; Catullus,
Atque Anſer, flammas, qui cecinere ſuas.

Eum autem ibi recenſet inter poëtas, qui cùm amore capti eſſent, amatoria carmina conſcripſere. Anſeres item Cicero alicubi vocat Brutum, & cæteros oratores, qui accuſationes factitabant. Cheniſcus verò tam Latinis, quàm Græcis Anſerculus eſt, & puppis extremum, quod loco ornamenti ad Anſeris ſimilitudinem effingitur. Vnde Apuleius puppim intortâ cheniſco dixit, & Lucianus in eo dialogo, qui πλοῖον, ἢ εὐχαὶ inſcribitur, *Vt verò*, inquit, *ipſa quidem puppis paulatim aſſurgit inflexo aureo cheniſco ornata.* Idem [d] alibi: *Cheniſcus enim, qui ad puppim erat, repentè alis plaudere cœpit, & clangorem edere.* De huius cheniſci forma, & cur nauibus apponi conſueuerit, plura ſuo loco dicemus.

Cheniſcus.

[d] In ver. narrationib.

SYNONYMA.

Auaz. Kaki. Ouze.

ANSER Arabibus, aut finitimis populis dicitur און Auaz, niſi fortè, vt ſuſpicatur Ornithologus, legendum potius ſit Anaz. Apud quendam in lexico trilingui קקי Κακι pro Anſere legitur. Verùm in lexicis Hebraicis nihil tale reperias. Arabibus quoq; Ouze, & Vze dici teſtatur Syluaticus. Græcè χὴν dicitur παρὰ τὸ χαίνειν ἢ χανδὸν ἐσθίειν, teſte Euſtathio, & Varrino, hoc eſt ab oris hiatu, & voracitate: nam & vorax eſt animal, & inſuper hiare ſolet ſubinde, cùm audaciam, vel timorẽ præ ſe fert. Niſi fortè quòd χάσκει aduerſus eos, à quibus inuadi ſe putat. Etymologus à voce ἠχὴ χηνὸς vocabulum deducit quod obſtreperum & clamoſum ſit animal, Hermolaus à verbo χηνίζειν, ſeres: inquit, & ocę ſiue aucæ à Græcis χῆνες appellantur, vnde χηνοβόσκιον locus vbi aluntur, nam χηνίζειν verbum εἴρηται ἐπὶ τῶν αὐλουμένων idest ad muſicos pertinet, nam de ijs dicitur, qui tibia canunt. χὴν fœminino etiã genere ab Homero vſurpatum teſtantur [a] Athenęus, & Euſtathius, qui poſterior inſuper addit, hoc à poëta factum Ionum more; ſed & Aratus χῆνες ἐπειγόμεναι genere fęminino dixit. Alioqui frequentiùs in maſculino vſurpatum reperitur, tam à poëtis, quàm à proſæ ſcriptoribus. Hodie vulgò in Græcia χῆνα appellatur. Euphronius Grammaticus in auibus Ariſtophanis πάππον genus auis interpretatur, alij negant auem eſſe. Ego libenter Euphronio aſſenſerim: & Anſerem ita vocari, ex hoc non malè quis fortè conijciet, quòd verbum παππάζειν veteres Græci de Anſerum voce dicunt, teſte Polluce. Nos quoq; Itali auem hanc conſimili voce appellamus, vt infrà dicetur. Gręci tamen noſtri ęui, vt iam dixi Pappon, & Papitzan Anatem, non Anſerem vocant. χηνίσκος quoq; voce diminuente nominatur. Reperitur & χηνίον eadẽ forma apud [b] Athenęũ, vbi ſic habet: Καὶ εὐθέως περιεφέρετο περδίκια ὀλίγα καὶ χηνία ὀπτὰ, καὶ τρυφὴ πλακουντων. χηνιδεῖς verò Anſerum pulli ſunt Euſtathio. Apud Latinos Anſer plerunq; genere maſculino legitur, licet aliqui in fęminino vſurpent, quod nõ eſt faciendum, niſi cùm de fęminis eſt ſermo: ſic enim Varro, & Columella, *Singulæ*, inquiunt, *non plus quater in anno pariunt.* Huius nominis etymum ita refert Iſidorus. *Anſeris nomen*, inquit, *Anas dedit per deriuationem, vel à ſimilitudine: vel quod & ipſa natandi frequentiam habeat.* Varro autem ſic per onomatopœiam dictum fuiſſe autumat, dum inquit, *volucrum pleraq; à ſuis vocibus nominantur, vt hæc, Vpupa, Cuculus, item hæc, Anſer, Gallina.* Anſerculus, & Cheniſcus paruulum Anſerem ſignificant. Raſis interpres, & alij recentiores barbari linguę noſtræ imitatione Aucã pro Anſere ſcribunt. Nobis etenim Italis auis hæc oca dicitur, cuius etymũ à Græco deducere nititur Io. Tortellius, dum ſcribit: Oca nomẽ eſt à Græco deductũ, ac à nobis cõpoſitum ex illorũ maſculino articulo, & χὴν, idest, Anſer, vltima littera abiecta. Sed veriùs fortè Ornithologus à Saracenorum Oκε, qua voce illi Anſerem marẽ ſignificant, fœminam Vvoſhe vocãtes, deriuat. Habet item & alias apud nos Anſer nomenclaturas: nã aliquibus Pauara, & Papara, alijs Papera dicitur, nominibus fortè à vetere Gręcorũ πάππος deductis. Niſi potiꝰ à verbo pappare quis deriuare malit, quòd animal edaciſſimũ ſit: papare etenim tã latinis, q̃ nobis comedere ſignificat, & pręcipuè de pueris vſurpatur, vnde Perſius:

[a] Athenæus lib. 14.

[b] Dipn. lib. 14. cap. vlt.

Anſeris etymum.

Auca. Oca vnde dicta. Oke. Vvoſhe. Papara vnde dicta.

Et ſimilis regum pueris pappare minutum
Poſcis. Pro Papero deniq; pullũ Anſerinũ accipimus. Galli Anſerẽ fęminam Oye vocant.

Papero. Oye.

vocant, marē autē Ger, vel Iar, & Oyard; Oyon, & Oyſon diminutiua ſunt. Germani Ganſs, proferunt, vt vulgus apud Heluetios Gauſs, marem priuatim Ganſer, vel Ganſerich. Scribit Plinius Morinis Belgicæ populis Gāſas appellari. Hodie Belgis pleriſq; Gans dicitur, fœmina priuatim Goes. Vnde Hollandi, cęteriq; Philippo Hiſpaniarū Regi rebellantes Goeſios, ideſt, Anſeres ſe vocāt. Angli à Goſe, vel Gooſſe, Illyrici Hus, vel Gāſy, Hiſpani Ganſo, Pato, Anſar propriè marē, alicubi Biuar, & Anſaron, pullum verò Anſeris Patico, hijo de Pato.

Ganſæ.

GENERA. DIFFERENTIÆ.

ANSERES ex illarum auium genere ſunt, quas Philogræci amphibias vocant quę non terreſtria tantùm, ſed aquatilia etiā pabula deſiderāt, nec magis humo, quàm ſtagno aſſueuerunt. [a] Ariſtoteles duę tantùm Anſeris genera facit, maius, & minus, quod poſterius gregatile eſſe aſſeuerat. Quo argumento ducti pleriq; ſcriptores Anſerem noſtrum ferum cum minori Ariſtotelis eundem eſſe non male iudicant, eoq; magis cùm Plinius Anſerem indomitum, & ferum diſtinguat, addens tamen poſtea velut obiter, Chenalopeces, & quibus lautiores epulas non nouit Britannia, Chenerotes, quas aues Anſerini generis eſſe memorat. Atq; hæ propriæ, & veræ ſunt Anſerum differentiæ. Cęterùm Anſeres domeſticos alij rurſus ſubdiuidunt in eos primò, qui naturaliter tales exiſtunt, nimirum toto corpore candidi, ſecundò in eos, qui hominum induſtria ſylueſtrem naturam exuerunt: atq; eos ſic diſtinguit [b] Varro, qui, *Inter Anſeres*, inquit (domeſticos) *genus varium, ferum vocatur, & cum albis, nec libenter congregatur, nec æquè ſit manſuetum*, & Columella, qui ſic de eis ſcriptum reliquit, *Eſt aliud genus*, (Anſerum) *quod à fero mitigatum eſt: id neq; æquè fœcundum eſt, nec tam pretioſum*. Contra [c] Petrus Bellonius, Anſeres feros nullo pacto manſuefieri poſſe exiſtimat, niſi quis ferorum oua domeſticis, aut Gallinis ſupponeret. Ex his etenim excluſos pullos in cicurorum genus tranſire poſſe non negat: ſed huius rei periculum facere, non conceditur, cùm in noſtris hiſce regionibus non nidificent. Ita [d] Io. Bruyerinus Gallus in eandem ſententiam ſcribit his verbis: *Qui rem ruſticam ſcriptis concluſerunt* (Varronem, & Columellam, ni fallor, intelligit) *eligere ſuadent amplos, & candidos, ſcilicet propter plumam: eos verò, qui varij ſunt, feros eſſe exiſtimant, nec poſſe manſueſcere: quod tamen falſum eſſe eſt in confeſſo: quippe varij, apud nos multò numeroſiores ſunt, quàm candidi, admodum fœcundi, & cibis grati*. Sicut autem diximus Anſeres domeſticos varios, nonnullis feros cenſeri, ſic contra alij tradunt feros alicubi domeſticos eſſe, & æſtate in chenoboſcijs in natali ſolo manſuetos degere, ex quibus vigente hyeme ad nos deuolent, ęſtiuis temporibus eo, vnde venerunt redituri. Sed hos tanquam ridiculos meritò explodit Bellonius, qui adeo feros eſſe ſcribit, vt cicures alicubi vixiſſe ſtultū ſit affirmare. Concludamus itaq; domeſticos noſtros Anſeres vnius tantùm generis eſſe, feroſq; manſueſcere nequaquam. Cæterùm præter Chenalopeces, & chenerotes alij quoq; feri dātur, quos cùm de feris agam, enumerabo, & eorum hiſtoriam fuſiùs perſequar, hic modò annotaturus alias quoq; dari Anſerum differentias. nam in regno Senegæ Nigritarum, vt inquit Aloyſius Cadamuſtus, Anſeres ſunt, non vt noſtri, ſed colore, & pennis multijugis variati. Et Hiſpana inſula, ſi Chriſtophoro Columbo credimus, Anſeres habet Oloribus candidiores, capite tantùm rubeo. Odoricus è foro Iulij ſcribit, in prouincia Manzi Indiæ ſuperioris in Ceneſcalam, quæ eſt illius regionis emporium, Anſeres haberi pulchros, duplo maiores noſtratibus, totos albos, cum oſſe ſupra caput vnius breui (fortè oui) quantitate, colore ſanguineo: ſub gula pellem per ſemiſſem pendere, pinguiſſimos eſſe. Sed hi forſan ex Onocrotali genere fuerint, vt alibi annotaui. Poſtremò in India maiori Anſeres eſſe refert Io. Mondauilla, duplo noſtratibus maiores, vropygium nigros, cætera albos. Sed an hi cum illis, quos recenſet Odoricus, ijdem fuerint, dubitari poteſt.

Anſeres aues amphibiæ dictæ, & cur.
[a] *Hiſt. li. 8. cap. 3.*
Anſer ferus cum Anſere minore Ariſtotelis idem.
Anſeris domeſtici genus duplex. iuxta quoſdam.
[b] *De re ruſt. li. 8. cap. 13.*
[c] *De auib. lib. 3. cap. 3.*
[d] *De re Cib. li. 5. cap. 29.*
Anſeres feros alicubi domeſticos eſſe perperam cēſent aliqui.
Anſerū domeſticorū vnum tantùm eſt genus.
Anſeres cādidiſſimi capite tantùm rubeo vbi.
Anſeres duplo maiores noſtratibus vbi.

FORMA. DESCRIPTIO.

ANSEREM manſuetum auem notiſſimam, vtpote quæ ſingulis horis oculis noſtris obuerſatur, deſcripſiſſe ſuperfluum eſt. Nota enim eſt omnibus eius magnitudo, circa quam hoc notandum eſt, quod Albertus ad Aquilam accedere ſcribat, cùm alioqui Anſer longè ſit carnoſior; quare is altitudinem, non pondus conſiderarit. Nota totius corporis forma, & habitus, roſtri latitudo, & craſſities (quod & inſtar ſerræ dentatum eſt) Nota colli longitudo, pedum-

Magnitudo. Roſtrum. Collum. Pedes.

Anſer domeſticus cum dracunculo aquatico.

Anſerculus cum œnanthe aquatica.

que conformatio lata, planaque intercedentibus inter digitos membranis, à qua palmipes, planipes, & latipes paſſim à ſcriptoribus meruit appellari. Cùm verò qui-
50 dam candidi, quidam candidiſſimi, & ad Cygni candorem proximè accedentes, alij cinerei, multi vtroque colore variantes reperiantur, iconem tum iunioris, tum adulti tantùm exhibere ſufficeret; Verùm cùm aliquot obſeruauerim quî vel membrorum numero, vel conformatione, à reliquis differant, placuit ceu minimè ſilentio dignos, hoc loco depingere. Ex his anno 1596. in pago quodam, qui ad Argentinenſem ſpectat epiſcopatum, cui Sagheum nomen eſt, duobus ab Argentina milliaribus Anſer eiuſmodi forma, monſtruoſa planè inuentus eſt; duobus nimirum capitibus totidemq; linguis, collo vnico, quatuor pedibus, quorum vnum par eum locum occupabant, vbi in alijs alæ ad naſcuntur; alij circa podicem (vbi duplex etiam eijciendi natu-

Anſer biceps, & quadrupes.

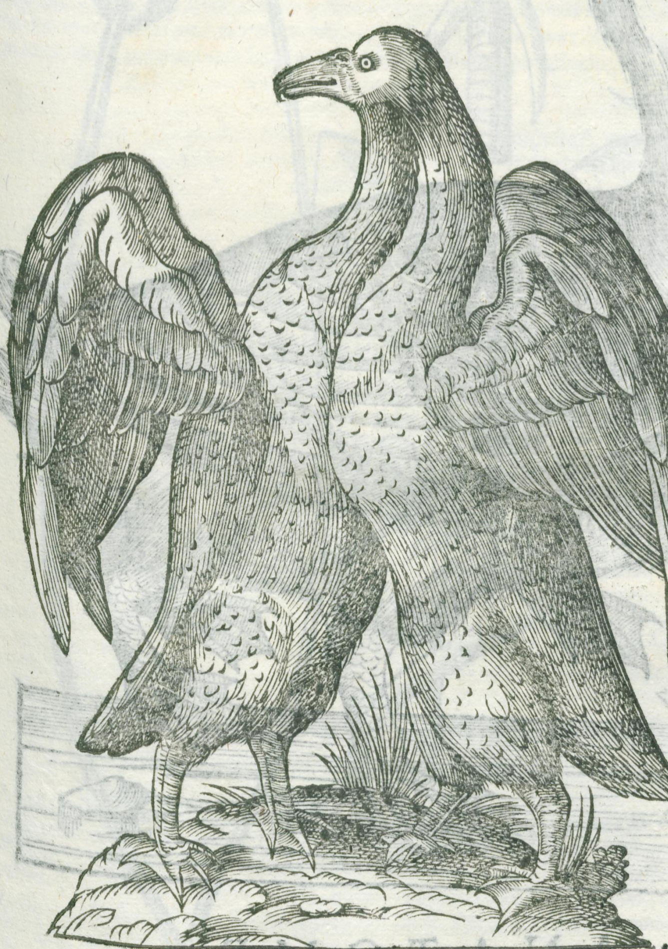
Anſer biceps vnico collo, & quatuor pedibus, ac alis totidem.

Anſer quadrupes. Anſer alter quadrupes.

ræ excrementa exitus erat) appendebant. Alæ duæ circa collum expanſæ, vt figura indicat. Secundo loco poſitus monſtroſus quoque Anſer eſt, quem ſe vidiſſe refert Albertus: duplici erat collo, quaternis pedibus, & totidem alis: dorſo vno, adeo vt viderentur duæ aues, altera alteram ferens; ſed huiuſmodi monſtrum non diù vixit. Poſtrema hæc icon eſt Anſeris quadrupedis, qui Bononiæ aliquot annos vixit, quem ipſe vidi, & tanquam inuſitatum quoddam depingi, & excudi curaui.

Anſer duplici collo, dupliciq; corpore.

Anſer quadrupes alius cum althæa paluſtri.

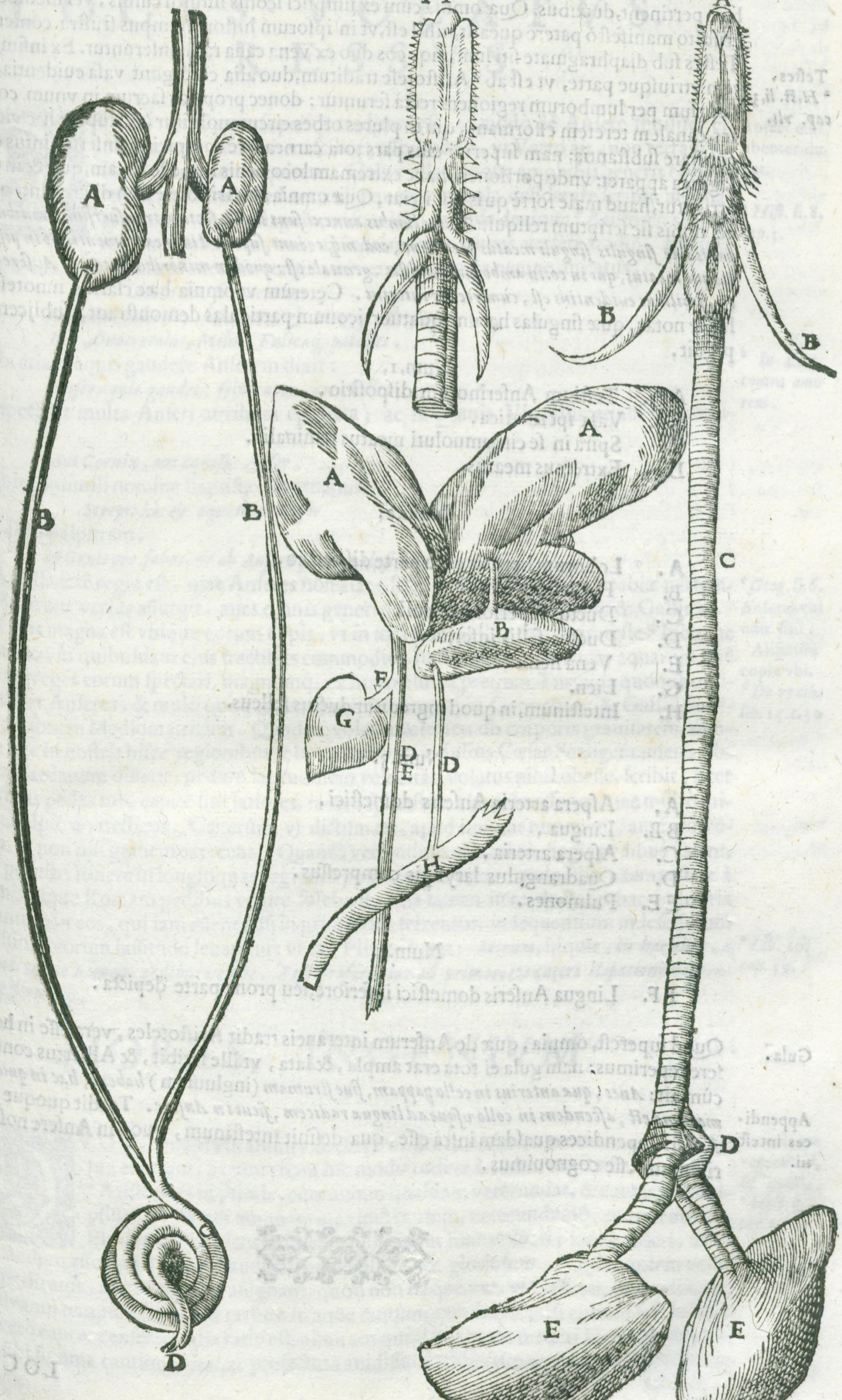
ANATOME.

Aſpera arteria.

IN diſſecto Anſere aſpera arteria tres dodrantes erat longa, penitus rotunda totaq; dura, & cartilaginea, donec in ſatis inſignem longitudinem extenſa in tuberculum concauum deſineret: ex cuius ima parte hinc inde duo diuaricantur rami in pulmones, ſed non duri, aut cartilaginei, ſed velut ex tunica admodum læui efformati. Lingua ſupernè arteriæ adnexa eſt, duobus oſſibus hyoidæis vtrinque fulcita ſatis longis, vt figura indicat, ſeparatim ab aſpera arteria exhibita. Erat autem latiuſcula, & non ſecus ac roſtrum vtrinque inciſuris altis crenata.

Lingua.

Habes

FF
A
A
A
B
B
B
B
A
A
B
C
G
F
D
E
D
H
C
D
E
E
D

Habes & iecinoris iconē, cum aliquot illi annexis vaſis, cisti fellis nimirum, liene, & qui ad hæc pertinent, ductibus. Quæ omnia cùm ex ſimplici iconis intuitu cuiuis, vel mediocriter erudito manifeſtò patere queant, nihil eſt, vt in ipſorum hiſtoria tempus fruſtra conteram. Teſtes ſub diaphragmate ſiti ſunt, inq; eos duo ex vena caua rami inſeruntur. Ex infima autem vtriuſque parte, vt eſt ab [a] Ariſtotele traditum, duo alia emergunt vaſa euidentia, quæ deorſum per lumborum regionem rectà feruntur: donec prope os ſacrum in vnum coëuntes, canalem teretem efformant, qui in plures orbes circumuoluitur, & duplici hìc videtur conſtare ſubſtantia: nam ſuperior eius pars tota carnea ferè conſpicitur, inferior intus cartilaginea apparet: vnde portionem hanc extremam loco penis illis eſſe datam, quæ & in coitu arrigatur, haud male fortè quis conijciat. Quæ omnia ab Ariſtotele non diſcrepant, qui de eis nobis ſic ſcriptum reliquit: *Teſtes lumbis annexi ſunt infra ſeptum transuerſum omnibus ouiparis: de ſingulis ſinguli meatus pertinent, eodemq; coëunt ſupra oſtium excrementi, vt in piſcibus. Itaque meatus, qui in coitu amborum conſiſtit, genitale eſt: quod in minoribus latet, in Anſere verò, & ſimilibus euidentius eſt, cùm recens interint.* Cęterùm vt omnia hæc clariùs innoteſcant, haſce notas, quæ ſingulas harum quatuor iconum particulas demonſtrant, ſubijcere non piguit.

Teſtes.
[a] Hiſt. li. 3. cap. vlt.

Num. 1.

A A. Teſtium Anſerinorum diſpoſitio.
B B. Vaſa ſpermatica.
C. Spira in ſe circumuoluti meatus ſeminalis.
D. Extremus meatus.

Num. 2.

A. Loborum hepatis caua parte diſpoſitio.
B. Folliculus fellis.
C. Ductus ſuperior folliculi.
D. Ductus fellis inferior.
E. Vena lienis.
G. Lien.
H. Inteſtinum, in quod ingreditur ductus felleus.

Num. 3.

A. Aſpera arteria Anſeris domeſtici.
B B. Lingua.
C. Aſpera arteria.
D. Quadrangulus laryngis compreſſus.
E E. Pulmones.

Num. 4.

F F. Lingua Anſeris domeſtici inferiore, ſeu prona parte depicta.

Quod ſupereſt, omnia, quæ de Anſerum interaneis tradit Ariſtoteles, vera eſſe in hoc Anſere reperimus: nam gula ei tota erat ampla, & lata, vt ille ſcribit, & Albertus confirmat cùm ait: *Aues, quæ anterius in collo pappam, ſiue ſtrumam* (ingluuiem) *habent; hæc in quibuſdam maxima eſt, aſcendens in collo vſque ad linguæ radicem, ſicut in Anſere.* Tradit quoque vterq; Anſeri appendices quaſdam infrà eſſe, qua deſinit inteſtinum, quod in Anſere noſtro veriſſimum eſſe cognouimus.

Gula.

Appendices inteſtini.

LOCVS.

LOCVS. VOLATVS. GRESSVS.

QVOD de Cygno superius traditum est, id modò de Ansere similiter est asserendum, ancipitem scilicet esse, hoc est, vt Varro ait, non terram solùm, sed aquam requirere. Columella quoque amphibij generis esse, nec terrestria tantùm, sed aquatilia quoque pabula desiderare scribit, nec magis humo, quàm stagnis consueuisse; sed ipse denique [a] Aristoteles Anserem tum maiorem, tum minorem circa amnes versari tradit. Baptista Mantuanus inter palustres aues his verbis enumerat, antiquos nempe imitatus.

Anser cibi libenter degat.

[a] Hist. li. 8. cap. 3.

Montana frequentant
Culmina cælicolæ: sed Anas, & Mergus, & Anser
Ibis, Onocrotalus, Milui, Fulicaq́; paludes.

[b] Alibi etiam aquis gaudere Anserem dixit:

[b] In Eleg. contra amorem.

Anser aquis gaudet, syluis aper, aere Falco

Huc spectant multa Anseri attributa epitheta; ac in primis Virgilius aquosum nominat.

Aut Cornix, aut aquosus Anser.

Vocauit consimili nomine Baptista Mantuanus:

Strepit hic & aquaticus Anser

Idem alibi palustrem.

A Gruis ore fabas, & ab Ansere farra palustri.

Porrò nulla ferè regio est, quæ Anseres non alat: scribit tamen [c] Strabo, Arabiæ partem, quæ Austrum versus assurgit, aues omnis generis habere, præter Anseres, & Gallinas. Apud nos magna est vbique eorum copia, vt in tota ferè Gallia: quamuis, teste [d] Iohanne Bruyerino, in quibusdam eius tractibus commodiùs. In Blesia, ait idem, agro aquarum ferè experte greges eorum spectari, magnumq́; ex his in pluma pretium. Turingia quoque optimos habet Anseres, & multi quoque sunt circa Norlingam in Germania, & Gallis finitimam regionem Mediomatricum. Quod ad volatum attinet; ob corporis grauitatem, nunquam ferè in nostris hisce regionibus se humo tollunt. Iulius Cæsar Scaliger tamen, vbi contra Cardanum disserit, pedum latitudinem velocitati volatus nihil obesse, scribit, licet Anseribus pedes toto capite sint latiores, tamen syluestres esse volacissimos, nec multò minus in Belgio domesticos. Cæterùm, vt dictum est, apud nos aut nunquam, aut rarò volatum, & non nisi grauem exercent. Quantò verò minus alis, tantò magis pedibus valent, ita vt pedestri itinere in longinquas regiones possint peruenire; vnde Plinij tempestate à Morinis vsque Romam pedibus venire solebant: qua tamen in re ductores hac industria vtebantur, vt eos, qui iam essent fessi in prima loca ferrentur, vt sequentium indefessorum impulsione eorum lassitudo leuaretur: vt ex [e] Plinio liquet: *Mirum*, inquit, *in hac alite, à Morinis vsque Romam pedibus venire. Fessi proferuntur ad primos, ita cæteri stipatione naturali propellunt eos.*

[c] Geog. li. 6.

Anseres vbi non sint.

Anserum copia vbi.

[d] De re cib. lib. 15. c. 3.

[e] Lib. 10. cap. 59.

MORES. INGENIVM.

QVOT, quantæq́; animi, & corporis dotes Anserem exornent, partim suprà enarraui, partim etiam hîc modò ordine à nobis veniunt recensendæ. [a] Aristoteles in primis, cùm auium quasdam verecundas, & cautas esse scripsisset, Anserem tanquam maximè cautum, verecundumq́; commemorat. Plinius alibi sapientiæ intellectum eidem huic volucri, inesse videri, alibi verecundum esse tradit, sicuti Pauonem maleuolum, & gloriosum. Quòd autem verecundus dicatur, aliqui caussam assignant, quòd non frequenter, vt Gallinæ, & Anates, nec quouis anni tempore coeat, sed rarò, & in aqua tantùm, qua & ipsa post coitum sese lustrat. Cur verò cautus censeatur, alia ratio est; nimirum quòd suis nouit mederi incommodis, noxiaq́; sibi summa cautione vitat, ac profectura auidissimè cõplectitur: quapropter non annua

Anseres cur verecundi, & cauti.

[a] Hist. li. 1. cap. 1.

Annua faſtidia herba ſideriti de purgat. tantùm faſtidia, vt Plinius, tradit ſideritide purgat, ſed omnibus alijs incommodis ſuis eadem medetur, vt teſtatur [b] Antonius Mizaldus. Scribit inſuper Ælianus, eum, cùm natura calidiſſimus ſit, idcirco lauationum cupidiſſimum eſſe: etenim natare gaudet, & quemadmodum cibarijs ſummè humidis, lactucis nimirum, alijsq; quibus refrigeretur, delectatur, ſic contrà lauri folia ne in extrema quidem fame attingit: & rhododaphnen ne coactus quidem edit, præclarè gnarus, ſi quid tale comederit, ſe vita priuatum iri. Quæ omnia his verſiculis repetit Philes à Camerario filio, latinus factus:

[b] De anim. lib. 5. c. 29.

Lauationũ cupidiſſimus.

A quibus abſtineat.

Quod eſt caloris Anſeri vis ignea,
Gaudet lauacris frigidæ perennibus
Veſcensq́, lactucis, & herbis humidis,
Alui hoc florem peruocat medicamine,
Citraq́, medicos, & diæta dogmata.
Non ille lauri carpat ore pabulum,
Non ſi fames premat, ſibi necis præſcius.

Anſeris timiditas. Cæterùm eiuſmodi in noxijs declinandis cautio eò procedit, vt in timiditatem, hancq; ignominioſam ferè multi abire exiſtiment, animalq; inde præ cæteris timidum vocent: nam ſi quid fortè, inquiunt, ſplendidum eminus conſpiciat, ſummopere ſibi timet: adeo vt ad aſpectum chenomyci herbæ, teſte Plinio, aliàs innoxiæ, & quæ hinc nomen habere videtur perhorreſcat, quinimò pabulo ſæpe relicto, cùm alioqui animal cibi ſit auidiſſimum, in paſtu tamen falſa concepta imagine exterritus, ilicò euolet in Chenoboſcium. Quia verò eiuſcemodi timiditati, coniuncta ſit perpetua quaſi vigilantia, ipſaq; auis naturaliter ad ſenſus, & ſtrepitus ſit valde acuta, non imminentia tantum pericula, ſed intentatas etiam inſidias à longè præſentit, adeo vt ne per ſomnum quidem opprimatur: nam nunquam in vtramuis, quod aiunt, aurem dormit, ſed ad minimos quoſque ſtrepitus excitatus elato clamore alios etiam, qui in ea domo habitant, à ſomno excitat: imò verò, vigilias noctis aſſiduo clangore teſtatur, vt Iſidorus loquitur, & Albertus parum tantùm dormire affirmat. Vnde meritò [c] Plinius, *Eſt*, inquit, *& Anſeri peruigil cura, Capitolio teſtata defenſo*. Et Prudentius eum peruigilem appellat, & proditorem pericli occulti.

Vigilantia. Senſus acuties.

[c] Lib. 10. cap. 22.

Depulit hos equitum nimbus, non peruigil Anſer,
Proditor occulti tenebroſa nocte pericli.

Quod modò ad ſenſus attinet, quibus potiſſimùm mala ſua præuidere Anſer creditur, eos quidem velut exquiſitiſſimos multi celebrant, præcipuè olfactum, & auditum. [d] Lucretius in primis odoratum ſic commendat:

[d] Rer. natar. lib. 4.

—— Humanum longè præſentit odorem
Romulidarum arcis ſeruator candidus Anſer.

[e] Iſidorus nullum animal melius odorem hominis ſentire exiſtimat, quàm Anſer, vnde & clangore eius Gallorum aſcenſum in Capitolio deprehenſum eſſe. Etſi autem ita hominum aduentum ſubodorare dicatur, veriſimillimum tamen eſt alia etiam odoratu ſuo percipere poſſe. Idem ferè de exquiſito eius auditus ſenſu tradunt plurimi, præcipue Alexander ab Alexandro, & [f] Cælius Rhodiginus, quanuis hic anceps videatur, aprone, an Anſeri primæ partes in audiendo ſint concedendæ, inquit enim: In qua quidem ratione ſenſuum illud obiter adnotabimus, in cane vim odorandi eſſe præcipuam, in Aquila viſum, in Protogeuſte Indico animali guſtum, in ſerpentibus; & quibuſdam auibus tactum, in apris auditum, vel vt Græcus præfert codex, in Anſeribus. Quamobrem, & horum ſenſuum ope ſolertem ſeſe præbet ædium noſtrarum cuſtodem, homines enim etiam ſi nocte media venerint, vel ad prædandum, capiendumúe, vel ad quid aliud ſcelus perpetrandum, diligenter obſeruat: nam vnus, aut alter egregiè vigilat, excubatq; pro cæteris, qui accedentium, & inſidiantium ſtrepitum, & odorem percipiens, ſocijs indicat, clamoreq; ingenti concitato prædones in fugam vertit. Præcellunt igitur Anſeres canibus, vt pote quorum ſilentium fruſto panis, Anſerum verò ne maximis quidem blanditijs ſedari poteſt. Quod eleganter nobis [g] Ælianus teſtatum reliquit his verbis: *Anſeres ad cuſtodiam præferendi ſunt canibus, quod Romanorum periclitatione conſtat. Canes enim ad cibum oblatum* (à Gallis) *ſilebant. Anſerum verò proprium eſt ad eſculenta, quæ eis obijciuntur, non quieſcere, ſed exclamare*. Non itaq; illa timiditas, de qua anteà ſermonem habuimus, quidquam de eius laude detrahit, nam cum ſumma quadam prudentia coniuncta eſt. Cauet enim, & proſpicit imminentes noxas. Quòd ſi autem manifeſtò iam tenentur periculo, tunc (quod eſt prudentis animi officium) vim vi repellens, animi, & corporis vires in auxilium prouocat, & quidem tanto alarum robore hoſtem propulſat, vt ſe ab Anſere deiectum Falconem vidiſſe teſtetur doctiſſimus Scaliger

[e] Etymol. lib. 12. ca. 7.

[f] Lect. antiq. lib. 22.

[g] De anim. lib. 12. c. 33.

Anſeris pugnacitas.

liger inter Sabaudiani ducis aucupes. Sic Anſeres nihili facere canes, & magnas Struthiones, Accipitrem verò vel minimè formidare ſcribit Ælianus. Quod etſi fortaſſe de Anſere ſyluestri intelligant, domeſticis tamen non diſſimilem fortitudinem, ac animoſitatem eſſe non debemus inficiari. Sunt enim & ipſi robuſti, & in pugnando admodum pertinaces, vt teſtatur [h] Franciſcus Petrarcha his verbis: *Anatum, atque Anſerum pertinaciam quis non vidit? Vt pectoribus ſe perurgent, clangoribus increpitant, alis diuerberant, roſtris hærent.* Huc ſpectat eius erga homines ſtudium, ſolicita ſuæ familiæ cura, ſagacitas in dignoſcendis ſuis ab alienis & multæ aliæ dotes: de quibus ſingulis proprijs locis agemus, ne eadem ſæpius repetamus: nunc aliquid dicturi, quod quidem opprobrio Anſeri vertendum videtur, cùm tamen non ſit. Tale quid eſt, inexplebilis eius edacitas, adeo vt ipſis non facilè quicquam edacius inueniri ſcribat [i] D. Auguſtinus; & Bargæus quorundam voracitatem mordens, eos Anſeribus, & Onocrotalis voraciores vocet: Et ſanè paſſim à ſcriptoribus edax appellatur: nec immeritò: nam vt ait [k] Scaliger præ nimia voracitate ſabulum etiam deuorat. Quam voracitatem etiam indicant, dum cibum deferenti præ lætitia geſtientes, omnibus modis abblandiuntur. vnde Q. [l] Calaber, Troianos ſumma lætitia, & honore auxilio illis venientem Euripilum Herculis filium, multis militibus comitatum accipientes, Anſeribus paſtori ſuo abblandientibus comparat. *Troiani autem*, inquit, *eum ſtipantes magno gaudio perfundebantur, vt quando ſeptis incluſi Anſeres virum videant, qui pabulum obijcere conſueuit, adblandiuntur illi; at hic videns, frontem exporrigit: ſic certè Troiani gauiſi ſunt, cùm vidiſſent fortem Euripilum.* Hæc ille. Sed hanc voracitatem illi probro non eſſe vertendam exiſtimo: ita enim eſt natura comparatum, vt quæ calido habitu ſunt animalia, plurimo indigeant alimento. Anſerem verò eſſe huiuſcemodi, nemo eſt, qui ignoret. Cur autem à Virgilio, & ab alijs improbus vocetur, diuerſi diuerſam rationem aſſignant. Inquiunt nonnulli eum in vaticinijs, & rerum aliarum elogijs improbitatem quandam præſeferre: quibus nequaquam aſſenſerim: nuſquam enim legitur, Anſeres inauſpicatas eſſe aues, cùm præſertim eis in ſacrificijs tum Romani tum Ægyptij vterentur. Quapropter illis lubentiùs acceſſerim, qui improbum clamoſum interpretantur, quia ſemper vociferatur: aut illis potiùs, qui inſatiabilem exponunt: nam ibi Virgilius de pernicie illa loquitur, quæ agris ex Anſerum edacitate accidit. Hiſce omnibus Anſerum encomijs adijcere libuit hos Camerarij filij elegantiſſimos verſiculos, quòd auem noſtram à calumnijs etiam vindicent: ſunt autem huiuſmodi.

Falſo ab Anſere deiectus.

[h] De aduer. fort. in præfatione

[i] Cōtra epiſt. manich.

[k] In lib. 1. Theoph. de plant.

[l] Paral. li. 6.

Forte Anſeres, hos altiles inquam, videns
Porcosq́; diſtentos ſagina duxerit,
Nil eſſe, carnem præter, illos quippiam,
Quæ pro ſale animam acceperit, putredine
Ne colliqueſcat, ferculum paſcens probè
Sed mentis illis haud ineſt prorſus nihil.
Nam nec ſues lupus aggredi compaſcuos,
Ac congregatos audeat grunnitibus:
Concordiæ tantum poteſt conſenſio
Quin & ſuentam grandis elephas bellua
Robuſtaq; exhorreſcit, hunc ſi audiuerit
Vel grunnientem comminus, nec viderit
At Anſeres quæ gratitant expertia,
Haud ſunt loquelæ, ipſiq; ſeſe mutuò
Notis loquentes conſonis intelligunt,
Ceu conferentes verba ſecum ſerio.
His conuocant ſeſe vt vel agmen porrò agant,
Vel ordine ad conſueta redeant paſcua
Ac tanquam in acie, cum eſt opus fugam petant.

VOX.

GRÆCI πωπάζειν dicunt de voce Anseris, authore Polluce, Alij præterea Anserem πλαταγίζειν dicunt, sicut Aratus κλαγγηδὸν aduerbio de eiusdem voce est vsus. Apud Latinos verò maximè illi proprium esse volunt gratitare, quo verbo vtitur Philomelæ author.

Gratitare Anseris proprium.

Cacabat hinc Perdix, hinc gratitat improbus Anser.

Sunt tamen, qui legant glacitat; sed prior lectio magis placet; nam & Thomas Rhadinus, & alij hanc vsurpant. Æquè peculiare illis est gingrire, si Pompeio Festo credimus, à qua voce deriuatam putat gingram, quæ minutula tibia est, flebilem emittens sonum, à Phœnicibus comperta. Cæterùm sunt & alia multa verba alijs auibus communia, quæ Anseribus quoque attribuantur. [a] Virgilius eos canere dixit.

Gingrire de Anserũ voce. Gingra q. d.

[a] Aenei. li. 8.

Gallos in limine adesse canebat.

Sic eorum vox à Plinio, & ab Isidoro cantus nominatur, cos vigilias suas cantus assiduitate testari dicentibus. Ab eodem Virgilio strepere dicuntur.

Sed argutos inter strepere Anser Olores.

Quem imitati sunt multi alij; vt [b] Baptista Mantuanus:

[b] In Brix.

Strepit hic & aquaticus Anser,

Plinius verò aliàs clangere ait, & hunc imitatus [c] Petrarcha, *Anserinum*, inquit, *iuge tædium, sed quod facilè perferas si in animum redierit, clangore Anserum excitatum Capitolij defensorem, irrumpentes Gallos nostris ab arcibus arcuisse.* Sidonius Apollinaris, etiam Anseres connubia nocte clangentes dixit. Siue igitur Anser gratitat, seu gringit, siue canit, siue clangit, id ferè sine intermissione facit, quod varijs epithetis passim poëtæ, & oratores exprimunt. Atque ita argutum vocat Martialis:

[c] In Epist.

Argutus Anser, gemmeiq; Pauones.

Anser argutus. Canorus. Raucus. Garrulus. Stridulus.

Canorum Catullus, & alij: raucum Sidonius Apollinaris. *Hoc more*, inquit, *tu & Olorinis cantibus Anseres raucos socianeris*, Idem alibi garrulum sic: *Tum quoque totam aciem Senonum, dum garrulus Anser nunciat.* Stridulum Pamphilius, dum canit:

Versibus incomptis stridulus Anser agat.

Sic & multa alia apud authores Anseris attributa reperies, quæ ingratæ & obstreperæ vocis eius assiduitatem arguunt. Omnis enim Anser, vt ait Albertus, clamosus est, & vix vnquam tacet.

COITVS. PARTVS. INCVBATVS.

ANSERES non tam frequenter, vt Anates, & Gallinæ, coire, & idcirco verecundos esse existimatos à multis suprà diximus. Quapropter si [a] Columellæ credimus, ternæ tantùm fęminæ singulis maribus sunt destinandæ: nam plures propter grauitatem inire non possunt. Hodie tamen vsus obtinuit, vt singulis maribus sex fęminæ destinentur, plus minus. In aqua verò coëunt, vt placet [b] Varroni, sic enim de eorũ coitu tradit. *Saliunt* (coëunt) *ferè in aqua, inunguntur* (inigentur legit Turnebus) *in flumen, aut piscinam.* Idem sentit [c] Columella scribens: *Ineunt autem non vt priores aues, de quibus diximus, insistentes humi: nam ferè in flumine, aut piscinis id faciunt.* [d] Aristoteles scribit aquis à coitu sese ingurgitare. Tempus admittendi aptissimum est à bruma, vt Varro, & Columella tradunt, Pariunt non solùm, quæ iam coiuerunt, sed illæ etiam quæ coitus adhuc sunt expertes, contra quorundam sententiam, quos meritò redarguit [e] Aristoteles his verbis. *Nec audiendi sunt, qui oua hypenemia dicta à vento, quasi subuentanea dixeris, reliquias esse partus, quem coitus fecerit, arbitrantur. Iam enim aliquas Gallinarum, & Anserum iuuencas expertes adhuc coitus parere hypenemia visum sæpius est.* Sic ille, idem [f] alibi repetens. Quinimo absque coitu plura pariunt, sed minora, minusque grata, magisque humida, & sterilia, vt ibidem, testatur [g] Philosophus: *Sunt hæc sterilia*, statim subdit, *& minora, ac minus iucundi saporis, quàm ea quæ fœcun-*

[a] De re rust. lib. 8. c. 13. Quot fęminæ vni mari sint destinandæ.
[b] De re rust. lib. 8. cap. 3.
[c] De re rust. lib. 8. c. 14.
[d] Hist. li. 6. cap. 2.
[e] Hist. lib. 6. cap. 2.
[f] Hist. lib. 3. cap. 1.
[g] Hist. lib. 5. cap. 33.

fœcunda gignuntur, sed plura numero. Vt plurimum autem Anseris ouum non minus est, quàm Crocodili fluuiatilis, vt memoriæ idem prodidit. Singulæ non plus quater in anno pariunt, teste Varrone. Columella verò ter parere scribit, eiq; subscribunt plurimi ex recentioribus, dummodo fœtus non excludunt. Contrà Plinius (si mendo non caret contextus) ab vtroque dissidet: bis tantùm parere scribens, etiamsi, vt dictum est à Columella, fœtus suos non excludant, sed Gallinæ earum vicem subeant. Aristoteles huius rei non meminit, quod nouerim. Páriunt autem (singulis fœtibus) vt idem quoque [h] Plinius notat, plurima oua sedecim, paucissima septem. Si quis surripiat, eò procedunt pariendo, donec rumpantur. Columella aliter, *Pariunt*, inquit, *singulis fœtibus oua, primo quina, sequenti quaterna, nouissimo terna.* Quintilius vsque ad duodecim, aliquando etiam plura parere aiunt. Inter Geoponicos recentiores Carolus Stephanus scribit has aues, si excludant, primo fœtu quinque edere, secundo quatuor, vltimo tria tantùm: si verò non incubent duodecim, & plura singulis fœtationibus. Quidam alij recentiores multò maiorem numerum faciunt, ad centum, & quandoq; ducenta procedere asserentes, nimirum donec rumpantur, vt ait Plinius. Tempus porrò pariendi est, vt testantur Varro, Columella & alij, à calendis Martijs vsque ad solstitium. Plinius ex Varrone scribit, quod si bruma coiuerint, pariunt post solstitium quadradraginia prope diebus. Cùm primò pariunt, ad haras, hoc est, ad nidos sunt deducendæ, vt monent Columella, Palladius, & alij. *Minimè autem*, inquit [i] Columella, *concedendum est fœminis extra septum parere, sed cùm videbuntur sedem quærere, comprimendæ sunt, atque tentandæ: nam si appropinquant partus, digito tanguntur oua, quæ sunt prima parte locorum genitalium: quamobrem perduci ad haram debent, includiq;, vt fœtum edant.* Cuius verba eò libentiùs adscripsi, quòd modum etiam doceant, quo pariendi tempus præscire queamus. Singulis autem, inquit [k] Varro, vbi pariant, faciundum haras quadratas circum binos pedes, & semipedem. Eas substernendum palea. Quòd autem sensu admodum valeat hæc auis, semel singulas ad haram duxisse sufficiet: nam per se deinceps pariturae illuc reuertuntur: quod non tacuit Columella. Idq; inquit, *singulis semel fecisse satis est: quoniam vnaquæque recurrit eodem, vbi primò peperit.* Et Palladius, *cum semel hoc feceris*, inquit, *consuetudine sponte retinebunt*. Ijdem omnes citati authores monent, vt oua Anseribus subducamus, & Gallinis excludenda præbeamus, quòd ab his commodiùs, & maiori cum diligentia excludantur, educenturq; & sic ipsæ Anseres maiorem ouorum numerum hero parient. Columella cùm dixisset, singulas ter anno parere, si prohibeantur fœtus excludere, *Quod magis expedit*, statim subdit, *quàm quod ipsæ suos fouent* (fortè foueant) *nam & à Gallinis melius enutriuntur, & longe maior grex efficitur.* Quod consilium, si aliquis sequi voluerit, ouorum supponendorum numerum à Columella audiat. *Supponuntur autem*, ait, *Gallinis huius generis* (Anserini) *oua plurima quinque, paucissima tria.* Quod meritò faciendum monet. nam cùm multò maiora Gallinaceis sint, si plura subdantur, ea Gallinæ alarum ambitu satis continere nequeunt, nec vt decet, fouere. Palladius, ne Anserina oua supposita Gallinis noceant vrticam subijci præcipit. Sed alij alia de causa id faciendum consultiùs docent, vt infrà ostendam. Si quis autem Anseres ipsas suis ouis incubare malit, ex Varronis præscripto earum oua aliquo signo notabit, quòd aliena non excludant. Quod & Plinius, & alij quoque passim asserunt. Quod tamen ita accipiendū est, vt aliena non excludant, nisi sua quoque habuerint supposita, vt ex hisce Columellæ verbis colligitur. *Sed nouissimo fœtu*, inquit, *cùm volumus ipsas incubare, notandi erunt vniuscuiusq; partus, vt suis matribus subijciantur, quoniam negatur Anser aliena excludere oua, nisi subiecta sua quoq; habuerit.* Quod quidē summa est admiratione dignum: nam cùm, vt est in prouerbio, nihil sit tam ouo simile, quàm ouum, valde mirum est, tantam huic aliti à natura inditam perspicacitatem, vt sua ab alienis ouis, etsi eiusdem speciei dignoscere queat. Vt modò minori quò fieri potest, dispēdio sua Anseri oua fouenda tradantur, monent Columella, Palladius, alijq; extremū partum illis subijci oportere, & rationem addunt, quia postmodū amplius parient. Itaq; si primi, aut secūdi partus ouis incubare permitterentur nō pauca fieret ouorum iactura. Ter enim, quaterue, vt diximus, quotannis pariunt. Cùm autem vrticarum aculei eius pullis maximè infesti, & perniciosi sint, adeo, vt ab ipsis vel leuiter exp̄unctis moriantur, præcipit Columella, vt radices ipsius vrticę ouis subijciantur, sic enim pullis enatis vrtica non nocebit. Sed verba clarioris doctrinæ gratia hîc apponam. *Sed custodiri debet*, ait, *vt ouis subijciantur radices vrticarum, quo quasi remedio medicantur, ne noceri possit excussis Anserculis, quos enecant vrticæ, si teneros pupugerint.* In nido collocando etiam adhibenda est cautela. nam vt monent neoterici geoponici, nidi loco statuendi sunt non adeo calido, vt pro Gallinis fieri solet: nam cùm temperie, inquiunt, calidissima sint Anseres, timendum est, ne tum matrum, tum loci calore immodico comburantur potiùs oua, quàm

Anserini oui magnitudo.

Quoties in anno pariant.

Quot oua singulis fœtib' pariāt.

[h] Lib. 10. cap. 59.

[i] De re rust. lib. 8. c. 13.

[k] De re rust. lib. 3. c. 10

Oua Anserina quot Gallinis supponēda

Vrtica ne pullis noceat quid agendum.

quidquam ex illis naſcatur. Tempus prætereà incubandi obſeruandum eſt, quod maximè idoneum eſſe ait Palladius à calendis Martijs vſque ad æſtiuum ſolſtitium. Recentiores verò quidam à principio Nouembris ad Decembrem exactum. Cæterùm alijs etiam temporibus incubare Anſeres experientia docet. Incubandi autem tempus triginta dierum ſpatio naturaliter abſoluunt, teſte [l] Ariſtotele, ſicut Aquilæ, Tardæ, & cæteræ quoque magnę aues.[m] Plinius addit, ſi dies tepidiores ſint, viginti quinque diebus perficere, Varro tamen Columella, & alij quàm plurimi Anſerem trigeſimo die naſci aiunt. Poſtremò de onorum ſupponendorum numero alij aliter ſentiunt, diuerſiq; diuerſum aſſignant. Varro plerique nouem ſupponi ait, aut decem, & qui hoc minus ſeptem, qui hoc plus quindecim. Columella pauciſſima ſeptem, plurima quindecim. Quintilij non plura, quàm nouem. Recentiores aliqui nouem, aut vndecim, aut tredecim, nec plura, nec pauciora. Incubant autem in hoc genere fœminæ tantùm, vt ſcribit Plinius, ſed tanta diligentia, vt & ſuam, & maſculorum vicem ſuppleant: nam ab incubitu nunquam recedunt, donec pullos excuſſerint. *Anſerum*, inquit [n] Ariſtoteles, *fœminæ tantùm incubant, quæ vt cœperunt, nunquam intermittunt, ſed perpetuo fouent incubitu*. Cùm itaque à fouendo non recedant, neceſſe omnino eſt, cibum, potumq; incubantibus ſemper apponere: alioquin ipſæ matres pullorum deſiderio à nidis non digredientes, fame pereunt, vel ſi cibi cauſa diſcedant, oua frigeſiunt, & fœtus irritus euadit. Ordeum ijs intritum cum aqua apponi Varro iubet: ſed alia quoque ipſis conuenientia edulia apponi nihil prohibet. Cùm autem, vt ait Ælianus, natura vorax ſit, & ventriculo calidiſſimo, gaudet herbis, riguis, & frigidis, laurum non attingit, cibarijs ſummè humidis, quibus interius refrigeretur, delectatur.

Tempus ad incubandū idoneum.

[l] Hiſt. lib. 6. cap. 6.

[m] Lib. 10. cap. 59.

Quot oua ſupponẽda

Fœminæ tantùm incubant.

[n] Hiſt. lib. 6. cap. 8.

Anſeres an educandi.

EDVCATIO. VICTVS. SAGINA.

NVNQVID Anſeres educandi ſint, in controuerſiam quis meritò reuocet. Agris enim valde damnoſus eſt, indeq; à Virgilio improbum nuncupatum ſuprà diximus. Et Columella *cum non vtilem locis conſitis* ait, *quia quicquid tenerum contingere poteſt, carpit*: nam tenella arborum germina abſumit, viridariorum herbas penitus depaſcitur, vitium pampinos rodit, & ſegetes morſu, & ſtercore demolitur. Quapropter in illis regionibus, ad quas Anſeres indomiti migrant frequenti numero, viſæ ſunt ſæpenumerò ſegetes per longiſſima ſpacia, quàm paucis horis abſumptæ. Eadem & maiora etiam damna inferunt domeſtici, ſi abſque cuſtodibus per agros liberi vagari permittantur. Quas enim ſegetes ipſi radicitus nõ euellunt, eas alui excrementis, quaſi ab igne contactas aridas reddunt, & quod amplius eſt, nihil deinde ibi, niſi poſt multum interuallum enaſcitur. Narrat Mauricius Cordæus ſe vidiſſe aliquando litora, prataq; quæ antea herbarum multitudine, florumq; varietate luxuriabant, plus quam credibile eſt, arida, ſteriliaq; euaſiſſe. Accidiſſe verò id, non tam, quod ibi paſcerentur Anſeres, quàm quod ibidem quieſcentes liquidis, quibus à natura donati ſunt, ſtercoribus ſuis agros inquinarent. Aluo etenim ſunt profuſiore. His itaq; ante oculos poſitis Anſeres nequaquam alendos dicemus. Veruntamen ſi contrà vtilitates, & commoda eorum, quæ alibi diffuſè recenſebo, conſideremus, haud dubio ſententiam mutabimus: præſertim cum commemorata modò omnia nocumenta facilè euitari poſſint, ſi vel domi alantur in cohorte, vel ſi in agris præfecto ijs cuſtode, qui ab inferenda pernicie prohibeat: vel denique ſi illis in agris, in quibus, cum tantùm illorum enutritioni ſint deſtinati, nihil detrimenti afferre poſſint, enutriantur. Veteres ſanè, altores eorum extitere, vt ex ipſorum monumentis elicere licet. *Horum greges*, vt narrat Marcus Varro, *Scipio, Metellus, & M. Seius habebant magnos aliquot. Merula, Seius* inquit, *ita greges comparauit Anſerum, vt hos quinque gradus obſeruaret, quos in Gallinis dixi. Hi ſunt de genere, de fœtura, de ouis, de pullis, de ſagina*. Habebant etiam Anſerum paſtores, vt meminit [a] Paulus Iureconſultus: & apud [b] Athenæum teſtatur Cratinus in Dionyſalexandro ſic: Bubulci Anſerum paſtores Florentinus, referente Alexandro ab Alexander magna inter Iuriſperitos authoritate, equos, boues, Gallinas, Anſeres, & cætera hoc genus, quæ pecorum numero habentur, quanuis in quotidiano vſu forent, in ſuppellectili non haberi cenſuit. Sexcenta alia loca hîc adducere poſſem, quæ veterem, & vſitatiſſimum alendorum Anſerum morem oſtendunt, ſed cum alibi ſint recitanda, ne idem ſæpius inculcem, ea in aliud tempus adducenda reijcio. Non igitur commemoratæ

Anſeres quæ dãna inferant.

Anſerum alendorum vetus conſuetudo.

Anſeres plurimos qui aluerint.

[a] Deip. li. 9.

[b] Genial. l. 1. cap. 19.

nos incommoda deterreāt, vt à villis,& ruribus nostris hasce aues arceamus, & potissimùm, si locum idoneum nacti fuerimus, vbi prædicta damna inferre nequeant: & hac in re Geoponicorum omnium consilium sequamur, qui vno ore illas ob multa, quæ ab eis proueniunt, commoda,educari suadent,& Columellæ præsertim,qui nos ad eas enutriendas adhortatur his verbis: Sicubi vero flumen, aut lacus est, herbæq; copia,nec minus iuxta satæ fruges, id quoq; genus(Anserinum)nutriendum est; quod etiam nos facere censemus, non quia magni sit fructus,sed quia minimi oneris: attamen præstat ex se pullos, atq; plumam, quam non,vt in ouibus lanam, semel demetere, sed bis anno, vere,& autumno vellere licet: Iam quomodo antiquitùs construerentur chenoboscia dicamus; sic enim quod dictum est de alendorum Anserum consuetudine magis confirmabitur. Id quoque imprimis docet ipse Columella,cuius hîc verba recitabo,vt si cui est harum auium cura,eius præcepta, vt qui hac de re quàm appositè scripserit,sequi possit. *Qui verò,* [c] inquit,*greges nantium possidere student, chenoboscia constituant,qua tum demum vigebunt, si fuerint ordinata ratione tali. Cohors ab omni cætero pecore secreta clauditur, alta nouem pedum maceria, porticibusq́; circundata, ita vt in aliqua parte sit cella custodis: sub porticibus deinde quadrata hara cæmentis,vel etiam laterculis extruuntur: quas singulas satis est habere quoquo versus pedes ternos, & aditus singulos firmis hostiolis munitos,quia per fœturam diligenter claudi debent, & extra villam: deinde non longe ab ædificio si est stagnum,vel flumen, alia non quæratur aqua: sin aliter,lacus, piscinaq́; manu fiant,vt sint, quibus inurinare possint aues,nam sine isto præsidio non magis,quam sine terreno rectè viuere queunt.* Hæc ille,qui etiam,quod ad chenebolcij constitutionem attinet,dixerat in præcedenti capite, intra cohortem vt protecti sint,secretis angulis haras facere oportere, in quibus cubitent, & fœtus edant. Quod autem præcipit de aqua,in qua inurinare possint,adeo est necessarium, vt Anseres absq; hac velle enutrire,extremę sit dementiæ: cùm enim amphibij generis sint, vt testis est Marcus Varro, nulla villa,aut terra sunt contenti, nisi vicinas habeant piscinas. *Mansio,*inquiunt Quintilij *siue hara Anseraria, quam Chenoboscium Græci appellant,constituatur in loco palustri, & aquoso.* Et Palladius: *Anser sanè, nec sine herba,nec sine aqua facilè sustinetur.* Et paulò inferiùs. *Si desit fluuius,lacuna formetur.* Verùm parum fuerit, chenoboscium instruxisse,& locum,vbi innatare valeant natura,vel arte comparasse: nisi quoq; cibi eorum naturæ,& palato conuenientes largè suppeditentur. Hac igitur gratia iubet Columella, *palustris quoq;, sed herbidus ager destinetur,atq; alia pabula conserantur,& vicia,trifolium,fœnum Græcum, sed præcipuè genus intubi,quod σέριν Græci appellant: lactucæ quoq; in hunc vsum semina, vel maximè serenda sunt, quoniam & mollissimum est olus,& libentissimè ab his auibus appetitur. Tum etiam pullis vtilissima est esca.* Idem præcipit Palladius: *Si herba,*inquit, *non suppetit,trifolium, fœnum Græcum,agrestia intyba,lactuculas serelas seremus alimento.* Et Varro,*Eos pascunt,*inquit, *in humidis locis,vbi pabulum serunt,quod aliquem fructum ferat,seruntq́; his herbam quæ vocatur seris, quòd ea aqua tacta etiam cùm est arida, fit viridis. Folia eius decerpentes dant,ne si eo inegerint, vbi nascitur,aut obterendo perdant,aut ipsi cruditate pereant. Voraces enim sunt natura. Quo temperandum eis,qui propter cupiditatem sæpe in pascendo si radicem prenderunt, quam educere velint è terra, abrumpunt collum: perimbecillum enim id, vt caput molle. Si hæc herba non est, dandum hordeum, aut frumentum aliud. Cùm est tempus farraginis,dandum, vt in seri dixi.* Quintilij verò cibum illis offerri dicunt,ex omnibus leguminibus,eruo excepto. Danda quoq; esse & lactucæ folia: prohibendos tamen à graminis esu cruditatis enim causa est. Plinius, quod alij quoq; meminerunt,illis vrticam contactu mortiferam esse scribit: nec minus auiditatem,nunc satietate nimia,nunc suamet ui: *quando,*inquit,*apprehensa radice,morsu sæpe conantes euellere, ante colla sua abrumpunt.* Pro quo remedium superius à nobis est annotatum. Nostris temporibus pleriq; omnis fermè generis legumina Anseribus offerunt, furfure, & aqua tepida commistis: aliqui furfurem cum vrticæ folijs teneriusculis incoquunt, & simul exhibent: aliqui furfurē tantum in iure: & aliquando lactucæ aliquid, cicorij, crescionisq́; aliarumq́; id generis herbarum ad reuocandum marcescentem palatum. Idq́; mane, serò,& meridie factitant. Reliquis diei horis ad prata mittunt,& ad lacum aliquem, vel fluuium sub pueri custodia,qui ne longius euolent,obseruat,& à consitis locis prohibet cauetq; in primis,ne vrticas, hyoscyamum,& cicutam deuorent: quòd tale quid fortè gustantes sopore correpti, nunquam deinceps excitantur;sed vitam cum morte commutant. Scribit Io. Bruyerinus, (quod in Gallia fortè fieri consueuit) Anseres veteres castaneis, pyris, malisq́; rura farcire. Cæterum qui, qualesq́; Anseres sint eligendi, iam dicamus: vt quò fieri licet,ex ipsis vberiorem fructum capere possimus. *Merula,* Varrone teste, *iubebat seruum in legendo obseruare, vt essent ampli, & albi: quòd plerunq; pullos similes sui faciant. Est enim alterum genus varium, quod ferum vocatur, nec cum ijs libenter congregatur, nec aquè fit mansuetum,* sic & Columella. *Curandum,* inquit, *est vt mares,*

[c] *De re rust. lib.8. c. 14.*

Chenoboscia quomodo constituenda.

Aqua Anseribus quā necessaria.

Ager quis Anserum pabulo sit destinandus.

A gramine cur prohibeantur.

Anseribus quæ herbæ mortiferæ.

Anseres qui eligendi.

mares, fœminaq́ꝫ quàm ampliſsimi corporis, & albi coloris eligantur: nam eſt aliud genus varium, quod à fero mitigatum, domeſticum factum eſt, id neque æquè fæcundum eſt, nec tam pretioſum, propter quod minimè nutriendum. Io. Bruyerinus, cuius verba iam antè recitaui, varios in Gallia multò numeroſiores eſſe, quàm candidos aſſerit, admodum fœcundos, & cibis gratos. Item Ornithologus varios à Germanis albis præferri ait, ceu firmioris valetudinis, nec minus fœcundos, nec pluma deteriores. Idem ferè in noſtris regionibus obſeruamus: quapropter albinè, an varij ſint, parum intereſt, dummodo bona ſint habitudine, & amplo corpore. Hi enim oua maiora, & pullos ſui ſimiles parient. De numero fœminarum maribus deſtinando, deq; incubatione, & reliquis ad fœtum pertinentibus ſuprà diximus. Reſtat modo, vt quomodo pulli ſint educandi aperiamus: qua in re à Varrone, & Columella, cæteriſq; in hac, & superiori rubrica frequens citatis Geoponicis non diſcedemus: quare etiam pręcepta eorundem circa hanc curam recenſere non pigebit, vt eos imitari quiſquis poſſit; qui ſeſe hac in re diligentiores, & prudentiores præbuerunt. *Cùm excludit*, inquit Varro (fœmina pullos) *quinque diebus primis patiuntur eſſe cum matre. Deinde quotidie, ſerenum cùm eſt, producunt in prata, item piſcinas, aut paludes: ijſq́ꝫ faciunt haras ſupra terram, aut ſubtus, in queis non iucludant plus vicenos pullos. Easq́ꝫ cellas prouident, ne habeant in ſolo humorem, & vt molle habeant ſubſtramē è palea, aliaue qua re, ne'ue quà eò accedere poſſint muſtelæ, aliæue beſtiæ, quæ noceant.* Hucuſq; ille: & rurſus poſt quædam ad Anſerum victum generatim ſpectantia ſubdit: *Pullis primùm biduo polenta, aut ordeum apponitur, tribus proximis naſturtium viride cōſectum minutatim ex aqua in vas aliquod. Cùm autem ſunt incluſi in haras, aut ſpeluncas, vt dixi victi obijciunt his polentam ordeaceam, aut farraginem, herbamue teneram aliquam conciſam.* De hac eadem pullorum educatione hæc habet Columella. *Atque is* (Anſerculus) *dum exiguus, decem primis diebus paſcitur in hara clauſus cum matre. Poſteà cùm ſerenitas permittit, producitur in prata, & ad piſcinas: cauendumq́ꝫ eſt, ne aut aculeis vrticæ compungatur, aut eſuriens mittatur in paſcuum: ſed ante conciſis intubis, vel lactucæ folijs ſaturetur: nam ſi adhuc parum firmus, & indigens ciborum peruenit in paſcuum, fructicibus, aut ſolidioribus herbis obluctatur ita pertinaciter, vt collum abrumpat. Milium quoq;, aut etiam triticum miſtum cum aqua rectè præbetur; atq; vbi ſe paulum confirmauit, in gregem coæqualium compellitur: & ordeo alitur: quod & matricibus præbere non inutile eſt. Pullos autem non expedit plures in ſingulas haras, quàm vicenos adijci, nec rurſus omnino cum maioribus includi, quoniam validior enecat infirmū. Cellas, in quibus incubitant, ſicciſſimas eſſe oportet, ſubſtratasq́ꝫ habere paleas: vel ſi eæ non ſunt, gratiſſimum quodq́ꝫ fœnum: cætera eadem, quæ in alijs generibus pullorum ſeruanda ſunt, ne coluber, ne vipera, felesq́ꝫ aut etiam muſtela poſſit aſpirare: quæ ferè pernicies ad internecionem proſternunt teneros. Sunt qui ordeum maceratum incubantibus apponunt, ne patiantur matrices ſæpius nidum relinquere: deinde pullis excluſis, primis quinque diebus polentam, vel maceratum far, ſicut Pauonibus obijciunt. Nonnulli etiam viride naſturtium conſectum minutim cum aqua præbent, eaq́ꝫ eis eſt eſca iucundiſſima.* Hæc omnia Columella. Quintilij iubent, vt cùm ſerenum cęlum eſt, ad paſcua prius, deinde ad aquam, vbi iam cibo ſatiati ſunt, producantur. Item ne hœdi, aut porci pilos deuorent eſſe obſeruandum: quia his deuoratis intereunt. Præterea vt pullis nouiſſimè editis polenta, & frumentum madefactum cibi loco obijciantur, & naſturtium viride. Ex Neotericis Petrus Creſcentienſis iubet ſemine papaueris primis decem diebus paſci intus, poſteà verò foras educi, vbi vrtica non fuerit, cuius formidant aculeos, & præcipuè in prata, & piſcinas, aut paludes. Carolus verò Stephanus decem primis diebus cum matribus in haris includi vult, ibiq; farina ordeacea, melle, furfure, & aqua commiſtis enutriri, & aliquando lactucas teneras obijci: poſtremis verò ex his decem diebus milium, & frumentum ipſis exhibenda aſſerit: ſed deinceps ea facienda eſſe, quæ ſuperius ex aliorum monumentis retulimus. Inſuper à beſtijs, vt lupis, & vulpibus tuendi ſunt, ac conſeruandi, vt Petrus Creſcentienſis, & alij admonent. Sed à lupis vt conſeruentur, non multum laborabimus: raro etenim Anſeres à lupo rapiuntur: à vulpibus ſæpiſſimè, contra quas Antonius Mizaldus vulpem decoctam, & in fruſta conciſam illis in cibo exhiberi iubet, promittitq́; ita per bimeſtre temporis ſpacium à vulpibus ſecuros fore. Habent & alios infenſos hoſtes Anſeres, Aquilam nimirum, & Miluum, & alias id genus aues, à quibus haud alio pacto, quàm ſedula, & diligenti cuſtodia, præſertim dum iuniores ſunt, conſeruari poſſunt. Atque hæc de educatione dicta ſunto. Supereſt modò vt de earundem auium ſaginatione nonnulla ſubijciamus. Antiquiſſimis autem etiam temporibus Anſeres ſaginare ſolitum fuit, vt ex [d] Athenæo colligitur, apud quem cùm præter alia cibaria Anſeres durei, ideſt, equi duratei modo farcti Deipnoſophiſtis appoſiti eſſent, alijq; accuratiſſimè præparati, σιτευτοὺς εἶναι, *ideſt altiles eſſe dixit quidam. Tum Vlpianus* σιτευτὰς χῆνας *apud quem legimus? At Plutarchus: Theopompus inquit, Chius in Hellenicis, & libro decimotertio Philippicorū, autor eſt, Ageſilao Lacedemonio, cùm in Aegyptum*

Pulli excluſi quomodo educandi.

A vulpibus quomodo conſeruentur.

Anſerum ſaginandorū vetus conſuetudo.

[d] Deip. li. 9.

ptum appuliſſet, Aegyptios miſiſſe Anſeres vitulosq́, σιτευτὲς, ideſt, ſaginatos, Antigenes Comicus in Bacchantibus fœminis ait: Si quis alendum me ſuſciperet, velut Anſerem σιτευτὸν, ideſt, qui opimatur. Archeſtratus in famoſo illo ſuo poemate, altilis Anſeris pullum ſimul cum parente iubet apparari, eumq; aſſari ſimpliciter: Hæc omnia ex Athenæo: ex quibus liquidò patet ſaginandorum Anſerum vetuſtiſſimam fuiſſe conſuetudinem. Et cùm noſtris etiam temporibus id maximè ſit conſuetum, operæpretium fuerit hîc præcepta tradere, eaq́; etiam ex ipſis antiquis, quibus edocti Anſeres pinguiſſimos reddere poterimus. *Cùm igitur,* vt Columellæ placet, *pulli quatuor menſium ſunt, farturæ maximus quiſque deſtinatur, quoniam tenera ætas præcipuè habetur ad hanc rem aptiſſima: & eſt facilis harum auium ſagina: nam præter polentam, & pollinem ter die nihil ſanè aliud dari neceſſe eſt, dummodo largè bibendi poteſtas fiat: ne vagandi facultas detur: ſintq; calido, & tenebroſo loco: quæ res ad creandas adipes multum conferunt: hoc modo duobus menſibus pingueſcunt, & ea propter etiam tenerrima pullities ſæpe quadraginta diebus redditur opima.* Eadem habet Varro, verùm paulò aliter. *Ad ſaginandum,* inquit, *eligunt pullos circiter ſeſquimenſes, qui ſunt natus eos includunt in ſaginario, ibiq; polentam, & pollinem aqua madefacta dant cibum, ita vt per dies ſaturent. Secundum cibum, largè vt bibant, faciunt poteſtatem. Sic curati circiter duobus menſibus fiunt pingues. Quotieſcunque ſumpſerunt, locus ſolet purgari: quod ipſi ament locum purum.* Palladius Columellam potius, quàm Varronem ſecutus videtur. nam quatuor menſium Anſeres ad ſaginandum eligit, iubetq́; polentam in die ter dari, largè vagandi licentiam quoq; prohibet, obſcuro loco claudit, & calido: aſſeritq́; maiores etiam ſecundo menſe pingueſcere: paruulos verò ſæpe trigeſimo die mori, ipſo ſcilicet ſaginationis tempore. Addit etiam melius ſaginari, ſi milium ad ſatietatem præbeatur infuſum. Præterea, Græcos ſaginandis Anſeribus polentæ duas partes, & furfuris quatuor aqua calida temperare, & ingerere pro appetentis voluptate: tribus per diem vicibus potu adiuuare: media quoque nocte aquam miniſtrare. Deinceps docet, qua arte hepar, quod maximo habetur in pretio, in ipſis tenerum fiat, & inquit, peractis viginti diebus, nempe à ſaginæ principio, tunſas caricas, & aqua maceratas in offas exiguas efformandas, & per dies viginti continuos miniſtrandas Anſeribus. Sed hanc curam, ſiue ſaginam longè diffuſiore oratione proſequuntur Quintilij, qui cùm dixiſſent, Anſeres pingueſcere in domibus calidis polētæ partibus duabus, & furfurum partibus quatuor, aqua calida ſubactis, & obiectis, vt inde quantum velint, edant; ter die cibum ſumere, & circa mediam noctem; bibere largiter; & poſtquam magni euaſerunt, caricas ſiccas in tenuia ſegmenta conciſas, & aqua ſubactas per dies viginti in potu exhibendas eſſe. Hæc, inquam, cùm de Anſerum ſagina tradidiſſent, alia ad augendum iecur, ipſosq́; magis pinguefaciendos ſpectantia ſubinde ſubijciunt. *Poſt dies triginta ſi quis iocinora ipſorum magna efficere velit, caricas ſiccas in tenuia fruſta conciſas aqua ſubigat, & per dies viginti, aut minimum decem, & ſeptem in os ingerat. Quidam vt magnum faciant hepar, ſitq; ipſe Anſer pinguis, ſic nutriunt. Incluſo nimirum frumentum maceratum obijciunt, aut ordeum eodem modo. Frumentum enim cito pinguefacit. Hordeum verò carnem albam facit. Paſcatur autem ex prædictis ſpeciebus ſingulatim, aut etiam vtriſque ad dies vigintiquinque, bis per diem oblatis collyrijs inde factis, ita vt ſeptem collyria ſingulis primis quinque diebus offerantur, conſequenterq; paulatim numerus augeatur, vſque ad dies vigintiquinque, vt ſint dies ex toto triginta. Quibus impletis maluas feruefacies, & decocto eius adhuc calido fermentum madefactum exhibebis, atque id facies quatriduum. Iiſdem etiam diebus aquam mulſam offeres, ter ſingulis diebus ipſam permutans, & non eadem vtens, & ſic in ſequentibus vſque ad ſexaginta diebus, aridis ficis contuſis cum prædicto fermento vteris in eorum alimentum, contingetq; tibi poſt dies ſexaginta, & ipſo Anſere, & hepate eius tenero, & albo vti, quod ſanè exemptum in vas amplum mittendum eſt, in quo calida ſit aqua, quæ etiam iterum, atque iterum eſt permutanda. Præſtant autem fœminarum tum corpora, tum iocinora. Sint verò Anſeres non anniculi, ſed duorum annorum vſque ad quatuor.* Hæc omnia de Anſerum ſaginam ex veterum placitis dicta ſunto, quibus adde, ſi videtur, quod eadem de re ſcriptum reliquit [c] Cato, qui vt pingues reddantur Anſeres, eodem modo eos ali iubet, quo Gallinæ. Gallinas autem, quæ primùm peperint, farcire docet cum turundis factis è polline, vel farina ordeacea conſperſa, quæ in os indantur. *Paulatim,* inquit, *quotidie addas, & ex gula conſideres, quod ſatis fiet. Bis in die farcias, & meridie bibere dato, nec plus ante* (in vaſe appoſitam) *ſinas, quàm horam vnam. Eodem modo Anſerem alito, niſi prius dato bibere bis in die, & bis eſcam.* Recentiores quidam aſſerunt, Anſerum vnum ſaginari poſſe ſolo modio auenæ, & aqua ſubinde appoſitis. Teſtatur Ornithologus apud ſuos ab aliquibus ſaginari hoc modo. Anſerem loco anguſto includunt, in quo conuerti non poſſit, ſed ſedere tantùm, aut ſtare, aliqui etiam oculos ei effodiunt: tum paſcunt eum inſertis offis è milio, in ſartagine fixis, deinde lacte madefactis. Potum nullum apponunt. Sic pingueſcere aiunt, & iecur ad mirificam magnitudinem excreſcere. Cæterùm

valde

Anſeres cuius ætatis, & quomodo ſaginentur.

Hepar in Anſere quomodo magnum, & tenerum reddatur.

[c] *De re ruſt. cap. 89.*

valde mirum est, quod de potus ablatione memorat, cùm veteres omnes potum abundè Anseribus suppeditari, communi consensu præcipiant: quod tamen & ab alijs recentioribus obseruatum video, qui eius etiam rationem reddere conantur ex Aristotele dicente, impinguationem fieri calido, & humido abeunte, & arido constante: cùm ergo potus exhibetur, inquiunt, multum humidi generatur, quod impinguationi obest, ideo sine potu melius pinguescunt. Quod superest, qui de Anserum sagina scripserunt recentiores, nihil noui literis prodidere; sed ea tantùm repetunt quę ab antiquis sunt tradita. Carolus tamen Stephanus hæc tantùm adijcit, nonnullos illis plumas è capite, & corpore euellere, alarumq; pennas maiores demere, & oculos consuere, quò magis pinguescant.

Cur aqua Anseribus saginandis negetur.

CORPORIS AFFECTVS.

ÆTAS.

Anser an rabiat.

ANSEREM solum ex animalibus non rabire omnes ferè tradunt: sed an id Aristoteles scribat (alij enim aliter Aristotelis textum legunt) incertum est. De qua re audi Niphum: Anser, inquit, vnus ex pedestribus morsus à cane rabido nec rabit, nec moritur ex morsu: quare apud Aristotelem libro octauo, capite vigesimo secundo de historia animalium, vbi legitur, animalia à cane rabido morsa omnia rabiũt excepto homine (πλὴν ἀνθρώπυ, vbi aliqui legunt πρὶν ἀνθρώπυ, idest, prius, vel citiùs, quàm homo) quidam medicus legit πλὴν χηνὸς, idest, excepto Ansere, quod licet verùm sit, non temerè tamen mutandus est Aristotelis locus. Hæc Niphus. Vt vt est ab æstate in autumnum morbo conflictari iam dictum est. Laborat quoq; pituita, ad quam curandam mulieres quasdam scribit Tragus vti pimpinella maiore, quæ in pratis nascitur. Infestatur autem etiam, & phthiriasi, seu morbo pediculari, quemadmodum Gallinę, à quo eisdem remedijs liberatur, quæ pro Gallinarum curatione præscripsi. Cæterùm ipsi sibi mederi nouerunt, frequenti nimirum ablutione, & sideritidis esu: qua industria, quia etiam suapte natura sunt viuaces admodum, in multos annos vitam producunt. Albertus sexaginta annos excessisse scribit. Existimarem hæc fabulosa, inquit Cardanus, etiam illo dicente: verùm cùm sciam Carduelem, adeo paruam auem tredecim annis in cauea educatam, adducor, vt credam id quod de Ansere relatum est, tum præcipuè, quòd duræ carnis admodum sit, atque solidæ. Constat enim syluestrem Anserem tribus perpetuis diebus excoctam non potuisse emolliri, obiectam canibus, alijsq; animalibus intactam mansisse: quibus adducor, & credam, solidam esse carnem illarum, & humido pingui abundare, atq; ideo longioris vitæ esse. Hæc ille. Verùm multò maius est, ac admirandum, quod de harum auium ætate tradit Gulielmus Grattarolus, Anserem, dicens, compertum aliquando esse, qui ducentos attingeret annos. Quod an verum sit alij dijudicent. Ego quidem, etsi interim maximè viuacem Anserem non negauerim, id ne iuranti quidem crediderim.

Pituita laborat.

Ipsi sibi medentur.

Anser ducẽtos annos natus.

SYMPATHIA. ANTIPATHIA.

Anserum sympathia cum Pauonibus, & Gallinis: Antipathia cũ Aquila.

PAVONES, Gallinæ, Anseres mutua quadam beneuolentia conuenire videmus. Cùm Aquila verò tanta ei intercedit discordia, vt post vtriusq; mortem etiam non cesset. Aquilæ enim penna Anserinis immixta consumit eas: id quod se expertum ait Albertus in pennis alarum. Ostendit, inquitq; eiusmodi internecinum inter hasce aues odium Homerus, vbi Hectorem impetu in Græcorum naues irruentem comparat Aquilæ, quæ Anseres, Gruesue, aut Cygnos pascentes apud fluuium impetat. Inquit [a] autem:

Sed sicut autum volatilium Aquila velox
Multitudinem contra mouetur fluuium apud depascentium
Anserum, vel Gruum, vel Cygnorum longum collum habentium,
Sic Hector rectà iuit ad nauem nigram puppem habentem
Contrarius ruens.

[a] Iliad.l.15.

Quintus Calaber eodem modo Aiacem inducit cum Vlysse disceptantem de armis Achillis, seq; metipsum Aquilæ æquantem, Troianos Anseribus, aut Gruibus, dum ait: *Cum Troiani Achillem prostratum ad se trahere cupiebant: sed ego hasta, & viribus hisce quidem in pugna animam extinxi, alijs verò terrorem inieci, semper instans: hi quidem maximè fugam capessebant, Anseribus, aut Gruibus similes in quos ingruat Aquila, littoralem aram depascentes*. Habent præterea Anseres hostes alios, non solùm aues, vt Vulturem, Miluum, aliasq; rapaces, sed quadrupedes nonnullos etiam, inter quos commemorantur à Petro Crescentiensi Lupi, & vulpes, & ideo ab eis custodiendos esse præcipit.

Antipathia cũ reliquis rapacibus.

PRAESAGIA. AVGVRIA.

ANSERES, inquit[a] Theophrastus, continuo clangore intempestiui, vel ad pastum festinantes ac pugnantes idem (tempestatem) monent. Aratus in eandem sententiam sic habet: κλαγγηδὸν ἐπαγόμεναι βρωμοῖο, idest, maiore solito clangore ad pascua exeuntes: quem locum sic transfert Auienus:

Gramina si carpit semesa petacius Anser.

Clangoris mentione omissa, quod non est accipiendum. [b] Plinius idem de eorum continuo clangore tradit, sed de festinatione in pastu non meminit. [c] Gaudentius Merula Anseres, & Anates iugi clamore obstreperas mutationem aëris prædicere affirmat. Antonius Mizaldus, Anseres, inquit, valido cum clangore ad pastum festinantes, seq; non sine motu alarum, & frequenti ad alas attritu fluuio, aut alibi placidè mersantes: præterea garritu insolito perstrepentes, pluuias (modò recentis aquę facta illis anteà fuerit liberior facultas) pręsagire, vt annotarunt antiqui, ita nos sępenumero sumus experti. Ad bilis refrigerium, & humectationem, quam de omnibus animalibus æruginosam cacant, aquis venientibus, vociferatione, & gestu applaudere videntur. Et alibi. Anseres, instante septentrionali vento, in meridiem volatum exercuisse sæpenumerò deprehendimus: ingruente verò Australi ad Boream. Et rursus: si Anseres pro cibo, & pastu inuicem pugnantes in clangorem insolenter prorumpant, hyemalem tempestatem proximam esse moneberis. Quod postremum repetit Carolus Stephanus. Aquilonares, vt refert[d] Olaus Magnus, ante solstitium hyemale augurium sumunt ex osse pectoris Anserini, quàm sæua, & quàm durabilis futura sit hyems, hoc scilicet modo. Si clarum est, esis carnibus, hyems rigida apparebit. Si spissum, & opacum, nix plurima, hyemsq; tepida sequitur. Quod modò ad auguria attinet, ales non minus ac Cygnus, fuit habita gratissima, nautis potissimùm, quia nunquam mergitur vndis, & propterea, vt ex Phauorino annotaui, chenisćus nauibus addebatur. Ab hac autem maximè aue veteres sua petijsse auguria ex[e] Homero antiquissimo poëta potissimùm patet, qui pluribus in locis ea recenset, potissimùm Telemachi, quod ei:

Ε'πέπτατο δεξιὸς ὄρνις
Α'ιετὸς ἀργὴν χῆνα φέρων ὀνύχεσσι πέλωρον
Η'μερον ἐξ αὐλῆς, hoc est,

Volauit dextera auis
Aquila album Anserem ferens vnguibus magnum
Domesticum è stabulo.

Patrem suum redituram, procosq; matris suæ dispersurum ostendit: nam vt posteà interpretata est Helena, sicut Aquila veniens ex monte, vbi ei est nidus, partusq; rapiebat eum Anserem album, idest, domesticum, vel nutritum in domo, sic Vlysses mala multa passus post multos errores domum breui erat rediturus, & de procis, qui per Anserem significabantur debitas pœnas sumpturus. Alibi rursus eosdem procos per viginti Anseres ab Aquila in somnio illo Penelopes auspicato, quod in nostræ Ornithologiæ tomo primo retulimus inter auguria, significat. Cæterùm Lampon sacrificus vates per Anserem auem maximè auguralem iurare solebat; vt subinde inter prouerbia dicemus.

[a] *Lib. de signis temp.*
[b] *Li. 18. c. 35*
[c] *Memor. li. 2. cap. 35.*

Tempestatis hyemalis pręsagiũ.
[d] *Hist. sept. lib. 19. c. 7.*
Aquilonares quomodo hyemis qualitates pręsagiant.
[e] *Odyss. O.*

VSVS IN VANIS ETHNICORVM SACRIS.

Anser quibus Dijs sacer.

a Orat. tom. 1. serm. 3.

ISIDI, Iunoni, ac Priapo Anseres sacros olim fuisse legimus: Nam Aristidi, vt ipsemet narrat, Isis duos Anseres in somnijs, vt illi essent comites, misit, tanquam sibi oblati sacrificij gratiam: quod [a] ille sic narrat: *Vt aliquid etiam referam magis horrendum, cum Isidi, & Seragridi quendum in Isidis templo Smyrnæ sacra fecissem, vestibulum egresso Anseres duo sacri occurrerunt, ac progressi tam exactè me, quò iturus eram, præcesserunt vt id euidenter animaduerterem. Tum ad amicos, & eos qui me deducebant conuersus, hi quoque, inquiebam in amicorum numero nos deducunt, ac simul de seueritate Deæ loquebar, eiusq́ potestatem circa rumores, & omina prædicabam, ac sæpe iam mihi ad preces datum esse responsum: & nunc adeo duces illam nobis istos misisse, inquiebam. Dum autem de his colloquebamur, quid agerent, interim obseruabamus, ac postquam aliquousque à templo discessimus, ego Anseribus alludens, satis aio, nobis ministratum est, abite. Quæ cùm vix dixissem, illi auersi discesserunt.* Hæc ille. Huic igitur Deæ Anserem tanquam ei sacrum, Tithoreæ, vbi summa veneratione colebatur, bis quotannis certis diebus sacrificabant, vt narrat [b] Pausanias. *Et Isidi sanè*, inquit, *Tithoreæ binæ celebrantur quotannis nundinæ*. Et paulò inferiùs: *Postremò tertio die, qui ad eum mercatum conuenere, vendunt mancipia, & quoduis genus pecudes, vestem etiam, argentum, & aurum. Pomeridianis autem horis ad sacra animum adijciunt: immolant lautiores, boues, & ceruos: tenuiores Anseres, & Meleagrides aues.* Romani quoque qui alioqui huic aui diuinos decreuerant honores, ipsam Isidi similiter mactabant: vnde Ouidius:

b In Phoc.

> *Nec defensa iuuant Capitolia, quò minus Anser*
> *Det iecur in lances, Inachi lauta tuas.*

Ouidius correctus.

Alij legunt, Inache laute, quod non placet. Inacho enim sacram fuisse hanc auem nusquam legitur, quare Inachi lauta restituendum putaui, vt sit patronymycum fœmininum ab Inacho, cuius Isis fuit filia. Petrus Marsus, ait, quosdam legere.

> *Det iecur in lances Inachi vacca tuas.*

Io quæ Dea

Ius fabula.

Isidis simulacrum.

Quam lectionem ipse probat, cùm inquit: Apud Herodotum inuenerim Ægyptios sacerdotes olim solitos Anserinis, ac bubulis carnibus vesci: à quibus Isis colitur, quàm quidam volunt lunam esse: vt *Inerant lunaria fronti Cornua*. Anser autem eius temporis, quod est lunę proprium, idest noctis silentium turbat. Et paucis interiectis verbis, sanè, inquit Io Inachi Argiuorum regis filia, à quo fluuius nomen accepit à Phœnicibus rapta est, vt Herodoto placet, atque in Ægyptum adducta. Eam poëtæ fabulantur in vaccam fuisse conuersam. Nota est fabula. Post mortem Isis appellata est, atque habita Ægypti genius, authore Seruio: vbi eius simulachrum sistrum dextra tenens, ac sinistra situlam, bubulis præditum cornibus fuit, quemadmodum Io Græci describunt. Habuit autem templum in vrbe Busuri, quæ in medio Delta Ægypti sita est, vbi ei rem diuinam aqua, & igni in primis faciebant in monumentum nauigationis, qua Io in Ægyptum delata est. Quam ob causam factum existimo, vt Anser Isidi mactaretur, qui aquis gaudere consueuit. Hanc Deam nonnulli lunam esse volunt, vt diximus suprà: alij Cererem, alij terram. Hæc, & alia Petrus Marsus, quibus quæ Dea esset Isis, docet, & causam reddit, cur Anser ipsi mactaretur, & quod præcipuum erat, demonstrat, non Inacho, sed eius filiæ Isidi hanc auem mactari solitam. Sed quod legat, *Inachi vacca* non placet: multum etenim vocis figura inter se differunt Lauta, & vacca.

Isidi cur Anser mactetur.

Anser cur Iunoni sacer.

Fuit item, vt dixi, Anser Iunoni sacer, vnde Seruius, Manlium, ait, cùm Senones in Capitolium irrepsissent, ab Ansere fuisse excitatum, quem priuatus quidam Iunoni dono dederat. Cur verò Iunoni dicetur, causam hanc reddunt aliqui, quia hoc animal facillimè sentiat omnem, vel minimum aëris motum. Iunonem autem aërem significare, nemo est, qui ignoret.

Iuno aërẽ significat. Anser Priapo sacer.

Priapo denique Petronius Arbitrer Anseres sacros facit, cuius sunt super hac re verba: *Itaq; ad casæ ostiolum processi, & ecce Anseres sacri impetum in me faciunt, fœdoq́, ac velut rabioso stridore circumsistunt trepidantem: atque altus tunicam meam lacerat, alius vincula calciamentorum resoluit, ac trahit: vnus enim dux, ac magister sæuitiæ non dubitauit crus meum serrato vexari morsu. Oblitus itaque nugarum pedem mensulæ extorsi, cœpiq́ pugnacissimum animal armata elidere manu, nec satiatus defunctorio ictu morte me Anseris vindicaui. Cùm protuli Anserem, anus, vt vidit, tam magnum æquè sustulit clamorem, vt putares, iterum Anseres limen intrasse, & complosis manibus,*

Scele-

Scelerate, inquit, *occidisti Priapi delicias, Anserem omnibus matronis acceptissimum &c.* Hæc ille.[c] Martialis Velium Domitiani comitem inducit Marti Anserem vouere, & mactare: qua de re eius elegans legitur hoc epigramma:

Dum comes Arctois hæreret Cæsaris armis
Velius hanc Marti pro duce vouit auem.
Luna quater binos non tota peregerat orbes,
Debita poscebat iam sibi vota Deus.
Ipse suas Anser lætus properauit ad aras,
Et cecidit sanctis hostia parua focis.

Verùm nolim quis inde conijciat, Marti etiam sacrum fuisse Anserem: nam alijs quoque Dijs immolabatur, quibus minimè dicatus erat: vt ex[d] Alexandro ab Alexandro habemus, qui cùm dixisset, Anserem propriam victimam Isidi dicatam esse, *Aegyptij*, inquit, *Lunæ tantùm, & Libero suem, reliquis Dijs boues mares, vitulosq́, & Anseres immolabant.* Idem repetit[e] Lylius Gyraldus, qui præterea, *Victimæ*, inquit, *antiquis hæ frequentes fuere; ouis, sus, bos, capra, Gallina, & Anser.* Et rursus: *Sciendum Aegyptios ex nulla alia pecude sacra fecisse, præterquam sue, boue, vacca, & Ansere.* Ita ergo Anserem non solùm Isidi, sed alijs etiam, quibus minimè erat sacer, ab ethnicis immolabatur. Cæterùm non apud omnes populos: nam, vt testatur Alexander ab Alexandro, Britannis lege vetebatur, leporem, Gallinam, & Anserem in cœnis apponere, aut Dijs offerre: Sed Iulius Cæsar, ex quo ille id transcripsisse videtur, illos populos solùm Anserem gustare nefas putasse dicit. Verisimile interim tamen est, illis eius auis prohibitum quoque fuisse sacrificium, cuius vetabatur esus. Iam verò Romanos quis non admiretur eò dementiæ deuenisse, vt his auibus, tanquam Dijs sacrificarent? Nam cùm velut fortuitò accidisset, vt Anseris clangore excitatus Manlius, Gallos irrumpentes è Capitolio pelleret, tanti beneficij memores longo post tempore, non solùm è publico ipsos cibarunt, verùm etiam aurea Anserum simulacra fecere, & ceu Deos coluerunt: nam singulis annis canem in crucem ex sambuco sublatum affligebant, vt scilicet silentij pœnas lueret, eò quòd in Gallorum aduentu non oblatrasset; Anserem verò quod fideliorem custodem sese præbuisset, in eleganti grabatulo, gestarioloué quàm decentissimè sedere faciebant. *Viuos etiam canes*, inquit[f] Alexander ab Alexandro, *cruci affigi, atque inter ædes Iuuentutis, & Sumani singulis annis Ansere insidente deferri, vulgò proditum est, quæ crux nisi ex sambuco fieret, sacrum ritè fieri minimè putarunt.* Quantùm verò ob hunc cultum ridendi sint Romani, qui Anseres potiùs, quàm Deos suos colebant, eleganter his verbis docet D.[g] Augustinus: *Tunc enim tota vrbs in hostium potestate redacta, solus collis Capitolinus remanserat, qui etiam ipse caperetur, nisi saltem Anseres, Dijs dormientibus, vigilarent. Vnde penè in superstitionem Ægyptiorum, bestias, auesq́ colentium Roma deciderat, cùm Anseri solennia celebrarent.* Ridet eosdem Deos meritò D.[h] Ambrosius his verbis: *Nocturnas verò Anserum quis non miretur excubias, qui vigilias suas etiam cantus assiduitate testantur? Denique eo etiam Romana Capitolia à Gallo hoste seruantur. Meritò illi debes, Roma, quod regnas. Dij tui dormiebant, & vigilabant Anseres. Ideo illis diebus Anseri sacrificas, non Ioui. Cedunt enim Dij vestri Anseribus, à quibus se sciunt esse defensos, ne & ipsi ab hoste caperentur.* Porrò Anseres non solùm à Romanis, sed etiam ab alijs populis diuino cultu affecti sunt: nam & Britanni Anseribus ob æternitatem, qua commendati ipsis esse videbantur vesci vetabant. Quinimo sapientissimos viros per Anserem solitos olim iurare legimus: in quos inuectus Lucianus, cùm non modo eos circa humanas res incerta, ac stulta docere, verumetiam de rebus sublimibus, de Deo, de prouidentia diuina, & id genus alijs absurda, atque impia quædam tradere dixisset, *Illi rursus*, inquit, *per canes, & Anseres, ac platanos deierarent:* Ac si innuere vellet huiusmodi animalia, & stirpes ab ipsis in honore habita esse: cum certè id eos non alia de causa fecisse constet, quàm ne nomen diuinum in vanum assumerent: vnde Philostratus sic loquentem inducit Thespesionem gymnosophistam in vita Apollonij, *Socrates quidam Atheniensis, senex fatuus, vt vos putabatis, canem, Anserem, platanum Deos putans per eos iurare consueuit. Minimè verò fatuus habitus est*, inquit Apollonius, *sed diuinus quidam vir, & verè sapiens. Iurabat autem per ea, quæ dixisti, non tanquam Deos, sed ne per Deos iuraret. Ne Deorum nomina cuiuis sermoni adhiberentur.* Sed ante ipsum Socratem Suidas, & Aristophanis Scholiastes Rhadamantum, inquiunt, per Anserem, & arietem iurare iussisse. Quod confirmat hoc[i] Porphyrianum testimonium: *Socrates*, inquit, *per animalia quædam, vt canem, & Anserem iurabat; & ante ipsum Rhadamantus.* Ex mox. *Lex apud Cretenses erat, authore Rhadamanto, omne genus animalium iuramentis adhibere.* Non absurdè quis, vt annotat Ornithologus,

[c] Lib. 9.
[d] Genial. dier. lib. 3. cap. 12.
[e] Hist. Deor. syntag. 12.
Victimę antiquis frequentes.
Anseri Romani tanquam Deo sacrificabant.
[f] Genia. dier. lib. 3. c. 12.
[g] De ciuit. Dei lib. 2. cap. 22.
[h] Exam. l. 5. cap. 13.
Viri sapientissimi per Anserem iurabant.
Socrates cur per Anserem iuraret.
Per Anserẽ iurare quis primus instituerit.
[i] Lib. 4. de abst. ab ani.

thologus, per χῆνα, & κύνα frequentiùs, quàm per alia animalia Socratem aliosq; iuraſſe conijciat; quòd hæc vocabula quodammodo alludant ad Ζῆνα, ideſt, Iouem. Sic enim vulgus ad iurandum, ac blaſphemandum pronum, dum Dei nomen declinat, vnam, vel alteram literam immutat, vel detrahit, vel addit. Iurabat & Lampon etiam per hanc auem, ſed longè ob aliam cauſam, vt pòſt patebit.

COGNOMINATA. DENOMINATA.

Anſer quis dictus.

Anſeres qui à Cicerone vocentur.

ANSER cognominabatur poëta ille Vergilio, & Ciceroni cæterisq; bonis inſenſus, de quo alibi eſt abundè dictum. Idem Tullius accuſatores, qui obſtrepunt tantùm, nihil tamen nocent, Anſeres quoque vocabat, ſed de his poſteà fuſiùs. χήνεια oua, ideſt, Anſerina, Athenæo nominantur, nimirum à primitiuo χὴν. χηνίσκος præter Anſerculum, pars eſt quædam in naui ad Anſerini capitis effigiem efficta, & id in lyra, quod axes continet, eadem forma donatum, de quibus etiam alio in loco pluribus agam. χηνίδας apud Suidam nomen proprium eſt, ab Anſere deductum, vt videtur, ſicut & χηνίδας, cuius viri in meretricijs dialogis meminit Lucianus. χῆνα vrbs eſt Laconiæ, cuius ciuis χηνεὺς dicitur, qualis celebratur Myſon apud Laërtium: & Chæne vicus memoratur à [a] Pauſania. Verùm nunquid hæc poſtrema nominata à χὴν deducta ſint, ignoro. Contrà certò ſcio χηνοβοσκίαν Ægypti vrbem è regione Dioſpolis ab Anſerum paſturis dictam (nam & locus vbi aluntur Anſeres, chenoboſcium appellatur) cùm alioqui, teſte Stephano, nulli illic appareant Anſeres, ſed circa crocodilos occupentur chenoboſciatæ, hoc eſt illius vrbis ciues. Chenotrophia penultima producta, & Chenoboſcia, etſi à χὴν deriuata nomina Anſeribus tantùm conuenire alicui videri poſſint, tamen omnium nantium volucrium auiaria ſignificant, teſte Ambroſio Calepino. Chenomycon herba eſt [b] Plinio, ad cuius aſpectum expaueſcunt Anſeres. Alijs nominibus dicitur Nyctegreton, & nyctilops, eò quòd noctibus luceat. Idem Plinius Chenopodem nominat herbam aliam, quòd Anſeris pedem referat, cuius flores, vt etiam rumicis apibus attingi negat, ſuibusque vt Ornithologus ait, ab Heluetijs obſeruatum, venenum eſt. Pes Anſerinus Latinis dicitur; de cuius viribus, quòd Anſerini pedis formam repræſentet, ſic [c] Io. Baptiſta Porta: Atriplex vulgò pes Anſerinus dicitur, quòd inſtar Anſerini pedis laciniata ſint folia: ſylueſtris atriplicis ſpecies eſt, ad omnia, quæ Anſerinus adeps, valet. Igni ſacro medetur; tubera, & quæcunque emolliri opus eſt, efficaciſſimè Anſerino adipe curantur ex Plinio. Valet ad vuluæ vitia, & mollitorijs vteri medicamentis crebrò Hippocrates admiſcet, & medicorum aliqui axungia ad podagras vti iubent, admiſto Anſeris adipe. Sed atriplicem Hippocrates vuluæ vitijs infundi iubet, duritias omnes vel decocto, vel crudo illini putat: ignem ſacrum cum melle, & aceto, nitroque ſimiliter, & podagras. Hæc Porta, qui ſubinde eryngium, quod Anſerinum etiam pedem referat, ſerpentibus, & venenatis omnibus reſiſtere ſcribit. Omnibus verò, contra toxica, & aconita efficaciorem Heraclides medicus in iure Anſeris decoctum arbitratur ex Plinio, qui etiam viſas ſerpentes dicit pedibus Anſerinis. Alibi apud eundem [d] Plinium vbi Cynopus legitur, codices quidam manuſcripti (vt Hermolaus annotauit) Chenopus habent: quod non probatur, cùm locus ille ex Theophraſto translatus ſit, apud quem nulla planè Chenopus nominatur. Hederam, vt notat Calcagninus ex Plutarcho, vt apparet, Dionyſio conſacrarunt Ægyptij, Chenoſirim, ideſt, Oſiridis plantam vocitantes, quo quoque nomine Ornithologus herbam, quam ſerim vocant, Anſeribus præcipuè gratam dici poſſe exiſtimat. Ab Anſere fit Anſerinus adiectiuum, ſignificans, quicquid ad Anſerem pertinet, vel ex Anſere eſt ſumptum. Anſerarium pro loco, vbi aluntur Anſeres apud Columellam in inſcriptione decimiquarti capitis libri octaui, ſed in textu Chenoboſcium & hara legitur. Anſeraria herba nominatur in breuiario Arnoldi capite de ramice, quam Ornithologus ſuſpicatur eſſe argemonem alteram Dioſcoridis. Quanquam, inquit, ſcio illud caput, vt Marcellus Virgilius monet in vetuſtiſſimis codicibus non legi. Recentiores quidam, eodem ſimiliter referente, eandem herbam à colore argentariam vocant, vt & aliam quandam ab hac diuerſam, vis

Margin notes: [a] *In Meſſenicis.* — *Chenotrophia.* — *Chenomycon.* — [b] *Lib. 21. cap. 11.* — *Chenopus.* — [c] *Phytog. lib. 4. ca. 23.* — *Pedis Anſerini herbæ vires.* — *Eryngium venenatis omnibus reſiſtit.* — [d] *Lib. 21. cap. 15.* — *Chenoſiris.* — *Anſerariū.* — *Anſeraria herba.* — *Argentaria & eius vires.*

vis ei astringendi, glutinandi, siccandi sine morsu: potentillam, ni fallor, intelligit: nam hæc à Tabernamontano, & alijs herba Anserina nuncupatur, & à quibusdam argentina. Tradit [e] Scaliger, colorem quendam, pallidum nempe ingrato nigrore mistum, Anseris stercus vocari. [f] Gabriel Fallopius, vbi agit de instrumentis, quibus tela educuntur è vulneribus, quoddam forcipem Anserinum vocat, & tenaculam Anserinam. Nominat & spatham Anserinam instrumentum simillimum auriscalpio, sed maius. Nomen his à similitudine rostri Anserini, quod in extremo serratum est. Nos Itali quædam etiam ab hac aue denominamus; cuiusmodi in primis est Pauarina herba, quàm Græci μυοσώτιν dicunt, Latini auriculam muris, & communiter alsinen. Pauarina autem nobis vocatur, quòd Anseribus, quos Pauaras, seu Paparas appellamus, gratum sit pabulum. Hac eadem ratione lenticula palustris alicubi Pauarina etiam vulgò dicitur. Acer prætereà, seu aceris, quod genus arboris Theophrastus inter campestres recenset, nobis vulgò dicitur pie d'Oca, idest, pes Anseris. [g] Scaliger partem quandam agri Taurinensis Val d'Oca, idest, vallem Anseris appellari scribit: eoq; commigrantes parum viuere. Multis gulam turgescere. Qui verò nascuntur ibi, eorum neminem eo malo carere; penè omnes, & amentes, & ineptos ad loquendum esse, allata etiam ratione, quoniam aqua è niuibus liquefactis, quæ multum terrestris, & crudi continet, bibant. Gallia Narbonensis nobis hodie dicitur Lingua d'Oca, idest, lingua Anseris, quòd, vt conijcio, incolæ, cum affirmare volunt, Oche proferant, ac si etiam dicerent. Item ea Galliæ pars, vbi olim habitabant Morini, hodie Gallis la conté d'Oye, idest, comitatus Anserũ nominatur, fortè quòd ibi Anseres maximè abundent. Leander in Italiæ descriptione prope Foianum in Apennino, vt reor, oppidum, turrim esse ait, quæ torre dalle Oche, idest, turris Anserum dicitur. Io. Goropius de Gordunorum vrbe præclarissima loquens, quæ Gent vulgò dicitur, à Gent, quę dictio illius regionis gentibus Anserem masculum significat etymum deducit: sed eius verba, vt res clarior euadat, adducam: Quare Gent, inquit, pòst dici hæc vrbs cœperit, aliter ab alijs traditur: nec magni refert ad antiquitatis cognationem. Mihi si ludere liceat, ita vocari videtur, quòd collis hic, in quo antiquitùs vrbis primordia fuerunt, velut Anser masculus in aquis vndique circumfusis frequenter nataret. Nam Gent Anserem masculum significare nostri nouerunt. Hæc ille. A Gallis item bec d'oye, idest, rostrum Anseris dicitur potẽtilla. Hæc eadem Germanicè Genserich, vel Gensskraut, quod Anseres eius pabulo gaudeant. Bellis maior Gensżblum, idest, flos Anserinus, multis Germaniæ locis appellatur, teste Ornithologo: Hieronymus Tragus intybum hortense etiam Germanicè inquit dici posse Genszungen. Ornithologus verò Sonchi asperi, & syluestris genus quoddam ab Heluetijs Genszdistel, idest carduum Anserinum vocari testatur. Idem maluam syluestrem minorem aliquos ait vocare Genszbapplen, idest, Anserinam maluam: & sedi genus tertium Genszlaiterle. Postremò, Nostri, inquit, Anserinum vinum Genszlevvin per iocum de aqua dicunt.

Potentilla herba Anserina dicta. [e] *Exer. 323.* Anseris stercus quis color. [f] *Lib. de uul. cap. 28.* Forceps Anserinus. Spatha Anserina. Pauarina vnde dicta. Piè d'Oca, quæ arbor. [g] *Exerc. 60.* Val d'Oca. Lingua di Oca. Côtè d'oye. Torre dalle Oche. Gent vrbis etymum. Bec d'oye Gallis quæ herba. Gẽszkraut

MORALIA.

FRANCISCVS Petrarcha Friderico Aretino, qui cùm ruri delicijs omnibus frueretur, se à solis Anseribus molestari scripserat, respondens, pulchra admodum, & ad mores facientia ex harum auium assiduo clangore elicit, quæ quia disertissimis expresserit verbis, eametipsa transcribere minimè piguit; Vnum, inquit, quod festiuè admodum litterarum tuarum finis attigit, intactum liquisse noluerim; ne quid prorsus in tuo tibi rure displiceat. Cùm ex omnibus nempe, quæ ibi sunt, sobriam, honestamq; præcipias vtilitatem, vnus, vt intelligo, non perdius modò, sed pernox, ac perpetuus clangor te Anserum inquietat. Habet, non inficior, aurium laborem hæc improbitas. Offendunt quietis, silentijq; auidos, & Anseres, & Cicadæ stridulæ in ramis, & rudentes in pascuis aselli, & quæ sunt huiusmodi. Sed in primis ineptissimus in triuijs vulgi fragor, ac strepitus. Nulla enim vsquam bellua, crede mihi, tædiosior vulgo est. Cætera tamen ferè omnia vel hyeme, vel noctibus saltem silent. Quædam verò noctibus importuna luce ferias agunt. Anserinum iuge tædium, sed quod facilè perferas: si in animum redierit, clangore Anseris excitatum quondam Capitolij defensorem, irrumpentes Gallos nostris ab arcibus arcuisse; idque ob meritum multis pòst seclis auis huius effigiem illic argenteam

team extitiſſe .Quod an illi excubitricis eximiæ famam quæſierint,an quod haud dubiè vigilantiſſimum ſit animal, non noui. Inſuper idipſum an Calendis Nouembris geſtum ſit. Atque hîc iſta,quam cernimus die illo Anſerum celebritas funeſta proceſſerit: mira vtique ſi ſic excubiarum merces : nouum premij genus mors. An ex hoc tantùm, quòd eo tempore opimior,eſuiq; aptior cibus eſt,rurſus incertum habeo. Sed vtrumuis horum opinemur, hæc profectò ſaluberrima cogitatio, atque huiuſce tædij remedium erit optimum. Quod nuper,dum de remedijs ſcriberem, caſu fortaſſe ideo prætermiſſum fuit, vt ijs ad te nunc literis inſertam ſingulariter nunc tibi eſſet vtile: vt ſcilicet quoties ales illa præſertim noctibus ſtrepit, putes te ad reſiſtendum vitijs excitari: & confeſtim arma corripias, arma, inquam,non quæ apud Æoliam Achilli Mulciber, aut Aeneæ: ſed quæ intus in anima cæleſtis tibi faber excuderit. Neque verò minores tibi extimes, vitiorum inſidias, atque inſultus, quàm Gallorum Manlio. Proinde non Anſerem, ſed angelicum tubicinem ſtrepuiſſe credito: quoties nocturnus Anſer increpuit, & te obſeſſum, & circumfuſos hoſtes acerrimos,mundum, carnem,dæmonia recordare, teq; per tenebras, ad dumeta reptantibus obuium ſer armatum. De quo alibi pluribus, tibi in præſens iſta ſuffecerint, hoc addito, vt quotiens ore Anſeris experrectus hoſtibus tuis diuina ope ex altiore animi parte reſtiteris, arcemq; defenderis,nihil hîc tibi, ſed totum illi tribuas, de quo ſcriptum eſt: *Non dormitabit, neque dormiet, qui cuſtodit Iſrael.* Et iterum: *Niſi dominus cuſtodierit ciuitatem, fruſtrà vigilat, qui cuſtodit eam.* Et rurſus: *Obumbraſti ſuper caput eius in die belli:* ne qua te maius gloria, vi Manlium, ne qua bene geſtæ rei conſcientia, atque hinc oriens excellentiæ appetitus è ſeruati Capitolij arce deijciat. Hæc omnia Petrarcha, quæ quiſquis legerit,ſibi dicta fuiſſe putet. Præterea cùm obſeruatum Capitolium Anſeres præmio affectos legamus, canes verò ſuſpenſos, quòd non latraſſent, ac ſi illorum factum ad perfidiam, & proditionem facere videretur, hinc moneri nos arbitror à bene faciendo animum nunquam abſtrahēdum, & à vitijs penitus abſtinendum; cùm benefacta etiam in brutis compenſentur, vt de Capitolino Anſere dictum eſt; ob malefacta verò in eadem ipſa bruta etiam animaduertatur, quod in canem illum fuit factum.

HIEROGLYPHICA.

Cuſtodiæ hieroglyphicum.

APVD Horum nulla de Anſere hieroglyphica extant. Pierius hæc recenſet. Sunt, inquit, qui per Anſerem pictum, cuſtodiam interpretentur, idq; ex Romana potius hiſtoria deſumptum, quàm ab Aegyptijs traditum. Neque tamen ab huiuſmodi ſignificato phyſica abeſt ratio, quippe qui naturæ admodum pauidæ cùm ſit, peruigili cura, vt acutiſſimus eſt ad ea ſentienda, quæ latent, facilè excitatur, & minimo quoque ſtrepitu expergiſcitur, vt ita olim vrbem ipſam, ſedem, ac domicilium Imperij defenderit, ac conſeruarit, vnde illi honores apud Romanos inſtituti: quanquam Heliogabalus totius humani ordinis inuerſor, omniumq; bonorum morum illuſor, eos ita ſit vltus, vt canes iecinoribus Anſerum paſcendos inſtituerit. Illud verò iuniorum commentum eſt, per Anſerem alligatum ad anchoram, firmam cuſtodiam intelligere. Anchora porrò firmitudinis indicium eſt, vt loco ſuo dictū. Hæc ille, qui aliud ſubinde de Anſere hieroglyphicum recenſet, ſilentij nimirum, quod quia Anſeri fero non domeſtico conueniat, in ſuum locum reijcimus. Quod autem Anſerem in vaticinijs, & rerum aliarum elogijs improbitatem quandam præ ſe ferre videri dicat, in hoc eſt, quod ab illo diſſentiam. Anſer enim boni ominis ales ſemper fuit habitus, vt alibi diximus. Et quamuis Homerus in ſomnij præſagitione procos per Anſeres innuat, non idcirco quiſpiam improbitatem aliquam in Anſeribus meritò arguat, ſed edacitatem potius voracitatemq;, in quam cum procis omnia Vlyſſis bona abligurientibus ſatis conueniunt. ita vt hoc nomine prudentiſſimus ille poëtarum princeps procos per Anſeres rectè innuere potuerit: non autem, vt ille exiſtimat, quod auis hęc improbitatem aliquam præſeferat: nam cur improbus aliquando vocetur, cauſam alibi retulimus, ipſam ſcilicet eius inexplebilem ingluuiem. Quod præterea ſcribat eius garrulitatem à Virgilio, & à Propertio ei vitio datam, id quoque verum non eſt: non etiam poëtam illum Antonij familiarem vocauerunt Anſerem ob eius garrulitatem, ſed quia reuera hoc erat illi nomen. Neque quia auerſum habeat à poëticis ſtudijs ingenium, idcirco Phœbæam arborem laurum non attingit, ſed potius, quia eam tanquam calidam, & naturæ ſuæ repugnantem ſibi exitialem eſſe non ignorat, quod laudi potius illi, quàm vitio eſt vertendum. Sed modò iam ipſius Pierij hieroglyphica

Canes iecinoribus Anſerum quis pauerit.

Silentij typus.

glyphica de hac aue prosequamur, quæ à veritate aliena non putamus. Est, inquit, & detrimenti hieroglyphicum Anser pascens, propterea quod quacunque ille oletum suum sparserit, adurere omnia soleat: neque quicquam magis, vel satis, vel pratis officere, quàm si eò pabulatum Anseres immittantur. Quin etiam eorum stercus, si muria dissoluatur, & oleribus inspergatur, omnia vitiabit. Tum Anser ille poëtarum perditissimus, qui inter Olores satis cum imprudentia strepere notatur à Marone, à Cicerone quoque carpitur, quòd illi Falernum fundum Antonius dono dedisset: quod nisi & improbus, & perditorum morum fuisset, coniectura est, Antonium id minimè facturum. Eoq; spectat Ciceronianum illud in Antonium, *Anseres de Falerno depellendi sunt*. Et ne longiùs ab eo digrediamur, apud eundem oratione pro Sexto Roscio Anserem inuenias pro eo accusatore positum, qui obstrepat tantùm, noceat tamen nihil, cùm canis non tantùm allatret, sed etiam mordeat. Eius verba sunt non importunè repetenda. *Anseribus cibaria publicè locantur, & canes aluntur in Capitolio, vt significent, si fures venerint; at fure internoscere non possunt, significant tamen si qui noctu in Capitolium venerint: & quia id est suspiciosum, tametsi bestiæ sunt, in eam partem potius peccant, quæ est cautior. Quod si luce quoque canes latrent, cùm Deos salutatum aliqui venerint, opinor his crura suffringantur, quòd acres sint etiam tum, cùm suspicio nulla sit. Simillima est accusatorum ratio: Alij vestrum Anseres sunt, qui tantummodo clamant, & nocere non possunt*. Neque illud dissimulabimus, quòd hominem, qui suæ tantùm familiæ curam suscipiat, aut rerum tantùm suarum satagat, quid rei gerant alij, securus, ac minimè curiosus, per Anserem ouis incubantem apto admodum hieroglyphico indicare possumus. Ansere siquidem, vt Quintilij, qui de agricultura, quàm diligentissimè scripserunt, tradidere, aliena oua in suo etiam genere fouere nequaquam solent: quare curatores eorum, dum oua pariunt, certis characteribus vniuscuiusque fœtum signare debent, atq; ita vnicuiq; sua ad nouem supponere. Hæc omnia ex Pierio. Potest præterea Anser mali poëtæ esse hieroglyphicum, tum ob eius vocem obstreperam, tum quòd nũquam se humo tollat, quo nomine Bacchilides malus poëta huic aui comparatur ab [a] Alciato, sicut contrà Pindarus Falconi, dum ait:

Vt sublime volans tenuem secat aëra Falco,
Vt pascuntur humi, Gracculus, Anser, Anas,
Sic summum scandit super æthera Pindarus ingens,
Sic scit humi tantùm pergere Bacchelides.

Postremò aliqui Anserem illius, qui sedulò mortem meditatur statuunt simulacrum. Anseres, inquiunt, exempla sunt eorum, qui sedulò mortem meditantur. Quid enim nostra mens est tenebris obnubilata, & obuoluta, nisi nox pallens, & atra? Excubant igitur, hi vigilant clamitantq; semper. Custos quid de nocte &c. tanquam milites arcem custodientes, pauidi, ne media nocte clamor efficiatur, & ne dies domini veniat, sicut fur in nocte. Nesciunt enim, qua hora fur veniet, num in prima vigilia, num in secunda, nempe qua vitæ ætate: pueritiané an iuuentute, vel senecta. Pauentque ne adueniente die dicat anima corpori, veluti olim Angelus Iacob: Dimitte me, quoniam aurora est. Igitur, qui vt Anseres vigilant infestorum dæmonum deprædationi non subiacet: immo sicut olim Anseres à Gallis vrbis Capitolium conseruarunt, ita isti animam huius vrbis nostræ, huius, inquam, corporis arcem tutantur, ac seruant.

Detrimenti hieroglyphicum.

Accusatoris inanis hieroglyphicum.

Suos tantũ curãtis hieroglyphicũ

Poëtæ mali hieroglyphicum.

[a] Emb. 139.

Sedulò meditantius mortẽ hieroglyphicũ

PROVERBIA.

INTER prouerbia ab Ansere desumpta sese nobis primum offert satis vulgatum [a] illud. λάμπων ὄμνυσι χῆνα, ὅταν ἐξαπατᾷ τινά, idest, *Lampon, cum aliquem fallit, Anserem iurat*. Primi Socratici, inquit Suidas, hoc modò iurare soliti fuerunt. Rhadamantus autem primus vetuit, ne in iureiurando Dij nominarentur. Sed iurari voluit Anserem, canem, arietem, & similia. Lampon autem aruspex fuit, & vates, cui Atheniensium coloniam Sybarim missam ascribunt. Iurabat autem per Anserem, vt fatidicam auem. Vsurpatur de ijs, qui iureiurando interposito fallunt. Hæc Suidas. Meminit [b] Aristophanes dum ait: λάμπων δ' ὄμνυσιν ἔτι καὶ τὸν χῆνα ὅταν ἐξαπατᾷ τίς τι, idest, *Lampon etiam nunc iurat per Anserem, vbi quis fallit in aliquo*. Vbi Scholiastes: Primi, inquit, Socratici hoc iuramentum vsurparunt: nam Socrates libro duodecimo Criticorum sic scribit: Rhadamanthus cùm regnum administraret, videtur omnium hominum iustissimus fuisse, & ferunt

[a] Gloss. mag. in Gen. c. 1.

Lampõ cur per Anserẽ iuraret.

[b] In auib.

de illo, quod iuramentis per Deos interdictis, iurare iuſſerit Anſerem, Canem, arietem, & ſimilia. Fuit autem Lampon ſacrificus, diuinator, & vates, cui etiam Athenienſium Coloniam in Sybarim deductam aliqui attribuunt, ipſum cùm Athenienſis eſſet, cum alijs nouem ducem eis fuiſſe dicentes. Iurabat autem per Anſerem, tanquam auem vaticinam (μαντικὴν, auguralem, adagiorum author) conſecutus eſt etiam cibum honorarium in Prytaneo. Hæc ille, ſed id abijſſe in prouerbium non meminit, quemadmodum fecit Suidas, & adagiorum author. Cùm autem nonnulla alia huc ſpectantia aliàs tradiderimus, ad alia pergam ex Anſere prouerbia, ab Eupolidis quodam verſiculo apud Athenæum exorſus:

Lampon quis.

Ειμὴ σὺ χηνὸς ἧπαρ ἢ ψυχὴν ἔχεις, ideſt:

Niſi Anſeris hepar, aut ſenſus habes,

Quem ſic interpretatur Ornithologus: niſi parum ſapis, aut non amplius Anſere. Nam, inquit, & mulierculæ noſtræ hominem parum ſapientem vocant ein vvizige Ganſz, ideſt, Anſerem prudentem: quemadmodum, & vulgus Italicum noſtrum imprudentes appellat Ceruelli di Oca, quaſi Anſeris cerebro præditos. Huic ſimile apud Plutarchũ legitur χηνὸς ἀφρονέστερος. Cæterùm quàm perperam huic volucri aſcribatur ſtoliditas, alibi eſt oſtenſum. *Anſer inter Olores*: Cygnus, inquit Polydorus Virgilius, auis eſt candidiſſima, vocem habens anguſtam, Anſer autem clamore obſtreperus. Ob hanc igitur diſtantiam factum eſt in eos prouerbium, qui ſe ijs rebus, quas ignorant, petulantiùs audent immiſcere, vel de rebus ſuis nimis ſibi aſſumunt, aut ineruditi, inter doctos garriunt. Hac prouerbiali figura, vt alibi eſt annotatum, vtitur Virgilius, cùm ait:

Anſeres inter Olores.

——— Sed argutos inter ſtrepere Anſer Olores

Et hunc imitatus Strozius filius.

Inter Apollineos recinam velut Anſer Olores.

E' fatto il becco all'Oca, Italis dicitur de re iam perfecta. Omiſſa hypera pedem inſequeris, prouerbium illi affine Hollandorum eſſe ait Ornithologus. Su ſuiſt nae thennen ay vnde leſt tganſen ey uaren, ideſt, Gallinarum oua conquiris, & Anſerina negligis. Idem Ornithologus memorat Anſeres vicinis, vel familiaribus furtim auferre pro furto apud Heluetios non haberi: ſed etiam familiaritatis indicium, ſi illi, quorum Anſer fuerat, ad conuiuium, in quo Anſer ſurreptus apponatur, inuitentur. Itaque, inquit, ſæpe è culina, dum aſſatur, aufertur. Celebratur à noſtris prouerbij inſtar conuiuale hoc dictum: Eſſed vvas ir hand vnd laſſend den luen die Ganſz gon, ideſt, veſcimini præſentibus, & Anſeres alienos relinquite. Cuius originem ferunt huiuſmodi. Vir quidam parum aſtutus, cui Anſer ſurreptus erat, paſſim de illo inquirens, circumibat: & cùm fortè cœnantes quoſdam obſeruaſſet, ſuſpicatus Anſerem ſuum (id quod res erat) ab illis conſumi, ſtans foris pone feneſtram ſermonem illorum auſcultabat. Tum quendam intus (qui nimirum foris illum animaduertat) cæteros hortantem audiens, vt cibis præſentibus veſcerentur, relictis Anſeribus alienis, ſuſpicione depoſita, diſceſſit.

APOPHTHEGMATA.

SOCRATES, vt refert Laërtius, Alcibiadi illum increpanti, quòd modeſtiùs, quàm par eſſet, vxoris moleſtias pateretur, reſpondit: An verò tu non toleras clamore perſtrepentes Anſeres? Illo dicente, At mihi oua, pulloſq; pariunt. Et mihi, ait Xantippe filios. Non minus facetè Myrtilus apud [a] Athenæum quoſdam, qui veſpertini ad conuiuium acceſſerant, alloquitur, inquiens: Conſiſtite poſtea iuxta Theopompi hedycarem, ò ieiune Mugilum chore, oleribus velut Anſeres excepti.

[a] *Deip. li. 7.*

APOLOGVS.

ANSERES, & Grues in eodem prato paſcebantur, venatoribus autem viſis, Grues, quòd eſſent leues, ſtatim euolauerunt, Anſeres verò ob onus corporum cùm manſiſſent, capti fuerunt. Fabula ſignificat in expugnatione vrbium inopes facilè fugere, diuites autem ſeruire captos.

De Anſeribus, & Gruibus apologus.

ICONES. NVMISMATA. INSIGNIA.

HOC loco primùm ſeſe nobis offert Anſer ille pictus tam artificioſè, vt viuas ſui generis aues falſa vitæ imagine in ſui amorem pelliceret, & ad Venerem ſtimularet, vt meminit [a] Athenæus his verbis: *Accepimus autem, bouem eam, quæ eſt in Pyrene ærea, bouem conſcendiſſe, canemq́ pictum, & Columbam, & Anſerem. Hanc quidem canis, illam Columbus, hanc Anſer conſcendit, atque inſiluit, Verùm cum fieri non poſſe his omnibus exploratum eſſet, abſtiterunt.* Plinius alterius Anſeris ærei meminit à puero ſimiliter æreo velut ſtrangulati, qui quàm affabrè effictus fuerit indicant hæc ipſius Plinij verba. *Boëthi ſtatuarij infans ex ære eximiè Anſerem ſtrangulat.* Proſerpina, vt refert [b] Pauſanias, olim pingebatur, velut manu Anſerem tenens, vt in fabuloſis ex ipſo Pauſania afferam. Romani Anſeris clangore, vt dictum eſt, à Gallis liberati, hoc beneficium compenſaturi, præter alios honores, quos ei decreuerant, Anſerem ex argento confinxerunt, & in Iouis Capitolini templo collocarunt, quod innuit Virgilius, dum canit:

> *Atque hîc auratis volitans argenteus Anſer*
> *Porticibus Gallos in limine adeſſe canebat.*

Anſer pictus.
[a] Deip. l. 13. cap. 29.
Anſer æreus.
[b] In Boeticis.
Proſerpina Anſerem manu tenens.
Anſer Argẽteus vbi.

Vbi Seruius, Satis prudenter, inquit, argenteum Anſerem dixit: nam quaſi epitheton eſt coloris, & ſignificauit rem veram. Nam in Capitolio in honorem illius Anſeris, qui Gallorum nunciarat aduentum, poſitus fuerat Anſer argenteus. Huius Anſeris effigies inſculpta erat illi clypeo, quem Vulcanus in Veneris gratiam pro Ænea fabricauerat, vt ex recitatis Maronianis verſibus patet. In ædibus Illuſtriſſimi Cardinalis Cæſij inter alias innumeras affabrè factas ſtatuas in quodam conclaui puerum obſeruaui, vt eſt videre in meo de ſtatuis libro, qui Anſeris collum ita manu premeret, ac ſi ea eius ore aquam exprimeret; quæ ſtatua, etſi parua multis tamen pulcherrimis veterum monumentis conferri poteſt: & fortè ad ænei illius imitationem, cuius ſuprà ex Plinio meminimus, factus fuerit. De vaſe marmoreo, cui Anſeris effigies inſculpta erat, & ſimili pecunia referto, in Morauia inuento meminit Hector [c] Boëthius his verbis: *Eſt & in Morauia, marino littore inter vetuſtiſſimæ arcis marmoreum vas, cui Anſeris duobus cum Anguibus decertantis effigies mira arte inſculpta, haud diſſimili pecunia refertum anno Chriſti 1460. à paſtoribus inuentum. Fuit idem lapis, vti à fide dignis accepimus, haud minus, quàm nummi diutius ſpectantibus admirationi, argumentum apud maiores noſtros Romanæ pecuniæ aliquando fuiſſe vſum.* Sed hæc breuiter percurriſſe ſufficiat. De cheniſco paulò pluribus erit agendum. Ita autem Græci præter Anſerculum, vt alibi diximus, partem quandam in naui appellant, quæ qualis fuerit, audite: *Cheniſcus*, inquit Phauorinus, *pars eſt proræ, cui appenduntur anchoræ, & quæ carinæ nauis eſt principium. Sunt qui puppis totius principium dicant, ad quam epotides naues connectuntur. Sed vtcunque ſit, Cheniſcus dictus eſt, quoniam nauium artifices eam partem in Anſerini capitis formam effingunt, ponuntq́ in ſummo nauis, fortè quod vel nauigium in eius ſpeciem, & ſimilitudinem formant, vel potius boni augurij cauſa, tanquam immerſibilis nauis ſit, vt auis illa, quæ fluctus enatet.* Hæc ille, ex Varrino nimirum vel Etymologo, vel Euſtathio. Licet autem ambigere videatur proræne, an puppis pars eſſet illa, quã in Anſerini capitis effigiem effictam cheniſcum vocarent: [d] Lazarus tamen Bayſius puppis partem eſſe aſſeuerat. *Quod nos*, inquit, *Anſerculum vertimus* (vbi Lucianus habet χηνίσκον) *intellige formam Anſerculi effictam ad puppis ornamentum, vt vidimus in antiquis nauibus depictis: quas adſcribendas curauimus in lectorum gratiam.* Hæc ille, qui mox iconem exhibet, quam ſi quis videre cupit, illum adeat. Cheniſci meminit [e] Artemidorus, vbi Cheniſcon, ait, in ſomnis ſignificare gubernatorem. Meminit & Lucianus in dialogo, qui πλοῖον ἢ εὐχαὶ inſcribitur, dum ait: Ὡς δὲ ἡ πρύμνη μὲν ἐπανέστηκεν ἠρέμα καμπύλη χρυσοῦν χηνίσκον ἐπικείμενον, ideſt, *Vt verò ipſa puppis ſenſim inſurgit inflexa aureo Anſerculo ornata.* Et [f] rurſus ὁ δὲ ἐπὶ πρύμνῃ χηνίσκος ἄφνω ἐπτερύξατο καὶ ἀνεβόησε, ideſt *Anſerculus enim, qui ad puppim erat, repentè alas promere cœpit, & clangorem fundere.* Vt mirum ſit, inquit Lylius Gyraldus, Cælium virum multæ lectionis, planè hoc ipſum ignoraſſe, vt qui nauem eſſe cheniſcum putarit, non nauis partem. Sunt & qui in Apuleio vndecimo libro parum ſcitè ita legant: *puppis intorta cerucho*: cùm anteà legeretur *intorta cheniſco*. Hæc Gyraldus. Ad formam quoque Anſerini capitis effingebantur in Lyra ligna illa, quæ axes continent, vſum fibularum habentes

Puer Anſeris collum manu premens.
Vas marmoreum cũ Anſere inſculpto pecunia plenum.
[c] Hiſt. Scot. lib. 6.
Cheniſcus.
[d] Lib. de re nauali.
[e] Lib. 2. Onocriter.
[f] In varis narrat.
Apuleius correctus.

[g] *Lib. de machinis c. 4.*

bentes, de quibus [g] Oribaſius: *Cheniſci*, inquit, *cuiuſmodi ſunt in Lyra, excogitati ſunt ad axas continendos. Vbi enim fibulæ non ſint, quid poterit aliud vtilius inueniri? Quod ad vim igitur, vſum habent fibularum: decoris autem cauſa inſculpta habent Anſerina capita lignea.* Ad ſimilitudinem pariter roſtri Anſerini affirmari conſueuerunt extremæ iugorum partes, quibus equi iunguntur, ἀκροχηνίσκοι Græcis dictæ, quas aliqui cornua latinè interpretantur, vt ex his Iulij Pollucis verbis colligere licet: *Ipſe verò iugi curuaturæ, quibus equi ſubiunguntur Zeuglæ, quarum extremitates acrocheniſci vocantur.*

FABVLOSA.

[a] *Lect. antiq. lib. 11. c. 19.*
Nemeſis & Leda an diuerſæ.
Proſerpina cur Anſerē manutenēs appingeretur.
[b] *In Bœoticis.*
Hercynna fluuius cur ſic dictus.

CÆLIVS [a] Rhodiginus, vbi pluribus diſſerit, nunquid Nemeſis, & Leda diuerſæ ſint, an vna eademq; quod affirmat, ſcribens, ex nonnullis Græcis Iouem, cùm Nemeſim comprimeret, ſeſe in Olorem, eam verò in Anſerem conuertiſſe: ſed hanc fabulam exactè in Cycno tradidimus. Cæterùm Eriphus poëta, quod illic omiſimus, Athenæo teſte, ex ouo Anſerino Ledam (imo Helenam) natam ait. Nunc quod aliàs polliciti ſumus, cauſam reddamus, quare Proſerpina Anſerem manu tenens appingeretur. Refert eam [b] Pauſanias ſic. *Iuxta Lebadiam ciuitatem Phocenſibus finitimam nemus eſt Trophonij. Ferunt ibi Hercynnam vnà cum Proſerpina ludentem Anſerem, quem tenebat, inuitam dimiſiſſe. Atqui in cauam ſpeluncam auis cum deuolaret, & ſubter lapidem ſeſe occultaret, ingreſſa Proſerpina cepit ſub lapide ſedentem. Aquam itaque profluiſſe aiunt, quo loco lapidem amouerat Proſerpina, & hac de cauſa fluuium dictum fuiſſe Hercynnam.*

VSVS IN CIBIS.

[a] *Rerū antiq. lib. 2. cap. 3.*
Anſeribus qui frequēter veſcerētur.

VT modò pro ſedulitate in educandis Anſeribus commodum aliquod nanciſcamur, operæpretium erit de vſu eorum in cibis loqui. Sed prius quo in pretio olim habiti ſint, & nunc habeantur, & de ſucci, qui ex huiuſmodi cibo corporibus noſtris adijcitur, qualitate, non nulla occurrunt dicenda. Anſeres igitur antiquitùs in delicijs fuiſſe teſtantur in primis lautiſſima illa Athenæi conuiuia, in quibus inter opiparas alias epulas ſæpenumerò recenſentur, vt cuiuis eius monumenta lectitanti innoteſcit. Ex [a] Diodoro Siculo habemus, olim Regum Ægypti menſis nihil inferri ſolitum præter vitulum, & Anſerem, illiusq; regionis populo Anſeres cùm elixos, tùm aſſos quotidie tanquam lautiſſimos apponere conſueuiſſe. Teſtatur Lampridius Anſerem diebus tantùm feſtis ad conuiuium ab Alexandro Seuero receptum. Eundem eſitaſſe Annibalem, magnum illum Pœnorum ducem adeo, vt Gallinis etiam Numidicis illos prætulerit, arguunt hæc Martialis carmina:

Anſere Romano quamuis ſatur Annibal eſſet,
Ipſe ſuas nunquam barbarus edit aues.

[b] *De Auib. lib. 3. cap. 3.*
Iudæi frequenter Anſeribus veſcuntur.
Angli nunquam Anſeres cœnant.
Anſerū eſus frequens multa affert incommoda.
[c] *Lib. 3. de aliment.*
[d] *Lib. de cib. bon. & mal. ſuc.*

Hodie quoque nonnullis inter cupedias habentur, præcipuè ſi optimè ſaginati fuerint, vt in Gallia, vbi teſte [b] Bellonio, non minoris ſit Anſer altilis, quàm Romæ olim Lupus, ſcarus, aut Mulus. Iudæis quoque ferè omnibus cibus eſt, non minus gratus, quàm conſuetus, qui his auibus diuerſimodè præparatis, frequentiſſimè veſcuntur: vnde facetè quidam ipſos duræ ceruicis dicebat, quòd, vt plurimùm Anſeribus viuant, quorum caro dura eſt, & muſculoſa, concoctuq; difficilis. Cæterùm apud pleroſque populos nunc temporis in pauco honore habentur, & à delicatis non recipiuntur. Angli illis nunquam in cœna veſcuntur, vt refert Ornithologus, neque temerè, cùm plurima ipſorum frequens eſus hominibus incommoda adferat, quæ mox narrabuntur: quapropter qui ſanitati conſultum vult, rariùs eos edat: & quamuis ſuccum parum laudabilem gignere vulgò notum ſit, hoc tamen magis ex authorum ſcriptis innoteſcere cupio. *Anſeris*, inquit [c] Galenus, *& Struthiocameli caro excrementitia eſt, & difficulter concoquitur.* Idem [d] alibi confirmat, inquiens: *Anſerinæ partes, alis exceptis, duræ, & excrementoſæ ſunt, nec facilè concoctionem admittunt.* Idem alio in loco, eum, qui attenuante victu vti volet, auibus, quæ in locis aquoſis degunt, vt Tardis, quas Otidas vocant, Anſeribus, &c. abſtinere ſuadet. Vnde patet, quantùm à Galeni doctrina recedat liber de Dynamidijs, ipſi aſcriptus, vbi Anſeres duplici quartanæ in victu præſcribūtur, quid

enim

enim dici eo poteſt abſurdius? Galeno aſſentitur [c] Simeon Sethi, carnes Anſerum, inquiens ſuperfluitatum, & excrementorum productrices eſſe, & difficulter coqui, domeſticisq; cunctis auibus craſſiores eſſe, & calidiores, & humidiores: easq; priſcos eodem ordine poſuiſſe, quo Struthiocamelorũ carnes. Eadem ferè tradit Elluchaſem, nec diſcrepat Raſis, qui ſcribit, Anſeres natura humidiores eſſe omnibus alijs auibus, & duriores concoctu. Auicenna craſſam eorum carnem eſſe aſſerit. Albertus alibi frigidam, ſiccam, duram, atrabiliariam, & concoctu difficilem, alibi verò propter frigiditatem, & craſſitiem inſalubrem, quod ſanè ab omnibus grauiſſimis authoribus, & à veritate ipſa eſt alienum. Recentiorum alij omnino ſuper hac re vetuſtioribus ſubſcribunt. Anſerum caro, inquit Michael Sauonarola, calida multùm, ſed minus, quàm Anatum, & humidiſſima inter carnes domeſticarum auium, craſſę ſubſtantiæ, & propter nimiam humiditatem febres generat. [f] Gulielmus Pantinus in eundẽ ſenſum ſic ſcribit: *Anſerum, qui Græcè χῆνες appellantur, carnes ſuperfluæ excrementa producunt, & difficulter concoquuntur, domeſticisq; cunctis auibus craſſiores, & calidiores, humidioresq;. Earum caro* (Anſerum) inquit [g] Cardanus, *inter alias auium carnes calidior, atque humidior eſt.* Qui paulò infrà eius nocumenta ſic memorat: *Verùm omnium* (tam domeſticarum, quàm ſylueſtrium) *caro damnata eſt, quoniam dura, & concoctu difficilis, & valde excrementitia, atque improbum generat ſuccum, valdeq; putredini obnoxia: immo experimento comprobatum eſt, copioſum eius vſum febres excitaſſe. Ob etenim partium craſſitiem, atque duritiem, maximeq; niſi valido, robuſtoq; ventriculo concoquatur, obſtructiones generantur, quæ & febrium, & aliorum præter naturam affectuum ſunt in cauſa. At ſi rectè conſpiciatur, multùm alit, licet vitioſum corpori alimentum adferat.* Quod poſtremum ex Cornelio Celſo deſumptum eſſe videtur, qui Anſerem numerat inter cibos valentiſſimæ materiæ, & plurimi alimenti. Idem ferè ait [h] Iulius Alexandrinus, qui cùm vtrorunque, domeſticorum ſcilicet, & ferorum Anſerum carnem illaudatam eſſe dixiſſet, atque etiam damnatam concoctionis peruicacia, & duritia, alimentiq; prauitate, & humoris ſuperflui redundantia inutili, vitioſaq; & putredini parata, vnde facilis ſæpe in febres incurſus; ſtatim ſubijcit, nihil præter alarum extrema commendari quicquam in his magnopere ad ſalubritatem poſſe ob partium craſſitiem, meatus infarcientem, atque attenuantis victus rationi aduerſiſſimam, duritiemq; niſi valido, robuſtoq; ventriculo prope indomitam, ſed quæ ſi rectè concocta vincatur, non parum alat, vt plæraque alia, quæ difficulter quidem, ſed rectè tandem concoctione ventriculi iuſtè ſuperata, egregiè nutriunt, bene, praueq; pro ſucci, quem elargiuntur, bonitate, aut prauitate. Sed nimis longum eſſet, omnium verba, qui de Anſerina carne loquuti ſunt, hic adducere: quapropter quibus affectionibus potiſſimùm officiat breuiter oſtendam. Alexander Benedictus eam tempore peſtilentiæ menſis damnari aſſerit, & Arnoldus Villanouanus Anſeres veteres ijs noxios eſſe, quos hæmorrhoides frequenter vexant. Item quos lues Gallica, vt [i] Hieronymus Fracaſtorius innuit:

—— *Tibi pinguis Anas, tibi candidus Anſer*

Vitetur: Arthriticis inſuper omnibus maximè noxios eſſe affirmant: ſicut etiam febribus, præſertim putridis, vt ſuprà oſtenſum eſt: in ſumma omnibus morbis huiuſmodi carnes pernicioſas eſſe aſſerere poſſumus. Quid mirum? cùm ſanis etiam corporibus, ſi frequenter ſumantur, plurimùm aduerſentur. Cæterùm ne prorſus abijciantur, docebo, quo anni potiſſimùm tempore minori cum noxa edi poſſint, cuius ætatis ſint eligendi, quibus ipſorum partibus innoxiè, imò vtiliter veſci liceat, & tandem qua arte culinaria ſint concinnandi, vt ſanitati minus repugnent, ac palato gratiores, iucundioresq; euadant. Hyeme igitur tutiùs meo iudicio in cibum cedent, ſicut omne aliud edulij genus, quod calfacit, difficulter concoquitur, & multum præbet alimenti: quam meam ſententiam confirmat Arnoldus Villanouanus, aſſerens eos hyeme magis probari: ſed quod pullos, dicat, quandiù pipiunt, magis conuenire æſtate, & autumno, de hoc dubitari poteſt. Scribit enim [k] Plinius, etſi ex aliorum relatu, Anſerem, Coruumq; ab æſtate in autumnum morbo conflictari. Quod ſi verum eſt; quomodo dum ęgrè habet ſeu iuniorum, ſeu adultorum eſus ſalubris eſſe poteſt? Vt vt eſt, apud nos in autumni fine, prope hyemis principium frequẽtius, quàm alijs temporibus comeduntur, ſed pręſertim die omnium Sanctorum nomini ſacrato, quo in ſingulis ferè domibus Anſer eſitari conſueuit. In Germania verò ferè in D. Martini feſto vſitatiſſimus cibus perhibetur: Illius enim regionis incolæ eum diẽ muſto præcipue, & Anſere celebrant. Cuius vſus cauſam ſic quærit Fridericus Nauſea. Quod verò, inquit, tum pleriſque omnibus peculiaris cibus eſt Anſer, potus autem muſtum, ſiue vinum, fit ideo partim, quia tum vix victus eſt, quàm vel Anſer, & omnibus æquè commodior, meliorisq; fori: nec muſto, ſiue vino potus tum quiſpiam communior, & qui poſſit omnibus par eſſe in emptione. Vnde fieri

ſolet,

[c] *De cib. facult.*

[f] *In Corn. Celſ. lib. 11. cap. 18.*

[g] *De tuend. ſanit. lib. 3. cap. 18.*

[h] *Salub. lib. 13. cap. 3.*

[i] *In Syphil.*

Quo tempore minus noxiè comedantur.

[k] *Lib. 29. cap. 3.*

Itali quando Anſerẽ comedant.

Anſer cur in feſto S. Martini eſitari conſueuerit.

ſolet, quod ſicut non ſolùm Pannonia genetrix, & Italia tanquam altrix, & Gallia triplex ipſa tanti viri filia ſpiritualis gaudere debet in ea die, ſed & omnes gentes, quę gaudent eum habere patronum, gaudere debent: ita cibum, & potum decet habere, qui poſſit omnibus ad hilaritatem eſſe communis, & ad emendum facilis, & æquus. Et meritò partim profectò peculiaris eſt cibus in D. Martini ferijs Anſer, quod hic conditionem fermè habet cum S. Martino parem. Sicut enim Anſer natura nocturnas excubias celebrat, ſuasq; vigilias aſſiduitate cantus teſtatur, ita quoque S. Martinus tam fuit ſemper orando, prædicando contemplando vigil, ſuasq; vigilias bene viuendo teſtatus eſt, vt eccleſia cenſuerit, in eius memoriam legi euangelium, in quo Chriſtus eſſe beatos ſeruos ait, quod Dominus in prima, & in tertia vigilantes inuenerit, qualis fuit S. Martinus. Hucuſque Nauſea, qui cùm huius rei cauſas afferat, quæ myſtæ magis, quàm Philoſopho ſatisfaciant, quærenda eſt alia phyſica ratio, quæ, ni fallor eſt huiuſmodi. Nam cùm D. Martini feſtum, inclinante autumno celebretur, eo tempore Anſeres, ex prægreſſa ęſtate paucioribus ſuperfluitatibus ſcatent, & ventres ob accedentem hyemem, magis ſunt ad concoquendum idonei. Franciſcus Petrarcha, vt alibi recitauimus, cauſas haſce eſſe ſuſpicatur, aut quòd tunc auis hæc ſit optima, quæ noſtrę rationi repugnare videtur, aut quòd ea die, (ſiue ea ſit omnium Sanctorum, aut D. Martini feſtum) Capitolium aduerſus irrumpentes Gallos conſeruarit ſuo clangore. Quod ad ætatem attinet, ſatis inter omnes conuenit, iuniores adultioribus eſſe pręferendos, & quò ad ſenectutem magis accedunt, eò magis eſſe damnandos, vtpote deteriorem ſuccum gignentes. Id quidem euenire arbitror, quod iuniorum carnes teneriores exiſtant, vnde quicquid eis ineſt noxij, perfecta concoctione euincitur, & domatur: Licet alioqui libro Galeno attributo de diſſolutione continui pulli Anſerum propter multitudinem ſuperfluitatum tardæ digeſtionis dicantur. Carnes pullorum Anſeris, inquit Creſcentienſis, ſi pingues fuerint, & quatuor menſium ætatem non exceſſerint, à pluribus appetuntur. Scribit [l] Polydorus Virgilius, Anſeres iuniores antequam primam mutent plumam in Anglia loco lautarum haberi: cùm creuerint, non item. Poſtremò pullum Anſerinum eſſe inter cupedias teſtantur hæc [m] Pontani carmina.

Anſeresqui pręferendi.

[l] *Hiſt. Angl. lib. 1.*

[m] *Erid. li. 1.*

Altilis inde Capus, raptiq; à matre Columbi,
Anſer & implumis, & bene paſtus Anas.

Iam de partibus diſſeram, inter quas ſeu quis gulæ rationem habeat, ſiue ſanitati conſultum velit, principatum abſque vlla controuerſia obtinet iecur, adeo exquiſitum cibi genus Romæ habitum, vt nihil æquè loquantur Romanorum culinæ: vnde gloriatur [n] Plinius, ſuos primùm agnouiſſe huius edulij bonitatem, ſcribitq; non ſine cauſa in quæſtione eſſe, cui Romanorum primo tam præclarum inuentum ſit acceptum referendum. *Noſtri ſapientiores* (cæteris inquit) *qui Anſeres iecoris bonitatem nouere. Fartilibus in magnam amplitudinem creſcit, exemptum quoque lacte augetur. Nec ſine cauſa in quæſtione eſt, qui primus tantum bonum inuenerit, Scipio Metellus vir conſularis, an M. Seſtius eadem ætate eques Romanus.* Cùm igitur tanti fieret Anſerinum iecur apud eos, qui in vrbe gulæ ſtudebant, præcipua erat illis cura, vt in quam maximam molem excreſceret, & tenerrimum fieret: vnde omni adhibito ſtudio culinæ magiſtri præcepta tradebant, quomodo id aſſequi poſſent: quorum aliqua ex grauiſſimis authoribus, cùm ſupra loqueremur de ſagina, retulimus. Vt autem iecur in ipſis maius, & delicatius euaderet, viuos ficis potiſſimùm ſaginabant, deinde ex eis recens mactatis exemptum lacte mulſo immergebant, vt ex Plinij modò recitatis verbis patuit: quo etiam modo iecur ſuillum curabant: cuius rei authorem fuiſſe M. Apicium omnium nepotum altiſſimum gurgitem teſtatur idem Plinius, vbi inquit. *Adhibetur & ars iecori ſuum ſicut Anſerum, inuentum M. Apicij, fico carica ſaginatis, à ſatietate* (aliàs ac ſatie) *necati repente mulſi potu dato.* Quod autem, vt dictum eſt, ficubus ſaginarentur, iecur exemptum à Græcis συκωτὸν à Latinis verò ficatum dicebatur. His artibus curatum Anſerinum hepar, adeo magnum aliquando capiebat incrementum, vt Anſerem ipſum æquare dicat [o] Iuuenalis hoc verſu:

Anſerini iecoris præſtantia.

[n] *Lib. 10. cap. 22.*

Anſerinum iecur quomodo curādum.

[o] *Sat. 5.*

Anſeris ante ipſum magni iecur, Anſeribus par.

Et Martialis ſuperare, ſic canens:

Aſpice quàm tumeat magno iecur Anſere maius
Miratus dices: Hoc rogo, creuit vbi.

In eligendis verò Anſeribus, quorum iecur eſſet præſtabilius, admodum erant curioſi, in quos ſic inuehitur [p] Statius:

[p] *Syl. li. 3.*

Ah miſeri, quos noſſe iuuat, quid Phaſidis ales
Diſtet ab hyberna Rhodopes Grue, quis magis Anſer
Exta ferat:

Vbi Domitius Chalderinus interpres, exta, inquit, ideſt, iecur. In quo ſenſu exta etiam accepit [q] Perſius de eodem iecinore loquens, vbi Romanorum luxuriam, & gulam deteſtatur.

Vt tuus iſte nepos diui ſatur Anſeris extis,
Cùm moroſa vago ſinglutiet inguine vena,
Patritiæ immeiat vuluæ.

Eligebant autem eos, qui non ſolùm ficis eſſent paſti, ſed qui eſſent albi, vt innuit [r] Horatius de Naſidieni cœna loquens:

Pinguibus & ficis paſtum iecur Anſeris albi.

Vbi Acron ex parte, inquit, totum, ſcilicet Anſerem denotauit. Hic igitur ab antiquis Anſerino hepati honor fuit habitus, is delectus, & præparatio, Noſtri qui non minus gulæ ſunt dediti, imò fortaſſis eos ſuperant, non minori in pretio hoc viſcus habent, nec minus curioſa de eo parando tradunt præcepta. Varia enim illis cibaria lacte, aut ſero imbuta in cibum exhibent, maximè verò Iudæi, qui mirum immodum Anſeribus delectantur, eorumq́; greges alunt, trilibre aliquando iecur eximunt: quod etiam Galeni temporibus factitatum video: nam, referente Ioanne Baptiſta Porta, ſic hac de re ſcriptum reliquit: *Quemadmodum in ſuibus, dum adhuc viuunt, hepar ex caricarum paſtu ficatum ad voluptatem præparatur, ita in Anſeribus video eorum alimenta lacte imbui, vt non modò eorum iecur ſit iucundiſſimum, ſed potenter nutriat, & ſit optimi cibi.* Eiuſmodi autem iecur non ab hiſtoricis, & geoponicis tantùm, velut delicatum, ſed & medicis plurimùm vt ſalubre commendatur, præcipuè ſi ficatum fuerit, aut alia ratione curatum. Quantum id Galenus medicorum omnium coryphæus laudet, ex eius verbis modò recitatis liquet: idem facit author libri de diſſolutione continui. Raſis Galenum ipſum citans, *In omni iecinorum genere*, inquit, *præſtat Anſerinum, tanquam humidius, tenerius, & ſuauius*: [s] Iſaac quoque ceu omnium iecinorum præſtantiſſimum celebrat. Recentiores etiam omnes miris laudibus Anſerinum iecur extollunt, ſed quorum encomia breuitatis cauſa lubens prætereo, [t] Iulij Alexandrini verba tantùm, quibus ſummam eius præſtantiam exprimit, allaturus. *Porrò*, inquit, *quæ cura Anſeribus ſaginandis adhibeatur, cibatu inter alia lacte multo madeſcente, in id vnum, vt pandas ſæpe lances implentia iecora habeantur, nouimus, ſuauiſſimi ſaporis, plurimi, ſuccoq́; abundantiſſimo præditi alimenti, concoctione non repugnante, nec morante diu deſcenſu, æquabiliſſimo caloris, atque humoris temperamento, vt ad bonitatis alimenti ſummam non ſanè deeſſe multa videantur.* Sunt tamen nonnulli, qui prorſus reclamant, ſibi perſuadentes, iecur cum in elixatione durius euadat, eodem modo dum in ventriculo concoquitur (namque, inquiunt, elixationi quodammodo ſimilis exiſtit) non tantùm non liqueſcere, ſed potius indureſcere, craſſiusq́; propterea, & minus probum præſtare alimentum. Verùm cum concoctio, quæ in ſtomacho celebratur elixationi non ſit ſimilis, neceſſe eſt, vt falſam corruere, quæ huic argumento innititur, rationem. Nam elixationis author eſt calor extraneus, concoctionis verò naturalis: qui duo calores quantùm inter ſe differant, & quàm diuerſos pariant effectus, nemo eſt in arte medica, vel mediocriter verſatus, qui ignoret: quod etſi multis argumentis probari poſſet, breuitatis tamen gratia, ouorum tantùm exemplo confirmabo, quæ quò magis elixantur, eò magis indureſcunt, nimirum à calore ignis: ſecus accidit id ſtomacho noſtro: alioqui enim cibus hic, qui ſaluberrimus meritò ab omnibus habetur, omnium eſſet deterrimus. Quibus adde, ſi libet, quod ſi iocinora in concoctione velut in elixatione magis, magisq́; dureſcerent, dura ſemper, & incocta à nobis excerni eſſet neceſſarium. Neutiquam igitur illis eſt aſſentiendum. Sed modò ad alias partes procedat oratio, inter quas ſiue ſalubritatem, ſiue guſtus ſuauitatem ſpectes, ſecundus meritò ab authoribus locus ab hepate aſſignatur alis: quas Galenus, cùm alias partes velut excrementoſas, duraſq́; difficileſq́; coctu reijciat, ſemper excipit, præſertim in libro, quem ſcripſit de cibis boni, & mali ſucci. Alibi eaſdem, & ventriculum homini intemperato, & æſtuanti, dum redit è balneis, concedit. Et in libro de diſſolutione continui, qui eidem attribuitur, ſic legitur, *Sed hepata pullorum, & Anſerum, & axillæ ipſorum ſunt temperata, & reliquum corpus eſt multarum ſuperfluitatum.* De eiſdem alis [u] Galeno ſubſcribens, ſic loquitur Aëtius: *Anſerum, & Struthiocamelorum caro excrementitia eſt, & difficilius concoquitur, quàm prædictarum volucrium, non tamen alas prædictis peiores habent.* Item [x] Ægineta, *Anſerum verò*, inquit, *& Struthiocameli caro excrementitia ægrius, & difficiliùs, quàm commemorata concoquitur, ſi alæ excipiantur, quæ non minus, quàm aliarum auium probi ſucci exiſtunt.* Simeon Sethi denique Anſerum alas reliquis corporis partibus præſtare aſſeuerat. Idem recentiores partim ex antiquorum monumentis, partim experientia edocti confirmant. Collum etiam non ſpernunt quin ſunt qui laudent plurimùm, Platina præſertim, qui Anſerinum, & Gallinaceum inter cæteras volatiles commendat, ſi ſanguine intercutaneo caruerit.

Idem

[q] Sat. 6.
[r] Serm. 28.
[s] De diæt. vniuerſ.
[t] Salub. lib. 13. cap. 9.
Alarum Anſeris præſtantia.
[u] Lib. 2. cap. 123.
[x] Li. 1. c. 82.
Collum.

Pectus. Idem author in hac alite pectus commendare videtur, cùm inquit: *Ego verò hanc Auem,* (Anſerem) *atque quas Columella ἀμφιβίυς, hoc eſt terra, & aqua victum quærentes vocat, mali nutrimenti, tradiderim eſſe: tutius enim & alis, & pectore veſcemur.* Cui ego hac ſaltem in re minimè aſſenſerim, tum quia ſine authore loquitur, tum quia cum iecur, collum, & alas laudari dictum ſit, aliasq; nonnullas partes non improbari ſimus demonſtraturi, profectò, ſi quoq; pectus ſalubris eſſe alimenti dixerimus, nihil penè ſuperfuerit, quod ſit improbandum, atq; perperam à Galeno, & alijs improbati fuerint Anſeres.

Cor. Textor quoque dum cor eorum olim inter menſarum cupedias ceu laudatiſſimum quid habitum ſcribit, nullius claſſici ſcriptoris (quod nouerim) authoritate nititur. Sed fortè ipſe cor, non animaduertens, pro iecore ſcripſerit.

Vētriculus. Ventriculus verò, vt dixi, in hac alite, & in Gallinis minus, quàm in reliquis volatilibus, damnatur. Sic enim nobis de eo ſcriptum reliquit [y] Galenus: *Eſt enim auium venter craſſus, durus, & qui ob id ægrè concoquatur, quique concoctus multum præſtet alimenti. Optimus habetur Gallinarum, atque Anſerum &c.* Laudat quidem eundem [z] Iulius Alexandrinus, ſed vires ei à nonnullis aſcriptas omnino negat his verbis. Plurimarum auium ventriculus in cibatu noſtro non eſt: Gallinarum autem, & Anſerum in quotidiano prope vſu: ſaporis per ſe non iniucundi, alimentiq; non illaudati vterque: ſed non vt tamen concoquendi viribus (quod perſuaſum habuere aliqui) adijci inde quicquam poſſe credas, vt alia multa, quæ concoctionem iuuant, aut calorifica vi, vt gingiber, cinnamomum, piper, aromata quædam: aut calore, atque humore, natiuiq; caloris fotu, vt vinum: aut partium diſſectione, vt acetum, quod incidendi facultate minutim magis confecta alimenta ſubeundæ promptiùs concoctioni paratiora exhibeat. Horum nihil ventriculi Gallinarum, vt diximus, Anſerumúe non ſanè magis, quàm aut Struthiocameli, aut Mergi præſtat. Quin ipſi per ſe in concoquendo pugnaces ſubſtantiæ denſitate quadam, niſi validiores ventriculi vires experiantur, tantum abeſt, vt concoctioni de ſuo hac cauſa opitulari poſſe exiſtimari debeant: nec alioqui peculiaris dos aliqua ineſt, cuius euidenti ſucceſſu aliquo periculo factum à iuratis authoribus proferri queat &c. de quibus omnibus aliàs nos longa oratione diſſeruimus. [a] Aëtius eiuſcemodi ventrem ſaporis gratia Gallinaceo præfert. *Ventres verò* (auium, inquit,) *eſiles ſunt, & bene nutriunt. Quidam ipſorum etiam in cibo ſunt iucundi, velut Anſerinus, deinde Gallinaceus.*

Pedes. Pedes quoque ſuos habuere cultores, & præcones: eorum enim palmas Meſſalinus Cotta Meſtalæ oratoris filius torrere, atque patinis cum Gallinaceorum criſtis condire reperit, authore Plinio. Hos, inquit, Iulius Alexandrinus, noſtra tempeſtate in primis comedi, carnoſarumq; palmarum ſucco, ſi rectè parentur guſtu non ingratos. Contrà Platina, hoc edulij genus non admodum probat, etſi in multarum regionum culinis piperato iuſculo, & alijs condimentis cibus ſit haud infrequens, vt infrà oſtendam.

Anſeris medullæ. Quod ad medullam attinet, etſi pauca ex hac aue extrahatur, in delicijs nihilominus olim fuiſſe haud ineptè quis forſan conijciat ex illo [b] Catulli:

> *Cinæde Thelle, mollior cuniculi capillo,*
> *Vel Anſeris medullulla* (aliàs medulla) *vel inula mollicella.*

Nam & Turnebus in hunc locum ſic ſcribit: Quod autem ait, vel Anſeris medullulla, & in obſcæno quoque eſt carmine poſitum. *Quidam mollior Anſeris medulla.* Id aliquando ſum ſuſpicatus de molliſſima Anſerum pluma accipiendum, quæ interior eſt, & corpori proxima: Sed cum intelligam, Anſeres in delicijs Romanis olim fuiſſe, quos altiles, ſignatoſque tenerioris ætatis apponere ſolebant, quorum tenerrimis pulpis etiam tenerior multis partibus eſſet medulla, inducor, vt credam Anſeris medullã pro molliſſima, & tenerrima re vſurpari ſolitam eſſe, cum Romanorum iudicio teneritatem carnis longè ſuperaret mollitudo medullæ.

Adeps. Vberiorem longè vſum præſtat in menſis adeps; de quo Grapaldus, Anſeres, inquit, commendantur apud nos & adipe: liquamine etiam inde excogitato, quo præcipue Hebræi in condimentis vtuntur. Sed vt videre erit, varius apud varios populos eius vſus eſt. Adipes Anſerum, inquit [c] Io. Bruyerinus, celeberrimos vſus apud nos in condienda braſſica frigoribus hybernis obtinent, & ad alia obſonia paranda. Hoc adipe ſcribit [d] Olaus Magnus vti homines Septentrionales in cibis condiendis loco butyri. Eodem adipe plura cibaria condiri tradit [e] Platina, qui iuſuper, liquamen quomodo ex huius auis, & porci adipe paretur, docet his verbis: *Liquamen ex adipe porci, atque Anſerum hoc modo fit: conciſum minutim ad carbones ignitos in cacabo pones: ne ſi ad flammam ſuſpenderis, fumum concipiat, tantùmq; ſalis indes, quantum ſatis eſſe putabis. Liquefactum antequam refrixit, in ollam repoſitoriam colabis, reponesq; ad vſum, vt vbi voles, eo vti liceat. Fit item liquamen ex Anſerino, & Gallinaceo adipe.*

Oua. Poſtremò ad oua quod attinet, cum Gallinarum, & Phaſianorum alijs præſtare dixiſſet Galenus, deteriora Anſerum, ac Struthiocamelorum ſtatuit. [f] Aëtius eadem vt apparet, ex ipſo

[y] De ſucc. bon. & vit. cap. 6.
[z] Salub. lib. 13. cap. 9.
[a] Lib. 2. cap. 133.
[b] Epigr. 22.
[c] De re cib. lib. 15. c. 19.
[d] Hiſt. ſept. lib. 19. c. 7.
[e] De Hone. volupt. lib. 2 cap. 21.
[f] Lib. 2. cap. 134.

so repetit; Psellus deterrima vocat, Simeon Sethi crassa, & difficilia concoctu, quod si tamen quis eis vesci velit, vitellis tantum vtatur. Tradit Ornithologus apud suos pauperiores solùm Anserum, & Anatum ouis vesci frixis, aut iure permistis. Apud nos admisto caseo, & lacte aliquando frixantur in sartagine. Sed hæc de partium Anseris consideratione dicta sint: iam vt gulæ, & sanitati consulatur, quomodo ad cibum concinnentur, & quæ fercula ex eis parentur, operæpretium est dicere. Quomodo Anserinæ carnes tenerrimæ euadant, docet [g] Porta, iubens, vt Accipitribus, alijsq; rapacibus auibus obijciantur. Dum enim, inquit, præliantur, aufugiunt, & aliquantisper Accipitrum vnguibus detinentur, varijsq; ictibus confodiuntur, adeo tenerescunt, vt mirum sit dictu. Michael Sauonarola cùm harum carnium noxam detexisset, mitigari eam ait, eodem modo, vt de Anatibus dixerat. His autem iusserat ante earum interfectionem insufflari, & inde assari, inungiq; oleo, & optimis aromatibus, vt zinzibere rusticorum. [h] Marsilius Ficinus iubet eos nutriri spelta, aquaúe nitida, & post necem carnes, sale & coriandris aceto præparatis conditas, dies septem seruare, antequam edas. Hali scitè admodum docet, vt huiusmodi aues tribus diebus postquam interfectæ sunt collo suspendantnr, graui lapide pedibus alligato, vt caro tenerescat, digestioniq; paratior reddatur. Cardanus per biduum, antequam decoquantur, ingulari vult. Quod modò ad cocturam attinet, aues amphibias, hoc est, aqua & terra victum quærentes elixari iubet [i] Platina. Castor Durantes verò adultas quidem elixari, iuniores autem herbis odoratis, & aromatis inassari præcipit. Io. Bruyerinus, vetulos castaneis, pyris, malisq; farciri docet: pullos verò, qui iam adoleuerunt oleribus, herbisque caseo, lardoq; minutatim concisis. Huiusmodi vel simili modo paratus fortè fuerit Anser ille dureus apud Athenæum; qui coqui cuiusdam apud Diphilum hæc verba citat:

[g] *Mag. nat. lib. 14. c. 1.*
Carnes Anserinę, quomodo tenerrimæ euadant.
[h] *De vita producenda lib. 2. cap. 6.*
[i] *Lib. 6.*

Integrum agnum, illæsa compage corporis condimento, delibutum:
Porcellos sua pelle tectos, exsiccatos prorsus,
Anserem etiam dureum adduco magna inflatum mole.

Platina Anserem eodem modo, quo porcellum farciri vult. De porcello autem farciendo hæc præcepta tradit: Porcellum adhuc lactentem iugulato, villosq; cultro acuto abradito. Per spinam deinde scindito, eximitoq; quicquid in ventre habet, iecuscula eius cum larido, allio, cumq; odoriferis herbis minutim concidito, tritum caseum, oua agitata, tunsum piper, crocum in puluerem redactum cum superioribus bene misceto, in porcellumq; omnino ita inuersum, vt quod intus erat, foris sit, indito, ac claudito, ne excidat. Coqui in veru, aut super craticulam lento igne non incommodè potest, vt omni pariter esui bona sint. Dum coquitur, aceto, pipere, croco, simul mistis cum saluiæ, aut rorismarini, aut lauri ramusculis sæpe aspergenda est. Idem etiam fieri ex Ansere, Anate, Grue, Capo, pullastra potest. Male hoc, & parum alit, tardè concoquitur: stomacho, capiti, oculis, atque hepati nocet, opilationes facit, calculum creat, pituitam auget. Hæc [k] Platina. Ius candidum in Ansere elixo hæc omnia recipere ait Apicius. Piper, careum, cuminum, apij semen, thymum, cepam, laseris radicem, nucleos tostos, mel, acetum, & oleum. Idem Anserem elixum calidum è iure frigido Apiciano sic præparat: Teres piper, ligusticum, coriandrum, mentham infundis liquamen, vt oleum, modicè temperas. Aliter: Anserem elixum, feruentem sauano mundo exiccabis, ius perfundes, & inferes. Ornithologus Anseres iuuenes minutatim concisos in pastillo per duas horas coqui tradit. Possunt etiam, inquit, integri coqui in massa farinę secalis cum aqua calida subactæ, quemadmodum pastilli de carne ceruina coquuntur. Sic igitur, vt dictum est, apud lautiores in cibum parantur Anseres. Cæterùm & aliter paratis vescimur, recentibus, vt inquit Platina, & salitis. Eos autem sale condire Iudæis potissimum est vsitatum, qui eos continuè vorant, quare plerunque melancholici euadunt, & mali coloris, & nigri, & plumbei. Septentrionales quoque, vt [l] Olaus Magnus refert, carnibus Anserinis sale conditis, ventoq; siccatis tum coctis, tũ crudis post æstiuale solstitium, vti omnium aliorum animalium vescuntur. Docet Io. Baptista Porta, quomodo Anser viuus excoctus conuiuis apponi possit: Anser, vel Anas, inquit, vel aliud viuacius animal, sed in hoc Anser omnibus antestat, sit toto corpore implumis, capite, colloque relicto, sit hinc inde obuallatus igne, & circumseptus non arctè, ne suffocetur fumo, neúe igne torreatur citiùs: non largè, ne implumis euadat: intus passim pocilla, & ollulas aquæ plenas, cui sal, & mel adijcias, ibique lances elixatis malis sint plenæ, & tessellatim disco concisis, ipse totus liquamine obductus, & laridatus, vt esculentior sit, & faciliùs decoquatur: ignem admoue. Festinare nolito, vbi calore efferuere cœperit, circuambulando, & fugiendo præsepit ignis, & iter includit: sic improbus aquam absorbendo compescitur, cor, cæteraque membra refrigerando, medicamenti ui laxat aluum, abster-

[k] *De re culin. li. 6. c. 3.*
[l] *Hist. Sept. lib. 19. c. 7.*
Quomodo Anser viuus coctus apponi possit.

git, & exinanitur: & vbi inferbuerit, interiora decoquet, ſpongia continuò cerebrum, & cor humectato: vbi verò inſania ferri, & ceſpitare conſpexeris, deficit cordi humidum: remoue, conuiuis appone, euulſis ſemper partibus vociferantem, vt ferè prius commeſſatus, quàm mortuus videatur. Hæc ille omnia, fortè ex [m] Athenæo, qui ex Poſſidonio refert, Antiocum regem cognomento Grypum acceptiones ſplendidas paraſſe, cùm conuentus fierent in Daphnes honorem, in quibus integrorum eduliorum fiebant diſtributiones, poſteà viuentium etiam, Anſerum ſcilicet, leporum, & dorcadum. De ipſo iecinore præparando ſic quidam tradunt: Anſere occiſo iecur ſcitè exime, in frigidam impone, vt ſolidius ſit. Deinde in adipe Anſerino in ſartagine frige, & aromatibus conde. cibus eſt principum. Ioan. Bruyerinus, vberiones culinas Gallicas, tradit, ceruicem, alas pedes cum palmis adiecto vino, pipereq; elixare, & id genus edulij prima menſa ſolere apponi. Olim, vt ex Plinio dictum eſt, palmas pedum torrebant, atque patinis cum Gallinaceorum criſtis condiebant. [n] Iulius Alexandrinus alium præparandi modum docet, vbi de inteſtinorum Gallinæ eſu agit. Inteſtina, inquit, quæ Galeni tempeſtate nullatenus veſca fuiſſe perhibentur, pòſt cum edi cœpta, Gallinarum ex acetario ſæpe, Anſerum pedes ſectos, proſciſſis in longum auis eiuſdem inteſtinis illigant, coquuntq; ſucci expectatione pituitoſi, crudiorisq;. Demum quoddam edulij genus ex Anſeris adipe paratur, de quo ſic Ornithologus: Anſeris lac vocamus lingua vernacula, Anſerinum pingue lacti incoctum, ſaccharo, vuisq; paſſis adiectis: hoc inter cautelas recenſetur.

[m] *Dipſ.lib. 12.cap.19.*

Iecoris parandi ratio

[n] *Salub.lib. 13. cap.9.*

VSVS IN MEDICINA.

AB vniuerſalioribus ad magis particularia pergam. Vniuerſalia autem voco, quæ velut à tota aue petuntur. [a] Ioan.Baptiſta Porta, carnes Anſerinas comeſtas ad vitæ diuturnitatem facere credit, quòd eas Celſus inter cibos plurimi alimenti numeret, ipſæq; aues longæuæ ſint. Eandem vitæ portrahendæ facultatem non in carne tantùm, ſed & in adipe agnouit [b] Ficinus, qui loquens de adminiculis, quæ ſenibus ſydera pariunt ad membra fouenda, *Vt igitur*, inquit, *totum ipſi quoque vobis corpus vegetet* (Saturnus) *pro viribus, atque confirmet, accipietis ab eo regnante mumiam ſimul, & Anſeris aſſi pulpam: hæc Anſeris adipe modico delinite, contundite diligenter*. Supradictus [c] Porta animalia canora, & obſtrepera, homines loquaciores reddere affirmans, Anſerem, Gallum, canem, in exemplum adducit, & quæ noctù vocalia ſunt, facere, vt in ſomnis patrata narrentur, quibus ranam, Anſerem, Luſciniam, Buboneinque adnumerat. Poſtremò cum Anſer animal aquaticum ſit, & vt ſcriptum reliquit Ariſtoteles ſolus inter animalia non rabiat (Alij aliter Ariſtotelis textum hac in re citant, vt alibi dixi) contra hydrophobiam, ideſt, aquæ metum, in quem qui à cane rabidò ſunt, incurrunt, valere exiſtimat. Ego in quodam herbario Italico, qui Pandectarium citat, ex Anſeris eſu ſemen augeri, & ad Venerem homines cieri me legiſſe memini. Aliud præter commemorata ex toto Anſere emolumentum apud authores non obſeruaui. Verùm inter eius partes, quæ in vſum medicum veniunt, nulla eſt adipe ipſo celebrior, magisúe in omnibus ferè medicamentis vſitatior, cuius multiplices, in medicina vſus antequam recenſeam, primò de illius qualitatibus, atque præparatione ex doctiſſimorum virorum placitis, nonnulla præmittam. Galenus vbi varios animalium adipes inuicem comparat, de eo ſic ſcriptum reliquit: *Vulgus medicorum nouit leoninum adipem in vtroque, calfaciendo dico, & digerendo longè eſſe valentiſſimum. Proximum locum habet Pardi adeps, adeo vt parum emolliat. Minore autem in calfaciendo, ac dirigendo præditus virtute eſt Anſerinus, habetq́; plus quiddam in emolliendo: pari ſpacio ab hoc recedit Gallinaceus*: [d] Alibi ſic ſcribit. *Eſt adeps Gallinaceorum familiariſſimus, magisq́; etiam Anſerum, quodammodo tamen ad digerendum potentior, eſt enim ſubſtantia ſua tenuior*. Quod verò tenuium ſit partium, aliàs innuit, altiùs eum deſcendere ſcribens. Alibi in volucrum genere ad emolliendum primas obtinere affirmat, & alijs pluribus in locis ſuillo, & Gallinaceo vehementius, laxare, citra moleſtiam reſiccare, dolores, & laſſitudines auferre. Si deſit, Gallinaceum ſubſtituit, & in vtriuſque defectu, ſuillum: aliquando pro ceruino etiam Anſerum ſylueſtrium, item pro hyenæ ad alopecias. Hippocrates *Pro medulla cerui*, inquit, *adeps Anſerinus ſubſtitui poteſt*. Auicenna non ſolùm huius

[a] *Phytogn. lib.5.cap.2.*

[b] *De vitæ product. lib 2.cap.16.*

[c] *Phytogn. lib.1.c.16.*

Faciunt ad loquacitatem.

Vt in ſomnis patrata narrentur.

Ad hydrophobiam.

Anſerini adipis qualitates, & uires.

[d] *De ſimpl. med.fac ſec. loc.li.5.c.9.*

huius quadrupedis medullæ, sed etiam sepi loco vtitur. Aëtius ex Galeno nimirum, calidiorem, & sicciorem suillo esse tradit, & nequaquam terreum. Paulus Ægineta similiter, suillo, & caprillo calidiorem, & tenuiorum partium. Cæterùm scire licet plurimùm referre, recensné, an inueteratus sit, pro vt vsus postulat, & hoc ne, vel illo modo sit præparatus: nam recens, & sine sale asseruatus ad vuluæ vitia, & ad alios quosdam affectus confert: cùm sale conditus, & qui temporis spacio acrimoniam contraxit, eisdem malis longe sit inimicus. Quapropter antequam multiiuges eius vsus recitem, prudentem lectorem præmonitum volo, vt acre iudicium adhibeat, qua ætate conueniat, & quo modo paratus, sit adhibendus. Operæ erit ergo in omnium gratiam, quod paulò antè pollicitus fui, hîc diuersas eius præparationes enarrare. *Anserum quoque adeps*, inquit Plinius, *& omnium auium præparatur, exemptisq́; venis omnibus patina noua fictili operta in sole subdita aqua feruenti liquatur: siccaturq́; lineis saccis, & in fictili nouo situs loco frigido, minusq́; putrescit, addito melle*. Dioscorides præparat sic: *Recens exemptis membranis, in fictilem ollam demissus, quæ altero tantopere capacior sit, quantus sit modus adipis, quem curare institueris; obstructo diligenter vase, flagrantissimo soli exponitur. Eliquescens inde humor in fictile alterum excolatur, donec adeps omnis absumatur, mox loco vehementer frigido reconditur, & ad vsus dirigetur. Alij fictile fulciunt super aquam calidam, aut tenuem, & elanguidam prunam, quæ solis vicem penset. Est & alia curandi ratio. Exemptis membranis teritur, coniectusq́; in ollam eliquatur, adiecto minuti salis momento. Mox lineo colo transfusus reponitur*. In libro, qui Seruitoris inscribitur istiusmodi præparatio legitur. Accipe ollam nouam, & pone in ea adipem, & hanc ollam pone intra aliam ollam plenam aqua, & pone ambas super ignem, & quicquid dissoluetur ex adipe clarifica in alio vase, quousque totus dissoluatur, & repone in loco frigido. Et sunt, qui proijciant super eum modicum salis, quando reponunt, quia confert lassitudini, quando miscetur medicinis conferentibus ad hoc. Et qui est sine sale confert doloribus matricis, & ammiscetur emplastris, quæ imponuntur super oculum, & scissuris labiorum, & doloribus auris, & asperitatem faciei, & confert colori. Hæc ille. Quomodo verò hunc adipem, Gallinaceum, & vitulinum à putredine seruemus, sic docet Dioscorides: *Quemuis adipem* (horum trium, quæ diximus) *diligenter elotum, & siccatum in vmbra super cribrum per lintea munda manibus vehementer exprimat, linoq́; consutum vmbroso in loco suspendat, & post multos dies noua carta inuolutum frigido loco recondat. Pinguia autem indito melle, vindicantur à putredinis vitio. Vis omnium est excalfacere, mollire, rarefacere*. Docet quoque, quomodo hic, aliusúe adeps odoratus fiat. *Gallinaceus, Anserinusq́;* (adeps) *sic odoribus imbui solent. Cuiusuis eorum percurati sextarij duo fictili olla excipiuntur. Erysisceptri, xylobalsami, palmæ elates, & calami planè contusi singulorum sexcuncia admiscetur. Vini Lesbij cyatus vnus adijcitur. Ea ter efferuescunt prunis. Mox vase sublato ab igne, die noctuq́; refrigerantur: postridie liquata per linteum crassum, mundum in vas excolantur. Vbi verò adeps coiuerit, concha excipitur, fictiliq́; nouo operto perfrigidis locis reponitur. Hyberna tempore id instituere oportet. Aestate siquidem pinguia non coguntur. Nec desunt qui Tyrrhenicæ ceræ momentum adijciant, quò faciliùs in vnum corpus omnia coalescant. Eadem ratione suillus adeps, & vrsinus, cæteriq́; id genus odoramentis imbuuntur. Verùm sampsuchi odorem adeps ipse repræsentabit hoc modo. Curati quàm optimè adipis, præsertim taurini mina vna, tempestiuiq́; sampsuchi exquisitè confracti sexquimina miscetur, & insperso largiori vino digeruntur in offas, quæ in vase cooperto nocte quiescunt. Matutinis in fictili olla, leniusculo igni, affusa aqua, leuiter coquuntur. Dumq́; suum adeps odorem exuerit, defæcatus, ac bene opertus nocte tota permanet. Postero die detersa sorde, quæ pessum ierat, sampsuchi, vt dictum est, contusi iterum sexquimina priori adijcitur, eodemq́; modo in offas cogitur. Alijs quæ diximus, peractis decoquitur, & colatur: & si qua fundo hæsit spurcitia, deraditur, & loco frigido reconditur*. Idem quoque ferè legitur apud [e] Plinium, qui adipem sic paratum ab agente Comagenum vocat. *Honorem debemus*, inquit, *Comagenorum clarissimæ rei. Fit ex adipe Anserino, alioq́;. Celeberrimi vsus est: adhoc in Comagene Syriæ parte cum cinnamomo, casia, pipere albo, herba, quæ Comagene vocatur, obrutis niue vasis, odore iucundo, vtilissimum ad perfrictiones, conuulsiones, cæcos, ac subditos dolores, omniaq́;, quæ acopis curantur, vnguentumq́; pariter, & medicamentum est. Fit & in Syria alio modo adipe auium curato, vt diximus, additis erysisceptro, xylobalsamo, phœnice elate, item calamo, singulorum pondere qui sit adipis, cum vino bis, aut ter subferuefactis. Fit autem hyeme, quoniam æstate non glaciat, nisi accepta cera*. Hæc omnia [f] Plinius, & alibi rursus, *Aliud*, inquit, *reperit Syriæ pars, quæ Comagene vocatur, Adipem enim* (Anserum) *in vase æreo cum cinnamomo niue multa obrutum, ac rigore gelido mace-*

Anserini adipis præparatio.

Quomodo à putredine vindicetur.

Quomodo odoratus fiat.

[e] *Lib. 29. cap. 3.*

Medicamẽ Comagenũ

[f] *Lib. 10. cap. 22.*

ratum ad vſum præclari medicaminis, quod ab agente dicitur Comagenum. Sic Plinius. Sed Dioſcorides Comageni non meminit, cùm tamen apud Nicolaum Myrepſum id nomen ſe legiſſe teſtetur Ornithologus. Sed iam ad huius adipis celeberrimos vſus accedamus: qui cùm plurimis conferat morbis, eos recenſebo, ab ijs exorſus, qui totius ſunt corporis, ad eos progrediens, qui ſingularum ſunt partium. Eo igitur per ſe in omnibus affectionibus, quæ dolorem inducunt, vti licebit, eas enim maximè mitigare ſcribit Galenus, qui pariter alicubi pharmaco cuidam, vt dolorem ſedet, huius adipis aliquid inijci iubet velut ipſe facere conſueuerat. *Adeps verò*, inquit, *Anſerinus ſit, vel eius inopia Gallinaceus. Si neque hunc habemus, ſuillum inijciamus, non ignari quidem magnam eſſe Anſerini ad reliquos eminentiam*. Idem adeps humores in intimis corporis partibus mordicantes mirum in modum obtundit, vt idem Galenus teſtatum reliquit. *Porrò ob tenuitatem eſſentiæ nonnulla acrimonias magis retundunt, vbi nimirum in alto mordicantium corporum, quod moleſtum eſt, hæſerit: nam quod craſſiorum eſt partium minus, magis autem, quod ſubtilium tota corpora penetrat, & omnibus ipſum ſantebus mordicantibus permiſcetur. Hac ratione adeps Anſerinus, quæ in alto corpore mordicant, magis obtundit &c.* Sicut autem dolores, ita etiam laſſitudines tollit, idcirco inter medicamenta acopa, ideſt, laſſitudines, & fatigationes leuantia ab eodem authore reponitur: vnde aliquando medicamentis ammiſcet, quæ myracopum conſtituunt, ſic ab eo deſcriptum. *Ceræ candidæ ʒ ij adipis Anſerini odoramentis conditi vnciam vnam, medullæ ceruinæ vnciam, ſalis ammoniaci ʒ ij, piperis albi ʒ ij, thuris vnciam, cinamomi ʒ iij, aphronitri vnciam, Iridis Illyricæ ſextarios ij, mellis lib. iiij, opobalſami ſextarium, Comageni lib. ij. Parato, vt noſti*. Hanc eandem vim ſedandi, inquam, laſſitudines in eo pariter agnoſcunt & alij, vt Kiranides qui Adeps Anſerinus, inquit, vtilis eſt acopis, & malagmatis. Porrò omnibus ferè tumoribus præter naturam præcipuè confert: dolorem enim ſedat, emollit, & diſcutit: quæ tria in tumorum cura, quàm maximè plerunque requiruntur. Sic Galenus ad inflammationem cum dolore eum laudat, & phlegmonis cum oleo roſaceo mederi ſcribit, & alibi phlegmonis familiariſſimam eſſe, & rurſus conferre pro reſolutione tumoris, ne aliquid duri remaneat; ſic quoq; Plinius tubera, & quæcunque emolliri opus ſit, efficaciſſimè illo curari affirmat. Sic Æſculapius, & Conſtantinus omnem duritiem ſoluere teſtantur. Syluius Pariſienſis non contemnendus noſtri æui medicus, quòd maximè tenuium ſit partium in volucrum genere ad ſcirrhi curationem præferendum iudicat. Inſuper ſacro medetur igni, teſte Plinio, qui etiam eum cum ſinapi, melle, & cera Cypria illini liuoribus, ſugillatisq; ſcribit. Apud Æginetam recipitur cum adipe Phaſianorum in emplaſtrum diapyranu, cui emplaſtro diſcutiendi vim tribuit. Non minus vtilitatis vulneribus præbet. Plinius cucurbitam toſtam in argilla, ac tritam cum adipe Anſeris, item Bubonis cerebrum cum eodem ad vulnera glutinanda commendat: & alibi ſcribit, cum butyro pari pondere paſtillis inditum ſanguinem ſiſtere: denique cum cerebro, & alumine, & œſipo attritis mederi. Hippocrates eiuſmodi medicamentum molliens præſcribit, quod etiam cicatrices emendat: *Scyllæ internam partem mucoſam terito, & reſinam de pice cum recenti adipe ſuillo, & oleo modico, reſinaq; ac ceruſſa modica*. Et adipem Anſerinum, ac ſuillum recentem purum, & oleum modicum, & ſcyllam, & ceram albiſſimam. [g] Olaus Magnus ex Plinio, vt videtur: nam idem ferè apud hunc legas, hunc adipem melli commixtum, & morſui canis rabidi appoſitum celeriter ad ſanitatem perducere ſcribit. Prodeſt etiam ad venena. Poſt venena ſumpta, inquit Gainerius, vomitus eſt prouocandus cum aqua calida mixto butyro, cui rectè additur etiam parum adipis Anſerini, vel adeps ipſa cum vino dulci decocta bibitur. Reſtat modò vt de morbis agamus, qui ſingularum partium ſunt peculiares, inter quos ſeſe nobis primum prodit alopecia, cui hunc adipem mederi teſtatur Auicenna. Et Marcellus infantum alopeciarum vitia huius perfrictione ſuppleri affirmat. Galenus de compoſitione medicamentorum ſecundum loca inter remedia alopeciæ, *Vrſæ adeps*, inquit, *præſtat, ſi vetuſtior eſt: quanquam etiam hyenæ, leonisq; ac pardalis, ac Anſeris adipes conueniunt: & quicunque tenuium partium ſubſtantiam habent quò promptè in cutis profundum penetrare queant, atque ad radices vſque capillorum pertingunt*. Et rurſus ad eundem affectum, *Quæ ex adipibus*, inquit, *componuntur, modica item thapſia ammixta ſimiliter proſunt: præſertim ſi euphorbij, & adarcij addatur pars duodecima. Sit autem adeps trium generum leonini, pardalij, & hyenæ, cuiusq; pars vna. Si verò hyenæ adeps non adeſt, ſufficit præſentibus reliquis duobus vti Anſerino ammixto. Si verò omnas quatuor habeas, ſimul omnes miſcebis, addito inſuper, ſi adſit, vrſino, &c.* Porrigini quoque, ſeu capitis furfuribus hic adeps prodeſſe dicitur cum naſturtij ſemine mixtus. Tali enim aſſidua lotione capitis furfures depellit: ſicuti ex Plinio patet, qui

Ad dolorẽ ſedandum.

Ad laſſitudines.

Ad tumores omnes.

Ad inflammationem cum dolore.

Ad duritias

Ad ſcirrhos

Ad ignem ſacrum.

Ad liuores ſuggillataque.

Ad vulnera.

Ad ſanguinem ſiſtendum.

Ad attrita.

Ad cicatrices.

[g] Hiſt. ſept. lib. 19. c. 7.

Ad venena.

Ad alopeciam.

Ad porriginem.

qui non solùm porriginem, sed capitis etiam vlcera, nasturtij semen tritum, & adipi Anserinæ mixtum emendare tradit, authore Sextio. Ad capitis, & temporum dolorem Apollonius apud Galenum medicamenta quædam ex adipe Anserino illinire iubet. Sanguinem, verò à cerebro profluentem, Anseris, aut Anatis adipem cum rosaceo coctum, & infusum sistere tradit Plinius. Idem somnos allicere, œsipum cum adipe Anserino & vino myrtite; & rursus cutem in facie adipem Anseris, vel Gallinæ custodire. Quod ante eum scripserat Dioscorides: ait enim vtilem esse εἰς ἐπιμέλειαν προσώπου, hoc est, ad conseruationem faciei, ne scilicet tempestatibus, aut sole lædatur. Ruellius vertit ad mangonizandam faciem; Marcellus Virgilius ad nitorem vultus. In hanc quoque sententiam fortè scriptum reliquit Plinius, seuum vituli cum Anseris adipe, & ocimi succo genarum vitijs optimum esse. Oculorum vitijs in homine, nullum remedium ex hoc adipe apud authores obseruaui. De eisdem verò affectionibus in equis sic memoriæ prodiderunt, Absyrtus, & Hierocles Hippiatri: *Si vulnus* (διακοπὴ) *acciderit in oculo equi, & gramina* (lemæ) *crassæ emanant cum periculo, ne oculi substantia effluat, medullam ouillam tritam illines, & manu aliquandiu cohibebis, bis die. Præstat autem medulla recens. Quod si ad manum illa non fuerit, adipe Anserino, Gallinaceoúe veteris. Iuuat etiam medulla cum adipe Anseris permixta.* Commendatur etiam ab Hierocle sepiæ ostracum ad equorum leucomata cum alijs quibusdam, & adipe Anseris permixtum. Aurium vitijs diuersis quis mederi volens, plurima hinc remedia accipiet, quæ licet simplicia omnia non sint, imo pleraque composita, nihilominus referre hîc placuit, eoq; maximè cùm præcipua facultas huic adipi debeatur. Apud Nicolaum Myrepsum in primis multis auricularibus medicamentis ammiscetur. aurium autem vitijs mederi quamplurimi alij testantur viri doctissimi. Si auricula aliquo pacto vitiata fuerit, Anserina adipe infusa diligenter expurgabitur, sanitatiq; reddetur. Marcellus. Si terreni vermes cum adipe Anseris decocti infundantur auribus, constat deplorata vitia eo remedio sanari. Plinius, & Marcellus. Anserinus adeps instillatus dolorem aurium lenit. Dioscorides, Auicenna, & Simeon Sethi. Anserinum, aut Gallinaceum adipem liquefactum sensim instillat Apollonius ad aurium dolores apud Galenum de compositione medicamentorum secundum loca: vbi Galenus, *Gallinaceus*, inquit, *& Anserinus adeps, siquidem euacuatum corpus inuenerint, & humorem, qui inflammatam affectionem excitat, non amplius influentem, duabus rationibus tum mitigandi, tum curandi profuerint. Si verò influente adhuc causa adhibeantur, affectioni quidem nihil auxiliantur, leniunt tamen doloris accessionem, siue symptoma, quemadmodum si ob humorum acredinem mordacitas contingat.* Hæc Galenus. Aures mirificè iuuat adeps Anserinus cum ocimi succo impositus. Plinius. Ocimum auribus vtilissimum, infantium præcipuè cum adipe Anserino. Idem. Seuum vitulinum adipe Anserino mixtum, adiecto ocymi succo, tepidum auribus dolentibus infusum optimè sanat. Marcellus. Adeps Anserinus cum ocimi succo tepefacto instillatoq; dolores auricularum infantilium sanat. Idem: qui vtrumque locum ex Plinio decerpsisse videtur. Ad contusas, & fractas aures: Adipem Anserinum, & lac muliebre mixta instilla, aut adipem bubulum, ac Anserinum portionibus liquefactos instilla, aut myrrham, & adipem Anserinum, vel butyrum, vel resinam, & conchylij partem internam æquis partibus trita super aurem, & propinqua tempora impone. Asclepiades apud Galenum. Lac muliebre aurium vitijs medetur, modicè admixto oleo: aut si ab ictu doleant, Anserino adipe tepefactum. Plinius. Cùm auris percussa, & rupta fuerit, seuum Anatis (Ornithologus rectè legit Anseris, Anserem enim, & Anatem interpretes Arabum nonnunquam confundũt,) coletur guttatim, & apponatur, cum eo lac mulieris. Hæc tepida cum succo basilici, cuius semen est rubeum apponatur (instilletur)[h] Rasis ex Galeno. Ad aurium inflammationes in superficie cutis ex humorum impressione, aut plaga obortas, item tumores, ac rubores, adipem Anserinum, & lac muliebre mixta, aut adipem bubulum, ac Anserinum, æquis portionibus liquefactos instilla. Appollonius apud Galenum. Apud eundem Andromachus medicamento ad aurium vlcerationes siccas, non humentes, inscripto, miscet adipem Anserinum. Terreni vermes cum Anseris adipe, vel cum oleo decocti sine dubio medentur auribus purulentis. Marcellus. Quia verò hæc auis auditu admodum pollet, vt dictum est, ideo eius adipem ad aurium grauitatem facere scribit Io. Baptista Porta. Valere autem ad eam plurimi alij quoque scripserunt doctissimi viri. Serenus.

> *Si verò obtusa* (aliàs obstrusa) *sensus remoretur in aure*
> *Lumbricos terræ, seuumq; ex Ansere rauco*
> *Excoque: vel veterem poteris depellere morbum.*

Grauitatem aurium emendat adeps Anserinus: quidam adijciunt succum cepæ, & allij pari modo. Auricularum sonitum, & grauitatem emendant succo ceparum cum adipe Anseri-

Ad capitis dolorem.

Ad sanguinem profluentem à cerebro.

Ad somnũ conciliandum.

Ad cutem faciei custodiendum.

Ad oculorum vitia.

Ad leucomata.

Ad aurium vitia.

[h] *De bo. animal.*

no, aut cum melle instillato. Plinius, & alibi: Allij succus auribus instillatur cum adipe Anserino. Adeps Anserinus cum cæpę succo mixtus bene, auriculæ infusus, surdis auditum reuocat. Sextus Philosophus Platonicus. Adipem Anserinum, & fel Bouis, ac taurinum pari mensura mixta instillato ad auditus grauitatem. Apollonius apud Galenum. Si maior sit dolor, aut grauitas aurium, seuum bubulum cum adipe Anserino tepefactum infundunt. Plinius. Et rursus: Prodest & seuum vituli cum Anseris adipe, & ocymi succo. Adeps Anserinus miscetur croci succo, quæ infusa auribus incommodos sonitus, tinnitusq; earum propriè, & vnicè tollunt. Marcellus. Ad sonitus, & inflationes aurium, nitrum, & resinam, & adipem Anserinum æquis partibus cum oleo commixto dissoluta instilla. Apollonius apud Galenum. Et rursus: Cæpas, & allium, & adipem pari mensura trita, & excolata infunde. Sonitū, ac grauitatem in auriculis emendant cum adipe Anserino, aut melle instillantes cæparum succum. Plinius. Si aqua auditorium meatum intrauerit, plurimùm prodest adeps Anserinus (atque item vulpinus, & Gallinaceus) mediocriter calidus infusus. Galenus duobus in locis. Adeps Anserina cum crocei succo mixta, & tepefacta, ac sic infusa aquam, & omnem humorem de auriculis euocat, & persanat. Marcellus.

Si verò in patulas animal penetrauerit aures
Proderit admixto pauidi fel muris aceto,
Aut si lympha potens peruaserit, Anseris aptus
Immittatur adeps ceparum non sine succo.
Qui grauis est oculis, sensum tamen auribus auget.

Ad narium affectiones varias.
Ad ozęnas.
Ad labiorū rimas.

Serenus. Idem remedium legitur apud Plinium, Sextum, Æsculapium, & Galenum, qui tepefactum instillari iubet: Sextus bene miseri. Ad varias narium affectiones. Adeps Anseris cum butyro pari pondere infusus, profluuium narium sistit. Marcellus. Vbi crustæ vlceri narium obductæ, adipe Anserino, aut butyro cum rosaceo cerato curantur. Lampon ad ozænas apud Galenum: vbi quoque medicamento cuidam Asclepiadis ad ozænas adeps Anserinus adijcitur. Ad labia affecta. Adeps Anserinus labiorum rimas illitus sanat. Dioscorides, Simeon Sethi, Plinius, & Marcellus, fissuras faciei, & labiorum. Auicenna. Profundiores in labijs fissuras, adipe caprillo, aut Anserino curabis Nicolaus Myrepsus. Hirci seuum efficax est labrorum fissuris cum adipe Anserino, ac medulla ceruina. Marcellus. Paulò aliter Sextus, sepum capræ, inquit, & adipem Anserinum, & medullam cerui, & cæpæ cum resina simul, & calce viuo fac vt malagma: mirè sanant labiorum fissuras. Vlcera oris, ac rimas, seuum vituli, vel bouis cum adipe Anserino optimè iungit. Marcellus. Plinius etiam ocimi succum addit. Ad aphthas, idest vlcera oris, adipem suillum, aut Anserinum manna inspersa illinito. Archigenes apud Galenum, vbi Crito etiam ad aphthas medicamentum componit ex alumine, & malicorio punici dulcis: quòd, inquit Galenus, nisi adipem Anserinum miscuisset, ad putrefactiones fortè congrueret. Ad ceruicem læsam. Rigor ceruicis adipe Anserina, vel potius Gruina perunctus velocissimè mollietur. Marcellus. Ad ceruicum tumores sedandos ouorum vitelli cocti cum adipe Anserino illinuntur, felle caprino æquis ponderibus permixto, atque inde ceruices fricantur. Idem. Aliqui ad inunctionem gibberis adipem ex Ansere sic eliciunt. Anserem pinguem muribus minutatim incisis farctum assant, & destillantem inde liquorem ad inunctionem gibberis vtuntur. Ad mammarum affectiones: Mammas à partu custodit adeps Anseris cum rosaceo, & araneo. Plinius. Serenus, vt constringantur papillę Anseris adipem illini præcipit, cum lacte tepente. Plinius earundem dolorem minui scribit, si hoc adipe perungantur. Ad suppuratos. Anethi sicci veteris puluerem, & resinæ pityinæ puluerem cum adipe vetere Anserino, aut Gallinaceo edendum mane ieiuno empyico cochlearia tria, & vespere tantummodo dabis, mirè subuenies. Marcellus. Idem medicamento è cancris marinis pro phthisico adipem Anserinum addit. Hydropicis œsipum ex vino, addita myrrha, modicè potui datur, nucis auellanæ magnitudine. Aliqui addunt & Anserinum adipem, & oleum myrteum. Plinius. Adeps Anserinus cum eiusdem cerebro, & butyro, & alumine, & œsypo impositus ad cerati modum efficaciter renibus prodest. Marcellus. Ad colicum Galenus huiusmodi ęnema præscribit: At si cum febri vnà talis dolor aliquando incidat, principio quidem, si id ferunt, fomentum siccum ex milio est adhibendum: si ab hoc non quiescunt, semē aliquod, quod flatum dissipet in oleo, quod tenuium sit partium coquere, mox per linteum, quod purum sit, oleum colare: deinde Anseris seuum in oleo liquare, ac per sedem infundere oportebit. Si Anseris seuum non sit, Gallinaceo est vtendum: in primisq; curandum, vt sit expers salis: esto autem nō admodum vetus: licet verò & recenti vti, præsertim Anserino. Ad sedis vitia. Adeps Anserinus cum eiusdem cerebro, & œsypo, & alumine subigitur, & imponitur ani omnibus causis. Marcellus.

Ad oris vlcera.
Ad ceruicis rigores.
Ad eiusdē tumores.
Ad mammas à partu conseruandas.
Ad papillas constringēdas.
Ad earum dolorem.
Ad suppuratos.
Ad phthisim.
Ad hydropem.
Ad renes affectos.
Ad colicum affectum.
Ad sedis vitia.

lus. Idem adeps, aliją; diuersi apud Galenum de compositione medicamentorum secundū loca miscentur medicamentis ad sedem. Sedis vitijs prodest butyrum cum adipe Anserino, ac rosaceo. Modum ipsæ res statuunt, vt sint illitu faciles. Plinius. Agrimonia trita cum adipe Anserino imposita condylomatis medetur. Marcellus. Muliebrem hæmorrhoidem ita curato. Multa calida aqua proluito, in aqua verò odorata, velut est myrica trita coquito. Deinde spumam argenti tostam, & gallam misceto, & vinum album, & oleum, & Anseris adipem affundito, omniaą; simul trita post factam prolutionem illinenda dato. Proluere verò oportet, sede quàm maximè extracta. [i] Hippocrates. Ne acria perurant adeps Anserinus cum cera punica, cerussa, rosaceo infricatur. Idem adeps Cygni. Hæc & hæmorrhoidas sanare dicuntur. Plinius. Cuius verba, *Ne acria perurant*, contra acres, & calidos sedis dolores interpretanda sunt: nam & apud [k] Galenum sic legimus: Ad sedis ex ardore dolores, recentem Anseris adipem inungito, & emplastri in modum imponito. Heras in medicamentum quoddam sedis pro œsypo, inquit, Galenus, adipem Anserinum pari pondere conijcit. Hippocrates autem, Anserino adipe, & suillo, solani succo, chrysocolla, & resina, & cera alba commistis, & simul liquefactis, sedem inflammatam illinire iubet, quandiù inflammatio durauerit. Ad vlcera genitalium. Oesypum sanat vlcera genitalium cum Anserino adipe. Dioscorides. Ad vrinæ stillicidium. Vrinæ incontinentiam cohibent leporis testiculi tosti, vel coagulum cum Anserino adipe in polenta. Inhiberi Venerem pugnatoris Galli, testiculis Anserino adipe illitis, adalligatisą; pelle arietina tradunt. Plinius. Ad vuluæ vitia. Adeps Anserinus matrici vtilis est. Auicenna. Adeps Anserinus, aut Gallinaceus recens, & sine sale conditus ad vuluæ vitia proficit: sale inueteratus, & qui temporis spacio acrimoniam concepit, vuluæ inimicus est. Dioscorides; & alibi: Adeps Anserinus, & Gallinaceus conueniunt muliebribus malis. Lac muliebre cum œsypo, & adipe Anserino vuluarum doloribus imponitur. Si verò dolores ad extremam debilitatem deduxerint, spongijs calidis ex aqua, & oleo expressis foueto, & subdititia mollia apponito, medullam cerui, adipem Anserinum, & ceram albam, & oui luteum, aut ceratum picatum cum resina subdito. Hippocrates. Si dolor fuerit vehemes post purgationē (ex subdititijs) sambuci fructum, lauri baccas, in vino nigro coquito, & de aqua duas heminas excolato, misceto autem cum adipe Anseris, & oleo rosaceo, & tepidum infunde. Hippocrates. Aliud. Si dolor vexarit ex subdititijs purgatam, myrrhæ acceptabulum, thuris tantundem, melanthium, Cyperum, seseli, anisum, apij semen, netopon, mel, resinam, adipem Anserinum, oui candidum, vnguentum Ægyptium singula paribus portionibus in vino albo dulci duarum heminarum mensura tertio, & tepidis infusis colluito. Hippocrates. Vuluarum durities, & collectiones (locorum duritias, & concretiones Sextus) adeps Anserinus, aut Cygni illitus emollit. Plinius. Hippocrates adipem hunc mollitorijs, alijsą; plurimis vteri medicamentis crebrò admiscet, vt ex sequentibus patebit. Adipem ouillum, ouorum vitellum, mel; oleum rosaceum sumito, & cum his farinam subigito, & ad lentum ignem tepefacito, & quod destillat, lana exceptum emollito, ac apponito: aut adipem ouillum aromatis conditum, & nitrum rubrum, Anseris adipem, ouillum adipem, ceram albam, netopon, rosaceum oleum, hæc quàm optimè permisceto, & tenuibus linteis excipito, & statim vbi lota est, apponat tepida osculo vterorum, aut cerui adipem in rosaceo oleo liquefaciat, & molli lana excepta subdat. Hippocrates. Aliud subdititium molle. Cum verò duri fuerint vteri, & sic doluerint, subdititia apponito, velut est cerui medulla, aut Anserinus, adeps, aut suillus adeps, aut vnguentum irinum cùm melle, & oui luteum, & ceram albam velut cataplasma emollito, & hordeaceā, ac triticeam farinam cum aqua, & ruta concoquito. Hippocrates. Aliud. Vtatur & subdititijs mollibus ex myrrha, pice, cera, & adipe Anserino. Hippocrates, qui paulò superiùs penicillos ex lino eo dem adipe illitos subdi iusserat. Semen vrticæ, & maluæ succum cum adipe Anserino tritum subdito. Idem. Aliud purgatorium. Glandulas facito ex mellis, bituminis drachmis duabus, anisi acetabulo, felle bouis, myrrhæ drachmis tribus, elaterij potione, hæc in vase æneo coquito, & Anseris adipem misceto. Idem. Aliud. Vrticæ semen, & maluæ succum, & Anserinum adipem simul permixta subdat. Idem. Aliud ad sanguinem vteri ducendum. Elaterij potiones quatuor adipe Anserino, & Caprino, & mysi ammisceto, in glandulam formato, & in linteo apponito. Idem. Aliud quod vteros expurgat, & sanguinem euacuat. Absynthij radicem tritam, melle, & adipe Anserino ammixtis apponito. Idem. Aliud. Si menses non compareant, Styracem, & origanum terito, & permistis adipem Anserinum affundito, ac apponito. Idem. Idem remedium alibi recenset. Aliud. Si menses non fiant, adipem Anseris, & netopum & resinam mulier lana excepta subdat. Idem. Si ex partu mulier non fuerit purgata: Ad os verò vterorum adipem Anserinum illinito, & myrrham, & resinam

tepi-

Ad mulie-bres hemor rhoidas.

[i] *Lib. de hæmorrhoidib.*

[k] *Eupor. 1.*

Ad sedis ex ardore do-lores.

Ad vlcera genitalium

Ad vrinæ stillicidiū.

Ad vuluæ vitia.

Ad vteri do-lorem.

Ad vulua-rum duri-ties, & col-lectiones.

Ad vterum purgandū.

Ad partum difficilem.

tepidam. Ad partus difficultatem ex vteri ſiccitate: Si verò ea, quæ in partu eſt, ſicca fuerit, & difficulter humectetur, oleum bibat, & locos oleo calido cum maluæ aqua irriget, & cerato liquido illinat, & Anſerinum adipem cum oleo infundat. Idem.

Ad fœtum mortuum extrahendum.

Ad eijciendum fœtum mortuum ſubdititium: Teſtam recentem, & adipem Anſerinum terat, & apponat. Aliud. Crocum terito, & adipem Anſerinum affundito, & excolata in vteros infundito, & ad plurimum tempus relinquito. Idem. Aliud. Calamum odoratum, & cucumeris ſylueſtris medullam, cum adipe Anſerino terito: deliget autem vmbilicum, & pectinem, & de hoc modicum lanæ inſtillatum ad os vteri apponat, & ab hoc paulatim extrahetur. Idem. Si verò mulier abortum fecerit egreſſus, ſiue putrefactus, & intumuerit, aut aliud quid huiuſmodi paſſus fuerit, hæc fieri præcipit. Porri, & apij ſuccum per linteum expreſſum de vtriſque colligito, & olei roſacei heminam, & adipis Anſerini quadrantem adijcito, reſinæ obolos tres in oleo liquefacito, & vbi mulierem ad pedes altiorem feceris, in vteros infundito, & decumbens ad plurimum tempus contineat: deinde ad dies quatuor deſidere iubeto, & egreditur puer putrefactus &c.

Ad ſecũdas expelllendas.

Secundarum expulſorium, quod vteris infunditur. Quum ſecunda à frigore mortificata computruerit, vbi ventus frigidus fecerit, crocum leuiter tritum drachmæ pōdere cum adipe Anſerino infundito, & ad plurimum tempus ſinito. Idem.

Ad fluxum rubrum.

Ad fluxum rubrum vteri ſiſtendum. Si reſiccare fluxum opus fuerit, calaminthan in vino nigro coquito, & lineo inuolutum apponito, aut hyoſcyami folia, & cicutam ſimul coquito. Similiter porrum, & maluam, & ceram, & Anſeris adipem ammiſceto, deinde tepida ad pudenda ſubdito.

Ad aquam intercutem vteri.

Ad aquam intercutem vteri. Quum aqua ex pudendo fluxerit, myricæ folia, & thus, & reſinam cum Anſerino adipe terito, & per clyſterem in pudendum infundito. Idem. Alibi hunc adipem per ſe aquæ ex vtero fluenti auxiliari ſcribit. Alibi cum ſulphure delingēdum dat. Si verò non ſolùm vterus aqua intercutem laborarit, ſed etiam vlceratus fuerit, hoc remedium præſcribit. Anſeris adipem, & ouum illinito, aut ouillum, aut ſuillum adipem, & lentem in vino coquito, & hoc pari aqua temperatum infundito.

Ad vteri inflammationem.

Ad vteri inflammationem. Si inflammati fuerint puerperæ vteri, venter ardet, & magnus fit, & ad præcordia ſuffocatio habet. Quum ſic habuerit, muſcum marinum, quem ſuper piſces inijciunt, pro cataplaſmate, netopum, reſinam, mel, adipem Anſerinum, acetum album, vnguentum album Ægyptium: hæc omnia ſimul trita, & vini albi heminis duabus diluta, tepida infunde. Et rurſus paulò inferius: Aut adipem Anſeris in reſina liquefacito, & ſimiliter oleum cedrinum modicum affundito, & cum melle liquefacito, ac tepida infundito. Idem.

Ad vteri ſtrangulatum.

Ad vteri ſuffocationem: Anxiliatur & aceti albi cyathus potatus: aut iuniperi fructum, aut adipem ſumere Anſerinum, & ceratum reſinatum, ac picem in ipſo liquefacere, & ſubdititias glandulas effo rmare. Idem.

Ad vteri puſtulas.

Ad puſtulas. Quum in purgatione puſtulæ circa oſculum vteri fuerint ſic curato: Carnem bubulam cum butyro, aut adipe Anſerino, & aniſo tritis illine, & ipſam carnem in pudendum inde. Idem.

Ad vlcera inflãmata.

Ad vlcera inflammata. Si vlcera fuerint acria, & inflammata, hac collutione vtere: Adipem Anſeris, & reſinam miſce, & aqua tepida diluta infunde. Idem. Aliud. Si ex partu, aut inflammatione vteri fuerint inflammati Anſeris adipem reſinæ ammiſceto, affuſoq; ad hoc vino, tepefactum infundito. Idem. Aliud ad vterum ex partu vlceratum, & inflammatum. Si verò os eius vlceratum fuerit, ac inflammatum myrrham, & adipem Anſerinum, & ceram albam & thus pilis leporinis ſub vētre natis miſceto, & ſimul trita in lana apponito. Idem: & alibi: Si vlcera fuerint acria, & inflammata hac collutione vtere. Adipem Anſeris, & reſinam miſce, & aqua tepida diluta infunde.

Ad conceptum.

Ad conceptum. Portulacam cum adipe Anſerino, & myrrha, & porri ſemine, & felle bubulo lanæ terito, & lanæ inuoluta ad os vteri apponito. Idem. Aliud. Secundam mulieris, & vermium capita, & alumen Ægyptium cum adipe Anſerino diluito, & in lana ad os vteri apponito. Idem. Aliud. Quibus autem à viro immiſſa graueolentia fuerint, non concipit: portulacam igitur, & adipem Anſerinum miſceto. Idem, qui paſſim plurima alia huiuſmodi ſubdititia ad conceptum faciētia recenſet, quæ breuitatis cauſa lubens prætereo.

Ad abortũ.

Ad abortum ex eodem. Paſtinacæ ſemen læuiſſimè terito, & lacti ſuperſtantem concretionem ammiſceto, & adipem Anſerinum eliquatum. Hæc feruefacta bibenda dato. Alibi abortum facienti adipem ouillum, & Anſerinum, & mel ſimul mixta, ac trita dat elingenda. Ibium cineres cum adipe Anſeris, & irino perunctis, ſi conceptus ſit, partum continere tradunt. Plinius.

Ad vteri procidentiam.

Ad vteri procidentiam. Poſtquam autem purgaueris, fomento vteris adhibito ex his, quæ cum lauro præparantur, id quod ex narciſo præparatur apponito, & poſtera die adipem Anſerinum: poſtea intermiſſis tribus diebus collutione aceto parata vtere. Hippocrates. Cum Anſerino adipe perunctis mammis dolores minuere putant, molas vteri rumpere, ſcabiem vuluarum ſedare, ſi cum cimice trito illinatur. Plinius. Adipem Anſeris

calentem

calentem adhuc à recenti ex ventre Anſeris exemptione illini iubent ventri, & coxis puerperæ ſtatim à partu,& eadem loca mox faſcijs lineis aſtringi,quas per dies nouẽ relinquunt: ita ventrem ſine rugis,& læuem permanſurum. Andreas Furnerius. Adeps Anſeris vtilis eſt in peſſarijs. Kiranides. Atque hæc ſunt remedia,quæ ex Anſeris adipe deſumuntur. Iam accedamus ad ea quæ ſubminiſtrat liquor quidam, quæ arte ex Anſere elicitur, qui propriè adeps dici non poteſt,ſed ad adipis naturam accedit:cùm non paruam illius in ſe portionem habeat permixtam. Leonellus igitur Fauentinus, reſolutionis curam præſcribens, Anſerem veterem deplumari, exenterariq; iubet,& in ventrem eius imponi pinguedinis Anatis,lupi, vulpis,taxi,felis ſylueſtris æquis portionibus drachmas duas:ſaluiæ viridis,iuę,primulæueris,herbæ paralyſis, vel arthriticæ paribus portionibus manipulum dimidium. Herbæ virides,inquit,cum adipibus validè contundantur. His farctus Anſer in veru aſſetur: & pingui, quod deſtillauerit collecto,ſpina dorſi,membrumq; paralyticum inungatur. Antonius Gainerius inter remedia arthritidis vnguentum ex Anſere deſcribit, quo innumeri homines reſtituti ſint. Sed ipſos,quos recitat ex innominato authore verſus vtcunq; barbaros adſcribã:

Ad ventrẽ à rugis vindicandum.

Ad paralyſim.

Ad arthritidem.

Anſer ſumatur, veteranus qui videatur,
Mox duplemetur, vitalibus euacuetur,
Intus ponantur, quæ ſuperius numerantur,
Trita caro, tota triti (locus apparet mutilus,& deprauatus,fortè legendum, trita caro catti parui) *mox pelle remota*
Vnctum porcinum, thus, cera, ſagimen ouinum.
Pondere ſint æquo ſal, mel, faba, ſitq; ſiligo.
Poſt hoc aſsetur. Tamen aſſus non comedetur.
Vas ſupponatur ſic, vt liquor accipiatur:
Quo membris vnctis, gutta diſſoluitur omnis,
Certè hoc vnguentum præſtat ſuper omne talentum.

Ioannes Gœrotus in libro Gallico de curandis morbis vnguentum ad arthritin quoque ex conſimili pingui deſcribit huiuſmodi: Anſerem pinguem deplumatum exenteratumq; felibus paruis bene habitis minutatim inciſis farcito,adiecto etiam ſale,& ad ignem lentum aſſato: & quod deſtillauerit,reſeruato. Quidam hoc oleum, ſiue pinguedinem ex Anſere contra arthritin frigidam,& etiam contra membrorum extenuationem deſcribunt. Anſer antiquus repleatur ſanguine,ſuillo,ſepo ouino,pice,lardo, vel communi pinguedine,pari pondere vncijs duabus,thuris vncijs tribus,ceræ modico,aſſetur,& quod deſtillat reſerua, & cũ eo ſæpe vnge locum affectum. Aduerſus ſpaſmum, inquit Marcus Gattinaria extat experimentum egregium, quod Nicolaus Florentinus ex Thadæo refert. Conuenit poſt diuerſiones,euacuationes, reſoluens ac remittens dolorem, huiuſmodi. In Anſeris pinguis exenterati ventre cattus minutim inciſus cum lardo,mirrha,& thure(ventre ſcilicet à farctura conſuto)aſſetur in veru,& ſupponatur vas aceto albo medium. Defluẽtem hinc pinguedinem poſt primum ſuccum, qui minus vtilis eſt, colligito ſupernatantem aceto, & in aliquo vaſe recondito. Deinde bulliat Anſer in dicto aceto,& pinguedo,quæ copioſè ab eo ſeparabitur aceto ſupernatans,ſimiliter colligatur,& miſceatur cum prima. Hac inungetur membrum ſpaſmo affectum. Ipſe noui quendam ſimili vnguento feliciter vſum ad tendines in ceruice induratos, atque obtortos. Syluius ad huiuſmodi affectus Anſerem exenteratum farcire docet carnibus felis annoſæ,& herbis,quæ neruos iuuent,vt inde eliquatus adeps ſit medicamentoſior. Ius quoque contra venena vel intus ſumpta, vel etiam quomodolibet aliter naturæ vim inferentia exhibetur. A ſerpente morſis cùm qui venenum exugat,non ſit,iubet Celſus vt hoc iure vel ouillo, vel vitulino vomitus moueatur. Idem præcipit Nicander contra cantharides, qui etiam ius ex pullo Anſerino dat contra toxicum. Dioſcorides poſt vomitionem oleo irino concitatam exhibet ijs,qui coriandrum hauſerunt. Heraclides Medicus, teſte Plinio, eryngem in iure Anſeris decoctam remedijs omnibus contra toxica, & aconita efficaciorem arbitratur. Idem ius, ſi Kiranidi credimus, potum cum vino, prodeſt eis,qui biberint vinum multum, aut aconitum,aut dorycnium,ideſt,herbam Apollinarem: cui quoque malo viſcera Anſeris aſſa,& in cibo ſumpta prodeſſe affirmat. Sanguis vtiliſſimè in antidota miſcetur,vt teſtatur Dioſcorides,eumq; imitatus Paulus Ægineta,inquiens: Antidotum ex ſanguinibus, quod in lethalia medicamenta efficax eſt, Anatis,hœdi, & Anſeris ſanguinem recipit. Nicolaus Myrepſus ad deleteria,lethaliaúe ſanguinem Anſerinum cum aceto,aut Anatis cum vino bibendum dat, quod ait eſſe mirabile. Bibitur quoq; contra leporis marini venenum calidus, autore Dioſcoride. Auicenna an calidus ſit bibendus non exprimit. Aëtius adhuc calentem cum paſſo bibi iubet. Contra eoſdem lepores marinos

Ad mẽbrorũ extenuationem.

Ad ſpaſmũ.

Iuris vires.

Contra venena.

Sanguinis vires.

Ad venena.

nos eundem ſanguinem cum olei æqua portione valere ſcribit Plinius. Item contra medi-
camenta mala omnia, aſſeruari cum Lemnia rubrica, & ſpinæ albæ ſucco, paſtillorum dra-
chmis quinque, qui in cyatis ternis aquæ bibantur. Idem ſanguis ſiccus miſcetur medica-
mento ad febres chronicas in libro, qui Galeno adſcribitur de remedijs experimento pro-
batis inter Azariconis medicinas. Fel Anſerinum contuſis oculis laudari ait Plinius, ita vt
poſtea hyſſopo (fortè œſypo) & melle inungantur. Ipſum autem cum felle bubulo, & ſuc-
co daphnes ſurdos ſanare ſcribit Kiranides. Plinius anginis felle Anſerino cum elaterio, &
melle ſuccurrit. Kiranides quoque fel Anſeris, maximè ſyluestris cum ſucco praſſij, aut po-
lygoni in peſſario poſitum, conceptionem præbere, viriſq; intenſionem tradere. De medul-
la cùm huius, tum aliarum auium Monachi Meſues commentatores ſit ſcriptum reliquere:
Ex cruribus autem, ſiue ex alis volatilium nuſquam legimus admiſſas medullas (Atqui Hip
pocrates eis frequenter vtitur) nec enim putamus, ipſas omnino virtute carere, vt ſunt me-
dullæ crurum, & Alarum, Anſeris, Anatis, Gruis, Ciconiæ, Struthionis, ſiue Struthiocame-
li. Tamen nos, ni fallimur, credimus ipſas eiuſdem virtutis eſſe cum alia ipſorum pingue-
dine, & optimè pro ea poſſunt ſubſtitui. Non ohſtante, quod tales medullæ ſint generaliter
liquidæ, plus quam medullæ quadrupedum. Quod poſtremum ab ipſis pronunciatum à ve-
ritate non abhorret: nam Hippocrates Anſerina medulla in vteri affectibus vtitur, quibus
eiuſdem volucris adipem tanquam emollientem eſſe familiariſſimum omnibus eſt in con-
feſſo. Ad vteri igitur duritiem hoc ſubdititium molle præſcribit Hippocrates: Medullam
Anſeris magnitudine nucis, ceram magnitudine fabæ. Hæc cum roſaceo vnguento ad len-
tum ignem liquefacito, & velut ceratum efficito: deinde ex hoc tepido os vteri illinito, &
pectinem irrigato. Aliud ad molliendum & purgandum vterum docet huiuſmodi. Me-
dullam Anſeris, aut bouis, aut cerui, magnitudine fabæ, affuſo vnguento roſaceo, & lacte
muliebri terito, velut molle pharmacum teri ſolet. Deinde ex hoc os vteri illinito. Hæc ea-
dem alijs in locis repetit Hippocrates. Oua Anſeris etſi craſſa eſſe dixerimus, & difficilia con
coctu, malumq; ſuccum parere: tamen apud Simeonem Sethi dicuntur proprietate quadam
peculiari euphyan, hoc eſt ingenij bonitatem præſtare ijs, qui cum melle, & butyro aſſiduè
eſitauerint. Quæ tamen verba de Anſerinisné priuatim, an de ouis in genere prolata ſint,
dubitatur. Antonius Ludouicus id de Anſerinis abſque vlla hæſitatione accipiendum aſſe-
rit. Kiranides hæc oua idem præſtare tradit, quod Gallinacea. Galenus ad diuturnam dy-
ſenteriam cocti Anſerini oui putamen minutiſſimè tritum dimidiæ drachmæ quantitate ex
vino propinat. Anſeris ſtercus ob nimiam caliditatem inutile eſſe affirmant grauiſſimi au-
thores.[l] Galenus etiam ob nimiam acrimoniam: reijcit, ſicuti & Aëtius, inquiens: *Anſe-
ris, Accipitris, Gruum, & ſimilium ſtercora, de quibus multa nugaces quidam fabulantur, inutilia eſſe
experimento compertum eſt.*[m] Fernelius ei eaſdem, ſed efficaciores facultates tribuit, quam Co-
lumbino: nempe attrahendi, calfaciendi, & rubrificandi cum hordeacea farina, & aceto mi-
ſto ſtrumas diſcutiendi, arefacto, tritoq; cum naſturtij ſemine, inueteratos coxendicis, late-
ris, ceruicis, & lumborum dolores, podagras, & arthritides exſtirpandi. Poſteà tamen ſub-
iungit, eſſe Columbino aliquantò calidiorem, ac vix præ acrimonia vllius vſus eſſe. A medi-
cina tamen non omnino eſſe abigendum ſubiecta remedia declarant. Antonius Mizaldus ad
quæuis apoſtemata hoc ſtercus ſic præparat. Veterem Anſerem maſculum triduana inedia
macera: deinde illi obijce fruſta anguillæ recenter occiſæ, & excrementa eius collige. Ha-
bebis præſens remedium ad quæuis apoſtemata. Ornithologus ait, Heluetios Anſerem ruri
perſequi, & ſtercus, quod in fuga concalfactus emiſerit, collectum inflammationibus qui-
buſdam (griggelen vulgò vocant) in manibus puerorum imponere, vt eas maturet, rum-
patq;. Laurentius Ruſius medicamento acri contra morpheam, ſerpiginem, vel impetigi-
nem in equis inſcripto, fimum Anſeris admiſcet. Kiranides potum tuſſes mitigare ſcribit.
Facilius enituntur, inquit Plinius, *quæ fimum Anſeris cum aqua cyathis duobus ſorbuere.* Hippo-
crates, vt mulier concipiat, vbi menſes deſierint, Anſeris, aut vulpis ſtercus in roſaceo vn-
guento terere iubet, & pudendum illinire, ac poſt condormire. Sed in hoc, & in alijs huiuſ-
modi præſidijs adhibendis admodum cautos eſſe oportet: nam ſi quis temere hoc ſtercore
vtatur, ob vim eius adurentem multas noxas inferre aptum eſt. Præclarus & ad ſcorbuticũ
morbũ efficax potus qui ſequitur, ingratus tamen, & abominabilis, quo ad prædictum mor-
bum, tanquam certiſſimo remedio, vtuntur Phriſij orientales. Recipit autem vini rhenen-
ſis menſuram ſexquiquartarum (ſingulæ quartæ pendent lib. iiij. medicinales) radicum ra-
phani maioris boni, & recentis in mortario lapideo diligentiſſimè contuſarum ℥iij, quę cum
parte vini dicti in ollula ſeorſum miſta macerentur per horam integram. Liquor fortiter ex
preſſus per linum cum ſex vini dicti quartis miſceatur: deinde in eiuſdem vini dicti portio-

nem

Ad febres chronicas. Fellis vires. Ad contuſos oculos. Ad ſurditatem. Ad anginas Ad conceptionem. Medullæ vires. Ad vteri affectus. Ad vteri duritiem. Ouorum vires. Ad ingenij bonitatem. Fimi uires. [l] *De ſimpl. med. facul. lib. 10.* [m] *Meth. lib. 6. cap. 9.* Ad inflammationes quas griggelen Heluetij uocãt Ad morpheam ſerpiginẽ, uel impetiginẽ Ad tuſſes. Ad partus facilitatem Ad conceptum. Ad ſcorbuticum morbum.

nem aliam immittatur ſeparatim ſtercoris taurini, & Anſerini par quantitas trium magnarum nucum: itidemq; per horam relinquantur, poſt validam deinde expreſſionem in vino affundatur. Hinc recipe nucum myriſticarum, garyophyllorum ana ℥ ij, contuſæ ſeorſum, linoq; illigatæ in dicto vino ſuſpendantur, atque eo modo horis vigintiquatuor potus conſiſtat. Deinde quotieſcunque ſitit æger, largè bibat, nec aliam vſurpat potionem, donec integram fuerit conſecutus ſanitatem. Potus autem hic apparari ſecundo poterit, ſi requirat neceſſitas, cùm Friſia Anſerum ſit feraciſſima. Habēt & ſuum in medicina pennę Anſeris vſum. Quidam enim plumas ex ventre Anſerum tritas, & inſperſas ſanguinem ſiſtere aiunt. Marcellus ad ſanguinem è naribus profluentem hoc remedium præſcribit: Pinnam Anſeris, quàm maximam, vel calami ſcriptorij fiſtulam, modicè pleniorem aptare oportebit ad longitudinem naſi, atque ita præcidere, vt ex vtraque parte perforata ſit, atque inuoluere eam faſciola tenui lintea, quaſi inſtita, & explere circuitum eius, donec videatur in narem cum cunctatione quadam recipi poſſe: atque ita vt eſt circumuoluta immergere eam naſo aceto acri infectam: & per eam inijcere interdum acetum acre, vel ſuccum ſupradictorum medicamentorum. Hoc autem remedio magis vti oportebit, cùm per vtraſque nares fluxerit ſanguinis abundantia. Nam qui ſine inſtrumento temere acetum, aliaq; acria medicamenta infundunt; ſæpe nares ipſas lædunt, vnde reſpiratorius ad fauces meatus quandoque obturatur. Vt autem ſanguinem è naribus elicias, pennæ Anſerinæ caulem craſſiorem ſumito, eiuſq; neruoſam partem denticulatim inſtar ſerræ inciſam in narem vſque ad os ethmoides immittito. Ad ventriculi cruditatē Vveccherus ſacculum ex plumis Anſerinis apponi iubet. Poſtremò harum plumarum cinerem aduerſus calculum à recentioribus quibuſdam commendari tradit Alexander Benedictus. Sed iam de ijs, quæ propriè ſunt huius auis partes eſt dicendum, & primum de cerebro. Anſerinus, inquit Plinius (addendum adeps ex Marcello) cum cerebro, & alumine attritis medetur. Idem adipem Anſerinum cum eiuſdem cerebro, & butyro, & alumine, & œſypo impoſitum ad ceroti modum efficaciter renibus prodeſſe ſcribit. Idem cerebrum, vt ait Kiranides cum proprio adipe, & melle lotum, & decoctione, vel iure ſuppoſitum rhagades, & hemorroides, omnemq; tumorē ani curat. Cum roſeo (roſaceo oleo) verò, & adipe, & aſſiſguſis (ſic habet) vel teſtis ouorum ſolutum ad tumores matricis facit. Cum medulla ceruina ad ſciſſuras labiorum, & chimetla conuenit. Ad Athas (lego aphthas) vtile cum ſucco ſtringit. Cum melle quoque ea, quæ circa linguam ſunt, ſanat. Cum nardo ad rheumatizantes aures facit. Cum paſſulis verò purgatis carbunculos curat. Cum liliaceo oleo immiſſum mortuos fœtus educit. Hæc omnia Kiranides. Lingua peculiariter ad veſicæ vitia facere creditur. [n] Galenus inuoluntariè vrinam reddentibus per triduum quoque die vnam edendam apponit. Idem apud Plinium, & Marcellum legitur: ſed linguas inaſſatas in cibo ſumi iubent. Autorem [o] Plinius citat Anaxilaum. Et alibi ex eodem Anſerum trium linguas inaſſatas hydrocelicis conferre ſcribit. Simeon Sethi peculiari proprietate ad ſtranguriam, hoc eſt vrinæ difficultatem commendat; ex quo idem repetit Gaudentius Merula. Carolus verò Stephanus ad eundem affectum vult hanc linguam exiccari, & in puluerem redigi. Sunt qui in cibo, vel potione ſumptam mulierum libidinem mouere dicant. Demum, quod nugaciſſimum videtur, Anſeris viuentis, inquit Kiranides, ſi quis abſciderit linguam, poſueritq; ſuper pectus viri, aut mulieris dormientis, confitebitur omnia quæcunque fecit. Ventriculus huius auis prodeſt ſtomachicis, inteſtina cœliacis, cor, & pulmo phthiſicis, teſte eodem; iecur hepaticis. Galenus hoc poſtremum viſcus ſalſum cum nardo eliquatum, & in aurem inditum, magnum aurium dolorem remittere aſſerit. Nos ſuprà adipem Anſerinum ad aurium dolores commendari ſcripſimus: & adeps ſanè cum nardo, id eſt, oleo nardino permiſceri, eliquariq; poteſt, iecur non item. Verùm Kiranides, neque iecur, neque adipem, ſed cerebrum Anſeris cum nardo ad rheumatizantes aures commendat. Teſtes Anſerum, inquit Simeon Sethi, ſi comedantur, dicuntur multum ab ſobolem creandam facere. Gaudentius Merula, & alij eoſdem à muliere illico à menſibus ſedatis comeſos, non ſolum ad libidinem excitandam, ſed ad ſobolem procreandam conferre aiunt: Et hæc de huius auis vſu in cibo, & in medicina dicta ſufficiant. Iam eius reliquos vſus proſequamur.

Pennarum uſus.
Ad ſanguinem ſiſtendum.
Ad ſanguinem è naribus eliciendum.
Ad ventriculi cruditatem.
Ad calculū.
Ad attrita.
Ad renes.
Ad rhagades, & hemorrhoides.
Ad matricis tumores
Ad ſciſſuras labiorum.
Ad aphtas.
Ad aures rheumatizantes.
Ad carbunculos.
Ad fœtum mortuum educendū.
[n] *Euporiſt.* 2.76.
Ad hydrocelicos.
[o] *Lib.* 30. *cap.* 8.
Ad ſtranguriam.
Ad mulierum libidinem mouē dam.
Ad aurium dolorem.
Teſtium uires.
Ad generationem, & ad libidinē

VSVS

VSVS IN VARIIS.

Anseris custodia.

SVNT & alij præter iam commemoratos huius alitis vsus; inter quos ceu celebrior ab omnibus decantatur eius peruigil, & fida custodia: adeo, vt iure merito canibus in hoc præferendum antè obiter monuerimus: qui nempe ad obiectum à furibus cibum obmutescentes liberum in domos aditum latronibus prębent: cùm Anseres contrà siue blandientes, siue terrorem incutientes videant propius accedere, magis magisq; vociferentur. Hoc nomine præsertim à rusticis aluntur, & ab antiquis celebrantur: vt à [a] Columella, dum inquit. *Eiusque generis* (amphibiorum) *Anser præcipuè rusticis gratus est, quod nec maximam curam poscit, & solertiorem custodiam præbet, quàm canis: nam clangore prodit insidiantem, sicut etiam memoria tradidit in obsidione Capitolij, cum aduentu Gallorum vociferatus est canibus silentibus.* [b] Vegetius quoque vbi docet, quomodo caueamus, ne hostes furtim occupent murum, præter alias cautiones, quas commemorat, Anseres ad hoc ali iubet. *Anseres quoque*, inquit, *non minore solertia*, (quàm canes) *nocturnos superuentus clamoribus indicant. Nam ingressi Capitolinam arcem Galli, Romanorum nomen eruerant, nisi clamore Anserum excitatus Manlius restitisset. Mira diligentia, siue fortuna viros, qui vniuersum orbem erant missuri sub iugum, auis vna seruauit.* Fuisse porrò vetustissimam consuetudinem Anseres præponendi domorum custodiæ, præsertim villarum, testatur Anser ille apud Ouidium, quem Baucis, & Philemon Dijs hospitibus, Ioui nimirum, & Mercurio in cibum parare decreuerant, nisi ab eis necari vetitum esset, de quo idem Ouidius.

[a] *Rei rust. lib8. c.13.*

[b] *De re milit. li.4.c.26.*

> *Vnicus Anser erat minimæ custodia villæ,*
> *Quem Dijs hospitibus domini mactare parabant.*

Nutriebam ego aliquãdo Anserem candidissimum in suburbano meo, qui cùm quempiam extraneum accedentem videret, non solùm ingentes protinus clangores edebat: verùm sese ei quoque opponebat: notos verò, & vxorem meam potissimùm, animi gratia deambulantem velut canis vnà cum famulis, ac pedissequis comitabatur, alis voceq; obstrepens, ac si lætitiam quandam præseferret. De simili Ansere heram custodiente elegantissimum hoc Francisci Bernij carmen non incongruè hîc inseretur:

> *Anser edax, clamose, quid ò clangore proteruo*
> *Ad dominam nobis improbe claudis iter?*
> *An tu Tarpeiæ quondam custodia rupis*
> *Instare armatos forte putas Senonas?*
> *Non ego barbaricus Romani nominis hostis*
> *In Capitolinum molior arma Iouem.*
> *Sed foribus dominæ obnixus noctem moror vnam,*
> *Quam modò sopito est pacta puella viro.*
> *Tu tamen ingratis clamoribus improbus instas,*
> *Et retegis sanctæ dulcia furta Deæ.*
> *Furta quibus non nocturni magis orgya Bacchi,*
> *Non celanda alma sacra reor Cereris.*
> *Quid prodest mea quod custodes docta puella*
> *Nuper diuersos egerit vsque canes,*
> *Ne possent longè strepitum venientis amici*
> *Noscere, & inuisa prodere voce pedes?*
> *Si tu pro canibus nobis conuiuia dicis,*
> *Ei procul à caro limine abesse iubes?*
> *Sic ego crediderim rictu latrasse trifauci*
> *Aegidem contra, atque Amphytryoniaden.*
> *Quem perhibet triplici post vinctum membra catena*
> *Spectare inuitum sydera nostra canem.*
> *Ille quidem meritas soluit pro crimine pœnas:*
> *Dignaq; crudelis supplicia inuidiæ.*
> *At non humanas potuit Proserpina tædas,*
> *Atque ad mortales læta venire thoros.*

Tæda nempe magis mortali læta, thoroq́;
Quàm Ditis magni nobilis imperio.
Ah virgo infelix, curæ ſurrepta parenti,
Vt coleres triſtes, & ſine ſole domos.
Vt nigri fieres coniux formoſa mariti,
Heu nimis indigno tradita coniugio.
At nos quid miſeri tantùm turbamus amantes,
Cur hoſtes canibus, Anſeribusq́; ſumus?
Cur tantùm natura illis conceſſit odoris,
Quod magis in ſæuas debuit eſſe feras?
Parce precor, volucer pulcherrima, vocibus iſtis,
Et dulces potius mi faue ad inſidias.
Quis poſſim cupidæ tectis ſuccedere amicæ,
Et feſſa in molli membra fouere ſinu.
Sic tua nobilium fugiant præcordia cœnas,
Et tua perpetuò ſit ſatura ingluuies.
Sic vbi Theſtiadis meditatur furta puellæ,
Iupiter in pluma ſe tegat vſque tua.

Atque hæc de cuſtodia. Eſt præterea Anſeris vtilis pluma, qua non modò culcitras, & ceruicalia, ſed etiam totos lectos conficimus, vt molliùs cubemus. etiamſi Bellonius veteres non anaclinteria ex Anſerinis plumis, ſed tantùm ceruicalia ſupponenda capiti putet compoſuiſſe. Sed vt vt eſt, conſtat, etiam antiquitùs celeberrimum fuiſſe harum plumarum vſum ex multis veterum ſcriptorum locis, & ex hoc [c] Plinij potiſſimùm. *Candidorum* (Anſerum, inquit) *alterum vectigal in pluma. Vellantur quibuſdam locis bis anno. Rurſus plumigeri veſtiuntur, molliorạq́; quæ corpori, quàm proxima: & è Germania laudatiſſima. Candidi ibi, verùm minores Ganzæ vocantur. Pretium plumæ eorum in libras denarij quini. Et inde crimina plerunq́; auxiliorum præfectis à vigili ſtatione, ad hæc aucupia dimiſſis cohortibus totis. Eoq́; deliciæ proceſſere, vt ſine hoc inſtrumento durare iam ne virorum quidem ceruices poſſint.* Sic ille: ſed quod eorum, qui plumas candidas habent, tantùm meminerit, nemo rectè meo iudicio, inde inferat, aliorum colorum plumas à veteribus ad eum vſum contemptas fuiſſe, ſed illas tantùm prælatas: quod inde patet, quòd veteres rei ruſticæ ſcriptores candidos eligi iubebant, tum propter cauſas aliàs commemoratas, tum propter plumam. Præterea in Germania, vbi earum plumam laudatiſſimam eſſe ait, varios hac de cauſa albis non deteriores haberi tradit Ornithologus: quamobrem rectius geoponici noſtri eorum plumas eligunt, qui prope flumina degunt. Hi enim mundas, & nitidas abluendo reddunt. Nec hoc deniq; quod quibuſdam in locis tantùm plumas Anſeribus anno velli dici, verum eſt nunc, nec olim: nam [d] Columella vbiq; id fieri ſimpliciter ſcribit. *Attamen*, inquit, *præſtant ex ſe pullos, atq; plumam, quam non vt in ouibus lanam, ſed bis anno vere, & autumno vellere licet.* Nec alia de cauſa eum corpore bifero dixerit Politianus, vbi ruris vtilitates recenſet:

Parte alia bifero plumoſam corpore meſſem
Nutrit, & in craſſa ſatur vrinare lacuna
Anſer auet.

Eiuſmodi plumas lanam olim nominabant, vt [e] Vlpianus: *Lana legata*, inquit, *etiam leporinam lanam, & Anſerinam credo contineri.* Cæterùm licet delicatulis admodum gratus ſit Anſerinę plumæ vſus: viros tamen ſanctos, qui huius ſæculi delicias ſpreuere, abhorruiſſe ab illis lègimus. Sicut apud Baptiſtam Mantuanum D. Nicolaum Tolentinum, de quo ſic ille canit:

Non ſtratum fluuialis Anas, non Anſer Anate
Grandior exhibuit.

Neque etiam his, qui ſanitati conſultum volunt, ſemper tutus eſt in hiſce plumis decubitus; ſi præſertim Amato Luſitano credimus; qui eam æſtiuis præcipuè temporibus damnat; narratq́; iuuenem, cuius curam ipſe ſuſceperat, in febrim habitualem ideo incidiſſe, alias, præterea eius noxas recenſet his verbis: *Primo igitur eum in aëre frigido, & humido decumbere fecimus, admonentes, vt eius cubile commodam haberet latitudinem, & culcitra mollis eſſet, lana, & non penna plena: ob cuius inaduertentiam nonnulli æſtate in grauiſſimos incidunt morbos, ardentiſſimas febres, & fixam, ſiue hecticam, vt cuidam puellæ euenit, quæ quia canicula vigente ſupra culcitram penna conſitā dormiebat, in corporis totius maciem, & febrim hecticam lapſa eſt, &c.* Etſi verò Anſerinas pennas, de quibus hîc agitur, nō nominet Amatus, cū harū frequentior ſit vſus, haud dubio eaſdē potiſſimùm innuit. Maiores modò pennę, quibus nēpe volant, in vſum ſcriptoribus cedunt,

Anſerinæ plumæ vſus.

[c] Lib. 10. cap. 22.

Pluma Anſerina vbi laudatiſſima.

Plumæ Anſerinæ pretium apud veteres.

[d] De re ruſt. lib. 8. ca. 13.

[e] L. ſi cui lana ff. de legat. 3.

[m] Anſerinæ plumæ noxæ.

dunt,& quamuis Cycnorũ,& aliarum quarundã pennę idem præstent,has tamen illis longè præferunt, Sagittifabri has deniq; quàm alias potius eligunt. Stercus præter paucos in medicina vsus non habet: nam quod ad agros impinguandos attinet, eos ob nimiam caliditatem adurit potius, quàm iuuet, vt alibi dictum est, & nunc denuò [f] Palladij authoritate confirmamus: *Stercus auium maximè necessarium est agriculturæ, excepto Anserum lætamine, quod satis omnibus inimicum est*. Contrà si quis venationi deditus Accipitres alit, habet ex hac aue conuenientem cibum, Demetrio Constantinopolitano teste, qui *Anseris*, inquit, *caro in cibo conuenit Accipitri, sed absque multo sanguine. Nam si eo copiosiore vtatur Accipiter, corde grauatur, & ad venationem, donec concoxerit, ineptus fit instar hominis ebrij*. Heliogabalus Imperatorum perditissimus iecinoribus Anserum exquisitissimis cupedijs nunc, & olim habitis canes pauisse legitur apud Lampridium. Postremò Anser etiam olim in delicijs non à mulierculis, & pueris habebatur tantùm, sed à cordatis etiam viris, vt de Pastere, Columba, Coturnice,& alijs auibus diximus, quod testatur Anser ille, qui Lacydi Philosopho ita semper adhæsit, vt neque domi, neq; foris vsquam ab eo discederet: Apud Aristophanem amator donat amasio Anserem:

[f] De re rust. lib. 1. tit. 25.

Multos autem bonos abiuratos pueros ad fines temporis
Per potentiam nostram di uiserunt viri amatores,
Hic quidem Coturnicem dans, ille autem Porphyrionem aut Anserem, alius autem Persicum.

Britanni autem Iulio Cæsare teste cùm leporem, & Gallinam, & Anserem gustare fas non putarent, hæc tamen voluptatis causa alebant.

HISTORICA.

CAPITOLII ab Anseribus seruati historiæ plures meminerunt. Et inter alios Titus Liuius libro quinto ab vrbe condita, Plutarchus in Camillo, Io. Tzetzes in chiliadibus, alijq; sexcenti. Nos modò etiam ex illis, qui eam perspicaciùs tradiderunt, relictis reliquis, referemus: *Brenno duce*, inquit Seruius, *Senones Galli venerunt, ad vrbem, & intra Alliam fluuium occurrentem sibi deleuerunt exercitum omnem populi Romani. Alia quoque die, cum vellent ingredi ciuitatem, primò cunctati sunt, timentes insidias, quia & patentes portas, & nullum in muris videbant. Posteà paulatim ingressi, cuncta vastarunt, octo integris mensibus, adeo vt ea, quæ incendere non poterant, militari manu diruerent, solo remanente Capitolio, ad quod cum vtensilibus confugerant ciues: qui tamen à Gallis obsidebantur etiam id penetrare cupientibus: quos alij per dumeta, & saxa aspera, alij per cuniculos dicunt, conatos esse ascendere. Tunc Manlius custos Capitolij Gallos detrusit ex arce clangore Anseris excitatus, quem priuatus quidam Iunoni dederat dono. Namque secundum Plinium nullum animal, ita odorem hominis sentit: quod Ouidius in metamorphosibus intelligens, dixit:*

Neu seruaturis vigili Capitolia voce
Cederet Anseribus. Sic Seruius. Ælianus eandem historiam sic narrat: Galli verò, victis Romanis, in vrbem irruperunt, Romamq; præter arcem Capitolinam, ad quam difficilis ascensus erat, ceperunt: quam etiam fidei suæ permissam custodiebat Marcus Manlius Consul (qui filium suum, etsi rebus præclarè gestis, & pugna strenuè pugnata, tamen, quòd in iussu Imperatoris pugnasset, morte mactauit) eam Galli vndique sibi inaccessam videntes, & noctem intempestam ad inuadendos ex insidijs arctissimè dormientes, accommodatam rati, quà non custodiebatur, ac silentium à custodibus erat, non arbitrantibus inde Gallos inuasuros esse, aggrediuntur: ac tum capta arx fuisset, nisi Anseres interfuissent. Nam canes obiectum cibum silentio edebant. At enim Anseres, cũ ex eorum natura sit, ad obiecta cibaria clamores tollere, & minimè ab strepitu cõquiescere, æditis clangoribus M. Manliũ, & circũfusas custodias à somno excitarunt. Hæc omnia Ælianus. Quæ verò præmia ob tam preclara merita consecuti fuerint Anseres, audi eundem. *Ex quo factum est, vt nunc iam quotannis canes suæ fraudis pœnas Romanis dent, ad memoriam veteris eorum proditionis. Anser verò certis diebus in honore est apud Romanos, & magna pompa in foro incedit*. Audi & ipsum [a] Plinium dicentem: *Est & Anseri peruigil cura, Capitolio testata defenso, per id tempus canum silentio proditis rebus, quamobrem cibaria Anserum censores in primis locant. Eadem de causa supplicia annua canes pendunt inter ædem Iuuentutis & Summani viui in Sambucea arbore fixi*. Quapropter Censores magistratu assumpto, cur primùm Anserum cibaria locare solitis fuerint, inquirens Plutarchus in problematis rerum Romanarum: *Faciunt hoc*, inquit, *in*

Anserum præmia ob seruatum Capitoliũ.

[a] Lib. 10. cap. 22.

Censores magistratu assumpto cur primũ Anserum cibario locarent.

in memoriam Capitolij Anserum clangore seruati, ante omnia autem id faciunt, siue vt res minimi sumptus primùm perficiatur, siue quod cùm custodes ipsi rerum maximarum futuri sint, & rerum publicarum, tum sacrarum, tum ciuilium inspectores, ab animali in primis cauto, & prouido, boni scilicet ominis, & significationis gratia, initium sui muneris, & curæ auspicantes. Hæc ille. Ob ergo id egregium facinus non solùm commemorata pręmia à Romanis consequuti sunt Anseres, sed passim à scriptoribus decantari meruerunt. Vnde Lucretius arcis Romanæ seruatorem nominat, cùm ait:

> *Romulidarum arcis seruator candidus Anser.*

Et Ouidius canit:

> *Nec seruaturi vigili Capitolia voce*
> *Cederet Anseribus.*

Et Martialis.

> *Hæc seruauit auis Tarpei templa Tonantis.*

Et sic sexcenti passim alij scriptores hoc factum, tanquàm rem præclarissimam, celebrant. Sic alia quoque non stolidi, vt quidam opinantur, sed perspicacis ingenij signa Anseres dedere. *Vnde potest*, vt ait [b] Plinius, *videri sapientiæ intellectus ijs esse. Ita comes perpetuò adhæsisse Lacydi Philosopho dicitur, nusquam ab eo, non in publico, non in balneis, non noctu, non interdiù digressus.* Non solùm autem inter homines Lacydem miro amore sunt prosequuti, sed & alios quoque; vnde dicebat [c] Plinius, *illis inesse famam amoris*, quod statim hoc confirmat exemplo: *Argis dilecta forma pueri nomine Oleni, & Glauces Ptolomæo regi cithara canentis, quam eodem tempore & aries adamasse proditur.* Idem ferè tradit Ælianus, sed puerum illum ab Ansere amatum non nomine, sed patria Olerium fuisse scribit, Amphilocum nempe dictum: amplius non Argis, sed Ægij hoc accidisse. *In Aegio*, inquit, *Achaiæ vrbe* (cuius etiam Stephanus meminit) *præstantem forma puerum nomine Amphilocum, sicut Theophrastus refert, Anser amauit. Nam cum in Aegiensi custodia is puer cum perfugis ab Olenio* (si rectè transtulit Gilius; nam Ornithologus mauult, ab Oleno vrbe scilicet Achaiæ, vel Ætoliæ, vel Bœotiæ) *teneretur, ei Anser dona afferebat.* De Glauce verò citharista non satis apud authores conuenit, an ab Ansere, à cane, aut ab ariete adamata fuerit. *Quippe*, inquit [d] Cælius Rhodiginus, *Glaucen citharistam adamauit canis, siue is fuerit, quod arridet alijs, aries, aut etiam Anser.* Sed fieri potest, vt eadem tum ab Ansere, tum ab alijs brutis amata fuerit: nam id tam de ariete, quàm de Ansere tradit Ælianus, dum ait: Porrò nihil mirum in Clio Glaucen citharistam homines, cùm esset pulchritudine eximia, adamasse. Siquidem ab ariete, & Ansere etiam eandem audio amatam. Postremò aliam narrat [e] Petrus Damianus Archiepiscopus Rauennas & Cardinalis historiam: quæ ad hunc locum quodammodo spectare videtur: est autem huiusmodi. Robertus Gallorum rex propinquam sibi copulauit vxorem, ex qua suscepit filium Anserinum per omnia caput, & collum habentem, quos virum, & vxorem omnes ferè Galliarum Episcopi communi simul excommunicauere sententia. Rex igitur his coarctatus angustijs, ad sanum consilium rediens, diuertit incestum, inijtq; legale coniugium.

[b] *Lib. 10. cap. 22.*

[c] *Ibidem.*

Glauce an ab Ansere amata.

[d] *lect. antiq. lib. 13. c. 12.*

[e] *Lib. de miraculis.*

DE ANSERE FERO IN GENERE.

Cap. XVIII.

TRADITA Anseris domestici in superioribus historia, Anser ferus, seu syluestris occurrit. Apud nos, Oca saluatica dicitur, apud Hispanos Anser brauo, apud Germanos tam superiores, quàm inferiores Vvilde Gansz, & apud quosdam alios Scheegansz, hoc est niuis Anser; quòd sub initium hyemis, vt ait Ornithologus imminentibus iam niuibus apud eos populos migrare soleat.

Anser niuis

GENERA. DIFFERENTIÆ.

ARISTOTELES duo Anſerum genera facit, maius, & minus; pro maiore domeſticum, pro minore verò ſylueſtrem intelligere anteà diximus. Syluestris generis plures ſunt differentiæ, quarum Ariſtoteles non meminit: Plinius cùm Anſerem in ferum, & domeſticum diuiſiſſet, ferorum duas adhuc recenſet ſpecies. *Anſerini generis*, inquit, *ſunt Chenalopeces, & quibus lautiores epulas non nouit Britannia, Chenerotes, fero Anſere minores*. Plures ſpecies agnoſcere videtur Olaus Magnus, quantitate, colore, volatu, & origine differre inquiens. *Quidam enim alij*, inquit, *ſunt maiores, vt cinerei coloris, quidam nigri, & cinerei altè volantes: quidam candidi nigerrimas pennas in extremitate alarum habentes, & hi altiſſimè volant: quidam in arboribus naſcuntur.* Eadem ferè. & alia habet Albertus, ſic enim ſcribit: *Anſer ſylueſtris apud nos quatuor generum inuenitur. Eſt enim Anſer cinereus maior, qui à colore vulgò Graganſz dicitur* (huius generis puto eſſe illum, qui domeſtico maximè eſt ſimilis, & ab aucupibus noſtris ſæpiſſime capitur) *& eiuſdem coloris, ac figura minor, qui propter corporis leuitatem altiùs, ac longius volat. Tertium genus totum album eſt, præter alarum extremas quatuor, vel quinque pennas, quæ nigerrimæ ſunt. Vulgò Anſeres grandinis, ſiue niuis vocantur* (Hagelganſz, ſcheeganſz, ſed noſtri, inquit Ornithologus, alios etiam feros primi, & ſecundi generis, niuis Anſeres vocitant, vt dixi) *Sunt autem hi quoque parui, & altè, ac longè lateq́; volant. Sed minores ſunt quarti generis Anſeres, quibus roſtrum Anſerinum eſt, color capitis, vt Pauoni, abſq; criſta tamen: in dorſo cinerei ſunt, ad nigrum declinantes in ſtruma* (collo) *nigri, & in ventre cinerei, Anſeres arborum dicti, quod vulgus eos ex arboribus naſci credat* (hos alibi ſcribit, maculas nigras in vultu habere, & cinereos eſſe) *Cygnus etiam videtur generis Anſerini eſſe, tum roſtri figura, tum pedum, victuq́; & ſibilo tempore pugnæ ſimili: ſed magnitudine excedit. Quidam deniq; Anſerum generi addunt auem, quæ poſt Struthionem maxima ſit, & in alpibus, ac locis ad Aquilonem deſertis degat: quam nos nunquam vidimus, niſi fortè ſit auis illa, quàm volinare vocamus, Cygno maior.* Hæc omnia Albertus. Eſt autem auis, quam volinare nominat, Onocrotalus, vt teſtatur Ornithologus, & nos alibi confirmauimus. Ex his generibus inuicem coëuntibus, alia diuerſa genera aliquando generari ſcribit idem Albertus. *Anſerum ferorum*, inquit, *genera dicta miſcentur inter ſe. Apud nos enim Anſer ferus qui colore capitis Pauonem refert, dempta criſta, cùm domeſtico coiuit: vnde prognati pulli omnes patris colorem repræſentarunt, magnitudine verò exceſſerunt.* Inter Anſeres domeſticos, vt alibi dixi à Varrone, & Columella genus varium ferum vocatur, ſed fortaſſe perperam. Præter hæc multa alia Anſerum ferorum genera à ſcriptoribus commemorantur, quæ hîc breuiter recenſere operæpretium fuerit. Ex quibus fortè ſunt Linurgi, & Cenchritæ ſic dicti, quod Cenchro ideſt, milio ineſcentur, quos Anſerum generi annumerare videtur [a] Oppianus, dum inquit: *Laqueis, & retibus Anates capiuntur, & Linurgi* (λινυργοὶ) *& Cenchritæ* (κεγχρῖται) *& alia genera Anſerum, & celeres Phelini* (φήλινοι) *& Phalarides, & plurimæ aliæ aues amphibiæ cibo deceptæ: nam ad ripas lacuum, aut fluuiorum hordeum, ſiliginem, aut milium ſpargunt.* Albertus Magnus aquoſi Anſeris meminit inter agreſtes, ni fallor, *Gulæ*, inquit, *partem inferiorem amplam habent Bubo, Anſeres agreſtes, & aquoſus Anſer ſimiliter.* Vbi Ariſtoteles Ægocephalum, Noctuam, Anatem, Anſerem, Larum, & Catarractem nominat, vnde videtur Albertus pro Anſere aquoſo aliquem ex iſtis intelligere, ſed quem, incertum eſt. Niphus Aſchalaphum putari aliquibus ſcribit Anſerini generis eſſe, quem Ornithologus Bubonem eſſe credit, aut congenerem auem nocturnam: & nos alibi Aſcalaphum in Bubonem verſum fuiſſe narrauimus. Author de natura rerum ſcribit in alpium montibus Anſerum genus eſſe, inter aues maximum, præter Struthionem, ſed tanti ponderis, vt manu capiatur, immobile ſuper terram. Quod perperam ex Plinio deſumptum eſſe videtur: nam Plinius eiuſmodi auem non Anſerum, ſed Tetraonum genus appellat. Anſeris genus quoddam ferum, vt refert Ornithologus, Itali Ciccum, vel Ocam Sternam vocant, quem Germanis Sternganſz, ideſt, Anſerem ſtellatum dici affirmat. Hunc ſe in Italia vidiſſe aſſerit, nimirum Ferrariæ in inſula Padi: leuem eſſe pondere, dorſo, & alis cinereis, reliquo corpore albo, palmipedem, vt Anſer pedibus tamen non rubris; pectore maculis aſperſo, vt inde ſtellatus fortè ſit appellatus. Ciccum quidem à voce dictum putat: roſtrum minus latum eſſe, quàm Anſeris, magnitudinem inter Anatem, & Anſerem: an verò veterum Vulpanſer ſit, addubitare videtur. Ait deinde alia eſſe ferarum Anſerini generis auium Italica nomina, nimirum, Oca marina, ideſt,

Anſer cinereus.

Anſeres grãdinis, ſiue niuis.

Cygnus generis Anſerini.

Volinare quæ auis.

Linurgi.
Cenchritæ.
[a] De aucup. lib. 3.
Phelini.
Anſer aquoſus.

Aſcalaphus quæ auis.

Ciccus, vel Ocaſterna.
Anſer ſtellatus.
Oca marina.

Anser marinus, Oca grossa, idest, Anser magnus, Oca baletta, quæ piscibus viuit, & Ocarella, quæ forma diminutiua ab Ansere est. Hanc deplumatam, & calidam ventri impositam, colicam sanare promittunt aliqui, vt se Venetijs audiuisse ipse testatur. Phalacrocoraces in Germania inferiori vulgò vocant Schvvemmergensz, hoc est, Anseres natantes, sed hi Anseres non sunt, sicuti neque illæ aues, quas inter Mergos magnos describit, & apud Heluetios Merracchi vocantur; nec qui apud Anglos Gulones marini, & Scheldraki; nam pisciuori omnes sunt, quales & anguillarum deuoratores dictæ, vulgò Germanis (Aelgusz, idest anguillarum Anseres in Frisia) totæ nigræ. Christophorus Columbus in insula Hispaniola, Anseres se inuenisse scribit Oloribus cādidiores, capite tātùm rubeo: sed domesticiné, an syluestres sint huiusmodi Anseres non exprimit. Ego syluestres potius putem; nam ijdē mihi videntur cum ijs, quorum sub Anatum nomine meminit Petrus Martyr, inquiens: *Hispani in Hispaniola insula, & vicinis inuenerunt Anseres syluestres, Turtures, Anates nostris grandiores, & Cygneo candore, capite purpureo.* [b] Scaliger in Oceano Brasiliæ marinos Anseres esse prodit, colore atro, qui nunquam euolent. Præter commemorata syluestrium Anserum genera, est & Anser Bassanus siue Scotus, Gustarda, non illa auis, cuius sub Otidis nomine meminimus, sed alia protinus diuersa, & illa denique, quam Capricalcam Ornithologus appellat. Ego in præsentiarum generatim de omnibus Anseribus feris agam, allata tantùm Anseris immansueti vulgatissimi, quòd ad domesticum prope accedit, descriptione: reliquorum deinde, quorum meminerunt authores, historiam subnexurus.

Oca grossa. Oca baletta. Ocarella. Affectus co licicuratio. Phalacro coraces. Merracchi. Gulones marini. Anseres anguillarum deuoratores. [b] *Exer.* 197. Anser Bassanus. Gustarda.

ANSERIS FERI, QVI DOMESTICO EST SIMILLIMVS, DESCRIPTIO.

ORNITHOLOGVS Anserem ferum, quem primum Alberti genus existimat, domestico simillimum sic describit: Anser ferus, inquit, quem ego vidi, tota forma parum à domestico differebat, longus dodrantes circiter quatuor, aut paulò minor, extensus scilicet à summo rostro nigro, vtrinque per medium croceo, palmipes: crura, pedesq; toti, idest, digiti cum membranis ex croceo rubebant; capitis, colliq; color fuscus erat, supra magis nigricans, & fortè nonnihil ruffi habens, inferiùs verò plus cinerei. Venter totus cinereus. inferior pars caudæ, & in tergo etiam vtrinq; pars à cauda alas versus plumis vestiebatur albissimis. Caput ferè Anatinum magis, quàm Anserinum, aliquantò minus, quàm Anseris. dorsum, & alæ nigricabant, admixtò modicè castaneæ colore, præsertim in minoribus, & superioribus pennis. Margines tamen extremi in nonnullis albicabant: in alijs cinerei erant. In extrema verò dorsi parte caudam versus purè nigricabant. In media cauda albæ quædam erant; subcinericiæ tamen pennæ eminebant: inde rursus nigræ. Vltima pennarum caudæ prostremitas albicabat. Alis bene extensis vna, aut altera series pennarum in extremo albentium apparebat. Vltimæ, maximæq; alarum pennæ omnium præcipuè nigræ erant, altera earum extremitate, quæ in conspicuo erat, in angustam lineam albentem degenerante. In eisdem alis pennæ ab externo angulo cinereæ descendebant, & paruulæ quædam eiusdem coloris ab interno. Hactenus Ornithologus, apposita etiam icone, sed quæ eius verbis non satis respondet.

Anseris feris descriptio Ornitologi. Longitudo Magnitudo. Rostrum. Crura, & pedes. Color. Caput.

Anser verò ferus mihi dono missus ab Alphonso Cataneo Serenissimi Ferrariæ ducis archiatro omni ex parte cum eo congruit. Pendebat libras septem. Longus dodrantes quatuor, latus si alas extenderes, spithamas sex, Anseris domestici ferè magnitudine, & habitu. Rostrum erat principio, & fine nigrum, medio interuallo luteum, superius obtusa aduncitate inflexum. Vtraque mandibula intus oras serratas loco dentium obtinebat. Quin & palatum quibusdam denticulis acutis instar limæ scabrum, & asperrimum. Extremum rostri, quâ nigrescere incipit, in tuber, seu callum teretem vnguis specie vtrinq; eleuatum in modicam curuitatem decliue. Color dorso, & collo cinereus. ex quo superficietenus spadiceus modicè elucebat. Plumæ colli angustæ, & longiusculæ crispum ipsum quodammodo reddebant, atq; villosum. Alarum remiges in extremo nigræ. Hasce quæ vestiunt plumæ cùm primi, tum secundi ordinis, albicante apice, seu fine, lineam candidam transuersim ipsas secantem constituebant. Sed & reliquæ quoq; in toto corpore plumæ in alis præsertim in oris extremis albidiusculo, & dilutiori paulò erant colore. Prorsus verò candica-

Anseris feris descriptio autoris. Pondus. Longitudo Magnitudo. Figura. Rostrum. Palatum. Collum. Dorsum. Alæ.

Anſer ferus Ornithologi cum millefolio aquatico flore & ſemine ranunculi a quatici.

Anser ferus Ferrariâ missus cum nymphæa lutea maiori.

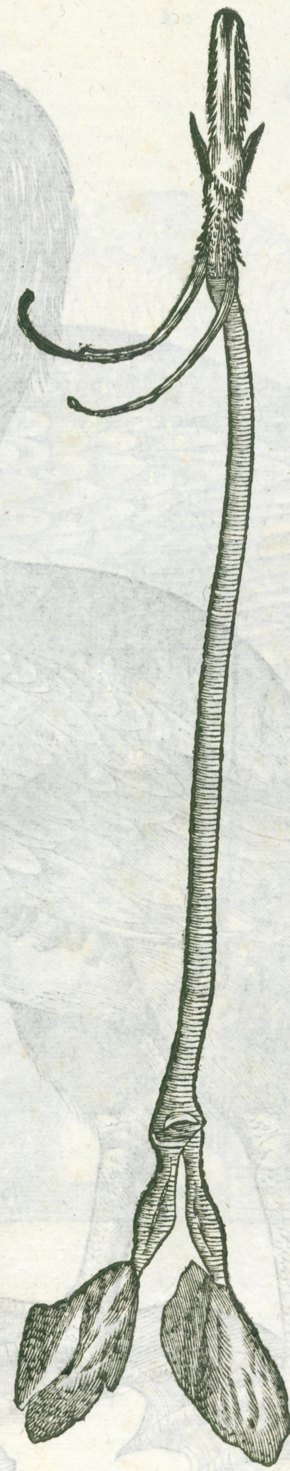

Anſer ferus alius ex Belgio miſſus à Do. Brancione, cum morſu ranæ.

Anser ferus alius, quem Antonius Malchiauellus donauit, cum Iunco holoscheno Dalechampi.

bant caudæ, quæ exigua eſt, & breuis, pennæ extremæ decem & octo numero, vti & dorſi vltimæ, quæ caudæ principium contegunt. Supina pars tota ex cinereo albicabat. Alæ interiores cinereæ. Venter infimus, ac vropygij plumæ prorſus candidæ. Crura dodrantem fermè longa amœno colore inter luteum, & rubicundum ambigente, qualis eſt, mali aurantij decora conſpiciebantur, quemadmodum & pedes. Forma à domeſtici Anſeris pedibus planis, cartilagine iunctis nihil diſcrepantes, exiguis vnguiculis. Membranæ, quæ digitos connectunt, in extremo denticulatæ erant ſerræ inſtar. Quæ omnia primo loco appoſita icon indicat. Quæ ſecundo ſubijcitur loco effigies Anſeris Flandrici eſt à Domino Brancione ex Belgio ad me miſſi, qui à iam deſcripto in hoc præſertim differebat, quòd roſtrum ei neutiquam erat ſerratum, cauda exigua, & ferè nulla, totius corporis color ex cinereo candicans, roſtrum, pedesq; inter luteum, rubrumq; ambigebant. Tertia icon eſt Anſeris pariter ſylueſtris, quem mihi Antonius Malchiauellus Bononienſis communicauit. Erat autem ſtatura procera, roſtro ſerrato, & in aduncitate recuruo. Collum iubis inſignitum, pennæ, & plumæ vndique fermè cinereæ fuſcis intermixtis diſtinguebantur, præcipuè in dorſo. Cauda admodum breuis, & exilis. Pedes robuſti, eodem planè colore, qui in duobus ſuperioribus. Ex quibus, patet non omnes Anſeres feros glaucos eſſe, vt voluit author de natura rerum. Habes poſtremo loco expreſſam Anſeris feri arteriam.

Cauda. Alæ interiores. Venter infimus. Vropygiũ. Crura. Pedes. Anſer Flandricus. Anſer tertius ſylueſtris.

LOCVS. VOLATVS. MIGRATIO. PVGNA.

QVANQVAM Anſerem maiorem, ideſt, domeſticum, & Anſerem minorem, ideſt, ſylueſtrem circa lacus, & amnes verſari ſuprà diximus, nihilominus cohortales, ſeu domeſtici, frequentiùs ex terra ſibi victum quęrunt, feri verò ex aqua, dum gregatim circumuolant amnes, & paludes. Sylueſtrium autem ſicut domeſticorum vbique copia eſt: alibi tamen maior. In Æthiopia, vt quidam memoriæ prodidere, adeo frequentibus agminibus agros graſſantur, vt tum morſu, tum ſtercore omnia demoliantur. Miram quoque in regnis Septentrionalibus eorum eſſe multitudinem ſcribit Olaus Magnus maximè cubationis tempore, quo redeunt à meridionalibus plagis. *Idq́, inquit, circa initium Aprilis, hicq́ cinerei, nigriq́ coloris, & rubei roſtri, ac pedum ſunt, velut domeſtici ferè omnes candidi, & magni reperiuntur.* In Batauiam, Hannoniam & Arteſiam, numeroſiſſimi, referente [a] Carolo Stephano migrationis tempore confluunt, adeo ut ſegetes per longiſſima locorum interualla breui admodum tempore deuaſtent. In agro Lugdunenſi forenſes (Anſeres, inquit [b] Io. Bruyerinus,) etiamnum abundant, qui tractus paludibus, & aquis ſtagnantibus mirificè madet, vnde illis nomen Anſerculorum. Qui occiduæ Indiæ hiſtorias conſcripſere, tradunt, in Hiſpana inſula Anſeres multos, & Anates præteruolantes cerni menſe Decembri. Sunt etenim aues migratoriæ huiuſmodi Anſeres, & cateruatim adueniunt, & cateruatim recedunt. Abeunt autem longiùs, vt ſcribit Georgius Agricola, ſed quo ſeſe recipiant, non meminit. Veriſimile autem eſt, cùm in noſtris hiſce regionibus frigora miteſcere incipiunt, eos ad loca frigidiora, vt pote temperamento ſuo admodum calido magis conuenientia migrare. Volant autem ordine literato vt Grues. Albertus loca nonnulla particularia nominat, quò ſeſe tepidiore cælo recipiant, à quibus iterum ad nos hyeme reuertantur. *Anſeres feri*, inquit, *recedunt à terra noſtra, quæ eſt latitudinis quadraginta ſeptem graduum, & in Sclauiam* (Illyrium) *ad loca aquoſa, paluſtria, & arundinibus referta, vbi fœturæ operam dant, ſe recipiunt. In principia autem hyemis reuertuntur ad nos propter paſcua, & aërem magis temperatum: & tunc volant in gregibus maximis, ita quod milleni, vel amplius videntur. Volant autem cùm ventus ſpirat à Septentrione, ad meridiem, quum à meridie, ad Aquilonem. Itaque volantes ſemper flatu venti retinentur. Vnde vulgò dicunt, volatum Anſeris indicare ventum. Similiter ſcribit Auicenna obſeruatum ſibi in regione ſua, quod aues quædam aquaticæ tempore veris ad mare mortuum* (ſalſum) *veniant, quod propriè dicto mari ſalſius, & calidius eſt: & inde recedant ad intus, qui de more vocantur* (fortè ad Indos, qui Mauri vocantur, vt annotat Ornithologus: ſed vt idem teſtatur, Auicennæ de animalibus codex impreſſus habet, Et inde recedunt ad locum de Lauriſiue) *ac inde traiecto Nilo, ad lacum de Canteſme* (Ornithologus ſua lingua interpretatur de Trauluſtem) *dictum, quædam verò vſque ad lacum Deterrabeſten dictum, & alios in ijs regionibus lacus perueniunt.* Quod ad tempus aduentus ipſorum quoq; pertinet, ſcribit Ornithologus, eas tardiùs,

Anſeres domeſtici ex terra, feri ex aqua frequentiùs ſibi victum petunt. Anſerum ferorum vbi copia.

[a] *De re ruſt. lib. 1. ca. 15.*
[b] *De re cib. lib. 15. c. 29.*

Aues ſunt migratorię. Quo ſe pręcipuè æſtate recipiãt. Aduerſo vento volatum exercent. Volatus Anſerum indicat ventũ. Tempus migrationis.

tardiùs,quàm Grues aduenire:cùm etenim Grues Septembris initio appereant, Anſeres feri in fine Septembris, & Octobris initio primò conſpiciuntur. Atq; ſe aliquando vidiſſe ſexto Octobris die permultas auolantium turmas, qua ab oriente Galliam, & Occidentem verſus per turmas triangulas (trianguli ſpecie, ſine baſi, duabus tantùm productis coſtis) volabant. *Dum autem ex vna regione in aliam ſunt migraturæ, vociferantur*, inquit Albertus, *altè volando, ne qua earum remaneat, & vt augeatur ſocietas recedentium, vt ſcribit Auicenna*. Ambroſius addit etiam debiliores quaſq;, & tardiores fulcire aduentatione (ſuſtentatione) alarum: expectareq; ſe inuicem, quominus obnoxiæ ſint inſidijs auium, à quibus perirent, niſi ſe mutuò expectarent. Quod ſpectat etiam ad volandi modum, & ordinem, eum nobis de ſcribit author de natura rerum his verbis: *Anſeres indomiti aëris alta petunt, volantq́, vt Grues ordine literato, volatu ſecundum flatus ventorum*, (Atq; contrarium adſtruit Ornithologus vt ex eius verbis ſuperius recitatis patuit) *Aquilone flante, petũnt Auſtrum, frigidam aëris conſtitutionem imminere præſentientes. Vix autem à volatu ceſſant, niſi eſurie coacti. In tantùm enim volatu delectantur, ut rarò dormiant, cum domeſtici contrà ad volandum propter grauitatem ignaui ſint.* Albertus quoq; ſcribit ſylueſtres Anſeres omnes dum gregatim volant, ordinem ſeruare literatum more Gruum, & quò faciliùs volent flatui ſe committere ventorum. *Quamobrem*, inquit, *multi prædicunt ventos, frigora, & imbres aduolatum ipſorum. Altè autem volant ſuperiorem ventum præualere inferiori cognoſcentes. Vix vnquam verò expectant hominem, & de loco, ad locum ſicut Grues ſe mutant, ſed non latent. Volando defeſſi dolent, & vociferantur.* Hæc ille. Sed quod Anſeres dicat migrantes ob laſſitudinem dolere, & vociferari, id negare videtur Ornithologus, aliamq; clangoris ipſorum cauſam aſſignat, dum ait: volant ferè ſilentes, niſi turbatus ſit ordo: tum enim clamant, defeſſos, ac procul ſequentes expectant, & clangore vocant. Expectando videntur ſe humiliùs terram verſus demittere, quod quidem faciliùs faciunt, quàm aſcendere: cùm nec prorſus loco manere poſſint, nec pergere velint, Et reuera frequenti numero volare gaudent, quocirca inuicem expectant, vti etiam ex ipſo Alberto dictum eſt: quapropter præcedentes illos, qui tardiùs volant ad volatum celeriorem hortari admodum eſt veriſimile. [c] Plinius quoq; eorum in volatu artificium graphicè ſic deſcribit: *Anſeres quoque*, ait & Olores ſimili ratione (vt Grues, & Ciconiæ) *comeant: ſed horum volatus cernitur* (hoc eſt, vt doctè interpretatur Ornithologus, magis in conſpicuo eſt, quàm Gruum, quòd minus in ſublimi volent.) *Liburnicarum more, roſtrato impetu feruntur, faciliùs ita findentes aëra, quàm ſi recta fronte impellerent, à tergo ſenſim dilatante ſe cuneo, porrigitur agmen, largeq́; impellenti præbetur auræ. Colla imponunt præcedentibus, feſſos duces ad terga recipiunt.* Sic ille. [d] Io. Tzetzes item Gruum migrationem, & volatum in ſublime deſcribens, eundem planè modum ſeruare etiam Anſeres ait. Ornithologus huiuſmodi volatus cauſam affert: quòd hoc ordine forſan commodiùs omnes ventum recipiunt, quo ſuſtinetur volatus, nec vllus impedit alterum. Sic enim, ait, omnes facilè ducem ſuum, quem ſequuntur, proſpiciunt. Mira quidem ſunt, quæ de harum auium volatu hactenus commemoraui; ſed longè maiori admiratione ſunt digna, quæ adhuc dicenda reſtant. Narrat [e] Oppianus, Anſeres ſimiliter, vt Grues tum volandi duces, tum ſomni facilè cuſtodes habere, nunquam autem ſine clamore. Vocem eſſe abſurdam, ſilentium rarum. Id vbi neceſſarium videtur, lapillo ori miſſo vocem continere, tanquam non aliter ſibi temperaturos. Hoc autem facere ob metum Aquilarum. Nam taurum montem ſuperaturos, vbi Aquilas timent lapillos roſtris ferre ad coercendam linguam. Ælianus ſimiliter, & Marcellinus, alijq́; Anſeres ſimpliciter Taurum montem tranſmittentes hoc facere ſcribunt. Plutarchus verò id Anſeribus Cilicibus tantùm attribuit, quos ait pariter in Tauri montis traiectu calculis ſatis magnis ora obſtruere, vt obſtreperam naturę ſuæ garrulitatem tantiſper compeſcant, dum hoſtem clam pręteruecti fallant. Sed forſan vt conijcit Ornithologus, hoc præcipuè faciunt, qui circa Ciliciam ſunt Anſeres feri, quod ijs vicinus mons Taurus neceſſario tranſuolandus ſit. Sunt qui Grues quoque, dum migrant, arenam ore, pedibus lapillos geſtare tradunt, item minores quoq; aues, ac in primis Coturnices, apeſq́; inter volandum contra vim ventorum, vt Plinius. Quomodo autem Anſeres feri, Anateſq́; cum Ciconijs migrent in Lyciam, atque illic circa Xanthum fluuium aduerſus Coruos, Cornices, Vulteres, aliaſq́; carniuoras aues pugnent, in Pelecano ex Kiranide recitaui. Sunt autem Anſeres tum feri, tum cohortales aues pugnaces, ita vt etiam ab Aquilis, alijſq́; fortiſſimis hoſtibus non ſolùm aſtu, ſed aperto etiam Marte ſeſe tueantur, ut alibi eſt annotatum.

Migraturæ Aues aquaticæ uociferantur, & cur.

Volãdi modus, & ordo.

Volant ordine literato, ut Grues

Volãdo, cur doleant.

[c] *Lib. 10. cap. 23.*

[d] *Chiliad. 3.*

[e] *Ixeut. 2.*

Anſeres uolãdi duces, & ſomni cuſtodes habent.

Lapillis cur ora obſtruant.

INGE-

INGENIVM. MORES. AVCVPIVM.

CVM de Anseribus mansuetis superiùs agerem, multa de ingenij ipsorum, sensusq; perspicacitate dicta fuere, quæ syluestribus, perinde ac illis conueniunt. Sed hoc saltem nomine domestici syluestribus sagacitate cedunt, quòd illi à garrulitate nullo tempore sibi temperare sciant, hi verò ne noceant, admodum opportunè compescere sciant, vt iam dictum est. Cæterùm quia Galeritis omnibus oportet cristam inesse, tam sagaces, & callidæ sensuq; perspicaces aues obliuionis notantur vitio, quod tamen non in damnum ipsis, sed in vtilitatem cedit. Nam cum locorum, vt tradit [a] Oppianus, pascua, etiamsi lætissima nacti fuerint, facilè obliuiscantur, ideoq; semper oberrent, & vagentur, hoc lucri, vt inquit ille, ex eo malo eis accedit, quòd non facilè capiantur ab aucupibus, qui familiaria plerunque auibus loca obseruant, & quò ire illæ, redireq; solent, escam ad illiciendum, proijciunt. Verùm quamuis eo modo non capiantur: capiuntur tamen, & quomodo docet Petrus Crescentiensis, dum ait. Est & aliud ingenium, quo Grues capiuntur, Cygni, Starnæ, & Anseres, quod tale est. In ripis fluuiorum ab vtraq; parte figitur arbor altissima, vel duæ simul iunctæ, vt longior sit arbor,, habetq; per totum cuniculos ad ascensum in summitate tirellam, in qua ponitur funis retis. Cuius longitudo est secundum fluminis latitudinem, & arborum distantiam, & eius latitudo est, vt superiùs eleuata vsq; ad medias dependeat arbores, deinde homines vsq; à remotis veniant per glaream fluminis omnes volucres, quas inuenerint, expellentes, quæ volantes à splendore aquæ non discedent, donec in rete inciderint. Et tunc declinetur rete cum funibus suis, & volucres capiantur. Et modus iste locum habet, nisi cùm tempus fuerit nubilum, & aër obscurus, alioquin aues eleuatæ facilè à flumine deuiarent. Et rursus. Est & aliud ingenium, quo capiuntur Anseres, & Starnæ, quod est tale. Tempore hyemis, cùm ex gelu, & sole puluis est in campis segetum, tenditur in vno sulco rete vnum longum per triginta brachia, post tertiam, cùm in vespere capere cupis, vel in sero, cùm vis in mane habere. Est autem hoc rete simile vni parieti habens duas stangias eleuantes, longas secundum dimidiam latitudinem retis, & tenditur cum duabus brachetis, vt paries, sed disponitur, vt per se eleuetur violenter, quia hoc ipsum rete per se eleuare non posset, cumq; totum rete in terra firmatum fuerit, totum super cordam colligitur. Et tam ipsum, quàm stangiæ, & brachetæ, & funis trahens optimè ex puluere cooperitur, vel herba, sicq; in vno fossato, vel alibi aliquantulum remoto loco cooperto latitet homo, qui releuare debebit: in loco retis, sint duo, vel plures Anseres domestici syluestribus similes duobus paliculis alligati, & duo similiter scorticati, vt illuc syluestres confidentiùs veniant. Cumq; syluestres descenderint in aliqua parte agri, ex opposito vadat socius cum capello in capite, vel alia re in manu, loquatur aliquid, & vt laboraret, alioquin fugerent, sicq; considerantèr, & cautè perducat eas ad locum retis, quod facilè fiet per vniuersum agrum quantumcumq; magnum, si hoc facere cautè scies, cumq; in rete videris eas, confidenter loquere, socioq; dicas, vt rete trahat. Verùm, quia hæc auis acutissima est, oportet, te omnino cauere, ne mane ad locum retis accedas, quia statim perpēderent de rore, vel pruina pedibus tuis mota, & fugerent: & ideo cùm tendis in sero statim ibi stellones pone, & per totam noctem dimitte, sed cùm capere vis in sero, non est necessaria hæc cautela. Hactenus ille. Quomodo verò tam Anseres, quàm aliæ magnæ aues capiantur balistis, docet idem [b] alibi: quem lector per otium adire poterit. Gonzaluus Ouiedus, alijq; qui Indiarum occidentalium historias conscripsere, aucupij genus quoddam narrant satis argutum, quo Anseres syluestres in illis regionibus capiuntur. Solent hæ volucres in vastam quandam paludem insulæ Cubæ numerosè conuolare: quare incolæ plurimas cucurbitas, quàm amplas, rotundasq; arefactas eò proijciunt, quædam dum vento impulsę huc illuc per aquam sublimes feruntur, Anseres primò quidem terrent aliquantulum: sed mox cùm nihil inde sibi noxij accidete videant, sensim omni deposita formidine, cucurbitis illis fidenter admodum insiliunt, atque ita huc illuc per totum lacum deferuntur. Quo viso Indi alia quadam amplissima cucurbita caput, ac humeros recondentes, reliquum corpus vndis immergunt, atque paulatim quò Anseres numerosiores conuenisse per exiguum foramen conspiciunt, accedunt, insilienteq; auem à reliqua multitudine seducunt, improuidamq; manu arreptam strangulant, & ex cin-

Anseres domestici syluestribus minus sagaces.

Anseres obliuiosi.

[a] Ixeut. li. 2.

Quomodo reti capiantur.

[b] Lib. 10. cap. 20.

Quo astu ab indis capiantur.

Anſeres pulcherrimi in India.

gulo, quo præcinguntur, ſuſpendunt, ac denuò ad aliam ſeſe prædam rurſus accingunt. Tradunt autem ibi migrationis tempore frequẽtiſſimos conſpici, & pulcherrimos, toto corpore nigros, præter pectus, & ventrem, quæ candent. Oculos circulum carneum & coralli æmulum ambire. Ex minore oculorum cantho lineam extuberare, eiuſdem planè ſubſtantiæ, & coloris, deduciq; collum verſus, atque inde ſex, ſeptemúe ramulos exiguos vtrinque ad medium colli vſque deſcendentes, diuaricari. Apud nos plerunque ſclopetis occiduntur, ſed difficulter; nam vt auditu, atque volatu plurimùm valent, ita ad minimum quemque ſtrepitum exterriti, quàm ocyſſimè auolant.

COITVS. PARTVS.

Quando coëant.

ANSERES *feri*, inquit Albertus, *incipiunt coire poſt hyemale ſolſtitium, deinde initio veris pariunt oua ad ſummum ſedecim. Aiunt autem ſi oua ſubinde ſubtrahantur, parituram Anſerem vſque ad defectum*. Hæc ille. Sed quod de partu tradit, Plinius, ex quo tranſcripſiſſe videtur, id de Anſere domeſtica tantùm ſcribit; fieri tamen poteſt, vt de vtriſque verum ſit. Idem Plinius animantia dici ait, quæ ex feris mitigentur, non concipere, hiſq; Anſeres annumerat. Quod ſi verum eſt, manifeſtò falluntur, qui varios ex feris cicuratos, & domeſticos factos eſſe cenſent: eos enim perinde ac albos fœcundos eſſe experientia docet. Sed Anſeres feros poſſe manſueſcere negat Bellonius; cui tamen Plinius refragari videtur.

Animalia ex feris mitigata non cócipiunt.

ÆTAS.

EX viuaciſſimis animalibus eſſe Anſerem in domeſtico diximus; ſed ferus eum vitæ longitudine fortaſſis ſuperat. Quippe Ornithologus ab Heluetijs, Anſerem ſylueſtrem, ſiue niualem longè viuaciſſimum putari ſcribit; ita vt ætatem maxime longæuam ſignificaturi, vulgò dicant: Alt alts ein Schneeganſz, hoc eſt, tam prouectæ ætatis, quàm eſt Anſer niualis.

ANTIPATHIA.

EOSDEM hoſtes habent, quos domeſtici; ſed maius ab ijs imminet eis periculum; tum quia magis vagantur, tum quia aucupes Falconibus, alijſq; huiuſmodi auibus capere ſtudeant. Cæterùm ſi verum eſt, quod quidam tradit, nullum infeſtiorem hoſtem habebunt Gyrifalcone, à quo nimirum ſub amicitiæ, & ſodalitatis ſpecie malè tractantur. *Nam*, inquit ille, *venit à regionibus tranſmarinis in cohorte multarum aucarum* (Anſerum) *terreſtrium, quarum vnam nocte propter frigus pellens ſub pedibus, aliam interdiù capit in cibum*.

MORALIA.

QVAM deteſtanda ſit garrulitas ob noxas, quas infert, Anſerum exemplo, qui eam lapillis ori impoſitis compeſcunt, ne noceat, docet nos [a] Plutarchus hiſce elegantiſſimis verbis: *Sicut enim*, inquit, *in corpore ad male affectas, & dolore correptas partes feruntur, atque vergunt, quæ ſunt in vicinia: ſic loquacium lingua perpetuò inflammatione laborans, atque palpitatione, trahit, & abducit ad ſe aliquid arcanorum & abſconditorum. Oportet igitur eam obturatam habere, & ratione velut obice linguæ oppoſito, identidem fluxum eius, lapſusq; cohibere, ne ſtultiores Anſeribus videamur eſſe, quos aiunt, cùm è Cilicia tranſuolant Taurum montem Aquilarum plenum, ſingulos recepto in os iuſtæ magnitudinis lapide, quo tanquam freno, aut clauſtro vocem compeſcant, ita noctu latentes tacitè traÿcere*.

[a] In moral. de garrul.

PROVERBIA.

COELVM *non animum mutant, qui trans mare currunt.* Eiusdem sententiæ, inquit Ornithologus, prouerbium celebrant Germani, Ein Gansz vber meer, ein Gansz Vvider har, hoc est, Anser etiam mari traiecto redit Anser. Quidam sic efferunt. Es flog ein Gansz vber Rhein, vnd Kam ein gagag vvider hein. Nam gaga de uoce Anseris per onomatopeiam. Hæc Ornithologus. Qui insuper addit, prouerbium hoc inniti vulgatæ illi opinioni, Anserem stolidum esse animal: quam falsissimam esse dictum est. Adagium in hunc locum reiecimus, quia feris tantùm non domesticis, mare transuolare conuenit.

VSVS IN CIBIS, ET MEDICINA.

LICET omnium Anserum caro damnata sit, quoniam dura, & concoctu difficilis, & valde excrementitia, atque improbum generans succum, tamen, vt censet [a] Cardanus, syluestrium caro domesticis est salubrior: præ nimia enim exercitatione minus excrementitia est, atq; concoctu facilior: sed & crudus adhuc suauiter olet, instar leporis assi quodammodo, vt refert Ornithologus. Contrà tamen Albertus narrat, Anserem syluestrem captum per elixationem trium dierum naturalium emolliri non potuisse, & tandem induratum nullum animal gustare voluisse. Sed is fortè fuerit annosissimus, & præ nimia ætate coctioni contumax: quod adeo mirum videri non debet. Quod ad vsum medicum spectat, docet Marcellus, Anserum syluestrium linguas assatas efficaciter sumi in cibo à calculosis. Kiranides fel Anseris, maximè quidem syluestris tradit, cum succo prasi (porri) aut polygoni in pessario positum, conceptionem promouere, & in viris intensionem. Idem credit, eiusdem Anseris feri fimum suffitum dæmonia eijcere, & læthargum sanare, & suffocationem matricis. Demum Anseris immansueti adipem à Galeno adipi Anseris domesticis substitui aliàs dictum est: Scribit præterea [b] Cardanus, Anseres marinos in vesicula oleum continere, quod multis & ad dolores, & ad coria mollienda vtile est.

[a] De sanit. tuend. lib. 3. cap. 18.

Syluestriũ caro domesticorũ cur salubrior.

Linguæ vires.

Fellis vires.

Fimi vires.

Adipis uires.

[b] De sanit. tuend. lib. 1. cap. 5.

DE VVLPANSERE. Cap. XIX.

SYNONYMA. FORMA, DESCRIPTIO.

QVÆ Græcis χηναλώπηξ, Latinis Vulpanser dici potest, & sic Gaza ex Aristotele transtulit. Est autem vtrunq; nomen ex Ansere, & vulpe confictum: nam cùm Anseris formam præseferat hæc auis, moribus est vulpinis. Sunt qui Chenalopecen eandem esse cum Penelope aue arbitrentur, vt in Penelope dicetur. Plinius nomen Latinum non habet, sed vbi apud ipsum legitur, Anserum generis sunt Chenalopeces, aliàs legebatur Penelopes, & cùm statim addit: Et quibus lautiores epulas non habet Britannia, Chenerotes, aliàs pro Chenerotes legebatur Chenalopeces, aliàs Ceramides. χηναλώπηξ igitur auis est, quàm diximus, χηναλώπηξ verò canis Laconicus ex vulpe, & cane natus. Ciceluche pro Chenalopece vox est corrupta apud Auicennam de animalibus. In Alberti opere Chichelinches scribitur. Quo autem nomine hodie vocetur veterum Chenalopex, non satis apud authores cõuenit. Eliota Anglus Chenalopecem suspicatur esse Barnaclam (Berniclam, de qua posteà) Bellonius hac in re nõ sibi constans in obseruationibus eam esse auem scribit, quæ à Gallis Bieure, idest, Fiber dicatur: eò quòd similiter vt Fiber viuarijs noxius sit, deuorandis scilicet piscibus. In libro verò de auibus Eliotæ subscribit: nam Berniclam describens, eam esse Chenalopecem, seu

Etymum.

Ciceluche. Chichelinches.

Fiber.

Crauant. Vulpanſerem aſſerit; ſed anceps eſt, an auis à ſe deſcripta ſit Crauant Armericorum: (quæ eſt eadem Berniclæ, vt ſuo loco dicam) ſicut reuera eſt, conueniente prorſus deſcriptione, vt ait Ornithologus. Ipſam verò deſcriptionem ab eo, tanquam de Vulpanſere allatam, in Bernicla, cui penitus ferè conuenit, recitabo. Quidam Anglus auem pro Vulpanſere deſcri-

Bergandri deſcriptio. bit, alis, & pectore ruffeſcentem, quam Angli Bergandrum vocent. Inquit enim: Chenalopex ab Anſere, & vulpe nomen habet. Noſtrates hodiè vocant Bergandrum. (fortè quaſi montanum Anatem Bergentem) Anate longior, & grandior Vulpanſer eſt, pectore ruffeſcente, in aquis degit, & in cuniculorum foueis, interdum & in excelſarum rupium cauernis (vnde fortè nomen ab Anglosaxonibus, noſtris patribus ſortitus eſt) nidificat. Nun-

Bergander vbi. quam aliàs vulpanſerem vidi, niſi in Tamiſi fluuio. Aiunt tamen frequentem eſſe in inſula Tenia vocata, & illic in ſcrobibus nidulari. Et rurſus in epiſtola ad Ornithologum. Vulpan-

Bergandri nidus. ſerem, inquit, Angli vocant à Bergander. Nidulatur in cuniculorum foueis more vulpium, Anate maior, minor Anſere, alis ruffis. Contrà Ornithologus conſiderandum eſſe ait, an Chenalopex ſit ille Anſer Stellatus, quem, vt ſuperius dictum eſt, Itali Ciccum, vel Ocam Sternam vocant, Germani Sterngansz, quem ſe Ferrariæ vidiſſe teſtatur in inſula Padi, leuem pondere, dorſo, & alis cinereis, reliquo corpore album, palmipedem vt Anſer, pedibus tamen non rubris, pectore maculis aſperſo. Ego inter tam diuerſas doctiſſimorum virorum ſententias quid certi proferam, non habeo, præſertim cùm neque ab Ariſtotele, neque ab alijs antiquis ſcriptoribus, vlla Chenalopecis aſſignetur nota. Quapropter hac in re, ſicut & in alijs ſuum cuique liberum relinquo iudicium.

LOCVS. PARTVS.

[a] Hiſt. lib. 8. cap. 3.
[b] Hiſt. lib. 3. cap. 1.

VVLPANSEREM [a] Ariſtoteles numerat inter aues palmipedes, quæ circa lacus, & amnes verſantur. Et [b] alibi eum à lacu, & à mari victum petere ſcribit. Et rurſus, oua hypenemia quandoq; parere, quod & Plinius ex eo repetijt.

INGENIVM. MORES. PVGNA.

Pugnacitas Vulpanſeris aſtus.

RECTE *Vulpanſeri nomen inductum eſt*, inquit Ælianus, *quod ex ingenitis naturæ ſuæ rebus trahit. Cùm enim Anſeris ſpeciem habet, tum probe cum Vulpe callida improbitate comparari poteſt. Atque etiamſi corpore, quàm Anſer inferior ſit, animi tamen robore ſuperior, & ad inuadendum præſtantior habetur. Ab Aquila, & felis, & cæterorum hoſtium ſuorum iniurijs ſe defendit, & propulſat. Pullos ſuos vehementer amat, eandemq; operam, quam Perdix in ijs tuendis ponit. Nam ante ſuos fœtus ſeſe prouoluens, aucupi ſpem ſui capiendi oſtendit. Hi verò interea, cùm venator illuditur, elabuntur: quibus fuga elapſis, is ſeſe alis alleuans diſcedit, ac ſæpe, vt pulli facilius elabantur, capiendum ſe venatoribus præbet. Hinc eſt, quod Aegyptij in Hieroglyphicis (vt refert Orus) pro filio deſignando, Anſerem pingunt.* Hæc omnia Ælianus. Non diſſimilia quidam Anglus de eius moribus vulpinis, & pietate in prolem recenſere videtur. Sed dubitatur, an amorem illum in ſobolem, & in ea tuenda aſtutiam, tanquam de aue, quam Bergandrum Angli vocant, obſeruatum tradiderit, an potiùs, quæ modò ex Æliano recitaui, repetiuerit. Ob id verò, quod Vulpanſeres ſunt pullorum ſuorum amantes, ipſis ab Ægyptijs honorem haberi ſcribit idem Ælianus. Herodotus ſimiliter Ægyptios ex volucribus Vulpanſeres ſacros eſſe affirmare tradit. Sed hoc an ob illorum in ſobolem amorem factum ſit, non exprimit.

Ægyptij pro filio deſignando quid depingant.

Vulpanſeri cur honor ab Ægyptijs habeatur.

COGNOMINATA. DENOMINATA. PROVERBIA.

VBI Theagenes quidam in auibus Aristophanis, χηναλώπηξ nominatur, Scholiastes hominem illum improbum, & versutum fuisse interpretatur. Didymus verò eodem citante, hunc simul, & Philoclem ὀρνιθώδεις fuisse scribit, hoc est, capite superiùs acuminato. Hinc χηναλώπηξ ab adagiorum authore tanquam vocabulum prouerbiale ponitur. Theagenes, inquit, quod esset garrulus, & stupidus more Anserum, & versipellis more vulpiũ, vulgari ioco dictus est χηναλώπηξ voce composita ex Ansere, & vulpe. Quanquam Didymo magis probatur Anseris nomen additum, quòd auitio, & præsertim Anserinis supra modum delectaretur, videlicet vulpium more. Hæc ille. Sed ineptè, vt censet Ornithologus; neq; enim tale quicquam apud Didymum legitur: verùm ea tantùm verba, quæ paulò antè ex Scholijs in aues Aristophanis citata fuere: vbi ὀρνιθώδη Ornithologus optimè conuertit, non illum, qui auitijs, & Anserinis carnibus delectaretur, sed hominem capite superius acuminato. Nam eodem in loco Scholiastes rationem inquirens, cur Philocles Corydus nominatus sit, sic scribit: Μήποτε ὀξυκέφαλος ἦν ἐν τῷ ἄνω καὶ ὀρνιθώδης τὴν κεφαλήν. Et mox subiungit, quod Didymus scribat Theagenem quoq;, & Philoclem ὀρνιθώδεις fuisse, vnde Aristoteles eos, qui summum nasum tenuem habent, ornithodes esse, hoc est, aues hac parte referre ait. οἱ τὴν ῥῖνα ἄκραν λεπτὴν ἔχοντες, ὀρνιθώδεις: Sed aliter Adamantinus. Ῥὶς μακρὰ καὶ λεπτὴ πάνυ ὀρνιθῶδες. Τοιαῦτα ἂν καὶ τὰ ἤθη προσδόκα. Et in præfatione. Γίνεται δὲ ἐν ἀνθρώποις εἴδη ὀρνιθοειδῆ, καὶ θηριοειδῆ οὐ παντελῶς, ἀλλὰ τρόποις ἐξεικασμένα. Præter Theagenem Lysistratus etiam, qui tanquam mollis, & alibi tanquam pauper, & aleator traducebatur χηναλώπηξ appellabatur, teste Aristophanis Scholiaste in Acharnensibus, & Suida.

HIEROGLYPHICVM.

VVLPANSEREM pro filio designando Ægyptios pingere obiter dictum est suprà ex Oro. De quo hieroglyphico [a] Pierius ex eodẽ Oro sic scriptum reliquit: Filium, vt inquit Orus, vt alij, affectum in filios scribere si vellent Ægyptij sacerdotes, Vulpanseris hieroglyphicum faciebant. Ales hæc ex Anserum genere, qua lautiores epulas non norat olim Britannia, tanto filios amore prosequitur, vt si vnquam accidat, vt cum filijs in venatores incidat, simulatq; conspecti sunt illi, pater, & mater sponte occurrunt, seq; ipsos venatoribus dedunt, vt ita eos à filijs aliorsum auertant (διασωθῇ in antiquis manuscriptis codicibus habetur) cuius pietatis ergo visum est Ægyptijs animal huiusmodi magna prosequi veneratione (in ijsdem enim manuscriptis exemplaribus est Αἰγυπτίοις ἔδοξε σεβάζειν τὸ ζῶον,) non autem συμβάλλειν, vt habetur in impressis.

Filij hieroglyphicum uel affectus in filium.

[a] *Lib. 20.*

VSVS IN CIBIS, ET IN MEDICINA.

VVLPANSEREM olim in cupedijs fuisse ex Plinio constat, qui eo suauiores epulas non nouisse Britannos scribit. Inter oua principatum tenent Pauonina, deinde Vulpanseris, tertiò Gallinarum, vt testantur Epanetus, & Heraclides apud Athenæum. Aretæus de elephantiasi scribens faciei tumoribus, sarmentorum cinerem alicui ferarum adipi admixtum illinire iubet, leonis videlicet, aut pantheræ, aut vrsi: sin his careres, inquit, animalis, quod Græci Chenalopeca vocant.

Vulpanser inter cupedias. Oua Vulpãseris qualia.

DE ANSERE BASSANO, SIVE SCOTICO. Cap. XX.

QVARVNDAM auium hiſtoriam, (quarum etiam ſuperiùs memini, cùm Anſerum diuerſa genera recenſerem) ſub Anſeris nomine ſcribit Ornithologus; de quibus cùm nihil apud authores legerim, præter ea, quæ ille ex alijs etiam annotauit, ea tantùm hîc recitabo, quæ ipſe ſcripta collegit. De Anſere itaq; Baſſano, ſeu Scotico, vt ab eo exordiamur, ſic ille ex alio: Anſer Baſſanus marina auis eſt, vulgò dicta à Solendguſe, prædicto Anſere (Bernicla, de qua inferiùs) paulò minor, Anſerem tamen voce, & forma per omnia refert. Nidulatur in mari Scotico, in rupibus excelſis inſulæ Baſſi, per antiphraſin, opinor, dictæ: nec aliàs vſpiam in tota Britannia. Hic tanto amore ſuos pullos proſequitur, vt cum pueris per fines in cordibus ad auferendos eos dimiſſis, acerrimè non ſine vitę periculo confligatur. Nec ſilentio prætereundum eſt ex adipe huius Anſeris (eſt enim inſigniter adipoſus) vnguentum à Scotis ad multos vtiliſſimum fieri, quod cum Comageno à Plinio celebrato, meritò bonitate, & remediorum numero poteſt certare. Hactenus ille. Ego, inquit, idem, nuper ex erudito homine Scoto accepi hos Anſeres Solendguſs dictos, longiores domeſticis eſſe, ſed minus latos, in rupibus oua parere, & ſuperpoſito pede altero (vnde nomen fortaſsis à ſolea, id eſt, planta pedis, quam etiam Germani (& Itali) ſic nominant) tandem excludere magnam eorum copiam. Capi ad inſulam Baſſi iuxta Feurt fluuium, qui præterlabitur Edeburgum in Scotia: nec alibi vſquam reperiri. Digredi procul vel ad ſex circiter miliaria à littore, eius naturæ eſſe, vt cùm nouum piſcem viderit, priorem euomant, idq; ſæpiſſimè faciant, vt vltimum demum pullis ſuis afferant. Tot autem piſces euomere, vt qui in præſidio arcis ſunt, piſces eiectos ad cibum colligant, facilè capi, nec refugere capturos. In æſtu Scotici maris circa Hebrides inſulas, inquit Hector Boëtius in deſcriptione regni Scotiæ, præter alias inſulas nobilis eſt Maia D. Hadriani, ac eius ſodalium martyrio pro Chriſti nomine coronatorum reliquijs. Altiſſimo hîc ſcopulo fons aquæ dulcis largiſſimus, admirando naturæ miraculo, medio mari ſcaturit. Omnia exuperans rerum in ſe nouitate Bas caſtellum viribus humanis prope inexpugnabile. In hoc quoq; æſtuario ſitus eſt ſcopulus anguſto aditu vix piſcariam nauem recipiens, qui non in ſeſe ædificia extructa habet, ſed excauatus non incommodiora domicilia intus præbet, quàm ſi magnis operibus extructus eſſet. Cæterùm longè hac re munitiora. Quicquid autem in eo eſt, portentoſæ plenum eſt nouitatis. Auium enim, quas vernacula lingua Solandis (ane Solend guuijs) appellamus, haud abſimilium ijs, quas Aquilas Plinius aquatiles vocat, in eo ingens copia inhabitat, nec in vllo alio ferè loco. Eæ, quum primùm adueniunt, incipiente vere, cõſtruendis nidis tantam lignorum copiam comportant, vt auferentibus, qui illic inhabitant (nec enim id ægrè ferunt) ſatis in annum ex ea parte proſpectum ſit. Pullos ſuos piſcibus alunt, ijsq; delicatiſſimis. Nam ſi quempiam antè ceperint, auolanteſq; meliorem fundo maris nantem conſpiciant, abiecto illo, magno ſeſe impetu præcipitantes, immergenteſq; prædam perſequuntur illam: vbi verò ad nidum eſcam pullis adportarunt, auferentibus rurſus hominibus, haud grauatè concedunt, continuò pro alijs aduolantes. Pullos quoq; nec repugnantibus deprædantur, vnde ingens commodum ad caſtelli dominum redit. Nam cutem detrahentes cum pingui oleum inde magni precij conficiunt. Habent quoq; inteſtinum quoddam paruũ, oleo ſingularis virtutis refertum. Coxendicem enim, arthritimq; & id genus morbos ſanare conſueuit, vt appareat, hanc auem, cùm alioqui omnibus modis hominum vſibus inſeruiat, quod rarior ſit, hoc ſolo ſe eſſe inferiorem. Hæc ille. Et rurſus: Eſt & Aliza vna Hebridum ijs auibus, quas Solandis nominatas diximus, abundans. Hæc omnia ex ſcriptorum monumentis annotauit Ornithologus, qui huiuſmodi quoq; Anſeris iconem apponit, quam ſicut etiam duas ſequentes, ſe è Scotia accepiſſe fatetur Henrici à S. Claro viri clariſſimi liberalitate, quas nos quoq; ne quidquam in noſtro opere deſideretur, ex illo tranſumptas hîc appingi curauimus.

Anſer Baſſanus quæ auis. A Solẽdguſe auis deſcriptio. Nidus. Amor in prolem. Adeps, & ex eo unguentum. Partus, incubatus. Vbi capiantur. Anſeris Baſſani in expiſcando mos. BasCaſtellum. Nidificatio. Oleum inteſtini ſingularis uirtutis.

DE GVSTARDA AVE SCOTICA. Cap. XXI.

HANC etiam, inquit idem Ornithologus, auis aquaticæ, vt apparet, & Anserum ferorum generis i conem è Scotia accepi, absque alia descriptione. Nam quæ Gustardæ auis in historia Scotica Hectoris Boëthij nobis demonstrata est, non ad auem, quæ hîc pingitur, sed ad Otidem pertinet (vt in historia eius recitatum est) quæ Tarda, & Starda hodie in multis Europæ regionibus vulgò vocatur, nostris Trappa. Itaque cùm in nomine huius ad nos missæ iconis erratum suspicer, nihil aliud addam, donec rem certius cognouero. Hæc ille, qui pariter hanc eius effigiem exhibet.

Custarda.

DE

DE CAPRICALCA, QVAM SCOTI VVLGO APPELLANT ANE CAPRICCIZE. Cap. XXII.

Capercalze. Victus. Deſcriptio.

HANC postremò iconem, tanquam auis Anſerini generis ponit Ornithologus, pauca hæc de ea memoriæ prodens. Capercalze, ideſt, Syluestres equi appellati, ſolius pinus arboris extremis flagellis victitant. Ex Hectore Boëthio nimirum in hiſtoria Scotica. Audio, inquit poſteà, hanc auem Coruo paulò maiorem eſſe, ac in delicijs haberi, Tænijs tranſuerſis fuſcis per collum, pectus, & ventrem diſtinguitur: cauda ferè nulla, &c. vt pictura oſtendit. Hæc Ornithologus.

Capricalca.

DE

DE BRANTA, SEV BERNICLA. Cap. XXIII.

ORDINIS RATIO. SYNONYMA.

QVIS Ornithologum non miretur, auem de qua nobis in præſentiarum eſt ſermo, inter Anates collocantem, cùm vel figura ad Anſerem magis, quàm ad Anates accedat, & quod amplius eſt, Anſerum ferorum more volet, ſtrepat, & ſegetem depopuletur, vt teſtatur quidam Anglus, & inſuper apud pleroſq; populos, quibus innotuit, Anſeris, non Anatis nomine veniat? Verùm quomodo apud veteres appellaretur, non ſatis eſt manifeſtum. Anglus is Plinij Chenerotes ſuſpicatur, tamen incertus, vt ex hiſce verbis eius patet. Plinius, inquit, duo præcipua Anſerum genera facit, Penelopes (aliàs Chenalopeces) & quibus lautiores epulas non nouit Britannia, Chenalopeces (aliàs Chenerotes) Anſere ferè (aliàs fero) minores. Poſterior lectio, vt Chenalopeces prius, deinde Chenerotes legantur, mihi, inquit, magis approbatur: nam & nos vna aue locupletat, & Penelopes Anatini potiùs, quàm Anſerini generis eruditis eſſe videntur. Deinde cùm Chenalopecem deſcripſiſſet, Chenerotes verò, inquit, quænam aues ſint, puto pauciſſimos eſſe hodie, qui nouerunt. Neque ego, licet Britannus, Chenerotes noſtros ſatis noui: nam præter duo Ariſtotelis genera (Anſerem ſcilicet domitum, & ferum) Anſerum adhuc duo genera noui in Britannia; ad quorum neutrum, ſi Chenerotes pertineant, illos mihi penitus ignotos eſſe ingenuè fatebor. Prior Anſer à noſtris hodiè Branta, & Bernicla vocatur, & fero Anſere minor. Et cùm Berniclam deſcripſiſſet, multaq; de eius ortu prodidiſſet, quæ omnia ſuo loco referam, Alter Anſer, inquit, (ex duobus, quos ſolos mihi in Britannia notos dixi vltra duo Anſeris Ariſtoteli memorata genera) marina auis eſt vulgò dicta à Solendguſe in mari Scotico (nimirum Anſer Baſſanus, de quo ſuperius actum eſt.) Iam quum Anſerum genera, licet diligentiſſimè inquirens, apud Britannos plura inuenire non poſſim, Chenerotes, (qui ab amore mihi nomen habere videntur) aut Berniclæ, aut Baſſani Anſeres ſunt, aut mihi prorſus ignoti. Hucuſque ille, anceps admodum, Chenerotum nomen Berniclæ né, an potiùs Anſeri Baſſano conueniat. Contrà Eliota pariter Anglus aues, quas Angli Berniclas vocitant, Chenalopeces eſſe conijcit; cui alicubi adſtipulari videtur Bellonius, vt in Vulpanſere dictum eſt, licet alibi diuerſæ prorſus ſit ſententiæ. Hodie, vt iam diximus, Bernicla, vel Bernacla, ſeu Branta Anglis dicitur: quidam Berneca proferunt. Horum nominum originem ſic inquirit Ornithologus. Berniclæ vocabulum quid ſibi velit, non habeo, quod dicam, Conijcio quidem è veteri Britannica lingua, quæ hodie Vvallorum in Anglia, Britonum verò in Gallia eſt, relictum eſſe: quoniam Armorici, ideſt, Britones eo etiamnum vtuntur. Brantæ nomen Caius Brendinum Anſerem mihi vocauit, originis Germanicæ mihi videtur, Anglosaxonibus in vſu, ab atro, ſeu titionis colore factum: qui & ceruis, & vulpibus quibuſdam apud Saxones nomen fecit, &c. Scoti apud quos naſci perhibetur Claxis appellant, Galli Oye Nonnette, teſte Bellonio, apud eos Armorici partim Bernachias, vnde Anglorum Bernicla, vel Bernacla, partim Crabrans, ſeu Crauant, quod poſtremum nomen, ait Ornithologus, Germanicum videri poteſt, quaſi grau ent, ideſt Anas fuſca. Ipſi Germani vocant ein Baumganſz Vvievvolanch. Cùm verò incertum ſit, quodnam Latinum nomen ei conueniat, Anſer arborum, ſeu Anſer arboreus Latinè dici poſſit: licet apud Germanos alia auis, vt Ornithologus ait, Baumganſs Germanicè dicta ſit à Bernicla diuerſa, de qua ſic ſcriptum reliquit Ornithologus: Diuerſus ab hoc (Bernicla) videtur Anſer arboreus, Germanicè vulgò dictus Baumganſs, coloribus præcipuè differens. Anſere paulò minor eſt, & in ſalicibus moratur, infra, ſupraq; aquam. Roſtrum ei nigrum (vt pictura indicat) qui color etiam capitis eſt, colliq; proni, dorſi, caudæ, & alarum; circa oculos, & gula tota, ſiue collo ſupino albicat, vbi, & maculis quibuſdam cinereis, aut fuſcis notatur, quæ in pectore fuſco magis

Branta quę auis veteribus.

Chenerotes unde dicti.

Berniclæ etymum.

Brantæ etymum.

Crauant etymum.

Anſeris arborũ à Bernicla diuerſi deſcriptio.

magis nigrican t: in ventre tum albæ, tum nigricantes apparent. crura fusca. Hæc ille. Sed vt ad Berniclam redeamus, Isidorus Barliatam nominat, nisi fortè lectio corrupta sit. Apud Albertum Barbates pro eadem aue significanda alicubi legitur.

FORMA. DESCRIPTIO. LOCVS. VSVS IN CIBIS.

Brantæ descriptio. Magnitudo. Color. Volatus. Vox. Ortus. Descriptio altera. Color. Locus. Brantę descriptio ex Alberto.

BRANTAM, siue Berniclam sic describit quidam Anglus, Fero Ansere minor est, pectore aliquousque nigro, cætero cinereo. Anserum ferorum modo volat, strepit, paludes frequentat, & segetem depopulatur. Et rursus, in epistola ad Ornithologum: Berniclas, siue Brantas, ait, ex putridis nauis malis fungorum more nasci minimè fabulosum esse, doctorum & honestorum virorum occulata fides mihi persuasit. Branta Anserem palustrem valde refert, his tamen notis ab eo differt. Branta breuior est, à collo, quod rubescit nonnihil (in nostris quidem picturis, inquit Ornithologus, nihil ruboris apparet) ad medium vsq; ventrem, qui candicat, nigra est. Anserum more segetes populatur. In Vvallia (quæ pars est Angliæ) in Hibernia, & Scotia aues istæ adhuc rudes, & implumes in littore inueniuntur. Albertus Magnus, Auis hæc, inquit, aliquantò minor Ansere est, & rostrum Anseris habet: caput quasi Pauonis (aliàs colorem capitis, vt Pauo, sed nullam è pennis cristam) pedes nigros, vt Cygnus, digitos membrana coniunctos ad natandum. Color in dorso cinereus ad nigredinem declinat. Struma (collum parte anteriori) nigra est, venter cinereus, vel subalbidus. Bellonius, qui alicubi putat hanc auem esse veterum Chenalopecem, sic eam sub Crauant, seu Oye Nonnette nomine describit: Habitu corporis Anseri similis est, colore monialem refert (idcirco Oye Nonnette appellari scribit) minor est Ansere, Anate maior. In summo capite, ceruice, & pectore plumæ atræ sunt. Mentum ad collum medium vsque, & sub oculis colore est candido. Similis autem est monacharum ornatui, quæ colorem album atro superimponunt. Cauda breuis, nigraq;. Alæ, & dorsum coloris plumbei. In femoribus vtrinq; easdem maculas habet, quas Anser, & Anas marina. Forma igitur, & colli longitudine est Anseri similis, minor tamen, cruribusq; proceris. Pedes plani, lati, ac fusci sic & crura, oculi, & rostrum. Hoc autem rotundum est, breuiusque, quàm in Ansere, ac in rotunditate obtusum in extremo. Incessu, victu, clangore, & voce Anserem refert. Hæc Bellonius, quæ Ornithologus Berniclæ competere existimat; quanquam rostrum in illius icone longius pingi dicat, quàm par sit. Ait enim, atrum colorem, seu titionis in capite eius rostro, cruribus, collo, dorso, corporis parte, caudaq; insignem esse, in alarum parte, & ventre cinereum, post oculos maculas albas: pectoris etiam partem, & laterum interiorum candicare. Hæc ille, adhibita, quæ hîc spectatur, icone. A qua aue differre nonnihil mihi videtur, quam D. Brancionus ex Belgio depictam ad me misit. Neque enim color ille albus, quem nominant illi, in gutture, aut sub oculis in hac cernitur: quanquam circulus quidam imperfectus in colli suprema ferè parte candicet. Totum caput, collum, si dictum semicirculum demas, pectus, dorsum, & coxæ internæ subatra. Oculi flauescunt. Rostrum, quàm in Bellonana breuius, crassiusq; quâ capiti nectitur, alæq; ex cinereo in fuscum vergunt, sicut etiam cauda, quæ exigua admodum, & ferè nulla apparet. Venter, & coxæ externæ cinereæ. Crura, pedesq; subfusca, semicirculis, & lineolis nigris variegantur. Huc referendæ sunt aues, quas Ornithologus sibi pro Clakis missas ait, quas hîc præterire noluimus, sexu differentes, de quibus ille hæc annotata reliquit: Has figuras auium; inquit, quas Scoti Clakis appellant, vt & alias quasdam Scotici maris, quas infra memorabimus, doctissimus Io. Ferrerius Pedemontanus ad nos misit, præstantissimi apud Scotos viri Henrici à S. Claro liberalitate. Mari huius generis rosttum acutius, fœminæ obtusius est, vt geminæ icones ostendunt.

Bellonij descriptio.

Autoris descriptio.

Branta

Branta siue Bernicla cum trago siue vua marina maiori.

Bernicæ

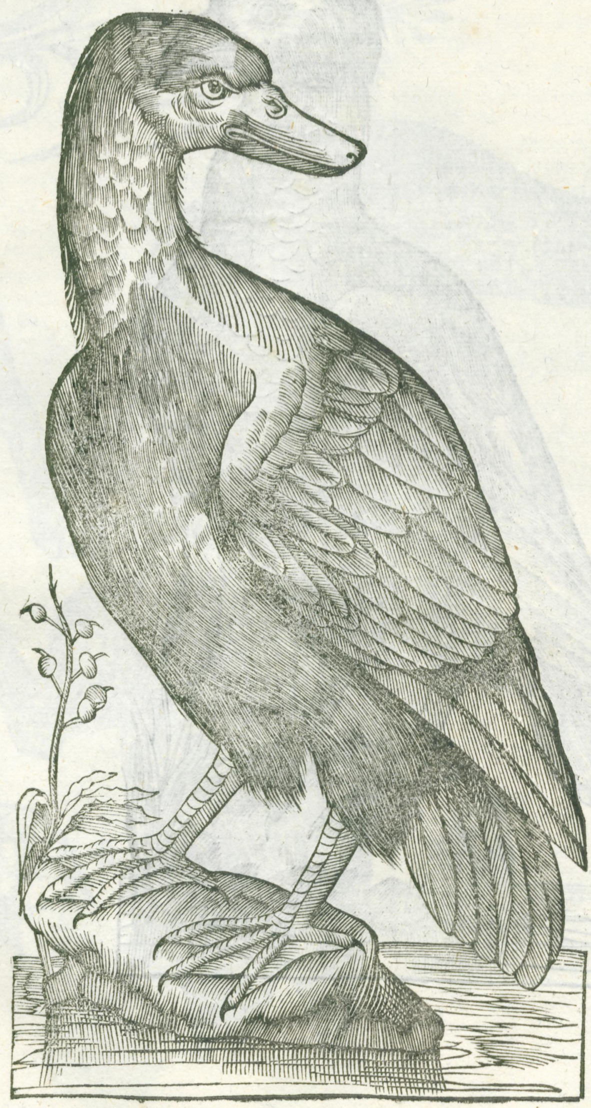
Berniclæ icon, quam D. Brancion ex Belgio miſit; cum cypero longo odoratiore.

Clakis à Ferrerio missus cum plantagine maritima.

Clakis alter ab eodem Ferrario missus.

ORIGO.

ORIGO. ORTVS.

DE harum auium origine, & ortu diuersi diuersa scribunt. Quidam coire, vt cæteras aues volunt, alij ex ligno putri, alij ex pomis cuiusdam arboris corruptis generari contendunt, alij ex conchis. Albertus primæ sententiæ est, nempe ex coitu nasci. *Barbates*, inquit, (Brantæ, seu Berniclæ) *aues falsò quidam dicunt iccirco nominari vulgò Baumgensz* (idest, Anseres arborum) *eò quod ex arboribus nascantur à caudice, & ramis dependentes, & succo, qui inter corticem est, nutriantur. Dicunt etiam aliquando ex putridis lignis hæc animalia in mari generari, præcipuè ex abietum putredine asserentes à nemine vnquam has aues visas coire, vel oua parere. Sed hoc omnino absurdum est. Ego enim, & alij complures mecum vidimus eas coire, & oua fouere, & pullos alere.* Bellonius quoque oua parere, & pullos excludere se obseruasse ait, & falsum esse, ex malis nauium putrescentibus nasci. Æneas Syluius etiam huiusmodi admirabilem harum auium ortum fabulosum existimare videtur. Audiueramusq;, inquit, nos olim arborem esse in Scotia, quæ supra ripam fluminis enata fructus produceret Anatum forma (Anserum potiùs) hos maturitati proximos sponte sua decidere, alios in terram, alios in aquam: & in terram deiectos putrescere, in aquam verò demersos mox animatos enatare sub aquis, & in aëre plumis pennisque euolare. De qua re cùm auidiùs inuestigaremus, dum essemus in Scotia apud Iacobum regem hominem quadratum didicimus miracula semper remotiùs fugere, famosamq; arborem non in Scotia, sed apud [a] Orchades insulas inueniri. Hæc ille. Præterea Bataui, qui proximè elapsis annis nauigationem ad arcton instituere, ex propria inspectione in Groelandia Berniclas, quæ ouis incubarent pullosq; educarent sese inuenisse asserentes, sic scribunt: Tum remigantes ad insulam, quæ media erat, in ea multa oua Barniclarum (quas Hollandi Rotgansen appellant) & ipsas nidis incubantes inuenimus, quæ fugatæ clamabant Rot, Rot, Rot (vnde illis nomen) & lapide iacto vnam occidimus, quam coctam edimus, cum circa sexaginta ouis, quæ in nauem detuleramus. Isti Anseres, siue Berniclæ fuerunt veri Anseres Rotgansen dicti, quales magna quantitate singulis annis circa Vvieringen in Hollandia veniunt, & capiuntur, quas hactenus ignoratum fuit, vbi oua ponerent, & pullos educarent. Hinc factum, vt nonnulli authores non veriti sint scribere, quod in Scotia in arboribus nascantur, è quarum ramis supra aquam expansis si fructus in aquam decidant, Anserum pullos gigni, qui statim natant, qui verò in terram, corrumpi, nec ad frugem peruenire. Quod falsum esse nunc apparet. Nec mirum hactenus ignoratum esse, vbi hæ aues oua ponerent, cum nullus (quod compertum sit) vnquam ad octuagesimum gradum peruenerit: nec ea regio illo loco vnquam fuerit cognita, multò minus illi Anseres ouis incubantes. Hæc illi. Contrà multorum grauissimorum virorum extant testimonia, etiam oculata, quæ non ex coitu has volucres nasci astruunt. Quidam Anglus in primis, cuius apud me magna hac in re est authoritas, Nidum, inquit, Berniclæ, aut ouum nemo vidit: nec mirum, cùm sine parentis opera Berniclæ ad hunc modum spontaneam habeant generationem. Quum ad certum tempus malus nauis in mari computruit, aut tabulæ, aut antennæ abiegnæ, inde in principio velut fungi erumpunt: in quibus temporis progressu manifestas auium figuras cernere licebit, deinde pluma vestitas, postremò viuas, & volantes. Hoc ne cui fabulosum esse videatur, præter commune omnium gentium littoralium Angliæ, Hyberniæ, & Scotiæ testimonium, pręclarus quidam historiographus, qui multò feliciùs, quàm pro suo tempore Hyberniæ historiam conscripsit, non aliam esse Berniclarum generationem testatur. Sed cùm vulgo non satis tutum videretur fidere, eiq; historico ob rei raritatem non satis crederem: dum hæc, quæ nunc scribo, meditarer, virum quendam, cuius mihi perspectissima integritas fidem merebatur, professione theologum, natione Hybernum, nomine Octauianum consului, num historicum illum hac in re fide dignum censeret: qui per ipsum, quod profitebatur, euangelium, respondit, verissimum esse, quod de generatione huius auis ille tradidit, seque rudes adhuc aues oculis vidisse, & manibus contrectasse: breuique si Londini mensem vnum, aut alterum manerem, aliquot rudes auiculas mihi aduectas curaturum. Porrò hæc Berniclæ generatio non vsque adeo prodigiosa illis videbitur, qui quod Aristoteles de volucre Ephemero scripsit, legerint, quod in Hypani fluuio ex folliculis quibusdam erumpat, &c. Idem ille Anglus post librum suum de auibus publicatum in epistola ad Ornithologum data,

[Marginal notes: De harum auium ortu uariæ sententiæ. — [a] *Nauig. ad Arcton parte 3.* — Rotgansen & eius etymum. — Ephemeri mira generatio.]

Berniclas, ſiue Brantas, inquit, ex putridis nauis malis fungorum more naſci, minimè fabu-
loſum eſſe doctorum, & honeſtorum virorum oculata fides mihi perſuaſit: qui hanc auem
ex putridis nauis malis naſcentem diſtinguũt ab ea, quam alij ex pomis putridis cuiuſdam
arboris ad littus Scotici maris naſci memorãt, cùm tamen eadem ſit: nam, vt ſuperiùs dixi-
mus vnam, eandemq; auem Berniclam nimirum, alij ex coitu, alij verò ex nauium malis pu-
treſcentibus, alij ex pomis dictę arboris, alij verò ex cõchis naſci volunt. Vnde Hector Boë-
thius, qui quoque monſtroſam huiuſmodi harum auium generationem longa oratione ad-
ſtruie, ex qualibet materia naſci poſſe innuit, dummodo in maris illius vndis putreſcat, cui
vim omnem harum auium generatricem prorſus acceptam refert, ab arbore illa naſci om-
nino negans. Huius igitur ſunt ſuper hac re verba: Reſtat, inquit, iam de Anſeribus quos
Clakis appellant, quoſq; vulgò perperam in arboribus naſci in his inſulis (Hebridibus) cre
dunt, ea, quæ huius rei cognoſcendæ multo iam tempore ſtudioſi re diligenter explorata,
cognouimus, diſſerere. Mari enim illis interiecto mihi magis eorũ procreandi vis quædam
ineſſe videtur, quàm alicui alij rei. Varijs enim modis, verùm in mari ſemper prouenire
conſpeximus. Etenim ſi lignum in id mare proijcias, temporis tractu, primùm in eo vermes
excauato ligno naſcuntur, qui ſenſim enatis capite, pedibuſque atque alis plumas poſtremò
edunt. Demum Anſeribus magnitudine æquales, cùm ad iuſtam peruenerint quantitatem,
cœlum petunt, auium reliquarum more remigio alarum per aëra delati. Id quod luce cla-
rius anno a partu Virgineo milleſimo, quadringenteſimo nonageſimo, plurimis ſpectanti-
bus in Buthquhania viſum eſt. Nam quum in ea ad Pethslege caſtellum fluctibus huiuſce-
modi lignum quoddam ingens delatum eſſet, rei nouitatem qui primi conſpexerant, admi-
rantibus, ad loci illius dominum accurrentes rem nouam nunciant. Is adueniens trabem
ſerra diuidi iubet, quo facto ingens confeſtim apparet multitudo partim vermium, alijs
adhuc rudibus, alijs membra quædam formata habentibus, partim etiam formatarum per-
fectè auium; inter quas quædam plumas habebunt, aliæ implumes erant. Itaque rei miracu-
lo ſtupentes, iubente domino, in Templum D. Andreæ Teræ (aliàs Tiræ, & melius, id pa-
go cuidam nomen eſt) lignum comportant, vbi & hodie manet, ſicuti erat; à vermibus per-
foratum. Huius ſimile duobus ſubinde annis in Taum ęſtu appulſum ad Bruthe caſtellum
multis accurrentibus oſtẽſum eſt, quod exinde duobus rurſum annis Lethe portu Edinbur-
genſi vniuerſum populum ſpectare contigit. Ingens enim nauis, cui inſigne, ac nomen Chri-
ſtophori erat, vbi tres perpetuos annos ad vnam Hebridum in anchoris conſtitiſſet, huc re-
ducta, atque in terram ſubducta, plena omnia exeſis trabibus, qua mari ſemper merſa fue-
rat, vermium huiuſcemodi rudium partim, aut perfectam nõdum auis formam habentium,
partim iam abſolutorum oſtendit. Cæterùm cauillari id quiſpiam poſſit, arborum truncis,
ac ramis illis in inſulis natarum virtutem hanc ineſſe. Chriſtophorum quoq; illam ex tra-
bibus Hebridianis contextam aſſerens. Itaque quod ipſe abhinc ſeptem annis vidi, haud
grauabor in medium adducere. Alexander Gallouidianus Kilkendenſis eccleſiæ paſtor
(vir præter inſignem probitatem rerum admirandarum ſtudio incomparabili) cum extra-
cta alga marina inter caules, & ramos à radice ſtatim pariter, & vſque ad cacumen enatos,
qua coniunguntur, conchas adnatas videret, rei nouitate attonitus, mox cognoſcẽdi ſtudio
eas aperit, vbi magis multò quàm anteà obſtupefactus conſtitit. Non enim piſcem in teſtis
concluſum comperit, ſed (dictu mirabile) auem, ac pro illis magnitudine tectas quoque
inauctas: quibus enim paruæ inerant, & ipſæ quoque apertæ eas pro quantitate complecte-
bantur. Itaque ad me extemplo, quem eiuſmodi rerum cognoſcendarum iam olim magna
cupiditate detentum nouerat; celeriter accurrit, remq; omnem monſtrat, non magis rei mi-
raculo obſtupefacto, quàm re tanta, ac tam inaudita conſpecta, læto: hac enim re ſatis con-
ſtare arbitror, non hæc procreandarum auium ſemina, aut truncis, aut arborum ineſſe fru-
ctibus, ſed ipſi Oceano: quem Maro, vt Homerus, patrem rerum haud temerè appellauit.
Verùm quoniã id fieri videbant cadẽtibus in aquam arborum ad littus poſitarum pomis,
vt temporis tractu ex illis eæ apparerent volucres alites, in eam ſententiã abducti ſunt, vt po-
ma illa in ipſas commutari opinarentur, ſed falsò. Nam tempore adnatis ex vi maris primũ
vermibus, atque ſenſim ijs excreſcentibus, viciſſimq; pomis illis ex humiditate corruptis,
diſparentibuſque non ſatis accuratè perſpicientibus, ex illis in has tranſmutari formas viſæ
ſunt. Hæc omnia Hector Boëthius, haſce aues ex putri oriri omnino aſtruens, ab arbore ali-
qua, aut alia materia, eius proprietate quadam occulta naſci, neutiquam concedens; quod
alij quidã mordaciùs affirmãt. Sed iam alia mõſtroſæ huius generationis teſtimonia in me-
dium afferamus. Barliatæ, inquit Iſidor. (vox corrupta videtur, fortè Brãtæ, vel Berniclę eſt
legendũ.) dictæ aues è ligno creſcunt. Fertur.n. abiegnum lignum in aqua marina relictum
cum

cùm paulatim putruerit, humorem crassum emittere, quo densato, paruæ species auium formentur ad magnitudinē Alaudarum, quæ nudæ primùm, paulatim deinde plumis vestiantur, ac rostro interim à ligno suspensæ per mare fluitent, vsq; ad maturitatem, donec se commouētes abrumpantur, & ita demū ad iustum incrementum perueniant, & (vt Iacob. Atheniensis Episc. in orientali historia scribit) sicut aues cæteræ volare incipiant. Hæc Isidorus.

[b] Alex. ab Alex. nonnulla refert ex Iunio Dentato huic loco maximè etiā deseruientia: quę sunt hæc: Iunius Dentatus Parthenopæus, vir apprimè nobilis, & eruditus referre solebat, pleraq; prodigiosa, & mirabilia, inter quę miraculum ingens in penitissimis oris Britanniæ, & sinu intimo, vbi æstus effusi Oceani, secundi, & reciproci ad lunæ augmenta, & damna, ac frequentes fluxus maris, & refluxus, haud secus, quàm tempestas statis vicibus littora infestant, ab authoribus memorati existunt, sæpè malos, & nauium carinas vetustate tabescentes ad littora expositos, & diutina aqua madefactos, quosdam veluti fungos breui pediculo iuxta aquas gignere, paulatimq; adolescere inter fluctus, lapsisq; diebus etiam moueri, sed tamen à trunco minimè diuelli. Interiecto dein tempore, velut ad iustam magnitudinem peruenerint, mirum dictu tradit, quod omnem superat fidem, fungos eiusmodi ita genitos à trunco sponte euelli, mox alis emissis, & penniculis enatis euolare, & marinas aues existere, vesciq; pisciculis littoralibus, perq; maria passim enatare, pariterq; apud incolas mirum nō haberi: sed quia passim id euenire soleat, quotidiano vsu miraculum esse desinere, sic ille.

[b] *Genial. dier. 4. 9.*

Meminit quoque harum auium Olaus magnus in descriptione Septentrionalium Europæ regionum, ex fructu arboris cuiusdam nasci scribens in paruis insulis circa Scotiam. Nec omittendum est, Germani cuiusdam magni nominis scriptoris testimonium, ita de hac re scribentis: In Scotia inueniuntur arbores, quæ producunt fructum folijs conglomeratum, qui cum opportuno tempore decidit in subiectam aquam, reuiuiscit, conuerturq; in auem viuam, quam vocant Anserem arboreum. Crescit eadem arbor in insula Pomonia, quæ haud procul abest à Scotia versus Aquilonem. Veteres quoque Cosmographi, præsertim Saxo grammaticus mentionem faciunt huius arboris, ne quis putet esse figmentum à nouis scriptoribus excogitatum. Hæc ille. Alij qui eiusdem sunt sententiæ, vt huic rei magis fidem faciant, arborem eam volucrigeram, vt ita loquar, cum pomis in subiectas aquas decidentibus, auibusq; inde nascentibus appingunt, quam quoque nos operi nostro inseri voluimus: ne quid in illo desideretur. Sed vt rem propositam vltimo testimonio confirmemus, accedit postremò Iulij Cæsaris Scaligeri authoritas, qui librum enarrans primum Aristotelis de plantis, *Anates*, (inquit. melius dixisset Anseres) *Oceani, quas Armorici partim Crabrans, partim Bernachias vocant. Eæ creantur ex putredine naufragiorū, pendentq; rostro à matrice, quoad absolutæ decidant in subiectas aquas, vnde sibi statim victum quærunt: visendo intereà spectaculo pensiles, motitantesq; tùm pedes, tum alas:* Et alibi sic canit,

[c] *Idem canoris cantibus canunt lætæ*
Quæ pisculentis nidulantur in stagnis
Herbilis Anser, atque Anas quiritatrix,
Qui corpus vrinantium Colymbarum
Suo æmulantur corpore, & putris ligni
Ortum Crabranes Santones recognoscunt.

[c] *In Ata.*

Est itaque profectò affirmantium eiuscemodi monstrosam generationē authorum, eorumq; magni nominis ingens multitudo; adeo vt contrà sentire nefas esse videatur. Veruntamen cùm alij aliter de hoc ortu scribant, & in multis inuicem aduersentur, dum alij ex putredine lignorum, alij ex fructibus in mare decidētibus, alij ex conchis, quales Lobellius in suis iconibus depingit, nasci malint, alij aquæ marinæ illius regionis eā facultatē tribuant, adhuc iudicium meum cohibeo: malim tamen cū pluribus errare, quàm tot scriptoribus clarissimis oblatrare, quibus præter id quod de ephemero dictum est, fauet etiam quod est ab Aristotele proditum; genus scilicet testatum quoddam nauigijs putrescente fæce spumosa adnasci. Oua interim harum auium visa esse nō inficias iuerim: Nam animantia ex putri genita, post modum ex coitu generari murium vulgatissimo exemplo satis clarum est. Quod ad carnis esum attinet, Bernicla, Ansere insuauior vt aiunt est, & diuitibus parum expetitur. Obscurus quidam eam superfluitate carere dicit, sed an velit carnes eius excrementitias non esse, an potiùs aliquid aliud, non satis patet. Ait enim: Berneca (Bernicla) quæ ex arbore nascitur, in quibusdam quoque Flandriæ partibus inuenitur. Hæc auis superfluitatem non habet, sicut nec arbores.

Claxis generatio ſecundum aliquos.

DE ANATE IN GENERE. Cap. XXIIII.

ORDINIS RATIO.

Anſerũ,& Anatũ magna ſimilitudo.

TANTA inter Anſeres,& Anates intercedit ſimilitudo, vt neminem fore rear, qui poſtulet, cur poſt illos de his ſubinde agam. Ea autem tanta eſt, vt nonnullas planipedes, alij inter Anſeres, alij contra inter Anates recenſuerint, Berniclas in primis, item quas Solandis appellari diximus. Quin ſunt, qui Anates cum Anſeribus turpiter confuderint, præcipuè qui libros Arabicos ſuperiori ſæculo Latinè reddidere.

ÆQVIVOCA.

Auaz.

AVAZ vocem Arabicam Arabum interpretes varij modò Anserem, modò Anatem vertêre. Νῆσσα Græcis pręter auem, de qua nunc instituitur sermo, est nomen proprium, vt tradit Suidas. Necta verò quod Anatem quoque eisdem significat, septa potiùs Anatum significare credit Hermolaus. Anatem, inquit, Dioscoridem exponens, de qua mentio hîc habetur, Græci Nessas, & Nectas vocant; quanquam Necta magis est, vt septa Anataria significent, quàm Anates ipsas. Græcis neotericis χλῶα Anas, χῖνα verò consimili admodum voce Anser dicitur. Eisdem olim, ni fallor, Pappos Anserem, hodie Anatē significat. Anas item Hispaniæ fluuius est Pomponio, Straboni, & Ptolomæo, hodie Rio Guadiana dictus Hispanis, ab'Arabibus recepto vocabulo, quibus Guad fluuium designat: quasi dicerent, fluuium Anæ. Hunc nobis sic describit [a] Baptista Mantuanus, Hispaniæ varias regiones diuidens.

Necta. Pappos. Anas fluuius. Rio Guadianavnde dictus. [a] *Alponſ. lib. 5.*

———Pars altera longè
Vastior, & campis diffusa patentibus orbem
Porrigit immensum triplici circundata ponto.
Hanc partitur Anas, finibus modò latior amplis,
Nunc strictis collectus aquis, nunc flumine merso
Sub tellure latet, reduci modò nascitur amne,
Et tandem mare, quod magnus cognominat Atlas,
Intrat ad occasum veniens Titanis ab ortu.

Et [b] rursus alibi, vbi totam Hispaniam ob Ferrantis reditum gauisam fuisse canit:

Tum gauisus Anas, & qui facit aurea Batis
Vellera———Meminit, & alibi;
———*Cùm manè rapacibus vndis*
Se se obiecit Anas

[b] *Agelar. lib. 6.*

Oritur in Lamitano agro citerioris Hispaniæ, Ortellio teste, & Bæticam à Lusitania diuidit, vt scribit Ambrosius Calepinus. Est præterea anum, idest, vetularum morbus, vt refert Hermolaus, & Calepinus citans Festum: cuius sunt hæc verba. *Anatem morbum anuum, idest, vetularum dicebant, sicut senium morbum senum.* Anatis verò Mauritaniæ Tingitanæ fluuium significat Plinio, & Solino. Liuius verò circa Syracusas esse voluit, nisi fortè Anapus hîc sit legendum. Est & Anatis Dianæ Ecbetanæ nomen, vt hisce [c] Alexand. ab Alexandro verbis patet: Persæ quoq; inquit, ignem habent peruigilem, sicut Chaldæi, Medi, & Assyrij, vt Deorum maximum, illiq; velut sacro numini hostias mactare, & sacra facere, atq; ex illo euenta rerum interpretari assueuerant: apud quos Dianæ Ecbatanæ templum fuit, quam Anatim vocant, cuius sacerdotes à virili contagio in perpetua virginitate degunt.

Anas morbus. Anatis fluuius. Anatis Dianæ nomen. [c] *Genial. dier. lib. 5. cap. 12.*

SYNONYMA.

Bath.

ANAS Auicennæ Bath, Serapioni sine aspiratione Bat nominatur: à qua voce corruptæ istæ leguntur apud Syluaticum Bar, Barar, Baltat, Har: vbi etiam Anax pro Anas reperitur. Idem Burachet, & Fengarion, & Ascebete Anatem interpretatur. Veteri Auicennæ glossographo Beseher Anatem pariter significat. Adduuta pro Anate apud Albertum legitur, vbi Boscus comparatur Anati ex Aristotele. Græcè νῆσσα, siue νῆττα dicitur ἀπὸ τοῦ νεῖν, sicut & Varroni Anas à nando. Aliud tamen etymum adfert Atheneus, dum ait: Τῆς νήττης καὶ κολυμβάδος, ἀφ᾽ ὧ καὶ τὸ νήχεσθαι καὶ κολυμβᾶν. Idem libro quarto ὄρνεις τε καὶ νῆσσαι ϖροβέται δὲ καὶ φάτται καὶ χλῶ᾽. νησσάριον, & νήττιον diminutiuum est. Recentionibus Græcis dicitur χλῶα, alijs παπίτζα, vel Pappos. Latinis Anas. Recentiores quidam, Albertus, & alij masculino genere protulerunt, quod non probatur. Apud Crescentiensem ineptè aliquando Annates per n duplicatum scribitur, ineptiùs etiam Annette, & Annate. Quod ad prosodiam attinet, prima corripitur, vt apud Martialem.

Tota tibi ponatur Anas,

De secunda ex versibus veterum poëtarum nihil certi habetur. Recentiores magis producere gaudent: vt Baptista Mantuanus.

Non

Non ſtratum fluuialis Anas, non Anſer Anate
Grandior exhibuit.

Anaticula.

Ab Anate dicta eſt Anaticula diminutiua forma. Non deſunt tamen, qui apud Ciceronem de finibus bonorum Anaticulam nō paruam Anatem, ſed aquatilem aliam auiculam interpretentur vulgò notam, Anatis forma perſimilem, ſed multo minorem; ſed præſtat, vt pro Anate parua: nam & anguiculos, ideſt paruos angues ibi nominat Cicero: [d] inquit enim: *Deinde ſuo quæque appetitu mouentur, ſerpere anguiculos, nare Anaticulas, euolare Merulas, cornu vti videmus boues, veſpas aculeis*, &c. Anaticulus etiam legitur apud Calepinum ſed ſine authoritate. Nobis Anitra, Anidra, ſeu Anadra dicitur, nominibus ſcilicet à Latino Anas deriuatis, Genuæ Ania, Parmæ Saſſa, Gallis Canè fœmina, mas Canard, ſeu Canart, pulli verò Allebrents; de quorum nominum etymo audi Ioachimum Perionium: Anatem, inquit, marem Canart, & fœminam Cane per protheſin, adiecta litera vocamus. Ita eſt prorſus inquam gaudeoque te hoc præceptum meum tenere. Pulli autem, inquit, qui nondum iuſtam magnitudinem, vt Anates dicantur, nacti ſunt, non perinde ſcio, aut explicare poſſum, vnde à nobis Allebrents ſint nominati. Græca, inquam, hæc origo eſt, Βρένθος enim à Græcis Anas vocatur, & quoniam maſculinum eſt generis, articulum ὁ primùm pronunciatum eſſe arbitror, deinde mutatum o in a, & l aſcitum, vt Albrent diceremus. Sic ille. Alicubi in Gallia, vt teſtatur quidam, Anette etiam appellatur; Normannis, qui & ipſi Galli, ſunt, Bura, vt teſtatur [e] Turnebus: Bura autem, inquit, dicitur Anas, quod vt imburum videtur vrinare, aut vt vrna. Imburum vas dicitur, in quo bura, vel buris eſt, ideſt, curuatura, & flexio. Canon, & Canicon diminutiua ſunt eiſdem. Germani Endet, Ent, Ant, Antuogel nominant, marem peculiari nomine Entrich, vel Entrach. Aliqui Kentſchen à voce, quæ rauca eſt, fœminarũ argutior. Vocantur tamen, inquit Ornithologus & Anates feræ maiores Kentſchenten à noſtris. Saxones eundem Anatem marem Erpell vocant. Belgarum plerique Aente, vel Aende, Hollandi fœminam Eendt, marem Vvoordt, vel Vuaerdt; Angli Duck: cuius vocabuli origo, ait Ornithologus, Germanica eſt; & Mergis potius conuenit. Illyrij Kæczier: Poloni Kaczka: Hiſpani Anade, Luſitani Aden. Indi Orientales Bebe, vt referunt Batavi, qui ad illas regiones nuperrimè nauigarunt.

[d] *De finib. lib. 5.*

Anette.

[e] *In Varrone de ling. Lat.*

DESCRIPTIO ANATVM IN GENERE.

Magnitudo.

ANATEM Gallo aliquantulum maiorem ſcribit autor de natura rerũ, cùm aliquantulùm potius minorem eſſe res ipſa demonſtret. Meliùs itaque Kiranides Gallinæ magnitudinem tribuit: optimè Albertus Anſere minorem & pullo aquatico maiorem, pro pullo aquatico Fulicam fortè intelligens. Cæterùm eiuſmodi magnitudo omnibus non conueuit, vt ſuo loco dicetur neque etiam verum ſemper eſt, marem caput, & collum viridis coloris habere, roſtrum latum, & alas albo, viridi, nigroq; diſtinctas, torquem album circa collum, vt vult author ille de natura rerum. Verùm vt Alexander Myndius, teſte [f] Athenæo, quoque ait, mas tantùm maior eſt, magiſq; varius. Errat quoque Gillius cùm ex Æliano mari cæſiũ in oculis paulòminus, quàm fœminæ eſſe dicat: nam Athenæus non colore oculorum marem à fœmina diſtinguit, ſed auem quandam aliam aquaticam, quæ γλαυκώνιον ab oculorum colore dicatur Anate paulo minorem eſſe ſcribit. Quibus verò candida tanquam zona cingi conueniat, ex pennis albis, vt Scholiaſtes in Aues Ariſtophanis de quibuſdam refert, ſuo loco dicemus. Anas lato eſt dorſo, latoq; roſtro, vt annotauit Albertus. *Auium* inquit, de roſtro loquens, & eius vſu, *aliæ habent roſtra lata, vt Anas, & Anſer, & omnia eorum genera. Eſt enim roſtri latitudo apta ad fodiendum, & quaſi cribellandum* (ventilandum) *lutum: aliæ acutum, & longum*, &c. Cæterùm roſtrum latum omnia Anatum genera non habent: Sed indifferenter pedes latos omnia, cartilaginoſis membranis interſepientibus, crura breuia, craſſa, & retrouerſus diſpoſita: cuius ſtructuræ cauſam reddit Ariſtoteles, dum inquit; *Cùm enim aliarum auium crura ad medium ſubijciantur ventrem, vt ſtare, & in terris ambulare poſſint, aquaticæ huiuſmodi aues retrouerſus crura habent ſua: ſic enim illis ad natandum magis ſunt commoda, quæ tũ breuia ſunt, tum etiam craſſa, vt in natatione valentiùs inſtantes propellere poſſint aquas pedum palmulis, crurum craſſitudine, quod longitudini detraxerat prouida reſarciente natura.* Hæc [g] Ariſtoteles: quæ etſi de omnibus aquaticis auibus vniuerſim tradiderit, Anati tamen potiſſimùm conue-

Gillij error

[f] *Lib. 9.*

De animal. motu.

Crurũ ſtructuræ ĩ auibus aquaticis ratio.

[g] *Epiſt. 4.*

conueniunt. Ausonius Anates quodammodo describere videtur, dum canit:

Tum quas vicinæ suggessit præda lacunæ
Anates maritas iunximus,
Remipedes, lato populantes cærula rostro,
Et crure rubras punico,
Iricolor vario pinxit, quas pluma colore,
Collum Columbis æmulans.

Ad internas modò partes, quod attinet. *Anati*, inquit idem [d] Philosophus, *Anseri, Gauiæ, Cataractæ, Tardæ, gula tota ampla, & lata est*. Idem quà intestinum desinit, appendices paucas habere tradit. Amplius, vt obseruauit Ornithologus, lingua in plerisq; Anatibus propriè dictis vtrinq; videtur quasi plumas habere, & interiùs dentata esse asperiusculis vtrinq; eminentijs. Sed hoc in quibusdam feris se obseruasse memorat. Quispiam hoc in domesticis quoque experiri poterit: in ea saltem, quam ego obseruaui, vt icon ista ostendit, id verũ esse animaduerti. Postremò, Anatum, inquit idem, circa superficiem corporis separati sunt musculi, quorum interiores albiores sunt: quod si exteriores liueant, quod vi frigoris fieri videtur, bonam æstatem secuturam, rustici apud nos (Heluetios) conijciunt: quæ coniectura fortè è syluestri Anatum genere certior habetur.

[d] *Hist. lib. 3. cap. vlt.*

Ætatis bonæ præsagium.

LOCVS. VICTVS.

ANATES cùm sint palmipedes, non solùm è terra, sed etiam ab aqua sibi victum petere experientia docet, & est grauissimorum virorum authoritate confirmatum. *Palmipedes*, inquit [a] Aristoteles, *in ipsa aqua partem maximam temporis versantur, & aliqua ingurgitant se, quæruntq; quod comedant*. Hoc plurimi quoq; affirmant alij scriptores; Varro in primis, Columella, Geoponiciq; cæterique alij passim sexcenti. Author de natura rerum, *Aquis*, inquit, *fluminum gaudet. difficileq; sine his viuere potest, maximè cùm cibos siccos ingurgitat*. Quam verò aquam ament, eaq; se proluere gaudeant nemo meliùs expressit, quam Torquatus Tassus, vbi Christianorum exercitum Hierosolymas obsidentem, siti diù infestatum, & tandem pluuia pij ducis precibus impetrata, Anatibus comparat, quæ in sicco lacus, aut fluminis alueo pluuiam æstiuis temporibus summo applausu excipit. [b] Canit autem:

[a] *Hist. li. 8. cap. 3.*

[b] *Hierosl. liber. can. 13.*

Come talhor ne la stagione estiua
Se dal ciel pioggia desiata scende,
Stuol d'Anitre loquaci in secca riua
Con rauco mormorar lieto l'attende,
E spiega l'ali al freddo humor, ne schiua
Alcuna di bagnarsi in lui si rende
E là ve in maggior fondo ei si raccoglia
Si tuffa, e spegne l'assetata voglia.

Così gridando la cadente pioua,
Che la destra del ciel pietosa versa,
Lieti salutan questi, à ciascun gioua
La chioma hauerne, non che il manto aspersa:
Chi bee ne' vetri, e chi ne gli elmi à proua,
Chi tien la man ne la fresca onda immersa,
Chi se ne spruzza il volto, e chi le tempie,
Chi scaltro à miglior vso i vasi n'empie.

Duplici autem nomine fluuios lacus, & paludes frequentant; tum vt aquarum frigiditate congenitam intemperiem, quæ calida est, contemperent, tum vt pabulum quoq; naturæ suæ, & palato conueniens, illic quæritent. Tradit Albertus, rostro fodere cœnum in aquis, vbi reperiunt radices herbarum, & semina plantarum aquaticarum, & vermes, & oua animalium aquaticorum, & alia huiusmodi. Crescentiensis herbam quandam, qua eas gaudere ait, Anatinam vocat, & in superficie aquæ stagnantis ex folis adustione nasci refert: Est autem hæc lenticula palustris, quàm sanè Anatinam non immeritò nominarit, mirum enim est,

Cur aquas ament. Cibis quib' victitent.

eſt, quantum ea afficiantur: eandem alicubi etiam Pauarinā nominari iam diximus, quòd Anſeribus non minus gratum ſit pabulum. Sunt qui piſciculis quoque, & limo, ſordibusq; aquarum veſci velint, nec à venenatis etiam quibuſdam ſibi temperare, vt araneis, lacertis, rubetis, ſiue buffonibus, vt teſtatur [c] Iulius Cęſar Scaliger: quare Plinium, Aulum Gellium, & alios amplius non miror, qui Anates Ponticas ſcribunt veneno viuere. Vulgò autem, radicibus herbarum, auena, alijsq; id generis cibis paſci ſolent. Nonnulla alia prætereà ad ipſarum victum pertinentia leges inferiùs, cùm de ipſarum educatione agemus, quæ modò ex induſtria hîc omittimus, ne eadem ſæpius repetamus. Illud interim non tacendum, aues eſſe admodum voraces, & quæcunq; ferè ſibi occurrunt, ingurgitare: vnde iuremerito ingluuioſum appellat Pontanus hoc pentametro.

[c] *In Theoph. de cauſis plant. lib. 4.*

Anatum voracitas.

Inquinat & tumulos ingluuioſus Anas.

Sed quod penè memoria exciderat, Anates quanquam vbique ferè reperiantur, inter cæteras tamen Varro Phrygias commendat.

VOX. GRESSVS. INGENIVM. MORES. CORPORIS AFFECTVS.

Tetrinire.

ANATES Philomelæ author tetrinire ait:

In Fluuijsq; natans forte tetrinit Anas.

Alciatus garrire:

Garrit, in illarum ſe recipitq; gregem.

[a] Iulius Cæſar Scalig. quiritatricem appellat, fortè à verbo queritor, quod lamentari ſignificat: inquit enim.

[a] *In Aia.*

Anas quiritatrix.

Idem canoris cantibus canunt lætæ
Quæ piſculentis nidulantur in ſtagnis
Herbilis Anſer, atque Anas quiritatrix.

Noſtri, inquit Ornithologus, per onomatopœiam de Anatum gregatim vociferantium clamore verbum ratſchen in vſu habent: alioqui Anates mares peculiariter eodem vocabulo appellant, quorum vox rauca, & grauis eſt, fœminarum acutior, vt quidam putant, ſed Albertus contrarium ſcribit: *In omni*, inquit, *Anatum genere, vox fœminæ craſſior eſt, maris acutior*. Hoc autem præter omnem controuerſiam eſt, aues eſſe valde clamoſas; vnde [b] Pontanus de garrulo quodam ait:

Ratſchen de Anatum voce.

Vocis maris, & fœminæ differentiæ.

Aues ſunt clamoſæ.

[b] *Amor lib. prim.*

Hic clamore Grues vicerit, atque Anates.

Hanc ob cauſam Pythagoras nonniſi locis ab hominum frequentia ſemotis ali voluit: De volatu, quòd hic ſylueſtribus tantùm congruat, ſuo loco agemus. Quod ad greſſum attinet, omnes ferè ob crurum breuitatem, quæq; nimis retrouergentes ad natandum potiùs, quàm ad gradiendum ſunt apta, admodum lentè incedunt, ita vt quandam grauitatem præſeferre videantur: hinc Strozius pater Anatem ſegnem pede vocat, dum ait.

Cur tardigradæ.

Non velox pennis, & pede ſegnis Anas.

Quantò autem ad curſum ſunt tardiores, eò ad natandum ſunt velociores: vnde fortè Auſonius remipedes vocat. Cæterùm quæ iam recenſuimus ad corpus referri poſſint; vt modò de animi dotibus, & moribus aliquid dicamus, eiuſcemodi aues, cùm corporis habitu, victu loco, garrulitate, Anſeribus ſimiles exiſtant, ita quoq; ab eiſdem ingenio non ualde differunt. Sicut enim Anſeres timidos ſuapte natura eſſe dixi, ita etiam Anates ſimilem timiditatem præſeferre videntur: ad quam alludens Pontanus timidas appellat:

Anates remipedes.

Anates timidæ.

Terruit, ac timidas Anates, Fulicasq; paluſtres.

Porrò de Anſere narrant, quod Glaucen citharistam adamarit, id verò alij, vt aliàs ex Æliano dixi, de Anate ſcribunt. Anſeres miro aſtu Aquilas, alioſq; ſuos hoſtes fallunt: Anates vt ab eis tutæ ſint, non minori ſagacitate vtuntur. *Anates*, inquit Albertus, *& cæteras palmipedes aquaticas videmus, viſa Aquila congregari ſimul in aqua, & cùm illa impetum fecerit, ad rapiendum, demerſo capite, aquam ſpargentes in faciem Aquilæ acceſſum eius prohibere*. Verùm ut id admiratione non caret, ita eſt admirabilius, quod hac de re ſcribit his verbis Ælianus: *Cùm Aquila in Anates* (aut earum pullos) *rapiendos inuolat, ſe intra aquam ſubmerſione abdunt atque infra aquam natando ex alio loco extra aquam eminent. Quod ſi Aquila illuc quoq; incumbat,*

Anates quo aſtu ſe aduerſus hoſtes tueantur.

bat, & instet, ij iterum demerguntur, atque tamdiù sursum, deorsum commeant, dum Aquila fuerit submersione suffocata, aut discesserit in aliam prædam; tum enim hæ deposito hostis suæ metu ad summam aquam elatæ rursus natant. Anseres annua fastidia herba sideritide purgant. Idem etiam Plinius, alijq; de Anate astruunt. Infestantur etiam Anates simili modo vt Anseres sui generis pediculo, à quo eisdem præsidijs liberantur, quibus Anseres, Gallinasq; aliasq; id generis aues curari diximus.

Quo morbo infestentur.

COITVS. PARTVS. EDVCATIO.

SVMMAM harum auium salacitatem prodidit author de natura rerum, mares, aliquando cùm plures fuerint simul tanta insania ferri inquiens, vt fœminam solam coëundo vicissim, ac certatim occidant. Quod ad pariendi locum attinet, Volaterranus, quasi conscias infirmitatis neq; terræ, neq; aquæ suos fœtus credere ait, ideo iuxta paludes, & rigua parere, moxq; à partu aquas petere. Sed alia potior assignari potest ratio, cur Anas, hæc ad pariendum loca eligat, quia scilicet, ibidem exclusi pulli aquam vicinam habeant: nam simul ac exclusi fuerint, aquam illicò petunt. *Primùm*, inquit Ælianus, *vt Anas peperit (parit autem in terra extra aquam) prope aut stagnum, aut paludem, aliumúe aquosum locum, statim eius fœtus recondita quadam natura, & propria aquam prosequitur.* Et alibi: *Anaticularum pulli primùm, vt lucem aspiciunt, continuò à partu natant.* Hoc autem facere, natura duce, non docentibus matribus, quæ eos illuc deducant, patet eorum exemplo, quos Gallinæ excludunt. Vbi enim aquam vident, in eam insiliunt, frustrà reuocantibus, glocientibusq; Gallinis. *Anatum*, inquit [a] Cicero, *oua Gallinis sæpe supponimus; è quibus pulli orti, primùm aluntur ab ijs, à quibus exclusi, fotiq; sunt. Deinde eas relinquunt, & effugiunt sequentes, cùm primùm aquam quasi naturalem domum videre potuerunt.* Eadem res [b] Plinium ipsum in admirationem traxit, vt videre est ex hisce eius verbis. *Super omnia est, Anatum ouis subditis Gallinæ, atque exclusis admiratio, primò non planè agnoscentis fœtum, mox incertos incubitus solicitè conuocantis: postremò lamenta circa piscinæ stagna, mergentibus se pullis natura duce.* Gallinam autem nutricem non magni facere mirum non est, cùm recens etiam exclusi sine matris auxilio viuant, viuaces, & agiles, vt scribit quoque author de natura rerum: *Anatum pulli*, inquit, *mox vt ouum exeunt, tanta agilitate vigent, vt etiamsi matrem mori, vel alienari contigerit, sine nutrice viuant.* Feræ autem, quæ iam adultæ sunt, non educantur; sed quæ recens exclusæ eo modo, quo docet [c] Didymus, vbi ait. *Qui cupiunt Anates mansuetiores habere, magisq; domesticas, ij quidem si circa stagna* (vbi nimirum feræ parere consueuerunt) *inuestigauerint oua, Gallinisq; subiecerint, enutriuerintq;, cicures habebunt eas.* Idem docent Geoponici alij, vt inferiùs dicetur. Sed iam de ipsarum educatione aliquid dicamus, lectores primùm præmonitos cupientes, id quod nos breuiter admonet Crescentiensis, Anates esse naturæ Anserum, & eodem modo nutriri. Alij particularia præcepta, siue documenta, eaq; vtilissima tradidere Geoponici, ac ante reliquos [d] Columella. *Nessotrophij*, inquit, *cura similis* (vt Chenoboscij) *sed maior impensa est: nam clausæ pascuntur Anates, Querquedulæ, Boschides, Phalarides, similesq; volucres, quæ stagna, & paludes rimantur. Locus planus eligitur, isq; munitur sublimiter pedum quindecim maceria: deinde clatris superpositis, vel grandi macula retibus contegitur, ne aut euolandi sit potestas domesticis auibus, aut Aquilis, vel Accipitribus inuolandi. Sed ea tota maceries opere tectorio læuigatur extrà, intraq; ne feles, aut vipera perrepat: media deinde parte nessotrophij lacus defoditur in duos pedes altitudinis, spatiumq; longitudini datur, & latitudini, quantum loci conditio permittit. Ora lacus ne corrumpantur violentia stagnantis vndæ, quæ semper interfluere debet, opere signino consternuntur, eaq; non in gradus oportet erigi, sed paulatim cliuo subsidere, vt tanquam è littore descendatur in aquam. Solum autem stagni per circuitum, quod sit instar modi totius duarum partium lapidibus inculcatis, ac tectorio muniendum est, ne possit herbas euomere, præbeatq; nantibus aquæ puram superficiem. Media rursus terrena pars esse debet, vt colocasijs conseratur, alijsq; familiaribus aquæ viridibus, quæ inopacant auium receptacula. Sunt enim, quibus cordi est, vel in syluulis tamaricum, aut scirporum frutetis immorari: nec ob hanc tamen causam totus locus syluulis occupetur: sed vt dixi per circuitum vacet, vt sine impedimento, cùm apricitate diei gestiunt aues, nandi velocitate concertent. Nam quemadmodum desiderant esse, vbi irrepant, & vbi delitescentibus fluuiatieis animalibus insidientur, ita ostenduntur, si non sunt libera spacia, quà permeent extra lacum. Deinde per vicinos vndique*

Anatum salacitas.

Anas ubi libenter pariat.

Cur prope aquas pariet.

[a] De natur. Deor. li. 2.

[b] Lib. 10. cap. 55.

[c] In Geopo.

Anates nutriuntur ut Anseres.

[d] Rei rust. lib. 8. c. 15.

Nessotrophium vbi, & quomodo cōstruēdum.

que pedes gramine ripæ veſtiantur: ſintq́; poſt hunc agri modum circa maceriam, lapide fabricata, & expolita tectorijs pedalia in quadratum cubilia: quibus nidificent aues: eaq́; contegantur interpoſitis Buxeis, aut myrteis fruticibus, qui non excedant altitudinem parietum. Statim ſubinde perpetuus canaliculus humi depreſſus conſtituatur, per quem quotidie mixti cum aqua cibi decurrant: ſic enim pabulatur id genus auium. Gratiſſima eſt & eſca terreſtris leguminis, panicum, & milium, nec non & ordeum: ſed vbi copia eſt, etiam glans, ac vinacea præbeantur. Aquatilibus autem cibis ſi ſit facultas, datur cammarus, & riualis alecula, vel ſi qua ſunt, incrementi parui fluuiorum animalia. Tempora cõcubitus eadem, quæ cæteræ obſeruant, Martij, ſequentiſq́; menſis, per quos feſtucæ, ſurculiq; in auiarijs paſſim ſpargendi ſunt, vt colligere poſſint aues, quibus nidos conſtruant. Sed antiquiſſimum eſt, cùm quis Νησοτροφεῖον cõſtituere volet, vt prædictarum auiũ circa paludes, in quibus plerunque fœtant, oua colligat, & cohortalibus Gallinis ſubijciat. Sic enim excluſi, educatiq; pulli deponunt ingenia ſylueſtria, clauſiq; viuarijs haud dubitanter progenerant. Nam ſi modò captas aues, quæ conſueuere libro victu, cuſtodiæ tradere velis, parere cunctantur in ſeruitute. Sed de tutela nantium volucrum ſatis dictum eſt.

Concubitus tempora.

Hucuſque ille. Eadẽ quoque ferè [e] Varro nobis præcepta reliquerat. *Qui, inquit, greges Anatũ habere volunt, & conſtituere Νησοτροφεῖον, primùm locũ, queis eſt facultas, eligere oportet paluſtrem, quòd eo maximè delectantur. Si id non ſit, potiſſimùm ibi, vbi ſit naturalis aut lacus, aut ſtagnum, aut manufacta piſcina, quò gradatim deſcendere poſſint, ſeptum altum eſſe oportet, vbi verſentur, ad pedes quindecim, vt vidiſtis ad villam Sei, quod vno oſtio claudatur. Circum totum parietem intrinſecus crepido lata, in qua ſecundum parietem ſint tecta cubilia: ante ea veſtibulum exæquatum tectorio opere teſtaceo. In eo perpetua canalis, in quam & cibus ponitur, & immittitur aqua: ſic enim cibum capiunt. Omnes parietes tectorio læuigantur, ne feles aliauè quæ beſtia introire ad nocendum poſſit. Id ſeptum totum rete grandibus maculis integitur, ne eò inuolare Aquila poſſit, neue ex ea auolare Anas. Pabulum bis datur, triticum, ordeum, vinacei, vuæ, nonnunquam etiam ex aqua cammari, & quædam huiuſmodi aquatilia. Quæ in eo ſepto erunt piſcinæ, in eas aquam largè influere oportet, vt ſemper recens ſit. Sunt item non diſſimilia alia genera, vt Querquedulæ, Phalarides, ſic Perdices, quæ, vt Archelaus ſcribit, voce maris audita concipiunt. Quæ vt ſuperiores, neque propter fœcunditatem, neque propter ſuauitatem ſaginantur, ſed ſic paſcendo fiunt pingues.* Hæc Varro. Similiter ferè Didymi. *Anates*, inquiunt, *alendæ ſunt in locis muro cinctis, ne quò euolent. In media autem piſcina gramen eſt ſeminandum, nutrimentumq; in canalem plenum aqua inijciẽdum: triticũ, nempe, aut milium, aut hordeum, aut deniq; acini vinacei contuſi (γίγαρτα πεφυραμένα) interdum etiã locuſtas, caridaſuè (ἀκρίδας ἢ καρίδας) & ſimilia his lacuſtria, aut fluuialia, quæ Anates comedere conſueuerunt. Saginat autem ipſa vberior cibus, vt auium maximam partem.* [f] Varro item alibi operoſiſſimum deſcribens ornitropheium, ideſt, auiarium, *Intra falere*, inquit, *eſt ſtagnum cum margine pedali, & inſula in medio parua, Circũ falere, & natatilia ſunt excauata Anatũ ſtabula.* Ex mox. *Ex ſuggeſto faleris, vbi ſolent eſſe peripetaſmata prodeunt Anates in ſtagnũ, ac nant: è quo riuus peruenit in duas, quas dixi, piſcinas: ac piſciculi vltrò, ac citrò commeant.* Hæ ſunt iuxta veterum ſententiam Neſſotropheij conſtruendi, & Anatũm alendarum leges. Verùm nimia fortè fuerit ea impenſa. Recentiores Anates multò minori ſumptu alere docent: in media nempe cohorte, vbi Gallinæ, aliæq; cohortales volucres nutriuntur, paruulum lacum fieri præcipientes, & prope hunc ædiculam paruulam, quò ſe noctù, atque interdiù, dum libet, poſſint recipere. Pro cibo tritici recrementa, & legumina aliqua conijci iubent in eum lacum, permittiq; ad uicinos fluuios, lacuſuè, ſi adſint, abire: quoniam etiam non adhibito cuſtode, ſponte vltrò, citròq; commeare optimè norunt: nidoſq; ſibi abſque vllius ope conſtruunt. Cæterùm hoc vnum nobis eſſe curæ debere, vt locum noſcamus, quò ſe ſe recipere conſueuerint, non ſolùm manſuetæ, ſed etiam feræ, vt ſcilicet earum oua Gallinis ſupponere poſſimus. Sunt qui pullos recens excluſos, pane alunt, aqua madefacto, aut herbulis minutim cõciſſis milio admixto. Cùm verò aliquantùm adoleuerint, eiſdem nutriunt cibis, quibus Anſeres ali ſolent. Alij Anates cum reliquis auibus cohortalibus ali nolunt, quoniam aqua quam innatantes valde cõſpurcant, corrumpuntq́: Gallinæ, aliæq; aues, bibentes excęcentur. Quod ad Anates feras cicurandas attinet, iubẽt nonnulli, incluſas cum domeſticis ali (ſic enim paulatim in dies agreſte ingenium deponere) pulliſq; qui ex ferarum ouis excluduntur pennas euelli, ac ſi id quoque ad deponendam feritatem faceret. Non ab re fuerit, meo iudicio hîc quoq; docere, quomodo Chinenſes Anates educẽt; qui vt refert Io. Gonzalez, laboris ſunt tolerantiſſimi, ocijq; hoſtes infenſiſſimi, maximè qui tenuioris ſunt fortunæ: quare vt paupertatis ſuæ tædia ſubleuent, nihil non excogitant, nihil non quotidie adinueniũt. Cęterùm cùm maxima ſit incolarum frequẽtia, & ne hilum quidem in terra ſuperſit, quod non à proprijs dominis occupatum ſit; nonnulli in medijs fluuijs in cymbis habitant, ibiq; vnà cùm liberis, & vxoribus nullam non artem exercent: maximam verò in Anatum educatione induſtriam,

[e] Rei ruſt. lib. 3. c. 11.

[f] Rei ruſt. l. 3. cap. 5.

Anates feræ quomodo cicurandæ.

Mira Anatum apud Chinenſes educatio.

curam, atque operam collocant, adeo vt ex hac sola pauperculam suam vitam sustentent: nam caueas faciunt tantæ capacitatis, vt quatuor millia Anatum singulæ ferè capiant, quæ ibi nidulantes pariunt ingentem ouorum copiam, quæ vel in bubulo, vel etiam earundem auium fimo si æstas sit, si hyems, & fimi calor remissior, igne miro modo sub craticulis posito incolæ fouent, pullosq; excludunt, Anatibusq; fouendos tradunt, nutriendosq; donec suo Marte sibi prospiciant. Tunc enim cotidie mane nonnihil orizæ elixæ offerunt, & aperta cauea simul omnes in vicinos quoscunque agros sine vllo custode euagari sinunt, tanto sæpe numero, vt viginti millia, & amplius grex superare conspiciatur. Cæterùm, quod summoperè mirandum est non tantùm agris damnum non inferunt, verùm plurimum commodi afferunt: nam cùm eiusmodi agri oriza consiti sint, illæq; herbas tantùm deuorent, & extirpent noxias, seges ea magis luxuriat, & fœcundior euadit: quare etiam, inquit agrorum domini Anatum altoribus mercedem persoluunt. Porrò aues sub vesperam magna velocitate audito cymbali sonitu ad suas quæque caueas reuertuntur. Cæterùm admiratione dignum est, quomodo bruta animantia cùm sint, singulæ suas interstinguere nauiculas norint, quæ alioqui ibi sunt numerosissimæ, mirum denique, quomodo ad diuersos sonitus, tanquam ad diuersos heros sese conferant.

ANTIPATHIA. SYMPATHIA.

ODIVM illud inter Anates, & Aquilas, cuius paulò antè meminimus, adeò intestinum, ac durabile est, vt post mortem etiam non cesset, quemadmodum in mortuarum pennis obseruatur, vt annotauit Io. Costæus, vir doctissimus, & in nostra hac academia, professor primarius, & mei amantissimus, scribens, simile esse inter Aquilarum, & Anatum pennas odium, quale inter agninam pellem, & lupinam: quo, inquit hæ (Anatum) ab illis corrumpuntur, hostili velut memoria conseruata prioris inter illas viuentes odij. Ex rapacibus alios habent præterea hostes, præcipuè Accipitres, quos quantum timeant, præclarè docet [a] Ouidius, dum Eperien nympham ab Æsaco fugientem comparat ceruæ, quæ lupum fugiat, & Anati, quæ Accipitrem, dum ait:

Visa fugit Nymphæ veluti perterrita fuluum
Cerua lupum, longeq; lacu deprensa relicto,
Accipitrem fluuialis Anas.

Diffident item cum Gauijs quod scribit Plinius: *Aquaticæ*, inquit, *Anates, & Gauiæ dissident*, qui tamen cùm id ab [b] Aristotele transferat, non parum à sensu Aristotelis deflectit, qui eo in loco Brenthum habet, quæ auis ab Anate est diuersa; licet Gaza Plinium secutus pro Brentho apud Aristotelem Anatem quoque verterit, vt alibi annotaui. Vulpes præterea cùm alias aues, tum Anates maximè rapiunt. Vnde [c] Bargæus de vulpe loquens, sic cecinit:

Est tamen insidijs lepores quæ captet inermes,
Et pingues Anates. Quod verò eiusmodi hostes habeant, ratio occulta non est, aut digna admiratione, quemadmodum contrà valde mirum est, & nos latet ratio, eius quod multi, maximè verò [d] Columella, & Vegetius narrant, ventris nimirum, & intestinorum dolorem in bubus sedari visu nantium auium, & maximè Anatis. Eadem Anas, inquiunt, maiore profectu mulos, & equinum genus conspectu suo sanat. Eandem Anatum vim in hominibus agnoscere videtur Plinius, additq; his sanatis, mori Anates. Io. [e] Baptista Porta, vt aliquam huiusce vis rationem manifestam adferat, existimat, nos in eius cognitionem deuenire posse ex auis intestinorum laxitate, atque ipsius voracitate, ac si auis vorax, ac laxa habens intestina, intestinorum torminibus, quæ plerunque ex nimia fiunt voracitate, sanet.

Cum Aquila dissidet.

Cum Accipitre.

[a] *Metamor. lib.* 11.

[b] *Hist. lib.* 9 *cap.* 1.

[c] *Cyneget. lib.* 4.

[d] *Rei rust. lib.* 6. *c.* 7.
[e] *Mulome. lib.* 3. *c.* 3.

AVGVRIA. PRAESAGIA.

Pluuiæ, & venti præsagium.
[a] De sign. ventorum.
[b] Lib. 18. cap. 25.
[c] De anim. lib. 7. c. 7.

MERGOS, atque Anates cùm sese in aquis mergunt, pluuias, cùm verò pennas rostro purgant, & diù, & multùm alas excutiunt, ventos spondere tradit [a] Theophrastus. Quod penultimum repetijt [b] Plinius, dum ait: *Item Mergi, Anatesq́, pennas rostro purgantes, ventum præsagiunt*. Vltimum verò [c] Ælianus, Anates, inquiens, & Mergos alarum gestu exultantes vehementem ventũ prędicere. Antonius Mizaldus de præsagitione ex hac volucre hæc habet: Latipedes Anates sereno cælo cumulatim congredi, & alterum volatu supra alterum ferri si videbis: adhæc insolita perturbatione, clamoreq; (nisi fortasse propter separationem ab alijs) moueri: pluuiam, vel tempestatem expectabis. Sic ille: qui deinde causam hanc affert. Nam futuram, inquit, aëris intemperiem sagaci natura præsentientes, modum in motu, clamore, & volatu nullum adhibent: his velut præsentibus auxilijs grauitatem à vaporoso aëre conciliatam detrudere contendentes.

MYSTICA.

Cui Deorũ sacra.
[a] In Auib.

ANATEM Neptuno esse sacram testatur [a] Athenæus, deo humoris scilicet, auem quæ humore, & natatione gaudet: quapropter apud [b] Aristophanem iubetur, vt si quis hactenus Neptuno suem sacrificauit, posthac Anati triticum immolet.

COGNOMINATA. DENOMINATA.

Anas fluuius cur sic dictus.

ANATEM Hispaniæ fluuium, de quo suprà, haud malè quis sic dictum coniijciat, à similitudine, quam cum Anate gerit. Sicut etenim hæc se intra aquam submersione abdit, atque infra aquam natando ex alio loco extra aquam eminet, sic fluuius ille, vt scribit Mantuanus,

—— Nunc flumine merso
Sub tellure latet, reduci modo nascitur amne.

A Νήσσα Varroni, & Columellæ Νησσοτροφεῖον dicitur ipsum septum Anatarium, & à Νῆττα Νηττοφύλαξ à Græcis Anatum pastor. Glaucium Eustathius auem vocat Νησσοειδὴς, idest, Anatiformen. Aratus Ὄρνιθας Νησσάδας, hoç est Anatarias, vti Aquilam Anatariam [a] Plinius, quòd Anatibus præcipuè infensa sit. *Tertij*, inquit (Aquilarum generis) *Morphnos, quam Homerus, & Percnon, alij & Plancnum, & Anatariam, secunda magnitudine, & vi: huicq́, vita circa lacus*. Græcis eadem ratione Νηττοφόνος appellatur. Lacustres, & riuularios quosdam Accipitres scribit Budæus dici Anatarios. Sic carnes Anatarias, & plumas Anatarias denominare licet. Anatarius autem cùm substantiuum est, eum significat, qui Anates custodit pascitúe. Eodem modo Anatina dici poterunt quæcunque ad Anatem pertinent, aut ex Anate sunt, vt plumæ Anatinæ. Leno Labrax apud [b] Plautum fortuna Anatina vti cupit, vt quum exijsset ex aqua, tamen areret. Rostrum Anatinum ab huius scilicet auis rostro dicitur instrumentum quoddam chirurgicum, quo vtuntur ad extrahendos calculos è vesica, cuius duplicem iconem exhibet Ambrosius Paręus, recti scilicet, & incurui. Hoc pariter nomine gaudet aliud chirurgorum instrumentum, quo spinæ, aut si quæ faucibus inhęserunt, extrahuntur.

[a] Lib. 10. cap. 13.
[b] In Rudente.

EMBLEMA.

APVD Alciatum de Anate allectatrice legitur hoc emblema cum lemmate DOLVS IN SVOS.

Altilis allectator Anas, & cærula pennis
Adsueta ad dominos ire, redire suos,
Congeneres cernens volitare per aëra turmas
Garrit, in illarum se recipitq; gregem.
Prætensa incautas donec sub retia ducat,
Obstrepitant captæ: conscia at ipsa silet.
Perfida cognato se sanguine polluit ales,
Officiosa alijs, exitiosa suis.

ÆNIGMATA.

SCALIGER de Anate elegans habet hoc ænigma:

Tota volat, tota graditur: quin tota natabit.
Irritata apicem imponat canis, haud volat. Aufer
Atque hinc, atque illum, qui iam fuit: ipse natabis.
Quod si dimidium tibi forte superuenit vsus,
Obtura, tetros si quando incendis odores.

Apicem R literam, Ranas. *Natabis Nas*. Quod *si dimidium*. Dimidium vsus est us, si superuenit ad nas, fiet nasus.

Posset etiam quodammodo ænigma dici illud Vrsini, apud quem sic Anas loquitur.

Buffones gigno putrida tellure sepultus
Humores pluuij forte quòd ambo sumus
Humet is, & friget, mea sic vis friget, & alget,
Cum perit in terra, quis prius ignis erat.

ICONES.

DVM templum S. Mariæ in Aquiro Anastasius Papa conderet, æreæ Anates in fundamentis eius reperiebantur, quas aiunt eo in templo etiamnum videri, vt meminit [a] Andreas Fuluius. Apud Paulum Palearolum Mutinensem vidi testam conchæ margaritiferæ, in cuius parte interna erat effigies Anatis, quasi in aqua nantis colore castaneæ, naturæ lusu ibi insculpta.

Anates æreæ
[a] *De vrbis antiq. lib. 4.*

VSVS IN CIBIS.

ANATES à veterum mensis non fuisse abdicatas, ex ipsorum scriptis habemus, & particulatim ex [a] Macrobio, qui cœnam describens Lentuli flaminis Martialis, inter cætera Anates nominat, & Querquedulas elixas. In conuiuio Attico apud Athenæum erant tredecim Νῆσσαι è salamine, λίμνης δ' ἱερῆς μάλα πίονες. Nobis quoque sæpissime in cibum cedunt: quapropter de carnis earum qualitate, quæ doctissimi viri scripsere, nunc repetamus. Eam autem calidam, humidam, crassam, duram, concoctu difficilem, ac excrementitiam aiunt. Hippocrates in primis, vt quidam citant. [b] Galenus duriorem, quàm Gallinæ, & Columbæ, quanuis [c] Archigenes apud eundem inter cætera, quæ stomachicis in cibo conueniunt, Anates quoque numeret. [d] Marcus Cato Censorius, Plutarcho referente, ægrotos ieiunio macerari prohibens, oloribus, & modica carne Anatis, aut Palumbi, aut leporis ali iubebat. Atqui alij præclarissimi medici carnes harum auium, quod duræ, & concoctu difficiles sint, stomacho conuenire negant:

[a] *Satura. li. 3. cap. 13.*
[b] *De alimēt. lib. 13.*
[c] *De comp. med. secund. loc. li. 5. c. 4.*
[d] *In Catone*

aliaſque non paucas malas in ea qualitates agnoſcunt. *Calida eſt*, valde, inquit Serapio, citans Galenum; *nam comedi de ipſa, & calefecit me: & dedi calefacto, & incaluit amplius: & rurſus refrigerato, & calefecit eum*. Auicenna quendam citans, cuius nomen non exprimit, refrigeratum calfacere ſcribit, & aliquando febrim inducere. Et alibi tardè à ventriculo deſcendere, eumq; grauare: ſi tamen concoquatur, plurimum alimentum conferre, & plus nutrire, quàm cæterarum, & impinguare: ſed non tam laudabilem ſuccum gignere, quàm Gallinarum, & ſimilium auium carnes. Alas autem tanquam meliorem, & leuiorem in Anate partem commendat. Idem ventres earum, inquit, ſuaues ſunt: & hepata bona, ſuauiaq; in cibo, & boni ſucci. Sed hæc Anſeribus potiùs conuenire videntur. Addit etiam adipem eius impinguare. Ab eodem alibi in humiditate comparatur ouillæ carni. Et rurſus calidiorem eſſe tradit omnibus carnibus auium domeſticarum, cui in hoc præcipuè aſtipulatur Serapio: qui non ſolùm humidiorem, ſed etiam craſſiorem quauis auium domeſticarum carne facit. Idem alibi ex Aben Meſuai admodum humidam eſſe teſtatur, & difficilem concoctu, colorem tamen, & vocem clarificare, flatus tollere, mollem, & pinguè eſſe, ſtomacho grauem, corpus roborare. Idem ferè tradit Elluchaſem. *Præferuntur*, inquit, *Anates, & Anſeres in cibo remanentes* (pulli ſcilicet,) *corpus macrum obeſant: ſed excrementitio humore id replent. Noxa, quæ ab eis in cibo ſumptis fieri poſſet, emendatur inflatione boracis in gulā, priuſquam occidantur. Succum gignunt phlegmaticum: proſunt calidis, & iuuenibus: & hyeme magis, & ad ſeptentrionem regionibus, quàm contrarijs conueniunt*. Et alijs in locis, febres breui tēpore gignere ſcribit, humores excrementitios augere, humidioreſq; eſſe cæteris auibus domeſticis, humidas autem, & calidas eſſe tum has, tum Anſerum abſceſu ſecundo, quod quoque Auicenna confirmat. Aſſas autem tum Anates, tum Anſeres elixis præfert, & inungit oleo ad abolendum ingratum odorem ipſarum. Iubet quoque addi aromata propter odoris gratiam, tum vt craſſities earum emendetur. Raſis idem de humorum excrementitiorum prouentu ex ipſarum eſu aſſerit: prætereа calidiorem eſſe, & multùm nutrire, non tamen plus carne Gallinæ. Pſellus quoque Anates excrementitias exiſtimat. Albertus minus duram, quàm Anſeris; ſed frigidam, & melancholicam ſtatuit, in hoc diſſidens, tum à veteribus, tum etiam à recentioribus: inter quos Platina, & Baptiſta Fiera non multùm quidem differre ab Anſerina credunt, ſed calidiorem eſſe. Fieræ carmina de utraque alite ſunt hæc.

Quomodo caſtigētur. Quo tempore, & quibus regionibus conueniant. Quomodo paratæ magis conueniunt.

> *Anſer, Anaſq; placent: ſi det Germania munus:*
> *Et validi es ſtomachi: niuē oluere lutum.*
> *Anſeribus magis ardet Anas. placet ala vtriuſque:*
> *Et cibus it voci prouidus, & Veneri*
> *Quiſquis honoratum primò eſt depaſtus ad hepar*
> *Hic Meſſalino doctior arte gulæ.*

Et alibi: ——————— *Præſtantior alis*
> *Eſt cibus. Hæ proſunt moribus, & Veneri.*

Iulius Alexandrinus ſimiliter Anatem Anſere calidiorem exiſtimat, qui hoc & alia de his carnibus præcepta commemorat, Nec diuerſa, inquiens, admodum Anatum ratio eſt, quàm Anſerum eſſe dixerimus. Calidor tantùm Anas: nec quemadmodum Anſerum, ita Anatum quoque altilium ſaginata iecora in pretio ſunt. Omnino autem Anſeribus Anas carne ſua commendatior, quanquam humentiore, domeſtica, feraq; vt ouillæ comparari poſſit, de humiditate: vel Columbarum autem caliditatem ſuperet, atque eſſe nobis pro medicamentoſo ſæpe alimento queat, quoties calore, humoreq; fouendos, aut corrigendam intemperiem ex aduerſo poſitam ſumemus: humor licet inde, ſuccuſq; excrementoſus valde, tanquam ex paluſtri aue futurus ſit. Cæterùm grauis quidem illa ſtomacho, nec quam facilè conficiat: at non vſqueadeo vt Anſerum: tum quæ exquiſitè confecta alimenti multum, attamen praui, excrementitijq; tribuat, quo vtcunque auctum corpus facilè pingueſcat. Pectoris tantùm, ac ceruicis in aue hac conſectandas eſſe partes, iubet facetiſſimus Poëta, ac reliqua coquo remittenda: nos nobis alas prætereà reſeruabimus. Eadem qua de Anſeribus ratione, video ventres quoque à quibuſdam expeti, ſaporis ſuauitatem commendantibus: & iecora priuatim ad fluxū vitio iecoris factum. Hactenus ille.[c] Alexander Benedictus, tēpore peſtis Anates damnat in cibo, & earū pullos, quos Galenus, inquit, in primis coarguit. Fracaſtorius eas lue venerea affectis prohibet: Michael Sauonarola eandem hanc carnem tradit faſtidium gignere, eligi autem iubet iuuenes. Futuras meliores ſi ante interfectionē inſufflentur: Itē ſi aſſentur, inunganturq; oleo, & aromatibus cōdiantur, vt zinzibere ruſticorum. Io. Bruyer. qui & ipſe ceu culinę magiſter noſtris tēporibus de re cibaria ſcripſit, pluribus, de Anatū carne

Iecora Anatum non ſunt in pretio vt Anſerum. Anas Anſeri præfertur. Quæ partes eligēdę. Iecur cui morbo conferat.

[c] Lib. de peſte.

verbis

verbis agit, & præsertim, quæ eligendæ, quæq́; in ipsis partes sint præferendæ docet. *Quæ*, inquit, *in vrbibus versantur, inutiliores cibis: viuunt enim spurcissimis, ac fœdissimis cibarijs, & animalium interaneis, quæ à culinis eijciuntur in vicos: cœnum item mirè deuorant. Nutriuntur ab ijs, qui præsunt diuersorijs, vt si quando hospitum affluat multitudo, in aliorum penuria Anates iugulent, & edendas illis proponant. Sed id gustatu discernere facilè poterunt, qui eruditiori sunt palato: quippe non habent eam saporis iucunditatem, quàm quæ libero cælo, aquisq́; fluentibus fruuntur.* Et paulò inferiùs. *Captas in volatu Accipitrum gratiores in cibis esse scio credi: dissecant enim eas Accipitrarij adhuc penè tepentes in frusta, quæ prunis torrentes suauissimè mandunt etiamnum aulæ proceres. Alioqui à coquis inassantur, & condimento, quod vocant atrum, irrigatas apponunt mensis. Pulli earum in non parua epularum gloria habentur. Allabrancuos aulici vocitant.* In Anate pectus, ceruicemq́; sapere Martialis docuit hoc carmine.

Anates in vrbibus altæ cur deteriores.

Anates quo in cibis præparanda.

Pullorum laus.

Tota tibi ponatur Anas, sed pectore tantùm,
Et ceruice sapit, cætera redde coquo.

Et sic alibi clunes, alibi armi, alibi ceruix, alibi iecur, alibi cerebella spectantur, pro hominum scilicet libidine gulæ deditorum: qui plerunque deterioribus partibus palmam in cibatu tribuunt. Caro Anatum dura est, maliq́; succi, & conficitur pertinaciter, vt aliorum ferè omnium palustrium auium. Quidam Germanus referente Ornithologo, scribit Germanos, qui demisso in colla auium suffocatarum sanguine non delectantur, vt Itali, & Hispani, Anatem ceruice sapere non iudicare. Brudus Lusitanus ventriculum Anatum plurimum nutrire credit. Tempus, quo esui idoneæ, Villanouanus credit esse autumnum, sed corporibus temperatis nunquam conuenire. Castor Durantes, hæc aut similia habet: Anas omnium auium domesticarum est calidissima. Eius alæ, iecurq́; admodum probantur; velociter enim nutriunt, & bonum succum generant, & paulò inferius: Hepar delicatissimum est, fluxus hepaticos sanat. Probantur etiam pectus, & ceruix. Difficulter carnes coquuntur. Crassum succum gignunt, & excrementitium: in eis qui calida sunt intemperie febrē incendunt, eosq; mirum in modum calfaciunt. Domesticis feræ minus sunt noxiæ, senibus iuniores, quæq; biduo prius enecatæ fuerint, quàm comedantur. Assæ autem sunt comedendæ herbis odoratis, & aromatibus conditæ. Longæuæ præ cæteris improbantur, quæq́; in vrbibus cœno, & immunditijs pascuntur. Omnium optimæ, quæ liberæ aëre aperto vagantur, prope flumina, tanquam palato gratissimæ, & melioris succi. Sale conditæ, decrepitæ, Iudæis relinquantur, quibus assiduè Anates in cibum veniunt, vt mirum non sit frequenter affectu melancholico corripi, & plumbeo colore deturpari. Vtilis est Anatum esus frigidis temporibus illis, qui ventriculo sunt calido, quiq́; in assiduis laboribus vitam degunt. Hæc ille. De Anatum præparatione in cibum, hæc apud [f] Apitium inuenias: *Gruem, vel Anatem lauabis, vel alioquin ornabis, & ollæ includes, adijcies aquam, salem, & anethum, dimidia coctura decoques, dum obduretur, leuabis, & iterum in cacabum mittes cum oleo, liquamine, fasciculo origani, & coriandri, prope cocturam defruti modicum addes, vt coloret. Teres piper, ligusticū, cuminum, coriandrum, laseris radicem, rutam, carenum, & mel diffundes, ius suum aceto temperabis, in cacabum rursum, vt calfiat, & exinanies, amylo obligabis, lanci impones, & ius perfundes.* Alia Gruis, vel Anatis, vel pulli præparatio. *In Grue, Anate, vel in pullo adhibe piper, cepam siccam, ligusticum, cuminum, apij semen, pruna, vel damuscena enucleata, mustum, acetum liquamen, defrutum, & oleum, & coques Gruem: quum coquis caput eius aquam non tangat, sed foris existat. Quum cocta fuerit, sauano calido, inuolues, Gruem, & caput eius cum neruis detrahe, sequetur, vt pulpæ, vel ossa remaneant, cum neruis enim manducari non potest.* Alia Gruis, vel Anatis præparatio. *Gruem, vel Anatem excipies, lauabis, ornabis, & in olla cum aqua, sale, & anetho dimidia coctura elixabis. Rapas quoque, vt expromi possint, leuabis de olla, & iterum lauabis, & in cacabo mittes Anatem cun oleo, liquamine, & in fasciculo porri, & coriandri rapam lotam, & minutatim concisam desuper mittes, facies, vt coquatur, modica coctura, indes defrutum, ut coloret. Ius tale parabis. Piper cuminū, coriandrum, laseris radicē, suffundes acetū, & ius suum exinanies super Anatem, vt ferueat: Quum ferbuerit, amylo obligabis, rapas superadijcies, piper asperges & appones.* Alia Gruis, vel Anatis præparatio. *In Gruem, vel Anatem elixam, ligusticum piper, cuminum, coriādrum siccum, mentā, origanum mittes, nucleos item, & careotam, liquamen, oleum, mel, sinapi, & vinum. Aliter. Gruem, vel Anatem assabis, de hoc iure perfundes teres piper ligusticum, origanum, liquamen, mel, aceti, & olei modicū, ferueat bene, indes amylum, & supra ius rotulas cucurbitæ elixæ, vel colocasiæ, vt bulliant, si sunt & vnguellæ, coques & iecinora pullorum in volutari, piper minutim asperges, & inferes.* Hæc omnia Apicius. Platina, qui alioqui has aues elixas comedi iubet; Anatem condimentis quibusdam farctam instar porcelli assari docet, cuius verba, quòd idem Anseri cōueniat, in eius historia à nobis fuere recitata. Ex Anatibus similiter pastilli parantur, vt è Gallinis, seu pul-

Anatum variæ præparationes.

[f] *De re cul. lib. 5. cap. 2.*

laſtris, vt in Gallina dictum eſt. De huius alitis ouis nonnulla quoque diximus, cùm de Anſerinis ouis loqueremur.

VSVS IN MEDICINA.

Ad tormina.

Carnis Anatinæ vires

Ad venenoſa medicamẽta, & viperæ morſum.

ANATEM viuam, boum, equorumq; & hominum tormina, applicatam ſanare, ipſam verò mori ſuprà diximus: quam quoque vim Marcellus eius carni, ſi in cibo detur torminoſis, tribuit. Auicenna hanc carnem obeſare, flatus frangere, & vocem clarificare ſcribit, coitum promouere, ac augere genituram. Quod ad medicamenta attinet, plurima tum ex adipe, tum ſanguine huius auis depromuntur: ſed ex hoc plura, qui contra omne venenum valere creditur. *Anatis*, inquit [a] Galenus (Νήσσης interpres non rectè tranſtulit Fulicæ) *ſanguis liquidus ex oleo potus, ſeruat à potu ueneno ſi medicamẽti, & à viperæ morſu liberat*. Idem alibi: *Sanguis aduerſatur omnibus venenoſis, & mortiferis animalium morſibus*. Hoc idem repetit Kiranides. Ad deleteria, lethaliavè bibendum dat Nicolaus Myrepſus, aitque eſſe mirabile medicamentum. In pluribus igitur antidotis miſcetur, Dioſcoride teſte, dum ait: *Sanguis Anſeris, Anatis, & hœdi vtiliſſimè in antidota miſcentur*. Vnde apud [b] Galenum leguntur aliquot diahæmaton inſcripta antidota, hoc eſt è ſanguinibus, quę Anatis ſanguinem, aliàs ſimpliciter, aliàs ſiccum, & de Anate recens occiſa collectum recipiunt; alia ſolum, alia inſuper Anſeris, hœdi, quædam & marinæ teſtudinis. Videri autem præferendum Anatis fœminę, Damocrates ibidem in cuiuſdam antidoti deſcriptione ſcribit. Panacia antidotus diahæmaton inſcripta inter Andromachi deſcriptiones pſeudopigrapha eſt, cũ ſanguinis nullius in ea mentio fiat, niſi mutilati ſint codices. In Antidotorum diahæmaton ex Aſclepiadis deſcriptione Anatis vtriuſque ſexus ſanguis, & pręterea hœdinus, ac Anſerinus miſcentur. Eodem in libro ab Andromacho ſcriptæ antidoti, altera Vrbani Indi eoſdem tres ſanguines accipit: altera incomparabilis dicta eoſdem, ſed Anatis fœmellæ, & inſuper teſtudinis marinæ. [c] Scribonius Largus alibi Antidotũ Marciani deſcribit, cui Anatis vtriuſque ſexus ſanguis, & Anſeris maſculi, hœdiq; & teſtudinis marinæ admiſcentur. Apud Marcellum recipitur ad Zopyrion medicamentum. Plinius priuatim Anatum Ponticarum ſanguinem aduerſus omnia mala medicamenta pollere tradit. Itaque & ſpiſſatum ſeruari, vinoq; dilui. Idem autor eſt, Mithridatis inuentum autumari, ſanguinem Anatum Ponticarum ammiſcere antidotis, quoniam veneno viuerent. Idem teſtatur [d] Aulus Gellius his verbis: *Anas Ponticus dicitur edundis vulgò venenis victitare. Scriptum etiam à Lenæo Gn. Pompei liberto, Mithridatem illum Ponti regem medicæ rei, & remediorum id genus ſolertem fuiſſe: ſolitumq; earum ſanguinem miſcere medicamentis, quæ digerendis venenis valent: cumq; ſanguinem uel potentiſſimũ eſſe in ea confectione. Ipſum autem regem talium medelarum vſu ab inteſtinis epularum inſidijs cauiſſe. Quin, & ſcientem quoque vltrò, & oſtentandi gratia venenum rapidum, & velox ſæpenumero hauiſſe, atque id tamen ſine noxa fuiſſe. Quamobrem poſteà cùm prælio populi Romani victus in vltima regni refugiſſet, & mori decreuiſſet, & venena vehementiſſima feſtinandæ necis gratia fruſtra expertus eſſet, ſuo ſe ipſe gladio tranſegit*. Hæc Gellius, quæ omnia hîc recitare viſum eſt, vt magis huius ſanguinis vires aduerſus venena eluceſcant, licet interim, regem illum alijs antidotis vſum eſſe nõ ignorẽ, illo celeberrimo præcipuè, cui ab ipſo nomen eſt inditum. Habet prætereà & alias vires: nam, teſte [e] Plinio, ſanguinem à cerebo profluentem ſiſtit infuſus. Idem ſanguinem Anatum, contuſis oculis laudat, ſi poſteà hyſſopo (fortè œſypo) & melle inungantur. Idem mox à remedio pro ijs, qui cibum non conficiunt, Anatum maſcularum ſanguinem affirmat ventrem ſiſtere. Meminit huius etiam Vrſinus, dum canit.

[a] *Euporiſt.* 2.143.

[b] *De antid. lib.* 2.

[c] *Cap.* 177.

Anatũ ponticarum sãguinem, & antidotis miſcere, cuius inuẽtum.

[d] *Noct. Attic. lib.* 17. *cap.* 16.

Sanguinẽ à cerebro profluentem quomodo ſiſtat.

[e] *Lib:* 10. *cap.* 6.

Ad contuſos oculos

Ad fluxum ventris.

Mulcet adeps neruos, & ſanguis viſcera ſiſtit.

Adipem, cuius modò incidit mẽtio, ſcribit Serapio, calidum eſſe, & ſubtilem, præſtareq; cuiuis alij adipi. *Non enim*, inquit, *vllum inueni, qui vel ſubtilior ſit vel emolliat, reſoluatuè magis*. Citat verò Galenum, apud quem nihil tale reperitur, quarè rectè meo iudicio, conijcit Ornithologus, interpretem Anatis adipem pro Anſerino ineptè reddidiſſe. Idem Serapio mordicationes interiores corporis, & dolores maximè ſedare aſſerit, quod quidem eſt de Anſerino à Galeno proditum. Idem tradit Auicenna, qui pariter huic adipi inter auium pinguia principatum tribuit; ſed Galenus hunc Anſerino aſſignat. Eodem Auicenna authore coloris claritatem conciliat: vnde quidam referente Ornithologo, ad ſplendorem faciei inducendum putamina ouorum trita, & ſemina melopeponum purgata pinguedine adipis excipiunt, illinuntq;. Brudus Luſitanus hunc adipem addit decoctioni pullaſtræ in febri, nimirum

Ad colorẽ conciliandum.

Ad humectandum.

rum humectandi gratia. Apud Nicolaum Myrepsum emplastro ad pleuritidem immiscetur. Cum alijs quoq; in Ansere exenterato assatur ad paralysin, vt dictum est in Ansere. Cũ rosaceo coctus sanguinem à cerebro profluentẽ sistit, teste [g] Plinio. Quomodo verò curetur, & reponatur tum hic, tum alij adipes, in Ansere diximus: Idem docetur in vulgatis Nicolai Præpositi codicibus his ferè verbis. *Animalium recens mactatorum adipes diligenter purga à pelliculis, & pone in olla noua figulina, quæ non supra dimidium impleatur. Hanc opertam in aliud vas calidissimum* (vel aqua feruida plenum secundum alios) *impone, & subinde id, quod liquatum fuerit in aliud vas defunde, donec nihil amplius liquetur, & colatum in loco frigido repone. Sunt qui reposituri modicum salis adijciant.* Fimum Anatis Arnoldus Villanouanus morsibus venenatis vtiliter imponi scribit, sicut etiam Columbinum. Iecur ad fluxum vitio iecoris factum suprà valere dictum est. Antidotus Ecloge dicta vtilis cœliacis, & sanguinem spuentibus apud Nicolaum Myrepsum inter cætera Anatis vuluam recipit.

Ad pleuritidem.
Ad sanguinem à cerebro profluentem.
[g] Lib. 30. cap. 6.
Præparandi modus.
Anatini fimi vis aduersus venena.

VSVS IN VARIIS.

PRÆTER iam commemoratum Anatum in cibo, & in medicina vsum, alij sunt, de quibus nunc: Chinenses quid admiratione dignum hisce auibus præstant, vt narrat Io. Gonzalez. Anatum, inquit, agmina adeo numerosa, vt viginti milia sæpe excedant, alunt, ad radicitùs herbas noxias, quæ orizæ, alijsue segetibus innascuntur, euellendas. Aues enim ita per sata vagantur, ac si rationis essent participes; & præterquam quod nullum inferunt damnum, herbas noxias ab innoxijs optimè secernere nouerunt, easq; tam accuratè, & diligenter radicitus euellunt, vt nihil æquè mirum videri possit. Sic fermè ille. Insolenter quoq; in Perù Anatibus exiccatis, & in puluerem redactis ad suffumigia vtuntur, vt testantur, qui Indiarum historias conscripsere. Apud nos notissimus est plumarum vsus, ad construendos lectos, quas molliores Anserinis, & minutiores, magisq; salubres statuit Augustinus Gallus. Quo pariter modo Io. Baptista Mantuanus Anatem mollem appellat:

Ceruical non mollis Anas, non plumeus Anser &c.

Antiquitùs in puerorum delicijs quoq; erant, sicuti Coturnices, Passeres, Columbæ, & huiusmodi aues: vt constat ex hoc à nobis aliquoties citato [a] Plauti:

Quasi patritijs pueris aut Monedulæ, aut Anates,
Aut Coturnices dantur, quibuscum lusitent.

Apud eundem Litanus seruus hero Argyrippo iubet, vt se Anaticulam vocitet, si pecuniam pro amica redimenda desiderat à se habere: *Dic igitur me tuam Anaticulam, Columbam, vel catellum, Hirundinem, Monedulam, Pitillum, Passerculum.*

Anatibus qua in re Chinenses vtantur.
Anatibus in suffumigijs vbi vtantur.
Anatinæ plumæ præstantia.
[a] In Capt.

HISTORICA.

BAPTISTA Campofulgosus dictorum, factorumq; memorabilium libro primo, narrat huiusmodi de Anate historiam: Anatis mentio, inquit, quæ facta est, in mentem redigit mihi de ea aue rem mirandam, quam ego scripturus non eram, quia parum fidei habitura videbatur, sed adeo nota est, vt falsæ rei suspicionem nullam accipiat. In ea Galliæ parte, quæ olim sub Venetorum, Morinorumq; nomine censebatur (nunc Britanniam dicunt) prope vrbem Redonensem oppidum est Monsfortis nomine, vbi Decembri mense cùm S. Nicolai solennia celebrantur à paruo lacu non longè ab oppido, ea hora, qua vel missa, vel vespertinæ orationes cantantur, Anas templum init cum tredecim pullis, quæ posteaquam aram circundedit, ad eum lacum regreditur, vno pullorum, quos secum veniens duxit, semper deficiente: neq; verò quo is se recipiat, intelligitur. Quod si quis, vt rei experimentum faciat, aut quia rei nullam fidem habeat, comprehendere, aut occidere tentauerit, confestim rabie corripitur, ac moritur, aut in grauem morbum subitò incidit. Hæc ille. Eiusdem quoq; admirabilis historiæ meminere Gaudentius Merula, & alij passim.

DE

DE ANATE DOMESTICA.
Cap. XXV.

SYNONYMA.

ANAS domeſtica, ſeu cicur, de qua priuatim nunc agimus, ſynonymia caret; nam cum adiectione domeſticæ apud omnes populos nominatur. Grecis quidem Νῆττα ὀικηρὸς, & Arato ματοίδιος, Italis Anitra domeſtica, Germanis Hauſsendt, Belgis Tamme Enduogel, Gallis Cane domeſtique, Hiſpanis Anade de calle. Attamen cum præter domeſticas noſtrates aliæ ex diuerſis orbis partibus perueniant eiuſdem generis ad nos, eiuſcemodi nomen patriæ ſuæ aſſumunt, vt Anates Indicæ, Cayrinæ, & Lybicæ, de quibus omnibus poſt noſtratum hiſtoriam, agemus.

DIFFERENTIÆ. FORMA, DESCRIPTIO.

ANAS domeſtica, inquit Albertus, & alba inuenitur, & cinerea, & compoſiti coloris ex vtriſque, vt etiam Anſer. Verùm quia, vt inquit Bellonius, nulla non regio Anates alat, quemadmodum & Anſeres, idcirco ſuperfluum fuerit hîc eam deſcribere. Hoc interim animaduertiſſe ſufficiat, inter marem, & fœminam hoc eſſe diſcriminis, quòd ille plumas in vropygio verſus caput ſurrectas, ſiue cirros malis appellare, habeat, vt ſecunda icon indicat. Prima verò effigies eſt Anaticuli, tres tantùm dies nati.

Anaticulus triduanus.

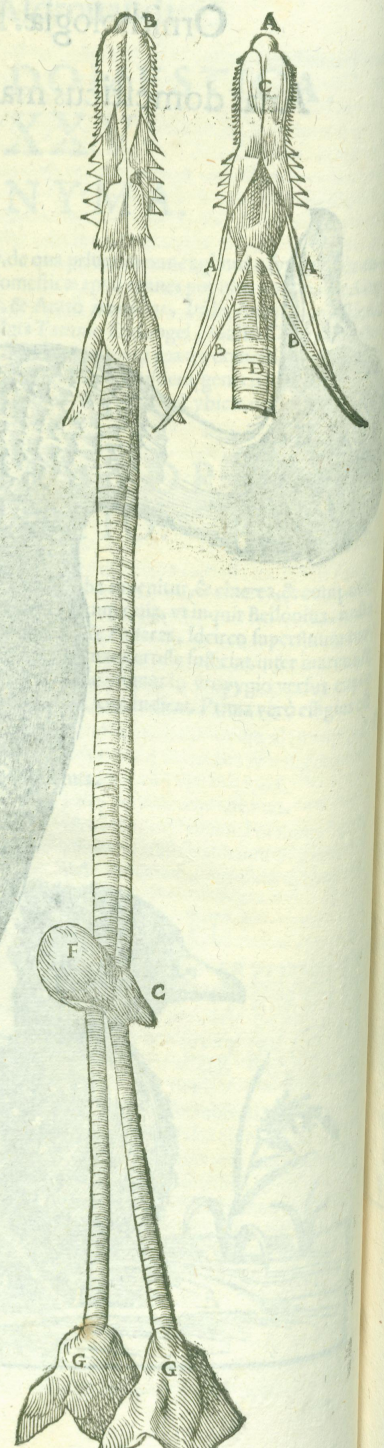

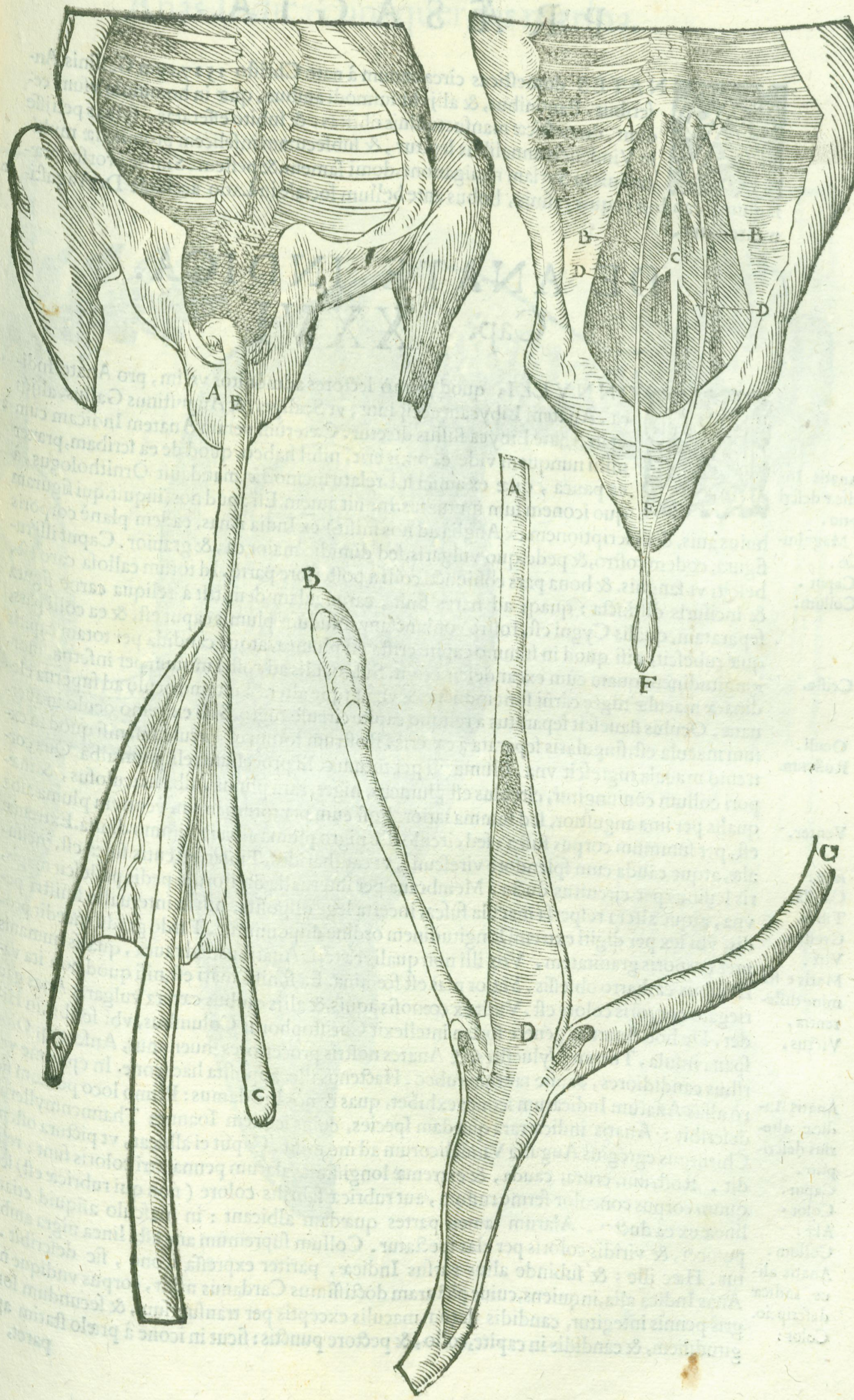
Anas domesticus mas cum arundine minima.

ANATOME.

VOCEM Anas cur tam acutam, atque magnam edat, tamq; diù sub aqua caput teneat cùm apud meipsum mirarer, eam dissecui, causam eius scrutaturus, haud dubio ex arteriæ asperæ figura, quam sanè diuersam esse ab alijs reperi. Quâ igitur bifariam diuaricatur in pulmones, vesicam quandam habet duram, cartilagineam, concauam, vbi maior apparet dextrorsum vergentem, eiusq; beneficio, quæ hactenus in ea stupebam, obire iudicaui. Prima igitur figura, cuius principium notatur litera A. ostendit totam linguam internam cum musculis eandem mouentibus, & ossibus hyoidæis. C. vniuersam linguam ostendit. A A. musculos mouentes laryngem. BB. ossa hyoidæa. D. asperam arteriam. Secunda figura, cuius principium est B. ostendit vniuersam linguam coniunctam cum tota aspera arteria, in qua C. & F. indicant vesiculam arteriæ diuaricationi appositam. G. verò, & G. pulmones. Duæ aliæ, quæ subsequuntur figurę ad vasorum spermaticorum, & intestini anatomen pertinent. In priori AA. testiculos denotant, BB. vasa seminalia, C. venamcauam DD. huius ramos vasis spermaticis insertos. E. vasorum coitionem. In secunda figura A. vropygium ostendit. B. intestinum rectum C C. duplex intestinum cœcum, quas Aristoteles appendices vocat. Tertia figura intestinum Gallinæ repræsentat, quam hîc exhibere fuit necessum, quòd eidem tabulæ fuisset insculpta. A. intestinum Gallinæ rectum demonstrat, B. C. vtriusque cœci extremos fines. D. cœcum superiori parte obturatum. E idem ab inferiore parte apertum foramine quo fæces ex intestino recto regurgitent.

A
B
C
D
E
F
G

PRÆSAGIA.

ANATES domeſticas circa annum à nato Chriſto 1527. cum Gallinis, Anſeribus, Pauonibus, & alijs huiuſmodi auibus, quæ in hominum vſum cedunt, domeſticæ manſuetudinis oblitas, & ſubito efferatas, ſyluas petijſſe in Vindelicis annalibus legitur, & ſubſecutam infelicem promiſcuæ multitudinis in Syriam nauigatione, domi famem, & peſtem. Simile prorſus præſagium à canibus, equis, aſinis, bobus ante bellum ſociale in Latio accidiſſe D. Auguſtinus teſtatur.

DE ANATE INDICA.
Cap. XXVI.

Anatis Indicæ deſcriptio. Magnitudo. Caput. Collum. Criſta. Oculi. Roſtrum. Venter. Alæ. Cauda. Tibiæ. Greſſus. Vox. Maris e fœminę differentia. Victus.

NONNVLLI, quod primò lectores admonitos velim, pro Anate Indica, Anatem Libycam accipiunt, vt Scaliger, & Auguſtinus Gallus, alijq; vt in Anate Libyca fuſiùs dicetur. Cæterùm veram Anatem Indicam cùm mihi nunquam videre contigerit, nihil habeo, quod de ea ſcribam, præter ea pauca, quæ ex amici ſui relatu memoriæ mandauit Ornithologus, à quo iconem ſum mutuatus. Inquit autem. Eſt apud nos (inquit, qui figuram huius auis, & deſcriptionem ex Anglia ad nos miſit) ex India Anas, eadem planè corporis figura, eodem roſtro, & pede, quo vulgaris, ſed dimidio maior ea, & grauior. Caput illi rubeſcit, vt ſanguis. & bona pars coniuncti colli à poſteriore parte. Id totum calloſa caro eſt, & inciſuris diſtincta: quaq; ad nares finit, carunculam demittit à reliqua carne figura ſeparatam, qualis Cygni eſt, roſtro coniunctam. Nudum plumis caput eſt, & ea colli pars, quæ rubeſcit, niſi quod in ſummo capite criſta eſt plumea, atque candida per totam capitis longitudinem; quam cùm excandeſcit, erigit. Sub oculis ad roſtri initium per inferna, inordinatæ maculæ nigrę carni ſunt inductæ, & vna, atque altera à ſummo oculo ad ſuperna eleuatæ. Oculus flaueſcit ſeparatus à reliquo capite circulo nigro. Sub extremo oculo in auerſum macula eſt, ſingularis ſeparata à cæteris. Roſtrum totum eſt cæruleum, niſi quod in extremo macula nigreſcit vna. Pluma illi per totum colli proceſſum reliquum alba. Qua corpori collum coniungitur, circulus eſt plumeus, niger, rara pluma, alba maculoſus, & inæqualis per ima anguſtior, ſed ſumma latior. Poſt eum per totum imum ventrem pluma alba eſt, per ſummum corpus fuſca: ſed circulo illo nigro pluma alba in ſummo diuiſa. Extremæ alæ, atque cauda cum ſplendore vireſcunt, vt cantharides. Tibiarum cutis fuſca eſt, inciſuris leuibus per circuitus ducta. Membrana per interualla digitorum pedis palleſcit magis, vna, atque altera reſperſa macula fuſca, incerta lege diſpoſita, niſi in interuallo ſiniſtri pedis, vbi ſex per digiti extremi longitudinem ordine diſponuntur. Tardo gradu incedit propter corporis grauitatem. Vox illi non qualis cæteris Anatibus, ſed rauca, qualis humanis faucibus catharro obſeſſis. Maior mas eſt fœmina. Ea ſimilis mari eſt, niſi quod non ita variegato corporis colore eſt. Viuit ex cœnoſis aquis, & alijs quibus cætera vulgaris Anas gaudet. De hoc Anatum genere forſan intellexit Chriſtophorus Columbus, vbi ſcribit, in Hiſpana inſula, Turtures ſylueſtres, & Anates noſtris proceriores inuenimus, Anſereſq; Oloribus candidiores, capite tantùm rubeo. Hactenus ille: appoſita hac icone. In epitome verò alias Anatum Indicarum icones exhibet, quas & nos hîc damus: Primo loco poſitam ſic deſcribit: Anatis indicæ rara quædam ſpecies, cuius iconem Ioannes Thannenmyllerus Chirurgus egregius Auguſta Vindelicorum ad me miſit. Caput ei albicat, vt pictura oſtendit. Roſtrum, crura, cauda, & extremæ longiſſimæ alarum pennæ atri coloris ſunt; reliquum corpus concolor fermè ruffum, aut rubricæ fabrilis colore (non qui rubricæ eſt) ſed lineæ ex ea ductæ. Alarum tamen partes quædam albicant: in maſculo aliquid etiam punicei, & viridis coloris per alas ſpectatur. Collum ſupremum anguſta linea nigra ambitur. Hæc ille; & ſubinde aliùs rurſus Indicæ, pariter expreſſa icone, ſic deſcribit. Anas Indica alia, inquiens, cuius picturam doctiſſimus Cardanus miſit, corpus vndique nigris pennis integitur, candidis alarum maculis exceptis per tranſuerſum, & ſecundum longitudinem, & candidis in capite, collo, & pectore punctis: ſicut in icone à prælo ſtatim apparet,

Anatis Indicæ alterius deſcriptio. Caput. Color. Alæ. Collum. Anatis alius Indicæ deſcriptio. Color:

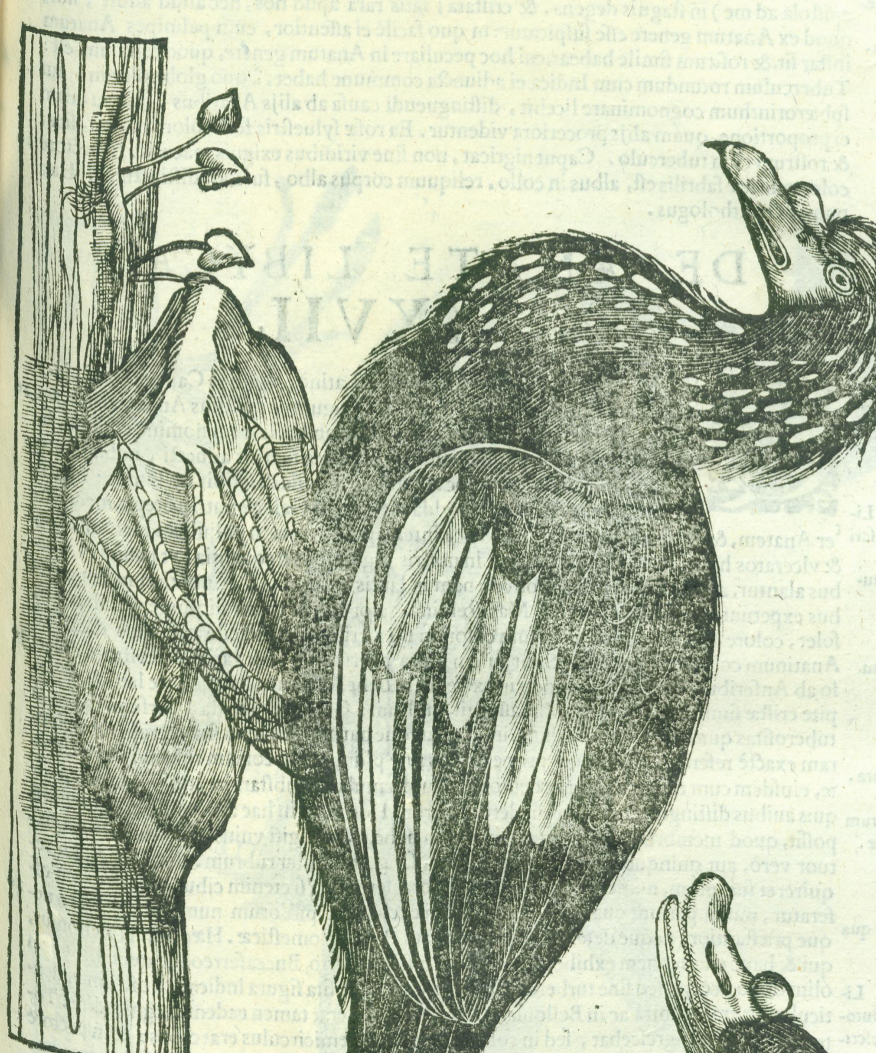
Anas Indica cum quercus marina.

Anas Indica alia.

Anas Indica tertia, & quarta, cuius caput tantum exprimitur.

paret, nullis à pictore coloribus inductis. Sed crurum, & roſtri poſterior pars cum tuberculo illo rubro egregiè rubent. Anatis iam deſcriptæ figuram integram poſui: alterius verò, quam Rondeletius miſit, caput duntaxat cum collo expreſſi: Maritima eſt (inquit ille in epiſtola ad me) in ſtagnis degens, & criſtata; ſatis rara apud nos, nec aliud addit, niſi, quod ex Anatum genere eſſe ſuſpicatur: in quo facilè ei aſſentior, cùm palmipes Anatum inſtar ſit, & roſtrum ſimile habeat, cui hoc peculiare in Anatum genere, quod reſimum eſt: Tuberculum rotundum cum Indica ei adiuncta commune habet, à quo globiroſtram, aut ſphærorinthum cognominare licebit, diſtinguendi cauſa ab alijs Anatibus. Crura etiam ei proportione, quàm alijs proceriora videntur. Ea roſæ ſylueſtris ferè colore rubent, ſicut & roſtrum cum tuberculo. Caput nigricat, non ſine viridibus exiguis maculis. In pectore color rubricæ fabrilis eſt, albus in collo, reliquum corpus albo, fuſcoq; diſtinctum. Hæc omnia Ornithologus.

Anatis maritimæ deſcriptio. Roſtrum. Crura. Caput. Pectus. Collum. Color.

DE ANATE LIBYCA. Cap. XXVII.

QVAM Bellonius Anatem Libycam Latinè, Gallicè Cane de la Guinee appellat, eam multi, vt Scaliger, & Auguſtinus Gallus Anatem Indicam vocant. Aues enim exoticæ nobis ſæpe ſub Indicarum nomine veniunt, ſicut Gallopauones, qui etiamſi ex Aphrica fuerint aducti, nobis tamen Galli Indici dicuntur. Hoc Anatum genus ſic deſcribit Bellonius: Paucis ab hinc annis Anatum quoddam genus in Gallia enutriri cœpit, media inter Anatem, & Anſerem magnitudine, voce interrupta, tanquam pulmones malè affectos, & vlceratos haberet. Iam tanta illarum in noſtris regionibns frequentia, vt paſſim in vrbibus alantur, ac publicè venales proſtent: nam in lautis conuiuijs, & nuptiarum apparatibus expetuntur. Crura ei breuia Mas fœmina maior eſt, & vt in reliquis ferè auibus fieri ſolet, colore diuerſo, adeo vt certum colorem illi aſcribere ſit difficile, niſi quis dicat, ad Anatinum colorem accedere. Sunt autem nigræ plærunque, aut variæ. Roſtrum diuerſo ab Anſeribus, & Anatibus modo in extremo habent aduncum, breueq; & latum. In capite criſtæ ſimile quid coloris rubri aſſurgit, multum à Gallinacea criſta diuerſum. Eſt enim tuberoſitas quædam, ſeu eminentia inter vtrunque narium foramen ſita, ceraſi rubri figuram exactè referens. Tempora prope oculos ſine plumis cute corium rubrum præſeferente, eiuſdem cum tuberculo ſupra oculos ceraſum æmulante ſubſtantiæ, quibus notis à reliquis auibus diſtingui, & notum euadere arbitror. Hoc verò in hac aue valde mirum videri poſſit, quod membrum genitale tam magnum habeat, vt digiti vnius craſſitudinem, quatuor verò, aut quinque longitudinem æquet, ſanguinis inſtar rubrum. Niſi magnum requireret ſumptum, numeroſiores, quàm ſolent, alerentur: ſi etenim cibus ad ſatietatem offeratur, multa pariunt oua, & magnum breui excludunt pullorum numerum. Caro neque præſtantior, neque deterior eſt Anſeris, aut Anatis domeſticæ. Hæc omnia Bellonius, qui & hanc eius iconem exhibet. Ego à perilluſtri Alberto Buccaferreo Anatem Libycam olim dono accepi, ſed ſine turberculo in capite, vt appoſita figura indicat. Roſtrum ei denticulatum erat, contrà ac in Belloniana icone apparet: erat tamen eadem magnitudine. Toto ferè corpore nigreſcebat, ſed in collo iuxta pectus ſemicirculus erat albus: & in pectore quaſdam plumas candicantes nigris admixtas habebat. Scaliger, vt iam fuit annotatum, has Anates Indicas nominat; cuius viri verba ad hanc hiſtoriam ſpectantia hîc libenter aſcribo. *Quod ex albumine*, inquit, *fiat corpus, certo patet exemplo naturæ. Quippe Anatum Indicarum oua ſi ad ſolem diſpicias, deprehendas in ſummo eandem nigredinem, quæ eſt in earum roſtris. Hoc auium genus, qua parte oculi ambiuntur, cutem habent & pennis nudam, & rubicundam eodem ſanè modo, quo & Indicus pullus, ſicut & criſtam carneam: cæterùm neque tam rectam, & quam nunquam demittit illius more. Illud mirum, atque huic peculiare ſpeciei, quod nullam emittit vocem, cùm tamen & pulmones habeat, & Arteriam. Hæ potius fuerint Meleagrides ſi conſideretur locus. Oua tamen vnicoloria ſunt, nullis interpuncta notis: tota fuſca ſuperficies: figura pene rotunda.* Hæc Scaliger, qui ni fallor, tuberculum illud ceraſum imitans criſtam vocat, & voce carere ſcribit, quia raro vocem edat, eamq; exiguam, & raucam. Auguſtinus Gallus eiuſcemodi Anates quoque educari ſcribit expedire: nam ſunt, inquit, noſtratibus maiores, nec vnquam vociferantur, vt illæ facere conſueuerunt. Sed pauciora pariunt, oua,

Cane de la Guinee. Anatis Libycę deſcriptio. Magnitudo. Crura. Color. Roſtrum. Criſta. Tempora. Membrum genitale. Carnis qualitas. Anatis Libycæ autoris deſcriptio. Roſtrum. Magnitudo. Color. Oua.

Anas Lybica Bellonij cum gramine aquatico ſpicato.

Anas Libyca alia quam D. Albertus Boccaferreus Bonon. donauit.

oua, & pulli difficillimè educantur, fœminæq; in hoc genere nonnisi secundo anno pariunt, quòd seriùs nostratibus libidine tententur. pulli earum hoc educantur modo. Primis quindecim diebus micæ panis exhibeantur, apposita aqua in vasculis copiosa, vbi se proluant, lauentq;. Deinde pani furfures licebit admiscere, ipsosq; ad lacum, fluuiumúe deducere, vt herbis, alijsq; naturæ suæ cibis familiaribus vesci queant. Si quis numerosum illarum gregem alere volet, duas nostrates singulis maribus Indicis destinet: nam sic magnum ouorum numerum parient, quiq; ex eis excludentur pulli, satis amplo erunt corpore, sed parentibus dissimiles; mediamq; quandam sortiti naturam, faciliùs, quàm Indici educabuntur, nec vt nostrates importunis clamoribus erunt molesti. Cæterùm hoc modo geniti pulli nullam posteà sobolem procreabunt, vt alia quoque animalia, quæ ex diuersis generibus nascuntur. Exemplo sunto muli. Hæc ille, quem de Anatibus Libycis intelligere manifestum est, non de Indicis propriè dictis, quæ in nostris regionibus non aluntur, nec fortè vnquam huc aduectæ fuerint.

Partus. Educatio pullorum. Quomodo numerosas habere possimus.

DE ANATE CAIRINA.
Cap. XXVIII.

ANATES pumilæ quędam ex Cairo deferuntur, & in quibusdam Europę regionibus ali cœpere. Ego cùm ad manus meas aliquando peruenissent, marem, & fœminam depinxi, & sic breuiter descripsi. Nostrates corporis magnitudine excedunt: mas quoque in hoc genere fœmella maior est. Rostrum ei, qua capiti coniungitur, valde crassum, & tuberosum. Hinc vsque ad finem continuè angustius euadit, donec velut in hamum acutum, & curuum desinat: colore nigricat, nisi prope finem, vbi maculam habet rubram, satis amplam, & in principio alteram exiguam eiusdem coloris, sed magis diluti. Caput atrum, & cirratum: guttur statim sub rostro punctulis subcandidis interstinguebatur. Oculos flauos multę venulæ sanguineę percurrebant. Totum ferè corpus etiam atrum erat: plumę dorsi in principio, & medio etiam nigrę, in fine virides, vel saltem ex nigro virescebant. In alis quoque, & in cauda pennas aliquot virescentes cernere erat: item vnam, aut alteram candidam, quę ceu maculam albam efformabat. Crura valde robusta, sed breuia, ad colorem castaneę proximè accedebant, sicut etiam pedes. Fęmina mare minor erat, & rostro minus tuberoso, & qua capiti connectitur, linea partim alba, partim rubra satis lata distinguebatur. Pręterea macula illa, quam in maris rostro rubram esse diximus, in hac erat cinerei coloris, cui nonnihil rubri sit admixtum. Cętero ex nigro ad cinereum tendebat, si duas maculas subcandidas demas, quę in medio rostro ad inuicem conuersę litteram C singulę per se efformabant: Nullos cirros in capite atro obtinebat: Pectus eiusdem quoque coloris, punctis candidis distinguebatur. Dorsum vt in mare: sed alę multò magis, quàm in illo virescebant, quę etiam duabus maculis albis notabantur. In reliquis parum, aut nihil à mare differebat.

Anatis Cairini maris descriptio. Magnitudo. Rostrum. Caput. Guttur. Oculi. Color. Dorsum. Alę. Cauda. Crura. Pedes. Fœminę descriptio. Caput. Dorsum. Alæ.

Anas Cairina mas cum myriophyllo equiſetifolio paluſtri.

Anas Cairina fœmina cum potamogeto.

DE ANATE FERA IN GENERE. Cap. XXIX.

SYNONYMA.

ANATES feras siue syluestres, siue immansuetas, quæ nempe liberè vagantur, Aratus Νήσσας ἀγριάδας vocat, Scholiastes ἀγρίας, & ἀνημέρους Νήσσας: interpretatur autem aues marinas, quæ in insulis degant, ac si Νῆσσαι ἀπὸ τῶν νήσων, idest, ab insulis dictæ videri possint: Cæterùm in sequentibus etiam νησσαίους ὄρνιθας nominat Aratus, non quidem insulares aues (sic enim per σ simplex scribi oporteret) sed Anatini generis, hoc est, Νησσώδεις, vt sit adiectiuum à Νῆσσα. Italis Anitra saluatica, Gallis Cane sauuage, Hispanis Anade siluestre dicitur, Germanis Vvilde enten, Belgis vvilde eende oft endt voghel. Atque ita cæteræ gentes quoque omnes sua quæque dialecto, syluestrium differentia adiecta nominant. Hollandis tamen audio etiam simpliciter dici een vogel, hoc est, auem.

GENERA. DIFFERENTIÆ.

Anatũ plures differẽtiæ.

ANATVM syluestrium plures sunt differentiç, quas diligentissimè scrutatus est quidam Germanus, sed Mergos etiam his annumerans: cuius opera in ipsis recensendis libenter vtemur. Differunt autem coloribus, qui speciatim deinceps explicabuntur in singulis. Magnitudine, grauitate, leuitate, partium singularum diuersitate, vt rostro, capite, alis, pedibus, cauda. Idem præter has, etiam alias differentias recenset: Nam Anates, inquit, differunt inter se vocibus, vt Fistularis, Strepera, Raucedula, Cercia, Muscaria. Item volatu, nam aliæ in sublime feruntur tardiùs, aliæ celeriùs. Cæterùm si quis Anatum syluestrium, aut Anatini generis auium specialia nomina desideret, hîc nos ea prius recensebimus, quæ apud veteres Græcos, aut Latinos extant, deinde etiam, quæ vel à recentioribus, cùm Latina non haberent, sunt efficta. Ornithologus ad Anates refert Boschades, Phaschades, Querquedulas, Glaucium, Penelopen, Brenthum. Atq; hæc nomina apud veteres leguntur: item Anatem Circiam, Amarellam, Puffinum Anglicum, Anatem torquatam maiorem, & minorem, Anatem fuscam, vel mediam, Anatem muscariam, Anatem fuligulam, Anatem cirratam, Anatem fistularem, Streperam, Caudacutam, Quadrupedem, longirostram, mustelarem, Raucedulam, & alticruram, & Germanorum Krautenten, idest, herbiuoras, & quæ eadem lingua dicuntur Mooren, vel Murenten. Item Trybuogel, & Katzle. Item Anates quasdam Germaniæ inferioris, & maritimas, Meancam, Telam, & Slub Anate fera minores. Ad eandem quoq; referri posse videtur Pica illa marina, cuius meminit idem Ornithologus in paralipomenis. Aliquot quoq; genera recenset Bellonius. Apud Indos tradit Gonzalez Ouiedus toto corpore atras, & alias quoq; aues ibi esse aterrimas, sed Turdis minores, omnes alias volucres alarum velocitate superantes. Semper enim prope aquam volitare, ita vt eam quasi contingere videantur, aliquandoq; aquis sese immergere: reperiri in omnibus illius oræ regionibus: pedes Anserinos habere, aut Anatinos, ideoq; Anaticulas nominari. Contra [a] Petrus Martyr albissimas, capite rubeo, & nostratibus maiores in insula Ioanna, reperiri scribit: Aliud iterum genus Augerius in Ancyra, quod non immeritò quis in cornicines retulerit: voce eni m cornuum sonitum imitari, qualia inflare solent per dispositos equos iter facientium duces. Esse inermem quidem, sed audacem, & strenuam, adeo vt etiam malos dæmones terrere Turcis persuasum sit, libertatisq; amantissimam, ita vt per totum etsi triennium in corte nutritam, si occasio detur, libertatem saginæ anteponat, sedesq; natales repetat. Quæ pauca dehisce postremis auibus hîc annotasse volui, de alijs, quarum tantùm nomina sunt recitata, suo loco agemus.

Aues Anatini generis apud indos velocissimæ.

[a] *De reb. Ocean. li. 1.*

Anates albissimç capite rubeo vbi.

Anates Cornicines.

FOR-

FORMA. DESCRIPTIO.

PAVCA hîc de Anatum ferarum descriptione generatim commemorabo: nam quæ singulis speciebus sit peculiaris forma, suo loco dicetur posteà. *Anatum syluestrium*, inquit Albertus, *apud nos multæ differentiæ sunt, sed omnes conueniunt rostri, ac pedum figura. Rostrum omnibus latum, serratile, non nimis longum. & valde apertum* (patulum) *ad cribrandum lutum. Pedes ruffi, digiti membranis iuncti ad natandum apti*. Sed non omnes hæ notæ in omnibus reperiuntur. Germanus ille, qui diligentiùs has aues obseruauit Anates, inquit, omnes palmipedes sunt, & latirostræ, exceptis generibus tribus, quæ palmipedes quidem sunt, sed rostra acuta habent. Latirostris omnibus in extremitate corneus quasi vnguis est, quo cibos apprehendunt. Dentium loco circa rostrum striæ asperiusculæ. Membranæ pedum in extremo omnibus serratæ. Et rursus: Caudis æquales sunt, præter eam, quæ ab acuta cauda nomen traxit. Sed neq; hę notę, quas tradit ille, in omnibus perpetuò obseruantur, si quis diligenter animaduertat. Amplius illa tria genera, quæ rostra acuta habere narrat, Mergis potiùs sunt accensenda, quàm Anatibus.

Rostrum.

Pedes.

LOCVS. MIGRATIO. VOLATVS.

HELVETIAM plurimis aquaticarum auium, & Anatum generibus abundare tradit Ornithologus propter lacuum, & fluuiorum copiam, sicuti quoque Galliam constat; & priuatim Anatum syluestrium [a] Io. Bruierinus fœcundissimam esse testatur, quia tot amnibus, tot riuis, riuulis, totq; paludibus, aquisq; stagnantibus, quæ cibos hybernos adiuuant, irrigetur. *In Septemtrionalibus aquis*, inquit [b] Olaus Magnus, *tanta Anatum copia est, vt ferè cunctas aquas cooperire videantur. Non enim eas aucupes exturbant, nisi raro: quia Anatum carnes frigidæ sunt* (atqui ab alijs calidæ statuuntur) *& crassi nutrimenti: imò veriùs, quia longè meliores ex syluestri venatione, quàm aquatica habent carnes*. In Italiæ quoq; pluribus locis frequens est earum numerus, maximè in Ferrariensi, Rauennati, & Mantuano agro, vbi nimirum loca sunt aquosa, amnes, lacusq; qualia amare ex Aristotele & alijs fuit annotatum. Tradit autem [c] Olaus Magnus in Septemtrionalibus regionibus nonnisi in aquis tepidis morari, *quarum*, inquit, *subterraneæ venæ calidam, quasi sulphuream exhalationem continuè subministrant. Ne tamen glacie constringantur aquæ huiusmodi naturæ instinctu circulariter, & obliquè natantes eas aquas seruant apertas, tantumq; vociferantur, vt ad magnam viarum distantiam inde audiantur. Cùm verò vehementia frigoris fuerint superatæ, in sublime se eleuant, vastum mare velut vnicum præsidium pro securissima statione petentes*. Hęc ille. Cęterùm cùm is à frigoribus compulsas vastum mare petere scribat, videndum nunquid aues migratoriæ sint dicendæ. Hoc enim alij aiunt, alij negant. Demetrius Constantinopolitanus eas quotannis discedere asserit, Kiranides addit, cum Anseribus feris, & Ciconijs, alijsq; auibus migrare in Lyciam, atque illic circa Xantum fluuium aduersus Coruos, Cornices, Vultures, aliasque carniuoras aues pugnare, vt aliàs recitauimus. Ornithologus affirmat in Heluetia Anatum ferarum, & Mergorum genera hyeme tantùm reperiri: quas tamen in Italia, vt Ferrariæ, & Venetijs æstate etiam, & autumno se vidisse commemorat. Contra [d] Io. Bruyerinus non mutare sedem asserit. Sed morantur, inquit, apud nos, in palustrium aquarum iuncis nidificantes, & fœtus educantes. Idem quoque alij affirmant. Cęterùm Germanus ille hanc controuersiam optimè dirimere mihi videtur, dum inquit: Hyemis tempore, aut in ripis fluuiorum, aut piscinarum aggeribus, aut paludum frutetis latere, aut syluarum propinquitates, hortorumúe vicina pręsidia petere deprehensum est: aliqui migrare eas persuasi sunt: quasi diceret, eò quòd lateant in commemoratis locis, ideo aliquos eas migrare sibi persuadere. Ego item aues migratorias suapte natura esse non puto: nam in nostris regionibus omni tempore conspiciuntur, sed si frigoris, aut caloris intolerabili vehementia, aut alio quopiam graui incommodo premantur, meliora, ac vtiliora sibi loca quęrere, vti etiam ex hisce Georgij Agricolę verbis elicitur: *Aquatiles volucres*, inquit, *temporibus hybernis se conferunt*

Anatum ferarum vbi copia.

[a] *De re cib. lib. 15. ca. 3.*

[b] *Hist. Sept. lib. 19. c. 6.*

[c] *Ibidem.*

[d] *De re cib. lib. 15. c. 3.*

Aues migratorię non sunt.

runt ad lacus, & fluuios in Auſtri partibus ſitos, qui frigore non congelant: aut ad aliquam fluminum partem, cui aqua non conglaciat, vt Ardeolæ, Mergi, Anates immanſuetæ, Querquedulæ, &c. Ornithologus pariter idem confirmare videtur, dum ait: Anates feræ noſtri lacus noctù ſæpe tranſuolant ad vicinum fluuium Silum, tanquam tutiores illic à vulpibus, & lupis, futuræ, vt audio. Quod modò ad volatum attinet, conſtat, gregatim volare, & rarò ſolas inueniri. [e] Plinius, Anates ſolas, quæq; ſunt eiuſdem generis in ſublime protinus ſeſe tollere ait, atq; è ueſtigio cælum petere, & hoc etiam ex aqua. Itaque in foueas, quibus feras venamur, delapſas ſolas euadere. Apud [f] Nonium Anates Varro quaſſagipennas appellat, quòd veluti quaſſis pennis volent. Verba ſunt. *Neque quaſſagipennas Anates, tremipedas, buxeis roſtris, pecudes paluſtres nocte nigra ad lumina lampadis ſequens.*

Gregatim volant.

[e] Lib. 10. cap. 38.

[f] In pecudes.

Anates cur quaſſagipẽnæ dictæ.

AVCVPIVM.

Anates pluribus modis capiuntur. Canibus. Accipitre. Falcone. Viſco.

PLVRIBVS ſanè modis Anates capi conſueuerunt; ſæpiſſimè autem canibus, quos idcirco aquaticos dicunt. Item Accipitris, & Falconis opera, vt in illarum auium hiſtorijs docuimus. Quomodo autem viſco, docet Creſcentienſis. *Anates*, inquit, *cæteræq; aues aquaticæ etiam viſco capiantur, cùm viſco inuoluitur funis longus ex paueris* (tipha) *quibus ſcor a fiunt*) locus videtur corruptus legendum Storię vel melius ſtoreæ) *compoſitus, & præcipue ſerò in lacu, vel alibi, vbi aues iſtæ ſæpius morari conſueuerunt. Nam aues per aquam natantes noctu incidunt in funem ſuper aquam extenſum, & capiuntur, & poſtridiæ captæ inueniuntur. Sed oportet, hunc viſcum ita eſſe temperatum, vt aqua non corrumpatur.* Hęc ille. Viſci huiuſmodi, quod ſcilicet aqua non corrũpatur, meminit Braſauolus. Scribit enim, viſcum quoddã eſſe aquæ aptum, arte paratum, ex melle videlicet, aut oleo nucum, aut oleo oliuarum, quo vtuntur aucupes ad irretiendas aues tempore pluuio, vel etiam ad piſces ipſos capiendos. Cæterùm modus hic capiendarum Anatum viſco minus eſt in vſu. Vſitatius verò eſt has aues retibus capere, diuerſaq; retium genera ad hoc fuere excogitata. Idem [a] Petrus Creſcentienſis docet quomodo Anatum ſylueſtrium ſæpe ingens copia à cicuribus allecta hoc aucupij genere irretiatur, ita vt vna hora mille quandoq; capiantur pantheræ dicti retis opera. *Aues*, inquit, *cum retibus pluribus capiuntur modis: & vno quidem modo capiuntur ad pantheram qua capiuntur Annates* (Anates) *& modus quidem eſt, vt iuxta aliquam paludem facias foueam circa ſedecim, vel vigintiquinque brachia longam, & circa decem, vel duodecim brachia latam, vel maiorem, ſi volueris, tantùm concauam, quod circa vnam ſpannam aqua habeat, & ſit à duobus capitibus longis acuta in vno angulo, ſic quidem foſſatus, & in alio aliquantulum longa ſic caſella circa foueam. Sint vndique ſpacia plana, quanta eſt retium latitudo, deinde fiat ſepis circunquaque, ne lupi, aut vulpes, nec aliqua animalia nociua intrare poſſint: & aues in eo loco exiſtentes fugare. In prædicta fouea ita duodecim, vel ſedecim Annates domeſticæ die noctuq; morentur in hyeme, & milica in bona quantitate proyciatur in aquam propter domeſticas, & ſylueſtres, ſintq; domeſticæ ſylueſtribus ſimiles in colore pennarum. Circa foueas, iuxta ripas figantur pali quatuor perticarum, quæ rete eleuent, & pali retiarum figantur circa ſpacia prænarrata, & ſuper ipſam cordam paruorum palorum totum colligatur rete, & tam ipſum, quàm ſtangiæ, ſiue baculi, qui rete leuant, & coperiant optimè, ſintq; retia duo magna in vtroque capite coniuncta, vel poſita ſint retia, vt aroli coniungunt, quæ quidem coopertorium vocant, quæ cùm eleuantur ſimul in altum, coniungantur ad modum culminis domus paleatæ. Et modus quidem eleuandi cas eſt, quod iuxta caſellam eſt furca cum pertica, in cuius capite ſubtili eſt retiarum funis annexus: in groſſo verò eſt ciſta fortis, & magna ex terra repleta, quæ ſuo pondere cùm volueris, ad modum quaſi machinæ rete eleuabit. Huc confluet multitudo Annatarum in nocte per aëra volitantium, cùm domeſticæ vociferabunt. Cùmq; in multa quantitate deſcendent, retia eleuabis, & cum pertica percutiendo leuiter retia, omnes ſylueſtres in cucullum retis, quod eſt in ſupradicto foſſato extenſum expelles. Et domeſticæ, quæ non timent, remanebunt in pantheria, deinde aperies caput cuculli, & facilè cum dentibus Anates in capite occides, ſic quod vna hora mille quandoque capiuntur.* Idem [b] alibi alium modum capiendi Anates docet his verbis: *Item eſt aliud ingenium capiendi Annates iuxta aquam, vbi ſabulum eſt, & eſt rete ſimile prædicto* (reti, quo ſupra ſcripſerat capi Anſeres, & Sternas) *Sed eſt parum, & ſatis ſpiſſum, & eodem modo tenditur, & ſabulo cooperitur, & locus cuſtoditus eſt ex aliqua re, deinde ſabulo coopertus, & paruum habeat foramen, vnde videri poſſit, & caueat, ne per foramen flatum emittat, cùm in loco ſunt aues: hic non ſunt ſtellones neceſſarij, ſed per totam hyemem ponitur ibi milica, & vinacea, vt aſſueſcant aues locum frequentare. Cùm autem ibi ſtare conſueuerunt, tendas rete, poteriſq; optimè locum cuſtodire,* atque

Viſcũ quod aqua non corrũpitur.

Retibus quomodo capiantur.

[a] Lib. 10. cap. 17.

[b] Lib. 10. cap. 20.

atque viam introitus longam cauare, & melogarÿs, & sabulo desuper cooperire, &c. Priori Crescen-
tiensis aucupio haud dissimile videtur, quod docet Cardanus, dum ait: *Aues, quæ, gregatim*
incedunt etiam capiuntur, vt Perdices: magis his Anseres, omnium maximè Anates. Cicuratas enim
ex suo genere, præcisis alis, iuxta aquas vallo circunducto alere oportet copioso, iucundissimoq́; illic ci-
bo. Id Anatibus inter reliqua est sorgum incoctum aquæ. Nocte dum cicures clamant, agrestes de-
scendunt ad cibum. Nam animalia omnia consensum habent in quatuor vocibus, cibi, Venereorum,
pugnæ, ac timoris, seq́; mutuò intelligunt. Retibus igitur, quæ coopertoria vocantur contractis (hærent
enim palis inuoluta) clauduntur, vt quandoq́; mille vno impetu Anates captas referant. Et quan-
quam mirum videatur, certum tamen est, nullum esse felicius aucupium. Eliguntur verò è cicuri-
bus, quæ colore agrestibus sunt simillimæ. Hæc ille. Albertus quendam etiam astum docet,
quo faciliùs hæ aues irretiantur. Cùm enim Anates, & aliæ etiam aues imitentur ciuilita-
tem, vt inquit ille, gregaria conuersatione, & defensione communi. Itaque faciliùs deci-
piuntur ab aucupibus: positis enim quibusdam suæ speciei auibus, aut auium imaginibus
iuxta retia, mox cùm ad illas conuersandi gratia accesserint, retibus includuntur, laqueis
quoque illaqueantur Anates, vt ex Oppiano habetur. Alij alios etiam astus excogitarunt,
quibus sine retibus, aut similium instrumentorum adminiculo Anates, aliasq; volucres se
posse capere sperant. Didymus in Geoponicis, inquit, quod si quis obseruet locum, ex quo
potum sumunt Anates, & euersa aqua, vinum nigrum immittat, vbi id hauserint, cadent, &
prehendi facilè possunt. Idem & vini fæcem præstare asserit. Ornithologus escas quasdam
ad id ex authore innominato Germano, & quibusdam manuscriptis, describit his verbis:
Capiuntur, inquit, & escis quibusdam obiectis Anates, aliæq; aues, tanquam inebriatæ,
quales sunt lappæ (hoc nomen Kletten ad personatam, & alia lapparum genera apud Ger-
manos refertur) semina sparge in locum, quem Anates frequentant, quo illæ ingesto ita
afficiuntur vertigine, vt manibus capi possint. Alia esca. Tormentilla in vino bono coqua-
tur, tum in eodem cocta frumenti, aut hordei semina proijcito in spacium capiendis aui-
bus destinatum: sic enim tormentillæ frustula simul cum seminibus deuorabunt, & inebria-
tæ cum volare nequeant, capientur manibus. Hoc autem commodiùs fiet, cùm cęlum per-
frigidum, & nix profunda fuerit. Alia. Per locum auibus frequentari solitum hordei grana
disperge. deinde ex farina hordeacea, felle bubulo, & seminibus hyoscyami medicamen-
tum instar pultis paratur, quod in tabella eis expones. Eo gustato aues adeo grauantur, vt
volare nequeant, & manibus capiantur. Alia. Hordeum, fungos, quos à muscis denomi-
nant cum seminibus hyoscyami misce, & pulticulam inde factam in tabella expone, vt su-
prà. Io. Baptista Porta hæc eadem in suo libro de magia naturali repetijt.

Animalia consensum habent in quatuor vocibus.

Quomodo manibus capi queant.

Escæ ad capiendas Anates, aliasq; aues.

PRÆSAGIA.

NESSAEAS *aues*, inquit Aratus, (Scholiastes interpretatur Anates) *si fre-*
quentes, & conglobatas ferri animaduerteris, quanquam cælo æstiuo, & sereno,
imminentem pluuiam expectabis. Et rursus: *Sæpè Anates feræ, aut AEthyiæ*
marinæ alis in continente concussis, ventum instare monent. Guglielmus Grata-
rolus tradit, aquaticas aues, vt Anates, & huiusmodi si cùm incipit gela-
re, aquas quærant magnas incongelabiles iuxta mare, gelu diù mansurum
præsagire.

Pluuiæ præsagium.

Venti præsagium.

Gelu diù mansuri presagium.

VSVS IN CIBO.

ANATES feras, vt Anates domesticas ad cibum accipimus, Coquus quidam
Gallus iubet his in pastillo coquendis addi lardum, & caryophyllos tritos cum zin-
zibere.

VSVS IN MEDICINA.

GVALTHERIVS Ryffius in libro Germanico de liquoribus ſtillatitijs, Anatum ferarum ſanguis, inquit, varijs venenis aduerſatur; itaque antidotus de ſanguinibus, cui etiam admiſcetur, loco optimæ theriacæ vſurpari poteſt, vti Manardo Ferrarienſi quoque viſum eſt. Sunt qui in eundem vſum Chymicis inſtrumentis puriorem huius ſanguinis partem vi ignis extrahant, eiusq; liquoris ſecreti ſeſcunciam, aut vnciæ duas partes venenis reſiſtere dicant: calculum etiam renum, & veſicæ mirum in modum comminuere. Veteres quidem ſimpliciter Anatum ſanguinem laudant: ſed Ponticarum ſanguis contra venena præfertur, quas ſylueſtres eſſe itaque putandum. Sylueſtres enim, quàm domeſticas veneno paſci (quod de Ponticis ſcribitur) veriſimilius eſt, vt rectè iudicat Ornithologus.

DE BOSCHADE, SEV QVERQVEDVLA IN GENERE. Cap. XXX.

Ordo.

IN Anatum ſylueſtrium ſerie, de eis primùm acturos fore nos promiſimus, quarum extant Latina nomina: & deinde ad reliquas progreſſuros, quibus Latinum nomen vel non eſt, aut certè incertum, aut obſcurum. Primò igitur ſeſe offerunt Boſchades, quas cum Querquedulis eaſdem dici poſſe arbitratur Ornithologus, & meo iudicio, prudenter, ea tamen poſita diſtinctione, quod Querquedula ſit minor, vt ille quoque ſcribit. Quare cùm tam parum differant de vtriſq; hîc ſimul agemus, tanquam de eiſdem, vel ſaltem ſimillimis auibus. Βόσκας paroxytonum, & maſculinum Græcè apud * Ariſtotelem legitur, vbi habet. Βόσκας ὅμοιος μὲν Νήττῃ, &c. Quo loco Albertus, nimirum ex Auicennæ interprete, corrupta voce Græca Batichen habet. Apud Grammaticos oxytonum ſcribitur Βοσκάς. Euſtathius deriuat etymum à verbo Βόσκω. Vt à verbo Βόσκω, inquit, deriuatur Βοσκάς, quæ auis eſt Anate minor, ſic à φέρβω φορβάς. Et alibi. Ἐκ δὲ τοῦ βόσκειν ὥσπερ ὄρνεον ἡ βοσκὰς οὕτω καὶ προβοσκὶς ἐλεφάντων, &c. Βάσκας apud Heſychium auis etiam nomen eſt, fortè eadem, quæ Boſchas. Legitur & Βάσκα apud Ariſtophanem, cùm ait: Καὶ ἐλεᾶ καὶ βάσκα καὶ ἐλαφᾶ, vbi Scholiaſtes, Baſca, inquit, etiam à Callimacho nominatur. Iam verò Querquedulæ etymologiam ſic inueſtigat Ornitologus: Querquedulæ licet per onomatopœiam potius ſic dictæ mihi videantur, coniecerit tamen aliquis, quoniam querquero, ideſt, frigido, & hyemali tempore maximè appareant, vt & reliquæ aues aquaticæ feræ. Apud nos quidem, inquit, idem, & vbicunque lacus, aut fluuij ſunt, (qui per hyemem glacie non aſtringuntur) inde ſic dici potuiſſe.

* Hiſt. li. 8. cap. 3.

Boſchadis etymum.

Querquedulæ etymum.

Iactas me, vt febris Querquera, Lucilius, & alibi:

Querquera conſequitur febris, capitisq; dolores.

Feſtus querqueram exponens frigidam cum tremore, à Græco, inquit, κέρκερα certum eſt dici. Ego non à κέρκερα Græcè (quæ vox apud nullum authorem extat, quod ſciam) ſed κρυερὰ legerim. An tu fortè morbum appellari hic putas ægrotationem cum febri rabida, & quercera? Quercera enim grauem, & magnam putant dici. Gellius libro vltimo. Is mihi erat bilis querqueratus, Plautus, citante Feſto. Querquetularia porta Romæ dicta, quòd querquetum intra muros vrbis iuxta ſe habuerit, Feſtus. Sed apud Plinium 16. 10. Quercu-lana. Hæc Ornithologus. Iam reliquas huius auis nomenclaturas, prout alij etiam vertunt, proſequamur. Boſca, inquit Niphus Italus, ruſticè dicitur Sartella. Accedit autem hoc nomen ad Gallicum Cercelle, vel Cercerelle, quam auem Latinis Querquedulam dici putat Bellonius, & alij eruditi viri. Germani quidam Boſchades interpretantur Anates ſylueſtres, quibus roſtra latiuſcula, & ſima, color cinereus, nigredine variatus, Germanicè dictus Mittelenten, ideſt, mediæ magnitudinis Anates. Quidam verò Anglus Boſcam auem eſſe aquaticam, Anati ſimilem, ſed minorem eſſe autumat. Quum verò, inquit, multæ ſint aues aquaticæ Anati ſimiles, ſed minores, vt ſunt Telæ vocatæ ab Anglis

Querquetularia porta cur ſic dicta.

Sartella.

Cercellæ.

Telæ.

Vuige-

vuigenæ,& Phocardæ: eam puto Boſcam eſſe, quæ proximè ad magnitudinem, & ſimilitudinem Anatis accedit. Hoc quum Phocarda faciat, illam Ariſtotelis eſſe Boſcam ſentio. Sic ille. Quod ad Phocardæ nomen attinet, Ornithologus ſic dictam putat, quòd roſtrum eius ad cochlearis figuram aliquo modo accedat. Nam Galli, inquit, quorum linguam Angli in plurimis imitantur, cochleare phocam vocitant. Cæterùm hæ Anglicæ, Germanicæ, Gallicæ, & Italicæ nomenclaturæ vni tantùm fortè Querquedularum generi conueniunt, vt procedente hiſtoria patebit.

Phocarda cur dicta.

GENERA. DESCRIPTIO. LOCVS. EDVCATIO.

BOSCADVM, ſeu Querquedularum plura ſunt genera, vt patebit. Athenæus duo tantùm agnouiſſe videtur, dum ait: *Eſt & alterum Boſcadum genus, maius Anate, ſed minus Chenalopece*. Haſce, aut ſimiles Anates Ornithologus à ſuis Groſſenten, Vvild blavventen, hoc eſt, magnas, & ſylueſtres cæruleas Anates vulgò dictas eſſe conijcit. Alterum Boſcadum genus illæ ſunt, quæ propriè Querquedulæ nuncupantur Anate minores, & ſemper ferè ſcriptoribus ſub Querquedularum nomine veniunt. Hiſce duobus generibus Ornithologus addit Circiam, & quam Amarellum in regimine Salernitano nominant, inter aues cibo idoneas; item illam, quæ circa Argentoratum Kernell vocatur, nomine ad Gallicum Cercella alludente. Quod modò ad formam Boſcadis attinet, ea certè obſcurè ex veteribus colligitur. Ariſtoteles palmipedem eſſe, ſimilem Anati, ſed minorem ſcribit; quæ notæ minori Querquedulæ conueniunt, vti quoq; quam dat Athenæus, interprete Vvottono; marem magis varium aſſerens. Idem Athenæus mares etiam in hoc genere roſtra ſima, & minora proportione habere tradit; quod obſeruandum eſſet: omnibus enim Boſcadum, aut Anatum generibus non videtur conuenire. Circa lacus verò, & amnes verſari, quod de Boſcade ſcribit Philoſophus, omnibus æquè conuenire, nemini dubium. Querquedulæ olim educabantur in auiarijs incluſæ, non ſecus ac Anates, vt ex Collumella habetur, dum ait: *Nam clauſæ paſcuntur, Anates, Querquedulæ, Boſchides, Phalerides, ſimilesq́ volucres, quæ ſtagna, & paludes rimantur*. Vbi Boſchides pro Boſcades fortaſſe legitur. Cæterùm cum Columella Querquedulas, Boſchides, & Phalerides hîc ſimul nominet, Varro Querquedulas, Phalarides, & Perdices, mox ſubijciens: *Quæ vt Archelaus ſcribit, voce maris audita, concipiunt, Quæ, vt ſuperiores*, (Anates) *neque propter fæcunditatem, neque propter ſuauitatem ſaginantur, ſed ſic paſcendo fiunt pingues*. Hîc nonus oritur ſcrupulus, nunquid Querquedulæ, & Boſcades, ſeu Boſchides, vt ille habet, ſimul ceu diuerſæ nominatæ, ſint eædem, vt anteà ſtatuimus, Ornithologum ſequuti. Poſſet meo iudicio reſponderi, fieri poſſe, vt Columella, cùm duo ſint Boſcadum præcipua genera, maius nempe, & minus, vnum Græcè, alterum verò Latinè nominauerit: etſi interim vtrumque nomen vtriq; generi conueniat.

Boſcadum plura genera.

DE PHASCADE, SEV QVERQVEDVLA MINORE. Cap. XXXI.

DVO præcipua Boſcadum, ſeu Querquedularum genera ſtatuimus, maius ſcilicet, & minus. Hîc prius de minoribus, quas propriè Querquedulas appellari remur, dicemus. Bellonius, qui vnum tantùm Boſcadum genus facit, Boſcades, & Phaſcades Græcè appellari ſcribit, & Garganey in Gallia Ciſalpina. Ornithologus hoc genus particulatim Phaſcades quoque dici exiſtimat, ex Athenæo ſcilicet, ſcribente, Phaſcades maiores eſſe paruis Colymbis. Hæ, inquit, ſi non Querquedulæ ſunt (quas paulò ante Boſcades minores eſſe conijciebam), congeneres ſaltem, ac ſimillimæ, paulò tamen minores fuerint, cùm vtræq; Anati ſimiles, & minores deſcribantur: & Phaſcadum nomen neque apud vetuſtiores reperiatur, neque certam eius etymologiam agnoſcamus. Idem cenſent Germani alij eruditi, qui inquiunt: Phaſcades Anatibus ſylueſtribus (quas varias eſſe dixerant, nempe cinereas, & nigris, albisq; maculis diſtinctas.) ſimillimæ, ſed minores ſunt, Varroni Querquedulæ, Germa-

nis Kringenten. Sic illi. In quibuſdam Italiæ locis, vt circa Ferrariam Scauolo, & detorto, vt apparet, à Querquedula nomine Cerceuolo, & in agro Foroiulienſi, teſte Theodoro Trebellio Cercedula nuncupantur, Mediolani Garganello. Sed hoc nomen aliqui etiam alijs Anatibus, aut Mergis impropriè tribuunt. Ambroſius Calepinus pariter Italus, Querquedula, inquit, ſemper in aquis natat, ſicut Anas, quam Qualiam dicimus à voce. Sed nos Qualiæ nomine paſſim Coturnicem accipimus, non aliquod Anatum genus. Ornithologus Italis Sartellam dici etiam putat, eo argumento, quòd Niphus Italus Boſcam ruſticè Sartellam appellari exiſtimet, vt ſuprà diximus. Gallis Cercelia, vel Cercerella dicitur, Bellonio verò Sarcelle, alijs Garſote, & Helebran; Hiſpanis, vt credit Ornithologus, Cerceta. Georgius Agricola Germanicè interpretatur Krichentlein, quidam verò KrucKentle, alij Krigente. Conijcit autem Ornithologus eandem eſſe, quam apud Heluetios appellant Kleinenten, ideſt, Anatem paruam, & à colore Grauvventle, id eſt, Anaticulam fuſcam, & à locis aquarum cœnoſis, in quibus victum quæritat, Murentle, Sorentle. vocibus diminutiuis (nam alia quædam maior Murent vocatur) Alibi in Germania, Troſslent dicitur, in Heluetia alicubi etiam Socken. Eliota Anglus Anglicè interpretatur Teale. Alius quidam Anglus Telas vulgo aues vocari ſcribit, quæ Anatibus minores ſint, alioqui ſimiles, vt & Vvigenæ. Vuigenæ autem, & Teelæ (vt ſibi ab Anglo qupdam dictatum fuiſſe teſtatur Ornithologus) non diſſimili magnitudine, ſed colore Anates ſunt. Hæ cæſij (fuſci) coloris dorſo, & pennis, ſed pectore albo, illæ varijs coloribus diſtinctæ, Columbis maiores vtræque, & dulcium aquarum incolæ, in quibus piſciculis, & gramine aquatico veſcuntur. In pretio ſunt Anglis, quod & præpingues ſint, vt plurimum, & carnem grati ſaporis habeant. Telam Anglorum, vt credit Ornithologus, Friſij Teling vocitant: eamq; Anate fera minorem faciunt, Meanca maiorem.

Garganello.

FORMA. DESCRIPTIO.

QVERQVEDVLÆ noſtræ ſylueſtres, inquit Ornithologus, minores multò communibus Anatibus, roſtro tamen, pedibusq; & cætera ſimiles: fuſcæ, vel ſubnigrę, ſed partem in alis viridem habent, roſtro nigricante: ſuperior, & anterior colli pars ad roſtrum vſque plumis obſcurè ruffis, vel caſtanearum coloris veſtitur. Quidam Germanus ſic deſcribit: Anas parua, ein Kruckentle, quę proprio nomine Querquedula, diſcernitur à cęteris Anatibus corporis exiguitate, & alijs partibus: Roſtrum nigrum, caput rubrum cum viridante vtrinque macula. Collum nigris albisq; pennis quaſi ſquamoſum. Gula alba, atris notata punctis, venter item albus. Alę in cęſio viridantes, nigris, candidisq; tranſuerſim admixtis pennis. In fœmella minus inſigne caput, minus gula, venter magnę Anati fœmellę ſimilis. In vtriſque pedes cum membranis nigris cinerei. Hęc ille. Bellonius ſuam Sarcelle deſcribit his ferè verbis: Boſcas Anati omnino ſimilis eſſet, niſi magnitudo diſtingueret; eademq; inter marem, & fœminam Boſcadem eſt differentia, quæ inter Anatem fœminam, & marem, ita vt ſi quis ſe videre Anatem paruam fingat, is Boſcadis formam prorſus conceperit animo: In multis Galliæ locis Sarcelle dicitur, quibuſdam alijs vne Garſote, item ab alijs vn Halebran, Mediolani verò Garganei, Græcè, & Latine Boſcas, & Phoſcas, ipſum pro Phaſcas, Phoſcas legere exiſtimo.) Auis eſt nota, & deſcriptione vix eget. Celebris eſt in Romanorum conuiuijs. Magni fit apud Gallos, adeo vt quandoque non minoris veneat, quàm Anſer, vel Capus. Carne enim delicata eſt, & quæ palato mirum in modum arridet. Color in ea non variat. Plerunque enim fœmellæ collo ſunt cinereo, uentreque luteo, dorſo, alis, ac vropygio fuſcis: in alis maculam habet ſplendentem, vt Anates: ſubtus verò lineam candidam ab extremo pennarum, quæ alas tranſcurrunt productum haud ſecus ac in Morilens (hoc eſt Glaucio, vt ille uertit) Duodecim priores alarum pennæ eiuſdem omnes ſunt coloris: quæ uerò has ſequuntur, extrema habent alba, & alteram efficiunt lineam albam: quemadmodum, & prior à maiorum pennarum extremitatibus conſtituitur. Quia autem alarum pennæ ſupernæ nigræ ſunt, utrinque maculam nigram exhibent. Boſcades illubenter aquæ ſeſe immergunt, ſecus ac Glaucium: neque roſtrum habent adeo latum. Hęc Bellonius, qui iconem aliquantulum diuerſam ab Ornithologo exhibet. Ego plures Querquedularum ſpecies obſeruaui; quæ tamen ab aucupibus noſtris communi nomine

Magnitudo. Roſtrum. Pedes. Color. Alæ. Altera Querquedulę deſcriptio. Magnitudo. Roſtrum. Caput. Collum. Alæ. Maris à fœmina differentia. Pedes. Deſcriptio alia ex Bellonio. Carnis ſuauitas. Collum. Venter. Dorſum. Alæ. Vropygiū.

Anadri-

Anadrini, ideſt, Anaticulæ, abſque vllo diſcrimine appellantur. Tres hîc tantùm deſcribam, quas depingi curaui, & inſculptas poſtea exhibeo. Omnes Anati vulgari ſimiles ſunt, ſed multò minores: vix etenim ab extremo roſtro ad extremam caudam vſq; duos dodrantes exæquabant. Prima roſtrum habet nigrum, breue, & non valde latum; caput, & ceruicem coloris ſpadicei obſoleti. Plumæ albæ ab oculorum radicibus incipientes, & in medium collum deſinentes, gulam totam, magnamq; colli partem conſtituunt. Inferior verò colli portio, & pectoris cinerea maculis fuſcis notatur. Pectoris reliquum, & venter totus coloris ſunt prorſus cinerei. Dorſum nigrum ceu ſquamis fuſcis variegatur. Alæ nigrę tribus albis notantur maculis, quarum prima reliquis eſt amplior, poſt hanc infima, media verò eſt omnium minima. Cauda eſt ſubnigra, Crura parum craſſa, parumq; robuſta, ſicut pedes non valde lati: tam verò hi, quàm illa nigricant. Secunda Querquedulæ à quodam Germano deſcriptæ in multis reſpondet: nam roſtrum habet nigrum, & latum. Caput rubrum, ſeu potius ex ſpadiceo ad rubrum vergens cum macula oblonga ab oculis ad occiput excurrente viridante. Collum, dorſum, & totum ferè ventrem ex nigris, & ſubalbidis pennis quaſi ſquamoſa: Gulam cineream atris notatam punctis: Pectus ex cinereo fuſcum: Alas, & caudam inter nigrum, & fuſcum ambigentes, diuerſis etiam in locis albo, nigro, & viridi colore variantes. Crura non valde craſſa, aut robuſta, pedeſq; anguſtos, & fuſcos cum membranis nigris. Hanc cum Batauo cuidam oſtenderem, & nomen ſciſcitarer, reſpondit ſua lingua Taling appellari, quod ad Anglorum Teling proximè accedit, addidit inſuper, magnam illarum in Batauia copiam reperiri, ibiq; in cupedijs haberi. Hiſce duabus tertiam ſuperaddere libuit, cuius à Iaponenſium regibus Romam delatæ mihi copiam fecit Cæſar Facchinettus Marchio, & Senator Bononienſis, quam Querquedulam Indicam libuit appellare. Quantùm verò ex pictura licet conijcere, Anatibus multò minor eſt, roſtriq; ſuperior pars inferiore longior aliquantò. Roſtrum ipſum, & pedes toti, & digiti inſigniter rubeſcebant. Capitis vertex, collum ſuperius, & fortaſſis etiam totum dorſum lutei coloris, ſicut etiam vropygium, quod tamen amplius maculis ſemilunaribus nigris ſatis magnis eſt inſignitum. Collum ſupinum, pectus, & totus venter candida. In alis maxima colorum, eaque pulcherrima diuerſitas. Priores enim pennæ, quæ ad ſcapulam ſunt, roſei obſoleti coloris ſunt; ſed præterea eiuſdem notantur maculis ſemilunaribus nigris, quibus vropygium. Quæ has ſequuntur, partim albæ ſunt, partim virides. Omnium longiſſimæ cæruleo colore vegetiſſimo decorantur. Cauda partim ſubuiridi, partim ſubcæruleo; ſed ſecus ac in alijs Querquedulis digiti nulla membrana coniuncti apparent.

Querquedulę primę deſcriptio. Roſtrum. Gula. Collum. Pectus. Venter. Dorſum. Alæ. Cauda. Crura. Pedes. Querquedulæ ſecundæ deſcriptio. Roſtrum. Caput. Collum. Dorſum. Venter. Gula. Pectus. Querquedulæ Indicæ deſcriptio.

DE ANATE CIRCIA.
Cap. XXXII.

ANATEM, quam Circiam dicunt, ex Querquedularum minorum genere eſſe credit Ornithologus. Germanus quidam interpretatur Germanicè ein Birckilgen, aitq; à ſono vocis ita appellatam, & cum parua Anate habere ſimilitudinem, ſed colore alarum, & ventris differre. Alas enim eius gemmantibus pennis carere, & in hoc genere ventrem magis maculoſum eſſe. Hoc genus inquit Ornithologus, in noſtris etiam lacubus reperiri puto. Vidi enim non ita pridem initio Ianuarij captum Anatis genus exiguum, paulò maius Mergulo, corpore toto fuſcum: roſtro Anatis, hoc eſt, latiuſculo, fuſco, pedibus etiam fuſcis, collo palmum longo, reliquo corpore ſex digitorum. Erat autem fœmella, & oua continebat. Mas nimirum, vt conijcio, colore elegantior eſt: in ventriculo nihil, quàm calculos minimos, & ſemina quædam herbarum aquaticarum lentiformia ferè (minora, altioraq; lente) ſubruffa reperiebam. Hæc ille.

Anatis Circiæ deſcriptio. Vbi reperiantur. Altera deſcriptio.

DE ANATE KERNELL CIRCA ARGENTORATVM DICTA. Cap. XXXIII.

Kernell deſcriptio.

AD Querquedulas ſiue Anates minores, illam quoque pertinere putat Ornithologus, quæ circa Argentoratum Kernell vocatur nomine ad Gallicũ Cercella alludente. Color ei varius; roſtrum Indici ferè coloris eſt. Circa caput ruffa eſt, ſed punctis albis aſpergitur. Vertex niger, gula alba, vt pars etiam ventris ſuperior. Duæ lineæ albę longiuſculæ ab oculis retro ex latis in anguſtas tendunt. Dorſum nigrum, vt & cauda. Alæ cinereæ, tranſuerſis duabus lineis albis diſtinctæ, ſuperiore latiuſcula, anguſta inferiore: quarum interuallum nigricat, vt & inferior pars alarum. Pectus ruffum, nigris maculis magnitudine, figuraq; diuerſis diſtinguitur. Crura fuſca, vel cinerea ferè. Sed hæc omnia ad auis depictæ inſpectionem ſcripta mihi ſunt. In Germania inferiore alicubi Crackaſona vocatur, ni fallor. Hæc omnia Ornithologus; qui etiam in epitome hanc à coloribus diuerſis Querquedulam variam vult cognominari.

DE QVERQVEDVLA CRISTATA, SEV COLYMBI BELLONII. Cap. XXXIIII.

Deſcriptio.

QVAM auem ex Anatum genere Querquedulam criſtatã Ornithologus, eam Bellonius Colymbim eſſe putat, & deſcribit his ferè verbis: Exiguum quoddam Anatis genus eſt Glaucio (Morillon) minus, Græci, ni fallor, Colymbim dicunt. Auis eſt corpore compacto, ac rotundo: oculos habet flauos, & ære expolito ſplendidiores. Pedes, crura, nigra, ſicut & roſtrum, quod pro corporis portione latum eſt, vt Anatis. Crura breuia, pedes verò latos; caput, collum, pectuſq; nigra, ventrem plumbeum. Galli appellant Cotee propter tranſuerſam in alis lineam albam, velut in Glaucio, à quo longè tamen differt: Criſtam enim in occipite Fibri, & Onocrotali inſtar habet, qua Glaucium caret. Hæc omnia Bellonius. Cæterùm Ornithologus iure merito ab illo diſſentiens, Colymbidem eſſe omnino negat, cùm roſtro ſit lato, quod Colymbi Athenæus acutum tribuit: quapropter Querquedulam potius criſtatam appellari vult; cuius ſententiæ, tanquam rationi conſentaneæ nos adhærentes, de ea inter Querquedulas meminiſſe voluimus.

DE BOSCADE MAIORE, ET EIVS DVABVS SPECIEBVS QVÆ ANATES TORQVATÆ DICI POSSVNT, ET PRIMVM DE MINORI.

Cap. XXXV.

CVM de Boſcade in genere ageremus, diximus, Ornithologum conijcere Boſcades maiores eſſe, quæ ab Heluetijs magnæ, & cæruleæ cognominantur, hoc argumento, quòd Athenæus illas Anate maiores ſtatuat, ſicuti in hiſce tantùm Anatibus liquidò conſpicitur. Eaſdem, quia circulus albus medium earum collum ambit, ſuſpicatur ab Ariſtophane πηριζοσμένας vocari: licet Scholiaſtes ſic dictas innuat, quod pennis candidis, tanquam zona ambiantur. Latinè eadem de cauſa Anates torquatæ iuremerito dici queant, necnon etiam Querquedulæ maiores. Albertus vocat Anates ſylueſtres veras, ideſt, domeſticæ maximè ſimiles, earumq; duo ſtatuit genera, dum ait: *Cæterùm hoc genus Anatis duplex eſt nempe maius, & minus, vtrunque notum apud nos*. Sic autem eas in genere deſcribit. *Anas ſylueſtris vera, dorſo, & ventre griſea* (cinerea) *eſt. Mas in collo quaſi Pauonis radiantes habet pennas colore compoſito ex viridi, & cæruleo, torquem album circa collum, & in alis verſus ventrem maculam colore ſplendentem. Sed fœmina magis declinat ad nigrum colorem cum cinereo mixtum. Eſt autem vox fœminæ craſſior, vt in omni Anatum genere*. Nos de minori prius dicemus, tanquam celebriori. Anas igitur Torquata minor Italis dicitur Ceſone, quanquam aliqui Cygnum hoc nomine appellent: Heluetijs, referente Ornithologo, Groſſent, ideſt, Anas magna, & à voce Retſchent. Ad Conſtantienſem lacum à capitis alarumq; coloribus, Blaſſent. circa Verbanum lacum Spiegelent. Quidam Germani vocant Mertzenten, ideſt, Anates maiores, vel Martias, à Martio menſe. Hanc ſpeciem ſic deſcribit Ornitologus. Caput ei viride, roſtrum ſubflauum, collum ſuperius viride eſt, infrà caſtanei coloris, in medio circulus albus, vnde Torquatam appellauimus, vt videri poſſint Anates illæ, quas Ariſtophanes πηριζοσμένας vocat, & Scholiaſtes pennis candidis (pars dorſi caudam verſus) tanquam zona ambiri ſcribit. In medijs alis tranſuerſo ſitu cæruleus color eſt, (inde nomen apud aliquos V vild blaull enten) qui tamen pro diuerſo ad ſolem obiectu variat: paucis infrà, ſupraq; candidis. Pars dorſi caudam verſus ex cæruleo ferè ad viridem, & nigrum inclinat, inferiùs, puto, nigra eſt. Venter ex albo cinereus, & variè maculoſus, vel vt Græcè dicam, στικτός: quæ quidem varietas ex macularum punctis per pennas quaſi guttatim diſperſis in aquaticis auibus non paucis ſpectatur: Cruribus rubet. Hactenus Ornitologus, cuius deſcriptioni adamuſſim noſtra hæc reſpondet, ita vt illius verbis vel adijcere, aut detrahere nefas ſit. Germani quidam ſic deſcribunt: Anates ſylueſtres maiores, quas Germani Groſſenten, alij Mertzenten vocant, ima, ſupremaq; corporis parte cæſiæ ſunt: pennas alarum, & alijs aſperſas coloribus, præcipuè tamen purpureo nitentes habent, collo, capitiq; viredo ad nigredinem tendens, ineſt: medium collum candidus ambit circulus. Fœmellę variæ, ſed cinereę, & nigris albiſq; maculis diſtinctę. Eaſdem Anates in regione ſua putat Ornithologus Hagenten appellari, ideſt, Anates ſepium: nimirum, quòd circa ſepes in fluuiorum ripis obuerſentur, (quanquam, inquit, illę, de quibus ſuperiùs ſcripſi, in lacubus frequentes ſint). Aiunt, illas magnitudine cicures ęquare, coloribus inſigniri pulchris, viridi, ſpadiceo, vel caſtaneę vario, in medijs alis virere, pedibus rubere.

Anates torquatæ.

Anatum torquatarũ duę ſpecies

Ordinis ratio.

Ceſone.

Deſcriptio.

Deſcriptio alia.

DE

Boscas maior siue Anas torquata minor cum typha.

DE ANATE TORQVATA MAIORI ET CONGENERE. Cap. XXXVI.

ANAS Torquata maior, inquit idem Ornithologus, apud nos vulgò appellatur Stortzenten, vel Storent, hoc est, Anas ſcrutatrix: quòd roſtro fodiens fundum, arenam, & herbas, victum ſibi perſcrutetur, quod & reliquæ propriè dictæ Anates faciunt: ſed hæc fortè magis, aut frequentius: cùm corpore etiam maior ſit. Glandes etiam amat, & auenam, & in agros auena conſitos aliquando inuolat. Coloribus cum præcedente magna ex parte conuenit, præſertim roſtri, & capitis, & colli, &c. Qui venantur eas apud nos in lacubus tandiù perſequuntur, donec fatigatas capiant. Sic Ornithologus. Quidam Germanus hunc in modum deſcribit: Anas magna, ein Groſſe ente, roſtrum eius in medio nigrum, à lateribus flaueſcens; tergum in nigro flauicante maculoſum. Venter reliquo corpore dilutior. Alæ cinereæ, in quibus pennæ quædam lineis duabus tranſuerſis albæ, quædam inſigni fulgore ſic radiantes, vt aliter in opaco, aliter in ſole gemmare videantur. In mare omnes propemodum partes inſigniores. Roſtrum flauum, caput, collumq́; gemmantis viriditatis, medium collum circulus ambit albus: pars altera ſpadicis coloris eſt. Venter magis varius, atque denſus, plumas Perdicum habens ſimiles. Cauda in nigro viridans, quæ in fœmella tergo æqualis eſt, pedes crocei, qui in eadem fœmella lutei. Hæc ille, qui huic deſcriptæ Anati aliam congenerem facere videtur: quam gramineam, ſeu iunceam à ſe appellatam ſic deſcribit: Anas graminea, vel iuncea ein ſchmilente nomen habet apud Miſenos, quòd certo graminis iunciúe genere (cui à foliorum anguſtia nomen vulgare Schmalem) paſcatur, inque eo frequens verſetur. Roſtro, & pedibus nigris. Reliqua cum Anate magna illi ſunt æqualia: color tantùm corporis eſt dilutior. Sic ille.

Anas ſcrutatrix cur dicta. Quibus victitet. Deſcriptio. Capiendi ratio. Deſcriptio altera. Maris deſcriptio. Anatis gramineæ deſcriptio. Nominis ratio.

DE ANATE TORQVATA BELLONII, CANES DE MER GALICE DICTA. Cap. XXXVII.

LONGE aliam, quàm Ornithologus Anatem torquatam deſcribit Bellonius, eamq́; Ariſtophanis Periezoſmenen ſuſpicatur, & Gallicè Canes au colliet blanc, aut Canes de mer dici aſſerit, de qua pauca hæc ſcriptis mandauit: Quoniam paluſtres aues nidulantur in terra, ac facilè ali poſſunt, ruſtici inuentis earum ouis, Gallinis ea ſupponunt, ſicq́; ex ſylueſtribus domeſticas reddunt: quas deinde magnatibus, vel pagorum dominis donent: nam alioqui quàm plurimæ auium ſpecies, quæ modò notæ ſunt, nos latuiſſent. Atque ita nobis innotuit Anatum quoddam genus, quod mox deſcribam, mihi nunquam viſum, cùm etiamnum ſylueſtre eſſet, vt ingenuè fateor. Cùm verò ſemper nouis rebus antiqua nomina aptare ſtuduerim, iam verò conſiderem, huiuſmodi Anates circulum album Tetracis (Cane Petiere) inſtar habere, incidit ſuſpicio, eas eſſe, quæ ab Ariſtophane Νῆτται περιεζωσμέναι vocantur, vbi Scholiaſtes, ſic dici interpretatur, quòd velut zona candida collum earum cingat (colli non meminit Scholiaſtes, ſed quod pennis candidis, tanquã zona ambiantur, vt iam fuit annotatum) nam cùm coloris ſit caſtaneæ, in collo tamen circulo albo inſignitur. Media magnitudine eſt inter Anſerem, & Anatem. Roſtrum illi nigrum, & oblongum, Onocrotali, vel Fibri inſtar, non latum ſcilicet, vt Anſeri, Anati, & Glaucio, ſed vt Phalaridi acutum. Caput totum; ac collum ad ventriculi regionem vſque multò nigriora ſunt dorſo, & alis. Femora exterius vtrinque, vt in Anſeribus maculis interſtincta, caudaq́; inferiùs candida. Crura fuſca. Moribus vt plurimùm, ſunt Anſerinis: ſed voce magis obſcura. Quanuis ſint è genere aquatilium, nihilominus ſtagna aquarum dulcium non amant, etſi fortè adhæc inuiſæ compellantur, confeſtim auolant. Hæc omnia Bellonius.

Deſcriptio. Mores: Vox.

Anas torquata Bellonij, cum gramine aquatico spicato.

Ionius. Verùm Ornithologus eiuſmodi auem, vel ſaltem ſimillimam Picam marinam nuncupat, deq́; ea ſic ſcriptum reliquit cuiuſdam verbis: Auis quædam marina eſt Anatis magnitudine, & figura corporis, pedibus palmatis, & rubeſcentibus, ad poſteriora magis poſitis, quàm cæteris palmipedibus; roſtro tenuiore magis, latitudine ſe demittente, quàm longiore proceſſu ſe extendente, quatuor inciſuris rubris à ſumma, duabus ab ima parte ſulcato, in colore pallentis ochræ. Quod inter has, & caput eſt, ſubcæruleum eſt, & ea figura, qua luna eſt, cùm exacti dies decem ſunt à coitu. Per ſumma corporis totius nigreſcit, niſi qua oculi ſunt, qui in albo conſtituti ſunt: per ima exalbeſcit tota, niſi ſummo pectore, qua nigricat: viuit ex mari: latitat in cauernis, vt Charadrius. Eam ob rem educta è cuniculi cauea auis eſt, non procul à mari poſita, à venatore quodam immiſſa viuerra. Si animo conceperis, totam hanc auem albam eſſe, ac dein ſuperinductam illi veſtem nigram cucullatam, tum ſi aliud nomen deſit, Fratercula marina rectè ex argumento dici poſſet. Et rurſus. Hanc auem ioco Fraterculam vocaui: ſeriò forſan Pica marina nominari poteſt, donec aptius nomen occurrat.

Picæ marinæ deſcriptio.

Locus.

Capiendi modus.

Fratercula marina.

Pica marina.

DE GLAVCIO.
Cap. XXXVIII.

GLAVCIVM præter auem, de qua eſt nobis ſermo, herbam ſignificat, cuius meminit Dioſcorides, ſed quæ ſit, non ſatis conſtat. Sunt qui illam plantam peregrinam eſſe contendant, quæ fructum aureum profert, quem pomum Amoris; alij pomum aureum nuncupant. Cæterùm quemadmodum incertum eſt, quæ planta ſit Glaucium, ita quoq;, quàm auem eadem vox denotet, nondum exactè conſtat. Licet tamen conijcere, ex Anatum genere eſſe: nam Athenæus ab oculorum colore dici ſcribit, & paulò minorem eſſe Anate. Idem tradit Hermolaus: ſed apud quem maiores pro minores mendosè legitur. Item Euſtathius in commentarijs in ſecundum Odyſſeæ Glaucium auem eſſe Νησσώδη, ideſt, Anati ſimilem aſſerit, at minorem. Bellonius pro Glaucio nobis obtrudit auem, quam Galli Morillon nuncupant, eamq́; ſic deſcribit: Eſt & alia auis aquatica, nobis vernaculè Morillon dicta, Anati quàm ſimillima, eiuſdemq́; magnitudinis, roſtro in margine ſerræ inſtar inciſo, cruribus, pedibusq́; in interna parte rubicundis, in exteriori verò fuſcis. Capite toto ad mediam colli regionem ferrugineo ſaturato. Hinc circulus quidam colore albicante collum cingit, pectus coloris eſt cinerei, venter verò candidi. Dorſum, & alæ nigra ſunt, in his tamen, ſi extendantur, ſeptem apparent pennæ albæ, quæ alas vt in Pica varias reddunt. Reliquum verò alarum, quemadmodum & cauda Corui aquatici caudam referens, nigra ſunt. Ex aqua cùm magna ex parte victum petat, animalculis exiguis viuit, quę in aquæ fundo reperit. Cùm enim ſeſe aquę immergere ſoleat, ac diutiùs vrinari, minutos piſciculos captat, & millepedes aquaticos, ſeu pediculos, quos Galli les eſcrouelles appellant. Viuit præterea ſeminibus herbularum, quę in fluminum ripis naſcuntur, & aſtacis fluuiatilibus tenellis, & limacibus. Linguam habet adeo carnoſam, vt prope radicem gemina videatur. Pectus ei latum vt reliquo Anatino generi. Crura breuia, retrorſum porrecta, vt Mergorum generi. In internis partibus hoc illi tantùm eſt peculiare, quod nullum in ea fel appareat. Iecur in duos diſtinguitur lobos, quorum vnus ventriculo incumbit, alter inteſtinis. Hæc Bellonius, qui hanc eius exhibet iconē. Deinde aliam ei congenerem facit, eam nimirum, quę Gallicè vn Tiers appellatur, de qua ſtatim: Ab hac haud ſeiungemus eam, quæ vulgò vn Tiers dicitur, eò quòd poſt Anatem, & Morillonem magnitudine tertium locum obtinet. Alæ vt in Morillone variegatæ ſunt, roſtrum verò Phalaridi ſimile. Quod ad reliquas corporis partes attinet, ſi quis ſibi Phalaridem medio inter Morillonem, & Anatem marem colore fingat, is Tiers auis dictæ figuram, & ideam animo conceperit. Minor itaq; eſt Anate, & Glaucio, & ſi comedatur eodem eſt cū eis ſapore. Et rurſus: de aue Morillons appellata, Morillons inquit, ripas fluminum, & ſtagnorum frequentare conſpicimus, quare antiquis ignotam haud credimus. Cùm itaq; nullā adinuenerimus auem, quæ oculos habeat adeo glaucos, eam ſuſpicamur, quam Glaucium Græci appellant, cùm & Anati ſimilis, ſed paulò minor deſcribatur. Cęterùm Ornithologus hanc pro Glaucio non admittit, eamq́; auem illi ſimillimam ſub Anatis fuſcæ, vel medię nomine deſcribit: conijcitq́; vel hanc, vel alteram, quam idem Bellonius Gallicè circumloquitur Cane à la teſte rouſſe, eſſe veterum Penelopen, de qua nunc agemus.

Glaucium herba.

Glaucium cur ſic dicta.

Morillon deſcriptio.

Victus.

Auis Tiers Gallis dictæ deſcriptio.

Glaucion Bellonij cum gramine paluſtri maiori.

DE PENELOPE AVE.
Cap. XXXVIIII.

NONNVLLI Penelopen illam pudicissimam,& decantatissimam Vlyssis vxorem à Penelope aue, de qua modò agitur, nomen traxisse existimant, licet [a] Eustathius aliter censeat. Isacius Tzetzes, *Penelope*, inquit, *filia Icarij, & Peribææ à parentibus in mare proiecta, per aues Penelopes in littus exportata, seruataq́; est, & à parentibus suis iterum educata*. Didymus quoque Penelopen ait Ἀρναχίαν (Arnæam Hermolaus, quòd à parentibus abiecta repudiataq; esset) propriè vocatam esse,& cùm Nauplius eam in mare proiecisset, vt propter filium Palamedem se vlcisceretur, nomen mutasse. Hermolaus verò,& Volaterranus Penelopen ab auibus istis,cùm in mare proiecta esset, non exportatam ad littus, sed simpliciter educatã scribunt, verum sine authore. *Sed potuit*, inquit Eustathius, *etiam Penelope dici*, παρὰ τὸ πίνεσθαι περὶ λόπος ἤγουν ὕφασμα λέπτον; ἢ παρὰ τὸ πηνίον ἤτοι μίτον ἑλεῖν, *quod huiusmodi nomen texturæ studiosæ mulieri conueniat*. Penelope preterea vocatur ludus, qui etiam describitur ab [b] Athenæo, in quo calculos (ψήφους, ludum ipsum πεττείαν vocat. Ludebant autem stantes) vtrinque per vices, aut sortes ad calculum,in medio positum,quem Penelopen vocabant, emittere solebant, donec aliquis Penelopen de suo loco depulisset. Quo facto oportebat illum ex eo loco, in quo calculus à primo iactu remanserat denuò Penelopen petere: quàm si ceteris globis moribus intactis assecutus esset, victor habebatur. Hunc ludum procos Penelopes exercuisse ait Appion,calculis quinquaginta quatuor vtrinque dispositis. Erant enim proci omnes numero centum, & octo, velut ominis captandi gratia. Nam qui vicisset, de nuptijs iungendæ sibi Penelopes bene sperabant. Non dissimilis, inquit Ornithologus, puerorum nostrorum lusus videtur, quo nuces proijciunt per vices ad quaternarios nucum cumulos, vt euertant. Eundem ludum etiam in tota ferè Italia pueri, giuocare à castelli, aut à castelletti vbique fermè nominant. Quod modò spectat ad auem, de qua nunc agitur, ea circa lacus, & amnes versatur, teste Aristotele, qui eam cum Ansere,& Chenalopece numerat congenerem esse innuens. Græcè in aliquibus codicibus πηνελόψ oxytonum scribitur: sed scribendum πηνέλοψ paroxytonum, vt Eustathius, & cæteti habent omnes. [c] Plinius etiam Anserini generis facit, dum inquit: *Anserum genus sunt Penelopes, & quibus lautiores epulas non nouit Britannia Chenalopeces fero Ansere minores*. Quo loco vetus lectio, vt tradit Hermolaus, pro Penelopes habet Chenalopeces,& posteriore loco pro Chenalopeces Ceramides. Significat autem, inquit,Ceramides colorem figlini, qualem in plumis quorundam Anserum aspicimus: vnde nomen quoque gemmarum vni Ceramites. Verùm codices quidam posteriori loco neque Chenalopeces, neque Ceramides legunt, sed Chenerotes. Cùm itaque Plinius omnia ferè sua è Græcis transtulerit, & vocabala hæc omnia Græca esse appareat, rectiùs meo iudicio Ornithologus ea potissimùm ad hanc lectionem vsurpari putat, quæ apud Græcos reperiuntur, & Anserini generis esse vocabula ipsa testantur, vt Chenelopes, & Chenalopeces: quanquam Hesychius, & Varrinus duo hæc nomina χηνέλοψ, & πηνέλοψ ab aliquibus pro aue vna, eademq; accipi scribant. Ceramides, inquit idem Ornithologus, pro auibus nusquam legi: sed fortè Anseres aliquos hoc colore descriptos legerat Plinius (si modò sic scripsit) & non intellecto vocabulo, huius nominis aues fecit. Color quidem κεραμεῦς, idest, testaceus, vt tradit Longolius, communis est ferè pulueratricibus, vt Alaudæ, Coturnici, Perdici. Sic ille. Verùm mirabitur fortè quis,cur nos,cùm Aristoteles, & Plinius Penelopen Anserino generi accenseant, hîc de ea inter Anates agamus. Id autem non sine ratione factum: nam tanta inter Anatem, & Anserem intercedit similitudo, vt multę aues à diuersis modò Anseribus, modò Anatibus ascribantur. Quamobrem Penelopen quoque Anatini generis facere non est incongruum, præsertim cùm nonnulli eam Anati assimilent, vt Aristophanis Scholiastes. Nam vbi apud Aristophanem legitur: *Auibus olim adeo delectati sunt homines, vt plerunque decantarent carmina, in quibus mentio fieret Hirundinis, Anseris, Columbæ, Penelopis, Penelopes*, inquit Scholiastes, *auis est similis Anati, magnitudine Columbæ, cuius mentionem fecerunt Stesichorus, & Ibycus* (quæ verba ex eo repetit Varrinus) *vel vt alijs placet*, ὁ πηνέλοψ μείζων μὲν (nisi fortè legendum μείων, idest,minor,

[a] In Lycophonem.
Penelope cur sic dicta.
Penelope cur Arnæa dicta.
Penelope ludus.
[b] Lib. 1.
Penelope calculus dictus.
Penelops Anser congener.
[c] Lib. 10. cap. 22.
Ceramides

vt ſuſpicatur Vuottonus) ἢ κατὰ Νῆτταν, ὅμοιος δὲ, hoc eſt, maior eſt Anate, ſed ſimilis. Huc accedit, quod in Anatum genere quædam reperiuntur, quibus id quod de Penelope tradunt veteres conuenit, in Anſerino non item. Ibycus enim apud Athenæum Penelopes collo præditas verſicolore appellat, & Alcæus in ſcholijs Ariſtophanis colliuerſicolores. Ion quoque Penelopen auem φοινικόλεγνον cognominat, ideſt collum habentem phœnicei, ideſt, punicei coloris. Et quamuis Heſychius & Varinus exiſtiment vocem λέγνη in compoſitione abundare, contra tamen ſentit Ornithologus; λεγνώδεις enim, inquit, interpretantur ποικίλας, ideſt, varias. Eſt autem varius in Penelope color, ſi non aliàs, propter collum puniceum ſaltem, aut quia λέγνας fimbrias vocant; & λέγνα extrema. Nomen autem fortè fuerit inde factum, quòd partes extremas hæc auis puniceas habeat: Sed hac de re iudicabunt, qui viderint auem. Nobis enim ignota eſt, niſi ea ſit Anas fera, quam Germani appellant Rothalſs, à collo rubicundo, aut potius puniceo, caſtaneævé colore. Quanquam non ſolùm collum eius, ſed etiam caput eo colore ſit; roſtrum fuſcum, latum, pectus nigricat: item cauda, & extremæ alarum pennæ, venter albicat (niſi pictura nos fallit ex qua hæc deſcribimus) & partim ad fuſcum vergit. Pedes fuſci: pupillam oculorum nigram circulus ambit ex flauo rutilus. Nota eſt circa Argentoratum. Nos aliam congenerem, & ſimilem illi deſcribemus infra: nempe Anatem fuſcam, maiorem, ſimili collo, capiteq; puniceo, ſiue caſtaneæ colore, de quibus infrà ſcribemus, vt quæ vocantur lingua noſtra Merch, & Yſentle, non adeo tamen, quàm Anates Rothalſs, & fuſca fera: æquè tamen, aut magis rubet circa collum, plumis ruffis iubatus Mergus, roſtro anguſto, ein Tuchel. Hæc omnia Ornithologus.

Anatis quã Penelopen eſſe ſuſpicatur Ornithologus, deſcriptio.

Quam verò ipſe primo loco pro Penelope deſcribit, & Germanis Rothalſs appellari ait, eam Bellonius Cane à la teſta rouſſe Gallicè circumloquitur, & his ferè verbis deſcribit: Reperitur Anatum quoddam genus exiguum, capite rubro, gutture verò, & pectore nigro. Reliquum verò corporis colore eſt plumbeo. Roſtrum, crura, pedes fuſca ſunt, & Anatum ſimilia. Oculi rubeſcentes. Anati eſt magnitudine inferior.

Eiuſdẽ auis Belloniana deſcriptio.

Collo roſſe.

Ego veterum Penelopen eſſe ſuſpicor, quam noſtri Collo roſſo appellant, à colore ſcilicet, qui in ea parte conſpicuè phœniceus apparet: vulgò enim apud nos ille color impropriè rubeus dicitur. Ea fortè ab Ornithologi Rothalſs, & Bellonij Cane à la teſta rouſſe dicta haud erit diuerſa. Duæ olim huiuſmodi Anates ad me fuerunt allatæ, quarum, quam marem credo, ſic deſcripſi: Anati longitudine non valde cedit, ſed tam craſſa non eſt. Roſtrum ſatis latum, & craſſum, inferiùs nigrum, ſuperiùs plumbei coloris obſcuri in extremo curuum, & macula valde atra ornatum. A roſtro ad ſummum verticem capitis vſque ex phœniceo flaueſcit. Reliquũ caput, & totum ferè collum penitus phœniceum eſt; quem tamen colorem in gutture nigri nonnihil quodammodò obſcurat. Ceruix prope dorſum, & hoc totum lineolis anguſtis, ſubnigris, & ſubcandidis alternatim variegantur. Pectus ipſum, & venter totus ſubalbicant. Alæ diuerſimodè colorantur: nam plumulæ veſtientes fuſcæ ſunt: mediam alarum partem ampla macula ſubalbida occupat: à qua linea alba deorſum longius excurrit. Remiges pennæ longiſſimæ ſubnigræ ſunt, ſed in principio prope maculam illam albam linea viridi ſatis lata interſecantur. Cauda breuis, & quæ pennis partim nigris, partim fuſcis, & ſubuiridibus conſtet. Coxæ albidæ lineolis cinereis variegantur. Crura, & digiti coloris plumbei, quæ verò digitos coniungunt membranæ ſunt fuſcę. Fœmina cuius eſt ſecunda icon, nihil à mare differt, niſi quod macula illa alba minus in hac eſt conſpicua, cùm ex cinereo ad fuſcam tendat.

Penelopis maris authoris deſcriptio.

Fœminæ deſcriptio.

DE

Penelope mas.

Penelope fæmina cum ſparganio.

DE ANATE FERA FVSCA, VEL MEDIÆ MAGNITVDINIS.

Cap. XXXX.

ANATEM quandam aliam Ornithologus, fuſcam, vel mediam, ideſt, mediæ magnitudinis nominat, eiuſdem planè ſpeciei cum Penelope, vel ſaltem proximum genus exiſtimans. Depingit autem eam his verbis: Anas

Deſcriptio.

ſylueſtris fuſca à colore dicta apud nos ein Vvilde grauvve ent, magnitudine, & figura ad vrbanam accedit. Roſtrum ei latum, inferiùs omnino nigrum: ſuperior verò roſtri pars antè, & retro tantùm nigricat, per medium ex fuſco albicat. Caput totum, & maxima colli pars colore ruffo, vel caſtaneæ ſplendent, nitentq;. Inferior verò colli pars iuxta dorſum, & pectus vndique nigricat, vt dorſi etiam finis, & cauda. Reliqua dorſi pars cum alis muſtelinum colorem refert, vt mures Pontici, ſeu varij dicti. Inſunt autem pennæ vario colore diſtinctæ ex albis, nigriſq; lineis clymatili ductu perquam elegantes. Idem in ventre color, ſed obſcurior: à quo præcipuè ventris colore nomen Anatis fuſcæ à noſtris impoſitum videtur. Interior alarum pars pennis albis conſtat. Crurum color glaucus, digiti quoque glauci, vel ſubalbi, ſed nigris membranis coniuncti. Idem, aut omnino proximum genus eſt, quod ſuprà nominauimus à colore Rothalſs (quo nomine circa Argentoratum vtuntur) & an Penelops dici poſſit, dubitauimus, cùm ſimiliter φοινικόλεγνος, & ποικιλόδειρος ſit, hoc eſt, collo puniceo, & vario, & Anatum generi adſcribatur: nam de magnitudine nihil habemus: cùm Scholiaſtes Ariſtophanis, & magnitudine Columbæ, & rurſus Anate maiorem Penelopen deſcribat. Eſto igitur nobis tum Rothalſa, tum Anas fuſca (ſiue vna planè ſpecies eſt, ſiue generis vnius proximi duę ſpecies minimum differentes) non aliud, quàm Penelops veterum, donec alius aliquid tertium adferat. Germani quidam Anates quaſdam Germanicè vocant Mittellenten (hoc eſt mediæ magnitudinis, vt ego interpretor, inquit Ornithologus) latiuſculis, & ſimis roſtris cinereum colorem nigredine in eis variante, & veterum Boſcades eſſe ſuſpicantur. Sunt autem hæ, vel eædem cum illis, quas hîc deſcripſimus:

Mittelentē.

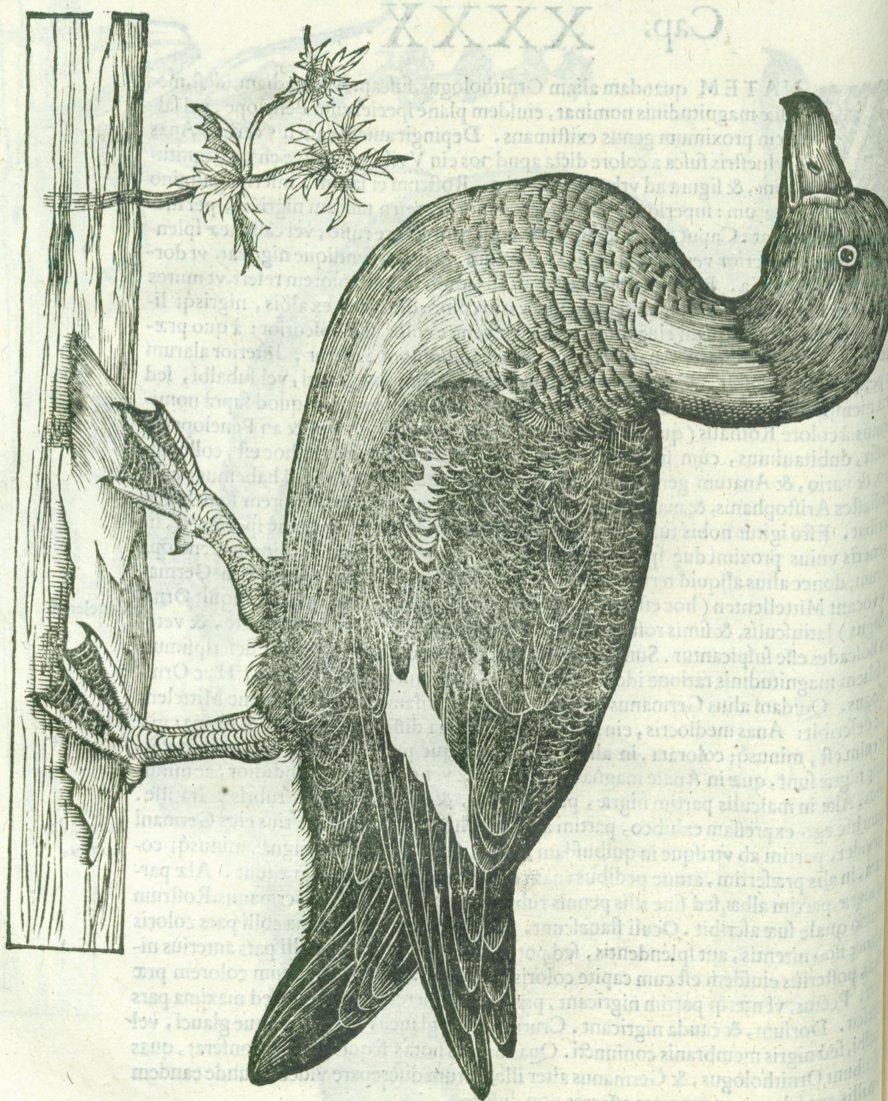
aut ſaltem magnitudinis ratione idem vocabulum Germanicum eis conuenit. Hæc Ornithologus. Quidam alius Germanus eandem, aut conſimilem auem ſub nomine Mittelente ſic deſcribit: Anas mediocris, ein Mittelente à magna differt quantitate, & forma: minor enim eſt, minuſq; colorata, in alis præſertim, atque pedibus: nam & horum membranę nigræ ſunt, quæ in Anate magna flaueſcunt: & venter quoque candidior, ac minus varius. Alæ in maſculis partim nigræ, partim albę, & pauculis pennis rubris. Ita ille.

Deſcriptio ex Germanis.

Quam hîc ego expreſſam exhibeo, partim aui Ornithologi, partim alterius eius Germani reſpondet, partim ab vtriſque in quibuſdam diſſidet: nam minor eſt magnâ, minuſq; colorata, in alis præſertim, atque pedibus: nam & horum membranæ nigræ ſunt. Alæ partim nigræ, partim albæ, ſed ſine illis pennis rubris, quarum meminit is Germanus. Roſtrum omnino quale ſuæ aſcribit. Oculi flaueſcunt. Caput totum, & maxima colli pars coloris caſtaneę non nitentis, aut ſplendentis, ſed potius obſcuri. Inferior colli pars anteriùs nigricat, poſteriùs eiuſdem eſt cum capite coloris: vtrinque ad latera cinereum colorem præſefert. Pectus, venterq; partim nigricant, partim ad cinereum vergunt, ſed maxima pars fuſceſcit. Dorſum, & cauda nigricant. Crurum color glaucus, digiti quoque glauci, vel ſubalbi, ſed nigris membranis coniuncti. Quas omnes notas ſi quis cum ijs conferat, quas deſcribunt Ornithologus, & Germanus alter ille, parum diſcrepare videbit: unde eandem cum illis, aut ſaltem congenerem aſſerere non dubito.

Autoris deſcriptio.

Anas fuſca fera alia cum eryngio marino.

DE ANATIBVS MVSCARIIS DICTIS. Cap. XXXXI.

IIDEM Ornithologus tria Anatum, quæ muſcariæ dicuntur, genera commemorat: quarum primam propriè hoc nomine appellatam ſic deſcribit: Anas Muſcaria Muggent ſic vocatur à noſtris, quòd muſcas ſupra aquam volantes captet. Huic quoque, vt ſuperiori (Anati fuſcæ, ſeu mediæ) magnitudo, & figura ferè vt domeſticæ Anati. Roſtrum latum, & ſimum, cuius lamina ſuperior planè crocea eſt, longum quatenus extra plumas eminet, digitos duos. Dentes vtrinque ſerrati latiuſculi, & quodammodo membranacei, flexiles, eminentes, inferioris tamen laminæ dentes minimum eminent, & ſtrias oblongas ducunt. Color plumarum per totum ferè corpus varius eſt, ex nigricante, charopo, albo, & muſtelino, alicubi mixtus: vel vt breuiter dicam, qualis Perdicum ferè, hoc eſt κερχνῶς, vt puluerατricum plerumque, ſed diſtinctus. Pedes flauent, digiti nigricantibus membranis cohærent, collum tam ſupina, quàm prona parte ςικτὸν eſt, hoc eſt, varium, quibus ſuprà diximus coloribus. Vertex magis nigricat, quàm cæteræ partes: qui color etiam in alis habetur: eædem, & cauda breuiores ſunt. Huic congener videtur Anas Strepera, quam infra deſcribemus Germani alterius verbis. Hæc Ornithologus. Huiuſmodi Anas, qualem ille deſcribit, numquam ad noſtras peruenit manus; quòd fortaſſe in noſtris hiſce regionibus minus appareat; quapropter ex illius monumentis iconem pòſt mutuabor. De reliquis duobus Anatis muſcariæ generibus idem ille hæc pauca memoriæ prodidit. Sed in Podamico lacu, inquit, circa Conſtantiam aliud etiam Anatis feræ genus Muſcarium appellari audio, quod alibi à cœno paluſtri etiam Murent (vt Querquedula diminutiua voce Murentle) & Moſſent dicatur, corpore magno, & coloribus elegantiſſimis inſigniri, vnde eandem, quam ſuprà torquatam maiorem nominaui, eſſe conijcio. Sed cæteras etiam Anates pleraſq; muſcas ſectari aiunt. Alius Germanus aliam nobis muſcariam deſcripſit, quæ apud Miſenos nominetur Pilente, vel Pilvvegichen. Hæc, inquit, muſcas captat, & ideo à pueris delectationis cauſa alitur, ad quæ reſpexit in Captiuis Plautus, *Patricijs pueris aut Monedulæ, aut Anates, aut Coturnices dantur quiſcum luſitent*. Muſcis autem ſuſpenſo gradu placidè ingrediens inſidiatur. Roſtrum longum, & molle, & colore cinereum: qui & reliqui corporis eſt, excepto ventre, qui nonnihil candidior. Vocem noctu lachrymanti, aut lamentanti ſimilem edit. Hæc ille.

Anatū, quæ muſcariæ dicūtur tria genera.

Nominis ratio.

Anatis muſcariæ Murent dictæ deſcriptio

Nominis ratio.

Anates pleræq; muſcas ſectantur.

Muſcisquo modo inſidietur.

Vox.

DE ANATIBVS PLATYRYNCHIS, ID EST LATIROSTRIS. Cap. XXXXII.

ANATES Platyrynchos, ſeu quæ lato ſunt roſtro, plures deſcribit Ornithologus: quarum deſcriptiones in hoc noſtro opere, vt plurima quæque alia ad Anatum omnium hiſtoriam pertinentia neceſſariò ſunt repetenda. Anatem platyrynchum, inquit, appello à roſtri latitudine. Rynchus enim non de ſuibus tantùm dicitur, vt quidam putant, ſed etiam de auibus, non ramphos modò vt annotauit Euſtathius, Schellent à roſtri figura, vt conijcio: imitatur enim quodammodo genus quoddam crepitaculorum ex ęre, quæ Germani Schellas nuncupant: vel potius, quoniam inter volandum, vt audio, alis ſuis ita perſtrepat, vt crepitaculorum huiuſmodi ſonum repræſentet. Roſtrum ei nigrum, breue, medio palmo (ideſt duobus digitis) longum, & eiuſdem ferè latitudinis; non planum, aut ſimum, vt muſcariæ, ſed conuexum inſtar clypeorum, quare aliqui Schiltent, ideſt, clypeatam appellant. Hæc etiam Anatis vrbanæ magnitudinem non excedit, vt & muſcaria, & pedes ſimiliter flauos habet, ſed maiores, longiores: & digitos item nigris iunctos membranis. Pennæ ubique nigræ ſunt, ſed in collo nigricant ex albo; in alis inferioribus albæ. Capitis color, qui

Anas platyrynch⁹ cur ſic dicatur.

Rynchus de quibus dicatur.

Schellent etymum.

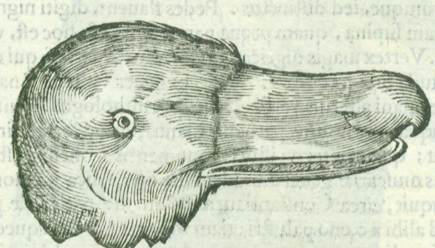
Schellas quid vocēt Germani.

Anatis Schellent dictę deſcriptio.

qui caſtaneæ obſcurus vel ruffus admixto nigro. Prona (anterior puto) pars colli, & venter albent. Dentes in ſuperiore roſtri parte vndiquaque conduntur interiùs, nec eminent. Inferiores verò oblongas ſtrias ducunt, vt in Muſcaria Anate. Lingua nigricat, audio eam piſcibus quoque veſci. Eadem, vel omnino congener eſt, quam Clangulam Germanus quidam nominauit: nam & Miſeni (ut ſcribit) appellant ein Klinger, ab alarum clangore, quę firmiſſimæ ſunt, nec ſine ſono in volatu mouentur. Roſtrum ei latum, ſed breue, ac obtuſum, & nigrum. Caput magnum, & in nigro viridans. Secundum oculos, qui in hoc genere pulchri ſunt, vtrinque macula alba eſt. In fœmella nec viror ille, neque hæc macula apparet. Tergum, & cauda nigra. Alæ partim nigræ, partim candidę. Gula cum ventre tota candida. In fœmella gula nonnihil in cinereo maculoſa. Pedes in ambobus flaui. Hęc ille. Ornithologus autem huius tantum capitis figuram hanc exhibet. Ego quæ priori loco ab Ornithologo deſcriptæ reſpondeat, non obſeruaui.

Quibus veſcatur.
Anas clangula cur ſic dicta.
Deſcriptio.
Fœminæ à marę differentia.

Caput Clangulæ.

Quæ autem hîc exhibetur, eadem omnino eſt cùm ea, quam deſcribit alter ille Germanus: nam ei omnes penitus ab illo commemoratæ conueniunt notæ: mas autem eſt: nam in capite nigró viror, & ſecundum oculos macula illa candida apparet. Gula pariter, & venter candicant: ſed quod ille tacuit, crura nigricant, non tamen adeo intensè vt dorſum, cauda, & aliqua alarum pars: prætereà roſtrum extremum in luteum deſinit, cùm reliquum totum ſit nigrum. Idem, inquit Ornithologus, vel maximè congener platyrynchi Anatis genus eſt, quod audio vocari à Germanis, (circa Argentoratum) Vveiſſer Drittuogel (neſcio qua ratione, cuius generis etiam fuſcam ſpeciem inueniri aiunt, illam nimirum, quam ſuprà deſcripſimus) ab Anglis Schelduakc, quæ vox ad Germanorum Schellent accedit. Roſtrum ei ſimiliter breue, & bene latum (vt in pictura ad me miſſa conſpicor) & nigrum, vt caput etiam, ac dorſum, & alæ: quarum tamen in medio magna pars alba eſt, & rurſus in ſuperiori parte colli etiam pars inferior, pectus, & venter albent. Inter roſtrum quoque & oculos albę ſunt maculæ. Reliqua circa oculos pars maculis è cęruleo viridibus ambitur. Crura, & pedes è ruffo flaueſcunt. Sed alij aliter deſcribunt Scheledrachum Anglorum. Alterum apud nos genus Platyrynchi Anatis ſimiliter, vt primum Scheltent, ideſt, clypeatam nuncupant, aliqui priuatim Taſchenmul ob inſignem roſtri latitudinem, quę ad duos pollices accedit: taſchā enim appellant noſtri marſupij genus latiuſculum, quod à zona ſuſpenditur. Roſtrum ei nigrum, latum, & in fine quadam cochlearis ſpecie: medię extremitati breuis quidam, & paruus vncus adiungitur. Inferior roſtri pars, ſiue lamina ſuperiorem ita ſubit, vt intra eam tota includatur. Dentes ab vtraque roſtri parte, molles, flexiles, recti. In hoc Anatum genere (quod ſciam) omnium longiſſimi ad dimidij digiti longitudinem: aut forte etiam cæteris Anatibus dentes æquè longi, ſed roſtro magis adhærent, non ita prominent. Caput nigricat, ſed occipitium, & pars poſterior vſq; ad medium colli viriditatem pręſefert. Col-

Autoris deſcriptio.
Anatis Vveiſſer Drittuogel dictæ deſcriptio.
Anatis Scheltent dictæ deſcriptio.

lum

Anas platyrinchos mas cum Cotyledone aquatica.

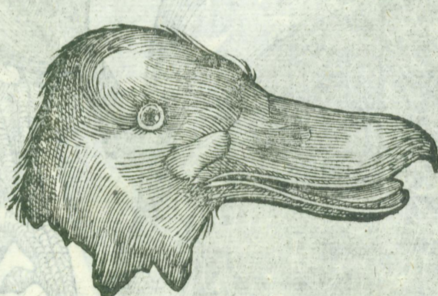
Anas platyrinchos altera siue Anas clypeata Germanis dicta cum althea palustri.

lum duos palmos longum. Reliquum corpus, vt Anatis communis, vel aliquantò minus. Pedes, & crura crocei coloris. Plumæ ventris ruffæ (quæ in ſuperiori genere albæ ſunt) ſuperior alarum pars ex cinereo cærulea; reliquæ pennæ partim fuſcæ, partim ſubuirides. Hanc quoque piſces captare aiunt. Hæc Ornithologus, cuius deſcriptioni ita reſpondet, quæ hîc exhibetur, vt nihil addere, nihil demere poſſis. Reliquas deinde huius generis Anates proſequens Ornithologus, Anas Fuligula, inquit (ſic vocat alter ille Germanus, imitatione Germanicæ vocis apud Miſenos, ein Rusgen, à fuligineo totius corporis colore) Roſtrum, vt in Clangula breue eſt, vt in Latiroſtra (maiore mox deſcribenda) latum: vnde & Latiroſtra minor vocari poteſt. In alis vna linea tranſuerſa alba, venter albus. Pedes vt Anati paruæ (Querquedulæ) à qua etiam non differt magnitudine. Huius autem tantùm Capitis figuram hanc exhibet. Eaſdem cum hac, vel ſaltem congeneres exiſtimo

Anas Fuligula cur ſic dicta. Deſcriptio:

Caput Fuligulæ.

haſce duas hîc depictas, in quarum altera omnes adſunt notæ, quas Fuligulæ ſuæ aſcribit is Germanus. Magnitudine etenim Querquedulam æquat, vel parum etiam excedit, reſpondet quoque pedum conformatio; color verò in toto corpore fuligineus, roſtrum breuiuſculum, latumq́; linea alba alas prope finem tranſuerſim ſecat. Venter quoque albus. Sed præter dictas notas, habet & alias inſignes, quarum non meminit ille: nam in roſtro, quod totum ferè cęruleum eſt, alicubi maculę aliquę nigræ apparent, inter quas vnguis recti figuram æmulantur, quæ ſuperiorem eius laminam finit. Crura quoq; eiuſdem ſunt coloris, vel partim ſubalbidi, ſicut etiam digiti, quos membranæ nigræ coniungunt. Cirros denique fuligineos ab occipitio in totam ceruicem demittit. Alteri quidem eadem ferè magnitudo, eadem roſtri, pedum, & totius ferè corporis conformatio: tamen in multis euariat: nam roſtrum colorem cæruleum, vt in priore non ita viuidum refert, ſed plumbeum quodammodo. Caput vniuerſum, & collum, pectusq́; caſtaneæ colorem æmulari videntur. Dorſum, alę, cauda, vropygium, & coxæ inter colorem modò dictum, & fuligineum ambigunt. In alis maculæ ſunt aliquæ ex cinereo albicantes. Venter ex cinereo fuſcus. In cruribus, & digitis color ferè ex albicante plumbeus. Membranæ digitos coniungentes ex nigro ad plumbeum accedunt. Poſt Anatem Fuligulam Ornithologus de Anate latiroſtra maiore agit, eamq́; ſic alterius Germani docti verbis deſcribit: Anas latiroſtra maior, ein Breitſchnabel. Huic roſtrum duplo ferè, quàm in cæteris latum, idq́; in mare nigrum, in fœmella modò flaueſcens, modò maculis varium. Striæ quoque longę, & frequentes magis, quàm in vllo alio genere. Collum in albo, cinereoq́; maculoſum, gulæ pars inferior alba. Alæ in parte ſuperiore iſatidis colore ſunt, media albæ, poſtrema in nigro viridantes, reliqua cinereæ. Venter ſpadicis colore, in fœmella mediocri Anati ferè ſimilis, in albo flaueſcunt. Pedes cum primo genere conueniunt in vtroque ſexu. Huius, quòd nunquam

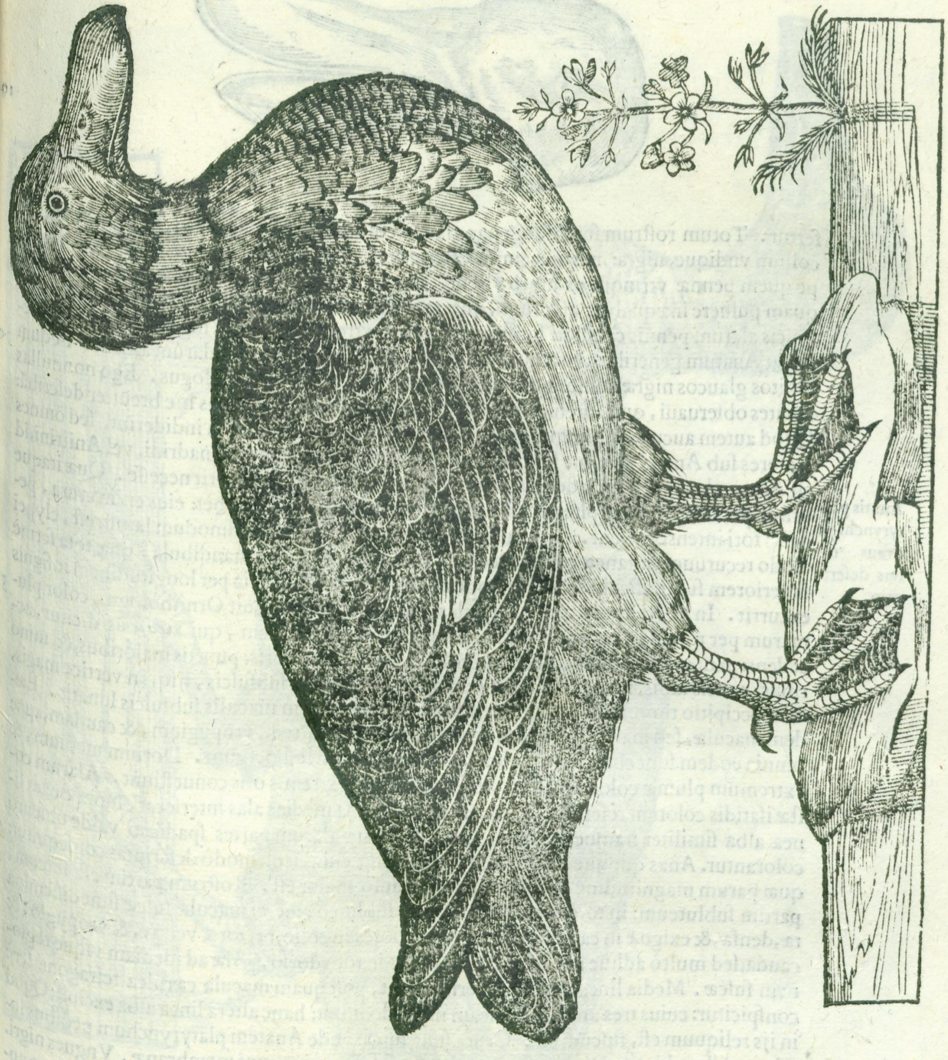
Anatis Fuligulę alterius deſcriptio.

Anatis Latiroſtrę maioris deſcriptio.

Anas plyrinchos minor prior cum ranunculo latifolio

Anas platyrhyinchos minor alter, ſeu Anas fuligula alia: cum myriophyllo aquatico equiſetifolio.

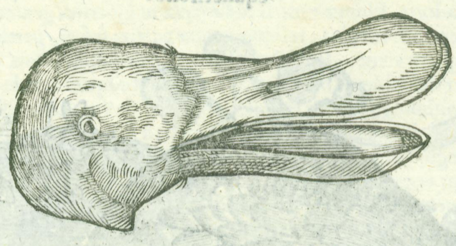

quam meas peruenerit ad manus, caput ab Ornithologo mutuatū expreſſum exhibeo. Addit idem Ornithologus aliam ſpeciem, quam, inquit, peregrinam eſſe aiunt, & Seeuogel, id eſt, auem marinam cognominant: roſtro itidem breui, latoq; & conuexo ad cæruleum colorem dilutum inclinante, pars media tamen nigricat, vt & caput, & cauda extrema, & longiores alarum pennæ, quæ tamen duabus Zonis diſtinguuntur, inferiore alba, & ſuperiore ſimiliter, ſed quam per medium linea ruffa diuidat. Collum breue, album inferiùs; dorſum fuſcum, pectus ruffum, vt etiam pedes, ſed hi dilutiùs. Latera cinerea, fuſcis, & breuibus punctis, lineiſq; diſtincta. Oculos puncta obſcurè viridia ambiunt. Sed hanc quoque deſcriptionem picturæ tantùm intuitu confecimus. Quærendum, an hæc ſit Slub dicta apud Friſios, auis aquatica, Anate minor, ſed roſtro latiore. Poſtremò Anatem quandam, cirrhatam, inquit, Vollenten noſtri à corpulentia appellant: cui itidem roſtrum latiuſculum, corpus Gallinæ magnitudine, plenum, & obeſum, quamobrem in cibis cæteris pleriſque præfertur.

Seeuogel Anatis dictæ diſcriptio.

Anatis cirratæ deſcriptio.

Caput Latiroſtræ maioris.

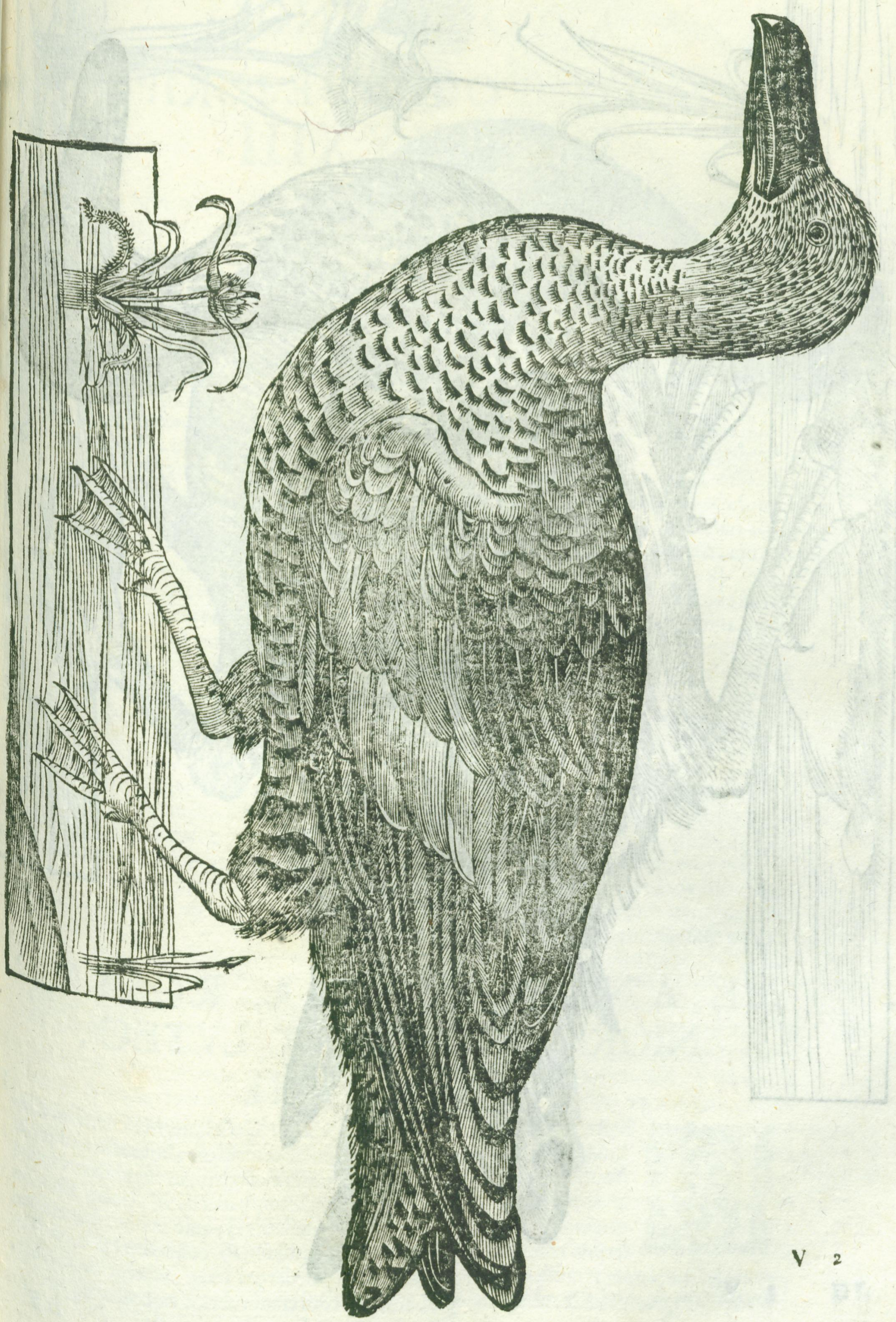
fertur. Totum roſtrum ſuperius in hac glauco colore eſt, inferius nigro. Caput etiam, & collum vndique, nigra: mas apicem in vertice gerit nigris pennarum cirrhis conditum: prope quem pennæ vtrinque ex nigro virent. Dorſum eſt fuſcum, punctis albicantibus tanquam puluere inæqualiter aſperſum, quæ tam parua ſunt, vt lateant, niſi penitus aſpexeris. Fuſcis alarum pennis candidæ ſubſunt, quarum, extremitas, iterum nigreſcit. Cauda breuis, vt Anatum generibus, vndique fuſca. Venter, & ſupinæ partes alarum albent. Pedum digitos glaucos nigræ coniungunt membranæ. Hactenus Ornithologus. Ego nonnullas Anates obſeruaui, quæ iuremerito latiroſtris accenſeri poſſunt, quas hic breuiter deſcribā: Quòd autem aucupes noſtri nullum ferè Anatibus peculiare nomen indiderint, ſed omnes maiores ſub Anatis nomine ſimpliciter intelligant, minores verò Anadrini, vel Anitrini, id eſt Anaticulas appellent; ideo ea circumloqui aliquo modo nobis erit neceſſe. Quæ itaque prima ponitur Anatem platyrynchum pedibus rubris appellare libet: eius enim crura, pedeſq; toti intensè rubent. Roſtrum tres ferè digitos longum, admodum latum eſt, clypei modo recuruum caſtaneæ colore, ſed obſcuro: inferior tamen mandibula, quæ tota fermè ſuperiorem ſubit, alicubi ſpadiceo tingitur, & in eius medio ſtria per longitudinem inſignis excurrit. In hoc dentes vtrinque, quales Anati muſcariæ tribuit Ornithologus, color plumarum per totum ferè corpus varius ad pulueratricum colorem, qui κεραμιοῦς dicitur, accedens: nam caput totum, & medium collum muſtelini coloris, punctis maioribus, & minoribus, paucis albis, iiſq; exiguis, vixq; conſpicuis, partim ſubfuſcis, iiſq; in vertice magis, & in occipitio tinguntur: vti collum inferius albocinereum maculis ſubfuſcis lunatis. Eædem maculæ, ſed maiores, primum dorſum, pectus, ventrem, vropygium, & caudam, quæ omnia eodem ſunt cum capite colore, vel ſubluteo variè aſpergunt. Dorſum medium, & extremum plumæ coloris ſpadicei obſcuri, albæ in extremis oris conueſtiunt. Alarum coſtæ iſatidis colorem referunt. Eiuſdem coloris zona medias alas interſecat, ſupra quam linea alba ſimiliter tranſuerſa conſpicitur. Reliquæ alarum partes ſpadiceo valde obſcuro colorantur. Anas quoque platyrynchos dici poſſit, cuius icon modò deſcriptas conſequitur, quæ parum magnitudine differt, niſi fortè paulò maior eſt. Roſtrum partim eſt fuſcum, partim ſubluteum: in toto corpore coloris ex ſubluteo cinerei maculæ fuſcæ ſunt diſſeminatæ, denſæ, & exiguæ in capite, maiores, ſed rariores in collo, pectore, ventre, & vropygio, & cauda, ſed multò adhuc maiores, & crebriores in toto dorſo. Alæ ad mediam vſque regionem fuſcæ. Media linea alba tranſuerſim ſecat, poſt quam macula cærulea tetragona ferè conſpicitur: cuius tres anguli in lineam nigrā deſinunt: hanc altera linea alba excipit; Quod in ijs reliquum eſt, fuſcum eſt. Crura ſunt lutea: vnde Anatem platyrynchum pedibus luteis appellare libuit. Digitos ſimiliter luteos fuſcæ coniungunt membranæ. Vngues nigri. Poſtremam hanc in latiroſtrarum genere Anatem platyrynchum roſtro nigro, & plano appellare libuit; nigrum etenim, & planum habet roſtrum. Caput totum ad medium collum vſque color veſtit terreus: in quo fuſca puncta maiora, & minora frequenti numero ſunt diſperſa: collum reliquum velut ſquamis nigris & ſubalbidis venuſtè exornatur. Pectus, & venter totus, dorſumq; lineolis ſubalbidis, & fuſcis alternatim depingitur. Alarum coſtas plumæ obueſtiunt fuſcæ: in quibus valde exiguæ lineæ ſubalbidę cōſpiciuntur. Primam alarū partem poſt coſtas maculæ rubri obſcuri coloris exornant: hanc nigræ plumæ conſequuntur. Remiges pennæ inferiores ſunt fuſcæ, ſuperiores ex fuſco ad cinereum potiùs vergunt in quarum medio conſidet macula candida oblonga. Cauda ſubnigra in extremo ad cinereum accedit. Crura, pedeſq; & vngues omnia vt in proximè præcedenti, ni fortè crura aliquantò ſint breuiora.

Anatis platyrynchi pedibus luteis deſcriptio.

Anatis platyrynchi roſtro nigro, & plano deſcriptio.

D E

Anas platyrinchos erythropos.

Anas platyrinchos pedibus luteis cum papyro Nilotico.

Anas platyrynchos rostro nigro & plano cum iunco bombycino.

DE ALIIS QVIBVSDAM ANATIBVS QVAS GERMANVS QVIDAM APVD MISENOS ORNITHOLOGO DESCRIPSIT.

Cap. XXXXIII.

Anatis fiſtularis deſcriptio.

NE quid à lectore deſiderari queat, hîc deſcriptiones ponemus quarundum Anatũ, quas ſibi ab alio Germano deſcriptas teſtatur Ornithologus. Anas fiſtularis, inquit, ein Peifente à ſono acutiore, quem fiſtulæ modo emittit, denominata; aëris meatus in roſtro habet latiores: roſtrum colore iſatidis, circa vnguem ductus nigros, quaſi fila. Collum rubro, nigroq́; varium, tergum partim plumeum, vt venter Anatis magnæ, partim rubris, nigriſq́; pennis temperatum. Alæ parte ſuperiore cum tergo conueniunt, media, maximaq́; albæ ſunt, ima cinereæ. In fœmella verò, nec roſtrum, nec tergum, nec alæ eodem ſunt ornatu: ſolus venter in vtriſque candidus. Anas ſtrepera à vocis ſtrepitu grauiore. Roſtrum nigrum: collum in nigro alboq́; quaſi ſquamoſum, dorſum in cinereo flauicans. Subalæ quaſi Perdicum pennæ. Alæ rubras, nigras, albas pennas permixtas habent. Venter supernè candidus: cauda nigra, & in extremo cinerea. Pedes lutei, membranæ nigræ. Hæc, inquit, Ornithologus, Muſcariæ noſtris appellatæ, quam ſuprà deſcripſimus, congener videtur. Anas caudacuta ein Spitſchvvantz nomen à cauda longiuſcula accepit. Roſtrum supernè nigrum, à lateribus iſatidis dilutæ imitatur colorem: in fœmella cum maculis nigris cinereum. In alis pennæ infimæ tranſuerſim albæ: mediæ in nigro gemmantes viridi, & damaſceno: extremæ nonnullæ flauicantes. Hæc in fœmella varietas non eſt, ſed lineæ tantùm duæ tranſuerſim albæ. Capite cum Anate mediocri, dorſo cum ſtrepera conuenit, pedes, membranæq́; cinereæ. Anas quadrupes magnitudine Anatis paruæ. Roſtrum latum, & in latitudiue tenue, figura à noſtratibus omnibus aliquantum differens, priore parte nigrum, extrema flauum. Capitis ſumma pars ad collum vſque nigra, circa oculos cinerea. Niger circulus collum ambit, nigrum tergum, nigræ alæ, nigra cauda. Venter albus, pedes flaui, & non procul inter ſe diſtantes, vt pictura indicat. Hanc Anatem mortuam vidi: nam duæ aſſeruantur Torges in armamentario illuſtriſſimi electoris Saxoniæ. Audiui à quibuſdam circa Merſeburgum ad Salam eius generis captas eſſe. Hæc ille, qui imaginem quoque, inquit Ornithologus, Anatis quadrupedis ſibi viſæ ad nos miſit, quam hoc loco appoſuiſſem, ſi à ſculptore, dum hæc æderemus, cælata fuiſſet. Acronium lacum, quem Conſtantienſem vocant, teſtatur idem Ornithologus, multa Anatum genera alere: & inter alias, quæ ab accolis vocantur Krautenten, ideſt, herbiuoræ, Mooren, vel Murenten, quas puto, inquit ille, ab Anate torquata maiore non differre. Trijbuogel, Katzle, de quibus nihil hactenus certum reſciui.

DE ANATE NIGRA, ROSTRO NIGRO, RVBRO, ET LVTEO.

Cap. XLIIII.

DE Anate hac hîc depicta ſic ad me ſcripſit Gulielmus Maſcherelus, aliàs Knauff dictus præclarus apud Colonienſes medicus aliquando auditor, & familiaris meus: Mitto ad te Anatis feræ effigiem, ab aucupibus captam ictu ſclopi prope vrbem Duſsberg in littore parui fluuij, quam Rhocam vocant, Magnitudine erat Anatis ſylueſtris, vel paulò maior. Cætera non ſcribo: nam tute ex ipſa pictura omnia manifeſtò cognoſcere poteris. Toto autem corpore erat quidem nigra, ſed linea alba per alarum longitudinem excurrebat. Roſtrum nigro, luteo, & rubro diſtinguebatur. Pedes erant rubri, membranæ nigræ.

Anas ſyluestris nigra, à Gulielmo Maſcherellio, cum gramine aquis innatante Lob.

DE ANATIBVS QVIBVSDAM GERMANIÆ INFERIORIS, ET MARITIMÆ, MEANCA, TELA, ET SLVPO, ET C. ANATE FERA MINORIBVS. Cap. XLV.

IN Germania inferiore, & maritima, inquit Ornithologus audio reperiri auium aquaticarum, & Anatibus ferè ſimilium diuerſa genera, & nominatim iſta Smeant, Teling, Slup, Griffuogel, Vvild enten. Primum ex his minimum eſſe, ſecundum maius primo, tertium ſecundo, quartum tertio, quintum omnium maximum. De Meanca Alberti anteà iam egimus, ſed Ornithologus ex Friſio quodam accepit Meancam Anati ſyluestri ferè ſimilem eſſe, ſed minorem, quæ in ſublime volatu efferatur, imminente ſerenitate, alba circũ latera. Vocabat autem ipſe Germanicè Schmeant. Sed hæ aues cùm volaces ſint, & raro natent, Anatum generi non debent adſcribi. Slub, vel Schlub Friſiorum lingua genus Anatis eſt, minus, quàm Anas fera propriè dicta, ſed roſtro latiore. Hæc fortè fuerit ſpecies vna ex Anatibus platyrynchis, quas ſuprà deſcripſimus. Non dubito, inquit idem Ornithologus, quin & alia complura Anatum genera comperiantur, alia in alijs regionibus, quanquã veteres pauca nominarunt, vt Ardearum quoque tria tantum genera, quæ tamen innumera reperiri Oppianus in Ixeuticis author eſt. Ego verò non plura Ardearum, quam Anatum genera extare puto, multoq; magis ſi quis Mergorum etiam genera Anatibus adnumeret. Sunt enim Mergi nonnulli Anatibus non cæterò tantùm corpore, ſed etiam roſtro ferè ſimiles, vt Anates primo intuitu exiſtimari poſſint. Hæc ille.

Meãcæ Anatibus nõ debent aſcribi.

DE

DE ANATIS SPECIE HERLE, SEV HARLE GALLIS DICTA.
Cap. XXXXVI.

Anatis Herle dictæ descriptio.

BELLONIVS prætereà duo alia Anatum genera describit, quæ & ipsa hic inserenda veniunt. Pluribus itaque Galliæ in locis Anatem quandam appellari ait Herle, seu Harle: colore esse pulcherrimo, mali aurantij æmulo; minorem Ansere syluestri, magisq; Anati similem quoad corporis habitum, tum ob collum, & crura breuia, tum ob pennarum colorem. Quamobrem, inquit, Vulpanserem veterum esse suspicari destitimus. Auis hæc Herle dicta plurimis pennis optimè instructa est, quarum quæ collum vestiunt, & ventrẽ, colore sunt mali aurantij pulcherrimo, ad flauum tendente. Vertex, colli initium, & dorsum nigricant. Alas haberet omnino candidas, nisi earum extrema niger color inficeret. Rostrum trium digitorum longitudine in hoc ab Anserino, & Anatino differt, quod rotundum sit, & in extremo recuruum: colore autem ad rubrum accedit: est vtrinque striatum, vt reliquarum aquatilium auium: Lingua vt in cæteris huius generis alitibus serrata. Crura, & pedes rubescunt, Anatinis similia. Caudam etiam, vt omnes aues aquaticæ breuẽ habet. Hæc Bellonius. Cæterùm Ornithologus hanc auem ex Anatum genere esse non admittit: quòd rostri figura repugnet: nam Mergino generi simile est: vnde sub Merganseris nomine describit, cuius verba suo loco referam.

DE TADORNE GALLIS DICTA EX ANATVM GENERE.
Cap. XXXXVII.

Descriptio.

EA Tadorne, inquit idem Bellonius, auis est Anati admodum similis: sed rarò in Gallia conspicitur, & nonnisi in Principum aulis ex alijs prouincijs allata. Gauiam maiorem, quam Caniard Gallis dici suprà annotauimus, magnitudine superat; ad Anserem mediocrem accedens. Capitis plumæ sunt nigræ, quemadmodum & oculi. Rostrum in superna parte rubicundũ, à lateribus vtrinque versus narium foramina macula nigra notatum extremum verò in nigram aliam maculam desinit vnguis figura: est autem breue vt Anatum, latum, vt Anserum. Crura illi, quàm Anatibus altiora. Horum, & pedum color ex pallido ad rubrum vergit. Torquis ruber pectus ambit: cum tota ventriculi regio, & collum candicet. Totum pariter corpus candidum esset, nisi alæ superiùs nigræ essent, vbi quoque linea rubra vtrinque conspicitur. Alarum, & caudæ extremæ oræ sunt nigræ. Non admodum gaudet mergi, quamuis aquæ libenter innatet; caudamq́. Anatum instar gestat. Vox illi similis cum Anate marina. Alæ explicatæ nigræ omnino apparent, in quibus plumæ quædam virides splendent, vt in Anatum genere: quia verò alarum pennas nigras introrsum complicat; tres illæ, quæ reliquas contegunt, colorem illum rubrum efficiunt. Hæc Bellonius appo sita hac, quam vides, icone.

Vox.

DE RVF-

Tardone Gallorum cum gramine palustri echinato.

DE PVFFINO ANGLICO. Cap. XLVIII.

Puffini Anglici deſcriptio. Vſus in cibis. Locus. Victus. Quomodo capiatur. Tertij vrinatricis generis Turneri deſcriptio.

HVIVS quoque auis deſcriptionem debemus Ornithologo. Auis quædam, inquit, aquatica, Anati ſimilis colore: (licet viridem colorem circa caput, & collum non habeat) & roſtro, magnitudine minor, plumoſa, apud Anglos, (vt audio) Puffin appellatur, ſale conditur, & in delicijs habetur, Editur etiam quadrageſimæ tempore, quod videatur quodammodo piſcibus affinis, cùm ſanguinem frigidiorem habeat. In mari degit, & volat, vbi etiam capitur vt Anglus quidam nobis narrauit. Et rurſus alius quidam Anglus eandem auem his verbis nobis deſcripſit. Marina eſt, conſimili penè forma cum aue, quam Angli Cotam appellant, (aut Fulicæ noſtræ fluuiatili) niſi quòd exilior eſt, & colore magis ſubfuſca (quàm nigra) pennis caret: plumis tantùm ceu lanugine quadam veſtitur: itaque ſubuolare non poteſt. Suburinans alga, & cochleis victitat. Si quãdo vel metu, vel aliam ob cauſam locum ocyus mutare inſtituit, alarum, pedumq; extremitate nitens aquas celeriter, quaſi prorepens, præterlegit. Retibus gregatim capiuntur, vaſisq; ſale conditæ, in quadrageſimam reponuntur. Hæc ille. Quidam Anglus tertium vrinatricis genus, quod Anſerculo nuper ab ouo excluſo ſimile facit, roſtro tantùm exiliore pro pennis lanuginem quandam habere ſcribit, nec in mari, ſed ſtagnis, & fluuijs non rapidis degere. Veteres Græci in Grypho auem nõ auem pro Veſpertilione dicebant, Angli Puffinum ſuum, quem auem natura fecit, non ſolùm nomine, ſed reipſa etiam, & licentia cibi auem non auem, vel auem piſcem faciunt. Hæc omnia Ornithologus.

DE MERGIS IN GENERE. Cap. XLIX.

AEQVIVOCA.

Αἴθυια græcis quid. Pila, ſeu mortarium cur Græcis Aethyia ſdicatur. Mergi multiplex ſignificatio. [a] Epiſ. queſt. lib. 1. Marquotte Gallis qd. [b] De re ruſtic. lib. 2. capit. 21. [c] De re ruſt. lib. 5. ca. 21.

DE Mergis deinceps dicamus, in quorum hiſtoria eadem planè niſi etiam maior, confuſio eſt, quę in Anatum, quibus adeo ſimiles ſunt, vt ni multum aduertas, vix interſtinguas. Eiuſcemodi autem cõfuſio inde naſcitur, quòd ipſamet etiam literarum culmina, quorum authoritatibus nobis ſtandum eſſet, quemadmodum allatis etiam exemplis in Fulica oſtendimus Grçcos vertentes pro eadem dictione nunc hoc, nunc illud reddunt. Vbi quoque Αἴθυιαν Græcis Mergum præcipuè ſignificare pronunciauimus, quanquam Vuottonus citãs Euſtathium, Heſychium, Suidam, Etymologum, & Varinum eandem velit, quæ Κορώνη θαλάσσιος dicitur, ideſt, Cornix marina. Significat verò etiã vox hęc thyram, ideſt pilam, vel mortarium, forte quòd piſtillus in eo merſetur, emergatq; ſubinde. Mergus quoque Latinis multa ſignificat: auem in primis, de qua præſens inſtituitur ſermo. Præterea, teſte Cælio Calcagnino, caput vitis, quod propagationis gratia in terrã immergitur, *Erat*, [a] inquit, *& propaginis laudata ratio, quum in terram vitis caput immergebant, ex quo & Mergus dicebatur: nec prius à matrice abſcindebatur, quam radices egiſſet*. Meminit etiam Carolus Stephanus, dum ait: *Galli hodie vulgò Mergum in vinea appellant Marquotte, quaſi Mergottam, alij Courſonbrin.* Contra Ornithologus exiſtimat Mergum dici propagationis genus in vite. Sed quid vetat, cur non ſ vtrunque ſignificetur. Nam cùm Palladius, [b] *Mergum*, inquit, *dicimus, quoties velut arcus ſupra terram relinquitur, alia parte vitis infoſſa*; propagandi ipſum modum intelligit; cùm verò ſtatim ſubdit: *Mergi poſt biennium reciduntur in ea parte, quæ ſuprà eſt, & in loco iuſtas vites relinquunt*, ipſas vitium propagines, quę immerguntur in terram. Sic & Columella modo in hoc, modò in illo ſignificato eadem hac voce vtitur. Sed vt manifeſtiùs pateat, verba eius adſcribam. [c] *Nonnullos tamen*, inquit, *in vineis characatis animaduerti: & maxime Eluenaci generis, prolixos palmites, quaſi propagines ſummo ſolo adobruere; deinde rurſus ad arundines erigere, & in fructũ ſummittere, quos noſtri agricolæ Mergos, Galli condoſoccos vocant, eosq; adobruunt ſimplici ex cauſa,*

quòd

quòd existiment plus alimenti terram præbere fructuarijs flagellis. Hinc Columella vitium palmites, qui solo adobruuntur, manifestè Mergos vocitat, sicuti vbi scribit:[d] *Veteres vineas Mergis propagare potiùs, quàm totas sternere Atticus præcipit, quod Mergi mox facile radicantur, ita vt quæque victis suis radicibus tanquam proprijs fundamentis innitatur.* Sed alibi,[e] *Mergum esse ait, vbi supra terram iuxta suum adminiculum vitis curuatur, atque ex alto, scrobe submersa perducitur* (alias producitur) *ad vacantem palum. Tum ex arcu,* inquit, *vehementem citat materiam, quæ protinus applicata suo pedamento ad iugum euocatur.* Quo loco Mergum vocat ipsam vites propagandi rationem. Vbi verò apud eundem legitur,[f] *Metendi genera complura sunt, multi Mergis, alij pectinibus, spicam ipsam legunt;* Beroaldus à nominatiuo Mergi masculini generis deducit. *Videntur Mergi,* inquit, *esse ferramenta idonea metẽdis frugibus, quæ à Plinio mergites appellantur, sic scribente: Stipulæ alibi mediæ falce præciduntur, atque inter duos mergites spica distinguitur. Notum est illud Maronianum: Aut fœtu pecorum, aut cerealis mergite culmi. Exponunt grammatici dici manipulos spicarum (vt Seruius) quo intellectu an hic, & apud Plinium Mergi, Mergitesq; accipi possint, æstiment eruditi.* Sic ille. Sed melius mea quidem sententia à fœminino Mergæ deduceretur sextus ille casus Mergis. Mergæ enim pro instrumento illo rustico, qualecunque sit, apud authores legitur, Mergi non item. Cæterùm quod ad Mergarum, & Mergitis significationem attinet, Baptista Pius pro Mergis ligones, vel falces messorias interpretatur, pro mergitibus verò manipulos spicarum: nam exponẽs illud Plauti:[g] *Palus venundas sibimet mergas dotas, vt hortum fodiat.* Mergas, inquit, ligones à mergendo, quòd immergantur in terram imitùs, & profundè. Eiusdem similitudinis Mergas autumo, qualis vtensilia instrumenti rusticani sunt, quæ lingua vernacula dicuntur vangæ: nec impropriè. Siquidem ita ferè Latinè dicantur Palladio his: *Serrulas minores, vangas, runcones, quibus vepreta persequimur secures simplices vel dolabratas.* Videtur tamen Columella libro secundo Mergas pro falcibus messorijs intelligere in hæc verba: *Multis falcibus veruculatis; atque ijs vel nostratibus, vel denticulatis, medium culmum secant; multi Mergis, alij pectinibus spicam ipsam legunt.* Quin ex Columellæ, & Plauti verbis intelligere datur, Mergas secandis messibus instrumenta vocari, & similiter ad terrã pastinandam accommoda vtensilia. In alia significantia manipulos spicarum Mergites dicimus. Hæc Pius. Verùm Mergites quidem manipulos spicarum significant; Mergas verò Festus vocat furculas, quibus acerui frugum fiunt, dictas à Mergis volucribus. *Vt enim,* inquit, *illæ se in aqua mergũt, dum pisces persequuntur: sic messores eas in fruges demergunt, vt eleuare possint manipulos.*[h] Ita quoque Lambinus clarus interpres alibi apud eundem Plautum Mergas non aliter exponit. Locus Plautinus est:

—— —— Si attigeris ostium
Iam Hercle tibi messis in ore fiet Mergis pugneis

Ibi Lambinus, *Mergæ,* inquit, furculæ sunt, quibus acerui frugum fiunt: & paulum infrà: Per Mergas igitur pugneas iocosè significat Plautus pugnos ori impactos. Hæc ille. Hac itaque in significatione si Mergas accipiamus prout accipi par est, manifestum quoque erit Mergitis significatum: nihilque aliud significabit quàm manipulum, vel aceruum, quantus scilicet vel semel furcula, quæ Mergæ dicuntur, simul tolli potest. Philippus Venutus in suo Lexico Italico Mergum esse scribit amnem Galliæ Cisalpinę, qui Italicè Orco dicitur. Mergus præterea, siue vt aliàs legebatur, Mergum, cuius genitiuus sit Mergoris, genus vasis, quod nonnulli situlam appellant, quòd hauriendæ aquæ mergatur, Ambrosio Calepino significat. Idem Mergulum, qui aliquando Mergum generatim denotat, aliàs particularem speciem, interpretatur instrumentum, quo lampadis lychnus continetur.

[d] De re rust. lib.4.cap.4.

[e] De re rust. lib.4.ca.15.

[f] De re rust. lib.2.ca 21.

[g] In Pœnulo.

[h] In Rudente.

Merguli significatio multiplex.

Mergus Mergoris quid significet.

SYNONYMA.

קאת Kaath, & שלך Schalac Hebraicas voces confundi, & pro eadem accipi, etsi Deut. 14. vtraque seorsim nominetur, inter immundas aues, suprà annotaui. De Æthyia Græcorum voce dubitatur pariter, vt diximus, nunquid Latinorum Mergũ significet. Vuottonus enim vir non indoctus aues diuersas esse suspicatur, hoc solo argumẽto fretus, quod Æthyia apud Græcos tantùm marina legatur, & Aristoteles eam in saxis maritimis oua parere tradat, cùm Mergus à Plinio non marinus tantùm, sed stagnorum etiam incola ponatur. Conijcit autem Αἴθυιαν, citans Eustathium, Suidam, Etymologum, & Varinum eam esse, quæ Κορώνη θαλάσσιος, idest, Cornix marina dicitur. Et cùm Arrianus in Pontici maris nauigatione Cornicem marinam vnà cum Æthyia tanquam diuersas memoret, Aethyiam huic authori eandem esse, quæ Coruus marinus vocatur. Appion quoque Etymologo teste, Coronẽ ait eãdem esse

dem eſſe auem, quæ Larus, & Aethyia. Ioachinus Perionius credit Vergilium Fulicas appellare, quas Aratus Aethyias. Mergi verò, inquit, Græcè ab Arato Ερωδιοὶ appellantur. Sed Erodios Ardeas quaſdam eſſe, Aethyias verò Mergos veterum ſcripta oſtendunt. Nos de Erodijs aliàs. Nunc vt Aethyias, & Mergos nihil differre pateat, Ornithologi ſuper eo ſententiam adſcribere etiam lubet. Sed, inquit, cùm hactenus omnes eandem eſſe auem tradiderint (Aethyiam, & Mergum) & plerunque de Aethyia à Græcis tradita, Plinius de Mergo interpretatus ſit, nihil eas inter ſe differre præterquam nomine credimus. Idem enim animal & marinum eſſe, & circa fluuios, ſtagnaùe, aut in ipſis morari cùm in auium, tum in piſcium genere nihil prohibet: ſiue quòd à mari quædam aſcendant, vt Alcyones aues, lupi piſces, ſiue quòd vtrobique naſcantur, idq; vel nullo diſcrimine corporis, & naturæ, vel aliquo alio diſcretæ, vt percæ marinę à fluuiatilibus. Quin & eaſdem aues in arboribus nidificare, & ſi arbores deſint, in nudis ſcopulis, nihil erit abſurdi, vt apes aliàs in arborum, aliàs in terræ cauis nidificant. Tranſtulit ſanè locum ſuum Plinius ex Ariſtotelis de animalibus hiſtoria libro quinto capite nono, vbi nulla arborum mentio, ſed tum Lari, tum Aethyiæ ſaxis maritimis oua parere ſcribuntur. Quod ſi Aethyiam Mergum eſſe negemus, nullum aliud, quo appellari Græcè poſſit, vocabulum nobis relinquitur. Nam Dypten, Poyngen, & Bungen poetica eſſe legimus, & idem cum Aethyia ſignificare. Sic ille. Cuius doctiſsimi viri rationes, omnino conficiunt, Aethyiam, & Mergum non differre. Quod ſi verò cui etiamnum Ariſtotelis, & Plinij verba ante citata negotiũ faceſsãt; obijciam alterius viri docti obſeruationem, quam nobis his verbis teſtatam reliquit: Plinius Mergos in arboribus nidulari ſcribit, at Ariſtoteles in ſaxis maritimis. Quod vterque aut vidit, aut à referentibus aucupibus didicit, ſcripto mandauit. Et ego vtrumque obſeruaui: nam in rupibus marinis iuxta oſtium Tinæ fluuij Mergos nidulantes vidi, & in Northfolcia cum Ardeis in excelſis arboribus. Qui in rupibus maritimis nidificant, ex præda marina ferè viuunt, qui verò in arboribus, amnes, lacus, & fluuios victus gratia petunt. Quæ cum ita ſint, alius occurrit ſcrupulus non minus difficilis: nimirum cùm tam Græci, quàm Latini huius auis vnam tantùm ſpeciem faciunt, quæ nam Mergorum, qui hodie ſunt noti, ſpecies, Aethyæ, & Mergo veterum reſpondeat. Petrus Bellonius in libro obſeruationum peculiarem quandam Mergi marini ſpeciem eſſe in Creta ſcribit, vrinari ſolitam, diuerſam à Phalacrocorace ſuo (Cormorant) & reliquis Mergis, eamque Ariſtotelis Aethyiam arbitratur. Qui littora Cretæ habitant, inquit ille, Vtamania nominant, Magnitudine eſt Querquedulæ (d'vne Sarcelle) albo ventre, capite, & dorſo nigro, itemque alis, & cauda. Digito pedum poſteriore caret ſola inter palmipedes. Pluma ei inſtar lanuginis, validè inhærens cuti. Roſtrum marginibus acutis cauũ, & planum ferè, lanuginoſis plumis bona ſui parte obducitur, nigrum ſuperiore, album inferiore parte, vertice lato. Hæc igitur Bellonio veterum Aethyia eſt. Eadem ferè repetit in hiſtoria auium: & hanc eius iconem exhibet, ſed quia in eius deſcriptione in fronte habere tuberoſitatem quandam dixerat, cui innaſcatur floccus plumarum niger, iſque in eius icone deſideretur, idcirco addi curauimus. Sed Ornithologus Mergum magnum nigrum, & Carbonem aquaticum Alberto dictum, Græcorum Aethyiam, & veterum Latinorum eſſe ſuſpicatur. Idem ſentire videtur Anglus ille: nam huiuſmodi auem ſub Mergi, & à Cormorant nomine nobis deſcribit: & color profectò nomenclaturæ Græcæ reſpondet. Sed quia huiuſmodi auem multi cenſent eſſe Ariſtotelis Coracem, quem Gaza interpretatur Coruum aquaticum, idcirco neque huic ſententiæ quis tutò adhærere queat. Nos more noſtro ſuum cuique iudicium relinquimus: cùm nihil certi ſtatui poſſe videamus: Aethyam aliqui Latinè per y tãtùm ſcribunt: Græci verò ſemper per υι diphthongum in penultima. Apud Demetrium Conſtantinopolitanum noſtri temporis ſcriptorem pro Αἴθυια Αἴδυια legitur. Dicta quidem Aethyia videri poteſt, vt exiſtimat Ornithologus, quaſi Aedyna ἀπὸ τοῦ ἀιδυώει καὶ δύπτει, vel ἀπὸ τοῦ ἄιθειν propter nigrum colorẽ, vt Aethiopes. Dypten, Poyngẽ, & Bungen poetica eſſe, & Mergum ſignificare ſuperiùs eſt annotatum, id quod teſtatur etiã Hermolaus, inquiens: *Mergum Aethyiam Græci vocant, & poeticè Dypten. Alioqui nihil eſt aliud quã Dyptes, verbum ex verbo, quàm Mergus. Poetæ Græci etiam Poyngas, & Bungas dicunt aues eas, Phocio authore.* Cuius poſterioris vocis etymologiam reddens Etymologus πωΰγγες, inquit, αἱ Αἴθυιαι, κληθῶσαι, βΰγγες, παρὰ τὴν βοὴν καὶ τὴν ἠχὴν (melius ἰυγὴν, vt Varinus habet) id eſt Poynges Mergi, qui vocantur Bunges à nomine βοὴν, ideſt vox & ἠχὴ, ideſt, ſonus. Dyptes præterea apud Lycophronem Caruli, ideſt Alcyonis maris epitheton eſt, Scholiaſtes ἐνκόλυμβοι interpretatur: vnde eadem dictio ab Heſychio, & Varino homo vrinator, vel natator interpretatur, vel Mergus auis. Κὴξ auis eſt marina, inquit Euſtathius, Hirundini ſimilis, quam alij Larum, alij Mergum interpretantur. Idem ſcribit Varinus. Mergus alias

Aethyias, & Mergos Idem eſſe.

Dyptes, Poynges, Bunges.

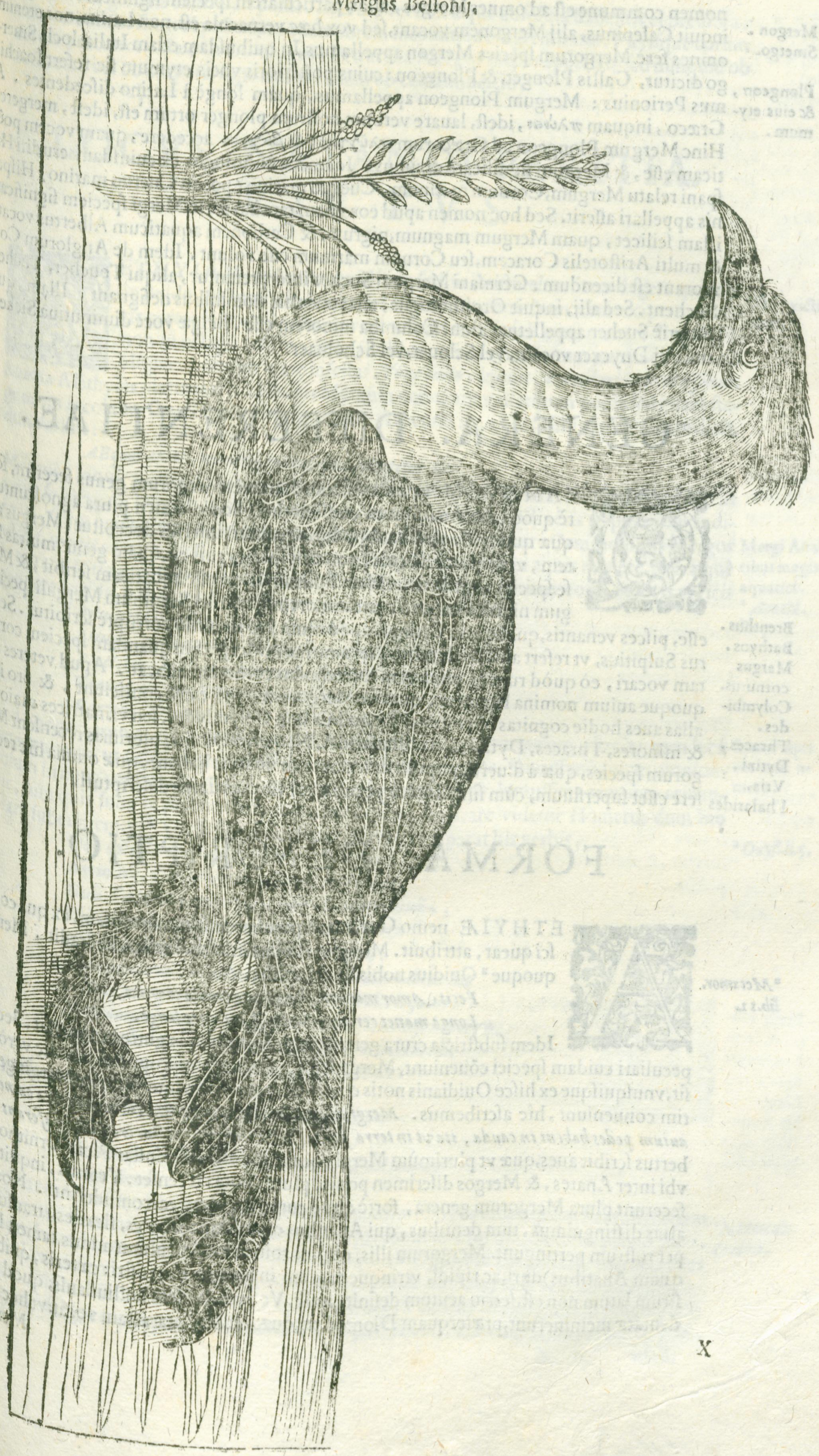
Vtamania ſiue Calicatezen Mergi dicti deſcriptio.

Aethyiæ etymum.

Κὴξ Mergus.

nomen

Mergus Bellonij.

X

Mergon. Smetgo. Plongeon, & eius etymum.

nomen commune eſt ad omnes Mergos, aliàs particularem ſpeciem ſignificat. Mergum, inquit Calepinus, alij Mergonem vocant, ſed vox hæc vernacula eſt, non Latina, nos etenim omnes ferè Mergorum ſpecies Mergon appellamus. In quibuſdam etiam Italiæ locis Smergo dicitur, Gallis Plonget, & Plongeon: cuius poſterioris vocis etymum ſic refert Ioachimus Perionius: Mergum Plongeon appellamus, quàm longè à Latino diſcedentes. A Græco, inquam πλύνειν, ideſt, lauare verbum noſtrum plonger ortum eſt, ideſt, mergere. Hinc Mergum Plongeon ad Græcorum πλῦγγας, & βοῦγγας accedere, quam vocem poeticam eſſe, & Mergum ſignificare diximus. Idem Ornithologus ex cuiuſdam eruditi Hiſpani relatu Mergum, Coruum marinum, Cuoruo marino (potiùs Cueruo marino) Hiſpanis appellari aſſerit. Sed hoc nomen apud eos vnam tantùm fortè Mergi ſpeciem ſignificat, illam ſcilicet, quam Mergum magnum, nigrum, & Carbonem aquaticum Albertus vocat, & multi Ariſtotelis Coracem, ſeu Coruum marinum eſſe volunt. Idem de Anglorum Cormorant eſt dicendum. Germani Mergum Sucher interpretantur, aliqui Teucher, Tucher, Suchent. Sed alij, inquit Ornithologus, alias aues his nominibus deſignant. Illam, quæ propriè Sucher appelletur, aiunt Columba minorem eſſe. Belgæ voce diminutiua Sickerkin, alij Duycker vocant, vel Sclouer, vel Scholuaer.

GENERA. DIFFERENTIAE.

Brenthus. Bathyos. Mergus cornutus. Colymbides. Thraces. Dytini. Vria. Phalarides

QVANQVAM veteres vnicum duntaxat Mergorum genus fecerint, fortè quod cum Anatibus ea confuderint: hodie tamen plura agnoſcuntur, quæ quomodo ab Anatibus diſtinguantur, inferiùs docebitur. Mergus autem, vt inquit Albertus, non tam ſpecies auis eſt, quàm genus multas ſub ſe ſpecies continens. Idem Fulicam auem eſſe aquaticam ſcribit, & Mergum nigrum vocari, Anate minorem. Et rurſus Brenthum Merguli ſpeciem eſſe, piſces venantis, quanquam Bathyos apud illum pro Brentho corruptè ſcribitur. Seuerus Sulpitius, vt refert author de natura rerum, tradit, Mergorum quandam ſpeciem cornutam vocari, eò quòd rubeas plumas in capite inſtar cornuum habeat. Apud veteres alia quoque auium nomina leguntur, quas ex Mergorum genere eſſe conijciunt, & pro ipſis alias aues hodie cognitas oſtendunt. Ex quibus ſunt Colymbides, ſeu vrinatrices maiores & minores, Thraces, Dytini, Vria, Phalarides. Neoterici quoque plurimas recenſent Mergorum ſpecies, quæ à diuerſis populis diuerſa etiam nomina habent, quæ omnia hîc recenſere eſſet ſuperfluum, cùm ſingulorum peculiares hiſtorias ſimus deſcripturi.

FORMA. DESCRIPTIO.

AETHYIÆ nemo Græcorum peculiarem aliquam notam, ex qua cognoſci queat, attribuit. Mergum Plinius inteſtino recto eſſe tradit. Mergum quoque [a] Ouidius nobis ſic deſcribit:

Fecit Amor maciem, longa internodia crurum,
Longa manet ceruix. Caput eſt à tergore longe.

Idem ſubſtricta crura gerentem, & ſpatioſum in guttura appellat. Sed hæc peculiari cuidam ſpeciei cōueniunt, Mergo ſcilicet à veteribus propriè dicto. Hic verò quis ſit, vnuſquiſque ex hiſce Ouidianis notis conijcere tentet. Nos interim, quæ Mergis generatim conueniunt, hîc aſcribemus. *Mergi*, inquit author de natura rerum, *contra omne genus auium pedes habent in cauda, ita vt in terra ſtantes inſtar hominis pectus erectum præferant.* Albertus ſcribit aues, quæ vt plurimùm Mergi vocantur, varias eſſe inſtar Picæ. Ornithologus vbi inter Anates, & Mergos diſcrimen ponit, plures notas recenſet. Veteres, inquit, non fecerunt plura Mergorum genera, fortè quòd cum Anatibus ea confuderint. Nos cùm aliàs diſtinguimus, tum dentibus, qui Anatibus omnibus molliores, flexiles, tranſuerſi per roſtrum pertingunt. Mergorum illis, quibus roſtrum latiuſculum (minus tamen latum quàm Anatibus) duri, ac rigidi, vtrinque tantùm in marginibus roſtri: cæteris, quibus roſtrum latum non eſt, ſed in acutum deſinit, nulli. Veteres quidem nullius auis, quod ſciam, dentatæ meminerunt, præterquam Diomedææ, quam Iuba Cataractam vocat: vt hęc quoque

Mergo-

[a] Metamor. lib. 12.

Mergorum generis existimari possit. Et crura vel non æquè absoluta habent, vel breuiora, vel non eodem situ, vel posteriùs: quamobrem incommodè ingrediuntur. Plerisque eorum ceruix procerior. Hæc Ornithologus. Petrarcha Mergos turpes appellat, sed nunquid ob colorem, vel ob corporis figuram, vel aliam ob causam, nescio.

LOCVS, NATANDI PERITIA. VICTVS.

AETHYIAM apud mare victitare scribit Aristoteles: item degere quidem in fluido, victumq; inde emoliri, sed aërem, non humorem recipere, & foris parere solere. Oppianus verò vrinari eas, & sub aqua manere diutissimè, non in pelago solùm, sed paludibus etiam versari, tum maximè, cùm vis aliqua ventorum mare infestat. *Tunc enim*, inquit, *immorari in eo non solent.* Suidas AEthyias marinas facit. Plinius Mergum non tantùm marinum ponit, sed etiam stagnorum incolam. Ouidius alibi Mergos mare carpentes appellat, alibi æquor amare dicit, dum scribit:

Vbi victitent.

AEquor amat, nomenq; manet quia mergitur illi.

Mergus, inquit author de natura rerum, flumina, stagnaq; innatat, sic dictus, quòd in aquis se mergat. Diutiùs tamen sub aquis morari non valet, quòd aëris respiratione indigeat. Cùm percuti metuit, in aqua mergitur, & pisces persequitur. Ornithologus Mergos asserit, magis aquaticos esse, quàm Anates: ideoq; semper ferè in aquis manere: non æquè in terram, & ripas egredi vt Anates.[a] Virgilius tamen Mergos apricos vocat, & locis apricis gaudere scribit, vt hæc eius ostendunt carmina.

Mergi Anatibus magis aquatici.

[a] Aeneid. lib.5.

Est procul in pelago saxum spumantia contra
Littora, quod tumidis submersum conditur olim
Fluctibus, hyberni condunt vbi sydera Cori,
Tranquillo silet, immotaq; attollitur unda
Campus, & apricis statio gratissima Mergis.

Sed hoc non arguit, quominus aquatici sint dicendi, imò contrarium astruit: nam loca amant aprica, vt siccescant: quia assiduè aquæ sese immergunt. Diutissimè autem omnium auium in aqua commorari possunt, tum quia vt iam dictum est, longissimo tempore vrinantur, tum quia summa pollent natandi peritia, quam celebrare videtur Homerus dum Ino mare subeuntem, vt [b] Vlyssi suppetias ferret, Mergo comparat his verbis.

Locos apricos cur ament.

[b] Odyss.li.5.

Τὸν δὲ ἴδεν Κάδμου θυγάτηρ καλλίσφυρος Ἰνώ,
Λευκοθέη, ἣ πρὶν μὲν ἔην βροτὸς αὐδήεσσα.
Νῦν δ' ἁλὸς ἐν πελάγεσσι θεῶν ἐξέμμορε τιμῆς,
Ἥ ρ' Ὀδυσῆ' ἐλέησε ἀλώμενον, ἄλγε' ἔχοντα
Αἰθυίῃ δ' εἰκυῖα ποτῇ ἀνεδύσατο λίμνης.

Hunc autem vidit Cadmi filia pulchros talos habens Ino
Alba Dea: quæ prius quidem erat mortalis loquens:
Nunc autem maris in profundo Deorum sortita est honorem,
Quæ Vlyssem miserata est errantem, dolores habentem,
Mergo autem similis volatu ingressa est mare.

Et paulo inferiùs de eadem loquens:

Αὐτὴ δ' ἂψ ἐς πόντον ἐδύσατο κυμαίνοντα
Αἰθυίῃ εἰκυῖα.

Ipsa autem retrò in pontum ingressa est æstuantem
Mergo similis.

[c] Stephanus Vimādus Pigius miram ipsorum natandi artem prædicat, quam licet alijs etiam auibus marinis attribuat, præcipuè tamen Mergis conueuire innuit, dum eos primo loco, Fulicas secundo nominat. Profectò videmus, inquit, Mergos, Fulicas, aliasq; marinas aues alam alteram sæpius ad ventum erigere, & expandere, & eius tanquam veli adminiculo nauigare. Obiter hîc etiā est annotādum, quod obseruauit Cælius Rhodiginus in prognosticis ratum Mergos nuncupare δίνας, quoniā, vt inquit Theon, dum mersantur mari fiat δῖνος,

[c] In Hercule Prodico.

Quibus victitent. Mergi edacissimi.

idest, vortex. Mergunt autẽ sese aquis, vt sibi victum quærant. *In aquam*, inquit Varro de Mergo loquens, *sese cibum captans assiduè immergit*. Piscibus etenim, alijsq; aquatilibus auidè vescuntur, eorumq; maximam ingerunt copiam: sunt enim edacissimi, & insatiabiles. De qua edacitate, & piscandi modo plura tradit [d] Oppianus. *AEthyiæ*, inquit, *insatiabiles sunt, & maximè voraces, pisces ingestos mox aluo reddunt, atque etiam viuos nonnunquam. Soli inter amphibias aues volitando piscantur, ita vt simul vtrumque faciant. Congros, Anguillas, & alios lubricos, lauesq; pisces deglutiunt, alios quoque pisces delphinorum, & canicularum instar persequuntur*. Eandem quoque eorum edacitatem alij prædicant authores. Kiranides Æthyiam auem esse marinam scribit insatiabilem. Strozius pater alibi Mergos piscantes, alibi edaces appellat. Tradit [e] Plinius eos inter aues aquaticas solitos esse deuorare, quæ cæteræ reddũt. Et [f] alibi. *Insatiabilia animalium*, inquit, *quibus à ventre protinus recto intestino transeunt cibi, vt lupis cemarijs, & inter aues Mergis*. Vult quoque Aristoteles animalia, quibus intestina recta sunt, ciborum auida esse.

[d] In Ixeut. 2.6.
[e] Lib. 10. cap. 47.
[f] Lib. 11. cap. 31.

NIDVS. PARTVS. INCVBATVS.

Vbi, & quot oua pariãt, & quo tempore.

MERGI, & *Gauiæ*, inquit Aristoteles, *saxis maritimis oua bina, ternaué pariunt: Gauiæ æstate, Mergi à bruma, ineunte vere: & incubant cæterarum auium more.* Quem locum transferens Plinius, Mergos in arboribus nidificare reddidit, quod tamen Aristoteles nusquam scripsit. Quapropter Io. Claymundus, ne Plinius ab Aristotele dissentire videatur, hunc locum Plinij sic legit: *Gauiæ in petris nidificant, Mergi etiam in arboribus*. Verùm codices omnes; quos viderim, inquit Vuottonus, in altera littera consentiunt. Quapropter omnino contendit Aethyiam à Mergo omnino diuersam esse; sed esto, nullum in Plinianis verbis mendum inesse, non ideo firmum argumentum elici potest, Aethyiam, & Mergum ab inuicem differre: de qua re suprà. Manifestum præterea est argumentum, Plinium eandem auem Mergi nomine, quàm Aethyiæ Aristoteles intelligere, quòd eundem ouorum numerum ascribat, & idem pariendi tempus, & amplius, quòd vterque Gauiæ simul mentionem faciat, vt locos conferenti, manifestò patet. Verba Aristotelis iam recitaui. [a] Pliniana sunt hæc: *Gauiæ in petris nidificant, Mergi in arboribus*, (Mergi etiam in arboribus, vt legit Claymundus) *Pariunt plurimum terna, sed Gauiæ æstate, Mergi incipiente vere*. Mergorum pullos Albertus, & author de natura rerum, vt primùm ab ouis exclusi fuerint, si matrem eos perdere contigerit, adeo validos esse aiunt, vt ipsi sese, nutrire possint.

[a] Lib. 10. cap. 32.

SENSVS. VOX.

Mergi muti, & surdi à quibusdã statuuntur. Mergi alijs temporibus alias voces edũt.

NONNVLLI, referente Oppiano, Aethyias arbitrati sunt solas in auium genere vocem non emittere, nec percipere. Sed cùm id nec Aristoteles, nec alius quispiam fide dignus tradat, nec sit verisimile, opinionem hanc erroneam existimamus: Nam & Lucretius vocem diuersam diuersis temporibus ædere tradit:

Accipitres, atque Ossifragæ, Mergiq; marini
Fluctibus in salso victum, vitamq; petentes,
Longè alias alio iaciunt in tempore voces.

CO-

COGNOMINATA. DENOMINATA.

PALLAS Æthyia cognominatur, vt Cælius refert, quoniam humana prudentia (quæ per hanc Diuam innuitur,) nauigationem Mergi quadam imagine adinuenit. Erysichthonem verò Ἄιθυια (Ἄιθυιαν potius) cognominatum legimus, quòd cibo, vt Mergorum genus, inexplebilis esset. Pausanias quoque loci cuiusdam meminit [a] Megarensis agri, qui ab Atheniensibus Mergi scopulus est appellatus. *Regnauit etiam*, inquit, *& Pandion Erichthonij, & alter minoris Cecropis filius, qui cum filijs à Metionidis regno pulsus, cùm ad pylam Megarensium regem, cuius filiam in matrimonio habebat, confugisset, morbo confectus illic diem suum obijt: estq́ eius mari vicinum monumentum eo in loco Megarensis agri, qui ab Atheniensibus Mergi scopulus est appellatus*. Hæc ille. Conijcio autem locum illum huiusmodi nomen contraxisse ab ipso Erychthonio, siue vt alij habent Erysichthone, quẽ Æthyiam fuisse cognominatum diximus. Smilax aspera à Romanis Mergina vocatur, vt inter nomenclaturas apud Dioscoridem legitur: quæ sic dicta fuerit, eò quòd Mergi collum imitetur. Αἰθυίας ἄνθος Hesychio, & Varrino genus herbæ est.

Pallas Æthyia cur cognomine tur.

[a] *Lib.* 1.

Mergi scopulus.

HIEROGLYPHICA.

MERGVS quia sese aquis assiduè immergit, plurimumq́; sub aquis immoratur, quidam illos designare volunt, qui voluptatibus carnalibus prorsus absorbentur, immerguntur q́;. Possit & diaboli hieroglyphicum statui. D. enim Martinus, vt Seuerus Sulpitius in eius vita annotat aliquando Mergos in flumine conspicatus piscium prędam sequi, & rapacem ingluuiem assiduis vrgere capturis. *Forma*, inquit, *hæc dæmonum est, insidiantur incautis, capiunt nescientes: captos deuorant, exaturariq́ non queunt deuoratis. Imperat deinde potenti virtute verborum, vt ei, cui innatabant, gurgitem relinquentes, aridas peterent, desertasq́ regiones: eo nimirum circa aues illas vsus imperio, quo dæmones fugare consueuerat. Ita grege facto, omnes in vnum illæ volucres congregatæ, relicto flumine, montes, syluasq́ petierunt*.

Cuius peccatoris hieroglyphicũ.

Diaboli hieroglyphicũ.

PROVERBIA:

De re incredibili dixit [a] Ouidius:

> *Nam prius incipient turres vitare Columbæ,*
> *Antra feræ, pecudes gramina, Mergus aquas.*
> *Quàm male se præstet veteri Græcinus amico,*

Ac si Mergus aquas deserere non possit.

[a] *De Pont. lib.* 1.

ANTIPATHIA.

AEthyis, hoc est, Mergis, inimicas esse Ciconias, & Creces tradit Philes.

CAPIENDI RATIO, ET VSVS.

Mergis vtuntur ad piſcandos piſces.

MERGI plurimis modis capi poſſunt, ſimiliter vt Anates, viſco, defatigatione, ſclopo, baliſta, retibus, piſciculis ad acum, aut hamum funiculo inſertum affixis. Sed quia eſui non ſunt, nemo eos captat, niſi fortè quis piſces eorum opera capere velit, in quem vſum admodum commendantur, vt hoc exemplo patere poteſt, quod refert Odericus è Foro Iulij. *In ciuitate quadam*, inquit, *ad magnum fluuium ſita in Oriente, hoſpitem piſcaturum comitamus, vidi in nauiculis eius Mergos ſuper perticas alligatos, quibus ille guttur filo ligauit, ne piſces captos deuorare poſſent. Ponunt autem ad ſingulas naues tres magnas ciſtas, vnam in medio, & ab vtroque extremo ſingulas. Tum Mergos ſolutos dimiſit: qui mox piſces quàm plurimos cepere, & ipſimet in ciſtas illas impoſuere, ita vt breui tempore omnes repleuerint. Tum hoſpes filis à gutture eorum ſolutis, eos iam ſibi ipſis piſcari, & piſcibus paſci permiſit. Hi paſti ad loca propria reuertuntur iterumq́; perticis alligantur.* Hæc ille. Simile quid de his auibus narrat [a] Scaliger. *De Mergo*, inquit, *nihil equidem præclari, niſi quod Celſus Sergius Coſentinus contubernalis eques fortiſſimus narrabat mihi. Mergum cicurem Venetijs vidiſſe, qui ab hero è cymba emiſſus non ſine ſpectatorum, & voluptate, & admiratione ſub aquis ſibi cibum caperet. Satur ad herum redibat.*

[a] Excr. 233.

PRAESAGIA.

Venti præſagium. Tempeſtatis præſagium. Felicis nauigationis prçſagium.

ANATES *feræ, aut Aethyiæ marinæ*, inquit Aratus, *alis in continente ſæpe concuſſis, ventum imminere præmonent*. Tradit verò Kiranides, Æthyiam, ſi obuia fuerit naui velificanti, & volans ſubmerſerit ſe in mari tempeſtatem minari, ſi verò peruolans (prçteruolans) ſupra petram reſederit (aliàs ſi verò prçteruolauerit, aut ſuper petram conſederit) felicem nauigationem promittere. Cur verò frequenter ſeſe in mare immergentes, tempeſtatem prçnuncient, rationem reddit Vuottonus, dum ait: *Aethyias cùm frequentiùs in mare ſeſe immergunt, tempeſtatem nauigantibus præſagire ferunt. Huius cauſam reddunt, quod tranquillo mari progredi non audet Aethyia marinarum belluarum metu: at cùm tempeſtatem præſenſerit, audacter progreditur, quòd tunc temporis marinæ illæ belluæ in altum abierunt. Verùm Aratus, Aethyiæ, inquit, maria, aut ſtagna fugientes, pennasq́; in terra roſtro purgantes, ventum præſagiunt.* Hçc ille: cuius verba poſtrema expendens Ornithologus, ego inquit, nihil huiuſmodi apud Aratum legiſſe memini: niſi Vuottonus fortè putat, Plinium pro τινάσσεσθαι πτέρυγας pennas roſtro purgare ex Arato vertiſſe. Hæc ille. Plinij autem verba hçc ſunt: *Mergi, Anatesq́; pennas roſtro purgantes ventum præſagiunt*. Alibi rurſus ventum portendere ſcribit Mergos maria, aut ſtagna fugientes. Idem ait [a] Virgilius.

> *Tum ſibi tum curuis male temperat vnda carinis*
> *Cùm medio celeres reuolant ex æquore Mergi,*
> *Clamoremq́; ferunt ad littora.*

[a] Geor. lib. 1.

Item [b] Perſius, vbi canit.

> *Iacet ipſe in littore, & vnà*
> *Ingentes de puppe Dei. Iamq́; obuia Mergis.*
> *Coſta ratis laceræ.*

[b] Sat. 6.

Vbi interpres, iure, inquit, coſtam ratis Mergis obuiam factam dixit. Clamore enim ſuo tempeſtatem denunciantes, è medioq́; mari ad littus euolantes obuia ratum fragmenta offendunt. Huius rationem hanc reddit [c] Iſidorus. *Sæpe autem* (Mergi, inquit) *dimiſſo in profundum capite, aurarum ſigna ſub fluctibus colligunt, & præuidentes æquoris tempeſtatem cum clamore ad littora tendunt. Nam in pelago iam grauiſſimam eſſe tempeſtatem conſtat, cùm ad littora Mergi confugiunt.* Mizaldus vapores ab aquis ad imbriferam nubem erigendam ſurſum attolli ſagaciter ſubodorari ait, vnde tempeſtiuè aliò migrare feſtinent. Vel quòd piſces plerique (quos pro præda habent) per eum cçli ſtatum è medijs aquis ad littora enatare ſoleant, quapropter hîc circumſpectè excubias agere.

[c] Orig. li. 12. cap. 7.

VSVS IN CIBIS.

MERGVS in Leuitico numeratur inter aues, quas lex immundas decernit. Nostra quoque tempestate nemo huiusmodi auibus vescitur, vtpotè quibus caro nigra est, duraq; concoctû, vnde Horatius, vt gulam, & credulitatem iuuentutis Romanę perstringeret, canebat, quod

Si qui tunc Mergos suaues edixerit assos
Parebit praui docilis Romana iuuentus.

Quod si quis tamen illis vesci velit, hyeme obesiores sunt propter pauciorem tunc temporis motum. Omne enim animal sereno aëre gaudet, & in eo amplius vagatur. Conueniunt autem feris potiùs, quàm hominibus. Demetrius Constantinopolitanus Accipitri eos ad saturitatem vsque prescribit in cibo, suauissimamq; eius carnem, & facilem concoctu esse tradit, nimirum Accipitri.

VSVS IN MEDICINA.

DIVERSA ex Mergis accipiuntur remedia. Tradit Kiranides, Æthyiam totam assam, & in cibo sumptam elephantiasi, & spleni mederi. Item eius sanguinem antipharmacum esse, & feris venenatis resistere. *Magi*, inquit Plinius, *contra quartanas deuorari iubent cor Mergi marini sine ferro exemptum, inueteratumq; conteri, & in aqua calida bibi.* Nonnulli ventriculum eius stomacho conferre aiunt, alij negant. Id autem affirmat Kiranides, dum scribit: Æthyię venter aridus potus (codex manuscriptus habet & portatus, & potatus, vt refert Ornithologus) concoctionem perfectam, ac bonum stomachum præstat. Scribit etiam Serenus ventriculum Mergi raptum (idest, in cibo sumptum) stomacho mederi. Contrà [a] Galenus, *Ventrem Mergi*, inquit, *aliqui commendant, tanquam medicamen pepticum, idest concoquens, siue protinus elixum, siue arefactum comedas. At nos id experti, vanam esse promissionem comperimus. Sicut sanè etiam quod de interna tunica Gallinarum memoriæ est proditum.* Hæc ille: ex quo idem repetens Vuottonus, *Atqui nec ipse*, inquit, *Mergi ventriculus facilè concoquitur, neque quicquam ad aliorum concoctionem iuuat.* Iecur huius auis dixit Dioscorides inueteratum sale (σκελετεύθεν, idest simpliciter exiccatum) ex hydromelite duobus cochlearibus potum secundas pellere. Aëtius verò ex aliorum relatu id assatum cum oleo, & modico sale datum, mirificè conferre à rabido cane morsis asserit. Ita enim, inquit, præsentaneum affirmant esse remedium, vt æger protinus aquam flagitet. Fel cum cedria inunctum euulsos palpebris pilos non sinit renasci, si Kiranidi credimus: qui pariter oua dysenteriam, & renes & stomachum sanare scribit.

Contra elephantiasin. Contra uenena. Cõtra quartanas.

[a] *De simpl. lib. 11.*

Ad secundas pellendas. Adcanis rabidi morsum. Ne pili renascantur.

FABVLA.

AESACVS Priami, & Alyxothoes filius, dum Hesperien Nympham, quam deperiebat, insequeretur, ipsaq; in fuga ab angue demorsa oppetijsset, nimio correptus dolore, in mare se præcipitauit, & à Thetyde in Mergum conuersus fuit: vt his elegantissimis versibus narrat Ouidius.

Æsacus in Mergum. De Æsaco fabula.

Aesacon umbrosa furtim peperisse sub Ida
Fertur Alyxithoe gracili conata bicorni.
Oderat hic vrbes, nitidaq; remotus ab aula
Secretos montes, & inambitiosa colebat
Rura: nec Iliacos cœtus, nisi rarus adibat,
Non agreste tamen, nec inexpugnabile amori
Pectus habens. Syluas captatam sæpe per omnes
Aspicit Hesperien patria Cebrinida ripa,
Iniectos humeris siccantem sole capillos.
Visa fugit Nympha, veluti perterrita fuluum
Cerua lupum, longeq; lacu deprensa relicto

Accipi-

Accipitrem fluuialis Anas: quam Troius heros
Inſequitur, celeremq; metu celer vrget amore.
Ecce latens herba coluber fugientis adunco
Dente pedem ſtrinxit: viruſq. in corpore liquit.
Cum vita ſuppreſſa fuga eſt. Amplectitur amens
Exanimem clamatque: piget, piget eſſe ſequutum.
Sed non hoc timui: nec erat mihi vincere tanti.
Perdidimus miſeram nos te duo. Vulnus ab angue:
A me cauſa data eſt. Ego ſum ſceleratior illo,
Qui tibi morte mea mortis ſolatia mittam,
Dixit: & è ſcopulo: quem rauca ſubederat vnda,
Decidit in pontum. Thetys miſerata cadentem
Molliter excepit: nantemq; per æquora pennis
Texit, & optatæ non eſt data copia mortis.
Indignatur amans inuitum viuere cogi;
Obſtariq; animæ miſera de ſede volenti
Exire: vtq; nouas humeris aſſumpſerit alas
Subuolat: atque iterum corpus ſuper æquora mittit.
Pluma leuat caſus: furit Aeſacus, inq; profundum
Pronus abit: lethiq; viam ſine fine retentat.
Fecit Amor maciem. Longa internodia crurum,
Longa manet ceruix. Caput eſt à tergore longe.
Aequor amat: nomenq; manet, quia mergitur illi.

DE BRENTHO.
Cap. L.

Ordinis ratio.

HIC quoque de illis primùm dicemus, quarum nomina Latina, vel Græca habentur, quaſque ex Mergorum genere exiſtimamus: inter quas ſeſe nobis primò offert Brenthus, quem inde ſaltem ex Mergorum genere eſſe cõijcimus, quòd piſcibus viuere, eum Ariſtoteles ſcribat:[a] *Brenthus, inquit, Larus, & Harpa diſſident: quoniam omnes è mari victum petunt.* Vbi Plinius pro Laro rectè quidem Gauiam vertit, ſed perperam pro Brentho Anatem: quem tamen Gaza ſecutus eſt. Anas enim piſcibus non veſcitur. Rectiùs Albertus (habet autem ex Auicennæ interprete Bathyos) Merguli piſces venantis ſpeciem interpretatur. Eodem, vel fortaſſe parum diuerſo nomine longè alia auis, inter aues, quæ montes colant, & ſyluas, annumeratur, Vpupa, & Brinthus (Βρίνθος) cui & victus ſit probus, & vox ſonora. Niphus in quibuſdam codicibus Βρενθον per ε quoque legi aſſerit. Et reuera Gaza hic etiam Brenthum vertit. Niphus eum locum exponens, auem monticolam eſſe, inquit, generis vnci apud nonnullos (authorem non adfert) ſed non cognoſci in regione noſtra. Alibi verò alios interpretari Anatem, quod, inquit, hîc non licet, cùm mõticola dicatur. Βρενός apud Suidam eandem auem ſignificat, quam Βρένθος, & prætereà fundum, & tumulũ. Ijſdẽ duobus modis apud Varinum ſcribitur, & Coſſyphos, ideſt, Merula exponitur, Huic aſſentire videtur Heſychius, qui ſcribit, Βρένθον auem eſſe, quam aliqui Coſſyphum dicunt. Ego Brenthum, de quo priore loco diximus Mergi genus eſſe conijcio, cùm aliàs, tum quia adhuc Angli Anates quaſdam, de quibus ſuprà, Brantas appellant. Et Galli Anatis paruæ genus Alebrandã, Querquedulam nimirum, aut congenerem. Βρένθος quoque, tradente Euſtathio pro ſuperbia apud Comicum legitur, vnde Βρένθιον vnguentum celebre: & verbum Βρενθύεσθαι, quod eſt κατα τρυφᾶν ἀλαζονικῶς, ſuperbè, & procaciter ſe gerere. Proximam huic vocem Germanicam, & eiuſdem ferè eſſe ſignificationis prangen, ait Ornithologus, & ſignificare ſuperbire, & aliquam nobilitatis oſtentationem vultu, ac geſtibus ad id compoſitis præſeferre. Quod modò ad auis formam attinet, ego quam pro Brentho Ariſtotelis dem, in præſentiarum non habeo, quòd nulla eius ab eo tradatur nota, quæ nos in cognitionem auis deducat.

[a] Hiſt. lib. 9. cap. 1.

Βρενός qd.

Βρένθος pro ſuperbia.

DE COLYMBO, ET COLYMBIDE, VEL VRINATRICE IN GENERE, ITEM DE THRACIBVS, ET DYTINIS. Cap. LI.

SYNONYMA.

EST profectò auium aquaticarum ſcientia denſiſſimis tenebris ob allatas ſæpe rationes obruta, inter quas hæc quoque nomina Colymbis, Colymbas, & Colymbus apud authores leguntur. Ego ſynonyma hæc exiſtimo, niſi fortè Colymbis genus quoddam Colymborum minus denotet, quemadmodum eius forma diminutiua innuere videtur. Apud Ariſtotelem etiam Colymbis legitur, ſed corruptè, Hermolaus rectè quidem Colymbos, & Colymbades ab vrinandi voluptate appellari ait. Verùm Athenæus, ex quo etymum excerpſit, non Colymbos, neque Colymbadas, vt ille vertit, ſed Colymbida bis nominat, vtrobique adijciens paruam: Græci, inquit, verba Νύχεσθαι, & Κολυμβᾶν deriuarunt ἀπὸ τῆς Νήττης καὶ Κολυμβάδος. Significat autem Κολυμβᾶν, vt notat Etymologus, natare, & pro eo Dores ſignificantius dicunt κολυμφᾶν ἀπὸ τοῦ κόλους φαίνεσθαι τοὺς ἐν ὕδασι, ideſt, quòd natantium in aquis corpora mutila, & non integra appareant. Alibi idem Athenæus Νήττης καὶ Κολυμβάδος, inquit, ideſt, Anatis, & vrinatricis Callimachus meminit in libro de auibus: item Ariſtophanes in Acharnenſibus pariter nominans ἀτταγᾶς, φαλαρίδας, Τροχίλους, Κολυμβάς (cum acuto in penultima) Gaza apud Ariſtotilem pro Colymbide tranſtulit Vrinatricem, vt ſcilicet nominis vim exprimeret. Quod enim Græci κολυμβᾶν, id Latini vrinari, vel etiam vrinare, vel inurinare dicunt, hoc eſt, in aquam mergi, & natando rurſus emergere. Plinius, [a] *Eadem eſt cauſa*, inquit, *quia ſub aqua diù ranæ, & Phocæ vrinentur*. Hinc vrinator dictus, qui ſub aqua natat. Calliſtratus Iureconſultus ad legem Clodiam vrinatores appellat eos, qui merces è mari extrahunt, nauigij leuandi gratia iactatas: vt ex hoc Liuij potiſſimum patet, dum ait. [b] *Sed in rem emendabilem viſus lapſus eſſe, quod per vrinatores omne fermè extractum eſt, &c.* Sipontinus id verbum deriuat ab vruo, hoc eſt, à curuatura aratri, quòd eam vrinantes imitari videantur. Alij ab vrna, qua aquam è puteo, aut flumine haurimus: quæ, vt aquam capiat, primùm immergitur, deinde extrahitur. Longè aliter Ornithologus, Quæ verò, inquit, huius vocis (vrinare) origo ſit, non memini hactenus legere: quare coniecturam meam adſcribere non grauabor. Vrinatorem Græci ἀρνευτῆρα vocant, ὁ δ' ἀρνευτῆρι ἐοικὼς κάππεσ' ἀφ' ὑψηλοῦ πύργου. Homerus Iliad. μ. vbi Scholia ἀρνευτῆρι interpretantur κυβιστῆ ἢ δύτῃ, ideſt, vrinatori: nam hi quoque in caput ſeipſos proijciunt, quemadmodum arnes, ideſt, agni petulei, & laſciui in caput ſaltare, & quaſi aerem cornibus impetere ſolent. Aut igitur Latini ab hac voce Græca dixerunt: aut ab Vria aue vrinatrice, de qua nunc ſcribimus.

Etymum.

Vrinatricis etymum.

Vrinari q. d.

[a] Lib. 11. capit. 37.

Vrinator quis.

[b] Dec. 4. lib. 5.

GENERA. DIFFERENTIÆ. FORMA. DESCRIPTIO.

ATHENAEVS Colymbida bis nominat, vtrobique adijciens, vt dixi, paruam; quaſi Colymbum alium maiorem eſſe inſinuet. Niphus tradit Vrinatrices aues, quæ natando in aquam demerguntur, & rurſus emergunt, eſſe innumeras & magnas, & paruas, inter quas, inquit, Gainæ, & id genus ſunt. Ariſtoteles vrinatricis vnum tantùm genus inquit, commemorat: ego tamen tria Vrinatricum genera vidi. Horum primum totum nigrum eſt, ſi cirrum, quem in capite gerit, exceperis, Mergo, quo tamen triplo minor eſt, cætera, quòd ad corporis attinet effigiem, non diſſimile eſt: & hoc genus nautæ noſtrates Lounam nominant, alij Doukeram (Angli, inquit Ornithologus a Douker, Germani ein Sucher: ſed alibi Mer-

Gainæ.

Primi vrinatricis generis Turneri deſcriptio.

Louna.

Doukera.

Secundi generis eiuſdem deſcriptio. Tertij generis eiuſdem deſcriptio. Coote.

bi Mergum quoque Germanicè Sucher interpretatur, Anglicè Cormorant) Secundum genus Turdo non maius eſt, Anati colore, & corporis effigie ſimile: & hoc Angli mediam vrinatricem nuncupant. Tertium genus adeo nuper ab ouo excluſum refert Anſerculum, vt niſi roſtrum huius paulò tenuius eſſet, ægrè alteram ab altero diſcerneres. Non enim pennas, ſed lanuginem quandam (quod ſuprà de Puffino Anglorum ſcriptum eſt) earum loco obtinet. Hæc ille. Sed de hoc tertio genere nos infrà pluribus agemus. Ornithologus aliquarum auium meminit, quæ ad Vrinatrices referri poſſunt, inter quas Coote dictum apud Anglos auem eſſe audiſſe ſe addit, in fluuijs, ac ſtagnis, quæ ſubinde ad fundum vſque vrinetur, & nõ piſcibus tãtùm, ſed alga, limo, gramine, paruiſq; cochleis victitet. Forma, & colore Fulicæ ſimilem, paulo minorem: in cuius roſtro paruum tuberculum rubeum emineat. Ad volandum ineptam eſſe: quare vulgò ferri, non poſſe illam diutiùs volare, quàm pedis cauo arreptam (priùs quàm volet) aquam retineat. Idem Ornithologus auem, quæ Sucher appellatur, in lacubus Heluetiæ, & Acronio minorem Columba eſſe tradit ex aliorum relatu, fuſcam, & latiuſculo roſtro, quam eandem putat eum ea, quam Albertus Mergulum nigrum vocat. Alia quoque vrinatricum, ſeu Colymborum genera deſcribit, de quibus infrà pluribus agetur. Quod modò ſupereſt. Hermolaus ex Athenæo Colymbos, & Colymbades inter omnes aquaticas aues minimas, atri, & ſordidi coloris eſſe tradit, acuto roſtro. Sed Athenæus, vt iam diximus, non Colymbos, aut Colymbadas, ſed Colymbida nominat. Phaſcades dictæ, inquit idem Athenæus maiores ſunt, quàm paruæ Colymbides, cæterò Anatibus ſimiles.

Cootæ deſcriptio.

Auis Sucher dictæ deſcriptio.

LOCVS. NIDVS. CAPIENDI RATIO.

VRINATRIX auis, inquit Ariſtoteles, interprete Gaza, *ex aqua ſibi cibũ emolitur. Circa lacus, & amnes verſatur, & palmipedum numero, ſed foras parit.* Oppianus paulo fuſiùs de his auibus ſcribens ait: [a] Κόλυμβοι *ſemper natant, & ne ſomni quidem, aut cibi gratia in continentem exeunt; ne noctu quidem, neque tempeſtatis metu, aut frigoris, ſed partus tempore. Ventis aduerſis natant, ne illorum vi aliquando inuiti in terram extrudantur, quod Thraces etiam, & Dytini faciunt.* Quomodo autem capiantur idem alibi docet, dum ait. [b] Quanquã autem tria hęc auiũ aquaticarum genera omni tempore natare ſoleant, non tamen effugiunt venatores, qui cùm tranquillum eſt mare, nauiculam ingreſſi, aliquouſque nauigant, quatenus aues remigij ſtrepitu non terrentur. Tum is, qui rete fert, puppi inſiſtit, alter verò proræ, paulatim nauiculam temone promouens, qui & lucernam in teſta gerit (alius fortè tertius hoc facit, aut idem, qui rete gerit) quam auibus oſtendit, cùm iam prope fuerint, Aues ſtellam videre ſe putantes, nauiculam propius accedere patiuntur. Tum auceps lucerna in naui occultata, ne aues dolum intelligant, rete extenſum eis inijcit. Ornithologus quoque Colymborum genera in agro Tigurino circa medium Auguſti menſis plerunque, lacu Gryphio dicto, retibus magna copia publicè capi aſſerit: & diem illum, inquit, vocant Tauolæ Den Tucchel Tag. Eo enim tempore volare omnino non poſſunt propter pennarum mutationem. Merguntur quidem ſemper celerrimè, vt auditum etiam bombardæ ictum effugiant.

[a] Ixeut. lib. 2.

[b] Ixeut. lib. 3.

Quomodo capiantur.

VSVS IN CIBIS.

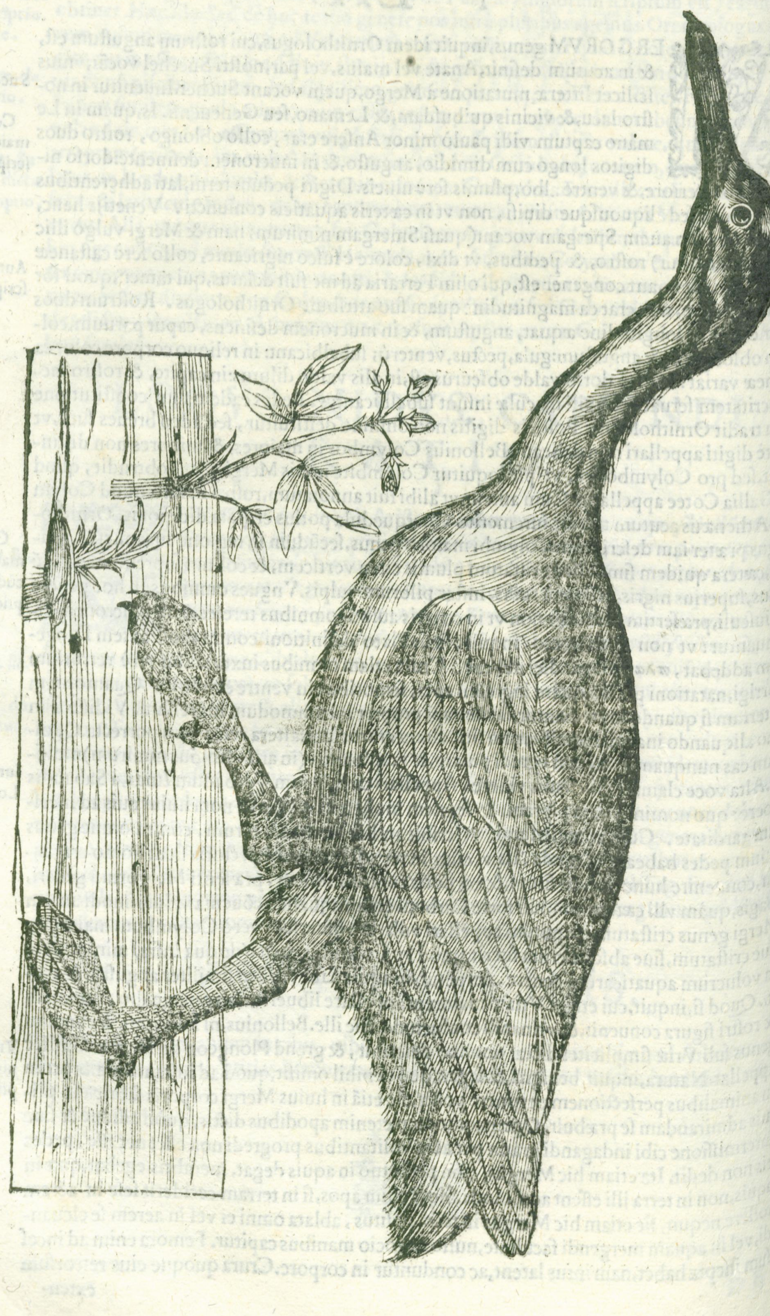
DE vſu harum auium in cibis, nihil habeo, quod hîc referam, niſi quod Athenæus eas numerat inter lautitias Bœotorum, ſed nunquid lautæ ſint, neſcio: laudandas tamen ſo eſſe non puto.

DE COLYMBIS MAIORIBVS. Cap. LII.

MERGORVM genus, inquit idem Ornithologus, cui rostrum angustum est, & in acutum desinit, Anate vel maius, vel par, nostri Succhel vocãt, vnius scilicet litteræ mutatione à Mergo, quem vocant Sucher. Inuenitur in nostro lacu, & vicinis quibusdam, & Lemano, seu Geneuensi. Is, quem in Lemano captum vidi paulò minor Ansere erat, collo oblongo, rostro duos digitos longo cum dimidio, angusto, & in mucronem desinente: dorso nigro, collo inferiore, & ventre albo, plumis ferè niueis. Digiti pedum terni, lati adhærentibus membranis, sed aliquousque diuisi, non vt in cæteris aquaticis coniuncti. Venetijs hanc, aut simillimam auem Spergam vocant (quasi Smergam nimirum; nam & Mergi vulgò illic Smergi dicuntur) rostro, & pedibus, vt dixi, colore è fusco nigricante, collo ferè castaneæ colore, &c. Idem, aut congener est, qui olim Ferraria ad me fuit delatus, qui tamen, quod fortè iunior esset, non erat ea magnitudine quam suo attribuit Ornithologus. Rostrum duos fermè digitos longitudine æquat, angustum, & in mucronem desinens, caput paruum, collum oblongum, & angustum: gula, pectus, venterq; subalbicant: in reliquo corpore color castaneæ variat: nam in dorso valde obscurus est, in alis valde dilutus: in capite, & rostro mediocritatem seruat. Capiti maculæ insunt subalbicantes. Pedes eadem sunt constitutione qua tradit Ornithologus. Posticis digitis non omnino destituitur, sed adeo breues sunt, vt fortè digiti appellari non debeant. Bellonius Colymbos in maiores, & minores non distinguit, sed pro Colymbo, seu, vt ipse loquitur Colymbite nobis Mergi genus obtrudit, quod in Gallia Cotee appellatur. Cùm autem, vt alibi fuit annotatum, rostro sit lato, quod Colymbo Athenæus acutum tribuit, iuremerito Querquedula potius cristata dici possit. Ornithologus præter iam descriptum Colymbi maioris genus, secũdum in regione sua inueniri scribit, cætera quidem simile, sed cristatum plumis circa verticem, & collum supremum eminẽtibus, superius nigris, ad latera rufis, instar pilorum vulpis. Vngues omnibus in hoc genere latiusculi, præsertim medius, non vt in cæteris auibus omnibus teretes, & in mucronem attenuantur: vt non solus homo, inquit, sicut Plato definitioni contra cauillantem Diogenem addebat, πλατυώνυχος dici debeat. Crura etiam omnibus iuxta anum ferè retrorsum porrigi, natationi potius, quàm ingressui apta, femoribus in ventre conditis. Quamobrem in terram si quando ingrediantur, facilè capi propter incommodum ingressum. Vidisse se in vno aliquando inæqualem tibiarum sitũ, altera antrorsum, altera retrorsum porrecta. Quosdam eas nunquam in terram egredi putare, & in ipsa aqua (in arundinibus nimirum) nidificare. Alta voce clamare, pisciculis viuere. Appellari circa lacum Verbanum Iurar, à Sabaudis Loere: quo nomine etiam pigram, & segnem mulierem vocant à nota huius auis ad incessum tarditate. Cùm autem Mergi, vt scribit author de natura rerum, contra omne genus auium pedes habeant in cauda, ita vt cùm in terra stant, gestu pectoris sicut homo erigantur, conuenire hunc pedum situm, & corporis constitutionem, præsenti Mergorum generi, magis, quàm vlli cæterorum, nisi forte Carboni etiam aquatico cõueniat. Huiusmodi autem Mergi genus cristatum cornutum appellari vult; in vniuersum verò Colymbum maiorem, siue cristatum, siue absque crista fuerit, quòd vt Colymbis parua (de qua infra) minima ferè in volucrum aquaticarum genere, perpetuò in aquis natet, rostro similiter angusto, & acuto. Quod si, inquit, cui etiam Vriam maiorem appellare libuerit, non repugnabo, quoniam & rostri figura conuenit, & vrinandi consuetudo. Sic ille. Bellonius, ni fallor, hoc secundum genus sub Vriæ simpliciter dictæ nomine describit, & grand Plongeon de riuiere Gallicè appellat. Natura, inquit, benigna, & sagax, quę vt nihil omisit, quod ad iustam membrorum in animalibus perfectionem pertinere posset, sic etiã in huius Mergi corporis fabrica in primis admirandam se præbuit. Quemadmodum etenim apodibus dictis, quòd assiduè & sine intermissione cibi indagandi gratia per aëra volitantibus progredi non esset necesse, pedes eis non dedit. Ita etiam hic Mergus, cùm perpetuò in aquis degat, membris egebat, quæ in aquis, non in terra illi essent accõmoda. Sicut enim apos, si in terram ceciderit sese in aërem tollere nequit, sic etiam hic Mergus in terra positus, ablata omni ei vel in aerem se eleuandi, vel in aquam mergendi facultate, nullo negocio manibus capitur. Femora enim ad incessum inepta habet, nam intus latent, ac conduntur in corpore. Crura quoque eius retrorsum exten-

Marginal notes: Succhel. — Colymbi maioris descriptio. — Autoris descriptio. — Colymbi maioris secũdi descriptio. — Iurar. Loere. — Vriæ Bellonij descriptio.

Columbus maior, cum Menianthe palustri Theoph.

extenduntur post vropygium. Et si fortè sese in pedes exigat, rectus incedit, secus quàm aliæ aues. Pedes vndiquaque Fulicæ similes, fissi scilicet, & lati, & ternis tantùm digitis: vngues lati. Anatem æquat ferè magnitudine: dorso nigricat, ventre albicat. Alæ contractæ nihil candidi præseferunt, explicatæ in inferna parte albæ vbique sunt, superna verò duobus in locis tantùm. Voce est horrida, sed ad sui tutelam vtili. Rostrum longum, rubicundum, ac serratum. Cristam habere videtur: nam cum nigro sit vertice, plumæ oblongæ ab occipito pendent, quas cùm excandescit, aut exhilaratur, attollit, demittitq; Inferioris maxillæ inferna pars candida est. In principio vertebrarum colli plumas vtrinque habet oblongas, fuscas, quæ non paucam ei venustatem conciliant. Pluma cuti adhærens vt in reliquo Mergorum genere, lanuginosa admodum est. Mergi plerunque cauda carent, & alas habent pro corporis portione exiguas. Quod ad carnis gratiam attinet, omnes syluestre quid, & ferinum sapiunt. Habitum corporis ex subiecta icone contemplari licet. Notæ quibus ad nomen antiquum indagandum vti possumus satis indicant antiquorum Vriam, vel Ouriam esse. Hæc Bellonius. Quos ego depinxi, (depinxi autem duos) ab Ornithologi, & Bellonij descriptione non differunt multùm: Horum alterum, quem priori loco exhibeo, olim sic descripsi. Rostri vtraque mandibula, qua capiti coniungitur, croceo colore tingitur. Caput in vertice nigrum, inferiùs cinereum, qui colores prope oculorum, qui flaui sunt, finem coniunguntur. Ab occipitio demittuntur cirri nigri. Ceruix quoque nigra: quod reliquum est in collo inter ferrugineum, & roseum ambigit. Pectus, venterq; ex cinereo albicant: dorsum, & alæ nigræ sunt, sed harum costæ, & extremitates albicant. Cauda prorsus nulla: vropygium ex cinereo nigricat. Femorum, crurum, pedum, & vnguium constitutio eadem prorsus, quam diximus ex Ornithologo, & Bellonio. Qui post hunc exhibetur, magnitudine est aliquantò minor, sed rostro crassiori, & longiori, & ad ferrugineum accedente. Capite secundo Ornithologi generi videtur similis: nam cristatus, cornutusq; est, plumis circa verticem, & collum supernum eminentibus, superiùs nigris, ad latera ruffis. Præterea macula alba, cui nonnihil ruffi sit admixtum oculos vtrinque ambit. Collum non adeo, vt in superiore longum: ceruix partim subnigra, partim etiam nonnihil ruffi præsefert. Pectus, & venter eodem ferè sunt colore, quo macula, quam oculos ambire diximus, nimirum albo cum admixto ruffo. In dorso aliquot plumulæ lanuginosæ cinereæ, & subruffæ nigricantibus permiscentur. Alæ, quàm in superiori proportione longiores, costis, & omnibus ferè remigibus pennis subcandidis, cætera coloris fumidi. Crura non tam vt in priore retrorsum situantur, cæterò ferè similia. Ornithologus aliarum auium meminit, quæ cum dictis sunt eædem, vel saltem congeneres, cuius hic verba ascribam. Colymbi maioris cornuti, inquit, vidi etiam alterum genus, plumis, quæ circa caput eminent, minus ruffis, alboq; permixtis, breuioribus, collo circiter duos palmos longo, &c. In Acronio lacu auem quandam nunc dictis congenerem, sed Ansere maiorem, rarò capi audio, Fluder appellatam, nimirum ab inepto eius per aquæ superficiem motu, cum neque volare possit rectè, neque ingredi commodè, nisi simul pedibus, alisq; nitatur, vt cæteri etiam Colymbi, propter crura retrorsum versa: rostrum ei oblongum esse, angustum, acutum. Vocem altam sui cuiusdam generis edere. Vrinari quàm profundissimè, ita vt orgiarum viginti spacio quandoque sub aqua capiatur, reti videlicet, aut mucrone ferreo, cui infixus piscis fuerit; singulas duabus drachmis, & dimidia argenti ferè venire. Hanc ego Colymbum maximum appellauerim. Hæc ille.

Vox.

Colymbi maioris cristati Autoris descriptio.

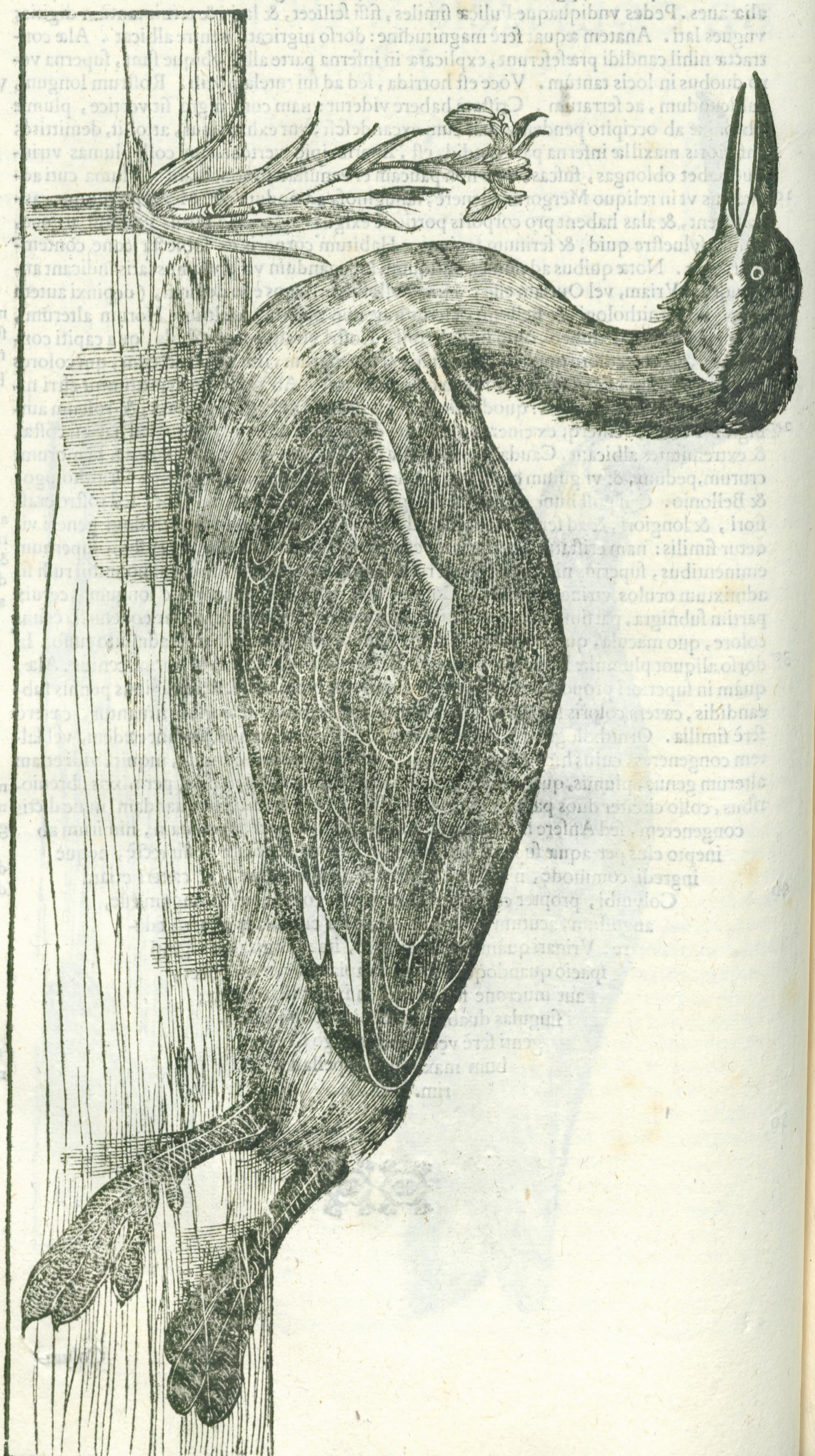
Colymbi alius maioris cristati, & cornuti descriptio autoris.

Colymbi maioris cornuti aliud genus.

Auis Fluder dictæ descriptio.

Colymbus maximus.

Colymbus maior criſtatus, cum Pſeudoacoro.

Colymbus maior cristatus alter, cum Lenticula marina serratis folijs.

DE COLYMBIS MINORIBVS. Cap. LII.

INTER Colymborum, quæ suprà recensuimus varia genera, aliquot quoque parua descripsimus: quare cùm pauca admodum de ipsis restent, in præsentiarum de vno tantùm sermo habebitur, quod inter reliqua pulchrius, & præstantius est, & dignum, vt de ipso separatim agatur. Hoc Ferrariç Trapazarola vocatur, alibi Arzauola, circa Verbanū lacum Piombin, idest, Plumbina (quod nomen Ispidæ aui melius attribuitur, quam Ornithologus maximè congenerem esse credit Colymbidi minori, vel Vriæ Athenæi: putat enim Colymbidem, idest, Colymbum minorem, & Vriam magnitudine tantùm differre) Heluetijs, teste eodem, Succhelin, diminutiua voce à Succhel, idest, Colymbo maiore, aliquibus Hurchele, nonnullis item Suchentle, sed minus propriè: nam cùm rostrum, inquit, ei angustum sit, non debet ab Anate denominari. Habet & alia Germanica nomina de eadem aue: nempe Ruchen, vel Ruggelen, Tuchterli, Pfurtzi apud Heluetios, & Raferentle apud Sueuos, aut Rhœtos quosdam, quasi Anaticulas Scarabæorum dicas, quos fortè persequuntur. Galli, ni fallor, vn Castagneuz nominant. Angli, vt se audiuisse refert Ornithologus, Dob Chekin, hoc est, Mergum pullum à paruitate; Hollandi Aersuoet; eò quòd podici pedes sint adiuncti: Lusitani Adem, vel Gathiras. Quod modò ad auis huius formam attinet, magnitudine tantùm à Colymbo maiore differt. Est enim longè minor; & cristam, iubamúe non habet. Ornithologus eam exactissimè sic describit: Magnitudo ei ferè Columbæ, rostrum tanquam Turdi, aut Merulæ, Digiti pedum lati, adhærentibus membranis fuscis, non continuis tamen, sed trifariam dissectis, vt in Colymbo maiore quoque: vnguibus similiter latiusculis; pectoris, & ventris plumæ argenteæ sunt, sed in imo ventre coloris fusci. Rostrum superiùs nigricat, vtrinque rubet. Inferior rostri pars ferè tota rubet sanguineo colore. Capitis, colli, ventrisq; plumæ fuscæ sunt, admixto perpauco ruffo. Alæ nigricant. Habent tamen etiam albentes pennas, sed non sine fuscis maculis. Supina alarum pars, vt venter albet. Collum vtrinque ruffum est: & in supina quoque parte, sed remissiùs. Capitis supina pars alba est. Ad dorsi extremi latera partim rufæ, partim nigrantes pennulæ habentur. Cauda nulla. Pupillam nigram circulus ambit spadicis coloris obscuri, si bene memini. Odor quidem grauis, sed in cibo commendatur, carne ferè teneriore, pinguioreq; quàm cæteræ palmipedes. Multa tenuia officula in femoribus habent ab vna tantùm parte, circa articulum agglutinata, dimidia ossis femoris longitudine. In dissectis imam gulæ partem amplam, & capacem reperi: in ventriculo pisces concoctos, & lapillos. Pedibus incedere non queunt, nisi pariter etiam alijs nitantur. Primæ inter palmipedes feras ad vrbem nostram in lacu, vt audio, adueniunt. Hæc ille. Et rursus ex alio Germano. His ita perscriptis, inquit, eiusdem auis descriptionem à quodam Germano accepi huiusmodi: Mergulus ein Mirgigeln rostro acuto est, quale Turdorum, corpus nigrum, gula excepta, quæ in mare rubra, in fœmella est candida. Venter in nigro, alboq; maculosus. Pennæ alarum nigræ, & cæsiæ, siue glaucæ, & albo conspersæ. Pedes fissi, nec acutis vnguibus incurui, sed planis recti: & adeo rectà extantes, vt in tergum queat reijcere. Crura plumis densissimis vestita. Quatuor igitur ab alijs insignes differentias habet. Rostri, vt dixi, quod acuminatur, non hebescit: alarum, quæ sunt breuissimæ, pedum, qui à cæteris fissione aliquantulum: digitorum autem latitudine, & rectitudine vnguium planè sunt differentes. Caudæ denique, quæ teres est, & vix articuli longitudine. Hæc auis ob alarum breuitatem salit potiùs, quàm volat: neque innatare aquis, sed globi instar inuolui videtur. Hæc ille. Dein aliam congenerem describit, cuius descriptionem præterire nolim. Vidi etiam, inquit, alterum genus aliquantò maius, & nigrius per caput scilicet, collum, & dorsum: rostro etiam nigro; ventre albo; circa clunes, & femora pennis quibusdam albis, alijs ruffis. Ad latera etiam capitis post oculos vtrinque ruffis, paucis. Circulo in oculis pulchro, & croceo: genas etiam linea eiusdem coloris ambiente. Longitudine à rostro ad extremos pedes extensos retrò dodrantum duorum, si bene memini. Hoc mihi Turca quidam Karabatax vocabat. Merguli nigri Albertus meminit,

Succhelin.
Hurchele.
Castagneuz.
Dob Chekin.
Aersuoet.
Adem.
Descriptio.
Carnis qualitas.
Quo tépore in Heluetiam aduoliant.
Descriptio altera.
Colymbi minoris alius descriptio.

nit, haud ſcio, hanc ne, an diuerſam auem intelligens. Sunt ex hoc genere Mergulorum alij dorſo fuſco, alij ad ruffum inclinante: & alis alij nigris, alij non item, &c. Puffinum apud Anglos dictum audio huic generi non diſſimilem eſſe, cùm aliàs, tum quòd plumas inſtar lanuginis potiùs, quàm pennas habeat, id quod quidam Anglus de tertio vrinatticis genere ſcribit, quod Anſerculum nuper ouo excluſum, inquit, adeo refert, vt niſi roſtrum huius paulò eſſet tenuius, ægrè alterum ab altero diſcerneres. Hæc omnia Ornithologus. Tertium vrinatricum illiuſdem Angli genus idem eſſe conijcio cum eo, quod Bellonius ſub Mergi minimi fluuiatilis nomine deſcribit, & Gallicè Caſtagneux, vel zoucet appellari ait. De quo hæc ferè memoriæ prodidit: Mergus hic exiguus, & Fulica inter aues pedes fiſſos 10 habentes, aquis innatat. Nomen Gallicum Plongeon omnibus vrinatricibus auibus commune, & quæ cùm aliquandiù ſub aqua fuerint, aëris hauriendi gratia emergunt. Auis hæc adeo aquæ familiaris eſt, vt ei per terram gradi poſſe natura negarit propter femora ita in ventre recondita, vt nullo modo appareant, & crura, quæ extrorſum protenduntur, vt omnino elumbis cenſeri poſſit. Alas pro corporis portione exiguas habet, caudam nullam, nullumq; vropygium. Plumis veſtitur adeo imperfectis, & lanuginoſis, vt Anſeris pullum dicas recens excluſum, magnitudine eſt paruæ Querquedulæ (d'vne petite Sarcelle) colore caſtaneæ: vnde ei Caſtagneux nomen inditum fuiſſe quis haud ineptè conijciat. Et quia natandi peritia adeo excellit, natura ad hoc idoneo deſtitui noluit inſtrumento: pedes etenim membrana coniunctos non habet, ſed digitos ab inuicem ſeparatos, latos tamen, vt 20 Fulica: poſticum etiam digitum, vt cæteros latum obtinet: crura verò parte poſteriori ſerræ duplicis inſtar crenata. Colore ſub ventre eſt lacteo, quanuis & aliud genus, reperiatur coloris murini. Roſtrum illi rotundum, exiguum, ac rubicundum, aliquantò breuiùs, quàm Fulicæ. Vix ſe alis ex aqua poteſt attollere: ſi tamen eleuetur, volatum longo temporis ſpacio continuat. Quod ſi vbi pauca aqua eſt deprehendi contingat, ſeſe in aërem eleuare nequit, à pueriſq; lapidibus petitur, adeoq; defatigatur, vt manibus capi poſſit, vel virgis viſco illitis. In aquis ſalſis, & dulcibus ſine diſcrimine degit. Quocunque anni tempore capiatur, atque comedatur, ferini neſcio quid reſipit: licet hyberno tempore admodum ſit pinguis: quo etiam tempore maiori numero apparet. Et cùm perpetuò in aquis degat, natura eam aduerſus frigoris iniuriam plumis mollibus, denſiſq; muniuit. Si quis illius 30 diſſecet ventriculum omni piſciculorum genere refertum inueniet. In mari etenim piſciculis victitat, quos noſtrates Cheurettes vocant, Crado, aut Meletes, Eſpelans, in fluminibus Cancellis, alijſq; paruulis piſcibus, ſed nonniſi viuis. Inuitus autem, & nonniſi in alterius cibi inopia herbarum ſeminibus. Iecur ei admodum tenellum. Inteſtina, à cæterarum auium inteſtinis diuerſa, valde gracilia, ac tenuia. Prope terram nidificat in ceſpite aliquo paluſtri, qui in loco ſit edito, ſed non inuentu facilis. Hęc omnia Bellonius. Cui aui congenerem hanc exiſtimo, quam ad me olim allatam hîc expreſſam exhibeo, Plumis lanuginoſis veſtitur, qualibus pullus Anſeris recens excluſus, quem etiam alias aliquomodo refert. Color caſtaneæ in toto ferè corpore: ſed in gutture, pectore, & uentre necnon & roſtro cinereus etiam ammiſcetur. Roſtri figura, qualis in Turdis, 40 Meruliſúe. Vropygium nullum, cauda nulla. Crura, pedeſq; qualia ſuæ attribuit Bellonius, ſed poſtici digiti non tam lati. Pictoris autem incuria factum eſt, ut pedes minus retrouergere uideantur. Ex hoc quoque genere eſt, cuius icon poſtremo exhibetur loco. Merulæ & magnitudine, & roſtro ſimilis: color ubique ſubniger, niſi in capite, ubi ad latera vtrinque maculam habet rubeam: pectus, uenterq; ex cinereo ad fuſcum tendunt. Digiti lati craſſiq; ſed poſticos non habet.

Plongeon quibus auibus accomodetur.

Volatus.

Vbi degat.

Quibus victitet.

Vbi nidificet.

Autoris deſcriptio.

Auis congeneris deſcriptio.

Colymbus minor Bellonij, vel saltem simillima auis.

Colymbi minoris aliud genus.

DE VRIA. Cap. LIII.

NVLLAM à veteribus peculiarem habemus notam, qua eiusmodi nominis auis nota fiat. Athenæus tamen τῷ χρώματι, inquit, ῥυπαροκέραμος (ὑποκέραμος Eustath.) ἐστι, τὸ δὲ ῥύγχος μακρὸν τε (fortè μικρὸν Vuottonus, sed Eustathius etiam μακρὸν habet) καὶ στενὸν ἔχει. Ex eo Hermolaus, Vria dicta, inquit, non multò minor est Anate, rostro longiore, ac tenui, colore sordido figlinę (figlino Vuottonus.) Inter recentiores Germani quidam, Vrias plus cæteris Anatibus feris nigricare tradunt: interpretantur autem Merentem, hoc est, Anates aquaticas. Ornithologus Vrias, & Colymbides colore, & magnitudine tantùm differre putat, & eas esse quas Germani appellant Succhele, de quibus suprà egimus. Quod autem ad etymologiam Vriæ attinet, videri posse non origine Græca esse, sed ab vrinari verbo Latino deriuatam. De Vria Bellonij dictum est in capite præcedenti.

Vriæ etymum.

DE PHALARIDE. Cap. LIIII.

SYNONYMA. DESCRIPTIO.

PHALARIS proparoxytonum scribitur apud Athenæū, apud alios φαλαρὶς, aut φαληρὶς oxytonum. Apud Plinium, & alios Phalerides legimus, apud Varronem verò Phalarides: qui cùm de Anatibus scripsisset, statim subdit: *Sunt item non dissimilia alia genera, vt Querquedulæ, Phalarides*. Aristophanis [a] Scholiastes à Phaleride nomen hoc deducere videtur: vbi etenim Aristophanes Ἀτταγᾶς, φαλαρίδας inter Bœotorū delicias nominat, ipse Phalarides genus auium interpretatur, quæ secundum quosdam in Phaleride nascantur: quod & Varinus repetit. Est autem Phaleris, vel Phaleros portus Athenis celeber, à quo Demetrio Phalereo cognomen. Aggregator Phalaridem auem apud Kiranidem Folega, idest, Fulicam non ineptè interpretatur; ac fieri potest, vt Phalaris Græcè à macula illa alba nominata primùm sit. φαλὸν enim album, & splendidum significat, vnde, & phaleræ dictæ. Sed Kiramdis Phalaris meo iudicio ab aliorum veterum Græcorum Phalàride diuersa est: quanquam Ornithologus auem, quæ vulgò Folega Italis dicitur veterum Phalaridem esse putet. Bellonius pro Phalaride Mergum varium maiorem Piette Gallicè dictum describit, de quo infrà: seque coniecturis quibusdam ait cognouisse, hunc esse veterum Phalaridem Germanicè Muttuogel Reck interpretantur, hac apposita descriptiuncula: Phalaris Anatum syluestrium fœmellarum colore, qui entephros (subcinericeus) est, conspicitur, rostro angusto, & oblongo, rotundo capite, Germanicè Muttuogel, Reck. Cùm itaque auem nullam habeam, quam pro Phalaride exhibeam, aliorumq; etsi doctorum virorum iudicium non satisfaciat, ea tantùm possum hîc exarare, quæ ab alijs prodita sunt, vt qui hæc est lecturus, quem eorum malit, sequatur. Quod autem à Kirandis Phalaride vetustiorum Phalaridem diuersam putem, facit Aristophanes, Phalaridem enumerans in delicijs Bœotorum, vnà cum Attagine, quam volucrem quanti fecerit Græcorum, & Romanorum luxuria, nemo est, qui ignoret. Quare nec Mergus ille erit, quem nobis obtrudit Bellonius. De Anate verò illa Germanorum, nō habeo, quod iudicem. Eam enim non vidi. Scio interim Scholiastem Aristophanis Phalaridem pulchram vocare, cùm eorum Anas cinerea sit. Nunc prosequamur, emendato prius quodam loco Athenæi. Scribit Aristoteles, eo citante, Passeres mares hyeme perire, fœminas superare, coniecturam faciens è colore: mutari enim pro diuersis anni partibus colorem Passerum, vt Merularum etiam, & Phalaridum, quæ aliquando albescunt. Sed Aristoteles de animalium historia libro octauo, capite vltimo, Merulas pisces, & Turdos, & Caridem (nō Phalaridem) colorem mutare, vt & aues quasdam scribit. Vere enim eas nigrescere post ver denuo albescere. Legendum itaque apud Athenæum Caridum, non Phalaridum; & de piscibus Aristoteles, non de auibus loquitur.

[a] In Achar.

Etymum.

Phaleris quid.

Muttuogel, Reck auis dictę descriptio.

LOCVS.

LOCVS. VICTVS.

ARISTOTELI, citante Athenæo, Phalaris nominatur inter palmipedes, quæ circa lacus, & amnes versantur. Kiranides quoque eam in fluminibus, & stagnis inueniri tradit, sed hæc diuersa est, vt diximus. Aristophanis Scholiastes in Phaleride, qui est portus Athenis celeber, nasci refert, esseque auem palustrem, & pulchram. Quomodo autem inclusæ nutriantur alibi cùm de Anate ageremus, ex Varrone, & Columella scripsimus.

AVCVPIVM.

Αἱ φαλαρίδες, inquit [a] Oppianus, *vt & aliæ amphibiæ volucres laqueis capiuntur, ad quos alliciũtur sparsis ad stagnorum, fluminumùe margines, frugibus hordeo, siligine, aut milio.*

[a] ʼIξευτ.

VSVS IN CIBIS.

ARISTOPHANES Ἀτταγᾶς, φαλαρίδας inter Bœotorum delicias nominat. Plinius in Seleucia Parthorum, & in Asia aquaticarum laudatissimas haberi tradit, & iam in Italia quoque. Sale olim condiri solitas huiusmodi aues colligitur ex Cleomene, qui referente Athenæo, in epistola sua ad Alexandrum, [a] *Phaleridas*, inquit, *sale conditas decies mille, Tyladum quinque millia, chennia salsa decies mille.*

In Acharn.

[a] Dipnos. lib. 9.

MYSTICA.

ARISTOPHANES ludens, & auium quasi apotheosin conscribens, [a] *Veneri*, inquit, *immolaturus, aut Phaleridi, triticum immolet.* Monet autem eo in loco Scholiastes Phaleridē auem esse palustrē, siue lacustrē & pulchram: hic verò iocosè eā veneri immolari παρὰ τὸν φαλλὸν, hoc est, propter nominis allusionem ad mēbrū virile. Eustathius tradit, Phaleridem auem sacram haberi veneri non modo propter Phallos, & ithyphallos, quos Comici introducunt, sed etiam propter album genituræ colorem: φάλιον enim albū est.

[a] In auib.

Veneri cur Phaleris apud Aristophanem attribuatur.

DE CORVO AQVATICO. Cap. LV.

SYNONYMA.

INTER Mergos, quorum nomina Græca, aut Latina extare diximus, sequitur Aristotelis Κόραξ, quem Gaza Coruum aquaticum vertit. Dubitat Ornithologus, an Coruus aquaticus Aristotelis, & Phalacrocorax Græcorum posteriorum (nam apud illum hoc nomen non inuenitur) sint vna, eademque auis, in hanc suspicionem adductus, quòd scribat Plinius, Coruū aquaticum naturaliter caluere, & inde nomen ei apud Græcos esse. Mihi diuersę videntur. Aristoteles etenim tam insignem notam non erat taciturus, qualis est caluities, quæ Phalacrocoraci accidit. Vnde si Plinius pro Coruo aquatico Phalacrocoracem intelligit, necessarium est fateri, Coruum aquaticum Plinij ab eo, de quo loquitur Philosophus, esse diuersum: quapropter de illis, Coruo aquatico Aristotelis inquam, & Phalacrocorace, qui idem fortè cum Coruo aquatico Plinij fuerit, tanquam diuersis auibus agemus. Cum Coruo hoc palmipede idem fuerit, quem Auicenna vocat Coruum aquæ, idest, Macha. Item Carbo aquaticus Alberti: qui alibi quoque ita Mergum magnum nigrum interpretatur, vbi

Coruus aquaticus à Phalacrocorace differt.

tur, vbi inquit: *Aues palmipedes ſunt, Mergus varius, & Mergus magnus niger, qui à quibuſdam Carbo aquaticus vocatur*. Alibi Schalucheren, vel Scholucheren Coruum aquaticum duobus in locis interpretatur, quem tamen ab hoc diuerſum exiſtimat Ornithologus: quòd Albertus roſtrum ei ſerratum tribuat, pectus, & ventrem cinereum, quæ noſtro Scarbo, inquit (aui, quam vulgò Scharb, & Netzeſcharb vocamus) non conueniũt: Vtrique tamen vt victus idẽ ſic magnitudo, ni fallor, eadem tribuitur. Vtræque merguntur, & diù ſub aquis manẽt: Vtræque in arboribus nidificant. Vtranque Coruum à colore dixeris: vt confundi eas aliquando mirum non ſit. Audio & apud nos Scharbos dictos alios ventre albo eſſe, alios alterius coloris. Cætera ſimiles. Scharbi quidem nomen vel à Coruo factum conijcias, qui Italis Carbo, & Coruo dicitur; vel ab atro carbonis colore: nã vicini nobis Galli carbonem vocant Scharbon, ipſi Charbon ſcribunt. In qua ſententia etiam Albertus fuiſſe videtur, Carbonem aquaticum hanc auem nominans. Vel ab acumine marginum roſtri eius. Noſtri enim acutum dicunt Scarpff. Hæc ille: Qui hîc auem Scharb dictam eſſe Ariſtotelis Coruum aquaticum credit: alibi anceps videtur, an hæc eadem auis Coruus aquaticus ſit, an potius Gracculus palmipes eiuſdem Philoſophi. Ego pro Gracculo palmipede alium Mergum dabo, cuius magnitudo magis cum Gracculis conuenit. Sed an Gracculus ille ſit, non auſim omnino affirmare.[a] Albertus alibi Carbonem aquaticum alio nomine Carchatẽ, ſeu potius Catarrhactẽ appellare videtur dum, inquit: *Carchates de genere eſt Mergorum, auis nigra, quæ ſubmerſa aquis continet ſpiritum ad ſpatium, quo homo velox poteſt ambulando geometricum miliare conficere. Piſcibus multum nocet, & verax eſt.* Videtur autem eũdem Carbonem aquaticum inſinuare, dum nigri coloris eſſe ſcribit, cùm Oppianus Catarrhacten albam faciat. Ariſtoteles nihil aliud de Catarrhacte ſcribit, quàm in mari victitare, & cùm ſe in altum immerſerit, manere non minus temporis, quàm quo ſpatium tranſieris iugeri. Minorem eſſe Accipitre, gula tota ampla, & lata. Cæterùm in prædicti ex Ariſtotele loci interpretatione, Catarrhacten Albertus Latinè Mergum magnum interpretari ſcribit, nulla de colore eius facta mentione, quod noſtram magis adauget ſuſpicionem: nam alibi, vt ſuprà diximus, Mergum magnum nigrum Carbonem aquaticum transfert. Georgius Agricola Coruum aquaticum Germanicè ad verbum interpretatur Vvaſſerrabe. Quidam Anglus Ornithologi, & Alberti auem non Coruum aquaticum Ariſtotelis, ſed Mergum veteribus ſimpliciter dictum eſſe putat, & Germanicè ein Sucher vocat. (Sed alibi Vrinatricis primum genus Germanicè Sucher quoque interpretatur, Anglicè Douxera, vel Louna) Anglicè Cormorant, quo nomine Galli Phalacrocoracem appellant. Vuottonus denique Ariſtotelis Coruum aquaticum eundem eſſe ſuſpicatur cum Cornice illa marina, quam Arrianus in Euxini Ponti nauigatione meminit. Mihi Ornithologi, & Alberti auis à deſcriptione Ariſtotelica non multum diſcrepare videtur. Eſt autem eadem, vel ſimillima ſaltem ea, quæ Mergon, vel Mergone Bononiæ dicitur, in alijs Italiæ locis Magun. Niphus & ipſe Italus hunc Ariſtotelis Coruum aquaticum vulgò Coruum marinum dici ſcribit; ſed hancné, an aliam auem intelligat, ignoro. Allobroges quandam auem Corbeau crochereyz vocant ab aduncitate; nam crochu Gallis aduncum ſignificat, quod Scharbo Germanorum, ſiue Mergoni noſtro conuenit, ſed cum illam roſtrũ ad inſtar Anatum habere dicant, Scharbus, ſiue Coruus aquaticus eſſe non poteſt, quare fortè Alberti Morſex fuerit.

Schalucheren auis dicta & Coruus aquaticus idest Scarb[a] Germanorũ in quibus differãt, & in quibus conueniant.

Scharbus vnde deriuatur.

[a] Incpitome.

FORMA. DESCRIPTIO.

CORVI *aquatici*, inquit Philoſophus, vt Gaza vertit (Græcè Κόραξ tantùm legitur)[a] *Magnitudo eſt, quanta Ciconiæ, ſed crura breuiora: palmipes, natanſque eſt, colore niger, inſidet arboribus, & nidulatur in ijs hic vnus, ex hoc* (palmipedum) *genere*. Auis, quam in libris meis depictam nunc deſcribo, roſtro eſt longo, & in fine adunco, colore in ſuperna mandibulæ ſuperioris parte nigro, in reliquis inter luteum, & rubrum ambigente. Prope roſtrum in capitis principio macula candida vtrinque conſpicitur. Alarum, & dorſi pennę coloris caſtaneę, quarum tamen oræ extremæ nigræ ſunt. Cætera tota auis etiam nigra. Ornithologus Scharbum ſuum ſic deſcribit. Scharbus, quem hæc dum conderem, manibus tractabam, longus erat dodrantes quatuor cum palmo à ſummo roſtro ad extremam caudam extenſus. Roſtrum ei acutum, & peculiare, ſuperiori parte inſtar Latinæ litteræ ſ inflexum, vnco ei deſcendente, piſcibus attrahendis apto, ſex digitos longum: idem ſuperiùs nigricans, vtrinque albebat. Cutis inferiori roſtro, & vtrinque ſub oculis obtendebatur crocea. Plumæ ventris albæ.

[a] Hiſt. lib. 7. cap. 3.

Deſcriptio Ariſtotelis.

Autoris deſcriptio.

Ornithologi deſcriptio.

Coruus aquaticus, cum plantagine aquatica minore.

Corui aquatici artéria.

Corui aquatici ventriculi tunica.

albæ. Crura octo digitorum longitudine: digiti pedum quaterni, nigri, amplis, nigrisq; membranis iuncti. Pennę dorſi in ambitu colorem ex viridi, nigroq; mixtum præſeferebant, per medium ex cinereo lucido, ac ruffo. Collum ſupinum plumæ partim albæ, partim nigricantes tegebant. Capitis, colliq; prona parte color ex viridi, nigroq; permixtus mihi videbatur. Alæ ad ſedecim digitorum longitudinem extendebantur, eodem colore, quo dorſum: niſi quod amplius ſubruffi coloris ex ſubruffo lucido, ac cinereo mixti. Hæc Ornithologus: qui licet diuerſos aliquot colores aſſignet, quorum in noſtro non meminerimus, non eſt tamen, quod hinc quis aues diuerſas eſſe putet: nam eadem eſt penitus corporis vtrique forma, & præcipuè roſtri, vt conferenti manifeſtum euadet. Aues autem eiuſdem penitus ſpeciei, colore pennarum euariare nemo neſcit. Amplius fieri poteſt, vt pro ſexus, ætatisq; differentia color quoq; variet. Atque ſic teſtatur Ornithologus ſe Scharbum vidiſſe, cui in collo ſupremo, & in vertice multę plumæ albæ inerant, & dubitat, ſenectutiſné, an alia ratione. Præterea, vt idem ait, hę aues totæ nigræ apparent, ſi quis tamen penitus inſpiciat, colores deprehendet diuerſos, nempe in alis nonnihil ruffi ſplendentis admiſtum, & in cæteris pleriſque pennis aliquid ſubuiride. Quamobrem cùm auem deſcripſerim ex pictura, in ea omnes forte colores non fuerint expreſſi, quos in ea viua, aut mortua Ornithologus obſeruauit. Habuiſti præterea iam quarundam internarum partium icones: quarum prima arterię aſperæ partem ſupinam cum duobus pulmonis lobis denotat, ſecunda eiuſdem aſperæ arterię partem pronam: tertia tunicæ internæ ventriculi, cum pyloro effigies eſt, quarta, & vltima eiuſdem ventriculi tunicæ externæ pariter cum pyloro.

NIDVS. VICTVS. LOCVS.

Vbi nidificet.

Ex quibus victitet.

CORVVM aquaticum ſolum in palmipedum genere arboribus inſidere, & nidulari ex Ariſtotele diximus. Quidam Anglus, qui ſub Mergi nomine hanc auem intelligit, ait ſe obſeruaſſe nidificare in arboribus, & ſaxis maritimis. Nam, inquit, in rupibus marinis iuxta oſtium Tinæ fluuij Mergos nidulantes vidi, & in Northfolcia cum Ardeis in excelſis arboribus. Qui in rupibus marinis nidificant, ex præda marina viuunt, qui verò in arboribus, amnes, lacus, & fluuios victus gratia petunt. Hæc ille. Tradit Ornithologus, certum eſſe hanc auem longo ſpatio vrinari poſſe, ſed frequentiùs alicubi inſidentem palis præſertim, aut perticis aquę fundo infixis piſces ſpeculari. Additq; per autumnum ad lacus Heluetiæ aduentare. In magno frigore ſubinde alas extendere, piſces nantem ſequi, & paſſim adnatare, quaſi odore eius illectos. Georgius Agricola Coruos aquaticos, ijs auibus annumerat, quę hybernis temporibus ſe conferunt ad lacus, aut fluuios, qui frigore non congelant.

PRÆSAGIA.

Magni frigoris præſagium.

CVM in Rheno, inquit Ornithologus, apud nos Scharbi apparent, ſignum aiunt eſſe magni frigoris, & periculum, ne vites frigore pereant. Memini tamen in lacu noſtro etiam Septembri menſe in fine alterius decadis aliquando captos, cęlo quidem frigido.

VSVS IN MEDICINA.

Ad fouendum vẽtriculum.

Scharbi vẽtriculũ quidicãtur habere.

PELLIFICES nonnulli, inquit idem, pellem eius (Scharbi) preparant, vt pro tegumento imponatur ventriculo, tanquam vim concoquendi promoueat: nam & auis ipſa validiſſimo ventriculo, & alimentum omne celeriter conſumente eſſe creditur, vnde vulgò dicunt, de homine vorace, vel multi cibi, Scharbi ventriculum ei eſſe. Sic apud Ariſtophanem legimus Galli ventrem habere, qui omnia concoquit.

DE PHALACROCORACE, SIVE CORVO AQVATICO PLINII. Cap. LVI.

CORVVM aquaticum, cuius meminit Plinius, eundem cum Phalacrocorace esse, hoc manifesto conijcitur argumento, quòd naturaliter eum caluere dicat, indeq; nomen ei apud Græcos esse: quod soli Phalacrocoraci conuenit. Cæterùm quæ auis sit Phalacrocorax omnibus notum non est, & vix paucis. Ornithologus diuersas aues nominat, de quibus possit dubitari, nūquid hoc nomine debeant appellari: eius verba ascribam: In Burgundia, inquit, vocari audio auem quandam Crot pescherot, idest, Coruum piscatorem, cui pedes diuersi sint. Alter vnguibus vncis ad rapinam comparatus, alter palmipes ad natandum. Nā cùm piscem arripuit in aqua, nec facilè propter pondus euolare potest, piscem altero pede retinens, altero remigat vsq; ad ripam. Idem Angli de Aquilæ marinæ quodam genere narrant, quam Osprey appellant. Fulicæ genus duplex fecerim, alterum minus, apud nos commune per hyemem præsertim in lacubus, alba frontis macula insigne. Alterum maius, quod in Italia notum aiunt, & in arboribus nidificare, pisces magnos vorare, quod an Phalacrocorax, & Coruus aquaticus Aristotelis (nos Phalacrocoracem à Coruo aquatico Aristotelis distinximus) sit, nondū comperi. Gelenius Phalacrocoracem Illiricè Lysκa interpretatur: Sed Fulicam sic nominari Illyrijs puto. Coruum aquaticū Aristotelis Vuottonus suspicatur eandem esse cum Cornice marina, cuius in Ponti Euxini nauigatione Arrianus meminit, ab Æthyia eā distinguens: nam Hesychius, & Suidas distinguunt. Hæc ille. Sed nos qui vt Coruum aquaticū Plinij, & Phalacrocoracem idē esse censemus, à Coruo aquatico Aristotelis distinguentes, ita nullam auium, quas ille memorat, Phalacrocoracē esse existimamus. Quidam Anglus Aristotelis Coruum aquaticū, & Plinij Phalacrocoracem, & Coruū syluaticū, de quo infra, easdem arbitratur, & Gracculum palmipedem: sed hanc eius opinionem esse erroneā, sicut etiam aliorū, qui idem censent, postmodum ostendetur, cùm de Coruo syluatico agemus. Eliotæ multò minus est recipienda sententia, qui eā esse auē conijcit, quæ Anglis dicitur à Vvater Crovue, idest, Cornix aquatica, vel illa, quæ vulgò à Coote nominatur. Galli Cormarant, seu Cormorant nominant quandam auem, quā nos Phalacrocoracē esse existimamus: atq; ita quoq; fortasse sentit quidam Gallus Phalacrocoracem Gallicè interpretans vng Corbeau d'eau, vng Cormorant, Corbeau, nisi fortè his nominibus Coruum aquaticum denotet, de quo suprà egimus: Bellonius partim nobiscum consentit, partim dissidet. Dissidet quidē, dum Gracculum palmipedem, Coruū aquaticum, & Cornicem marinā Aristoteli esse vult easdem aues, esseq; Phalacrocoracem. Conuenit verò dū simillimā auem cum ea, quam mihi à consanguineo meo ex Illyria missam Phalacrocoracem existimo, pro Phalacrocorace depingit. Hispani vocant Coruū caluum, Cueruo caluo, Greci vocabuli significatione expressa. Galli vt dictum iam est, Cormorant, vel Cormarant. Sed hoc nomine alias quoq; aues intelligere videntur. Nam refert Ornithologus, sibi à Gallo quodam narratum, Cormorants vulgò dictas aues esse latiusculo rostro, instar Anatum rostri: magnitudine inter Anatem, & Anserem ferè. Eodem nomine apud Anglos auis anguillas edit, quas integras deuorat: illæ mox per intestina rursus elabuntur, ita vt vel nouies aliquando auis vna eandum anguillam deuoret, priusquam retineat.

Crot Pescherot quę auis.

Osprey quę auis.

Fulicæ duplex genus. Lyska.

Cormorant nomē multis auibus commune.

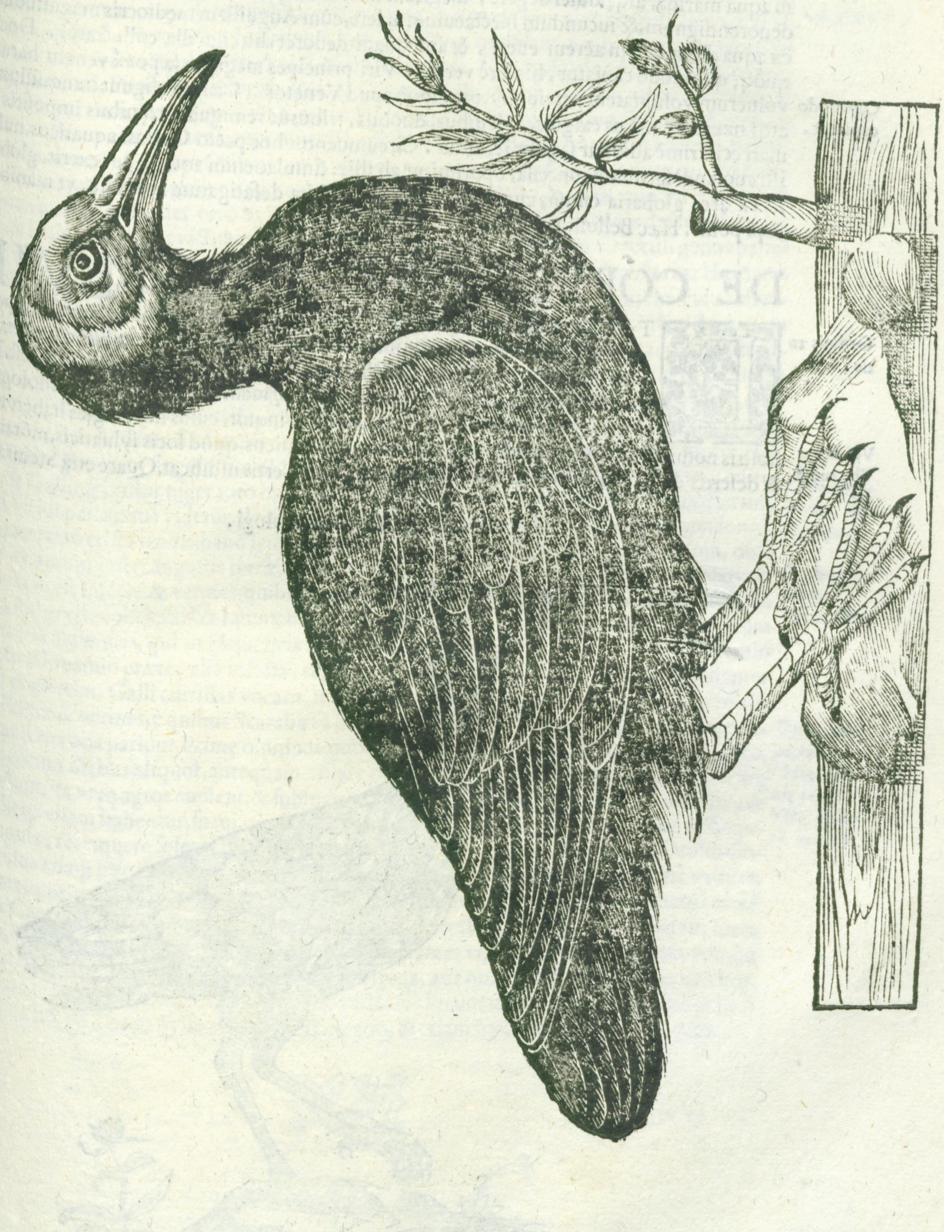
FORMA. DESCRIPTIO.

PHALACROCORAX, vt ex pictura ad me ex Illyrio missa conieci, capi est magnitudine, rostro longo, & acuto, & rubescente. Capite toto ferè plumis nudo, & cute tecto, quæ carnem substantia, & colore æmulatur. Ex collo velut iubę dependent, quales in Capis cernuntur. Pedes eiusdem sunt cum admixtis plumulis nonnullis aureis. Eandem fermè iconem exhibet Bellonius, nisi quod in ea iubæ nullæ in collo dependeant, & nostrum fissipedem, non palmipedem pictura repræsentet, quod pictoris incuria factum esse non dubito. Bellonij figura secundo loco ponitur.

Phalacrocorax ex Illyrio miſſus.

Phalacrocorax Bellonij.

LOCVS. VICTVS. AVCVPIVM.

CORVOS aquaticos, Georgius Agricola, hybernis temporibus ſe conferre ad lacus ait, aut fluuios, qui frigore non congelant. Sed an Phalacrocoracem intelligat, addubito. Plinius ſcribit per alpes etiam capi, Balearium inſularum peculiares. Bellonius de ſuo tradit, ſolum inter palmipedes, Fibro excepto, in arboribus ſedere, in ijſq; nidulari, è genere Mergorum eſſe, ęquè in aqua marina, atq; dulci degere, magnum inferre damnum ſtagnis, quòd eorum piſces deuoret: dignum, & iucundum ſpectaculum ædere, cùm Anguillam mediocris magnitudinis ex aqua abreptam in aërem effert, & antequam deuoret diù cum illa colluctatur. Docet quoq; quomodo capiatur, his ferè verbis: Viri principes magnam ſæpe ex venatu harum volucrum voluptatem percipiunt, præcipuè apud Venetos. Cælum eligunt tranquillum, atq; nauiculis tribus exiguis, & leuibus, duobus, tribuſúe remigum ordinibus impoſitis in mari celerrimè adinſtar ſagittæ feruntur. Circumuentus hoc pacto Coruus aquaticus, nulla illi euolandi facultate conceſſa, opprimitur ab illis: ſimulac enim aqua caput exerit, globulis ex arca globaria emiſſis eum petunt, & demum ita defatigatum reddunt, vt manibus capi poſſit. Hæc Bellonius.

Quomodo capiatur.

DE CORVO SYLVATICO. Cap. LVII.

Ordinis ratio.

ETSI huic aui, de qua nunc acturus ſum, hic locus minimè conueniat, vtpote quæ neq; palmipes, neq; aquatilis eſt, tamen quia ab aliquibus cum Phalacrocorace confunditur, poſt Phalacrocoracem de illa agendum mihi eſt. De hac autē nihil habeo, quod ſcribā, niſi quę memorię prodidit Ornithologus, à quo etiam iconem ſum mutatus. Auis, inquit, cuius hîc effigies habetur, à noſtris nominatur vulgò Vvaldrapp, ideſt, Coruus ſyluaticus, quòd locis ſyluaticis, mōtanis, & deſertis degere ſoleat: vbi in rupibus, aut turribus deſertis nidificat. Quare etiā Steinrapp

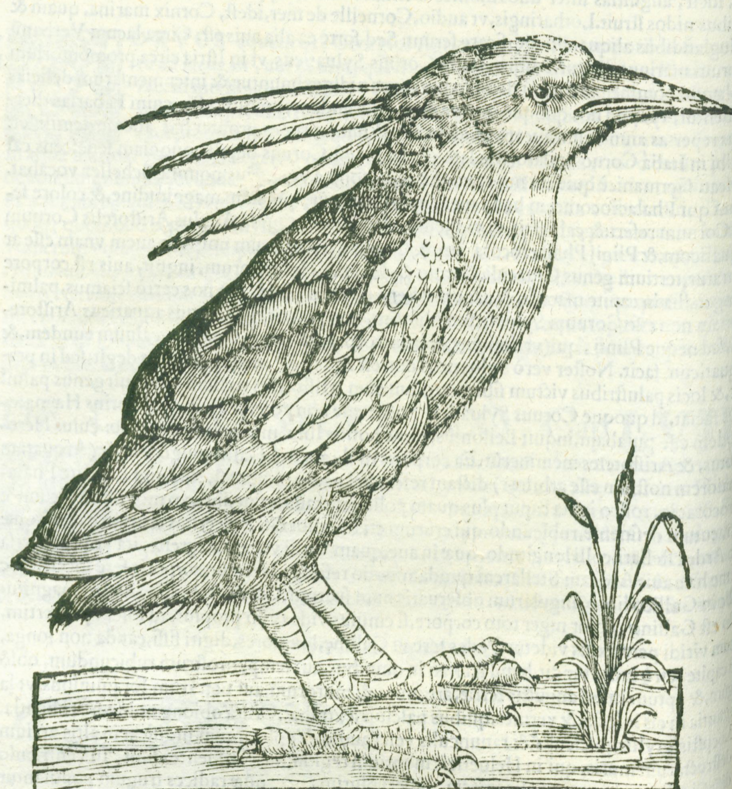
Vbi degat. Vbi nidificet.

Coruus ſyluaticus Ornithologi.

vocatur,& alibi(in Bauaria,& Stiria)ein Clauſzrapp, à petris,ſeu rupibus,& pylis(nam pylas, ideſt, anguſtias inter duos montes Germani clauſen appellant, hoc eſt loca clauſa) in quibus nidos ſtruit.Lotharingis,vt audio,Corneille de mer,ideſt, Cornix marina, quam & in iuglandibus aliquando nidificare ferunt: Sed fortè ea alia auis eſt. Circa lacum Verbanũ Coruus marinus dicitur.Alibi in Italia Coruus Syluaticus, vt in Iſtria circa promontorium Polæ,vbi homine per funem demiſſo per rupes nidis eximuntur,& inter menſarum delicias habentur, vt apud nos quoque in montium quorundam rupibus. *Vſus in cibis.* Sic enim Fabarias thermas repertas aiunt, cùm auceps quidam per altiſſimas rupes propter has aues ſe demiſiſſet. Alibi in Italia Coruo Spilato(Spelato potiùs) ideſt,Coruus depilis,quoniam ſeneſcens caluescat. Germanicè quidam nuper confiɫto à ſe ſono à vocis eius nomine Scheiler vocabat. *Scheller.* Sunt qui Phalacrocoracem hanc auem interpretantur, quoniam magnitudine,& colore ferè Coruum refert:& calueſcit, vt vidi,cùm adultior eſt. Quidã Anglus Ariſtotelis Coruum aquaticum,& Plinij Phalacrocoracem, & Coruum Syluaticum noſtrum auem vnam eſſe arbitratur,tertium genus Gracculi.Coruus Syluaticus Heluetiorum, inquit, auis eſt corpore longo:alba in capite macula, & canuta ſi bene memini. Sed cùm nos certò ſciamus,palmipedem non eſſe Coruum Syluaticum noſtrum, non poterit eſſe Coruus aquaticus Ariſtotelis,ſed neque Plinij, qui(vt diximus) Phalacrocoracem,ideſt, Coruum caluum eundem,& aquaticum facit. Noſter verò Syluaticus non eſt aquaticus, neque in aquis degit;ſed in pratis,& locis paluſtribus victum ſibi parat,Iam cùm Ariſtoteles tertium Gracculi genus palmipes faciat,id quoque Coruus Syluaticus noſter eſſe non poteſt. Auis,quam prius Hæmatopodem eſſe putabam,inquit Bellonius, nunc potiùs Ibin nigram eſſe conijcio: cuius Herodotus, & Ariſtoteles meminerũt.Ea corporis mole auem à Gallis vulgò Corlis (Arquatam maiorem noſtram eſſe arbitror) dictam refert,vel paulò minor eſt, tota nigra, capite Phalacrocoracis, roſtro iuxta caput plus quam pollicari craſſitudine,inflexo modicè in arcum,& in acutum deſinente,rubicundo,qui crurum etiam color eſt. Proceritas crurum ea ferè,quæ in Ardea ſtellari,colli longitudo, quæ in aue,quam Galli vocant Aigrette, ita vt primò viſa à me hæc auis Ardeam Stellarem quodammodo referre videretur,corporis ferè ſpecie.Hęc ille in Gallico libro ſingularum obſeruationum ſuarum.Coruo Syluatico noſtro magnitudo eſt Gallinæ, color niger toto corpore,ſi eminus videas:ſin propius,ad ſolem præſertim, cum viridi permixtus videtur.Pedes ferè vt Gallinę,longiores,digiti fiſſi,cauda non longa, *Corui Syluatici deſcriptio.* à capite retrò criſta tendit,haud ſcio,an in omnibus,aut ſemper:roſtrum rubicundum, oblõgum,& aptum inſeri anguſtis terræ,arborum,& murorum,aut petrarum foraminibus,vt latitantia in eis inſecta,& vermes,quibus paſcitur,extrahat,Crura oblonga,obſcurè rubentia. *Quibus victitet.* Locuſtis,gryllis,piſciculis,& ranunculis veſci audio. Vt plurimùm nidificat in altis arcium deſtructarum muris, qui in Heluetičis montium regionibus frequentes ſunt. *Vbi nidificet.* In ventriculo diſſecti aliquando præter alia inſecta, reperi plurima illa, quæ radices frugum populantur milij præſertim, Galli curtillas vocant, noſtri tranſuerſas (tuuaren) à pedum ſitu, vt conijcio. Edunt & vermes,è quibus Scarabæi à Maio menſe dicti naſcuntur. Volant altiſſimè.Bina,aut terna oua pariunt. *Quot oua pariant.* Primę omnium,quod ſciam,auolant,circa initium Iunij,ni fallor. *Migrationis tẽpus.* Pulli eorum diebus aliquot,antequam volare poſſint,nidis exempti,nutriri, & facilè cicurari poſſunt,ita vt in agros euolent,& ſubinde reuertantur. Laudantur ijdem pulli in cibis, & in delicijs etiam habentur,ſuaui carne,oſſibus mollibus. *Vſus pullorũ in cibis.* Qui è nidis eos auferunt,in ſingulis ſingulos relinquere ſolent, vt anno ſequente libentius redeant. Hæc omnia Ornithologus,cuius etiam hæc icon eſt. Idem Ornithologus in capite de Nycticorace hanc exhibet figuram,quæ,quanquam circa Nygencoratum Nachtram,alibi Nachtrab nominetur,tamẽ neque Caprimulgus, neque Nycticorax ei videtur, & rectè quidem, cùm, vt inquit, iuxta aquas,& inter arundines verſari dicatur, vbi nocte clamet voce abſona,& tanquam vomitu rientis. Nidificat, inquit,in altis arboribus,oua terna, aut quaterna parit;piſcibus veſcitur. Hanc auem quanuis palmipes non ſit,& ideo ad hunc locum non pertineat, hîc exhibere libuit,quia hîc de Coruo Syluatico facta eſt mentio, & etiam hæc Corui nomine gaudet.

Nycticorax Ornithologi.

DE GRACCVLO PALMIPEDE ARISTOTELIS SEV CORVO AQVATICO MINORE. Cap. LVIII.

PRO Gracculo palmipede Ariſtotelis alij Coruum Syluaticum, alij Phalacrocoracem, alij Mergum magnum nigrum nobis obtrudunt. Cùm autem omnes iſtæ aues Gracculos magnitudine longè excedant, veriſimile non eſt, Philoſophum eas Gracculi nomine appellaſſe. Quapropter alia auis eſt aſſignãda, quæ minus à Gracculis differat. Hæc itaque hîc depicta Mergo magno nigro quidem omnino ſimilis eſt, ſed minor multò, nempe Gracculis compar. Vulgus ob ſimilitudinem, quam cum Mergo magno nigro, ſeu Coruo aquatico Ariſtotelis habet, Mergone quoque appellat: nos diſtinctionis gratia Coruum aquaticũ minorem. Roſtrum habet aduncum, & acutum, prope frontem ſubalbicans, cætero ſubnigrũ. Colore quoque in toto corpore ſubnigro eſt, præterquam in collo, vbi nonnihil ruffi admiſceri videtur. Crura, pedeſq; & membranę fuſca ſunt. Nec aliud habeo, quod de aue dicã.

Gracculi palmipedis deſcriptio.

DE

Gracculus palmipes, cum caltha palustri.

DE MERGIS ALIQVOT, QVORVM nomina vulgaria tantùm ſunt cognita. Primùm in genere. Deinde de Mergis varijs, hoc eſt albo, nigroque diſtinctis. Ex quibus vnum Anatem Rheni vocant, cuius figura apponitur; cui aliæ quædam congeneres ſunt, Magnitudine quidem, & coloribus diuerſæ: Collum omnibus, quàm in Anate procerius. Cap. LIX.

MERGORVM quorundam meminit Ornithologus, quorum nomina Græca, aut Latina incerta ſunt. Quapropter quicquid ille de ipſis memoriæ prodidit, hîc aſcribere non pigebit, vt ſcilicet nihil à nobis prætermiſſum videatur, quod in rem ſtudioſorum eſſe poſſit. De Mergis in genere, inquit, ſuprà ſcripſimus; Hîc pauca addam, quæ ad illos tantùm Mergos pertinent, quorum ſola vulgaria nomina mihi cognita ſunt. Noſtri igitur, cùm Anates à Mergis non rectè diſtinguant, auem illam aquaticam, quam Mergum Rheni dicere debebant, & alteram, quæ Mergus glaciei, vel brumalis vocanda erat, Anatem Rheni, & Anatem glaciei vocitant, Rhynenten, Yſzenten, Suchenten, quod nomen poſtremum ex Mergo, & Anate compoſitum videri poteſt. Sunt autem hæc duo genera collo longiore inter illos Mergos, de quibus deinceps hîc agemus: qui omnes Anatibus ſimiles ſunt, cùm aliàs, tum magnitudine ferè, & roſtri latiuſculi figura. Roſtrum tamen eis aliquantò anguſtius, quàm Anatibus eſt, & aliter dentatum, vt ſuprà dixi: & omnibus in fine magis aduncum, vt commodiùs piſces retineant. Mergus Rheni maior eſt cæteris: nam cæteri ferè Anate paulò minores ſunt, ille par. Quidam ex eis apud alios Germanos appellantur Merchi (Merch) hoc eſt, Mergi, corrupto nomine; alij Nonnæ (Nunnen) ideſt, moniales à colorum varietate, albi, & nigri præſertim. Kermellæ nomen vnde Germani quidam impoſuerint, neſcio, quę ſola etiam in hoc Mergorum genere albo, & nigro, nō ſimiliter vt cæteri diſtinguitur. Hanc ſuprà deſcripſi poſt Querquedulas, ideſt, Anates minores, an ex earum genere eſſet, addubitans. Sed dicam primò de Mergo Rhenano, qui in hoc genere Mergorum Anatiformis maximè eſt. Corpus huic vndique albo, & atro colore diſtinctum. Roſtrum, vt pars circa oculos, nigrum eſt. In occipitio maculę vtrinque atrę. Reliquum caput partim atrum, partim fuſcum, aut cinereum. Prona colli, & pectoris pars cum ventre candidi coloris ſunt: ſed qui paſſim cinereis punctis, aut maculis diſtinguatur: quæ quidem inferiore ventris, & laterum parte cymatili ducta delectant intuentem. Crura circa imum ventrem prominent. Pedes, digitiq; fuſci, membranæ internæ ſunt nigræ. Cauda nigra, alæ, dorſumq; totum nigris, & candidis aliquot ſpacijs viciſſim diſtinguuntur. Sunt qui Nonnan (ideſt monialem) albam appellent, vt fuſcam monialē alteram, quæ infrà deſcribetur; aliqui Yſzenten, ideſt, Anatem glacialem. Idem in epitome, Mergus varius maior, inquit, vulgò Mergus Rheni, & monialis alba à colorum varietate. Bellonius hanc veterum Phalaridem eſſe ſuſpicatur: mihi non videtur. Conſtat quidem ex veteribus, palmipedem eſſe, circa lacus, & amnes degere, & ſparſis ad ſtagnorum, fluminumve margines frugibus illaqueari, roſtrum habere anguſtum, caput rotundius, ventrē, & dorſum cinerei coloris. Cremonſis Kiranidæ interpres, Phalaridem interpretatur auem, quæ vulgò dicatur alba frons, tota nigra, fronte tantùm alba, & quidem ab Italis Folega, quaſi Fulica dicitur. Hæc ille appoſita hac effigie. Sed vt quiſque, quod lubet, iudicet, quæ Bellonius de hac aue prodidit, hîc exarabo. Frequens admodum eſt, inquit, apud Suiſſiones, & Bellouacos. Solent enim numeroſæ ad eorum populorum vrbes inferri vænales, in Area, Soma, & huiuſmodi fluminibus captæ. Nomen Piette (quo vocari à Gallis dixerat) à Pie, ideſt, Pica diminutiuum eſſe videntur. Solent enim noſtrates quàm plurima à Pica denominare: quemadmodum auem partim albam, partim nigram

Mergi Rhenani deſcriptio.

Vbi eorum copia.

Piette cur vocatur.

Mergus Rheni Ornithologi cum tetraphyllo.

gram conſpicientes à Pie,ideſt Picam vocamus, vt etiam equum albo,& nigro colore variũ

Vbi degat.

vn Cheuul pie.In aquis degere ſolet,Boſchade maior,ſed Morillone minor. Quanuis color Anatum in omnibus perpetuò idem non ſit:nam in quibuſdam cinereus, in alijs omnino al

Deſcriptio.

bus,corporis tamen figura nihil variant,Idem in Piette accidit.Sunt enim quędam toto corpore albæ,aliæ nigro & albo colore variæ. Plerunque autem ſic colorantur. Color ſub gutture,& ventre candidus:supernè per dorſum nigricans; alarum,vt in Pica varius:caudæ verò,& pedum vt in Morillone.Nota peculiari à cęteris aquaticis diſtinguitur. Roſtrum enim non vt reliquarum aquatilium latum eſt,ſed quaſi teres,nec ſurſum reflectitur; dentatumq; eſt,In capite ad ſpinalis medullæ principium exiguum habet flocum. Viſcera, inteſtina, & ventriculus gracilia ſunt, & tenuia. Aſpera verò arteria digitum craſſa,& caput verſus magis exilis, in ſumma ab omnibus alijs diuerſa: rotunda etenim omnino eſt,vnico conſtans corpore,annulis, ſeu circulis nullas habẽtibus crenas.Coniecturis quibuſdam adducimur, antiquorum Phalaridem eſſe. Hæc Bellonius,appoſita eadem icone. Ornithologus deinde alias huius generis aues his verbis proſequitur:Eiuſdem planè generis eſt, nec aliud ferè dif

Mergi alterius congeneris deſcriptio.

fert,Mergus alter,niſi quòd magnitudine inferior eſt,& caput, collumque exterius cãdidius habet,ac dorſum totum nigrum non albis ſpacijs diſtinctum. Puto etiam ore differre,quòd huic cum lingua,& dentibus interius rubeat:illi non item, ſed potiùs nigricet. Hunc mihi aliqui Mergum album vocauerunt,ein Vvyſſe Tuchent,Italicè Mergon,quaſi Mergum:Lucardi & Bellinzonæ Gyuen: in alijs quibuſdam Italiæ lacubus Polono: quidam Garganellum,neſcio quàm rectè. Nam & alijs Anatibus hoc nomen ab Italis tribui video.Sed alium quoque Mergum maiorem cirrhatum circa Bellinzonam Itali Garganey vocant, vt Garganello diminutinum ſit. Hic mihi circa brumam ex Vrſa Heluetiæ fluuio allatus eſt; paulò

Mergi maioris deſcriptio.

minor Anate fera communi. Piſces adhuc faucibus continebat. Longitudo ab extremo roſtro ad caudam extremam dodrantes duo cum palmo. Caput album erat,ſed maculæ nigræ cingebãt oculos: quales & occipitium vtrinque inſigniebant,medio interuallo albo relicto. Pectus,collum, & venter tota alba. In dorſo ſupremo egregiæ quædam plumæ alternatim albæ,nigræq; inde etiam ad latera verſus pectus tæniæ ſimiliter diſcolores vtrinque procedebant.Roſtrum,vt Anatis denticulatum,anguſtius,è fuſco ad cæruleum dilutum vergens, extremitate deorſum incuruata. Crura digitiq; vt præcedentis. Alæ nigræ,candido ſpacio maiuſculo diſtinctæ:& inferiùs alijs duabus lineis cãdidis,vt in præcedente etiam. Dorſum planè nigrum. Cauda fuſca,palmum longa. Ventris plumæ minimæ interiores,fuſcæ erant:

Quibus veſcatur.

exteriores,& quæ apparent, vt dixi albæ. Piſcibus tantùm veſcuntur,cum alijs,tum gobijs fluuiatilibus,& interdum troctis. Lapides etiam ſubuertunt,vt gobios captent.Hæc etſi de priore tantùm genere audiui: de vtroque tamen verè dici puto. Hoc genus Albertus Mergum varium appellat,& libro vigeſimo tertio in Mergo, *Aues*,inquit, *qui vt plurimùm Mergi vocantur,varia ſunt vt Picæ, Anatibus alioqui magnitudine roſtro,& pedibus non diſſimiles* (ex diuerſis ſanè,quos hîc deſcribimus,Mergis varijs,primum,& ſecundum genus colorum albi, nigrique diſtinctione ad Picam magis accedunt,quam ſequentia) Et rurſus in Anate. *Anatis tertium genus varium eſt,ex albis maculis,& dicto colore* (ſed de nullo colore prius dixerat,quamobrem lego,& nigro colore) *compoſitum. Et eſt genus Mergi,cuius duæ ſunt ſpecies magnitudine tantùm diuerſæ.* Ego pro duabus iſtis Mergi varij ſpeciebus,duas, quas iam deſcripſimus, acceperim. Quanquam enim ea,quæ ſequitur quoque Mergus varius minor appellari poſſit, non tamen nigro tantùm, & albo coloribus, vt præcedentes diſtinguitur,ſed alijs inſu

Trochilus Ariſtotelis Alberto q̃ auis.

per (capite, & collo præſertim) vt dicemus. Idem Albertus alibi Trochilum Ariſtotelis,authoritate Auicennæ aſſerit eſſe auem ſimilem Picæ, ſed aquaticam, & variam roſtro Anatino. Quidam Germani hanc auem Germanicè Saucher vocant. Varia eſt,inquiunt,candida

Auis Saucher dictæ deſcriptio.

quibuſdam partibus, quibuſdam nigra,palmipes. Hoc genus, cuius ſecundo loco meminit Ornithologus, Mantuæ,ni fallor,Albellum aquaticum vocant,à colore albo fortè,qui plurimas occupat alitis partes. Quem autem ad me allatum olim, deſcripſi,magnitudine me-

Albelli aquatici deſcriptio.

dius eſt inter Querquedulam,& Anatem fuſcam. Roſtrum coloris eſt cærulei obſoleti, acutum,& in extremo curuum. Caput totum album eſſet, niſi occiput, & partes vtrique oculo adiacentes tres maculæ nigræ notarent.Collum pectuſque albicant,Sed hoc in media regione,& illud in ea parte,quæ roſtro directim ſubiacet,ex albo ad cinereum vergunt. Venter totus eſt albocinereus. In dorſo,& alis nigris maculæ multæ albæ inſunt. Cauda nigra eſt; crura coloris plumbei,cui aliquid viroris ſit admixtum.Digitos eiuſdem coloris nigræ con

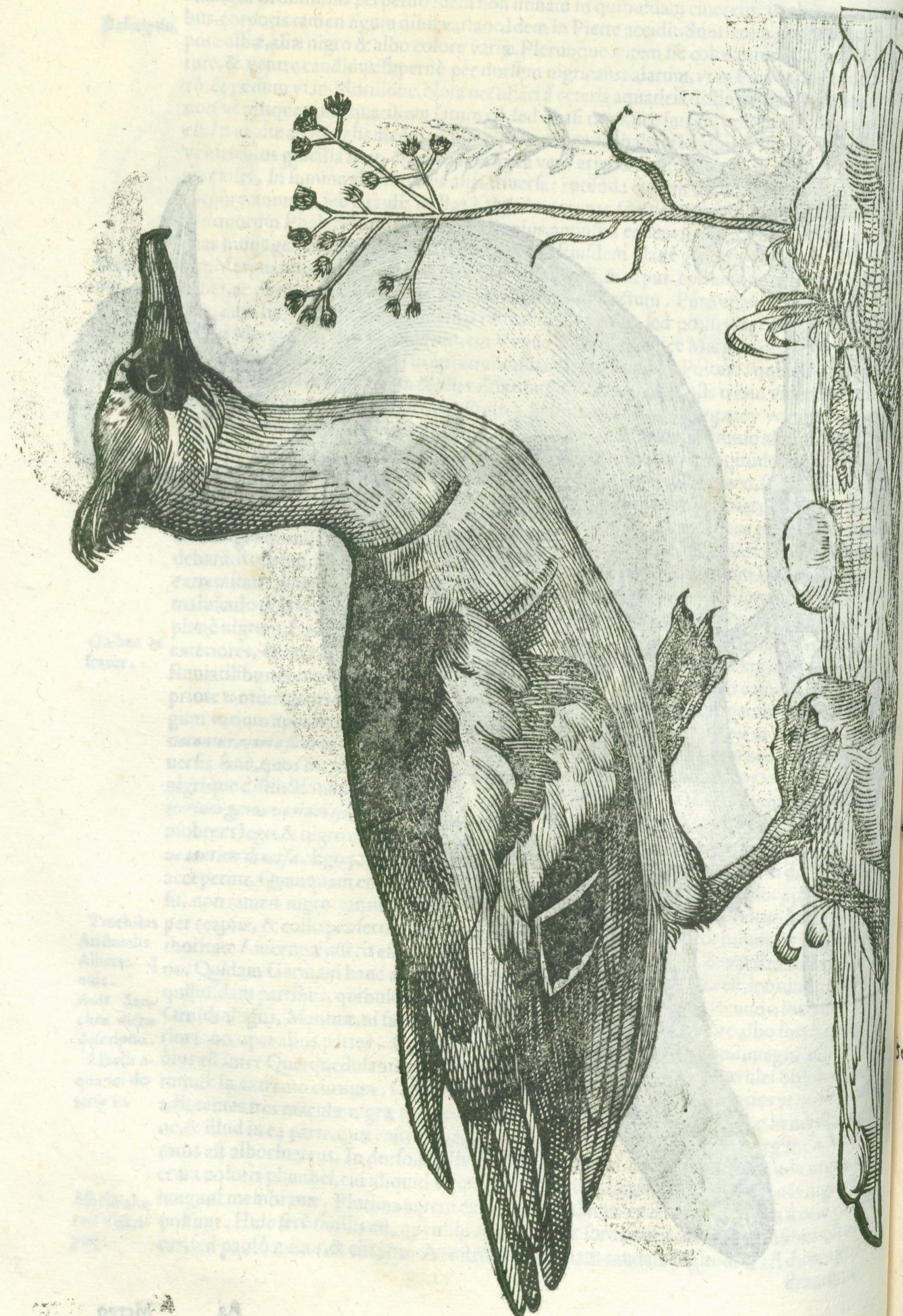
Albelli alterius deſcriptio.

iungunt membranæ. Plurima autem ex his,quæ diximus, ex eius hîc ſubiecta icone patere poſſunt. Huic ferè ſimilis eſt, qui mihi ab aucupe ex foro paucis ab hinc menſibus eſt allatus,ſed paulò minor,& cirratus. A roſtro ad extremam caudam lõgitudine eſt duorum dodrantum,

Albellus aquaticus.

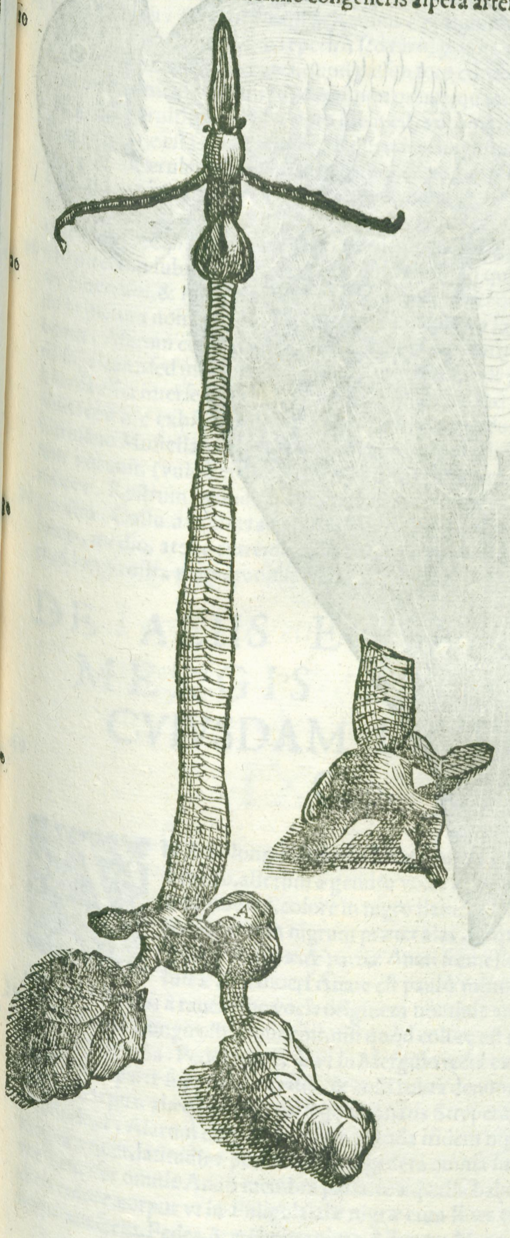

Mergo Mustellari leucomelano congener, cum gramine aquatico.

drantum. Rostrum habet subnigrum, serratum in extremo curuum: caput album, sed maculæ geminæ nigræ oculos ambiunt, & cirrus, qui conspicuus in occipitio erigitur, plumis partim albis, partim ex nigro viridibus, & splendidis constat. Collum, pectus, & venter, alba; sed ad pectus duæ excurrunt lineæ: vna quidem angusta à dorsi initio in medium vsq; pectus rectà descendens; altera ab alarum initio incipit, aliquantò latior, & inæqualis, sed non multùm descendit. Dorsum nigrum, præterquam in ima parte prope caudam, vbi fuscum est. Alæ supernæ duas habent maculas albas insignes. Remiges pennæ primò nigræ sunt, deinde ad fuscum tendunt, internæ colore leucophæo. Cauda breuis, sedecim pennis, eisq; fuscis consistens. Tibiæ, & pedes inter cinereum, & cæruleum ambigunt, sed membranæ sunt fuscæ. Arteria aspera huius Mergi prope laryngem admodum angusta est, dein crassior multò euadit, & ad crassitiem digiti auricularis peruenit, atque ossibus clauicularũ vtrimque cum insigni musculo alligatur, vti mox prope osseum illud vas, de quo subinde dicam, alijs duobus vel musculis vel ligamentis ad priores costas. Ante diuaricationem ad pulmones insigne itaq; quoddam vas est, figuram quãdam Chamæ leuis præseferens, substantia plane in sinistra parte prope cor multò maius, & magis extuberans, vbi quoque ceu duæ in eo sunt fenestræ satis amplæ, & litera A in icone denotatæ, tenuissima, subtilissima, atque planè diaphona membrana clausæ, sicuti quoque in quibusdam conchis euenire solet. Ab eiuscemodi ossei vasis inferioribus partibus arteriæ diuaricationes oriuntur, vti quoque in icone conspicitur. Tota arteria à linguę cuspide ad pulmones vsq; dodrantem & palmum longa est, colore albicante. Habebat hic Mergus duos pisciculos in ventriculo admodum carnoso, item lapillos plurimos.

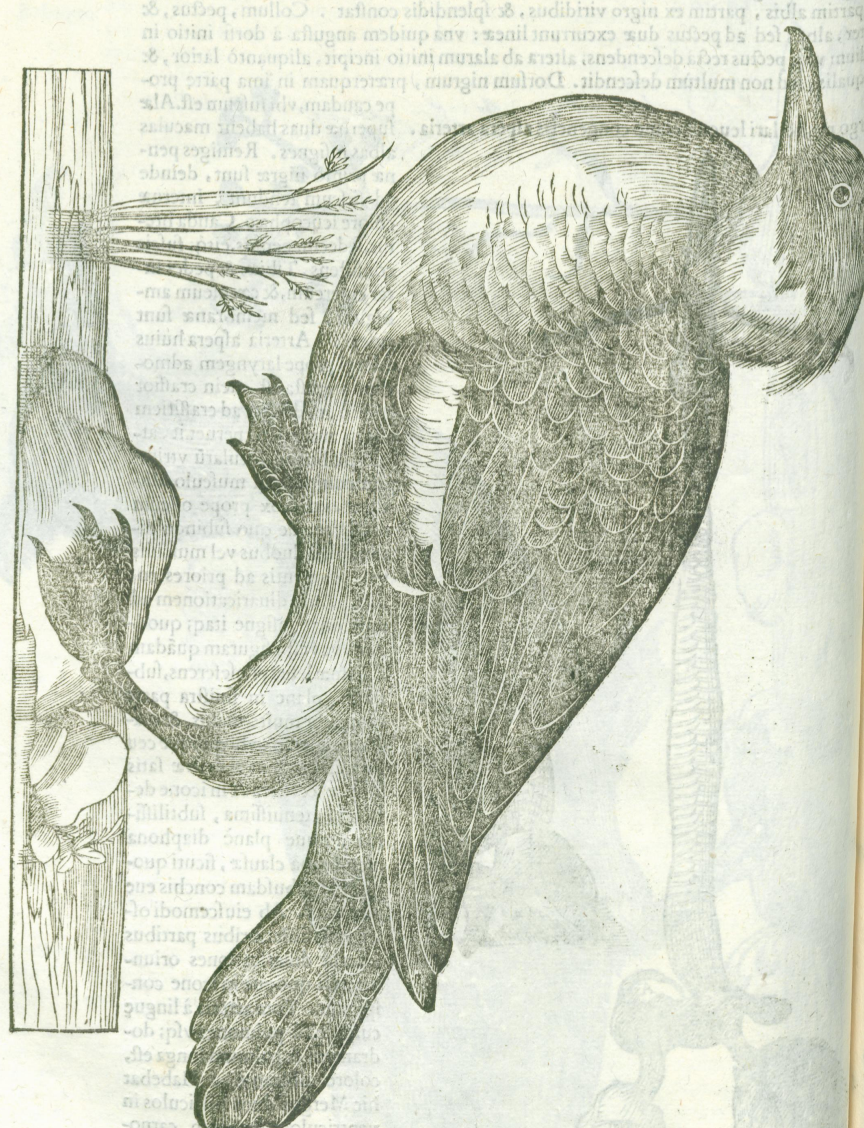
Mergo mustellari leucomelano congeneris aspera arteria.

Tertium Mergi varij, siue glacialis, (nam nostri vocant Ysentle) genus, inquit Ornithologus, simile est superioribus, sed capite, & superiore colli externi parte ruffo, spadiceùe, aut puniceo (idest, ruffo obscu-

Mergi glacialis descriptio.

Mergus glacialis, cum iunco vulgato.

rè) collo inferiore versus pectus fusco, vel cinereo ferè, eminentibus modicè plumis capitis, magis quidem in mare, in quo etiam rostrum anterius, qua incuruatur, rubere puto, in fœmina albere. Dorsum vndiq; nigrum est. Alæ etiam nigræ, sed albo distinctæ, vt præcedentium: hoc est primùm spatio ampliore albo, deinde alijs duabus lineis inferius. Constant autem lineæ istæ albæ extremis pennarum albentibus. Venter etiam albus est, & supina (interna) pars colli superiùs. Crura vt præcedentium breuia, fusca, membranis inter digitos nigris. Rostrum ex cæruleo nigricat. Magnitudo totius auis Querquedulæ par, hoc est, Anate minor. Collum digitos circiter octonos longum: corpus reliquum ferè septenos, cauda quaternos. In ventriculo eius pisces inueni. Per summa frigora tantùm, vnde, & no- 10 men ei à gelu, apud nos capi in lacubus, & fluminibus etiam puto. Aiunt hoc genus aliquando ferè totum album reperiri, sed raro, primum fortè genus, idest maius, (supra nobis descriptum) intelligentes, quod passim toto corpore multò plus albi habet. In cibis apud nos per hyemem veniunt hi Mergi, non minus, quam Anates feræ, vulgò laudati. Cum Mergo hic ab Ornithologo descripto idem est, vel omnino similis, quem olim depingi curaui. Magnitudine est Querquedulæ. Rostrum ei angustum, & in extremo curuum, acutumq; partim subcæruleum, partim subnigrum. Vtraque mandibula serræ instar dentata, inferior etiam cananiculata. Caput obscurè spadiceum, plumis in occipitio velut cristam constituentibus. Macula alba totum ferè collum vtrinque occupat: linea autem eiusdem cum capite coloris ab occipitio per ceruicem rectà in dorsi principium excurrit, & gulæ pars, quæ ro- 20 stro directim subiacet, nigra est, sicut & dorsum, in quo tamen pennæ aliquæ in extremo inter cinereum, & fuscum ambigentes ceu squamulas quasdam constituunt. Colli longitudo in pictura non apparet. Pectus, & venter cinerea sunt, sed pectus ad latera nonnihil plumbeum. Alarum costæ eisdem squamulis, quibus dorsum, ornantur; remiges pennæ, & cauda nigricant; sed in illarum superiori parte macula alba satis insignis conspicitur, inferiorem lineola alba intersecat. Crura & digiti ex plumbeo ad nigrum vergunt: membranæ nigræ. Eius icon hic exhibetur. Cum hoc Ornithologus eundem facit Mergum à quodam docto Germano Mustellarem dictum, dum inquit: Non alia est, ni fallor, quem quidam Mustelarem vocauit, (vulgò ein Vviselgen) à similitudine mustelæ, quam, inquit, refert, capitis rubore. Rostrum cæsium, non latum est, sed vngue (vnco) corneo acuminatum, vt in Lon- 30 girostra. Collum in cinereo album, gula, & venter candida, tergum nigrum, alæ nigræ, in initio, medio, atque extremo albis pennis transuersim distinctæ. Pedes cinerei. Eiusdem cum longirostra magnitudinis.

Vsus in cibis.

Descriptio autoris.

DE ALIIS EIVSDEM GENERIS MERGIS EX GERMANI CVIVSDAM DESCRIPTIONE.

Cap. LX.

40

ANAS longirostra, ein Langschnabel, oder Schluchtente, primum nomen à rostro, alterum à gemitu vocis traxit. Rostrum nonnihil rotundum, digiti longitudine, colore in nigro flauicante. Caput cristatum, collum subrubrũ, corpus totum nigrum præter alas, in quibus paucæ tantùm pennæ cãdidę. Venter magnæ, & paruæ Anati fœmellæ similis. Pedes crocei, membranæ luteæ. Mediocri Anate est paulò minor, caput ei eiusmodi. Anas raucedula, ein Rogis, à raucedine vocis originem nominis apud nos sortita. Caput cristatum: 50 rostrum cum Longirostra conuenit, nisi quòd colore est nigrius. Corpus, & alæ cinereæ; gula, & venter alba. Pedes nigri, & vt in Mergulo rectà extantes. Mergus ruber, ein Roter Teucher, à parte superiore capitis, & colli rubra denominatur. Huic gula in nigro flauescens. Corpus, alæq; plumis variegatis Anatis Streperæ sub alis, & ventris Anatis magnæ respondent. Alarum extremitas nigra: cauda itidem nigra. Capitis magnitudine Anatem magnã æquat, latitudine pedum reliqua genera omnia superat. Mergus niger ein Schvvartzer Teucher omnia Anati membra paria, & æqualia habet. Rostrum ei nigrum, collum spadicis colore, corpus vt in Fuligula: alæ nigræ cum linea transuersa alba. Venter, in nigro alboq; flauescens. Pedes, & mẽbranę nigrę. Albertus Mergi nigri Anate minoris meminit, quę

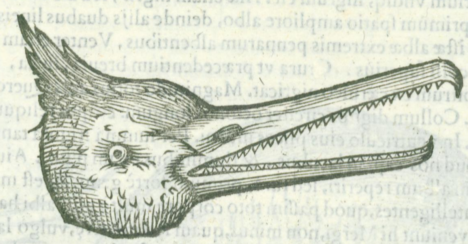
Mergi longirostri descriptio.

Mergi rauceduli descriptio.

Mergi rubri descriptio.

Mergi nigri descriptio.

Anas Longiroſtra.

Anatis alticruræ deſcriptio.

alio nomine Fulica dicatur. Nos etiã infrà Mergulũ nigrũ roſtro acuto deſcribemus. Anas alticrura, huius nomẽ lingua nobis vernacula ſcire ex aucupibus nõ potui: hoc impoſui differẽtię gratia, dubitãs tamẽ an inter Anates numerari debeat. Roſtro acuto eſt, partim nigro, partim rubeo. Collũ albus ambit circulus. Tergum in cinereo album, venter cãdidus; alæ latiſſimæ, in quibus pennæ quatuor extremæ vtrinque nigræ, in medio candidæ, reliquæ nigræ cum candidis apicibus. Cauda tota candida, in extremitate ſuprema parumper nigra. Crura, quàm in dictis generibus exiliora, & altiora: pedes candidi, & candidæ membranæ. Hucuſque ille Germanus. Volui autem, inquit Ornithologus, Alticruram quoque Anatem ab eo dictam Mergis adnumerare, quòd roſtrum acutum ei tribuit. Quanuis hoc in loco illos tantùm Mergos, quibus roſtrum latiuſculum, & Anatiforme eſt, deſcribere inſtitueram.

DE CÆTERIS MERGIS EIVSDEM generis, hoc eſt Anatiformibus, Roſtro Latiuſculo, anteriùs adunco, & albo, nigroque diſtinctis, ſed collo breuiore multò. Cap. LXI.

Monialis fuſca.

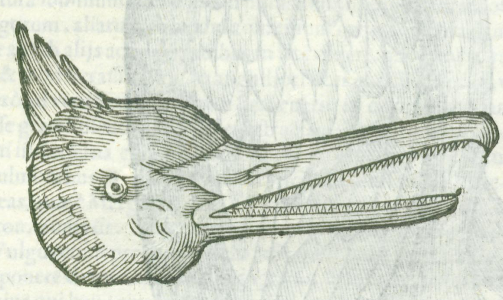
EST, inquit Ornithologus, & varius ille Mergus (ſed collo breui, vt ſequentia etiam tria genera, quantùm ex picturis conijcio: ipſas enim aues nõdum vidi) quem circa Argentoratum Germani Monialem fuſcam, Gravve Nunne, vt primum genus ſuprà deſcriptum monialem albam appellant. Huic ſi collum breuius non eſſet, per omnia ferè cum Mergo illo, quem tertio loco ſuprà deſcripſimus, conueniret. Ab hoc ferè coloribus tantùm differt, qui iiſdem in locis (circa Argentoratum) Merch, hoc eſt, Mergus ſimpliciter vocatur. Roſtrum ei ruffum, vnco extremo albo, caput, collumque ruffo colore claro ſpectantur, cirris retrò exiguis eminentibus. Crura ſubflaua: pectus, & venter albent, dorſum nigrum eſt, vt etiam cauda, & longiores alarum pennæ. Superior alarum pars ad fuſcum, vel cinereum vergit, media candicat. Huic rurſus congener eſt, ſed maiori alarum parte albus, quem circa Argentoratum Mergum album vocitat vulgus (VviſſeMerch) Hollandi, ni fallor, Pylſtert. Roſtrum huic quoque ruffum: ſed caput cum collo nigrum, viridibus aliquot (vel è cœruleo virentibus) punctis reſperſum. Crura rubicunda; dorſum nigrum, macula inferiùs alba adiuncta.

Mergi albi deſcriptio.

DE MERGO CIRRHATO, SIVE LONGIROSTRA MAIORE, ET ILLO, QVI A THYMALLIS PISCIBVS VORANDIS NOMEN APVD GERMANOS HABET. Cap. LXII.

MERGI cirrhati quanquam & alij quidam ſunt, ſed cirrhis, criſtisvé plumarum breuioribus; illum cuius capitis figura hic adiecta eſt, priuatim ſic nuncupare libuit. Circa lacum Acronium (Conſtantienſem nos dicimus) vocatur ein Gan, vel Ganner, neſcio quam ob cauſam: niſi fortè, quòd maior Anate cùm ſit, ad Ganſæ, ideſt, Anſeris ferè magnitudinem accedat. Aliqui vocant Merg, vel Merrach, nominibus à Mergo corruptis. Sed alius etiam hoc maior Mergus, & Anſeri magnitudine propior, de quo proximè dicetur, Merrach à noſtris appellatur. Bellinzonæ, & circa lacum Verbanum Italicè Garganey: à quo diminutiuũ

Mergi cirrhati caput.

eſt Garganello ſuprà memoratum. Capitur aliquando in lacu noſtro circa brumam, maximi frigoris indicium. Roſtrum ei anguſtius, quàm Anati, minimi digiti longitudine, extremitate ſuperiore vncata: vnde & Longiroſtra maior appellari poterit: nam minorem Longiroſtram ſimiliter cirrhatã ſuperius cuiuſdã viri Germani verbis deſcripſimus: cutis ad latera roſtri ſuperioris rubicunda, vel punicea eſt; in medio nigricat. Dentes duri, firmi, ſerrati, retrorſum flexi, vt in Merrachio maiore. Caput ruffum, vel teſtacei coloris eſt, cirrho retrorſum eminente. Eiuſdem coloris & collum eſt aliquantiſper: cætero extrinſecùs cinereum, vt & dorſum cum cauda, aliſque. Sed maiores alarum pennæ fuſcæ ſunt; macula in eis parte inferiore alba. Crura, & digiti pedum rubent, interiectis membranis ex ruffo fuſcis. Collum paulò breuius dodrante. Dorſum quoque dodrãtale eſt, cauda digitorum quinque. Corpus in latitudine quodammodo compreſſum. Plumæ ventris ex albo luteæ, vel ruffæ. Huius generis Mergus ad me allatus, viſco captus fuerat. Ad incedendum ineptum eſſe aiunt: ſemper in aquis manere; nidulari inter arundines: ſub aqua diutiſſimè omnium ſe continere: & vrinando ad quadraginta, aut quinquaginta pedes procedere: caput inter natandum ſublime attollere. Hipparion autem Chenalopeci ſimilem eſſe Grãmatici Græci tradunt, nec aliud. Nos ita dictam conijcimus, quòd equi inſtar iubata ſit, iuba ſcilicet ruffa, vel pili vulpini ferè colore, quod Mergo Cirrhato pulchrè conuenit: vt magnitudo quoque Chenalopecis, quæ infra Anſerem eſt, Anatem ſuperat. Si quis tamen Colymbum maiorem, Hipparion à iuba eiuſdem coloris appellare malit, per me licebit. Quanquam ille magnitudine ad Chenalopecem non accedit: & iubam non extrinſecus tantùm vt equi, ſed in circuitu totius colli ſupremi habet. Hunc Mergum cirrhatum maiorem ab Ornithologo hoc loco deſcriptum Bellonius, quòd Gallicè Bieure dicatur, ideſt, Caſtor, Latinè Fibrum nominat: quoniam, inquit, vt Fiber quadrupes maxima pernicie in piſces graſſatur. Sed quia nonnulla ſcitu digna

Mergi cirrhati, ſiue Lõgiroſtræ maioris deſcriptio.

Quomodo capiatur. Vbi degat.

Hipparios quæ auis.

idem

Castor seu Fiber Bellonij.

[a] idem de hac aue scriptis mandauit, ea lubens in nostram historiam transfero. Fiber, inquit, auis est aquatica, corpore magno, non minorem cibi copiam vescentibus præbens, quàm Anser Syluester mediocris magnitudinis. Galli nostrates vulgò appellant, vn Bieure, nomine à similitudine indito, quæ illi cum animali amphibij generis, Fibro Latinè, Castore Græcè dicto, intercedit. Quemadmodum etenim animal hoc quadrupes aquam ingressum maxima damna piscibus infert; sic auis hæc, cui pro libito sese mergere, atque vrinari à natura datum est non minus damni, quàm illud lacustribus piscibus infert, vnde nomen. Sunt & aliæ aues huic admodum similes. Pelicanus enim quem suprà descripsimus, notas quasdam cum hac communes habet, quemadmodum & illa, quæ in ripa Ligeris fluuij Herle dicitur. Verùm, quia hæc auis à reliquis omnibus differt, impræsentiarum notas, quibus ab alijs distingui possit, recensebimus. Rostrum ei longum, exile, atque dentatum vt in Pica marina, in vncum desinens. Cristam habet non in vertice instar Pauonum, Vpuparum, & Alaudarum, sed in occipitio, vt Onocrotalus, & complura alia Mergorum genera. Caput illi pro corporis portione maius, quàm Anseri, quod supernè ad dimidiam vsque colli regionem, colore est flauo, ac si Ochra infectum esset. Oculos habet non admodum magnos. Dorsum, & alæ ex cinereo ad plumbeum vergunt. Alæ pro reliqui corporis portione exiguæ admodum sunt, per transuersum linea alba insignitæ. Color ventris albus ad pallidum tēdens. Rostrū tres digitos longum, infernè rubicundum, supernè verò nigricās, duobus foraminibus odoratus causa peruium. Crura, & pedes rubescunt. Cauda vt in reliquis auibus aquaticis rotūda: quæ cùm in extremitatibus scabra sit, suspicor in rupibus, atque arboribus nidulari, vt Phalacrocorax. Natura summum artificium in huius auis interiori fabrica ostendit, vt & in quam plurium Mergorum, aliarumve auium aquatilium genere: aspera namque arteria (le siflet, aut le chalumeau) ab alijs aquaticis auibus in hoc differt, quòd rotunda non sit, sed cōpressa, & inæqualis, & modò crassior, modò angustior; & in medio duobus, velut nodis extuberans. Cùm verò ad ventriculi regionem peruenerit, in cauitatem quandam dilatatur ex membranis, & osse grandiusculo inæquali constructam: Vt quis nō ineptè conijciat, quēadmodum flammam in Laterna contra venti iniuriam includimus, sic naturam aëris conseruandi gratia in pulmonibus cauitatem illam fabricasse. Nullæ aues hanc notam habent peculiarem, præter eas, quæ è Mergorum, aut Vrinatricum genere sunt: quanuis tamen neque omnibus hisce communis sit. Vulgo hæc auis malè audit, vænalis exposita, vt etiam Coruus aquaticus. Vulgus enim prouerbialiter ait: Si quis diabolum conuiuio excipere vellet, hasce aues illi apponere debere, esui nempe ingratas, & insuaues: cùm aliàs tam ingratæ non sint. Hæc Bellonius qui hanc eius iconem exhibet, hanc auem Mergorum maximam faciens; sed alia ficto ab Ornithologo Merganseris nomine infrà describetur, hac maior. Hāc autem Ornithologus Merganserem minorem nominat. In lacu Acronio, inquit idem Mergi quoddam genus, collo procero, pedibus nigris, Anate communi maius audio nominari Aeschenten hoc est Anates thymallorum, quod thymallis piscibus victitent.

[a] *De hist. auium. lib. 3. cap. 8.*

Fiber quæ auis.

Bieure cur dictus.

Descriptio

Vbi nidulentur.

Asperæ arteriæ conformatio.

Carnis qualitas.

Prouerbiū de carne Fibri.

Marganser minor.

Anates thymallorum cur sic dictæ.

DE MERGIS MAGNIS, MERGANSERE, GVLONE, SCHELEDRACHO, ET MORFICE.

Cap. LXIII.

MERGVS Anseri similis magnitudine, inquit idem, Merrach dictus à nostris (quanquam superiùs descriptum Mergum cirrhatum aliqui similiter nominant) per hyemem aliquando in lacu nostro capitur, sed rarò. Hunc nos Merganserem appellabimus, caput ei cum tertia colli parte ex viridi nigricat. Collum reliquum album est, cum aliquo pallore: infrà colli pars nigrescit, itidemque dorsum. Cauda cinereo colore est. Alæ dorsum versus nigræ, mox albæ cum pallore quodam, dein iterum nigricant, sed remissiùs, mox iterum albæ sunt, idque intensiùs, extremæ pennæ nigricant. Sub alis prima pars albet, posterior ex albo, nigroque mixta resplendet. Plumæ ventris, & supinæ caudæ giluæ sunt, idest, ex albo, & flauo. Palmipes est, vt Anser: crura, & pedes cum membranis inter digitos minij colorem habēt. Femorum plumæ in prona parte variæ sunt, subalbidæ, & nigricantes per interualla cymatili specie. Rostrum

Merganseris maioris descriptio.

strum eius Mergi cirrhati simile est, ab extremitate ad oculum vsque, si metiaris digiti medij, idest, longissimi longitudine. Color eiusdem per mediam partem pronam niger, vtrinque ruffus, vel puniceus. Dentes habet serratos, asperos, retrorsum inflexos: & alium ordinem dentium minorum paulò interius: Sed id tantùm in superiori rostro: cuius etiam extrema portio adũca est: cutis, & caro, euulsis plumis, pallido, seu luteo colore sunt. Aliqui apud nos hoc genus Mergi Anatem Italicum vocant, in cibo laudant: & pondere aiunt interdum ad libras duodecim accedere: ventriculum ei corneum esse, firmissimum puto intelligentes, & omnia concoquentem. In Acronio lacu eadem, vel cognata auis, Ansere maior, inepta ingredi Seesluder nominatur. Cognatus omnino huic quoque videtur Mergus ille, quem Bellonius vocat vulgari Gallico nomine Herle, vel Harle, ad Ligerim fluuiũ vsitato: Sed is Ansere fero minor est. Specie, inquit ipse, Anatẽ magis, quàm Anserẽ refert, circa collum, & in ventre pomi nerantij colorem habet. Plumæ supra collum, & capitis nigræ sunt, alæ prorsus albæ forent, nisi partes illæ, quas diminutiuo nomine Galli allerons vocant, nigricarẽt. Rostrum longum digitos tres, in hoc ab Anatino differt, quia teres est; & mucrone reflexo, colore subrubro, vt etiam crura, & pedes. Idem Morillono (idest, Anati feræ fuscæ, vel mediæ nostræ, aut maximè simili) in eodem capite coniungit aliam, velut affinem, quam Gallicè vocant vn Tiers, quòd tertia, mediaque sit inter alias duas Anates, nempe cicurem, & Syluestrem illam, quam Morillonum vocant. Ego inter Anatem, & Mergum mediam facerem. Huius enim rostrum habet, illius autem corpus ferè. Hæc Ornithologus: sed nos, quæ hic ex Bellonio refert, alibi fusiùs pertractauimus. In Acronio lacu, inquit idem, eadem, vel cognata auis Ansere maior, inepta ingredi, Seesluder nominatur.

Anas Italica. Vsus in cibis. Vẽtriculus. Seesluder auis.

Gulo quæ auis. Descriptio.

Gulo nobis appelletur propter voracitatem auis marina, quam Angli (vt audio) Gul indigitant. Vorax est piscium, magnitudine Anseris, colore giluo, (aut ex fusco flauente) gregaria, mensis lautioribus contempta.

Scheledrachus. Scheledrachi descriptio.

Scheladrachus (Scheledrack) ab ijsdem vocitatur auis fluuiatilis, genere Mergi, quod Cormorantum appellant, minor, (vel si mauis Ansere minor) Anate maior, rostro lato, extremitate acuminata (vnco fortassis) & dentibus acutissimis pleno: ex giluo subruffo, vt pedibus quoque pectore albo, cæteræ partes variæ sunt. Piscium voracissimum hoc genus auium est: quos mira industria, quasi constipatæ, & ordine dispositæ insectantur, donec ex alto in angustias minus profundas compulerint: quo coactos deuorant. Caro eorum minus lauta, sed alij diuersam auem, quam suprà inter Anates platyrynchos tertio loco descripsimus, Anglorũ Scheledrachum esse aiunt: de quo Angli ipsi iudicent: nos ex auditu tantùm prodimus.

Morfex. Descriptio. Vbi nidificet. Fimus qualis.

Eadem, vel proxima est, quæ Morfex nominatur Alberto, auis aquatica, magna, vulgò apud inferiores Germanos Scholecherez (vel vt Murmellius scribit Scholucheren) dicta. Nigra est; rostrum ei serratum, & validum. Vngues fortes. Sub aqua mergitur, & pisces magnos capit, præcipuè anguillas. Gregatim nidificat in arboribus iuxta aquam, & piscibus pullos pascit. Voraces sunt hę aues, & à nido auolaturæ, si cibis recens ingestis nimium grauari se senserint, euomunt eos, vt leuiores ad fugam sint: quæ verò non euomunt, aliquando pereunt. Fimus earum siccat arborum ramos, in quos inciderit. Saturatæ alas ad Solem expandunt, vt siccentur, palis, & arboribus insidentes. Volatura vix eleuatur, & caudam diù in aqua trahit; vnde & à quibusdam humidus calus (Duchtars, vt Murmellius scribit; nos potius scriberemus Fuchtars) vocatur. Hæc Albertus libro vigesimotertio historiæ animaliũ.

Morficis alia historia. Descriptio. Vbi nidificet.

Cæterùm libro quinto, capite tertio de eadem sic scribit: In nostris regionibus auis est aquatica, nigra, quæ pisces in fluminibus, & maribus venatur, ac plurimum detrimenti infert: pectore, & ventre cinereo, tardi volatus. Cùm mergitur, manet diù sub aqua. Rostrum ei dentatum instar falcis messorum, quæ retinet pisces lubricos, vt anguillas. Rami ventris eius eluuie infecti arescunt, vt Ardeæ etiam, & ferè omnium aquaticarum fimo. Hanc quidam vocant Coruum aquaticum, Germani Schaluchorn (fortassis à varietate, quasi ein Schlucker.) Pullos verò educat, vt cæteræ aues. Nidificat in arbore alta, & magna iuxta aquam piscosam. Quærendum an hæc sit auis, quam audio quibusdam inferioris Germaniæ locis vocari Aelgus, quasi Anserem anguillarum, quòd illas deuoret. Magnam, & nigram esse aiunt. Sed alij Algusam mihi narrant Accipitrum generis esse, magnam, & apud nos quoque capi: piscibus, & anguillis victitare, in quos ab alto conspectos rectà deferatur. Quærendum etiam, an eadem sit, quam Gallis audio Cormarin, idest, Coruum marinum appellari, Anate maiorem, rostro Anatis rubente. Hæc omnia Ornithologus.

Auosetta Italorum.

DE AVOSETTA ITALIS DICTA. Cap. LXIIII.

Beccostorto auis.

DE hac aue, quam Ferrariæ obseruauit idem Ornithologus, sic scribit: Auis hæc apud Italos Ferrariæ (ni fallor) Auosetta vocatur, nescio qua ratione: & à rostri sursum inflexi figura Beccostorto, vel Beccoroella. Lucarni circa lacum Verbanum Spinzago d'acqua: nam & Arquata auis iam suprà à nobis descripta Spinzago simpliciter eis nominatur. Hæc verò aquatica est, & palmipes. Turcis Zelux. Germanicum nomen nondum discere potui, quanquam apud nos etiam interdum capiatur, sed rarissimè. Ea, quam Ferrariæ vidi, crura habebat dodrantalia, rostrum nigrum, & sursum tendens in extremo acutum, quinque digitorum ferè longitudine. Pedes colore cyaneo diluto, digitos membranis iunctos. Corpus supinum totum album erat, pronum ex albo, nigroque alternis distinguebatur. Caput, & ceruix superius ex fusco nigricabant. Magnitudo totius corporis ferè Columbæ, aut paulò gracilior. Longitudo ab extremo rostro ad extremam caudam dodrantes duo. Hæc ille. Et rursus in epitome, Recuruirostra, inquit, vocari poterit hæc auis, donec aliud aptius nomen inueniatur. Sola enim rostrum neque rectum habet, neque deorsum flectit, sed sursum. Franciscus Bolognettus Senator nostræ vrbis, & Cardinalis Bolognetti parens hanc eãdem auem sibi Mantuâ missam mihi communicauit, aiebatque, atque idem mihi posteà aucupes confirmarunt, eius vocem esse Crex, Crex, quare cùm Aristoteles eo nomine quandam appellet auem, suspicatus sum hanc esse, quanquam nondum didicerim, nunquid moribus sit pugnacibus, ingenioque valens ad victum, & cætera infelix: item nunquid cum Galgulo, & Merula, & Virione pugnet, vt scripsit Philosophus. Crura saltem longa habet, ac ideo posteriorem digitum, qui pro calce est, minutum, quod quoque de Crece idem ille tradit. Sed de Crece in sequenti libro ex Bellonij, & aliorum sententia pluribus agemus.

Auosettæ descriptio.

DE TROCHILO VVLGO CORRIRA. Cap. LXV.

Trochili velocitas.

HIVSCEMODI auem Steganopodem aucupes nostri à pedum velocitate Corriram nuncupant. Conijcio ego Trochilum esse, quem scribunt per littora discurrere, tãta sæpius celeritate, vt cursus volatu eius etiam velocior sit, atque hinc nomen apud Græcos meritò impositum. Τροχίλος, inquit Varinus, auis nomen à currẽdo dictæ est. Varino paroxytonum hoc nomen est, vt & Athenæo, Aeliano, & alijs plerisque. Apud Herodotum penanflectitur: proparoxytonum est Hesychio: apud quem quoque κόρυθος auis est è genere Trochilorum: quæ quidem vox ad Curriram nostram proximè accedit. Albertus authoritate Auicennæ asserit, Trochilum esse auem similem Picæ, sed aquaticam, & variam, cuius rostrum simile sit rostro Anatis. Verùm eiuscemodi auis è Mergorum genere est, qui natant quidem celerrimè, sed nõ currunt. Ornithologus putat, Trochilos esse generis Gallinularum aquaticarum, quas, inquit, in ripis, & arenis celeriter currere notum est, cùm cursu magis, quàm volatu valeant, eoque cruribus sint oblongis, caudis verò perbreuibus. Habet profectò hæc mea auis crura oblonga, imo excepta Auosetta, inter palmipedes longissima: quare quòd plurimùm cursu valeat, Corriram, hoc est, tabellariam nuncupant. Auis est varia, rostro recto, luteo, in fine nigro, rictu magno, oculis nigris, albo circulo circundatis, quem rursus alius spadiceus ambit. Supinè ad ventrem vsque candicat. Caudam duæ albæ pennæ, sed quæ quoque in extremitatibus nigræ sunt, cooperiunt. Superiùs per caput, collum, & dorsum, & superiora alarum coloris ferruginei ferè. Crura habet, vt dixi, longa, coxas breues, digitos membrana iunctos. Scribit Athenæus Helorium, Trochilum, & Carulum mari tranquillo aduolare, victum ex piscibus quærentes. Quod nostræ aui etiam conuenire videtur. Adamare etiam aquas, vt de Trochilo prodidit Aristoteles, omnino statuendum est, cùm natura palmipedem fecerit. Aelianus Trochilum ait esse è genere palustriũ, & iuxta ripas fluuiorum oberrare, vbi obuia quæque legens depascatur. Nutriri verò etiam à Crocodilo, hoc est, hirudinibus, quæ faucibus

Trochilus cur sic dictus.

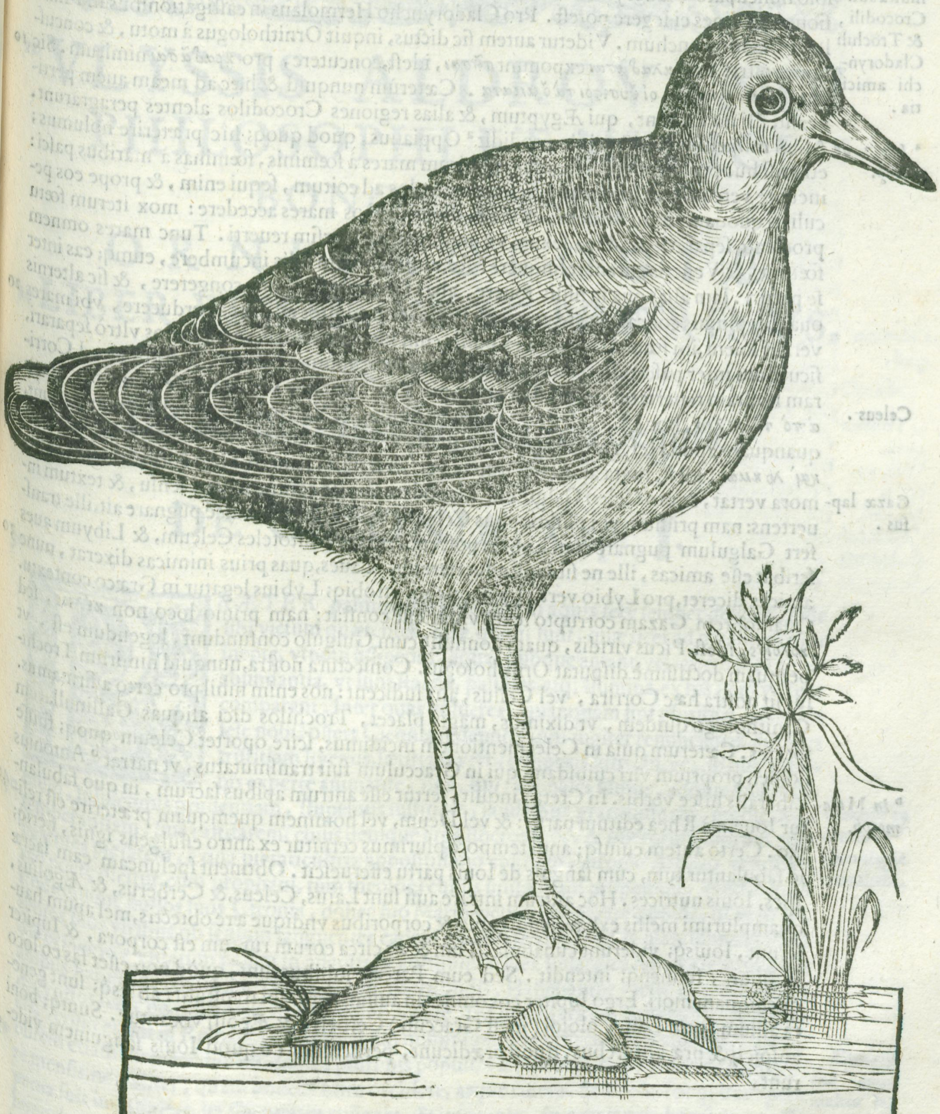
Corriræ descriptio.

Ex quibus viuat.

Vbi degat.

Trochili, & Crocodili mutua officia.

Trochilus, Corrira vulgò, cum cypero dulci.

eius inhærent: huic etiam ſe gratum oſtendere : nam dormienti Crocodilo, inquit, ichneumon inſidiatur, & ſæpe ceruici eius inhærens, ſtrangulat. Trochilus clamat, & Crocodili naſum ferit,& excitatum aduerſus hoſtem irritat. Hæc ille. Alibi quoq;, interprete Petro Gyllio, ſuper eadem re ſic ſcribit: Iam tametſi non pauca ſint Trochilorum genera, & nomina, quæ ſanè quidem, quoniam dura ſunt, & ab aure religioſa,& terete auerſa prætereo: haud quaquam cum ijs omnibus fœdere deuincitur, amicitiamq; colit Crocodilus, ſed cũ ſolo nuncupato Cladoryncho ſocietatem, atq; amicitiam facit. Enimuero nulla hîc offenſione hirudines ei legere poteſt. Pro Cladoryncho Hermolaus in caſtigationibus in Pliniũ legit Cladororynchum. Videtur autem ſic dictus, inquit Ornithologus à motu, & concuſſione roſtri: nam κλαδᾶσαι exponunt σεῖσαι, ideſt,concutere, pro κραδᾶσαι nimirum. Sic & κλαδαρόμματοι, οἱ ἔυσειστοι τὰ ὄμματα. Cæterùm nunquid & hæc ad meam auem pertineant, illi iudicabunt, qui Ægyptum, & alias regiones Crocodilos alentes peragrarunt.

Trochilorũ genera, & nomina multa sũt. Crocodili, & Trochili Cladorynchi amicitia.

Aliud miraculum de Trachilo prodidit [a] Oppianus, quod quoq; hîc præterire nolumus; etiamſi huc pertinere vix credamus, nimirum mares à fœminis, fœminas à maribus paſci: ineunte vere priores fœminas ſolicitare maſculos ad coitum, ſequi enim, & prope eos peculiari quodam cantu ſtridere, & vix tandem allectos mares accedere: mox iterum fœtu procreato ſeparari, & ad ſua ſexum vtrumq; paſcua ſeorſim reuerti. Tunc mares omnem fœturæ, & Veneris curam relinquere: fœminis laborem ſolis incumbere, eumq; eas inter ſe partiri. Iam alias oua in nidis fouere, alias fouentibus cibum congerere, & ſic alternis oua ſuis plumis concalefacere pergere. Pullos iam adultos ad littus perducere, vbi mares verſari ſolent,ibi fœmellas etiam ex pullis cum ſuo ſexu remanere,maſculos vltrò ſeparari, ſicut oues inter paſcendum mixtæ à paſtoribus ſecernuntur. Sic ille. Verùm vt ad Corriram noſtram reuertatur oratio,dici poſſit,niſi Trochilus ſit, Celeum eſſe, (κελεὸν) quam ἀπὸ τοῦ κέλλειν, hoc eſt,à celeriter pergendo Suidas, & Varrinus Ariſtoteli dictam tradunt, quanquam apud Heſychium κελαιὸς ſcribatur. Celeum autem Ariſtoteles παρὰ ποταμοὺς καὶ λόχμας, ideſt, iuxta amnes,& fruteta verſari ſcribit, tametſi Theodorus fruteta, & nemora vertat, & pro Celeo Galgulum bis eodem capite contrario ſanè ſenſu, & textum inuertens: nam primum vbi philoſophus Celeum,& Lybium ait inuicẽ pugnare ait,ille transfert Galgulum pugnare cum Lybio: poſt cùm rurſus Ariſtoteles Celeum, & Libyum aues ſcribat eſſe amicas, ille ne ſibi ipſi aduerſaretur, & aues,quas prius inimicas dixerat, nunc amicas diceret,pro Lybio vertit Lædum,cùm vtrobiq; Lybius legatur in Græco contextu. Quamobrem Gazam corrupto textu vſum eſſe conſtat: nam primo loco non κέλεος, ſed κολοιός, ideſt,Picus viridis, quam nonnulli cum Gulgulo confundunt, legendum eſt, vt perquam doctiſſimè diſputat Ornithologus. Coniectura noſtra,nunquid nimirum Trochilus ſit noſtra hæc Corrira, vel Celius, alij iudicent: nos enim nihil pro certo affirmamus. Ornithologo quidem, vt diximus, magis placet, Trochilos dici aliquas Gallinullarum ſpecies. Cæterùm quia in Celei mentionem incidimus, ſcire oportet Celeum quoq; fuiſſe nomen proprium viri cuiuſdam, qui in Gracculum fuit tranſmutatus, vt narrat [b] Antonius Liberalis hiſce verbis. In Creta, inquit, fertur eſſe antrum apibus ſacrum, in quo fabulantur Iouem à Rhea editum partu: & vel Deum, vel hominem quemquam præterire eſt religio. Certo autem cuiuſq; anni tempore plurimus cernitur ex antro effulgens ignis, fieriq; id fabulantur tum, cùm ſanguis de Iouis partu efferueſcit. Obtinent ſpeluncam eam ſacræ apes, Iouis nutrices. Hoc antrum intrare auſi ſunt Laius, Celeus,& Cerberus, & Ægolius, quamplurimi mellis exhauriendi cauſa:& corporibus vndique ære obtectis,mel apum hauſerunt, Iouiſq; viderunt cunabula. Tum & æs circa eorum ruptum eſt corpora, & Iupiter intonuit, fulmenq; intendit. Sed eum Parcæ, inhibuerunt, quòd non eſſet fas eo loco quemquam mori. Ergo Iupiter eos omnes in auium naturam tranſtulit: ab ijſq; ſunt genera auium, quæ Laij, Coloioi (ideſt Gracculi) Cerberi, & Ægolij vocantur. Suntq; boni auſpicij & præ alijs rebus, quod prædicunt, perficiunt, eò quòd Iouis ſanguinem viderunt.

Celeus.

Gazæ lapſus.

[a] Lib. 2. de aucup.

[b] In Metamorph.

VLYSSIS ALDROVANDI PHILOSOPHI ET MEDICI BONONIENSIS, ORNITHOLOGIÆ LIBER VIGESIMVS AC POSTREMVS.

QVI EST

De Auibus, quæ circa aquas degunt,

DE CICONIA. Cap. I.

PRÆTER palmipedes aues, quę in aquis ferè ſemper degunt, inde ſibi victum quærentes, aliæ quoq; ſunt, quæ licet ad natandum ſint ineptę, vtpote fiſſipedes, aquas quoque amant, vel ſaltem loca aquis abundantia, vt ſunt ſtagna, paludes, atq; flumina, ex his item victum comparant. Inter quas volucres, quanquam ſint plurimæ, primùm ſeſe nobis offert Ciconia redeuntis anni iugiter renunciatrix, eijciens triſtitiam hyemis, lætitiam verni temporis introducens, in qua rationis experte animante, nos, qui rationales ſumus, admiramur ingenium, ſuſpicimus prudentiam, ſtupemus iuſtitiam, laudamus gratitudinem, pręMedicamus temperantiam, ſiue caſtitatem, cuius denique erga liberos ſuos, & liberorum ſuorum erga parentes pietatem, à qua pietaticultrix appoſitiſſimo epitheto Petronio Arbitro vetuſtiſſimo poëtę dicitur, cùm prophani, tum theologi cuiuis imitandam proponunt. Nutrit enim ſtudioſiſſimè pullos ſuos Ciconia, donec ſuo Marte victum ſibi parare queant, hi verò parentes ſuos viribus ob ſenium languentes eadem ſedulitate alunt: vnde pientiſſimum illud ἀντιπελαργεῖν vſitatum paſſim in adagijs, & antiquiſſima lex Pelargica honore nominis his auibus habito, de parentibus, vt ita dicam, nutricandis. Habebantur, teſte Æliano, apud Ægyptios hanc ob cauſam in veneratione Ciconię, ſed non in eorum tantùm hieroglyphicis, verùm etiam in Romanorum principum numis ſummo cultu cuſę reperiuntur. Quamobrem etiam fortè factum eſt, quod à plurimis populis eis parcatur, prohibitumq; ſit, inferre menſis, non aliter, quàm bouem olim occidere, atque ciuem. Sed veluti neq; boui perpetua fuit immunitas, ita Ciconię in culinam, & ipſę raptę, in quo tamen hoc illis acceſſit honoris, vt cùm delicati alij cibi plurimum ab hoc, vel illo ganeone priuatim conquiſiti, laudatiq; fuerint, vna Ciconia ędicto prætorio epulis inferri meruerit. Nunc verò quanquam à menſa prorſus reijciatur, eius tamen aduentus cum omnibus alijs gratiſſimus eſt, quod dura hyemis tempeſtate ſint leuati, tum maximè illis, qui anguſta, contractaq; paupertate premuntur. Is enim certè, qui primus Ciconiam veniſſe aduertit, in quemcunque incidit, pleno ore illud Homeri decantat.

Δός μοι εὐαγγέλιον ὅτι ἦαρος ἦλθε πελαργός.

Ciconiæ encomia.

Ciconia pietaticultrix. [a] cap. 16.

Ciconijs cur apud multos fas non ſit veſci.

ÆQVIVOCA.

QVEMADMODVM ὀρειπέλαργος, ſiue Ciconia montana longè diuerſam, & toto genere differentem auem Ariſtoteli ſignificat, nimirum Aquilæ quoddam genus, de quo conſule primum noſtræ Ornithologiæ tomum: ita pariter πελαργὸς alia etiam præter auem, de qua ſermo eſt, denotat. πελαργοὶ in primis inſcripta ſic fabula ab Ariſtophane citatur ab Athenæo. πελαργὸς item Heſychio vaſis fictilis genus eſt, nimirum, vt ſentit Ornithologus, à figura roſtri prominentis: vnde, inquit, & alembica vulgò dicta, hoc eſt, vaſa roſtrata, in quibus vapores per halitum ui ignis euecti è vaſis ſubiectis (cucurbitas vocant) in liquorem denſatur, & cauo limbo excepti per roſtrum deſtillant, non ineptè Pelargos, aut Ciconias nominari. Alibi idem Heſychius habet ſic: λαΐνον, λίθινον, πελαργόν: denotans fortè eiuſdem figuræ vaſis genus lapideum. Apud Varrinum nihil tale eſt legere. Quod modò ad Latinam dictionem (Ciconia) attinet, ea quoq; pręter auem alia nonnulla ſignificat. Cælius Rhodiginus, organum, inquit, quo ex puteo hauritur aqua celonium inuenio appellatum: Ciconiam quidam Latinè dicunt. Verùm ego apud Latinos id nominis in hac ſignificatione non reperio, niſi apud Iſidorum, qui materna voce vſus eſt. Hiſpani enim hoc inſtrumentum, Ciconiam dicunt. Telonem, inquit Iſidorus, vocant lignum longum, quo hauriunt aquas (è puteis) Hoc inſtrumentum Hiſpani Ciconiam vocant, eò quòd imitetur eiuſdem nominis auem, leuantem, ac deponentem roſtrum, dum clangit. Sic ille. Cuius verba Sipontinus repetit. Sed eruditi nonnulli tollonem potiùs, vel tollenonem dicendum putant: nam Feſtus, Tolleno genus eſt, inquit, machinæ, à tollendo dictum, quo trahitur aqua in alteram partem prægrauante pondere. Meminit quoq; [a] Plinius his verbis: *Vel tollenonum hauſtu rigandos*. [b] Plautus verò, & [c] Liuius tollonem vocant. *Heus ſic*, inquit ille, *tolloni gratia? Cape hanc vrnam tibi*. Liuius ſic. *Collectis rurſus animis in arietes tollonibus libramenta plumbi aut ſaxorum, ſtipitesúe robuſtos incutiebat*. Idem inſtrumentum Gręcis, vt Ariſtoteli, & Baſilio, κηλίνειον. Suidas ſcribit, κηλωνειον, & exponit τὸ γεράνειον. Alibi eandem vocem ſcribit per iota in penultima, & interpretatur ἵππον ἐπιβατήριον, hoc eſt, equum admiſſarium. Heſychio vocatur κήλων, quam vocem Ornithologus primitiuam eſſe iudicat, κηλώνειον, diminutiuam, ſed quod rectiùs per iota in fine ſcribi velit, id non placet, cùm & Heſychius, Varrinus, & Suidas per ει diphthongum ſcribant, eosq; ſequatur Autor theſauri linguæ Gręcæ: κηλίνειον verò, vt nomenclator habet, nullibi inuenio, ſed quidem γερανὸν, quòd nimirum roſtrum Gruis æquè bene, ac Ciconiæ id inſtrumentum referat. Appellatur denique eiſdem Græcis ἀντλητήριον ξύλινον, vel ſimpliciter, ἀντλητήριον, quanquam etiam vas ſignificet, quod aliàs ἀντλητήρ dicitur. Meminit huius vaſis Dion. Cæterùm Ciconiam, ſiue Tollonem Itali, la Grue, vt etiam Galli dicunt, Germani Brunneſchvvonckel, Belgę die vvippe. Structura huius machinæ putealis talis eſt. Trabs altè ſolo depangitur, cui altrinſecus altera longior tranſuerſa immittitur fibula adſtricta, pōdere vnam partem prægrauante. Quærit [d] Georgius Pachymerius, cur eiuſcemodi Ciconias ad puteos inſtruunt, & fabricantur ad hunc modum? Ligno enim, inquit, pondus adijciunt, plumbum ſcilicet, cum vas ipſum, ſiue ſit vacuum, ſiue plenum, pondus obtineat. An quoniam, inquit, hauriendi opus cùm ſit duobus temporibus diſtributum (mergere enim vrnam oportet, & eam ſurſum trahere) fit, vt inanis quidem vrna facilè deſcendat, plena verò non ſine ratione trahatur. Confert igitur paulò tardiorem eſſe in deſcenſum ad id, vt pondus nonnihil leuius efficiatur ei, qui refert in ſublime. Hoc itaque plumbum, aut lapis in extrema Ciconia hærens, reddit effectum. Etenim ei quidem, qui vrnam demittit, maius fit pondus, quam ſi eam vacuam, & ſolam demittere cogeretur: cùm verò conferta fuerit, plumbum, aut quodcunque pondus adhæſerit, iterum tollit in altum. Hæc ille, quæ omnia de hoc inſtrumento dicere placuit in gratiam beneuoli lectoris. Eſt & aliud inſtrumentum ferreum, quo ad hauriendas aquas è puteis vtimur, nimirum, quo cacabus aut vrna in aquam demittitur, quod quoq; Itali Cicognolam, quaſi Ciconiolam vocamus, cùm aliàs cum roſtro Ciconiæ, nihil, vel ſaltem parum omnino ſimilitudinis habeat, niſi fortè ſic dictum fuerit, quod modò eleuetur, modò deprimatur, vt Ciconia caput modò eleuat, modò demittit: nam & aliquando ſi quem annuiſſe denotare volumus, dicimus, Ha fatto del capo vna Cicogna, hoc eſt, capite imitatus eſt Ciconiam. Ita pariter quodcunque aliud inſtrumentum alternatim in altum tollitur, & deprimitur Cicogna appellare ſolemus.

Celonium quid.

Tolleno quid.

[a] Lib. 19. cap. 4.

[b] In Rud.

[c] Lib. 8. belli Macedo.

[d] Lib. 12. Mechanic. cap. 16.

Far del capo vna Cicogna Italis quid denotet.

solemus: Vnde Thomas Garzonius singularum campanæ partium nomina enumerans, inter ea Ciconiam (la Cicogna) etiam nominat.[c] Columella verò quoddam mensuræ genus, quo Agricolæ vtuntur, Ciconiam scribit nuncupari: *Sed huic operi*, inquit, *exigendo quasi quandam machinam commenti maiores nostri regulam fabricauerunt, in cuius latere virgula prominens ad eam altitudinem, qua deprimi sulcum oportet; contingit summam ripæ partem. Id genus mensuræ Ciconiam vocant rustici*. Est postremò Ciconia apud Persium delusionis genus. Nam derisuri aliquem digitis dextræ manus in vnum collectis, veluti Ciconiæ rostrum effingunt, & manum post tergum motitantes, derident:

O Iane, à tergo quem nulla Ciconia pinxit.

Vnde paulò pòst, posticam sannam appellat, inquiens: *Posticæ occurrite sannæ*, hoc est, derisioni, quæ post tergum fit. Meminit D. Hieronymus ad Rusticum monachum scribens: *Ne credas*, ait, *laudatoribus tuis, imo irrisoribus aurem ne libenter accommodes, qui cùm te adulationibus fouerint, & quodam modo impotem mentis effecerint, si subitò respexeris, aut Ciconiarum deprehendes post te colla curuari, aut manu aures asini agitari, aut æstuantem canis linguam protrahi*. Alibi quoque præfans in Sophoniam prophetam, excusansq; se frustrà à nonnullis irrideri, quòd eius prophetiam interpretandam suscepisset. *Qui*, inquit, *si scirent, &c. nunquam post tergum meum manum incuruarent in Ciconiam*.

[c] Lib. 3.

Ciconia delusionis genus.

SYNONYMA.

CHASIDA חסידה dictionem Hebraicam Ciconiam potiùs, quàm aliam auem significare antè alibi scripsi, ex eius nimirum etymologia, auem pietate, & benignitate insignem indicante, qualis apprime est Ciconia: item, quòd hæc certo, ac statuto tempore redeat, abeatq; quemadmodum de Chasida tradit propheta Hieremias: quamobrem diuersas interpretum versiones admiror. In lexico trilingui post dictionem Chasida, hæc quoq; vocabula subiunguntur, Deiutha דיותא, Chauarita חירפא, Machuautha, & fortè Macuarta מחורפא quas omnes posteriores voces Chaldaicas esse putat Ornithologus, Ita quoq; sentit Santes Pagninus, qui pro Chauarita etiam Ciconiam transtulit, nimirum Leuit. 11. & Hieremiæ 8. exponitq; quasi nobilis, ac generosa, quemadmodum, inquit, & Hebreis dicitur Chasida, idest, pia, & benefica, quòd parentes iam senio confectos hæc illustris, & naturali pietate commendabilis auis alat, & enutriat grato admodum officio, & vel hominibus imitabili, educatoribus suis vicem reddens: Cæteroqui Chasida est nomen gentis Genesis 36. & Deut. 2. sic ille. Alibi quoq; Chasida deriuat à חסיר Chasir, idest, misericors, pius, benignus, probus, qui pio est affectu tum in Deum, tum in homines. Vult tamen, quod placet, apud Iob. 39. pro Chasida Struthionem debere verti, vt fecit quoq; D. Hieronymus, quoniam, quæ ibi dicuntur, non videantur Ciconiæ conuenire. Ergo sicut priorem constat à naturali misericordiæ affectu hoc nomine donatam, sic posteriorem hanc ab inmisericordia, & crudelitate in suum genus, vt illic apud Iobum describitur, nonnulli appellatam censent. Confer vtrumq;. Alacolobori vocem, vt apparet, Arabicam, Syluaticus vertit Ciconiam, Alibi quoq; hæc corrupta nomina habet à Græcorum πελαργὸς, Pilargos, Pilargia, Pilargie. Denique alibi Bulunge habet in eodem significato. Albertus pro Ciconia habet Lalath, nimirum ex Auicenna, vbi transtulit quendam locum [a] Aristotelis, quamquam ipse Ciconiam hac voce significari nesciuit. [b] Alibi etiam apud eundem Albertum ex philosopho Ladach pro eadem alite scribitur. Alibi Ybos, vel Ibis pro Antho aue apud eundem legitur, qui eam imprudentissimè cum Ciconia eandem facit: Sed & recentiores nonnulli alij in eandem scyllam impegerunt. Græcis cùm antiquis, tum etiam modernis hodie πελαργὸς nominatur: poëtis etiam, teste Etymologo πελαγὸς ρ littera omissa. Est autem dictio ista Græcorum ex contrarijs composita, vt vult idem Etymologus, item Eusthatius, & Suidas, nimirum παρὰ τῦ πελὸν (oxytonum) quod nigrum, seu liuidum significat, & ἀργὸν, idest, album. Qui sanè duo colores, si rostrum, & crura aufers, auem constituunt. πελαργιδεῦς Aristophani, & Æliano dicuntur Ciconiarum pulli, vt Suidas annotat. Videtur autem, inquit Ornithologus forma patronymica. Apud Varrinum legitur sic: πελαργιδης, ὁ τῦ πελάργυ (malim πελαργῦ, cùm rectum πελαργὸς oxytonum ferè semper ab eruditis scribatur) γένος. Ex [c] Aristotele, vt citat pro Ciconia λόκαλος habet. In eiusdem Varrini Lexico Κικόνιον auis sic dicta memoratur, non alia scilicet, quàm Latinorum Ciconia. Gelenius in Lexico symphono Κίκυψ Ciconiam exponit, quam sanè vocem nullibi inuenire est.

Chasida.

Deiutha. Chauerita. Machuautha.

Struthio cur Chasida dictus.

[a] Li. 9. Hist. cap. 13.
[b] 9. Hist. cap. 6.
[c] Li. 2. Hist.

eſt. Proxima quidem huic eſt κεκυφὰ, quam ſcribit Orus Apollo, Ægyptios gratitudinem denotaturos, pingere. Vbi Mercerus interpres Ciconiam eſſe conijcit. Verùm nos Vpupam eſſe alibi indicauimus, quę & ipſa Aegyptijs, teſte Æliano in honore fuit, propter in parentes pietatem. Suidas Ἐρωδιὸν interpretatur Ciconiam, aut auem Ciconię ſimilem: ſed nos Ardeam eſſe ſuo loco pòſt docebimus. Ζάριχες authore Heſychio Ciconię epitheton eſt. Ornithologus verò videri potiùs inquit peculiare in aliqua lingua Ciconię hoc nomen ſubſtantiuum eſſe, alluderéq; ad Germanorum Storck. Apud Latinos ſynonymia caret. Prænestini, teſte [d] Plauto, Coniam nuncupabant. Vergilius periphraſticè candidam alitem, Herodotus Ibidem albam pro Ciconia dixit, teſte Petro Bellonio. Dicitur autem Ciconia, vt vult Iſidorus, quaſi Cicania à ſono, quo crepitat. Italis Cicogna, vel etiam Zigogna dicitur, pullus verò Cicognino, qua voce vtitur etiam [c] Dantes, Hiſpanis Ciguenna: Gallis, & Sabaudis Cicogne, vel Cigogne, Germanis Storck, vel Storch: cuius vocis tale etymum finxit quidam doctus Germanus, qui teſte Ornithologo, elegantiſſimè huius alitis encomium edidit, nempe παρὰ τὴν στοργὴν, hoc eſt, à mirabili illo ſtudio, & amore, quo parentes prolem proſequuntur, & proles illos viciſſim. Saxones dicunt ein Ebeher, Roſtochij, & alibi Adebar, & Odeboer, Flandri Houare, cęteri Belgę Oyeuaert, vel rectiùs Ouvveuaer. Quam poſteriorem vocem Batauis ſenem patrem ſignificare audio, adeo vt & hi, cùm aui primum nomenclaturam imponerent, ad eandem στοργὴν reſpexerint, ac ſi nimirum patrem viribus iam in ſenio effœtum nutrire, indicare ipſo nomine vellent. Anglis appellatur à Storké, Polonis Boczan, Illyrijs Cziap, Turcis Leglek.

[d] *In Trucul.*

Ciconiæ etymum.

[c] *Cant. 2. in Purg.*

GENVS. DIFFERENTIAE. FORMA.

Descriptio.

CICONIARVM duo genera reperiuntur: quorum vnum album, nimirum de quo nunc potiſſimùm agitur, alterum nigrum, de quo pòſt, appellari poteſt. Differunt colore, & loco habitationis, vt patebit. Albertus Ciconiam, alas ait habere nigras, & caudam, aliaſq; partes albas: quod ſanè verum eſt, ſi roſtrum, & pedes auferas, quę alias ſunt rutili coloris, licet in pullis primùm fuſceſcant: vnde dixit Ouidius, *Ciconia candida pennis*. Auis eſt, inquit quidam Anglus, medię magnitudinis inter Gruem, & Ardeam, pennis albis, & nigris diſtincta, crura longa habet, roſtrum Gruinum, ſubrubrum, & craſſum. Plinius tradit eſſe, qui affirment, Ciconijs non ineſſe linguas: quod repetens Solinus addit, ſonum, quo crepitant, oris potiùs, quàm vocis eſſe. Qua de re quid iudicem non habeo, cùm nondum adhuc auis ad manus meas peruenerit. Caret enim ager noſter his auibus. Video tamen Germanum, qui de ea encomium ſcripſit, aſſerere, linguam quidem, ſed breuiſſimam habere. Petronius Arbiter Ciconiam, quòd crura ei ſint procera, & excelſa gracilipedem, Baptiſta Mantuanus, longo crure vocauit. Eſt prætereà Ciconia δολιχόδειρος, ideſt, collo oblongo, cuius vti & roſtri longi vſum docet [a] Galenus, quem conſule.

Magnitudo.

[a] *Lib. 11. de vſu part. cap. 8.*

LOCVS. MIGRATIO.

Quæ loca frequentet.

CICONIA duo præcipuè loca victus quęrendi gratia frequentat, ſtagna nempe, & prata. Aduena auis eſt, nam certo anni tempore auolat, certo redit. In Germania cùm ſuperiori, tum inferiori auis eſt notiſſima. Ornithologus in Heluetia abundare ſcribit, præſertim ijs locis, à quibus paludes, aut lacus non multum diſtant. Olim paſſim in Italia quoque degebant, ſicuti in primis ex Attilæ augurio ſuo loco recitando, necnon hiſce antiquiſſimi M. Varronis verbis liquet. *Neque enim*, inquit, *Hirundines, & Ciconiæ, quæ in Italia pariunt, in omnibus terris pariunt*. Nunc quod ſciam, in Italia non habitant, vel ſaltem in noſtris hiſce regionibus. Olim in Fidenate agro, nec pullos, nec nidum faciebant, vt ſcribit Plinius; qui pariter ad Larium lacum in Trãſpadana Italia amœnum arbuſto locum Ciconias non permeare refert, ſicuti nec octauum citra lapidem ab eo. Scribit author de natura rerum, Ciconias Thuringiam, quæ Germaniæ ciuitas eſt, vbi decimę non ſoluuntur, neq; intrare, neque inhabitare, alijſq; in locis, vbi habitat, vnum è fœtibus ſuis domino loci, ſub

Loci vbi habitat domino quid per ſoluat Ciconia.

ſub quo fœtificant,deplumatũ,quaſi tributũ deijcere,ac ſi hę volucres nõ degãt,vbi decimę
nõ ſoluũtur.Sũt tamẽ & in Britãnia nunc,niſi aliunde inſerantur,ignotæ teſte quodã Anglo,
q̃ ignotiſſimæ.Ignorabant veteres,quò hinc ex Europa diſcedentes abirẽt,vt diſertiſſimè te-
ſtatur Plinius:*Ciconiæ,inquit,quonã è loco veniant,aut quò ſe referant,incõpertũ adhuc eſt. E longin
quo venire non dubium,eodem,quo Grues modo,illas hyemis,has æſtatis aduenas.* Bellonius verò ceu
oculatus ipſe teſtis hyeme in Aegypto, & in Aphrica viuere certiſſimũ eſſe tradit, quin,in-
quit,alios etiam oculatos teſtes poſſim appellare,qui ſimul obſeruarũt, Septembri,& Octo-
bri menſibus totam Aegypti planiciem infinitum harum volucrum numerum alere. Verùm
videndum eſſet, nunquid omnes hinc abeant: nam Geruaſius Tibellotius, referente Gau-
dentio Merula,in Lario lacu,qui nunc Comenſis appellatur, & ad quem Plinius Ciconias
permeare negat,vt antè diximus, piſcatores per hyemem multas velut extinctas,reti in ſic-
cum trahere,easque ſimul iunctas mutuò,ſimul roſtra in ano inſerta habere, & thermis ca-
lefactas reuiuiſcere tradit. Præterea [a] Baptiſta Campofulgoſus Ciconias ſub aqua non tan-
tùm admittit,poſſe viuere, verùm ſpirandi quoque, & ſe alendi viam habere videri. In Lo-
tharingia denique iuxta Metenenſem vrbem in quodam alio lacu, vt idem Campofulgoſus
refert,anno ſalutis quadringenteſimo ſexageſimo ſeptimo ſupra mille,permultæ aliæ Cico
niæ ſimiliter inuentæ fuerunt,quæ in thermis calefactæ reuixerunt. Eaque res, inquit,effe-
cit,vt quidam ſub aquis abdere ſe Ciconias putarent, ea ratione moti, quòd vſque in præ-
ſentem diem nec ſcriptum ſit, nec ſatis intellectum, quò ſe deſinente ęſtate recipiant, cùm
tam multi apud Gręcos,Latinoſq; fuerint,qui diligenter animalium naturam inueſtigarũt.
Hęc ille. Sed nos,quò auolent ex Bellonio diximus. Sin in aquis ita lateant, vt iam poſtre-
mò ſcripſimus,rectè Ariſtoteles latere Ciconias ſcripſerit. Sunt quoque qui hybernis die-
bus in Aphrica deliteſçere velint,perinde vt apud nos Hirundines ſolent, quod,inquit Ger
manus ille Ciconię encomiaſtes,affirmare non auſim,ſed hocne modo, an in longinquiori-
bus Africę terrę montium receſſibus lateant, tanquam incompertum relinquimus. Ego ſa-
nè hac in re Bellonio fidem adhibeo: qui & alibi ſic ſcribit: Ciconię, quę ęſtate in Europa
ſunt,magna hyemis parte,vt in Aegypto,ſic etiam circa Antiochiam (iuxta Amanum mon-
tem) degunt. Et rurſus: Cùm circa Abydum eſſem, viceſimo quarto die Auguſti, ingentem
Ciconiarum vim conſpexi,quæ, ad tria, vel quatuor millia accedere videbantur. Volabant
illæ à Ruſſia & Tartaria, & Helleſpontum agmine decuſſato tranſuerſum traijciebant. Et
cùm ſupra Tenedum inſulam eſſent, longo per anfractus tractu ſe conuertebant; donec in
circulum omnes colligerentur. Inde priuſquam longiùs à faucibus Propontidis pergerent,
in minores aliquot turmas ſupra viginti ſe diſtribuebant,& ſe inuicem verſus meridiem ſe-
quebãtur. Oppianus [b] quoque ait,quoſdam referre ex Lycia volare,alios dicere,ex Aethyo-
pia,quo loco inchoata ex inundatione Nili fæcundatur Aegyptus. Cùm itaque eò migrare
Ciconias conſtet,aliquid quoque de migratione, & reditu ad nos dicamus. *Abituræ,* inquit
Plinius, *congregantur in loco certo, comitatæque ſic, vt nulla ſui generis relinquatur, niſi captiua, aut
ſerua, ceu lege prædicta die recedunt. Nemo vidit agmen diſcedentium, cùm diſceſſurum appareat: nec
venire, ſed veniſſe cernimus: vtrunque nocturnis fit temporibus. Et quamuis vltrà, citraue peruolent,
nunquam tamen adueniſſe vſquam, niſi noctu exiſtimantur. Pythones comen vocant in Aſia patenti-
bus campis, vbi congregatæ inter ſe commurmurant (vbi primo aduentus ſui tempore Ciconiæ aduolãt,*
Solinus) *eam, quæ nouiſſimò aduenit, lacerant, atque ita abeunt. Notatum poſt idus Auguſtas non teme
rè viſas ibi.* Hæc ille. Sed Bellonius diſcedentes vidit,aſſeritque alibi eas ideo non videri,
quòd vocem inter volandum non ædant,vt Grues ſolent, & Anſeres. Earum encomiaſtes
eandem migrationem depicturus, Simulatque,inquit, Ciconiolæ in pennas integras excre-
uere,iamque alarum firmiore ope leniter ſpirante aura, nido ſe tollere, mox proximo nido
tecta circumuolare audent; deinde libero etiam cælo ſublimes ludere ſuſtinent. Poſtremò
cùm finitimas Ciconiarum ædes obuolitantes ad alarum faciẽda pericula euocant: id quod
Idibus Iunij faciunt (eo enim tempore nidos primùm egredientes deſerunt, euolantque ac
reuolant. Accedit,quòd è pratis ipſę quod ſumant ductu,inſtinctuque parentum venantur)
tum,inquam ſolertiſſima quadam ingenij perſpicacitate perfectionis tempus obſeruant. Eſt
autem ſub æſtatis exitum circiter idus Auguſtas. Et rurſus: Idibus Auguſti (circiter diem a-
ſcenſionis B. Virginis) Ciconiæ, iuueneſque ſeneſque collecto agmine pulcherrimo, iter la-
borioſum illud pernocte luna ingrediuntur. Priuſquam verò mare traijciunt, omnes, quas
quidem agri noſtri emiſere, Atheſim Galliæ flumen non ita procul à Sextinianis aquis, ſeu
(vt alijs placet) Seſtiani,aris, nimirum vbi Marius Cimbros ferro fudit, congregantur. Illic
habitis inter ſe publicis concionibus commurmurant, exercitum luſtrant, cognitionibus
diem vnum, aut alterum traducunt, iudicia acriter exercent: & ſi quam tardior ſegnities mo
rata eſt,

Vbi non degere dicãt.

[a] *Lib. 1. memorab.*

[b] *In Ixeut.*

Migrationis modus.

Noctù adueniunt.

Nouiſſimò venientem lacerant.

Quo tempore abeãt.

rata eſt, aut adulterij crimen conuicit, eam communibus ſententijs diſpungunt, occiduntque. D. Ambroſius, & Magnus Baſilius, eoſque, vt apparet, ſequutus Iſidorus, tradunt, Cornices, cùm migrant Ciconiæ, ducendi functionem ſubire, illaſque dirigere, & turmis quodammodo ſtipatricibus, conſectari catenus, vti vel aduerſus inimicas aues munimento haudquaquam cõtemnendo eſſe credantur, ac periculis ſubire proprijs non ſuam bellandi aleam. Cæterùm, nunquid hoc verum ſit, planè ignoro. Scio quidem, Kiranidem ſcribere Cornices Ciconijs in Aegypto per hyemem pugnare vti in Palecano retuli. Malim tamen amicas potius, quàm inimicas aues eſſe Ciconias, & Cornices. Vt vt eſt, hoc certũ eſt, ad nos accedere, quando in ijs locis, vbi hybernarunt, intolerabilem æſtum ferre nequeunt. Tunc enim noſtræ regiones ipſis temperatæ appparent, quemadmodum contrà hyems intemperata: cuius fugientes frigora, aliò, quò diximus, recedunt, mediocris caloris amantes, qualis eſt potiſſimùm in Europa.

Cornicum in Ciconias officia.

MORES. INGENIVM. PRVDENTIA. GRATITVDO. TEMPERANTIA. CASTITAS. PIETAS.

CVR migrent Ciconiæ iam dictum eſt; hoc eſt, cur certis temporibus vno in loco congregatæ diſcedant, ac reuertantur, vtrumque ferè clam, & noctu: item quàm inſignem in eiuſmodi migratione prudentiam obſeruent. Inſuper tradunt D. Ambroſius, & Magnus Baſilius Ciconias iam commigraturas non aliter, quàm collecto agmine proficiſci, ac velut per teſſerarios militiæ quadam imagine tempore pronunciato, pariter moueri omnes, mirè ſeruatis ordinibus, ceu nec agminis coactor deſit. Cæterùm, quod Diui iſti non attigere, ſimul congregatæ habitis inter ſe publicis concionibus commurmurant, inquit earum encomiaſtes, exercitum luſtrant, cogniotinibusque diem vnum, aut alterum traducunt, & ſi quam tardior ſegnities morata eſt, eam communibus ſententijs diſpungunt, occiduntque. Denique abituræ Aquilonis ſecundum flatum prudenter expectant, qui ſimulatque pronior incidit, tum ceu lege prædicta die profectionem maturant. Quantum ingenio valeant hæ aues etiam indicant, quando velut ſibi ipſis medicæ, accepto in pugna vulnere, origano, teſte Ariſtotele (Gaza cunilam vertit) appoſito ſeſe ſanant: quod quanquam cæteras quoque aues factitare dicat Philoſophus, tamen Aelianus non quasuis ea herba vti aſſerit, ſed præter Ciconias, Perdices, & Palumbes tantùm, Plinius tantùm Ciconias. Sapientiſſimè quoque Veſpertiliones, quibuſcum miro modo diſſident, nidis ſuis perniciem molientes vindicant, teſte Aeliano. *Platani*, inquit, *folia in nidos ſuos inferunt* (quod & Zoroaſtres in Geoponicis dixerat) *ad quæ accedentes Veſpertiliones, torpore comprehenſæ perniciem afferre nequeunt.* Dicuntur præterea clyſteris vſum inueniſſe, hominesque docuiſſe Ciconiæ (quanquam id Ibidi alij, alij alijs auibus aſcribant,) roſtro cùm venter non obedit, in anum indito fæces, atque recrementa eiicientes. In nidi autem luſtratione nonne quoque quid hominibus æmulandum præſtant? Eum nunquam extruunt, vt ſcriptum reliquit [a] Philoſtratus, quin lapidem, quem lychniten vocant, imponant, quaſi facem adhibentes, vt oua fœtum prodeãt, & ſerpentes nido non appropinquent. Aliquot ſanè memorantur animantia, præcipuè autem aues, in quibus multa, in primiſque manifeſta, atque clariſſima apparet prouidentia, intér quas Ciconia ſanè non infimum locum obtinet. Etenim futuras vrbium clades, & interitus præcognoſcere videtur, cùm nimirum prius quàm ab hoſte expugnentur, vnà cum fœtubus aufugere ſæpe viſa ſit. Huc ſpectat nidificandi etiam eius modus. In eminentiſſimis enim ædificiorum apicibus, aut in ſpeculis altiſsimis, arboribusque ſummis, montiumque verticibus nidum ponit, quod humo, humilibusúe locis ſe, ſuaque minimè credat, omnesque fortunæ caſus inacceſſæ altitudinis altiſsimo conſilio cauet. Quare apud Pſalmiſtam vbi ait; Haſsida (Herodium vertunt ferè omnes) domus dux eſt eorum; rectè Ciconia verti poteſt: quemadmodum luculenter quoque oſtendit [b] Pierius Valerianus. Quod modò ad alitis huius gratitudinem attinet: hanc in primis celebrat Plutarchus, *Ciconia*, inquiens, *quanquam à nobis neque tegitur, neque fouetur, neque tutelam, neque auxilium vllum accipit, perſoluit tamen mercedem loci, quem occupauit, dum infeſta hominibus animalia, rubetas, & angues circumiens, interficit.* Mirum ſanè eſt, & ab hominibus quodammodo imitandum, quod memoriæ prodidit author de

Mirus in migrando ordo.

Vulneribus quomodo medeãtur.

Quomodo ſe à Veſpertilionibus vlciſcantur.

Clyſteris vſum quis inuenerit.

[a] *In vita Apollonij.*

In nido extruẽdo q̃d obſeruent.

Vbi nidificent.

[b] *Lib. 17.*

Ciconiæ gratitudo.

natura

natura rerum. *Ciconiæ,* inquit, *nidum ſuum quotannis repetunt, & vnum è fœtibus domino loci, ſub quo fœtificant, deplumatum, vt fertur, deijciunt quaſi tributum. Quinimo, vt vulgò dicitur, pro decimis deijciunt Deo ius ſuum ſeruantes. In cuius ſignum Thuringiam, vbi decimæ non dantur, neque intrant, neque inhabitant, vt experientia docet.* Sic ille, qui tamen id facere putat Ciconiam, tædio nutriendi. Vt vt eſt, multa de huius auis gratitudine eximia, referuntur. Inſigne profectò in primis illius eſt ſpecimen, quòd habet Aelianus: Gratam, inquit, accepti beneficij memoriam ipſæ etiam beſtiæ retinent. Tarentina mulier, nomine Heracleis, & cæteris in rebus ex maximè raro fœminarum genere fuit, & verò ab omni ſtupro integram, caſtamque ſe marito conſeruauit: quippe quæ vt viuentem cùm ſtudioſè, & diligenter coluiſſet, ſic poſtquam è vita exceſſiſſet, ſe fidiſſimam, & ab omni libidine continentem humato coniugi præſtans. vrbanas commorationes, & domum, in qua mortuum vidiſſet maritum adeò malè odit, vt pro mœrore ad ſepulchri monumentum, vbi ſepultura affectus ille eſſet, miſerrimè commoraretur. Hæc igitur fœmina, cùm æſtiuo anni tempore Ciconijs pullorum ſuorum volatum experientibus, vnus & infirmiſſima ætate, & alarum debilitate delapſus alterum crus fregiſſet, eiuſmodi caſum intuita, ſe cognito morbo miſericordem pullo præbuit. Nam & vulnus obligauit, & medicamentis, & cibo, potioneque adhibitis cicatricem obduxit, & ad incolumitatem perduxit; atque iam ad volatum confirmatum, è manibus dimiſit. Hic admirabili quadam naturæ intelligentia non ignorans ſe conſeruatæ vitæ præmium mulieri debere, anno poſt, cùm ad vernum ſolem fortè apricantem eam, quæ ſibi benignè fecerat, perſpexiſſet, demiſſo, atq; humili volatu proximè ad ipſam profecta, in eius ſinum lapidem euomuit, deinde in tecto ſubſedit. Cuius facti admiratione commota Heracleis, dubitabat, quid iſtuc eſſet. Cùm igitur intus alicubi depoſuiſſet, nocte ſequenti ſomno ſoluta eum fulgere, & radiatam domum tanquam immiſſis facibus ex eo ſplendore perſpexit: vbi verò Ciconiam comprehendiſſet, & vulneris cicatricem percepiſſet, hanc agnouit eam eſſe, quam miseratione commota ſanauiſſet. Hactenus Aelianus. Quam eandem hiſtoriam breuiùs, ſed paulò aliter narrat Paraphraſtes in Ixeuticis Oppiani hoc modo: Mirabilis omnino, & ſolertis ingenij ſunt, ſiue iniuria cauenda, ſiue gratitudinis aliquod ſignum ędendum fuerit. Nam & hoc accidiſſe fertur: Cùm quidam Ciconiæ crus lapide confregiſſet, eaque in nidum tranſuerſa, vt poterat, ſe reciperet, à mulieribus, quæ claudicantem viderant, reſtituta eſt, & cum cæteris auolauit. Sequentis deinde anni uere cùm rediјſſet ad eundem locum (agnoſcebatur autem ex claudicationis ſigno) & mulieres conſpectu ſui, ceu quæ libenter apud ipſas diuerteret, exhilaraſſet; mox è roſtro oblongo egregiam, & pretioſam gemmam ad pedes mulierũ euomuit: quod quidem illæ gratitudinis ergo fieri intellexerunt. Simile prorſus exemplum gratitudinis Ornithologus à Iuſtino Globero I.C. his verbis exaratum refert: Præter pietatis erga parentes laudem, quam Ciconijs, & natura, & hiſtoria ab antiquo tribuit, etiam reipſa compertum eſt, hoſpitalitatis officium, vicemque Ciconias agnoſcere beneficio ſuo, & compenſare. Contigit enim non procul à patria mea (Sanctogoarinum vulgus appellat) in ciuitate quondã imperij libera Vueſalia ſuperiore, quod ſæpe audiui auos, & maiores meos mihi commemorare, vt Ciconia nidum in cuiuſdam ciuis tecto haberet, in quo per multos annos ex more oua excluderet, & pullos nutricaret. Tanto autem tempore eadem auis benigni hoſpitis clementiam experta, vt quæ à nemine domeſticorum (pio patrefamilias ita cauente) infeſtaretur, quotannis ſuo tempore & auolare, & redire, eundemque nidum repetere ſolebat. Habuit autem in more præter cæteras ſui generis aues hæc beſtia, ſiue hoſpitis frugi, & modeſti humanitate ducta, ſiue commoditate loci, ædiumque, ſiue (quod veriſimilius eſt) natura ad hoc ipſam inuitante, vt bis quotannis, nimirum ſub veris, & autumni tempus pridie ferè antequam auolaret, & poſtridie cùm rediret, circum limen, ac porticum domus hoſpitis ſui volitaret, & ſtridenti roſtro ſe præſentem velut indicaret, ſemper lætabundo, ac ceu applaudente geſtu, voceque à patrefamilias accepta, ac rurſus dimiſſa. Hæc cùm iam multis annis inter auem, & hoſpitem conſuetudo fuiſſet, tãdem aliquando ex more ſub autumnum auolatura ante ad porticum domus obſtrepero impetu fertur, ac crepitanti roſtro ceu hoſpiti valedictura inſolentiùs aliquantò geſtire viſa eſt: cui bene precatus herus amico ore auem quaſi alloquens, iubet, vt ſalua, & incolumis redeat. Sub ver igitur poſtmodum reuerſa beſtia ex more in foribus ædium roſtri crepitu ſalutat, ac mox ante pedes viri radicem magnam recentis zinziberis è gutture exerens, tanquam gratulabunda collocat, roſtro, vt plurimùm obſtrepero, in ſymbolum hoſpitalitatis. Admiratus hoſpes peregrinum, & informe quodammodo munus, accipit, & vicinis videndum præbet, certò cognoſcentibus guſtando veram, ac viridem zinziberis eſſe radicem. Et quandoquidem hactenus apud multos dubium fuit, & quodammodo incompertum (inter quos etiam Plinius eſt) quonam

Ciconia gẽmam pro medicato crure reportat.

Ciconia zinziberis radicẽ hero ſuo reportat.

è loco

è loco veniant, aut quò ſe referant Ciconiæ: vel ex hoc facto conſtabit, calidas eas terras, & vltramarinas, vbi zinziber hodie naſci dicitur, cùm à nobis auolant, petere. Verùm & hoc exemplo qualicunque ſi non aliud, certè nos admoneri arbitrarer inter homines etiam cùm pietatem, tum hoſpitalitatem plurimi fieri oportere. Extat poſtremò & alia ſuper harum alitum admirabili gratitudine elegantiſſima hiſtoria apud [c] Oppianum, quę talis eſt: In Italia, inquit, vt fertur, cùm ſerpens quidam ad nidum prorepens Ciconiarum pullos deuoraſſet, & alteram deinde ſequentis anni fœturam ſimiliter perdidiſſet, Ciconiæ tertio demum anno reuerſæ, nouam quandam auem, & prius non viſam (quæ breuior quidem Ciconijs erat, ſed roſtrum magnum, & acutum enſis inſtar à capite exerebat) ſecum adduxere, indicata nimirum ei fœtus calamitate ſui, ſiue pollicitationibus vllis, ſiue verbis, vt opem ferret inuitatam. Nam vtrum aues, & animantes aliæ ſuum inter ſe colloquium nobis ignótum miſceant, in dubium vocari poteſt. Auis hæc nondum abſoluto Ciconiarum fœtu, coniuncta eis non erat: pullis verò iam excluſis cùm parentes ad comparandum pullis, auique custodi victum longiùs auolarent, ipſa nidum non deſeruit, vt ſerpenti obſiſteret. Serpens igitur paulò pòſt progreſſus è latibulo pullos aggreditur, & licet ab aue cuſtode roſtro impeteretur, non ſtatim receſſit, ſed erectus corpore, caudæque innitens ſe opponebat: & ſecūdò iam ictus ſpiris inuoluere cuſtodem moliebatur, vtcunque plurimis ſe flexibus inſinuaret. Nam facilè euadebat auis in ſublime ſe recipiens. Sic dum ille perdere, hæc ſeruare pullos annitūtur, plurimis ille tandem vulneribus confoſſus iacuit: at non impunè: auem enim in cōflictu dentibus venenatis adeo læſit, vt omnes ei pennæ defluerent. Cùm verò reuertēdi tempus appetijſſet, ac reliquæ Ciconiæ iam auolaſſent, parentes cum pullis ſeruatis, vt beneficij memores ſe declararent, tantiſper manſere, donec nouis ei pennis renatis ſimul auolarent. Hęc Oppianus, quæ vnà cum prædictis de gratitudine Ciconiarum dicta ſint. Vt modò de temperantia earum, ſiue caſtitate aliquid dicamus, ſcire licet, inſignem quoque, atque nobis imitandam vulgò haberi. Nam vt author de natura rerum tradit, non dubium eſt, Ciconias caſtitatis ſectatrices, cultriceſq; eſſe, fœdus coniugij inuicem ſeruare. Fertur enim, quòd in eminentiori loco domus par Ciconiarum habitant: vnde mare ad paſtum redeunte, frequēter alius mas aduenıens fœminam adulterino coitu polluebat. At illa ſtatim eminus in fonte ſe mergebat: ſic ſcelus adulterij per aquæ lauacrum delens, marem proprium deludebat. Huiuſmodi factum dominus loci frequenter aduertit, & quadam die poſt adulterium, eam à fonte, ne lauaretur, prohibuit: nec mora, maſculus à paſtu rediēs in fœmina ſua ſcelus adulterij deprehendit, & in præſentia diſſimulans abijt: reuerſuſq; ſecunda die maximam multitudinem ſecum adduxit, quæ ſingulæ aggreſſæ miſeram crudeli morte laniauerūt. Idem ſuo tempore obſeruatum eſſe in adultera Ciconia teſtatur Gulielmus Pariſienſis. Earum vero encomiaſtes, cùm hinc migrant, author eſt, habitis inter ſe publicis concionibus exercitum luſtrare, cognitionibus diem vnum, aut alterum traducere, iudicia grauiter exercere, & ſi quam adulterij crimen conuicit, eam communibus ſententijs diſpungere, occidereque. Mirum profectò eſt quod narrat Aelianus his verbis: Ciconia riuali inuidia laborare fertur: nam cùm in Cranône Theſſaliæ eximiâ formâ mulier, cui nomen eſſet Alcinoe, à coniuge peregrè profecto domi relicta, dum ſtupri conſuetudinem cum ſeruo quodam feciſſet, hoc quidem ipſum Ciconia intelligens, ſeruiles iniurias in dominum non ſuſtinuit, quo minus quàm mox facto impetu eum ſenſu oculorum orbans, iniuriam in dominum illatam vlciſceretur. Prætereà caſtas eſſe, inde quoque liquet, quòd cum mares fœminarum aduentum decem fermè dierum interuallo anteuertunt, tamq; nido ſi fortè violatum reperiunt, reparato eas ſoliciti expectent, fœminæ non ad alios accedant, ſed ſingulæ ſuos coniuges eodem, quo antè amore inquirant: illi verò harum aduentu mirè gratulentur, & alis applaudant: at vbi iam nido accepere, Dij boni quàm dulciſſima ſalutatio? Quanta ob felicem aduentum gratulatio? Quos complexus? Quàm mellita cernas oſcula? Atque interim lenes ſuſurri quidam audiuntur. Cæterùm ab earum inſigni, & nulli non celebrata reciproca pietate vulgatiſſimum Græcorum prouerbium eſt ἀντιπελαργεῖν: pro quo Scaliger alibi, ac alij plerique reciconiare, Baptiſta Pius ex D. Ambroſio redhoſtire transferūt. author adagiorum id apud Græcos mutuam officij vicem rependere eſſe aſſerit, maximè nutricandi, fouendiq; eos, à quibus aliquando fueris enutritus, aut inſtitutus: vt ſi liberi parentes ætate feſſos viciſſim alant, foueantq; ac ſi diſcipulus præceptorem inuicem erudiat: ac ſi Ciconia, ſiue Pelargus parentes ſuos præ ſenio victum ſibi acquirere inualidos eodem amore, quo ab ipſis in iuuētute eſt enutrita, alat: quod tamen Ariſtoteles non videtur affirmare, ſcribens, hoc ita vulgò dici: vnde apparet Ariſtophanis Scholiaſten, & Suidam non rectè ſcribere, Ariſtotelem ſimpliciter hoc verum eſſe aſſerere. Cùm verò id vulgò, & à pluribus ſcriptoribus ſit receptum, quid

[c] In Exeut.

Caſtitas.

Ciconiæ in adulteram quam ſeuerè animaduerterint.

Reciconiare quid.

quid vetat, cur & nos id non admittamus? *Genitricum senectam*, inquit Plinius, *inuicem educãt.* Exactiùs, clariusq; Solinus: *Eximia illis inest pietas. Etenim quantum temporis impenderint fœtibus educandis, tantùm & ipsæ à pullis suis inuicem aluntur.* D. Basilius quoque Ciconiarum nobis pietatis erga parentes exemplum proponit. Budæus Pelargicos nomos ab Aristophane dictos esse ait, quasi Ciconiarias leges, quibus liberi parentes alere iubentur. Id, inquit, quod in iure quoque cautum est. Aristophanis versus sunt hi.

Leges Ciconiariæ.

Ἀλλ' ἔστιν ἡμῖν τοῖσιν ὄρνισι νόμος
Παλαιὸς, ἐν ταῖς τῶν πελαργῶν κύρβεσιν.
Ἐπὴν ὁ πατὴρ ὁ πελαργὸς ἐκ πετησίμους
Πάντας ποιήσῃ τοὺς πελαργιδεῖς τρέφων,
Δεῖ τοὺς νεοττοὺς τὸν πατέρα πάλιν τρέφειν, idest.

Nobis quidem auibus peruetusta lex viget.
Ciconiarum inscripta tabulis vt simul
Ciconia parens educata erit suas
Ciconias, & iam volucres euaserint,
Pulli vicissim nutriant patrem suum.

Diuus quoque Ambrosius, qui hanc auem conuenienti epitheto piam, vti & cõuenientissimo pietaticultricem Petronius Arbitrer, appellat, non tantùm in senectute alere parentes suos scribit, sed in volatu humeris quoque gestare. Cuius verba Ioan. Baptista Pius hæc recitat, *Aues non erubescunt reuerendi senis membra portare. Est enim vectura pietatis, quod eousque frequẽti testificatione percrebruit, ut congruæ mercedem remunerationis inuenerit. Nam Romanorum vsu auis pia vocatur. Quodq; vix vni imperatori consulto senatus delatum dicitur, istæ hoc aues in commune meruerunt. Pios enim filios patrum prius oportuit in iudicio prædicari. Habent etiam vniuersorum suffragia. Nam retributio beneficiorum ἀντιπελάργωσις nominatur. Virtus itaque ab his nomen accepit, cùm relatio gratiarum Ciconiæ vocabulo nuncupetur.* Sed nemo profectò venustiùs, nemo feliciùs, quàm Philo Iudæus, hanc pietatem expressit. *Ciconiæ senes impotes volandi*, inquit, *nido se continent. Ex his prognatæ terra mariq; volitant, & cibos parentibus afferunt. Sic illæ vt earum ætate dignum est, quiete fruuntur, & copia: iuniores verò laborem comportandi solantur pietate, ac spe recipiendæ in senectute gratiæ, debitum persoluentes interim, quod tempus postulat: & eadem opera natos implumes, effœtosq; parentes educant, naturæ instinctu, & pullis, & decrepitis alacriter præstando mutuum officium. Et posteà non obuelent præ pudore faciem homines parentum contemptores, damnabũtq; suam iniuriam in re, quæ vel sola erat curanda, vel ante alias, præsertim cùm non tam conferatur, quã referatur beneficium? Filiorum enim nihil est propriam, quod non parentibus debeant, à quibus vel acceperunt, vel in accipiendo adiuti sunt, &c.* Eiusmodi auis memorandam pietatem non ignorãs quidam in Germania, vt narrat Ornithologus, stultitiam simulãs propter paupertatem liberos suos in Ciconiarum nidum imposuit, tanquã ab illis alendos: quo animaduerso annona à magistratu donatus est. Docet quoque volare pullos Ciconia parens primò, vt tradit Plutarchus, tentantes. Solent enim hi priusquam auolare longiùs à nidis queant, experiri primùm nunquid tantùm valeant, quod eleganter innuit doctissimus [d] Dantes, cùm canit:

Ciconiæ parentes humeris gestant.

Ciconia pullos volare docet.

[d] Cant. 24. Purg.

Et quale il Cicognin, che leua l'ala
Per voglia di volar', e non s'attenta
D'abbandonar lo nido, e giù la cala.

Quo verò amore pullos suos prosequatur Ciconia in memorabili illo Delphorũ (Batauiæ hæc illustris vrbs est) incẽdio, quo tota ea vrbs cõflagrauit, manifesto propriè pro ijs mortis exẽplo declarauit. Testatur enĩ illius vrbis historia, Ciconiã à pabulatione reducẽ, cũ flãmas nido imminẽtes certo exitio pullorũ videret, conatã modis omnibus eos grãdiusculos, inuolucres tamẽ eripere medijs ex ignibus, tandẽ desperata omni ope, & quasi cõclamata, passis alis in nidũ se præcipitẽ dedisse, pullisq; toto corpore obtectis incumbere visam fuisse, velut deposita vitæ spe vltrò cũ carissimis pignoribus mortẽ oppetiturã. Miraculo rei, & pietatis rẽ his versibus cõsignatã addã ex Batauię hist. aut horũ ex quo hãc quoq; historiã trãscripsi.

Quanto amore pullos prosequatur Ciconia.

Candida, & obstreperis inuisa Ciconia ranis,
Pignora ab ardenti viderat igne premi.
Eripiatne suos, & aperta pericula tentet?
Hinc suadet pietas, vitæ amor inde vetat.
Hanc luctam pietas generosa diremit, & vrna
Esse eadem, & sobolis vult Libitina suæ.
Iam minor Assyrium Phœnicem fama loquatur
Viuere qua busto quærit; & ista mori.

VOX.

VOX.

SOLINVS, Ciconias, quòd lingua carere dicantur, sonū illum, quo crepitāt, oris potiùs, quàm vocis esse ferri scribit. [a] Bellonius ex concussione mandibularum ad inuicem: negatque vocem esse, quæ ex pulmonibus proueniat. Sunt qui velint, interioris impulsu vehemētiore, alij (quod magis videtur) modulata linguæ, rostriq; compositione. Vt vt est, certum saltē est, cùm ita crepitant, rostrum modò in tergus, modò in hoc, modò in illud latus, modò in pectus iacere. Author Philomelæ glotterare dixit de voce, aut sono Ciconiæ:

Glotterat immensa de turre Ciconia rostro.

Quòd si verò hoc verbum ἀπὸ τῆς γλώττης, vt existimat carum encomiastes factum sit, t litera geminata potiùs erit scribendum. Coralistria, vel vt alij scribunt Choralistria Ciconiæ epitheton est apud Petronium Arbitrum à vocis, aut soni potiùs crepitatione. Sed quærendum esset, an legi posset crotalistria: nam crotalum est instrumentum, quod manu pulsatur, laminis quibusdam ex ære rotundis, sonum ex collisione reddentibus. Atque ita omnino legendum esse vult [b] Adrianus Turnebus. Ego, inquit, isti subdiffidens voci vt corruptæ, & de generi, animum variè distrahens, & versans, tandem aliquando existimaui crotalistria legēdum esse à crotalis, quorum strepitum imitatur crepitante Ciconia rostro, vt poëta [c] Ouidius scribit, & [d] Iuuenalis,

Quæq; salutato crepitat Concordia nido.

Eiuscemodi crepitanti sono Dantes, alludens ad illud sacræ paginæ, ***Ibi erit fletus, & strider dentium,*** animas in inferno algentes, & præ nimio, & intolerabili algore horrentes, dentesq; concutientes, comparat, inquiens:

Eran l'ombre dolenti ne la ghiaccia
Mettendo i denti in nota di Cicogna.

Glotterare de Ciconiæ voce.

Ciconia Coralistria vnde dicta.

Crotalum quale instrumentū.

[a] Lib.4. capit.10.
[b] Lib.8. aduer.cap.18.
[c] 6. Metamorph.
[d] Sat.1.

VOLATVS. GRESSVS.

QVANQVAM Ciconiæ volatus celer nō sit, non parum tamen volatu potest. Dum autem volat, pedibus tāquam gubernaculo nauta cursum moderatur, porrectisq; in caudam, quæ breuior illi contigit, pedibus, per magnum aëra contendit, quemadmodū quoque Ardeæ, Grues, aliæq; quibus breuior cauda est, facere solent, teste [a] Philosopho. Obseruatumq; est Austro flante nunquam volare. Cur verò Grus, Ciconia, & aliæ, quas dixi, aues dormientes vni tantùm pedi innitātur, & caput humero alteri imponāt, quærit [b] Hieronym. Garimbertus, quē cōsule. Plinius quędā animātia in ingressu pedes ante se iacere scribit, ijsq; Ciconias, & Grues accēset.

Volādi modus.

Quādo nō volent.

[a] Lib. de incessu animal.
[b] Quæst.51.

VICTVS.

CICONIA, inquit quidā Anglus circa lacus, & paludes degit, ranas, bufones, angues, & pisces comedens. Cæterùm ea potissimùm prata frequētare solet, quæ in conuallibus aut locis irriguis iacent, quod genus Græci βαθυλειμῶνας vocant: vnde lacertas, chersydros, aliosq; serpentes, ranas calamītas, aliasq; pratorum pestes capit. Quod verò serpētibus vescatur, etiam meminit Iuuenalis, dum Romanos arguens, quorum liberi tales euadebant, quales à parentibus instituebantur, memorat naturam Ciconiæ, eiusq; pullorum. Hi enim à teneris assuefacti, serpentibus vescuntur. Ait autem: ——— *Serpente Ciconia pullos*
Nutrit, & inuentâ per deuia rura lacertâ.

Aristoteles, seu potiùs mirabilium author, quæ sub illius nomine væneunt, circa Thessaliam dici ait, tantam serpentium vim prouenire, vt nisi à Ciconijs conficerentur, incolas pellerēt. Clarum certè est ex veteri historia lege capitali cautum ibi fuisse in earum occisores eodem planè modo, ac in homicidas, quanquam alibi [a] Plutarchus ex ilio multatos fuisse scribat, & Solinus nocere Ciconijs non licuisse dicat. ***Noceri, inquit, eis omnibus quidem locis nefas ducūt, sed in Thessalia vel maximè, vbi serpentium immanis copia est, quos dum escandi gratia insectantur, regionibus Thessalicis plurimum mali detrahunt.*** Bellonius ea propter Aegyptijs in summo honore

Quibus victitet.

Ciconiarū occisores qua pœna afficerētur.

[a] Lib. de Isid. & Osir.

nore fuiſſe ait. Apud Hollandos, vbi miro modo ranæ abundant, niſi uel ſupra propria tecta, vel in proprijs pratis has eaſdem volucres occidere licet, vt intelligo. Cæterùm licet omne ferè ſerpentium genus deuoret, cæcilias (alij non bene cicinias habent) hoc eſt, cœcos ſerpentes diligentiùs ſectari ſolet, iiſque vnicè delectatur. Multifariam autem omnibus inſidiatur, & alijs venenatis veſcitur, nec inde perit. Bufonem verò, ſi authori de natura rerum credimus, nonniſi in magna fame guſtat.

Venenatis impune veſcitur.

NIDVS. COITVS. PARTVS. EXCLVSIO.

VARRO Ciconiam in agro nidulari innuere videtur, inquiens, *Turdi non, vt aduenæ volucres faciunt, pullos, vt in agro Ciconiæ, in tecto Hirundines.* Quod nunquid verum ſit, neſcio: videmus enim in ſummis plerunque tectis, & quandoque in ipſis ſummis fumarijs nidulari. Eligit tamen etiam nonnunquam, ſed rarius, ſummitatẽ procerioris arboris aridæ, in locis potiſſimùm paludoſis. In Gallia ipſi eriguntur rotæ, teſte Bellonio, in faſtigijs altiorum ædium: In Hollandia, vt audio, vaſa magna lignea quadrata, in quibus nidificent, & pullos educent. Nidificandi modum nobis ſic deſcribit earum encomiaſtes. Ciconia primo proximus aduentu veterem nidum repetit (Plinius quoque nidos eoſdem repetere ſcribit) quem ſi quidem ſaluum, & incolumen inuenit, collectis hyberno ſitu ſordibus ſtatim repurgat, inſtauratque. Sin ſæuiore aliqua ventorum tempeſtate deiectum cernit, ramentis vndique ex agris, paluſtriq; vlua comportatis, poſſeſſionem ſedis nouo nido occupat, Pomeria primùm rotũda ſciotherico (quod vulgus mathematicorum concauum appellat) valde ſimilia figit, mox ædificat: deinde conſtabilit: poſtremò ſi quid diſtortius horret, admirabili quadam roſtri induſtria in ordinem componit. Idem Veneri non indulgere alibi, quàm in nido aſſerit. Item oua triginta non amplius diebus fœminam quatuor Anſerinorum tum magnitudine, tum colore ponere, eaque quamprimum variatis quidem vtrumque (marem, & fœminam) plumis fouere. Obire autem patrem incubandi munus tantiſper, dum illa ſibi per otium cibum quærat: incubitum niſi aſperior tempeſtas impediat, ſpatio menſis vt plurimùm abſoluere.

Vbi nidulatur.

Quomodo nidificent.

Vbi coëat. Quot, & quãta, qualiaque oua pariat, & quandiu incubet.

ANTIPATHIA. PVGNA. SYMPATHIA.

KIRANIDES, ſicut alibi retulimus, Coruos tradit, & Cornices, aliaſque volucres Pelecanis, & Ciconijs pugnare. Verùm Cornices Ciconijs ſaltem inimicas eſſe parum veriſimile eſt, ſi verè ab alijs ſcribitur, non aliter, quàm ijs ducibus eas migrare, vt ſuprà ſcriptum eſt. Ariſtoteles alibi Sittam ſcribit Aquilæ hoſtem eſſe, & eius oua frangere: quo loco Albertus, Aquila inquit, & Ciconia cauſam pugnæ habent, quòd vna comedit oua alterius. Alibi ſcribit ſic: *Ciconia etiã Aquilas inſequitur tempore, quo pullos nutrit, & alias rapaces aues, quibus obſiſtere ſi ſola non valeat, aduocat alias.* Et rurſus alibi: *Herodius* (ſic vocat Aquilam Germanam) *altiſſimè volat, ita vt aues omnes ſuperet: nam ſi magnæ aues, vt Grues, & Ciconiæ ſublimiùs ea volarent, roſtrorum acie eam conficerent.* Ego Ciconias Aquilis ſponte ſua pugnare, aut inſequi eas non puto, ſed niſi coactas pugnam inire. Petrus Gyllius ex Aeliano, Ciconiam, & Crecem ait aues eſſe inimicas, ſed neſcio quàm rectè & ipſe illud aſſerat; nam Philes, qui ſua omnia ex Aeliano mutuatus eſt, habet ſic:

Cur cum Aquila pugnet.

> Ἔχθος γὲ μὴν ἔχουσιν Αἰθυίαις μέγα
> Μακροὶ πελαργοὶ καὶ βραδύπτεροι κρύκες (κρέκες)
> *Odium quidem habent cum Mergis magnum*
> *Longæ Ciconiæ, & breuibus alis Creces.*

Fieri tamen poteſt, vt eandem ob cauſam propter quam Mergos oderunt, tanquam eodem victu, piſcibus ſcilicet, vtentes, ipſæ etiam inter ſe inimicæ ſint. Quomodo contra

Ciconiarũ, & Vespertilionum reciprocum odium. Odiũ exercet cum serpentibus.

Vespertiliones sese vindicent Ciconiæ, antè dictum est. Est autem eiusmodi odium quoque reciprocum, teste Aeliano. *Ciconia*, inquit, *non modò magno Vespertilionis odio tenetur: sed hæc etiam illius.* Est postremò serpentum hostis Ciconia, quam intellexit Maro hoc versu:

Candida venit auis, longis inuisa colubris.

Ornithologus ex Bellunensi, Auicennæ hunc locum restituit: Qui sibi metuit, noctù præsertim dormiens, à venenosis animalibus, nutriat circa se Grues, Cyenos, Bellunensis, inquit pro Cycnis Ciconias reponit, quod probo.

CORPORIS AFFECTVS.

Qua affectione laboret.

VIDETVR Ciconia, inquit author de natura rerum, caput perquam rheumaticum habere. Nam de rostro eius aqua subinde extillat, & magis hyeme.

PRÆSAGIA. AVGVRIA.

Veris præsagium.

[a] Lib. 2. de sacris dieb. Feb.

ADVENTVS sui testimonio, inquit D. Ambrosius, veris initium denotat. Quod quoque Hieremias propheta innuit his verbis: *Miluus in cælo cognouit tempus suum: Turtur, & Hirundo, & Ciconia, custodierũt, tempus aduentus sui:* hoc est, verè primo reuerti nouerunt, & aduentu suo ver indicare. Hinc [a] Baptista Mantuanus Ciconiæ aduentum eleganter veris signum ponit.

——— Aperire Fauonius arua
Incipit, & tepido violis applaudere vento.
Iam satio vicina fabis. Grus ordine longo
Cum clamore volat, proiectaque semina campis
Esurit, elingui venit alba Ciconia rostro.

Fertilitatis præsagium. Pecorũ prouentus præsagium. Tempestatis præsagium.

Ex Ciconiarum cum carniuoris auibus conflictu in Lycia, si Ciconiæ cum suis vicerint, frugum fertilitas futura præsagitur: sin carniuoræ, pecorum prouentus abundans speratur, vt alibi ex Kiranide recitatum est. Tempestatem verò ipsa auis presentit, nam sicunde ea immi net, tum ante se medium in nidum ambobus pedibus (nam alternis aliàs insistens quiescit) confestim sistit, pennas tristior diffundit, rostrum in pectus condit, vnde & plumas ceu barbam promittit, vultum demissum eò obuertit, qua parte tempestas, vẽtus, aut imber ingruit: Quod si in anguli aut marginibus nidi temerè insisteret faciliùs vi tempestatis præcipitaretur. Iam verò felixnè augurium Ciconiæ sit, an contrà infelix habitum apud veteres, non obseruaui. Alexander [b] ab Alexandro, *Ciconiam*, inquit, *non vt Grues prodigium facere dicunt, sed in augurijs non dubiam ferre concordiæ significationem*. Sed nunquid concordiam significet, posteà dicemus, hîc tantùm allaturi illud, siue prodigium, siue augurium, quod Attila Hunnorum rex, qui se flagellum Dei vocabat, ex discessu Ciconiæ cum pullis suis ex vrbe Aquileia accepisse fertur. Is enim, vt scribit [c] Aeneas Syluius, nisi Ciconias ex altis turribus pullos efferentes vidisset, ab obsidione eius vrbis recedere statuerat. Id enim augurium, inquit, capiendæ vrbis ratus, in proposito perstitit, breuiq; ea potitus est, triennio enim obsidio durauit. Dederunt itaque Attilæ augurium Ciconiæ, futurum, vt Aquileiam, quam per triennium, vt dixi, obsederat, multisq; oppugnationibus attriuerat, expugnaturus esset: visæ nempe hæ aues à rege vrbem obequitante vno impetu ex vrbe migrare: fœtusq; suos sublatos rostris per rura foras asportare: vnde ille vrbem euestigiò perituram præsagiuit, ostensoque militibus augurio, expugnatione perquam properè parata voti compos euasit. Simile quid de Iordano Bonzio narrat Pierius Valerianus his verbis: Patauij dura sub Ezelini dominatione cùm iniecta esset Iordano Bõzio viro strenuo, tyrannicidij concepti calumnia, ob quã is damnatus est, domusq; eius deiecta, & à fundamentis euersa, obseruatum est paucis ante ipsis diebus, Ciconiam, quæ in summa illarum ædium turri nidum struxerat, paulatim nidum ipsum auellere cœpisse, moxque eum in Manfredi Cuticelli turrim transtulisse, ibique oua posuisse, quod casu factum credere difficillimum est.

[b] Lib. 5. cap. 13. Genial. dier.

Concordiæ augurium.

[c] Lib 2. epist. in decad. Blondi.

Attila quomodo Aquileiam à se capiendam esse præsagiuerit.

COGNO-

COGNOMINATA, DENOMINATA.

VARUS Sophiſta, vt ſcribit Alexander ab[a] Alexandro à forma naſi Ciconiæ ſimilis, Pelargus fuit cognominatus. A Ciconijs quoque ſecundum quoſdã Pelargi, quaſi πελαργοὶ dicti ſunt, quod nimirum Ciconiarum more, antequam ſedem ſibi deligerent, bonam partem orbis peragraſſent. πελασγικὸς apud[b] Ariſtophanem Neptuni cognomen eſt, pro pelargico, vt ad Pelargũ ideſt, Ciconiam alluderetur, quemadmodum, & Sunieracus ab eodem comico pro Sunirato cognominatur, vt alluſio fieret ad Accipitrem, quoniam in auium republica ſermo eſt, vel pro pelagio, quoniam pelagi præſes eſt Neptunus, vt Scholiaſtes monet. In eadem fabula memoratur Pelargicus murus πελαργικὸν τεῖχος, qui Athenis in arce fuit, cuius & Callimachus meminit τορσλιῶν τεῖχισμα πελαργικόν. Vocat autem murum Thyrrenũ, quòd à Thyrrenis ſuffoſſus, & dirutus ſit: quos qui viderant, Pelargos nominabant propter ſindones, quas geſtabant. Author eſt Etymologus. Erant nimirũ ſindones illæ albo, & atro coloribus diſtinctæ. Didymus Pelargicum murum in petris ſitum fuiſſe ſcribit. Conijcit Ornithologus ita dictum, quòd ſuper eo fortè Ciconiæ nidificarent: vt & Pelargicum collem, inquit, album in Iouis Dodonæi luco, cuius mentionem facit Euſtathius, vbi Iupiter Pelaſgicus cognominatur, alia lectio Pelargicus habet, inquit Euſtathius, à colle prædicto. Pelaſga Potnei filia nominatur à Pauſania. Qui Brixiam condidit, Ciconius ſecundum quoſdam dictus fuit. Cicones Homero populi Thraciæ ſunt iuxta Hebrum. Sed his nihil cõmune cũ Ciconia aue, cùm eius appellatio hæc Latina ſit. πελαργῖτις herba, ac ſi Ciconiariã dicas, nominatur alicubi à Galeno inter ſpleneticorũ remedia ex Aſclepiade. Propinantur eius tritæ cochlearia duo cum aceto mulſo. Scholiaſtes eius, quæ herba ſit, ſeſe fatetur ignorare, quod & Ornithologus facit, qui tamen perquam doctè cõijcit, geraniũ primum eſſe, quod, inquit, inter nomenclaturas Dioſcoridi aſcriptas Pelonitis etiam nominatur. Quãquam nulla ei ad lienem vis attribuitur. Vaſorum quidem, quæ ſemina includunt, figura, vt Gruis roſtro confertur, vnde Gruinaria dicitur, Ciconiæ etiam roſtro conferri poteſt, quare & à Germanis ab vtriuſque auis roſtri ſimilitudine appellatur Storꝁen Schnabel, Kranichſchnabel. Hæc ille. Cęterùm geranium generatim Pelargitis, ſiue Ciconiaria dici poteſt. πελαργῶτεις νῆες, hoc eſt, naues Ciconipelles, vt vertit interpres, vel Ciconiueſtes, vt Scaliger, apud Lycophronẽ nominantur, hoc eſt, Ciconiarum coloribus tinctæ: nimirum atro, & albo: nam quemadmodum hæ alites ſuperiore corporis parte albis, inferiore nigris ſunt pennis, ita naues albo velo vtuntur, cætera parte propter picem, qua oblinuntur, nigra. Inſula heroum è regione Boryſthenis fluuij ſita vocatur etiam Leuce ab auibus albis: nã κινώπετα λευκὰ illic Euſtathius interpretatur aues albas, intelligit autem Laros albos, inquit, vel vt alij vocant, Ciconias. Ἀντιπελαργεῖν Græcorum verbum, cuius ſuprà mentio facta eſt, vbi reciconiare à Scaligero verti diximus, nonnulli Cigognare Italicè dicunt.

[a] Lib. 2. cap. 11.

Pelargus quis dictus.

[b] In Auib.

Murus Pelargicus vbi.

Thyrreni cur Pelargi dicti.

Iupiter Pelargicus dictus.

Pelarga.

Ciconius.

Cicones.

[c] Lib. 9. de comp. med. sec. loc. cap. 2.

Naues Ciconipelles cur dictæ.

MORALIA.

QVOMODO hoſpitalitatis ius à brutis diſci queat, & quãtũ parentibus liberi debeant, Ciconiarũ exẽplo eleganter ita docet facundiſſimus D. Ambroſius. Ciconias, ferunt, collecto proficiſci agmine, ſi quò pergendũ putant, & ſimul pleriſq; circa Orientẽ locis inuehi, & quaſi teſſera militari pariter omnes moueri. Exercitũ credas cũ ſignis ſuis pergere, ſic omnes viandi, comitandiq; & præeundi ordinẽ ſeruant. Cornices autẽ deducunt eas, & dirigunt, & velut quibuſdã turmis ſtipatricibus proſequuntur, adeo vt adiumenta quædã bellantibus, aduerſus inimicas aues conferre credantur, & proprijs periculis bella aliena ſuſcipere. Cuius rei indicium eſt, quia nullæ per interuallum aliquod temporis reſidere in illis locis reperiuntur. Et quia cum vulneribus reuertentes, manifeſta quadam ſanguinis ſui voce cæteriſq; loquuntur indicijs, grauium ſe certaminum ſubijſſe conflictum. Quis igitur illis pœnam deſertionis indixit: Quis derelictæ militiæ ſupplicia præſcripſit formidoloſa, vt nulla proſequendis hoſpitalibus turmis ſeſe ſubtrahere nitantur, ſed certatim omnes deductionis munere, officioq; fungantur? Diſcãt homines hoſpitalia ſeruare iura, & ex auibus cognoſcant, quid religionis hoſpitibus ſit deferendum, quod obſequium deputandum, quibus Cornices etiam ſua pericula negare non ſoleant. His igitur nos ianuas claudimus, quibus aues etiam animas ſuas conferunt:

& quos illæ conſortio proſequuntur diſcriminis, eos tecti prohibemus hoſpitio: & quorum illæ bella ſuſcipiunt, his nos bella frequenter inferrimus. Mentior, ſi non hæc Sodomitanis fuit cauſa ſupplicij: aut Aegyptius furor genti hoſpite, dum bellum conatur inferre, inhoſpitalitatis pœnas infidæ naufragio plebis exoluit. Quam verò rationalium excedat pietatem, ac prudentiam auis huius clementia conſiderandum, quem nec exemplum quidem rationabilium quiſquam noſtrum imitari poterit. Nam depoſiti patris artus per longæuam ſenectutem plumarum tegmine, alarumq; remigio nudatos circunſtans ſoboles pennis proprijs ſouet. Et quid dicam collatio cibi paſcit, quando etiam ipſa reparat naturæ diſpendia, vt hinc, atque inde ſubleuantes ſenem fulcro alarum ſuarum ad volandum exerceant, & in priſtinos vſus deſueta iam reuocent pij patris membra? Quis noſtrum leuare ægrum non faſtidiat patrem? Quis feſſum ſenē ſuis humeris imponat, quod in ipſa hiſtoria vix credibile habetur? Quis, vt pius ſit, non hoc ſeruulis mandet obſequium? At verò auibus non eſt graue, quod pietatis eſt plenum: non eſt oneroſum, quod ſoluitur naturæ debito. Non recuſant aues paſcere patrem, quod etiam præſcripta neceſſitate ſub terrore pœnarum plerique hominum recuſarunt. Aues non ſcripta, ſed nata lex ſtringit. Aues ad hoc munus nullo præcepto conueniunt, ſed gratiæ naturalis officio. Aues non erubeſcunt reuerendi ſenis membra portare. Eſt enim victoria pietatis, quod euſque frequenti teſtificatione percrebuit, vt congruè mercedem, ac remunerationem inuenerit. Nam Romanorum vſu pia auis vocatur. Et quod vix vni imperatori conſulto Senatus delatum dicitur, hoc iſtæ aues in commune meruerunt. Habent ergo iſtę aues decreta patrum ad propriæ inſigne clementiæ. Duos enim filios patrum prius oportuit iudicio prædicari. Habent etiam vniuerſorum ſuffragia: nam retributio beneficiorum antipelargoſis nominatur. Pelargos enim Ciconia dicitur. Virtus itaque ab his nomen accepit, cùm relatio gratiarum Ciconiæ vocabulo nuncupatur. Habemus audatiæ ſobolis ergo cultus patrios pietatis exemplum. Hæc omnia D. Ambroſius. Aeneā pium à Vergilio appellari aiunt, quoniam patrem ſuum decrepitum humeris ſuis ſublatum patriæ incendio eripuerit. Miris quoque laudibus effertur puella, quæ matrem captiuam per plures dies proprijs aluit vberibus. Eſt ſane eiuſmodi pietatis virtus Deo acceptiſſima, adeo vt in ſacris literis poſt tria de diuino cultu, præcepta in decalogo contenta, primum rerum humanarum decretum à ſummo Deo ſit parentes venerari. Itidem nos admonent diuinæ litteræ, vt ſi diuturniore vita frui cupimus, & patrem, & matrē in primis honore proſequamur. Lex quoque extat pietatis magiſtra, quæ edicit, vt liberi parentes alāt, aut vinciantur. Ad quod Homerus reſpexiſſe videtur, vbi in Simoiſio Anthemionis filio reprehendit occiſo, quod

Antipelargoſis quid. Æneas cur pius dictus.

—— —— οὐδὲ τοκεῦσι

Θρέπτα φίλοις ἀπέδωκε, μινυνθάδιος δέ οἱ αἰὼν hoc eſt,

Quoniam caris nunquam genitoribus æquum

Reddidit officium, immatura eſt morte peremptus.

Huc quoque pertinet tritus ille per ſcholas ſenariolus.

Ἱκανῶς βιώσεις γηροβοσκῶν τοὺς γονεῖς.

Diù viues, ſenectam ſi parentum nutrias.

Educationis enim compenſatione nihil poteſt humaniùs excogitari, aut iuſtiùs propter naturalem obligationem. Sed quod talis etiam ſit nobis à liberis merces expectanda, qualem nos parentibus noſtris olim perſoluimus, velut monent iſta Theſei apud Euripidem: Τοῖς τοκεῦσι γὰρ, inquit, δύσλυος, ὅστις μὴ ὄντι δουλεύει τέκνων κάλλιστον ἔρανον δοὺς γὰρ ἀντιλάζυται παίδων παρ' αὐτοῦ τοιάδ' ἂν τοκεῦσι δῷ: ideſt: *Parentibus enim infelix eſt, quicunque non viciſſim inſeruit ex liberis: pulcherrimum enim munus cùm dederit, viciſſim capiet à liberis talia, qualia ſuis parentibus dederit.* Et quibus quæſo melius alimenta tribuāt liberi, quàm ijs, à quibus eadem olim acceperunt? Idcirco ſapientiſſimus [a] philoſophus ait, filios nō poſſe reddere dignā retributionem parentibus pro beneficijs acceptis. Tenētur igitur neceſſaria illis ſubminiſtrare, quoniam illa eadem à parentibus receperunt in infantia, & puerili ætate: quando ſeipſos minimè iuuare poterant. Quamobrem Solon, vt memoriæ proditum eſt, ſtatuit, ſi quis parentes non enutrijſſet, quod is ignobilis, obſcuruſque eſſet, imò quod ij colendi ſunt, nedum alendi, & obediendi, quoniam poſt Deum eis primus debetur honos. Hinc quoque Saluator noſter acerbè reprehendit Scribas, & Phariſæos, qui hanc peruerſam, & erroneam doctrinam in populo diſſeminabant, melius eſſe filio diuiti offerre munera Deo in templo, quàm ſuccurrere parentibus in neceſſitate poſitis, ignorantes id quod Salamon contra inhonorantes ſuos parentes per denegationem neceſſariorū ait: *Oculum, qui ſubſannat patrē, & qui deſpicit partum matris ſuæ, ſuffodient eum Corui de torrentibus, & comedent eum filij Aquilæ.* Nos itaq; qui ratione ducimur, exemplo Ciconiarum, quæ ratione carent, gratiam parentibus noſtris retribuamus.

[a] In Ethicis.

tribuamus, alijsq; de nobis bene meritis si non parem propter iniquioris fortunæ culpam nequeamus, tamen aliquando scribendo, bene sentiendo, & assiduis extollendo eos laudibus & habere, & agere non detractabimus. Debeo sanè ego Illustrissimo Cardinali Alexandro Montalto, omnia, quæ nunc in me sunt, & olim erunt, plus, inquam, quam Ciconiæ suis pullis. Hi enim parentum quidem suorum senectutem, quantùm valent, leuare student: is verò liberalissimus, ac splendidissimus heros sese mihi seni, ac veluti naufragium studiorum meorum patienti, Mecænatem præbuit, heros cùm soluta oratione, tum versu doctissimorum poëtarum nunquam satis exactè celebrandus. Porrò antequam ad cætera pergam, non patitur Ciconia, nos vltrà progredi, priusquam viri cuiusdam carmen eruditissimi apponamus, in quo ad eandem pietatem adhortamur.

Qui legis Aeneæ pietatem in fata parentis,
Cùmq; humeris olim dulce referret onus:
Laudas antiquos fratres: exarserit igne
Cùm grauis Aetna suos, qui eripuere patres:
Miraris, quando Iunonis templa sacerdos
Ascendit gnatis vecta duobus anus:
Non animum extollis, cùm parua Ciconia nidis,
A quibus alta fuit, conuehit ore dapes?
Nonne tuas ardens exurit flamma medullas
Antipelargias cùm pia facta vides?
Quæ ratione carent, sunt nostro exempla labori,
Vt discat, grates reddere, parq; pari.

HIEROGLYPHICA. SYMBOLA.

RECIPROCAE in primis parentum erga liberos & liberorum erga parentes pietatis hieroglyphicum est Ciconia. Hâc ob causam, vt author est Suidas, antiquitùs in regum summo sceptro Ciconię figura ponebatur, in imo hippopotamus, vt ipso gestamine admonerentur, pietatem plurimi facere oportere, violentiam cohibere. Nam hippopotamus animal efferum est, ac violentum, atq; adeo impium quippe quod interfecto patre, matrem init, teste Plutarcho. Pierius Valerianus verò regia illa sceptra in summa parte Ciconiâ insignita fuisse ait, Hippopotami vngulis in imum appensis: exhibetq; sceptri iconem, prout in ahena Bembi tabula habetur. Idem Valerianus alia quædam ponit hieroglyphica, ac in primis VERNI TEMPORIS. Habetur, inquit, & tepidi temporis hieroglyphicum Ciconia, quippe, quæ adueniente hyeme in tepidiores regiones transmigrat, verno verò tempore nos inuisit: quare Petronio ea felici compositione exulhyemis vocatur. Hinc in æstatis pictura Ciconiam nonnulli addidere, quando constat eam ex erraticis auibus æstatis aduenam esse. Hæc eadem auis platani folium ore ferens significat munimentum ab insidijs. Ea siquidem eiusmodi, inquit, folio nidis imposito, editis ouis à Noctuarum iniuria se defendit. Sed Aelianus, quem citat, Vespertiliones, non Noctuas nominat, vt ex ante dictis constare potest. Aliud est inscriptum MEDICINA. de quo habet sic: Quod si Ciconiam ore tenentem origani ramusculum quis figurarit, hieroglyphico medicinam sibi comparatam indicabit: nam eius herbæ pastione Ciconiæ stomachi fastidium leuant. Quod verò ædiũ fastigia hæc auis, & acroteria plurimùm inhabitet, eidem Pierio in augurali disciplina, vigiliarum, vrbiumq; custodum signum perhibetur, nec non & militiæ, quoniam in Ciconia frequenter illud agitatur, qua quis ratione locum capiendis castris præcipiat, vel si maior ingruat vis (vtor interim Pierij verbis) quo pacto motis castris hostem fallat. Compertum verò est, huius generis alites magno numero certo congregari loco, ex omnique prouinçia omnes in vnum cogi, vt nulla sui generis relinquatur, cui liberum sequi fuerit, idque prædicta veluti die: siue discedant, siue aduenìant; etiam obseruantes fallunt, &c. Aliud inscriptum HOSTIS PROFLIGATVS, de quo sic agit, Primùm verò illud optimi est imperatoris munus, vt hostes longè à patrijs sedibus summoueat. Serpentem loco suo belli, & ingruentis calamitatis esse signũ, multis ostendimus argumentis: vt qui nullum animal, contra serpẽtes acriùs, neque assiduè magis dimicat, quã Ciconia: quare honos illi serpentiũ exitio habitus,

Pietatis mutuæ inter parẽtes, & filios hieroglyphicũ.

Hippopotamus quod animal.

Verni temporis hieroglyphicum.

Ciconia cur exul hyemis dicta.

Munimenti ab insidijs hieroglyphicum.

Medicinæ hieroglyphicum.

Custodum vrbium hieroglyphicum, & militiæ.

Hostis profligati hieroglyphicum.

capitaleq; fuit plerisq; gentibus, si quis Ciconiam occidisset, pœna eadem legibus statuta, quæ homicidis, &c. Addit deinde, posse etiam hieroglyphico Dei Ciconiam figurari, quòd his alitibus non inesse linguam obseruatum, ideoq; earum vocem murmurationi potius esse similem, quàm clangori. Nam & Crocodilum, inquit, ea de causa Dei simulacrum Aegyptij statuebant. Elinguis enim omnino est Crocodilus: idq; tam significat Deum tacito omnia silentio perficere, quàm non debere nos super eo loqui, quem nulla queat humani vis ingenij satis admirari. Sic ille. Sed Ciconiam omnino elinguem non esse ex Heldelino diximus. Quia verò fastigia, apicesq; rerum quæritet hæc ales, animum diuinis intentum eidem denotat, & supra terrenas fæces elatum. Habet & hoc Ciconia commune cum superis, quòd, vt dictum est, bellum illi assiduè cum serpentibus est, quod quidem animantium genus ita prorsus terrestre est, vt humi semper vel adhærescat, vel in abditissimas terræ latebras sese occultet. Ita animus, qui mortalium delicias auersetur, terrenosq; affectus humi propemodum obuolutos longè submoueat, & penitus amoliatur, per hieroglyphicum Ciconiæ, quæ serpentem dilaceret, aptè significatur. Serpentem verò inter alia significata petulciorum voluptatum, molliumq; illecebrarum symbolum esse constat. Inscribitur autem hoc hieroglyphicum VOLVPTATVM, ET MAIORVM AFFECTVM DISSIPATIO. Ad hunc itaq; modum Ciconiæ nidulantur: sed si super ea vnquam mentio sit, quòd humi oua deponat, alterius significati gratia confictum, quasi rem ingenio suo alienissimam aggrediatur: eritq; Ciconiæ humi oua deponentis hieroglyphicum, animus ad humilia deiectus. Hæc omnia ex Pierio. Potest præterea Ciconia immunditiei symbolum statui, quoniam rostro in anum indito ventris proluuiem velut extrahat, vnde & clysteris vsum inuenisse dicitur. Sunt qui & concordiæ signum hieroglyphicum esse volunt, illudq; Iuuenalis,

Quæq; salutato crepitat concordia nido,

de Ciconia dici; quemadmodum [a] Adrianus Turnebus affirmat his verbis: Et mihi non placent eorum inuenta, qui à Politiano dissentiunt. Cornicem enim concordiæ imaginem Politianus censet: tamen ausim affirmare à Satyrico poëta Ciconiam intelligi, vt illi interpretantur. Existimo autem ætate Iuuenalis in fastigio templi Concordiæ nidum Ciconiarum fuisse, vt & hac ætate in quibusdam templis aliquando Lutetiæ vidimus: nec sensum aliquem exquisitiorem, & subtiliorem hoc in versu latere censeo. Hæc ille. [b] Ioannes Rosinus quoq; scribit, Concordiam Ciconias tulisse apud Romanos.

Dei hieroglyphicũ.

Animi diuinis intenti hieroglyphicum.

Animi ad humilia deiecti hieroglyphicũ.

Immunditiei hieroglyphicum.

[a] Lib. 8. aduers. ca. 18.

[b] Lib. 3. antiq. Roman.

EPITHETA.

PETRONII Arbitri de Ciconia versus, quos quàm plurimi authores elegantiæ, & doctrinæ ergò citant, toti ferè ex epithetis constant.

Ciconia etiam grata, peregrina, hospita
Pietaticultrix, gracilipes, crotalistria (sic enim correximus)
Auis exul hyemis, titulus tepidi temporis
Nequitiæ nidum fecit in cacabo meo.

Ouidio dicitur candida pennis: πελαργὸς μάκρος Phili. *Elingui venit alba Ciconia rostro.* Baptista Mantuanus.

APOPHTHEGMA.

QVVM Pompeius Magnus animi releuandi gratia ad ædes Luculli in Tusculano fortè se contulisset, Lucullum culpauit, quòd ædes magnis quidem æstatis caloribus adpositas, cæterùm sæuiente hyemis rigore incommodissimas eduxisset. Cui subridens Lucullus, prudenter, vt solitus, respondit: An verò, ô Pompei minus tibi nos, quàm Ciconiæ mentis habere videmur, vt non cum ipso pariter tempore sedem quoq; permutemus?

EMBLEMA.

EMBLEMA est Alciati cum lemmate GRATIAM REFERENDAM.

Aëreo insignis pietate Ciconia nido
Inuestes pueros pignora grata fouet.
Taliaq; expectat sibi munera mutua, reddi
Auxilio hoc quoties mater egebit anus.
Nec pia spem soboles fallit, sed fessa parentum
Corpora fert humeris, præstat & ore cibos.

APOLOGI.

AGRICOLA cùm inter Grues etiam Ciconiam cepisset, hæc deprecata vitam, non solùm innocentem, sed etiam piam se, & hominibus prodesse dicebat: nam, & nostrum genus, inquit, venenatas bestias venatur, ac deglutit, & effœtos senecta parentes gestat, atq; subleuat. Huic respondit agricola, credere se, vera esse omnia, quæ recenseret, sed inter nocentes captam, eandem oportere pœnam sufferre, quam illi. Fabula significat, similẽ quemq; haberi ijs, cum quibus consociatus, & inter quos deprehensus fuit. De Ciconia ranis rege data à Ioue aliam fabulam legimus inter Æsopicas, quam in Ciconiæ encomio elegantissimè describit encomiastes.

FABVLOSA.

ALEXANDER Myndius, inquit Ælianus, Ciconias scribit exacta ætate, decursaq; circum Oceanitidas insulas volantes, hoc præmium pro pietate, quam gesserint aduersus parentes, assequi: vt ex auibus conuertantur in homines: quod existimo confictum ob pietatem, & sanctitatem hominum illarum insularum. Sic ille. Antigonen Laomedontis filiam longè ante alias puellas formosissimam aiunt poëtę, cùm eo superbiæ peruenisset, vt se Iunone pulchriorem esse vulgò iactitaret, ab hac irata in Ciconiam fuisse conuersam, ad quod respexisse volunt nonnulli Virgilium his verbis: *Spretaq; iniuria formæ*, [a] Ouidius, Palladem, scribit, cum Arachne contendentem, telæ suæ hanc fabulam intexuisse. Canit enim:

Ciconiæ in homines. Antigone in Ciconiã.

[a] *Metam. lib.6.*

Pinxit & Antigonen ausam contendere quondam
Cum magni consorte Iouis, quam regia Iuno
In volucrem vertit, nec profuit Ilion illi,
Laomedonte pater; sumptis quin candida pennis
Ipsa sibi plaudat crepitante Ciconia rostro.

VSVS IN CIBIS.

CHASIDA, idest, Ciconia in vetere testamento inter aues impuras censetur. Nostra quoq; tempestate à Ciconiarum esu abstinent, neq; etiam Plinij sęculo edebantur. Nam *Cornelius Nepos*, inquit, *scripsit*, *Ciconias magis placere, quàm Grues, cùm hæc nunc ales inter primas expetatur, illam nemo velit attigisse*. Edebantur itaque ante Plinij æuum, quod & Petronius arbitrer indicat, inquiens:

Ciconia auis impura.

Ciconia etiam pietaticultrix
Nequitiæ nidum in cacabo fecit meo.

Idem ostendit [a] Horatius in luxuriosos inuectus:

Haud ita pridem
Galloni præconis erat Acipensere mensa

Infa-

Infamis: quid? tum rhombos minus æquor alebat?
Tutus erat rhombus, tutoq́; Ciconia nido
Donec vos author docuit prætorius &c.

Sempronium Rufum intelligit, qui vt Ciconiæ ederentur, instituisse creditur. Iacobus Cruquius Messenius ironicè hoc à poëta dictum videri putat, quòd & rhombus anteà in honore fuerat, & edulis Ciconia ante Prætorium: sed ex recitandis hîc non inelegantibus Pseudoporph. versiculis, quanquam suis pedibus claudicantibus apparet, Rufum Ciconiarum esus authorem, & inuentorem fuisse. Cùm enim in prætura petenda repulsam tulisset, tale epigramma meruit:

Ciconiarum Rufus iste conditor
Plancis duobus est hic elegantior
Suffragiorum puncta septem non tulit,
Ciconiarum populus mortem ultus est.

Ciconię cur non comedantur.

[b] *Lib.13. de salub.3.*

Quod modò ad carnem attinet, eam nemo est, qui commendet, Ciconiam, inquit Platina, pauci nunc velint tangere, nedum esse, ob pastum credo, quem è serpentibus, & luridis bestiolis colligunt. Caro eius eadem ferè quæ Gruis est. [b] Iulius Alexandrinus etiam postquam Pauonum, & Gruum esum ob carnis duritiem, aliaq; vitia vituperasset, Quæ omnia, inquit, Ciconias, atq; alienus prorsus extraneusq; nobis cibus, quem illæ capiunt (vescuntur enim serpentibus, venenatisq; animalibus alijs) deterrimo omnium loco constituunt, vt addito ad temperamenti earum natiui malitiam, fibrosamq; ac præduram carnem, vitioso insuper alimento pessimæ euadant. Et fuere tamen olim, qui Gruibus hasce commendatas præferrent, sed non diù duratura prærogatiua. Insequutæ namq; ætatis iudicio saniore posthabitæ sunt, vt ne attingendas quidem censerent multi. Edimus aliquando ex adolescente adhuc pullo, Cæsarij archimagiri iussu, operaq; diligenti optimè parato, maceratoq; diù prius, herbulis, & aromatum multorum infarctu condito: neq; tamen exui potuit in totum syluestre, & abhorrens à natura nostra illud, vt non gustu paulò exquisitiore deprehenderetur. Pullum dixi. Nam adultam Ciconiam ne gustari quidem sine tamen non omnino obtusi palati offensione posse crediderim. Quòd cùm in auium genere vniuerso valeat, in his præsertim valiturum est, durioris semper carnis, & corporis vastioris quæ sunt, vt ætatis delectum habeamus nouellæ. Hucusque ille. Baptista quoque Fiera Ciconiam, & Gruem in cœna sua tanquam graues cibos improbat:

Ibis, in antiquasq́; Ciconia conuolet aulas,
Et Grus Pygmæis concidat esca suis.
Aut ventre Aethnæo sint anguibus atra vorago;
Ipse graues odi, quæ nocuere dapes.
Sat meriti collatum ægro est, quem mantica mollit,
Et iam nil vltra te rogat Ibis, abi.

VSVS IN MEDICINA.

Ad neruorum, & articulorum affectus.

Ad lippitudines.

Ad nebulã oculorum, epiphorã, & trichiasin.

Ad paralysin.

KIRANIDES scribit, Ciconiam assam, elixamúe si semel anno edatur, vere incipiente, antequam auolet, ad bellum, innocuum, & illæsum seruaturam quod ad neruos, & articulos eum qui comederit. Fugient enim, inquit, ab eo podagra, gonagra, ischias, arthritis, opisthotonus, & quæcunque neruorum passiones sunt, & articulorum. Non minorem prærogatiuam huic carni præbent Plinius, & Marcellus, dicentes, eum, qui Pullum Ciconiæ ederit, negari multis (Plinius habet continuis) annis lippiturum. Ad nebulam oculorum, & lachrymarum epiphoram, item ad trichiasin Kiranides cinerem pulli Ciconiæ, in olla rudi clausa vsti commendat pro collyrio. Leonellus Fauentinus hanc auem deplumatam, ac exenteratam, si in sufficiente olei quantitate coquatur, donec carnes ab ossibus separentur, deindeq; per se contritæ, ac denuò in eodem oleo coctæ exprimantur, oleum nobis præbere ait, quod ad paralysin eandem vim habeat, quod viperinum oleum. Aliud ad idem ex innominato in libro manuscripto. Pullum Ciconiæ rostro sub alam inclinato suffocabis, puluino imposito: deinde (incisum nimirum minutim) in alembico rosario stillatitium ex eo liquorem colliges, & primùm membra paralytica decocto cancrorum absq; sale ablue, deinde liquore è Ciconia collecto inunges: atq; hoc alternis facere aliquandiù perges. Aiunt quosdam omnino, resolutos, contractos, & claudos huius remedij vi egregiè restitutos esse. Neruos enim

enim extendit, & dirigit. Si quis faciem purgare velit, & nitidam reddere, Andreas Furnerius in Gallico libello de decoratione naturæ humanæ iubet vt in ventre pulli Ciconiæ exenterati, necdum volantis imponantur vncia camphoræ cum drachma ambræ optimæ, & extillans chymico artificio liquor colligatur, ita vt pro coloris immutatione vasa, quibus liquor excipitur, ter mutentur. Ex neruis Ciconiæ, & aprorum & organorum medicamentum naturale ad fistulam pedum admodum celebre, & à multis comprobatum legitur apud [a] Trallianum his verbis: Neruos onagri, & apri, & Ciconiæ sumito, & plicatis inde cordis, dextros quidem neruos dextris ægrorum pedibus, sinistros autem sinistris alligato, ac statim dolorem leuabis. Vbi autem dolor conquieuerit, non amplius alligabis, sed vbi rursus dolorem senserit: ac miraberis, quod neque dolor, neque aliud quid periculosum subsequatur, quemadmodum multos attonitos fieri videmus, vbi pedes fluxionibus tentari desierint. Nonnulli verò Ciconiæ neruos alijs non complicant, verùm retinent, mittuntq; in phocæ pellem, ac alligant cordis seorsum, absque neruis Ciconiæ plicatis. Pedibus ægri similiter illigant, dextros dextris, sinistros sinistris, cùm luna est in occasu, vel in signo sterili, & Saturnum ingreditur. Kiranides viuæ Ciconiæ neruos de pedibus, cruribus, & alis auferri mandat, podagricosq; & chiragricos similes similibus alligatos sanare. Ventriculum huius auis celebrat Plinius contra omnia venena. Kiranides eam vim echino ascribit, hoc est, interiori ventriculi membranæ, si lotus in vino, & in vmbra siccatus tritusq; cum vino diluto aquâ marinâ. Sunt qui dicunt, Ciconiæ cerebrum quoque idem posse cum vino diluto sumptum additis duobus granis spicæ nardi. Quintilij nec capras, nec oues peste infici scribunt, si ex Ciconiæ ventriculo aqua intrito singulis cochleare vnum infuderis. Canem quoque à pestilentia seruat, teste Blondo, puluis ventriculi Ciconiæ solutus in aqua, & in canis os infusus. Plinio ex vino decoctus furunculis mederi dicitur. Intestina Ciconiæ in cibo sumpta, teste Kiranide, colicos, & nephriticos sanant, & fel visum acuit. Fimum haustum ex aqua nonnulli, inquit Dioscorides, comitialibus prodesse credunt, alij, vt scribit Ægineta, orthopthnoicis, quos tamen [b] Galenus disertissimis hisce verbis redarguit. *Fugienda est materia omnis, inquit, eiusmodi, quæ difficulter comparari potest: qua occasione complures validissimas vires testimonio ascribunt suo, ceu non facilè redarguendi, velut qui Ciconiarum stercus comitiali morbo mederi scriptitant. Verùm quanquam hoc multis alijs, quæ scribunt, fit parabilius, curiosum tamen est, vt taceam falsum esse, quod de illo est proditum. Nam quidam ijs, qui talia memorant, credulus, epoto hoc stercore, nihil adiutus est. Nam & antequam experiare promissorum prauitatem, ac falsitatem, ipsi, qui talia scribunt, detegunt. Nam cùm multis modis difficulter homines spirent, nec quod omnibus conferat, adscribunt, nec quod his, aut huic. Tametsi sunt inter eos, qui talia scriptitant, qui non simpliciter dispnœæ, hoc est, difficilis respirationis, sed orthopnœæ talia esse remedia dicunt, nempe Ciconiæ stercus, Noctuæ sanguinem, vrinam humanam, & alia his absurdiora.* Emplastrum multa experientia cognitum inueteratę etiam podagræ accommodatum ex [c] Aetio: Stercoris Ciconiæ quadrantem cum pari axungia tritum illinito. Vtere, neque cuiquam patefacito: multos enim sanauit. Idem à Nicolao Myrepso præscribitur sic. Emplastrum Ciconiæ omnino podagricos sanans, habet stercoris Ciconiæ, adipis suilli veteris singulorum selibram. Marcellus vult, vt eiusmodi fimus, accipiatur ex nido cùm Ciconiæ pullos habent, & vt cum vetustissima axungia permixta teratur. Kiranides addit folia hyoscyami, & lactucæ syluestris. Idem oua harum alitum cum vino soluta capillos denigrare scribit. Oportere autem cum farina subacta frontem, & oculos operire, ne liquor defluens has partes tingat: item capillos iam tinctos ablui debere, & oleo irino inungi, aut omphacio, in quo solutus sit adeps vrsinus, vel aprinus. Aetius, authore Apollonio, author est, pennas Ciconiæ efficere, si eas quis domi habeat, vt pueri sternutent.

Ad faciem purgandã. Ad fistulã pedum. [a] Lib. 11. Ad omnia venena. Capræ, & oues quomodo à peste præseruentur. Canes quomodo à peste præseruandi. Ad furunculos. Ad colicos, & nephriticos. Ad visum acuendum. [b] Lib. 10. simpli. c. 17. Ad inueteratam podagram. [c] Lib. 12. cap. 44.

NVMISMATA.

M. Antonius Marci triumuiri frater, qui consulatum gessit cum P. Seruilio Varia Isaurico II. ob pietatem erga fratrem, Pietas cognominatus est, ad quod indicandùm cognomen pietatis symbolum Ciconia in duobus ęreis eius numismatibus signata conspicitur apud Ful. Vrsinum: quemadmodũ quoq; in duobus æneis denarijs Q. Metelli, qui & ipse pius dictus est, vt meminit [a] Velleius his verbis. Q. Metellus Numidici filius, qui meritum cognomen Pij consequutus erat: quippe expulsum ciuitate L. Saturnino Tr. pl. quòd solus in

[a] Lib. 11.

in leges eius iurare noluerat, pietate ſua, auctoritate Senatus, cōſenſu Reip. reſtituit patrem. Hubertus Herbipolita in hiſtorijs imperatorum aliud numiſma depingit, in quo eſt imago pietatis cum cornucopia, & Ciconia, quæ eſt pietatis ſymbolum cum inſcriptione PIETAS. Æmiliani quoq; imperatoris argentei numi pars altera repræſentat ſtatuam mulierem nudam humi procumbentem, ſiniſtro brachio caniſtro floribus abundante innitentem, manu ſiniſtra cornucopiam, dextra globum, cui inſidet Ciconia, tenentem. Meminit etiam [b] Antonius Auguſtinus nummi argentei Q. Mettelli, in cuius vna parte caput mulieris eſt, & ante eius faciem Ciconia. Quo ſymbolo indicare ipſum ait voluiſſe amicam ſuam, fuiſſe pietatem, cuius amore tenebatur.

[b] De nnmiſ. dialog. 2.

DE CICONIA NIGRA.

Cap. II.

Ciconiæ nigræ ubi.

INVENITVR, teſte Alberto, etiam genus Ciconiæ dorſo omnino nigrum, ventre ſubalbum, non in locis habitatis ab hominibus, ſed in paludibus deſerti nidificans. Ornithologus eiuſmodi auem apud ſuos ait appellari ein Schvvartzer Storck, repeririq; in montanis, & ſyluoſis Heluetiæ locis, vt circa eremum D. Virginis circa Lucernam oppidum, circa Toſam fluuium, & alibi. Forma, & magnitudine à Ciconijs propriè dictis non differre: nidulari in arboribus, præcipuè abietibus, roſtrum non habere aduncum, ideoq; Ibidum generi ſeſe non annumerare, ſed cùm id rectum ſit, Ciconijs ſubiungere placuiſſe. Deſcribit autem eam hoc modo: Ciconia nigra, quam ipſe vidi Septembris initio captam cis alpium montem, non procul ab vrbe noſtra diſſitum, huiuſmodi erat: Dorſum colore eminus totum nigrum apparebat, ſed ſi propiùs inſpiceres Vanelli, vel Corui ſyluatici colorem referebat, in quibus color niger, ſi propiùs conſideres, cum viridi, vel ſubcæruleo cum pauco purpureo mixtus videtur. Ventri, & lateribus, ſub alis color albus. Auis tota à principio roſtri ad extremos pedes extenſa, dodrantes quinque cum dimidio excedebat. Roſtrum magnum, & validum erat, colore puniceo, vt crura etiam, ac pedes. Longitudo roſtri ſupernè à mucrone extremo modicè deorſum inflexo vſq; ad initium plumarum capitis, digiti octo. Collum pedem ferè, vel digitos quatuordecim longum: ala dodrantes quatuor, ſi ad finem longiſſimæ pennæ in rectum quoad fieri poteſt extenſæ menſura procedat: cauda dodrantem: & ſimiliter cruris pars ſupra genu ad coxam: inferior verò pars à genu ad pedem paulò breuior erat: Corpus item inter collum, & caudam dodrantale. Dorſum, & pectus latiuſcula, vt in Anſere ferè. Digiti pedum diuiſi: apparebat tamen initium quoddam membranæ palmipedum, præſertim inter duos longiores digitos. Digitus medius quinque digitos longitudine æquabat. Lingua breuiſſima. Pondus libræ medicinales ſeptem cum dimidia. Longiores in alis pennæ magis, quàm cæteræ nigricabant. Qua parte alę iunguntur corpori oblonga cauitas retrorſum extenſa cernebatur. Anterior pars pennarum intra poſteriores condebatur. Inteſtina erant inuoluta. In femore diſſecto neruos quatuordecim inueni, magnitudine differentes, quorum duo latiſſimi in genu partem cartilagineam ſe inſerebant vtrinque: ſex alij minores erant, tres minimi. Poſtremo tres planiori parti incumbentes minimis aliquantò maiores. Fel viride erat. In ventre apparebant quiſquiliæ quædam ſcarabeorum, vel locuſtarum, nempe capita, & vaginæ, quarum quędam erant diſcretæ ceu cortex in hippuri: vnde conijcio eam tum herbis, tum cruſta intectis inſectis veſci. Sono eam crepitare aiunt ſimili alijs Ciconijs. In cibo ferini admodum odoris eſt, & ferè piſcoſi. Videtur priùs elixari debere, tum aſſari, & aromatibus condiri: caro eius paulò minus rubet, quàm troctę, vel Salmonis. Adeps etiam nonnihil rubet. Caro mihi guſtanti ſat bona, & dulcis viſa eſt, ſed pellis tenacior eſt, & grauiter olet, vt eam detrahi præſtet, & forſan ea detracta, pręcedente elixatione nihil opus fuerit. Pediculis infeſtatur. Hęc omnia Ornithologus. Auis cuius hîc icon ponitur, nihil quidem habet prorſus nigredinis, ſed vbiq; vniformiter concolor, fuſca nempe, quare pullus fortè fuerit.

Ciconiæ nigræ deſcriptio.

Quibus veſcatur. Vox. Quomodo in cibū paranda. Carnis, & adipis color. Quo affectu laboret.

Ciconia nigra, cum hydrolapatho minori.

DE IBIDE. Cap. III.

ORDINIS. RATIO.

MVLTA ſanè, quæ de Ciconia ſcripſimus, de Ibide veteres etiam prodidere, maximè quæ circa eius victum, & immunitatem apud Ægyptios, pertinent: quamobrem iure optimo illius hiſtoriæ ſubiungetur, eóq; magis cùm toto ferè corporis halitu Ciconiam referat, adeo vt à pleriſq; ſpecies illius ſtatuatur, excelſa nimirum & hæc rigidis cruribus, proceroq; roſtro: imo verò Albertus Ibidem vocat Ciconiam nigram. Vtraque miro modo ſerpentes fugat, deuoratq;. Vtriuſq; figuram Ægyptij, quòd plurimum hominibus prodeſſent, Dijs ſuis tribuere. Nam cùm eorum regio adeo ſerpentibus ſcateat, vt nulla alia peſtis magis incolas infeſtet, prouida natura, Deuſq; malorum propulſor Ibides, & Ciconias dedit, quæ ſerpentes interimunt. Quamobrem eorum ſapientes, vt incolas ab interficiendis huiuſmodi auibus, gentis ſuæ, regioniſq; conſeruatricibus deterrerent (neque enim deerant, qui eis mortem machinarentur) capitali pœna multarunt, qui occiderent, legemq; de non occidendis pòſt tulerunt, addita etiam cauſa, quòd Dij ſi quibus apparerent, in earum forma ſeſe oſtenderent.

SYNONYMA.

Tinſchemet. Ianſchuph.

TINSCHEMET vocem Hebraicam alij Ibidem, alij aliter exponunt. Septuaginta, & D. Hieronymus pro Ianſchuph eiuſdem linguæ vocabulo interpretantur Ibim, nimirum Leuitici vndecimo, & Eſaiæ trigeſimoquarto, ſed cùm de nocturnis auibus ibi agatur, multi Noctuam potiùs, vel Veſpertilionem vertunt, nomine deſumpto à Ianaph, vel Neſcheph, quod crepuſculum ſignificat, quòd tum temporis appareat, cùm lucem interdiù ferre nequeat. Pro Ibide apud Auicennam legitur Auſchuz, quo loco Albertus Caſeuz habet. Auis, inquit Ibidem intelligens, quæ ab Ægyptijs ſecundum Ariſtotelem Leheras (aliàs Ieheras) dicitur, ſecundum Auicennam Caſeuz vocatur. Scribitur verò Ἶβις Græcè. Varrinus in accuſatiuo plurali τοὺς Ἴβιδας dici ait, ac ſi maſculini generis eſſet. Inuenitur & Ἴβυς per υ in vltima apud Athenæum, ſed fortè typographi vitio. Apud Latinos in genitiuo vel Ibis facit, vel Ibidis. Cicero, & Plinius in plurali Ibides dixere. In Europa, quod ſciam, nomen non habet, nimirum auis hîc ignota, quanquam volunt Gallis dici Corgalleran, vel Corbeau Galeran: quod nomen fortè Coruo ſyluatico conuenire putandum eſt, cum quo Ibidem nigram Bellonium Ornithologus perperam arbitratur confundere.

Auſchuz. Leheras. Corgallerã.

GENVS. DIFFERENTIAE.

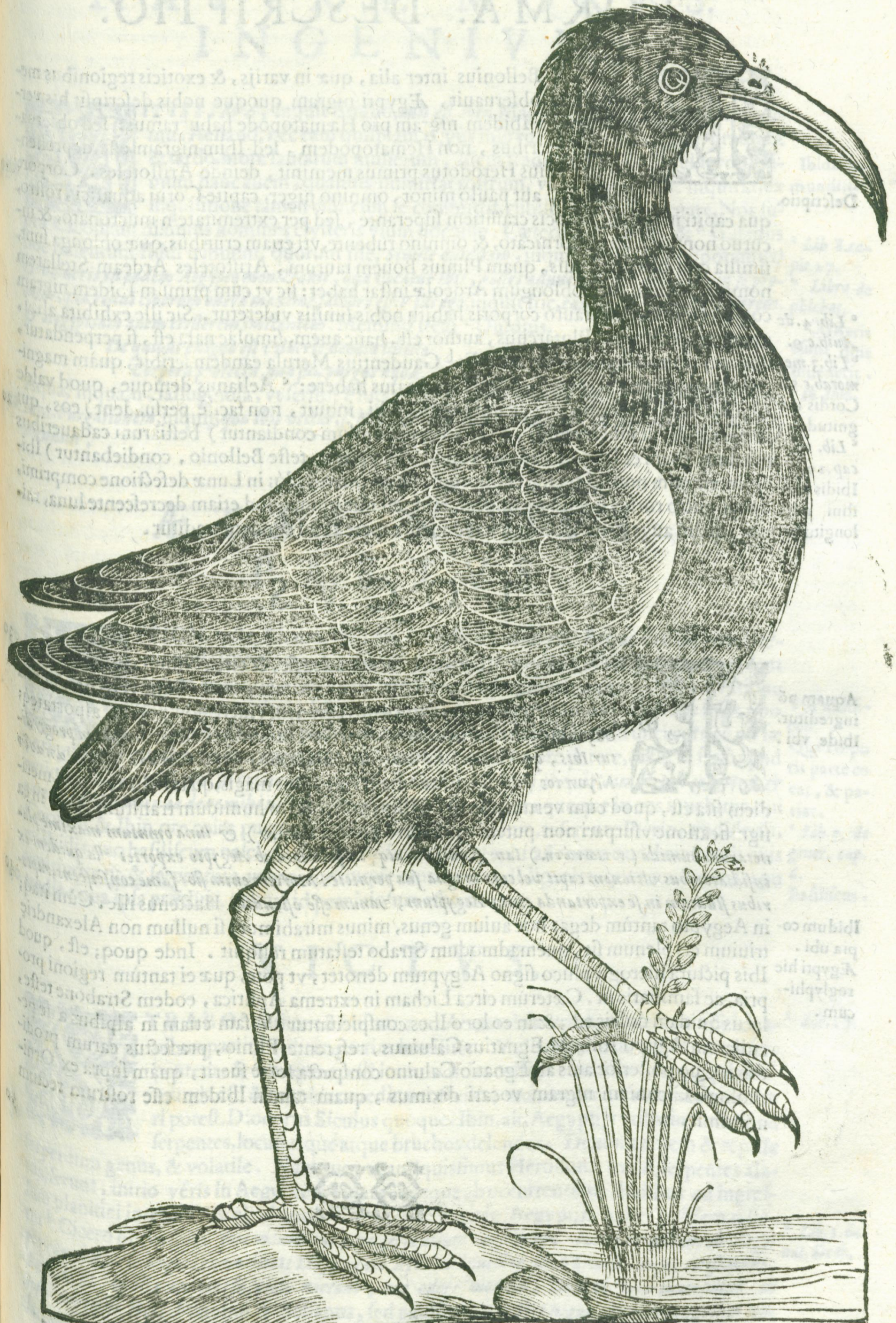
IBIDES Ægyptij, teſtantibus Ariſtotele, Plinio, Strabone, ac Solino duplici genere diſtinguunt: eſſe enim alias candidas, alias nigras. Candidas ad Peluſium tantùm non eſſe, cùm in reliqua tota Ægypto habeantur. Contrà nigras apud Peluſium tantùm eſſe, in cætera Aegypto nullam. Quamobrem neſcio quàm rectè Bellonius Ciconiam Ibidem albam Herodoto dici ait. Ibidem enim albam à Ciconia deſertiſſimis verbis Strabo diſtinguit, inquiens: *Ibis magnitudine, & figura perſimilis eſt; colore autem duplex. Nam altera Ciconiæ ſimilis, altera tota nigra.* Inſuper Albertus, & author de natura rerum mentiri dicunt eos, qui volunt Ibides eſſe Ciconias, niſi dicant, inquiunt, genus eſſe Ciconiarum in noſtro orbe ignotum. Habent enim Ciconiæ roſtrum rectum, Ibides aduncum, hoc eſt aruatum. quare Ibidi fortè cognata fuerit auis, quam nos Falcinellum à ruſtico illo inſtrumento, quo vites putantur, vocamus, Ornithologus Arquatum. Nam & huic roſtrum longum, & recuruum, hoc eſt, modicè arcus, aut falcis inſtar inflexum eſt.

Ibides candidæ vbi. Ibides nigræ vbi.

Ciconiæ, & Ibides in quo differant.

FOR-

Ibis Bellonij.

FORMA. DESCRIPTIO.

PETRVS Bellonius inter alia, quæ in varijs, & exoticis regionibus memorabilia obſeruauit, Ægypti nigram quoque nobis deſcripſit his verbis: Anteà Ibidem nigram pro Hæmatopode habueramus: ſed obſeruatis eius moribus, non Hematopodem, ſed Ibim nigram eſſe deprehendimus, cuius Herodotus primus meminit, deinde Ariſtoteles. Corpore eſt Florij, aut paulò minor, omnino niger, capite Corui aquatici, roſtro, qua capiti iungitur, pollicis craſſitiem ſuperante, ſed per extremitatem mucronato, & incuruo nonnihil, atque fornicato, & omnino rubente, vti etiam cruribus, quæ oblonga ſunt, ſimilia cruribus illius auis, quam Plinius Bouem taurum, Ariſtoteles Ardeam Stellarem nominat, collum verò oblongum Ardeolæ inſtar habet: ſic vt cùm primùm Ibidem nigram conſpiceremus, Boui tauro corporis habitu nobis ſimilis videretur. Sic ille exhibita alibi, quam vides, icone.[a] Plutarchus, author eſt, hanc auem, ſimulac nata eſt, ſi perpendatur, duas æquè drachmas ponderare. Et [b] Gaudentius Merula eandem ſcribit, quàm magnitudo corporis reliqua ei reſpondeat, cor maius habere: [c] Aelianus denique, quod valde admirabile eſt, eſſe ait, qui dicunt (quod mihi, inquit, non facilè perſuadent) eos, qui præparandi, vt inueterentur, (vel ad reſeruandum condiantur) beſtiarum cadaueribus præſunt, (nam & Ibidum cadauera apud Aegyptios, teſte Bellonio, condiebantur) Ibidis inteſtinum nonaginta ſex cubitorum eſſe affirmare, idq; in Lunæ defectione comprimi, donec aucto rurſus ſplendore fulgeat. Hinc eſt nimirum, quod etiam decreſcente luna, minus, quàm augeſcente, alimenti hanc auem capere apud eundem traditur.

Deſcriptio.

[a] *Lib. 4. de Auib. c. 9.*
[b] *Lib. 3. memorab. c. 50*
Cordis magnitudo.
[c] *Lib. 10. cap. 29.*
Ibidis inteſtini mira longitudo.

LOCVS.

IBIS, inquit Albertus, licet aquatica ſit, & circa Nilum verſetur, aquam tamen nunquam ingreditur, neque natare poteſt. Sunt verò hæ aues ita propriæ Aegypto, vt extra eam regionem viuere non poſſint, aſportatæq; ocyſſimè moriantur. *Extra Aegyptum*, inquit Aelianus, *nunquam progreditur Ibis, quoniam cæli ſtatus ille vuidus eſt* (ὅτι νοτιωτάτη χωρῶν ἁπασῶν Αἴγυπτος ἐστὶν, ideſt, quoniam Aegyptus magis, quàm vlla regio ad meridiem ſita eſt, quod cùm verum non ſit, Gillius noſter νότιον humidum tranſtulit, licet in ea ſignificatione vſurpari non putem, niſi fortè à poëta aliquo) *& luna omnium maximè planetarum humida* (νοτιωτάτη.) *Iam ſi quis ui, atq; impetu eam ab Aegypto exportet illa quidem ex inſidiatoribus vltionem capit vel cum magna ſua pernicie. Mortem enim ſibi fame conſciſcens, raptoribus ſtudium in ſe exportanda extra Aegyptum, vanum eſſe oſtendit.* Hactenus ille. Cùm itaq; in Aegypto tantùm degat hoc auium genus, minus mirabimur, ſi nullum non Alexandriæ triuium eis plenum ſit, quemadmodum Strabo teſtatum reliquit. Inde quoq; eſt, quod Ibis pictura hieroglyphico ſigno Aegyptum denotet, vt pote, quæ ei tantùm regioni propria, ac familiaris ſit. Cæterùm circa Licham in extrema Aphrica, eodem Strabone teſte, lacus quidam dulcis eſt, & in eo loco Ibes conſpiciuntur. Viſam etiam in alpibus à ſe peculiarem Agypti Ibim M. Egnatius Caluinus, referente Plinio, præfectus earum prodidit. Quę poſterior auis ab Egnatio Caluino conſpecta fortè fuerit, quàm ſuprà ex Ornithologo Ciconiam nigram vocari diximus, quam tamen Ibidem eſſe roſtrum rectum non ſinit.

Aquam nõ ingreditur.
Ibide vbi.

Ibidum copia ubi.
Ægypti hieroglyphicum.

NATVRA. MORES. INGENIVM.

MITISSIMA, inquit Strabo, *auis est Ibis.* Magna tarditate graditur, si credimus Aeliano, nec eam quispiam ocyùs ingredi videat, quàm molli gradu, & & tardo, more lautarum mulierum. Idem tradit in quidlibet, vel sordidissimum hanc auem, quanuis immittat rostrum, vt quippiam illic inquirat, ex inquisitione tamen cibi, cùm se committit, cubile lauare, & purgare. Nos suprà Ciconiam diximus homines clysteris vsum docuisse. Cæterùm [a] Plinius, & [b] Galenus hoc inuentum Ibidi tribuunt, quorum ille, *Simile quiddam*, inquit (quale Hippopotamus) *& volucris in eadem Aegypto monstrauit, quæ vocatur Ibis, rostri aduncitate per eam partem se proluens, qua reddi ciborum onera maximè salubre est: Vidi ego*, inquit hic, *canem sæpe vomitu ventrem, & Aegyptiam auem clysterem imitantem*. Meminit item [c] Ouidius.

> *De quibus exiguo est volucris deuota libello*
> *Corpora proiectâ, quæ sua purgat aquâ.*

Aqua, inquam, salsuginosa, vt scribit Plutarchus, cuius quoque verba prætereunda non sunt. *Purgationem*, inquit, *qua Ibis vtitur, salsuginem adhibens, aduertisse, & imitati posteà Aegyptij dicuntur.*

Ibidis immundities.

[a] *Lib 8. capit. 27.*
[b] *Libro de phlebot.*

Clysteris vsum quis inuenerit.

[c] *In Ibin.*

ÆTAS. NIDVS. PARTVS.

APPION, teste Æliano, Ibin, ait, longissimæ vitæ esse. Atque in eam rem Hermopolis sacerdotes citat, sibi sanè immortalem Ibin ostēdisse, quod quidem ipsum huic non minus procul à vero abesse videtur, quam ab omni ratione abhorrere existimo. Idem scribit, nidificare in palmis, ad euitandos feles, quoniam non facilè in palma ob eminentem, & cultellatum trunci corticē eæ sæpe repulsæ, & reiectæ, sursum correpere possint. Solinus asserit, ore parere, & fuere sanè apud antiquos non pauci, qui id crederent: nam & Aelianus *Aegyptij*, inquit, *eam ferunt ore coire, & parere: veruntamen ea de re mihi non facilè persuadent.*[a] Aristoteles quoque in eos inuehitur, qui Coruum, & Ibin ore coire putant. Plerique denique veterum, referente Pierio, tradiderūt, ex Ibidis ouo basiliscum nasci, causamque insuper philosophi afferunt, quòd eiusmodi auis multiuora sit, & serpentum, venenatorumque omne genus abliguriat, quorum virulenta putredine oua ipsa prædita, animal id perniciosum efficiant.

Vbi nidificet.

Qua corporis parte coeat, & pariat.

[a] *Lib. 3. de gener. cap. 6.*

Basiliscus.

VICTVS.

STRABO [a] author est nullum non Alexandriæ triuium plenum esse his auibus, partim vtiliter, partim inutiliter. Vtiliter quidem, quia omnem serpentem, & omnes macelli immunditias colligit: inutiliter verò, quia immunda est, & omnia comedit, nec facilè à mundorum coinquinatione arceri potest. Diodorus Siculus quoque, Ibin, ait, Aegyptijs vtilissimam esse ad serpentes, locustasque atque bruchos delendos. Deuorat autem & reptile serpentum genus, & volatile. Namque, vt antiquissimus Herodotus tradit, serpentes alatos, ferunt, initio vêris in Aegyptum volare, eosque ab occurrentibus Ibidibus ad ingressum planitiei interimi: & ob id opus, has aues in honore Aegyptijs haberi. Idem testatur [b] Cicero his verbis: *Ibes maximam vim serpentium conficiunt. Auertunt pestem ab Aegypto cùm volucres angues ex vastitate Libyæ vento Aphrico inuectas interficiunt, atque consumunt. Ex quo fit, vt illa nec morsu viua noceant, nec odore mortua. Eam ob rem inuocantur ab ipsis Aegyptijs Ibes.* Meminit & Aelianus, sed paulò aliter. *Ibes nigræ*, inquit, *anguium volucrum cateruas pestilentes intra Aegyptios fines & ingredi prohibent, & pro terra sibi ami-*

[a] *Lib. 17.*
[b] *Lib. 1. de nat. Deor.*

ca propugnantes, illud vniuersum agmen interficiunt, atque consumunt. Aliæ verò Ibes ex Aethiopia Nili alluuionibus serpentes Aegyptum appetentes conficiunt, eorum conatibus obuiam euntes: qua causa prohibet Aegyptios ex accessu serpentium perire. Aliter rursus Solinus, & Ammianus Marcellinus, *Ibis*, inquiunt, *serpentum populatur oua, gratissimamque ex his escam nidis suis defert. Sic rarescunt prouentus fœtuum noxiorum. Nec tum aues istæ tantùm intra fines Aegyptios prosunt; nam cùm Arabicæ paludes pennatorum anguium mittunt examina, quorum tam citum virus est, vt morsum antè mors, quàm dolor insequatur, sagacitate, qua ad hoc valent, aues excitatæ, in procinctum eunt vniuersæ, & priusquam terminos proprios externum malum vastet, in aëre occursant cateruis pestilentibus: ibi agmen deuorant vniuersum, quo meritò sacræ sunt, & illæsæ.* Quamobrem Moses, teste [c] Iosepho, cùm ad bellum contra Aethiopes ab Aegyptijs mitteretur, plectas ex papyro fecit in modum arcarum, easque complens Ibidibus secum portabat. *Hoc enim animal*, inquit *serpentibus inimicum est. Fugiunt enim eas aduenientes, & cùm se celare voluerint, flatu velut ceruorum arreptæ deuorantur. Ibides autem sunt valde mansuetæ, & generi tantùm serpentino feroces.* Quod ad potum attinet, auis ista sordidam, teste Plutarcho, aut veneno infectam nunquam bibit.

[c] Lib. 2. Antiq. Iud. 10.

Aquam sordidam, aut veneno infectam nūquā bibit.

ANTIPATHIA.

ORVS Apollo, atque Aelianus, alijque passim scribunt, Crocodilum animal ad rapiendum alioqui prōptissimum, si Ibidis penna mulceatur, ita obtorpescere, & debilitari, vt omnino reddatur immobilis, omnemque pristinæ rapacitatis violentiam obliuiscatur, velut fascinatione aliqua sit repente demutatus. Quin etiam Zoroastres, & Florentinus citans Democritum, aiunt, omne genus serpentum reddi immobile huiusmodi penna ipsis iniecta. Philes, qui aliàs omnia ex Aeliano transcribere solet, *Quilibet serpens*, inquit, *Ibidis pennam vel intueri timet, & si attigerit, torpescere, ventreque disrupto moritur.* Contrà Ibis felle hyenæ interimitur, si credimus Aeliano.

Crocodilus quomodo reddatur immobilis.

Serpentes omnes quomodo reddantur immobiles.

Ibis felle hyenæ interimitur.

COGNOMINATA, DENOMINATA.

MINVTIANVS, inquit Cęlius, author est, Coruinum ab Ouidio Ibidem fuisse appellatum ex auis fœditate, cui ventrem rostro purgare insitum sit, & hoc ex Callimachi imitatione. Ibis quidem secundum grammaticos à similitudine auis eiusdem nominis pro inuido ponitur, & Ouidius in inuidū libellum conscripsit, cuius titulus est in Ibin, in quo ait:

Ibidis intereà tu quoque nomen habe.

Ibis quis dictus.

Alij verò Ouidium imitatum quidem fuisse Callimachum aiunt, sed in malam partem non accipiunt, dum volunt, Apollonium Rhodium ideo Ibidem appellasse, vt ipsum Alexandrinum indicaret, quia Ibis nimirum auis sit Aegyptia. In quos expositores inuectus Zarotus, Dicant, inquit, mihi hi nouatores, quod dedecus quænam infamia Apollonio fuisset, vt Alexandrinus Callimacho diceretur? Nonne ex Aegypto illustres habentur viri doctrinis eruditi varijs, ac excellentes? Quæ etiam Apollonio vera indicatio sub Ibidis nomine fuisset, cùm non tantùm in Aegypto huiusmodi auium genus, teste Plinio, reperiatur. Si igitur Apollonio Callimachus Ibidis nomen indidisset, vt eum tantùm indicaret, non dubito, sed notiori vocabulo appellasset. Quæ nam ergo relicta nobis ratio est, cur Ibidem Apollonium Callimachus appellauerit? Hæc nempe, & est sententia Vallæ præceptoris mei omnium doctissimi. Cùm tanta sit huius auis spurcitas, vt proprio ore ventrem purget, quod est fœdissimum, & spurcissimum, si rem, non naturam spectes, hunc & omni pudore carentem, atque elegātia primùm, quanuis se posteà probabilē reddiderit, & ingratissimū discipulū Callimachus ostēdit, Ibidem appellauit: nā & in sermones incomptissimum Apolloniū fuisse, & eius bis à criticis repudiatū opus memorant, inde correptū, acceptū, vt Quintilianus ait, ad cuius imitationē Ouidius inimicū quoq; suū in eo opere Ibidē vocauit, vt etiā hominem nullius decoris,

Apollonius Rhodius cur Ibis à Callimacho dictus.

decoris, & commoditatis significaret. Hæc ille. Veruntamen vbi [a] Aristophanes Lycurgum scribit cognominatum Ibin fuisse, Scholiastes ostendit Lycurgum à plerisq; vel genere, vel moribus Aegyptium esse creditum. Ibidis sanguis inter rubi nomenclaturas apud Dioscoridem legitur, item Ibidis penna, & Ibidis vnguis apud Magos.

[a] In Auib. Lycurgus cur Ibis dictus.

MYSTICA.

IBIDEM apud Aegyptios sacram, & amabilem, & innocuam fuisse, quòd serpentum omne genus, quibus aliàs mirè torquetur eorum regio, deuoret, eorumq; oua hostiliter frangat, ex præcedentibus colligere est, item ex hoc [a] Iuuenalis:

Quis nescit Volusi Bithynice, qualia demens
Aegyptus portenta colat? Crocodilon adorat
Pars hæc, ille pauet saturam serpentibus Ibim.

[a] Satyra. 7.

Plutarchus scribit hanc gentem diuersa animalia adorasse, vel vsus, vel symboli gratia, quędam etiam vtriusq;, vt Ibin. *Hæc*, inquit, *reptilia mortifera interimit, hæc prima clysteris vsum in seipsa ostendit, & religiosissimi sacerdotum non alia lustrali aqua purgantur, quàm de qua Ibis biberit: neque enim illa vnquam insalubrem aut venenatam aquam gustat, cùm ne accedat quidem.* [b] Aelianus quoq; sacerdotes Aegyptiacos, ait, non omni aqua se aspersisse, sed ea duntaxat, ex qua Ibin bibisse credunt, quoniam planè sciunt, hanc nunquam aquam impuram, aut veneno infectam bibere, & quòd sacram quandam diuinandi vim in se habere hanc auem existiment. Si quis itaq; in Aegypto aliquam de feris sacris volens occidisset, morte mulctabatur, sin inuitus, ea plectebatur mulcta, quam sacerdotes statuebant. Sin aut Accipitrem, aut Ibin quis siue volens, siue nolens, necessariò teste Herodoto, morte afficiebatur. Diodorus Siculus verò non Accipitrem cum Ibide, sed ælurum, idest, felem in eodem honore ponit. Meminit etiam huius superstitionis Cicero, *Aegyptiorum morem*, inquiens, *quis ignorat? Quorum imbutæ mentes prauitatum erroribus, quamuis carnificinam potius subierint, quàm Ibim, aut aspidem, &c. violent.* Porrò Dijs quoq; Mercurio, & Lunæ sacra habita est hæc ales, Mercurio quidem, quia, vt scribit [c] Orus, cordis, omnisq; rationis præses sit, & moderator: nã & Ibis, inquit, per se ipsa magna ex parte cordi assimilis est: qua da re plurimi apud Aegyptios agitantur sermones. Sed Plutarchus Aegyptios ait, dicere Ibim statim ab ouo excussam duas drachmas appendere, quantum & cor infantis nuper nati. Eandemq; pedum inter se, & ad rostrum interuallis designatis trigonum æquilaterum (cordis quadam specie scilicet) constituere. Aliam rationem adfert Aelianus, dum ait: *Ibin orationis parenti Mercurio aiunt in amore esse, quia orationis speciem, similitudinemq́; gerat: nanque eius nigræ pennæ cum tacito, & nondum emisso sermone comparari queunt: nec dum verò prolatæ orationi, intimorum sensuum enunciatrici candidæ possunt conferri.* Sic ille, interprete Gillio. Sed aliter ex eodem Volaterranus, *Ibis*, inquit, *à Mercurio deligitur, quòd eius naturæ conueniat: nam quòd nigra, & alba in hoc genere reperitur, altera mentis tantùm excogitata, tacitaq́; notantur: altera verò nuncius auditi, prolatiq́; sermonis extrinsecus significatur.* Alij rursus ideo illi sacram habitam fuisse volunt, eò quòd socialis auis sit, ex quo Mercurij conuenientia cum omnibus designetur ea, quemadmodum serpentium hostis est Ibis, ita Mercurius astutiarum, quæ per eos denotantur, dissipator. Cùm itaq; Mercurio sacra sit habita hæc ales, luculenter admodum [d] Ouidius Cyllenium, idest, Mercurium in pugna gigantum contra Deos, Ibidis alis latuisse scribit. Rectè etiam apud [e] Platonem, vbi Socrates, *Audiui*, inquit, *circa Naucratem Aegypti priscorum quendam fuisse deorum, cui dicata sit auis, quam Ibim vocant, Deo autem ipsi nomen Theuth*, eruditi Theuth, vel Thoth deum, Mercurium interpretantur. Est præterea Ibis Lunæ sacra, teste Aeliano, quoniam tot diebus oua excludat, quot Luna augetur, & decrescit. Sed hanc etiam quis causam addat non incongruè, quòd videlicet nigræ eius pennæ, vt Plutarchus refert, albis ita appositæ sunt, vt Lunam amphicyrton, hoc est, vtrinque inflexam, vel gibbosam referant. Nam & [f] Clemens Alexandrinus, non aliam statuit, inquiens: *In comessationibus (κωμασίαις) Aegyptiorum, aure deorum simulacra circumferunt, canes duos, Accipitrem vnum, & Ibim vnam. Et quatuor hæc simulacrorum idola quatuor literas vocant. Canes duo mundi hemisphæria interpretantur, Accipitrem solem, Ibidem Lunam. Opacam enim Lunæ partem (τὰ σκιερὰ) nigro Ibidis pennarum colori; splendidam albo conferunt. Alij per canes accipiunt duos tropicos, per Accipitrem æquinoctialem, per Ibin*

[b] Lib. de Iside. Sacerdotes Ægyptij qua sese aqua abluerent. Ibim occidentes qua pœna ab Ægyptijs mulctarentur. Mercurio cur sacra. *[c] Lib. 1. 36.* *[d] Lib. 5. Metam.* *[e] In Phędro.* *[f] Lib. 5. Stro.*

denique Zodiacum: quòd hæc auis præcipuè in numeri, & menſura cogitationem Aegyptios induxerit, quemadmodum præ cæteris circulis zodiacus.

HIEROGLYPHICA.

Ægypti hieroglyphicum.

PRISCI illi Ægyptij regionem ſuam ſignificaturi, Ibidem auem in primis depingebãt, tum, quòd ei tãtùm propria, & peculiaris eſſet, tum etiam, quòd cùm ea regio Delton à Δ Græcæ litteræ figura dicta, cum hac aue ſimilitudinem haberet, quoniam eam literam inceſſu pedum, interſtitio ad æquales trianguli lineas deducto, figurare videatur, idemq; roſtrum patefactum ſignet. Hæc eadem auis, quoniam illud remedij genus repeperiſſe putatur, quod ad conſeruandam, & inducendam ſalubritatem in frequentiſſimo apud Ægyptios vſu erat, ita depictam, vt roſtrum in anum inditum teneat, ſalubritatis ſymbolum eiſdem Ægyptijs fuit. Poteſt tamen eodem modo depicta Ibis immunditiei ſymbolum eſſe. Sin deſidem, ac eneruatum hominem, qui antè fuerat rapaciſſimus, hieroglyphico quodam denotare vellent, tunc Crocodilum pingebant, qui Ibidis penna ſi tangas, immobilis redditur, vt antea dictum eſt. Perniciem aliquam, quæ ex optimis inſtitutis, ſanoq; conſilio ſubſequitur, ſignificaturi, baſiliſcum Ibidi appingebant, quòd ex Ibidis ouis, quæ aliàs auis eſſet frugi, & innocua, peſtilens illa bellua naſceretur. Quoniam verò Ibin Mercurio in primis ſacram habebant, qui totius cordis, & ſermocinatricis præſes credebatur, cordis ſymbolum faciebant Ibidem, qua de re ſuprà fuſiùs ſcripſimus. Poſtremò erat & primæ literæ ſignum hieroglyphicum: nam vt Plutarchus ait, Mercurius, qui primus literas Aegyptijs communicauit, Ibidem primam literam eſſe voluit. Sed enim ipſa quoq; literarum elementa, inquit Valerianus, non apud Aegyptios tantùm, ſed etiam apud Græcos, Romanosq; hieroglyphicum aliquod habuere, vt A indicium erat abſolutionis, C condemnationis, N verò & L comperendinationis, per quam non liquere ſignificabant. Vniuerſi enim iudices, vt Pedianus ait, in ciſtam tabellas ſimul conijciebant ſuas, ſingularibus literis ſignatas. Interdum etiam ſententiam ſuam, cur quis damnaret, aut cur abſolueret, præſcribere conſuerant. Hactenus ille.

Salubritatis hieroglyphicum.
Immunditiei hieroglyphicũ.
Hominis deſidis, prius rapaciſſimi hieroglyphicum.
Perniciei ex ſano conſilio ſubſequutæ hieroglyphicũ.
Cordis hieroglyphicũ
Primæ literæ hieroglyphicum.

EMBLEMA.

EMBLEMA extat Andreæ Alciati inſcriptum IN SORDIDOS.

Quæ roſtro (clyſtere velut) ſibi proluit aluum
Ibis Niliacis cognita littoribus,
Tranſijt opprobrij in nomen: quo Publius hoſtem
Naſo ſuum appellat, Battiadesq; ſuum.

Videtur Alciatus, inquit Franciſcus Sanctius eius Scholiaſtes, velle facere nouum adagium, & meritò. Nam Ibides poſſumus vocare ſordidos, propter auis naturam: quandoquidem ſic vocauit Ouidius hoſtem ſuum, in quem ſcripſit Ibin, & Callimachus carmen maledicum ſcripſit in Apollonium, qui Argonautas celebrauit, quem tecto nomine appellat Ibim, vt ait Suidas.

VSVS IN CIBO, ET MEDICINA.

Ibis cur auis impura.

IBIS, inquit Eucherius, in pentateucho, auis Aegyptia obſcœnitate oris immunda, quo aluum purgare conſueuit. Ianſchuph ſanè, & Tinſchemet (vtramque nonnulli Ibim interpretantur) in vetere teſtamento cibis interdicitur. Sed eſto, neutra earum vocum Ibim ſignificet, Ibis nihilominus impura videtur, cùm ſerpẽtibus, & cibis impuris tantùm veſcatur: quamobrem Albertus quoque carnem eius, ouaq; venenoſa eſſe ſcribit, & author de natura rerum,

Caro. oua qualia.

ſi quis oua hæc comedat, mori aſſerit. Contrà eadem, teſte Kiranide, eſu feras(ſerpentes, nidore ſcilicet) depellunt. Cinis auis ſine pennis crematæ Plinio potus tormina ſanat. Pennæ etiam vim ſerpentibus contrariam habent. Pro folijs erini, ideſt, caprifici, fimus Ibidis, vel folia mori in medicina ſubſtitui poſſunt, vt legimus in Antiballomenis Græcis quibuſdam. Sed folia mori aliàs proximè poſtponuntur, ſubſtituenda ſcilicet pro radice hibiſci.

Ad ſerpentes depellẽdos.

Ad tormina.

ICONES. NVMISMATA.

IBIS in multis Aegyptiacis obeliſcis depicta cernitur; item in baſi ſtatuę Nili, vt videre eſt Romæ in horto, quem Beluedere dicunt in palatio Pontificis. In numo Adriani Aegypti figuram ſub pedibus habet, quæ Iſis ſiſtrum eſt, ad latus Ibidem roſtro lõgo. Et in Q. Marij numis obſeruantur Ibes elephanto adhibito, earum quippe regionum Symbola hieroglyphica, quas ipſi ditioni Romanæ ſubiecisſet, aut in quibus æternæ memoriæ aliquid dignum effeciſſet.

DE PHOENICOPTERO.

Cap. IIII.

φοινικόπτερος Græcis, & Latinis ſeruato eodem nomine dicta auis, & tantopere ab omnibus celebrata longis, & rubris cruribus non incongruè Ciconiarum hiſtoriæ ſubiungetur, quanquam pręterea nihil, vel parum ſanè cum illis commune habeat. Quę autem auis ſit, non ita cuiuis notum eſt. Ex Ariſtophanis auibus tamen auem paluſtrem eſſe cõſtat, & [a] Heliodorus Nili auem eſſe diſertiſſimè ſcripſit. Hoc verò tam celebri nomine auem cùm nullibi nominet Ariſtoteles, contraque credendum appareat agnouiſſe, Bellonius haud aſpernanda coniectura diuinat, illi Lingulacam vocari, quam nimirum ita dictam ſcribit [b] Philoſophus à linguæ latitudine, & reuera huiuſmodi auis linguæ in menſis luxum Apicius plurimùm celebrat. Ornithologo tamen ex Gallinularum aquaticarum potius genere eſt, quare ijs in locis, in quibus hoc nobiliſſimum auium genus capitur, obſeruandum eſſet, nunquid cum Coturnicibus aduolet, vt eadem in loco de Lingulaca aſſerit Ariſtoteles. Eſt itaque eidem [c] Bellonio, & doctiſſimo [d] Scaligero Phœnicopterus ea auis, quæ Gallis, maximè autem in prouincia vn Flament, vel Flambant, vel Flammã à flammeo corporis colore, aut à Flamaing, ideſt Flandro nuncupatur, quoniam, vt arbitratur Ornithologus ex Flandria hyeme ad Narbonẽſis prouinciæ maritima volet. Sed Ornithologo Phœnicopterus prius incognitus erat; nam ex cuiuſdam relatu ſcribit in opere de auibus Flambant Gallorum in mediterraneo mari Gallico non procul à littore gregatim natare, quod profectò non credo, etenim palmipes non eſt. Neque etiam dicitur Flambant, vt exponit Bellonius Gallus, à dactylorum colore, ſed quòd velut ignis inſtar eius rubedo emicet: Hinc quoque qui ſpadicem, quem Virgilius in equis probat, eundem cum phœniceo, & puniceo arbitrantur, à veritate longè aberrare iudicat [e] Ioannes Goropius, deceptos videlicet eſſe, inquiens, hinc Græco palmæ nomine, hinc [f] Plinij autoritate, qui phœniceum, & purpureum alibi diſtinxit, florem deſcribens. Quod ad arborem phœnicem, ait, & eius ſpadicem attinet, ſtultum fuit ſinere ſe homonymia decipi, maximè cùm nuſquam legant, ſpadicem colorem phœniceum vocari: & profectò egregiè riſiſſet Virgilius, ſi phœniceos equos ab ipſo demonſtrari tibi poſtulaſſes. Quid? an non phœnicopterus auis nomine ſuo, & rubris pennis oſtendit, quis ſit color phœniceus apud Græcos? Verùm cùm purpureum colorem à rubro differre dicimus phœnicei coloris nomen pro certa forma rubri coloris accipimus, qui nimirum in granatis interiùs ſpectatur. Differunt igitur purpureus, & phœniceus, vti carbunculus, ſiue rubinus vulgò vocatus, & laudatiſſimus amethyſtus: ſiue vt roſa, & viola. Qua de reliquet plurimum aberrare eos, qui phœniceum colorem non ſolùm cum purpureo confundunt, ſed inde etiam rubrum colorẽ dici ſcribunt, quia purpura primùm in Phœnicia ſit inuenta. At enim cùm phœniceum colorem dicimus, Græca voce vtimur, cuius origo à φονῶ petenda eſt: φοινίκεον ergo quaſi φονικὸν, ideſt, ad cędem pertinens. Erat enim ruber color in militia prælij ſignum, quod in Cæſaris commentarijs apertè cernas, tametſi ſtolidum ſit, cuiuſpiam auctoritate in ea re vti, quam ipſa ratio, & natura demonſtrat. Sic ille. Rectè itaque de ſe Phœnicopterus dicebat apud Martialem.

[a] Lib. 6.

[b] Lib. 8. hiſt. cap. 12.

Lingulaca quæ auis, & vnde dicta.

[c] Lib. obſer. 1. cap. 11. et li. 4. de auib. cap. 8.

[d] Exer. 233.

Flambant, & eius etymum.

Spadiceum colorem eſſe diuersũ a phœniceo.

[e] Lib. 2. Hieroglyph.

[f] Lib. 21. capit. 23.

Purpureus color vt a rubro differre dicatur.

Phœniceus color vnde ſic vocetur.

Color ruber militiæ ſignum.

Dat mihi penna rubens nomen. ——— & alibi:

Nomenq; dedit quæ rubentibus pennis:

Et quis ſit color puniceus declarat Virgilius canens:

Puniceis humilis quantum ſaliunca roſetis

Iudicio noſtro tantum tibi cedit Amyntas.

Cratinus hanc alitem vocauit ὄρνιθα φοινικόπτερον, hoc eſt, auem puniceis, ſeu Phœniceis alis, & φοινίκεον ὄρνιθα Philoſtratus.

GENVS.

PHOENICOPTERVS, ſi modò ea auis eſt, quam ego hîc ſubinde pingam, & quam ex Bellonio, & ex Iulio Cæſare Scaligero deſcribam, quod & ego auſim certò affirmare, auis eſt, aquas amans, vt paulò ante ex Ariſtophane, & Heliodoro aſſerui: nam & membranæ digitos ſepientis quoddam habet rudimentum, & cruribus eſt proceris, vt modò in deſcriptione apparebit, & cauda breui.

FORMA DESCRIPTIO.

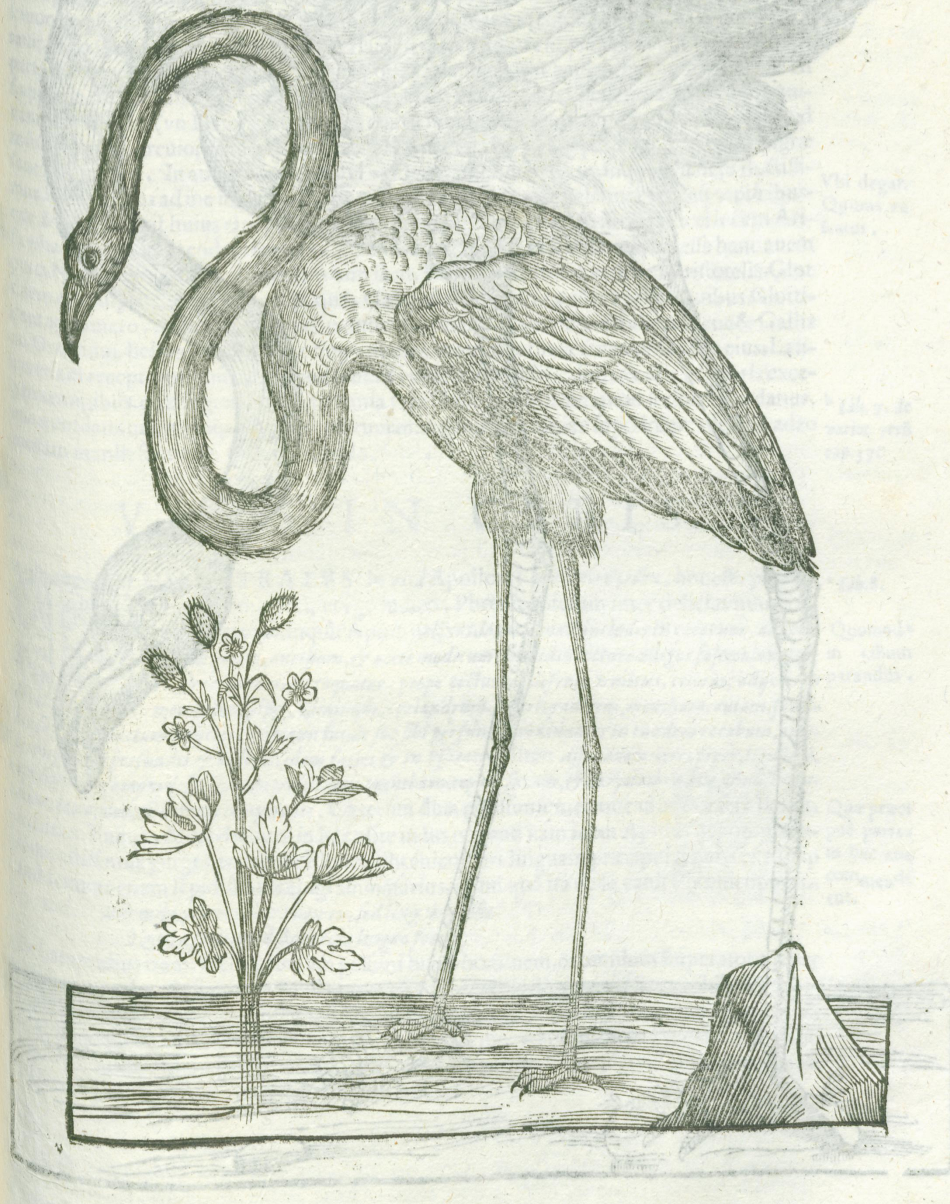
Deſcriptio Belloniana. Magnitudo. Vbi capiatur. Deſcriptio Scaligeri. Roſtrum. Color. Cauda. Crura, & Pedes. Magnitudo. [a] *Sat. 11.*

BELLONIVS ita quàm pauciſſimis hanc alitem verbis deſcripſit. Tibijs eſt longis, & rubris, roſtro eiuſdem coloris, magnitudine Elorio compar, colore pulcherrimo inter croceum, & caſtaneæ medio. Hiſce in regionibus licet auis ſit paluſtris non conſpicitur, niſi fortè aliunde adducatur. Capitur nonnunquam in Italia, ſed magis in Hiſpania, nam migrat vltra mare. Luculenter admodum Scaliger: *Rarior*, inquit, *Phœnicopterus, ſed cognitu facillimum efficiunt notæ multæ peculiares. Roſtrum neque rectum planè, ſed neque aduncum habet. Scythici arcus partem potius imitatur. Cinereum colorem nobilitant alarum puniceæ pennæ: à quibus & nomen. Earum quoque nonnihil ad caudam, quam huius generis longicruris legibus breuiſſimam habet, ac veluti præciſam. Sub roſtri initium ad colli commiſſuram ſinus turgidus eſt, qualis & in Ardeola. Crura, pedesque alis habet concolores, ſed adeo breues, vt cum in homine Galenus agnouerit longiſſimos, huic omnium, quæ nota ſunt nobis, animalium breuiſſimos attribuere potuerit. Magnitudo ei Ardeæ. Flammāt ei nomen in Prouincia.* Hæc Scaliger, qui poſteriori loco poſitum Phœnicopterum deſcribere mihi videtur, tametſi priori loco poſiti icon longè minores pedes demõſtret. Eſt autem hoc auium genus, vt miſſæ mihi picturæ declarant præditum pedibus in magna crurum altitudine quàm exiguis, quorum cauſa Phœnicopterum ingẽtem dixerit [a] Iuuenalis. Sed mirum eſt, cur nigrum alarum colorem non annotauerit Scaliger. Eiuſcemodi auis pictura neſcio num bene exacta, ex Sardinia mihi miſſa eſt, vbi Fiamingo vulgò nominatur. Alter Phœnicopterus, cuius ſecundo loco imago repræſentatur, roſtro potiſſimum, & pedum figura non parum diſcrepat: neque enim hi punicei coloris ſunt, vt dixit Scaliger, vel ſaltem alarum colore, longè remiſſioris, & ad ſpadiceum vergentis: ſed roſtrum ab illo deſcripto optimè reſpondet. Habet inſuper albicantis caudæ rudimentum, vel potius caudam curtam, & alarum remiges mediæ verſus caudam acerrimæ ſunt. In roſtri autem conformatione non parum luſit natura; non enim vt Anatum, aut Anſerum planum eſt, cùm alioqui ſit latum, neque vt Ardearum rectum, & rotundum, neque denique vt rapacium Aquilarum, aut Accipitrum aduncum, cùm tamen ſit curuum quidem, & deorſum inflexum, ſed in medio ſuperioris mandibulæ notabili extuberantia inſigne, ſex digitos longum, intus cauum, & canaliculatum media ſui parte, qua ſpectat frontem ex albo ad caſtaneæ colorem vergens, cætero nigrum. Superior etiam mandibula inferiore longior eſt, & in acutiſſimam aciem deſinit: contrà inferior longè craſſior. Cætera tota auis ex cinereo, phœniceo, & albo coloribus miſtis ſpectatur. Huius auis iconem acceptam refero Carolo Cluſio botanicorum noſtri æui facilè corypheo. De magnitudine eius ego nihil certi aſſero, quia auem nunquam vidi. Bellonius Elorio comparat, Scaliger Ardeę. Videtur autem, inquit Vuottonus, inſigni eſſe magnitudine ex [b] Suetonio. *Hoſtiæ erant*, (inquit) *Phœnicopteri, Pauones, Tetraones, vel, vt alij legunt Erythrotaones:* non tamen inter maximas numerandus, ſed inter mediocres magnitudine potius videtur ex Cornelio Celſo. Verba autem Celſi ſunt hæc. *Omnis grandis auis valentis materiæ eſt, & plurimi alimenti*, Et mox: *Aues omnes à minimis ad Phœnicopterum mediæ materiæ. ſeu mediocris*

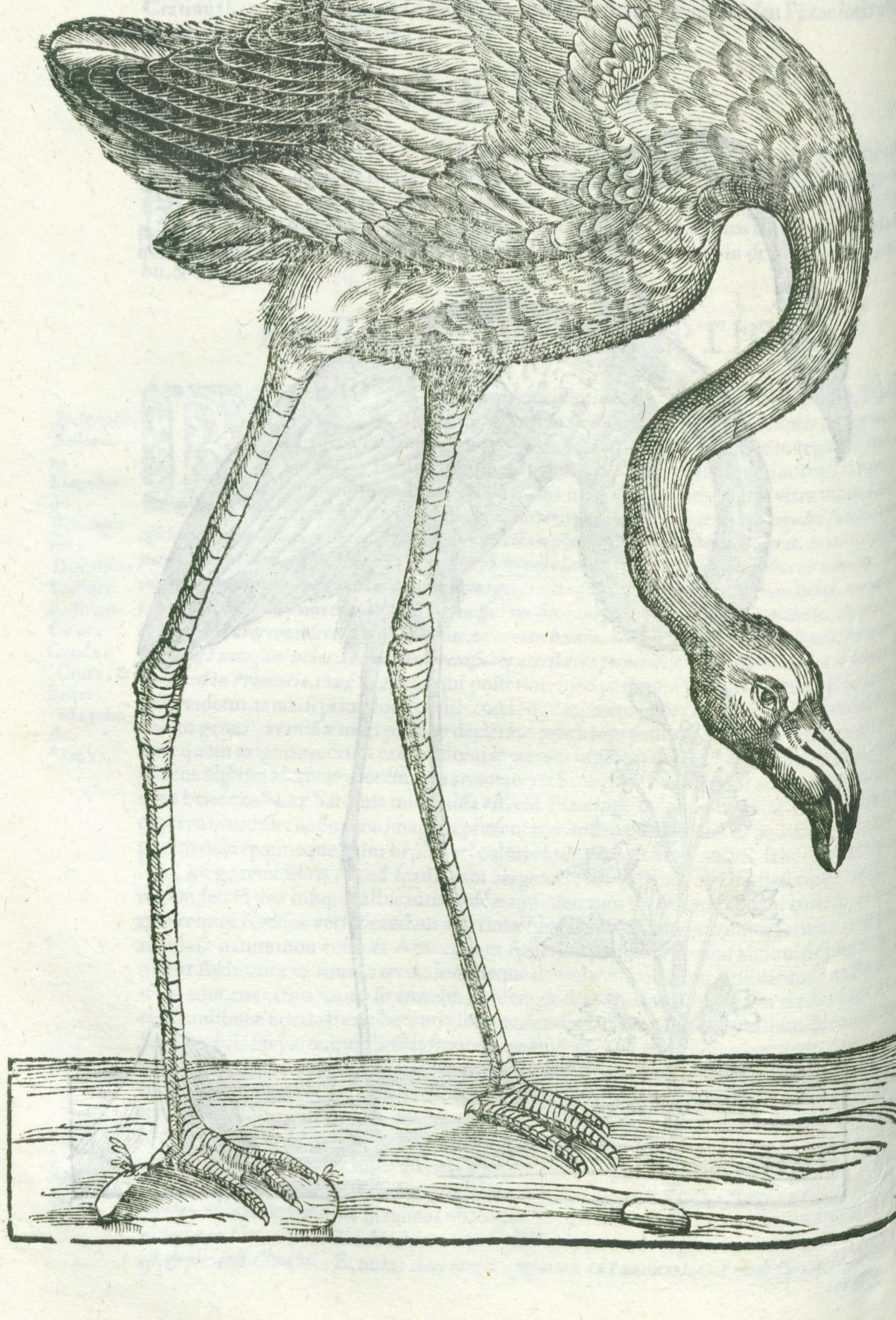
[b] *In Caligula.*

diocris

Phœnicopterus prior, cum ranunculo palustri.

Phœnicopteros alter lato rostro.

cris alimenti sunt. Robertus Constantinus in supplemento suo linguæ Latinæ, Phœnicopterum auem esse scribit magnitudine Ciconiæ, cuius collum sit oblongum, rostrum, & crura, & pars alarum puniceo colore rutilet. Capi in Flandria, & Gallia Narbonensi. Quæ Ornithologus de Phœnicoptero scripsit, quanquam, vt supra etiam animaduerti, prius non cognouerat, nihilominus ne quid in hoc opere desideretur, non pigebit adscribere. Audio, inquit, auem Flambant (vel Flamman) vulgò dictam in mediterraneo mari Gallico non procul à littore gregatim natare, magnitudine Ciconiæ, vel paulò maiorem, rostro sesquilatera longitudine ad Ciconiæ rostrum, colore rubro instar sanguinis, superiùs crasso, & tuberculis quibusdam aspero, cruribus rubris, ea proceritate, quæ in Ciconia sunt, vel procerioribus, palmipedem, pennis albis parte prona: rubentibus per collum, pectus, ventrem, & alas: Pisciuorum esse, in cibum venire. Hæc mihi amicus quidam, quantùm meminisse poterat, narrauit. Ego Gallicum nomen à rubro, & flammeo, rostri, crurum, pennarumque in aliquibus partibus colore inditum coniecerim: vel potiùs, quoniam ex Flandria hyeme ad Narbonensis prouinciæ maritima volat: nam Flandrum Galli Flammain appellant. Rursus alius quidam retulit auem (vn Flammaing) non procul à monte Pessulano capi, similem Ciconię, sed rostro recuruo, breuiore dimidio: totam albam, præter illas in alis partes rubras, quæ nigræ sunt in Ciconijs. In auium verò suarum epitome, Phœnicopterus, inquit, qualem doctissimus Rondeletius ad me misit, degit in medijs stagnis marinis: vescitur cochleis, piscibusque &c. Mirum est huius tam pulchræ, & eximiæ auis nomen ab Aristotele taceri, cum Aristophanes, qui vixit eodem tempore, meminerit. Sed Græcis etiam raram esse hanc auem puto. Nam Heliodorus Nili incolam eam facit. Bellonius quidem eandem Aristotelis Glottidem esse suspicatur. Ego verò ijs, quas Gallinulas aquaticas nostri vocant, quibus Glottidem adnumero, quæ omnes fidipedes sunt. Germanis ignotam puto auem, sicut & Gallis ad Oceanum, Bellonio teste: quare fingo nomen interpretatum ex vetere Græco eius, Latinis etiam recepto nomine. Possit auis rubra vocari cùm rostro, tibijs, & alis sit rubris exceptis remigibus, quæ nigræ sunt. Hęc omnia Ornithologus. Mirum quod scribit[b] Cardanus, esse quosdam, qui tradunt, Phœnicopterum mandibulam mouere superiorem, sed nō adeo causam manifestam esse, vt in Crocodilo.

Descriptio ex Ornithologo.

Vbi degat. Quibus vescatur.

[b] *Lib. 7. de variet. rerū cap. 37.*

VSVS IN CIBIS.

PHILOSTRATVS in vita Apollonij[a] φοινίκειον ὄρνιθα, hoc est, phœniceam auem, idest, vt ego iudico, Phœnicopterum inter delicias numerat. *Phœnicopterum*, inquit Apitius, *elixas, lauas, ornas: includis in cacabum, adijcies aquam, salem, anethum, & aceti modicum, dimidia coctura alligas fasciculum porri, & coriandri, vt coquatur: prope cocturam defrutum mittis, coloras, adijcies in mortarium piper, cuminum, coriandrum, laseris radicem, mentham, rutam, fricabis: suffundis acetum: adijcies caryotam: ius de suo sibi perfundis: rexinanies in eundem cacabum, amylo obligas, ius perfundis & inferes. Idem facies & in Psittaco.* Aliter: *Assas auem: teres piper, ligusticū, apij semen, sesamum defrictum, petroselinum, mentham, cepam siccam, & caryotam: melle, vino, liquamine, aceto, oleo, & defruto temperabis.* Cæterùm duæ potissimùm, eæque minimæ ferè partes, nimirum lingua, & cerebellum in hac alite in luxu erant: nam idem Apitius nepotum omnium altissimus gurges, referente Plinio, Phœnicopteri linguam præcipui saporis esse scripsit. Meminit etiam lepidissimus epigrammatarius, apud quē ita de se canit Phœnicopterus:

Dat mihi penna rubens nomen, sed lingua gulosis
Nostra sapit: quid si garrula lingua foret?

Et Lampridius tradit Heliogabalum pessimi luxus hominem, & omnium imperatorum perditissimum palatinis suis ingentes dapes extis & cerebellis illorum refertus exhibuisse. Atque paucula hæc de Phœnicoptero dicta sunto, quibus si placet, velut pro corollario adde C. Caligulam eò vesaniæ processisse tradi, vt sibi tanquam numini sacro Phasianos, & Pauones, & Phœnicopteros mactari iusserit. Idem pridie, quàm periret, sacrificans respersus est Phœnicopteri sanguine, vt author est Suetonius.

[a] *Lib. 8.*

Quomodo in cibum parandus.

Quæ præcipuè partes in hac aue commendētur.

DE

DE GRVE. Cap. V.

ORDINIS RATIO.

PIETATIS cultrici Ciconię Gruis hiſtoria non incommodè ſubiungitur, non ſolùm ob id, quod & ipſa aquas ſequatur, ſed etiam, quòd non minori, quàm illa laude à ſcriptoribus celebretur. Mirũ enim eſt, quot, & quàm præclaras dotes Gruino generi natura conceſſerit: inter quas ceu præcipua prudentia eſt, qua ita quidem in regendo, & ab omnibus periculis ſe, ſuamque gregem tuendo, excellere videtur, vt non modò pluribus æqualem, ſed etiam cæteras ferè omnes volucres facilè ſuperare auſim dicere. Quippe cum alijs hanc excellentem virtutem, præparcè natura elargita ſit, Gruibus quàm liberaliſsimè conceſſit, atque ſuppeditauit. Magnoperè extollitur Ciconiæ pietas, & amor paternus, maternusque laudatur; in ſeruandis excubijs Anſerum ſumma vigilantia prædicatur, & Anatum quoque ingenium præconio non mediocri celebratur, à quibus omnibus tantùm abeſt, vt naturæ donis Grues vincantur, vt potius comitante prudentia maximè ſuperent. Proinde ſapientes hominem cunctis animantibus præferunt, quòd ratione præditus ſit, quodque ea quæ cogitat, eloqui poſſit. Tanto hæ aues cæteris præferendæ quæ hominis ſapientiam & mentem diuinam proximè imitantur. Quæ enim maior ſapientia eſſe poteſt, quam reip. recta gubernatio? Hanc non ſolum Grues præclarè prudenterque adminiſtrant, abſque labore magno, ſed natæ quodammodo etiam ad eam exercendam videntur, naturæque inſtinctu exequuntur. Eâdem in primis prudentiam fabula Geraniæ, ab antiquis poëtis ficta, innuit. Hæc enim cum Pygmæorum eſſet regina, ob nimiam ſuperbiam & elatum animum, in Gruem auem à Iunone conuerſa legitur, animal ſanè regiæ maieſtati conueniens, vtpote cuius in gubernando induſtria atque virtus, nihil vel parum ſaltem, ab hominis in regendo ingenio recedit. Grues enim volando militarem ſeruant ordinem, eumque inuiolabilem, quin vbi velut certiſsimis ſuis numeris inſtructa acie per aëra ferri cernuntur: certè iuraret quiſpiam non modo prudentiſsimum, doctiſsimumque eis præeſſe ducem aut tribunum, verùm etiam ſi fieri poſſet, deum aliquem, qui ſingulos diſponit, cohibetque ne extra metam cuique diſpoſitam euagetur, quemadmodum fuſius ſuo loco dicetur. Poſſim autem quoque hic alia in medium afferre, in quibus forte vberior etiam laudãdi occaſio daretur. cæterùm cum pleniùs omnia in ſuo quæque loco tractentur, ne quæ repetenda ſunt, eadem ſæpius recuſa nauſeam lectori pariant, itaque hîc vela contraham.

ÆQVIVOCA.

MVLTIPLICEM vocabuli γέρανος ſignificationem paſsim apud Græcos ſcriptores inuenies: apud Latinos non facilè, niſi eam à Græcis authoribus mutuati ſint. Cuius rei nulla alia ratio dari poteſt, quàm quod ſeriùs Latinis hæc auis innotuerit. Adducit Varinus γέρανον à Cyenæis imbrem dici παρὰ τὸ τὴν ἔραν, ideſt, τὴν γῆν ῥαίνειν perfundere, Etymologus tradit ex Herennio Philone. γέρανος eſt etiam genus ſaltationis teſte Polluce: quã Theſea primum cum ſuis ducibus ſaltaſſe ſcribit circa [a] Deliam aram, repræſentantem imaginem exitus è Labyrintho. Planiùs inter cæteras ſaltationis ſpecies hanc quoque deſcribit [b] Ioſephus Scaliger his verbis: Erat & διπόδια, in qua iunctis pedibus labore magno Picas imitabantur. Præter cæteras immanis erat illa, quam κόσμου ἐκπύρωσιν appellabant. Nero potuit ῥώμης ἐκπύρωσιν ſaltare, dignus cuius ἐκπύρωσιν ſaltaret mundus. Huius item generis & illa, quam Theſeum inſtituiſſe aiunt, deuicto Minotauro ad Labyrynthi imitationem. Ac de Labyryntho quidem nulla fabula: extat enim in Creta etiam nunc, & viſitur. Eam ſaltationem Theſeus cum ſocijs ſuis redux in patria luſit circa aram Deliam. Plures erant ſimul: verùm certis ordinibus. Vtrinque à capitibus lecti duces verſus certos inter ſe ſubeũtes implicabant. Qualem ludum Troiam diuinus deſcripſit poëta, non ſine ſumma eruditione appoſita labyrynthi comparatione. Alluſit enim ad hanc Theſei ſaltationem fatali illo pudore, ſine fuco, atque oſtentatione. Pueri olim vidimus hanc cum Thyrſis, atque fornicatis nõ

[a] Lib. 4 capit. 14.
[b] Lib. 1. de arte poet. capit. 18.

ſine arte, atque venuſtate. Eam Theſeus γέρανον appellauit: tum ob aciem, tum ob commutationem certis legibus ſeruatam. Hæc ille, & paulò pòſt: Tametſi nudi pueili, vnde γυμνοπαιδικὴ dicta fuit, ſeſe numeroſis motibus inferebant: tamen corporis flexionibus, corporumq; iactationibus paleſtræ facies erat. Proculdubio, inquit theſauri linguæ Græcæ autor, γέρανος dicta eſt, quòd volantium Gruum ſimilitudinem haberet. Inde γερανουλκὸς dicitur ὁ τοῦ χοροῦ τοῦ ἐν Δήλῳ ἐξάρχων, teſte Heſychio, ideſt, qui dux eſſet ſaltationis in Delo: quoniam videlicet trahit ſequentes ſeſe: vt & in Gruum agmine dux, & princeps trahere cæteras videtur, quæ & præeūtium tergoribus colla imponere feruntur. Teſtatur [c] Pollux ſcenicam quandam machinam ἐκ μετεώρου καταφερομένην ἐφ᾽ ἁρπαγῇ τοῦ σώματος, ideſt, *quod ex ſublimi ferebatur ad rapienda corpora*, Hoc in fabulis Aurora Memnonē rapuit, Boreas Orithyam: eſtque à [d] Scaligero quintum genus machinæ nuncupatum: vnde γέρανος ὁ ἐν τῇ σκηνῇ ἅρπαξ, ideſt, in ſcena vncus paratus à mechanopæo, quo perſona aliqua rapiebatur. Sed & aliæ machinæ ſubuehendis, attollendisque oneribus comparatæ, γεράνων nomine vocantur. Sic Budæus annotauit in Pandectas. Tympanum, inquit, rota eſt, quæ à calcantibus verſatur, qualem paſſim videmus in ea machina, qua ſaxa vehuntur in magnificis ædificationibus. Verbo Græco γεράνιον, ideſt, Grus dicitur, quo verbo etiam lingua vulgari appellatur. In ea trochlea ſunt in ſummo carcheſio, ideſt, inuerſatili, & ſuperiore parte machinæ, & in trochlea ductarius funis, qui circum tympanum aduoluitur: & à fune dependentes, qui forfices dicuntur, quibus onera euehenda prehēduntur. [e] Guilhelmus Philander in ſuis ad Vitruuium eruditis commentarijs, huius quoque machinæ meminit, his verbis. Tympanum, quod Græci γέρανον appellant, eſt rotæ ambitus magni genus, cuius circumactæ calcantibus hominibus affixas pro gradibus regulas, axis fune obuoluitur, atque ita onera extolluntur, aut ſublata deprimuntur [f] Lucretius:

Multaque per trochleas, & tympana pondere magno
Commouet, atque leui ſuſtollit machina niſu.

Machinæ hæ paſſim in ciuitatibus maritimis Belgij, vicinarumq; prouinciarum, vt audio, prope ſtationes ad onerandas, & exonerandas naues erectæ conſpiciuntur: & ab incolis ob Gruis ſimilitudinem Kraenen appellantur. Harū, vt ſunt adhuc diuerſæ ob variū vſum, ſpecies, & formæ, ita etiā diuerſa quoq; ſunt nomina. Propterea Germani quaſdam rotas, quòd hiſce potiſſimùm ſaxa ſubuehantur Stainrad nuncupant, Hiſpani verò Grua, vt notat Franciſcus Sanctius. His non abſimile organum ad ſubleuandum fornacis operculum [g] Georgius Agricola deſcribit, atq; etiam depingit. γεράνιον, vt annotat Celius, vocatur etiam lignū, quo ex puteis hauritur aqua, celoneum item vocatum: nam κᾶλον lignum eſt, νεύειν adnuere. Autori theſauri linguæ Græcæ Κήλων & κηλώνειον dicitur machina illa lignea, quæ iuxta puteos ad aquam hauriendam inſtrui ſolet, tigno erecto trabeculā tranſuerſam ſuſtinente, quæ ab vna parte deprimitur pondere appenſo, ab altera ſitulam ſibi alligatā è puteo educit. Latini tollenonem vocāt, teſtante Feſto tollenonem eſſe genus machinæ, quo trahitur aqua, in alteram partem prægrauāte pōdere. Ac vt Herodotus dicit, κηλωνηίοισι ἀρδευόμενος, ſic [h] Plinius hortos tollenonū hauſtu rigandos ait, quos tollenones Plautus vocat triſyllabos, alij Grues, vt Græci etiā γεράνους. Sed de his iam in Ciconia. [i] Vitruuius genus machinę nominat Coruū demolitorem à Diade inuentum, quod κόρακα Græco nomine dicunt, nonnulli γέρανον, vt idem teſtatur, ſed de hoc quoque in Corui hiſtoria egimus, Dicebatur item γέρανος inſtrumētum ligneum, in quo piſtores farinam pinſunt, vel vt author theſauri ait, pila lignea, in qua farina pinſitur, ſeu tunditur. Etymologus quoque huius ſignificationis meminit, additque hinc τὰ ἄλφιτα vocari γεράνεια. Euſtathius γεράνειον à quibuſdam dici tradit τὸ ὕδνον. γέρανος θαλάττιος, ideſt, Grus marina piſcis genus eſt, & ut quidam volunt, gladio piſci congener. Hunc [k] Aelianus deſcribit hunc in modum: *Sed Gruem piſcem marinum Corinthiaci maris alumnum quoque eſſe audiui. Declinabat autem ea pars Corinthiaci maris, qua Grus captus eſt, Atticā verſus iuxta latus Iſthmi, quod Athenas reſpicit. Procedebat autem hic piſcis ad quindecim iuſtæ menſuræ pedū longitudinem: craſſitudine anguillam, non tamen maximam, (vt audio) æquabat. Eius & os, & caput alitis Gruis ſpeciem ſimilitudinemque gerit. Squamæ* (fortè pinnas dicere voluit) *pinnis Gentilis auis ei ſimiles ſunt. Natat autem non conuoluto in ſpiras corpore, vt alij piſces anguillarum inſtar anguſti, & oblongi. Tanto robore ſaliendi eſt, vt tanquam emiſſum à contento neruo telum feratur, &c.* Denique Chymici lapidem quendam Gruem appellant, vt videre eſt apud Auicennam in tractatu, cui titulus, Porta elementorum chymicorum, vbi ait: *Et elementa ſe diuidunt ab iſtis lapidibus, & ſunt quatuordecim, Elephas. Vrſus, Porcus, Simia, buſo, Tartuca, Scorpio, aranea, Lupus, coculata, rana, piſcis, Grus, Aquila, algerit, hæc omnia ſunt quatuordecim lapides, ſed dicunt, quod coculata, & Algerit vnum, & idem eſt.*

Gerano ſaltatio cur ſic dicta.

[c] *Lib. 1. capit. 19.*

[d] *Lib. 1. de art. poet. capit. 21.*

Machinæ Grues dictæ.

[e] *Lib. 10.*

[f] *Lib. 4.*

Kraenen.

[g] *Lb. 10. de re metall.*

[h] *Lib. 19 cap. 4.*

[i] *Lib. 10. capit. 4.*

Coruus demolitor.

Grus marina piſcis.

[k] *Lib. 15. cap. 9.*

Grus lapis

SYNONYMA.

Sus. Agur. Cataph. Arundina. Gazah. kateph. Agor. Incluſa. Maracaræ. Sas. Senunit.

סוס Sus, vel סיס ſis nomen Hebraicum in veteri teſtamento Grus exponitur, ab alijs Hirundo, vel Miluus. *Turtur, & Hirundo, & Ciconia cuſtodierunt tempus aduentus ſui, populus autem meus non cognouit iudicium domini*. Hierem. 8. interprete D. Hieronymo, qui vocabulum Sus vertit Hirundinem, עגור Agur Ciconiam. Quidam eo in loco Gruem interpretatur. Et Eſaiæ 38, vbi D. Hieronymi translatio habet. *Sicut pullus Hirundinis, ſic clamabo, meditabor, vt Columba*, pro Sus vertit Gruem, pro Agur Hirundinem. Hoc quidem ex locis iam citatis conſtat Agur auem eſſe aduenam, & voce vtentem lugubri. Dauid Kimhi Hebraicam vocem, Agur Chaldaicè interpretatur סנוניתא Senukita: quam vocem à Thalmudicis vſurpatam Rabbi Hai exponit Arabicè כטאה Cataph, vulgo ארונדינא arundina, ideſt, Hirundo. Sunt qui auem putent loquentem voce humana גאעה Gazah vulgò dictam (ideſt, Picam, vel genus Picæ) Totidem verbis ferè Kimhi exponit Hieremiæ 8. vbi Arabicam vocem ponit קטאת Kataph. Salomon Hirundinem putat. Septuaginta Eſaiæ 38. prætereunt. Aquila, & Theodotion habent Agor, Symmachus Incluſa: Rurſus Hieremiæ 8. Aquila, & Symmachus Hebraicum nomen Agor relinquunt, Septuaginta vertunt ἀγροῦ στρουθία, ideſt, agri Paſſeres. Maracarae Syluaticus ſel Gruis interpretatur. Quidam in dictionario trilingui pro Grue Hebraicè ſcribit סס Sas, & סנית Senuit. Græcè γέρανος vocatur, quod paroxytonum eſt. Idem nomen hodiè ſeruant, ſed vltimam acuunt. Eſt autem hoc vocabulum generis epicœni, vt ait Suidas. [a] Ioannes Tzetzes in maſculino, & fœminino genere vtitur:

[a] Li. 4. Hiſt.

Ἀρξάμεναι δ' αἱ γέρανοι ποιεῖσθαι τὴν πόρειαν Ἔχουσι τὸν γεραιότερον αὐταῖς ὁδοποιοῦντα.

Etymum.

Et Baſilis, & Menecles apud Athenæum maſculino genere. γεράνους ſemper in fœminino genere efferes, non maſculino, ſicut etiam ἵππους, ſi Atticè loqui volueris. γέρανος dicitur quaſi γήρευνος ἀπὸ τοῦ τὴν γῆν (τὰ τῆς γῆς) σπέρματα ἐρευνᾶν: hoc eſt, ab eo, quòd terræ ſemina perſcrutetur, vnde & σπερμόλογος, ideſt, frugilega nominatur: ſemina enim, quæ terris non obruta fuerunt, in agris colligit. Aut fortè γέρανος vocata eſt, quòd colore cinereo, & ferè cano tanquam γέρων, ideſt, ſenex appareat. Γέρην hoc eſt honorandus, Varrino, & Heſychio exponitur ὁ δὲ γερανός. Ornithologus legendum iudicat γέρανος cum accentu in prima, hoc eſt Grus: nam & γέρην nonnullis Grus fæmina vertitur (vt συριστής mas) ſecundum Ælium Dionyſium citante Cælio. Τινὶς Grus Tyrrhenis eſt, vt ijdem exponunt, & Συριστὴς Grus mas, vt paulo ante innuimus: ita dictus fortè à voce, nam Ariſtoteles Grues in poſtremo migrantium agmine ἐπισυρίττειν ait. Apud eoſdem Polyrrhenis Σέρτυς Grus eſt. Apud [b] Euripidem Grues periphraſticῶs exprimuntur Λιβύης οἰωνοὶ, id eſt Aues Lybiæ, quia ex Scythia aduentante hyeme in Ægyptum & Lybiam gregatim conuolent. Vbi notat Brodæus Euripidi Grues dici aues augurales è Lybia. Atq; hęc de nominibus Græcis. Latinis Grus dicitur à gruendo, quod eſt vocem in modum Gruis edere. Grues, inquit Iſidorus, nomen de propria voce ſumunt. Tali enim voce ſuſurrant. Sumitur tam in maſculino, quàm in fæminino genere ab authoribus; cæterùm rarius in maſculino, nec ferè niſi apud poëtas. Vtriuſque habes exempla. In fæminino [c] Virgilius:

[b] In Hecuba.

[c] Lib. 1. Georg.

Strimoniaq; Grues, & amaris intuba fibris

Lucilius apud Nonium.

Longior hìc quàm Grus Grue tota, cùm volat olim?

In maſculino Laberius apud eundem:

Vtrum tu hunc Gruem Balearicum, an hominem putas eſſe?

& [d] Horatius.

[d] In Epodo.

Membra Gruis ſparſi ſale multo non ſine farre.

Hanc quoque auem quadam circumlocutione poëtæ Latini exprimunt, auem Palamedis ſiue Palamedæam nuncupantes: Martialis:

Vnam perdideris ſi Palamedis auem,

à Palamede. Is enim refertur Troiano bello quatuor litteras inueniſſe, videlicet θ. ξ. χ. & φ. Præterea calculorum ludū menſurarum & ponderum rationes, & ſuffragia, quibus in deliberando iudicandoq; nunc vtimur, primus omnium excogitaſſe; itē ordinē aciei & teſſeras, hoc eſt, ſymbolum bellicum, & vigilias, eaq; omnia à Gruibus didiciſſe, quòd hę non niſi acie instructa volent, & inter volandū mutatis ordinibus litteras quaſdā videātur effingere; nam & In eo Philoſtrati libello, qui Heroica inſcribitur, Grus etiam auis Palamedis dicitur; glo-

glorianti Palamedi ſeſe tres litteras inueniſſe φ. χ. θ. quibus carebant Græci, Vlyſſes repente obijcit, eam laudem Gruum eſſe, quæ Υ litteram faciunt, eaſq; iuſſit fortè præteruolantes ſuſpici. Martiali præterea Grus dicitur grex Strimonius hoc verſu;

Nec qua Strymonio de grege ripa ſonat.

à Strymone fluuio Macedoniam à Thracia diuidente, circa quam numeroſè degere dicuntur. Idem etiam Naupliadas volucres nominat à Nauplio qui fuit Palamedis pater. Naupliades itaq; patronymicum eſt pro Palamede Nauplij filio;

Clangunt Naupliadæ volucres & peruia pennis
Nubila conſcribunt &c.

Lucanus aues Biſtonias.

Biſtonias conſuctus aues & barbara Cone.

hoc eſt Thracias à Biſtonio lacu in Thracia, vel vt alij, à Biſtonia, quæ regio Thaciæ eſt inter Neſſum & Hebrum fluuios, ita dicta à lacu vicino, quam Biſtoniadem appellant, vel vt quibuſdam placet, à Biſtone rege. Eſt præterea Stephano oppidum eiuſdem regionis non procul ab Abderis Biſtonia dictum. Itali Grua & Grù nuncupant, in vtroq; genere, Latinos imitati. Dantes in maſculino.

E come i Grù van cantando lor lai.

Torquatus Taſſus in fœminino:

V anno à ſtorno le Grù ne' giorni algenti.

Hiſpani Grulla, & Gruz, Luſitani Ema, Galli Grue, Germani Kran vel Krane, quod nomen, vt vult Ornithologus à Græcis deſumptum videri poteſt; vel Kranich, Kranch: Heluetij Kreye, Belgæ Krane, Angli à Krane, Illyrij Gerzab, Poloni Zoravv. Minores Grues vocant Latini Vipiones teſte Plinio, ſicut Pipiones minores Columbas: Græci γεράνια, Galli petites Grues, Itali piccole Grue, Hiſpani Caijdas o Cruxias, Pequennas Gruzes, Germani Kleine Krenchlin, Poloni Ml'odzi zo ravvie, Angli littles Crannes, Belgę Kleine Kraentiés, Hungari Dariù Frù. Obſeruandum præterea eſt Varronem ſecundum Adriani Turnebi eruditas emendationes, Gruis nomen Latinum à Græcis deriuaſſe. Locum autem ex Turnebi commentarijs adfero ſupra locum Varronis in lib. 4. de lingua Latina, *vt quidam Græci τὰ γέργερα.* Quod, inquit, ſibi velit hîc Varro, equidem neſcio: γέργερα fortaſſis legendum, quæ vox Græcis nonnullis multa ſignificat, vt inde grex videatur fortaſſis Varroni deduci. Eſt & γέργερος. Quid ſi dicat; quædam auium nomina eſſe Græca, & Grues, γέρανοι.

Vipio. Pipio.

GENERA. DIFFERENTIAE.

M. [a] PAVLVS Venetus tradit in Tartaria in lacubus, iuxta ciuitatem Canigainorum, quinq; Gruum genera inueniri. Quędam, inquit, habent alas nigras, vt Corui, aliæ ſunt albæ & candidę, habentes pennas plenas oculis aurei coloris, vt ſunt apud nos oculi Pauonum. Rurſum aliæ ibi inueniuntur noſtris non diſſimiles. Sunt deinde aliæ quæ ſunt paruæ, ſed habentes pennas longas, & pulcherrimas, rubro nigroq; perunctas colore. Quinto ſunt ibi Grues griſei cinerei coloris, oculos habentes rubeos & nigros, & hæ ſunt valdè magnæ. Petrus Martyr in hiſtoria noui orbis in pratis quibuſdam noui orbis (in Cuba) Gruum agmina noſtratibus duplo grandiorum Hiſpanos reperiſſe ſcribit. Ferdinandus Columbus in Hiſtoria Americana refert ſeſe in via Lordeſte dicta (vbi multitudo inſularum) vt Pſittacos & alias auium ſpecies, ita quoq; Gruum rubrarum & colore coccineo ingentem copiam conſpexiſſe. Meminerunt antiqui Gruis Balearicæ à cæteris Gruum ſpeciebus diuerſæ, inter quos eſt [b] Plinius inquiens: *Pico Martio, & Grui Balearicæ natura cirros* (in capite) *dedit* (nam hâc veterem ſcriptionem mauult ſeruare Stephanus Aqueus) & Nonius Marcellus ex Laberio: *Verum tu hunc Gruem Balearicum, an hominem putas eſſe.* Eiuſcemodi Gruem Bellonius Gallicè interpretatur Bihoraeu vel Biſouraeu, & quibuſdam Rupicem putari ait: cæterùm Ardeę genus eſt. Alibi etiam inquit veteres Gruem Balearicam appellaſſe quodpiam auis genus, quod ipſe in ciuitate Alep (quam aliqui olim Hierapolim, alij Borœam dictã putant) Grui ſimile obſeruauit, ſed exilius, margine circa oculos rubente, cauda Ardeę, voce minore. Ego ni fallor veram Balearicam Gruem ante aliquot annos mihi miſſam pòſt ſuo loco exhibebo. Gomphenam auem in Sardis reperiri aiunt Grui ſimilem, ignotam iam etiam Sardis, vt exiſtimat Plinius.

[a] Lib. 1. cap.

Grus Balearica.

[b] Lib. 11. cap. 37.

Gomphena auis.

FORMA. DESCRIPTIO.

GRVEM fœminam ſic deſcripſit Ornithologus. Grus, inquit, quam hæc ſcribens inſpexi erat fæmina, & oua gerebat, longa ſex pedes ferè viri mediocris extenſa rectà à ſummo roſtri ad imos pedes. Pennæ quædam in alis retro verſus caudam pulchræ & criſpæ erant, quas aliqui auro vel aliter ornatas pileis addunt. Alarum alioqui maiores pennæ nigricant: ſuperiores verò paruæ & cinereæ ſunt. Collum duos dodrantes longum; altitudo ab imo pedis ad tergum ſummum, quatuor ferè dodrantes. Pondus totius libræ medicinales duodecim. Cauda breuis longioribus alarum pēnis occulitur. Plumæ crurum cinereæ quinque digitis ſupra genua deſinunt, infra plumas cortice veſtiuntur nigro. Digiti humanis nō breuiores. Anterior colli pars ad latera nigricat; prona albet: reliqua omnia cinerea præter maiores alarum pennas. Vertex niger cum macula rubente, quæ quidem in mari magis rubet. Hucuſque ille, quo nos quidem exactiùs deſcribere hanc auem non poſſimus, quamuis adoleſcentes in noſtra patria ciuitate Bonon. eam enutriri apud perilluſtrem Virum D. Vincentium Campegium Senatorem ampliſsimum vidimus. Habes etiam hîc Gruis ſceleton. Veterum nemo in totum Gruem deſcripſit. Alexander Aphrodiſæus ſolius arteriæ meminit, anguſtam eſſe aſſerens, & vndequaq; aſperā vt cæterarum auium, quæ raucæ vociferantur. [a] Ariſtoteles roſtrum porrectius eſſe dicit. Alibi [b] etiā collum (cuius loci Gellius meminit) longum habere, quod guloſus quidam ſibi optabat. Verba quibus guſtus quoque voluptatem perſtringit, hæc ſunt: Διὸ καὶ ηὔξατό τις ὀψοφάγος ὢν τὸν φάρυγγα αὐτῷ μακρότερον γεράνου γενέσθαι, ὡς ἡδόμενος τῇ ἁφῇ, ideſt, *Quapropter & collum ſibi quidam obſoniorum gurges atque belluo Gruis collo longius optabat, vt qui tactu maximam capiebat voluptatem*. Sed obſeruandū eſt longè aliter ab interprete, quicunque fuerit (nam incertus perhibetur) hunc philoſophi locum eſſe verſum, quàm veritas aut ſenſus permittit: nam nunc ſic legitur. Διὸ οἱ ὀψοφάγοι οὐκ εὔχονται τὴν γλῶτταν ἔχειν μακρὰν, ἀλλὰ τὸν φάρυγγα γεράνου, ὥσπερ φιλόξενος ὁ ἐξ ὕριδος, id eſt, vt interpres incertus vertit. Quapropter gulones nō optant lōgam linguam, ſed quemadmodum Philoxenus ex Hyride, Vulturis guttur. Hic autem γεράνου φάρυγγα Vulturis guttur exponit, & male quidem; neque enim γέρανος vocabulum apud vllos interpretes Latinos Vulturem transferri inuenio. Fortè pro γεράνου γυπὸς legebat; quod equidem credo: cæterùm ne hoc adhuc pacto bene eſt cum ſenſu: nam Vulturis collum non vſque adeo lōgum eſt, vt illud expetere Philoxenus potuerit. Igitur hoc loco pro Vulturis, Gruis collum legendum eſt, quanquam alibi etiam ego communi ea verſione, prout Gaza pariter habet, deceptus ita legerim, in quem locum vbi inciderit benignus atque humanus lector, poterit pro ſua humanitate vel præterire vel ex hoc loco reſtituere. Philoxenum autem Gruinum collū ſibi exoptaſſe idem [c] Ariſtoteles in problematibus ſcripſit, quærens cur incontinentes eos appellare ſolemus, qui voluptati contrectandi aut guſtandi exuberarunt: Quin etiam Theophilus apud Athenæum dicit Philoxenum Eurixidis filium (τὸν εὐρύξιδος) hominem gulæ præcipuè circa piſces mancipium, nō ſatisfeciſſe ſuæ circa ingluuiem libidini, Gruis collum optando, cùm potiùs oportuiſſet eum omnino aut bouem aut camelum, aut elephantem fieri, vt & multum & multa cum voluptate ingereret, cùm paulo ante Philoxeni Leucadij & alterius Cytherij opſophagorum, hoc eſt gulæ circa piſces obnoxiorum meminiſſet. Ego, inquit Ornithologus tam in Ariſto tele, quàm in Athenæo κυθήριον legere malo. Nam & Machon Comicus apud [d] Athenæum de Philoxeno Cythereo ſcribit, optaſſe illum ſibi collum tricubitale:

> φιλόξενος πόθ' ὁ λέγουσ, ὁ κυθήριος
> Εὔξατο τριῶν ἔχειν τὸν λάρυγγα πηχεῶν
> Ὅπως κατα πίνω φησὶν ὅτι πλεῖσον χρόνον
> Καὶ παιθ' ἅμα μοι τα βρώματ' ἡδονὴν ποῆ.

Ideſt, vt vertit Iacobus Dalechampius,

> *Philoxenus, vt fama eſt, aliquando Cytherius*
> *Tricubitalem optauit habere gulam*
> *Quod aiebat longiſſimo tempore vt deglutiam,*
> *Et omnium cibariorum diuturna uoluptate perfruar.*

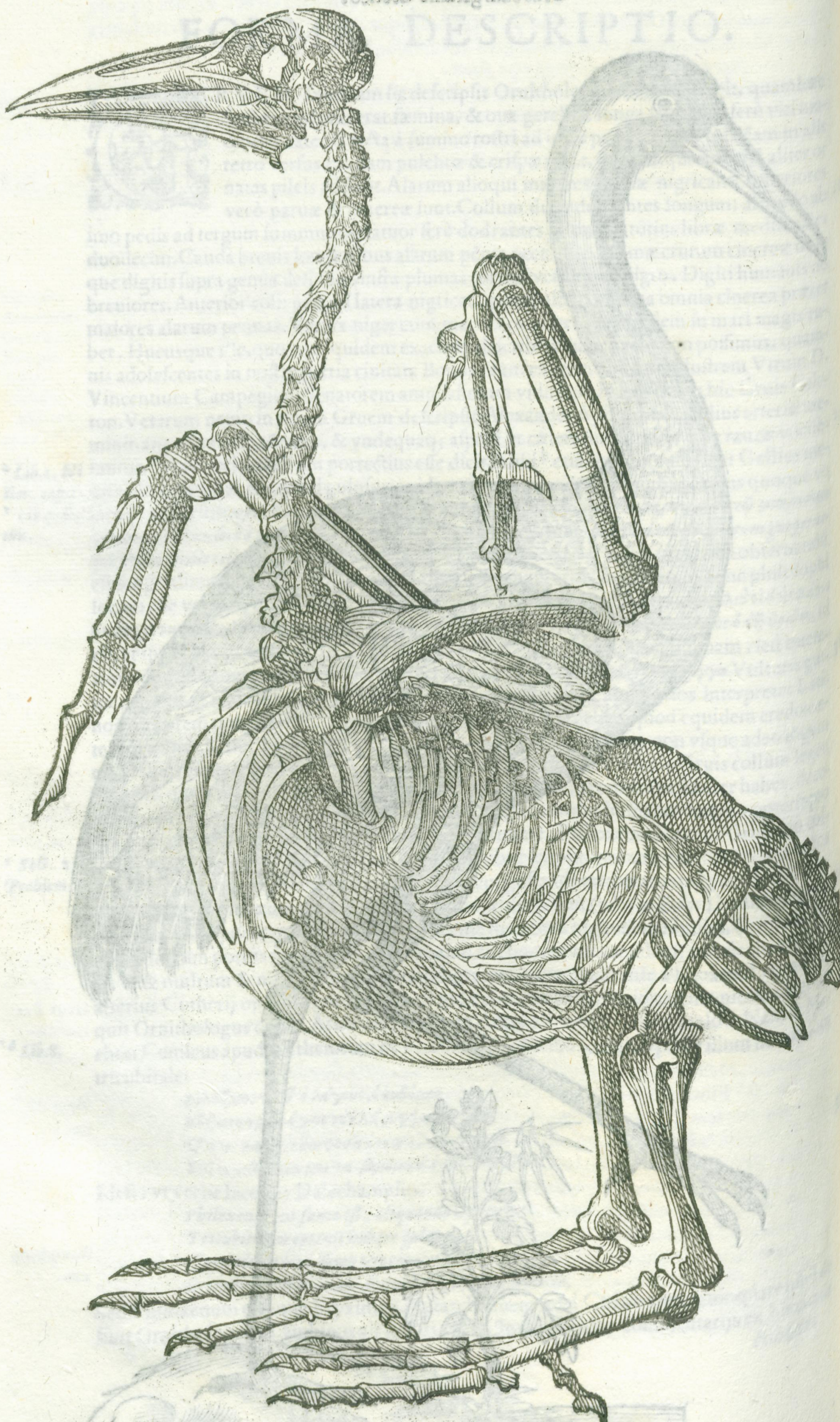
Sed Philoxenum quoque Eryxidis à Plutarcho memorari Cælius annotauit: quare nihil definit Ornithologus. Lambinus ait in ſuis ad Ariſtotelis Ethica commentarijs ex his citatis Athenæi

[a] Lib. 1. Hiſtor. cap. 1.
[b] Lib. 3. Ethic.
[c] Sect. 28. Problem. 7.
[d] Lib. 8.

Grus cum geranio Cretico.

Gruis ſceleton.

Athenæi perspicuum esse, Philoxenum illum κυθήριον à loco, τὸν Ε'ύξιδος à patre esse appellatum. Gyraldus dialogo nono historiæ poëtarum duos Philoxenos facit; Cytherium quidē poetam lyricum; Eressium verò Eryxidis filium tyranni parasitum. Clearchus non Philoxenum, sed Melanthium quendam ait optasse sibi τῆς μακραύχενος ὄρνιθος τὸν τράχηλον, ἵν' ὅτι πλεῖςον τοῖς ἡδέσιν ἐνδιατρίβῃ. Atque hæc circa explicationem illius deprauati loci. Nigræ illæ pennæ quæ harum auium in vropygio conspiciuntur curuæ vt in Gallis Gallinaceis, alarum sunt, non caudæ: nam hæc cæterarū auium similis est, vt annotat Bellonius, qui insuper docet quomodo marem à fæmina distinguas, mari inquiens caput rubere plurimùm, nequaquam verò fæminæ. Grues interdum totæ apparent candidæ, vt oculatus quidam testis Ornithologo narrauit, & se conspexisse Gyb. Longolius testatur.

ANATOME.

BELLONIVS inuestigaturus cur tam longè vox Gruis obaudiatur, in dissecta aue asperam arteriam longè aliter se habere obseruauit, quàm in cæteris animantibus: Vtrinque enim inseri in carnem penitus ad os Sternon: Vnde, inquit nobis mirum esse non debet, si huius auis vocem ex tam longinquo loco exaudiamus: neque reuera alia auis est, quæ altiorem quàm hæc vocem edat.

LOCVS.

AMAT eiusmodi auium genus loca palustria, lacus nimirum & stagna, item flumina. Omnem terrarum orbem peragrant, nec diu in eadem regione manent: præterea in omni terra & regione sponte degere non facile crediderim: Siquidem hîc semel tantum apud Vincentium Campegium Gruem videre mihi licuit. Veruntamen Bellonius nullam regionem aut locum frugiferum existere putat, nisi vel aliqua saltem parte anni Gruem alat, & cæteri quoque classici scriptores in nulla non orbis parte dari astruunt, calidiora tamen loca amare, ac propterea æstate in Thracia viuere, hyeme aduentante ceu frigoris iniuriam euitaturas in Lybiam se conferre, & longinquas regiones peragrare. In Thessaliæ etiam, locis plurimis viuunt, & circa Hebrum flumen quod iuxta Hadrianopolim in monte Rodope nascitur, & in Aegæum mare influit, & in Bistonia Thraciæ etiam regione inter Hessum fluuium & Hebrum, item ad Strymonem fluuium, qui Macedoniam à Thracia diuidit, vbi maximè per æstum commorantur: meminit [a] Lucanus:

Mutant loca.

Deseritur Strymon rapido committere Nilo
Bistonias consuetus aues.

Et Herodotus tradit Grues in Scythica plaga in æstate degere: item prope Geramiam quæ & ipsa Thraciæ ciuitas est, vt refert [b] Plinius: *Totum*, inquit, *eum tractum* (Thraciæ alterum latus à Pontico littore incipiētem) *Scythæ Aroteres cognominati tenuere. Eorum oppida, Aprodisias, Lybistos, Zigere, Borcobe, Eumenia, Parthenopolis, Gerania, vbi Pygmæorum gens fuisse proditur, quas Catizos barbari vocant, creduntque à Gruibus fugatos.* Cayster etiam fluuius harum auium frequentia celebris est. In Aegypto, Lybia & Aethiopia Grues hybernum transigere Aelianus author est; vnde canit Lucanus.

Strymona sic gelidum bruma pellente relinquunt,
Poturæ te Nile grues.

In Asiæ regionibus Gog & Magog circa ciuitatem Cianigainiorum, diuersas harum auium species esse, ex supra allatis Pauli Veneti verbis constat. Similiter & in noui orbis insula Cuba Gruum agmina conspecta, ex Americæ historia cognouimus. Apud Anglos quoque nidulantur in locis palustribus, & earum pipiones sæpissimè se vidisse ait quidam Anglus: quod quidam tamen extra Angliam nati falsum esse contendunt.

[a] Lib. 3.
[b] Lib. 4. capit. 11.

SENSVS.

GRVS, inquit [a] Ariſtoteles, ſenſus acrimonia valet, quicquid ſenſerit, voce ſignificat, auditusque vi non inter aues minima, ſed maxima, vt ait B. Porta. Et Euſtathius ſummoperè poteſtatem tactus in hac è celebrauit: Grus ſenſus acrimonia valet (εὐαίσθητος ἐστι) & frigus facilè præſentit: quare fugiens frigus & hyberna Thraciæ loca ad calidiora & Oceanum Meridionalem peregrinatur, vel ſecundum Ariſtotelem ab extremis ad extrema, nempe à Scythicis campis ad paludes è quibus fluit Nilus. Vtrum autem noctu inter volandum videat, poſtea dicetur, vbi de nocturno earum volatu egero. 10

[a] 9. Hiſt. capit. 10.

VOLATVS.

QVANTVM valeant volandi celeritate hæ volucres, Chorus apud [a] Euripidem in primis demonſtrat: nam ſucceſſu rerum Menelai & Helenæ affectus in Grues mutari exoptat, vt quàm citiſsimè Menelai aduentum in Laconidem nunciare poſſet. Canit autem ex interprete. 20

[a] In Helena.

Vtinam volucres per aera
Liberaremur è Lybia
Aues augurales
Relictis hyemalibus pluuijs
Cum redeunt antiquiſſimæ
Fiſtulæ obtemperantes
Paſtoris, qui arentes
Soli campos, & fructiferos
Aduolans perſonat,
Quando longis viſenda collis
Vicinamque nubibus viam 30
Tranantes medijs volaueritis ſub Pleiadibus
Et Orionem nocturnum
Nunciate nuncium
Aſſidentes Eurotæ Grues
Quod Menelaus Dardani
Euerſa vrbe veniat domum.

Cæterùm quæ circa volatum, migrationem, reuerſionemque Gruum obſeruantur, ea hoc in loco conſcribemus omnia eodem planè ordine, quo Ornithologus: quãdo ſcilicet auolent, vnde, quò, quomodo, quàm altè, quo ordine, quibus ventis; item ducis earum & cuſtodum vigilumque hiſtoriam addemus: præterea nunquid lapides arenamque gerãt, & quam ob cauſam, & quomodo cùm feſſæ ſunt, deſcendant, & noctu quieſcant: quando denique ad nos & quomodo reuertantur. Quodſi autem, quæ fortè vnius argumenti eſſe queant, non vno planè loco memorabimus, vel cauſſæ nonnihil ſubeſſe exiſtimabit lector æquus, vel feſtinanti inter tantos lucubrandi labores calamo ignoſcet. Natura omnia imbecilliora animalia migrare ad temporum mutationes docuit, veluti in Anſerum ferorum hiſtoria dictum eſt. Coturnices quidem Bædromione, hoc eſt menſe Auguſti à Bædromijs ſacris ita appellato, vt [b] Plutarchus notat: Grues Mœmacterione; eſt verò Mœmacterion apud Athenienſes mẽſis, in quo fit æquinoctium, à memacta, quod turbidum aëra ſignificat. [c] Plinius etiam Coturnices ait ſemper aduenire ante Grues: vtræque enim eundem temporis ordinem ſeruant redeuntes & auolantes. Nos, inquit Ornithologus proximo anno Septembris die vndecimo Grues primùm migrantes audiuimus hora vna ante noctem. Sed Grus, vt eſt apud D. Ambroſium, frequenter amat peregrinari, & apud Ælianum omnem terrarum orbem peragrat, nec diu in eadem regione permanet, & more Regis Perſarum æſtiua hybernaque conficit. Albertus contrà, aues, inquit, quædam non mutant locum, aut vt Grues apud nos continuè hyeme & æſtate ſunt; licet regio noſtra perquam frigida quadraginta ſeptem ferè gradibus latitudinis ab æquinoctiali diſtet. Cùm Thraciam relinquunt, Ælianus frequentes congregari ſcribit ad Hebrum fluuium, & vt alij addunt in turmas atque ordines ſeſe diſponunt; Quod in primis etiam teſtatur Oppianus canens: 40 50

[b] In Ariſtide.
[c] Lib. 10. capit. 23.

Oἳ τ' ἐπ'

Ὥστ' ἐπ' Αἰθιόπων καὶ Αἰγύπτοιο ῥοάων
Ὑψιπέτης γεράνων χορὸς ἔρχεται ἠερογώνων, idest,
Et velut Aethiopum veniunt, Niliqueſ fluenta
Turmatim Palamedis aues, celsèque per altum
Aera clamantes.

Cùm igitur iam proximum eſt, vt auolent, hyberni circa Nilum victus deſiderio incenſæ ea, vt ferunt, quæ inter alias ætate maxima eſt, & veluti ſenectute decrepita, ter circa vniuerſum gregem volans diſcedat, ſupremumque vitæ diem conficit, reliquæ vbi hanc primo ſepultura affecerint, edito clamore tanquam deceſſus ſigno rectà in Ægyptum iter faciunt, veluti eleganti carmine perſtrinxit Ioannes Tzetzes, quod Latinè redditum ſic ſonat.

Quando igitur in Aegyptum ſunt reuerſuræ (Grues)
Vbi ad Hebrum fluuium Thracenſem venerint
Primum aggregantur ad materias atque ordines,
Omnium autem ſenior earum Grus, quæ illic ſunt
Circumcurrens vndique atque exercitum luſtrans,
Statim procidens tacet mortua, quam cùm ſepelierint illæ
Pergunt ad Aegyptum volatu.

Quod autem frigus Thraciæ hybernum eas migrare cogat, plurimi authores comprobant, at inter cæteros in primis Ælianus Grues dicit in Thracia naſci, vbi hyems ſolet eſſe atrox, & tempeſtas perfrigida, idcircoque eam amore proſequi, atque in ea æſtiuo tempore velut patriç ſedis ſtudio captas degere. medio autumno ſalutis ergò, frigoris vim non ſuſtinentes, tanquam terræ ambitum, cæli mutationem, temporumque varietatem ſcientia & cognitione comprehenderint, frequentes in Aegyptum & Lybiam & Aethiopiam proficiſci, vti paulò antè ex Lucano diximus, & [d] Claudianus quoque teſtatur, canens:

[d] *Lib. 7.*

—— Grues æſtiua relinquunt
Thracia, cum tepido permutant Strymona Nilo.

Item [e] Euripides: Λιβύης οἰωνοὶ στολάδες ὄμβρον λιποῦσαι χειμέριον, idest, Lybię Aues augurales imbrem relinquentes hyemalem. Item B. Mantuanus.

[e] *In Hecuba.*

—— Gruibus ſimiles quos bruma coegit
Quærere littoribus vicina tepentibus arua.

In volatus celeritate, vt diximus, plurimum præſtant Grues, quod etiam Cyrus Regum potentiſsimus non ignorauit, qui per interualla locorum ſuos tabellarios ita diſpoſuiſſe legitur, vt fatigatis recentes, & nocturni diurnis ſuccederent; vt volantes Grues ſuperararent. Commendat quoque Homerus harum auium pernicitatem in volando vocabulo κραιπνῇσιν ἐοικότες vel ἀεδόμεναι γεράνοισιν. Quod & [f] Arioſtus poëta elegantiſsimis ſuis verſibus depinxit, vnà altitudinem volatus ſupra Aquilam extollens:

[f] *Cant. 2. St. 49.*

Cominciò à poco à poco indi à leuarſe
Come ſol far la peregrina Grue
Che correr prima e poi veggiamo alzarſe
A la terra vicina vn braccio o due
Et quando tutte ſono all'aria ſparſe
Velociſſime moſtra l'ali ſue
Si ad alto Negromante batte l'ale
Ch'à tanta altezza à pena Aquila ſale.

Iſidorus rationem reddens, cur tam altè volent, excelſa (non excluſa, vt quidam habent codices impreſsi) petunt, inquit, quò facilius videant, quas petunt, terras. Sed Orus, Ariſtoteles, Plinius & Oppianus alti huius volatus cauſam non ſolùm ad id referunt, vt longinquam terram, quam petunt proſpiciant, ſed vt ſi quando nubes tempeſtatemque viderint, ſeſe in terram referant, & humi quieſcant. Quandoquidem facilè vt alia corpora leuia ventis repentinis concutiuntur & procellis interturbantur & ſine ordine volantes diſperguntur. Dari poteſt & alia ratio, quòd vbi montes ſuperauerint priores à poſterioribus defeſsi, aut ad volatum tardioribus conſpici poſsint. Quod verò tam noctu quàm interdiu volent, nouum eſt in his, nec in alijs volucribus reperiri poteſt. Quando igitur proficiſcuntur, congruunt, atque conſentiunt, & vt [g] Lucanus ait:

[g] *Lib. 5.*

—— Primoque volatu
Effingunt varias viſu monſtrante figuras.

Poſtea verò inter volandum ordinem conſtituunt nimirum formam trianguli oxygonij, vt aërem aduerſum faciliùs penetrent. Meminit huius Ioannes Tzetzes, cùm ait:

Hyeme

Hyeme autem veniente in Aegyptum feſtinantes
Triangulum, rectangulum faciunt horum volatum
Vt aerem incidant ſic facilius.

[h] *Lib. 2. de nat. Deor.*

Meminit etiam[h] Cicero, Illud ab Ariſtotele animaduerſum, à quo pleraque non poteſt quis mirari? Grues cùm loca calidiora petentes maria tranſmittunt, triangulos formæ efficiunt, eius autem ſummo angulo aer ab ijs aduerſus pellitur: deinde ſenſim ab vtroque latere tanquam remis, ita pennis curſus auium leuatur. Baſis autem trianguli, quam Grues efficiunt, ea tanquam à puppi ventis adiuuatur. At cùm ſpiritus eſt largus, & aër aſperior non vti in tranquillitate volant, lunæ aut frontis in morem curuato agmine, ſed cùm nobilior ijs eſt præcautio. Statim enim, vt ait[i] Plutarchus, in triquetram figuram conducto agmine, cuſpide eius figuræ ſcindunt circumfluum aërem, ne ordines rumpi ab eo poſſint, quamuis[k] Lucanus orbicularem figuram tempeſtate adueniente inſtituere eas canat:

[i] *Lib. de ſolert. Animant.*
[k] *Lib. 5.*

Mox vbi percuſſit denſas Notus altior alas
Confuſos temere immixtæ glomerantur in orbes.

Similiter cùm ſe ab Aquila impeti perſpiciunt, orbicularem figuram efficiunt, & contractæ in ſinum, falcatæque exiſtunt, quemadmodum Virgilius de Cycnis ſcribit, vt Seruius annotat ad hunc locum.

Et cætu cinxêre polum, cantuſque dedêre.

Plinius, inquit Seruius, omnes aues colli longioris, in quarum numero potiſsimùm Grues ſunt, erecto collo volare ait, vt ſequens pondus capitis præcedentis cauda ſuſtentet; vnde & prima plerumque deficiens relicto loco incipit eſſe poſtrema, & in cœtu ſe omnes inuicem ſuſtinere. Quod idem loco citato dicit M. Tullius, *In tergo prateruolantium colla & capita reponunt, quod quia ipſe dux facere non poteſt, quia non habet, vbi nitatur, reuolat vt ipſe quoque quieſcat. In eius locum ſuccedit proxima ijs quæ acquiêuere, eaque viciſſitudo in omni curſu ſeruatur.* Itaque hoc volatu imitantur litteras quaſdam, vt innuit, dum canit:

Ingenti clamore Grues æſtiua relinquunt
Thracia, cùm tepido permutant Strymona Nilo
Ordinibus varijs, per nubila texitur alis
Littera, pennarumque notis inſcribitur aer.

D. Hieronymus ad Ruſticum de vita monaſtica ſcribit etiam: *Grues vnam ſequi ordine litterato.* Idem pariter Anſeres ſylueſtres faciunt, qui & ipſi gregatim volantes litteram efficiunt. De vtriſque Tzetzes.

Ταῖς πανὺ δ' ῥαστινὸ ὅμοιον ηγὶ τῶν χλωῶν τὰ γένη.

His (Gruibus) *admodum ſimile agunt & Anſerum genera.*

Veluti à nobis cùm de Anſeribus ageremus, dictum eſt. Tetigit eundem ordinem hoc carmine[l] Martialis de Gruibus loquens:

[l] *Lib. 13.*

Turbabis verſus, & littera tota volabit,
Vnam perdideris ſi Palamedis auem.

[m] *Lib. 5.*

Et[m] Lucanus ingruente tempeſtate turbari inquiens.

Et turbata perit diſperſis littera pennis.

Sunt qui eam litteram, quam Grues inter volandum efficiunt, Ypſilo comparēt, alij Alpha delineare volunt exactius quàm ypſilon. Prior ſententia tamen magis probatur, inuentionemque illius litteræ ex auium harum volatu obſeruatæ Palamedi aſcribunt. Recentiores quidam non indocti Grues eodem volucri ſuo ordine litteram Λ lambda potius repræſentare putant. Illud præterea inter omnes conſtat Cadmum ſedecim litteras ex Phænicia in Græciam detuliſſe Α. Β. Γ. Δ. Ε. Η. Ι. Κ. Λ. Μ. Ν. Ο. Π. Σ. Τ. Υ. Hiſque Palamedem Troiano bello quatuor adieciſſe Ξ. Θ. Φ. Χ. quas ſimul cum ordine aciei à Gruibus didicerit. Quod ſi admittimus, Palamedes nec Λ nec Α, nec Υ inuenerit, & merito quiſpiam dubitet, quomodo aliqua iſtarum, Palamedis littera, aut cur Grues ab eius figura Palamedis aues vocari poſsint. Ornithologus, quidem quod ad ordinis figuram attinet, Grues Λ litteram magis referre exiſtimat, quàm alias, quoniam cùm volant, trianguli, vt dictum eſt, oxygonij figuram exprimant, ſiue tum ſolùm cùm venti uis maior vrget, vt ait Plutarchus, ſiue alias quoque, vt alij, & ego in volantibus eam figuram ſæpiſsimè obſeruaui. Ariſtoteles decem & octo priſcas litteras fuiſſe ſcribit, Α. Β. Γ. Δ. Ε. Ζ. Ι. Κ. Λ. Μ. Ν. Ο. Π. Ρ. Σ. Τ. Υ & Φ. & duas Θ & Χ. ab Epicharmo potiùs quàm à Palamede adiunctas mauult. Scaliger tamen in Auſonium, à figura crucis, quæ in inferiore parte litteræ Φ ſpectatur, verſum hunc confecit, Palamedicas inter litteras recenſens.

Hac crucis effigies Palamedica porrigitur Φ.

Iam

Iam verò Philostratus litteram Y non à Simonide, vt multi volunt, sed à Gruibus ipsis adinuentam, vt notat [n] Stephanus Aqueus, scribens quòd eam in volatus ordine exprimant, Simonidem, non Palamedem nominat, & Persius dicendo:

[n] *In Annotat. in Plinin.*

En tibi quæ Samios deduxit littera ramos.

Et Virgilius:

Littera Pythagoræ discrimine secta bicorni.

Tam inuentionem, quàm interpretationem Samio Pythagoræ tribuunt. Adeo vt litterarum inuentio istarum incerta quodammodo sit: nam & [o] Cassiodorus de litterarum inuento loquens, non peculiares aliquas litteras, sed omnes ex Gruum volatu Mercurium inuenisse prodidit: Verba autem eius huc adferenda esse duxi. *Vt aliquid,* inquit, *studiosum & exquisitum dicere videamur, has* (litteras) *primùm, vt frequentior tradit opinio, Mercurius repertor artium multarum, volatu Strymoniarum auium collegisse memoratur. Nam hodiè Grues qui classem consociant, alphabeti formas natura imbuente describunt: quem in ordinem decorum redigens, vocalibus consonantibusque conuenienter admissis, viam sensualem reperit, per quem altè petens ad penetralia prudentiæ mens possit alta peruenire.* Atque hæc de litterarum inuentione sufficiant: nunc verò de volatu quæ supersunt dicenda, referamus. Videtur autem etiam hic ordo alias commoditates habere, quod sic ducem videlicet omnes ex æquo prospiciant, & alter alterius prospectum non impediat, & vento secundo etiam ex æquo fruantur omnes. Prouectiores ætate in primo ordine volando collocant, ne scilicet se fatigent, nimirum sequendo, si iuniores præcederent: quod tamen vtrum verum sit, dubito: nam cùm omnes ex ordine ductores sint, & vicissim præcedant, qui fieri potest, vt iuniores postremum locum obtineant? nisi dicantur senio tes solummodo vicissitudine quadam ducem agere, aut hos ita principio volatus disponi. Clamorem etiam edunt, ne separentur aliæ ab alijs, & vt prodidit Oppianus, si quam defessam conspexerint, aliæ duæ vtrimque alis subleuant, aut etiam super dorsis ac pedibus ferunt, quos retrorsum cælo sereno extendere solent. Volant flatu secundo, raro contra impetum venti, nisi fugiendo nitentes, quod etiam Aelianus tetigit. Secundos, ait, ventos, & retrò volantes obseruare norunt. Meminit & [p] Virgilius:

[o] *Lib. 8. Variar. cap. 2.*

Quo ventu volent.

[p] *Lib. 10. Aeneid.*

Tela manu iaciunt, quales sub nubibus atris
Strymoniæ dant signa Grues, atque æthera tranant
Cum sonitu, fugiuntque Notos clamore secundo.

Ex quibus hallucinari Gillium Ornithologus meo iudicio non rectè colligit. Quod, inquit Gillius, de Gruibus iactat, eas volatum vertere cōtra ventum, idipsum omnes pisces præclarè intelligunt: semper enim contra fluctum natant. Sic ille, non contra cæteros scriptores, vt Ornithologus putat, & nos etiam supra citauimus, qui non aduersis, sed secundis ventis Grues volare tradunt. Mihi enim aduerso etiam vento volare has aues probabile est ab ijs, quæ [q] Plutarchus scribit hunc in modum. *Volatus Gruum ad venti rationes accommodatus, non est vnius generis: sed hoc omnibus communiter notum est piscibus, semperque aduersum vndas & fluctum natant, cauentque ne vento secundum caudam incidente squamæ nudatæ corpus nudum exhibeant, idque dolore afficiatur.* De duce totius exercitus, quem sibi volaturæ Grues eligunt, hæc prodidit [r] Aristoteles: *Ducem etiam habent & eos qui clament, dispositos in extremo agmine, vt vox percipi possit.* Quem verò ceu ducem sequantur, explicat Ioannes Tzetzes seniorem nominans.

[q] *Lib. de solert. Animal.*

[r] *9. Hist. cap. 10.*

Αξάμεναι αἱ γέρανοι ποιεῖσθαι τὴν πορείαν
Ἔχουσι τὸν γεραίτερον αὐταῖς ὁδοποιοῦντα, idest
Cùm cœperint autem Grues iter facere
Habent seniorem inter se iter facientem

Meminit idem etiam custodum exercitus, dum ait:

Ἔχουσι δὲ καὶ φυλακὰς, καὶ οὐραγοὺς προόδους
Habent autem custodes & postremi agminis ductores, quique viam parant.

Idem quoque Plinius, ex Aristotele, vt apparet, mutuatus, *ducem,* inquit, *quem sequantur, eligunt, in extremo agmine per vices, qui acclament* (qui vicissim clament, ne qua deesse videatur, vt quidem citant) *dispositos habent, & qui gregem voce contineant.* Cæterùm non quaslibet in ducem eligunt, sed eas tantùm quæ itineris iam expertes & natu grandiores, robustioresque quò facilius vim aëris obluctantis alarum remigio infringant; Vt verò proximum est ad extremum agmen regendum easdem deligunt, minores natu mediæ sunt. Præterea ducem vbi defatigatio ceperit, mutāt, alius huius in locū succurrit, vt hoc carmine innuit Tzetzes.

Ἀποκάμνοντος τούτου δὲ, ὁ μετ' αὐτὸν προτρέχει
Καὶ καθεξῆς ὑπαλλαγαῖς τὴν πρόπτησιν ποιοῦνται

Defati-

Defatigato autem hoc (duce) *qui poſt ipſam, præcurrit*
Et deinceps per vices præuolatum faciunt.

Quæ agmen cogit, cęteras, vt ait Iſidorus, voce caſtigat, atq; ea cùm raucefcit, ſuccedit alia: Vnde non rectè dixerat Albertus, ducem multum clamare, vt omnes conueniant, & quod ſi nimio clamore raucefcat, aliam conſtitui: nam iam ex Tzetze dictum eſt, volando fatigari, vel quod meliùs credo, dux ille & clamore & præuolatu defatigatur. Non minor prudentia earum eſt in cibo capiendo, vbi enim in terram deſcenderint, inquit Iſidorus, cibi gratia, dux earum caput in altum erigit in cuſtodiam omnium, cæteræ verò ſecuræ paſcuntur. Quãta inſuper in capienda quiete prudentia? Antequam quieſcant, ducem rurſus conſtituunt, qui erecto collo prouideat, tum cæteræ dormiunt capite ſubter alam condito, alternis pedibus inſiſtentes. Dux ille agmen circumit, & ſi homo aut fera accedat, exclamat, altaque voce inſidias indicat, vt reliquæ expergiſcantur, & de fuga ſibi proſpiciant. Albertus aduerſus inſidias nõ vnum ſibi ducem eligere ait, & mihi etiam fit veriſimillimum, ſed decimam quamque excubias cuſtodire putat, & reuera plures vnà cuſtodias agere Ælianus ait hiſce verbis: *in longiſſimis terræ tractibus noctu reliquæ omnes ſomnum capiunt, tres aut quatuor ad reliquarum cuſtodiam aduigilant*. Nec diſſentit Ioan. Tzetzes.

Αἱ πλεῦες μὲν καθεύδουσι, φυλάττουσι δὲ ὀλίγαι.
Plures quidem dormiunt, vigilant autem paucæ.

Atque ne ſomno opprimantur, operoſo ac moleſto labore vnico pedi inſiſtunt, altero ſublimi nempe lapillum ſumma cautione cõtinentes, vt ſi quando nimio labore defatigatas ſomnus obrepſerit, edito ſtrepitu ex lapilli caſu expergiſcantur: vnde Plutarchus à Gruibus exẽplo ſumpto, quæ de Herculis in dormiendo ſolertia narrantur, mira nobis eſſe debere non exiſtimat. Quæ noctu, inquit, excubans in terra crurum alterutri corpore immittuntur, altero adducto prehenſum lapillum tenent. Igitur illa in retinendo iugitas obrepere diutius ſomnum non ſinit; ſed ſtatim vt remiſere, decidens calculus excitat, arguitque neglig&etilde;tem. Itaque non eſt cur iſtud Herculis adeo quiſpiam miretur, quòd alæ ſubdens arcum hærentem brachio, & dextra clauam regens manu quieſceret. Alij aliam quoque huius calculi, quem vigil ſuſpenſis digitis tenet, vtilitatem cognoſcunt. Nam ſi ſomnus vigilantem obrepſerit, lapilli lapſu negligentia in excubando arguitur: Sono enim percepto omnes clamant, quaſi increpantes vigilis ſomnolentiam. Prudentiſſimum hunc excubãdi ritum Ioan. Tzetzes, qui ſane in harum auium ſolertiam admirando plurimus fuit, deſcripſit hiſce verſibus:

Ὁ τρόπος δὲ τῆς φυλακῆς ἐστὶν αὐταῖς τοιόσδε,
Αἱ φύλακες μονόποδες ἵστανται τούτων τότε
Λίθον ποδὶ τῷ ἐκκρεμεῖ κατέχουσαι ἑκάστη
Ὅπως ἐπνυς ἄξασαι, τοῦ λίθου πεπτωκότος
Ἔλθωσι πρὸς ἐγρήγορσιν, τὴν αἴσθησιν λαβοῦσαι.

Modus autem vigiliæ eſt ipſis huiuſmodi:
Vigiles vno pede ſtant, harum tunc
Lapidem pede ſuſpenſo detinentes ſingulæ,
Vt poſtquam obdormierint, lapide delapſo
Veniant ad vigiliam, ſenſu accepto.

Hanc tam inſignem alitum vigilantiam imitatum fuiſſe Magnum illum Alexandrum Macedonem conſtat, ſi quando peruigilandum eſſet, ne ſomni violentia opprimeretur, vas ahenũ prope torum adſiſtebat, ſupra quod brachium exporrigebat, pilam, vt Ammianus Marcellinus ait, argenteam manu complexus, quæ ſi quando ipſe ſomno vinceretur, elapſa, ſonoro ſtrepitu, ſomnum abrumperet. Sunt qui Grues migraturas lapidem deglutire velint, vt ita faciliùs ventorum turbini, ac procellis reſiſtant, pondere nempe eius adiuti; cæterùm ſicuti de eiuſdem vſu, ita quoque de veritate multifariam à ſcriptoribus diſceptatur, alijs affirmãtibus, alijs contrà negantibus. Inter priores Ælianus eſt, ſcribens lapidem à Gruibus deceſſuris deglutitum firmamentum eſſe, aduerſus incurſiones ventorum, vt ſcilicet & tanquam ſaburra firmentur volantes, & vt habeant vnde prandere poſſint; hunc auri indicem eſſe, & poſtquam eo, vbi habitant ſe receperint, reuomere. Ex affirmantibus etiam eſt Ariſtophanes Byzantinus, ſed Grues ſcribit deuorare hos lapides, vt cùm bene ſublimes volantes & impetu quodam rectà antrorſum ad conficiendum iter attendentes, aſpectum ad inferiora impeditum habent, de via feſſę eos deijciant, & ex lapidum caſu percipiant, ſupra mare ne an ſupra terram ſubuolent. Nam ſi ad mare lapides deferantur, iter ſuſceptum facere pergũt; ſin ad terram decidant, à volando requieſcunt, vt citat Gillius ex Scholiaſte in Aues Ariſtophanis: vnde Suidas etiam & Varinus deſcripſerunt. Affirmat id etiam Maximus Tyrius, referente

An lapidẽ ferant, & quomodo.

10

20

30

40

50

rente Pierio Valeriano, ſed cauſam aliam memorat lapilli aſſumendi, nimirum quoniam in uolatu fluitare videntur inſtar nauis, quam agitent impellantq; vndæ, ſuæ ſibi conſciæ imbecillitatis, antequam volatui ſe credant, lapillum roſtro ſuſcipere, quo vnaquæque earum velut firmamento vacillaturi volatus vtatur, eamque habeat ſalutis cuſtodiam. Alij aiunt, vt citat adagiorum author in adagio *Scarabæus Aquilam quærit*, Grues è Sicilia demigrantes montem Taurum Aquilis plenum cùm parant tranſmittere, ingentibus lapidibus, quo vocē cohibeant, in os ſumptis noctu tacitè tranſuolare, atque ita deceptis Aquilis tutò deijcere: quod alij de Anſeribus feris dicunt, ſed fieri poteſt, vt vtriſque conueniat. Inter negantes in primis eſt ipſe [s] Ariſtoteles, hunc in modum ſcribens: *Grues, vt dictum eſt, ex vltimis in vltima* 10 *abeunt. Volant flatu ſecundo: quod de lapide narrant, falſum eſt: Lapidem enim eas tenere fulcimento, quem vbi ciderit, accipi vtilem ad auri probationem aiunt.* Albertus quoque id falſum eſſe dicit, lapidemque qui è grege earum cadit, à pedibus non ab ore cadere ait. Solent autem, vt ſcribit, aliquando lapides pedibus complecti, cùm digiti pedum eis incuruantur, vt ſuper lapidem dirigant: ſed in hunc vſum non peculiarem vllum lapidem, ſed quemuis ſine diſcrimine accipere, vt illum etiam quem ouis incubantes interponunt. Poſſit fortaſſis hæc ſcriptorum controuerſia ſic conciliari atque componi, dicendo Grues longinquum valde iter facturas ore lapidem ferre, pede, vbi breue faciendum eſt. Admodum enim fuerit laborioſum lapidem longo tempore pede tenere, quod ne homo fortiſſimus manu inſtrumento ad prehendendum longè aptiore præſtare queat. Tenere verò ore lapidem, colligo etiam ex ver- 20 bis Plinij, quanquam arenam ferre dicat: Quid enim vetat, ſi arenâ ſeſe ingurgitēt, lapidem quoque ingerere non poſſint? Sed pro cibo eſſe eiuſcemodi lapidem, anile eſſet credere. Fieri præterea poteſt, vt non omnes inter volandum, ſed quædam tantùm lapide ſeſe onerent, quæ nempe cæteris velociores ſunt & leuiores, ne alias celeritate volandi præueniant, & defeſſæ poſteriores aciem deſerant. Lapides quidem ab ijs proijci Albertus etiam à nautis, in quorum aliquando naues inciderunt, deprehenſum teſtatur. *Certum eſt*, inquit Plinius, *Pontum tranſuolaturas primum omnium anguſtias petere inter duo promontoria Criumetopon, ideſt arietis frons, (nam ita appellatur Cretæ inſulæ promontorium ad Occidentem verſus Cyrenas) & Carambin, mox ſaburra ſtabiliri, cùm medium tranſierint abijci lapillos è pedibus; cùm attigerint continentem, & è gutture arenam.* Coturnices quoque mare traiecturas lapillis ſe munire idem Plinius 30 & Oppianus tradunt, cæterùm nec hæ etiam tantùm, ſed & echini quoque teſte Plutarcho idem faciunt marini, quos ait, vbi tempeſtatem fluctusque præcognoſcunt, lapillis ſe ſaburrare, ne ob leuitatem euertantur, aut undis obortis auellantur, ſed lapillis prægrauantibus maneant. Ridiculum interim, quod ſcribit Iſidorus, Grues poſt hyemem volantes à montibus Orientes arenas aureas, & aurichalcum lapidem deglutire, & poſtea in locis tranſmarinis reuomere; vnde, inquit, dixerunt, qui experti ſunt, lapidem quem Grues euomunt, ignis vi conuerti in aurum. Hoc igitur ordine proficiſcentes Grues in Aegyptum & loca vicina adueniunt, & vt Aelianus ait, Aegyptios ſementem facientes deprehendunt, & menſæ, vt ita dicam, in aruis ciborum redundantia inſtructæ interueniunt, ac tametſi minus inuitatæ, hoſpitalitatis tamen & menſæ iure fruuntur. Redeuntes autem non tantum de vigilijs & or- 40 dine ſolicitæ; neque enim habent quos formident, & hoſtes illis deeſſe nouerunt. Albertus [t] Magnus Grues, inquit, in periculis cautæ, extra fidentes. Cùm ab Aegypto in Europam euolant, duces non adhibent. At cùm hinc in Aegyptum redeunt, vbi hoſtes adeſſe ſibi norunt, & duces & exploratores adhibent. Commentator [u] in Statium de harum reditu loquens. E longinquo ait, veniunt (Grues) locus in Aſia, quem appellant Pithonis Comen; vbi Grues murmurant diſceſſuræ; apparentque in noſtro orbe tam repente, vt nemo viderit venire, ſed veniſſe. Sed hæc fortaſſis ex Plinio deſumpſit, qui hoc tamen de Ciconijs ſcribit, cum quibus etiam his redeuntibus eadem in recognoſcendo probè nidos præcautio eſt. De vtriſque etiam Aelianus, *Audio*, inquit, *Ciconias cum Gruibus iniurias frigoris fugientes mutatione cæli ſolum vertere: ac rurſus hyberno tempore exacto ad patriam ſedem remigrantes cùm illas, tum* 50 *has, ſicut homines domum egregiè nidos ſuos recognoſcere.*

[s] 8. Hiſtor. cap. 12.

[t] Lib. 3. de Animal. tract. 2. capit. 6

[u] Lib. 4. Syl.

COITVS. PARTVS.

CVM Thracium frigus relinquunt (ait idem Ælianus) & ad Occidentem fugiunt, obuio vento, tum fæminæ ad coitum exardeſcentes, & mares Veneris libidine conflagrantes, inter ſe complexu Venereo coniungi cupiunt. Coeunt autem vt [a] Ariſtoteles ait & repetit Plinius, non conſidente humi fæmina, veluti Gallinæ, ſed ſtante vt Paſſeres, atque eo modo citò rem Veneream perficiunt. D. [b] Honorius tertio anno parere tradit. Pariunt oua nō plus quàm bina, inter quæ lapidem interponunt, quod Coloniæ per annos aliquot in horto quodam expertum ſe fuiſſe ſcribit Albertus. Et alibi, *Grues domeſticas*, inquit, *vidimus quotannis lapidem inter oua ſua collocare, ſed hunc ſine diſcrimine acceperint de lapidibus fortuito inuentis: Dubitari quidem poteſt, vtrum in libertate lapidem peculiarem quæſituræ fuiſſent, & vtiliorem.* Et rurſus alio in loco ait; lapidem illum quem ouis incubantes interponunt, nullo diſcrimine capiunt.

[a] *Lib. 5. Animal. c. 2.*
[b] *Lib. de Imag. mūdi cap. 10.*

EXCLVSIO. EDVCATIO.

QVOMODO excludantur, ne id quidem veterum aliquis aut neotericorum, quos vnquam legi, quod ſciam meminerunt. Quamuis id Albertus perfacile ſcire potuerit, qui eas in horto enutriri ſe vidiſſe teſtatus eſt: alioquin id ſcire difficile eſt, quòd plurimum ſeſe ab hominum conſpectu ſeducant, in aëre alto ſemper verſantes. Cicurari tamen poſſe [a] Bellonio & Petrarchæ crediderim, ac domi enutriri. Oculis conſutis in tenebris incluſæ ſaginabantur teſte Plutarcho, & [b] Varro ſcribit, etiam in auiarijs non ſolùm Anſeres, Columbas, Pauones, ſed etiam Grues ad ſaginam paſci, cæterùm quo victu, non addit. Ioan. Bruyerinus fruge eas veſci ait Anſerum ferorum more, quod etiam Petrarchà innuiſſe videtur his verbis: GAVD. *Solito largius agrum ſeui.* RATIO. *Plures paſces Grues rure, plures domi mures: volucrum hoſpes & vermium &c.* Vnde etiam Virgilius inter alia, quæ agris inferuntur, damna atque nocumenta, Grues & Anſeres recenſet, canens.

——— Nil improbus Anſer
Strymoniæque Grues & amaris intyba fibris
Officiunt.

Et Suidas in Πορίνῳ: γέρανοι γεώργȣ κατενέμοντο χώραν ἐσπαρμένlω νεωςὶ πυρίνῳ σίτῳ, ideſt, *Grues agricolæ depaſcebantur agrum nouiter tritico ſatum:* quod item Bapt. [c] Mantuanus per ſemina expreſsit, frumentum innuens hiſce verſibus.

Strymoniæ de more Gruis, quæ ſemina campis
Iacta legens æquæ tepido ſub ſidere libræ.

Sed fortè non ſolùm grauiores ſint: nam in Theſſalicis campis Anſerum & Gruum paſcua [d] Plato χlωοβοσκίας καὶ γερανοβοσκίας appellat, fortè nō aliam ob cauſam, quàm quod ſerpentes depaſcantur. In Theſſalia enim ſecundum Ariſtotelem copia ſerpentum naſcitur, vt niſi à Ciconijs interimerentur, opus eſſet colonos migrare, propterea legibus ſuis Theſſalonici Ciconijs ἀντιπελαργίαν & gratitudinem ſeruant politicam. Et fortè Grues quoque eandem Theſſalonicis rependunt gratiam accepti benificij, ſerpentum peſtes interimentes, quam gratiam expreſsiſſe hiſce verſibus Ioannem Tzetzem credibile eſt.

Ὥσπερ καὶ πρὶν ἐκάλισαν Ἕλλlωες ἐν Ἀθlώαις
Πελαργικὸν γεράνειαν καὶ τῶν τοιȣ́των ζώων

Quemadmodum ante vocauerunt Græci Athenis
Pelargicum Gruum munus, & ex talibus animantibus.

Prætereà [e] Claudianus canens:

E Nilo Pygmæa Grues poſt bella remenſo
Ore legunt rubri germina cara maris.

Non fruges aut frumentum, ſed promiſcuè herbarum ſurculos vorare Grues, innuere videtur: & [f] Homerus Grues ait prope flumina βόσκεσθαι, quod eſt proprie more boum aut armentorum paſci, quæ gramina & alias herbas ex aruis eligunt, vti etiam Agni & Cycni.

[a] *Lib. de remed. vtriuſque fort.*
[b] *Lib. de eſu carn.*
[c] *Lib. 1. de Calam. tēp.*
[d] *In Ciuili.*
[e] *In Epiſt. ad Seren.*
[f] *Iliad. O.*

VOX. AETAS.

GRVERE propria vox Gruis est, vt legitur apud Ambrosium, & Festus ait, *Grues dicuntur gruere, vt sues grunnire: vnde tractum est congruere, id est conuenire, quia id genus volucrum minimè solinagum est*. Idem ait Isidorus, Græci vt Pollux & Varinus κλαγγάζειν de Gruibus dici, ἀλάζειν de Aquilis, κλαγγὴν nomen de vtrisque scribunt. Vult Eustathius κλάζειν verbum esse proprium de sono vocis Gruum & auium simpliciter, & abusiuè etiam homines, porcos, & arcus κλάζειν dici: Sed Ornithologus ait, quod clangor propriè dicatur de Gruum voce, quo vocabulo ab initio statim tertij Iliados Homerus vtitur, semel de clamore Troianorum pugnam ineuntium, bis de Gruum voce, vt in infrà citatis versibus videre est. Inuenio apud [a] Q. Calabrum.

—— Ταὶ δ' ἐφέροντο
Κλαγγηδὸν κραιπνῇσιν ἐειδόμεναι γεράνοισι.

Id verbum Galli exprimentes gruir dicunt, latini clangere & clangorem edere dicere consueuerunt, Græcos imitati: vnde Bapt. Mantuanus de Grue loquens:

—— *Caput ardua tollens*
Clangit, & ingenti mouet internodia passu.

Plerique tamen ex vetustissimis poëtis clangorē non exprimunt, sed clamorem. Lucretius:

—— *Gruum quàm*
Clamor in aetherijs dispersus nubibus Austri.

Et Pontanus.

Hic clamore Grues vicerit atque Anates.

Et Bapt. Porta eas ob hunc clamorem clamosas nuncupat: sed cur clamorem potiùs quàm clangorem poëtæ nominent, ratio est, quod ipsę Grues voce intensa & magno cum impetu prolata vociferentur, atque ita cum voce contendant, vt cum maximè obstrepentibus animalibus comparētur, vt Anatibus, quemadmodum in versu paulò suprà citato. Rectè apud Homerum vociferantes Troiani cum Gruibus conferuntur, vtpote φωνικοτέροις ἄλλων τῶν ζώων, idest magis vociferantibus quā cætera animalia, vt notat Eustathius supra hos versus:

Αὐτὰρ ἐπεὶ κόσμηθεν ἅμ' ἡγεμόνεσσιν ἕκαστοι
Τρῶες μὲν κλαγγῇ τ' ἐνοπῇ τ' ἴσαν ὄρνιθες ὥς
Ἠΰτε περ κλαγγὴ γεράνων πέλει οὐρανόθι πρό
Αἵτ' ἐπεὶ οὖν χειμῶνα φύγον καὶ ἀθέσφατον ὄμβρον
Κλαγγῇ ταί γε πέτονται ἐπ' ὠκεανοῖο ῥοάων

At postquam instructi vnà fuerunt cum ducibus singuli.
Troiani quidem cum sonitu clamoreque incedebant vt aues.
Tanquam clamor Gruum est in aëre
Qua postquam hyemem fugerunt & immensum imbrem
Clangentes volant supra Oceani fluctus.

Quam Homeri comparationem etiam [b] Virgilius imitatus, Dardanidum clamorem describens, versibus pariter venustis & elegantissimis.

—— *Clamorem ad sidera tollunt*
Dardanidæ muris: quales sub nubibus atris
Strymoniæ dant signa Grues, atque æthera tranant
Cum sonitu, fugiuntque Notos clamore secundo.

Taxat & [c] Lucretius ingentem Gruum sonum.

Paruus vt est Cycni melior canor: ille Gruum quàm
Clamor. quum [d] suprà dixisset, *non opus esse, vt Hirundo contendat cum Cycnis*. Præterea cum hoc loco maximè conuenit illud [e] Antipatri.

Paruus Cycnorum melior cantus, strepitus quàm
Gracchorum nebulis sparsus in Aethereis.

Aristophanes [f] γέρανον κρώζουσαν nuncupat. Sunt qui Gruibus vocem acutam tribuant, vt Theognis ille vetustissimus, dum canit:

Ὄρνιθος φωνὴν πολυπαΐδη ὀξὺ βοώσης
Ἤκουσα. idest
Auis vocem, ò Polupæda acutè clamantis
Audiui.

[a] *Lib. 3.*
[b] *Lib. 10. Aeneid.*
[c] *Lib. 4.*
[d] *Lib. 3*
[e] *Lib. 3. de Epigramm.*
[f] *In Auib.*

[g] *In Infern. Cant.5.*

Et [g] Dantes noſtrorum poëtarum decus lamentabilem ſonum inter volandum edere ait:

E come i Grù van cantando lor lai
Facendo in aer di ſe ſi lunga riga
Coſi vid'io venir trahendo guai
Ombre portate dalla detta briga.

Habet exemplum ſimile Quintianus.

Atque Grues nimium querulæ, Picæque loquaces.

Aetas.

Niſi quis querulas, canoras interpretetur, & Q. Calabri exemplo ſe muniat, qui ſtridulum & canorum illis ſonum concedit, ταυυφθόγγυς appellans, ideſt longum & protenſum ſonum edentes. Quod modò ad ætatem ſpectat, D. Honorius Grues tradit octauo anno ſeneſcere. Leonicus Tomæus tamen, vt infrà dicetur, quadraginta continuis annis Gruem domi aluit. Seneſcentes autem vt cognoſcantur, ab Ariſtotele accepimus, Gruum in ſenectute pennas nigreſcere tradente, eiusque effectus cauſam eſſe poſſe, quòd pennarum natura earum albicet, plusq; humoris ſeneſcentibus ijs cõſtituatur in pennis, quàm vt facilè putredini pateat. Canities enim efficitur putredine quadam, vt ait idem [h] Ariſtoteles. Albertus eiusdem rei cauſam affert, terreſtrem naturam humidi ipſarum, quod à calore imminuto non ſatis concoqui ait. Solinus eas in ſenectute fuluas fieri ſcribit. Vtrumque autem verum eſſe poteſt, nam cùm ſenecta lato quodam termino & indefinito circumſcribatur, illum initium & ingreſſum ſenectutis, hoc finem & exitum intellexiſſe probabile eſt.

[h] *Lib.5. de Gener.5.*

GRESSVS.

PONVNTVR hæ aues à Plinio inter eas, quæ ingrediendo pedes ante ſe iaciunt. Et Ennius citante Seruio de Gruibus dicebat:

Perque fabam repunt, & mollia crura reponunt.

Quod & Virgilius de equo loquens imitatus eſt.

Altius ingreditur & mollia crura reponit.

Inter poëtas ſui ſæculi percelebris ille Bapt. [a] Mantuanus perdocto & eleganti hoc carmine harum ingreſſum cecinit.

[a] *Lib.1. de Calamit.tẽpor.*

It grauis & raro inceſſu veſtigia profert
Strymoniæ de more Gruis, quæ femina campis
Iacta legens æquè tepido ſub ſydere libra,
Si vicina ferat greſſus per rura viator
Tela ferens, arcumque manu caput ardua tollens
Clangit & ingenti mouet internodia paſſu
Paulatimque viam ſuſpenſo gutture carpit.

Fertur Grus etiamnum implumis tam celeriter currere, vt hominem curſu vincat.

MORES. INGENIVM.

EX ſupradictis notum eſt, quàm ſe mutuo ament, iuuent ac diligant, non modò in rebus proſperis ac tuto loco, ſed etiam aduerſis & periculoſo, in quo ab Aquilis alijsque rapacibus ſe inuicem tueantur ac defendant. Propterea Ariſtoteles has inter gregales & ciuiles connumerat, quæ labori communi cant eidem, & quarum opus communi efficitur opera: nulla enim hiſce prædandi ratio aut auiditas, nullæ inſidiæ, nullæ explorationes, quibus ad raptum vtantur aliarum auium, quæ ſingula ijs inſunt, quæ non gaudet commercione, veluti Aquilis Accipitribusque. Refugit enim auaritia, vt rectè ait Diuus [a] Ambroſius, conſortium plurimorum, nec ſolùm hæc concordia, hic dilectus erga ſuos ſocios ac gregem exercetur: ſed etiam erga fœtus ſuos, in quos tantus zelus, tantus amor eſt, vt mas & fæmina pro his educendis decertent inter ſe. Refert Albertus ſe oculis conſpexiſſe Gruem marem deijcere fæminam & occidere, roſtro vndecim vulneribus inflictis eò quòd pullos, quo minus ipſum ſequerentur, abſtraxiſſet. Hoc accidit Coloniæ, vbi Grues manſuetæ generare ſolent. Non poſſum equidem non ſatis Euſtathium admirari, qui ſuis ad librum Iliados tertium commentarijs has volucres timidas eſſe ſcribat, cum quibus rectè vociferantes Troiani conferuntur, nempe φωνικα-

[a] *Lib.5. Hexamer.c.4.*

φωνικατέροις ἄλλων τῶν ζώων, τοιαῦτα γὰρ φύσει τὰ δειλότερα, ideſt, magis vociferantibus, quàm cætera animalia, nam hæc natura meticuloſiora ſunt. Etenim Virgilius clamorem Dardanidum, quorum animus iam ad prælium accendebatur, cum Gruum clamore comparat, idque ad exornationem & inditium audaciæ, non timiditatis. Quamobrem rectè ſentit Spondanus dilucidiſſimus Homeri commentator cum auctoritate plurium veterum, non probabilem hanc Euſtathij rationem eſſe; cùm ſit à rerum naturalium ſcriptoribus demonſtratum, anguſtas quoque voces animi anguſtiam & timorem indicare, & contrà. Exiſtimat, inquit Ælianus, Gruis admirabilem ſapientiam & prudentiam ad deprehendendam cæli commoditatem, & [b] Plutarchus earum calliditatem ſuſpicit, quod lapidem teneant, vt eo ex cidente euigilent. Quamobrem cùm his & alijs ingenij multis donis Grus ſummopere excellat, nō mirū eſt ſi à Scaligero doctiſſimo viro animal geſticulatorium, hoc eſt, quæ geſticulationes diſcat ceu docilis auis, vocetur; nā libro de arte poëtica, inquit, *Saltantem Allobrogem cantatorem vidimus* (Pſittacum) *capitis geſtus depreſſis agitatisque alis imitari; id quod Grus etiam facetiſſimè facit*. Aduenæ ſunt aues, quæ certo tempore anni à nobis auolant, certo redeunt, quas cùm in auiario amputatis pennis longioribus includimus, inter manſuetas & domeſticas, vt ait Gybertus Longolius, viuere diſcunt, feritatem exuunt, ac tunc laſciuiunt, ac gyros quoſdam indecoro curſu peragunt.

[b] *Lib. de Solert. animalium.*

CAPIENDI RATIO.

GRVES cùm alijs modis, inquit [a] Oppianus, tum his capiuntur. Cucurbita ſicca & decollata excauatur, viſco intus illinitur, inijcitur ſcarabæus, quæ exitum quærens immurmurabit, eo ſonitu excitata Grus & capite inſerto, captoque ſcarabæo ipſum etiam cucurbitæ vas oculis capitique agglutinabit, vt eo pennis hærente iam neque viſu, neq; progreſſu vti valeat, ſed vno in loco conſiſtat, donec ab aucupe manibus capiatur, ſi deſit Scarabæus, cæpæ folium in aluum inieciſſe cucurbitæ ſat fuerit. Laqueis etiam capietur facilè, ſi quis arundinem ſectam vtrimque perforet, & exiles feſtucas imponat ac perforatum lapidem ab arundine ſuſpendat. In media autem arundine ferreum acum figat, & fabam ei inferat, quam Grus reſpiciens laqueo caput inſinuet. Hac arrepta iam retractura caput, collum illaqueatum ſentiet; perceptoque dolo ſurſum euolare nitetur, ſed lapidis pondus obſiſtet, donec ab accurrente aucupe comprehendatur. Huc vſque Oppianus. Apud reliquos veteres ſcriptores pedicæ ac retia celebrantur, quibus Grues capiuntur, [b] Virgilius hyberno tempore ait:

Tum Gruibus pedicas & retia ponere ceruis.

Alibi [c] autem apud eundem filia Metabi,

Strymoniamque Gruem funda deiecit.

Sic Grus apud Apitium retibus vel pedica capta in culinam rapitur, & Pantheron à Budæo dicitur retis genus, quo Galli ad Paſſeres, Grues & Sturnos vtuntur. Apud [d] Horatiū laqueo capitur; nam is quoque capiendi modus apud antiquos in vſu fuit.

Pauidumque leporem, & aduenam laqueo Gruem
Iucunda captat præmia.

Et in epigrammate quodam veteri legimus.

Ἄρχυντι γλάρεων, λαιμοπέδαν γεράνων.

Nam hîc λαιμοπέδη idem eſt quod δεραστέδη, ideſt laqueus, quo gula auium conſtringitur, cùm capiuntur. Ab Auibus rapacibus quoque prehenduntur, vt Aquilis & Falconibus. Albertus ait, quod Herodius (ſic vocat Aquilam Germanam) altisſimè volet; nam ſi aues magnæ quas inſectatur, altius ſupra eas euaderent, vt Grues & Ciconiæ, roſtrorum acie eam interimerent. Recitat M. Paulus [e] Venetus, Grues, Phaſianos, Perdices, & hiſce ſimiles aues à rege magno Cham dicto venari, Griſalcis, Herodijs, ſeu Falconibus iuxta ciuitatem Caniganiorum: quod etiā tradit Sigiſmundus Baro, nempe Girofalcones capere Cygnos & Grues. Item Creſcentiēſis; & quomodo Lanarius Falco inſtituatur ad harum auium venationem ſupra in eius hiſtoria dictum eſt: Galli Falconem Gruis, quaſi Gruarium nominant, qui ad Grues capiendos inſtitutus eſt. Vidit Budæus Accipitrem ex genere Perdicariorum Palumbis magnitudine Gruem tractim deturbantem, viſenda ſolertia oculis inuolatam, ita vt præda torpens & in terram decidens à cane Leporario exciperetur. Per Grues manſuetas & domeſticas alias capi auctor libri de natura rerum commemorat.

[a] *Lib. 3. de Aucup.*

[b] *Georg. 1.*

[c] *Aeneid 11.*

[d] *Epod. 2.*

[e] *Lib. 1. capit. 64.*

PVGNA CVM PYGMÆIS.

COMMVNIS illa & ab omnibus ferè recepta opinio de Pygmæorum cum Gruibus pugna, quam γερανομαχίαν appellauit Homerus, non ſolùm inter ignobiles & indoctos, ſed etiam inter clariſſimos quoſque, & varia rerum cognitione percelebres viros percrebuit: ita quidem vt ſi quis contra hanc, vel verbum vnum in medium protulerit, non modo accuſandus vanitatis, ſed ab hiſce iure optimo irridendus appareat, cùm ipſi potiùs ſeſe deridendos exponant, & vanitatis accuſandos veritatis defenſoribus. Nos quidem tantam dicendi proteruiam omni ratione præterquam ſolius auctoritatis veterum, alienam æquo animo ferre non poſſimus, veritatem tanquam communem vitæ in contemplatione verſantis ſcopum maximè amantes. Hæc igitur peruulgata ſententia, cùm tot tantosque aſſertores habeat, & veterum præclaros aſſeclas, tanquam tutores ſummos ſuſpiciat, rectè me facturum arbitrabor, ſi ſcriptorum veterum, qui in hanc ſententiam coniurarunt, & eorũ qui ſeſe huic opponant, quos paucos cognoui, teſtimonia huc in vnum conferam, & ex hiſce collatis aliquam veritatem aſſequar. Et cùm hęc magnam in auctoritate fidem habeat, ab ea incipiam, quæ mihi eſſe maximi momenti videtur. [a] Ariſtoteles non tantùm ſcripſiſſe ex aliorum ſententia, ſed neſcio qua de cauſa id ratum habens aſſeruiſſe viſus eſt his verbis, in quibus aduertendum etiam quod videatur ſibi de migratione contradicere. *A verno autem*, inquit, *ex tepida regione ad frigidam ſe conferunt æſtus metu futuri. Et alia de locis vicinis diſcedunt, alia de vltimis, prope dixerim vt Grues faciunt, quæ ex Scythicis campis ad paludes Aegypto ſuperiores, vnde Nilus profluit, veniunt, quo loco pugnare cum Pygmæis dicuntur. Non enim id fabula eſt, ſed certè genus tum hominum, tum etiam equorum puſillum (vt dicitur) eſt, deguntque in cauernis, vnde nomen Troglodytæ à ſubeundis cauernis accepere.* Et [b] Philoſtratus: *Pygmæos*, inquit, *ſub terra degentes ſupra Gangem poſita loca incolere, & ſicut fama de ipſis prædicat, viuere non vanum eſt.* Et Baſilis apud Athenæum Pygmæos aut homines eſſe paruos qui cum Gruibus bellantur & Perdicibus inequitant. At [c] Menecles contrà apud eundem, Pygmæos ait aduerſus Perdices & Grues pugnare. Ab his non diſſidet etiam Plinius ſuos maiores ſecutus, *Inducias*, inquit, *habet gens Pygmæa abſceſſu Gruum cum ijs dimicantium.* Et alibi: *Geraniam*, de qua etiam alibi nos, *vrbem fuiſſe commemorat, in eo tractu, quem Scythæ Arotêres tenuere, vbi Pygmæorum gens fuiſſe proditur, quos Catizos barbari vocant, creduntque à Gruibus fugatos.* Pygmæi, inquit diligentiſſimus Homeri commentator Euſtathius, ſtatura ſua ne cubitum quidem æquant, denominatur enim à pygone; eſt autem πύγων vel πυγούσιον interuallum quod cubitu flexu ad initium vſque parui digiti, vel ad manuum extremam digitis in pugnum, quem Græci πυγμὴν vocant, vt inde etiam Pygmæi à pygone dicti videantur quòd eorum menſura non cubitum totum, ſed ad pygmen vſque tantum impleant, pertingit. [d] Plinius Pygmæos Spithamæos vocat, & narrari ait ternas Spithamas longitudine eſſe, hoc eſt, ternos dodrantes non excedere. Idem [e] Gellius ferè aſtruit, inquiens Pygmæi qui longiſſimi ſunt, non ſuperant pedes duos & quadrantem. De his traditur, quod cornua etiam ſibi apponant & arietum præ ſe ferentes ſpeciem (ἐν σχήματι κριῶν: niſi mauis legere inquit Ornithologus ἐν χήματι κριῶν, vt arietibus eos in pugna inequitare intelligamus) vt Hæcatæus ait, crepitaculis quibuſdã ſonent, & hoc modo Grues ſuos hoſtes (τὰς πυγμαιομάχους γεράνους) qui breuitatem ipſorum contemnunt, vlciſcantur. Hanc eandem de Pygmæorum pugna hiſtoriam non pauci ætatis noſtræ ſcriptis ſuis ſignicârunt, nouis quibuſdam figmentis rem (vel potius mendacium) augentes. Pygmæi loca montana Indiæ tenent, quibus vicinus eſt Oceanus, vt citat ex Papio Bartholomæus Anglicus, dicuntur pugnare contra Grues, à quibus armati ferro aliquoties deuincantur. Quod idem paulò latiùs [f] alibi tradit his verbis: Supra hos (Aſtomos) extrema in parte montium Spithamæi Pygmæi narrantur, ternas Spithamas longitudine, hoc eſt, ternos dodrantes nõ excedentes, ſalubri cælo, ſemperq; vernante, montibus ab Aquilone oppoſitis: quos à Gruibus infeſtari Homerus quoque prodidit. Fama eſt inſidentes arietum caprarumque dorſis, armatos ſagittis veris tempore vniuerſos ad mare deſcendere, & oua pulloſq; earum alitum conſumere: ternis expeditionem menſibus confici, aliter futuris gregibus nõ reſiſti: Caſas eorum luto, penniſque & ouorum putaminibus conſtrui. Ariſtoteles in cauernis viuere Pygmæos tradit. Cætera de his vt reliqui. Sed Plinius Homerum citans intelligit eos verſus quos habet principium libri tertij Iliados, quibus pugna Troianorum cum Gruum pugna comparat, ſunt autem hi:

Α'υτὰρ

[a] 8. Hiſt. capit. 12.
[b] Lib. 3. de vita Apoll.
[c] Lib. 9. capit. 22.
[d] Lb. 7.
[e] Lib. 9.
[f] Lib. 7.

Αὐτὰρ ἐπεὶ κόσμηθεν ἅμ' ἡγεμόνεσσιν ἕκαστοι
Τρῶες μὲν κλαγγῇ τ' ἐνοπῇ τ' ἴσαν ὄρνιθες ὥς
Ἠΰτε περ κλαγγὴ γεράνων πέλει οὐρανόθι πρό
Αἵτ' ἐπεὶ οὖν χειμῶνα φύγον καὶ ἀθέσφατον ὄμβρον
Κλαγγῇ ταί γε πέτονται ἐπ' ὠκεανοῖο ῥοάων
Ἀνδράσι πυγμαίοισι φόνον καὶ κῆρα φέρουσαι.
At postquam instructi vnà fuerunt cum ducibus singuli.
Troiani quidem cum sonitu clamoreque incedebant vt aues.
Tanquam clamor Gruum est in aëre
Quæ postquam hyemem fugerunt & immensum imbrem
Viris Pygmæis cædem mortemque ferentes.

D. [f] Augustinus etiam Pygmæos admittere videtur, & qualis apud nos ratio redditur de monstrosis hominum partibus, talem etiam de monstrosis quibusdam gentibus reddi posse putat, Deus enim, inquit, creator est omnium, qui vbi & quando creari quid oporteat, vel oportuerit ipse nouit &c. Augustinum sequitur Scholiastes eius Ludouicus Viues. Iam verò [g] Strabo diligentissimus antiquorum perscrutator ab his omnibus dissentit, & inter poëtarum figmenta enumerans, allatis eisdem Homeri carminibus. *Non enim*, inquit, *per Græciæ quidem loca Grus ad meridiem delata spectatur: in Italia vero & Hispania nullo modo vel Caspia vel Bactriana. Ad meridianum igitur oram maritimam cunctam se extendente Oceano, ab vniuersa fugitantes hyemem & traditos in fabulis Pygmæos. Quod si posterioris ætatis homines Aethiopas ad eos, qui iuxta Aegyptum habitant, solos traduxerunt. Sic etiam Pygmæorum sermones nihil ab antiqua pertinent.* Hæc ille: & rursus: *Qui autem*, inquit, *Erembos fingit proprium vnum Aethiopiæ genus, & aliud Cephroniorum, & tertium Pygmæorum, & alia innumerabilia minus credulitatis consequentur, cùm præter hoc quod haud fide digna proferant, quandam historicæ & poeticæ confusionem demonstrant, similesque sunt illis, qui sidonios in mari Persico aut alibi ad oceanum ferant, aut Menelai errorem, & Phœnicum extra Oceanum ponentes.* Huius incredulitatis caussa est non minima, quod sibi ipsis dicendo inuicem aduersantur, itaque si Pygmæi non sint, nec eos cum Gruibus pugnare necessarium est. Idemque eodem libro confirmat hisce alijs verbis: *Nec Aeschyli qui canino capite & oculatis pectoribus & monoculi. Quibus in rebus nec ipsis qui pedestri sermone historiæ formam conscribunt, mentem in multis adhibemus, nisi fabulamenta eos scribere cōfiteantur. Namque initio statim clarum est, eos fabulas sponte sua contexere, non per ignorantiam, sed impossibilium figmento admirationis & voluptatis gratia. At per ignorantiam putantur, cùm maxime & credibiliter talia de occultis & ignoratis per fabulamenta conscribant. Hesiodum nemo vtique inscitiæ criminaretur, qui semicanes & longa ferentes capita dicit & Pygmæos. Hæc enim haud Homeri sunt fabulosa fingentis, quorum è numero & isti sunt Pygmæi.* Et idem author vniuersos [h] alibi Indiæ scriptores, fabulamenta scriptis commendasse affirmat, vt erant Megasthenes & Deimachus, quorum fides prorsus abroganda, nam & hi sunt, qui etiam Pygmæorum aduersus Grues pugnam & decantata iam pridem ab Homero prælia innouarunt. Nos quidem huic postremæ auctoritati subscribimus, & quæ de Pygmæis referuntur in poëtica fabulamenta scripsisse, quæ primùm inter poëtas qui extant, Homerum excogitasse & scripto mandasse constat, ac inter suos Iliadis libros mira quadam suauitate miscuisse: summo enim studio suis similitudinibus auditorem lectoremque instruit, vt eleganter ad Homerum in πυγμαιομαχίᾳ notauit Eustathius inquiens: per Gruum comparationem Troianorum tumultum amplificat. Pygmæos autem tanquam iucundam fabulæ partem introducit, animos auditorum abducit more solito. Hunc igitur poëtarum principem etiam cæteri quotquot sunt poëtæ imitati sunt, comparationis tam in heroum ac principum pugna describenda, quàm etiam in alijs, conuenientis aptæque similitudinis suauitate allecti, cuius postea frequens vsus in scriptis fabulæ fidem dedit. [i] Oppianus.

Et velut Aethiopum veniunt, Nilique fluenta
Turmatim Palamedis aues, celsæque per altum
Aëra labantes fugiunt Athlanta niuosum,
Pygmæos imbelle genus paruumque fatigant,
Non per turbatæ procedunt ordine densæ
Instructis volucres obscurant aëra turmis.

Et alij quoque poëtæ quamplurimi hanc eandem γερανομαχίαν recensentes ad risum plerumque & ad iocum vtuntur: Iuuenalis.

Ad subitas Thracum volucres nubemque sonoram
Pygmæus paruis currit bellator in armis

Mox

[f] *Lib.16. de Ciuit. Dei cap.8.*
[g] *Lib.1. Geograph.*
[h] *Lib.2.*
[i] *Lib.1. de piscib.*

Mox impar hosti, raptusque per aëra curuis
Vnguibus à sæua rapitur Grue.

Et Bapt. Mantuanus:

Pygmæi breue vulgus iners plebecula, quando
Conuenere Grues longis in prælia rostris
Sublato clamore fremunt, dumque agmine magno
Hostibus occurrit, tellus tremit Indica, clamant
Littora, arenarum nimbis absconditur aër
Omnis & inuoluit puluis Solemque polumque
Et genus hoc hominum natura imbelle, quietum
Mite facit Mauors, pugnax, immane, cruentum.

Citantur à Iusto [k] Lipsio Papiniani de Domitiani ludis versus isti, quos quanquam Pygmæos non nominent, sed pumilos, qui cum fœminis in pugnam proficiscuntur, hîc tamen inseram, tanquam de illis agerent; nam Grues pugnantes nominant.

[k] *Lib. 1. Saturn. cap. 4.*

His audax subit ordo pumilonum
Quos natura breui statu peracto
Nodosum semel in globum ligauit.
Edunt vulnera, conseruntque dextras
Et mortem sibi qua manu minentur,
Ridet Mars pater & cruenta virtus.
Casuræque vagis Grues rapinis.

Sunt qui Pygmæos tam paruos esse velint in Æthiopia, vt sunt pueri septem vel octo annorum, velut legere est in quadam epistola scripta ad Pontificem Romanum. Albertus Magnus, quod apertè cerneret, quæ de Pygmæis traduntur, anilia esse, existimat eos genus Simiarum esse, quod hominum gestus sermonemque imitetur. Mihi verò Simias dari humano sermone vtentes, nouum est; qua de re Deo fauente in Simiarum historia latiùs agam. Cùm itaque Pygmæos dari negemus, Grues etiam cum ijs bellum gerere, vt fabulantur, negabimus, & tam pertinaciter id negabimus, vt ne iurantibus credamus: quare restat, vt ad veriora sermo noster accedat, videndumque est, nunquid alios hostes Grues nostræ habeât, quibuscum vel pugnent, vel saltem odium exerceant.

SYMPATHIA. ANTIPATHIA.

INTER Gruum itaque hostes ceu ferocissimi & qui plus negotij ipsis facessunt, Aquilæ sunt, & Accipitres, de quibus quantopere sibi metuant, elegantissima similitudine ostendit Q. Calaber, quæ talis est. *Circumquaque autem resonabant*, inquit, *immenso ploratu omnes ædes: ploratus verò fœminarum nô dissimilis erat Gruum clangori, vbi cernunt Aquilam ex alto per aërem irruentem. Non enim est illis animus in pectore præsens, sed solum longo resonant stridore fugientes alitem: sic quoque Troianæ fœminæ aliundè aliæ vlulatum edebant.* Idem odium celeberrimum illud Hetruscorum decus poëtarum Ludouicus [a] Ariostus indicat, Rinaldum Falconi Gruem persequenti, Angelicam Grui Falconem fugienti comparans.

[a] *Cant. 1.*

Più che sua vita l'ama egli, & disira,
L'odia e fugge ella più che Grù Falcone.

Quanquam verò tantoperè perhorrescant rapacissimum & audacissimum illud volucrum genus imbelles alioqui nostræ Grues, attamen non semper ita fracto sunt animo, vt sese defendere aduersus eas non tentent, quin sæpe, cùm sese ab Aquila eminus impeti perspiciunt, in orbem, inquit Ælianus, consistunt, & contractæ in sinum, falcatæque existunt, atque ordinatim tanquam acie instructa, speciem pugnæ ostẽdunt: quare Aquila regreditur: eæ autem ad tergum præteruolantium collis & capitibus admittentes inter se & coniunguntur arctiùs nullam requietem laboriosi volatus capiunt. Itaque laborem facilem efficiunt. Hæc Aelianus, quibus addendum Grues; quando supra se venientem Herodium, hoc est, Aquilam, vel Accipitrem sentiunt, rostra sua superius erigunt, & prout possunt pro rostri acumine sese defendũt. Hæ eædẽ volucres, quas ante miro modo inuicẽ amare diximus ex probatissimis authoribus, nonnunquam ita inter se inuicẽ etiam dissentiũt, vt inter se pugnam quàm acerrimam

rimã ineant, adeo vt ita pugnantes hominibus sese prius capiendas exponant sæpius, quàm pugnam deserant, eiusque rei testis est [a] Aristoteles, qui sic alibi scriptum de Gruibus reliquit: *Grues etiam pugnant inter se tam vehementer, vt dimicantes capiantur. Hominem enim expectare potius, quàm pugna desistere patiuntur.* Postremò illud in Grue præ cæteris admirandum est, quòd hausta vitis lachryma, vt [b] Ælianus prodidit pereat.

[a] *9. Histor. cap. 11.*

[b] *Lib. 6. capit. 46.*

PRAESAGIA.

MIGRATIO Gruum, vt hyemis initium imminere portendit, ita contrà cùm ad nos veniunt, æstatem præ foribus esse, vel saltem iam ver adesse demonstrat: quamobrem inter veris indicia Gruem vnà cum Ciconia enumerat Bapt. Mantuanus canens:

Iam satio vicina fabis, Grus ordine longo
Cum clamore volat, proiectaque semina campis
Esurit, elingui venit alba Ciconia rostro.

Hinc est quod Hesiodus inter cætera agriculturæ præcepta, quæ nobis reliquit, agricolas admonet vt sedulò obseruent, quando Gruis vocem quotannis altè in nubibus clangentis audiãt, quoniam signum hæc auis arationis adferat, hyememque pluuiam prænunciet. Canit autem:

Φράζεσθαι δ᾽ εὖτ᾽ ἂν φωνὴν γεράνου ἐπακούσῃς
Ὑψόθεν ἐκ νεφέων ἐνιαύσια κεκληγυίης
Ἥτ᾽ ἀρότοιό τε σῆμα φέρει καὶ χείματος ὥρην
Δεικνύει ὀμβρηροῦ. κραδίην δ᾽ ἔδακ᾽ ἀνδρὸς ἀβούτεω.

Contemplare etiam cùm Grus è nubibus altis
Assiduos agitat clangores, inuocat imbrem
Ventorumque hyemem, tempusque inducit arandi.

Idem hoc præceptum legitur apud facetissimum [a] Comicum his verbis:

Σπείρειν ὅταν μὲν γέρανος κρώζουσ᾽ ἐς τὴν Λιβύην μεταχωρῇ
Καὶ πηδάλιον τότε ναυκλήρῳ φράζει κρεμάσαντι καθεύδειν
Εἶτα δ᾽ Ὀρέστῃ χλαῖναν, ὑφαίνειν ἵνα μὴ ῥιγῶν ἀποδύῃ.

Seminare quidem quando Grus crocitans in Lybiam decidit
Et temonem tunc nauclero dicit suspendenti dormire
Postea autem Oresti chlemam texere, vt non frigiens spoliet.

[a] *In Auibus.*

Theognis quoque iubens, vt in tempore laboremus, & quisque opus suum aggrediatur, cui sese destinauit, ne postmodum aliorum diligentia tristemur, vt messis tempus accesserit, sumit exemplum à Grue, quæ agricolam ad arandum inuitat. Canit autem.

Arationis tempus.

Ὄρνιθος φωνήν, Πολυπαΐδη, ὀξὺ βοώσης
  Ἤκουσ᾽, ἥ τε βροτοῖς ἄγγελος ἦλθ᾽ ἀρότρου
Ὡραίου, καί μοι κραδίην ἐπάταξε μέλαιναν
  Ὅττι μοι εὐανθεῖς ἄλλοι ἔχουσιν ἀγρούς.

Auis vocem o Polypæda, clarè clamantis
  Audiui, quæ mortalibus nuncia venit arationis
Tempestiuæ, & mihi cor percussit nigrum
  Quod mihi florentes alij habeant agros.

Grus, inquit Elias Venetus Scholiastes, quo tempore ab Aquilone ad nos redit, incipiendam esse arationem admonet. Auienus denique diligentem agricolam lætari, vbi primam Gruem volantem obseruauerit, pigrum verò, si hæc auis tardiùs aduenerit, monitus nimirum vterque tunc arandum esse, cùm Grus superuolans clangore suo id indicauerit.

——— *Quin & gaudebit arator*
Plebe Gruum prima: gaudebit tardus arator
Agmine pigrarum.

Sic enim transtulit Auienus hoc Arati:

Χαίρει καὶ γεράνων ἀγέλαις ὡραῖος ἀροτρεύς,
Ὥριον ἐρχομέναις· ὁ δ᾽ ἀώριος αὐτίκα μᾶλλον, idest

Agricola qui messem celeriorem (vel tempestiuè serere) desiderat, gaudet Grues maturiùs migrantes apparere: contrà qui tardiorem messem vel sementem (Theon vtroque modo exponit) optat, tardiori Gruum aduentu lætatur. Solet enim mox à Gruum migratione

hyems

hyems & pluuia ingruere, eaq; citiùs, ſi Grues maturè, & in magnis turmis appareant. tardiùs verò cùm ſerò, & non in magnis turmis, ſed per interualla & pauciores, & pa.lim moram diutius trahentes migrant. Quod tempus indicaturus Theocritus, Gruem ait aratrum ſequi.

> Α ἄιξ τὸν κύτισον, ὁ λύκος τὰν ἄιγα διώκει
> Α γέρανος τ' ὤροτρον, id eſt,
> *Capra cityſum ſequitur, & Lupus capram*
> *Grus aratrum.*

Dilucidè admodum id tempus depingit Baptiſta Mantuanus.

> *Cùm redit autumnus, chelasq; ingreſsus Apollo*
> *Mitigat ardentem tenebris maioribus æſtum*
> *Cum rediere Grues, cùm nix alpina reuerti*
> *Incipit, & primis albeſcunt rura pruinis.*

Et alibi iterum:

> *Lux ea Septembris viceſima prima ſerendi*
> *Principium faciens. nam tunc Atlanthides orto*
> *Sole cadunt, redeuntq; Grues, & ſemina ſulcis,*
> *Iacta legunt.*

Eleganter deniq; [b] Ambroſius Nouidius de Octobri.

[b] *Lib. 10. Faſtor.*

> *Ecce polo octauus modo quæ ſplendere calendis*
> *Caperat, aurora tota ſequente micat.*
> *Ipſe ſed agreſtis videt hanc dum mane ſupinis*
> *Et quæ ſint ſecum tempora fortè putat.*
> *Strymoniæ cinxere Grues longo ordine cælum*
> *Oſtendit clamans, continuitq; manum.*
> *Atq; dies, inquit, iam ſementina rediuit*
> *Hactenus & iunctos increpat ille boues.*

Pluuias in primis portendit hoc volucrum genus, easq; accerſere fama eſt teſte [c] Æliano, clamitantes. [d] Alibi etiam turbulentè vociferantes, tempeſtatis atrocis minas intelligenti ſignificare teſtatur. Imminente tempeſtate, non ſolent teſte Arato, in alto oblongi Gruum ordines eodem ductu pergere, ſed conuerſi retrorſum feruntur. Vbi Theon, Grues, inquit, aiunt, cùm pluuiæ futuræ ſunt, nec in ſublime ferri, nec ita rectà pergere, ſed retrocedere. Auienus ex Arato tranſtulit ſic:

[c] *Lib. 1. cap. 44.*
[d] *Lib. 7. c. 7.*

> —— *Si Thraiciæ per apertam*
> *Sponte Grues trepidant, nec ſeſe audacius æthræ*
> *Committunt.*

Ælianus pariter tempeſtates ab his alitibus indicari ait, cùm retrò volant. Cùm nauta, inquit, in medio maris Grues videt reuertentes, & retrò volantes, contrarijs ventis impellentibus, eas ab itinere inſtituto abſiſtere intelligit. Itaq; auium diſcipulus factus ad portum nauigat, & nauem incolumem ſeruat. [e] Virgilius quoq; inter alia etiam ſigna venturæ tempeſtatis, aut pluuiæ, Grues refert in altum ſeſe attollentes:

[e] *Li. 1. Geor.*

> —— *Nunquam imprudentibus imber*
> *Obfuit, aut illum ſurgentem vallibus imis*
> *Aeriæ fugere Grues.*

Si manè volent & gregatim [f] Theophraſtus manè futuram putat oſtendere ſerenitatem, veſpere autem, & ad multum tempus, veſpertinam quoq; tempeſtatem expectandam. Et ſi volando retrò reflectant, ac ab incæpto itinere auertantur, tempeſtatem præſagire: quod poſtremum ex Theone quoq; dictum eſt, qui alibi etiam habet ſic: *Quod ſi ventus & tempeſtas inciderint, retrò ferri ſolent & ordinem turbare, & metum clamore teſtari.* Et mox rurſus, *Cælo tranquillo licet interdum retrò & inordinatè volent, æqualem tamen & continuum* (λεῖον) *volatum peragunt.* Fieri quidem videtur, vt cùm aër durior denſiorq; (vt fit propter ventos & frigus & pluuias) occurrit, retrò vertantur Grues: cùm contrà lenis, placidus & æquabilis eſt, rectà pergant. Expreſſit hæc quoq; Auienus, cùm canit.

[f] *Lib. de ſignis tempeſtatis.*

> *Tunc & Strymonias circumuolitare* (fortè rectà volitare) *repentè*
> *Suſcipies, & per apta* (verſus eſt mutulus) *vbi mitior annus*
> *Sponte procelloſum diſiecerit aëra cæli.*

Antonius Mizaldus hæc ſequentia omnia inter ſigna pluuiam præſagientia refert. Clangentes aëria & præuia nubila pinnis alarum ſcribentes venientium pluuiarum fidem cum alijs

& ve-

& vehementer faciunt, & augent. Huius causam refert ad animalis imbecillitatem, inquiens tempestatum excessus non ferunt Grues, ideoq; horizontem eum, quem de vaporoso aëre, & suggerentibus nubibus destinatum pluuijs agnoscunt, mutuo clangore sub Pythagoræ littera se colligentes, celeriter præteruolant. Addit præterea non multùm à prædictis diuersa; Grues ab imis vallibus fugientes, & volatum humilem obliquè molientes, eumq; in locum, vnde euolarunt, reuolantes, pluuiosæ tempestatis, & hybernæ constitutionis præcones perhibentur, nec quoq; id absq; ratione. Corpus habent ad patiendum peropportunum, propterea valles idonea aquarum conceptacula, emissariaq; libenter non conquirunt. Porro demissum volatum exercent, quia tunc,

Austri permadidi nubila summa tenent.

Reuolant, vnde euolarunt pluuia & tempestate (ceu Herculea claua) ne vlterius progrediantur arcente. Idem Mizaldus, Grues, inquit, mane gregatim conuenire si videbis, vel vnde migrârunt, ilico remigrare, hyemalem tempestatem proximam esse moneberis. Item Grues tacitum securumq; volatum gregatim moliri, nec ilico pedem referre si animaduertes, blandam serenitatem (nam tempestatum vt diximus, excessum egerrimè ferunt,) nunciare ait. Plinius item Grues author est silientes per sublime volantes, serenitatem indicare. Ante blandam tranquillitatem, inquit Aratus (cum longam tranquillitatem futuram præsentiũt) Grues omnes simul ad eundem cursum (volatum coniunctum vno continuo ordine, & rectà extensum) ceu bona spe fretæ (ἀσφαλέως, tutæ à tempestatibus) pergent, neq; retro se conuertent in serenitate volantes. [g] Aelianus quoq; silentio & quiete volantes, serenitatem & tranquillitatem promittere Grues testatur: quòd si verò turbulentè clamitent, & turbato ordine volent, acerbam tempestatem denunciare. Deniq; cùm volant, nec iter flectunt, Theophrastus tranquillitatem polliceri asserit, quoniam Grues non antea volant, quàm aërem prospexerint vndiq; serenum.

[g] *Lib.7.c.7.*

DENOMINATA.

Γεράνιον apud [a] Dioscoridem, quædam herba est ita dicta, quòd in summis alis sursum spectantia Gruum capitula insint cum suis rostris. [b] Plinius quoq; tradit inter Geranij folia in cacuminibus capitula esse Gruum. Ab Hesychio & Varrino hæc herba dicitur γεράνιος genere fæminino. Latini non ineptè Gruariam nominant. Author is qui nomenclaturas varias Dioscoridi adiecit Pelonitin ab aliquibus vocari scribit (malim Pelargitin inquit Ornithologus) quod scilicet instar rostri vel Gruis, vel Pelargi, id est, Ciconiæ, pericarpia sua veluti acus quosdam rigentes proferat) & echinastrum (quòd acus illi veluti spicula in echino rigeant) & Geranogeronta: cuius formæ viriumq; descriptio, omnino eam, quæ pecten Veneris appellatur quibusdam, referre Ornithologo videntur: nec obstat, inquit, quod eadem fortè caucalis alibi dicta videatur: alia enim caucalis Dioscoridis esse potest. Est & alterum Geranium Dioscoridi folijs maluæ, cui in coliculorum cacuminibus apices quidam prominent similitudine Gruini capitis cum rostro, aut caninorum dentium, nullo in medicina vsu. Sunt in folliculo illo (pericarpio) Geranij secundi cum viridi colores alij plures, præsertim cinereus, tam præsenti totius colli capitisq; & rostri Gruini imagine, vt aptiore pictura ostendi à peritissimo pictore animalis eius tota ea pars non potuisset, vt notat Marcellus Virgilius. Est & Gruina inter secundi geranij nomenclaturas apud Dioscoridem. Ornithologo quidem eadem nominis ratio à Gruini rostri similitudine ad pericarpia in hisce stirpibus, in vtroq; Geranio conuenire videtur, etsi authores secundo tantùm generi hos acus ascribant, cui folia, vt maluæ vulgo cognito, pedem Columbinum vocant. Plinius Geranij genus vnum folijs cicutæ facit minutioribus; alterum verò anemonæ folijs &c. Putat Ornithologus hæc eum ex diuersis authoribus descripsisse, & vnum Geranij genus (possunt enim eadem folia vel anemonæ comparari, vel cicutæ vt minora sint tamen) in duo distraxisse. Est & tertium apud nos Geranij genus folijs pimpinellæ, sed magis diuisis, binis è regione, quam acum pastoris quidam vulgo nominant. Herba Roberti quoq; vulgò dicta, quàm inter sideritides ponunt eruditi, & alia quædam syluestris in montibus ferè nascens radice sanguinea (vnde nomen ei apud Germanos Blut vuortz) apices acuum instar habent eâdem qua Gerania effigie eminentes. Plinius id genus cui folia anemones, radicem, inquit, mali modo rotundam habet, cùm Dioscorides simpliciter ῥίζαν ὑποςρόγγυλον dixerit, hoc est, radicem subrotundam: ego oblongam, & teretem accipio. Radix è Geranio, inquit alibi Plinius, peculiariter

[a] *Lib.3. cap.131.*
[b] *Lib.26. cap.11.*

culiariter ſecundis inflammationibusque (legit Ornithologus inflationibus ex Dioſcoride & ipſo Plinio in præcedentibus de Geranio ſcriptis) vuluarum conuenit. Quinquefolij herbam aliqui Germanicè vocant Kran futſz, ideſt Gruis pedem, quaſi γερανοπόδιον, quod vocabulum à Dioſcoride ſpeciei Lychnidis coronariæ adſcribitur. Γεράνεια, quæ ſecundum aliquos hydna dicuntur, hoc eſt tubera, vt notat Euſtathius. Legitur apud [c] Theophraſtum. Cranium, tuber & fungus radice carēt; Græcè ſic: ὕδρομύκης, πύξος, κράνιον. Sed [d] Athenæus pro duabus poſtremis vocibus habet πέζις καὶ γεράνειον, quanquam is locum Theophraſti citat non ſuper carentibus radice, & ſuper habentibus corticem leuem. Hydnon eſt, quod aliqui teſte [e] Theophraſto Aſchion vocant; verùm hîc quoque Athenæus pro Aſchion legit γεράνειον. Quærendum an tuberi appellatio cranij melius conueniat propter rotunditatem. Γερανία apud Pygmæos regina fuiſſe legitur, & honoribus diuinis affecta ob ſuperbiam ab irata Iunone in Gruem conuerſa, de qua infra latiùs dicetur. Γεράνεια Gerania (vel vt alij Latinè ſcribunt, Geranea, quod parum refert, cùm à Græcis hoc nomen tractum ſit) fuit vrbs in Thracia (in eo tractu, quem Scythæ Arotêres tenuere) vbi Pygmæorum gens fuiſſe proditur, quos Catizos barbari vocāt, creduntq; à Gruibus fugatos, vt ſcribit [f] [g] Plinius, qui etiā aliàs locū eſſe refert in agro Laconico, licet Ptolomeus Geraniam Laconico agro tribuat. Geranthæ vrbs Laconiæ eſt Pauſaniæ, ſed apud eū γερόνται legimus, nō γέρανθαι, eadē forte vt quidam volunt cum γερανία, ſiue γερανεία. Plinij Peleponenſi oppido in Laconia, quod olim ab Homero ἐνόπη dictum ſcribit Pauſanias, quamuis alij locum quendam Cardanulę vicinum Geraniam vocent, & Strabo alios putare πύλαια Ennopen eſſe ſcribat. Geraniæ ciuis γερανεὺς dicitur & γερανειάτης; Plinio rurſus in ora Græciæ oppidum eſt Geranea. Gerania vocatur promontorium in Mergaride, (cuius meminit Lyſias) in mediterranea vergens, ac oblongum indeque à figura nuncupatum teſte Cælio. γεράνεια mons eſt (cuius etiam meminit [h] Plutarchus, ſub quo Thucydides Tripodiſcum oppidum deſcribit) inter Megarum & Corynthum, à quo ſe præcipitem Ino dedit, cùm fugeret Athamantem, vt meminit etiam Scholiaſtes Pindari in argumento Iſthmiorum. Hunc montem Geraniam fuiſſe appellatam ſcribit [i] Pauſanias, quia Megarus quidam in diluuio aduolantium Gruum clangorem eum tranauerit. Et alij à Deucalione nomen impoſitum arbitrantur, qui Gruum beneficio ſe à diluuij clade ſeruauit & clangorem Gruum ſequendo ad hunc montem primùm appulerit. Γερανεῖδαι Geranidæ incolæ Phocidis ſunt Heſychio & Varino. γεράνεια Gerania Stephano oppidum Phrygiæ. Geranochrus color eſt Lanæ à Gruibus vocatus apud Hermolaum. Apud Plinium in epidico de Geranio video mentionem haberi, corruptis licet vulgatis codicibus. Cerinum, inquit, vel Geranium, & epiphonema ſtatim per annotationem ſubiūgit, Gerrę maximè. Hanc verò (veſtem) à colore Gruis cineritio puto dictam, vt ea ſit quam Grgci σποδιοειδῆ vocant, vt notat Cælius [k] Calcagninus. Γερανοπίπας legitur in ſcripto quodam Hieronymi ad Euſtochium, de ſene quodam monacho. Huic, inquit, inimica caſtitas, inimica ieiunia, prādium nidoribus probat, & altilis γερανοπίπης, vulgo Pipizo nominatur: Quem locum annotans Cælius [l] Rhodiginus, ait ſe malle legere γέρων ὀινοπίπας, ideſt, ſenex temulentus, quem plebea, inquit, voce Pipizonem dici ſolitum coniectamus; nam πιπίζειν fugere ſignificat. At quamuis vterque errores habeat, magis tamen mihi Cælium ipſum erraſſe apparet, quem hunc locum obſcurum alioqui ac deprauatum non illuſtraſſe corrigendo, ſed deprauaſſe conſpicimus, & Hieronymum in deteriorem ſenſum detorſiſſe. Quid enim γέρων ὀινοπίπας, ideſt, ſenex temulentus ſit, non aſſequor, tum præſertim eum ad hunc ſenſum referendum ſit, tum etiam quod ὀινοπίπας vocabulum non parum ſit Græcæ linguæ peritis ſuſpectum: vtrum nam alibi magis, quàm apud Suidam reperiatur, qui annotat κατὰ μίμησιν φωνῆς fictum eſſe hoc vocabulum, à πιπίζειν ſignificante μύζειν, ſiue μύζᾶν ideſt ſugere, quamuis Atticis in eo ſenſu vſurpatum non ſit. Nam huius vocabuli in fæminino genere ab eo ſumpti & expoſiti (ὀινοπίπας τὰς τοὺς ὄινους περισκοπούσας) authorem citat Ariſtophanem Comicum Athenienſem hæc verba in ſuis comœdijs ſcribentem:

Τὰς μοιχοτρόπους, τὰς ἀνδρεραστρίας καλῶν,
Τὰς ὀινοπίπας, τὰς προδότιδας, τὰς λάλους.

Autor theſauri linguæ Græcæ ſcribit in vulgaribus editionibus Ariſtophanis non legi ὀινοπίπας, ſed ὀινοποτίδας, quod verum eſt, eamq; ſcripturam longè alijs præfert. Neſcit enim an ὀινοπίπας à quopiam in fæminino genere vſurpetur, cùm ſimilia ei compoſita non à πιπίζειν, ideſt μύζειν, vt Suidas, ſed ab ὀπιπτεύω deriuari, quod eſt circumſpicio. Nec quoque Cælij correctio conuenire poteſt, cùm contra Grammaticas leges & conſtructiones peccet, ait enim γέρων ὀινοπίπας, cùm potiùs dicere debuiſſet γέρων ὀινοπίπης in maſculino genere. His igitur de cauſis nos aliter hunc locum emendauimus, legendumq; apud Hieronymum cenſemus,

[c] Lib. 1. capit. 9.
[d] Lib. 2.
[e] Lib. 1. capit. 10.
[f] Lib. 4. capit. 11.
[g] Lib 4. capit. 15.
[h] In Arato.
[i] In Atticis.
[k] In Epiſtolis.
[l] Lib. 13. Ant. lect. capit. 11.

censemus, & altilis γεράνυ πίπας, idest, Vipio vel Gruis pullus, additis mutatisque paucissimis litteris, & ex vno vocabulo duobus factis. Hæcque emendatio apta & maximè rebus, de quibus Hieronymus, loquitur, accōmodata est. πίπποι enim in plurali numero apud [m] Athenæum inuenio, καὶ νεοσσῶν ὀρνίθων οὓς πίππυς καλοῦσι, idest, auium pullos (quamuis me non lateat Ælium Lampridium in Alexandri vita Pipiones pro Columbarum pullis capere) Porro πίππον quem Pipionem Latini transferunt, à voce magis, quàm à quauis alia re nomen traxisse mihi videtur. Quod idem dicit Aristophanis Scholiastes: λέξιν πεποιῆσθαι κατὰ μίμησιν τῶν ὀρνέων, & Hesychius κατὰ μίμησιν τῆς τῶν ὀρνέων φωνῆς, dicente [n] Aristophane:

Ἰὼ ἰὼ τῶν ὀρνέων, ἰὼ ἰὼ τῶν κοψίχων.

Οἷα πιππίζυσι, καὶ τρέχυσι διακραγόντες.

Sed notandum est Scholiastem Aristophanis & Suidam, nec non textum Aristophanis scriptum habere πιππίζυσι gemino π. Hesychium verò vnico; quàm scripturam esse meliorem vel ex eo patet (vt inquit autor thesauri linguæ Græcæ) quod subiungit accipi id verbum pro ποτίζειν. In hac enim significatione vnico π scribendum est, vt πιπίσκειν, vtpote à πίω deriuatum anadiplosi duarum litterarum initialium. Atque ita malim & πίποι pro πίπποι præsertim cùm apud Latinos quoque scribatur Pipiones & pipire vnico p, quæ à Græco originem traxisse extra controuersiam est. Proinde ita correctus hic locus meliorem habebit sensum, nam quod altilis γέρανυ πίπος, siue Vipio ab antiquis & alijs quibusdam in delicijs mēsarum habitus sit ex Cornelio Nepote apud Gellium notum est, vt mox dicetur, vbi de vsu in cibis tractauero. [o] Plato γερανοβοτίας esse scribit in Thessalicis campis, idest, gregem Gruū pascentium. Sed Pollux ex Platone γερανοβοσίας legit per σ, hoc dialecto communi; illud Attica. Est & à Gruibus denominatus γερανίτης λίθος, Geranites lapis siue gemma: ita enim [p] Plinius, *Ab animalibus*, inquit, *cognominatur carcinias marini cancri colore, echites viperæ, scorpites Scorpionis aut colore aut effigie, Scarites scari piscis, triglitis mulli, ægophthalmos, caprino oculo, item alia suillo, & à Gruis collo Geranites*: Legendum autem hîc pro collo colore, neque enim collum à cæteris partibus diuersum colorem habet, quo magis ab hac parte denominationem sumeret. Idipsum ante me aduertit diligentissimus Dalechampius, & veteris codicis autoritate comprobauit. Est quoque vox apud [q] Athenęum τριγέραννον in vulgatis codicibus. Quid autem hæc vox significet, non assequitur Ornithologus. Legitur autem id vocabulum in hisce versibus:

Ὥσπερ Σέλευκος δεῦρ᾽ ἔπεμψε τὴν τίγριν
Ἣν εἴδομεν ἡμεῖς; τῷ Σελεύκῳ πάλιν ἔδει,
Τὶν ἡμᾶς παρ᾽ ἡμῶν ἀντιπέμψαι θήριον.
Τριγέραννον, ὐ γὰρ γίνεται τοῦτ᾽ αὐθότι.

Idest, vt vertit Natalis de Comitibus.

Velut Seleucus misit huc ipsam tigrim
Quam vidimus, sed quam Seleuco oportuit
Hinc nos feram misisse contra munere?
Trigerannon? Haud illic profecto nascitur.

Quo loco interpres mauult legere τρυγέραννον quod est, magnam Gruem: sed nullam authoritatem adducit, qua hanc vocem etiam ab alijs veteribus vsurpatam comprobet, quod facere debuisset. Ego ne quidem simile quid apud authores comperi; itaque melior atque correctior est Dalechampij versio, qui magnam operam in Athenæum interpretando præstitit; distinguit autem per interlocutores hoc modo.

A. Vt Seleucus istuc hanc misit tigrim,
Quam nos ipsi vidimus: ad Seleucum rursum oportuit
Vicissim nostratam feram aliquam nos remittere
B. Quam cedo? A. Gruem. nulla ibi nascitur.

Legit igitur pro τρυγέραννον duo vocabula diuisa sub diuersis personis interrogante & respondente, hoc pacto, A. τί? B. γέρανον, &c. Congruo apud Latinos verbum pro conuenio & consentio, tractum à Gruibus teste Festo, quæ non se segregant, siue cùm volant, siue cùm pascunt. Hinc congruus adiectiuum hoc est conueniens & incongruè aduerbialiter pro inconuenienter & ineptè vsurpatur: eadem ratione & incongruere. Ingruo est confertim & cum clamore impetum facio, more Gruum, quę non nisi magno agmine & vehementi clangore volitant, irruunt & incurrunt: vnde [r] Plautus: *Nostri contrà ingruunt, vicimus vi feroces*. Et [s] Columella, *etiam ingruente hyeme frumenta iacimus*. Dicitur enim de bello, de pluuia, de tempestate, ruina & huiusmodi. Grus canens gruire dicitur, cantare la Grula Hispanis.

[m] Lib. 9.
[n] In Auibus.
[o] In Ciuili.
[p] Lib. 37. cap. 11.
Τριγέραννον
[q] Lib. 13. cap. 21.
Athenæus correctus.
[r] In Amphitruone.
[s] Lib. 2.

HISTORICA.

LEONICVS Tomæus, philoſophus inſignis, qui cum Florentiæ ſub Demetrio Græcas litteras didiciſſet, primus Latinorum philoſophorum Patauij Ariſtotelem Græcè interpretatus eſt; hic inquam quomodo ex Gruis morte, quam domi ſuæ alebat, & ſibi moriendum breui eſſe coniecit, ſic refert [a] Paulus Iouius. Peruenit veneranda barbæ canitie ad ſeptuageſimum tertium ætatis annum, mediocri ſubſtantia, ipſaq; ciuili frugalitate, & cælebs & felix, quod nemo vel innocentiæ & doctrinæ conſcientia, vel munditia corporis vel animi nitore beatior ætate noſtra fuerit. Aluerat domi Gruem, de manu ipſius ſenili obleſtamento cibaria capientem, per quadraginta annos. Is ſenio tabefactus cum periſſet, ex eius deſiderio triſte omen concepit, prædixitq; nullo laceſſitus morbo, ſe non multo pòſt adamati Gruis fatum, maturo vitæ exitu ſecuturum. Alia de Ibyci Rhegini poëtæ Lyrici interfectoribus legitur hiſtoria, & Gruibus præter rerum ordinem ſcelus detegentibus. Ibycum enim illum ferunt, cùm in ſolitudine à latronibus comprehenſus eſſet, & ne occideretur intensè precaretur, additis etiam minis, vt ſi ipſum occiderent, Grues quę forſan ſuperuolabant, ſceleris tam atrocis vltrices fore: cæterùm cùm non obtemperarent nequam illi homines, Ibycumq; interfeciſſent, per multum quidem tempus ignoto crimine latuerunt, donec tandem accidit, & vnà in theatro ſedentes conſpicati Grues ſuperuolare: nam tunc vno ex illis vel metus, vel potiùs ludibrij cauſa dicente, ἴδε, αἱ Ἰβύκυ ἔκδικοι, hoc eſt, ecce Ibyci Grues, aliquis ex circumſtantibus ea verba vt accepit, ad magiſtratum detulit, latroq; comprehenſus, facinusq; confeſſus vnà cum ſocijs pœnas dedit. [b] Plutarchus futilis linguæ incommoda recenſens, inter alia hoc quoque in exemplum traxit. Ibycus, inquit, poëta cùm in latrones incidiſſet, iam occidendus, Grues fortè ſuperuolantes obteſtatus eſt. Aliquanto poſt tempore cùm ijdem latrones in foro ſederent, rurſumque Grues ſuperuolarent, per iocum inter ſe ſuſurrabant in aurem, αἱ Ἰβύκυ ἔκδικοι πάρεισιν, id eſt, *Ibyci vltores adſunt*. Eum ſermonem aſſidentes in ſuſpicionem rapuerunt, maximè deſiderato iam pridem Ibyco. Rogati quidnam ſibi vellet ea oratio, hæſitanter atque inconſtanter reſponderunt. Subiecti tormentis facinus confeſſi ſunt. Atq; ita veluti Gruum iudicio pœnas Ibyco dederunt, ac potiùs ſuo ipſorum iudicio, vt dicitur, perierunt. Hæc ille, quæ vnico tantum verſiculo complexus eſt poëta Auſonius:

Ibycus vt perijt? vindex fuit altiuolans Grus.

Gregorius quidam Nyſſenus Epiſcopus, & Magni Baſilij frater, hiſtoriam hanc de Ibyci interitu penè totidem verbis exponit libro octauo, in quo de prouidentia diſſerit. Ciuitatem verò Corynthiorum eam fuiſſe aſſerit, quæ de latronibus ſupplicium ſumpſit. Quibus ex verbis faciliùs intelligimus carmen in Antipatri Sidonij epigrammate, quo hanc hiſtorìam perſcribit, & σισυφίην κατὰ γαῖαν ait id facinus vindicatum. Epigramma recitabo, latinum à quopiam factum.

Quondam ad deſertum venientes Ibyce littus,
Vitam prædones eripuere tibi.
Sæpe Gruum nubem imploranti, quæ tibi teſtes
Aduenere necis cùm morerere tuæ.
Attamen haud fruſtra, ſiquidem clangore volucrum
Siſyphio cædem eſt Eumenis vlta ſolo
Latronum genus heu cupidum lucri atq; rapinæ:
Cur vos nequaquam terruit ira Deûm?
Quando nec Aegyſthus, vatem qui occiderit olim
Atrarum occurſus fugerat Eumenidum.

[a] In Elogijs viuorum doct. elog. 91

[b] Lib. de futuli loquac.

Ibyci mors.

MORALIA.

DIVVS Basilius & reliqui omnes sancti doctores tantis laudibus extollunt vigilantiam Gruum, & commune auxilij studium, vt inde tanquam præclaro, & eleganti sumpto exemplo animos nostros ad consimilia opera præstanda accendant, ac exhortentur. Ita D.[a] Ambrosius in primis eloquentissimus, dulcissimæ exemplum exercendæ policiæ, & reipublicæ bene gerendæ nobis expressit à Gruibus. In illis (Gruibus) politica quædam, inquit, est, & militia naturalis, in nobis coacta & seruilis. Quam iusto & voluntario vsu Grues in nocte solicitam exercent custodiam. Dispositos vigiles cernas, & cæteris consortibus generis conquiescentibus, aliç circumeunt, & explorant, ne qua ex parte insidiæ tendantur, atque omnem deferunt impigro sui vigore tutelam. Post vbi vigiliarum fuerit tempus impletum perfuncta munere in somnum se præmisso clangore componit, vt excitet dormientem, cui vicem muneris traditura est. At illa volens suscipit sortem, nec vsu nostro inuita, & pigrior somno renunciat, sed impigrè suis excutitur stratis, vicem exequitur, & quam accepit gratiam, pari cura atque officio repræsentat. Ideo nulla desertio quia deuotio naturalis, ideo tuta custodia, quia voluntas libera. Hactenus ille. Hanc eandem Gruum gubernandi rationem, homines teste[b] Æliano, regendi respub. doctrinam primum docuisse tradunt. In democratia illa, dignitatum ea communicatio per vices videtur quandam naturalem continere gubernationem, quale de Gruibus scripsit apud[c] Cassiodorum in edicto contra curiales, rex Athlaricus Gottorum. Grues, inquit, naturalem quandam nouerunt exercere concordiam, inter quas nulla priuata queritur, quia iniquitatis ambitus non habetur: vigilant vicissim: communi cautela se custodiunt. Hic honos nullis admittitur dum omnia sub communione seruantur. His etiam volatus vicaria çqualitate disponitur, vltima fit prima, & qui primatum tenuit, esse posterior non recusat; Sic quadam communione sociatæ sibi sine regibus obsequuntur, & voluntariæ seruiendo liberæ sunt, & inuicem se diligendo muniuntur. Quarum morem scriptores rerum naturalium contuentes politiam quodam modo inter ipsas commemorant, quas ciuico affectu viuere cognouerunt. Has si vos imitamini omnes à vobis prauitatum calumnias excluditis. Hucusque[d] Cassiodorus, apud quem etiam Theodoricus rex inertiam suam prodere attestatur, quisquis secum multa portauerit, nec cogitet de celeritate, qui delicata se maluerit conuersatione tractare. Grues enim pelagus transituræ, paruos lapillos vncis pedibus amplectuntur, vt nec eorum leuitas nimio vento rapiatur, nec natiua celeritas iniquis ponderibus ingrauetur. Hoc itaque imitari nequeunt, qui se ad publicas necessitates electos esse cognoscunt? Habent & Theologi sua ex Gruibus documenta. Iubentur enim homines earum vigilantiam imitari, quæ cùm excubias disponunt, vnum pedem tenent elatum, & in eo lapillum, vt si fuerint correptæ somno, cadat lapillus, ad cuius sonum excitentur. Ita inquam homines iubentur, ne remissè dormiamus, & arcto inertiæ somno sopiti opprimamur, excitemur ad sonitum lapidis cadentis, ad sonitum sanitatis, quæ nos deficit, ad sonitum vitæ, quæ sensim labefactatur, & consumitur; amplectamur mortis memoriam, cogitemus frequenter esse nos ab hac caduca vita migraturos: vt ita à vitijs abstracti, & virtutibus muniti alamus pietatem in Dei potentia, & misericordia contemplanda. Iubemur item vt Grues, misericordes esse, de quibus nimirum sæpius dictum est, quod ad destinatum locum venire contendant, quod excelsa petant, vt de excelsiori specula speculentur, quas petant terras, quod fidens meatui præeat cateruas, volatus desidiam castiget, voceq; cogat agmen: quod vbi raucescit, succedat alia, quòd concors sit cura omnium pro fatigatis adeo, vt si qua defecerit, congruāt vniuersæ, lassatasq; sustollant, vsq; dum vires omnino recuperent. Item quod nec in terra segnior earum cura sit, quod scilicet noctu excubias diuidant, & pondusculа digitis amplectantur, quç si fortè exciderint, somnolentiam arguāt, quod deniq; Aquilas fugiant. Simus ergo misericordes, sicut hç aues, vt in excelsa vitæ specula positi, nobis & alijs præuideamus, voce ad prædicationes pigros, & tepidos castigemus. Alternatim labori succedamus. Infirmos, & debiles ne in vita deficiant, asportemus. In excubijs domini per orationem & contēplationem vigilemus: domini paupertatem & humilitatem & ipsius passionis amaritudinem, quasi quibusdam digitis apprehendamus, & si quid in mundo subrepere voluerit, statim clamemus, Aquilam id est super-

[a] Lib. 5. Hex. c. 15.

[b] Lib. 3. cap. 14.

[c] Lib. 9. Variar. cap. 2.

[d] Lib. 4. Variar. c. 47.

ſuperbiam & tyrannidem ante omnia fugiamus. Quemadmodum inſuper Grues cum vel Aquilam vel Accipitrem ſibi inſidiari perceperint, à duce ſuo, aut cuſtode excitatæ roſtro ſuperius elato ſeſe mutuò defendunt, ita etiam religioſi qui charitatis cultores gregatim morantur, ducem & vigilem habent, cui obediunt, & quem ſequuntur, vt illius prudentia atque abhortationibus, vbi vel ab iniquis, vel ab huiuſce praui ſeculi blandimentis oppreſſi, ſimul omnes ſeſe muniant, & aduerſentur. Iracundum hominem Grues etiam perquam eleganter exprimunt. Hæ enim inuicem ita dimicant, vt pugnantes ſæpe capiantur: haud aliter euenit iracundis, verbis & iniurijs inter ſe rixantibus, ita enim intentos litibus ſuis Diabolus nullo negocio rapit. Humilitatis quoq; exemplum ex Gruum migratione, quàm aptè elicitur. Migraturæ enim, ne ventorum ac procellarum violentia opprimantur, arena ſe ſaburrant, vel lapidem pedibus gerunt, donec ad exoptatum ſibi locum peruenerint. Eodem quidem planè modo cum nobis omnino ſit hocce ſeculi turbulentum pelagus tranandum, opus eſt, ne terrenæ vanitatis, aut proſperitatis blandiori aura ſuperbiores redditos, & bonorum cæleſtiumq; oblitos in profunda nos tartara, humani generis hoſtis præcipites det, pœnitentiæ arenis, vel memoriæ mortis, & pondere timoris diuini velut lapides nos præmunire, ferreq; quouſque totum tandem iter perfecerimus, hoc eſt, donec morientes ad ſecuras paradiſi ſedes, vbi omnia ſunt tuta, peruenerimus; nam arenam & ſalem, vt inquit [c] Eccleſiaſtes, & maſſam ferri facilius eſt portare, quàm virum ſtultum, id eſt, Diabolum, ac ſi dicat melius eſt onus pœnitentiæ, timoris, & mortis memoriæ ſuſtinere, quàm in inferno viro ſtulto, diabolo, inquam, ſubiacere. Pietas eximia, & mutuus amor Gruum nos quoq; ad inucem amandos, pietatemq; colendam adhortari videtur. Si enim bruta eam exerceant, qualia Grues ſunt, quanto magis homines rationales tam eximiam, & neceſſariam virtutem colant? Grues ſi inter volandum aliqua ſociarum laſſa fuerit, agmenq; aſſequi non poſſit, hanc non tantum non deſerunt, & ignominia non afficiunt, ſed ſuſtollunt, leuantq; & laſſitddinis illius miſerantes ſuper proprijs alis in aëre ſuſtinent, donec vires ex quiete recuperet, & cæteris volatu æquiualere poſſit. Nonne ergo, & nos qui homines ſumus, & brutis præſtamus, cum vno eodemq; volatu omnes ad æternitatem aſpiremus, ſi quis ſociorum, aut vicinorum noſtrorum defecerit à via virtutis, ita vt propter peccati aliquam infirmitatem neceſſe habeat poſt alios remanere, debemus fouere, iuuareq; donec emendarit, vnaq; cum nobis volatum continuare iterum poſſit, quoſque perfectò itinere ad optatam metam perueniremus? Admonemur etiam eodem exemplo pauperum miſereri, eoſque conſolari, ne dura ea paupertate cogente quid iniquè perpetrent. Non minus ſalutare documentum eædem hæ volucres nobis præbent imminentibus imbribus ducem ſuum ſolicitantes, ne ſcilicet volantes ſe pluuia opprimat. Monent autem, vt & nos vbi rex noſter, vel dux, vel prælatus piger eſt, & ſocors ad bene operandum, ſuiq; exemplo nos pigros euaſuros metus eſt præfectos noſtros tarditatis, ac ſocordiæ admoneamus, ne ſimul omnes pluuiæ, hoc eſt, æterna damnatio tardantes præoccupent. Grues cum circa terram volant, tempeſtatem, cùm altiùs, quàm ſolent, ſerenitatem indicant, ita etiam, qui propter humum volitant, temporalibus hiſce addicti, vt ſunt plerumque auari, tempeſtatem æternæ mortis ſibi præſagiunt; contra ac illi, qui ceu altè volantes, altioribus & diuinis intenti æternæ proſperitatis ſerenitatem prognoſticantur, ipſamq; videntur adhuc in terris manentes ſpiritualiter præſentire. Dicuntur denique Grues in montibus Orientis arenas aureas deglutire quas tandem in tranſmarinis regionibus euomant: expertumq; eſſe ferunt, lapidem, quem volantes ferunt, mediante igne, in aurum tranſire. Eiuſmodi aues mundi doctores denotant, qui in montibus Orientis, hoc eſt, ſacræ ſcripturæ hauriunt, & deglutiunt aureas arenas, id eſt, dicta & præcepta Dei & prophetarum, quæ tandem in multiplicis ſcientiæ, & gratiæ conuertuntur, quoniam per prædicationem euomita in auditorum cordibus decoquuntur.

Iracundiæ typus.

Humilitatis.

[c] Cap. 22.

Pietas quid moneat.

HIE-

HIEROGLYPHICA.

QVAM aptiſſimè depicta Grus vigilantiæ typus & ſymbolum hieroglyphicum eſſe poſſit, non ſolùm ex ſuperioribus cuilibet notum eſſe queat, quàm ex hoc etiam Ori Apollonis. *Aegyptiorum*, inquit, *ſapientes hominem ſibi ab aduerſariorum inſidijs cauentem, cum volunt ſignificare, Gruem vigilantem pingunt. Hæ enim hoc ſeipſas præſidio cuſtodiunt, tota nocte per vices excubias agentes.* [a] Pierius Valerianus Gruem vigilantem exponit lapidem pede ſuſtinentem. Ita ſane is Gruem depingit, quemadmodum quoq; quidam typographi, vigilantiæ & diligentiæ monumentum. Ludouicus Dominicus in Italica deſcriptione theatri Iulij Camilli, inter imagines Ioui attributas: Sub Gorgonibus Iouis (inquit) erat imago Gruis, quę cælum volatu petens, roſtro caduceum tenebat, & elebante è pedibus eius pharetra, ſagittæ effuſæ per aërem cadebant diſperſæ. Similis icon in auerſa parte veteris cuiuſdam numiſmatis conſpicitur. Grus animum vigilantem ſignificat, qui iam defeſſus & faſtidiens mundum, eiuſq; impoſturas, tranquillitatis deſiderio ad cælum euolat, caduceum, hoc eſt, pacem & tranquillitatem gerens. E pedibus verò pharetra cum ſagittis excidit, hoc eſt, curæ huius mundi relinquuntur. In hanc ſententiam Pſaltes: *Quis dabit*, inquit, *mihi pennas ſicut Columbæ? & volabo & requieſcam.* Cælius Calcagninus per Gruem volantem indicari ait ſapientem ſublimia, hoc eſt, ſyderalis ſcientiæ gnarum, hunc enim, teſte Oro, ijdem Ægyptij ſignificabant, quoniam Grus altè admodum volet. Mihi ideo per apertis alis, ſiue volantem Gruem Aſtrologum indicaſſe videntur ſapientes Ægyptij, quoniam hæc ales per conſuetudinem ſuam altiùs volando præbeat inditium mutationum temporis, quæ prænidentur ab aſtrologis. Quod tetigiſſe quoq; videtur Pierius, addens inſuper: Quodſi quam in alitem Plotinus hominem tranſmutari dixerit, qui abſq; ſapientia ſublimia tractauerit improbius, cùm nullam ille ſpetiem ponat ſublimis huius volatus, nempe Gruem ipſam ex Plotini ſententia commodè pinxerimus. Habet idem Pierius prætere alia quoq; ſymbola hieroglyphica, quæ, nequid deſit in hoc opere, hîc aſcribam. Ex eo in primis collegio, quod Grues celebrant inter ſe, nonnulli dicunt democratiam (vtor interim eius verbis) hieroglyphicè ſignificari: cum pluribus enim conſultandum ſi quid rectè feciſſe voluerimus, & felicem rebus noſtris ſucceſſum optauerimus. Sanè quidem apud noſtros conſenſus, vnioq; partium in eandem ſententiam aut rem, latino vocabulo formam ab ipſis Gruibus videtur accepiſſe, vt inde congruere pro conuenire dicamus. Si autem volantem Gruem cum lapillo pinxiſſent, hieroglyphicum id prudentiam ſignificare dicebatur. Ex probatiſſimis enim authoribus didicimus, Grues, dum in ſublime volant, lapillum ideo geſtare, vt lapſu illius explorent, ſupra terram né an mare volitent, quod intelligunt ex ſono, ac proinde conſidendum ne, an vlterius procedendum ſit. Pulcherrimum illud eſt, inquit idem Pierius, quod alij excogitarunt hominem, qui cum ætate mores minimè commutauerit, ſed eodem ſemper ingenio perſeuerauerit, per Gruis pennas indicari. Reliquarum enim auium pinnæ per ætates ferè omnes mutantur, nigreſſereq; in ſenecta perſpiciuntur, ſed Gruum eodem ſemper colore perſeuerant. Ego contrà ante cùm ex Ariſtotele, tum alijs etiam Gruum pennas in ſenectute nigreſcere dixi; nam prius ferè cinerei coloris ſunt, adeo vt mirum ſit, quod hoc ſcripſerit Pierius, quare magis probo quod ſubiungit hieroglyphicum, inſcriptum *Ordinis obſeruator*. Quin etiam in moribus, inquit, eadem propoſiti conſtantia conſideratur cùm Grues in volatu ordinem pertinaciſſimè ſeruent. Quare Palamedes apud Philoſtratum Vlyſſi obijcienti litteras non ab eo, ſed à Gruibus inuentas, reſpondit is, Grues quidem, quod ad litteras attineat, nihil adinueniſſe, verùm ad ordinem, quem nūquam Vlyſſes ſeruare didiciſſet, earum curam referri. Vlyſſem enim aiunt, quoties in bello, aut Hectori, aut Sarpedoni, aut Aeneæ obuiam fieret, ordinem deſerere ſolitum, & ad imbecilliora declinaſſe. Non inelegans quoque illud eſt inſcriptum. *Laboris tolerantia*. Inde fatigatum laboribus hominem ſignificantes, alas vel pedes Gruum in manibus eius ſtatuebant. Ferunt ſiquidem non laſſeſcere vllo labore, qui neruos ex alis, aut cruribus Gruis habeat. Ait item Pierius Gruem bicipitem in oſtentis feracitatis indicium eſſe. Appion enim, inquit, tradit, Oenæo in Menide rerum domino bicipitem Gruem apparuiſſe, vberrimamq; eo anno annonam in Aegypto fuiſſe. Ad hæc auem ſub alio rege conſpectam quatuor capitibus inſignem lætiſſimumq; frugum omnium prouentum ſubſecutum. Sunt qui per venientem Gruem, tempus vernum, per abeuntem, hyemem ſignificari tradant; quando-

Vigilantiæ hieroglyphicum.

[a] Lib. 17.

Animi vigilantis.

Democratiæ.

Laboris tolerantia.

quidem ea ales omnino eſt veris & hyemis nuncia, modo recedens, propterea quòd calorem, & frigus peregregiè præſentiat. Itaq; cùm frigus ingruit, altè ſublata vaſtum quid inclamat: cùm verò clementius eſt nacta cælum per interualla vocem emittit, & taciturna propemodum allabitur, atq; ita vel ex acceſſu, vel receſſu, & ex earum voce, nunc veris, nunc hyemis admonemur. Hucuſq; ex Pierio. Guloſi hominis icon Gruino collo ab Alciato exhibetur, cuius doctiſſimum emblema, quoniam in hoc opere ſemel ſcriptum eſt, hîc non repetimus.

EMBLEMATA.

ALIVD Alciati emblema inſcriptum Πῆ παρέβην; τί δὲ ἔρεξας; τί μοι δέον, ὐκ ἐτελέσθη. Quid exceſſit? quid admiſit?

Italicæ Samius ſectæ celeberrimus author
Ipſe ſuum clauſit carmine dogma breui.
Quo prætergreſſus? quid agis? quid omittis agendum?
Hanc rationem vrgens reddere quemq; ſibi.
Quod didiciſſe Gruum volitātum ex agmine fertur,
Arreptum geſtant quæ pedibus lapidem.
Ne ceſſent, neu tranſuerſas mala flamina raptent,
Qua ratione hominum vita regenda fuit.

Laudat hunc Pythagoræ verſiculum plurimùm adagiorum author, & meritò. Nec ſi ſic exerceremur quotidie, fieret vtiq; vt meliores, imo ſanctiſſimi euaderemus, Explicat autem ſic:

Lapſus vbi? quid feci? aut officij quid omiſſum eſt?

[a] Aliud eiuſdem emblema cum lemmate QVI ALTA contemplantur, cadere.

[a] Emb. 104.

Dum Turdos viſco, pedica dum fallit Alaudas
Et iacta altiuolam figit arundo Gruem.
Dipſada non prudens auceps pede perculit, vltrix
Illa mali, emiſſum virus ab ore iacit.
Sic obit, extento qui ſydere reſpicit arcu,
Securus fati, quod iacet ante pedes.

Deſumptum eſt emblema ex epigrammate Antipatri Sidonij, qui & ipſe argumentum deprompſit ex fabulis Ægypti. Vertit hoc epigramma non inuenuſtè Ferdinandus Sanctius Franciſci frater, qui Alciati interpres eſt.

Qui prius & Sturnum matura è meſſe fugabam
Paſceutemq; auidè ſemina noſtra Gruem.
Excutiens torto ſaxum de verbere fundæ
Arcebam innumeras Alcimenes volucres.
Cum me lethalis talos propè dipſas, amaram
Inſpirans bilem faucibus interimit.
En ego qui ſummum ſpeculatus ſum aëra, cladem
Non animaduerti, quæ fuit ante pedes.

Aliud legitur emblema apud [b] Nicolaum Reuſnerum cum lemmate Cura Sapiētia creſcit.

[b] Embl. 54.

Siue volat Palamedis auis, Grus; ſiue quieſcit
Arreptum lapidem geſtat vbiq; pede.
Peruigilis ſignum curæ, mentiſq; ſagacis
Ceſſantem in vitium, ne malus error agat.
Odi homines ignaua opera, vigilanteq; lingua
Stat vigili virtus firma labore diu.
Scilicet ars vſu, cura ſapientia creſcit,
Materiem vitijs dat diuturna quies.
Qui felix, & qui prudens vult eſſe, laboret
Commoda dij vendunt cuncta labore graui.
Sic & Ariſtoteles fertur plerumq; lapillum
Peruigil inſomnis ſuſtinuiſſe manu.
Segnitiem fugiat, ſtudij qui flagrat amore
Ignauas odit ſorſq; deuſq; preces.

EPITHETA.

VIRGILIVS [a] Strymoniam Gruem vocauit à loco quo gaudet, Seruius Thraciam interpretatur, vnde & Thracum volucres dicuntur: Antipater Sidonius Βιςονίαν, Thraciam quoque vertit Brodæus, Thracia enim olim Bistonia dicebatur. Eodem epitheto vsus est [b] Lucanus: Ouidius [c] Threiciã. Dicuntur & Melicæ à Gellio, à Melo insula, quam Strabo inter Cretam Peloponnesumque interuallo æquali sitam à Peloponneso promõtorium Scyllænum, à Creta dictynennum habere prodidit; Francisco Petrarchæ etiam Phrygiæ dicuntur; hyberna Rhodopes Grus Statio. Vocantur & Naupli ades volucres: item Λιβυαςὰν γέρανον vocat Babrius apud Suidam. A volatu in epigrammate Græco & Oppiano ὑψιπετὴ, Homero ἠερίη, hoc est, in aëre volans (Eustathius etiam matutinam interpretatur) nam & [d] Virgilius aëriam Gruem vocauit, Alciatus altiuolam, Ausonius, altiuolam, vagam, profugam, aduenam: Quintianus à voce querulam, τανύφθογγον Q. Calaber, idest longum & protensum sonum edentem. A victu Σπερμολόγοι, idest granilegæ, quòd scilicet terræ semina perscrutẽtur. A colli proceritate μακραύχλω ὄρνις, idest, auis proceri colli; ita enim pro Grue legitur ex Melanthio apud Athenæum: à pugna cum pygmæis πυγμαιόμαχος Eustathio: ab ingenio cauta Iacobo [e] Zanazario; à gregario volatu iuncta nescio cui poetæ dicitur; hoc enim epithetum inter schedas meas reperio sine authore, quare versus citabo:

Non aliter quàm si Grus inter nubila clamans
Iuncta volet, pennisque secet stridentibus auras.

A mutuo denique amore Tzetzes φιλαλλήλους nominauit, idest, inuicem amantes.

[a] Lib. 11. Aeneid.
[b] Lib. 8. de bello ciuili:
[c] Lib. 3. de artc.
[d] Lib. 10. Aeneid.
[e] In Arcadia.

PROBLEMATA.

QVÆRIT Ambrosius [a] Nolanus, cur Grues tardissimè volare videãtur, cùm longissima tamen itinera breui tempore conficiant. An quia, inquit, magno sunt corpore; magni enim corporis moles, quoniam hebes est, tarditatem parit, suo verò longo spatio longum tractum passim occupat. Quamobrem citius omnem metitur distantiam: nã longa nauis citius superat cursus spatiũ quàm breuis; quoniam longioris mensuræ numerus minor est numero breuioris. Ea ratione citius bos tardissimi motus ad metam, quàm velocissima formica peruenit. An quia nõ sentitur velocitas earum, quæ volatu celeri ac magno procurrunt, veloces nẽpe sunt, quòd multum breuique tempore transeunt. Videntur etiam tardę, quoniam altè volant. Ea enim, quę à nobis magno tractu semota sunt, cùm etiam moueantur celerrimè, videntur non moueri, sed interdum potiùs quiescere, quemadmodum cernere est in stellis ac sole, qui manere creditur, cùm ocyssimè feratur. Altè verò volare Grues inditio est: nam perquam paruo corpore spectantur, dum ita volant, quæ magno sunt corpore ac pedibus, collo & alis maximè patent. Quærit [b] idem scriptor, cur Grues & noctu & interdiu vidẽt & volant? alię aues si interdiu, non tamen noctu vident & volant, vt Palumbes, & si noctu, non tamen interdiu, vt Noctua? An quia natura, inquit, Gruum miserta est præter cæteras. Volaturæ enim longissimis itineribus nisi & interdiu & noctu volarent, non attingerent optatum sibi & constitutum locum. Nam præterquam quod sunt volatu perenni atque magno, ne eis quicquam deesset, tributus etiam nocturnus volatus est. An noctu volant non videndo, sed qualitatem aëris ventiué sentiendo eius regionis lociué, ad quem volare opus est? Noctu autem eas volare non videndo signum est, nam inter volandum passim gruunt, ita vt dux monere itinera videatur quæ ipsa facit: cæterarum vna & altera respondet, tanquam significaret se ordinem seruare, veluti in hominum ordine fieri solet, cùm per obscura iter faciũt. Noctu quinetiam volare secutas aeris qualitates, arguunt aliæ aues, quæ solent medijs temporibus de frigidis ad calidos, & de calidis ad frigidos locos volare; veluti Hirundines & Coturnices, quæ autumni principio de media Europa ad oras Africæ, atque veris initio de media Africa ad Europæ littora volatu vno transeunt, qui interdiu & noctu fit; in quo recta seruatur ab Auibus sentientibus aëris qualitas, ad quam transuolant. An noctu etiam volant, quia vident, si non diem, diluculum quoddam, quandoquidem vmbra terræ, quæ nox est, turbinatur in mucronem. Quamobrem quo productior fuerit ea vndique ambiens lumen sibi propinquius est,

[a] Probl. 21.
[b] Problemat 91.

atque magis illuſtrat interceptas tenebras. Non itaque ſi vmbra terræ ſit prope terras mul-
tum obſcura, etiam obſcura eſt, in quocunque tractu longiore verſus cælum. Lumen enim
quod circumfuſum eſt, lucem quandam in eam profundit. Quamobrem diluculum quoddã
illuc accidit eſſe, aut noctem non adeo obſcuram; atque præter hæc compertum eſt oculum
qu[l]em illic contingat eſſe: & ſi in nocte minus obſcura maneat, circumquaque tamen ſpecta-
re [l]ucentem aërem. Ob hanc rationem Olympus mons poſt occaſum ſolis, qui ad radices
eius ſit, etiam aliquas horas vertice ſuo ſpectare ſolem, totidemque horis ante ortum, præci
puè lumen ſolis comperitur. Cùm itaque eo pacto nox & vmbra terræ ſe habeant, Grues lõ
giùs volaturæ, altius ſe tollunt, quouſque lucem ſpectare aliquo pacto poſſint, atque in di-
luculo quodam volent; vtramque autẽ conditionem lucis indeptę videndo volant, idipſum
indicat. Nam cùm noctù volant & ſereno cælo plerumq; altiſſimè volant. An quia in oculo
rum compoſitione præter alia ineſt ſubſtantia etiam vna pellucida non actu potẽtia lucida;
item altera actu lucens, qualis eſt in lignis putridis & in quibuſdam piſcium oſsibus, quarũ
ſubſtantiarum vtraque ad oculorum ſtructuras, tum magis, tum minus recipitur. Quamobrẽ
qui oculus parum participauit ſubſtantiam actu lucentem, is in tenebris vicina ſolummodo
cernit; qui multum eandem, is in tenebris videt remota quoque non ſolum propinqua: nec
alitur in luce ſolis, verùm ratione diuerſa; nam in tenebris videt eo quia ſubſtantia actu
lucens efficit ſubſtantiam actu pellucidam, quia erat potentia lucida, cuius eſt actio videndi:
in luce verò ſolis non videt quidem ob ſubſtantiam actu lucentem. Hæc enim extinguitur à
luce ſolis, ſed videt eo, cùm lux ſolis efficit ſubſtantiam potentia lucidam, actu lucidam: ocu-
lus verò qui ſolam ſubſtantiam pellucidam potentia participauit, vt in tenebris nihil videt.
Oportet enim vt à luce ipſum ad actum euocetur: ita in luce ſolis videt, actu enim fit. Grues
ergo vtramque ſubſtantiam atque vehementem habent. Quapropter interdiu vidẽt non ob
ſubſtantiam actu lucentem, quæ à ſole extinguitur, ſed ob ſubſtantiam, quæ erat potentia lu
cida, effectam actu lucidam à ſole. Noctu eædem vident ob ſubſtantiam actu lucentem, quæ
viget, quæque actu efficit, quæ potentia erat lucida. Eodem modo eſt oculus felis, muris, ca-
nis, equi & quorumcunque eſt actio & nocturna & diurna. Qui oculus verò ſubſtantiam ha
bet actu lucentem multam atque validam, poſtea lucidam debilem aut minimam; is in te-
nebris videt, in luce autem nihil aut quamminimùm, vt Noctuæ oculus eſt. Qui verò poten
tia lucidam multam actu lucentem: nullam autem debilem, is interdiu bene videt, noctu ni-
hil, aut perparum, qualis oculus eſt multarum auium atque hominis. Hæc omnia ille.

Cur vno pede inſiſtens dormiat Grus.

Aliud problema legitur apud Hieronymum Garimbertum, cur aues, quemadmodũ Grues
& multæ aliæ dormientes quieſcunt, vno pede inſiſtentes, capite ſuper alam condito. Quo-
niam, inquit, ſomnus eſt quies membrorum & ſenſuum defatigatorum, qui euenit propter
vapores à ſtomacho ad cerebrum aſcendentes mediãte calore naturali, qui in modum ignis
poſiti in vaſe deſtillatorio in vapores reducit nutrimentum ad caput, vbi à frigiditate cere-
bri denſatus & factus grauior quærit deſcendere per eaſdem vias, per quas aſcenderat, & de
ſcendendo occludit, ne calor & ſpiritus viam de corde ad caput vadant, ſed ad cor repellan
tur, ita vt omnes dicti vapores incraſſati, aut maxima eorum pars deſcenderint aut reſoluti
ſint, & quia motus ſenſus in animalibus naſcitur ex ſpiritibus miſsis à calore cordis per ve-
nas ad caput, maximè ad ſenſum communem, tanquam fontem ſenſuum externorum: proin
de ex repercuſsione caloris & ſpirituum ad cor de ſupradictis rebus producta & procreata
ſequitur hæc motus priuatio, qui ſomnus dicitur in omnibus animalibus, inter quæ Grus,
quod longiſsimum collum habeat, & tenue etiam, meatum habet longum & anguſtum, per
quos aſcendentes vapores difficulter (facilius enim aſcendere poſſunt) natura prouidit, ma-
iorem caloris naturalis quantitatem faciens concurrere in partibus interioribus quo exte-
nuerentur. Itaque externæ deſtitutæ (hac caloris quantitate) & frigidæ & conuerſim & ver-
tentes ad principium earum, efficiunt, vt aliqua membra retrahantur ad viam cordis, quo fit
vt Grus crure verſus ventrem retracto, dormiat vno pede ſubleuato, & capite ſupra hume-
rum poſito, ſimiliter & multa alia volatilia faciunt, alij ob anguſtiam ſuorum meatuum, alij
verò partim quoque propter anguſtiam, partim propter exiguum frigus cerebri, vnde ne-
ceſſarium eſt, quo aſcendant multi vapores, primùm antequam poſsint condenſari, non poſ
ſunt multi aſcendere abſq; magno caloris ad cor concurſu, qui concurrens ab omnibus par-
tibus externis, hanc crurum & capitis contractionem facit, quam in multis auibus videmus
tempore ſomni, & particulariter in Grue.

PROVERBIA.

Αἱ γέρανοι λίθες καταπεπωκυῖαι, idest, *Grues lapillos deglutientes*, Suidas ex Aristophane citat, ostendens dici solitum de ijs qui summa prudentia gerunt negocium. Ideoq; inde vulgi sermonem venisse, quod Gruibus hic mos sit, vt quoniam admodum sublimes volant, magnoque ferantur impetu, neque possint deorsum aspicere, lapillos gestant, quos si quando defatigari ceperint, inter volandum ex alto deijciant, quo videlicet è cadentium strepitu percipiant, vtrum supra terram aut supra mare volent. Quod si lapillus in mare deciderit pergũt viam, sin in terram, interquiescunt. Locum quem citat Suidas, nos suprà retulimus, vbi interpres eadem fermè, quæ Suidas habet. *Gruibus stolidior*, γεράνων ἀνοητότερος apud[a] Galenum, nescio quo pacto prouerbialiter effertur. Ibi enim Erasistratus præ nimio aduersus Hippocratem contendendi studio, ne communes quidem omnium hominum notitias obseruat, ἀλλ' ἔτι καὶ τῶν γεράνων ἀνοητότερος εὑρίσκεται, hoc est, *sed ipsis etiam Gruibus minus mentis habere deprehenditur*. Αἱ Ἰβύκε γέρανοι, idest, *Ibyci Grues*, Græcis in prouerbium abiuerunt, quod dici consueuit, quoties sceleribus nouo quodam & improuiso casu proditis, scelesti pœnas dant ijs, quos læserunt. Natum est adagium à Gruibus Ibyci mortem superuolando indicantibus, de quibus suprà.

[a] *Lib. de phlebotomia contra Erasi.*

VSVS IN CIBIS.

AVLVS[a] Gellius circa Gruis delicias locum citat è Satyra M. Varronis, quæ περὶ ἐδεσμάτων, idest, de cibis peregrinis & lautitijs inscribitur, vbi lepidè ad modum & scitè factis versiculis (vtar eius verbis) cænarum ciborumque exquisitas delicias comprehendit. Nam pleraque id genus, quæ helluones isti terra marique conquirunt, exposuit, conclusitque in numeros senarios. Genera autem nominaque edulium & domicilia ciborum omnibus alijs præstantia, quæ profunda ingluuies inuestigauit, quæ Varro opprobrans executus est; hęc sunt fermé, quantum nobis memorię est. Pauus è Samo, Phrygia Attagena, Grues Melicæ, hędus ex Ambrachia, pelamis Chalcedonia. Hucusque[b] Gellius. Idem Varro loquens de auiarijs, à Romanis ad gulam & luxuriam institutis scribit se ibi greges magnos Anserum, Gallinarum, Columbarum, Gruum, Pauonum vidisse. Testatur quoque[c] Plutarchus Grues & olores oculis consutis inclusos in tenebris saginasse, qui gulæ erant dediti, alienis temperamentis atque condimentis gustum nouum obsonio suo conciliantes, vnde, inquit, apprimè manifestum fit, non alimenti aut vsus necessitatisvé gratia, sed ob societatem luxum & prodigalitatem nefas hoc ad voluptatem parandam fuisse cõuersum. Cornelij Nepotis, qui Augusti principatu obijt, temporibus Grues etiam in pretio erant; præferebantur tamen ijs Ciconiæ, contrà ac æuo Plinij, qui Grues tunc inter primas expetitas scribit, & Ciconiam voluisse neminem attingere. Atque ita[d] Ouidius periphrasticωs Gruem intelligens, inter nouas epulas numerat, quæ antiquo illo sæculo notæ erant.

Piscis adhuc illis populis sine fraude natabat,
Ostreaque in conchis tuta fuere suis.
Nec Latium norat, quam præbet Ionia diues,
Nec quæ Pygmæo sanguine gaudet auem.
Et præter pennas nihil in Pauone placabat
Nec tellus captas miserat ante feras.

Statius quoque in gulæ deditos homines, & ventri suo tantum studentes inuectus dicebat:

Ah miseri quos nosse iuuat, quid Phasidis ales
Distat ab hyberna Rhodopes Grue.

In splendidis Romanorum conuiuijs, qualia præ cæteris Imperatoribus Domitianus celebrauit, fiebant missilia, hoc est, aues varij generis, ac inter cæteras pretiosiores, etiam Grues emittebantur, eo nimirum modo, quo apud nos die D. Bartholomæo sacro, emissis prius varijs auium generibus porcellus coctus spergitur. Meminit item[e] Statius, inquiens:

[a] *Lib. 7. capit. 16.*
[b] *Lib. 3. de re rust.*
[c] *Lib. de esu carn.*
[d] *Lib. 6. Fast.*
[e] *Lib. 1. Syluar.*

Casura-

Caſuræque vagis Grues rapinis
Mirantur pumilos ferociores.

[f] *Lib.3.cap. 25.*

Inter cæteras aues quas Indos Regi ſuo donauiſſe legimus, [f] Aelianus primo loco Grues ceu gratiores recenſet, dum ait: ſed ne alijs quidem vtcunque minimas animantes contemnit Indorum rex. Siquidem Indi animal nullum ſiue cicur, ſiue ferum aſpernantur. Quamobrem ſubditi, qui in aliqua dignitate ſunt, munera ferunt, Grues, Anſeres, Gallinas, Anates, Turtures, Attagenas, Perdices & Pindulos (aues Attaginum ſimiles) & prædictis minores quaſdam vt Boccalidas (aliàs Barcalides) Ficedulas & Miliarias. Has apertas oſtendunt, vt interior earum pinguedo appareat. Polluci quoque Grues inter aues nominantur, quæ in cibos veniunt. Idem γερανοβοσκίας, ideſt, Gruum paſcua à Platone nominata meminit, vt & hinc pateat haſce volucres apud veteres cibi gratia Anſerum inſtar domi etiam & in villis enutritas. Denique Plinius teſtatur Vipiones, ſic inquit, vocant, minores Grues, in Balcaribus inſulis in menſarum delicijs fuiſſe. Cæterùm vt de noſtris temporibus aliquid etiam dicamus, Ioan. [g] Bruyerinus hodie quoque cibos hybernos nobilitare tradit nimirum apud Gallos, & præſertim in amplis familijs. Culinæ, inquit, eas inaſſant caryophyllis perfoſſas & pipere, deinde ſolidas apponunt; durant ſic paratæ multos dies. Tenereſcere aiunt, ſi pendeat & pedibus graue aliquod pondus religetur. Inuenio quoque apud eundem auctorem, item apud alios quoſuis aues præduras, quales in primis etiam Grues ſunt, teneritudinem adipiſci, ſi ex ficu pendeant; hanc enim vim ei arbori ineſſe exiſtimant. Idem author Struthiocamelos cùm corporis altitudine, tum duritia carnis Grues ſequi ait, eſſe, inquam, earum carnem fibroſam & præduram, & præcipuè recenter captarum, proinde antequam edātur, aliquot dies expectādos eſſe. Nullus eſt inquit Hieronymus Mercurialis, admirandæ viri eruditionis, cuius palato hodiè Grues arrideant admodum, cùm & Galenus fibroſam duramque carnem habere dicat, quas tamen tanti fecerunt maiores, vt ex Melo inſula (quod refert Gellius ex Varrone) maximis impenſis Romam vehendas curarent. Quin imo eis pinguibus reddendis magnum ſtudium adhibuiſſe oſtendit Plutarchus. Galeni locus, quem citat doctiſſimus Mercurialis, eſt iſte: *Gruum caro*, inquit, *tota fibroſa duraque eſt, qua tamen veſci ſolemus, poſtquam pluribus à morte diebus computruerit.* Paulus [h] Aegineta quoque harum auium carnem fibroſum ait, durumque præbere alimentum, minores veteribus humidiores eſſe, promptiusque concoctioni parere, valentiorem cibum præſtare, atque per aluum facile deſcendere, additq; minus excrementitias aues eſſe in montibus & locis ſiccis degentes, quàm in paludibus. Valentiſſimæ, inquit, Cornelius Celſus, materiæ & plurimi nutrimenti omnis grandis auis, vt Grus, Anſer. Raſi etiam Gruis caro craſſa cenſetur, neruoſa & fibroſa, difficilis concoctu, & ſanguinem atrabiliarium parit. Pauo perinde atque Grus, inquit Alexander [i] Petronius, duriſsimæ carnis eſt, pluris æſtimatur, non quo melior ſit, ſed quòd cùm viuus eſt, pluris valet. Vter vis, niſi diu fraceſcat, comedi vix poteſt. Iulius [k] Alexandrinus etiam eandem rationem, quæ in Pauonibus vulgaribus quò tenereſcant melius, ſeruari iubet non minus in Gruibus, niſi fortè etiam magis, quo quidem prędurae fibroſæque magis ſunt, temperamenti inſuper frigidioris ac ſiccioris, vt maior meritò hinc timenda nobis ideo ſit atræ bilis copia excrementorumque plus, & deterior improbi ſucci alicuius malitia, tum difficilior etiam concoctio. Simeon Sethi carnes calidas Gruibus tribuit, ſiccas & fibroſas, ideoq; duas dies poſtquam iugulatæ ſunt, eas eſſe oportere. Gruis caro, inquit Michael Sauonarola à Theodoſio perhibetur frigida. Ioannes verò eam calidam ponit. Mihi quidem frigida magis quàm calida videtur. Eſt enim craſſæ ſubſtantiæ, difficilis concoctu, & ſanguinem malum generat; vnde eam frigidam eſſe conijcio, ſicciorem tamen quàm frigidiorem. Eligenda eſt per Falconem aut aliam auem rapacem capta. Salubriores erunt, ſi antequam coquantur ſuſpenſæ à collo lapidibus ad pedes alligatis per diem & noctem pendeant; item ſi aromatibus condiantur & vinum generoſum ſuperbibatur. Elluchaſim quoque vno alteroué die poſt interfectionem, ſeruari eas iubet lapidibus ad pedes alligatis ſuſpenſas, vt teneræ fiant carnes earum, deinde diu & diligenter decoqui. Poſt Gruum carnem ingeſtam inquit, chalce mellitum ſumi debet, & vinum bibi fuluum, & (cibi aut potus) huiuſmodi ſumi, qui vt diſtribuantur & excernantur, efficiunt. Sunt enim hæ aues neruoſæ (carnis) & craſſæ pinguedinis. Platina Ciconiæ carnem ferè eandem iudicat, quæ Gruis eſt. Mihi quidem, inquit Ornithologus, Ciconiæ caro humidior, Gruis verò ſiccior videtur. Poſtremo quod penè omiſeram, luculentiſsimè Epicharmus apud Athenæum in voce γέρανος ludit, prauitatem eius in cibo indicans: Ὁ Ζεύς μ' ἐκάλεσε πέλοπί γ' ἔρανον Η παμπόνηρον ὄψον ὦ τᾶν γέρανος. Ἀλλ' αὔτι γέρανον, ἀλλ' ἔρανόν τοι λέγω. Dalechampius vertit. A. Accidit me Iupiter, τὸν γ' ἔρανον, ideſt, conuiuium vt præbeam. B. Obſonium peſſimum eſt, ò amice γέρανος. A. At γέρανον minimè dico,

[g] *Lib. 15. de re cib. cap. 59.*

[h] *Lib 1. capit. 82.*

[i] *Lib. 3. de vict. Rom.*

[k] *Lib. 10. de Salubrib.*

dico, sed ἔρανον. Alibi apud eundem Athenæum Anaxandrides, in Protesilao irridens conuiuium nuptiarum Iphicratis, cum regis Thraciæ Cotyis filiam in vxorem duxit, ait inter cæteras ibi aues fuisse Gruem, quæ frontem distenderet, hiante podice, discissis lateribus. Item [l] Horatius in descriptionis cęnæ Nasidieni epilogo, qui nō minus ad risum facit, quàm eiusdem exordium, in quo vt ineptam puerorum pompam, in lagenis gestandis instar Caniferarum, ita hîc illudit, quod & fœtenteis & adustas ferarum auiumque particulas comportarêt in Mazozomo, quod Acroni genus lancis est capacioris, in quo nefas erat deferri alios à delicatissimis cibis, velut Acipensere, Attagine &c. idque à pueris coronatis præcedente tibicine. Verba Horatij sunt:

——— Deinde secuti
Mazozomo pueri magno discerpta ferentes
Membra Gruis sparsi, sale multo, non sine farre.

Tam discerptam autem Gruem apponere aspersam sale ferrato & nouum & ineptum erat. Subtraxerat autem quædam odoris grauitate nimium offensura conuiuas. Quod ad coctu- ram attinet, [m] Platina iubet Gruem elixari: *Gruem*, inquit Apicius, *vel Anatem lauabis, vel alio qui ornabis & ollæ includes, adijcies aquam, salem, anethum, dimidia coctura, decoques dum obdure- tur, lauabis & iterum in cacabum mittes cum oleo, liquamine, fasciculo origani & coriandri, prope co- cturæ defruti modicum addes, vt coloret, teres piper, ligusticum, cuminum, coriādrum, laseris radicem, rutā, careum, & mel diffundes, ius suum aceto temperabis, in cacabum rursum, vt calefiat, exinanies, amylo obligabis, lanci impones, & ius perfundes.* Et rursus: *Gruem cum coquis*, inquit, *caput eius aquā non attingat, sed sit foris ab aqua, cum cocta fuerit, sabano calido inuolues Gruem, & caput eius trahe, cum neruis sequetur, vt pulpa vel ossa remaneant: cum neruis enim manducari non potest.* Varios eodem in loco Grui & Anati coquendis & condiendis communes apparatus describit, de quibus, ni fallor, in Anate egi. Strabo [n] Indos Gruum ouis vesci scribit: neque enim alibi quàm ibi reperiri. Bartholomæus Anglicus ea mediocriter ait esse magna, pallida, dura, insipida & grauis odoris & ingrati saporis, duræ digestionis.

[l] Satyr. 8. lib. 2.
[m] Lib. 6. de sanit. tuen. cap. 2.
[n] Lib. 15. Geograph.

VSVS IN MEDICINA.

AVICENNA, vt refert Porta, præcipit, vt qui sibi noctu dormientes metuunt, à venenosis animalibus, Grues secum nutriant. Idem Porta ex Arnoldo Villanouano Gruem ad cancros valere scribit, idq; inde colligit, quod cinerei coloris cum sit, in senecta nigrescat. Alibi quoque ad paralysim, vlcera & cancros prodesse ait. In cibo sumptas ad torminosos eas commendat Marcellus. Ius Gruum vocem clarificat, & semini genitali adijcit, Simeone Sethi testante. Arnoldus caput, oculos & ventrem siccari iubet, & costam cum omnibus contentis redigi in puluerem, quo sanari ait fistulas, cancros & omnia vlcera. [a] Galenus in opere de compositione medicament. secundum locos recitat compositionem quandam Andromachi ad vitia sedis, cui inter cętera cerebrum Gruis immiscetur. [b] Plinius inter alia quarundam bestiarum miracula refert de Gruum partibus incredibilem, vel saltem admirandam naturam inquiens, non lacessere in vllo labore eum, qui neruos ex alis & cruribus Gruis habeat. Iecur Gruis vtile est contra dolorem renum teste Rase, si aridum bibatur pondere dragmæ cum aqua cicerum. [c] Serapio ex medulla Gruis, alcohol, idest, collyrium fieri scribit. Testiculi Gruis ad oculorum albuginem commendantur à Rasi, si findantur, & apponantur oculis. Idem hoc medicamento oculos ablui iubet, contra ictum aut plagam eorum. Idem Rases fel huius alitis oris spasmo mederi tradit, & si dragmæ pondere cum Zambac immittatur in nares. Nec aliud addit, quæ cùm imperfecta sit sententia, fortè compleri potest ex aliorum scriptis, quæ nunc subijciemus. Fel Gruis calidum subtile, si cum aqua sampsuci naribus instilletur, paralysi prodest, vt memorat Hali. Sunt qui tradunt, vt notat Simeon Sethi, si Gruum fel cum Zambacelæo (quidam ineptè oleum baccarum oliuæ interpretantur) misceatur, memoriæ lapsui prodesse. Sunt etiam qui harum felle ad oculorum morbos feliciter vtantur. Cedit & adeps Gruum ad medicinæ vsum. Constantino authore omnes duritias soluit, cum Anserino locorum duritias & concretiones discutit, vt refert Sextus. Symeon Sethi pingue illud quod cùm coquuntur Grues, superfluitat, si auribus instilletur, auditus grauitati mederi credi asserit, tum & harum pinguedinem cum scillitico aceto sumptam in balneo lienis duritias iuuare. [d] Plinius quoque Gruum adipem ad emollienda tubera

Contra venenosa animalia.
[a] Lib. 1. capit. 44.
[b] Lib. 30. cap. vlt.
[c] Lib. 7. capit. 33.
Ad oris spasmum.
[d] Lib. 30. capit. 12.

tubera efficaciſsimè imponi ait. Alibi [e] item Gruis in pelle alligatę pulmonis Vulturini dextras partes Venerem viris excitare. Fimum Gruis & Columbæ eandem facultatem obtinet, vt in Antiballomenis Græcis legimus. Anſeris, Accipitris, Gruum & ſimilium ſtercora, inquit Aetius, [f] de quibus multa nugaces quidam fabulantur, inutilia eſſe compertum eſt. Mirum eſt quod nonnulli tradunt, Gruis pennam ſerpentes ſtupidos reddere.

[e] Lib. 30. cap. 15.
[f] Lib. 2. capit. 117.

VSVS IN EXTERNIS.

AETHIOPES, vt ſcribit antiquiſſimus [a] Herodotus, ex Aſia in locum clypeorũ pelles Gruum prætendebant. Antequam ex arundinibus fierent tibiæ: fiebant ex tibijs Gruum, indeque etiamnum teſte Perotto, nomen retinent.

[a] Lib. 7.

APOLOGI.

GRVES & Anſeres in eodem prato paſcebantur. Venatoribus autem viſis Grues quod eſſent leues, ſtatim euolarunt. Anſeres verò ob onus corporũ cùm manſiſſent, capti fuerunt. Fabula ſignificat, & in expugnatione vrbis inopes facilè fugere, diuites autem captos ſeruire. Apologus de Grue, quæ ſtipulata mercedem os lupi gutturi inhærens immiſſo capite eduxit, relatus eſt in prouerbio è faucibus lupi. Hic gutturi oſſe infixo mercedem Grui præbiturum dixit, ſi capite iniecto, os ex gutture ſibi extraxerit. Hæc autem eo extracto, quippe quæ procero eſſet collo, mercedem efflagitabat, qui ſubridendo, dentesq; exacuendo, ſufficiat, tibi, ait, illa ſola merces, quod ex ore lupi & dentibus ſaluum caput & illæſum exemeris. Conuenit apologus in eos, qui à periculo ſeruati, bene de ſe meritis eam gratiam referunt. Vulpes ad cœnam inuitata Grui pultem tenuem in tabula propoſuit, quam illa ob liquorem diffluentem, roſtro ſuo prehendere atque edere non poſſet, atque ita ridicula eſſet: viciſſim Grus vulpi ad conuiuium vocatæ, cibum in languncula propoſuit, quæ tenue haberet & longum collum, ita vt ipſa quidem roſtro per id inſerto cibum facillimè capere poſſet, vulpe interim, quæ id non poterat, eſuriente. Fabula indicat fraudem fraude, dolum dolo repellendum.

FABVLOSA.

GERANIAM mulierem quandam fuiſſe memorant apud Pygmæos olim diuinis honoribus affectam, & à Iunone in auem Gruem, conuerſam. [a] Athenæus ex Bæo idem ferè ſcribit, ſed mulierem non nominat, eamque cùm à ciuibus Deę inſtar coleretur, veros deos contempſiſſe, maximè verò Iunonem & Dianam. Quare ab indignata Iunone in ſpeciem informem, auis ſcilicet eſſe mutatam, & Pygmæis, à quibus antea colebatur, inimicam & exoſam redditam. Meminit eiuſdem fabulę [b] Aelianus his verbis: Pygmæorum gentis proprium & peculiare regnum eſſe audio, & cùm maſculum genus regium aliquando defeciſſet, mulierem Geraniam nomine imperitaſſe; quæ cùm á Pygmæis ſuprà quàm deceret, diuinis prope honoribus afficeretur, inde animo inflata, ipſas etiam deas contemnebat; nominatim verò Iunonem, Dianam, Mineruam, Venerem à ſuæ formæ præſtantia procul abeſſe dictitabat. At hunc ſuæ iactantię morbum non impunè tulit. Nam à Iunone irata ex homine in auem conuerſa eſt, quæ nunc Geranos, ideſt, Grus nominatur Pygmæis infeſta eam ob cauſam, quod illi immodicis honoribus ei delatis ad hanc inſaniam & exitium eam adegerint. Meminit præterea [c] Ouidius, qui hanc mutationem Pygmeæ mulieris in Gruem in ſecundo telæ angulo, quam Pallas cũ Arachne certatura texebat, depictam fuiſſe canit:

Altera Pygmeæ fatum miſerabile matris
Pars habet: hanc Iuno iuſſit certamine victam
Eſſe Gruem, populiſque ſuis indicere bellum.

Antoninus verò Liberalis ex Bęi de auium ortu libro hanc fabulam paulo aliter narrat, & mulierem non Geraniam, ſed Oenoen nominat. Apud Pygmæos, inquit, puella fuit Oenoë forma non contemnenda, cæterùm moribus inuenuſtis & ſuperbis, & quę nihil neque Dianam,

[a] Lib. 9. capit. 22.
Gerania mulier.
[b] Lib. 15. cap. 29.
[c] Li. 6. Metamor.

nam, neque Iunonem curaret. Nupta Nicodamanti mediocri & probo ciui, filium peperit Mopſum; ob cuius natales Pygmæi vniuerſi, beneuolentiæ ergò plurimis eam donis affecerunt. Sed Iuno Oenoæ infenſa, quę nullo honore ipſam dignaretur, in Gruem eam mutauit, collumque in longum protraxit, altiuolantemque auem fecit, interque eam & Pygmæos bellum excitauit. Oenoë autem deſiderio filij Mopſi, abſque intermiſſione domos circumuolitauit, quam Pygmæi omnes armis ſumptis profligarunt. Atque ab eo tempore in hunc vſque diem inter Pygmæos & Grues bellum eſt. Hæc ille.

DE GRVE BALEARICA. PLINII. Cap. VI.

PLINIVS, vt ſuprà admonuimus, Gruem Balearicam in capite cirros, more Pauonis gerere ſcribit, quòd meo iudicio rectiùs huic aui quàm ſubinde depingam, conuenit, quàm Ardeæ illi, quam pro Grue Balearica nobis obtrudit Bellonius. Auis eſt hæc noſtra Gruis vulgaris ferè magnitudine & eodem etiam planè corporis habitu, viſu iucundiſſima, roſtro è cinereo fuſco, vertice nigro, in quo cirrus erectus enaſcitur, plurimis tenuibus, & ſubtilibus pennis aurei coloris. Vtrimque in temporibus maculam habet oblongam, candidam, ex cuius inferna parte vtrimque oriuntur palearia coloris carnei roſeiúe. Collum, pectus, venter, cruraque tota colore ſunt ex cinereo fuſco. Dorſum pennis ex atro vireſcentibus, vt in Vanello, veſtitur. Alarum minores ſiue primæ pennæ, item poſtremæ ac maximæ eiuſdem ſunt cum pectore coloris, quæ ſecundum magnitudinis locum obtinent, prorſus ſunt candidæ, & has rurſus ferrugineæ excipiunt. Cauda vel caret, vel ſaltem admodum fuerit exigua, nam in pictura mihi miſſa, ea non apparet. Fæmina in hoc genere, cuius etiam iconem habes, colore cæteriſque pennis nihil à mare differt, niſi quòd corpore ſit graciliore, neque qua mas pulchritudine viſenda. Oculorum pupillam nigram flaua palearis iris ambit. Icones harum auium primùm mihi Roma tranſmiſit D. Iulianus Griſſonius nepos meus cariſſimus, dein perilluſtris Dionyſius Ratta auditor rotæ Romanæ, addita etiam hac relatione. Anno Pontificatus Sixti V. D. Ioannes Bouius cum ex Luſitania, vbi collectorem Apoſtolicum egerat, binas huius generis aues attulit, atq; Illuſt. Cardinali Montalto Summi eo tempore Pontificis nepoti dono dedit, affirmans ſeſe eas accepiſſe ab ijs, qui in Indiam nauigare ſoliti fuerant. Reperiuntur in regionibus prope Caput viride vulgò dictum. Nunc in hortis Illuſtriſſimi Cardinalis Sfortiæ viuunt, binæ, etiam ab illo allatæ ac donatæ.

Magnitudine ſunt Grui noſtrati compares, dum currit, alas erigit, atque ita velociſſimè currit, alioqui gradatim ingreditur, nunquam ſub tectis dormit, aut quieſcit, niſi quandoque interdiu, nam ſub noctem dormituriens altos quęrit parietes, aut arbores, more Pauonum; cuius item vocem & mores imitatur. Veſcitur herbis viridibus, & vnà cum Gallinaceis & Pauonibus, etiam hordeum & furfures deuorat. Hæc ille. Cæterùm roſtrum in depictis hîc, fortè nimis breue pictor expreſſerit. Nam in ea, quam miſit perilluſtris Dionyſius Ratta multo longius erat, & ad Gruinum magis accedebat.

Grus Balearica Plinij mas, cum iunco aquatico minore equiseti capitulis,

Grus Balearica fæmina, cum Iunco florido Cyperoide.

Grus Iaponenſis, cum geranio hæmatode.

DE GRVE IAPONENSI ALIA. Cap. VII.

INTER alias auium picturas, quas Iaponenſium reguli ſummo Pontifici attulere, erat quoque hæc auis; cuius cùm picturam communicaſſet perilluſtris D. Cæſar Facchinettus Marchio & Senator huius vrbis, ſic breuiter deſcripſi. Toto corporis habitu cum noſtrate conuenit. Tota ferè candicat, roſtro, collo inferiori, pedibus & alis internis exceptis. Roſtrũ enim & pedes coloris erant viridis obſcuri. Vertex capitis inſigniter rubet, ac nigris maculis reſpergitur. Media colli pars inferior nigricat. Sub alis pennæ dependent ſatis magnę, multis inſignitæ appendicibus, nigræ: cætera tota auis nigricat.

DE ARDEIS IN GENERE. Cap. VIII.

ORDINIS RATIO.

GRVVM hiſtoriæ iure optimo ſubiungenda videtur Ardearum hiſtoria, auium nempe altis item cruribus, longoq; roſtro, & quæ magis, quàm illæ aquas frequentant, & maiorem proceribus delectationem, quàm ex acupio earum capiunt, pariunt, maximè Gallis, Belgis, & Anglis; apud quos etiam in primis habentur delicijs.

SYNONYMA.

חסידה Chaſida Zachariæ 5. Aquila, Symmachus, & Theodoton Erodium transferunt, ſicuti quoq; Septuaginta Leuit. 11. Alij aliter. Sed alibi notauimus, hoc nomen Ciconiæ potiùs tribuendum. אנפה Anapha alijs quoque alia auis eſt, & plurimùm interpretes in huius interpretatione variant. Sunt qui Palumbum ſylueſtrem, ſunt qui Picum, ſunt qui Gracculũ eſſe volunt, & apparet ſanè auem eſſe, quę ſpecies aliquot ſimiles cõtineat, quoniam additur iuxta genus ſuum. Alij Picam etiam, alij Miluum appellant. [a] Rabbi Selomoh ait eſſe Miluum irritabilem, & videtur, inquit, quod ſit, quam vocant חירון Hairon, ac ſi Miluus irritabilis, & Ardea non differant. Alij habent אבו Ibu Miluum. Hieronymus ſecutus Græcum Leuit. 11. 19. Charadrium vertit. Quidam recentiorũ Otum eſſe putant: quidam etiam Vpupam. Abraham à celeriter ſpirando nomen tuliſſe notat. שלך Schalac quoq; auis nomen eſt, ſic dictæ, quòd ad capiendum piſces in mare, vel aquam ſe proijciat, vnde & Onkelos vertit, teſte Kimhi. שלינא Schaleuma, quaſi captorẽ, ſeu venatorẽ piſciũ. ננו Nana Chaldaicè piſcis, & שסאל Schaſal venari, capere, piſcari. Alij interpretãtur Mergum, alij Ardeam, vt recentiores quoq; Iudæi. Sed cùm Mergi potius, quàm Ardeæ piſces è mari rapiant, fortè etiã id nominis potiùs conueniet. קאת Kaat, ſiue Kaas nonnulli etiam Ardeam, nonnulli & Mergulum vertunt, alij aliter. Huic finitima videtur כוס Kos, quam exponunt Herodium, Falconem, Nycticoracem, &c. Nũquid verò Herodium pro Ardea accipiant, vt Græci faciunt, an potiùs pro genere Aquilæ, vt recentiores quidam (nam Albertus Aquilam Valeriam, ſiue generoſam Herodium vocat) neſcio. Ἐρωδιὸς itaq; Græcis ſine aſpiratione Ardea eſt. Plinio etiam Ardeola, vt notauit quoque alibi [b] Turnebus. Sic vbi Aratus ἐρωδιῷ attribuit prognoſtica pluuiæ, Virgilius, teſte [c] Ioſepho Scaligero, Ardeã interpretatur. Eandẽ tamen dictionẽ alij aliter vertunt. Etenim Erodiũ aliqui putarũt eſſe auem ex ijs, quas Romani Diomedeas vocãt, & Ornithologus Diomedeas, vt anteà alibi quoq; diximus, ex Ardearũ genere eſſe cõtẽdit; nos quod de hoc auiũ genere ſentimus, ibi aperuimus. Suidas Erodiũ Ciconiã eſſe inepte ſuſpicatur, quæ Græcis πελαργὸς eſt, quare mox tanquã lapſum ſuũ emendãs ſubdit, aut ſimilẽ Ciconiæ. Omniũ ineptiſſimè Procopius Gazæus Sophiſta ἐρωδιὸν, Noctuam, & Veſpertilionẽ &c. aues noctis, & tenebrarũ amicas eaſdem eſſe ſcribit. Mergi quoque, vt Perionius tradit, ab Arato ἐρωδιοὶ appellãtur; quare & Plinius fortè, vt cõijcit Ornithologus, alibi Fu-

Chaſida. Anapha. Ibu. Schalac. Schaleuma. Nana. Kaat. Kos.

[a] In Com. Leuit.

[b] Lib. 18. Aduer. 16.

[c] In collect. in Varr.

bi Fulicã pro Ardea ex Grȩco reddidit: nã & cirrhũ Fulicis tribuit, qui ſanè Ardȩis, nõ Fulicis competit. Theodorus Gaza in libro de communi animalium inceſſu etiam pro ἐρωδιοὶ vertit Fulicæ, vel potiùs Ardeolæ: quas de Fulicæ, & Erodij nomine æquiuocationes exactè in Fulica notauimus; & aliàs quoque docuimus, auem, quam Aratus κέπφον vocat, Vergiliũ Ardeam vertiſſe. Apud Heſychium, & Varinum pro ἐρωδιὸς etiam ῥωδιὸς per apherefin

Etymum.

ſcribitur: pro qua Græca voce apud Albertum hæ deprauatæ leguntur, Anidion, Artadaton, & Mothyos. Euſtathius, & Etymologus ἐρωδιὸν, hoc eſt ſimpliciter Ardeam dictam conijciunt, ὅτι ἔαρ ἱδροῖ, ideſt ab eo, quòd ſanguinem exudet in coitu, qua de re poſteà. Alij ἐρωδιὸν dictam putant, quaſi ἐρωτίδιον, hoc eſt, auem amori, & Veneri propriam, quam quoque etymologiam mox ventilabimus. Scholiaſtes vbi apud Ariſtophanem legitur ἐρωδιοὶ ἐπηλοφόρων λεκάναισιν, cùm nimirum aues vrbem conderent, ἐρωδιὸς, inquit, nomen finitimum eſt τῇ ἔρα, ideſt, terræ. Conſtat autem lutum quoque ex terra: itaque lutum geſtare eas poëta finxit: ac ſi à terra dicta eſſet auis. Suidæ verò dicta videtur, quaſi ἑλώδιος, à lacubus, & paludibus, quas Græci ἕλη nominãt. Ἐδώλιος, teſte Heſychio, auis ſpecies eſt, cuius & Scholiaſtes meminit, innuens dici etiam εἰδωλιὸν. In textu verò ipſius comici legitur ἐρωδιὸς, vnde ſuſpicari licet ἐδώλιον, & ἐρωδιον eandem auem eſſe cum Ardea. ἐρωγας eidem Heſychio ἐρωδιὸς eſt, quemadmodum quoque Ἄραμος, & Κερκιθαλλὶς ab eo, & Varino pro Ardea accipiuntur: vnde vbi apud Varronem legitur: *Querquedula, Cercuris* illud κερκυρὶς, quod à duabus caudis confictum eſt, [c] Ioſephus Scaliger adulterinũ eſſe iudicat, & temerè (vt eius doctiſſimi viri verbis vtar) in alienam poſſeſſionem irrepſiſſe. Videri enim potiùs κερκιταλλὶς reponendum eſſe. Illud enim, inquit, ἐρωδιὸν veteres Grammatici interpretantur, quanuis diſcrimen eſſe ſcio inter Querquedulam, & Erodium. Certè hæc aliquando confundunt boni authores. Sed vt ad ἐρωδιὸν reuertatur ſermo, cùm tria eius ab Ariſtotele ponantur genera,

[c] *In coniect. in Varr.*

Erodij tria genera.

Pella nempe, Albardeola, & Aſterias, in dubium vocatur, quamnam κατ᾽ ἐξοχὴν ſimpliciter Erodium vocet. Philoſophus quidem pugnæ Ardeæ cum Aquila mentionem faciens, aliàs eam Erodio, ſiue Ardeæ ſimpliciter, aliàs Pellæ cognomento tribuit, atque [d] alibi Leucorodion Erodio minorem eſſe tradit, Erodij nomine, ſicut ego iudico, Pellon, non Aſteriam intelligens. Quamobrem non incongruè, aut abſurdè quiſpiam ſtatuat, aſſeratque Ardeam Pellam, ſiue cineream illi ſimpliciter Erodium, ſiue Ardeam nominari, tanquam præcipuam trium eorum, quæ ſcribit, Ardearum generum. Cuius opinionis quoque fuiſſe videtur Albertus haud aſpernandæ authoritatis author, inquiens, Ardeam eſſe coloris cinerei: & Kiranides ſcribens Erodium auem in capite gerere cumulum pennarum, veluti comam (aliàs coronam) oblongam. Accedit, quod Germani (vt audio) cùm ſuperiores, tum inferiores Ardeam Pellam, ſiue cineream etiamnum ſimpliciter Regher, vel Rheiger, hoc eſt, Ardeam vocant, exceptis ſolummodo Saxonibus, qui Ardeam ſimpliciter nominantes albam intelligunt. Vnde quanquam pleraque, quæ in hac generali hiſtoria dicentur, ad hanc Pellam pertineant: ego nihilominus, vt omnis vitetur confuſio poſt ſeparatim de ea agam.

[d] *Lib. 8. capit. 3.*

Erodius ſimpliciter quam ſpeciẽ Ardeæ Ariſtoteli.

Ardeæ etymum.

De Ardeæ nominis etymo alij aliter ſcribunt. Sunt qui ab ardendo ſic dictam velint, quoniam fimus eius exurit, id quod contingit: vt & aliarum auium aquaticarum, quȩ piſcibus viuunt. Nam quarumuis arborum rami, in quibus nidificant proluuie ventris earum infecti exiccantur, & adurũtur. Seruius verò dici vult per antiphraſin, quòd breuitate alarũ altiùs non volet: contrà Iſidorus, & Albertus Ardeam dici volũt, quaſi Arduam propter arduos volatus. Quod etymũ ſecutus [e] Iulius Scaliger Ardeas Italis Aeronos dici ait, quaſi aërios, à volatu arduo; vnde, inquit, Latinum nomen Græca origine ἀέρα δύειν. Alij, vt Ornithologus, & Robertus Conſtantinus Ardeam vocem Latinam à Græcorum ἐρωδιὸς per contractionem primæ litteræ, vel per Syncopem factam conijciunt. Ardeola quanuis uox ſit diminutiua, à Plinio tamen, alijsque doctis ſimpliciter pro Ardea (Pella nempe, vt ſuprà oſtendimus) vſurpatur. Recentioribus Græcis eadem dictio in vſu fuerit. Nam Demetrius Conſtantinopolitanus Ἀρδιόλη, inquit, quam & λάκρλιν aliqui vulgò (in Græca lingua vulgari; vide ne à Laro corrupto ſit vox: nam & Lycophronis interpres Erodium Larum eſſe arbitratur) vocitant, & veteres Græci ἐρωδιὸν. Albertus Magnus Ardeam quoque Tantalum dici ſcribit.

[e] *Exerc. 233.*

Garza, & Airon.

Garza, & Airon Italicȩ voces latè ad omnes Ardeas extendi poſſunt: nam quæuis peculiare ferè nomen habet. Ab Airon Petrus Creſcentienſis corruptam vocem Latinam formauit Agironem. Sunt qui Anghiron efferunt. Arnoldus Villanouanus qui & ipſe tempore ſemilatino vixit, Agonem appellat. Hiſpanis ſimiliter Garza dicitur, maximè Luſitanis. Alibi etiam in Hiſpania Grou, quaſi Grus, propter corporis ſimilitudinem. Gallis Heron dictione, vt Perionius, & Ornithologus volunt à Græco ἐρωδιὸς detorta abijciendo dio, & mutando lenem ſpiritum in aſperũ. Ego noſtrum Airone hinc demanaſſe puto, maximè cum & Sabaudis Airon, & Hey-

Grou.

& Heyron dicatur. Sed quid si Gallicam vocem Heron ab antiquissima Cymbrorum lingua fluxisse dicamus? His enim, vt mihi exposuit Io. Cornelius Vvteruerius M. D. qui Delphis Batauorum suam patriam debet, Heer houn, siue potiùs Heers houn, (nam hinc per contractionem Heron detortum esse apparet,) pullum, siue auem magnatibus, & proceribus dignã sonat: quod sanè etymum auis dignitati, in qua apud proceres Galliæ habetur, vbi nimirum Ardeas venari lege cautum est, vt refert [f] Io. Bruyerinus Gallus, sicuti quoq; apud Anglos, teste Virgilio Polydoro, vbi quoque an Heron vocatur, competit: quo enim in honore sit Ardearum venatio cuiuis notum est: & non aliam ob causam superiores Germani nonnulli ein Heerganſz, hoc est Anserem procerum nuncupant, quãquam Ornithologus hanc dictionem à Gallorum Heron, aut Græcorum ἐρωδιὸς deductum existimet. Alijs Germanis, & vsitatiùs dicitur ein Reiger: Heluetijs, teste eodem Ornithologo, Reigel, alijs Reiher, vel Rayer, Frisijs Rarg, Hollandis een Reigher, Flandris Riegher: Illyrijs Cziepie, Polonis Zorauu, Turcis Balakzel.

[f] Lib. 15. de re cib. capit. 66.

GENVS. DIFFERENTIÆ.

QVANQVAM communis preceptor [a] Aristoteles, eumq; secutus Plinius tria tantùm Ardearum, siue Herodiorum genera recenseant, Leucon nempe, Pellum, & Asteriam, multò plura tamen reperiri constat, adeo vt Oppianus infinita esse attestetur; scribitque alias breues esse, & albas; alias maiores, colore vario: alias mediocres: esseque quibus à capite ceu crista quædam nutet; alias cristatas non esse. Equidem ego multa, ac prope innumera harum auium genera obseruaui; ex quibus aliquot describam & depingam. [b] Iulius Scaliger, recensitis primùm duobus Ardearum generibus secundum venatores, ipse pòst tertium addit, aliasque nonnullas Ardeas commemorat, his verbis: *Ardearum duo faciunt genera venatores Aëronum Italus vtrumque vocat, quasi aëreum, à volatu arduo; vnde nomen Latinum Græca origine ἀέρα δύειν. Album est, & nigrum. Sed nigrum quod vocant, fuscum potius est. Altiles aliquot habuimus domi.* Et paulò pòst: *Tertium genus subfuluum est: etiam nunc Pigrum vulgus Vasconiæ vocat. Nescio, an sit Taurinorum Vach: videor enim meminisse. Albo simillima Phœnicopus, maior, minorque Taurini vtranque Garzam, Aremorici, minores Egrettas nuncupant. Crurum tantùm rubore ab Ardea differt, &c.* Albertus Ardeæ cinereæ duo genera esse ait, magnum videlicet, & paruum: & ego duas magnitudine differentes depingam, Asterias item duas; albas aliquot, necnon etiam coloris castanearum.

[a] 9 Hist. capit. 18. lib. 10. cap 60

[b] Exer. 233

Vach. Phœnicopus. Egretta.

FORMA. DESCRIPTIO.

NVLLVM Ardeæ genus priuatim hîc describemus; sed aliquot tantummodo notas adferemus, quę omnibus simul conuenire possunt. Rostrum enim omnibus longum est, crassiusculum, robustum, intus cauum, in extremo acutum, arripiendis tamen piscibus aptum. Collum habent longum, longissimum autem Pella, & Asterias. Crura pariter longa, vt rectè Auienus Ardeam proceram dixerit, & Epicharmus apud Athenæum in nuptijs ἐρωδιὸς μακροκαμπυλαύχενας. Rostri itaque, colli, & crurum proceritate Ciconia, & Grues referunt; cæterùm collum Ardeis magis inuolutum. Digiti pedum terni, longi, membranis modicè iuncti, & quartus retrò pro calce similiter longus. Corpus non amplum, leue, & exile, & macilentum, vt rectè Ouidius Ardeam vrbem scribit in cinerem redactam in Ardeam auem fuisse mutatam, in qua

Et sinus, & macies, & pallor, & omnia captam
Quæ deceant vrbem,

est cõspicere. [a] Ælianus Ardeis crura rubea tribuere videtur, cùm alioqui inter tot Ardearũ genera à me obseruata vna tantùm rubris sit cruribus: cæterùm clarioris doctrinæ causa, illius verba adijciam. *Clitarchus, inquit, in India, scribit, volucrem amatorio affectu flagrantem, nomine Acrionem (si bene memini) nasci parem Ardeæ, rubris similiter cruribus.* (Græcus textus habet, ἔστι δὲ καὶ τὰ σκέλη ὡς ἐκεῖνοι (ἐρωδιοὶ) φοῖνιξ. (aliter, quàm ille) *cæruleis.*

Rostrum. Collum. Crura. Pedum digiti.

[a] Lib. 17. de animal. cap. 22.

LOCVS.

LOCVS.

Vbi degãt.

ARDEARVM omne genus circa ſtagnantes aquas, amnes, riuos, paludesq; & lacus verſari cernitur, hyeme præſertim, quando & capitur, & menſas ſubit potentiorum. Quamobrem in agro Bononienſi, Ferrarienſique Mantuano, necnon Rauennate propter multos, & piſcoſos lacus, vnde, [a] teſte philoſopho, victum petunt, abundat, ſicuti poſtea fuſiùs ſcribemus. In Heluetiæ lacuſtribus locis numeroſè etiam degere teſtatur Ornithologus. [b] Io. Bruyerinus Campegius, & Bellonius tradunt, in Gallia inſtituta eſſe ab ijs, qui Accipitrariæ ſtudent, Ardearia, in quibus habitent, & nidificent, pariantque & pullos excludant, atque educent: & hos, cùm volandi compotes facti ſunt, vltrò, citròque commeare, deinde domicilia repetere. Ego eiuſmodi Ardearia ideo inuenta eſſe arbitror, vt Ardeæ, dum feræ deſunt, in venatum cedant. Ex Arati prognoſticis patet, Ardeas etiam in mari, vel circa mare degere: quod ſanè ego nunquam obſeruaui: neque ab alijs obſeruatum cerno. Scio tamẽ, [c] Oppianum ſcribere, Ardeas, licet ex mari viuãt, in terra nidificare: Cæterùm author de natura rerum, Ardeã inquit, quanuis in aquis cibum ſuum quærat, in ſyluis tamen, & altis arboribus nidum ſuum collocare, & vt Stumplius, in abietibus. Sũt item qui dicunt, hoc auiũ genus ſupra quoſuis Paſſeres, hoc eſt, aues nidificare, altiſſimis nimirum in arboribus, præſertim abietibus, ideoq; Aquilam Dauidis locum vertentem, vbi dicitur, *Herodij domus dux eſt eorum*, ita habere, *Erodio domicilium ſunt abietes: nam* inquit, *ſupra omnes ſanè alias volucres nidificat*. Hebraicè legitur Chaſida, quam vocem licet alij aliter vertant, doctiores tamen Ciconiæ potiùs tribuunt, vt alibi tradidimus. Ego in agro Bononienſi in pago vulgò Malalbergo nuncupato, omne fermè Ardearum genus in arboribus quidem, at multò, quàm abietes humilioribus, & ad quas niſi nauiculis aditus pateat, nidulari obſeruaui, (locum illum vulgò la Garzara dicunt) Ad quam nidificationem notandam, & ſingula minutim deſcribẽda, & depingenda, vnà cum pictore, & tribus amanuenſibus profectus ſum, & quæcunque circa hanc rem obſeruare mihi licuit, lectori hîc libenter impartior. Anno itaque 1592. circiter idus Iulias, medium, plus, minus miliare Malalbergo per loca paludoſa ſcaphis vecti, tandem in auia, & vix ſcaphis acceſſa deuenimus, frequentiſſimis alnis, fraxinis, & ſalicibus conſita. Verùm neque peditibus vltrà penetrare licebat, quòd præter radices harum arborum, quibus modica terra adhærebat, nihil eſſet, quo pedem fulcirent. Cætera enim aqua, & luto profundiſſimis oppleta. Hiſce arboribus partim medijs, partim ſummis nidos paſſim adhærentes videre erat ex ramulis ipſarummet arborum, ac virgultis aridis, iunco, ac alga paluſtri intertextis, cõſtructos. Horum quidam ita truncis affixi erant, vt arboris caudex per medios ipſos adactus videretur; quidam in diuaricationibus arborum tanquam in furcis ſtabili loco collocabantur, quidam etiam temerè nulla cura, aut firmitate appenſi. Omnium verò, licet diuerſarum eſſent auium, tamen eadem erat compoſitio, ſpiſſa, denſaue virgultorum congerie rudi textura compactorum, ita vt ab infima parte initio ſumpto, alijs alia ſemper imponentes virgulta, tãquam ſtruẽ quandam lignorum componere voluiſſent hæ aues. Nam ſuprema ſuperficie exigua, aut nulla ferè cauitate propemodum plani erant, adeo vt mirum eſſet, vbi pullis ſubſiſtendi locus in nido fuiſſet: nam & hæc ipſa planities ſuprema non admodum ampla, aut capax erat. Aiebant verò accolæ ruſtici, & aucupes ab initio conſtitutionis nidos cauitatem, ſeu ſinum ſatis magnum habuiſſe, quam poſtmodum pulli grandiuſculi paulatim longa mora, ac mole, frequentiaque depreſſis, quę vndique extabant marginibus, æquabilem, ac planam reddidiſſent. His nidis promiſcuè quatuor auium genera ſobolem educãt, quorum primum erat Mergorum maiorum, quos Ariſtoteles Coruos Aquaticos vocat, vulgus noſtras Mergoni, reliqua Ardearum, eaque quidem triplicia, nempe Albardeolarum, quas Sgarzettas accolæ dicunt, Ardearum ruffarum Sellaribus congenerum, quibus ruſtici aucupes Squaiottis dant nomen, denique partim cinerearum, partim coloris caſtanearum, quæ ad pullos referri poſſunt, & vulgò Squacchi nominãtur. Omnia hæc quatuor auium genera in abſtruſiſſimum hunc locum, & hominibus aliàs inacceſſum, ſed nunc quęſtus cauſa penetrabilem redditum primo Maio, tanquam in aſylum quoddam tutiſſimũ, confluxerant; vt illic in alta tranquillitatẽ ſine interturbatorum metu prolificationi operam dare poſſent, numeroſa prole magnum loci domino, qui eo anno erat perilluſtris comes Iulius Pepulus, adferentes lucrum. Hi enim locatis paludibus, certis aliquot tantummodo aucupibus, capturam ex nominato pretij pacto concedunt. Cùm nos appulimus, iam ſextus

erat

[a] 9. Hiſtor. cap. 8.

[b] Lib. 15. cap. 66.

[c] In Ixeut.

Vbi nidificet.

[d] Pſal. 104.

Ardeariorum Malalbergi deſcriptio.

Nidos ex quibus cõſtruant.

Quæ aues ibi nidulẽtur.

Sgarzetta.

Squaiotta.

Squacco.

erat mensis Iulij, ouaq; iam diù pepererant omnes, adeo vt iam in grandiusculam staturam adoleuissent, & cirrhos in capite gestarent, qui in tenellis, ac pumilis nondum apparent, auolare quolibet potentes, ac prompti. Matutino igitur tempore singulis diebus aucupes tanquam signo dato gregatim aliò concedere pastum quæsituras narrabant: vesperi verò huc denuò cubitum conuenire, & confluere iuuenes cum senioribus, & cum parentibus pullos, quod à nobis sub vesperam adhunc secessum Ardearum aduectis obseruatum fuit. Huc cùm deuenimus, angusto quodam velut ergastulo stipatarum vndiq; arborum, ac truncorũ inclusi, quæ & aspectum, & liberum in longinqua prospectum omnem adimebant, maximũ statim harum auium diuersis vocibus, ac clamosis quidem obstrepentium tumultum percepimus, qui & nostras aures, & syluosa ea loca, paludosaq; longè, lateq; complebat, adeo vt vix comites itineris nos mutuò intelligeremus loquentes. Repræsentabat ea res animo nostro rusticorum nundinas, aut rabularum fora, vbi dum quisq; suam agit causam, clamore elato, ac contentionibus magnum murmur perstrepere auditur. Hic promiscuè, ac tumultuosè, tanquam apum quoddam examen, in varia distrahi videre erat, has peruolare, illas subuolare, alias deuolare, nonnullas præsertim Ardeas humi per arborum truncos, aggestamq; radicibus terram discurrere, ac diuagari, alias per summas arbores ramulatim tanquam ludibundas volare. Postea ex his angustijs ad latera versus posticam plagam, quò antea prospicere nõ poteramus, circumuecti, maximam omnium multitudinem vidimus: hinc Mergorum maximorum quasi atram nubem, aërem sua densitate obfuscantem, illic Ardearum frequentia summa arborum cacumina, tanquam alpium iuga niue solent, albicantia; quòd Albardeolæ magis arborum verticibus, & aëre liberiori in nidamenti ambitu gaudere viderentur. Conueniunt huc quoq; generationi operam daturæ Porzanæ vulgò dictæ, & Falcinelli. Cæterùm quanuis & eiusmodi aues, & Mergi etiam, vt diximus, hic maximo numero nidificent, locus tamen ab accolis, imo etiam Bononiensibus aucupibus à Garzis, hoc est Ardeis, vulgò la Garzara nominari meruit. Galli similia loca Heronniere vocant, Græcè non ineptè ἐρωδιοτροφεῖον appelletur. Cur verò ita gregatim nidificent, Albertus Magnus causam statuit, metum Accipitrum, atq; aliarum auium rapacium, qui pullis earum insidiantur. Etenim defendi ab illis non possent, nisi complures semper Ardeæ circa nidos versarentur, quæ quoq; causa est, quòd non volent gregatim, nimirum, vt dum aliæ nidos, pullosq; custodiunt, aliæ sibi paululum quærant, huc, atq; illuc obuolitando. In Anglia quoq;, quòd ibi capitale sit occidere Ardeas, hoc auium genus numerosè in arboribus nidos facit, simul cum frugilegis Cornicibus; quinimo harum quoq; nidos occupant, vt testatum reliquit Polydorus Virgilius his verbis: *Nusquam gentium maior Cornicum multitudo, genus equidem auium maleficum. Hæc enim tetra auis eò conseruatur, quòd edit lumbricos, aliosq; vermiculos, quibus terra hoc magis abundat, quò est humidior: veruntamen ex altera parte multò plus nocet, quippe non modò maturas fruges deuorat, sed cùm nascuntur, rostro euellit semen, sic vt agricolæ necesse habeant per idem tempus locare pueros per arua cum arcubus, quando voce humana non deterrentur, qui eas abigant, & quia Ardea solet in earum nidis posteà nidulari, idcirco huiusmodi infelices aues circa villas nobilium, qui Ardearum aucupatu delectantur in summis arboribus, quibus villæ ipsa ventorum flatus vehementiores vitandi causa, circumseptæ sunt, impunè nidos faciunt, atque ita genus durat cum magno agricolarum damno.* Hæc ille, ex quibus sicuti quoq; præcedentibus omnibus vel cuiuis liquidum esse puto, Ardearum genus loca palustria habitare, & in arboribus nidificare. [c] Georgius Agricola Ardeas enumerat inter eas aquaticas aues, quæ temporibus hybernis se conferunt ad lacus, & fluuios in Austri partibus sitos, qui frigore non congelant, aut ad aliquam fluminum partem, cui aqua non conglaciat. Obseruantur item hyeme loca alia calidiora quærentes migrare aliò, & sub æstatem, vel nouo vere ad loca solita reuerti: Atq; hoc modo Ægypto in Styriam elapso frigore redire Ardeas scribit [f] Ricardus Bartholinus canens:

Non tot Caucaseas cum frigida tempora syluas
Destituunt, auibusq; negat sua pabula Memphis
In Styriam præpes densas agit Ardea turmas.

In quorum versuum explicatione Iacobus Stendelius asserit, sese obseruasse aduentante æstate, ingentem Ardearum vim in Styriam aliunde aduolare. In multis noui orbis locis quoq; Ardeæ numerosè conspiciuntur, nominatim verò in duabus insulis Africæ, quæ ab incredibili earum multitudine Isole delle Garze, idest, Ardearum insulæ dici meruerunt. Etenim cùm primùm eas occuparent Hispani, tantam ibi ouorum harum auium inuenerunt copiam, vt multos ijs currus onerarent.

Porzana.
Falcinellus.
Heronniere.
Herodiotrophion.
Cur gregatim nidificent.
Cur in Anglia abundent.
Cornicum multitudo, & noxa.
[c] *Lib. de Animal. subter.*
[f] *Lib. II. Austriad.*
Isole delle Garze.

NATV-

NATVRA. INGENIVM. MORES.

Aues plereque Oculos petunt, Ardeæ præſertim, & cur.
Ardeæ temperantia in Venere.
[a] Lib. 1. Annal.

VERE atq; æſtate fœtificant, vt paulò antè etiam meminimus. Pleriſque auibus in more eſſe ſolet, vt oculos petant, hoc autem priuatim de Ardea ſcribit quidam Anglus, fortè quod hæc ceu peculiare illud habeat. Quid ſi id ad ingenium auis referatur, quæ nimirum cùm corpore ſit aduerſus noxas admodum imbecilli, oculos eruendo ſe defendat? Celebrat huius auis in Venere continentiam, atque temperantiam Michael Glyca his verbis: Hunc[a] Herodium tanta præditum eſſe caſtimonia tradunt, vt cùm ad Venerem acceſſurus eſt, dies quadraginta mœreat. Nam auis hæc eſt in mœrore, ſi quando neceſſitate ſic exigente, mutuam ad coniunctionem pertrahitur: quaſi quiddam inde ſibi ingratæ rei accidere ſignificaret. Quæ ſi vera ſunt, quid nos quæſo facturi ſumus? Qui beneficio rationis ornati, nihilominus vitæ voluptatibus ſumus additi. Equidem Claudius philoſophus Ardeam Veneream eſſe negans, Mineruæ caſtitatis præſidi potiùs ſacram eſſe ait, iuxta poëtam:

Ardea cur Mineruæ ſacra.

Τοῖσι δὲ δεξιὸν ἧκεν ἐρωδιὸν ἐγγὺς ὁδοῖο
Παλλὰς ἀθηναίη, hoc eſt.
His autem fauſtam miſit Ardeolam prope viam
Pallas Minerua.

Cæterùm alij volunt contrà, Veneream auem eſſe, & ἐρωδιὸν Græcis dictam aiunt, quaſi ἐρωτίδιον, ἀπὸ τοῦ ἔρωτος, ideſt, ab amore amatoriam. Sed reſpondi fortè poſſet, Ardearum cùm multa ſint genera, alias Veneri, alias Mineruæ ſacras, hoc eſt, alias ad coitum procliues, alias continentes eſſe. Antipelargia licet à Ciconijs nomen inuenerit, nihilominus in hac quoq; aue celebratur, præcipuè ab Æliano, qui & parentes pullos ſuos eadem cura, qua Ciconiæ ſolent, alere ſcribit, & [b] rurſus pullos, ſuos parentes. *Ciconiæ*, inquit, *cùm aliunde pullis alendis cibum comparare nequeunt, eſculenta, quæ prius ederant, euomunt, atque in educandos fœtus conuertunt: & ad volandum pullis imperitis duces ſunt. Pulli rurſus exacta ætate parentes alunt, etſi humanis hoc legibus nullis facere iubentur. Herodios, & Pelecanos idem facere audio.* Sic ille. Quod ſi ab Accipitre, vel Falcone, vel alia quauis rapace aue, vel ipſa parens, vel fœtus infeſtari contigerit, tunc ſeſe hoc modo defendere obſeruantur, excrementi ſedem illic opponunt, & ſtercus putridum emittunt, quod ſi Accipitrem tetigerint, pennas eius non putrefaciunt tantùm, vt Albertus, & author de rerum natura aiunt, ſed exurunt etiam, non aliter ac arborum frondes, adeo vt non immeritò nonnulli ab ardendo Ardeam dictam velint. Cæterùm quemadmodum hanc comburendi facultatem in excrementis ſuis agnoſcit hoc animal, & multis in ipſo cum Accipitre certamine admirationi eſt, ita profectò longè magis in eo admirandum eſt, quod imminente pluuia, ſupra nubes euolet, ac ſi planè calleat à nubibus pluuias oriri: qua in re cæteris auibus multò prudentior eſt, quæ quidem futuras iam iam pluuias optimè quidem præſagiunt, ſed eas vitare nequeunt; quod facit Ardea, dum ſupra nubes pluuiæ fomenta quàm altiſſimo volatu ſeſe effert, vt inter alios pleroſque grauiſſimos authores teſtatum reliquit Virgilius:

Ardearum pietas.
[b] Lib. 3. de animal. cap. 23.

Cur ſupra nubes euolet.

Notaſq́ paludes
Deſerit, atque altam ſupra volat Ardea nubem,

Non minorem ingenij aciem in deuorandis oſtreis demonſtrat: Nam cùm eiuſmodi animalium genus, duriuſcula teſta obueſtiatur, Ardea verò earum eſu maximopere inhiet, cogitur vnà cum teſtis ea deuorare: ſed non ignorat, calore interno aperienda iri: quamobrem paulò pòſt vbi aperta eſſe credit, iterum ea euomit, & carnem à teſtis ſeparat, eodem planè modò, vt de Pelecano diximus. Piſces quoq; induſtria ſumma, ac doloſè, teſte [c] Oppiano, capiunt, nimirum ſolis radios ita excipiunt, vt piſces viſa ipſarum vmbra refugiant. In cancris contra faſcinationes facultatem ineſſe nos quodammodo videtur docere, quando eos ceu faſcinationis amuletum, vt fœtus ſuos defendant, nidis ſuis imponunt, ſi Aeliano, & antiquiſſimo Zoroaſtri fidem adhibeamus. Poſtremò careo ſeſe aduerſus infeſtantia nidos ſuos animantia munire norunt, & cùm ægrè habent, malum eo propulſare.

Oſtreas quomodo voret.

Vt piſces capiat.
[c] In Ixeuticis.

Cur cancros edant.

Careo vtitur, & cur.

LOCVS.

COITVS.

NONNVLLI, vt suprà monuimus, Erodij etymum ab amore, qui ἔρως Græcis dicitur, deriuant, auem Veneream esse, & procliuem in amplexus asserentes. Quod profectò etymum ad Erodium simpliciter dictum, nimirum Ardeam Pellam, meo iudicio, vix spectet: nam cùm author sit [a] Aristoteles, Ardeam Pellæ coitum esse difficilem, vociferarique & sanguinem ex oculis dici omitti, parere etiam ægrè, & summo cum dolore, non videtur dicendum, auē in Venerem pronam esse. Quam de difficili coitu sententiam alij aduertentes, Erodium dictum contendunt ὅτι ἔαρ ἱδροῖ, quòd sanguinem (in coitu) exudet. Idem ex Aristotele repetit Plinius. Et [b] Theophrastus, *In animalibus quædam*, inquit, *vi vel contra naturam eueniunt, vt Ardeæ coitus, & ephemeri vita*. Ornithologus de Ardea mare id intelligendum esse arbitratur: quoniam Græcè legitur apud Theophrastum; ὥσπερ ὁ ἐρωδιὸς ὀχεύει. Sed cùm Aristoteles Ardeæ partum quoque difficilem esse scribat, ad fœminam quoque illud extendi queat. Sed [c] Plinius coitum in mare præcipuè difficilem esse vult, partum verò in fœmina. *Hi*, inquit, *in coitu anguntur. Mares quidem cum vociferatu sanguinem etiam ex oculis profundunt. Nec minus ægrè pariunt grauidæ.* Ego verum esse non puto, eos in coitu sanguinem sudare; hoc namque [d] Philosophus ex aliorum relatu prodidit. Et inter recentiores Albertus Magnus. *Ardeas*, inquit, *dicunt aliqui, tanto dolore coire, vt lachrymas sanguineas oculis emittant: quod ego falsum puto. Vidi enim ipse sæpe coire Ardeas, & oua parere, nec quicquam tale experiri potui. Sed sicut reliquæ aues, quarum longa sunt crura, similiter, & Ardea coit cruribus super dorsum fœminæ flexis, ita vt pedes maris ad caput fœminæ sint, & genua versus excrementi sedem super dorsum: & tunc motu alarum se sustinens locum conceptionis fœminæ contingit, ac semen infundit.*

[a] 9. Hist. capit. 18.

Sāguinem exudat in coitu.

[b] In Metamorph.

[c] Lib. 10. capit. 60.

[d] 9. Hist. capit. 18.

Sāguinem non emittere in coitu.

Quomodo coeat.

VOX.

Κλάζειν quanuis Pollux Aquilarum proprium esse scribat, tamen ad aliarum auium voces quoque extenditur, & Eustathius auium esse ait, quæ leuiusculū clamorem, & clangorem edunt, & minus esse quàm κεράζειν. Et vbi [a] Homerus de Thersite ait: Ὀξέα κεκληγὼς λέγ' ὀνείδεα, annotat, eum non simpliciter βοᾶν, sed κλάζειν: ad ostendendum τὸ ἄλογον τῆς φωνῆς; esse enim κλάζειν animalium ἀλόγων, vt Gruum, suum, item & sagittæ, quæ emissa stridet: ideoque paulò post ab Vlysse eum vocari λιγὺν ἀγορητήν. Transfertur etiam ad homines, diciturque plerunque de ijs, qui in impetu in hostes clangenti similem vocem edunt, & aliquoties apud eūdem poëtam de Hectore in Græcos irruente. Porrò deriuat hoc verbum Etymologus à κλῶ significante φωνῶ. Eustathius verò à κλάω propriè accepto, à quo simul & κλαίω deducit, vt nimirum hoc verbo κλάγξαι significetur quidam auium κλαυθμός, qualem esse vult Aquilæ, quæ à dracone icta eum dimittebat, in exercitum Troianum: nisi fortè aliquis verisimilius esse putet hoc vocabulo, quandam veluti fractam vocem significari, qualis est auium clangentium, inter quas Ardeam quoque idem poëta recensere videtur. Ait enim:

——— Χοὶ δ' οὐκ ἴδον ὀφθαλμοῖσι
Νύκτα δι' ὀρφναίην, ἀλλὰ κλάγξαντος ἄκουσαν.
——— *Hi autem non viderunt oculis*
Noctem per obscuram, sed clangentem audiuerunt.

[a] Iliad. B.

Thersitis vox.

VICTVS.

ALBERTVS Magnus Ardeam semper voracem ait, quoniam, vt Mergus, cibum ferè crudum excernat, hoc est, vt interpretatur Ornithologus excrementum liquidum. Ardeæ liquidam egestionem audio Hollandis in prouerbium abijsse de ijs, qui nimia alui lubricitate vexantur. Vescitur autem in primis piscibus, & nō minoribus tantùm, verū anguillas quoque integras deuorat. Sed interdiù solùm, vt priuatim de Pella memorat [a] Aristoteles, quam nos simpliciter ei Ardeam dici antè demonstrauimus. An verò etiam noctu pi-

Ardea vorax est.

Quibus vescatur.

[a] 9. Hist. capit. 18.

ſcium venationi operam det, vt Euſtathius tradit, ab aucupibus eſſet petendum. Fama eſt, dum per aquas venatura piſces, incedit Ardea, illos huius pedibus non ſine deſiderio adnatare, & velut ſe deuorandos præbere. Coloniæ Agrippinæ inferioris Germaniæ vrbis celeberrimæ incolas alibi ſcripſimus ex relatu Io. Bachouij, & accolas ruſticos pro certo ſibi perſuadere, imo pro comperto aſſerere, Ardeas, quæ eo loci ſatis frequentes ſunt, hac vi pollere, vt ad pedem, ſi in aquæ imponant, tanquam ad illicium quoddam, ſiue ad eſcam frequẽtes piſces adnatent: quibus vltrò accurentibus, & deuoratis famem ſolentur: eamque ob cauſam eiuſdem vrbis pharmacopolas adipem vænalem ſemper aſſeruare, & piſcatoribus in piſcandi vſum vendere. Idem de ſuis pharmacopolis tradit Ornithologus, qui pariter in libro quodam Geemanico manuſcripto hæc verba reperiſſe ſeſe aſſerit: Si pedes Ardearum deſtillentur per deſcenſum, & oleo inde collecto inungantur manus, piſces ſponte adorabunt, vt comprehendi poſſint. Sed quod hîc de pedibus dicitur, qui Germanicè dicuntur die fuſz, Ornithologus de pinguedine intelligi mauult, quam Germani die feiſzte appellant. Pedibus verò eam vim ineſſe ex ſuperioribus conſtat. Oſtreorum inſuper voraciſſimas Ardeas eſſe teſtantur Ælianus, & Plutarchus, quorum carne quàm induſtriè potiatur, antè notauimus. Plinius ſoricum fœtibus quoque inſidiari has volucres tradidit, eorum nimirum, qui agros habitant.

In decim. Iliadis.

Piſces ſpontè ad Ardeã accurrunt.

Adipis Ardearũ vis.

Ardea oſtrea deuorat.

VOLATVS.

ARISTOTELES [a] Ardeæ, ſicut etiam reliquis aquatilibus auibus vropygium inutile eſſe docet, proindeque volare pedibus retrò extenſis. In eo tamen ab Anſeribus diſcrepat, quòd hi, teſte Alberto, extenſo collo volent, hæ verò contracto. Eſt autem eius volatus ſublimis, & arduus, adeo vt hinc dicta putetur. Volat autem tam altè, vt ſupra nubes tranſcendat, maximè cùm iam futuræ imminent pluuiæ, quod Virgilium non latuit: cuius teſtimonium paulò antè citauimus. Meminit etiam [b] Lucanus canens:

—— Quod auſa volare
Ardea ſublimis pennæ confiſa natanti.

[a] *Lib. de inceſſu animal.*

[b] *Lib. 5. de bell. pharſal.*

SYMPATHIA. ANTIPATHIA.

INIMICOS non paucos habet Ardea, amicos pauciſſimos, imò fortè præter vnicam Cornicem nullos, quam ei amicam eſſe ſcribunt [a] Ariſtoteles, Ælianus, & Plinius. Ex inimicis in primis eſt (vt à debilioribus auſpicemur) Alauda, à qua, vt ait Ariſtoteles, eius oua diripiuntur, & Pipo, ſiue Pipira: quam auiculam idem Ariſtoteles, apud quem legitur Græcè Hippos, Ardeolæ oua, & pullos violare author eſt: quare vbi apud Heſychiũ legitur, πιπω, ὄρνεον πολεμικὸν ὥς τινες, ἐραδιός, teſte legendum iudicat Ornithologus ἐρωδιῷ, hoc ſenſu. Pipo auis eſt inimica Ardeæ, vt aiunt. Philes albos Laros quoque ait odiſſe, ſed huius odij ratio fortè occulta non fuerit, quoniam vtraque auis piſciuora eſt. Aquila quoque ceu gratam eſcam Ardeam inuadit, *vtpote*, inquit Ariſtoteles, *valens vnguibus, ipſa autem repugnando emoritur*. Eadem ratione Falcones, atque Accipitres Ardeam inuadunt, eique inſidias ſtruunt: hæc verò quomodo Accipitrem excrementis ſuis repellat, diximus: cùm autem fugit Accipitrem, in altum euolat, teſte Alberto, & planè nobilem, & ſpectabilem dimicationem exhibet. Mirum eſt, quod narrat Creſcentienſis, nempe ferri, Falcones; ſi ſanguinem Ardea guſtauerint, omne deſiderium capiendi Grues amittere: ſi verò carnes ſolùm ſine ſanguine ederint, hoc vitium incurrere non credi. Solent autem venatores Ardearum ex tis Falcones alere, quod meminit etiam [b] Ludouicus Arioſtus:

A quella guiſa, che veggiam tal'hora
Farſi d'vn' Aeron, farſi d'vn pollo,
Quando ſi vuol de le calde interiora
Che Falcone, ò ch' Aſtor reſti ſatollo.

Author de natura rerum in Ardeæ captura, duos Falcones relaxari ait, vnumque ſumma petere,

Inimici Ardeæ.

[a] *9. Hiſt. capit. 18.*

Alauda. Pipo. Hippos.

Larus albus. Aquila.

Falcones, & Accipitres.

[b] *Cant. 29. St. 56.*

tere, alium præter terram volare, vt videlicet ille volantem Ardeam impulsa præcipitet, hic præcipitatam arripiat. Idem rursus Falconum, inquit, genera duo sunt, alterum nobile, quod auem vsu paruo naturaliter capit: alterum ignobile, ac vile, quod nonnisi multo labore, & maceratione assuefactum hoc facit. Hoc postremum genus, cùm Ardeam ad terram impulerit, & iam prope fuerit, vt eam capiat, Ardea anguillam, vel alium piscem quem recens vorauerit, euomit, & tunc Falco liberè eam volare permittens, piscem ceu minus fœtidum cibum sibi oblatum præferens, ocyus apprehendit: at Falco nobilis piscem eiectum vilipendens, Ardeam ipsam aggreditur. Hæc ille. Ardea autem cum videt sese impeti à Falcone, in altum euolat, & non vt cæteræ aquaticæ aues fugam capescit, & vbi animaduerti, se in angustum esse radactam, rostrum supra alas extendit sursum, gnara Falconem impetu, & impulsu quodam sese inuasurum, atq; ita quàm sæpe Falcones rostro in pectus eorum adacto conficere visa est. Descripsit nobis hanc eandem Ardeæ, & Falconis pugnam satis luculenter Ambrosius Pareus his verbis: Ardea vbi Falconis alarum remigio elati, rapida celeritate depressam, & infrà positam se intuetur, rostro, quod prælongum habet, & acutum sub alis condito, ac sursum elato, pugnæ ardore, & prædæ cupiditate occæcatum, & incautum ipsum deuolantem, & irruentem excipit, vt eo semet Falco medium pectus induat: adeo vt ambo sæpe elisis interaneis humi affligantur enectæ. Quòd si arte, & felici corporis declinatione insidias illas Falco illæsus effugerit, Ardea nihilominus deiecta, & deturbata, receptui stentorea voce magistro canente, in prætentum pugnum pinnarum rotato scapo reuocatur. Habet præter aues inimicam etiam vulpem, à qua teste philosopho, noctu capitur, & sorices, si Plinio credimus scribenti, dissidere sorices, & Ardeolas inuicem fœtibus insidiantes. Verùm iste Plinij locus multis suspectus est, arbitrantibus pro Hippo, siue Pipone ex Aristotele soricem vertisse: quod notat quoque [c] Adrianus Turnebus. Postremò cochleæ, teste Æliano, Perdices, & Erodios idcirco defugiunt, quòd eos pernoscunt penitus hostes sibi esse: nec cernere est limaces, vbi illi versentur: eos tamen naturali quadam astutia cochleæ quædam præstantiores decipiunt, & circumueniunt: siquidem ex natiuis testis egressæ, in magna securitate pascuntur: aues autem in testas inanes, tanquam in easdem illas inuolant: vt verò nihil inuenerint, eas vt sibi inutiles abijciunt, atque ex aberratione, qua hostes fefellerunt seruatæ ita in testas, tanquam suam propriam domum reuertuntur. Hæc Aelianus.

Falconum genera vt Ardeas capiant.

A Falcone quomodo se tueatur.

Vulpes.

Sorices.

[c] *Lib. 18. Aduers. 16.*

Cochleæ Ardeas fugiunt.

Limaces, vbi nõ sint.

PRÆSAGIA.

ARDEÆ, inquit [a] Oppianus, hominibus carissimæ sunt, & æstatis, hyemisq; tempus præsagiunt, capita scilicet pectori imponunt, eoq; maximè inclinant, vnde concitatissimus ventus expectari debet. Alibi nautis priuatim Ardeam amicam auem scribit esse, & illæsam debere seruari, quoniam hæc, quod Accipitres in terra venatoribus, hoc in mari piscatoribus significare credatur. Quadrupliciter verò potissimùm aliquid præsagit, vel cùm caput, vt dictum est, pectori imponit, vel cùm altùm volat, vel cùm plus solito obstrepera est, vel cùm medijs in aruis, vel vt Plinius habet, arenis tristis residet. Cùm enim altiùs solito volare obseruatur, tempestatem significat, vnde Virgilius inter signa tempestatis futuræ, qua non sit tutum nauigare, ait:

[a] *In Ixeut.*

Æstatis, & hyemis præsagium.

Ardea nautis amica, & cur.

Tempestatis præsagium.

——— *Notasq; paludes*
Deserit, atque altam supra volat Ardea nubem.

Idem repetit Albertus, idem etiam Isidorus. Sin obstrepero clangore (& inconcinno volatu interpres Theon adijcit) è mari ad terram aduolet, Aratus ventum, & tempestatem imminere asserit. Idem quoq; author inter imminentis pluuiæ signa hanc auem ponit, quando terra relicta ad mare multo cum clangore festinat: quem postremum locum Auienus sic reddidit.

Venti, & tẽpestatis præsagium.

Cùm procera salo repetit langore (clangore) *frequenti*
Ardea

Vnde vbi Gillius ex Aeliano scribit, *triste sonantem Ardeam tempestatem denunciare, eandemq; ad mare rectà proficiscentem pluuiam portendere*, Ornithologus rectè pro triste, legendum, aut vertendum putat obstreperum, quoniam, hoc præsagium Aelianus ex Arato videtur esse mutuatus. Ceterùm meus [b] Aeliani codex, quem idem Ornithologus restituit, & correxit, sic habet: *Quod si turbulentè clamant,* (Grues,) *& ordine turbato volant, acerbam tempestatem denunciant. Hoc idem sonans in matutino crepusculo Ardea præsignificare existimatur, vt idem Aristoteles obseruauit: eademq; ad mare rectà proficiscens pluuiã portendit.*

[b] *Lib. 7. de animal. c. 7.*

Sic ille de obſtreperi volatus ſignificatione Ariſtotelem citans, quanquam hoc apud ipſum non reperias; quare poſtremum tantummodo illud de volatu ad mare, ex Arato tranſcripſerit, vel memoria lapſus Ariſtotelem pro Arato citauerit. Ego idem ferè lego apud [c] Theophraſtum, nimirum Ardeolam matutino clangore imbres, ac ventos denunciare, & ſi ad mare volitans clamauerit, pluuiam potiùs, quàm ventum portendere, item ſi magnos det clangores, & diuturnos, flatus ſpondere. Porrò in medijs arenis triſtis hyemem, teſte Plinio, indicat. Atq; hæc de præſagijs dicta ſunto, ſummatimq; dicamus Ardeam notas paludes admodum querulam effugientem, & medijs in aruis triſtem reſidentem, aut ſupra altam nubem volitantem, futuram pluuiam, & tempeſtates præſentire tradi, nimirum propter iniurias, quas ex præuiſa cum ventis pluuia ſibi timet, itaq; loca hiſce minimùm obnoxia captare, & ambire. Nam imbecillum corpus, & noxæ impatientiſſimum gerit, vnde in primis ob cutis raritatem à motis vaporum effluuijs, & fatigante Auſtro grauatur, quare illa querimonia, & ad comparandum calorem volatus.

[c] Lib. de ſig. pluuia.

AVGVRIA.

AVIVM, quæ in augurijs apud priſcos obſeruabantur, aliæ aliter auguria faciebant, aliæ nempe voce, oſcines dictæ, aliæ voracitate, vt pulli, aliæ volatu, quas præpetes dicebant, in quibus recenſetur & Ardea noſtra: quare, & præpes vocatur [a] Ricardo Bartholino hoc verſu:

In Styriam præpes denſas agit Ardea turmas.

Ardea prępetibus adnumerata.

[a] Lib. 11. Auſtriados.

Porrò augurium eius felix habebatur, vnde [b] Ælianus, vt affirmet, probetq; Homerum Noctuam inauſpicatam ſtatuiſſe, ait, ipſam Mineruam Diomedi ad caſtra Troianorum exploranda proficiſcenti, Ardeam è flumine egreſſam auſpicatò mittentem introducere, non autem Noctuam, quanuis aliàs gratam ei Deæ volucrem. Quod autem, inquit Ælianus, Iliaca regio, ſit irrigua, vel ipſemet Homerus fuerit idoneus teſtis, vbi pugnam ad muros Ilij deſcribit. Homerus autem poſtquam Vlyſſem, & Diomedem ſocios, itineris profecturos ſpeculatum caſtra Troianorum Palladis opem imploraſſe ſcripſiſſet, ſignum futuram eam illis auxilio ponit Ardeam in via clangentem, eamq; vocat fauſtam hoc verſu:

[b] Lib. 10. cap. 37.

Ardeæ augurinm felix. Noctuę infelix.

Τοῖσι δὲ δεξιὸν ἧκεν ἐρωδιὸν ἐγγὺς ὁδοῖο, hoc eſt,

Illis autem fauſtam miſit Ardeolam prope viam.

Ad quem poëtæ locum commentans Euſtathius, Gauiſus eſt autem, inquit, Vlyſses hac aue, vir ſcilicet prudentia celebris aue præſaga. Nam quòd Ardea inſidiantibus lætum auſpicium faciat, Hermon teſtatur. Cæterùm, quod illi auem audiuerunt tantùm, non etiam viderunt, ſignificabat ipſos quoq; non venturos in hoſtium aſpectum, ſed facinus tale deſignaturos, quod hoſtes omnino auditu cogituri eſsent. Quod ſi ſapiens fuiſſet Vlyſses deterreri hac aue potuiſset, quaſi periclitaretur deprehendi, & non latere, ſicut nec Ardeæ clangor ipſos latuit. Venatur autem Ardea noctu (Ariſtoteles hoc eam interdiù facere ſcribit) in aquis, & paludibus, & rapax eſt: quamobrem Minerua non Noctuam ſibi ſacram, ſed Ardeam eis mittit, paluſtribus ſcilicet circa Scamandrum locis conuenientem. Porrò Zopyrus pro voce παλλὰς ſcribit πελλὸν, vt rapina ſignificantiùs deſignetur: quaſi verò hoc genus Ardeæ cęteris ſit rapacius. Plutarchus in libello cur Pythia non amplius carmine reſpondeat, Deum ſeſe putare ait, Ardeis, & Trochilis, & Coruis ad futura ennncianda vti.

DENOMINATA.

ARDEA vrbs; quam [a] Strabo Rutulorum habitationem olim fuiſse ſcribit, & Virgilius meminit Turni regiam fuiſse canens:

Ardea vrbs

[a] Lib. 7.

Audacis Turni ad muros: quam dicitur vrbem
Acriſioneis Danae fundaſſe colonis,
Pracipiti delata Noto: locus Ardea quondam
Dictus auis, & nunc magnum manet Ardea nomen.

Alij verò conditam ſcribunt à Pilumno Iouis filio, & Turni abauo, alij ab Ardea Circes, & Vlyſſis filio. Xenagoras enim apud Dionyſium author eſt referente Golzio

Vlyſsem

Vlyssem ex Circe tres suscepisse filios, Romum, qui Romam, Antium, qui Antium, Ardeã, qui Ardeam vrbes tres, datis iisdem de se nominibus condidissent. Cæterùm Seruius hanc vrbem ita dictam putat quasi arduam, hoc est, vt ille inquit, magnam, & nobilem: Higinumq; carpit, qui in Italicis vrbibus ab augurio auis Ardeæ, Ardeam vrbem dictam voluit: illud nanq;, inquit, Ouidij in metamorphosi fabulosum est, incensam ab Æneæ Ardeam, & in hanc auem esse conuersam. Hinc ciues Ardeates dicti, vt ab Ardia Illyriæ ciuitate Ardięi [b] Stephano. In huius vrbis agro, teste [c] Vitruuio fontes frigidi, odore sulphureo fœtidi, quod insuper notat [d] Boccatius. Est & Ardea vrbs Persidis Ammiano Marcellino. Xiphiam, hoc est Gladium piscem Galli indigete vocabulo Ardeam maris vocant, authore Bellonio. Iidẽ Galli Falcones Ardearum venatores vulgo Heronniers appellant, & Germani Reiger Falcken. Heronniers verò Gallorum fortè fuerint Hierofalchi recentioribus dicti, quos Paulus Iouius Ardearum hostes esse scribit. Albertus magnus Erodialis lapidis meminit: cui cùm Herodius Aquila sit, suspicandum est, illum lapidem eundem esse cum Aetite. Ab hac eadem Ardea Sipontino Ardelio deriuatur, sicut à stella Stellio. Ardelio autem hominem significat inquietum, qui huc, & illuc semper vagatur: vnde Martialis;

Nil bene cum facias, facis attamen omnia bellè,
Vis dicam, qui sis? Magnus es Ardelio.

Vlyssis ex Circe filij. Ardea vrbs vnde dicta.

[b] Lib. 8. c. 3.
[c] Lib. de Fontib.
[d] Lib. 23.

Gladius piscis.
Herõniers.
Erodialis lapis.
Ardelio quid, & vnde dictus.

LOCVS DAVIDICVS DE HERODIO EXPLICATVR.

HERODIVS *domus*, inquit Psalmographus propheta, *dux est eorum*, nempe Passerum, idest, Herodius præest Passeribus, vel ducit auiculas ad illum locum, vel index est viæ, vel iuxta D. Chrysostomum, viam Passeribus ad nidulandum ostendit, quia auium prima nidum struit, vel Herodij nidus altior est alijs. Iuxta alios ducem esse, est præcellere, vel anteire reliquas aues; indeq; alij aliam rapacem auem esse somniant. Incognitus quidam in psalmos ad hunc locum commentans, Herodium auis nomen esse ait prædatricis, quæ volatus pernicitate cęteras vincat, quòd cùm corporis mole non premitur, alarum magnitudine, & leuitate facilè in altum euolet, atque ideo Aquilam etiam impetat, atque hæc auis, inquit, alio nomine vocatur Falco. Glossæ quoq; Herodius auis est rapacissima, & omnium volatilium maior, quæ, inquit, & Aquilam vincit, & per quam intelliguntur rapaces, superbi, & magni peccatores. Est sanè ridiculum credere, Herodium hoc loco auem esse rapacem, cùm alioqui Passeres alios, hoc est alias aues simul cum eo nidulari dicat propheta, & illi non negent. Quare nec Symmachus rem acu tetigit, Miluum vertens; quia & hic auis est rapax, neque D. Augustinus, & Arnobius, Fulicam vertentes, quę in arboribus non nidulatur: neq; fortè hic rectè Herodius legitur, hoc est, Ardea: nam quanuis hæc in arboribus nidos construat, nidos tamen prope aquas maximè quærit, & certè in cedris, siue abietibus, vt alij vertunt, nidificare, ad Ciconiæ potiùs naturam spectat, illius potissimùm, quæ montana nominatur, & cuius ego iconem suo loco dedi. Qui igitur hoc in loco per Herodios, magnos, superbos, rapacesq; peccatores interpretantur, Dauidis mentem meo iudicio, non assequuntur, quin ego contrà interpretor pios, piorumq; protectores, & humilium.

HIEROGLYPHICA.

PIERIVS [a] Valerianus in hieroglyphico, cuius titulus est, EXANGVIS DE NEQVITIA REDDITVS, hominem, inquit, ita libidinis vsu confectum exhaustumq;, vt propemodum exanguis fit effectus, ostendere qui vellent, Ardeolam illam Pellam pingebant, quæ Græcè ἐρωδιὸς dicitur: ea de coitu ita anguitur, vt sanguinem ex oculis emittat, remq; summo cum dolore peragat, clamore vasto, atque admodum insuaui difficultatem attestante.

[a] Lib. 25. hieroglyph.

Hominis nimia Venere confecti, exhaustiq; hieroglyphicũ.

VSVS IN CIBIS.

LEGIMVS, Ardeam carnis esse fœtidæ, & parum salubris. Bellonius tamen Gruibus præfert, carneq; ait, esse sapidiori, & teneriori. Pullorum caro præfertur: nam adultiorum grauiter olet. [a] Alexandrinus cùm Onocrotalum prorsus à mensis remouendum esse dixisset, subinde subdit: de Ardea tamen, cuius creber ob frequentem ex aucupio illarum capturam, aliquando in cibis vsus in tantùm dicendum, pisculenti quid subolere eam gustatu, fibrosamq; in primis, ac præduram esse, nisi præparatione optima condiatur bene macerata prius. Apud nos sanè in pretio non sunt, cùm alioqui sit copia. Galliæ proceribus, potissimùm, quæ colore est cinereo, nunc in honore est, teste [b] Io. Bruyerino, & Bellonio, qui illic regium cibum vocari scribit: non commendatur autem ob cibos tantùm, sed ob voluptatem, quam in venatu eius capiunt, quo quidem nihil admirabilius, iucundiusq; esse potest. Gulæ artifices Ardeam pectore in cibis solùm placere nouerunt. Pro ætate autem diutiùs assari debent. Possunt, & pastillis includi, vt in Gallina præscripsimus.

[a] Lib. 13. Salub. cap. 4.

[b] Lib. 15. de re cib. c. 66.

Qua parte placeant.

10

VSVS IN MEDICINA.

ROSTRVM Ardeolę in pelle asinina fronti adalligatum, somnos, authore [a] Plinio, allicit, putantq; per se rostrum eiusdem effectus esse vino collutum. Repetit hoc paulò aliter Kiranides, nimirum sic: Herodij ramphum (ramphos potiùs, idest, rostrum, interpres ineptè vngulam transtulit) cum cancri felle in corio asinino si suspenderis ad collum vigilantis, dormitabit. Si quis in conuiuio pannum, in quo est ramphos (idest rostrum Ardeæ) in vino deponat, bibentes obdormient. Hippiatri quidam Germani, referente Ornithologo, equorum oculos illini, & lauari iubent Coturnicum, vel Ardearum adipe, vt sani, & clari fiant. Arnoldus Villanouanus, quicunque hæmorrhoides crebrò experiuntur, præsertim pulsantes, inter alia Grues, & Agrones præcipuè iubet cauere.

[a] Lib. 30. cap. 15.

Ad somnũ alliciendũ.

Ad oculorũ affectus in equis.

20

30

FABVLOSA.

TVRNO Rutulorum rege ab Ænea interempto, vrbs Regia Turni incendio in cinerem redacta fuit, ex qua [a] Ouidius volucrem emersisse fabulatur, quæ non solùm patriæ eius nomine vocaretur à posteris Ardea, sed in qua etiam captæ ciuitatis velut monumenta, signaq; conspicere licet, vt sunt in primis sonus, pallor, maciesq;: canit autem.

— Turnusq; cadit, cadit Ardea Turno
Sospite dicta potens, quam postquam barbarus ensis
Abstulit, & tepida patuerunt tecta fauilla,
Congerie è media tum primùm cognita præpes
Suscitat, & cineres plausis euerberat alis:
Et sonus, & macies, & pallor, & omnia captam
Quæ deceant vrbem: nomen quoque mansit in illa
Vrbis, & ipsa suis deplangitur Ardea pennis.

[a] Lib. 14. Metam.

40

Alia de Ardea fabula legitur apud [b] Oppianum his verbis: *Ab Ardeis victum ex aquis primùm inuentum aiunt, reliquas ab eis didicisse, cùm victus vnus initio omnibus esset auibus: deinde cùm gloriarentur hoc inuento, & ne ipsum quidem Neptunum natando cum eis contendere posse iactarent, hanc artem irato Deo amisisse, quod etiam Thamyridi superbo cantori ex Musis attigisse aiunt. Hinc adeo reliquæ omnes aues captandis piscibus merguntur in aquam: Ardea natandi facultatis expertes in littore stantes venantur.*

[b] In Ixeut.

Thamyris superbus cantor.

50

DE

DE ARDEIS IN SPECIE, ET PRIMVM DE ARDEA CINEREA MAIORE. Cap. IX.

SYNONYMA.

QVANVIS [a] philosophus tria tantùm nominarit Ardearum genera, hácq; de qua nunc priuatim sermo est, πελλὸν cognominet, pleraq; tamen synonyma in præcedenti capite Ardeæ simpliciter dictę attributa, huic conuenire, imò fermè totam historiam ex ipsomet Aristotele clarè, ni fallor, demonstraui. Dicitur autem hæc Ardea Aristoteli, & Plinio πελλὸς à colore, quem fuscum grammatici interpretantur. Latini seruata Græca voce Ardeam Pellam dicunt, & pullam, & cineream. Itali Airon negro, idest, Ardeam nigram, cùm alioqui in tota ferè aue, præter maiores alarum pennas, nihil nigricet. Galli distinctiùs, & melius Heron cendrè, siue Heron gris, idest, Ardeam cineream, siue griseam, & simpliciter Ardeam. Belgæ een blaeuue Reigher, vel etiam een graeuvve Reigher; Angli deniq; the blue Heron: Heluetij simpliciter ein Reigel.

[a] 9. Hist. cap. 28.

Etymum.

GENERA. DIFFERENTIÆ.

ARISTOTELES huius Ardeæ vnum tantùm genus meo iudicio agnouit: ego tria obseruaui, quorum alterum Grus Balearica [a] Plinio nominatur, vt vult Bellonius, & Ardea cirrhata alia Ornithologo, tertium à nemine hactenus obseruatum. Duo pariter agnouit Albertus, inquiens: ***Ex Ardeis duo genera sunt cinerei coloris, magnum scilicet, & paruum.*** Nec obstat, quod idem alibi dicat, ***Genus Ardeæ vnum esse cinereum, acuti rostri, & colli longi:*** Nam hîc Ardeam cineream maiorem, de qua nunc agimus, intelligit. Differt itaque hæc nostra Ardea ab Albardeola, quòd alba non sit, à stellari, quòd non maculetur, à Grue Balearica Bellonij magnitudine potissimùm, & cirro. Quidam Anglus huius generis albas, licet raras se obseruasse affirmat, quæ neque corporis magnitudine, neq; figura, sed solo colore differunt. Vitamq; esse etiam albam cum Cyanea (sic Angli cineream, siue Pellam vocant) apud Anglos nidulari, & prolem gignere; quare, inquit, eiusdem speciei esse, satis liquet.

[a] Lib. 4. de auib. cap. 7.

Vt ab Albardeola, & alijs differat.

FORMA. DESCRIPTIO.

PELLAM Ardeam, siue cineream, quia vulgò nota auis est, quàm breuissimis notis nobis describunt recentiores. Superior pars corporis, inquit ille Anglus, cyanea est, inferior nonnihil candicat. Sic ille. Bellonius tantùm Grue, & Ciconia minorem esse dicit, rostroq; & cruribus oblongis, eoq; magnum pisciculis damnum inferre, & cum cauda sit breui, crura eius, & pedes in volatu longiora illâ apparere. Neq; ego quoq; in describenda multum elaborauero, quando depictam describo: quare de magnitudine in primis nihil dico, quanquam Ciconia, vel Grue minorem esse non putem. Rostrum luteum est, longum, & robustum, crassumq; prope frontem, sed quod paulatim tenuius euadit, adeo vt tandem velut in acum aliquem magnum desinat. Oculorum pupillam, quæ nigra est, lutea iris croceo aliquo permixta ambit. Ipsi autem oculi velut in medio maculæ cuiusdam cinereæ collocantur. Caput est amplum, & cinereo cirro ex tenerioribus pinnis, sed quæ cæteris tamen capitis pennis maiores sunt, constante, egregiè ornatur. Cirrus autem ipse à sincipite incipiens sursum supra oculos per verticem erigitur. Pennæ sub cirro pariter sunt leucophææ ad cyaneum inclinantes: retro verò oculos, ipsumq; mentum albicat. Collum superius, dorsum totum, alæ item exceptis pennis maioribus, item cauda leucophæi coloris.

Descriptio. Magnitudo.

Rostrum.

Oculi.

Caput.

Ardea Cinerea maior.

Alarum remiges nigricant. Venter candicat, ficuti etiam pectus, & collum inferius, quæ nigræ quædam maculę oblongæ defcendentes percurrunt. Femora pennis nuda coloris lutei. Crura, & digiti pedum fufci, vngues verò atri. Digitos parua membrana interftinguit. Digitus pofticus longiufculus eft, & ferè anticis longitudine æqualis, contrà ac in alijs auibus aquaticis fieri folet. Habes hic etiam fceleton capitis.

Venter. Femora, Crura.

Ardeæ capitis fceleton.

LOCVS.

PELLA apud Anglos, inquit quidam Anglus, in excelfis arboribus non procul à ripis fluminum crefcentibus nidum facit. Apud Gallos, vbi hoc auium genus fœcundiffimè gignit, proceres nonnulli fua extruunt Ardearia, quæ indigete voce Heronniers vocant, in quibus, tefte Bellonio, Ardeæ tam probè nidulari didicerunt, vt quotannis ex pullis ingens pecuniæ fumma domi nis cedat. Quod fanè, inquit, recentioris æui procerum inuentum fuerit, etenim eiufmodi Ardearia fi veteribus nota fuiffent, alto filentio non erant immerfuri, cùm Romani in amplificanda re, non tantùm ęquales effent ingenio cum recentioribus, fed induftriores etiam. Sicuti vtique huiufmodi ædificia antiquis incognita fuere, ita pariter ftatuere licet, eundem hunc vfum nondum ad Anglos, Germanos, Italos, Hifpanos, aliafque nationes perueniffe. Non enim dubium eft, fi Ardearia haberent, quin aliquid faltem de ijs fcriptum ab aliquo extaret, maximè cùm ea in fe & induftrię, & vtilitatis plurimùm habeant. Nihilominus hoc Ardeæ genus in alijs quoque regionibus, vt in Britannia Gallica inferiori, feu maritima numerosè confpicitur, & in arboribus excelfis nidulatur. Et quia pifcibus fœtus fuos enutriũt, fit fæpenumero, vt quando illos ori pullorum inferunt, magna pifcium copia decidentium per terram oftendatur. Quos cum multi fub arboribus reperirent, viderentque à fuibus deuorari afferuere, fefe loca peragraffe, vbi fues pifcibus, quos cælum plueret, impinguarẽtur. Francifcus Valefius eius nominis primus inter alia multa, quæ fecit admiranda, Ardearia huiufmodi etiam extruxit, quæ etiamnum prope arcem Tãtaineblaeu videre eft. Idem rex Ardeas adeo cicures reddidit, vt à paftu redeuntes licet natura fua feræ effent, ad Ardearia fefe reciperent, & tanquam per caminum, fiue fumi emiffarium ingrederentur, pullofq; ibi ederent, & enutrirent. Cæterùm id pauci adhuc momenti videri debeat, quando conftet, illi leonem, vel vrfum, vel fimiles feras eo planè modo, quo nobis canes Melitęi, quos in delicijs habemus, abblanditos effe. Hæc omnia Bellonius. Porrò ea omnia, quæ nos de Ardearum loco antè diximus, ad hanc quoque priuatim extenduntur, quare eo lectorem ablegabo.

Vbi nidule tur.

Ardearia, & ex ijs vtilitas.

Pifcibus pullos nutriunt.

Leones Frãcifco Valefio abblandientes.

COITVS. VICTVS.

a 9. Hiſt.ca pit. 18.
b Lib. 10. cap. 60.

PELLÆ coitum [a] Ariſtoteles, & [b] Plinius difficilem eſſe tradunt, vociferarique & ſanguinem ex oculis, cùm coit, emittere, &c. quæ omnia quoque ex Alberto refutauimus, & hîc non repetimus. Zopyrus deniq; quod Ardeam Pellon rapacem faciat, quodque Euſtathius noctù eam in aquis piſces prædari inquiat, ibidem diximus, & ex Ariſtotele correximus.

DE ARDEA CINEREA ALTERA SIVE MINORE.

Cap. X.

Sguacco.
Bihoraeu
a Lib. 4. de auib. cap 7.
Grus Balearica.

HVIVSMODI genus Ardeæ, quod nos Albertum imitati Ardeam cineream alteram, ſiue minorem nominamus, in paluſtribus Malalbergi in agro Bononienſi vulgò vocant vn Sguacco, Galli Bihoreau, aut Roupeau à rupibus, in quibus nidificat ad Oceanum Gallicum, teſte Petro Bellonio Gallo, qui [a] Plinio Gruem Balearicam dici ſuſpicatur. Ornithologus Ardeam cirrhatam aliam nominat, quærendumque eſſe ait, an hæc ſit Quaiotto Italorum. Bellonius, qui ferè ſolus de hac aue ſcripſit, Caſu, inquit, in auem in foro proſtantem ſub finem Martij Bihorreau Gallis nuncupatam incidimus. Cupediarij, quòd Ardea minorem eſſe cernerent, pullum Ardeæ eſſe aiebant, cùm res alio longè modo ſeſe habeat. Ardeæ enim hoc tempore oua nondum edidere, tantum abeſt, vt pullos excluſerint, & cùm alij aliá auem eſſe dicerent, erant etiam, qui veram Bihorreau eſſe negarent, affirmarentq; ex Ardea, & Bihorreau natam eſſe. Concluſere tamen genuinam eſſe. Cęterùm ipſis mirum videbatur, quòd eo anni tempore capta fuiſſet: ſolent enim aues certa habere ſibi tempora, quibus appa rent. Vt verò notior euadat auis noſtra, operæ erit pretium deſcribere eam. Albardeola ma-

Deſcriptio.

ior eſt; minor Ardea (Pella.) Roſtrum illi nigrum, concauum, & vt in Ardea ſerratum. Oculos rubeus circulus ambit: pupilla nigra eſt. In capite, & dorſo pennæ ſunt coloratæ (nigrum colorem intelligit, talis enim in mea aue eſt) vt in Vanello. Linea candida in fronte ab vno ad alterum oculum profertur. Inter pennas verticis nigras aliæ exoriuntur candidæ, longæ, exiles, oculis verò, aſpectu iucundiſſimæ. Alæ ſunt vt in Ardea coloris cinerei admodum venuſti, quemadmodum quoque cauda. Collum verò pronè, & ſupinè, venter, femora, & cauda intus candicant. Crura oblonga. Femora prope genua pennis nuda, & vnà cum tibijs coloris flaui palleſcentis. Vngues non admodum ſunt longi. Eiuſmodi volucres frequentiores

Locus.
Vbi nidificent.
Carnis qualitas.
Rupex Ariſtot.

ſunt in locis maritimis, ſicut in Britannia Gallica, & alibi. Nidificant in præruptis, arduisq; locis, ad quos vix aditus eſt, inter rupes. In menſa Ardeis nihil cedunt, ſuntque eiuſdem ſaporis, & eodem etiam modo præparantur. Vocantur etiam à noſtris Roupeaux à rupibus, in quibus degunt: ob quam nomenclaturam prius ſuſpicabamur Ariſtotelis Rupicem eſſe, ſed pòſt aduertimus, Rupicem eandem eſſe cum Charadrio, quam Hiaticulam reddidit Gaza. Cæterùm cùm ceu cirrhos quaſdam pennas habeat in capite, hancque notam Grui Balearicæ tribuant veteres, viſum eſt, id obiter vno, aut altero uerbo admonuiſſe, quod fuſiùs in capite de Grue oſtendimus, opinari nos nempe Gruem Balearicam eſſe, quanuis tamen ad huius opinionis corroborationem notas ſatis efficaces in hac alite non habeamus. Nemo

b Lib. 11. cap. 3.

enim veterum eius meminit, præter [b] Plinium, qui ſic de ea ſcriptum reliquit: *Grus Balearica, cuius, cirrhum in capite geſtat.* Hęc omnia Bellònius, quicum ego diſſentio de Grue Balearica, cuius, niſi & ego fallor, veram iconem exhibui. Hanc verò Ardeam, quam hîc in foro aliquando

Deſcriptio authoris.
Lõgitudo.
Roſtrum.
Caput.

emptam ſic deſcripſi. Longa eſt ab extremo roſtro ad vngues vſque quatuor dodrantes, longior fortè futura, ſi perfectum cõſecuta fuiſſet incrementum, nam iunior adhuc erat. Roſtrũ ei palmi longitudine, nigrum, initio pollicem latum ad latera, intus canaliculatum, & acutum. Ab interiore, ſeu maiori oculorum angulo macula, ſeu linea alba excurrit, oculum ſupernè ambiens, ad ceruicem vſque. Caput cum reliquo collo, parte ſuperiori ſaturo colore nigricat, quemadmodum & dorſum, adeo vt pro nigrore ſplendeat, ad viride nonnihil tendens, qualis eſt color tergi Vanelli vulgò dicti. Plumulæ illæ quæ verſus dorſum retrò ſpectantes

Ardea cinerea minor.

Ardeæ cinereæ tertium genus, cum perſicaria & cochlea.

ctantes capitis parti supremæ infixæ cristæ speciem præbent, in hac aue aut auulsæ fuerant, aut ob ætatem teneram nondum natæ. Alæ exteriores, collum supernum, caudaque eleganti colore cinereo tinguntur, & alæ etiam inferiores, sed multò dilutiori. Mentum, gula, pectus, venter, vropygium infernum, ac femora interiora candicant. Tibiæ binos palmos longæ sublutææ, ad viride nonnihil vergentes: sed & femora duorum digitorum super genu spacio, vti tibiæ plumis nuda sunt. Vngues nigri: medius exteriori latere serratus est.

DE ARDEÆ CINEREÆ TERTIO GENERE. Cap. XI.

Ardeæ cinereæ tertiæ descriptio. Lõgitudo. Rostrum.

ARDEA hæc, quam Cinereæ, siue Pellæ congenerem facio, dodrantes quatuor ab extremo rostro ad vltimos pedes longa, rostrum habet pollicis crassitudine, palmi longitudine, digiti minimi iuxta nares latitudine, intus canaliculatum, infernè corneum, & roseum. Oculi iris lutea, pupilla nigra. Collum spithamam integram est longum. Plumæ capitis, colli, dorsi, & superiorum alarum ex cinereo fuscescunt, extremæ omnes macula ruffa notatæ, quæ verò in alis sunt maiusculę, albo in fine sunt variegatæ, & quæ caudam constituunt, palmum cum dimidio longam. Quę pectus tegunt, longioribus notis nigris, ruffis, albis respersæ sunt. Venter ferè albus ex cinereo. Coxę nonnihil ruffescunt. Harum pars extrema supra poplitem, pollicis spacio plumis nuda est. Ab his ad extremos vngues duorum palmorum mensura superest. Crura subuiridia, & pedes in digitos fissi, quos tamen diuaricationis initio breuiuscula membrana coniungit, quòd circa aquas versari necesse habeat. Vnguis postici digiti cęteris est maior. In capitis plumularum extremo ceu capillamento quędam tenuia, tenera, albicantia exstabant, quę res tenellam arguebat ętatem.

DE ALIA QVADAM ARDEA EX ORNITHOLOGO. Cap. XII.

VIDI nuper, inquit Ornithologus, captum apud nos Ardeę genus magnum, rostro subflaui ferè coloris, longo digitos octo ab oculis ad extremum mucronem, marginibus acutis, & parte anteriore leuiter dentium loco exasperatis, serratisúe. Caput, & collum candida crista capitis è plumis nigis retrorsum tendebat. Dorsum, & alæ cinereæ: sed maiores alarum pennæ nigricantes. Pupillam oculorum circulus ambiebat lucidus ex flauo ruffus: palpebræ ex viridi flauæ. Longitudo colli ad duos dodrantes, aut supra: in quo articuli, vel sphondyli vndecim, omnes eodem inflexu, præter vnum, quartum, ni fallor, à primo, qui in contrarium flectitur. Crura fusca, ferè quinque palmos longa. Vnguis medij digiti ab altera parte denticulatus. Colli superior pars ad cinereum inclinabat colorem, prona candidior nigris maculis pulchrè distincta, plumis versus pectus oblongis. Hactenus illę. Mihi sanè ad Ardeam cineream potiùs, quàm ad alias referenda hæc auis videtur.

DE ALBARDEOLA, PLATEA PLINII. PLATELEA CICERONIS, QVAM PELECANVM FACIT ORNITHOLOGVS.

Cap. XIII.

[a] *Lib.4 capit.5.* Cochlearia. [b] 8. *Histor. cap 3.* [c] *Lib.2. de nat. Deor.* [d] *Lib.10.capit.40.*

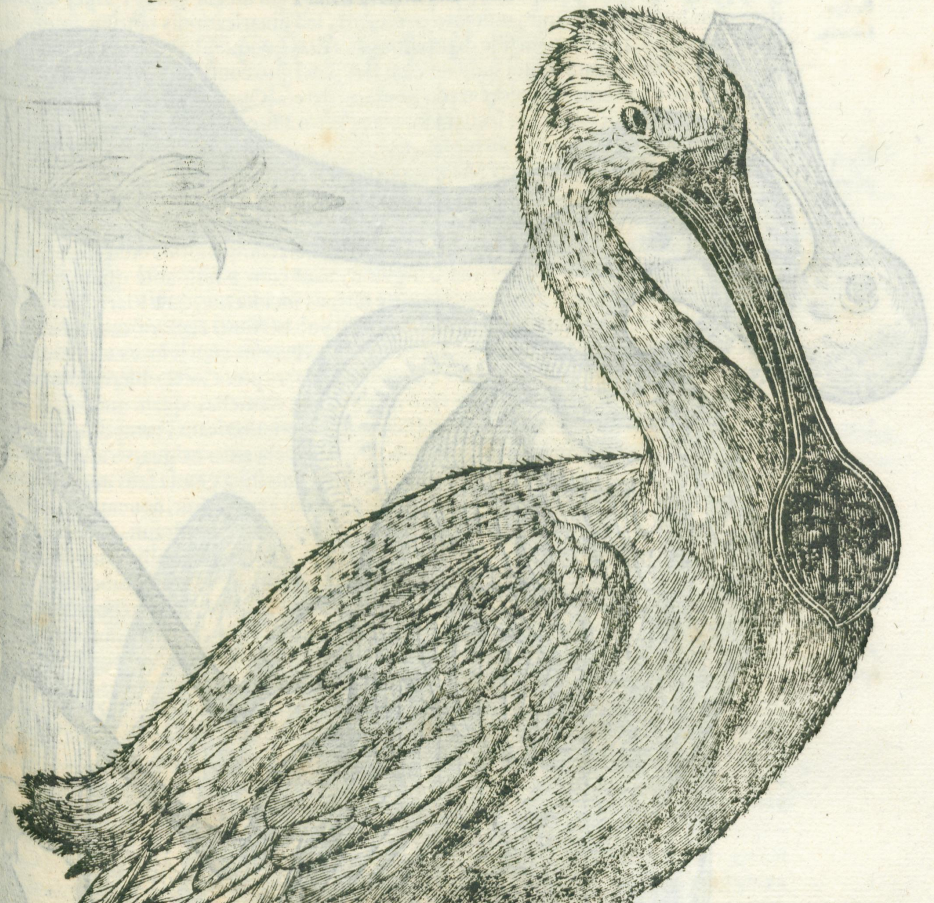
ARDEAM albam, siue ἐρωδιὸν λευκόν, siue λευκορωδιὸν [a] Aristoteli dictam, Bellonius meo iudicio rectè eam esse iudicat, quæ Alberto, alijsque Cochlearia à rostri latitudine appellatur. Etenim huic Ardeę [b] philosophus rostrum tribuit latum, & porrectum, quale sanè nemo alias Ardeas habere dixerit, cùm cæteris omnibus admodum sit acutum. Ornithologus, vt ex hac alite Pelecanum faceret, Ardeam aliam albam pro Leucorodio nobis obtrudit; de qua nos pòst. Est autem hæc Albardeola eadem planè cum Platea Plinij, & Platelea [c] Ciceronis: *Legi etiã scriptum*, inquit, *hic esse auem quandam, quæ Platelea nominetur, eam sibi cibum quærere aduolantem ad eas aues, quæ se in mari mergerent, quæ cùm emersissent, piscemque cepissent, vsque adeo premere earum capita mordicus, dum illæ captum amitterent, id quod ipsa inuaderet.* Hæc ille. Ex quo forte [d] Plinius. *Platea*, inquit, *appellatur, aduolans ad eas, quæ se in mari mergunt, & capita earum morsu corripiens, donec capturam extorqueat.* Quanquam autem Plinius nominatim aliàs Albardeolas nominet, meo iudicio non est necesse statuere, diuersam esse à Leucorodio: nam Plinium de vna, eademve aue separatim, & diuersis agere locis, nouum non est, qui eius scripta attentè perlegit: nam cùm ferè omnia ex diuersis authoribus, in suam historiam transtulerit, rem verò, de qua scribebat, sæpe non agnosceret, multa ad diuersa capita, ceu diuersa redegit: quemadmodum exempli gratia fecit de Ictero, Galbula, & Pico nidum suspendente. De his enim nominibus, licet vnius tantùm auis sint synonyma, diuersis agit locis, tanquam de diuersis auibus: atque eo modo quod Albardeolæ id (quod dixi) conuenire ignoraret, Plateæ separatim ex alio authore tribuerit. Sit itaque Platea, siue Platelea eadem, quæ Albardeola: videtur autem ita auis dicta, à Gallorum, & Belgarum plat, quod planum significat, quale eius rostrum est; quare & Cochlearia, & auis Cochlearis, quod latitudine sua cochlear imitetur, Gallis similiter Pale nominatur, & Cucillier, item Truble, & Poche, quæ postrema etiam vox Burgundis cochlear sonat magnum: Germanis Leffler, Loffelgansz hoc est, Cochlearia, siue Anser cochlearius. Circa Coloniam Lefler, Frisijs Lepler, Hollandis Leepelaer, Anglis Schofler, seu Schouelard: Heluetijs Schufler, à pala, siue bacillo Schusel ipsis dicto. Nobis Beccarouiglia.

FORMA. DESCRIPTIO.

Color. Authoris descriptio. Magnitudo. Lõgitudo. Latitudo. Rostrum. Collum. Color. Crura.

ALBERTVS Magnus auem Cochleariam, quam Ardeam albam etiam esse putauit, sic quàm breuiter descripsit. *Hæc Ardea*, inquit, *tota alba est, & figura similis cinereæ, sed melius pennata, collo longiore, & rostro anteriùs rotundo, tanquam circulo vno super alterum imposito.* Ego Albardeolam Ferrariâ ab excellentissimo Alphonso Cataneo, qui eo tempore medicinam primo loco ibi profitebatur, mihi transmissam sic descripsi. Auis est Ansere paulò minor, ab extremo rostro ad pedes lõga dodrantes quinque cum dimidio, extensis alis septem spithamas lata. Rostrum dodrantem longum, totum nigrum, pauculis notis, quæ sunt coloris ferruginei in superiore parte exceptis substantia ferè coriacea, dura, ab initio duos digitos latum, inde paululum arctatum medio sui digitum vnum tantùm, post verò palmi cum dimidio mensuram paulatim ampliatum, extremo triùm digitorum latitudinem implet, figura cochlearis ferè, rotunda, apice tamen superioris rostri nonnihil deorsum inflexa, intus lineis, & tuberculis quibusdam striatum, cuius tota circumferentia linea, seu sulcus incisus vndequaque videtur. Superior rostri pars inferiori paulò latior est. Collum longum dodrantem vnum. Corpus reliquum candidum planè instar Cygni spectatur. Crura fusca, seu nigra, quan-

Leucorodios, siue Platea, Pelecanus Ornithologi.

Platea noſtras roſtro coloris carnei.

Plateæ arteriæ anatome.

gra, quantum eorum pennis nudum eſt, ſpithamam cum mediâ longa. Inter digitos pedum membrana interijcitur, non toto continens, ſed diuaricationis tantùm initio ad medium fermè. Cauda ſeptem ferè digitos longa. Aliàs quoque aliam Leucorodiam depingi curaui, cuius roſtrum figura quidem cum iam deſcripto conueniebat, ſed colore diſcrepabat, quando ad carneum colorem proximè accederet. Quamobrem nunquid iſta coloris roſtri diuerſitas, fiat ætatis aut ſexus ratione, pro certo affirmare non poſſum. Cùm verò in antea depicta alæ extremæ etiam nigricarent, hanc marem, illam fœminam conijciens, in diſſecta aue rei veritatem didici. Accedunt aliæ notæ diuerſitatem ſexus oſtendentes. In maris roſtri medio linea quędam, qualis etiam in circumferentia conſpicitur, à fronte ad roſtri apicem vſque conſpicua eſt: prope oculos macula eſt cærulea, quæ in fœmina lutea eſt. Prætereà fœminæ roſtrum ſuperiùs maculis rubeis conſpergitur. Non tacebo denique aliud in eiuſmodi auis roſtro obſeruatu dignum: nam cùm paulò antè quàm hanc auem deſcriberem, in mulierculam quandam fortè fortuna inciderem, quæ Plateleam ad forum vænalem deferret, vidi maculis in collo, & dorſo pulcherrimis, colore coccineo conſperſam, cùm alioqui tota eſſet candida, quare domum reuerſus cùm rem examinarem, ſummepere dolui, quod è manibus nobis elapſa fuiſſet: nam plura fortè obſeruatione digna in ea animaduertere potuiſſem. Quæ verò in diſſecta ea fœmella, quam nunc deſcripſi aduerti, ſtudioſis libentiſſimè impertior. Lien erat exiguus nigricans, rotundus dextra parte prope ſolliculum bilis non procul à ventriculo. Veſicula fellis exigua, viridis, in concauo hepate poſita, ductum ad duodenum latum habet. Inteſtina omnia ſatis inuoluta, & multis anfractibus ſinuoſa, ſed ſimplicia, & vniformia, cùm explicantur, nouem ferè ſpithamas longa ſunt. Vterus compertus fœminam hanc auem eſſe demonſtrauit, & oua circa diaphragma colore lutea. Cor nullo pericardio veſtitum. Ventriculus nullis ſinubus, aut aſperitatibus inæqualis, ſed læuis, & ſimplex intus, Lucij piſcis fruſta quatuor ſemiconcocta continebat. Ingluuiei loco, quam nullam habebat, proxima ventriculo pars, ſeu orificio ſuperiori imminens, amplam ſatis habet capacitatem, ſeu ſinum. Vorax enim auis eſt, & integra omnia eſculenta deglutit, & in ventrem demittit, traijcitq. Aſperam arteriam miro modo fabricatam ei natura donauit. Etenim dextra parte deorſum tendens, cùm ſub iugulum peruenit, rurſus ad trium digitorum ſpacium aſcendit, indeq. denuò reflexa remeans, ſuperq; œſophagum incedens, ſerpentem ſuis meandris æmulatur, ceu litteram S, vbique circulis integris rectis, ſed compreſſis prædita. Hæc ſub iugulum duos digitos delapſa, in duos diſtribuitur ramos, hinc inde in pulmones abeuntes, ſupra ipſam diuaricationem proximè rimis, ſeu oſculis tanquam larynge duplici inſtructa, aut ſaltem laryngi proportione reſpondente latiore imo, ſeu annulorum arteriæ inſterſtitio, hemicyclo, aut mediæ ſphæræ forma, cui tenuiſſima quædam membrana prætenditur. Eſt ſanè eiuſmodi arteria Cycneæ valde ſimilis, licet contrario modo ſita: nam quemadmodum in Cycno ad ſternum aſcendens, pòſt deſcendit, ita hæc ad pulmones rectà percurrens, ſuos flexus agit inuicem oppoſitos. Arteriæ icon hîc expreſſa eſt. Oſſa tibiæ aperta, medulla rubra erant plena.

Pedes. Cauda. Sexus diſtinctio. Roſtrum maris, & fœminæ. Lien. Inteſtina. Vterus. Oua. Cor. Ventriculus. Aſpera arteria.

LOCVS. NIDVS.

BELLONIVS [a] Albardeolas in littore maris Oceani ſatis frequentes eſſe ſcribit, præſertim Britanniæ contermino, ibiq. in excelſis arboribus nidificare. Cæterùm non maritima tantùm amat; ſed paluſtria quoque nam & [b] Ariſtoteles paludibus, pratis, & campis paſci author eſt. In vallibus Malalbergi quoque non infrequens eſt. Ornithologus non tantùm prope mare præcipuè degere, ſeſe audiuiſſe aſſerit, ſed innatare quoque, & raró circa dulces aquas conſpici: (quod ſi verum eſt, commodius Mergis piſces, vt ex Cicerone diximus, extorquebit.) denique capi in Anglia, in littore maris, rariùs verò apud ſuos nempe in Heluetia, & frequentiùs in Bohemia.

[a] Lib. 4. c. 5.
[b] Hiſt. c. 3.

VICTVS.

VICTVS. COITVS. PARTVS. HISTORIA DENIQVE RELIQVA.

ARISTOTELES [a] facilè coire hanc auem tradidit, & nidulari, & parere probè. Bellonius ad quatuor fœtus alere, hosq; à ferini saporis cultoribus commendari; putere autem plus quàm Ardeam cineream. Ornithologus Plateam sibi aliquando gustanti gratam, & Anseri non dissimilem visam esse ait, & apud Anglos in delicijs haberi. Vescuntur piscibus omnibus indifferenter cùm feræ, tum cicuratæ, quos vt Mergis eripiant, suprà ex Plinio, & Cicerone diximus. Intestina Gallinarum, & cætera Gallinæ recrementa non aspernātur. Sunt qui ranis, & serpentibus quoque vesci referant. Ego in dissectæ ventriculo Lucij piscis frusta deprehendi, Ornithologus herbas quasdam aquaticas virides, & ramenta quædam radicum geniculata arundinum, vt conijcit. In aquam, inquit, immissa natabat, & quærebat aliquid immerso rostro in fundo. Irascens adeuntibus rostro aperto, collisoque sonitū edebat. Pediculis quibusdam latis infestabatur. Bellonius noctù, vt quiescant, pedibus arborum ramis scribit adhærere.

a 9. Hist. cap. 18.

Quot fœtus alat.

Carnisqualitas.

Quibus vescantur.

Pediculis infestatur.

AVGVRIA.

INTER aues *Ardeolarum genere, quas Leucos vocant*, inquit [a] Plinius, *altero oculo carere tradunt* (& ideo faciliùs capi à venatore in latere cæco insidiante, vt Albertus addit, Plinium citans, sed hoc, inquit, præter naturam esse videtur, & falsum) *optimi augurij, cùm ad Austrum volant, Septentrionemúe. Solui enim pericula, & metus narrant.* Ego quidem Plinium de hac nostra Leucorodio locutum puto, eamque in augurio faustam habitam esse, sed quomodo altero oculo carere dicat, ignoro. Solent autem homines superstitiosi, vt rem magis admirandam reddant, semper aliquid portentosi effingere; sic idem Plinius *Circum Accipitrem altero pede claudum esse*, tradidit: Sic alij Vulturi mammas esse nugantur, & alij cornua in capite affigunt.

a Lib. 11. cap. 37.

DE ALIIS ALIQVOT ALBIS ARDEIS. Cap. XIIII.

THEODORVS Gaza in historia animalium ex [a] Aristotele translata, Albiculam numerat inter eas aues, quæ circa lacus, & fluuios victum quærant: vbi in Græcis nostris codicibus excusis, nihil, quod huic vocabulo respondeat, inuenio. Niphus Scholiastes albam, vel albiculam auem in margine æditionis suæ, & in scholijs, Græcè λευκὸν dici scribit, quasi ita legerit in codice suo Græco: & esse ex Ardearum genere. Quod quidem rectè, & summo cum iudicio Ornithologus reprehendit. Nam cùm paulò antè Leucorodion, inquit, nominat Aristoteles, quid attineret inutiliter repeti? Nihil autem prætereà illic de Leuco (vt hoc vocabulum pro quacunque aue nostris exemplaribus addēdum concedam) philosophus tradit, quàm quòd caudam motitet similiter, vt Cinclus, & aliæ ibidem nominatæ aues. Quod præmonuisse volui, ne quis vocabulo Gazę deceptus vel huius Albiculam philosopho Albardeolam esse, vel alicui aui aliæ id nominis priuatim tribuendum existimet, quando id ad quamcunque albam auem extendi queat. Cæterùm vt ad albas Ardeas reuertamur, Ornithologus duas earum species sese obseruasse tradit, vnam fuscā, aut cæruleā maiorem, quam Itali Girone vocitent: minorem alteram, quæ ijsdem Garzetto (Garzetta potiùs) vel Garietto, vel Gargea nominetur. Germani, referente eodem, sine differentia magnitudinis, Ardeam albam periphrasticè dicunt ein Vvysser Reiger, Saxones Reiger simpliciter, & Itali simpliciter Garza bianca, Angli à Vvhite Heroun. Garzettū, inquit idē Orni-

a Lib. 8. capit. 5.

Girone.

Ardea alba Ornithologi cum Ranunculo Flammeo.

Garzetti descriptio. — thologus, ideſt minorẽ Albardeolã in Italia vidi Ferrariæ, cuius iconẽ hîc damus (eſt aũt ea quam & nos ponimus) Auis eſt altiſſima, & iuxta maris paludes inuenitur, magnitudine Ardeæ. Sed quam ego illic vidi calendis Auguſti, adhuc parua erat: & per omnia colore excepto cum vulgari (cinerea) Ardea congruebat. Criſtam ex plumis in capite gerebat (criſtatas autem eſſe Ardeas quaſdam etiam Oppianus[b] annotauit.) Roſtrum erat longum, acutum: pedes nigricabant: inferiùs tamen ſubitò in medio cruris, niger color deſinebat, & viridis è

Color. Magnitudo. Criſta. [b] *In Ixeut.* Roſtrum. Pedes.

Ardeæ albæ genus cum Cyprino.

[...]uculo ſuberat ad extremos vſq; vngues: Minimus pedis digitus binis articulis cõſtabat, [pr]oximus ab eo ternis, medius quaternis, vltimus quinis. In criſta capitis dorſum verſus pen[næ] oblongę, ad duos cum dimidio dodrantes (ſi bene memini) naſcebantur circiter ſex. Eas [di]cebant ruſtici Ferrarienſes cogi ad ſuum principem deportare: aliquando tamen clam ab eis magno pretio vẽdi, circiter trigintaſex denario aureo (ſic habet). Cùm hac Ardea ab Ornithologo deſcripta eandem, vel ſaltem conſimilem iudicaui, quam cum Malalbergi in vallibus noſtris eſſem, ad me allatam ſic raptim deſcripſi: Auis eſt tota alba, roſtro tamen ſuprà nigro, infrà cœruleo colore, oblongo, cauda breui. In dorſo rariores aliquot habet pennas, easque oblongas, quibus pileos, & galeas ſuas proceres exornant. Tres item pinnæ in capite criſtam efficiebant, ſed breuiores erant, & coloris albi. Pedes in ſuperiori parte erant nigri, infrà virides (dicebant autem pullum eſſe) Pupilla oculorum nigra, iris lutea. Pennas capitis, & dorſi, cum iraſcebatur, aiebant erigi. Nidulatur in eiſdem cum alijs Ardeis, locis. Ab hæc diuerſa videtur Gallorum Aigrette, quam Italis Agroti dici ſcribit Bellonius: cuius hîc de ea aue integrum caput inſeruimus. L'Aigrette, inquit, inter Ardeæ ſpecies recenſenda eſt. Degit enim, & nidificat; & eiſdem moribus eſt cum Ardea. Nomen à Gallis à vocis acredine inditum, quæ quidem altior, & vehementior illi eſt, quàm Ardeæ. Italis Agroti nominatur. Dubitandum videtur, nunquid id nominis vel nos ab illis, vel illi à nobis ſint mutuati. Cùm verò Ardea minor ſit, atque alba, ſuſpicatus ſum Gazæ Albiculam eſſe, qui ita apud Ariſtotelem λεύκος vertit, ad differentiam Leucordij, quam Albardeolam interpretatur. Cæterùm liberè, & ſine vlla diſſimulatione, quid ſentimus, adferemus. Degit hoc auium

Authoris deſcriptio. Color. Roſtrum. Cauda. Criſta. Pedes. Oculi.

Aigrette Gallorum

* Lib. 4. capit. 6.

Aignetta Gallorum cum hippari nuda.

genus circa ripas, ideoque cruribus longis à natura donata, quæ & cinerea sunt, pedes nigri, & grandes: ideoque vt Ardea videtur gibbosa. Oculos rotundos aureus circulus ambit, Rostrum vt in Ardea Stellari, sed exilius. Circa maris, fluminis, vel stagni cuiuspiam margines degens ceu tremere videtur, vno pede in aquam posito, ac si pisces, quibus inhiat, ac captat, cupiat perterrefacere. Cùm autem Ardeæ albæ, & Aigrette naturam conferremus, iudicauimus, huius Aristotelem non meminisse. Qui mediterranea loca habitant, ab his auibus maximopere infestantur. Sæpe enim cateruatim in altam aliquam arborem, quæ magno cultu, & cura ad tantam altitudinem peruenit, inuolantes, excrementis suis extinguunt, aridamque reddunt. Pinnas quasdam habet in dorso ad vtramque alarum costam albas, atque tenues, quæ carè admodum væneunt in vrbibus Turcæ subiectis, vnde sunt qui clam eas suffurentur ab ijs, qui eas vænales ad forum deferunt, pretij illarum ignaris. Caro delicata est, ac tenella, sapore prorsus Ardeæ similis. Gaza codicem Græcum Aristotelicum diuersum habuerit ab eo, qui Venetijs, & in Germania impressus est. In his enim, vbi ille habet (Petit lacus, & fluuios Iunco, Cinclus, Albicula, Tringa) Leucos non reperitur, quod lectorem admonitum voluimus, sicut quoq; tanquam certò affirmare, quæ super Ardea alba, Aigretta, & Leucorodio scripsimus, etiamsi incertæ sint nomenclaturæ antiquę. Hęc omnia ille, qui in tertio eiusdem libri capite, alias Ardeas reperiri albas dixerat in Britannia potissimùm, quę nihil à cinerea differrent, præterquam quòd albę essent; quod nos quoque antè ex quodam Anglo, quem Bellonius quoque citat, scripsimus; & hîc quę de ea scribit Bellonius, non repetimus, maximè cùm hoc Ardeæ genus cum cinerea coniugio copulatum fuerit obseruatū.

Ex minoribus quoque albis Ardeis hæc est, cuius hîc icon exprimitur, & quæ in vallibus nostris Garzetta, & Garza biança appellatur. Auis est tota candida exceptis cruribus, & rostro, quæ atra sunt. Rostrum longum, gracile, in extremo acutissimum, vbique vnicolor. Inter oculos, & rostrum macula quædam conspicitur viridis. Nigram oculorum pupillam lutea, vel aurea ferè iris ambit, hanc rursus circulus niger. Collum, & crura, vt in aliarum Ardearum genere longa. Longi item pedum digiti, sed lutei: posticus omnium minimus, anteriorum medius longissimus, secundum longitudine locum habet in dextro situ positus. Vngues atri, acuti. Alæ maximæ, cauda breuis, corpus exile. Postremo loco collocatam auem, quamuis rostrum reliquis Ardeis comparatum habeat breuiusculum, Ardeis albis, quod maiori corporis parte planè candida sit, annumerauimus. Auis postremo loco præcedenti descripta minor, contrà carnosior. Rostrum paruum, crassum, acutum, in extremo, totum luteum. Vertex capitis, & ceruix colore ferè croceo resplendet, qui color, licet remissior, in pectore quoque conspicitur. Collum, quàm in alijs Ardeis breuius. Oculi ceu in lutea quadam macula locantur. Eorum iridem luteam ambit circulus niger. Femora, & tibiæ longiusculæ ex flauo ad croceum vergente colore. Digiti pedum pro portione corporis quàm in alijs Ardeis maiores, longissimi, fusci, albicantibus quoque annulis circumdati. Priores duos membrana parua coniungit, vt in cæteris. Vngues longi, acutissimi, & vnci. Vnguis autem medij digiti cęteris longioris serratus est, vt in Asteria, siue Botauro. Cauda non admodum breuis. Postremo loco picta rostro est breui, crasso & acuto digitis pedum longissimis anterioribus, fuscis, caput ad croceum vergit, Rostrum & crura flaua sunt, cæterò tota auis candida.

Crura.
Oculi.
Rostrum.
Noxas quas inferant arboribus.
Caro.
Ardea alba minor alia.
Garzetta, vel Garza bianca.
Descriptio.
Color.
Rostrum.
Oculi.
Collum.
Crura.
Digiti.
Alæ.
Cauda.
Ardeæ albæ minoris descriptio.
Magnitudo.
Rostrum.
Caput.
Collum.
Oculi.

DE

Ardea alba minor.

Leucorodios seu Ardea alba minor; alia cum chalcide Rondelet.

Ardea minor alia vertice Crocco.

DE ARDEIS ALIIS MINORIBVS. Cap. XV.

ANTEQVAM ad tertium Ardearum genus, quod Asteriam nominat Philosophus, accedam, alias quasdam minores breuiter describam, & depingam. Quæ primo loco datur, ego prius Ardeam hæmatopodem, aut erythropodem appellabam, posteà verò ab vtroque Scaligero edoctus Phœnicopodem, siue Hæmatopodem simpliciter, & Cirthim Vergilianam nuncupo. Aremonicis Galliæ populis, teste [a] Iulio Cæsare Scaligero, Egretta dicitur, estq. duorum generum, maior scilicet, & minor. Cæterùm priusquam hanc describamus, operæ erit pretium ex vtroque Scaligero argumenta, atque notas colligere, quibus Virgilij Cirrim esse velint. *Albo* (Ardearum generi) *simillima*, inquit Scaliger Pater, *Phœnicopus, maior, minorq. . Taurini vtramque Garzam: Aremorici minores Egrettas nuncupant. Crurum tantum rubore, vnde & nomen ab Ardea differt. Quo loco doctissimorum virorum lapsus notandus est, qui Cirrim Virgilianam putant esse Galeritam, solius apicis ducti specie: quæ vtrique quidem generi communis, haud parum tamen differt. In Alauda plumarum series separatarum cristam efficit, vbi sustolluntur. Cirri pinnulæ oblongæ, pulcherrimæ: quibus addebamus pileolis decus iuuenes, insani, ventosiq. ingenij testimonium: sicut ederam Ecippæ, aut œnopolio. Neque verò solus error est. Ei comes alter ille. Cùm Haliæetum Falconem pingit Albertus: cuius pes alter vncis vnguibus armetur ad auium prædam: alter sit Anserino similis ad natandum. Idem Falco, Nisus, Haliætus è Virgilij pulcherrimo poemate. Nisus enim in Haliætum eo canente, mutatus est. Falco noster Phœnicopoda prædatur ad victum, Nisus apud Maronem Cirrim. Tertia itaque multorum culpa, qui Nisum Sparuerium existimarunt, quia Cirrim pro Alauda capiebant. Saltem Smerilium dixissent. Sparuerium aliquando a Græco deduxissem, παρὰ τὸ σπαράττειν aues: quam vocem in Italiam simul hexarchatus cum Græcula superbia importassent, nisi Germanice sic eum appellaremus. Cæterùm quæ de Cirri opinio ad Alaudam translata est, cùm tam altè insederit animis hominum, vix vt vllo pacto auelli posse videatur (quippe etiam, dum hæc scriberemus, amicus meus summus, idemq. doctissimus, pertinacia sua huic sententiæ imminebat,) testimonio doctissimi poetæ labes hæc eluenda est. Ille in eodem poematio sic scribit.*

Hæmatopus. Phœnicop[a]. Cirris Virgilij. [a] Exer. 233. Egretta. Etymum. Galerita non est Ciris Virgilij. Haliæetus. Falco. Sparuerius Smerilius.

Inde alias partes, minioq. infecta rubenti
Crura.

Harum minorum copia est in æstuarijs, stagnisq. Medulorum. Neque alia est Hæmatopus. Vnam domi aluimus, certissimam muscarum pernitiem. Mirum & in hac, quod de Ardea dicebamus. Qua aquaticis in locis totas hyemes perferre queat: sub tectis nostris, vbi longe mitiùs agitatur, mediocris frigoris adeo erat impatiens, vt in cineribus calidis cubaret: ita verò cubaret, vt igni tandem extincta sit. Hæc [b] Scaliger pater, ex quo Iosephus filius, *Haliæetum, inquit, eandem, & Nisum facit. Ferè omnes inuasit opinio Cirrim esse Alaudam nostram, vno Cristæ argumento. Nisum verò Accipitrem. Quod & veteribus persuasum video: nam in peruetusto glossario inueni. Circum ἱέρακα ἐστὶ δὲ ὄρνεον, μεταβαληθείσης τῆς σκύλλης τῆς Νίσου μελάρεως. frustrà. Nam & Accipiter non est è genere Aquilarum, vt Haliæetus. Et Haliæetus, vt ipsum nomen indicat, marinas, & palustres aues venatur. At Alauda non est marina auis: tametsi nescio quas marinas Alaudas in Aremoricis inueniri. Esto. Non conuenit Alauda cum descriptione Cirris nostræ. Deinde qui nescit, Alaudam κορυδαλλίδα esse. Quid ergo opus est κῆριν vocari? Non est ergo Alauda nostra. Itaque nec Haliæetus Accipiter. Quare cum parente meo puto Cirim eam esse, quam Egrettam vulgò vocamus. Neque obstet plumarum varietas, quæ hic ei attribuitur, non magis sanè quàm Cycno, quem ποικιλόπτερον vocauit Pratinus Phliasius. Egrettam venatur Falco, nam Accipitris congressus impar. Ergo Haliæetus Virgilij est Falco noster. Nam alius est Aristoteli, vt alia Echeneis est Aristoteli, & Plinio, alia Oppiano. Egrettarum cum sint duo genera, alterum cum apice in capite, alterum careat: hoc quod caret est Aristotelis λευκόρωδιος, alterum κῆρις. Apud Plautum.*

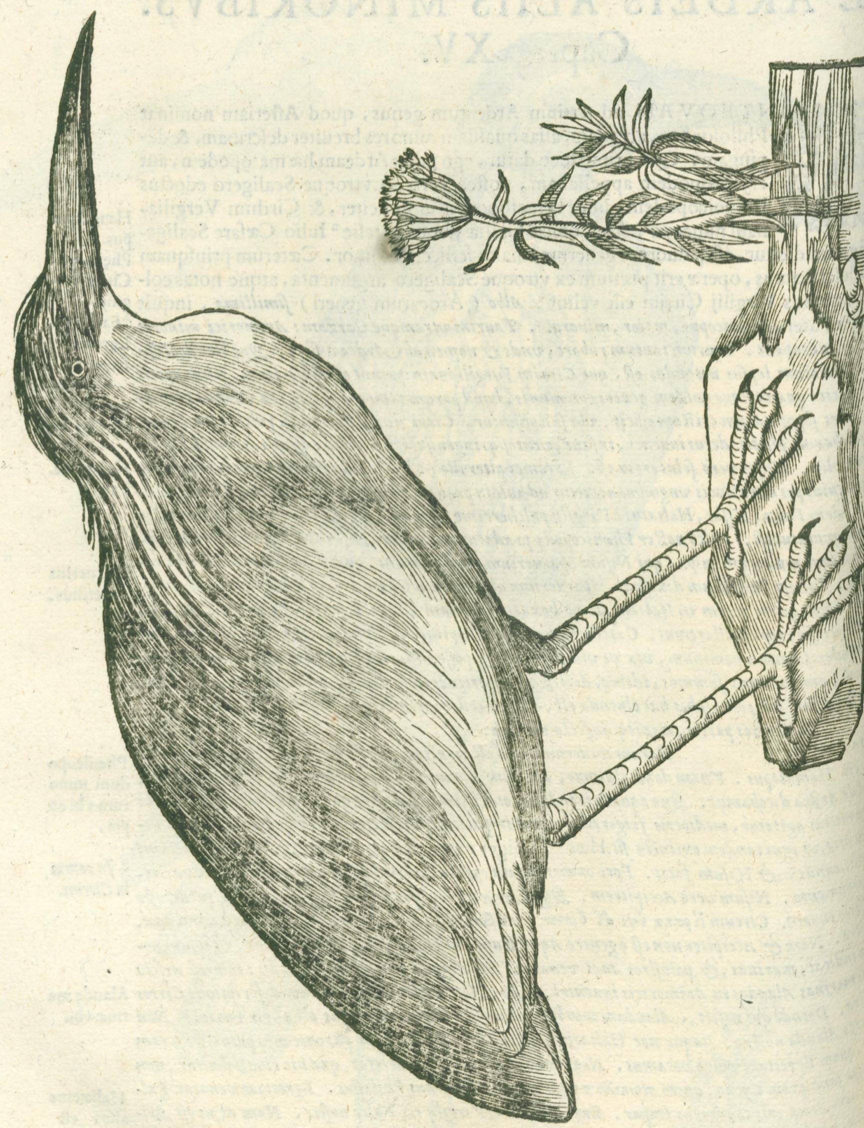
Phenicopodum minorum vbi copia. [b] In comm in Cirrim. Alaudę marinæ vbi. Haliæetus alius est Virgilio, alius Aristoteli. Echeneis. Plautus explicatus.

I nunc venare leporem, nunc Cirim tenes.

Manifesto ostenditur (est autem allusum ex apologo quodam) eum, qui Cirim venari potest posse & leporem quod sanè non faceret Accipiter. At Falco, & leporem, & Agrettam, seu Egrettam capit. Plerique ex nobilitate Gallica etiam Falcones ad leporis capturam instituunt &c. Huiusmodi autem Ardea, siue Egretta cæteris Ardeis ferè omnibus minor est, & collo admodum breui: tota ferè ex croceo ad colorem castaneæ vergens, pronè intensiùs, supinè, & super alis remissiùs.

Descriptio. Color.

Hæmatopos, siue Cirrhis Virgilij Scaligeri.

Cauda. Oculi. Rostrum. Crura.

Cauda tam exigua, vt prorsus ea carere videatur. Oculorum iridem, quæ lutea est, miniaceus ambit circulus, & hunc rursus niger, ex fronte per totum caput supernum, & ceruicem pennæ pulcherrimæ partim luteæ, partim atræ orientes dependent. Rostrum robustum, longum, acutum, bicolor, quâ caput tangit, viridi, vel ex viridi ad cæruleum inclinans, hicq. color ad medium rostri, & vltra etiam perdurat, reliquum atrum est. Crura, & pedes rubro saturato colore, vt in Columbis multis; vngues nigri. Sunt autem pedum digiti perquam longi, & exigua membrana, vel eius rudimento coniuncti. Huic

Ardea castanei colori alia.

Huic per omnia similis est, quæ secundo loco expressa cernitur, nisi quòd in hac color idem sit remissior. Verùm & pedum color discrepat, videlicet subflauus. Denique collùm in hac ad latera maculis multis conspergitur nigris, quæ in illa non visuntur.

Ardea alia consimilis.

Color.

Ardeæ aliud genus, quam Sguacco vocant.

Collum.
Sguacco.
Magnitudo
Roſtrum.
Oculi.
Caput.
Collum.

Eiuſmodi Ardeæ genus, quod in vallibus noſtris Sguacco dicunt, cirros in capite gerit eiuſdem penè coloris cum proximè præcedentibus, quibus magnitudine ferè compar, vel paulò minor eſt. Roſtrum huic breuius robuſtum tamen, eiuſdem cum toto tergore coloris, nempe ex luteo ferrugineus. Iris in oculo aurea à nigro ambitur circulo. Caput totum, collumq; luteo, alboq; & nigro variant. Pronè ad ventrem candicat, quemadmodum etiam cauda, & potior alarum pars. Femora lutea, tibiæ, & digiti, vt in quibuſdam Gallinulis aquaticis virideſcunt. Auem aiunt eſſe audacem, & animoſam.

In

Ardeæ alia ſpecies, quæ vulgò Squaiotta dicitur Malalbergi, cum Tinca.

eodem Ardeario, ſeu Garzara, quam prà deſcripſi, congener alia Ardea haud ò conſpicitur, quàm Squaiottam nunant ruſtici accolæ. Roſtro eſt luteo, in remo nigricante, cauda breui, pedibus idibus. Apex capitis triginta plumis con-, quarum mediæ albæ ſunt, extremæ græ. Sunt & in tergore eiuſcemodi eletes pinnæ coloris rubicundi, in ſuis raibus albæ: à voce nomen vtraque fortè uerit.

Squaiottæ deſcriptio.
Roſtrum.
Criſta.

Ardea minor alia roſtro arcuato.

Ardeæ alius congeneris deſcriptio.

Hæc denique vltimo loco poſita, etſi roſtrũ habeat magis, quàm reliquæ præcedentes omnes arcuatum, coloreq. ſit prorſus leucopheo, placuit tamen hiſce poſterioribus congenerem facere, quàm ſeparatim de ea quid temerè ſcribere. Auis aſpectu non inuenuſta, pronè ad collu, & pectus, quod nigris maculis vt in Ardea deorſum deſcendentibus conſperſum cernitur, albicat. Cætera auis tota leucophei coloris eſt, pronè remiſſioris, ſupinè intenſioris. Femora in hac aue contrà, ac in reliquis, pennis veſtiuntur.

DE ARDEA ASTERIA, SIVE STELLARI. Cap. XVI.

SYNONYMA.

TERTIVM Ardearum genus [a] Aristoteli ἀστερίας Græcè dicitur, Latinis, Stellaris, quòd punctis tanquam stellis eleganter picta sit, & distincta: sicut quoddam etiam Accipitris, item piscis genus Asterius cognominatur. Eidem Aristoteli cùm hæc auis ὄκνος, idest Piger cognominetur, quoniám in fabula sit, olim è seruo in auem transijsse, atque (vt cognomen sonat) iners, ociosaq. sit. Ornithologi industriè admodum auem Æliano simpliciter Asteriam dictam cum hac nostra eandem esse, quia vt videtur, natura, & nomen conueniant: sed verba Æliani adscribam? *Hæc* (Asterias) *mansuescit*, inquit, *in Aegypto, atque adeo præclarè humanam vocem intelligit, vt si quis huic conuicium fecerit, vel appellauerit seruum, ex ea contumelia irascatur: vel eandem ipsam vocauerit pigram, & sic dolenter, tamquam ignobilitatis, & segnitiæ arguta indignetur.* Mihi sanè, inquit Ornithologus (neque mihi aliter videtur) hæc auis non alio, qnàm Ardea Stellaris videtur, cui seruæ, & pigræ conuicia conueniunt. Nam ex seruo mutatam eam fabulantur & Ocnon quoque, idest, pigram cognominant? Sed & cicurari facilè puto, vt cæteras quoque Ardeas, & ad iracundiam moueri facilè, cùm præ cæteris Ardeis oculos hominum appetat. Hæc ille. Plinio item Asterias dicitur, seruata Græca dictione. Bellonius Taurum quoque eidem Plinio dici conijcit; item Phoix, quòd è serua huius nominis in auem mutata sit. *Auis est*, inquit Plinius, *quæ boum mugitus imitetur, in Arelatensi agro Taurus appellata, alioqui parua.* Ornithologus Bellonij opinioni etiam subscribens; Eadem fortè, inquit, Ardea Stellaris est, quando, & Botauri nomen conuenit, & vox mugiens: magnitudo tantùm obsistit. Sed si ad tantam vocem conferatur tanta auis parua dicatur: & eadem in Ardearum genere ferè minima est.

[a] 9. Hist. ca. 18.
Etymum.
ὄκνος.
Asteriæ quæ auis Aeliano.
Li. 10. c. 60.
Lib. 4. c. 4.
Taurus.

Recentiores Botaurum, & Butorium dicunt, Anglus quidam Butoram: quanquam Alberto Butorius ineptè sit Buteo Accipiter. Dicitur autem Botaurus, quasi Botaurus, eo quòd Tauri boatum, idest, mugitum imitari videtur. Rostro enim inserto palustri terræ vocem ædit horribilem. Vnde recentiores quidam imperitè admodum Butorium cum Onocrotalo confundunt, quoniam vtraque auis absonam, & horribilem vocem emittat. Onocrotalus verò vocem edit asininæ potiSs, quàm taurinæ comparem. Emittunt & Olores interdū bombos ruditui asinino non dissimiles; sed breues, & qui longè audiri non possint. Neque etiam alia, quàm Butorius est, quæ Butio authori Philomelæ vocatur hoc versu.

Inq. paludiferis Butio butit aquis.

Botaurus, Butorius.
Botaurum etymum.
Butorius cur cū Onocrotalo cōfundatur.
Butio.

In quibusdam Italiæ locis. Trombone dicitur à voce tubæ sonitum æmulante: Ferrariæ, & Bononię Terrabuso, seu Terrabusa, quasi terram perforans. Gallis dicitur Heron Paresseux, & Butor: in Britannia, teste Bellonio, Galerand. Germanis varijs nomenclaturis pro regionum diuersitate Vorid, Merrid, MaszKu, quæ voces omnes à boue teste Ornithologo, factę sunt, eò quòd eius vocem mugientis imitetur, & ab arundinibus, Rortrum, Rordump, Rorreigel; ex quibus duo priora nomina ab arundinibur, & tuba composita esse ait, quòd inter arundines degere soleat, & tubæ sonum reddere, & MoszKu vel Moszochs, à paludibus, ac si bouem palustrem dicas. Rorreigel Ardeam palustrem significare: vt Moszreigel (nam sic quoque apud Vuirtembergenses, inquit, appellatur) Ardeam palustrem. Aliquos non Rordump, sed Rordumpt scribere, alios Rordummel: Frisios Reidomel alios corruptiùs Rosdam. Esse qui retineant Gallicum nomen Pittouer. A liquos item apud suos Lorriad potiùs quàm Vrrind appellare, idest, mugientem bouem, à verbo Luyen (quasi enim Luyend rind) Saxones ein Vvasser ochs, idest, bouem aquaticum. In Austria Erdbull, quòd rostro cauo aliquo terræ inserto sonet. Quanquam, inquit, arundini, alij aquæ rostrū, cùm mugit, inserere putant. Augustæ Vindelicorum Hortybel, fortè à sono, qui nimium grauis, & absonus audiatur. Esse deniq; qui PicKurt dicant, à pungendo fortassis: nā, inquit, & oculos appetit. Anglicè Buttour, vel Bittour, vel Pittour. Hollandis Pittoor. Ornithologus in inferiore Germania alicubi etiam dici se audiuisse scribit Somphorn, vel Sompshorn à sonitu tubicinis, vel cornicinis. Polonicè BunK, Illyricè Bubacz, aut Fuser, TurcicèGelue.

Trombone
Terrabuso.
Bos palustris.
Ardea palustris.
Bos mugiēs
Bos aquaticus.

GENERA.

GENERA. DIFFERENTIÆ.

Aſteriæ, tria genera.

ETSI vnum tantùm Aſteriæ, ſiue Ocni Ardeę genus agnouerit Ariſtoteles, noſtro tamen ſæculo tria, niſi etiam fortè plura, reperiũtur, maius nempe, & minus, & tertium, quod in Hollandia criſtatum reperiri teſtatur Ornithologus: ſuper qua re quæſitus à me Hollandus non indoctus, reſpondit ſeſe id genus Ardeæ nunquam ibi vidiſſe. Cæterùm tamen circa Adriaticum mare Quaiotti vulgò dicũtur ſimiles Stellari maiori, iride oculorum ſimiliter flaua: quæ cùm ad ætatem peruenerint, cirros è capite retrò oblongos tendunt, albos, in extremitate nigros: alæ infra pectus albent, ſi bene memini: vel partim albæ ſunt, partim (ſuperiùs) ex fuſco rubent, qui color in alijs corporis partibus reperitur. Dorſo color ſimplex, fuſcus, collo varius.

Quaiotti.

FORMA. DESCRIPTIO.

Forma.

LVCVLENTER nobis deſcripſit hanc auem (minorem nempe, quæ Ariſtoteli tantùm nota fuiſſe videtur) quidam Anglus his verbis: Buttora, quem multi quoque docti Onocrotalum eſſe putant, auis eſt tota corporis figura Ardeæ ſimilis, longis cruribus, ſed Ardea breuioribus; longo collo, & mirè plumoſo, & roſtro nec breui, nec obtuſo. Caput pennæ tegunt nigerrimæ: reliquum verò corpus fuſcæ, & pallidæ maculis nigris denſiſſimè reſperſæ. Pedes habet longiſſimos; nam inter extremos vngues medij digiti pedis vnius, & calcis eiuſdem, ſpithames longitudo intercedit. Vngues habet longiſſimos: nam ille, qui calcis vicem in auibus gerit, longitudine ſeſquiunciam ſuperat: quare ad fricandos dentes noſtrates vtuntur, & argento inſerunt (idem in Gallia fieri ſcribit Bellonius, idem & Hollandos facere audio) medius digitus vtriuſque pedis, qui cæteris longior eſt; vnguem habet portentoſum, nempe dentatum, & ſerratum, non ſecus ac pectunculorum teſtę ſerratæ ſunt, ad lubricas anguillas, quas ceperit, retinendas procul dubio à natura ordinatum. Cauda illi breuiſſima eſt, & ſtomachus capaciſſimus, quo ingluuiei loco vtitur. Hæc ille. Huiuſcemodi Ardeam ſuperioribus annis in foro coëmptam ſic deſcripſi. Ab extremo roſtro ad extremos vſque pedes commenſa auis quinque dodrantum longitudinem explet. Roſtrum ei eſt rectum, acutum, palmum longum, pollicem latum, ſupernè fuſcum, infernè ſubrubrum, internè canaliculatum, & ſtrijs oblongis tribus inæquale. Mandibula inferior lateribus, ac oris ſuis inſtar cultri incidentibus in ſuperiorem ſubiens includitur. Rictus palmum cum dimidio longus. Oculorum palpebræ non prorſus rotundæ plumis nudæ ſunt. Aures patulæ plumulis ſubfuluis circumdantur. Capitis verticem plumæ coloris atri veſtiunt. Collum dodrantem, & dimidium palmum longum, plumis frequentiſſimis, & oblongiuſculis obſitum. Totius autem corporis plumæ ſubruffæ, ſeu ferrugineæ maculis nigris tranſuerſim ductis variegantur: ſolius pectoris, & vropygij notæ in longum extenduntur. Radices plumarum omnes albicant. Itaque colore pennarum extimo Attagenem, Perdicemúe vel etiam Scolopacem refert, & Phaſianum fœminam. Alæ ſingulæ pennis craſſi calami, ac rectricibus vigintiquatuor, cauda verò breuiſſima denis inſtructa ſunt. Poſt alarum pennas dictas, & quaternas breuiuſculas intermedias tanquam quædam alarum appendix decem conſtans pennis dorſo incumbens conſpicitur. Ab extremis femoris plumulis ad vngues vſque color conſpicitur è plumbeo ad luteum vergens, cum aliquo virore. Extenſi digiti pedum in longum dodrantem cum vnguibus patent, vt Aquilis. Longiſſimus digitorum medius vngue armatur interno latere ſulcato, nec non inſtar pectinis, ſerræúe dentato. Vnguium maximus poſtici, ſeu calcaris trium digitorum longitudinem ſuperat. Inter minimum digitum, & medium membrana interijcitur, vt in palmipedibus, argumentò quod victum ex aqua circa ſtagna quærat. Cùm verò infixo in aquam, lutum, terramúe roſtro, mugitum inſtar tauri ædere conſtet, qui ad duorum, aut trium milliarium Italicorũ ſpacium obauditur, neceſſe fuit etiã vocis inſtrumento, nempe aſpera arteria ab alijs diuerſa hanc auem à natura donatam fuiſſe. Hæc autem in Cycno, & pleriſque alijs duplici larynge, nempe vna ſub radice lingua, altera vbi primum diuaricatur ipſa aſpera arteria conſtituta. In Botauro tota arteria continua eſt; larynx nulla, nec quod huic analogia quadam reſpondeat. Verùm hoc damni compen-

ſare

Caput. Color. Pedes. Vngues. Cauda. Stomachus. Authoris deſcriptio. Lõgitudo. Roſtrum. Aures. Color. Alæ. Pedes. Arteria aſpera.

Ardea stellaris minor, siue Ocnus.

Ardeæ stellaris ceu Botauri aspera arteria.

Clamoris efformatio. [a] Lib.4. capit.4.

Intestinũ.

Ventriculus.

sare voluisse natura videtur, canalium duorũ arteriæ hinc inde in pulmones vtrosque dextrum, & sinistrum abeuntium structurã ita fabricata est, vt annuli cartilaginei minimè totum absoluent circulum, sed medium duntaxat, nẽpe exteriori parte: interiori verò, vbi alijs auibus hi circuli fissura tã tummodo in longum dissecantur, membranã quãdam tenuissimam alterã canalis diuaricati exactè medietatem absoluẽtem obtendit planam, & ęquabilẽ: quin & hemycyclos exterius latus componentes raros admodum, interiectis subtilissimis membranis, siue tunicis fecit, nempe ad faciliorem, & maiorem distẽsionẽ, quo nempe largissimus, & copiosus hoc adeo tumescere, ac inflari facili meatu conceptus aer, atq; rostro in aquam inserto aliquandiu retentus, tandem per extractum, & apertum rostrum qua data porta maximo impetu erũpens ingentem illum boatum taurinũ edere possit. [a] Bellonius, qui in describenda hac aue diligẽtior fuit, quàm in depingenda (nã expressa icon Ispidam potius, quàm Botaurum refert,) arteriam huic aui tribuit rotundam, firmam magnitudine fermè digiti, annulisque præditam non separatis, vt in cæteris auibus. Prolobo caret, at eius loco amplissimum œsophagum habet. Intestino recto duo sunt appẽdices, seu intestina cœca. Ventriculum non cæterarum auium ventriculis, sed canino similem habet.

LOCVS.

LOCVS. NIDVS. VICTVS. PARTVS. EDVCATIO.

BOTAVRVS ad ripas lacuum, & paludium ceu otiosus desidet, pisces adnatantes obseruans, quos, & præcipuè anguillas auidissimè vorat: nec vllam aliam auem esse aiunt, excepto Mergo, quæ istâ sit voracior. Author de natura rerum ranas, & alia animalia venenata edere scribit. Nidum ex arundinibus intertextum in quodam lacu cum ouis duodecim: sese vidisse affirmat Ornithologus: ipsamque auem colore ita quidem ad arundinem accedere, vt inter arundines sedens vix deprehendatur. Contrà Bellonius nidum construere tradit ex surculis, eumque in excelsarum arborum ramis, denique tria, aut quatuor in eo oua excludere. Quamobrem in tanta, tamque manifesta controuersia aucupes essent consulendi: ego autem eius nidum nũquam obseruaui. Alius quidam obscurus author, qui se physiologum nominat, matrem, ait, exclusos fœtus mox sub alis fouere, singulum autem sub singula (quasi verò binos tantùm pariat) eisque ita materno corpori adhærentibus incedere, prominentibusque eorum rostris cibum benignè ministrare.

Vbi degat. Voracitas. Quibus vescatur. Nidus.

MORES. INGENIVM.

ARDEA *Stellaris piger* ([a]Ocnus) *cognominata*, inquit Aristoteles, *in fabula est, vt olim è seruo in auem transierit, atque* (vt cognomen sonat) *iners, otiosaque est. Talis Ardeolarum vita est*. Recentiores quoque pigram auem esse inquiunt, & non facilè refugere hominem, vt aliquando ad nidum vsque accedẽtem expectet. Vsque autem adeo non metuere, nec se loco mouere, nisi proximè ventum sit: tunc enim se aut iuncis, aut arundinibus abdere, aut in aqua immergere. Hanc itaq; præcipuè auem intellexerit Apollonius per epistolam Tarsenses reprehendens, quod iuxta Cydni aquas ociantes, tanquam fluuiatiles aues sederent. Videtur verò mihi eius pigritia, atque inertia à difficili volatu maximè pendere: nam ægrè admodum euolat, & nisi prius salierit: & non malè ei pigritia illa cedit: siquidem tam otiosè prope ripas aquarum sedens admodum industriè pisces captat. Eo enim loci, vt scribunt physiologici, vbi pisces frequentes nouit, adeo quieta consistit, vt planè videatur mortua, & incautis illis minus suspecta sit. Prætereà ne colli longitudine suspecta sese prodat, breue id incuruando facit, vt cum pisces ei quasi nihil præmeditanti adnatarint, collo extenso eos arripiat. Addit Albertus similiter, cùm illaqueatum se sentit, stare immobilem, & venatorem apprehensurum, rostro, quo multum valet, vt Ardea, incautum vulnerare.

[a] *9. Hist. capit. 18.* Pigra auis est. Cur pigra. Actus in piscando.

VOX.

ROSTRO, vt diximus, in aquas, lutum, vel terram inserens, bombos taurinæ, aut bubulæ voci simillimos emittit, eosque si Alberto credimus, tempore verno magis, cùm libidine accenditur. Eiusmodi auis authori Philomelæ bubire dicitur hoc versu:

Inque paludiferis Butio bubit aquis.

Ad hanc itaque Ardeam Stellarem, siue Botaurum tum nominis, tum soni similitudine pertinent soni, quos βωμυκοὺς appellauit [b] Aristoteles in problematibus, Gaza seruata Græca voce fermè Bobugos, interpres vetus Bubices. Et quoniam eadem ratio videtur sonitus etiam harum auium, nec aliam reddi posse, Philosophi verba adscribam. *Cur paludibus*, inquit, *iuxta fluuios positis fieri soleant, qui bomugi appellantur, quos tauros numini religiosos fabula narrant? Est id sanè fremitus mugitui tauri adeo similis, vt boues, cùm audiunt, non secus afficiantur, quàm si taurum senserint mugientem? An cum aut fluuij in paludes se fundunt, aut paludes restagnant, & vel à mari offensæ retorquentur, vel flatum vniuersum emittunt, tum fremitus ille excitatur? Causa verò quod terræ cauernæ infodiuntur, in quas aqua interrumpens, quoniam fluctus in eiusmodi redundatione mouet aerem per angustias, ceu si quis in amphoram inanem strepitum per*

Quando magis clamet. Bubire. [b] *Sect. 2. 35* Bomugi soni qui Bubices.

osculum

oſculum mouerit, mugimento ſimilis ſonus exultabit. Mugitus etenim bobus per idipſum figuræ genus profertur. Multas autem, miraſque voces informare figuræ cauernarum variæ (inæquales) *poſſunt. Nam & amphoræ fundum ſi quis detracto operculo viciſſim modò intus attrahens, modò extrà depellēs perterat, ſonum per intercapedinem tam ingenuum reddet, vt belluæ pertimeſcant, & fugiant, quod pomariorum cuſtodes* (oporophyllaces) *emoliri conſueuere.* Hæc ille.

PROVERBIA.

Ocni funiculum texere qui dicātur.

[a] *In Phoccis Ocnus qui vir.*

OCNI *funiculum texere* dicuntur, qui ex ſuis laboribus nihil vtilitatis percipiunt.[a] Pauſanias enim deſcribens imagines, quæ Delphis ſpectantur, *Poſt Vlyſſis ſocios, inquit, vir quidam ſedens conſpicitur. Inſcriptio Ocnum eſſe teſtatur. Funiculum autem nectit. Aſtat aſina, quæ quicquid eſt nexum deuorat. Ocnum hunc hominem laborioſum fuiſſe memorant: ſed vxorem habuiſſe ſumptuoſam, à qua quicquid in laboribus collegerat, non ita multò pòſt fuiſſe dilapidatum. Hæc per Ocni vxorem obſcurè tradidiſſe Polygnotum putant. Scio item ab Ionibus dici, ſi quem laboribus intentum conſpicerent, ex quibus ille nihil commodi caperet: Hic vir Ocni funiculum contexit.* Quanquam autem fortè ad auem hæc non pertineant, tamen quod Ocni nomen Aui noſtræ conueniat, hîc inſerere libuit, eòque maximè cùm ſubiungat Pauſanias: *Augures præterea & auem Ocnum appellant, quæ inter Ardeolas, & maxima ſit, & pulcherrima.*

EMBLEMA.

EMBLEMA eſt Alciati inſcriptum IGNAVI.

Ignaui Ardeolam Stellarem effingere ſerui
Et ſtudia, & mores fabula priſca fuit.
Quæ famulum Aſteriam volucris ſumpſiſſe figuram
Eſt commenta: fides ſit penes hiſtoricos.
Degener hic veluti qui cenet in aëre Falco eſt
Dictus ab antiquis vatibus Ardelio.

Sumptum eſt emblema ex præcitato Ariſtotelis loco. Antiqui autem fabulati ſunt Ardeam Stellarem effingere ſerui ignaui & ſtudia, & mores. Ex hac autem fabula omnino concludit quidam Anglus hanc auem, quam nos tum ex eo, tum noſtro Marte deſcripſimus, Ocnum Ariſtotelis eſſe. Vt fugitiuorum enim, inquit, ſeruorum, poſt fugam deprehenſorum, cutis loris, flagris, virgis, & ſcipionibus icta, verborum vibicibus tota maculoſa redditur: ita huius auis plumæ nigris vbique maculis, ſed potiſſimùm in tergo diſtinctæ, & velut pictura tæ, ſerui flagris cæſi cutem proximè referunt: quam rem fabulæ occaſionem dediſſe ex hoc colligo, quod fabularum variarum author Ariſtophanes de Attagine aue, quod ad plumarum colores attinet, huic ſimillima ad hunc modum ſcribat: *Si quis ex vobis erit fugitiuus, atque vſtis notis, Attagen ſanè apud nos varius appellabitur.*

DE ARDEA STELLARI MAIORE. Cap. XVII.

Ruffey.
Deſcriptio.
Lōgitudo.
Pedes.
Roſtrum.
Collum.
Cauda.
Color.

ORNITHOLOGVS ex recentioribus ſolus Ardeam ſtellarem maiorem nominat, deque ea hunc in modum ſcribit. Hoc genus Ardeæ, cuius figuram ſeorſim apponimus (figura autem à noſtrâ diuerſa videtur cùm alioqui deſcriptio reſpondeat) compoſitum videtur ex Ardea Pella, ſiue fuſca, & Stellari. Libuit autem nobis Stellarem maiorem appellare. Itali quidam circa la cum Verbanum Ruffey appellant, fortè à colore ruffo colli, & ventris. Auis, quam manibus ipſe tractaui, longa erat ſex dodrantes, extenſo corpore à ſummo capite mortuæ ad vſque pedes imos. Pedes longi duos dodrantes, nempe à clunibus ad extremos pedum digitos. Roſtrum octo, vel decem digitos longum. Iris oculorum flaua. Collum peranguſtum, paulò breuius duobus dodrantibus. Pennæ in collo ex ruffo albo, & nigro coloribus mixtæ. Cauda non quatuor, aut quinq; digitis longior. Roſtri, pedumque color flauus, ſed in tibijs, & digitis

Ardeæ stellaris maior siue rubra.

digitis fuſcus(ſumma: femora rubræ(ruffæ potiùs)cogebant plumæ. Dorſum, & alæ colore fuſco erant. Subtus alas in ſuperiori ambitu rufæ erant pennæ, ſub roſtro, & oculis albę: vertex niger. Venter plumis rutilabat. In collo imo iuxta ſcapulas longiuſculæ pennæ partim albę, partim fuſcæ viſebantur. Hęc Ornithologus, qui in epitome auium vltimò edita Elaphin Oppiani, aut cognatam ei eſſe conijcit: cùm alioqui prius vel eandem, vel ſaltem cognatam eſſe dixiſſet cum Glottide, ſeu Lingulaca Ariſtotelis, quam Gallinulis facit congenerem Elaphin autem ita dictam conijcit, quòd pennas varias & maculoſas habuerit inſtar hinnulorum; nam & lupus ceruarius ab ijſdem maculis ſic dictus videtur, & in muſtelorum piſcium genere nebrias. Oppianus quidem Elaphi pinnas in dorſo ceruinæ pelli colore ſimiles tribuit, & linguam longiſſimam, qua in aquam protenſa ſenſim ad fauces deceptum aliquem piſcem, qui ad conſpectam adnatarit linguam, attrahat, (ad cuius nimirum imitationem piſcatores ad lungam arundinem ex pilis equinis lineam ſuſpendunt.) Quod Ardeolarum ſanè naturam ſapit. Si itaque hanc Ardeam Elaphin eſſe dicamus, neceſſe erit, eam illi vim tribuere in lingua, quam alijs Ardeis tribuimus in pedibus, nempe piſces alliciendi. Color tergoris, & alarum, in mea aue, quę hîc exprimitur, ad cinereum, ſiue beticum vergit: apicem in vertice habet, ex quo duæ longiuſculæ pennæ exorientes totum caput, velut galeam exornant, colore nigro. Tota auis vel primo intuitu ſpuria videtur, & ex Ardea Pella, & Stellari prognatam iurares. Pellam enim capite, pectoris maculis, dorſi, & alarum colore ipſa denique magnitudine refert: reliquarum partium colore Stellarem, ſi maculas demas, eæ enim in hac aue non ſunt. Contrà pedibus adeo Stellarem exprimit, vt ſimul poſitos vix quiſpiam etiamſi peritus auceps, diſcernat. Neque fortè alia fuerit, quam in Hollandia cirratam tradunt reperiri. Ea enim inſula, vt ex Hollandis audiui, Pellis & Aſterijs ſatis, ſuperq; abundat. Ad has potiùs, quam alias Ardeas Ardeæ hoc genus Epidauro mihi miſſum referre libuit. Auis eſt vndiquaque ſibi concolor, nempe ſubruffa, pronè minus, ſupinè magis. Tibię pedeſque fuſci. Roſtrum flaueſcens. Hæc eadem vel conſimilis ſaltem in paludibus noſtris capta, roſtrum habebat palmi longitudine, coloris cornei rectum, acutum. Superior mandibula parumper adunca eſt in fine, & inferiore longior, cum aliqua nigredine. Vertex erat niger: collum ferrugineum, duos palmos longum. In dorſo nigricabat, (videbatur autem pullus adhuc) et in cauda, cuius infimum vropygium album erat: erat autem hæc breuiſſima. Alæ partim ferrugineæ, partim albæ. Crura dodrantem vnum explebant. Oculorum iris lutea erat.

Elaphis Oppiani.

Elaphis cur ſic dicta.

Ardea Stellaris Cirrata.

Color.

DE

Ardeæ stellaris tertium genus.

Ardeæ congener.

DE ARDEIS CONGENERE AVE. Cap. XVIII.

HViuſcemodi auem licet roſtro longè breuiori, Ardeis potiùs, quàm alijs auibus feci congenerem, & Ardeam nigram nuncupare ſoleo, quòd reliquo corporis habitu Ardearum genera exprimat. Collo enim eſt longo, longis cruribus, digitis pedum longiſſimis, vnguibus acutis, & cauda denique breui. Color vbiq; vniformis, nigricans, excepto collo, quod albo torque circundatur, & roſtro, quod luteum eſt: in medio, & extremo nigra macula tam inferna, quàm ſuperna parte notatum.

DE AVIBVS QVIBVSDAM, QVAS IN BELGIO KEMPERKENS, IDEST PVGNACES VOCANT. Cap. XIX.

AVES hæ, quas hîc ſubinde deſcribemus, & depingemus non incongruè
fortaſſis Ardearum generi ſubnectentur: non autem quia pedibus etiam,
roſtroq; & collo ſint longiuſculis: (nam hæc cum multis alijs, imò cum om
nibus fermè aquas frequentantibus commune habent) ſed quia gregatim
in ſuo genere, vt illæ nidificent. Qui mihi copiam harum fecit, pictaſq; ad
viuum è Belgio tranſmiſit Illuſtriſſimus Carolus Comes ab Aremberga, aſ
ſerebat, immenſo quotannis, & ineffabili penè numero, ex Septentrionalibus plagis ad Bel-
gij oras, verno tempore ſub Maium ferè, aduolare: ſed mares ex his plurimos eſſe, paucas fę-
minas, ideoq; mares inito inuicem acerrimo prælio ſeſe mutuò occidere, donec cum fœmi-
nis numero pares euaſerint, & ſinguli ſingulis coniungi poſſint: nam tunc victoribus illis fœ-
minas accedere, & cum ijs ſoboli operam dare, moxq; excluſis, educatiſq; fœtibus vnà cum
his vnde venerant, reuolare. Cæterùm, quod præ cæteris in ipſis admirandum eſt, pleraſq;
inuicem diſſimillimas eſſe. Et reuera ego aliquot deſcribam, & depingam, ex quibus aliquę
raræ profectò, ne dicam monſtroſæ formæ ſunt. Quæ itaq; primo loco depingitur auis, Per-
dicis inſtar toto corpore maculis reſpergitur, collo inferno, & pectore, & alis rotundis ferè,
& deorſum tendentibus, collo ſuperno, ſiue ceruice, ventre & alarum rectricibus pennis,
tranſuerſalibus, cunctis verò nigris. Roſtrum quoque nigricat, exile, in extremo nonnihil
recuruum. Lingua longa, acuta, anguſta, ſubatra. Caput, ceruix, dorſum, alæ, & venter, &
femora ex luteo ad caſtaneæ ferè colorem tendunt, & maculis, quas dixi, egregiè exornan-
tur, quæ adeo exiguæ ſunt in capite, vt exigua punctula potiùs videantur. Gula, pectus, &
podex candicant ad cinereum vergentes. Crura longa, flaua, longi, & flaui item anteriores
digiti, medius longiſſimus, poſticus admodum exiguus. Vngues nigri, adunci. Caput ve-
lut Galeritæ, apice inſigne eſt. Quæ ſequitur, criſtam quoque in capite gerit, ſed colore plu-
rimùm differt. Ventre enim nigricat toto, pectore candicat. Mentum macula nigricans,
ceu barba quædam exornat. Albicat in fronte, in occipite, & in reliquis partibus ex albo ad
fuſcum vergit. Roſtrum oblongum, & gracile, nigrum, quâ capiti iungitur candidum. Cau-
da longiuſcula, crura longa, fuſca. Digitus, qui pro calce eſt breuiſſimus. Tertia tota ferè
ruffa, nigris maculis lunam æmulantibus, vndique, excepta ceruice inſperſa, apice caret.
Femora, & infernum vropygium colore ſunt betico. Alarum pennæ maiores ſunt nigræ, in
fine, & ad latera ferè croceæ. Oculorum iris crocea, pupilla nigra. Roſtrum quàm in præ-
cedentibus paulo breuius, & gracile, adeo vt huiuſmodi aues vermiuoras potiſſimum eſſe
ſuſpicandum ſit. Quarta cum proximè deſcripta colore ferè conuenit. Sed venter ferè fuſ-
cus, podex albicans. Alas albicantes, ſeu ſubcinereas maculæ multæ magnæ tranſuerſales
tortuoſæ tranſcurrunt. Pennæ rectrices in fine ſunt fuſcæ. Roſtrum longiuſculum, nigrum,
& vt in priori in extremo curuum. Caput nigrum magnæ aliquæ pennæ velut galeam ele-
ganter exornant, quales pugnacem auem decebant, quas procul dubio dimicatura, vt hoſti
ſuo videatur terribilior, & metum incutiat, erigit: quemadmodum Gallos quoque noſtros
pugnaturos facere obſeruauimus. Eædem quoq; longiores pennæ ſunt in pectore. Quinta
eiuſdem ferè coloris, ſed pennas eas magnas, quas dimicaturas erigere diximus, longè habet
maiores, eaſque candidas, & in extremitatibus ſuis nigras. Eaſdem illas pennas candidas
habet, quæ hîc ſexta depingitur. Cæterùm colore plurimùm differt. Toto enim corpore
fuſca eſt, exceptis femoribus, & cauda, quæ ſunt colore betico. Ante albas illas in collo ſur-
rectas, alias habet in vertice quæ minores ſunt, & nigræ. Caput ex cinereo flaueſcit. Men-
tum candidum eſt. Crura, pedeſque fuſceſcunt. Iris oculorum crocea. Roſtrum nigrum.
Septimo loco poſita pennis omnibus variat, viridibus, albis, rubris, amethyſtinis, luteis, &
quod in ijs obſeruatione dignum eſt, nulla earum alterius colore permiſcetur. Pedes & ca-
put ſunt flaua. In Anglia reperiri etiam aiunt. Poſtremo loco poſita monſtroſæ prorſus fi-
guræ etiamſi aurita ſit, & crura duplo habeat, quàm pręcedentes breuiora, illis tamen, quod

Ordo.

Vnde & quò aduentiant, & quo tempore.

Cur inuicē pugnent.

Deſcriptio.

Deſcriptio alia.

Color.

Roſtrum.

Deſcriptio tertiæ auis.

Oculi.

Quartæ auis deſcriptio.

Alæ.

Roſtrum.

Caput.

Quintæ auis deſcriptio.

Sextę auis deſcriptio.

Septimæ auis deſcriptio.

Color.

Vltimęauis quæ aurita eſt deſcriptio.

Auis pugnax prior.

Auis pugnax secunda.

Auis pugnax tertia.

Auis pugnax quarta.

Auis pugnax quinta.

Auis pugnax sexta.

cætera ſimilis ſit, ſubnectere placuit. Equidem natura luſiſſe videtur in eius generatione, auritam faciens, cùm ex nullis diurnis aliam inuenias. Roſtro eſt, vt aues pugnaces gracili, & oblongo, oblongis etiam alis. A capite per collum pennæ vndiquaque pendent magnitudine æquales, ſed in quibus varios cernere eſt colores, qui velut varios torques formant, modò ferrugineos, modò rubros, modò albos. Aures longæ ſunt aſininis non diſſimiles. Longum item collum eſt, & valde gracile, atque tenue, ad latera candicās, cætero luteſcens, lineolis nigris vndiquaque conſperſum. Roſtrum, caput, alæ, aures, & dorſum coloris ſunt ferruginei. Venter, femora, quæ ad genua vſque pennis veſtiuntur, luteſcunt. Tibiæ, & pedum digiti coloris ferè carnei. Digitus poſticus admodum breuis. Caput ad latera miniaceam maculam magnam habet: in qua oculi ſiti ſunt: palpebræ oblongæ, inſignes, iris alba, pupilla nigra.

Auis pugnax ſeptima.

DE FAL-

Auis pugnax octaua.

DE FALCINELLO, SEV AVE FALCATA.

Cap. XX.

Ordinis ratio.

Roſtrum aliquot differentiæ.

INTER Ardearum diuerſa genera vnum etiam falcato roſtro deſcripſimus, quare & hanc cùm in reliquis Ardeæ ſimilis ſit, non incongruè illis ſubnectemus: cùm præcipuè Itali Ardeam etiam nominent, coloris diſcrimine tãtùm addito, Airon negro dicentes. Auium roſtra, inquit Ornithologus, alia recta ſunt, alia adunca, vt Accipitrum: alia falcata, idque vel ſurſum, vt Auoſettæ dictæ apud Italos, vel deorſum, vt Arquatæ, & Falcinelli ſimiliter Italicè dictarum auium, quòd arcus, aut falcis ſpeciẽ roſtro imitentur. Libuit autem Falcinellum Ardeis ſtatim ſubijcere, quòd & magnitudine ferè, & tota corporis ſpecie Ardeam referat, roſtro tantùm excepto.

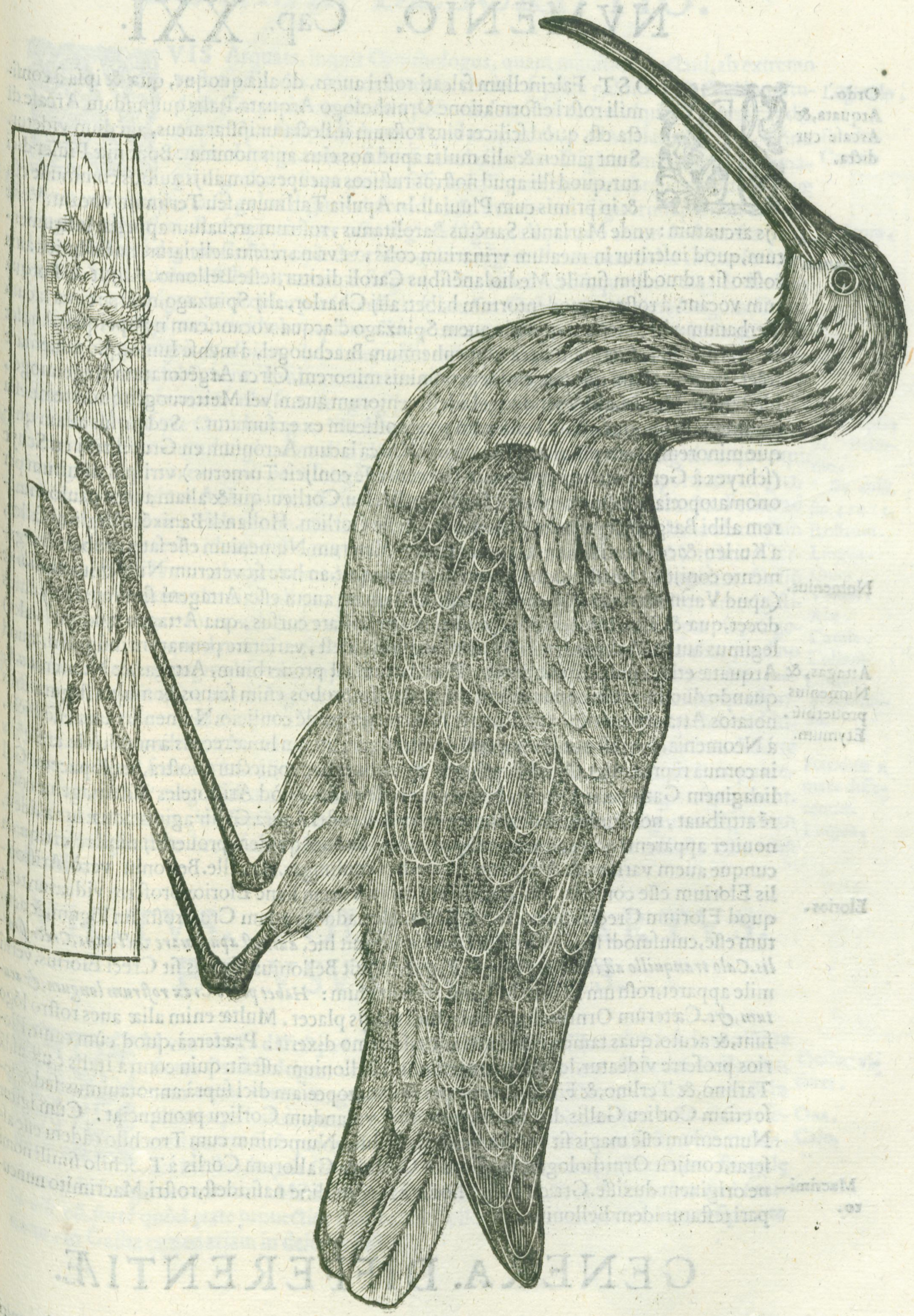
Falcinelli deſcriptio ex Ornithologo. Magnitudo. Color. Roſtrum. Crura. Pedes. Cum Ibide ſimilitudo.

Hanc viuam æſtate aliquando Ferrariæ in Italia vidi. Corpus ei maius Columba, eleganti colore, viridi ferè, alicubi etiam puniceo admixtó, vt in Vanello aue, variante ſcilicet colore pro diuerſa ad lucem obuerſione, capite, & collo fuſco. Sed ſuperior pars colli anteriùs albicat, maculis nigris intercurrentibus. Roſtrum oblongum, tenue, & anteriùs falcatum, ſicut Arquatæ, & Coruo ſyluatico. Crura oblonga, pedes fiſſi. Aliqui Ardeam nigram, Italicè Airon negro vocitant (vt diximus.) Sed hæc, quam vidi, non erat adulta, maiorem fieri aiunt: & forſitan in colore etiam aliquid mutat per ætatem. Inter omnes quidem, quas mihi videre contigit aues, nulla magis ad Ibidem mihi accedere videtur, ſed color obſtat, quò minus Ibis exiſtimari poſſit. Hęc ille, qui alibi Germanicè interpretatur ein Vvelſcher uogel, ein Sichler, aut Sagiſer, à roſtri figura. Cæterùm nunquid quæ modò ab Ornithologo auis deſcripta eſt, ea ſit, quam aucupes noſtri Falcinellum vocant, & quam ego hîc depingo, non ſat ſcio: non parum enim ab eius deſcriptione diſcrepat. Sed fieri poteſt, vt ab ipſo eſt annotatum, hoc auium genus pro diuerſitate ætatis, & magnitudine & etiam colore variare.

Deſcriptio authoris. Magnitudo. Color.

Auis aucupibus noſtris Falcinello dicta ad Ardearum magnitudinem accedit, easque corporis habitu, & ſpecie refert, excepto roſtro. Caput collum, dorſum, pectus, venter, femora, vropygium, coloris ſunt ſpadicei ad fuſcum tendentis. Sed collum, & pectus, etiam maculis quibuſdam fuſcis, oblongiuſculis reſperguntur. In medio dorſo macula quædam eſt coloris viridis obſcuri, qui color in alis etiam, & cauda conſpicitur. Roſtrum ſubnigrum eſt; valde longum, & anterius falcatum. Femorum quicquid plumis deſtituitur, tibiæque & pedes roſtro concolores apparent: & tibiæ, digitique in ſatis conſpicuam longitudinem porriguntur.

Falcinellus siue Auis falcata.

DE ARQVATA, SEV NVMENIO. Cap. XXI.

Ordo. Arquata, & Arcaſe cur dicta.

POST Falcinellum falcati roſtri auem, de alia quoque, quæ & ipſa à conſimili roſtri efformatione Ornithologo Arquata, Italis quibuſdam Arcaſe dicta eſt, quòd ſcilicet eius roſtrum inflectatur inſtar arcus, agẽdum videtur. Sunt tamen & alia multa apud nos eius auis nomina. Bononiæ Piuier dicitur, quod illi apud noſtros ruſticos aucupes cum alijs auibus commune eſt, & in primis cum Pluuiali. In Apulia Tarlinum, ſeu Terlinum vocant; Venetijs arcuatum: vnde Marianus Sanctus Barolitanus, roſtrum arcuatum appellat inſtrumentum, quod inſeritur in meatum vrinarium colis, vt vrina retenta eliciatur quòd huius auis roſtro ſit admodum ſimile. Mediolanẽſibus Caroli dicitur, teſte Bellonio. Alij Itali Torquatum vocant, à roſtro, quod intortum habet: alij Charlor, alij Spinzago, nempe circa lacum Verbanum: vbi diuerſam quoque auem Spinzago d'acqua vocant, eam nempe, quæ Auoſetta alijs dicitur. Germani circa Oppenhemium Brachuogel, à menſe Iunio, quo aduentare ſolet: ſicut & aliam quoque eiuſdem nominis minorem. Circa Argẽtoratum Regenuogel, ideſt, auem pluuiæ, alij V vinduogel, ideſt, ventorum auem, vel Metteruogel, quòd tempeſtatis futuræ, & imminentium ventorum prognoſticum ex ea ſumatur. Sed rurſus aliam quoque minorem, auem pluuiæ vulgò dicunt. Circa lacum Acronium en Gruy: Friſij en Schye (ſchryeκ à Germanis dicitur, quam Crecem eſſe conijcit Turnerus) vtrique nimirum per onomatopœiam facto vocabulo. Galli Corlis, ſeu Corlieu: qui & aliam auem paulò minorem alibi Barge dictam, teſte Bellonio, vn petit Corlieu. Hollandi Banixẽs, Angli, ni fallor, a Kurlen, & ceu lautiſſimam commendant. Veterum Numenium eſſe ſatis probabili argumento conijcit Ornithologus. Quærendum, inquit, an hæc ſit veterum Numenius νȣμώνιος (apud Varinum non rectè νȣμῶνις ſcribitur) quam auem eſſe Attageni ſimilem Heſychius docet, quæ & Trochilus dicatur (nimirum à celeritate curſus, qua Attagen quoque valet) legimus autem Attagenem fuiſſe pteropedilon, ideſt, varietate pennarum inſignem, quod Arquatæ etiam pulchrè conuenit. Hinc factum eſt prouerbium, Attagas, & Numenius, ſi quando duo improbi conueniſſent, vſitatum. Improbos enim ſeruos, & multis ſtigmatibus notatos Attagẽnas vocabant. Poterit autẽ, vt ego quidẽ conijcio, Numenius auis eſſe dicta, à Neomenia, hoc eſt nouilunio, quòd roſtri figura arcum lunæ recens à nouilunio creſcẽtis in cornua repræſentet. Quod ſi quis non approbata hac coniectura noſtra, Scolopacem (Gallinaginem Gaza vertit) potiùs Numenium eſſe velit, quòd Ariſtoteles illi Attagenæ colorẽ attribuat, non multũ cũ illo contendero: & ſi roſtri figura Gallinaginis nouæ lunæ, ideſt, nouiter apparenti non conueniat. Quantùm ad ſenſum quidem prouerbij nihil refert, quamcunque auem variam, & Attagenæ ſimilem ei coniungas. Hæc ille. Belloniu verò Ariſtotelis Elorium eſſe conijcit, tùm quòd dum canit, vocem hanc Elorios proferre videatur, tum quod Elorium Creci ſimilem faciat Ariſtoteles: addens etiam Creci roſtrum lõgum, & acutum eſſe, cuiuſmodi ſanè eſt huic aui. *Elorius*, inquit hic, *auis eſt apud mare victitans, Creci ſimilis. Cælo tranquillo ad littus paſcitur.* Si itaque, inquit Bellonius, ſimilis ſit Creci Elorius, veriſimile apparet, roſtrum habere longum. Addit enim: *Habet porrò Crex roſtrum longum, & acutum, &c.* Cæterùm Ornithologi coniectura magis placet. Multæ enim aliæ aues roſtro lõgo ſunt, & acuto, quas tamen Elorium inde eſſe nemo dixerit. Præterea, quod cùm canit, Elorios proferre videatur, id nemo præter ipſum Bellonium aſſerit: quin contrà Italis quibuſdã Tarlino, & Terlino, & Friſijs Schrye per onomatopœiam dici ſuprà annotauimus: ſed & ipſe etiam Corlieu Gallis dictam ait, quia inter volandum Corlieu pronunciat. Cùm igitur Numenium eſſe magis ſit veriſimile, & Heſychius Numenium cum Trochilo eãdem eſſe aſſerat, conijcit Ornithologus, Anglorum Curlu, & Gallorum Corlis à Trochilo ſimili nomine originem duxiſſe. Græcis vulgò hodie à longitudine naſi, ideſt, roſtri, Macrimito nuncupari teſtatur idem Bellonius.

Roſtrum arcuatum quid.

Numenius.

Attagas, & Numenius prouerbiũ. Etymum.

Elorios.

Macrimito.

GENERA. DIFFERENTIÆ.

HVIVS generis Bellonius, vt iam obiter dixi, aliam quoque paulò minorem inueniri ait, & Gallicè, Petit. Corlieu, vel Barge appellari.

FOR-

FORMA. DESCRIPTIO.

AVIS Arquata, inquit Ornithologus, quam manibus tractaui, ab extremo rostro ad pedes vltimos extensa, circiter septem palmos æquabat longitudine. Corporis longitudo à pectoris, seu dorsi initio vsque ad finem caudę, alarumque sexquidodrans. Pondus accedebat ad vncias triginta. Crura erant oblonga, colore subfusco, vel cinereo. Digitorum extrema pars magis nigrescit. Sunt autem fissi, sed aliquatenus membrana coniuncti: quæ etiam vtrinque iuxta singulos digitos descendit, & inferiorem digitorum partem dilatat. Vngues nigerrimi. Rostrum circiter octo digitos lõgum, aliquando etiam dodrantẽ æquat. Idem post tres digitos flecti incipit deorsum, colore nigro. Pennarum color fuscus ferè, sed varius, & maculosus est. Ex eis maximè fulgent instar serici villosi, quæ inter alas, & dorsum sunt: in medio nigræ, in circuitu per interstitia subruffæ. Collum sex digitos longum. Color ei obscurior, & plus cinerei habet, quàm albi, pluma mollissima. Pennæ in cauda quinque digitos longa, nigris, & albicantibus interuallis distinguuntur. In pectore circa nigricantes maculas plumæ subrubent. In alis extremitas pennarum nigrescit. Venter, & pars sub alis albicant. Alæ ipsæ maiusculæ sunt, & egregijs pennis, partim nigris, partim albis, & fuscis, di scolores. Hucusque Ornithologus. [a] Bellonius sic describit: Corlis dicta auis rostrum habet falcis instar curuatum, longitudine dimidij pedis grandioris, crassitudine digiti ea, qua capi ti iungitur, parte: in extremò verò longè exilius est. Lingua pro rostri proportione exigua, ac breuis admodum. Auis colore est cinereo, maculis fuscis, & subrubris distincta. Ferini ad modum est odoris. Sub ventre candida est, & maculis nigris variegata, vt hanc ob causam ex rapacium genere videatur. Pennæ in superna alarum parte similes sunt Morphno (Gerfault) cauda illi breuis, alas non excedens, transuersim nigro, & candido distinguitur. Collũ oblongum, crassum, plumis vndiquaque densè vestitum. Crura oblonga, colore amethystino. Digiti tres anteriores, validi, & crasi, posterior breuis. Dimidia femoris pars supra genua plumis caret, quod omnibus ferè palustribus auibus commune est. Nulla alia, quod no uerim, auis rostri longitudine ei comparari possit. Hæc Bellonius, qui paulò ante hæc memorata, magnitudine auem Aigrette Gallis dictam adæquare scripserat: eundemque semper seruare colorem, & marem à fœmina parum differre. Notis ab vtroque authore adductis exactè respondebant hæ ad me mensæ Ianuarij allatæ, quas tamen inter se sexu differre conieci. Nam fœmina erat aliquantò minor, & maculæ illæ, quibus totum ferè corpus respergitur, in hac magis fuscæ apparebant: & dorsum, alęque aliquantò magis nigricabant. In reliquis erant omnino similes. Lingua in hac aue, quod notatu non indignum est, pro tan ta rostri longitudine breuissima est, & sagittæ effigiem reprę̃sentat, vt adiecta eius icon ostendit.

Lõgitudo. Pondus. Crura. Rostrum. Color. Cauda. Alæ. Descriptio ex Bellonio. [a] *De auib. lib. 4. ca. 12.* Rostrum. Lingua. Color. Venter. Alæ. Cauda. Collum. Crura. Magnitudo. Fœminæ à mare differentiæ. Lingua.

VICTVS. VOLATVS. PARTVS. ET VSVS IN CIBIS.

IN ventriculo dissectę vermiculos quosdam, & lapillos, cùm sese inuenisse te stetur Ornithologus, vermibus victitare statuendum est: Sed & Bellonius, eam omni vermium genere vesci ait, eosque rostro ex terra eruere, & in plantis quibusuis quærere. Turmatim autem volat, eodem teste. Oua referunt parere ferè quanta Gallinę, quaterna, pallida, mense Aprili. Laudantur in cibis, inquit Ornithologus, & Gallinis etiam pręferuntur. Singulę denario ferè argenteo væneunt. Mihi semel gustanti caro solida, sicca, & leporinæ ferè similis visa est, fortè quòd ętate prouectior fuerit auis. Bellonius eius carnes ferinam resipere te statur, in Gallia tamen etiam in delicijs haberi.

Quibus victitet. Oua. Caro.

Arquata ſeu Numenius mas.

Numenij auis caput cum rostro:& lingua.

DE HELORIO. Cap. XXII.

40

VERVM quia in Heloríj mentionem obiter incidimus, haud ab re fuerit, pauca, quæ de illo scriptis fuere tradita, hîc recitare. Helorios igitur Creci similis traditur, mari tranquillo littoribus aduolans, victum ex piscibus quærés. Clearchus apud [a] Athenæum Helorium cum Trochilo, & Carulo inter παριυδίςας nominat. Sic autem vocat aues, quæ cælo sereno in littore pasci solent, piscibus scilicet in littore, aut vado insidentes. Non probat Ornithologus eas, qui Elorium sine aspiratione scribunt. Videtur enim, inquit, hæc auis (Ardeæ, vel Ibidi similis) nomen παρὰ τὰ ἕλη, idest, paludibus accepisse: circa quas nimirum degere solet. Homerus ἑλώρια vocat ἑλκύσματα ἢ σπαράγματα, vt Iliados primo, Αὐτοὺς δ' ἑλώρια τεῦχε κυνέσσι, παρὰ τὸ ἕλω τὸ φονεύω, ἢ παρὰ τὸ ἕλκω.

50

[a] Dipnos. lib. 8.

Etymum.

DE

DE CRECE. Cap. XXIII.

ORDINIS RATIO.

CVM verò Creci ſimilis tradatur Helorius, quæ de Crece apud authores obſeruaui, hîc adijcere non pigebit; ne quid vnquam in hoc opere quoad fieri poterit, deſideretur.

ÆQVIVOCA. SYNONYMA.

Κρὲξ præter auem ponitur etiam ἐπὶ τροχῶ, authore Heſychio, à quo exponitur κορύφαια, coma verticalis. Suidas κρέκα pro τρίχα habet, ex epigrammatis, vt videtur. Κερκὶς à Varino, & Heſychio exponitur genus auis (eadem fortaſſe cum Crece) item radius textorius: ſignificat & ipſam telam, quæ radio, ſeu ſpatha calcatur, ſynedochicè, poſito inſtrumento rei conficiendæ pro re confecta. Κερκίδα quoque apud Galenum aliqui tudiculam, qua aliquid agitatur in lebete, vel olla, dum coquitur, alij piſtillum exponunt, cuius vſus potius in pinſendis, contundendiſque quàm in agitãdis pharmacis eſt. Eodem nomine paxillus dicitur, ſiue clauus ferreus, ligneusúe, qui in iugi foramen inditur ad retinenda loca iugalia, ne extra iugi caput excidant. Eſt item Κερκὶς Polluci theatri pars, item maius illud os, quod tibiam fert: Idem τῶν περὶ τῶ πήχει δύο ὀςῶν τὸ μικρότερον appellari κερκίδα tradit. Et Gorræus Κερκὶς, inquit, radius: eſt os alterum cubiti ſuperius, ſed minus, & breuius. Nam quum cubitus generatim dictus duobus oſſibus conſtet, vno quidem inferiore, & ſubiecto, ſed grandiore: altero verò ſuperinſidente, & breuiore: illud Græci πῆχυν eodem cum tota parte nomine, hoc κερκίδα à figura rotarum paruarum radios imitante nuncuparunt. Heſychius κερκίδα dici ſcribit etiam τὴν τῆς

Etymum.

πίτυος κορυφὴν. Sed vt ad auem reuertamur, Κρὲξ, teſte Euſtathio, per onomatopœiam dicitur. Κρεκὰς eadem auis eſt, vt docent Heſychius, & Varinus. Albertus pro Crex habet Cra-

Cratoz.

toz, & Coruini generis eſſe ſcribit, quod non placet. Cæterùm quæ auis Ariſtoteli, Ariſtophani, & Herodoto Crex vocetur, inter recentiores non bene conuenit, alijs aliam exiſtimãtibus, neque ego vllam vnquam obſeruaui, quam veram Crecem eſſe affirmare auſim. Cùm enim Athenæus Helorio ſimilem eſſe dicat, & vt proximè præcedenti capite dixi, non conſtet, quæ & hæc ſit, cumque Creci Ariſtoteles longa crura attribuat, ideoque poſteriorem digitum, qui pro calce eſt, minutum habere aſſerat, nec alias circa formam notas addat: longis verò cruribus eſſe, & digitum poſticum exiguum habere quamplurimis conueniat, quã difficile ſit de ea iudicare, nemo non videt. Quare primò aliorum afferam ſuper hac re opi-

Crecis Turneri deſcriptio. Forma: Magnitudo.

niones, dein quid ego ſentiã ſubnecturus. Eſt auis quædã, inquit, quidã apud Anglos longis cruribus, cætera Coturnici, niſi quod maior eſt, ſimilis, quę in ſegete, & lino vere, & in principio æſtatis, non aliam habet vocem, quàm Crex, Crex: hanc enim vocem ſemper ingeminat: quam ego Ariſtotelis Crecem eſſe puto. Angli autem illam vocant a Daκerhen, Germani ein Schryκ (Arquata auis à Friſijs dicitur ein Schrye) nuſquam in Anglia niſi in inſula Northumbria vidi, & audiui. Hæc ille. Quærendum, inquit Ornithologus, an hęc deſcripta auis Ortigometra ſit. Aut an eadem fortè, quam circa Argentoratum Mattexern appellant, cuius figuram inter Gallinas ſylueſtres dabimus. Cęterùm cum ex antiquiſſimo Herodoto Crecem Ibidis nigrę magnitudine eſſe conſtet, Anglorum Daκerenna Crex eſſe non poterit. Quare niſi ea, quam circa Nilum ſe vidiſſe affirmat Bellonius, eſſeque Ariſtotelis

Crecis Bellonij deſcriptio. Crura. Magnitudo. Roſtrum. Color. Victus. Volatus.

Crecem inde conijcit, quòd dum clamat ſæpiùs crex, crex repetat, vera Crex ſit, vt puto, Auoſettam, quę & ipſa, vt alibi dixi eandem vocem edit, Crecem eſſe dicam. Bellonius autem auem ſuam ſic breuiter deſcribit. Cruribus, inquit, vt Cheualier Gallis dicta (limoſa) longis eſt, maior tamen, Elorio minor, (Corlis roſtro etiam longo, & nigro, nigris quoque tibijs, & toto capite; collo, tergore, & pectore candidis. Superiores alię corporis partes ad cinereum tendunt. Alæ ſubnigræ ſunt, quas prope coctas linea alba vtrinque tranſuerſim ſecat. E terra victum petit, & in aëre etiam in muſcas debacchatur, non ſecus ac Capella (Vanneau) Cùm volat, magnum edit ſtrepitum. In Gallia reperiri non arbitror, licet prius ſuſpicarer eam eſſe, quę nobis Barge dicitur. Hęc Bellonius. Ad ciuitatem auium condendam è

Libya

Libya venisse innumeras Creces[a] Aristophanes narrat. θεμελίως καταπεπτωκυῖα λίθος. τὰς δ' ἐτύκιζον αἱ Κρέκες τοῖς ῥύγχεσιν. Scholiastes, *Crex*, inquit, *genus est auis, rostro admodum acuto, & serrato* (idem Suidas, & Varinus repetunt) *τύκος verò instrumentum est quoddam, quo lapides poliunt,* (περιτύκασι καὶ ξέουσι) *is verò labor non ineptè auibus longum rostrum habentibus tribuitur.* Varinus auem ait esse marinam, Ibidi similem, ex Herodoto nempe, qui Ibidem nigram in Ægypto pedibus Gruinis esse asserit, eadem, qua Crex magnitudine.

[a] In Auib.

MORES. VOLATVS. ANTIPATHIA.

CREX, inquit Aristoteles, *moribus pugnacibus est ingenio valens ad victum, sed cætera infelix*. Cur autem infelicem in cæteris vocet, non sat scio, nisi fortasse ideo, quòd parum volatu valeat. Philes enim Κρέκες βραδυπτέρας vocat, hoc est, difficilis volatus. Quod autem moribus sit pugnacibus, confirmare videtur idem[a] Philosophus, dum ait: *Pugnat cum Galgulo, & Merula, & Vireone: nocet enim his, & eorum pullis.* Quod etiam magis ex eo patet, quod, teste Æliano, cum Ciconia inimicitias exerceat, aue sanè magna, & rostro robusto.

[a] 9. Histor. cap. 1.

AVGVRIA.

HESYCHIVS Crecem ὄρνεον interpretatur ὃ τοῖς γαμοῦσιν οἰωνίζεται, idest, auem, à qua auspicia in nuptijs capiebantur. Suidas verò, ὄρνεον, ait, δυσοιώνιστον τοῖς γαμοῦσι, idest, auis nuptijs inauspicata. Quia fortè[a] Palladi castitatis deæ sacra habebatur; vt ex Porphyrio patet, vbi ait: Aues deorum sententias nunciant, Aquila Iouis, Mineruæ Crex, & Noctua.

[a] De abst. ab Anim. lib. 3.

DE TOTANO. Cap. XXIV.

TOTANVM, & Limosam Venetijs vocatas aues, quia inter Ardeolarum, Gallinarumque naturam ambigere ferè videri asserat Ornithologus, Gallinulis nempe maiores, Ardeolis minores, ego post Ardeas de ijs agere decreueram, nisi suis locis adductæ rationes de Falcinello, & Arquata prius sermonem facere suasissent; eoque maximè cùm & Totano, & Limosæ rostra recta sint, & acuta, & ad deuorandos pisces apta. Totanus igitur, vt describit Ornithologus, auis est aquatica, capite nigricãte, præsertim anteriùs, posteriùs enim, & magis inferiori parte ruffum est. Vertex cinereus, vt & reliqua pars prona. Alarum ima pars alba, extima nigra est, reliquæ plumæ in ambitu variæ (στικταὶ) sunt & albicantes. Cauda palmi longitudine transuersis lineis albis, nigrisque depicta, vt etiam Limosæ. Pennæ super caudam ad medium dorsum vsque albicant. Pars omnis supina alba est: in collo tamen, & superiore alarum ambitu nigricantes maculæ visuntur. Totius auis longitudo ab extremo (rostro) ad pedis extremum extensæ, dodrantem cum duobus palmis æquat. Rostri longitudo circiter tres digitos, colli totidem. Fidipes est, verùm duo maiores digiti pedis aliquousque membrana iunguntur vt & limosæ. Pedes duos palmos longi ex pallido rubent, vnguiculis muniti nigris. Corpus auis ea ferè crassitie est, quã Mergulus noster rostri acuti. Hæc ille. Gallis quoque Totanus, & Limosa notæ sunt aues, Cheualiers, idest, equites, à crurum longitudine nuncupant, vt idem Ornithologus in epitome quoque annotat his verbis: Limosa, & Totanus Venetijs dictæ aues, vt Iacobus Dalechampius Medicus, rerum naturę peritissimus ad me scripsit, non sunt Ardeolarum generis (pisces enim minimè captant) sed Gallinulis potius aquaticis adnumerandæ. Bellonius pro Calidri ritè depinxit: Galli equites (cheualiers) vocant, ob crurum longitudinem, eorumque colore distinguunt alteram ab altera, eam cuius pedes rubent, & crura, vocantes Cheualier aux pieds rouges: alteram, cui è viridi pallent Cheualier aux pieds verds. Sic ille. Colorem quidem rostri, & crurum in Calidri suo rubere ait Bellonius, & in altera spetie vtrobique nigrum esse. At in nostris non idem est rostri, qui crurum color. Hactenus Ornithologus, qui dein Totano hæc tribuit synonyma:

Ordo. Descriptio. Color. Lõgitudo. Rostrum. Collum. Pedes. Calidris. Cheualier aux pieds rouges.

Totanus.

nonyma: Italicè Totano, Venetijs, alibi Charlot. Cùm itaq; in Calidri Belloniana rostrum æquè, ac pedes rubeant, contrà in Totano Ornithologi pedes tantùm, diuersas quidem, sed congeneres, cognatasque aues esse, erit pronunciandum: quemadmodum & hæc, quam ego depingo, pedibus nigris, cætera Totano Ornithologi simillimam. Capite, collo, pectore, cinerea est: alis, & dorso etiã cinereis, sed ad latera ferè fuscis: rectrices pęnę sunt nigrę: sed quę dam ad latera, quædam etiam in extremitatibus nempe minores albicant. Cauda breuiuscula, primò tota candida, deinde tota nigra. Venter, & femora cãdida. Rostrum longissimum, primò ad medium vsque ex luteo ruffum, cæterò nigrum, in fine aliquantulum aduncum, pisciculis, vel lumbricis rapiendis aptissimum. Posticus pedum digitus vix conspicuus (contrà ac in Totano Ornithologi, cui longiusculus est) medius omnium maximus. Rusticis aucupibus vulgò Pizzaccara dicitur; quo nomine aliam etiam auem, Scolopacem nimirum appellant.

DE CALIDRI BELLONII. Cap. XXV.

GALLORVM Cheualier aux pieds rouges, hoc est, rubeis pedibus equitem, auem Gallis dictam paulò ante diximus Totano Ornithologi congenerem cognatamque esse, & à Bellonio pro Calidri Aristotelis depingi. Quare quid de ea ipse dicat, [a] audiamus: Galli, inquit, auiculam habent Columbæ magnitudine cruribus proceris, adeo vt equo insidere videatur, vnde Cheualier, idest, equitem nominarunt. Plumis optimè instructa est, ideoq; longè minus carnis obtinet, quàm appareat. Rostrum, & crura rubra, longa, manifesto sanè argumento aquaticam esse volucrem. Superior rostri pars nigricat, venter albus est: caput, collum, & pennæ sub alis, & vropygio cinereæ: quare [b] Aristoteli Calidrim dici arbitramur, cuius meminit his verbis: *Quin etiam Calidris, cui cinereus color distinctus variè.* Radices plumarum sicut in Bistarda, & la Cane petiere (Tetracem interpretatur) rubent, sic in hac nigræ sunt. In temporibus vtrinque maculæ sunt binæ, nigræ, quæ ceu vmbram prębent supercilijs, quæ & ipsa albã maculã insignia sunt. Priores digitos membrana coniungit, vt in Pica marina, (Pie de mer) Digitus posticus admodum exiguus. Alæ, vt in Pluuiali, cùm corpori iunguntur, magnitudine corpori respondent. Tam parua itaque ales proceris cruribus insistens, alacriter, hilariterque incedit, prata, stagnaque & ripas frequentat, & plerunque aquam ingreditur ad femora vsque. Caro nihil ferinum redolet, sed delicatum, quid, & aromaticum. In sui generis auibus, in delicijs habetur. Hæc Bellonius, cum cuius descriptione optimè conuenit hæc auis, cuius hic icon exprimitur: quare non est, quod ego descriptionem aliam afferam.

Calidris Aristotelis. Descriptio. [a] Lib. 4 cap. 15. Magnitudo. Crura. Rostrum. Color. [b] Lib 8. Histor. cap. 3. Pedes. Incessus. Locus. Caro.

DE

Calidris nigra.

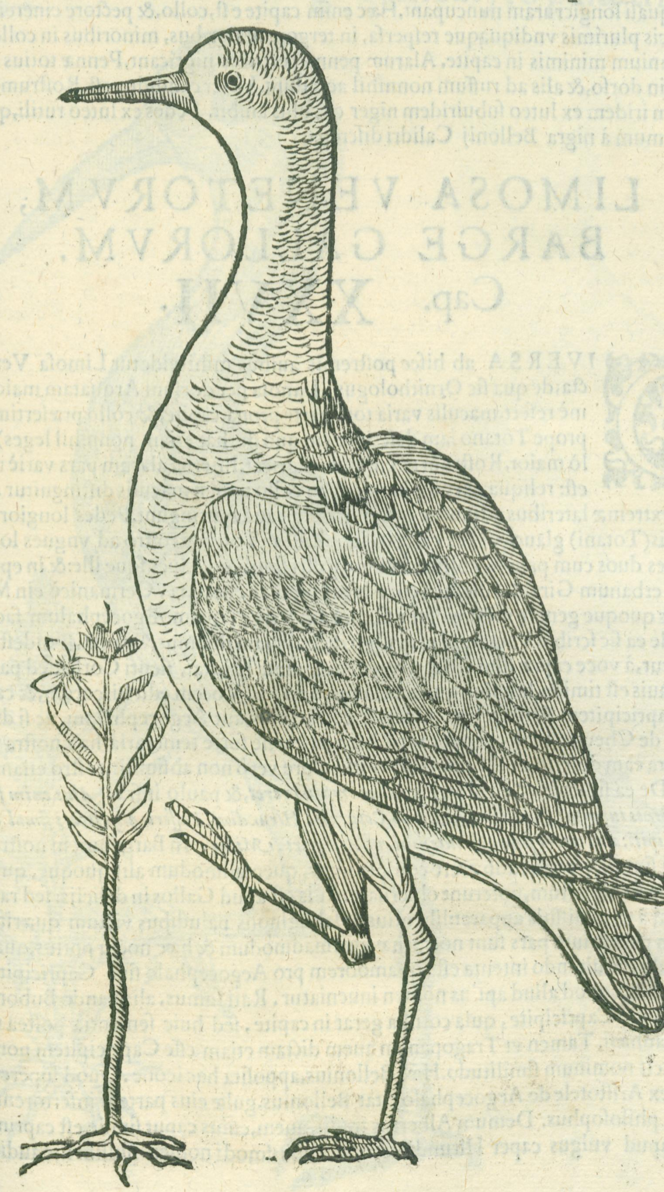
DE CALIDRI NIGRA. Cap. XXVI.

a Lib.4.c.16 Rostrū, & Crura. Color.

CLARVM est, inquit idem [a] Bellonius, Calidrim nigram à rubra differre. Nigræ enim ab ipso ortu crura, & rostrum atra sunt, excepta superiori rostri parte, quæ sub rubra est. Color item huic nigrior: quin amputatis capite, cruribus, atq; alis, reliquis corporis partibus Palumbis colorem inter cinereum, & nigrum videbitur referre. Sin sermo sit de Calidribus, quæ iã pennas mutārunt, distinguendusq; color ab ijs, quæ prioribus etiamnum vestiuntur, asseremus nos Pluuialem aliquando obseruasse in autumno nigram, adeo vt post mutationem plumarum eum non agnosceremus: nihilominus tam huic, quàm alteri pedes nigri sunt. Fœtus earum mense Aprili prostant, maculis vndiq; Ortygometræ instar (d'vn 50

Rasle)

Calidris rubra, cuius historiam habes priori loco.

Gambetta. Deſcriptio. Color. Pedes.

Rasle)conſperſi,cum alioqui hyeme tantùm appareant.Hactenus ille: ſed iconem non exhibet::cæterùm ad hanc Calidrim ego reducẽdam omnino iudico,quam in agro noſtro Gambettam,quaſi longicruram nuncupant.Hæc enim capite eſt,collo,& pectore cinereis,& maculis fuſcis plurimis vndiquaque reſperſa, in tergore maioribus, minoribus in collo, & pectore,omnium minimis in capite. Alarum pennæ rectrices nigricant.Pennæ totius corporis cinereæ,in dorſo,& alis ad ruffum nonnihil accedunt. Vẽter candidus eſt. Roſtrum nigrum: oculorum iridem ex luteo ſubuiridem niger circulus ambit. Pedes ex luteo rutili,quo colore potiſſimum à nigra Bellonij Calidri diſcrepat.

DE LIMOSA VENETORVM, ET BARGE GALLORVM.

Cap. XXVII.

Deſcriptio. Color. Roſtrum. Alæ. Pedes. Lõgitudo.

DIVERSA ab hiſce poſtremis auibus mihi videtur Limoſa Venetijs dicta;de qua ſic Ornithologus: Limoſa per dorſum Arquatam maiorem fermè refert,maculis varia tota parte prona,capite,& collo præſertim.Similis prope Totano iam deſcripto (in quo de hac etiam nonnihil leges)ſed paulò maior.Roſtrum ei vndique nigricat.Interna alarum pars variè maculoſa eſt: reliqua pars ſupina albet,in collo tamen maculis diſtinguitur. Pennæ alarum extremæ lateribus adiunctæ extremitatem caudæ attingunt.Pedes longiores,quàm ſuperioris(Totani) glauci,vel ex cinereo ſubuirides. Totius à roſtro ad vngues longitudo, dodrantes duos cum palmo, colli palmum, roſtri ſimiliter. Hucuſque ille:& in epitome ad lacum Verbanum Giraldel dici ait, circa Neapolim, Leuerſina, Germanicè ein Meerhun.

Barge. Aegocephalus. Ingenium. Capricipitem cur vocet Bellonius. Deſcriptio. Magnitudo. Color. [a] Hiſt. lib. 2. cap. 15. Fellis ſitus. Vſus in cibis. Locus. Bubo.

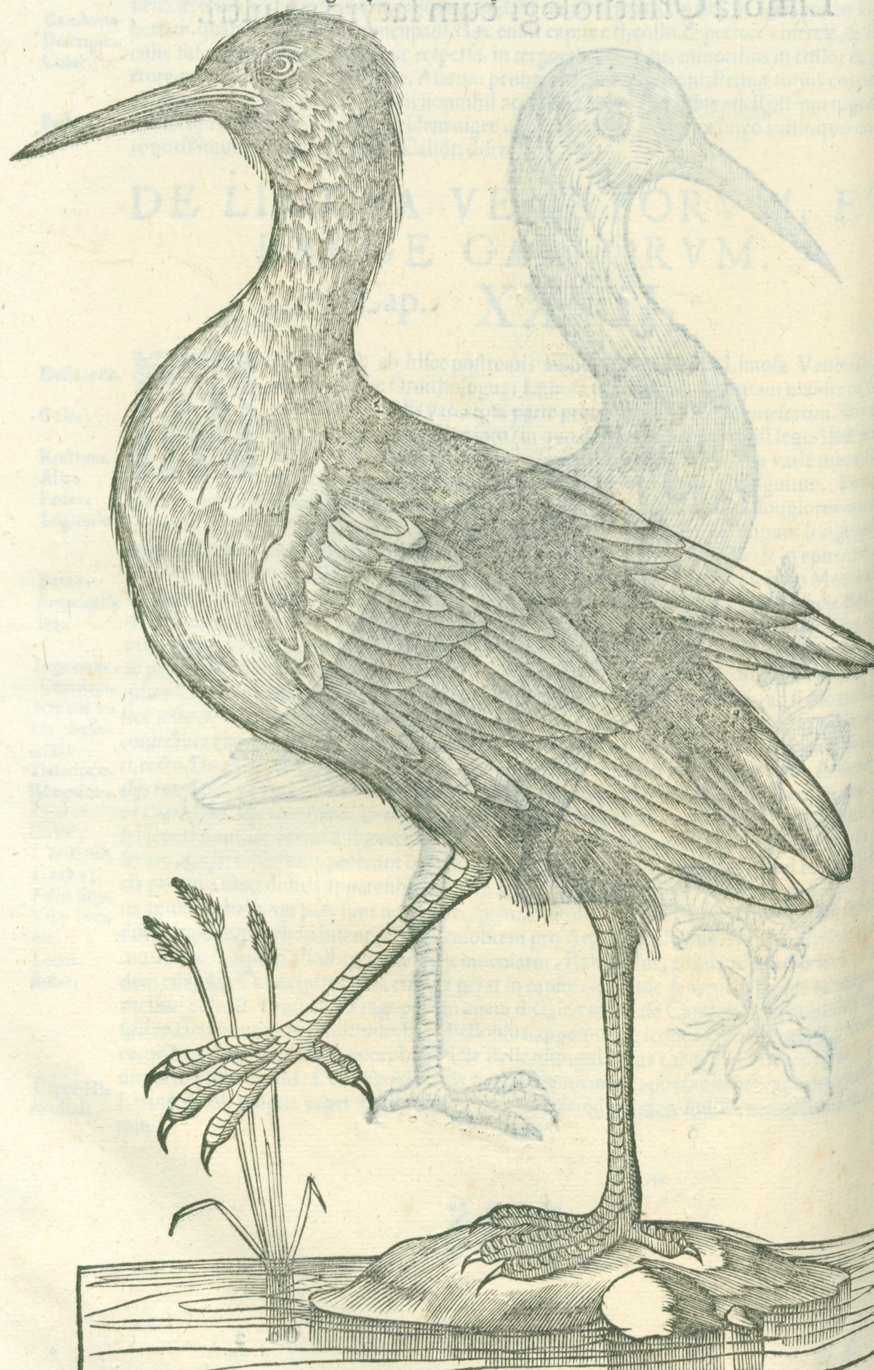
Ex huius quoque genere mihi videtur Gallorum Barge, quam Ægocephalum facit Bellonius,& de ea ſic ſcribit: Vanellus auis vulgò dicta, vt iam diximus, Græcis Æx,ideſt,Capella nominatur,à voce capræ ſimili,Barge verò, quæ prata habitat, ſicuti Corlis,ſed pariter mare petit,auis eſt timida,hominiſque acceſſum nõ ferens. Vocem edit hircorum,& caprarum: quare Capricipitem Ariſtoteli nominatam conijcimus,aut Aegocephalum, ac ſi dicas Gallicè teſte de Cheure (ideſt, caput capræ,) Cæterùm ne fortè temeraria hæc noſtra videatur coniectura eam deſcribam; Minor eſt Elorio,colore verò non abſimilis,roſtro etiam breuiori,recto.De ea ſic ſcribit [a] Ariſtoteles: *Liene omnino caret*,& paulò infrà: *Alijs enim fel ventri, alijs inteſtinis iungitur, vt Columbæ,Coruo,Coturnici Hirundini, Paſſeri: alijs iecori ſimul,& ventri, vt Capricipiti: alijs iecori ſimul,& inteſtino,vt Accipitri, Miluo.* In Barge autem noſtra diſſecta fel iecori ſimul,& ventri adhærere conſpeximus, quemadmodum alij quoque, quibus eam ſecare non ſit moleſtum,poterunt obſeruare.Auis eſt apud Gallos in delicijs; ſed rariùs in locis procul à mari diſſitis apparet:libentius in ſalſuginoſis paludibus victum quæritans. Bona auium paluſtrium pars ſunt nocturnæ, quemadmodum & hæc noctù potiùs,quàm interdiu pabulo inquirendo intenta eſt; quamobrem pro Aegocephalo ſiue Capricipite accepimus,donec aliquod aliud aptius nomen inueniatur. Rati ſumus, aliquando Bubonem eundem eſſe cum Capricipite, quia cornua gerat in capite, ſed huic ſententiæ poſteà tanquam meliori adhæſi. Tamen vt Tragopanam auem dictam etiam eſſe Capricipitem nonnihil ſuſpicer,facit nominum ſimilitudo.Hæc Bellonius,appoſita hac icone. Quod ſupereſt,præter ea,quæ ex Ariſtotele de Aegocephalo citat Bellonius,gulæ eius partem inferiorem eſſe tradit idem philoſophus. Demum Albertus tradit, auem,cuius caput ſimile eſt caprino,vocari Latinè apud vulgus caper Hirundinis. Sed huiuſmodi nomen nullibi me audiuiſſe memini.

Caper Hirundinis.

Limosa Ornithologi cum satyro palustri.

Aegocephalus siue Caprices Bellonij.

DE PORPHYRIONE. Cap. XXVIII.

ÆQVIVOCA. SYNONYMA.

Ordinis ratio.

HISCE auibus longicruribus, aliam quoque longis præditam cruribus subnectere libuit, nempe Porphyrionem. Hebraicum nomẽ Dukiphat septuaginta Deuteronomij decimoquarto Porphyrionem interpretantur. Leuitici vndecimo Epopem, id est, Vpupam. Sic Raham, vel Racham Deuteronomij decimoquarto vulgaris translatio Porphyrionem vertit, Septuaginta Vpupam: sed neutrum probat Ornithologus. Omnino enim, inquit, Aquilæ, aut Vulturis aliquod genus hac voce significatur. Sunt qui Porphyrionem cum Pelecano turpiter confundunt, easdem arbitrati, eò quòd alicubi septuaginta Pelecanum reddiderint, vbi D. Hieronymi translatio Porphyrionem habet. Germanus quidam doctus Porphyrionem Hebraicè interpretatur Racham, & Ιεrακρεκα, & Tinschemet: sed Tinschemet Hebraicam quoque vocem alij aliter interpretantur, nimirum Porphyrionem, Vespertilionem, Talpam, Cygnum, Noctuam, Ibin: Iudei doctiores ferè Vespertilionem. Chasida aliqui transferunt Miluum, & Porphyrionem. πορφυρίων Grecis dicitur διὰ τὸ ῥύγχος φοινικοῦν ἔχειν à purpureo rostro, vt ait Eustathius. πορφυράς in vulgatis lexicis pro aue legitur, sed suspectũ habetur. Porphyrion etiã piscis est, teste Hesychio: itẽ gigantis nomen fratris nempe Alcyonei, quam Hercules telis confodit. Hoc tandem nomine appellabatur auriga quidam, cuius meminit [a] Tranquillus: Vtriusque simul meminit Martialis de Porphyrione aue hæc scribens;

Dukiphat. Rahã, vel Racham.

Ierakpeka Tinschemet. Chasida.

Porphyriones qui dicti.

[a] In Nerone.

Nomen habet magni volucris tam parua gigantis
ET nomen Prasini Porphyrionis habet.

Vbi apud [b] Aristophanem Ω Κεβριόνα καὶ πορφυρίων quidam exclamat, Scholiastes, & Varinus, Scitè, inquiunt, Cebrionæ, & Porphyrionis gigantum nomina cõiunxit, præsertim cùm eadem duo etiam auium nomina sint. Conuenit & argumento. Nam vt gigantes illi Deos olim impugnauerunt, ita & aues in hac fabula eos impugnare moliuntur. Porphyrion quidem gigas à Venere victus fertur. Apud eundem Aristophanem in eadem fabula minatur quidam, se aduersus Iouem immissurum Porphyriones siue aues, siue gigantes accipias. Typhos, & [c] Porphyrion gigãtes à Pindaro memorantur, tanquam ambo fulmine icti. Scholiastes verò monet Typhon tantùm fulminatum, Porphyrionem autem Apollinis sagittis occisum. Eundem, ait, Herculis boues per vim abducere conatum fuisse. A Porphyrione differt Porphyris, vt nobis testatum reliquit [d] Athenæus ex Callimacho. *Porphyridem autem*, inquit, *à Porphyrione differre Callimachus author est libro de auibus, vt qui seorsim vtramque recenseat, & Porphyrionem sic pasci, vt nullius aspectum patiatur; illis, qui propius ad suum accedunt cibum infensum. Porphyridis meminit Aristophanes in auibus.* Hæc ille. Et rursus: *Ibycus quasdam volucres Lathiporphyrides vocat his verbis: In summis folijs flauis pennis Penelopes, variegato collo Lathiporphyrides, alisque protensis Alcyones.* Hermolaus dum hunc locum Athenæi transcribit, de ipsius lectione dubitare videtur, dum ait, Porphyrides ex auium sunt genere, à Porphyrionibus diuersæ, sicut ab vtroque Latiporphyrides, siue Adiporphyrides, & Latiporphyræ. Sed vt ad Porphyrionem redeamus, Franciscus Sanctius citans Antonium Nebrissensem Hispanicè appellari Calamon tradit: Hermolaus verò Telamon, & nominis etiam etymologiam refert: Porphyriones, inquit, à nobis visi sunt in agro Patauino, allati ex Hispania, quos ibi Telamones vocant: siue quia statuæ viriles, quibus mutili, & coronę sustinentur, ita nominantur; siue quia thalamorum, & pudicitiæ custodes. Etenim scribit Athenæus volucrem hanc sensum adulterij habere, &c. Et rursus: Nisi quis Telamones, quasi nutriculas esse dictos putet. Ita enim Græci altrices vocãt. Sed hasce etymologias redarguit Ornithologus. Ego, inquit, Telamonem vocẽ de his auibus potiùs barbaram, quàm Græcæ originis existimarim. Quod verò Telamonem Græcis nutriculam significare scribit, non probo, nisi Thelamon cum aspiratione scribat, nimirum ἀπὸ τοῦ θηλάζειν, nam & θηλάστρια τροφὸς exponitur. Indi hanc auem vocant Caranion. Niphus sibi ignotum fatetur. Grapaldus Italis vulgò Coturnicem appellari scribit, grauissimè, ac turpissimè labens.

[b] In Auib.

[c] In Pythijs carm. 8.

Porphyris.

[d] Dipnos. liber 9.

Adiporphyrides.

Latiporphyræ,

Calamon.

Telamon, & eius etymum.

FORMA. DESCRIPTIO.

[a] Dipnos. lib. 9. Descriptio.

[b] Lib. de cōmuni animal. gressu.

ARISTOTELES,[a] referente Athenæo, tradit, *Porphyrionem fissis pedibus esse, colore cæruleo, longis cruribus, rostro ad caput vehementius obstricto, phœniceo, Galli magnitudine. In pedibus quinque digitos habere, & maximum illum, qui medius est.* Idem Porphyrionem, vt reliquas aues longi, & angusti colli, ingluuiei, gulæq; amplitudine carere docet. Et[b] alibi Ardeolas, & Porphyriones vropygium parum aptum habere ait. Pro vropygio autem caudam intelligere verisimile est. Plinius rostra Porphyrionibus, & prælonga crura rubere scribit. Idem alibi: inquit, (ingluuiem) *quo merguntur recentia, quadam aues habent, vt Gallinæ: aliæ carent, sed gula patentiore vtuntur, vt Graculi, Corni. Quædam neutro modo, sed ventrem proximum habent, quibus prælonga colla, & angusta, vt Porphyrioni.* Ælianus Porphyrionem animal esse ait, quod tum formæ pulchritudine excellit, tum nomini suo maximè respondet. Laurentius apud Athenæum Tetracem, ait, auem magnam Porphyrionis speciem, similitudinemque gerere. Oppianus sic describit: *Porphyrio, cui à colore nomen, rostrum habet rubicundum: & in capite veluti cristam, qualem faciunt, & gestant sagittarij Persæ: par magnitudine Gallinis altilibus, sed crura ei ob longiora.* Vuottonus Hæmatopodem Porphyrioni crurum altitudine comparat, sed minorem esse dicit. Recentiores alij quædam præter veterum authoritatem attribuunt, vt Isidorus. *Porphyrio, inquit, est auis, cui hoc peculiare, quòd pedem vnum habeat latum adnatandum, alterum verò fissum ad ambulandum. In quo notatur, quod vtroque alimento gaudet: & in aqua natans, vt Anates, & in terra ambulans, vt Perdices.* Idem Albertus scribit, sed tanquam de aue sibi ignota, & ipse etiam fidem non adhibens. Alij recentiores huiusmodi Auriphrygio suo, vel Haliæeto ascribunt. Ornithologus sic describit: Porphyrionem pictum Io. Culmannus amicissimus meus è Mōtepessulo misit, viri in vniuersa rerum naturalium historia doctissimi Gulielmi Rondeletij beneficio. Cæruleus ei toto corpore color. Media caudæ extremæ pars in cinereo albicat. Oculi nigri sunt. Rostrum, & crura purpureo colore splendent. Digitos quaternos tantùm pictura ostendit, ita dispositos vt in Picorum genere, non quinos, vt veterum quidam scripserunt. Rara est auis, ni fallor in Narbonensi prouincia, frequentior Hispaniæ. Hæc Ornithologus. Duas ad me huius auis icones misit D. Brancio Mechliniensis, alteram maiorem, minorem alteram: posteriorem ex Indis allatam esse asserebat. Huius rostrum crassum est, acutum, purpureum. Oculorum iris lutescit. A fronte ad verticem ferè vsque macula eiusdem coloris extenditur, non secus ac in Fulica, licet color sit diuersus. Pars capitis, quæ huiusmodi maculæ subiacet, & collum pronum virescunt. Ex remigibus alarum pennis quædam in extremo albicant, quædam sunt fuscæ. Fusca pariter sunt femora. Reliquum totum corpus cæruleo uegeto colore insignitur. Cauda ferè caret. Femorum pars, quæ nuda est, & prælonga crura, pedesque purpurascunt. Quatuor tantùm digitis insistit ex purpureo subalbescentibus. Alter verò, qui ex pictura multò maior apparebat, rostro, cruribus, pedibusque & oculis descripto est omnino similis: nisi quod vngues habet fuscos; & macula in fronte purpurea ornatur: & quod in illius capite, & collo viride erat, in hac cæruleum apparet: Cæruleæ pariter sunt alæ. Reliquum caput, ceruix, dorsum, pectus, vertex, & femora nigricabant. Ijs concolor erat cauda, breuis admodum; & sub ipsa plumæ candicabant.

Descriptio ex Ornithologo.

Porphyrionis Indici descriptio. Rostrum.

Porphyrionis alterius descriptio.

LOCVS.

Auis est fluuiatilis.

[a] Lib. 10. cap. 43.

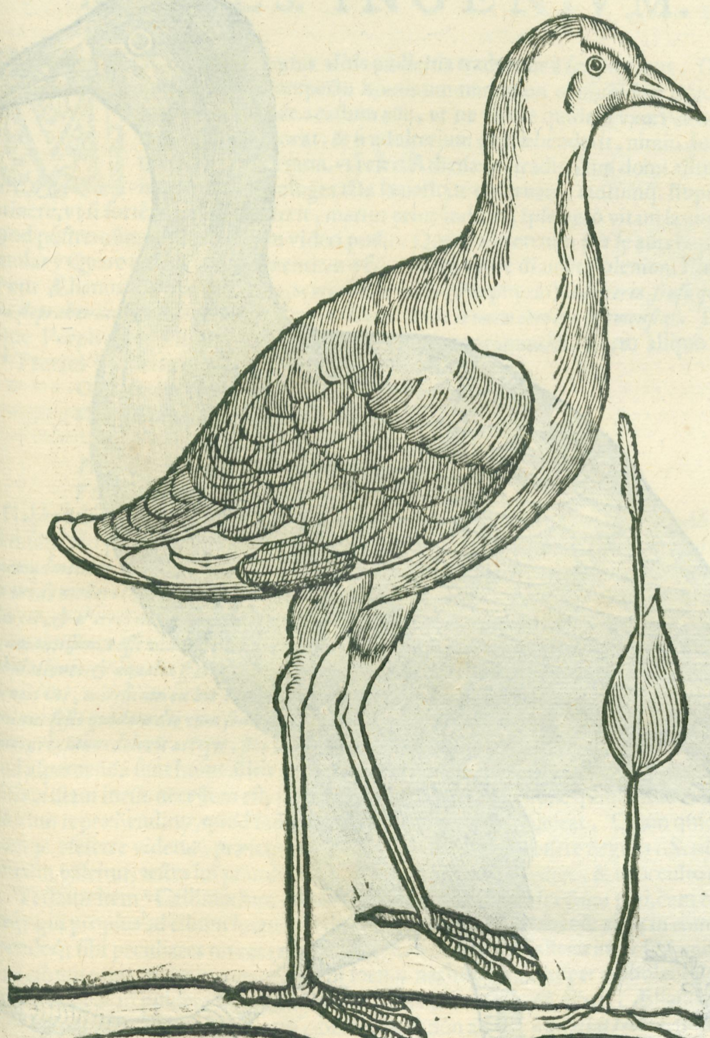
Porphyriones laudatissimi vbi.

[b] Dipnos. lib. 9.

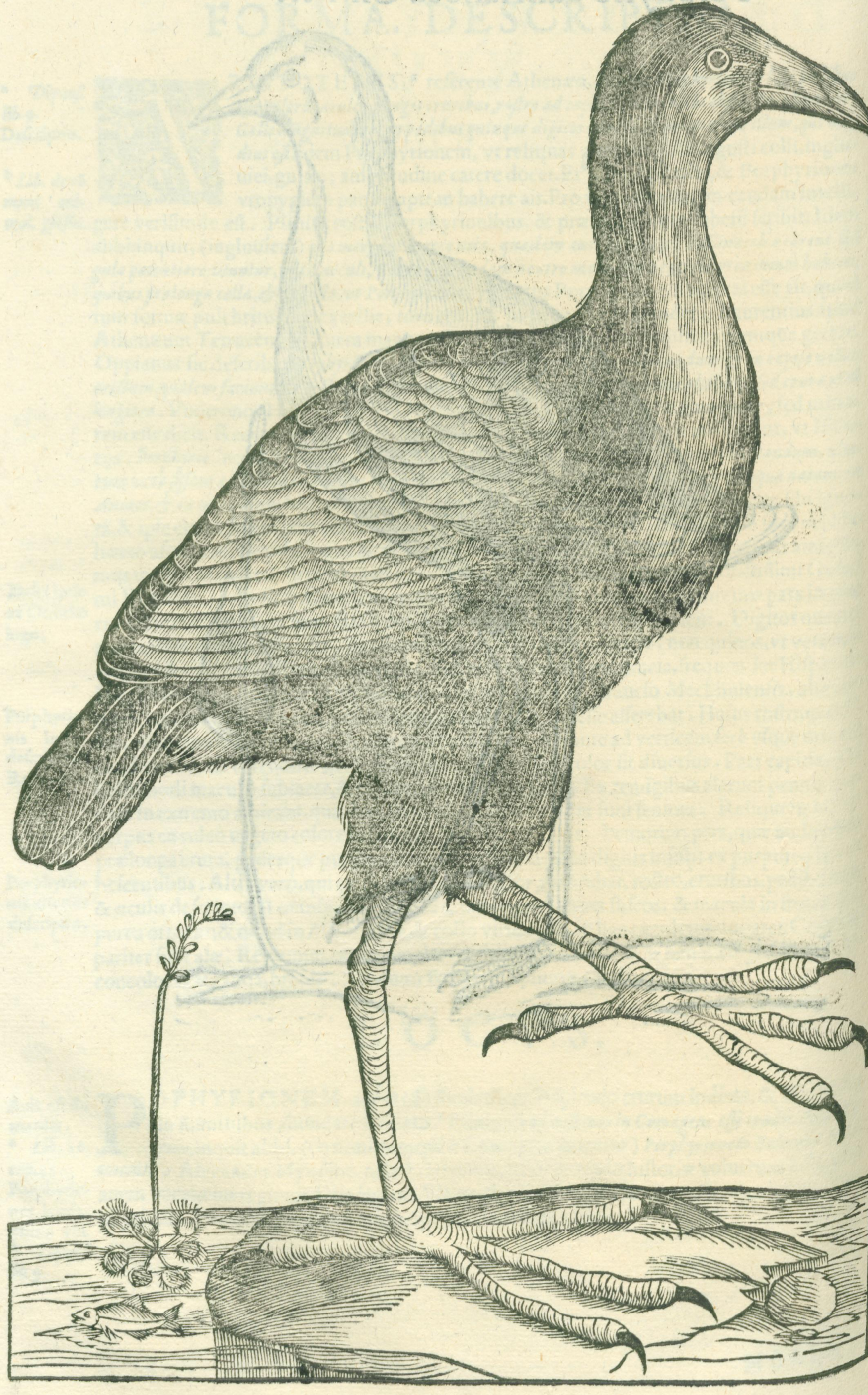
PORPHYRIONEM auem esse fluuiatilem longitudo crurum indicat, & Kiranides in fluminibus abundare scribens.[a] Plinius *laudatissimos in Comagene esse tradit. Nobiliorem, inquit alibi, (eo nimirum, qui è Comagene mittitur) Porphyrionem Baleares insulæ mittunt.* Alexander Myndius, teste[b] Athenæo, libro secundo historiæ volucrum Libycam auem vocat, eius regionis Dijs sacram. Vltima Syria etiam, vt Diodorus Siculus refert, Porphyriones fert, aliasque animantium species coloribus varias.

MORES.

Porphyrio cum lancea Christi.

Porphyrio alter.

MORES. INGENIVM.

Porphyrionis mira pudicitia.

MIRA sanè de huius alitis pudicitia traduntur à scriptoribus. Oppianus author est, in conspectu hominum nunquam coniugi suæ misceri: imò suapte natura adeo castum esse, vt ne virum quidem vxori concumbentem videre sustineat, & si adulterium depræhenderit, nimio dolore contabescere. Polemon, vt refert Athenæus, tradit, cùm domi alitur, fœminas virorum coniuges tãta sæueritate obseruare, tantùmq; stupri sensum obtinere, vt si fortè id depræhenderit, marito prius indicet, ipse verò vitam laqueo finiat. Quod postremùm falsum cuipiam videri possit. Quomodo etenim per se auis laqueo se suspendat? Quare rectiùs per abstinentiam à cibo vitam finire dixisset Polemon. Illud tamen repetit Ælianus. *Acerrima*, inquit, *riualitate ardet* (Porphyrio) *Adulteria sensu quidem naturæ deprahendit, & si de ijs suspicetur, vita laqueo finita crimen domino præmonstat.* Tantò denique Porphyrioni est impudicitia odio, vt viso tantummodo scorto aliquo expiret, vt [a] Tzetzes his versiculis indicat:

[a] Chiliad. 9.

> Ο πορφυρίων ὄρνεόν ἄγαν ὑπάρχει σόφον,
> Ως εἰ τὴν μόνην ὄψοιτο πόρνην εὐθέως θνήσκειν.

Idest.

> *Porphyrio auis est valde temperans,*
> *Vt si solùm meretricem videat, statim pereat.*

Porphyrionis encomia.

Habet & alias Porphyrio laudes vbiq; recensendas: Ælianus animal non modò moderatissimum, sed prudentissimũ quoque esse ait, & eorum quibuscum victitat, amantissimum. *Quemadmodum*, inquit, *adulteris obtrectet, & inuideat Porphyrio, animal etiam prudentissimum, non modò moderatissimum alibi me dicere memini.* Et rursus: *Porphyrio præterquam quod & riualis est, & obtrectator, ea sanè etiam naturæ indole præditus est, vt eorum, quibuscum vsu coniunctus est, amantissimus esse videatur. Eum ipsum, & Gallum in eodem domicilio versari percepi, easdemq; ambulationes, & æqualia spatia conficere solitos, eisdem vesci cibis, communiter volutationibus puluerulentis vti, mirificum ex his rebus amorem inter se mutuum contraxisse. At enim cùm vtriusque dominus festo quodam die cum sodalibus, vt epulare sacrificium faceret, occidisset, Porphyrio conuictore priuatus tantum doloris accepit, sibi vt inedia mortem consciscreet.* Hęc quidem commemorata haud aspernenda sunt huius alitis encomia. Verùm quia, vt est in prouerbio, omnibus Galeritis cristam inesse necessum est, ita teste [b] Athenæo, à Polemone quinto suorum commẽtariorum repræhenditur, quod indocilis sit, nec vnquam mansuescat. Quam quidem feritatem præseferre videtur, præsentibus hominibus victum capessere negans. Scribit Ælianus, cùm pascitur, testes sui prandij habere dolere; itaque secedere, & in occulto comedere. Testatur item [c] Callimachus, Athenæo referente, nullius aspectum pati, cum comedit, illisq; qui propius ad cibum suum accedunt, infensum esse. Habet & alios in comedendo, bibendoq; sibi peculiares mores: nam vt testatum reliquit [d] Athenæus ex Polemone, non prius cibum capit, quàm commodum sibi locum nactus aliquantisper ambulauerit, postq; ambulationem in puluere volutatus lauerit; tum enim denique cibari. Ælianus eiusdem ambulationis meminit, sed post eam cibum capere non addit. *Non prius tamen*, inquit, *se vel in puluerem, vel lauationem dat, quàm in ambulationem veniens certa spacia confecerit.* Idem puluerulentis volutationibus non mediocriter gaudere tradit, & in locis, vbi lauatio Columbarum esse solet, lauari. Sola hæc auis, vt Plinius, & Aristoteles asserunt, morsu bibit. Et vt inquit Plinius, *ex proprio genere*, (idest, suo quodam, & peculiari more) *omnem cibum aqua subinde tingens, deinde pede ad rostrum veluti manu afferens.* Quæ verba non assequentes Albertus, & Isidorus. *Hic solus*, inquiunt, *præter Psittacum pede suo instar manus aquam suscipiens, ad rostrum defert, & potat, seq; humano modo pascit. Quia cum omni cibo bibat oportet, & cum solo morsu. Aliter enim cibus ei propter appetiti debilitatem non descenderet.* Hæc illi, quos etiam Ornithologus Plinij sensum non esse assecutos confirmat; neque enim, inquiens, cum omni cibo, vel bolo, vt Albertus habet bibit Porphyrio iuxta Plinium: sed cibum omnem in aquam intingit, intinctum pede rostro admouet; aliàs verò cùm bibit, morsu bibit. Cùm igitur digitos quinque dicatur habere hæc auis, commodiùs pede loco manus vti potest. Polemon apud Athenæum habet sic: δὲ ἀπὸ τῶν λαμβανομένων εἰς τὸν πόδα ταμιεύεται μικρὰς τὰς ψωμίδας, idest, *de cibo autem, quem pede apprahenderit, paruas bucellas decerpit.* Ornithologus ταμιεύεσθαι, an hoc sensu accipiatur, dubitat. Leonicenus in varia historia ex hoc

Porphyrio-inis, & Galli mutua beneuolentia.

[b] Dipnos. lib. 9.

Indocilis est, & nunquam mãsuescit.

In occulto comedit.

[c] Dipnos. lib. 9.

Mores in comedẽdo.

[d] Ibidem.

Lauari, & puluerari gaudet.

Sola auium morsu bibit.

colo

loco scribit, eum pedibus comminuta frusta ad futurum vsum seruare, quod non placet. Ταμιεύεσθαι τὴν τύχην quidam interpretantur pecunijs parcè vti, hoc est, non vno tempore multum, vel omnia consumere. Ita & hæc auis nimirum non vorax, sed parca exiguas subinde buccellas sibi decerpit. *Alui excrementum*, vt scripsit Aristoteles, *vt & reliquæ aues longi, angustiq; colli, humidiùs reijcit, quàm cætera solent:* Fortè quòd humidioribus alimentis vescatur: nam ob colli longitudinem, & angustiam difficulter arida descenderent. Procopius Gazæus piscibus vesci scribit.

Alui excrementum quale. Quibus vescatur.

VOLATVS. CAPIENDI MODVS.

ARDEOLA, *& Porphyrio*, inquit Aristoteles, *vropygium* (pro vropygio caudam hîc accipere oportet) *parum latum habent, & ad volatum dirigendum loco vropygij pedes protendunt.* Cùm volat, non in sublime fertur, vt Ælianus ait: Vnde non admodum captu difficilem esse quis conijciat, quomodo autem, & quàm facilè capiatur docet Oppianus, cùm ait: *Porphyrioni capiendo neque viscum, neque retia adhiberi opus est, sed vbinam solus considat obseruare, & paulatim accedere: saltationis enim spectaculo tantopere delectatur, vt licet accedentem magis, magisq; hominem viderit, non tamen auolet: sed ipse etiam se moueat, & ad saltandum membra componat, donec capiatur.* Ita Plutarchus [a] Otũ capi scribit. *Rursus*, inquit, *præstigijs Otus capitur, videns saltantes coram homine in numerum, & ipse gestiens suas scapulas bellè iactare.*

Quomodo capiatur.

[a] De solert. animal.

VSVS IN CIBIS, ET IN ALIIS.

PORPHYRIO Iudæorum mensis interdictus erat: causam affert Procopius, quòd auis sit vorax piscium, quorum rapinæ inhiat. Sunt qui inter aues immundas reijciant, quòd libidine insignis sit: quod sanè admittendum non esse, de mira eius pudicitia, Callimachi, Æliani, aliorumq; authoritates demonstrant. Græcos, & Romanos etiam à Porphyrionis esu abstinuisse innuit Ælianus. *Porphyrionem*, inquit, *cibi gratia in cœnis apposuisse hominẽ scio neminem: nec Calliam, nec Ctesippum, viros Athenienses, nec Hortensium Romanum, quos è multis lurconibus paucos mihi commemorasse satis fuerit.* Quod si itaque à mensis reiecti fuerint Porphyriones, cur est, quod Plinius laudatissimos è Comagene, nobiliores è Balearibus insulis mitti scripsit? Dicamus ergo, ob pulchritudinem, compositosq; mores, similiaq; veteres aluisse Porphyrionem, voluptatis, inquam, & animi gratia: nam & Ælianus, *Porphyrio*, inquit, *gratus est hominibus: quamobrem cautè, & studiosè ipsum alunt. Itaque magnificis ædibus pro ludrica delectatione est: vel in templo aliquo sacro nutritur, & liberè oberrat, & sacer intra claustra circumit.* Aristophanes item, pueros ait,[a] ab amatoribus suis, Coturnicem, vel Porphyrionem accepisse.

Cur Iudæis interdict⁹. Porphyrionem nemo in cœnis apposuit.

[a] In auib.

MYSTICA.

PORPHYRIO inquit Rodulphus Flauiacensis, quem septuaginta Pelicanum nominant, secundum Plinium solo morsu bibit, omnem cibũ aqua subinde tingens, deinde ad rostrum pede veluti manu afferens. Iste, vt existimo, contumaciæ nobis formam prætendit. Sunt enim nonnulli, qui nihil ad alterius imperium, nihil ad alterius arbitrium operis suscipiunt, sed solùm quod aqua tinctum fuerit, videlicet, quod voluntati suæ consentaneum, hoc manu propria deliberatione, scilicet propria sibi ipsis assumant. Hæc ille.

Porphyrio quos significet.

FABVLA.

HOmerum infantem Ægyptijs parentibus ortum fabulantur, cùm mel aliquando ex Ægyptiæ nutricis vberibus in os eius manasset, ea nocte nouem auium voces diuersas reddidisse, & inter cæteras Porphyrionis.

DE

DE HORIONE. Cap. XXIX.

FORTE, inquit Ornithologus, & Horion Indica auis, Porphyrioni cognata fuerit, cùm Herodio similis, & rubris cruribus describatur. Sed distinguitur cantus suauitate, qua mirè celebratur. De hac enim Clitharcus, referente Aeliano in India scribit, volucrem amatorio affectu flagrantem nomine Horionem, nasci; magnitudine Herodio similem, rubris cruribus, oculis cæruleis, sic à musica instructam, vt naturæ munere tam suauiter canat, vt ipsas Syrenes lacessere possit. Ὠρίων syderis nomen, aut auis quædam, inquit Hesychius, qui primã huius nominis non aspirat; sed neque in quibusdam Aeliani exẽplaribus.

Descriptio.

DE HIMANTOPODE PLINII. Cap. XXX.

PORPHYRIONI cùm Plinius rostra, & crura rubere dixisset, [a] subinde subiungit: *Hæc quidem, & Himantopodi multò minori, quanquam eadem altitudine, nascitur in Aegypto, insistit ternis digitis: præcipuè ei pabulum muscæ. Vita in Italia paucis diebus.* Ad quem locum commentans doctissimus Hermolaus Barbarus, Scio, inquit, Hæmatopodas videri nominatas aues has à colore pedum sanguineo. Cæterùm multi codices Pliniani, tam in Indice, quàm in hoc loco, Imantopodas habent, ex argumẽto pedum, quasi Loripes. Ait enim crura ijs præalta esse: nam & populi Aethiopiæ, qui serpendo (idest, vt Solinus interpretatur, flexis crurum nixibus) ingrediuntur, Imantopodas Pomponio, Plinioq; vocantur. In disputationem reuoco, non decido rem. Hæc ille; cui ceu subscribit Cælius, sed cum aspiratione Himantopodes scribendum contendit. Vetus lectio, vt apparet in codice à doctissimo Dalechampio vltimùm impresso, habet Hæmatopodi, alij etiam Ematopodi legunt. Ego sanè Himantopodi legerim, etiamsi mea auis, quam veram Plinij Himantopoda arbitror, Hæmatopus etiam à sanguineo crurum colore dici queat, atque ita dictam, quasi Loripedem, vt ex doctissimo Barbaro diximus: nam & Oppianus, [b] *Himantopodes* (Ἱμαντόποδες) *aues à crurum tenuitate nomen scribit obtinere.* Aliam modo circa eadem Plinij verba quæstionem mouet Ornithologus: nam cùm ille dicat, *Hæc quidem & Himantopodi*, hic dubitãdum esse, ait, nunquid vtranque partem, quæ in Porphyrione rubet, hoc est, rostrum, & crura, an crura tantùm intelligere debeamus. Mihi crura tantùm intelligere videtur: nam vt idem quoque ille ait, hic pronomen, cùm de duobus dictum est, ad posterius referri solet. Contrà Bellonius, fortè quòd aliam auem non haberet, vtranque partem rubere ait: [c] & Hæmatopodi legens, Gallorum Pie de mer, hoc est, Picam marinam pro Hæmatopode Pliniana nobis obtrudit. Turnerus & ipse cùm Himantopoda non obseruasset, Est apud Anglos, inquit, auis quędam longis, & rubris cruribus, nostra lingua Redshanca dicta, cui an descriptio Hęmatopodis Pliniani conueniat, qui apud Anglos degunt, inuestigent, & examinent. Ego hanc auem, de qua loqui conijcio, inter Gallinulas aquaticas ex Ornithologo describam, & depingam, qui eam Erythropodem maiorem nominat. Mea autem Himantopos toto ventre, pectore, colloq; inferno candicat, sicuti capite etiam infra oculos; nam supra oculos nigricat, quemadmodum etiam in dorso, & alis. Rostrum etiam nigrum, palmum, & amplius longum gracile, & nonnisi oniscis, alijsq; insectis lancinandis aptum. Cæterùm nunquid inferiore maxilla fixa, superior sola ipsis moueatur, quod nouum in eis esse tradit Oppianus, [d] ego non obseruaui. Cauda ex albo cinerea est, infrà candicat. In collo superno maculæ sunt nigræ deorsum vergentes. Alæ longissimæ. Crura, femoraq; mira longitudine, admodum gracilia, & debilia, eòq; debiliora ad insistendum, quòd digito postico careat, & anteriores pro tibiarum longitudine breues, adeò vt Himantopos, siue Loripes iuremerito dicta sit. Digiti fermè æquè longi, sanguinei: medius tamen paulò longior est. Vngues nigri, exigui, parum recurui. Ne verò solus videar hanc auem candidis lectoribus pro legitima Himantopode Plinij obtrudere, [e] & Bellonio temerè dissentire, operepretium omnino fuerit ea, quæ & Ornithologus super hac aue scripsit, huic loco inserere. Hæmatopus, inquit, quem pingendum curaui ad sceletum à præstantissimo Lugdunensi medico Iacobo

Dalechampio

[a] lib. 10. cap. 46. 47.
Hæmatopodis etymũ. Imantopos. Loripes. Imantopodes populi, qui. Himantopus.
[b] lib. 2. de aucup.
[c] lib. 4. cap. 11.
Pie de mer.
Gallinulæ Descriptio. Color. Rostrum.
[d] lib. 2. de aucup.
Cauda. Alæ. Crura. Digiti pedum. Vngues.
[e] In Epitome.

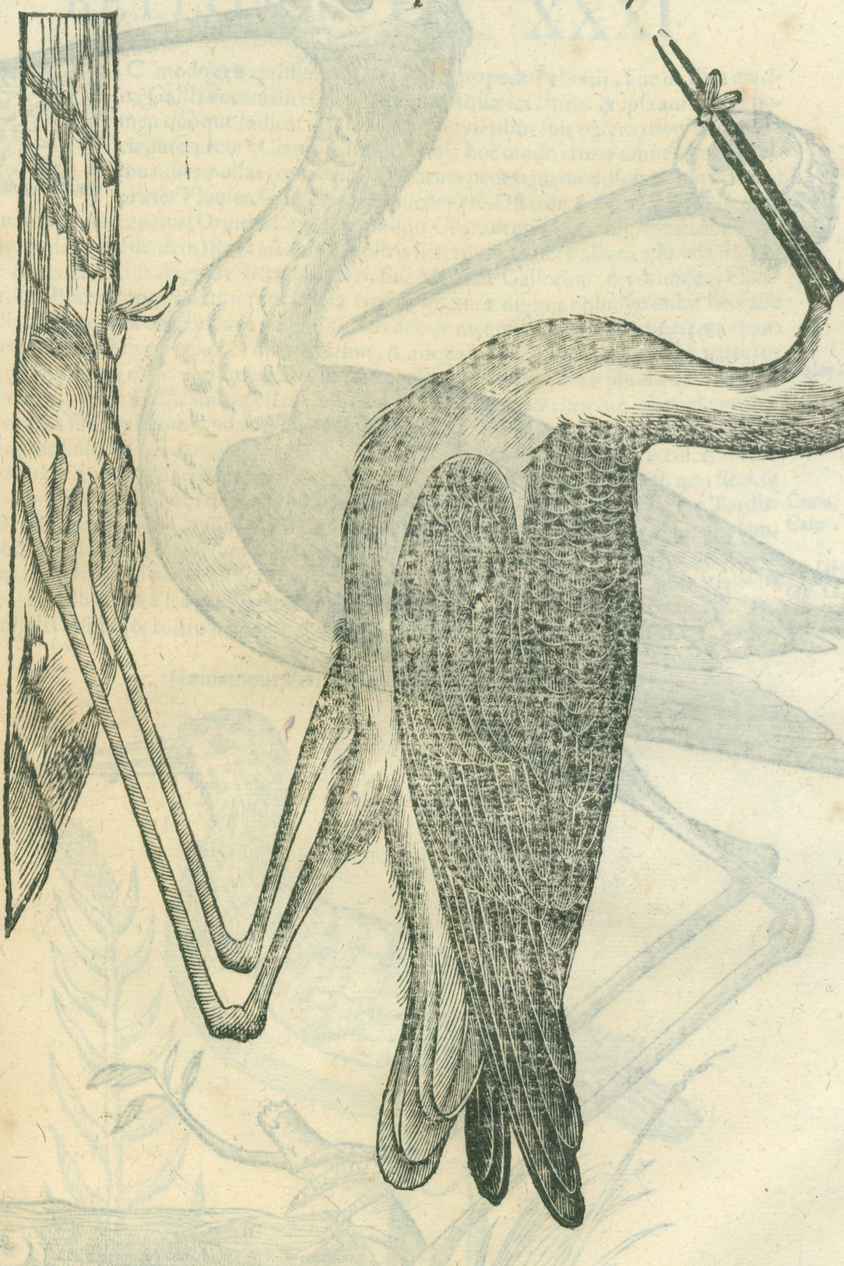
Dalechampio omnibus ingenij, & doctrinæ virtutibus ornatiſſimo viro mihi donatum. Mitto, inquit, & do auem non admodum frequentem, à te nuſquam memoratam in copioſiſſimo volumine de auibus, paluſtrem, & aquas etiam profundas adeuntem, quod ex crurum altitudine intelligi poteſt. Hæmatopoda, ſiue Himatopoda (nam vtroque modo apud Plinium in alijs, atque alijs exemplaribus legitur) cenſet eſſe Benedictus Textor: nomine conuenienti, ſiue crurum ſanguineum colorem, ſiue obſequioſam ferè lori modo flexilitatem ſpectemus. Hæc ille. *Porphyrionibus roſtra, & prælonga crura rubent. Hæc quidem & Himantopodi multò minori, quamquam eadem crurum altitudine: naſcitur in Aegypto. Inſiſtit ternis digitis. Præcipuum ei pabulum muſcæ. Vita in Italia paucis diebus.* Plinius. Quæ deſcriptio ei, quam exhibemus (eſt autem eadem prorſus cum noſtra) aui omnino fauet. Quod ad nomẽ meliores codices non Hæmatopodi, vt alij quidam, ſed Himantopodi habent, aliqui Hæmantopodi, quod ab Himantopodi corruptum facilè apparet: nam ſi ab hæma, quod eſt ſanguis, deriuetur, n litteram habere non poteſt. Nos etiam in paraphraſi Ixeuticorum Oppiani Himantopodes legimus. Ἱμαντόποδες *aues*, inquit, *nomen à crurum tenuitate habent. Hoc nouum in eis, quod maxilla inferiore fixa, ſuperior ſolum in ipſis moueatur.* Sic ille. Sed in aue hîc propoſita, maxillarum motus nihil ab aliarum auium natura variat, vt ex articulis in ſceleto apparet. Himantopodis quidem, hoc eſt, Loripedis nomen probo, rei etiam ipſius argumento. Vix enim alius auis tam procera crura cum tanta exilitate reperias: ſanguinea verò plurium. Quod ad partium magnitudinem, & colorem ſceletos ſic habet. Roſtrum digitos ferè quatuor longum eſt, caput paruum, collum digitorũ quinque, reliquum corpus, quod leue, & gracile eſt, inſtar auium paluſtrium ferè, quas Gallinulas aquaticas vocamus, digitorum ſex, cauda quatuor, crura quindecim. Color roſtri nigricat, in capite, & collo prono fuſcus: dorſo, & alis niger, pauco ſubviridi admixto, ſi diligentiùs intuearis, cauda cinerea. Partes pronè omnes, & latera quoque albi coloris ſunt. Crura ſanguinea digitis duntaxat ternis, ſicut in Biſtarda, Oenade Rondoletij, Morinello Cai, Struthiocamelo, Pluuiali, & Cane Petiere Bellonij, eiuſdemq; Pica marina: quorum medius longiſſimus eſt, breuiſſimus interior: iungitur autem medius cum exteriore breuiſſima membranula, tanquam palmipedum. Poplitum cauitas inſignis eſt, articulo tam flexili; vt in ſceleto etiam tibia ad femur tota reflectatur. Videtur ſanè non curſu tantùm valere, ſed etiam volatu hæc auis: quoniam oblongæ eius alæ ſunt, ita vt longiſſimæ earum pennæ caudam, ſeu vropygium, duobus, aut amplius digitis excedant. Alia auis eſt, quam pro Hæmatopode Bellonius exhibet,[c] quam à Gallis Pie, vel Beccaſſe de mer, ideſt, Picam, vel Scolopacem marinam vocari ſcribit: quòd roſtrum inſtar Scolopacis habeat: in alis verò tranſuerſam maculam albam, vt Picæ, & c. cruribus rubentibus quidem, ſed breuioribus, craſſioribusq; quàm Hæmatopodis noſtræ. Si Germanicum nomen fingendum eſt, vtpote auis peregrinæ Riemling dici poteſt. Hæc omnia itaque ille, adiuncto quoque hoc Tetraſticho

Loripedem Graio vocitant me nomine: quanquam
In ripis celeri curro citata gradu
Hæmatopum alij: nullo qua nomine mallem
Nota Ornithophagis viuere ſola mihi.

Etymum. Roſtrum. In Pænulo. [c] lib. 4. cap. 11. Beccaſſe de mer.

DE

Hæmantopos mas Plinij.

Himantopus fœmina vnà cum cranio denudato.

DE HÆMATOPODE BELLONII. Cap. XXXI.

HIC modo ceu aptissimo loco de Hæmatopode Bellonij, siue de Pica marina Gallis vocata dicendum videtur. Aquatica autem & ipsa auis est, vt nomen quoque indicat. Is itaque in singularibus suis obseruationibus Gallicis, interprete [a] Carolo Clusio, scribit hoc modo: Inter omnes, quas nouimus aues, nullas conspeximus, quarum pedes quatuor digitos non habeant præter Pluuier, Guillemot, Cannepetiere, Ostarde, & Pie de mer; quæ olim Hæmatopus nuncupatur (Ornithologus suum addit Charadrium, ego insuper meum, & Himantopoda præcedentem) Rara est auis in nostris littoribus, tametsi aliquando visa sit. Corpore Ardeolæ, Gallis Aigrette dictæ: alis Lari, siue Mouette Gallorum: & eorundem Flambant, siue Phœnicopteri Latinorum formæ: rostro quatuor digitos oblongo instar Beccasse Gallis dictæ (quam ob causam à nonnullis Beccasse de mer etiam dicta est,) differente: nam huius planum est in extremo, & mucronatum, & aliquantulum nigricans, reliqua parte rubente: Caput cum collo nigrum est: nigræ sunt & alæ superiùs nisi albæ plumæ eas transuersas secarent, vnde Gallicam appellationem sumpsit Picæ marinæ: interior alarum pars, & venter alba sunt, extrema cauda nigra, eiusdemque cum Anate longitudinis. Binos habet pedis digitos simul cohærentes; interior verò ab alijs seiunctus est: calcar in pedis calce, vt reliquæ aquaticæ aues non habet: eius præterea pedes molliores sunt, & delicatuli, non sicci, & duri vt in alijs. Crura tres digitos oblonga: digiti breues: vngulæ fornicatæ, vt in Tardis. Carne est insipida, dura, & admodum nigra, gulamque habet admodum magnam, amplam, & robustam. Hucusque [b] Bellonius, eandem descriptionem ad verbum ferè in sua de auibus historia repetens: vbi præterea ait, Picam marinam Gallis vocari, quòd alas transuersalis linea coloris albi, vt in Pica percurrat, item sese Hæmatopodem Plinij arbitrari, quia tribus tãtùm digitis insistat, & rostro sit sanguineo. Denique in Gallia perraram esse auem.

[a] Lib. 1. cap. 11.

Aues tridactyli.

Descriptio.

Color.

Crura.

Caro.

[b] Lib. 4. cap. 11.

Hæmatopus Bellonij cum arundine palustri.

DE GALLINVLIS AQVATICIS QVAEDAM IN GENERE. Cap. XXXII.

Ordo.

QVANQVAM Ornithologus, ex quo pleraque iſthęc in noſtram hiſtoriam tranſtulimus, Gallinulas (de quibus hic quędam in genere dicemus, quę ſimul omnibus conueniunt, ſubinde de ſingulis priuatim acturi.) Gallinis noſtris domeſticis ſubiungat, malui tamen ego, vel ideo ſaltem ſeparare, quòd hæ nonniſi in locis aquæ vicinis degant: quod ſanè & ipſe dubio procul erat facturus, niſi ordine alphabetico libros ſuos deſcripſiſſet. Harum Gallinularum aquaticarum cùm variæ ſint ſpecies, magnitudine, & colore potiſſimum diſtinctæ, ſingulis peculiaria nomina ſunt indita. Quòd autem multa habeant, quæ ſimul omnibus ſunt communia, ideo apud multos populos idem commune nomen ſunt ſortitæ: præcipuè apud Italos, Gallos, & Germanos; Nos etenim omnes indifferenter Gallinelle appellamus; (Latinè Gallinulæ dici poterunt, niſi quis Gallinagines malit, quod Gallinis ſint ſimiles, licet minores) Germani Vvaſſerhunle, ideſt, Gallinulas aquaticas, teſte Ornithologo. Apud nos etiam ſunt alia nomina, quę non omnibus, ſed pluribus ſpeciebus conueniũt, vt Mediolani aliquę ex ipſis Giraldelli nuncupantur, & alibi etiam in Italia Giaroli, quaſi Glareolę quod in locis glarea abundantibus, circa fluuios nimirum, & torrentes verſari ſoleant. Porrò eſſe ex aquaticarum auium genere, ex partium illarum conſtitutione liquet. Eſt enim hęc ferè aquaticarum auium ſpecies, vt cruribus ſint oblongis, vt commodiùs circa aquam, & in aqua victum quęrant: non enim natant, quare palmipedes non ſunt. Digitus, qui pro calçe eſt, admodum breuis, quędam etiam prorſus carent, vti ſubinde patebit. Corpus ferè gracile, & adductum, non craſſum, nec in corpulentiam extenſum. Capite ſunt plęrꝗque omnes paruo, pennis plerunque varijs, cauda perbreui. Roſtrum in multis nigricat, & longum eſt, modicè inflexum. Venter, & ſupina ea capitis pars, quæ inter roſtrum, & collum eſt, candicat. Venter in quibuſdam maculatur, in quibuſdam minimè, ſed ſimpliciter albus eſt. Plurimę circa oculos albo etiam maculantur. Maximę alarum pennę omnibus nigricant. Atque talis ferè quoque Gallinularum figura eſt: ſed ex his nullam poſtico digito carere puto: præterea minimè volaces ſunt, ſed ad curſum potius idoneæ: quamobrem crura eis longiora data ſunt. Plumæ ad media tantùm femora omnibus deſcendunt. Vermiculis potius, & inſectis, quàm piſcibus, veſcuntur, niſi minimis fortè etiam veſcantur piſciculis, quos etiam deuorare aſſerit Ornithologus, addens initia autumni plerunque ad nos aduentare, & hyemis exitu denuo auolare, vt & aliæ quædam aues migrare ſolitæ. Aucupium earum mane ante ſolis exortum fit, aut veſperi poſt occaſum. Interdiu enim locis paluſtribus degunt, incipiente verò veſpere tam ſublimi volatu euehuntur, vt non amplius appareant. Aucupes in ripa, quam frequentare ſolent, rete extendunt, ita, vt verſus aquam ſpectet. Vtrinq; autem ad rete eius generis aues, quas capere voluerint, aliquas mortuas, & duas plus minus, viuas diſponunt: ad quarum allicientium vocem aues è ſublimi ſe demittunt, & reti in aquam deiecto capiuntur. Omnes in delicijs menſarum habentur, ob carnem ſuauem, & teneram, ſæpe etiam pinguem.

Gallinelle. Vvaſſerhunle. Giraldelli. Giaroli. Auiũ aquaticarum forma.

Victus.

Quo tempore aduenian, & quo recedunt. Quo loco capiãtur, & quomodo.

Carnis qualitas.

DE GALLINVLIS AQVATICIS IN SPECIE. ET PRIMVM DE CHLOROPODE NOSTRA MAIORE. Cap. XXXIII.

A PEDVM colore subviridi Chloropodes tres Gallinulas, binas à me obseruatas, & tertiam ab Ornithologo hic ordine describã, à maiore mea exorsus, quæ sanè non Fulicam modò magnitudine adæquat, sed tota ferè corporis figura eam refert, quanquam in hac digiti, vt in Fulica membranas non habeant, qua de causa Fulicæ congenerem non feci. Auis est tota fusca, in collo, & ad latera cinereis, aut albicantibus maculis semilunaribus ferè distincta. Pennæ alarum, & dorsi ad ferrugineum vergunt. A principio alarum, nimirum à supremis costis alba linea exoriens ad extremitatem vsque extenditur. Vropygium inferius candicat. Alæ caudam longitudine æquant. Hæc autem breuis est, & Anatũ similis. Femora pennis vestiuntur densis, ferè cinereis. Rostrum robustum, longiusculum, sursum parumper eleuatum, rutilo colore, in extremo acutum, flauescens. Frontem macula satis magna, rutila, vt in Fulica alba constituit. Eiusdem coloris macula rotunda in genu conspicitur. Tibiæ, & pedum digiti ex flauo virides sunt. Digiti, vt in icone apparet, longi, longissimus omnium medius, minimus exterior. Posticus longiusculus. Vnguiculi nigri. Tibiç albicant. Iris oculorum ferè crocea. Huius auis iconem habes fol. 450.

Chloropodis maioris descriptio. Magnitudo. Color. Cauda. Rostrum. Frons. Crura.

DE CHLOROPODE ALTERA. Cap. XXXIV.

HVIVSMODI auem aucupes nostri vulgò Porzanam nominant; ego à pedum colore Chloropodem alteram. Auis est à summo rostro ad finem caudæ duos penè dodrantes longa. Rostrum habet duos digitos longum, inferiùs, & superna parte aliquo spacio flauescens, cętera nigrum. Collum, & caput nigricant: Dorsum cum superna alarum parte coloris castaneæ, Penna sui parte cinerei obscuri: extrema tamen plumarum albescunt. Inferior quoque vẽter totus ferè albus est. Ad latera alas versus densè longis plumis velatur. Cauda in anum definit, superiùs coloris castaneę, inferiùs alba. Femora plumis cinereis per transuersum albicantibus oris leuiter distinctis non omnino vsque ad genua plumis cooperiũtur. Crura virent. Digiti pedum longi vnguibus parumper incuruis instructi, lati, & interiùs plani, fortè vt ijs etiam natare possit, cùm opus est. Fœmina in omnibus mare est pallidior. Icon ponetur fol. 451.

Porzana. Descriptio. Longitudo Rostrum. Color.

Gallinula chloropos maior.

Chloropos altera.

DE CHLOROPODE ORNITHOLOGI quam apud Germanos Glutt quaſi Glottidem vocari ait. Cap. XXXV.

Glutt. Glottis. Roſtrum.

HVIC aui, inquit Ornithologus vulgare nomẽ eſt Glutt, fortè tanquam Glottis, cuius Ariſtoteles meminit, impoſito à lingua oblonga nomine. Quod ſi illa non eſt, congener videri poteſt. Nam cùm roſtro ſit longo, linguam etiam ei longam eſſe veriſimile eſt, vt & Gallinagini in hoc genere, quæ cùm vermibus paſcatur, (ſicut pleræque omnes huius generis, puto) linguam exerit oblõgam, vt in eius hiſtoria ſcriptum eſt. Sed de veterum Glottide, ſiue alia, ſiue eadem eſt, infrà ſcribemus. Glottis hæc noſtra colore fuſco eſt,

Deſcriptio. Color. Roſtrum. Vox.

albo colore in alis modicè aſperſo pennis extremis. Alba eſt circa oculos, collo, pectore, & ventre toto. Roſtrum nigrum eſt: crura viridia, vel mixti ex pallido, & viridi coloris. Vocem inſtar fiſtulæ argutam ædit. Hactenus ille, & rurſus in epitome: Fortè, inquit, Ariſtotelis Glottidi congener, quam Gaza Lingu-

Lingulaca.

lacã interpretatur. Ea linguam exerit prælongam, & ducem ſe præbet abeuntibus Coturnicibus, ſicut & Ortygometra &c. Nõ plus tamen vno die pergit, &c. Elephis Oppiani pennas in dor-

Elephis.

ſo ceruinæ pelli colore ſimiles habet, & lingua longiſſima in aquam protenſa, ſenſim ad fauces deceptum ali-

Genus.

quem piſcem attrahit: Ardeolarum generis potiùs, quàm Gallinularũ fuerit. Hæ enim, opinor, piſcibus non veſcuntur. Germanicè Glutt. Hucuſque Ornithologus. Cùm verò Glottis, ſiue vt vertit Gaza, Lingulaca, quæ auis ſit Ariſtoteli,

Glottis, quę auis Ariſtoteli, & Plinio.

& Plinio non conſtet, ſed hoc tantùm certum ſit, eadem forma Ariſtoteli eſſe, qua lacuſtres (Gallinulas Philoſophus intelligere videtur) itaque cùm nullam aliam auem habeam, quam Glottidẽ veram aſſerere audeam, hanc quoque ceu legitimam exhibebo, donec aliã, quæ melius reſpondeat, obſeruauero.

[a] 8. *Hiſtor.* *cap.* 11.

Ariſtoteles autẽ Lingulacam [a] linguã ſcribit prelongã exerere, vnà cũ Oto, & Ortygometra ducẽ ſe prębere abeuntib. Coturnicib⁹. Quod Plinius paulò fuſius ex eo repetit his ver-

[b] *Etymum.*

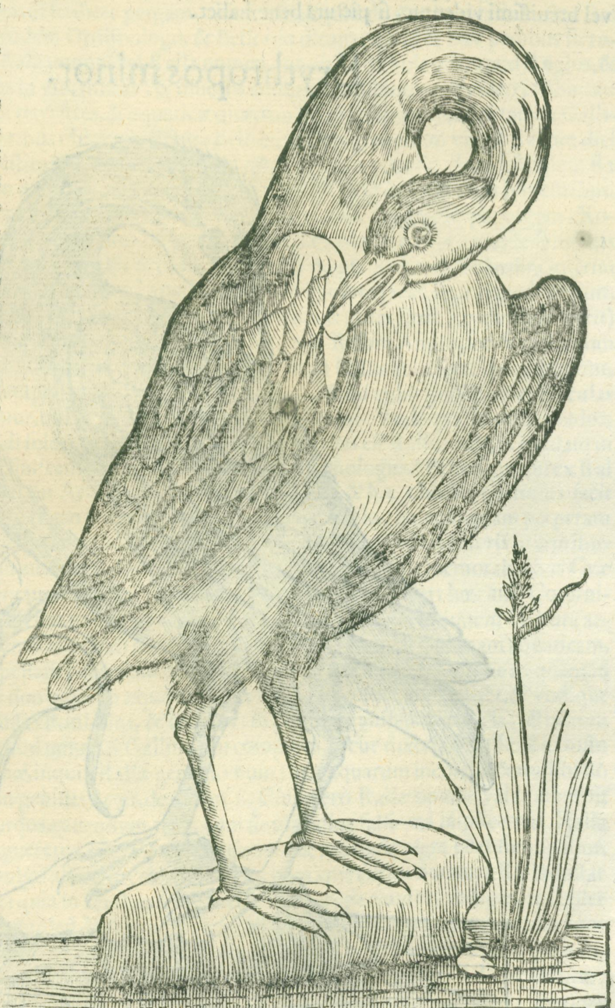
bis. [b] *Glottis prælongã exerit linguã, vnde ei nomen. Hanc initio blãdita peregrinatione (cũ* Coturnicibus) *auidè profectam, pœnitentia in volatu cũ labore ſcilicet ſubit. Reuerti incomitatam piget, & ſe-*

qui: nec vnquam plus vno die pergit, in proximo hospitio deserit. Verùm inuenitur alia antecedente anno relicta: simili modo in singulos dies. Sic Plinius.

DE ERYTHROPODE ORNITHOLOGI MAIORE. Cap. XXXVI.

Gallinula Erythropos maior.

CIRCA Argentoratum Germaniæ vrbem, aliquot Gallinularum aquaticarum genera nobis omnino incognita capiũtur, quas ex Ornithologo hîc ordine describam. Primę itaque huius generis Germanicũ nomen à rubente crurum colore factum est, vt dubites, inquit, an hæc sit Erythropus cuius Aristophanes meminit; quãquam & Rala Anglorum tum terrestris, tum aquatica cruribus simul, & rostro rubeat. Auis cuius hæc icõ est, rostro est, vt apparet, oblongo, & nigricante, per summum modicè inflexo; Pennis fuscis albo passim aspersis, ventre albo, fuscis per transuersũ maculis intercepto. Meminit huius auis ęt quidã Anglus: Est apud Anglos, inquit, in locis palustribus auis quędam, longis, & rubris cruribus, nostra lingua Redshãca dicta: cui an descriptio Hęmatopodis Pliniana conueniat, qui apud Anglos degunt, inuestigent, & examinent. Quod si Anglorũ Redshanca (vt conijcio) eadem, quæ Germanorum Rotbein est, cùm vtrunque nomen Germanicum sit, & eiusdem significationis, non poterit esse Hæmatopus Plinij, cui rostrum simul, & crura pręlonga rubent, nostræ verò rostrum tantùm. Hæc ille, in hoc sibi ipsi inconstans, quòd hîc in Hæmatopode Plinij rostrum, & pedes rubere dicat, aliàs vt ex superioribus constat, crura tantùm.

Erythropos Aristophanis.

Descriptio. Rostrum.

Redshãca.

DE

DE ERYTHROPODE MINORE. Cap. XXXVII.

Koppriegerle. Color. Alæ. Cauda. Roſtrum.

GERMANI circa Argentoratum eam, qua nunc deſcribimus Kopprie-gerle, neſcio quam ob cauſam, vocant. Ego à pedum colore rubente Erythropodem, adiecta minoris differentia. Coloris eſt fuſci, & nonnihil ſubruffum habet, in alis præſertim, & collo. Alas per medium linea alba tranſuerſa diſtinguit. Longiores earum pennæ partim nigræ, partim cinereæ apparent. Cauda alba. Roſtrum nigricat. Digiti pedum poſteriores nulli, vel breuiſſimi videntur, ſi pictura bene habet.

Erythropos minor.

DE RALLA ANGLORVM, ET GALLORVM EX GALLINVLARVM GENERE. Cap. XXXVIII.

ANTEQVAM cæteras aquaticas Gallinulas, quæ circa Argentoratum capiuntur, describere pergam, obiter hîc aliquid de Anglorum Rala, siue Ralla, ex eodem Ornithologo, & Bellonio dicam, quod & hæc pedibus sit rubeis. Rala itaque, vel Ralla nomen, inquit Ornithologus, apud Anglos, & Gallos in vsu, multis, & diuersis auibus inconstanter, vt video, tribuitur: nam & terrestres, & aquaticæ quædam sic appellantur, omnes tamen Gallinularum generis, & cruribus oblongis. Petrus Bellonius Ortygometram vulgò Rallam dici interpretatur. Perdix rustica (inquit in epistola ad me) ab Anglis vocatur Rala. Est autem Rala duplex, altera cibum è ripis fluminum petit, altera degit in ericeto in locis syluestribus. Aquaticam illam Coloniæ diu alui, & malè volare deprehendi, & egregiè pugnacem. Rostrum, & crura erant rubra, plumæ multis maculis resperſæ. Montana verò illa, & syluestris crura habet multò breuiora aquatili, & plumas vndique magis cinereas. Sed rubra interim crura habet, & rostrum. Auis vtraque apud nos regium epulum (real Itali regium vocant, Galli royal, & fortè hinc ductum est Ralæ nomen; à colore crurum fortè Erythropus fuerit) vocatur. Hæc ego rusticam Perdicem, vel Rusticulam, non Ralam Anglis, sed Vvodcocum vulgò dictum, Gallis Beccassam interpretor. Quærẽdum an Rallæ aues fortè dici potuerint, quòd longis cruribus tanquam grallis insistere videantur. Sunt enim grallæ fustes furculas habentes, quibus nituntur, qui super ijs ambulant, teste Nonio. Vnde grallatorius gradus, idest, magnus, cuiusmodi solet esse grallatorum. Diuersi generis est Rallus auis, vt quidam in Italia vocãt, quam post Fulicam descripsi. Hæc omnia Ornithologus.[a] Bellonius, qui ex Ralla, seu Rasle Ortygometram Aristotelis, vt alibi docuimus, & hîc obiter repetimus facit non terrestrem, sed aquaticam potius Gallinulam, & haud scio, an eam quam perperam Perdicem rusticam appellat: nam rostrum quidem rubere ait, sed huius coloris in cruribus non meminit. Sed ipsum audiamus. Ortygometra (Rasle) inquit in suis memorabilibus Græciæ, vt in Italia, sic per totam Græciam reperitur, in Creta rarior. Refert hæc auis Coturnicem quibusdam notis, & cùm volatu non admodum valeat, cursus celeritatem à natura accepit. Galli nominant vn Rasle, Itali roy des Cailles. Refert autem Gallinam aquaticam, quam Itali Fulicam appellant, quoniam & nigra colore est, & aquam quotidie frequentat. Sed longe minor est, & non omnino æquè nigra, cùm sub alis colore albo variet, & vndique ad latera. Cauda eius ruffa est, inferius, & breuis vt in omnibus auibus aquaticis. Rostrum duos digitos longum, quod tamen si Gallinagini compares, breue dixeris. Sic ille: & in historia de auibus rursus: Binæ, inquit, Rallæ genera, vnum ripas aquarum incolens, & nullibi nõ notum: alterum, quod in genistis degit, de quo pòst. Cùm verò Rallæ nomen valde affine sit Trallæ, de qua inter Turdos, cauendum, ne vocum similitudine falsi vnà implicemus. Ralla rubra à nigra vix distingueretur, nisi & colore differret, & rostro, & nigra esset frequentior. Cursu ita præualet, vt vulgò aliquem celerrimi, velocissimique cursus notaturi, Rallæ instar currere dicamus. Rustici quia in sæpibus sciunt delitescere prope riuulos, vestigia eius obseruant, & non retibus tantùm, sed & Accipitre (Esperuier) capiunt: & quia semel tantùm euolet, capiendam facilè se præbet, præcipuè in plano. Tibijs est breuibus more palmipedum, digitis, & articulationibus longis, posteriori verò admodum breui. Pẽnis ita densè vestitur, vt longè maior videatur, quàm reuera sit: nam alioqui Merulam tantùm adæquat. Femora colore inter nigrum, & cæruleum, ab vtroque latere albo maculantur, sicuti quoque plumę, quæ stomachũ cooperiunt. Pars dorsi superior nigra est, maculata colore castaneæ. Rostrum duos longum digitos, gracile, rubrum in superiori parte. Cauda breuis vt reliquarum quoque, quæ ripas incolunt, & aquis innatant. Veteres Ortygometram appellasse mihi videntur: & in Italia etiamnum vulgò conuenientissimo nomine dicitur Rex Coturnicum. Græci non regem suo idiomate dicunt, sed matrem Coturnicum.[b] Aristoteles loquens de Ortygometra ait, eam sese Coturnicibus abeuntibus ducem præbere. Hyeme hîc, & autumno nume rosè

Ralla pedibus rubris.
Aequiuocatio.
Ortygometra Bellonij.
Perdix rustica.
Rala duplex.
Ralæ aquaticæ volatus.
Pugnacitas.
Rostrum.
Crura.
Ralæ montanæ crura color.
Crura.
Rostrum.
Etymum.
Vvodcoccus.
Beccassa.
Grellę q d.
[a] *Lib. 4. capit. 19.*
Descriptio Ortygometra quid.
[b] *Lib. 8. Histor. cap. 12.*

roſè conſpicitur,eoque tempore valde pingueſcit. Cruribus eſt proceris,collo etiam oblongo. Intus Fulicæ ſimilis eſt,& eiuſdem etiam ſaporis. In conuiuijs noſtris commendatur:nam cùm ferinum neſcio quid ſapiat,appetentiam irritat,bibendique voluntatem. Hæc omnia ille. Sed quam Itali Rè delle Quaglie vocant, longè alia auis eſt,ea nimirum,quam nos pro legitima veterum Ortygometra depinximus ſuo loco. De alia verò Ralla,quæ in geniſtis degit,quæ eadem videtur cùm noſtra Ortygometra, ibidem etiam diximus.

Ortygometra Bellonij cum Sio altero.

DE RHODOPODE, SIVE PHOENICOPODE. Cap. XXXIX.

RHodopus auis,vt nos appellauimus, inquit idem Ornithologus, exhibita hac icone, roſeũ, vel amethyſti ferè colorem in cruribus habet. Roſtro eſt nigro,corpore fuſco; cinereæ per alas maculæ,vt per collum quoque,quod alioqui album eſt. Venter abſque maculis candet. Caudam albam tranſuerſæ lineę nigræ cingunt. Roſtrum eſt nigrum Cauſa nominis Germanici (Steingallyl vocari dixerat) ignota mihi eſt. Scribit Tinnunculum quoque Accipitrem ab Anglis alicubi Steingall vocari.

Color.

DE

Gallinula Rhodopes siue phænicopos.

DE PHÆOPODE. Cap. XL.

Brachuogel. Color.

HÆC auis circa Argentoratum nominatur Brachuogel, corpore nigricante, paucis rufis, & subflauis maculis aspersa, rostro tenui, oblongo, nigricante, modicè inflexo, collo albicante, inferiore eius parte circa medium, & infra ad flauum, vel ruffum tendente, ventre albo, cruribus fuscis, vel cinereis, vt pictura nobis ostēdit. Vnde Phæopus cognominari posset: quemadmodum etiam ea, cuius figura proxiuè sequetur: quam tamen Arquatam minorem potiùs appellare visum est. Eiusmodi aues Mediolani Girardellos nominant. Sed video etiā Turdi genus paruum à Saxonibus Brachuogel appellari: quod Germani quidam Collurionem faciunt. Alius etiam Batin esse conijcit auiculam, quę vulgò vocetur Klein Brachuogelchen, Anglis Stonchatthera.[a] Christophorus Encelius meminit auis, quæ in Marchia regione Germaniæ vulgò nominetur ein Brachhun, Brachuogel, nomine ab agris quiescentibus (brach vocant) imposito: coloris cyanei: optimi saporis, boni chymi. Hoc etiam genus, vt & alias Gallinas syluestres ore coire scribit circa æquinoctium vernum, mare in os fœmellæ inserente rostrum, & infundente genituram: quod verisimile mihi nequaquam esse, suprà in Vrogallo dixi. Nos autem Brachuogel descripsimus in elemento A. Arquatæ nomine propter rostri figurā, de qua an sentiat Encelius, quoque incertus sum. Color quidem cyaneus Arquatæ nostrę non conuenit. Audio autem eam auem appellari Brachuogel in quibusdam locis à mense Iunio, quo aduentare ad illos solet. Encelius à quiescentibus, & noualibus agris hoc nomen suæ Brachhennæ factum ait. Arquatam nostram aliqui etiam Regenuogel, hoc est, auem pluuię appellant, alij venti, vel tempestati auem, Vvinduogel, Vvatteruogel, quòd tempestatis futuræ prognosticon ex ea sumatur. Sed video hæc nomina parum certa esse: nam & aliæ quædam aues ijsdem nuncupantur: quæ quoniam ad Gallinaginum aquaticarum (vt omnino conijcio ex pictura) historiam pertinent, earum hîc adiecimus. Hæc omnia Ornithologus.

Phæopus. Arquata minor. Girardelli. Batis. Stonchattera. [a] Lib. 3. de re metall. Brachhun. Brachhennæ etymū. Regenuogel. Auis pluuiæ. Vvinduogel. Vvatteruogel.

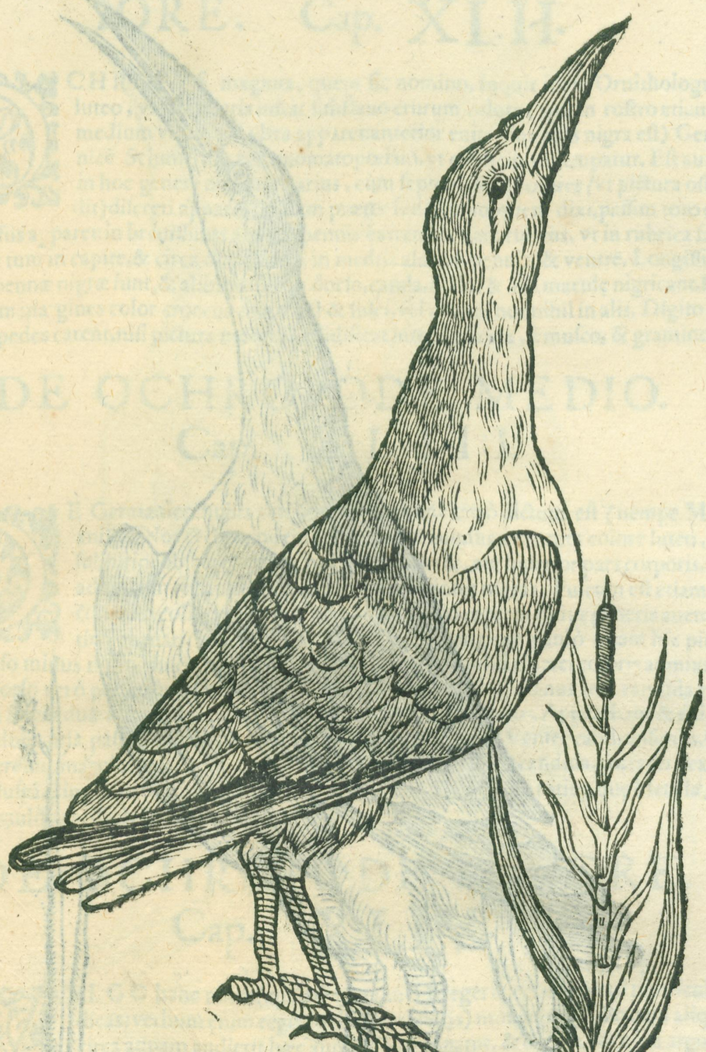
DE PHAEOPODE ALTERA, SEV ARQVATA MINORE. Cap. XLI.

HANC auem, inquit idem, quam Arquatam minorem dixerim, aliqui similiter vt maiorem vocant Regenuogel, idest, pluuiæ auem (à qua tamen diuersa est, quæ apud Gallos vna voce Pluuier, idest, Pluuialis vocatur) in Italia quidam Tarangolo, superiori (iam descriptæ) ferè similis est, cruribus, vt illa cinereis, & ventre albo, & sub capite similiter, itemque rostro, nisi quod paulò oblongius videtur. Alę maculis albis asperguntur, alioqui ex ruffo fuscæ: sed oblongiores earum pennæ, vt & dorsum pronum nigricant. Collum supinum cum pectore nonnihil ruboris habet obscuri, & valde diluti, plurimisque maculis nigricantibus distinguitur. Arquata minor, & Ochropus magna, quanquam Gallinulæ aquaticæ sunt, aliter tamen ferè capiuntur, vt ex aucupe quodam Argentinensi intellexi; nempe alis duabus commissis, idq; in gramine, non in ripa alioqui dispositis, vt in capite de Gallinulis aquaticis capiendis in genere dicetur (nos id antè diximus) Sed cùm hæc duo genera præ cæteris adeo cauta sint, vt noctū in locis, qui vndique aqua ambiuntur, quiescant, astutia opus est, vt alis istis opportunè dispositis deprehendantur. Si quæ è retibus euaserint, tam altè clamant, vt spacio itineris ferme horæ exaudiantur.

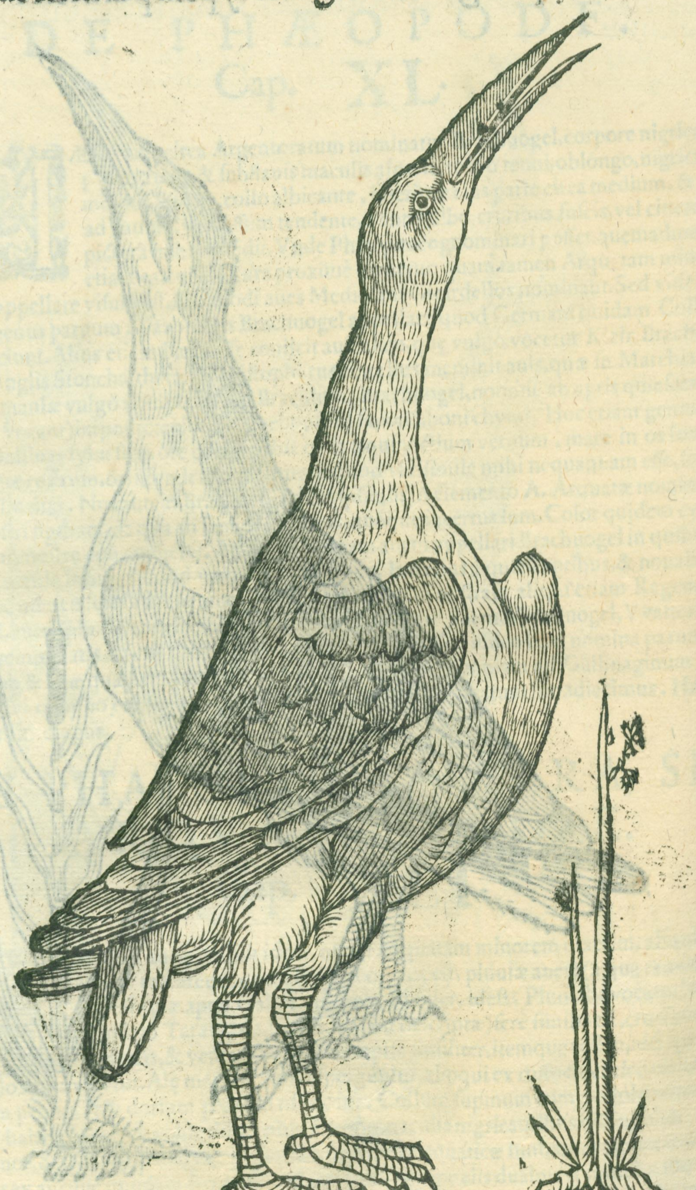
Taragolo. Color. Capiendi ratio.

DE

Phæopus gallinula cum typha paluſtri:

Phæopus minor Ornithologi cum iunco ſyluatico.

DE OCHROPODE MAIORE. Cap. XLII.

OCHROPVS magnus, quem ſic nomino, inquit idem Ornithologus, a luteo, vel ſulphuris inſtar ſubflauo crurum colore (qui in roſtro etiam ad medium vſque, vel vltra apparet: anterior enim eius pars nigra eſt) Germanicè Schmirring per onomatopœiam, vt conijcio, nuncupatur. Eſt autem in hoc genere maximè varius, cùm ſeptem in eo colores (vt pictura oſtendit) diſcreti appareant. Nam præter ſubflauum, quem dixi, paſſim toto corpore ruffus apparet: in breuiſſimis alarum pennis extremis etiam rubens, vt in rubrica fabrili. Albus tum in capite, & circa oculos, tum in medijs alarum pennis, & ventre. Longiſſimæ alarum pennæ nigræ ſunt, & alibi paſſim in dorſo, cauda, collo, & alis maculę nigricant. Palpebrarum margines color croceus tingit. Eſt & fuſci, vel cinerei nonnihil in alis. Digito poſteriore pedes carent, niſi pictura me fallit. Nidificat inter fruticeta, è muſco, & gramine.

Etymum. Schmirring. Colores. Pedes.

DE OCHROPODE MEDIO. Cap. XLIII.

DE Germanico huius auis nomine proximè retrò dictum eſt (nempe Mattknillis) Nos Ochropodem medium vocauimus à crurum colore luteo, vel ſubuiridi obſcurè. Roſtrum ei nigricat, vt & tota ſuperior pars corporis. Alę ad fuſcum tendunt, præter pennas longiores nigras. Fuſcum eſt etiam pectus cum collo, vt pictura indicat. Vidi ego captam huius generis auem initio Februarij huic ſimilem, ſed roſtro oblongiore paulò quàm hîc pingitur, dorſo minus nigro, fuſco potiùs, cui verſus caput nonnihil cinerei coloris admixtum erat: in dorſo verò poſteriùs, aliquid ſubruffi obſcuri. Cauda aliquatenus tota candida erat, ſed circa finem duæ lineæ nigricantes ſpatijs albis diſtinguebantur. Apparebant & exigua puncta albicantia paſſim, pręſertim in minoribus pennis alarum. Venter candidiſſimus. Collum cinereum, maculoſum. Roſtrum nigrum. Pars capitis inferior candida, crura ferè ex viridibus fuſca. Lingua in oblongum mucronem deſinens. Magnitudo totius, quę Merulæ, ſed corpus paulò gracilius, & collum oblongius.

Etymum. Deſcriptio.

DE OCHROPODE MINORE. Cap. XLIV.

VVLGO hanc auem (apud Germanos) Riegerle vocant (quaſi motriculam dicas; verbum enim regen nobis (Heluetijs) moueri eſt. Nam cùm aliquid circa aquam audierit hæc auis, ſtatim mouetur, & exigua voce ſua argutiſſimè clamat) Minima quidem inter Gallinulas videtur. Roſtrum nigricat. Collum album eſt, idque altius, quàm in cæteris: idem linea fuſca, ceu torque ambitur inferiùs. Caput quoque nigricat, in quo ſpatium ſupra oculos nigrum inter albas vtrinque maculas continetur. Dorſi, alarumque color ad cinereum vergit. Longiſſimæ alarum pennæ nigricant. Crura ſublutea ſunt; à quorum colore Ochropodem minorem hanc auem nominaui. Hæc ille.

Riegerle. Etymum.

Gallinula ochropus maior.

Ochropus medius cum ſpargamio non ramoſo.

Ochropus minor cum ranunculo flammeo.

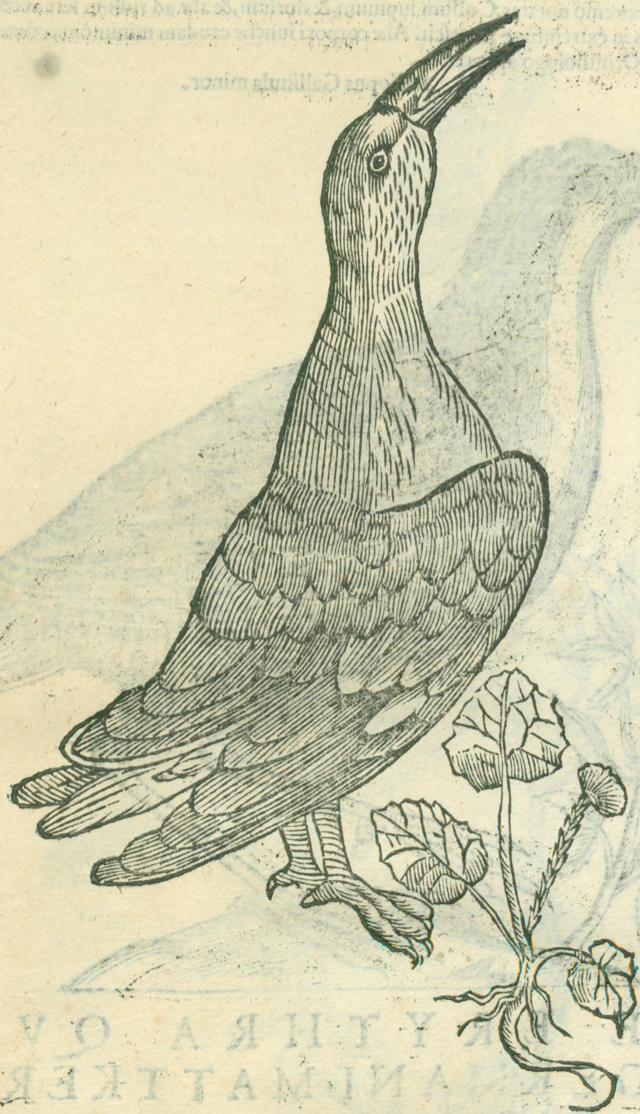
DE MELAMPODE. Cap. XLV.

Rotkmillis. Etymum. Color. Giarola, & eius deſcriptio.

GERMANICVM nomen Rotxmillis compoſitum videtur à colore. Eſt etenim ruffo, vel ſubrubicundo colore cum maculis fuſcis in collo hęc auis, & circa oculos. Kmillis verò neſcio vnde facta communior vox eſt, cùm alia etiam huius generis Gallinula Mattxmillis dicatur. Nos à crurum colore Melampodis nomen finximus, quod nigripedem ſignificat. Nulla enim huius generis auis, quod ſciam, nigriora habet crura. Corpus fuſcum eſt cũ maculis quibuſdam ſordidi coloris, & obſcuri. Roſtrum etiam nigrum eſt. Alas maculę albę diſtinguunt. Cum hac aue ab Ornithologo deſcripta, & depicta, ſi non eadem, ſimillima ſaltem hæc mea eſt, quam noſtri aucupes ſatis communi nomine Giarolã dicunt. Capite enim, collo, & pectore ad medium ventrem vſque ruffa eſt, & maculis fuſcis, (ſed & albicantibus) reſpergitur. Pedes nigerrimi. Alarum pennæ paruæ cinereo, & nigro diſtinctæ: magnæ nigrę ſunt. Roſtrum oblongum eſt, nonnihil arcuatum, in extremo acutum. Venter ex ruffo candicat, & nigris maculis pulchrè tingitur. Cauda item candicat, ſed in extremo nigra eſt.

DE

Melampos gallinulla cum tussilagine.

DE POLIOPODE. Cap. XLVI.

GALLINVLARVM hoc genus qua ratione Deffijt Germanis appelletur, nescire sese ait Ornithologus. Cruribus est cinereis, vel canis, vnde Poliopodem aliquis dixerit. Rostro partim obscurè roseo; partim nigricante. Per collum supernè, ac dorsum fuscus color ad subruffum accedit, qui in alis multò dilutior, & albicantior est. In quibus etiam pennarum margines albi sunt, vt pectus quoque, & vẽter totus. Sic Ornithologus. Eadem planè cum iam descripta videtur, quam hîc depictam damus. Bononiæ vulgò Porcellanam, Mantuæ Porzanam, & Scorzanam, Mediolani Grugnettum, alibi etiam Girardellam Columbam dicunt,

Porcellana. Porzana. Grugnetto.

cunt. Pedes enim ei cinerei, ſeu cani ſunt; roſtrum rutilum, & ſuperna parte nigricans. Collum infrà ex cinereo fuſcum, vt venter quoque totus, ſed qui ad latera pennas habet denſas albo in extremo notatas. Collum ſupinum, & dorſum, & alæ ad ruffum ferè accedunt. Cauda breuis in extremitate flaueſcit. Alæ corpori iunctæ caudam minimè excedunt, contrà ac in icone Ornithologo apparet.

Poliopus Gallinula minor.

DE ERYTHRA QVAM GERMANI MATTKERN DICVNT. Cap. XLVII.

Mattærn. Etymum. Color.

CVR Mattærn à vulgo, inquit Ornithologus hæc auis dicatur, ignoro. Ego à totius corporis colore Erythram vocaui. Etſi autem corpus totum ferè (ventrem albicantem rubro tamen ſubruffum, & crura leucophæa excipio) rubicundum ſit; obſcurior tamen is rubor in dorſo eſt, & maculis nigris interceptus: clarior in alarnm aliquot pennis: in quibus longiſſimę ad rubricę fabrilis colorem accedunt. In collo interiùs puncta quædam albicant. Roſtrum nigricat non abſque rubore, breuius, quàm pleriſque alijs in hoc genere. Inter arundines capitur laqueis. Vocem, & clamorem ædit, quo repræſentatur ſonus fullonum lanas ferientium. Audio etiam ab alijs Reinuogel, hoc eſt, auem Rheni appellari, paruam quandam in Gallinularum genere, colore variam, ſubfuſcam, & alio nomine Mattærn dici.

Reinuogel.

DE

Erytra Ornithologi cum anagallide aquatica.

DE OCHRA, QVAM GERMANI VVYN KERNNELL APPELLANT. Cap. XLVIII.

Kernella.

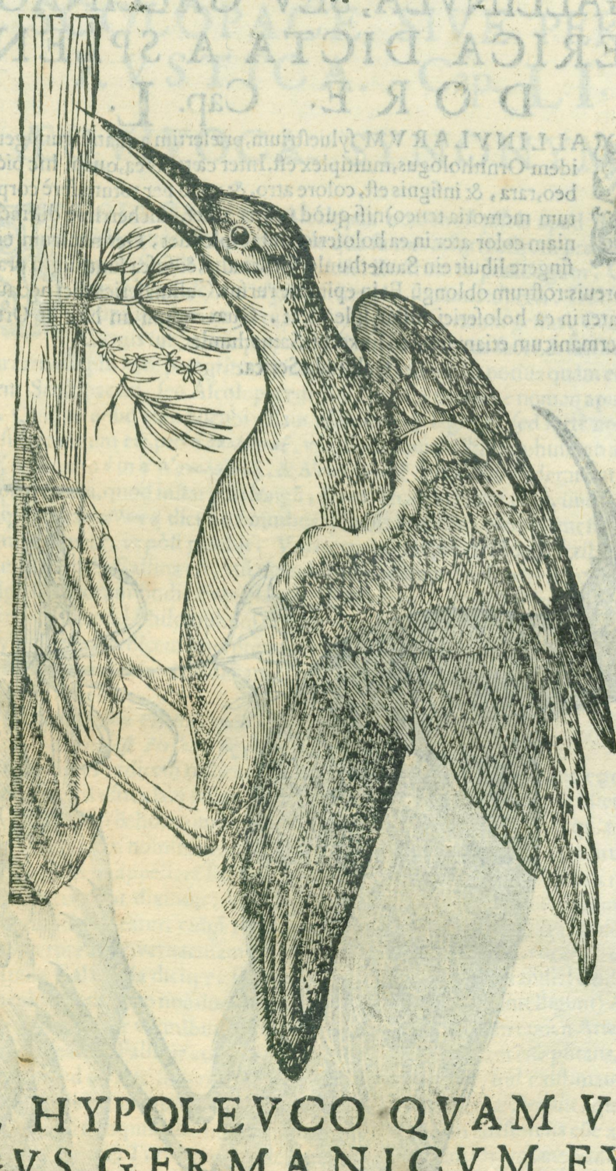
Etymum.
Color.

HVIVS etiam auis Germanici nominis rationem Ornithologus non ſe aſſecutum eſſe ait. Kernella quidem vulgo, inquit, Germanorum dicta in Anatum quoque ferarum genere eſt: & Mattkerna inter Gallinulas proximè dicta. Ego Ochram nominaui, à totius ferè corporis colore ſubuiridi, ſed ſordido, & obſcuro, prona parte magis fuſco. Caput, collum, pectus, & alæ punctis, & maculis candidis inſignuntur. Cauda albicat aliqua ex parte. Roſtrum partim nigricat, partim puniceum eſt. Crura, vt in Ochropodum genere lutea.

Gallinula ochra.

Gallinula hypoleucos.

DE HYPOLEVCO QVAM VVLGVS GERMANICVM FYSTERLYN APPELLANT: Cap. XLIX.

HYPOLEVCON, hoc eſt, ſubalbum genus hoc Gallinulæ cognominat idem Ornithologus, quòd tota pars ſubtus collum, pectus, & venter albi coloris puri, & abſque maculis ſit, præ cæteris huius generis auibus. Reliquum corpus fuſcum apparet, in alis dilutius, circa collum ſuperius vtrinque ruffum vel ſubflauum nõnihil admixtum eſt. Crura fuſca cum modico colore ruffo Roſtrum nigrum, modicè flexum anteriùs.

DE GALLINVLA, SEV GALLINAGINE SERICA DICTA A SPLENDORE. Cap. L.

GALLINVLARVM syluestrium, præsertim aquaticarum genus, inquit idem Ornithologus, multiplex est. Inter cæteras ea, quam hic pictam exhibeo, rara, & insignis est, colore atro, & ruffo per totum ferè corpus (quantum memoria teneo) nisi quòd venter albet, pulcherrimè distincta. Et quoniam color ater in ea holoserici instar splendet, Germanicum eius nomen fingere libuit ein Samethunle. Crura alta, & fusca sunt; digiti prælongi, sed postremus breuis: rostrum oblongũ. Et in epitome rursus. Gallina serica dici hęc auis poterit, quod color ater in ea holoserici instar splendeat. Quærendum an hæc sit Ortygometra Bellonij. Germanicum etiam nomen finxerim Samethunle.

Samethunle.

Etymum.

Gallinula Serica.

DE SCOLOPACE, SIVE PERDICE RVSTICA. Cap. LI.

ÆQVIVOCA. SYNONYMA.

SCOLOPAX, siue Ascalopax nomen est piscis apud Rondeletium sic dicti; quòd sicuti & auis, de qua sumus acturi rostrum prælongum habeat: quem sic ille breuiter describit: Rostrum ei prælongum. Corpore est rotundo, rubescente erythrini modo, squamis asperis. Dorsi extremo aculeum magnum exertum, altera parte serratum gestat. Cauda tenuis est. Carnis substantia pagro similis est, boni igitur succi, & facilis concoctionis. Sed cùm rarus sit piscis, & peregrina forma, exiccatus seruatur, potiùs quàm editur. Hęc ille. Ait autem Scolopacem, seu Ascolopacem dici, quòd vtrumque nomen apud Aristotelem legatur. Quippe apud eum alicubi etiam Ἀσκολόπαξ legitur, sed fortè non sine mendo. Reuera suspicandum est, pro ὁ σκολόπαξ, vt scripsisse puto Philosophum, ab alijs coniuncto articulo, & mutato ὁ in α Ἀσκολόπαξ, & Ἀσκαλώπαξ factũ esse. Videtur autẽ sic dicta hæc auis, à rostri figura, quod instar pali longũ, & rectũ habeat: nam palũ, siue lignum rectum, longumq; Græci σκόλοπα dicunt, omnibus syllabis breuibus, cùm Nemesianus alioqui penultimam producat, vt pòst patebit. Volaterranus ineptè Aristoteli scribit, Alectoridem dici: nam Alectoris Gallina est, cui magnitudine tantùm Scolopacem comparat Aristoteles. Vulgo Græcorum hodie ξυλόρνιδα, vel ξυλόκοττα, teste Bellonio, & Roberto Constantino dicitur. Vbi apud Philosophum legitur Ascolopax, Albertus habet Ascolaκos, Herodianus syluestrem Perdicem interpretatur, & sic etiam Nemesianus vocat. Docti plerique Perdicem rusticam à Martiale dictam cum Græcorum Scolopace eandem esse existimant: de qua ille sic canebat:

Ἀσκολόπαξ.
ª De piscib. lib. 15. ca. 5.
Scolopacis etymum.
Volaterrani error.
ξυλόρνιδα
Ascolaκos.
Perdix syluestris.
Perdix rustica.

Rustica sum Perdix: quid refert, si sapor idem est?
Carior est Perdix, sic sapit illa magis.

Contrà Bellonius Perdicem rusticam cum Ortygometra non sine magno errore confundit, vt alibi diximus. Rusticulam etiam Latini dicunt. Scoppa grammaticus interpretatur Gallinam arceram: nam & hoc nomine quibusdam Italis venit. Cæterùm quia in hoc genere alia est etiam eiusdem nominis, eam Rusticulam minorem; de qua nunc agitur, vt pote quæ maior est, maiorem appellare licebit. Esse item aliam auem, quæ Gallina rustica à Columella nominatur alibi diximus: licet Georgius Alexandrinus Scolopacem cum Gallina rustica confudisse videatur, vulgi fortè nomenclaturis deceptus. Gaza Scolopacem Gallinaginem interpretatur, vernaculam nimirum, vt censet Hermolaus, vocem sequutus: alicubi enim in Italia Gallinella dicitur. Falluntur, inquit Turnerus, Britannici Ludimagistri, qui suum Vvodcoccum (quo nomine auem, de qua nunc est sermo, intelligunt) Attagenem faciunt, qui solis vescitur vermibus, & grana nunquam attingit, cùm tamen Attagen inter granivoras recenseatur. Fallitur autem & ipse Turnerus Rusticulam esse putans, quæ Anglicè Rala dicatur: sed de hoc superiùs. Fallitur quoque Niphus, qui existimauit, aues Italis Perdixe vulgò dictas, nempe Starnas, esse Rusticulas. Rusticulæ, inquit, quæ sunt nostrates Perdices: qui alioquin alio in loco fatetur, Gallinaginem Aristotelis esse auem, quę vulgò Gallinella dicitur. Turpiter quoque errant, qui veterum Ortygometram esse existimãt. Fuere etenim, & huiusce sententię nonnulli, vt testatur Longolius, qui Scolopacem cũ alijs, qui rectè sentiunt, auem facit, quæ vulgò Beccassa apud plerosq; populos appellatur. Sunt, inquit, qui auem (Beccassam) cui à rostri longitudine à Germanis nomen inditum est, veterum Ortygometram esse putent. Ita certè credidit Villanouanus, dum scribit: Ethigometa (mendosè pro Ortygometra) auis est similis Perdici, sed rostro longo. Albertus Ficedulam interpretatur, ea forsitan sola ratione, quòd suauis, & pinguis sit, & mensis plurimùm requisita: nam alioqui veterum Ficedulam aliam esse fatetur. Volaterranus, & Niphus Italicè vulgò Gallinellam dici scribunt. Dicitur & Gallinazza à nonnullis circa lacum Verbanum: vbi etiam Polla, à quibusdam nimis generali nomine appellatur, idest, pulla. Circa Brixiam Arcia, & alibi Gallina arciera; alibi, vt Bononiæ, & Parmæ Pizzaccara: sed Parmæ etiam Beccassa à rostri longitudine, quod nobis, sicut etiam Gallis Becco dicitur;

Rusticula.
Gallina arcera.
Gallinago.
Gallinella.
Vuodcoccus.
Ethigoneta
Ficedula cur ab Alberto dicta
Gallinella.
Gallinazza
Polla.
Pizzaccara
Beccassa.

Acceggia. Genuæ Ronzeſa, & aliquibus Ropezora, in Hetruria Acceggia, alibi Gallina ruſticella, alibi Gallina ſaluatica. Gallis, vt dixi, à roſtro Beccaſſe, vel Beccaſſe grande, ac ſi Roſtricem Latinè dicas. Nam vt & nos Itali, Gallicum vulgus roſtrum Becco appellat, vocabulo Toloſano antiquo, quanquã id illis Gallinacei roſtrum ſignificaret: vt author eſt[b] Tranquillus. Aliqui Galli Bequaſſe proferunt, alij Vit de coc, teſte [c]Bellonio, ſed perperam: cùm Vit coc, inquit ille, dicere deberent, qua voce Angli Gallum ſylueſtrem ſignificant, quæ quidem dictio Græcanicæ nomenclaturæ reſpondet. Græci etenim Xilornita vocant, quaſi ſylueſtrem auem dicas. Ornithologus Videcoq Normanis, qui & ipſi Galliæ populi ſunt, appellari tradit, & vocem Anglorum eſſe, qui inquit, Vvodcoq vocitant, nomine ſemigermanico, & ſemigallico: nam Vuod eis eſt ſylua, vt nobis (Germanis) Vuald. Cocκ Gallinaceus, vt Gallis. Quidam Germanici, & Anglici ſermonis imperiti Videcoq dictum ſuſpicantur ridiculè, quod roſtrum inſtar virgæ genitalis Gallinacei habeat. Apud Germanos varia nomina habet: nam vel ſimpliciter Schnepff, vel compoſita dictione Schnephun, & Rietſchnepff, ideſt, Ruſticula maior appellatur: Brabantis, & in toto ferè Belgio Sneppe, (vnde Albertus, & alij quidam Nepam finxerunt) Anglis Snype, vel Vuodcoκ, Turcis in Aſia minore Tcheluκ.

[b] In Vitellio.
[c] De Auib. lib. 5. cap. 26

Videcoq nominis explicatio. Vvod Gallis quid. Cocκ Gallis, & Germanis quid

GENERA. DIFFERENTIÆ.

RVSTICVLÆ, ſiue Gallinagini maiori Ornithologus in Friſia aues quaſdam ſimiles eſſe aſſerit. Nam inquit, ea, quæ Vulp nominatur vulgò, roſtro & pennis colore illi confertur, ſed magnitudine vincit. Item Grutte dicta roſtro, &c. Pica verò marina dicta Gallis protinus diuerſa eſt, nam Scolopax ex marinarum auium numero non eſt, licet & illa roſtrum, teſte Bellonio, habeat quatuor digitos longum, vt Gallinago, ideoq; aliqui Beccaſſe de mer appellent. De Scolopace minore, quæ in alia etiam genera diſtinguitur, poſtea agemus.

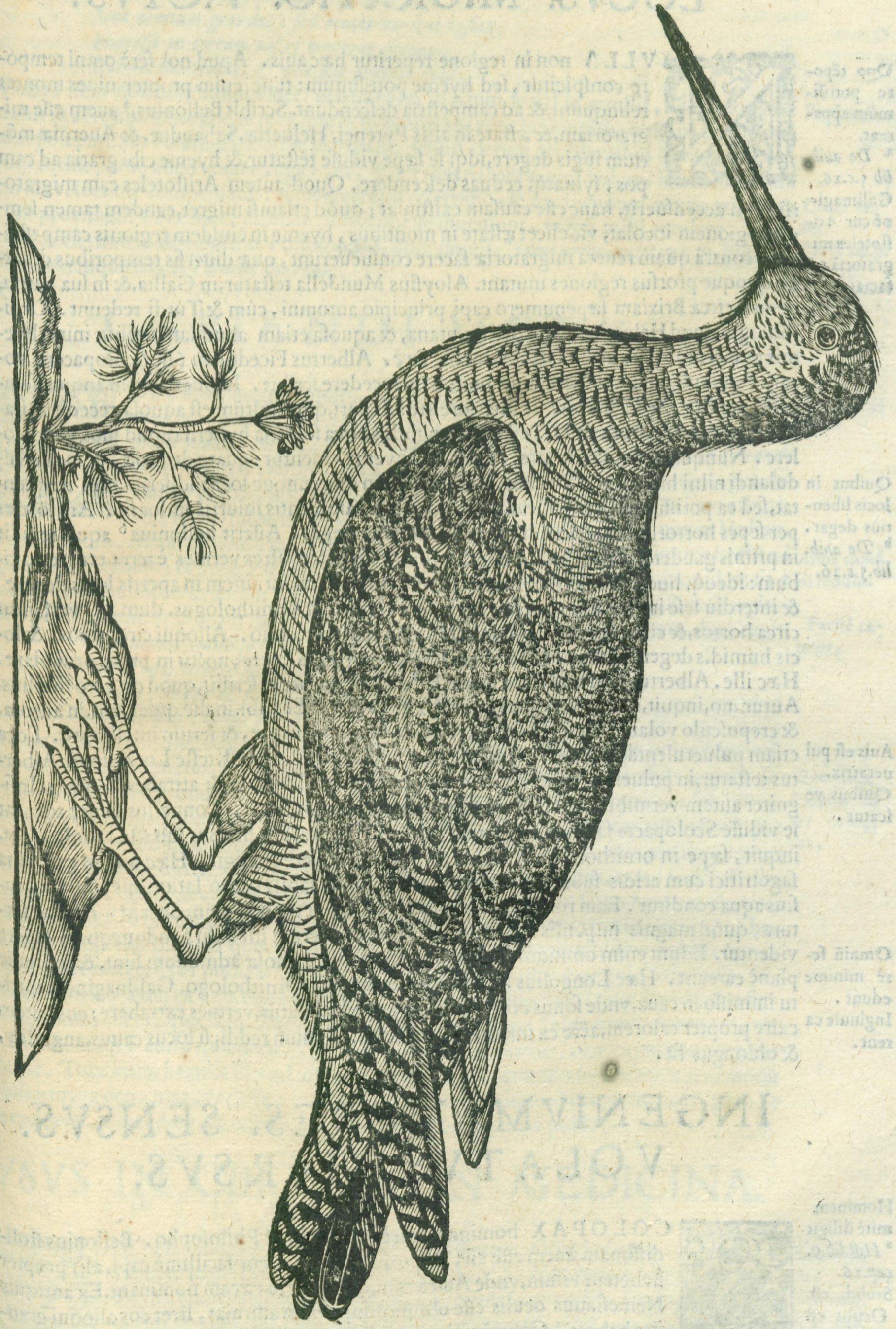
Grutte.

FORMA. DESCRIPTIO.

ARISTOTELES Scolopacem ſic[a] deſcribit. *Magnitudine quanta Gallinæ eſt, roſtro longo, colore Attagenis. Snepa* (Scolopax) inquit Albertus, *roſtrum oblongum habet, in dorſo colorem Perdicis, in ventre Niſi linguam valdè longam, quam procumbens in puluere procul extendit, vt attrahat vermes.* Idem vbi Ariſtotelem interpretatur, *Auis*, inquit, (nimirum ex Auicenna) *Aſcocalos, vt Græci vocant, in hortis, & pratis capitur, magnitudine Galli* (Gallinæ Ariſtoteles, ſed minor etiam, quàm Gallina eſt, vt Columbis meliùs à Nemeſiano cõferatur) *roſtro longo colore, vt Attagen, qui declinat ad cinereum cum quodam rubore, & flauedine diſtinctum*. Gybertus Longolius ſic eandem deſcribit. Magnitudine paulò inferior, quàm villatica Gallina, roſtro longo, & ea prope crurum forma, qua Cynchramum (Cynchramũ Scriccam Germanis dictam facit, ein Screcκe) eſſe diximus. Ingluuie caret. Exactiùs Ornithologus. Gallinago, inquit, quam ipſe inſpexi, inſtar paruæ Gallinæ erat, eadem qua Perdix noſtra corpulentia, vnciarum ferè duodecim pondere, colorum, macularumq; varietate mirificè diſtincta ex ruſſo, vel teſtaceo colore, albicante, nigro, & alijs. Roſtro ab extremitate ad oculos quinque digitos, aut ampliùs longo, anteriùs nigricante, & aſperiuſculo. Roſtri pars ſuperior vltra inferiorem extenditur, lingua gracilis, oblonga, neruoſa. Crura ferè roſei coloris. Hæc Ornithologi deſcriptio noſtræ huic, cuius iconem damus, tam exactè reſpondet, vt ſi deſcribenda foret, non alijs verbis vteremur.

[a] Hiſt. lib. 9 cap. 26.
Deſcriptiones variæ. Magnitudo Roſtrum. Color. Lingua.
[b] Lib. 9. Hiſtor. c. 26.
Gallinaginis exacta deſcriptio, ex Ornithologo. Magnitudo Color. Roſtrum.

Scolopax siue Gallinago.

LOCVS. MIGRATIO. VICTVS.

Quo tẽpore potiſſimùm appareat.
[a] De auib. lib 5.c.26.
Gallinaginẽ cur Ariſtoteles migratoriã nõ faciat.

NVLLA non in regione reperitur hæc auis. Apud nos ferè omni tempore conſpicitur, ſed hyeme potiſſimùm: tunc enim propter niues montes relinquunt,& ad campeſtria deſcendunt. Scribit Bellonius,[a] auem eſſe migratoriam,& æſtate in altis Pyrenęi, Heluetiæ, Sabaudiæ, & Auerniæ mõtium iugis degere, idq; ſe ſæpe vidiſſe teſtatur,& hyeme cibi gratia ad campos, ſyluasq; ceduas deſcendere. Quod autem Ariſtoteles eam migratorijs non accenſuerit, hanc eſſe cauſam exiſtimat; quòd etiamſi migret, eandem tamen ſemper regionem incolat, videlicet æſtate in montibus, hyeme in eiuſdem regionis campeſtribus: contrà quam reuera migratoriæ facere conſueuerunt, quæ diuerſis temporibus diuerſas quoque prorſus regiones mutant. Aloyſius Mundella teſtatur, in Gallia,& in ſua patria, nempe circa Brixiam ſæpenumero capi principio autumni, cùm & Turdi redeunt. Ornithologus apud Heluetios circa loca montana, & aquoſa etiam abundare ſcribit, initio hyemis præſertim, capi autem Octobri menſe ferè. Albertus Ficedulam (ſic Scolopacem vocat) à quibuſdam locis Germaniæ nunquam recedere ſcribit. In Suetia enim, inquit, ſemper inuenitur. Sed à Germania inferiore Aquilonari, quę multùm eſt aquoſa, recedit Æſtate,& redit in fine Autumni. Teſtatur Longolius circa ſolſtitia hyberna apud ſuos vendi ſolere. Nunquam apud noſtrates, inquit, niſi hyeme videntur: quare de prole, & modo nidulandi nihil habeo, quod dicam. Cæterùm non quæcunque loca indiſcrimatim frequentat, ſed ea potiſſimùm, vbi habeat, quod edat,& ab ambientis iniurijs tutior ſit. Ariſtoteles per ſepes hortorum capi ſcribit, ac ſi ibi libenter degat. Aſſerit Bellonius[b] aquis tepidis in primis gaudere, alijsq; locis humidis, ibiq; roſtro, terreſtres vermes è terra eruere ad cibum: ideoq; huc, illuc, ſerò,& manè circumvolitare: noctù autem in apertis locis degere, & interdiù ſeſe in latebras abdere. Idem ferè confirmat Ornithologus, dum ait: verſantur circa hortos,& circa domos etiam in vrbibus in Italia, vt audio. Alioqui circa riuos, & locis humidis degere gaudet, & per diem ferè inter arbuſta latere, noctù in prata prouolare. Hæc ille. Albertus non noctù, ſed mane,& ſerò id eam facere ſcribit, quod eſt verò ſimilius. Autumno, inquit, mane,& veſperi inter arbores volat. Et alibi, in die quieſcunt, in aurora, & crepuſculo volant. Sed illi fortè pro nocte ſummum mane, & ſerum intellexere. Loca etiam puluerulenta amare eſt veriſimile: nam puluerat̃rix auis eſt, teſte Longolio:& Albertus teſtatur, in puluere procumbentem longè extendere linguam,& attrahere vermes. Inſigniter autem vermibus inhiat,& grana nunquam attingit, vt ait. Longolius tamen teſtatur ſe vidiſſe Scolopaces ſaginatos ex farina fagotritici cum aridis ficubus ſubacta. Scolopaces, inquit, ſæpe in ornithone mihi ſagina plenos fieri videre contigit. Hæc autem ex farina fagotritici cum aridis ſubacta ficubus paratur, quæ in labijs paulò latioribus effuſa copioſius aqua conditur. Eam roſtris illi longiſſimis hauriunt potius, quàm ducant. Ab hac fartura, quòd magnis impenſis fiat, multi abſtinent. Verùm illi mihi haudquaquam ſapere videntur. Edunt enim omnium ferè minimùm, vt quæ carnoſæ admodum ſunt, & ingluuie planè careant. Hæc Longolius. Sunt qui dicant, teſte Ornithologo, Gallinaginem ſpiritu immiſſo in caua, vnde ſonus etiam quidam procul audiatur, vermes extrahere: eos autem exire propter calorem, aëre ex inflatu auis calfacto. Sonum reddi, ſi locus cauus, anguſtus, & oblongus ſit.

Quibus in locis libentiùs degat.
[b] De auib. lib.5.c.26.
Auis eſt pulueratrix.
Quibus veſcatur.
Omniũ ferè minime edunt.
Ingluuie carent.

INGENIVM. MORES. SENSVS. VOLATVS. CVRSVS.

Hominem mirè diligit
[a] Hiſt.lib.9. cap.26.
Stolida eſt.
Oculis eſt obtuſis.
Odoratu valet.

SCOLOPAX hominem mirè diligit teſte[a] Philoſopho. Bellonius ſtolidiſſimam auem eſſe ait, & propter ſtoliditatem facillimè capi, alij propter hebetem viſum, vnde Auicæcam, quaſi auem cæcam nominant. Ex antiquis Nemeſianus oculis eſſe obtuſioribus etiam affirmat, licet eos alioqui grandes habeat. Contrà odoratu pollere, hocq; potius, quàm viſu vermes quęrere. Canit autem:

Illa ſub aggeribus primà, qua proluit humor

Paſcitur

Pascitur exiguos sectans obsonia vermes.
At non illa oculis, quibus est obtusior, etsi
Sint nimium grandes, sed acutis naribus instat,
Impresso in terram rostri mucrone sequaces
Vermiculos trahit, & vili dat præmia gulæ.

Volatu item non admodum valet: neque enim in altum se valde attollit, neque longam trahit in aëre moram, quod sæpius ipse in sectantes aucupes fugientibus obseruaui. Illę etenim post paruum volatum quieti se se dabant, denuò iterum accedentibus aucupibus, iterum & illæ paruo adeo volatu fugiebant. Cæterùm natura sagax volatus huius defectum cursus velocitate compensauit. Cursu etenim celerrimo, se ex aucupum oculis eripit, & cùm proximam sibi eam existimant, longè abesse inueniunt, vt ipsi mihi retulere. Hanc cursus celeritatem demonstrat Philosophus, dum inquit, [b] *eam currere velociter*, & Plinius, *Rusticulæ*, inquiens, & *Perdices currunt*.

Parũ volat.

Cursu valet.

[b] Hist. lib. 9. cap. 26.

CAPIENDI MODVS.

SNEPPA, inquit Albertus, *in die quiescit, in aurora, & crepusculo volat: & ideo tunc in altum eleuatis retibus capitur.* Et alibi: *Mane, & vesperi inter arbores volat: quare tunc expansis in altum retibus capitur: eò quod exeundo, & intrando semper easdem vias sequi consueuit.* Apud Anglos, vt refert Ornithologus, diluculo potissimùm, & crepusculo in syluis capitur retibus in loco arboribus vacuo suspensis, & veniente aue demissis. Eodem ferè modo in Hollandia capi audio. Aliam capiendi rationem docet alius. Rusticulæ, inquit, capiuntur noctù ad ignem tintinnabulo, & genere retis, quod Galli coopertorium vocant. Ignis quidem fit è pannis veteribus siccis in seuum liquatum intinctis, tum contortis brachij crassitie, longitudine pedis, accensisq;. Quam facilè autem olim caperetur, ostendit Nemesianus, dum canit:

Cùm nemus omne suo viridi spoliatur honore,
Fultus equi niueis syluas pete protinus altas
Exuuijs. Præda est facilis, & amœna Scolopax:
Corpore non Paphijs auibus maiore videbis.

Et quæ sequuntur. Bellonius in Gallia vesperi, & mane capi refert inter volandum retibus, quæ Gallis pentieres, Pannelet, & Rotzelet dicuntur: Aucupes, vt faciliùs capiant, se sub equo ligneo recondere, quomodo etiam Perdices capi consueuerunt, aut sub instrumento, quod Gallis Foluel dicitur, & sic voti compotes quàm facillimè fieri: cùm Scolopax animal omnium stolidissimum sit, accedentesq; non valde metuat, & insuper singulariter volet. Idem Bellonius in hac aue capienda aliud docet aucupij genus, quod Gallis Follastriere dicatur. Auceps vestem ex panno, aut tela coloris castaneæ fert, chirotecasq; eiusdem coloris, pileo lato, amploq; in quo duo tantùm foraminula iuxta oculos sint, caput, humerosq; cooperit, baculos quoque duos in manibus gerit panno eiusdem coloris contectos, in extremo verò per pollicis spacium rubro. Virgulam item è cingulo suspendit, cuius extremo laqueum ex setis equinis annectit. Atque ita instructus ferulis duabus, seu furculis innitens auem, quæ huc, illuc diuagari solet, pedetentim insequitur, donec propiùs accesserit, illaq; à cursu quieuerit. Quieuisse autem cognoscitur, cùm caput non ampliùs attollit. Tunc enim baculis illis ad inuicem collisis, auem quæ illo sonitu mirum in modũ delectatur, ita dementat, vt defixis in illum oculis, omnino immobilis permaneat, adeo vt auceps propius accedere, & iniecto in collum laqueo illaqueare possit.

Retibus capitur.

Alius capiẽdi modus.

Facilè capitur.

Quomodo à Gallis aliter capiatur.

VSVS IN CIBO, ET IN MEDICINA.

CARNE Sneppam esse suaui scribit Albertus: Ornithologus verò haberi quidem in delitijs, sed Perdicibus posthaberi. Non immeritò, inquit Bellonius, [a] non exenteratæ coquuntur, vt etiam scarus piscis, Pluuialis, aliæq; nonnullę aues, quę cùm cibis mollibus nutriantur, nihil excrementi gignũt, nihilq; quod sit adijciendum: & vulgò creditur felle carere, sicuti etiam Pluuialis, Columbus, & Capriceps. Hæc ille. Antonius Gazius Patauinus, aues quæ Gallinæ syluestres dicuntur, vulgò Gallinaceas (intelligit autem Scolopaces: nam Gallinazza

Carnis qualitas.

[a] De auib. lib. 5. cap. 26.

Aues quæ felle careãt.

quibusdam

quibuſdam Italis vocari, diximus ſuprà) appellãt, ad naturam Perdicis, & temperamentum eius accedere ait, item Michael Sauonarola. Conueniunt autem hyeme magis, quàm alijs temporibus, ſi Villanouano credimus, vt etiam Phaſiani. & Turdi, quòd forte tunc pinguiores exiſtant. Gallinaginem, vt refert Ornithologus, aliqui deplumatam, exenteratamque in furno torrent, & cremant in olla figlina ad quoddam remedium aduerſus calculum.

Quo magis tempore conueniant. Ad calculum.

DE RVSTICVLA SYLVATICA. Cap. LII.

ALIA eſt auis, Ruſticula ſimpliciter dicta, vel Ruſticula paluſtris maior, de qua mox ſcripſimus, quæ, teſte Ornithologo, quòd ſyluatica potius, quàm paluſtris ſit, à Germanis Vualdſchnepff, Holtzſchnepff, ideſt, Ruſticula ſyluatica dicitur. Maior eſt ſuperiore, cùm Gallinã ferè æquet, & colore ſimili quidem, ſed ſaturatiore, cruribus cinereis, ventre albicante, roſtro minus longo, vt pictura oſtendit, quam ab Argentoratenſi aucupe, eodemque pictore accepi. Tendiculis, ſeu laqueis capitur. Hęc Ornithologus, qui & eius figurã tradit, quam habes in ſeq. pagella.

Deſcriptio. Magnitudo. Color. Quomodo capiatur.

DE SCOLOPACE SEV GALLINAGINE MINORI. Cap. LIII.

SYNONYMA.

DE minori Gallinaginum genere, cùm non meminerit Ariſtoteles, nec alij veteres, idque nihil ferè à maiori niſi magnitudine differat, Latinè Gallinaginem, vel Scolopacem minorem appellare licebit. Bellonius Aſcolopacion vocat, ficto nomine diminutiuo ab Aſcolopace. Italicè Pizzardella, Gallicè Beccaſſon, Beccaſſe petite: & Beccaſſine: quanuis & aliæ duæ aues aquaticæ eiſdem Beccaſſine etiam dicantur, de quibus poſtea. Gybertus Longolius auem, de qua hic agitur, interpretatur Germanicè Harſnepff, alij vocant Herrſchnepff, hoc eſt, dominorum, & nobiliũ Gallinaginem. Alij Graſzſchnepff, fortè, quòd inter gramina lateat: alij voce diminutiua Schnepfflin, alij nimis generali vocabulo Vvaſſerhunle. Turcæ Ielue vocant. Non defuere, qui hanc auem Ariſtotelis Mollicipitem eſſe exiſtimarint, ſed perperam.

Aſcolopacion. Pizzardella.

GENERA. DIFFERENTIÆ.

EX hoc genere aliæ duæ traduntur à Bellonio, Gallis pariter Beccaſſine dictæ: de quibus infrà. Hieronymus Tragus inter aues menſibus requiſitas quaſdam Germanicè interpretatur Bruchſchnepfflin; oder Babergeiſzlin: quas etiamſi ex hoc genere, eſſe prior nomenclatura innuere videtur, Ornithologus ex Arquatarum genere potius eſſe ſuſpicatur.

FORMA. DESCRIPTIO.

GYBERTVS Longolius, Auis eſt, inquit apud Batauos eadem (qua Ruſticula maior) forma roſtri, capitis, niſi quod longe minor ſit. Idem confirmat[a] Bellonius. Beccaſſine, inquit, ſeu Beccaſseu Gallis dicta, Gallinagini maiori eſſet omnino ſimilis, niſi magnitudine, & moribus differret. Ornithologus hanc etiam inter vtranque differentiam obſeruat, nimirum, quòd in Gallinagine maiore inferior roſtri pars aliquantò breuior, ſit ſuperiore, non

[a] De Auib. lib. 4. ca. 21.

Rusticula ſyluatica.

non item in minori Gallinagine: in qua tamen, inquit, anterior pars (si bene memini) multò, quàm in maiore asperior est. Bellonius hanc auem sic describit: Dorsum habet eiusdem ferè cum Alauda coloris. Superior alarum pars magis nigricat, quàm in Rusticula maiore, venter verò magis albicat. Crura digitiq; longa sunt, & nigra. Rostrum quatuor digitos æquat longitudine, canaliculatum, & maculosum, & in extremo nigrum. Alæ extensæ maculam albam in extremitatibus ostendunt. Hæc Bellonius, qui & hanc eius figuram exhibet. Nostra cuius est icon posterior, Scolopaci maiori valde similis est, sed magnitudine inferior, longa ab extremo rostro ad vngues vsque dodrantem, & palmos duos. Rostrum palmi longitudine canaliculatum, latiusculum, nigrum, & tuberculis quibusdam asperum, in extremo acutum, cuius superior pars inferiorem aliquantum excedit longitudine. Pennarum colore maiori non est absimilis. Alarum autem pennæ mediæ, breuiusculæ in fine albicant. Interiori parte alæ leucophæo colore obsoleto tinguntur. Venter candidus: Crura, quæ sunt exilia, pedes, digitique subnigricant. Vngues ferè rectos habet. Lingua longitudine rostro ferè par est, canaliculata, in extremo cuspide acuminata instar acus: qua insecta, vermesque more Pici Martij transfigere est verisimile.

LOCVS. MIGRATIO. MORES.

Vbi abundet.

BONONIÆ aliquando capitur hoc auium genus. In Gallia locis mediterraneis frequentissimum est, teste Bellonio. Apud Batauos reperiri scribit Longolius. Idem à Batauis ipsis mihi quoque relatum est. In plerisque alijs regionibus etiã reperiri existimo. Auis est migratoria, vt Scolopax maior, & eodem in Gallia tempore conspicitur, vt refert Bellonius. Idem apud nos obseruatur. In Germaniam aduenire circa vernum æquinoctium scribit Longolius, neque à marginibus lacuum, & stagnorum quoquam discedere: quare neque pulueratricem esse, vt est Rusticula maior. Denique diuerso etiam est ab illa ingenio, quod etiam testatur Bellonius; nam cùm maior mansuescere, & saginari soleat, hæc, authore Longolio, neque in auiario, neque in caueis viuere dignatur.

CAPIENDI RATIO.

Quomodo in Gallia capiatur.

IN Gallia, vt Bellonius narrat, non visco, aut arcubus capiuntur, sed quodam retis genere, quod rechargeoner appellant, quo pedibus illaqueatur, dum prata, apertaque alia loca transuolare conantur. A nostris aucupibus etiam retibus capiuntur.

VICTVS.

Quibus victitet.

IN Rusticulæ minoris ventriculo initio Decembris captæ Ornithologus Scarabeos quosdam, & vermes albicantes, tenues, oblongos, quales farinarios appellant, inuenisse sese scribit.

VSVS IN CIBIS.

Carnis qualitas.

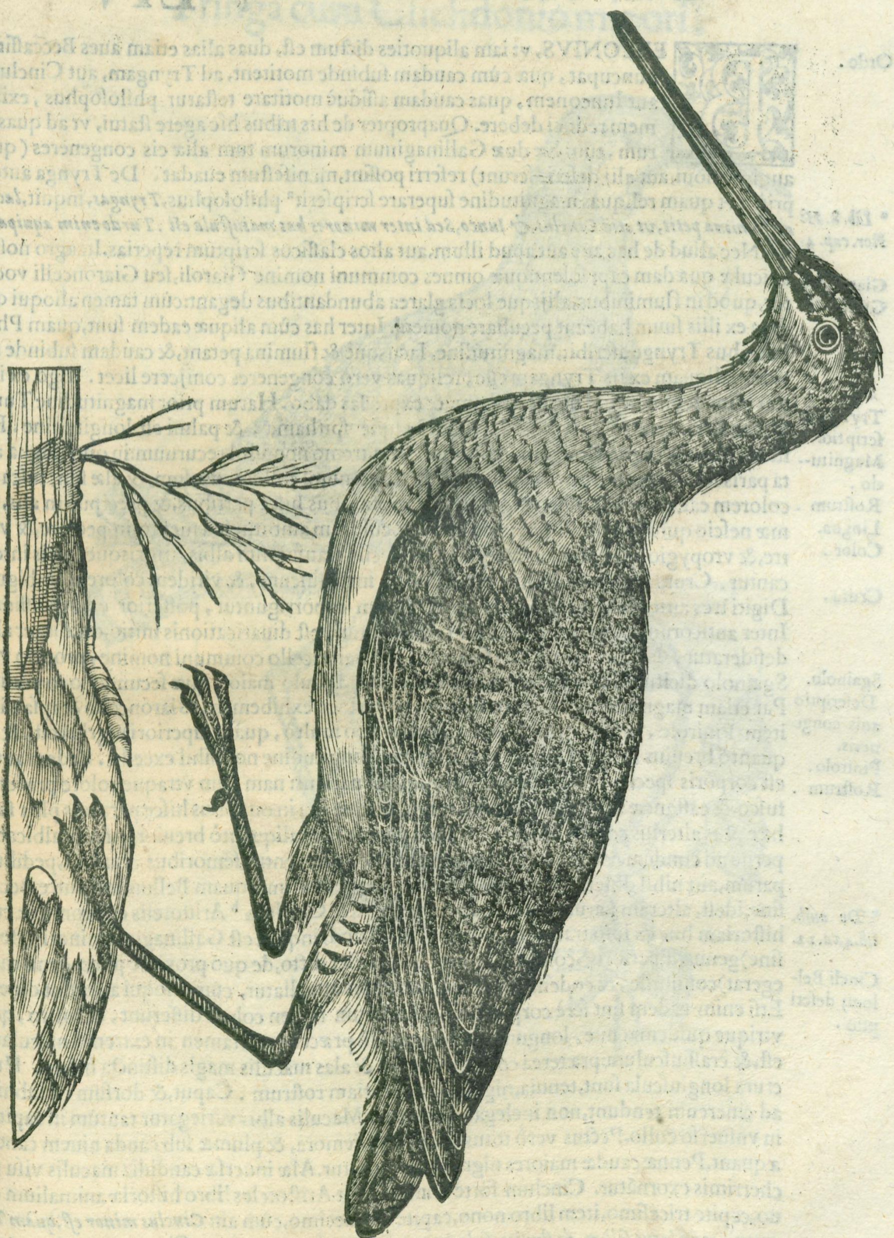
CVM cibis mollibus vescatur, inter aues numeranda venit, quæ & sapore placent, & bonum succum gignunt. Carnem eius suauem esse, & teneram Ornithologus refert. Longolius mensarum delicijs maximè nobilem nuncupat. Denique Bellonius pinguissimam euadere asserit, & delicatioris palati hominibus maximè sapere.

PRÆSAGIVM. VOX.

Pluuiæ præsagium. Vox.

RVSTICVLÆ minoris, inquit Ornithologus, vocem auditam pluuiæ prognosticon quidam faciunt. Vocem autem aliqui talem esse aiunt, vt si quis cultrum per serram ducat. Id tamen alij de alia quadam aue dicunt.

Scolopax seu Gallinago minor.

DE TRYNGA. Cap. LIV.

Ordo.

BELLONIVS, vt iam aliquoties dictum eſt, duas alias etiam aues Beccaſſinas nuncupat, quæ cùm caudam ſubinde motitent, ad Tryngam, aut Cinclum, aut Iunconem, quas caudam aſſiduè motitare teſtatur philoſophus, exiſtimem reduci debere. Quapropter de his tribus hîc agere ſtatui, vt ad quas earum, tum hæ duæ Gallinaginum minorum tum aliæ eis congeneres (quas aut ipſe noui, aut alij deſcripſerunt) referri poſſint, manifeſtum euadat. De Trynga autem 10 priùs: vt quam reliquas magnitudine ſuperare ſcripſerit[a] philoſophus, *Tryngas*, inquit, *lacus, & flumina petit, vt etiã Cinclus, & Iunco, Sed inter minores has maiuſcula eſt. Turdo enim æquiparatur.* Nec aliud de hac aue aut apud illum, aut alios claſſicos ſcriptum reperias. In agro noſtro auiculæ quædam capi ſolent: quæ omnes communi nomine Giaroli, ſeu Giaroncelli vocantur, quòd in fluminibus, alijsque locis glarea abundantibus degant: cùm tamen alioqui quędam ex illis ſuum habeant peculiare nomen. Inter has cùm aliquæ eadem ſunt, quam Philoſophus Tryngę aſcribit, magnitudine, lacusque & flumina petant, & caudam ſubinde motitent, aliquam ex ijs Tryngam eſſe, reliquas verò congeneres conijcere licet. Ego ex illis tres olim depinxi, quas hîc deſcribam, & expreſſas dabo. Harum prior magnitudine Turdũ 20 æquat: ab extremo enim roſtro ad vngues vſque ſpithamæ, & palmi eſt longitudine. Roſtrum ei duos digitos longum, & nigrum, in extremo nonnihil recuruum: in quo lingua acuta paris ferè longitudinis occulitur. Caput ſupernum, collum, dorſum, & alæ ſunt fuſca, ad colorem caſtaneæ nonnihil vergentia; ſed in omnibus hiſce partibus, & pręcipuè in alis, plumæ neſcio quid ſubalbidi præſeferunt. In oculorum ambitu, ſed mento, in pectore, & ventre, & vropygio albicat. Caudæ pennæ duodecim tranſuerſim albis, nigriſque lineis interſecantur. Crura digitos quinque longa ſunt, & inter fuſcum, & viridem colorem ambigunt. Digiti tres anteriores ad medium ferè palmum exporriguntur, poſterior eſt breuiſſimus. Inter anticorum extimum, & medium membranula eſt diuaricationis initio, quæ inter alios deſideratur. Noſtris aucupibus Giarolo, & Giaroncello communi nomine, proprio verò 30 Sgainolo dicitur. Huic per omnia ſimilis erat, ſed paulo maior, quæ ſecundo loco ponitur. Par etiam magnitudine eſt, cuius iconem tertio loco exhibemus, Giaroncello & ipſa dicta, item Pinirolo, neſcio qua ratione. Huic roſtro multò, quàm ſuperiori nigrius eſt, & aliquantò breuius, cuius ſuperna pars infernam longitudine nonnihil excedit. Eadem autem eſt corporis ſpecie, coloribus tantùm aliquid euarians: nam cùm vtraque colore præſertim fuſco, & caſtaneæ ſit, in capite, collo, tergo, aliſque illa in omnibus hiſce partibus plus fuſci, hæc plus alterius coloris obtinet. Cauda pariter licet aliquantò breuior, infernè albicat, supernè ad eundem caſtaneæ colorem accedit. Pectore, ventre, femoribus, cruribus, pedibuſq; parum, aut nihil differt. Huius generis eſſe quoque exiſtimo, quam Bellonius l'autre Beccaſſine, ideſt, alteram paruam Gallinaginem vocat, & Cinclum [b] Ariſtotelis eſſe conijcit: cuius hiſtoriam huc ex ipſo transferre non pigebit. Aliud, inquit, eſt Gallinaginis minoris (Beccaſ 40 ſine) genus, ſuperiori (Scolopaci minori ſimpliciter dicto, de quo proximè præcedenti capite egerat) conſimile, & eodem etiam nomine nobis appellatur, cùm alioqui aues ſint diuerſæ. Etſi enim eadem ſint ferè corpulentia, plumarum tamen colore differunt, & roſtro, quod vtrique quidem tenue, longum, & acutum eſt: præcedentis tamen in extremo maculatum eſt, & craſſiuſculum: præterea collum, tergus, & alas maculis magis diſtincta habet. Huius crura longiuſcula ſunt, tenuia, nigraque ſicut etiam roſtrum. Caput, & dorſum ex ſubnigro ad cinereum tendunt, non ineleganti colore. Maculis albis variegatur tantùm in capite, & in vniuerſo collo. Pectus verò totusque venter, femora, & plumæ ſub cauda niuem candore æquant. Pennæ caudæ maiores nigro diſtinguuntur. Alæ inuerſæ candidis maculis viſu pul- 50 cherrimis exornãtur. Cinclum fortè nominauerit Ariſtoteles libro hiſtoriæ animalium octauo, capite triceſimo, item libro nono, capite duodecimo, cùm ait: *Cinclus minor eſt, quàm Trynga: non apud lacus ſolùm, & fluuios, ſed vitam etiam apud mare traducit.* Circa aquas viuere (amat autem eas magis, quàm præcedens) longitudo crurum, bonaque femorum pars plumis nuda indicant. Capitur vt illa eo retis genere, quòd rechargeouer dicitur. Auis eſt omnium lepidiſſima, & admodum venuſta, ripas potiſſimùm frequentans, & loca, quę bono aliquo odore ſpiritus recreent, ac veluti moſchum redoleant. Vtraque caudam continuè motitat, gratiſſimaque palato eſt: quanuis hæc carnis ſuauitate præſtet, magiſque ganeonum appetentiã excitet, vinique ſapores varios meliùs diſcernere faciat. Hæc ille. Ornithologus hanc auiculam

Marginal notes:

[a] Lib. 8. Hiſtor. cap. 4.

Giaroli, ſeu Giarõcelli.

Tryngę deſcriptio.

Magnitudo.

Roſtrum.

Lingua.

Color.

Crura.

Sgainolo.

Deſcriptio auis congeneris.

Pinirolo.

Roſtrum.

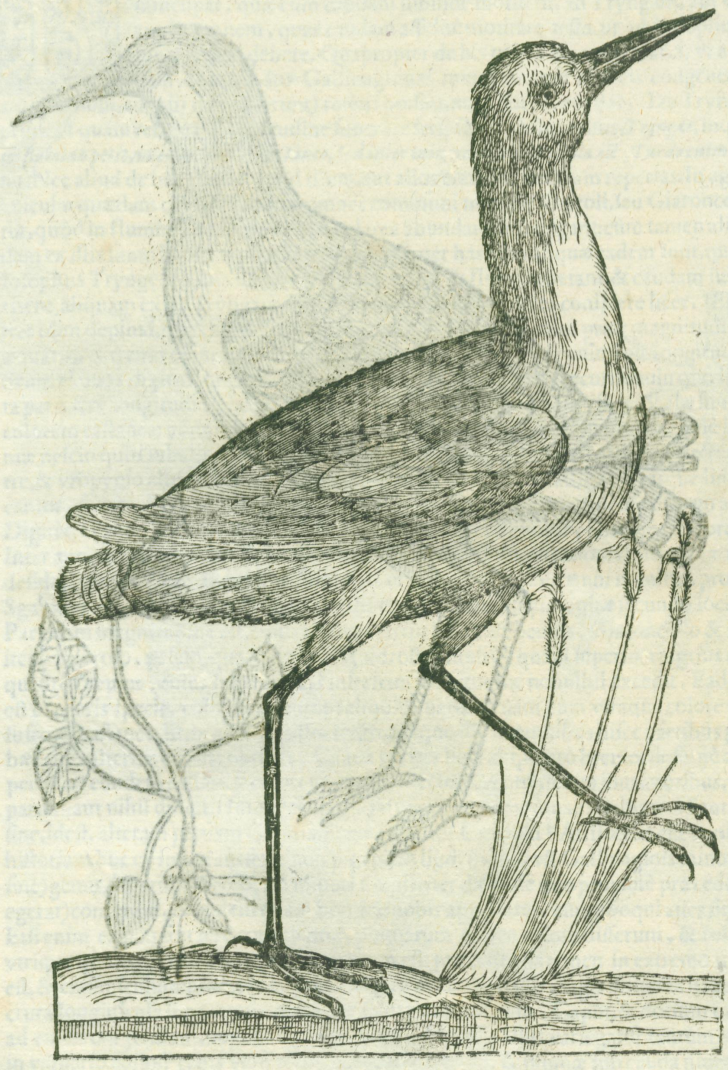
[b] De auib. lib. 4. ca. 22.

Cincli Bellonij deſcriptio.

Tringa cum Chelidonio minori.

Tringa alla ſuperiore paulo maior.

Tringa alia consimilis fere.

Gallinago minor Bellonij.

lam eandem cum ea esse putat, quam inter Gallinulas aquaticas Germanis Samethunle no minari dixerat:& Bellonio assentitur, esse Aristotelis Cinclum, licet prius pro Cinclo aliam auem descripsisset, depinxissetque, vt in Cinclo dicemus. Verùm cùm à Bellonio Scolopaci minori magnitudine conferatur, ego ad Tryngam potius referendam existimo, cui nimirum eandem ferè magnitudinem philosophus tribuit, Turdo eam æquiparans. Turdus enim,& Scolopax minor parum inter se magnitudine differunt. Cùm autem rursus Aristoteles Cinclum, & Iunconem Trynga minores faciat, pro his ego alias auiculas paulò pòst exhibebo, minores videlicet Turdo,& caudam etiam motitantes. Non me latet interim ad Tryngam quoq; spectare potiùs, quã ad alias aues, eã, quã pro Cinclo quodã describit, Alauda paulò 10 maiorem: nam & hæc magnitudo etiam Turdo conuenit. Auicula, inquit, quam ego Cinclum esse puto, Galerita paulò maior est, colore in tergo nigro, ventre albo, tibijs longis,& rostro neutiquam breui. Vere circa ripas fluminum valdè clamosa est,& querula. Breues,& crebros facit volatus. Hæc ille, qui hanc auem Anglicè vocat à Vvatter Svvallovv (quasi dicas Hirundinem aquaticam) Germanicè ein Steinbeisser (sed & Germani alij Coccothrausten quoq; Steinbeisser appellant) Ornithologus huic auiculæ alias congeneres facit, de quibus hic quoque aliquid obiter dicemus: Huic, inquit, Turneri descriptioni cognata videri potest Merula aquatica nostra. A nostris appellatur Vvasseräsel, Bachamsel, hoc est, Merula aquatica vel riualis. Lucarni,& circa Verbanum lacum nomen ei Folot, vel Folun d'acqua, 20 Bellinzonæ Lerlichirollo. Mense Nouembri aliquando captam, & in cibum paratam gustaui. Saporis erat mediocris, non admodum grati. Vescitur vermiculis aquaticis, illis præsertim, quos nostri vocant Kerderle: haud scio an etiam pisciculis. Eandem, aut congenerem esse conijcio, quam in Alcyone describit, Corniccm aquaticam nominans, Sturno paulò minorem,&c. Nostra quidem Merula aquatica capite, & dorso fusca est, alis partim nigra, partim cinerea, collo,& pectore alba, ventre rubicundo cum maculis quibusdam albis, aut cinereis, cruribus roseis; cauda nigra, breui: rostro non longiore ferè, quàm Merularum, nigro: fidipes. Cæterùm Germani quidam etiam palmipedem auem minimam in Mergorum genere, quam Vrinatricem veterum esse putant, Germanicè interpretantur Vvasseramsel,& Schvvartzucherlin, idest, Merulam aquaticam, & Mergum nigrum. Georgius Agricola Meru-30 lam interpretatur Amsel,& Seehamsel, Merulam quandam marinam, vel maritimam quoque reperiri insinuans. Hæc Ornithologus de Merula aquatica, cuius etiam hanc figuram expressit. Idem Cinclo aliam magis, quàm hanc Merulam aquaticam congenerem facit: illam, inquam, quæ circa Argentoratum Lysterlick appellatur: imo prorsus eandem esse conijcit, eiusque iconem exhibet, nos posteà eandem dabimus. Credit item ab eodem Cinclo nõ differre, quam Germani quidam etiam Steinbeisser, & Steinbecker vocant: & sic describunt. Magnitudine Ruticillæ est, ex cinereo albicans, caudã mouet. Verùm hãc diuersam esse ipsa magnitudo liquidò loquitur Anglus is enim Cinclũ suũ Galerita paulò maiorem facit, hi verò hanc auem Ruticillæ comparant, quæ Alauda minor est: quapropter sicut Cinclum ad Tryngam pertinere existimo, ita hanc ex Cincli genere esse conijcio, ex magnitudine nimi-40 rum, quæ vtrique attribuitur. Sum etenim huiusce sententiæ, in hoc auium aquaticarum genere caudam motitantium, quæ Turdo magnitudine pares sunt ad Tryngam esse referendas, minores verò ad Cinclum, aut ad Iunconem: quod docent iam recitata philosophi verba: Vnde etiam Motacillæ quoddam genus, cuius iconem à Ioanne Kentmanno, descriptionem verò à Georgio Fabritio se accepisse tradit Ornithologus, ad Tryngam pertinere existimo: licet ipse Tryngane, an Iunco sit, quærat. Auis, inquit, quæ à Germanis in Misnia ein Pilueneckgen, vel Pilvvegichen, vel Pilente nominatur, caudam sine intermissione mouet, vt Motacilla. Primum nomen Germanicum compositum est à sono vocis, vel agitatione caudæ: alterum à quadam similitudine cum Anate impositum. Quanquam hæc auis palmipes non est,& rostrum longum, molle,& colore cinereum, ac alta crura habet. Eius duo genera 50 sunt, maius,& minus, Minus est, cuius figuram in sequente pagina damus (quam nos hîc ap pingi curauimus) magnitudine Merulæ, tergum cinereum, venter albus, alæ,& cauda superiore parte cinereæ, inferiore cum albo distinctæ. Flumina colit,& in ripis hac illac vagatur: nidificat,& incubat arenis:& aut in ijsdem, aut inter saxa oua ponit, eaque vt & Hirundines ripariæ nullis stipulis, aut herba tegit. Supra octo pullos non excludit vno tempore. Vescitur muscis, vermibus, pisciculis: domi verò cùm alitur, pane, & malorum putaminibus. In muscis capiendis arte vtitur. Lento enim, suspensoque gradu accedens, rostro eleuato primùm designat, tum captam prædam deglutit. Mansuescit non difficulter, & conclauia ab araneis purgat. Æstate capitur in nassis, in quas propter escam se submergit. Hyeme perticis glutine (visco) illitis: pedicis verò è pilis equorum factis, uoouis anni tempore. Vocem no-

Cincli Turneri descriptio.

Hirundo aquatica.

Merulę aquaticæ historia.

Carnis qualitas

Victus.

Descriptio.

Piluenckegen auis dictæ descriptio.

Genera.

Locus.

Nidus.

Partus.

Victus.

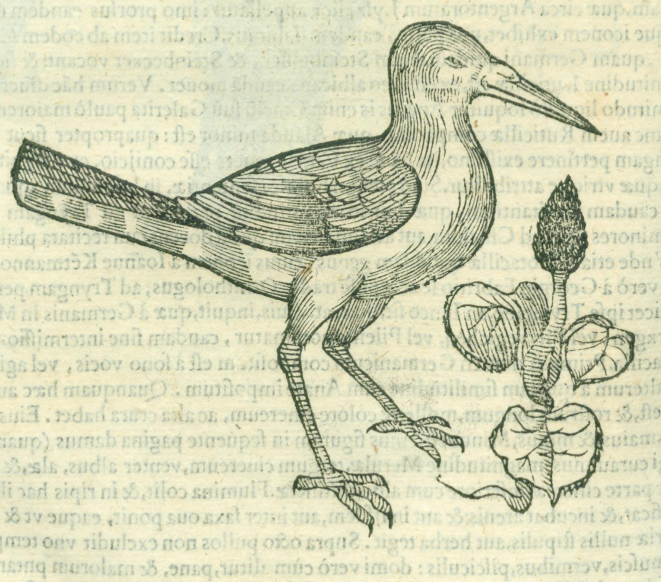
In Muscis capiendis qua arte utatur.

Capiendi ratio.

Merula aquatica Ornithologi.

Motacillæ seu Cincli genus cum petasite.

ctũ lachrymantis,aut lamentantis inſtar ædit.A pueris aliquando delectationis cauſa alitur. Quærendum an hic ſit Schœniclus,ideſt,Iunco Ariſtotelis, vel Trynga, cui Turdi magnitudo attribuitur.Hæc ille.Cæterùm cùm Turnerus,& alij pro Trynga quaſdam alias aues deſcribant, hîc quoque quæ dicunt, nobis prætereunda non ſunt,vt quilibet pro arbitratu de iudicet.Tryngas,inquit,Germanicè dicitur ein Vvaſſerhenn (ideſt Gallina aquatica)Anglicè a Mothen (fortè, inquit Ornithologus a Morhen) Eſt autem auis tota pulla, excepta ea caudæ parte,quæ podicem tegit. Ea etenim candida eſt:& tum cernitur,cùm caudam erigit. Alis parum valet,atque ideo breues facit volatus.In ſtagnis,quæ nobilium ædes obducunt, & in piſcinis apud Anglos plerunque degit. Siquando periclitatur, ad arundineta denſiora ſolet confugere. Hæc ille. Ornithologus ſe audiuiſſe, ait, Snyt appellari apud Anglos auem longo roſtro,magnitudine Picæ,quæ ſemper iuxta aquam verſetur,& caudam motitet. Hãc Cinclusné,an Trynga ſit, addubitat. Ego cùm Picæ magnitudine conferatur, ad Tryngam potiùs refero. Alij Germani pro Trynga huiuſmodi auem deſcribunt.Tryngas,inquiunt,nigra tota, fidipes, candidó vertice,ad roſtrum vſque demiſſo,pedibus altis,& nigris,caudam continuè mouet,& loca incolit aquoſa.Ad Tryngam demum pertinere putat Ornithologus auem, quæ alicubi, vt Claronæ Vvaſſer Troſtle, ideſt, Turdus aquaticus nominatur,roſtro breui,cruribus altis,fidipes,quam,inquit,non memini,me videre,nec an Tryngas ſit,aſſerere poſſum,niſi fortè Merula aquatica eſt,de qua ſuo loco.Hæc ille.

Tryngæ Turneri deſcriptio.
Color.
Snyt auis deſcriptio.
Tryngæ quorũdam Germanorum deſcriptio.
Color.
Turdi aquatici deſcriptio.

DE IVNCONE. Cap. LV.

Σχοίνικος,inquit Heſychius,auriga eſt Amphiarai,& auis quædam,& planta.Alibi ψοίνικος habet; ſed quamuis apud Ariſtotelem Σχοίνικλος cum lambda legatur,illum tamen de eadem etiam aue intelligere veriſimile eſt, atque ita di[illegible] quòd in iuncis libenter degat, quos Græci σχίνους nominant: Vnde & Iunco tranſtulit.Philoſophus hanc quoque lacus,& fluuios petere, & ca[illegible] motitare ait, Trynga minorem, & Alaudæ amicam eſſe. Cæterùm quæ & hæc ſit,vix doctos conſtat. In Bononienſi agro auicula quædam capitur Paſſeris ferè magnitudine,caudam aſſiduè mouens,loca aquoſa amans,quæ niſi Iunco ſit,quam pro eo exhibeam, non habeo: quippe iuncis, & arundinibus prope aquas inſidere ſæpius cernitur; vnde etiam aucupes Paſſere d'acqua vocant. Paſſeris eſt magnitudine,roſtro nigro, canaliculato,ſatis duro, & in extremo adunco.Lingua item canaliculata,& qua deſinit,duriuſcula,& bifida,Capitis pars ſuperior,& tota ceruix,venterque coloris ſunt caſtanearum. Vniuerſum collum pronũ, & pectus albicant.Reliquæ corporis partes ex fuſco ad nigrum tendunt. Cauda tres digitos longa denis pennis cõſtat. Crura,& pedes ſunt fuſca. Mas à fœmina hoc ſolùm differt,quòd in hac colores ſint magis obſoleti,in illo magis vegeti.Maris figuram primo loco damus, fœminæ ſecũda.His tertiam adijcere libuit,quam cùm eadem ſit prorſus magnitudine, eadem ſpecie, eadem roſtri, pedumque conformatione, cognatam eis exiſtimo,ſed colore tantùm variate. Collum pronum quidem, & pectus albicant:ſed venter totus ex cinereo ad fuſcum vergit.Cætera fuſca eſt.Bellonius aliam pro Iuncone auiculam oſtendit, nimirum,quæ Gallis Alouette de mer,ideſt,Alauda marina dicatur:quæ iuxta aquas & præcipuè in paludibus maritimis degat:eademque ferè ſit cum Alauda magnitudine,aut paulò maior.Dum volat, inquit,eiuſdem ferè cum Galerita coloris videtur: ſed ventrem candidiorem,& dorſum aliquantò ſubnigrius habet.Ariſtoteles,ni fallor,Schœniclum nominauit vigeſimo capite octaui libri hiſtoriarum,vbi inquit: *Ad hæc lacus, & fluuios petunt, Albicula, Schœniclus, & Trynga, quæ omnes caudam motitant.* Et paulùm infra: *Schœniclus in ijs minor eſt Turdo: aquas adamat, & cauda illi motitat.* Auem aquaticam eſſe, crura nigra,gracilia, & longiuſcula,& roſtrum item oblongiuſculum indicant.Lingua nigra vniuerſum roſtrum longitudine ęquat.Gallinagini minori ſimilis eſt,ſed magnitudine inferior. Linea quoque alba ſub alis inſignitur. Diebus Saturni ingens earum numerus ad nos vænalis affertur. vnde aut fœcundiſſimam eſſe,multosque fœtus excludere exiſtimo,aut valde abundare in locis,vnde deferri conſueuit. Caro earum ſaporis præſtantia Alaudis campeſtribus præfertur:caudam ſubinde motitat,adeoq; inquieta eſt,vt loco conſiſtere nequeat. Hæc ferè Bellonius, qui & hanc eius figuram exhibet.Cæterùm cùm maritima ſit,Iunco meo iudicio non erit.Porro Turneri lapſus, neutiquã ferendus eſt,qui ſcilicet Parum paluſtrẽ,de quo alibi egimus,pro Iuncone obtrudit,auiculã, inquam,non tantùm Turdo,ſed & Paſſere, & multis alijs minoribus auiculis minorem.Sed Turnerus etiam in hoc peccat, quòd Parum paluſtrem cum Paſſere arundinario confundat.

Aequiuoca.
Etymum.
Paſſere d'acqua auis dictę deſcriptio.
Magnitudo.
Roſtrum.
Lingua.
Color.
Maris à fœmina differentia.
Alouette de mer, & eius hiſtoria.
Deſcriptio.
Caro.

Iunco auis.

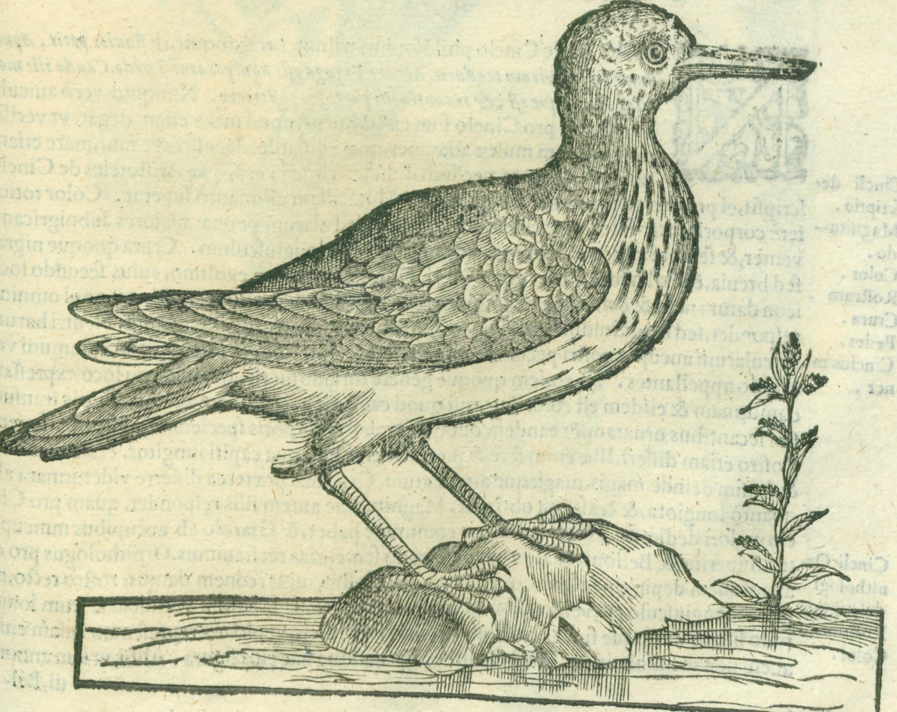
Cinchli alia species.

Iunco Bellonij cum Sio vulgari.

Schœniclos siue Iunco Bellonij idem melius expressus.

DE CINCLO. Cap. LVI.

ORDINIS RATIO.

Ex tribus illis auium generibus, quas lacus, & fluuios petere, caudamque mouere tradit philosophus, superest Cinclus. In Gazæ translatione additur etiam Albicula. Cæterùm in Græco textu nihil est, quod voci Albiculæ respondeat.

SYNONYMA. AEQVIVOCA.

Κίγκλος paroxytonum apud plerosque legitur, quidam tamen Κιγκλὸς oxytonum scribunt, quod minus placet. Κιγκλὶς eadem auis esse videtur: aliqui tamen Iyngem interpretantur, nonnulli etiam Σεισοπυγίδα, idest, Motacillam, sed vtrumque perperam. Κιγκλὶς præterea ianua est biforis, vel biualua, teste Varino. Κιγκλης apud eundem, & Suidã legitur pro aue quadam marina eadem cum Cinclo nimirum. Suidas Κιγκλὸς, & Κίγκαλος etiam habet, quas voces corruptas esse aliqui existimant, & præcipuè priorem. Ab hac aue dicitur κιγκλίζειν, imitari τὸν Κίγκλον, in modum τοῦ Κίγκλου κινεῖν τὸν ὀσφύν, teste Hesychio etiam, qui Cinclum ὄρνεον πυκνῶς τὴν οὐρὰν κινοῦν, & inde κιγκλίζειν dici τὸ διασείεσθαι motu quassari, & agitari. Sed idem κιγκλίζειν actiuè etiam exponit σαλεύειν, μοχλεύειν, agitat, concutit, motat. Reperitur certè & passiuum κιγκλίζεσθαι pro motu succuti, crebroque motu agitari. Huius verbale est κιγκλισμὸς, quo non semel vtitur Hippocrates. Significat autem crebram, & leuem agitationem. Βουκολίνη ab Hesychio, & Varino etiam Cinclus vertitur. Apparet autem, inquit Ornithologus, nomen hoc à buccolijs, idest, armentis factum, quòd hæ aues pecora ferè sequantur. Nam & apud nos genus Motacillarum vnum esse audio, quod à bobus Rinder Schysser appelletur. Hæc ille.

FORMA. DESCRIPTIO.

Cincli descriptio. Magnitudo. Color. Rostrum. Crura. Pedes. Cinclus minor.

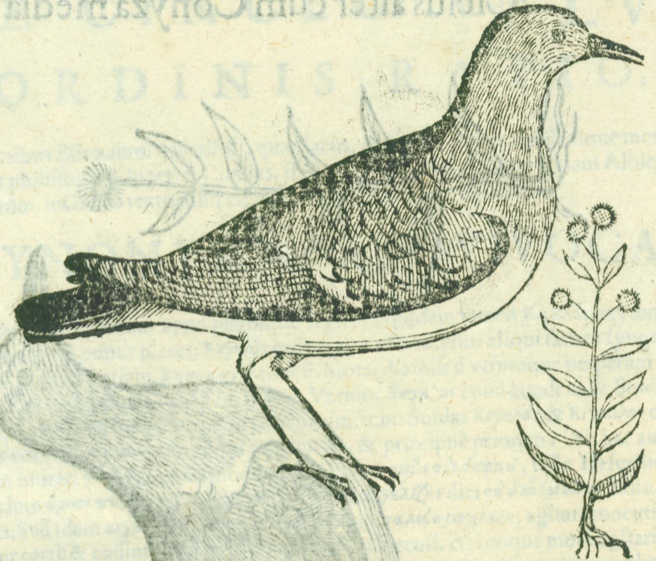
NOTAS hasce Cinclo philosophus tribuit, *Lacus, inquit, & fluuios petit. Apud mare etiam vitam traducit, Minor Trynga est: æquiparatur Turdo. Cauda illi motitat. Læsusque est, & incontinens parte sui posteriore.* Nunquid verò auicula hæc, quam pro Cinclo sum exhibiturus, apud mare etiam degat, vt verisimile est, cùm multæ aliæ aues, quæ fluuiatiles, lacustresve sunt, mare etiam petãt, & è contra, necdum didici. Reliqua verò, quæ Aristoteles de Cinclo scripsit, ei prorsus conueniunt. Magnitudine Motacillam aliquantò superat. Color totius ferè corporis inter fuscum, & cinereum ambigit: sed alarum pennæ maiores subnigricant: venter, & femora albicant. Rostrum nigrum, tenue, & longiusculum. Crura quoque nigra, sed breuia, & exilia sunt. Pedes etiam nigri. Huic congenerem existimo, cuius secundo loco icon datur: nam & coloribus, & totius corporis specie, & partium constitutione ei omnino respondet, sed magnitudine cedit: quare Cinclum minorem appellare libuit. Neutri harum auicularum aucupes nostri peculiare nomen fecere, Giarolo, & Giaroncello communi vocabulo appellantes. Ex eodem quoque genere fortasse fuerit, quam tertio loco expressam damus: nam & eisdem est coloribus, nisi quod caudam habet albam, & lineis nigris transuersim secantibus ornatam, & eandem quoque præfert corporis speciem, & conformationem. Rostro etiam differt. Illæ enim ferè æquale habent; hæc qua capiti iungitur, crassiusculum, & sensim deinde magis, magisque attenuatum. Cruribus prætereà differre videtur: nam aliquantò longiora, & crassiora obtinuit. Magnitudine autem illis respondet, quam pro Cinclo maiori dedimus. Nomen quoque commune habet, & Giarolo ab aucupibus nuncupatur. Superiùs, & Bellonij & aliorum de Cinclo sententias recitauimus. Ornithologus pro eo aliam auem depingit, describitque his verbis: Nostra, cuius iconem damus, rostro recto, nigro, & longiusculo est, ventre albo, pectore cinereo, cauda breui, ita vt eadem alarum longitudo sit: alis dorsoque fusca; cruribus ex ruffo ferè luteis, vt pictura repræsentat. Ipsam enim auem non memini videre. Hæc Ornithologus, addita hac eius figura. Alibi, vt iam annotaui, Bel-

Cincli Ornithologi descriptio. Rostrum. Color.

Ciclus alter cum Conyza media.

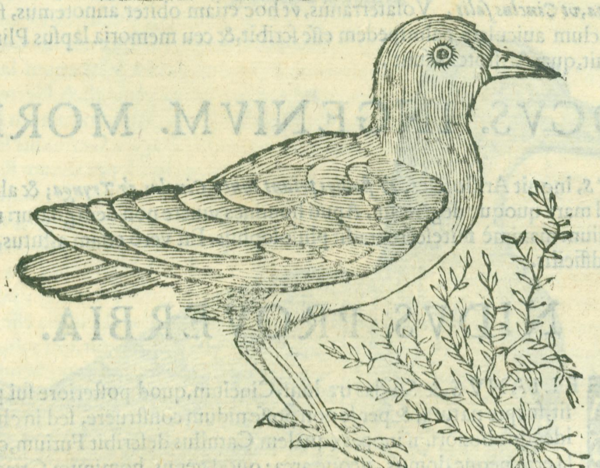
Cinclus minor cum Coniza minore.

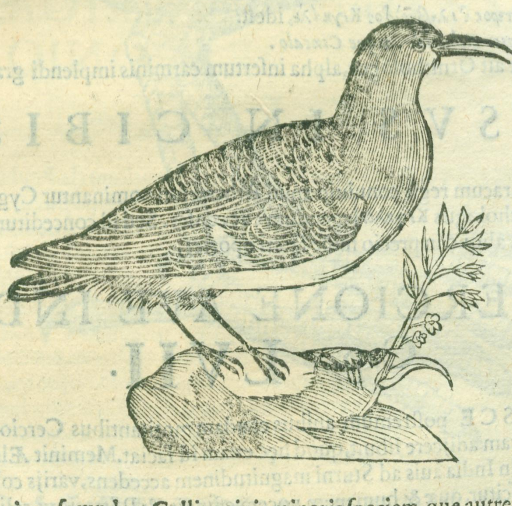
Cinclus tertius.

Cinclus Turneri cum Alsine aquatica.

Cinclus quartus, Gallinago minima Bellonij.

ui, Bellonio assentiens, secundam Gallinaginis minoris speciem, quę autre Beccassine Gallis dicitur, Cinclum Aristotelis esse putat. Idem Gallinaginum minimum genus, Bellonio Beccassine la plus petite dictum, Cinclum minorem appellat. Tertia, inquit Bellonius, Gallinaginis minoris species primo generi magis, quàm secundo similis est. Rostrum enim sicut Scolopax maior, crassiusculum habet, & in extremo maculatum. Dorsum Sturno simile. Ali-quibus Deux pour vn appellatur. Duę etenim huius generis precio vnius maioris væneūt. Nomen ei obscœnum est, Foutons nimirum, quòd caudam præ cæteris auibus subinde agitet. Carnis suauitate superiori nihil cedit, eodemq; modo in cibum paratur. Hæc Bellonius, nullam aut huius, aut secundæ Gallinaginis minoris iconem exhibens. Illud hîc prætermittere nolui, ceu ad Cincli descriptionem attinens, Suidam nempe scribere, Cinclum auem esse gracilem, & nullo fermè corpore: quoniam huiusmodi sunt aues à nobis descriptæ. Adde item & alios esse præter Aristotelem, qui caudam mouere aiunt, Sed antiquissimi tantùm Autocratis festiua hæc verba ascribam, qui in Tympanistis sic ait: Οἷα παίζουσι φίλαι παρθένοι αὐλῶν κόραι κῶφα πηδῶσαι κόμας, καὶ ἀνακρούουσαι χεροῖν, Ἐφεσίαν, παρ᾽ Ἄρτεμιν, καὶ κάλλισ᾽ ἂν καὶ τοῖν ἰσχίοιν τὸ μὲν κάτω τὸ δ᾽ αὖ εἰς ἄνω ἐξαίρουσαι, οἷα Κίγκλος, idest, *Vt grata ad tibias puella salti-*

Gallinaginis minimę descriptio. Deux pour vn cur dicta. Foutons. Caro.

læ ſaltitant leuiter, comaſque iactitant, manus mouent, Dianæ in feſto, natibusque motitant ſurſum, deorſum ſeſe ita, vt Cinclus ſalit. Volaterranus, vt hoc etiam obiter annotemus, falsò, & ſine authore Cinclum auiculam palmipedem eſſe ſcribit, & ceu memoria lapſus Plinio quędam de eo attribuit, quæ Ariſtotelis ſunt.

LOCVS. INGENIVM. MORES.

LACVS, inquit Ariſtoteles, *& fluuios petunt Iunco, Cinclus, & Trynga*; & alibi Cinclum apud mare quoque degere ait. Apud homines viuere non dedignatur: nam captum omnium maximè miteſcere tradit philoſophus. Eſt verò etiam aſtutus, vt idem aſſerit, & captu difficilis.

NIDVS. PROVERBIA.

AELIANVS, & Suidas tradunt, Cinclum, quod poſteriore ſui parte debilis ſit, ſuapte natura, & per ſe non poſſe nidum conſtruere, ſed in alienis parere, ideoque bonorum inopes (qualem Catullus deſcribit Furium, cui neque villa erat, neque domus, neque arca: quod genus hominum Græci ἀνεςίας vocant, ideſt, expertes pecuniarum) ruſticorum prouerbio Cinclos appellari. Suidas quoque ſcribit, Cinclum auem eſſe maritimam, gracilem, nulloque ferè corpore, cui peculiare ſit clunium pennas ſubinde mouere. Eam prouerbio feciſſe locum, quo Menander ſit vſus in Thaide:

Cincli qui dicantur.

Mendicior Leberideatque Cincalo.

Πτωχότερος ἐι λεβηρίδος Κιγκάλε, ideſt:

Mendicior Leberide, atque Cincalo.

Videtur autem, vt ait Ornithologus, alpha inſertum carminis implendi gratia.

VSVS IN CIBIS.

IN Cotyis Thracum regis conuiuio apud Athenæum nominantur Cygni, Grues, Κίγκλοι vbi Ornithologus Κίγκλοι legendum eſſe cenſet. Sed id conceditur, Cinclos etiam apud veteres aliquo in precio fuiſſe fateri oportet.

DE CERCIONE AVE INDICA. Cap. LVII.

HISCE poſtremùm auibus caudam motitantibus Cercionem auem Indicam adijcere libuit, quod hęc etiam id faciat. Meminit Ælianus his verbis: In India auis ad Sturni magnitudinem accedens, varijs coloribus picta naſcitur, quæ & humanam vocem effingit, & Pſittacis vocalior, & maiore eſt docilitate, ac ingenio: non tamen humanum victum æquo animo ſuſtinet, ſed libertatis deſiderio famem potiùs, quàm ſeruitutem delicijs ciborum refertam amplectitur. Vrbes, quas Alexander in India excitauit, & Macedonibus incolendas dedit, vt Bucephala cum adiacente agro, & Cyropolis, aliæque ideo Cercionem appellant, quòd ſimiliter caudam, atque Cinclus mouet. Hæc ille. Græcè Κερκίον ſcribitur per iota acuta in penultima. Κερκύων verò cùm Ypſilon in penultima oxytonum nomen viri eſt.

Deſcriptio. Magnitudo. Color.

Etymum.

DE

Gallinula terrestris.

DE GALLINVLA TERRESTRI. Cap. LVIII.

QVANQVAM Ornithologus suam Phæopodem, maiorem, & minorem, item Anglorum Ralam terrestribus annumeret Gallinulis: Voluimus tamen nos hac in parte ab illo dissentire, quòd & ipsæ prope aquas versentur: & reuera quæ terrestres dici queant, nullas habeo, nisi hanc, cuius nunc imago exprimitur, quæ nihilominus & ipsa toto corporis habitu aquaticis simillima est, vnicum si rostrum demas. Græcum, aut Latinum nomen cùm non haberet Ornithologus, poterit, inquit, Trochilus terrestris dici (nam alij sunt aquatici è Gallinarum similiter genere) cùm & genus commune sit, & in cursu celeritas, vnde nomen à Græcis factum: quanquam & minimam auiculam Regulum aliqui Trochilum appellant. Hæc quidem auis celerrimè per frutices currit, & aliquando ad latus salit: malè volat, &

Trochilus terrestris. Etymum.

ęgerrimè ſe in aërem attollit. Sic ille. Et in epitome rurſus: Trochilum terreſtrem, vel Ralum terrenum ad differentiam eius, quæ circa aquas victitat, nominat, putatque nominis amphi bologia ſcilicet falſus, eam eſſe, quæ circa Bononiam Corriera (de qua nos ſuo loco) dicitur, atque addit denique alium eſſe Ralum terrenum Bellonio. Circa Verbanum lacum Polle nonnulli dicunt, quaſi pullam, aut Gallinam, ſed nomine nimis generali. A Germanis aucupibus, teſte eodem Eggenſchar, Heggeſchar, & Hegeſar dicitur, quòd turmatim iuxta ſepes decurrant, vbi poſt fœniſecia deprehenduntur. Heggam, vel Hagam Germanis ſepem vocari ait, Scharam verò gregem, vel turmam: aut fortè quoniam circa ſepes terram fodiant. Verbum enim Scharren, inquit, nobis ſignificat pedibus fodere, vt Gallinæ ſolent: quod tamen an hæ aues faciant, certum mihi non eſt. Sunt qui periphraſticè nominent, ein groſz Vvaſſer hunle, hoc eſt, Gallinulam aquaticam magnam. Angli Ray. Hanc autem ipſe quàm breuiſſimè deſcribit. Corpore breui, & craſſo eſt, & reliqua ſpecies, ſicut hîc pingitur. Vix vlli auium digiti pro ſua magnitudine longiores. Poſtremus etiam ad anteriores circiter dimidiam longitudinem obtinet. Colores non ſatis memini. Puto tamen crura ſubuiridia eſſe; in dorſo, & alis colorem è ſubruffo fuſcum. A Falconibus, & Accipitribus capitur, qui propter coloris obſcuritatem difficilius hanc auem, quàm Coturnicem eminus viſu deprehendunt. Vox eius, vt aiunt, aſpera, ger, ger, ger inſtar ſerpentium quodammodo. Itaque capi etiam ab aucupibus nomen eius imitantibus, dum cultrum per aridum lignum deducit. Sunt qui dicunt captam, vocem inſtar Sciuri emittere. Angli, vt audio, ceu lautiſſimam auem inter ſegetes capiunt, varijs poſitis inſidijs.

Ralus terrenus. Corriera. Polle. Eggeſchar. Heggeſchar. Ray. Digiti. Color. Vox.

DE GALLINVLA ALIA CHLOROPODE FVLICÆ SIMILI EX BELLONIO. Cap. LIX.

NECESSARIO planè Gallinulam aquaticam (la Poulette d'aeu à Fulica, & Fulica maiori (de la Poule, & Macroule) ſeparauimus: quoniam aquæ non innatat, nec palmipes eſt. Pullettæ autem aquaticæ, ſiue Gallinulæ nomē à ſimilitudine cum iam dicta impoſitum eſt, etſi multò minor ſit, maior tamen Ralla, adeo vt de vtraque hac particeps eſſe videatur. Aucupes, quibus oſtendimus, cùm Fulicæ ſimilem eſſe cernerent, magnitudine tantùm differre aiebant, hancque ad perfectam necdum ætatem perueniſſe. Vnde nos diligentiùs peculiares aliquas notas diſcriminātes inueſtigauimus. In quibus ea præcipue ferè eſt, quòd hæc Gallinula pedibus ſit viridibus, & non abſimilibus Botauri, neque etiam ita planis, nec denique lata membrana coniunctis, vt in Fulica. Cauda etiam Gallinulæ longior eſt. Macula frontis item minor. Colore Rallo ſimilis quidem, ſed ad Fulicæ colorem tendit: quare ex primo aſpectu Rallum eſſe putabam, ſed cùm diligentiùs inſpicerem, animaduerti, palpebras oculorum candidas eſſe, quod Rallo non conuenit, ſed neque Fulicæ. Caudæ binæ pennæ albæ ſunt, vtrinque nempe vna. Sub pectore nonnihil ad cyaneum, ſiue cæruleum vergit. Dorſum colore eſt caſtaneæ intenſo. Alię item alijs nigriores ſunt, & alarum plicas albas habent, & aliam inſuper albam lineam in minori ala, quam primæ plumæ eius per calami longitudinem conſtituunt. Idem cibus reperitur in eius ventriculo, qui in Rallo, & Fulica. Os ſterni & iſchion, ſiue os coxendicis ab alijs auibus habet diuerſa, etiam à Fulica. Caro Gallinulæ coctu facilis, ac tenera eſt, oſſa fractu facilia, ingluuies ampla, iecur quoque fragile, cæterùm inteſtina, & reliquę partes internæ, vt in Fulica. Aſſa eiuſdem cum Fulica ſaporis eſt. Nidificat, & pullos alit, & educat, vt Rallus.

Poullette d'acu. Pedes. Color. Cauda. Victus. Caro. Vbi nidificet.

Fulicæ alia species Bellonij cum raphano aquatico.

DE ALCYONE. Cap LX.

ORDINIS RATIO.

ALCYONEM decantatissimam, & celeberrimam auiculam hucusq; distulimus: quòd præcedentium auium inter se nexus prius de ipsa agere non permiserit: licet alioqui multis ex iam descriptis & nobilior, & celebrior existat. Quare ne sibi à nobis inferri iniuriam lamentabili, & suauissimo suo cantu ampliùs conqueratur, ipsius historiam, ab æquiuocis more nostro incipientes, aggrediamur.

ÆQVIVOCA.

ALCYON præter auem, de qua in præsentiarum sermo instituitur, nostra quoque tempestate in Atho Græciæ monte, si Bellonio credimus, Iynx dicitur, quæ Torquilla est, & de qua in prima parte Ornithologiæ nostræ egimus. Alcyon quoq; siue Alcyone, nomen proprium est, quod pluribus mulieribus fuit attributum, vt fusiùs suo loco dicetur: licet Seruio Alcyone de muliere, Alcyon verò de aue dicatur. *Cùm de muliere,* inquit, *dicimus, hac Alcyone facit, cùm de auibus hic, & hac Alcion.* Idem quoque sentire videtur Cælius, & alij: cùm alioqui secus ostendũt doctissimorum virorũ authoritates, & præsertim [a] Ouidij in eo loco.

Iynx. [a] Metam. 11.

Incubat Alcyone pendentibus æquore nidis.

Hoc quoque nomine dicta fuerant nonnulla poëtarum, & aliorum eruditorum monumenta, vt distinctiùs alibi dicetur, vbi etiam oppidi, & montis nomen fuisse patebit. Alcedo quoque (nam sic etiam dicitur hæc auis) nomen est loci apud Daretem Phrygium: vnde Thoas

claſſem Græcis aduexerat: licet Calidonia legendum haud dubiè cenſeat Ortelius, qui inſuper addit, codicem eius membranaceum Caledone habere. Nec illud prætereundum eſt, Κιριλὸν per iota in prima apud Heſychium piſcem eſſe quendam, & genus auis (quæ eadem cum Alcyone fuerit) Apud Varinum Κίῤῥυλος per rhô duplicatum legitur: quod minus placet, inquit Ornithologus, quanuis apud Heſychium quoque ſic ſcribi ordo literarum poſtularet. Κῆρις apud eundem, & Varinum auis eſt, Accipiter, vel Alcyon.

SYNONYMA.

Cheren.

CHEREN, vt refert Albertus, ſecundum Auicennam Alcyonem ſignificat. Apud Græcos verò, & Latinos variè ſcribitur huius auis nomen: alij enim codices Ἀλκυὸν cum tenui ſpiritu habent, alij cum craſſo, vnde & Latinorum alij ſcribunt Alcyon, alij Halcyon. Euſtathius non recipere flatilem in prima verbum Alcyonis ſcribit, referente Cælio, etiã canone ſubiecto, quoniam α ante l ſi ſequatur κ flatilem non admittat. Idem confirmare videtur Io. Iouianus Pontanus,[a] vbi inquit: *Alcyon pro aue Græci non aſpirant, licet fiat ab eo, quod eſt* ἅλς. *Illi enim, vt grammaticis placet, nunquam aſpirant a ante l ſequente cappa*. Chœreboſci grammatici, qui Græcè de aſpirandis vocabulis ſcripſit, verba hæc ſunt: *Alcyon verò etſi ab eo, quòd eſt* ἅλς *deriuatur, tamen quia ſequitur cappa, tenuatur: & ſimiliter præteritum* ἆλτο, *licet fiat à verbo* ἅλλομαι. *Nam a ante l, ſequente conſonante ſemper tenuatur, niſi fortaſſe ſtatim ſequatur liquida*. Nihilominus, inquit Pontanus, apud Theocritum eſt videre Græcos veteres huic nomini aſpiraſſe: at licet ipſe viderim in vetuſtiſſimis codicibus noſtris, huic nomini aſpirationem eſſe prænotatam, hodie tamen aſpirat nemo, & ſimiliter dictionibus Alcedo Alcedonia. Hæc ille. Cæterùm refragatur Io. Tortellius, ſuam opinionem Theocriti authoritate iam ab ipſomet Pontano adducta confirmans. *Halcyonem*, inquit, *cum aſpiratione ſcribendum, ex Theocrito apparet:* Χ' ἀλκυόνες ϛορεσεῦντι τὰ κύματα. *Nam ſi non aſpiraretur, non opus fuiſſet cappa, ideſt, primam literam coniunctionis* καὶ *in* χ *denſam mutari*. Pro Tortellio etiam faciunt veteres quidam Latini, vt Varro in opere de lingua Latina, & Seruius, qui in primum Georgicorum Virgilij huius auis nomini, ab initio aſpirant, tum ex recentioribus eruditi quidam, vt videre erit in toto hiſtoriæ proceſſu: nam quoties aliquid ex aliquo dicemus, nomen auis ita ſcribemus, prout illi ſcripſere, vel cum aſpiratione, vel ſine; cum interim ſi quis etymum conſideret, omnino aſpirari debere conſtet. Dicitur enim παρὰ τὸ ἐν ἁλὶ κύειν, quòd in mari pariat, vt Scholiaſtes Theocriti, & Varinus ſcribunt: licet Iſidorus, & author de natura rerum longè aliam, ſed ridiculam, etymologiam referant, dum aiunt: Alcyonem pelagi volucrem dictam quaſi alitem Oceanã; eò quòd hyeme in ſtagnis Oceani nidos faciat, pulloſq; educet, &c. Inconcinnè etiam, & ridiculè apud Auicennæ interpretem Alcyonis ceu Græcum nomen legitur in recto pro primitiuo: nam Alcyonis recti caſus diminutiua tantùm voce dicitur, & paruam Alcyonem ſignificat. Porrò non ſolùm Alcyon, ſed etiam Alcyone dicitur tam de aue, quàm de muliere, licet ſecus ſenſerint Euſtathius, Seruius, & alij. Ab Alcyone fit Alcyonius adiectiuum, vnde dies Alcyonij, de quibus ſuo loco. Latinis etiam Halcedo appellatur, vt teſtatur Varro, & Feſtus, *Alcedo*, inquiens, *dicebatur ab antiquis pro Halcyone*. Hîc rurſus eſt notandum Alcedinem non ſemper abſque aſpiratione ſcribi, vt voluit Pontanus: nam & Varro aſpirat, vt iam patuit: quanquam ab algore dictam plerique velint. Alcedonas, inquit Hermolaus, noſtri vocant, quaſi Algedenas ab algore. Idem confirmat Ambroſius Calepinus, aliiq; grammatici complures, nimirum, quòd frigidiſſimis temporibus in mari pariat. Mihi tamen longè probabilius videtur, vt quoque exiſtimauit Ornithologus, à Græcorum Alcyone hanc vocem dimanaſſe. Vt vt eſt cùm Alcyon, tùm Alcedo marem, & fœminam, in hoc auium genere ſignificare, à plerisque creditur. Sunt tamen, qui marem, non Alcyonem, ſed Ceycem nominare malint, quod nomen aliqui cum diphthongo ſcribunt, aliqui verò non. Cerylum etiam aliqui eandem auẽ cum Alcyone mare faciunt, vt Pauſanias, Euſtathius, Varrinus, Antigonus, & Vuottonus: ſunt, qui diſtinguant. Cælius quidem non diſtinguit, ſed Alcyonas ſeneſcentes vocari Cerylos dicit, ſed perperam id ex Antigono tranſcribit: apud quem legitur, Alcyones mares vocari Cerylos, eoſdemq; in ſenecta à fœminis geſtari. Heſychius ſcribit Cerylum aliquos auem maſculum, & libidinoſum, alios Alcyonem interpretari. Ex ijs qui diſtinguunt Moſchus eſt, qui Alcyonem, & Cerylum tanquam aues diuerſas numerare videtur:[b] nam de Bionis interitu ſic canit:

Ἀλκυόνος,

[a] De aſpir. lib. 2.

Etymum.

Alcyonis.

Alcyonius.

Halcedo aliquádo aſpiratur.

Alcedinis etymum.

Ceyx.

Cerylus.

[b] Eidyll. 3.

Α'λκυόνος δ' ὐ τόασον ἄλγεσιν ἴχετο Κήυξ.
Ου δὲ τόσον γλαυκοῖς ἐνὶ κύμασι Κηρύλος ἆδεν. ideſt.
Neque Halcyon tanto dolore deplorauit Ceycis interitum,
Nec Cerylus adeo cecinit in mare cæruleo.

Diſtinguere videtur etiam Ariſtoteles [c] inquiens: *Alcyonem, & Cerylum* (Gaza Carulum vertit) *apud mare verſari*. Sed Ornithologus eum ſic ſcripſiſſe putat, non quòd aliter, quàm ſexu has aues differre exiſtimaret, ſed vt nomina vulgò vſitata non omitteret: nam ſic, in eodem capite Ficedulam, & Atricapillam nominare, & alibi Erythacum, & Phœnicurum, cùm iſtas aues non ſpecie, ſed affectione aliqua differre fateatur. Ælianus alibi Cerylum, marem Alcyonem eſſe agnoſcit, alibi verò contrarium aſtruere videri poſſit: nam vbi diuerſarum auium amicitias, & diſcordias mutuas recenſet, Alcedinem, & Cerylum inter ſe amore teneri ſcribit. Albertus Magnus in citato Ariſtotelis loco ex Auicenna pro Alcyone habet Tharaglyon, pro Cerylo Kydeloz. Niphus Carulum putat eſſe auem, quæ ruſticè apud Italos Ciurlus appelletur; ſed quæ qualiſq; illa ſit, non explicat. Petrus Bellonius Carulum Gallicè Caniard interpretatur, additq; delphinum venantem ſequi, & piſces deuorare. Pro Caniard autem Larum, ſeu Gauiam maiorem intelligens: quod non percipiens Ornithologus Caniard cum Canard, quo poſteriori nomine Anas mas Gallicè nuncupatur, confundit. Alibi idem Bellonius [d] credit, Ceycem auem Plinio dictam eandem eſſe cum Cerylo Ariſtotelis, & Alcyonem vocalem ſignificare. Diſtinguit enim Alcyonem in vocalem, & aphonon, vt poſtea dicetur. Mihi in primis eorum arridet ſententia quibus Κήυξ, Κηρύλος, & Κεῖρις Alcyonem marem ſignificat. Antequam autem ad alia huius alitis ſynonyma tranſeamus, ſciendum, quod Cerylus per ypſilon in medio ſcribitur, & per lambda ſimplex in plerisque exemplaribus. Pauſanias proparoxytonum facit, & lambda duplicat, vt teſtantur Euſtathius, & Varinus. Κηρύλος paroxytonum per η in prima ſyllaba Doricum eſt, vt credit Euphronius in ſcholijs in aues Ariſtophanis: per ει verò diphthongum in prima, & proparoxytonum Atticum. Sed Iſacius Tzetzes in Lycophronem, Æolium eſſe hoc ſecundo modo ſcriptum, priore verò Doricam, Atticam, & communem linguam pariter vſurpare. Didymus quidem putauit, vt ibidem refert Scholiaſtes Ariſtophanis, nomen hoc ſecundum naturam, ideſt, ex proprietate etymologiæ debere ſcribi Κείρυλος. Sunt & alia nomina apud Græcos, quæ ad Cerylum tum ſignificatu, tum vocis figuratione accedant: Κεῖρυλος auis, inquit Heſychius, quam aliqui Κήρυν (Varinus habet Κύρυν, Ornithologus Κεῖριν legit, quia alibi apud eoſdem ſic legitur: Κεῖρις auis eſt, Accipiter, vel Alcyon) Tandem in Alcyonum genere fœmina δάμαρ dicitur, ideſt vxor, teſte Pauſania, Antigono, Caryſtio, & Vuottono, vt eſt etiam apud Lycophronem, & expoſuit interpres: quod pariter confirmat Cælius Rhodiginus [e] his verbis: In hoc autem genere fœmina nuncupatur Damar, vt eſt apud Lycophronem, & expoſuit interpres. Quanquam pro vxore capitur Damar, quaſi γάμαρ, ἀπὸ τῶν γάμων. In caſu patrio Damarcos facit: nam & pullatoruui ratio habenda quandoque. Sunt & alia huius auis nomina apud Græcos, & Latinos. Theodorus Gaza teſtatur, à multis dici auem Poſſideonis, ideſt, Decembriam, quòd pariat menſe Poſſideone, hoc eſt, Decembri. Baptiſta Mantuanus aues Ceycis periphraſticè vocat:

Producit Ceycit aues vbi frigida bruma.

Cæterùm quam auem veteres his nominibus intellexerint, res eſt admodum controuerſa, alijs alias aues pro Alcyone oſtendentibus, & multis multa confundentibus. Auicennæ interpres Alcyonem cum Coruo implicare videtur: nam vbi apud Ariſtotelem Alcyon legitur, Auicennæ translatio habet Alcorab, ideſt, Coruum. Auicennam verò ibi de Alcyone loqui hinc patet, quòd per hyemem quatuordecim diebus nido, & excludendis ouis operã dare ſcribat, quod ad Alcyonem ſpectat, non ad Coruum. In eundem errorem impegit Albertus, cùm ſcribat: Alcyonem auem eſſe nigram, non admodum magnam, hancq; fortè vocari ab Auicenna Coruum marinum. Hic tamen in hoc etiam peccat, quòd nigram Alcyonem eſſe autumat, cùm aliàs id ſcribat nemo. Item in eodem capite velut anceps, *Alcyon*, inquit, *eſt eadem cum Alcorab marino, & ſecundum Ouidium, & Homerum auis eſt Diomedis, rarò apparens*. Nos de aue Diomedea iam egimus. Idem alibi Ariſtotelis verba recitans cum Cinnamomo aue eam confundit. Et alio in loco, cùm Alcyonis ſcripſiſſet hiſtoriam ex Ariſtotele, vel Auicenna, quæ Alcyonis ſunt propria, alij volucri aſcribit; nam ſubiũgit. *Alia autem auis eſt, quæ vocatur Græcè Sauorath, quæ eſt Picus marinus, & agreſtis, maior aliquantulum Paſſere, &c.* Nam hæc, & quæ ſequuntur omnia non minus, quàm quæ priùs de Alcyone expreſsè ſcripſerat, Alcyoni ſoli conueniunt, & eadem fermè repetuntur. Quare meritò à Nipho accuſatur, quod Alcyonem non agnouerit, eamq; cũ Coruo marino, & alijs auibus confu-

[c] *Hiſt. lib. 8. cap. 3.*
Tharaglyõ Kydeloz.
Ciurlus.
Caniard.
Canard.
[d] *De auib. lib. 4. c. 25.*
Κεῖρις.
Damar.
[e] *Lect. antiq. lib. 4. cap. 11.*
De mẽſib. Atticis.
Auis Poſſideonis.
Aues Ceycis.
Auicennæ interpretis error.
Alberti lapſus.
Sauorath.

Iſpida. confuderit. Cæteri ferè recentiores Alcyonem, Iſpidam vulgò vocatam exiſtimant, atque idem etiam priùs credebat Ornithologus: ſed poſt ſententiam mutauit, etſi id apertè fateri non audeat. Quare eius verba aſcribam. Fui ego aliquando in ea opinione vt auem, quæ à barbaris Iſpida nominatur, Alcyonem eſſe conijcerem. Quam ſententiam meam doctiſſimus vir Anglus tunc approbatam, in ſuo de auibus libro publicauit, & illum nuper ſequutus Georgius Agricola, alijq́; idem tradiderunt, ſed cum diſtinctione, ac ſi hæc auis fluuiatilis eſſet, non autem marina: cùm veteres huius differentiæ non meminerint. Nam Ariſtoteles ſcribit, Alcyonem auem marinam fluuios etiam ſubire: non autem diuerſam fluuiatilem à marina eſſe. Verùm hæc ſcribo, non vt coniecturam, cuius author ipſe fui, refutem, neque vt viris longè doctiſſimis aduerſer: ſed vt diligentiùs inquirendi occaſionem harum rerum ſtudioſis excitem. Hæc ille. Qui ne palinodiam, vt aiunt, canere videatur, Iſpidam pleraq; cum Alcyone paria facere, vel omnino ſpeciem quandam Alcyonis eſſe, ſi quis contenderit, ſe hoc illi conceſſurum pollicetur: cùm tamen paulò inferius optimis argumentis aſſerat, veram Alcyonem pauciſſimis, præſertim mediterraneis notam eſſe: idq́; mirum non eſſe, quoniam, vt Ariſtoteles ex Steſichoro ſcribit, *omnium rariſſimum ſit vidiſſe Alcyonem, & ferè circa Vergiliarum occaſum brumamq́; appareat: & vbi primùm per portum non plus, quàm nauē circumuolaret, ſtatim abeat, & nuſquam prætereà videatur.* Et reuera Chærephon in dialogo, qui Alcyon inſcribitur, Alcyonis cantum, tanquam inauditum ſibi hactenus, & peregrinæ auis, miratur. Quod etiam diligentiùs examinans idem Ornithologus in epitome vltimùm edita, Bellonio penitus refragatur, quòd Iſpidam ſpeciem alterā Alcyonis faciat. Bellonius, inquit, Alcyonem duplicem facit: vnam Iſpidam noſtram, quam aphonon, tanquam ex Ariſtotele, ideſt, mutam, non ſimpliciter, ſed comparatione alterius, vel maiorem, cognominat, (cuius & ſpecies, & natura ferè ad Meropen accedit, vt in Merope diximus) pedibus etiam ſimiliter breuibus, quare in terra non inſiſtit. Alteram verò minorem, & vocalem nominat, quæ in locis paluſtribus omnium ſuauiſſimè cantillet: vnde à quibuſdam Roſſignol de riuier appelletur, ideſt, Luſcinia fluuiorum. Quoniam & ſuauiſſimo cantu, eoq; dies, ac noctes perpetuò audientes oblectet. Scandit per arundines ita vt Picus per arbores, quamuis digitos pedum non vt Pici, ſed vt Merula, & pleræque aues habeat. Colore, & cauda Tyngem refert, magnitudine auem Proyerum à Gallis dictam (Miliariam latinè vocat Bellonius, & Alauda criſtata maiorem facit) Roſtrum ei quodammodo ad Picæ Græcæ (ideſt, Lanij noſtri) roſtrum accedit. Videtur eſſe criſtata quoniam capiti eius plumę longiuſculę ſunt. Crura, & pedes mediocri longitudine, colore cinereo. Hanc, inquit, Galli vocant Rouſſerole, nimirum à colore ruffo, vel infumato: alij Roucherole, quoniam interdiù in carectis, degat: vbi etiam nidificat ex paruis arundinum ſtipulis. Oua vt plurimùm quinque, aut ſex parit. Hyeme non recedit. Hæc Bellonius. Mihi quidem inter duas has aues cognatio nulla eſſe videtur, & neutrius hiſtoria congruere cum Alcyone veterum, multominus autem poſterioris. Hæc Ornithologus. Neque ergo ſanè Iſpidam, aut auem Gallis Rouſſerole, & Roucherole dictam veterum Alcyonem eſſe exiſtimo: quapropter ipſarum tanquam diuerſarum volucrum, fuſiùs ſeparatim hiſtoriam ſubnectam. Sed iam reliquorum doctorum virorum de Alcyone ſententias in medium adducamus. Cælius Calcagninus[f] auem, quæ à nautico vulgò (in Italia) hodie Hirundo marina dicatur, Alcyonem eſſe putat. Paſſere, inquit, haud multò ampliorem eſſe, colore tum cæruleo, tum viridi, tum etiam leuiter purpureo, eoq́; non particulariter ita diſtincto, ſed ex indiſcreto variè toto corpore; & alis, & collo refulgentem, roſtro ſubuiridi, & longo, & gracili, querula admodum voce peruolantem maria, & in præruptis ſcopulorum nidificantem; præterea piſces ei in cibo eſſe. Et cùm huic aui refragentur, quæ de Alcyone ſcripſit Plinius, huius contextum mendis ſcatere cōtendit. Illud animaduertendum, inquit, vel Plinium Ariſtotelis verba non tranſtuliſſe ad fidem, vel quod credo libentiùs, nos parum caſtigatum habere codicem: apud quem pro viridibus pennis candidas, pro roſtro collum legimus. Et paulò inferiùs, ſic apud Plinium legendum conijcit: Ipſa auis amplior Paſſere, colore cyaneo ex parte maiore tantùm, nō purpureis, & pallidis admixtis pennis tam in alis, quàm etiam in collo, roſtro gracili & procero. Nam, Plinium, inquit, eā, quę tam perſpicuè ſcripta ſunt apud Ariſtotelem, vel ignoraſſe, vel per incuriam prætermiſiſſe, mihi non fit veriſimile. Hæc ille: qui quam aciem intelligat, nō ſat ſcio. Neque enim talem vnquam vidi, neque apud aliquem authorem ſic deſcriptam me legiſſe recordor. Tres namque tantùm volucres noui, quæ Hirundinis marinæ nomine appellari conſueuerunt, nēpe, quā Meropi congenerē fecimus, Germanis vulgò Seeſvvalm; Gauiæ ſpeciem quandam; & eam Ornithologo incognitam, quam aucupes noſtri Hirundinem marinam nuncupant, à nobis in ſecunda parte Ornithologiæ noſtrę, capite de Hirundine ma-

[Margin notes: Alcyō perperā diſtinguitur in fluuialē, & marinam. — Alcyō pauciſſimis cognita, & cur. — Iſpidā Alcyonem aphonon vocat Bellonius. — Roſſignol de riuier. — Rouſſerole, & Roucherole. — [f] Epiſt. lib. 2. — Hirūdo marina, & eius deſcriptio. — Plinius correctus.]

dine marina descriptam. Quarum nulli descriptionem à Cælio allatam verè competere dicas. Quare super hac aue iudicium meum cohibeo. Christophorus Encelius [a] Alcyonem ab Ispida quidem diuersam facit, sed vtranque interim Germanicè Eisuogel dici scribit: propriè tamen id nominis Alcyoni conuenire, impropriè verò Vuasser Hunlein appellari. Verùm hanc auem nō describit, in libris de piscibus, & volucribus se se naturam eius, & formam explicaturum pollicitus, diligentissimè. Sig. Gelenius Alcyonem auem in mari eiusdem generis esse putat, cum ea, quæ circa aquas dulces moratur, vulgò apud Germanos Gysyts dicta, nimirum Vanellus. Ego nullam adductarum auium veram Alcyonem esse existimo; sed auem esse puto, quæ nostris temporibus incognita sit; nam & Aristotelis sæculo, vt ipsemet testatur, eam videre rarissimum erat, & quę vbi naues semel circumuolarit, statim abeat, & nemini se diligenter intuendi copiam faciat. Quare nunquid auis illa, quam tāquam veram Alcyonem in Græcia hodie agnosci tradunt Ornithologus, & Robertus Constantinus, vulgàri nomine φασιδόνις nuncupata, cùm præter nomen, nihil aliud habeam, quod de ea iudicem, alijs de illa iudicium relinquo.

[a] De re metal. l. 2. c. 43

Eisuogel.

Gysyts.

GENERA. DIFFERENTIAE.

[a] ARISTOTELES vbi scribit, *aues quasdam degere circa fluuios, & lacus, alias circa mare*, ex parydris, & iuxta aquas dulces degentibus præter cæteras numerat etiam τὸ τῶν Α᾿ηδόνων γένος, Gaza, & Niphus vertunt Alcedonum, cùm Græci Luscinias Α᾿ηδόνας vocent, quæ cum aquas non petant, & vox ideo corrupta videatur, coniecerunt illi, legendum Α᾿λκυόνων. Rursus cùm statim Aristoteles addat, genus harum auium, quas voce illa corrupta designat, quæcunque autem illæ sint, duplex esse, vocale vnum arundinibus insidens; alterū mutum ampliore corpore, dorso verò vtrumque cæruleo, hinc recentiorum plerique duo Alcyonum genera statuere, eoq; magis, quòd Plinius, vbi reliquam Alcyonis historiā transfert, alterum earum genus scribit magnitudine distingui, & cantu. Ornithologus cùm Aristotelis textum mendo scatere concedat, pro Α᾿δόνων non Α᾿λκυόνων, sed potius χελιδόνων, idest, Hirundinum, legendum esse contendit: quam suam coniecturam multis confirmat argumentis. Sed quid, inquit, si legamus, χελιδόνων? idest Hirundinum? Nam & hæc vox magis ad Α᾿ηδόνων accedit, & aquis eas gaudere certum; & quę ibidem subijcit Aristoteles, Hirundinibus (ni fallor) magis, quàm Alcyonibus conueniunt: nempe duarum eas generū esse: vnam arundinibus insidentem vocalem (alibi etiam vel iam auem paruam, ἑλέαν ex arundinibus paludes spectare, & voce proba esse ait) alteram mutam, & maiorem, dorsum vtrique cæruleum. Alcyonum sanè hoc loco non rectè legi etiam, quæ proximè sequuntur Philosophi verba indicant; *Circa mare verò versantur*, inquit, *Alcyon*, (Gaza de suo inserit, quoque, nimirum ad excusandum, quod proximè etiam Alcedines inter παρύδρους nominarit) & Carulus (sic Gaza Κήρυλον reddit) Absurdum autem foret, cùm priùs Alcyones nominasset inter eas, quæ degunt circa dulces aquas, mox easdem primas nominare inter maritimas. Quanquam enim, vt diximus, fluuios quoque subeat Alcyon, primùm tamen, & præcipuè maritima est, & à veteribus omnibus maritima nominatur. Kiranides eam in littoribus maris degere scribit. Suidas in voce ἡμιριανὰ inter aues maritimas numerat his verbis: Θαλάσσια δὲ Α᾿λκυὼν Α᾿ηδὼν, Κήϋξ, Α᾿ίθυιαι, &c. Vbi rursus mireris, quomodo Aëdon maritima sit, cùm in Aristotelis codice circa aquas dulces degentibus, vt iam dictum est, adnumeretur. Nos sanè Aristotelis locum deprauatum esse conijcimus, Suidæ falsum, imitatione librariorum. Obijciat aliquis Plinium quoque libro decimo capite tricesimosecundo, vbi & reliquam Alcyonis historiam ex Aristotele transfert, hæc verba inserere, Sed forsan Plinij codex quoque corruptus fuerit. Hæc omnia Ornithologus. Bellonius, vt diximus, communem opinionem sequutus, duo Alcyonum genera facit, alterum Ispidam, alterum verò auem Rousserole, seu Roucherole. Turnerus Anglus præter duo illa genera, quæ ab Aristotele, & Plinio tradita fuisse autumat, tertium etiam adijcit, nempe Cornicē aquaticam apud Morpetenses vocatum, de qua sic: Præter hæc duo ab Aristotele, & Plinio descripta genera, auem noui, quæ si Alcedonum generè non sit ascribenda, sub quo genere contineatur, prorsus nescio. Sturno paulò minor est, corpore toto nigro, excepto ventre albo. Caudam habet breuiusculam, rostrum Alcedone paulò breuius. Ante volatum Alcedonis more nutat, & in volatu gemit: voce Alcedonem ita refert, vt nisi videas, Alcedonē esse iurares: in ripis fluminum non procul à mari vidi, aliàs nusquam. Pisciculis victitat, vt superiora

[a] Hist. l. 8. c. 3

Alcyon precipuè maritima est.

Cornix aquatica.

Descriptio. Locus. Victus.

ſuperiora Alcyonum genera. Hæc Turnerus. Ornithologus hanc auem apud Heluetios quoque reperiri circa Limagum fluuium ſeſe audiuiſſe ſcribit. Leuinus Apollonius [b] in Peruuia noui orbis regione inueniri volucres narrat ex Halcyonum genere, quas Alcatraces vocent, maiore numero paſſim oberrantes, marinis lupis, & carabis, piſcibusq; inſidiari, & cadaueribus admodum delectari: quamobrem & ipſas ex frequente cadauerum eſu intolerabili fœtidę carnis raucedine vſque adeo eſſe lethales, vt ad earum eſum neceſſitate redacti non ſecus, quàm aconito, toxicoué victi intereant. Nos de Alcatrace aue alibi egimus. Cæterò Iſpidam veram eſſe Alcyonem cùm negauerim, ſi quis tamen congenerem faciat, non contenderim.

De re Peruu.lib.1.
Alcatraces quæ aues.

FORMA. DESCRIPTIO.

ALCYONEM itaque cùm noſtris temporibus incognitam ſtatuerimus, non erit, quod in ipſa deſcribenda elaboremus. attamen, ne ab inſtituto noſtro diſcedamus, ea, quæ de eius forma à veteribus tradita ſunt; hîc ad fidem recitabimus. *Alcedo*, inquit Philoſophus, [a] *non multò amplior Paſſere eſt, colore tum cæruleo, tum viridi, tum leuiter purpureo inſignis: videlicet, non particulatim colore ita diſtincta, ſed ex indiſcreto variè refulgens corpore toto, & alis, & collo: roſtrum ſubutride, longum, & tenue: talis ſpecies eius eſt*. Plinius, cùm aliàs ex Ariſtotele [b] mutuatum appareat, paulò aliter. *Ipſa auis*, inquit, *paulò amplior Paſſere, colore cyaneo ex parte maiore, tantùm purpureis, & candidis admixtis pennis*. Cùm itaque Plinius hæc ex Philoſopho tranſcribat, contendunt plerique corruptum haberi eius contextum. Inter quos Cælius Calcagninus eſt, cuius hac de re verba ſuperiùs fuere recitata. Contrà nonnulli Plinium Philoſophi mentem fuiſſe aſſecutum negant, vt Ornithologus, qui etiam miratur Cælium, quod Plinium ab hac calumnia tentet vindicare, conijcitq; Alcyonem colorem pro diuerſa ad lucem, aut ſolem conuerſione variare, & iridis colores quodammodo imitari: noc aliter ac ſerici quoddam genus, quod ab huiuſmodi colorum variatione nomē meruit. Similem, inquit, colorem in Vanello aue, & Coruo ſyluatico obſeruaui, & alijs quibuſdam. Item cùm in epigrammatis ξουθαί, ideſt, fuluæ cognominentur à colore, poëtas ait, non rarò colorum nominibus impropriè vti. Conuenientiùs itaque ποικίλα dicitur Simonidi apud Ariſtotelem, ideſt, vt Gaza vertit, varia, & picta. Vnde & Kiranides Alcyonem auem valde ſpecioſam eſſe ſcribit, ſubcæruleam vel viridem, variam colore. Quod ſupereſt, Ouidius roſtrum tenue Alcyoni tribuit; dum ait:

[a] lib.9. Hiſt. cap. 14.
Deſcriptio ex Ariſt.
[b] Lib.10.ca. 32.

Plenumq; quercla
Ora dedere ſonum tenui crepitantia roſtro.

LOCVS. VICTVS.

QVANQVAM ex ſuperioribus apertiſſimè conſtet, Alcyonem eſſe auem marinam, id tamen ex adducendis aliorum authorum verbis magis manifeſtum euadet. Præter Ariſtotelem enim, & [a] Suidam, aliosq; quorū verba iam antè recitaui, alij multi idem confirmant: Ac in primis Oppianus, qui maris adeo amantē eſſe tradit, vt prope fluctus ipſos nidificet, pectusq; aquis aſpergat, cauda in terra ſicca impoſita. Athenæus non tantùm maris amicam auem facere videtur, ſed piſciuoram eſſe etiam innuit: nam ex [b] Clearcho, piſcem adonidem, ſiue exocœtum in littus aliquando vnà cum fluctu extra aquam ſe recipere ſcribit, atque inibi ſuper ſaxis quieſcere & ſi vigilet, aues παρευδιςαι cauere, ne ab eis deuoretur. Sic autem vocat τοὺς ἐν ταῖς εὐδίαις παρὰ τὸ ξηρὸν νεμομένους, hoc eſt, aues illas, quæ ſereno & tranquillo cęlo iuxta littus paſcuntur, vt Cerylum, Trochilum, & Creci ſimilem Elorium: & ante illum [c] Theocritus, Alcyones dixit, à glaucis Neræidibus inter aues quæcunque è mari victitant, maximè diligi.

[a] In lxcut.
[b] Dipnos.li. 8.
[c] Idyll.7.

Ἀλκυόνες γλαυκαῖς νηρηίσι ταίτε μάλιςα
Ὀρνίθων ἐφίλαθεν ὅσαις τε περ ἐξ ἅλος ἄγρα, ideſt.
Halcyones, quæ à glaucis Neræidibus maximè
Inter aues diliguntur, quæcunque è mari victitant.
Et Ariſtophanes.

Ἀλκυόνες

Ἀλκυόνες αἱ παρ' ἀεννάοις θαλάσσης
Κύμασι φωνὴν ἀλλ᾽ ἐτε τέγγουσαι νοτερῆς πτερῶν

Ῥαίσι χρόα δροσιζόμεναι, idest, *Alcyones, quæ apud perpetuos maris fluctus cantatis madefacientes humidis pennarum aspersionibus corpus irrorate.* Et sic [a] Vergilius dilectas Thetidi vocat, alibi de eis canit.

Littoraq; Alcyonem resonant, & Acanthida dumi.

Necnon Pacuuius; *Alcyonis ritu littus peruolgans feror.* Cæterùm licet in primis marina auis sit, ab aquis tamen dulcibus non abstinet: nam etiam omnes subire scripsit [b] Aristoteles, & ex hoc Plinius. [c] Quanquam verò istiusmodi loca colere certum est, rarissimùm tamen est eam alicubi conspicere. *Ferè enim*, vt inquit [d] Philosophus, *circa Vergiliarum occasum, brumamq; ipsam apparet: & vbi primùm per portum non plus, quàm nauim circumuolarit, statim abit, vt nusquam præterea videatur: quomodo Stesichorum quoque eius meminisse notum est.* Albertus exponens verba Aristotelis, *nec nisi Vergiliarum occasu.* Cùm, inquit, occasu heliaco occidunt Pleiades, hoc est, à quarto nonas Aprilis vere. [e] Plinius eadem ferè ex Aristotele repetit. *Halcyonem*, inquit, *videre est rarissimum, nec nisi Vergiliarum occasu, & circa Solstitia, brumamue naue aliquando circumuolata, statim in latebras abeuntem.* Et Oppianus, Iouem, inquit, Alcyones noctù pasci voluisse, & circa stagnorum, fluuiorumque maximè solitarias partes, ne hominibus molestæ essent. Denique Varinus tradit, Iouem Ceyci, & Alcyonæ eius vxori iratum mutasse eos in aues, quæ singularem, & disiunctam vitam degerent. Non solùm itaque aues esse raras constat, sed & aut solas, aut binas tantùm volare: quare rectè, & apposito epitheto à Propertio desertæ appellantur.

Nunc ego desertas alloquor Alcyonas.

Licet autem tam rata auis sit Alcyon, nihilominus in Themitistan noui orbis vrbe venundari tradit Fernandus Cortesius, & Christophorus Encelius [f] scribit, Alcyones in inferiori Germania haberi, imò ad ipsam Hauelam flumen; sed vereor an eæ veræ sint Alcyones. Item Scaliger innuere videtur, in mari Siculo frequentes esse hoc versu, quo maris Siculi Ciues appellat.

Pictaue Siculi Alcedines maris ciues.

Sed is fortè eas ita appellarit, quòd in eo mari dies Alcyonides maximè appareant, vt testis est Philosophus. Atque hæc de loco, nunc rursus de victu dicamus. Piscibus autem potissimùm victitant, teste Aristotele, & Athenæo, cuius uerba suprà citauimus: quos quomodo venentur docet Oppianus, scribens, Alcyones se ex alto in mare immittere, rectà nimirum, ut Catarrhactes, & aliæ quædam pisciuoræ aues. Idem ex Lycophrone colligitur, à quo Κηρύλος δύπτη, idest, εὐκόλυμβος, seu urinator dicitur

Τὸν δ' οἷα δύπτην κηρύλον διὰ στενῶν
Αὐλῶνος οἴσει κῦμα γυμνίτην φάγρον, idest,
Illum sanè velut vrinatorem Alcyonem per angustum
Canalem auferet fluctus nudum phagrum.

Bernardinus Gomesius, ubi docet aues, præcipuè maritimas à salsuginosis tum locis, tum cibis non abhorrere; id in primis Alcyonum comprobat exemplo: [g] *Porrò*, inquit, neq; aues, quas natura mortalibus aut in escam produxit, aut in aliarum aucupium consociauit, aut in oblectamentum non modò uarijs, pulcherrimisq. exornauit coloribus, sed nostras etiam articulatas uoces conari permisit, ita dulcibus assuescunt, ut à salsis omnibus abstineant. Nam earum præsertim maritimæ, & quæ in paludibus degunt, salsugine, quam non fugiunt, delectari uidentur. Non enim quicquam non salsuginosum, siue terrestre illud sit, siue aqueũ, ac uel aereum, propter salsuginosos loci halitus, & humores degustare, seu deuorare possunt, maximè uerò Halcyones, cùm Mergi, & Gauiæ, aliæq; marinæ uolucres, quæ piscibus aluntur. De quibus illud permirum est, quod cùm omnes aues cubilia, & nidos sibi construant, eosq. quàm possint, mollissimè substernant: tamen Halcyones inter alias fama est, nidos suos ex durissimis piscium ossibus, & acutissimis spinis fingere, ac rariùs nisi supra mare uideri, atque inter salsuginosa, & aspera maris cunabula fœtus suos fœcundissimos emittere, ac neque ob id horrescere, neque ponderosa salsugine impediri, quominus ipsæ pari cum cæteris auibus salubritate, & uolatu fruantur. Hæc ille postremò quanquam alioquin frigoris sit patientissima Alcyon, tamen ait Albertus, non esse credibile, uiuere posse in regione, quæ excedat latitudinem quinti climatis propter nimium frigus.

[a] Geor. lib. 3
[b] In Tenero.
[c] Hi. l. 8. c. 3
[d] Li. 10. c. 3
[e] Hi. li. 5. c. 9
Alcyones desertæ cur dicantur.
Alciones vbi.
[f] Li. 10. c. 32
[g] De metall. lib. 2. c. 43
Alcedines cur maris Siculi ciues dictæ.
Victus.
[h] In Caßandra.
[i] De Sale lib. primo.
Alcyon vbi viuere non possit.

VOX. CANTVS.

ALCEDINES, inquit [a] Oppianus, *à morte mariti lugubriter canunt, & desituræ canere Ceyx, Ceyx, aliquoties repetunt, atque ita ceſſant.* Quod autem Alcyonis nomen, dum canunt, exprimere videantur, ostendit [b] Seneca dum ait:

—— Licet Alcyones
Ceycæ ſuum fluctu leuiter
Plangente ſonent, cum tranquillo
Malè confiſæ credunt iterum
Pelago audaces, fœtusq́; ſuos
Nido pauida titubante fouent. —— Et [c] alibi.
—— Raptum coniux
Ceyca gemit.

Hoc pariter indicant hæc [d] Pontani carmina.

At miſera in ſcopulis, ſoloque in littore quæſtus
Alcyone ingeminat, vocesque effundit inanes,
Multa querens, exoſa diem, nomenque mariti
Seruat auis; Ceyca vocans, Ceyca requirens,
(Ah miſerum) rapidas repetens Ceyca per vndas.

Porrò non minus ſuauem, quàm lugubrem eſſe huius auis cantum plurimi ſcriptores meminere. In Alcyone dialogo Chærephon ſic Socratem interrogat: *Quæ vox inſonuit nobis ò Socrates, procul à littoribus, & promontorio illo? Quam iucunda auditu? Quodnam eſt, inquam, vocale hoc animal? Nam muta quidem ſunt, quæ in aquis degunt.* SOCR. *Maritima quædam ales ò Chærephon, cui Alcyon nomen eſt, luctuoſa admodum, & perquam flebilis, de qua vetus tam pridem hominibus fabula proditur.* CH. *Nunquidnam Alcyon eſt, quod ais? Neq; ego vnquam antè hanc vocem audieram: at mihi quidem externa quæpiam contigit, lugubrem ſcilicet perquam verè vocem profundit animal.* Chorus quoque apud [e] Euripidem Alcyonem lugubriter, & ſuauiter canere oſtendit, cùm ait:

O ales, quæ ad aſperos
Maris ſcopulos, Halcyon,
Lachrymoſa canis fata,
Carmen ſapientibus non abſurdum:
Siquidem perpetuo virum proſequeris threno:
Tibi ego comparor
Lamentis implumis auis.
Graiorum cupida cœtus.

Querula Edonis apud [f] Senecam ait:

Repete aſſuetos
Iam tibi quæſtus, atque æquoreas
Vince Halcyones &c.

Has autem volucres, earumque luctum omnium elegantiſſimè olim deſcripſit Sapho, teſte [g] Demetrio Phaleræo. Antiquos imitati recentiores idem aiunt; quapropter Petrus Angelius Bargæus, vt diuinum [h] Iulij Camilli in pangendo carmine ingenium extolleret, eius carmina Alcyonis cantui præfert his verſibus:

Nec tam cæruleis fluctibus obrutum
Iactari Zephyris Alcyone viri
Corpus, perſtreperet dum mare, triſtibus.
Deflenit querimonijs.
Quàm dulce Aonijs, quod penetralibus
Promptum viſceribus fundis ab intimis
Carmen, Iule, ſuo cùm tibi Cynthius
Implet pectora numine.

Eleganter etiam [i] Iacobus Zannazarius ait:

Dulce ſonant, Lycida, tua carmina: nec mihi malim
Halcyonum lamenta, aut vdo in gramine ripæ
Propter aquas dulces Cycnorum audire querelas.

Baptiſta

[a] In Ixeut.
[b] In Agam.
[c] In Hercule Oet.
[d] De Hellis lib. 1.
Alcedinis vox qualis.
[e] In Iphig. act. 4.
[f] In Oct.
[g] Lib. de elocutione.
[h] Carm. lib. 1.
[i] Aeglog. 1.

10
20
30
40
50

Baptiſta Mantuanus cantum hunc lugubrem appellat, inquiens: ——— *Mœſtæ*

Halcyones lugubre dabant per littora carmen.

Et Ludouicus Arioſtus.

E s'vdir l'Alcioni à la marina

De l'antico infortunio lamentarſi.

Queri enim eas fingunt poëtæ ob Ceycis interitum: vt ex recitatis alibi pluribus authoritatibus patet.

COITVS. PARTVS. NIDVS. INCVBATVS.

ALCYONES mares, vbi iam ſenes facti ſunt, in coitu extingui ſuprà obiter annotaui. Illud autem referũt Ariſtophanis Scholiaſtes, & Iſacius Tzetzes. Auis autem non infœcunda eſt: nam, teſte philoſopho, *fœtificat toto ſuæ ætatis tempore, & quarto ſuæ ætatis menſe parere incipit. Parit autem*, vt inquit idem, *circa quinque oua.* Eadem confirmat Plinius. Cùm verò omne genus auium, pariat parte plurima vêre, *ſola Halcyon*, teſte [a] philoſopho, *circa brumam parere ſolita eſt. Quamobrem* ait, *quoties bruma ſerena exiſtit, dies Alcyonei appellantur, ſeptem ante brumam, & ſeptem à bruma, vt Simonides quoq; ſuo carmine tradidit. Cũ per menſem hybernũ Iupiter bis ſeptem molitur dies teporis. Clementiam hanc temporis nutricem ſacrã variæ, & pictæ Alcyonis mortales dixere. Tranquillũ verò tantiſper tempus efficitur, ſi ita euenerit, vt bruma Auſtrina Vergilijs Aquilonis fiat. Septem primis diebus nidũ conficere auẽ hanc fertur, reliquis ſeptẽ parere, educareq́;. Dies Alcyoneos fieri circa brumã nõ ſemper noſtris locis contingit: at in Siculo mari penè ſemper id euenit.* Hęc Ariſtoteles: cui ſubſcribit [b] Plinius his verbis: *Solſtitio* (brumali) *maximè ſunt inſignes Halcyones. Dies earum partus, maria* (Stephanus Aquęus fide exemplaris ſui legit, Dies earũ, partusq; qui maria nauigant) *quique nauigant, nouere.* Et paulùm infrà: *Fœtificant bruma, qui dies Alcyonides vocantur, placido mari per eos, & nauigabili, Siculo maximè. In reliquis partibus eſt quidem mitius pelagus, Siculum vtique tractabile. Faciunt autem ſeptem ante brumã diebus, totidẽq́; poſteà ſternitur mare Halcyonũ fœturæ, vnde nomen hi dies traxere.* Et rurſus: *Circa brumam pleriſq; bis ſeptem diebus Halcyonum fœtura ventorum quiete mollius cœlum: ſed & in his, & in alijs omnibus ex euẽtu ſignificationum intelligi ſydera debebunt, non ad dies vtiq, præfinitos expectari tempeſtatum vadimonia.* Eadem ferè narrat [c] D. Ambroſius: Alcyone, inquit, eſt auis maritima, quæ in littoribus fœtus ſuos edere ſolet: ita vt in arenis oua deponat medio ferè hyemis: nam id temporis fouendis habet deputatum partubus, quando maximè inſurgit mare, littoribusque vehementior fluctus illiditur, quo magis repentinæ placiditatis ſolennitate auis huius eluceret gratia. Namque vbi vndoſum fuerit mare, poſitis ouis ſubitò miteſcit, & omnes cadunt ventorum procellæ, flatusque aurarum quieſcunt, ac placidum ventis ſtat mare, donec oua fouet Alcyone ſua. Septem dies fœtus ſunt, quibus decurſis educit pullos. illicò alios ſeptem adiungit dies, quibus enutriat partus ſuos, donec incipiant adoleſcere. Tantùm autem beneficium auicula hæc diuinitùs ſibi datum habet, vt hos quatuordecim nautici prẹſumptæ ſerenitatis obſeruent, quos & Halcyonidas vocant, quibus nullos motus procelloſæ tempeſtatis horreſcant. Cæterùm de numero dierum Alcyonidum non ſatis inter ſe authores conueniunt; imò ſcribit [d] Cælius, de eo miram cooriri inter Græcos diſceptationem, quinque modò eos ſtatuente Simonide, cui calculum adijcit Ariſtoteles, Samio verò Demagora ſeptem, nouem autem Philochro, alijs denique etiam quatuordecim, vt ſeptem intelligantur ante excluſum fœtum, totidemque poſt. Verùm quod ſcribit Cælius de Ariſtotele, & Simonide, minimè veritatem habet. Sic quidem apud Varinum, & Euſtathium legitur, ſed falsò. Idem locus apud Suidam corruptus eſt, qui Simonidem in Pentathlis, & Ariſtotelem in libro de animalibus hos dies vndecim facere ſcribit. Nam Ariſtoteles ipſe quatuordecim facit, & Simonides totidem, vt ſuprà recitaui, & rectè tranſtulit Plinius. Non defuerunt, qui hos dies quindecim dixerunt: de qua re ſic Varinus: *Iouem, dicunt, quindecim dies, velut alijs placet, quatuordecim tranquillos feciſſe, vt Alcyoni iuxta littora pariendi opportunitas eſſet.* Ariſtophanis Scholiaſtes ſeptẽ tñ ſtatuere videtur. [e] Oppianus ſimiliter tradit, Alcyones parere ſeptẽ ordine diebus, & educare fœtũ. M. quoq; Varro, vt refert Aulus [f] Gellius, & Non. Marcellus in primo libro tũ, qui inſcribitur hebdomades, vel de imaginibus, dies illos, quibus Alcyones nidulatur, ſeptẽ eſſe dixit. De tẽpore itẽ nõ oẽs cõueniũt. Ariſtoteles quidẽ, & Plinius, alijq; vt diximus circa brumam fieri tradiderunt. Contrà ſcribit Cælius eſſe inter claſſicos, qui tradãt, octauo calẽdas Martias eſſe Alcyonios dies, quibus in Atlantico quidem mari ſumma notetur tranquillitas.

Alcyones mares ſenes in coitu extinguuntur.

Quando parere incipiat.

Quot oua pariat.

[a] Hiſt. lib. 5. cap. 8.

Quando pariat.

[b] Lib. 10. cap. 32.

Alcyonei dies vbi maximè appareant.

[c] In Hexam.

[d] Lect. Antiq. lib. 14. cap. 11.

[e] In Ixeut.

[f] Noct. Attic. lib. 3.

Alcyonijs diebus vbi ſumma notetur tranquillitas.

quillitas, quo in loco fortè de Columella intelligit; apud quem sic legitur: *Octauo Calendas Martij sagitta crepusculo incipit oriri, variæ tempestates, Halcyonei dies vocantur.* Verùm, vt diximus, reliqui plerique hoc circa brumam fieri statuunt. Dicitur autem bruma dies solstitij hyemalis. Fiebat olim bruma, vt Hesiodi interpretes scripsere, mense Ianuario, quem in honorem Bacchi Lenæum ipsi vocant, & eo mense brumalia celebrari dicunt, quòd Bromus Bacchus appelletur. Sed enim Traiani temporibus, quod de ætate sua Plinius profitetur, ad octauum calendas Ianuarias fuit, quo die natus est Christus. Accidit autem bruma, tresque cardines reliqui in octaua singulorum capricorni, arietis, cancri, & libræ, quæ diuturnitate temporis ob minutorum aliquorum neglectam intercalationem ante anni correctionem à Gregorio XIII. institutum, minimè respondebat; nunc verò post dictam correctionem, in eandem ferè diem incidit, in quam Plinij temporibus. Sunt qui brumam quasi βραχυήμερον, idest, breuem diem dictam putent, sed rectiùs fortè à brumalibus nomen sumpserit. Esse autem eo nidulationis fœtusque tempore summam & admirabilem maris tranquillitatem, omnes id vno ore astruunt, vt iam ex adductis authoritatibus, patuit, & mox adducendis patebit: de qua re in primis audiamus ipsum Theocritum:

Brumæ qd.

Brumæ etymum.

> χ' Ἀλκυόνες στορεσεῦνται τὰ κύματα τήν
> δ' θάλασσαν τόντε νότον, τόντ' εὖρον, idest,
> *Halcyones sternent fluctus, & mare, & Notum, & Eurum.*

Et [g] Ouidium.

[g] Metam. lib. 10.

> *Tum via tuta maris, ventos custodit, & arcet*
> *Aeolus egressu, præstatque nepotibus æquor.*

Apud [h] Plautum herus iubet seruo, vt reddat illi amicam tam pacatam, quàm est mare Alcyonijs diebus. *Id Hercle tu peristi, nisi illam mihi tam tranquillam facis, quàm mare est olim, cùm ibi Alcedo pullos educat suos.* [i] Scaliger Alcedinem pelagi ruinas premere dixit:

[h] In Pœn.

[i] In manib. Catul.

> *Quid sit? Quid noui ab vltimis Britannis*
> *Tranquilla modò nauigatione*
> *Molitiestis? vt in mari sit; altas*
> *Cùm Alcedo pelagi premit ruinas.*

Eadem tranquillitas innuitur à Francisco [k] Petrarcha his versiculis:

[k] In triumph. Amoris.

> *Quei duo, che fece Amor compagni eterni*
> *Alcione, e Ceice in riua al mare*
> *Far gli lor nidi à i più soaui verni.*

Porrò inter eos, qui soluta oratione scripserunt, hanc maris tranquillitatem, & placiditatem nobis ob oculos ponũt [l] Plutarchus in primis hisce elegantissimis verbis: *Alcyone pariente circa solstitia mare totum tranquillum, placidumque sternitur, ita vt septem perpetuos dies, ac noctes totidem media hyeme liberè nauigetur, omni tum per maria profectione, longè, quàm per continentem tutiore.* Nec minus eloquens in eadem explicanda fuit [m] Ælianus, dum ait: *Porrò cùm parit Alcedo, maria tranquilla, & venti quiescunt. Et quamuis media hyeme pariat, non deest tamen ad incolume, vt ita dicam, puerperium et tranquillus aër. Et eo quidem tempore dies Alcyonios celebramus.* Cur autem tanta in media hyeme oriatur maris tranquillitas, inquirit Baptista [n] Mantuanus.

[l] Lib. de solert. animal.

[m] De Animal. lib. 1. cap. 36.

[n] De præsident. orat. et prel.

> *Et cur deposito tantum mare dormiat æstu*
> *Flebilis Alcyone, quando noua pignora curat.*

Et Io. [o] Goropius id maximè miratur, præsertim cùm tunc sol capricornum ingressus sit. Mirum est profectò, inquit, capricornum, cùm terreum signum sit, & melancholicum, atque idcirco summæ siccitatis has habere proprietates, & ideo admirabilius, quod ad ipsam brumã Alcionij dies esse dicantur, sole capricornum ingresso. Hinc nimirum poëtarum fabula, eam esse maris moderationem, quoniam Æolus hanc gratiam nepotibus suis concesserit. Aiunt enim Alcyonem Æoli filiam in hanc auem deformatam fuisse, vt in primis patet ex Ouidij paulò ante recitatis verbis: & testatur etiam D. [p] Ambrosius. *Hinc*, inquit, *poëtæ ansam fabulandi arripuerunt, Halcyonen filiam Aeoli fuisse, qui in gratiam filiæ, dum illa in littore oua parit, & fœtus educat, ventos inclusos seruat.* Socrates in Alcyone dialogo asserit, hoc à Dijs Alcyoni concessum esse ob coniugalem pietatem. *Magnum*, inquit, *ob coniugalem pietatem à Dijs accepit honorem. Siquidem in nidulatione istarum auium dies mundus agit, per mediam quoque hyemem tranquillitatis differentis, è quibus est & hodierna præsens nunc in primis. Nonne cernis summa, ac superiora maris quàm serenissima? Pacatum autem, ac tranquillum omne pelagus, simile denique vt ita dixerim, speculo. Equidem*, respondet Chærephon, *rectè dicis: videtur namque hodierna Alcionis dies, sed & externa quapiam fuit.* Cæterùm quòd eo tempore nullæ prope fiant aëris mutationes causam hanc reddit Natalis Comes, quòd omnia, cùm ad summum peruenerint, lãguidiora sint,

[o] In Cron. lib. 4.

[p] In Hexamer.

sint, atque aliquantulum cessent: quod patet, inquit, in sagittis, & lapidibus in altum aëra cõiectis, cùm inde alterius motus capiant initium. Cur verò brumali tempore proli incumbat Alcyon, quærit Albertus, causam esse suspicatus, quòd auicula ea rara adeo sit textura, vt æstate propter nimiam corporis ariditatem generare nequeat: hyeme verò obturatis præ frigore poris, humidioreque effecto corpore, fiat ad conceptum idonea. De nidi loco multum etiam inter se certant scriptores. [q] Aristophanis Scholiastes supra aquam marinam oua sua in ipso mari posita incubare ac fouere ait; alij in extremo margine maris, in arena. Poëtæ plerique scribunt, in ipsis vndis maritimis nidum construere, qui posteà huc, illuc fluctibus agitetur, nec tamen ob mirum artificium vndis aditum præbeat, aut ingressum: vnde Statius nidum hunc domum fluctiuagam appellat:

Alcyon cur hyeme nidificet.

Vbi nidificet.

[q] *In Ranas.*

Fluctiuagam sic sæpe domum, madidosque penates
Halcyone deserta gemit:

Et [r] Silius Italicus nidos natantes:

Cùm sonat Halcyone cantu, nidosque natantes
Immota gestat sopitis fluctibus vnda

[r] *Lib. 14.*

Id quoque ex [s] Seneca colligere licet, vbi loquens de Alcyone ait:

——— *Cùm tranquillo*
Malè confisæ credunt iterum
Pelago audaces, fœtusque suos
Nido pauidæ titubante fouent.

[s] *In Agom.*

Idem Aristoteles innuere videtur, inquiens: *Os eius* (nidi) *angustum, quoad sit exiguus aditus, vt etiam si vertatur, mare influere nequeat.* Clarius idem ex Aeliano, Plutarcho & alijs patebit, cùm de miro ipsius nidi artificio nobis sermo erit; item ex multis recẽtioribus. Iam nido suo perfecto, inquit Gillius, circũlata (Alcyone) in eo vndis pullos nutrit. Volaterranus pariter ipsam, dum nido vehitur, fœtificare tradit. [t] Christophorus Myleus Alcyonum inimitabili forma constructos in medijs fluctibus nidos conseruari posse miratur. Et alius quidam narrat, si aliquando fluctu agitatur istiusmodi nidus, superuolare Alcyonem, & suaui cantu gemere videri, & inclinari. At D. Ambrosius, & Basilius in littore nidificare, & oua ædere credunt: quidam non in alto mari nidificare affirmant, sed in littorum stagnis maritimis, huius rei testem adducentes Isidorum, qui libro duodecimo, capite septimo, ibi nidificare ait, vt tuta sit ab hostibus, à fortunæ euentu, & vt pabulum in promptu sit, etiam circa nidum ipsum, nempe pisciculi quibus alitur. Mihi quidem non fit verisimile, nidum Alcyonis in mari huc illuc iactari: quin potius, vt ait Ornithologus, saxo alicui proximè aquam (ita vt aquæ ἐπεχεῖσθαι videatur) agglutinari. Omnium minimè audiendus est [u] Lucianus, qui se vidisse ait marinas aues, Laros, & Alcyones in arboribus nidificantes. Atque hæc de loco. Iam de nidi materia, structura, miroque artificio verba faciamus. Eius in primis meminit Aristoteles. *Nidus*, inquit, *marinæ similis pilæ & ijs, quæ è flore maris holosachne dicantur, sed colore leuiter ruffo, figura proxima cucurbitis medicinalibus ijs, quibus collũ porrectius est. Magnitudo maximis amplior, quàm spongiæ* (hoc est, vt interpretatur Ornithologus, maximus Alcyonis nidus maximã spongiam excedit) *sunt enim alij maiores, alij minores. Conseptus, stipatusque vndique est, & crebrò tum inani, tũ solido constat. Renititur ferramento acuto, vt vix possit discindi. Sed si vnà & ferro tundis, & manu collidis, facilè perinde vt flos aridus maris, (holosachnen dico) confringitur. Os eius angustum, quoad sit exiguus aditus, vt etiãsi vertatur mare, influere nequeat. Habet sua inania proxima cauis spongiarũ. Ambigitur, quanam materia componatur. Videtur tamen è spinis acus piscis constitui. Piscibus enim Alcedo viuit.* Hęc Aristoteles. *Nidi eius figura*, inquit Albertus, *assimilatur figuræ pineali, aut ventosæ, quæ habet collum longum.* Et rursus: *Propter artificiosam compositionẽ materiæ non facilè ferro secatur, vt nux pinea, quæ ex lignis inuicẽ consertis componitur, quæ faciliùs manu disiungũtur, quã ferro scindantur.* Sed Aristoteles, si manu atteratur nidus, & confricetur, & vna ferro tundatur facilè confringi ait. Mare autem nõ intrat, quoniam, vt addit Albertus, introitus siue ostiolum fit è materia, per aquã intumescente instar spõgiæ, & tumore suo claudente viã, ne aqua ingredi possit; quę tamen materia ab aue ingressura comprimitur, & aquam exudans aditum illi præbet. Et rursus, *Nidum*, inquit, *facit cauũ instar cãnæ ex materia simili offi sepiæ prædura, quæ facilè friabilis est, difficulter verò scissilis.* Sic ille. *Nidi Alcyonum*, inquit [x] Plinius, *admirationem habent, pilæ figura paulum eminentiore perquam angusto, grandium spongiarum similitudine. Ferro intercidi non queant: franguntur ictu valido, vt spuma arida maris. Nec vnde confingantur, inuenitur. Putant ex spinis aculeatis* (Ornithologus legit aculeati, idest, acus, vel Belonæ piscis. Stephanus Aquæus in vetere exemplari haberi ait: Ex spinis acus piscis) *piscibus enim viuunt.* Sic Plinius. Elegantissimè [y] Ælianus etiam nidi huius texturam satis

[t] *Hist. de natur. lib. 1.*

[u] *Verar. Histor. lib. 1.*

In Alcyonis nidum cur non intret mare.

[x] *Lib. 9. capit. 32.*

[y] *De animal. lib. 9. cap. 17.*

longa oratione proſequitur: cuius hæc ſunt verba: *Alcyones ſuam grauitatem ſentientes, nidos ad excipiendos pullos machinantur. Ad eum verò non lutum eis opus eſt, non tectum, & domus, vt Hirundini, quæ cùm hoſpes non vocata aduentat, tum matutino tempore cantus moleſta importuna ſuauiſſimum ſomnum interrumpit. At neque corpore tantùm Alcyones in aperto, ac libero mari ad nidi ſtructuram legendis, contexendisque belonæ ſpinis incumbunt, ſed ineffabili etiam vi ingenij ſolertiaque propoſitum perficiunt. Spinas enim partim rectas, partim obliquas, vt mulieres ad textrinam eruditæ ſubtegmini ſtamen intertexunt, & rotundum paulatim, non omninò tamen, ſed oblongum, & ſinuoſum inſtar naſſæ cuiuſdam efficiunt. Perfectum in mare deferunt, vbi fluitans ab incurſantibus vndis earum opus probatur: tum partes, quas aqua incidens oſtendit, non firmas eſſe, reſarcit. Cætera, quæ rectè connexa, iunctaque ſunt, neque ſi percutias ſaxo, rumpi, neque ferro diſcindi poſſunt, non magis, quàm lineus ille thorax, qui Mineruæ Lydiæ conſecratus carminibus celebratur. Os verò nidi non planè conſpicuum, & alijs omnibus inacceſſum, ſolam illam ſuſcipere poteſt, neque per idipſum quicquam ex mari intrò influere poteſt; adeo ſubtiliter conſtructum eſt. Ibidem vndis circumlata Alcyon, vt ferunt, pullos nutrit.* Hæc omnia Ælianus. Eadem eloquentia [z] Plutarchus nidi huius artificium miratur elegantiſſimis hiſce verſibus: *Roſtro ſuo, nec alio inſtrumento nidum fingit Alcedo, imò nauis inſtar fabricat, opus euerti, mergique fluctibus neſcium. Componit quidem, deuincitque conſerens inuicem acus piſciculi ſpinas, ac rectis alijs ceu ſtamini tranſuerſas alias veluti ſubtegmen implicat, mox conſertum recuruat, & in orbem reducit: ac ſic coaptat denique, vt opus nauigij ſpecie turbinatum, ac qualo propemodum piſcatorio oblongiuſculo ſimile euadat. Perfectum littori, quo fluctus extremi pertingunt, applicat. Hîc vnda molliter feriens, nondum firma ſatis, hiantiaque procellarum verbere deprehenſa ſarcire docet. Solida verò, & iam cohærentia conſtringit, figitque adeo, vt nec ſaxo, nec ferro diſſolui, diffringiùe facilè queant. Qua quidem in re magna comprimis admiratione dignum oſtiolum eſt, ſic modificatum, figuratumque vt hanc vnam ſubeuntem recipiat, cæcum cæteris, & abditum, & aliud prorſus nihil admittens, ne vndarum quidem. Equidem arbitror nidum huius neminem non vidiſſe. Mihi certè quoties vidi, tetigiùe (vidi autem perſæpe) iſtuc in animum ſubit dicere, canereque: Talem quondam oculis Phœbea vidimus arce Deli corneam illam aram inter ſeptem, quæ vocant mundi miracula celebratam: quæ quidem citra glutinum omne vinculumque dextris tantùm cornibus coaptata, & commiſſa fuit.* Hucuſque ille, qui eadem ferè alibi [a] habet: vbi poſt multa: *At verò,* inquit, *ipſum nidi os omnem admirationem ſuperat. Ita ad corporis magnitudinem ſeruata proportione, vt nullum aliud animal, licet Alcyone minus ſit, ingredi queat.* Plurimi inſuper alij tum veteres, tum recentiores de mirabili huius nidi ſtructura verba faciunt; ſed quæ breuitatis cauſa lubens prætereo. Illud tamen ſilentio inuoluere non poſſum pro huiuſmodi nido mihi miſſum illud, quod hîc calicis fere figura expreſſum cernere eſt. Conſtat id ex conſimili planè materia qua pila marina vulgò nominata. Cæterùm cùm neque Ariſtotelicæ, neque Plinianę deſcriptioni reſpondeat, ego id pro nido Alcyonis non obtruſerim: ſed qualecunque eſt lectori libens impertior. Quod reliquum eſt, Oppianus ab Ariſtotele, & Plinio alijſque ferè omnibus diſſidens. Alcyones, ait, nidos ſibi, vt conſtruant, non vt cæteræ aues, feſtucas è terra colligere, ſed marinas aliquot herbas, quales ſunt fuci, algæ, ampelides, boſtryches, otacides, & aliæ.

[z] *Lib. de ſolert. animal.*

[a] *Li. de amore in prolem.*

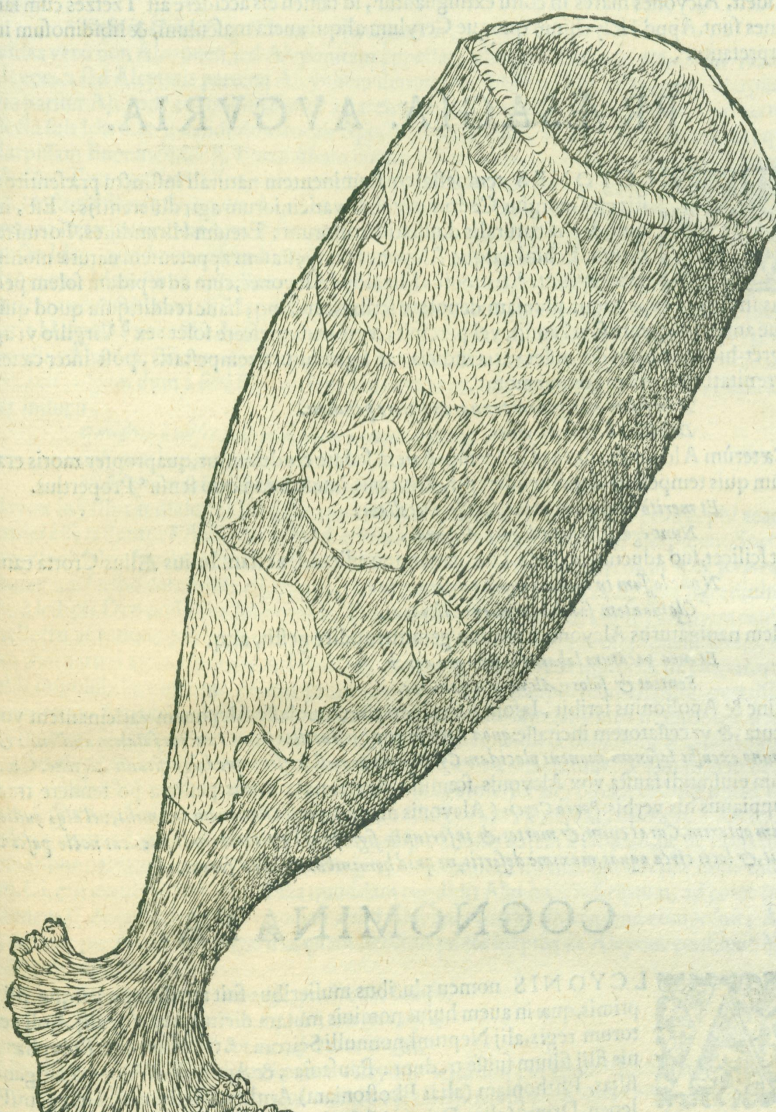
INGENIVM. MORES.

AT mira huiuſce auiculæ ſolertia ex nidi ſtructura nulli non conſtat, ita etiã inſignis, & memoranda pariter eius ſapientia apparet ex nidulandi loco, ad quem nempe, ne alijs quidem auibus, aut ipſiſmet hominibus acceſſus patet, tantumq; ingenij ſui acumen, & perſpicacitatem hoc nomine in primis etiam oſtendit, quod velut ſtatos dies non ignoret, quibus maritimi æſtus conquieſcant, eoſq. & ad oua parienda, fœtuſq; excludendos, atque alendos ſufficere. Sed iam reliquas eius animi dotes perſcrutemur. Coniugem in primis, & filios amat plurimùm, quemadmodum Plutarchus teſtatur, qui inter cæteros ſcriptores ſummopere hanc auiculam admiratur. *Quodſi,* inquit, *de ſingulis eius virtutibus pauca ſint dicenda: primùm ita maritum diligit Alcyon, vt non vno aliquo ſtato tempore, ſed per totum annum conſuetudine eius vtatur: non ob laſciuiam (neq; enim vnquam alium admittit) ſed ob beneuolentiam, & amicitiam, qualis vxori aduerſus ſuum eſt virum. Vbi autem ſenectus marem imbecillum & ad ſectandum tardum reddidit, ipſa eum ſuſcipiens geſtat, atque nutrit, nunquam ſolum relinquens. Sed in humerum ſublatum vſquequaque portat, atque fouet, eique ad mortem vſque adeſt. Ad amorem prolis, & pro eius ſalute procurationem quod attinet, ſtatim ad nidum conficiendum ſe confert. Hæc non lutum ſubigit, non parietibus, aut culminibus innititur, vt Hirundines, neque multis partibus corporis operantibus vtitur,*

Amor in coniugẽ, & prolem.

[b] *Lib. de ſolert. animal.*

Alcyonium Scyphoides.

vtitur, &c. Admirabile quoque eius in filios studium, & amorem ostendunt hæc [b] Statij carmina:

[b] *Sylu. lib. 5.*

——Non sic Trachinia nidos
Alcyone vernos, non sic Philomela penates
Circuit amplectens, oculosq́; in pignora firmat.

Egregias hasce omnes, & alias Alcyonis dotes compendiosa hac oratione videtur comple- xus idem Plutarchus, qui Alcyonem sapientissimum, diuinissimumq́; marinorum omnium animal appellat. *Quas enim Luscinias*, inquit, *circa musicæ studium, quas Columbas circa marit amorem, quas opes summa Alcyonum industria conferemus?* Hęc quidem iam commemorata Alcyonem nulli auium postponendam ostendunt. Contrà mas in hoc volucrum genere

Alcyonis maris libido.

turpiſſimo libidinis vitio inſimulatur: cùm, vt refert Ariſtophanis Scholiaſtes, & alij Ceryli, ideſt, Alcyones mares in coitu extinguantur, id tamen eis accidere ait Tzetzes cùm iam ſenes ſunt. Apud Heſychium quoque Cerylum aliqui auem maſculum, & libidinoſum interpretantur.

PRÆSAGIA. AVGVRIA.

ALCYONES tempeſtatem imminentem naturali inſtinctu præſentire teſtis eſt Georgius Cedrinus, vbi de vaticiniorum agit differentijs: Eſt, inquit, & alia naturalis diuinatio brutorum. Etenim Hirundines, Formicæ, Grues, Echini, atque Alcyones tempeſtatem appetentem naturæ monitu præſentiunt. [a] Antonius Mizaldus Alcyones, cùm ad tepidum ſolem pennas in littore expandunt, pluuiam denotare ſcribit, cauſamq; hanc reddit, quia quod quiſque amat, aduentare ſi vel audit, vel percipit, ægrè conquieſcere ſolet: ex [b] Virgilio vt apparet; hic enim, cùm docuiſſet varia indicia, ac ſigna futuræ tempeſtatis, pòſt inter cætera ſerenitatis hoc etiam commemorat.

[a] *Ephem. ſect. 1.* Pluuiæ præſagium. [b] *Geor. li. 1.*

Non ſolem ad tepidum pennas in littore pandunt,
Dilectæ Thetidi Alcyones.

Cæterùm Alcyones aduentu ſuo tempeſtatem ſedare credebantur; quapropter moris erat, cùm quis tempeſtate deprehenderetur, Alcyonas inuocare: in quo ſenſu [c] Propertius.

Alcyones tempeſtates ſedare creditæ. [c] *Lib. 1.*

Et meritò, quoniam potui fugiſſe procellam,
Nunc ego deſertus alloquor Alcyonas.

Vt ſcilicet, ſuo aduentu procelloſum mare tranquillent. Ita etiam Iulius Ælius Crotta canit.

Nunc laſſum in medio crudelis deſeris æſtu.
Clamantem ſurdus turpiter Alcyonas.

Idem nauigaturus Alcyonum tantùm gemitus audire geſtit, aitq.

Et mea pacatum labatur cymba per æquor.
Sentiat & ſolos Alcyonum gemitus.

Hinc & Apollonius ſcribit, Iaſoni dormienti circumuolaſſe Alcyonem vaticinantem voce acuta, & vt ceſſatorem incitaſſe: *quod Mopſus, inquit, intellexit, auis vocem fatalem audiens: & à ſomno excuſſit Iaſonem, monens placidam Cybelen, vt procellæ ceſſent: quod ſignificauit Alcyone.* Cæterùm eiuſmodi fauſta vox Alcyonis fœminæ fuerit: nam maris peſſima portendere tradit Oppianus his verbis: *Porrò Ceycis* (Alcyonis maris) *vocem nunquam vel mihi, vel alijs audiendam optarim. Curas enim, & mortes, & infortunia ſignificat: quamobrem Iupiter eas nocte paſci voluit, & locis circa aquas, maximè deſertis, ne quid hominibus moleſtæ forent.*

Ceycis vox peſſimi hominis.

COGNOMINATA.

ALCYONIS nomen pluribus mulieribus fuit attributum; atque illi in primis, quæ in auem huius nominis mutata dicitur, quamq; alij Æoli ventorum regis, alij Neptuni, nonnulli Scironis Attici Latronis Polyphæmonis filij filium fuiſſe tradunt. Pauſanias, & Apoſtolius Alcyonei gigantis filias, Phthoniam (aliàs Phoſtoniam) Anthea, Methonen, Alcippam, Pallenen, Drimò (aliàs Drymò) Aſterien Alcyones dictas tradunt, licet Athenæus Anthedonis filias facere videatur. De harum metamorphoſi in aues ſui nominis alibi dicemus. Fuit item Alcyone, vel Alcynoe, vt teſtatur [d] Boccatius, vna ex Pleiadum Atlantis & Pleiones filia, quam ex Neptuno Alcyonem peperiſſe volunt, eam nimirum, cuius priùs meminimus Ceycis regis Trachiniæ vxorem. Hanc [e] Proclus quoque Diadochus, vt refert Cælius, numerat inter ſeptem Atlantis filias Pleiadas. Et Lilius Gyraldus tradit, Atlantem ſeptem habuiſſe filias Pleiadas, Celeno, Steropen, Meropen, Electram, Alcyonem, Mæam, Taygetam: eſſeq. ſeptem ſphærarum uires, uidelicet Celæno Saturniæ ſphæræ, Steropen Iouis, Meropen Martis, Electram Solaris, Alcyonem Veneris, Mæam, ſiue Maiam Mercurij, Taygeten Lunæ; Hyginus ex Alcyone Atlantis filia Neptunum Riam genuiſſe ſcribit, & Gyraldus, Alcyonem vnam fuiſſe Pleiadum, ex qua Neptunus ſuſtulit Irea. Ex quibus patet, ex vna, eademq. Alcyone Neptunum tres filios ſuſcepiſſe. Non enim veriſimile eſt, Atlantem habuiſſe tres filias Alcyones dictas, ex quibus Neptunus triplicem prolem

[d] *Lib. 9. Genealog. Deorum.* [e] *Lect. antiq. lib. 6. ca. 16.* Pleiadum nomina.

lem procreauit. Meminit huius Alcyones à Neptuno adamatæ [c] Strozius pater hoc in versiculo.

Arsit in Halcyone gelidarum rector aquarum,

Suidas verò non Alcyonen, sed Alcyonitem appellat, vbi ait: Ἀλκυονίς Ἀλκυονῖτις mater Alcyonis; sed Alcyonis paruam Alcyonem denotat, vt alibi diximus. Cleopatra Marpissæ filia pariter Alcyone cognominabatur à parentibus ad memoriam luctus illius, quo mater affecta fuit Idæ mariti desiderio, cùm ab Apolline rapta esset, vt meminit [d] Homerus, qui Marpissam Eueninen, idest, Eueni filiam cognominat. κούρη Μαρπίσσης καλλισφύρου Εὐηνίνης, Ἴδεω &c. Erat autē hæc Cleopatra, teste Varino, & Eustathio διώνυμος, idest, binominis, vt etiā Hectoris filius, alijq; alterū quidem amicis tantū, & intimis domi nomē vsurpantibus, alterum cæteris communiter. Ἴδεω vt notat Ornithologus, genitiuus Ionius est, pro Ἴδου, à recto Idas, quod non animaduertentes non solùm indoctiores, sed docti etiam nonnulli Ideum non Idam illum appellant. Sic [e] Pontanus vir alioqui doctissimus Ideum Marpisæ maritum nō rectè vocat, & Marpissam ipsam Alcyonem cognominatam fuisse, & an eadem fuerit Marpissa Pueni filia, Idæque dubitat: quum eandem fuisse omnino constet. Alia prætereà fuit Alcyone Silenæ vrbis regis filia, quam D. Georgius à fero, & truculento dracone liberauit. Quam dum à fera illa iam iam deuoranda esset sic querentem [f] Baptista Mantuanus inducit.

[c] Erot. lib. 1

Cleopatra cur Alcyone cognominata.

[d] Iliad. lib. 9

[e] Lib. de aspirat.

[f] In D. Geor.

O misera, ò misera Alcyone (nam nomine dicta est
Alcyone) cur sunt tibi tam crudelia fata
Vt sit opus monstri istius descendere in aluum?

Alcyon inscribitur dialogus Luciano quidem ascriptus, sed quem Leonis philosophi academici esse testantur [g] Athenæus, & [h] Laërtius; quanquam alij Platonis esse putent, Socratis persona falsi. Varinus eiusdem Pausaniam authorem facere videtur: nā in voce Κήρυλος, Pausaniam scribit condidisse Alcyones. In eo verò disputat Socrates de potestate diuina, quod scilicet Deo possibilia sunt omnia, & quod nos illius operum, atque effectuum causas intellectu, ac ratione consequi non possumus. Esse enim nos quod ad collationem Dei, & rerum æternarum attinet, pueros, ac veluti cæcos. Quod autem Deus multa facilè efficiat, quæ nobis impossibilia videntur, probat primum à signo, siue exemplo tempestatum, quæ illius prouidentia, seu administratione ex maximis, & turbulentissimis, subitò in summam tranquillitatem, & serenitatem conuertuntur. Item ab incremento, & collatione ætatum hominis: cùm æquè mirum sit, ex puero imbecillo, & paruo virum tantum, & tam fortem fieri. Postremò ab effectis, & vi naturæ, quæ cùm Deo longè inferior sit, tamen ea, quæ nobis ratione scilicet, ac sensu omnia metientibus impossibilia videri poterant, operatur. Occasio dialogi sumitur à cantu, & obiectu Alcedinis, disputationis autem à fabula, quę de illius trāsformatione narratur. Vnde non est incongruum huiusmodi illi dialogo nomen fuisse inditum. Cicero item, vt referunt, poëma quoddam condidit Alcyones inscriptum, ad cuius imitationem Gordianus Imperator poëma aliud Alcyones pariter inscriptum composuit. Alcyone quoque vocabatur tragœdia, quam Bacchus poëta ineptus de Alcyone confinxit, Meminit eius [i] Iuuenalis.

Alcyon dialogus.

[g] Dipnos. 2.

[h] In Platone.

Alcyone tragœdia.

[i] Satir. 7.

Et vendas potius commissa, quod auctio vendit,
Stantibus œnophorum, tripodes, armaria, cistas
Alcyonem Bacchi, Thebas, & Terea Fausti.

Est & oppidum in Maliaco Græciæ sinu Alcyone vocatum, vt apud [k] Plinium legere est; idemque fortasse fuerit cum eo, cuius meminit Hesychius, vbi ait: Ἀλκυών est vicus quidam: neque enim mihi negocium facessit, quòd hic vicum, ille oppidum nominet. Mons quoque in Macedonia quidam Io. Boccatio teste, hoc nomine nuncupatur. Aristophanes Sporgilum quendam tonsorem Κηρύλον cognominat.

Alcyone oppidum.

[k] Lib. 4 capit. 7.

DENOMINATA.

ALCYONEVS gigas fuisse traditur ab Hercule telis confossus, vt meminit [a] Pindarus: *Alcyoneum* (Ἀλκυονέα, vel vt poëta habet Ἀλκυονῆ) *gigantem terribilem Hercules circa Isthmum Corinthi interemit, cùm illac cum bubus ex Erythea abductis transiret.* Huius filiæ, quæ septem memorantur ob patris mortem in mare se præcipitantes ab Amphitrite in Alcyones, vt quidam putāt, mutatæ sunt: quarum nomine alibi recitauimus. De hoc Alcyoneo loquebatur Ceres apud [b] Claudianum, vbi de Proserpinæ suę raptu conqueritur:

Alcyoneus gigas.

[a] In Nemeis car. 4.

[b] Lib. 3. de rapt. Proserp.

Fracta-

——— Fractane iugi compage Veſeui
Alcyoneus per ſtagna pedes Tyrrhena cucurrit?

Alius item fuit Alcyonus, quem apud [c] Atheneum legimus Demò mulierem ab Antigono amatam genuiſſe: cuius inſuper meminerunt Diogenes Laertius, Plinius, & Plutarchus. Alcyoneum denique Syluaticus, & obſcurus quidam Veſpertilionem, neſcio qua ratione, interpretantur. Ab Alcyonibus Alcyonium dicitur quoddam medicamenti genus, nempe corpus ſpongioſum, quod aut mari innatat, aut in littoribus eiectum reperitur: ſic dictum, vt quidam putant, quòd Alcyones ſuper illud in mari ſimul congeſtum nidificent. Alij, vt inquit Plinius, exiſtimant, ipſum in mari fieri ex nidis Alcyonum, & Ceycum. Alij rurſus, nidum ab huiuſmodi auibus ex Alcyonio fabricari affirmant. inquit Marcellus, *nomen Alcyones fecerũt aues haud ſanè, quia ex earum nidis Alcyoniũ mari innatet, ſed quia ex eo mari innatanti, & fluitãti Alcyones nidos ſibi ad fœturã faciant.* Alius author nõ ignobilis quoq; de eodẽ loquens, Dicitur autem Halcyoniũ, inquit, quia Halcyones aues condunt nidos pendentes ęquore, vt dixit Poëta, ex iſto ſpongioſo, & quaſi concreto lapidẽ. *Alij*; teſte Plinio, *è ſordibus ſpumarum craſſeſcentibus: alij è limo, vel quadã maris lanugine fieri volunt.* [d] Bellon. ita à Gręcis dictum putat, quia cum nido Alcyonis ſimilitudinem habere videatur. Theophraſtus id Alcyonium pumicem vocat, teſte Georgio Agricola. Sed de Alcyonio, eius generibus, & viribus alibi multa, quę impræſentiarum omitto, ne eadem ſępius repetere inuitus cogar. Grammatici Gręci quidam, vt Heſychius, & Varinus, Alcyonium ineptè herbam quandam eſſe ſcribunt, vt etiam adarcen. Eſt autem adarce, vt Dioſcorides prodit, velut paluſtre quoddam Alcyonium, nempe materia quædam concreta, & ſubſalſa in paluſtribus locis, arũdinibus, & plantis quibuſdam circumadnaſcens, dum paludes reſiccantur, Aſij lapidis flori colore ſimilis, tota verò ſpecie Alcyonio molli, & inani. Acre eſt admodum, & calidum abſceſſu quarto, viribus etiam Alcyonio præcipuè quinto reſpondens. Tertiam anchuſæ ſpeciem aliqui etiam Alcyonium vocant, vt Antonius Mizaldus, qui ſic de ea ſcribit. Radix Alcyonij, quæ tertia videtur eſſe anchuſæ ſpecies appenſa, vel alligata ijs animalibus, quorum vlcera vermibus ſcatent, eos ſpontẽ cogit decidere. Valet etiam contra ſerpentium morſus non ſolùm pota, ſed geſtata. [e] Octauius Oratianus, referente Anguillara, aliam prorſus herbam Alcyonij nomine celebrat. Herba, inquit, Alcyonium dicta, ſi à pecudibus comedatur, moriuntur: Si verò ſtatim ipſius herbæ radix in cibum illis exhibetur, curantur. Hæc eſt, inquit idem, napelli ſpecies in Abrutio naſcens, in collibus oppidi cuiuſdam, quæ Petra Chamela dicitur. Folia habet primo ranunculo ſimilia: caulem bicubitalem, cuius ſummitati ſpica adhæret floribus cæruleis. Eius radix terræ tuberi ſimilis, intus vacua. Supradictum ſortitur effectum. Hæc ille. De diebus Alcyoneis iam mentionem fecimus, & alibi facturi ſumus. Illud hîc annotaſſe ſuffecerit, quod Græcis dies Ἀλκυονίδες dicuntur, vt Luciano; & Ἀλκυονίτιδες, vt Scholiaſtæ [f] Ariſtophanis: & Ἀλκυόνειοι, vt Suidæ. Latinis Alcedonia potiùs dicuntur ab Alcedine, vt teſtis eſt, M. Varro: ſed nomine à Græca nomenclatura deducto etiam Alcyonos, & Alcydonides hos dies appellant. Mare ab Antirrhio, vt inquit [g] Strabo, quod in Ætolorum, Locrorumque finibus eſt, aduſque Iſthmum, Alcyonium vocatur, Criſſæi ſinus portio, ab Iſthmo ad Araxum ſtadia triginta. Mare hoc, vt refert Ortelius, alio nomine Corinthiacus ſinus dicitur, & Golfo de Patras Sophiano, item Ripa Doſtria nautis, teſte Nigro. Poſtremò ab Alcyonibus denominata videtur palus quædam prope Lernam in Argiuo, vel Mycenæo agro: nam Pauſanias, ſe vidiſſe, ſcribit, Alcyoniam paludem: *per quam*, inquit, *vt Argiui memorant, Bracchus Semelen ab inferis ducturus deſcendit. Polymnus ei deſcenſum hunc oſtendit. Alcyonia infinitæ eſt profunditatis: nec homo vllus reperitur, qui ad fundum potuerit vlla machina penetrare. Vnde & Nero multorum ſtadiorum funes connexuit, & plumbo appenſo, alijſque inſtrumentis paratis demiſit: fundum tamen inuenire nullum potuit.* Tranſtulit hunc locum in varia hiſtoria. Dubitat Ortelius, an hoc idem ſtagnum ab eodem Pauſania quoque Amphiarai fons dicatur: nam ab alijs ſcriptoribus quidem hoc etiam nomine appellari credit.

[c] *Dipnoſ. lib. 13.*
Alcyoniũ.
Alcyonium cur ſic dictum.
[d] *De Auib. lib. 4. ca. 25.*
Alcyonium herba.
Adarcæ quid.
Adarces qualitates, & vires.
[e] *Sentent. 12. de ſimpl.*
Alcyonij herbæ deſcriptio.
[f] *In Ranas.*
Mare Alcyonium.
[g] *Lib. 8.*
Golfo de Patras.
Ripa Doſtria.
Palus Alcyonia.
Amphiarai fons.

MORALIA.

D. Basilius, ne in miserijs, atque calamitatibus constituti, omni deposita spe, penitus inertes, animoq. fracto sine actione, sineq; operatione vlla iaceamus; sed ad Deum ceu tutissimam anchoram confugiamus, Alcedinis adhortatur exemplo: quoniam si huius gratia maris procellas, dum maximè procellosum est, sedat, longè magis nos, quos ad imaginem suam creauit, è calamitatibus eripiet, si eius auxilium piè implorabimus. [a] *Halcedo*, inquit, *quædam auis est, mari maximopere gaudens. Hæc fœtificare secundum littora solet, & ouis in ipsa arena positis circiter mediam ferè hyemem pullos excludit, cùm crebris, violentisq. ventorum exasperatum mare procellis pertunditur, ac terræ littoribus alliditur. Attamen silescunt, & consopiuntur tam omnes venti, quiescunt vndæ, tumida æquora placantur, septem totis diebus, cùm incubat ouis Halcedo. Tot enim duntaxat diebus ipsam suos excludere pullos ferunt. Sed cùm & victu sit ipsis opus, alios insuper pro incremento suæ prolis beneficentissimus Deus huic tam exiguo præstitit animali, serenos itidem septem, tranquillosq. dies. Id omnes etiam nautici sciunt, & Halcyonidos dies illos appellant. Hæc illis rationis expertibus commoda diuina prouidentia præstat, vt inde quasi lege sit statutum, vt per hæc admoneare à Deo semper vt postules, quæ ad salutem tuam pertinent. Quid à Deo etiam præter omnium spem tui causa non fuerit exorabile, quem ad imaginem ipse suam creauit: quandoquidem alitis tam exiguæ gratia mare tam vastum, tam terribile, sæuumq; tam tranquillum esse media bruma iussum detinetur, atque quiescit.* Hæc Basilius, qui etiam alibi eadem ferè habet. [b] D. Ambrosius similia, & alia quoque ab hac auicula documenta depromit, quæ cùm elegantissimè ab ipso sint expressa, eaq. non paruam legentibus vtilitatem allatura sperem, libenter hîc adscribam: *De Halcyone*, inquit, *sermonem adoriamur. Ea est auis maritima, quæ in littoribus fœtus suos edere solet, ita vt in arenis oua deponat, medio ferè hyemis. Nam id temporis fouendis habet deputatum partubus, quando maximè insurgit mare littoribus, vehementiorq. fluctus alliditur, quo magis repentinæ placiditatis solennitate, auis huius eluceat gratia. Namque vbi inundosum fuerit mare positis ouis mitescit subitò, & subitò cadunt ventorum procellæ, flatusq. aurarum quiescunt, vt placidum ventis stat mare, donec oua fouent Halcyones sua. Septem autem dies fotus sunt, quibus decursis educit pullos, fœtusq. absoluit: illicò alios quoque septem adiungit dies, quibus enutriat partus suos, donec incipiant adolescere. Nec mireris tam exiguum nutriendi tempus, cùm absolutio fœtuum tam paucorum dierum sit. Tantam autem gratiam minuscula auis diuinitus indultam habet, vt hos quatuordecim dies præsumptæ serenitatis nautici obseruent, quos & Halcyonidas vocant, quibus nullos motus procellosæ tempestatis horrescunt. Nonne vos Passeribus pluris estis, ait Dominus. Si igitur auis minusculæ contemplatione & insurgit mare, & repentè comprimitur, atque aspera hyemis inter ingruentes procellas, tempestatesq. ventorum detergit, cæli nubila, fluctusq; componit, elementis omnibus subitò fit infusa tranquillitas: quantùm præsumere debeas, ò homo ad imaginem Dei factus agnoscis: si tamen auiculæ istius fidem studio deuotionis imiteris. Illa tempestates videns insurgere, sæuire ventos inter hyberni sæua non reuocatur, neque reflectitur, sed impellitur. Denique in littore oua sua constituit: vbi ea relabente fluctu madida adhuc arena suscipiat, nec insurgentes fluctus, quos immurmurare, atque allabi videt, reformidat. Et ne putes, quod ouorum videatur habere contemptum, continuò vbi deposuerit oua nidificat, & suo partus corpore fouet, nec saluti propriæ alluuione littoris pertimescit, sed secura de Dei gratia ventis se committit, & fluctibus. Parum est hoc, adiungit totidem alios ad nutriendum dies, nec interim turbari tot diebus infidi maris tranquillitatem veretur: tentatq. meritum suum naturæ iam solennitate fundatum, & teneros fœtus non latibulis aliquibus abscondit, aut tectis, nec includit cauernis, sed nudo, & ingenti committit salo: nec defendit à frigore, sed diuino fotu, quo magis cætera despiciat, tutiores fore existimat. Quis nostrum paruulos suos non vestimentis tegat, tectisq. abscondat? Quis non claudat eos septis cubiculorum? Quis non ita diligenter vndique fenestris obruat, ne qua possit aura vel leuiter penetrare? Meritò quòd tam solicitè induimus, ac fouemus, exuimus eos clementiæ cælestis inuolucro. Halcyon verò auis, quæ nudos proijcit, eos diuino vestit indumento.* Hæc D. Ambrosius, quæ quidem admonent nos, vt omnem spem nostram in Deo collocemus, & de his corporalibus minus soliciti simus. In his verò quæ ad salutem animæ pertinent, esse maximè attentos est necessarium: ita ut etiam tunc cùm nos maximè tutos existimamus, ab ijs, quæ accidere possunt infortunia, summopere caueamus. Quod nos scitè admonet Budęus sapientium exemplo, qui diebus Halcyonijs, cùm magis tuta sunt æquora, marina monstra in primis pertimescunt. [c] *Nec vero*, inquit, *diebus, vt dicitur, Halcyonijs in vtranque aurem dormiendum est, nam eo tempore maximè marina monstra suspecta sunt sapientibus.*

[a] In Exam. Diuin. off. hom. 8.

[b] De Precat. orat. 2.

[c] De trans. Hell. lib. 2.

pientibus. Amor huius auis erga coniugem ſuam;de quo ſuprà fuſiùs diximus ex Plutarcho, & hîc ceu ſuperflua non repetimus, mulieribus magnum præbet documentum coniugalis pietatis & beneuolentiæ,quæ quàm grata ſit Deo,oſtenderc volentes poëtæ,dies tranquilliſſimos huic aui nidulationis tempore,ob miram eius in virum pietatem, & amorem conceſſos,fabulati ſunt. *Vetuſtiſſimi Scriptoses*, inquit Ludouicus Viues, *Halcyonem referunt Ceyci marito non paſſam eſſe ſuperuiuere,ergò in mare ſe dediſſe præcipitem. Addunt fabulæ, quæ ſæpenumero vitam noſtram inſtituunt, verſos in Halcyones aues,ſic caras Thetidi, vt quoties nidificent, maxima ſit in mari,& cælo tranquillitas:idq. ſtatis quotannis diebus contingere, qui ea de cauſa Halcyonij vocentur. Hoc à Dijs tribui pietati vxoris in coniugem.* Aſcanius Martinengus plurima, eaque memorabilia ab Alcyone deſumit documenta, quæ hîc aſcribere etiam non grauabor. Mirandum certè, inquit, prouidentiæ diuinæ monumentum in Halcyone conſpicitur: vnde in nobis vigere conſentaneum eſt diuinæ prouidentiæ confidentiam, vt Dei voluntati obſequentes, ſciamus cuncta nobis obtemperantia fore: cùm reſpiciamus in exigua alite tanta, & tam præclara Dei prouidentiæ argumenta. Sed aliud quoque hinc deſumamus documentum, cùm Deus tantam indiderit Halcyoni prudentiam, vt ad deponenda oua, fouenda, viuificanda, tempus nanciſci ſciat, documentum nobis exhibuit, qua prudentia in his ſæculi perturbationibus, humaniſque negotijs progredi debeamus. Erudimurq; primùm non paueſcere mundi aduerſa, quæ interdum, vt furentes fluctus,nos abſorbere minantur: ſed ſanctis actionibus eò ſtudioſiùs eſſe incumbendum, quò certiores penè ſumus effecti,quod vndoſa procella tribulationis mox miteſcet,& ventorum flatus quieſcent,omniſq; perturbatio,tum tentationis, tum tribulationis euaneſcet, neque actiones noſtras cuncta iſta peruellent. Tunc ſiquidem contra opera noſtra tanquam contra oua Halcyonis nec ventorum rapidorum tempeſtates,nimirum tentationes,nec maris procelloſę vndæ,nempe tribulationes,quicquam poterunt. Erudimur etiam ab Halcyone, non in vndis labentibus,mundanis vtique rebus defluentibus,ſed in æternis, velut in toto littore fœtus,ſeu opera noſtra collocare. Nec tantùm in littore, ſed ſabulo ponere,hoc eſt,in aſpera mortificationis vita opera noſtra ædere,& fouere docemur, & non in limoſa terra, in vitæ illecebris emollita. Nam in mortificatione quaſi in arena opera tuta ſunt: in voluptate verò tanquam in cœno facilè marceſcunt. Erudimur per ſeptem dies oua fouere,& totidem ea abſoluere,opera nimirum bona nedum inchoare,verùm & perficere, & intacta ſeruare, ne ſuperueniens lethiferum crimen eorum meritum mortificet. Dei autem auxilium in hoc nobis non defuturum certò ſperare poſſumus: nam ſi tantum gratiæ confert auiculæ pro fœtibus illius, quæ ſunt animalia irrationalia, quid tribuet nobis Dei imagine inſignitis? & pro operibus illis,quæ ad gloriam nos ferunt, & promouent? Hæc ille.

De Chriſt. fœmina li. 2.

In Geneſ. ca. 1.

SYMBOLVM.

Hominis contemplatiui ſymbolum.

HOMINIS contemplatiui,vt vocant,hoc eſt,alta, & diuina contemplantis ſymbolum,hanc auem quidam ſtatuunt: quòd tales cùm in hoc ſæculo degunt,mundanum nihil ſentiunt;quaſi à ſæculo abſint, aguntq. ſuos dies extra æſtus maritimos mundi,cùm in mundo ſint,eius prolem,ideſt,animi contemplationes æternæ vitæ pabulum proximum habent, dum nutriuntur ſcientijs,& ſacramentis,ac in littore, aut ſaltem proximè littus æternæ gloriæ ſemper manentes.

HIEROGLYPHICA.

Tranquillitatis hieroglyphicū. Iuſtitiæ hieroglyphicū

AB Alcedine hieroglyphicum nullum reliquerunt Ægyptij, vt teſtis eſt Pierius. Hic verò ea tantùm recenſet,quæ apud Italos extitere. Primùm igitur, eodem teſte per Alcedinis nidum rerum quarumlibet tranquillitas indicatur: mare ſiquidem per dies quatuordecim, quibus auiculæ illæ nidificant in littoribus,incubantq., mira pacari ſerenitate compertum eſt. Tranſit,inquit idem,& ad res ciuiles figuræ huiuſmodi ſignificatum: nam hæ ad maris varietatem accommodantur: eſt enim iuſtitiæ monumentum: ideoq. à Plauto dictum *Acedones eſſe circa forum*, Alcedonia potius. Ad ſuſpenſas enim fori procellas,fluctuationeſq. & turbines hoc aptiſſimè refertur. Nam & Horatius merſari ſe ait,ſi quando res agere adhibuerit ciuilibus vndis.

dis. Ita dies Alcyoniæ dicuntur, quibus fora conticescunt, &c. Et paulò inferiùs tertium addit ab hac aue desumptum hieroglyphicum, inquiens: Alcedonem præterea pingebant quotiescunque vellent hominem rarò prodeuntem, & minimo temporis momento cum hominibus versatum significare. Alcedonem siquidem videre est omnium rarissimè: ferè enim circa Vergiliarum occultationem, brumamq. ipsam apparet, & vbi primùm per portum nō plus, quàm nauem circumuolauerit, statim abit, vt nusquam præterea conspiciatur.

Consuetudinis raræ hominis hieroglyphicum.

EMBLEMA.

DE Alcyone extat [a] Alcyati emblema, cui lemma EX PACE VBERTAS.

Grandibus ex spicis tenues contexe corollas,
Quas circum alterno palmite vitis eat.
His comptæ Alcyones tranquilli in marmoris vnda
Nidificant, pullos inuolucresq. fouent.
Lætus erit Cereri, Baccho quoque fertilis annus,
Aequorei si rex alitis instar erit.

[a] Embl. 178

PROVERBIA.

QVOD dixit in Cassina Plautus, *Halcedonia sunt circa forum*, prouerbij speciem gerere inquit adagiorum author, significariq, hac voce tranquillitatem, & silentiū. [a] Idem alibi. *Nisi illam mihi tam tranquillam facit, quàm mare est olim, cùm ibi Halcedo pullos educat suos.* Extat in Græcorum commentarijs huiusmodi prouerbium: ἀλκυονίτιδας ἡμέρας ἄγεις, idest, Alcyonios dies agis de tranquillā, & otiosam agentibus vitā, Aristophanes in auibus.

Ἁλκυονίδας τ' ἤγεθ' ἡμέρας χ' υ, idest

Atque Alcyonios duxit assidue dies.

Halcedonia sunt circa forum.

[a] In Pœn.

Dies Alcyonios agere quid significet.

Ab aue quadam marina ductum adagium, quæ Græcis Halcyon dicitur, Latinis Halcedo, vt author est M. Varro, libro de lingua latina tertio, ne quis Plautinum verbum deprauatū esse putet. Hæc ille. Alcyonios dies discedentibus à se mari, aut eodem elemento reuersuris coniugibus, & amoribus suis amicæ, & vxores precabantur apud antiquos, Græcorum, & Latinorum poëtas. Vespasianus Augustus, vt testatur Suetonius vtebatur etiam versibus Græcis tempestiuè satis, vt de Cerulo liberto, qui diues admodum ad subterfugiendum ius fisci, ingenuum se, & Lachetem mutato nomine cœperat efferre: Ὦ Λάκης, Λάκης, ἐπὰν ἀποθάνῃς αὖθις ἐξ ἀρχῆς εἰρήσῃ Κήρυλος.

FABVLOSA.

ET varia est opinio de harum volucrum origine; proinde diuersi etiam diuersas de illis fabulas narrant. Scholiastes Aristophanis, Varinus, Oppianus, & Homeri Scholiastes sic confabulantur. Ceyx Trachiniorum Luciferi stellæ filius, cùm Alcyonen Æoli filiam (vel Neptuni, & Alcyones Pleiados, vel Canobes, & Mæoli, vt alij volunt) vxorem duxisset, præ nimia superbia inter Deos censeri, seq. Iouem, illam verò Iunonem vocari voluit. Deinde cùm ad Clarium oraculum de statu regni consulendam, vxore prohibente, nauigaret, indignatus ei Iupiter nauim, & ipsum in Ægeo mari perdidit. Tum Alcyone vxor, viso mariti cadauere, in littus eiecto miserabiliter illum defleuit. Iupiter verò eam (sic lugentem, alij præ impatientia doloris in mare se submersisse addunt) miseratus in auem eiusdem nominis mutauit, & Ceycem quoque in eiusdem generis auem masculum, quem Cerylum nominant, alij adhuc Ceycem. Sunt, qui scribant, eos à Ioue irato, necdum miserto in aues mutatos, auctaq; pœna, hyeme tantùm, & circa littus maris parere: demum verò cùm fluctibus marinis oua sua confringi, nec vllam sobolis spem esse Alcyon lugeret, Iouis (Thetidis, & Luciferi, vt vult Seruius) commiseratione quatuordecim dies tranquillos, quibus illa & nidi structuræ, & excludendis incubitu ouis operam daret, ei concessos esse, eosq; hanc od causam Alcyoneos dici. Fusius hanc fabulam [a] narrat Ouidius, partim Nicandrum, partim verò Diodorum,

De Alcyone fabula.

Alcyon, & Ceyx in aues.

[a] Metam. li. 11.

rum, vt teſtatur Probus grammaticus, imitatus. Sed quia nimis longum eſſet, huc omnia poëtæ de hac re verba transferre, ſatis ſuperq; erit, eorum, quæ ab ipſo diffuſè narrantur, argumentum recitare: quod eſt huiuſmodi: Ceyx Luciferi filius prodigijs agitatus Miletum ad oraculum Apollinis, quoniam Delphos Phorbas cum Phlegyis infeſtabat, contendit: coniugiq. Halcyone Æoli filiæ tardanti profectionem ob mariti deſiderium affirmauit, intra alterum menſem ſe reuerſurum: quod vt non poſſet præſtare, naufragio vitam amiſit. Vxor autem cùm quotidie pro mariti ſalute dijs omnibus, Iunoniq. in primis vota ſolueret, opera illius per ſomnum monita eſt, maritum in mari perijſſe. Quare expergefacta ad littus, vnde ſoluerat maritus acceſſit, ac dum infortunia ſua quereretur, cadauer in mari longiùs aſpexit, quod cùm mariti eſſe cognouiſſet, ad illudq; per vndas exilire vellet, in auem Alcyonem conuerſa ad os mariti aduolauit, qui miſeratione deorum, pia vxoris oſcula ſentiens, in eiuſdem generis auem ipſe quoque fuit transfiguratus. Socrates in dialogo, cui nomen eſt Alcyoni, ſic hanc fabulam narrat. *Etenim*, inquit, *ferunt, hanc aliquando mulierem Aeoli Græci filiam, quem à puella virum acceperat, ſtudij, atque amoris gratia lugere mortuum Trachinium Ceyca Luciferi aſtri pulchri, atque honeſti patris, pulchrum quoque, atque honeſtum filium. Mox verò diuino quodam numine pennis circumfuſam volucris inſtar maria circumdare, atque illam perquirere. Cæterùm terram omnem peragrans inuenire haudquaquam potuit.* Per hanc autem fabulam, qua Ceyx ex ſumma felicitate in tantam calamitatem incidiſſe fingitur, admonemur, ne nimis præſentibus opibus, aut nobilitate, aut viribus, aut forma corporis gloriemur; cùm omnia nobis data mutuò ſint à Deo bonorum omnium authore, atque vt intelligamus nullam felicitatem eſſe tantam, aut tam firmam, quam Deus, ſi propter peccata voluerit, non citiſſimè poſſit labefactare, & funditùs euertere. Cæterùm alias mulieres in huius nominis aues conuerſas alij narrant. Refert Probus grammaticus, Halcyonem Scironis filiam, Latronis Attici Polyphemonis filij, quum pater ei præciperet, vt quæreret maritum, arbitratam, permiſſum ſibi, vt concumberet cum quibus vellet, ab irato patre deiectam in mare mutatam in hanc volucrem. Iccirco autem dilectas Thetidi poëta dixit has aues, quòd per ſeptem dies, quibus excludunt fœtus, in mari tranquillitas eſt, vt tuta ſit nauigatio. Hæc Probus. Fuiſſe Alcyonei gigantis filias Alcyones, Pauſanias prodit, & eſt ab Apoſtolio in Ionia repetitum, Phthoniam, Anthen, Methonen, Alcippam, Pallenen, Drimò, Aſterien, eaſq; à patris obitu ex Pallenæ (non Pellenæ, vt Suidas habet) promontorio Canaſtræo (vel Canaſtro. Apud Varinum non rectè ſcribitur Caiſtro) quod etiamnum ſic appellatur, in mare ſe præcipitaſſe, verùm ab Amphitrite in aues commutatas, ita vt mares Ceryli, fœminæ verò à patris nomine Alcyones dicantur. Cinyren, alij narrant, fuiſſe regem Cypri, qui etiam Paphum condiderit, vt eſt apud Apollodorum libro tertio. Hic vt refert Euſtathius exceptis primùm hoſpitio prætereuntibus Græcis, promiſit, ſe neceſſaria illis ad Troiam miſſurum. Cæterùm cùm nimis cunctaretur, execrationibus ab Agamemnone deuotus eſt, tandemq; cum Apolline vt muſicæ peritus decertans perijt: ideoq. Cinyras dictus παρώνυμος κινύρᾳ inſtrumento muſico. Quinquaginta autem eius filiæ in mare deſiliere, & in Alcyonas mutatæ. Alij referunt, eum, cùm Menelao Paphi iuraſſet, quinquaginta naues ſe miſſurum, vnicam tantùm miſiſſe, reliquas è terra fictas, hominibus terrenis intus collocatis, & ſic iuſiurandum eluſiſſe. Antonius Liberalis fabulatur, Aëdonis matrem in Halcyonem fuiſſe verſam. Sed cùm quæ de hac metamorphoſi narrat, alibi recitauerim, hîc non repeto. Speciosa verò & [a] Lucianus figmenta narrat de nido Alcyonis ingentis magnitudinis. *Circa mediam verò noctem*, inquit, *cùm tranquillum eſſet mare, non aduertentes in Alcyonis nidum miræ magnitudinis incidimus. Erat enim eius circuitus ſtadiorum ſexaginta. Inſidebat autem illi Alcyon, fouebatq. oua, nido haud multo maior: quæ cùm auolaret, parum abfuit, quin alarum vento nauem ſubmergeret. Fuga enim ſe proripuit, edita triſti quadam, & lamentabili voce. Nos igitur iam die apparente, videmus nidum ingenti naui ſimilem ex arboribus congeſtum. Inerant autem & oua, quorum vnumquodque Chio dolio erat capacius. Atqui & pulli iam intus conſpiciebantur, & crocitabant: cùm igitur vnum ex ouis ſecuribus præcidiſſemus, pullũ implumem viginti vulturibus ampliorẽ eduximus.* Hæc ille. Atque hactenus quidem recitata de Alcyone aue, & de mulieribus, quæ in eam transfiguratæ ſunt, quæcunque illæ fuerint, à poëtis finguntur. De Alcyone verò Marpiſſæ filia, quæ prius Cleopatra dicebatur, Pontanus, & alij ex veterum monumentis hæc memoriæ prodiderunt. Euenus Martis filius, Aetoliæ rex, cùm Marpiſſa eius filia propter formæ raritatem à multis peteretur, hanc procis conditionem propoſuit, vt curuli certamine inito præmium illa victori cederet, victus verò capite plecteretur, quod domus ſuæ faſtigio affixum penderet. Itaque pluribus interfectis Idas Neptuni filius, frater Lyncei, licet à multis Apharei filius haberetur, equis velociſſimis à Neptuno patre acceptis puellam rapuit, conſpicatus

Alcyonis fabulæ Ouidianæ argumẽtum.

Cinyres rex Cypri.

[a] Verar. narrat. lib. 2.

Alcyone Marpiſſæ filia.

10 20 30 40 50

ſpicatus eum Dianæ feſto die cum alijs virginibus choreis indulgere (& in Pleuronem adduxit, vt refert Plutarchus) Quo cognito Euenus dolore, atque ira percitus equos aſcendit: Idam inſequitur, quem vbi aſſequi poſſe deſperat, equis confoſſis in Lycormam ſe ſe fluuiũ, qui pòſt Euenus ab ipſo appellatus eſt, deturbauit: cuius rei etiam Plutarchus meminit in libro de fluuijs. Idam autem voti compotem non paſſus eſt Apollo (vt refert Lycophron) & ipſe Marpiſſæ forma captus, quam etiam rapere cogitaſſet, ſecurum abire: ſed obuiam factus in itinere illum aggreſſus eſt. Sed nec Idas certamen detrectauit, ſagittis eum impetere conatus: erat enim ſagittandi peritiſſimus. Et cùm diù pugnatum eſſet, (inquit Pontanus ex Scholiaſte Homeri, cùm priùs tamen alios authores Marpiſſam ab Apolline raptã, abductãque & compreſſam fuiſſe ſcripſiſſet) Iupiter id ægrè ferens, Mercurium miſit, qui prælium diri meret, poteſtate facta Marpiſſæ, vt eius optio eſſet, vtrum ſequi ipſa vellet, quæ rem hãc animo voluens, reputansq; ſeſe mortalem eſſe, Apollinem verò Deum, ac timens, ne vbi vetula facta eſſet, repudiaretur ab eo, decreuit potiùs Idam ſequi mortalis mortalem. Et quoniã in luctu fuerat, Ida marito ſuo cariſſimo, formoſiſſimoq; priuata, cùm à Phœbo rapta eſſet, filię poſtea ſupra legittimum nomen Cleopatræ cognomen Alcyones adiecit, luctus ſui memoriam in filiæ cognomine reponens, ab Alcyone aue, quæ & ipſa maximo luctu propter Ceycis mariti calamitatem affecta fuit. Nupſit autem Alcyone poſteà Meleagro, &c. Quod autẽ Apollo olim Marpiſſæ amore captus perhibetur, admirãdę eius pulchritudinis ſignificatio eſt, quaſi forma heroidi iſti ſolaris, hoc eſt, ſole digna, & maximè ſpectabilis fuerit. Apud Varinum μαρπήσσα in medio per η ſcribitur, vt apud Plutarchum quoque, ſed perperam: debet enim per iota ſcribi, cùm heroinã ſignificat: μαρπήσσα verò per η mõs eſt Pari inſulæ, à quo lapides excinduntur. Vnde Marpeſiæ cauti Virgilius Dido comparat.

APOLOGVS.

EXTAT apud Æſopum huiuſmodi de Alcedine apologus. Alcedo auis eſt ſolitaria, ſemper in mari vitam degens. Hanc dicitur hominum venationes cauentem in ſcopulis maritimis nidificare. Cæterùm aliquando paritura pullos fecit. Egreſſa autem ea ad pabulum, euenit, mare à vehementi concitatum vẽto eleuari ſupra nidum. Atq; hoc ſubmerſo pullos perdere. Hæc verò reuerſa, re cognita, ait, me miſeram, quæ terram vt inſidiatricem cauens ad hoc confugi, quod mihi longè eſt infidius. Fabula ſignificat, homines etiã quoſdam ab inimicis cauendo, ignaros in multò grauiores inimicis amicos incidere.

VSVS IN MEDICINA.

ALCYONEM totam aſſam, & comeſtam dæmoniacos ſanare ſcribit fabuloſus Kiranides, oculosq; eius linteo incluſos ſi quis capiti nimium dormientis apponat, ab eo ſomnum depellere. Io. Baptiſta Porta, qui aliàs ſeria tractat, ſimiliter aſſerit, Alcyonem animal vigilans eſſe, & vigiliam inducere, ſi comedatur.

Contra dæmoniacos. Ad ſoporoſos affectus.

VSVS ALII.

HABET præter dictas Acyon etiam alias facultates, ſed quibus ego fidem non adhibeo. Narrant quidam mari iraſcenti oua Alcyonum obiecta ſtatim tranquillitatem inducere, idemque præſtare eius nidum, cuius meminit [a] Iacobus Sannazarius:

Contere & Alcyonis nidum mihi. Pellere ventos
Dicitur, & ſæuas pelagi mulcere procellas:
Forſitan hic noſtri mulcebit pectoris æſtus.

[a] *In Pharmaceut.*

Non minus fabuloſum eſt, quod fabuloſus tradit Kiranides. Alcyonis caput, inquit, vel pennam, vel ventrem ſi piſcator geſtarit, non fruſtrabitur piſcatione. Auis ipſa in domo poſita ſeditiones, & litem auertit. Si quis geſtarit eius oculos nauigans in mari, non timebit tempeſtatem aut hyemem, aut qualemcunque neceſſitatem. Gubernator quoque ſi geſtarit eos, ſecurè, & abſque hyemis afflictione gubernabit nauem. Cor Alcyonis geſtantem gratioſum, amabilem, pacificum omnibus, & formoſum reddit. Ita vt vel in medio hoſtium tutus ſit, & neque tempeſtate, neque fulmine lædatur. Debet autem conſui in pelle eiuſdem auis, & in thalamum aureum imponi. Hæc omnia Kiranides.

Ad felicem piſcationẽ. Ad ſeditiones ſedandas. Ad tempeſtatem. Ad pulchritudinẽ conciliandam.

DE ISPIDA. Cap: LXI.

ORDINIS RATIO.

ISPIDAM recentiores plurimi, vt diximus, veterum Alcyonem eſſe putant, vel ſimpliciter, vel fluuiatilem: quam opinionem licet improbauerimus, congenerem ei tamé eſſe concedimus, quòd ſit valde ſimilis, multaque veteres de Alcyone prodidere, quæ in Iſpida etiam obſeruantur. Quamobrem conuenienter hic de ea ſermo fiet.

ÆQVIVOCA.

Auis paradiſi.

Piombino.

Martinus piſcator.

* De Auib. lib. 4. cap. 25.

QVONIAM aliquot nomina cum alijs auibus communia habet Iſpida, hæc tanquam æquiuoca ſub æquiuocorum rubrica referam. Iſpidam aliqui auē paradiſi vocant, ob pulchritudinem ſcilicet, ob quam idem quoq; nomen Manucodiata meruit. Itali quidam Iſpidam, & Haliæetum, quę Aquila marina eſt, Piombino, ideſt, Plumbinam nominant, à piſcandi modo nempe; nam vterque piſces rapturus inſtar plumbi ſeſe in mare præcipitat. Eiſdem alicubi Martini piſcatoris nomine & Iſpida, & Lari quoddam genus veniũt, vt alibi dictum fuit. Galli, vt teſtatur Bellonius, Iſpidam quoque Martinet appellat, addito cognomento le peſcheur, vt diſtinguatur ab Hirundine quadam, quæ etiam Martinet Gallis appellatur, & ſimiliter vt Iſpida in fluminum, & maris ripis nidulatur. Iidem Galli Apodem quoque Martinet grand vocant, etſi Alcyonem ab Iſpida diuerſam faciat, vtramque tamen Germanicè Etſzuogel vocari ſcribit.

SYNONYMA.

Iſpidæ etymum.

Piombino cur dicta.

Vitriolo.

ALCYONIS nomine recentiores plurimi, vt iam ſæpius dixi, Iſpidam intelligunt. Bellonius non ſimpliciter Alcyonem, ſed maiorem, & aphonon appellat. Nonnulli Alcyonem fluuiatilem. Iſpida auis nomé, inquit author de natura rerum, apud recentiores à ſono vocis factum eſt. Italicè Piombino, ideſt, Plumbina vocatur, quia, vt quidam volunt, deſuper deuolans in aquam tanquam plumbum, deorſum iactum, deorſumq; tendens linea perpendiculari mergitur, piſciculos captatura. Italis alijs auis paradiſi dicitur, alijs nimirum circa lacum Larium, & Genuæ Martinus piſcator, alijs, vt prope Mediolanum piſcator ſimpliciter, alijs Peſcator del Rè, ideſt, piſcator regis, quòd ſcilicet piſces captet ad victum; Vitriolo circa lacum Verbanum à colore calchanti, quod Italis vitriolo dicitur: In Hetruria auis S. Mariæ: Hiſpanis in Luſitania Aruela: Gallis Peſcheur, ideſt, Piſcator, alijs Martinet Peſcheur, alijs Tartarim per onomatopœiam, alijs Artre, quòd artras Gallicè dictas, ideſt, tineas abigat à pannis, vnde etiam apud eoſdem populos Drappier appellatur: Circa Lutetiam, vt Ornithologus ſe audiuiſſe refert, Mounier, neſcio quàm rectè. nonnullis impropriè Piuerd, ideſt, Picus viridis à colore, Aruernis Merle d'eau; Germanis Yſuogel, vel Eiſuogel, ideſt, glaciei auis, vt Albertus Magnus quoque interpretatur. Nam hyeme etiam in illis regionibus manet, & circa aquarum ripas glacie concretas degit: Pomeranis Yſengart: Anglis the Kynges Fisher, ideſt regis piſcator.

GENERA.

PRÆTER vulgarem Iſpidam duas alias ex Indis ſub hoc nomine miſſas deſcribam & depingam. Sed an verè ex Iſpidarum genere ſint, non ſat ſcio.

FORMA. DESCRIPTIO.

Deſcriptio.

ISPIDAM Albertus ſic deſcribit: *Iſpida auis parua eſt, ſed pulchra, & pennarum venuſtate clariſſima: colore medio inter viridem, & cæruleum, qui ad ſolis radios ſapphirum reddit. Color pectoris inſtar carbonum ardentium eſt. Binos tantùm habet in pedibus digitos, vngues aduncos, roſtrum paruum, & rectum.* Georgius Agricola, qui Iſpidam Alcyonem fluuiatilem, ſeu ripariam vocat, eam nobis ſic deſcribit: Auis eſt non multò maior Paſſere. Cùm autem marinæ Halcyonis corpus totum cæruleo, viridi, ſubpurpureo, ſed miſtis inſigne ſit, adeo vt neque collum, nec alæ aliquo ex eis careant, & roſtrum habeat ſubuiride, longum, tenue, fluuiatilis, ſeu ripariæ pectus purpureum eſt, collum, & dorſum in viridi cæruleum, alæ fuſcæ, roſtrum vt etiam pedes cinereum. Hæc ille. Exactiùs Ornithologus; Iſpidę, inquit, ex inſpectione noſtra roſtrum eſt nigrum, rectum, in ſummo acutum, tres digitos longum. Venter totus, & minores ſub alis plumæ colore ferrugineo, vel ruffo tali, qualis ferè interiorum caſtaneæ tunicarum eſt. Pedes breues, rubicundi: in quibus duo longiores digiti ad mediam vſque partem connexi, poſteà finduntur. Sunt autem articulati ab imo digiti multis minutis tranſuerſis lineis. Plumæ genua tegunt, inferior pars nuda eſt. Per medium dorſum à principio eius vſque ad finem caudæ plumæ ſunt cærulei coloris diluti, & ad album inclinantis, nimirum in modum ſplendidæ, vt oculos etiã viſu immorantes ſplendore ſuo offendant. Pronum caput cum ceruice videtur viridis coloris, tranſuerſis lineis ex albo cæruleis diſtinctum. Virent etiam alæ, ſed interior pars plumarum in eiſdem ad purpureum ferè tendit violaceo dilutũ colorem, vt cærulearũ quoq; per mediũ dorſum. Aſperguntur & alę lucidis aliquot punctis. Longiores earũ pennæ exteriorẽ partem viridantẽ habent, interior nigricat. Lingua perbreuis eſt, latiuſcula, ac ſubrubens cũ faucibus, palatoq; Oeſophagus valde longus. Vẽtriculus in infimo corpore iuxta anũ. Adeps ruffa. Sic Ornithologus. Quanquã verò adeo exacta ſit hæc deſcriptio, vt nihil addi poſſe videatur: quia tamẽ olim Iſpidã in foro coemptã deſcripſi, deſcriptionẽ noſtrã hîc aſcribere nõ pigebit.

Deſcriptio ex Georgio Agricola.

Deſcriptio ex Ornithologo.

Authoris deſcriptio.

Magnitudo.

Magnitudine ferè eſt Alaudę, ab extremo roſtro ad vltimam caudã ſpithamã propemodum longa. Roſtrũ trium digitorum lõgitudine, foris nigrũ, paulatim in cuſpidẽ attenuatũ, valde durũ; qua incipit dimidij ferè digiti craſſitudine, intus vtrinq; canaliculatũ, & ſubrubens: in quo hoc eſt obſeruatu dignũ, quod inferioris mandibulæ cuſpis ſuperiori nõnihil eſt longior, eiq; præeminet. Linguã pro roſtri portione breuis, ſed latiuſcula. Ex hac roſtri deſcriptione, vt id obiter dicã, ſatis patere arbitror, quãtũ Iſpida noſtra ab antiquorũ Alcyone diſcrepet, cui ipſi roſtrum tum tenue, tum ſubuiride tribuunt. Collũ breue eſt, & craſſum. Capitis vertex nigro colore decoratur, quem lineæ cyaneæ tranſuerſim plurimæ ſecant. Ab oculorũ radice, & angulo minore macula excurrit ferruginea ad collum vſq; in albidas aliquot plumulas deſinens, quæ tamẽ in extrema ſuperficie etiam colorẽ ferrugineum præſeferunt. Ab extremo collo ad caudę principium vſq; per ſpinã dorſi linea excurrit viſu iucũdiſſima, ex cyaneo colore ad viridẽ nõnihil tẽdens, quæ in vropygio magis dilatatur. Reliquus dorſi color ex obſcuro cæruleo, cui viridis aliquid ſit admixtũ, componitur: radices enim omnium harum plumularũ nigricant. Pennæ exiguæ, quæ remiges veſtiunt, ordinibus ſingulis quaternis pulchellis maculis coloris cyanei ſaturati tranſuerſim diſtinguuntur. Remiges pẽnæ inter cęruleum, & viridem colorem ambigunt. Ipſarũ verò alarum interna pars, pectus, venter, & cauda prona ferrugineo diluto ſunt inſignita. Crura ei breuia, ſanguinei ferè coloris ſaturati. In pedibus inſolens obſeruatur conſtitutio: nã duo anteriores digiti ita connectũtur, coniunguntur q; vt vnus tantùm videatur ad ſecundũ vſq; articulũ, qui deineps in duos ſemidigitos findatur. Tam verò hi, quàm reliqui digiti vnguiculis armantur nigris, exiguis, aduncis. Tertius ex anterioribus, qui ſeparatus exiſtit, paruus adeo eſt, vt vix extrema vnguis cuſpide articulũ ſecundũ aliorum duorum attingat, vbi nimirũ ab inuicẽ ſeparari incipiunt. Poſticus digitus, anticis illis duobus coeuntibus minor eſt, ſed tertio maior, latus, carnoſusque. Omnes verò multis tranſuerſis minutis lineis articulari videntur, cùm tamen planta ipſa læuis omnino ſit, nec vt in alijs auibus tuberculis inæqualis. Ex his liquidò conſtat, Albertum Iſpidæ roſtrum breue, & binos tantùm digitos perperam tribuiſſe, cùm vtrumque falſum ſit. Nec minus Georgij Agricolæ error manifeſtus euadit, qui roſtrum, & pedes cinerea, pectusque purpureum illi aſcribit. Deſcriptæ à nobis modò volucris eſt icon, quam priori loco exhibemus: poſterior verò auiculam repręſentat, cuius ex Indis allatę mihi copiam fecit Hippolytus Auguſtinus nobilis Senenſis Balius, vt vocant; quam quia Iſpidæ

Lõgitudo.

Roſtrum.

Lingua.

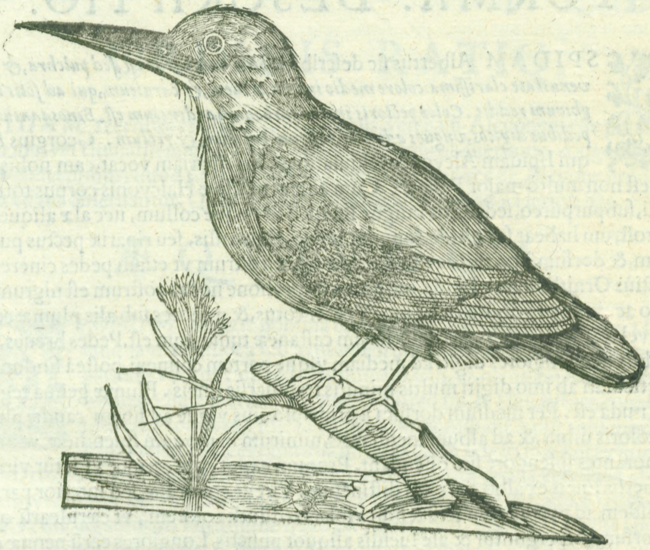
Collum.

Caput.

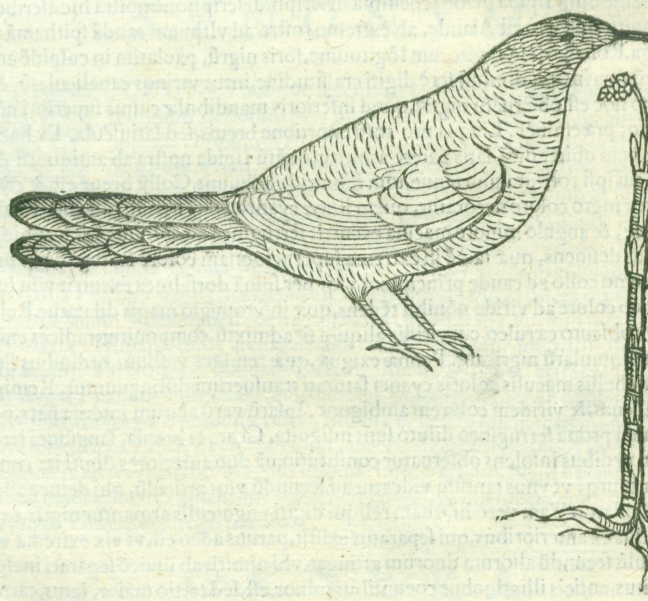
Alæ.

Crura.

Iſpida.

Iſpida Indica cum equiſeto.

Iſpidæ Indicæ deſcriptio. Magnitudo. Roſtrum. Color.

noſtræ ſit aliquantulum ſimilis colorũ varietate, & pedum conſtitutione, Iſpidam Indicam vocabat; licet noſtrate multò minor exiſtat, vt quę vix Regulũ magnitudine ſuperet: Roſtrum ei oblongum, ſed tenue, colore nigro. Caput valde paruum, quod cum toto collo ex cæruleo ad nigrum tendit. Reliquum corpus vniuerſum ad caudam vſque coloribus cæruleo, viridi, & nigro ad inuicem miſtis eſt conſpicuum, ſed tamen punctis quibuſdam viridis coloris dilutis reſpergitur, præterquam in alis, in quibus ferè ſolus viridis color elucescit.

scit. Cauda pro ſ corporis portione longiuſcula eſt, tota ferè nigra, niſi quod quarũdam pennarum extremæ oræ in ea vireſcunt. Pedum eadem conformatio, quæ in Iſpida noſtrate, ſed coloris nigri. Iſpidam Indicam aliam vidi apud Leonem Folianum Venetum exiccatã, quæ Iſpidæ noſtræ vulgari dorſo ſimilis erat, ſed longam habebat caudam, caput colore caſtaneæ, roſtrum rubrum, duplo ferè maius, quàm noſtræ, quinque digitos longum, pollicis craſſitudine ea, qua capiti coniungitur parte, & valde acutum.

Cauda.

Iſpidæ alterius Indicæ deſcriptio. Roſtrum.

LOCVS. VICTVS. NIDVS.

10

ISPIDA maximè ſolitaria auis eſt. Reperitur in agro Bononienſi media hyeme circa ripas glacie cõcretas. Ornithologus in Germania eodem tempore, eiſdem in locis capi ait, ſibique allatam, quę Ianuarij initio capta fuiſſet. Piſcibus viuit: vnde in varijs linguis alij Piſcatorem ſimpliciter, alij Paſcatorem regis, alij Martinum Piſcatorem vocitant. Circa aquas volare, & piſciculis inſidiari, vermibusq; tradũt Albertus, & Georgius Agricola. Scribit verò author de natura rerum, terram circa aquas roſtro fodere, ibique nidum congerere, ac fœtus facere. Audio, inquit Ornithologus, in arena, vel in ſcopulo aliquo iuxta aquã nidificare nidum forma rotundum conſtruere, eminente in angulum foramine exiguo, mollem ex floribus arundinum: pullos interdum nouem in nido vno reperiri.

Quibus veſcatur.

Vbi nidificet.

Pullorum numerus.

20

VSVS.

ISPIDAM in cibo improbari ſcribit [a] Hieronymus Tragus. Et Bellonius, quaſuis aues fluuiatiles, inquit, ſine diſcrimine comedere ſolemus, Iſpidam tamen reijcimus, quanuis piſcibus bonis veſcatur, adeo vt ne ruſtici quidẽ, cùm alioqui magna copia in fluuiorum ripis fœtus harum auium è nidis detrahant, comedunt. Sed eas aut pueris donant, quibuſcũ luſitẽt, aut mortuas exiccãt, vnaque cum pennis ob coloris pulchritudinem aſſeruat. Qui pãnos lanceos vendunt, earum pellem cũ pennis aſſeruant, quaſi aliqua peculiari vi aduerſus tineas polleat: vnde & Artra à Gallis quibuſdam dicitur. Vt autem tineas arceat, ſatis eſſe aiunt, in eodẽ loco haberi, & hoc per aliquot annos ſeſe expertos referunt. Sunt qui negent, vt inquit Albertus, fulgure tangi domum, in qua fuerit nidus ipſius. Sunt item, qui nugentur, ac ij præſertim, qui auguria ſectantur, hanc auem conſeruatam in theſauris, augere illos, & paupertatem amoliri. Mirum eſt, quod tradit Hieronymus Tragus, Iſpidam cum pullis ſuis ſuauiter olere moſchi odorati ferè inſtar. Sunt qui carnem eius mortuæ non putreſcere ſcribunt. Vulgò creditur, inquit Albertus, pellem eius detractam (multi vnà cum carne ſeruant, inteſtinis tantùm ademptis) & alicubi ſuſpenſam, pẽnas quotannis tanquam in viuo corpore mutare: quod ego, inquit idem, falſum eſſe expertus ſum in pluribus huius generis auibus per plures annos reſeruatis. Hæc ille. Ego ſimiliter, qui iam multos annos hanc auem in Muſęo ſuſpenſam ſeruo, id nunquam obſeruare potui.

[a] De Auib. lib. 4. cap. 25.

30

Ad tineas.

Ad fulmina.

40

DE ROVSSEROLE, SEV ROVCHEROLE GALLIS DICTA: QVAM BELLONIVS ALCYONEM VOCALEM VOCAT. Cap. LXII.

50

BELLONIVS, vt alibi dictum eſt, duo Alcyonum genera facit, alterum mutũ, & maius, quod Iſpida eſt, alterum minus, & vocale, quod Gallis Rouſſerole, ſeu Roucherole vocatur: de quo cùm nihil apud alios authores ſcriptum repererim, huc ea tantùm, quæ memoriæ prodidit Bellonius, trãſcribam. Cùm itaque conſtet, inquit, duas eſſe Alcyonis ſpecies, maioremq; à nobis modò deſcriptam vbique locorum frequentem, & obuiam eſſe, de ſecunda dicendum relinquitur,

Alcedo vocalis Bellonij.

Locus.

quæ omnium aquaticarum maximè canora eſt. Loca paluſtria, fluuioſque carectis abundantes frequentat. Ariſtoteles eius capite tertio libri hiſtoriæ animalium octauo expreſsè meminit, Alcyonem vocalem appellans, vt à mox deſcripta diſtinguat, quæ ſi huic conferatur, muta dici queat, cùm alioqui muta omnino non ſit: nam aliunde euolans velut clamorem quendam edit, vt coniugem diſceſſus non lateat. Ex cantilenis eius ſummam percipere voluptatem ſi quis cupiat, is in fluminis ripa caricibus conſita conſidat, ſuauiſſimum ibi, harmonicumque innumerarum ferè harum auium, quas Gallicè Rouſſeroles appellamus, melos auditurus: quod niſi omnino ſenſus expers fuerit, modò mœrorem, modò lætitiam, pro cãtus varietate, in animum eius inducet. Etenim non aliter, quàm Luſciniæ in canendo ſunt indefeſſæ, ideoque à quibuſdã in Gallia Roſſignole de riuiere, ideſt, Luſciniæ fluuiatiles appellantur. Et rudis profectò, & obtuſi cerebri homo dicendus erit, qui vocem adeo canoram ex tam exiguæ auiculæ gutturillo prodeuntem audiens, eam non ſuſpiciat, non admiretur. Vno enim, & eodem ſpiritu cantum ducit in longum, ſæpenumero adeo altum, vt à nullo eburneo plectro vincatur: quandoque verò adeo grauem, vt à nullo confracto poculo grauior edi queat. Nemo item, etſi diligentiſſimus vocũ obſeruator, exactè illam imitari nouerit. Inter reliquas verò voces has in primis proferre videtur Toro, Tret, Fuis, Huy, Tret: eoque cantu ſæpius repetito totam noctem tranſigit ſine intermiſſione. Arboribus prope aquas inſidet: ab aqua etenim nunquam diſcedit. Ruſtici, qui cantantes ſępius audiunt, ad vocis illarum imitationem cantiunculas excogitarunt quaſdam, easque obſcœnas, vt ingenuorum aures offendant, tantùm abeſt, vt ſcriptis mandari debeant. Tentabam tamẽ mutatis quibuſdam elementis ad obſcœnitatem euitandam (ſingula enim verba ab f, vel a c incipiunt) eas huc transferre: ſed cùm ſic omnem venuſtatem, & leporem amittere animaduerterem, ab incœptis deſtiti. Ariſtophanes Græcus author, & Ariſtotele antiquior, huiuſce auis cantum inter omnes alios obſeruauit diligentiſſimè, & ſic in Auibus ſuis optimè omnium his vocibus expreſſit:

Roſſignol de riuiere.

Vox.

Locus.

Huc, huc, huc, huc
Toro, toro, toro toro, torotinx
Ciccabau, Ciccabau
Toro, toro, toro, tolililinx.

Vt itaque vno verbo dicam, cantus varietate, suauitateque, & peruicacia omnes alias aues longè vincit: vincit, inquam, & eas etiam, quarum cantus ab omnibus celebratur, Luscinias, Currucas, & Linarias; nam & harum vox minus, quàm illius aures oblectat. Adeo autem indefessa est, vt in dumetis dies noctesque integras canendo summo conatu, & pertinacia absumat, audientesque tanti eius laboris miseratione tangantur. Testantur id, qui in arcibus, & vrbibus in paludibus sitis pro custodia vigilant, vbi nempe arundinum copia est, ij enim ex indefesso eius cantu noctù, & interdiù summam capiunt oblectationem. Summis arundinibus insidens pedes Pici viridis habere videtur, cùm tamen Sturnorum, & Merularum similes sint. Illud verò in primis in hac auicula mirum videri possit, quod tanto conatu canit, vt vacillet, trematque toto corpore, & etiam cauda colore est, quo Gallicè Stercot dicta: magnitudine Proyeri: quam interpretamur Miliariam; rostro serrato, Picæ Græcæ, (Collurionis, seu Lanij) quodammodo simile. Plumæ capitis longiores cristæ quandam speciem præseferunt. Crura eius & pedes mediocri longitudine, colore cinereo. Volatu non admodum valet. Alas instar Alaudæ cristatæ concutit. Plinius tres huius auis species facere videtur, dum scribit. Alterum genus earum magnitudine distinguitur, & cantu.[a] Minores in arundinetis canunt: sed reuera in duas tantùm distinxit species; id enim ex Aristotele transtulit: qui duo tantùm eius constituit genera, alterum vocale, & valde canorum, multòq. minorem, de quo hîc est sermo, alterum mutum, de quo superiori capite dictum est. Credidi aliquando Alcyonem hanc vocalem migrare hinc, ac hyberno tempore ob frigora à nobis discedere: secus verò rem sese habere posteà cognoui. In Cænomanorum, & Turonensium agro Rousserole Gallicè appellatur à colore rubro, alijs Roucherole à rouche, idest, carectis, in quibus interdiù degit. Aliter, quàm Alcyon maior nidum construit: illa enim in foramine aliquo vel ripæ, vel littoris nidulatur, hæc verò inter arundines, & carecta nidum ex arundinaceis festucis ædificat. Sena vt plurimùm oua parit, & quinque, sexuè excludit pullos. Nidum si quis inuersum aspiciat, adarcen primo intuitu referre videtur, quam seplasiarij pilam marinam vocitant. Vt verò quod de eo sentiam liberè dicam, existimo quicquid de nido, & diebus Alcyonijs memoriæ prodiderunt veteres tantùm minori Alcyoni competere. Ispida enim cùm humi niduletur, hæc verò in propatulo in paludibus, liquidò constat, de quanam intelligendum. Quare veteres cùm viderent, nidum huius auis pelago adeo proximum, mirabantur, fluctibus non obrui. Hæc Bellonius. Cæterùm eiuscemodi eius auis mihi veterum Alcyon non videtur, neque etiam verè scribit, Aristotelem duo Alcyonum genera facere: de qua re diffusè suprà actum est, nodusq; hic, ni fallor, satis, superq; fuit dissolutus.

Descriptio. Color. Magnitudo. Rostrum. Volatus.

[a] Lib. 10. c. 32.

Etymum. Nidus. Ouorum pullorumque numerus.

DE CAPELLA, SEV VANNELLO. Cap. LXIII.

ORDINIS RATIO.

SIG. Gelenius, vt alibi annotaui, Alcyonem in mari eiusdem generis esse putat cum ea, quæ circa aquas dulces degens vulgò nobis Pauonzino, idest paruus Pauo appellatur, Aristoteli Aex, vt optimè conijcit Bellonius, Gaza Capellam vertit, Barbari Vanellum vocant. De hac igitur post aues Alcyones putatas non incongruè aliquid dicemus, tum dicta de causa, tum etiam maximè, quia pulchra illa colorum varietas, quam Aristoteles Alcyoni tribuit, in illa reperiatur.

ÆQVIVOCA. SYNONYMA.

TVRBANT sæpe nomina diuersis eadem rebus indita animos lectorum, sicut in hac quoque aue vsu venit: nam aliquot habet synonyma, quæ alijs etiam auibus, rebusq; attribuuntur. In primis in compluribus Galliæ locis, teste Bellonio, vocatur Dixhuict per onomatopœiā. Dixhuict autē illis sonat octodecim. Literatores pleriq; omnes Britannici, inquit quidā Anglus Vpupā eam nominant auē, quam Barbari ab alarum strepitu Vanellum nuncupāt, & ipsi sua lingua Lapuuingā vocant. Sunt etiam, inquit idem, in inferiore Ger-

Dixhuict.

re Germania literatores aliqui, qui Fulicam Kyuittan ſuam (Kyuitta illis Vannellus eſt) eſ-
ſe volunt. Ex eo forſan opinionem ſuam adſtruentes, quòd apud Plinium Fulicæ cirrum tri
bui legerint. Sed cùm Kyuitta nec auis marina ſit (Virgilius enim Fulicam marinam fecit)
nec aquatica, ſatis liquet, eam non eſſe Fulicam. Sunt quidem Vanelli Larorum, & magni-
tudine, & leuitate, & ſimiliter clamoſi: vnde per onomatopœiam vtriſque inditum nomen.
Nam à Germanis Oceani accolis Lari etiam Gyfitz appellantur, qui tamen alijs multis dif-
ferunt. E Larorum autem genere etiam Fulica veterum eſt. Kyuittæ etiam nomine, teſte Or
nithologo, aliqui Germanicè & Vannellũ, & Pluuialem auem à vulgo Binmelgeiſz appel-
lari, ideſt, cæleſtem capram, eadem fortaſſe ratione, qua auis hæc noſtra Capella dicitur.
Hieronymus Tragus neſcio quas aues (videntur autem de Gallinaginum genere) Germa-
nicè Bruchſepflin, vel Bubergeiſslin vocitari ſcribit, quaſi Capellas auenæ dicas, quòd hæ
Gallinulæ ſylueſtres, fortè in agris auena conſitis reperiantur, & vocem caprinæ ſimilem

Capellæ auenæ.

ædant. Bellonius [a] Vannellum hunc Æga Ariſtotelis eſſe conijcit, & etiamnũ apud Græcos
ita nominari aſſerit, licet alijs eodem teſte Ταὼς ἄγριος, ideſt, Pauo agreſtis quoque dica-
tur, eò quòd criſtam in capite erigat, inſtar Pauonis, vel Alaudæ criſtatæ. Cur verò Aex no-
minetur, cauſam eſſe putat Bellonius, quia clamans æx, æx præferre videatur. Ornitholo-
gus verò huius nominis etymum ſic inueſtigat. Vnde verò, inquit, capræ nomen ei conti-
gerit, cùm auis nobis incognita ſit (poſteà tamen nouit, nam & eam deſcripſit, & eius hiſto-
riam ſcriptis mandauit) non facilè eſt diuinare. Nam vel voce, vel aliqua corporis parte,
vt capite, quemadmodum & Capriceps auis, vel oculorum colore (quem Caprinum, αἰγωπὸν vocant) ad capram quadrupedem fortè acceſſerit. Sic & Glaucium Anaticula ab ocu-
lorum colore nominatur. Hæc Ornithologus. Ego potius cum Bellonio à voce ſic dici pu-
tem.

[a] *In ſing. ca. 10.*

Aex.

Pauo Agreſtis.

Aex cur ſic dicta.

Idem Bellonius hanc auem veteribus Latinis Parcum fuiſſe dictam exiſtimat. Inter cri-
ſtatas aues, inquit, præter Capellam [b] (Vanneau) Gruem Balearicum (Le Bihoreau) Vpu-
pan (La Huppe) Pauonem (Le Paon) Galeritam (L'Alouette) & aliquando Hæmatopo-
dem (L'Aigrette) & Ardea (L'Heron) nullam noui: quapropter Capellam eſſe veterum
Latinorum Parcum exiſtimo. Multæ quidem ſunt aues, quæ criſtatæ videntur: reuera tamen
non ſunt. Hanc Bellonij coniecturam reijcit Ornithologus, & meritò. Recitans enim illa
verba [c] Plinij. *In capite paucis animalium, nec niſi volucribus apices: alijs aliter, Phaſianæ cornicu-
lis, Prætereà Parra* (aliàs Parro) Hermolaus, inquit, pro Parro habet Parco, quod quidem no
men nondum hactenus ſe legiſſe fatetur, vt mirer, Bellonium ſcribere nomen Parci apud
Romanos veteres extitiſſe. Sed vt Parcum legas, nõ tamen Vannellum auem eo nomine ac-
cipi licebit, cùm cornicula illi non conueniant. Non enim inſtar Phaſianæ cornicula habet
Vanellus noſter, ſed apicem ſimpliciter, vel ex plumis criſtam ſimplicem à medio vertice
retrò extenſam. Cornicula verò vtrinque eminent, vt in Bubone, & alijs quibuſdam noctur
nis auibus. Quanuis Parræ potius legerim vt codices noſtri habent (vel Paræ per ſimplex r)
quæ & nocturna auis eſt, & alijs quoque authoribus memorata. Impoſuit fortè Bellonio,
quod in corollario Hermolaus ſcribit his uerbis. Differt ab Alauda & Parcus, etiamſi qui-
dam negant (confuderunt fortè aliqui, eò quòd utrique apex tribuatur, Sed Plinius ipſe ſi-
ue Parrum, ſiue Parcum legas, loco iam citato à Galerita liquidò ſecernit: eſt autem Parcus
auicula Columbo minor, ſubtus candida, cæterò Pauoni ſimilis, & criſta quoque Vanellum
quidem his verbis ab eo ſignificari non eſt dubium. Hæc Ornithologus. Ineptè ſanè author
de natura rerum, & Albertus hanc auem veterum Stymphalidem eſſe putant, hoc vno, ut
uidetur, argumento decepti, quòd cirrata ſit: tribuit autem cirros etiam Stymphalidi Pli-
nius; Nominari uerò Vanellum, apparet, imitatione nominis Gallici un Vanneau, quan-
quam per n ſimplex: licet Vannellum etiam per n duplex ſcribi tradat, qui hoc nominis il-
lius etymum refert: Fortè, inquit, quòd alis inſtar uanni, aut uentilabri, commotis ſtrepitum
excitet. In Italia circa Patauium Pauonzino dicitur, quaſi Paruus Pauo, Venetijs Paon,
ideſt, Pauo, alibi & Bononiæ Paonzello, quaſi paruus Pauo. Quæ nomina quidem, ut anno-
tat quoque Bellonius, optimè conueniunt: Pauoni etenim non parum ſimilis eſt: nam & hic
apice decoratur, colorq. pro diuerſo ad lucem poſitu variat. Bononiæ etiam dicitur Filicet-
ta, cuius rationem me ignorare fateor. In Gallia quoque teſte Bellonio, diuerſa ſynonyma
obtinuit. Aliqui Vanneau dicunt, alij Dixhuict, per onomatopœiam: nam canens Dixhuict
proferre uidetur, alij Papechieu, Luſitani Bybe, Heluetij ein Gyfytz ab imitatione uocis, ali
bi Gyuuitz, uel Gybyaz, Murmellius ſcribit ein Kyuuitz; alibi ein Zvveiel, ein Gruner,
oder Blavvgruner, Gyfitz ad differentiam Pluuialis. Hieronymus Tragus inter aues, quæ in
Germania edantur, nominat Bigitzen, haud ſcio, an Vanellos intelligens inquit Ornitholo-
gus. Angli à Lapuuing ab implicatione alarum frequenti: nam vuieg illis eſt ala, Lap im-
plicare,

Parcus auis.

[b] *De auib. li. 4. cap. 17.*

[c] *Lib. 11. ca. 37.*

Vanelli etymum.

Filicetta.

Lapuuing & eius etymum.

plicare, vocant etiam à Grene Pluuer, idest pluuialis viridis. Hollandi, vbi copia est, een Kiuidt: Illyrium Czieyka, Turcæ Gulguruk.

GENVS. DIFFERENTIAE.

SIG. Gelenius, vt iam dixi Kiuittam, siue Capellam nostram Alcyoni congenerem facit: rectiùs fortè Ornithologus Pluuiali: nam, inquit, & nomen commune ambabus tribuitur, adiecta tantùm coloris differentia. Vanellos etiam candidos (Kiuittas candidas) idem Ornithologus reperiri se audiuisse ait, nisi fortè de Laris candidis id accipiendum est. Item Vanellos sine crista, eosq; aliquando colore fusco, & maculis varijs Brugis in Heluetia obseruasse: sed non satis meminisse, an eadem sit Pluuialis Gallorum: nam & illa, inquit, de genere Vanellorum est sine crista. Item quærendum esse ait, an eiusdem generis sit auis Tremulus dicta in regimine Salernitano, quæ inter aues salubres numeratur. Hæc vt plurimùm prope mare versatur, inquit Arnoldus in suis annotationibus, minor Gallina, coloris fusci, altè clamans, & velocissimè volans; quæ cùm super terra incedit, semper tremit cauda, vnde, & nomen. Hæc ille, qui pariter, vbi apud Etymologum hæc leguntur: Ἴβις (apud Hesychium vltima per ypsilon scribitur, Ἴβυς, & Ἴβυξ) genus est auis clamosæ, vnde & Ibycus nomen proprium, & Ἰβυκλωίσαι: ὅπερ κατὰ μεταφορὰν λέγεται βυκλωίσαι, legendum suspicatur, ὅπερ κατ' ἀφαίρεσιν λέγεται βικανίσαι: aut legendum esse per metaphoram, & βουκλωίσαι in fine abundare. Hancq; sanè auem per onomatopœiam dictam videri, & cùm clamosa sit, ac vocis similitudo accedat, de genere Vanellorum forsitan esse.

Vanelli cādidi.

Vanelli sine crista.

Tremulus auis.

FORMA. DESCRIPTIO.

VANELLVS, inquiunt author de natura rerum, & Albertus, auis est pulchra, Columbina magnitudine, cristato capite, vt Pauo, in collo viridi colore, & lucente, reliquo corpore varia. Turnerus sic describit: Cornice minor est, plumis ferè viridibus, & nigris per totum dorsum, & caput: ventre albo: longa, & semper erecta in capite crista plumea, alis obscurioribus. Ego, inquit, Ornithologus, ex præsenti inspectione olim descriptionem huius auis reliqui huiusmodi. Coloribus est elegantissimis, per totum dorsum viridi, maculis quibusdam purpureis vtrinque Alæ partim virides, partim cæruleæ sunt: extremæ verò, & longiores earum pennæ nigræ, quæ inuersæ præ atro colore splendent. Venter & alarum interior pars plumas habent albas. Cirrhi à capite retrorsum tendunt, ex plumis nigris, oblongis conditi. Rostrum nigrum sesquidigiti longitudine. Sunt etiam plumæ subrufæ circa caput, & ceruicem. Sub rostro, & prona colli parte albicant. In pectore color ex viridi, nigro, cæruleoq;, mixtura videtur in plumis: sed earum quoque extremitates per quosdam ordines albicant, Totius auis longitudo est circiter dodrantem, & palmum manus mediocris, qui sunt digiti sexdecim. Hæc Ornithologus. Exactissimè, ac diligentissimè quoque hanc auem describit Bellonius his ferè verbis: Magnitudine Pluuialem vix excedit. Densis admodum plumis contegitur, quæ in radicibus suis, quæ corpus attingunt, omnino nigricant: color enim alius est in parte exteriori. Auis inuersa supinaq. collocata, & alis eius extensis magna plumarum pars in ventre, & in femoribus niuei sunt candoris. Alæ in superiori parte quoque niueæ, in inferiori nigricant: plumæ sub cauda pulcherrimè ad spadiceum ferè tendunt. Tibiæ longiusculæ, & femora prope genua pennis glabra, rubent. Internos digitos binos membrana iungit, qua caret tertius, qui extimus est. Posticus admodum est exiguus. Colli plumæ nigerrimæ nigrum etiam torquem efficiunt, vt in Menilis Allobrogum. Guttur maculis albis, nigrisq; distinguitur. Aque hi quidem inuersæ auis colores existunt. Quod ad supernas partes attinet, rostrum habet breue, & nigrum: linguam albam, & canaliculatam. Pars capitis superior tota nigra, splendensq; & varijs coloribus mistis adinuicem gemmans. Alba macula ad rostri radices vtrinque conspicitur. Supercilia linea candida insigniuntur, supra quam nigra altera minor excurrit. Apex, seu crista à vertice, non à fronte, vt in Galerita emergit, quo fit, vt ceruix gracilor appareat, minusq; plumosa: ea quinque, aut sex constat plumis, nigris, tenuibus, ac longiusculis, ex quibus duæ anteriores longitudine reliquas excedunt. Alarum plumæ gemmanti colore euariant, vt caput, adeo vt ex viridi ad rubrum tendere

Descriptio ex Ornithologo.

Color.

Alæ.

Rostrum.

Longitudo

Descriptio ex Bellonio.

Magnitudo.

Rostrum.

Capella seu Vannellus.

tendere videantur Vropygium coloris est spadicei. Cauda in extremo nigra, cæterò alba, præter duas vtrinque extimas pennas, quæ omnino candidæ sunt. Alæ pro corporis portione grandiusculæ. Mas à fœmina parum differt, & eodem est colore. Auis est admodum pinguis, & hepate magno, quod in duas partes vtrinque diuiditur. Fel in ea reperire non potui. Intestinum eius appendices habet, quod quidem ei cum multis alijs auibus commune est. Ego cùm hanc auem præ manibus haberem, & diligentissimè considerassem, ijs, quæ ab Ornithologo & Bellonio dicta fuere, quod ad eius descriptionem attinet, nihil adijci posse cognoui: quapropter ne actum agerem, illorum authorum descriptionibus acquieui. Cùm autem dissecuissem, lapillos multos in eius ventriculo inueni.

10

MORES. INGENIVM.

VANELLVS, inquiunt author de natura rerum, & Albertus, cùm hominem etiam à longè nido suo appropinquare senserit, egressa statim de nido, cum clamore occurrit. Sicq; stulta, dum hominem è nido suo repulsuram se sperat, ipso clamoris indicio nidum perdit, quem progressus homo spoliare contendit. Sic illi. Verùm vt Ornithologus testatur, sunt qui dicunt, hanc auem, dum pullos fouet, ad hominem, à quo nidum inquiri suspicatur, proximè accedere, & velut deditionem simulare, donec paulatim à nido abducat; quod de Perdicibus, & de Chenalopece annotatum est. Idem mihi affirmauit Batauus quidam vir non indoctus, & fide dignissimus: addebatq; insuper, tanto audacia eam se hominibus offerre, vt ceu impetum in eos facere videatur, eosq; assiduis vsque clamoribus persequi, donec tam longè abierint, vt de nido inueniendo non amplius suspicetur. Item cùm magna ibi sit illarum copia, fieri vt multæ sæpe simul vnum hominem ita persequantur, paulatimq; modò hanc, modò illam prout nimirum longius ille à cuiusque nido abit, auolare, & tandem omnes, cùm nidos suos iam tutos credunt.

Capellæ stultitia.

20

30

LOCVS. VICTVS.

CAPELLAM vbique locorum notam esse scribit Bellonius, versatur, teste [a] Aristotele, circa lacus, & amnes, vermium gratia, vt affirmat, quibus solis victitat. Idem ait, etsi ad aquas accedat, eas tamen non ingredi; in planis locis erica consitis plurimùm degere, & ad populandos vermes ab Anglis sæpe in hortis ali. Muscas etiam, vt ait [b] Bellonius, inter volandum capit, Hirundinis, Hæmatopodis, & Crecis instar. Non solùm verò vermibus, verùm alijs omnis generis animalculis vesci idem asserit, quæ in segetibus reperit, limacibus, scarabeis, cicadis, brucis: deglutire etiam albos lapillos, & hoc illi cum reliquis auium generibus commune esse.

[a] *Hist. lib. 8. cap. 3.*

Aquas cur petat.

Quibus victitet.

[b] *De Auib. lib. 4. c. 17.*

40

VOX. VOLATVS.

EX Germanico nomine Gyfitz, vel Kyuuitt, item Gallico Dixhuict, quæ per onomatopœiam facta esse antè diximus, qualem vocem hæc auis ædat, constare potest vnicuique. Bellonius caprinam æmulari ait, indeq; Æga, idest, Capram Aristoteli, & modernis Græcis vulgò appellari. Alibi verò dum clamat æx, æx proferre asserit, indeq; nomen. Æstate, eodem teste, sola volat, hyeme gregatim, & tam frequenti numero, vt prata etiamsi amplissima vix totum agmen capiant: vnde mirum non est, si gregatim capiantur, vt tradidit Ornithologus. Velociter volare ipsam ait idem Bellonius, & dum volat, magnum strepitum ædere. Circa nidum suum, inquit, circumuolitare solet. Lapuuinga Anglis dicitur ab implicatione alarum frequenti. Alis est obtusioribus, & inter volandum magnum strepitum ædentibus, vnde & Vannellus à barbaris dicitur. Hinc mulieres per contumeliam aliquì in Gallia Vanneaux, idest, Vannellos vocant, vagabundas puto, inquit Ornithologus, & inconstantes, aut fortè clamosas.

50

Volatus.

Vanneaux Galli quas mulieres dicant.

VSVS IN CIBIS.

AVES, quæ non exenteratæ coqui conſueuerunt, inquit [a] Bellonius, ſuauiſſimæ habentur: in quarum numero eſt Capella, & meritò: nam cùm parua auicula ſit, adeo pingueſcit, vt ſaginata videatur. In Gallia in delicijs habetur, & eodem quo lepus pretio venditur, cùm aliàs Pluuialem magnitudine non excedat. Ornithologus pariter in cibo commendari ſcribit, ſed minus, quàm Pluuiales. Mihi, inquit, aliquando guſtanti, & boni ſaporis & alimenti probi, ſed leuis & tenuis (propter aſſiduum volandi exercitium nimirum) huius auis caro viſa eſt. Bononiæ quoque, vbi ferè ſemper non pauca copia in foro vænalis præſtat, inter aues palato gratas, & boni ſucci habetur, ſed copia vileſcit.

[a] De Auib. lib. 4. c. 17.
Quæ aues ſuauiſſimæ habeantur.

CAPIENDI RATIO.

AVCVPES noſtri, vt mihi retulerunt, ad haſce aues capiendas, retia in paludibus, alijsq; aquis tendunt, mortuis aliquot ibidem ceu viuis collocatis. Ad has enim aduolantes, & aſſidentes capiuntur tam frequenti ſæpe numero, vt aliquando ſexaginta ſimul vna vice illaqueentur.

DE PLVVIALI. Cap. LXIV.

ORDINIS RATIO.

PLVVIALI dictæ aui locus conuenientior, quàm hîc poſt Capellam, ſeu Vannellum dari nequit: cui nimirum & moribus, & corpore non parum ſimilis eſt, eiſdemq; ferè cibis victitat: adeo vt congener ei à pleriſque exiſtimetur: & vtraque apud aliquot nationes commune nomen obtineat.

SYNONYMA.

IN Bononienſi agro Piuier dicitur, nomine à Gallorum Pluuier, fortè dimanante. Sic enim in tota Gallia audit, vt teſtis eſt Bellonius, qui ſic dictam putat, quòd pluuiarum tempore faciliùs capiatur. Idem populi [b] Pluuialem iuniorem Guillemot appellant. Longolius Germanicè vocat ein Puluier, ein Puluer, aliqui Pulroſz; quæ nomina omnia à puluere deducta eſſe Turnerus exiſtimat, cò quòd ſit pulueratrix. Heluetijs, inquit Ornithologus, incognita, aut certè rariſſima hæc auis eſt. Appellari autem poteſt ein gravver Gyfitz, hoc eſt, Vannelus fuſcus: nam Angli etiam, vt audio, auem ſubuiridem nominant Pluuialem viridem a grene Pluuer. Longolius, & Ariſtotelis Pardalum eſſe ſuſpicantur. Ego nondum aſſentior. Neque enim colore toto cinereo eſt Pardalus. Sic ille. Cùm verò Pluuialis duo ſint genera, vt mox dicetur, eam, quæ tota ferè eſt cinerea, & à noſtris aucupibus Piuier montana appellatur, Gallis verò Pluuier gris, fortè quis non incongruè Pardalum Ariſtotelis dixerit. Idem Ornithologus dubitat, an hæc Plutarchi Rhintſace eſſe poſſit, fortè quia nihil in huius inteſtinis excrementi reperiatur, quod de Rhintace ille tradit. Ego quid de Rhintace ſentiam alibi dixi. Bellonius, quomodo antiquis vocetur, ſe ignorare fatetur.

Piuier.
Pluuier, & eius etymũ.
[b] De Auib. lib. 5 ca. 18.
Guillemot.

GENVS

GENVS. DIFFERENTIÆ.

VANELLO congenerem esse Pluuialem alibi dictum est. Duo eius genera, flauescens vnum, quod Gallis Pluuier, & nobis Piuier simpliciter dicitur, cinereum alterum, quod illi Pluuier gris, nos Piuier montano dicimus, quód posterius nos esse Pardalum Aristotelis suspicamur. Rustici, inquit [a] Bellonius, qui hasce aues ad vrbes vænales ferunt, & cupediarij quasdam earum priuatim Guillemot appellant, ac si specie differrent; cùm colore tantùm varient: nam Guillemot Pluuialis est iunior, cui nondum primæ pennæ deciderunt.

[a] De auib. lib. 5. cap. 18.

Guillemot.

FORMA. DESCRIPTIO.

PLVVIALIS, inquit author de natura rerum, auis est prope ad magnitudinem Perdicis, varijs pennis ornata, croceo, & albo, nigroque distincta. Quæ quidem descriptio quomodo Pluuiali nostro accommodari possit, non video. Longolius cinerei coloris esse dicit, magnitudine paulò Turture minorem, cùm Turture sanè maior sit, pēnas, inquit, habet ad cinereum colorem proximè vergentes, quarum singulæ singulis flauis maculis sunt respersæ, & ea auicula, quam Mollicipitem (auis illius, inquit Ornithologus, quam nos Lanium appellauimus, genus vnum Mollicipitum esse conijcit Turnerus) esse conijcio, multò maior est. Fieri potest, vt eius auis plures sint species. Bellonius plumas eius lutescere scribit, non tamen omnino esse luteas, sed maculis luteis respergi. Columbi præterea illi magnitudinem tribuit, & ceu peculiarem notam addens, tres tantùm habere digitos ait. Alibi, Ex auibus omnibus, inquit, nullam vidi, quæ non quatuor digitos haberet, excepta Pluuiali, & Pica marina, vt vulgò vocant: & alijs duabus, quarum altera Gallis Guillemot dicitur, altera Cãne petiere. Idem marem, & fœminam eodem colore insigniri scribit, adeo vt ab inuicem distingui nequeant. Idem Pluuialem iuniorem describit ferè sic. Minor quidem est: sed rostro nigro, rotundo, breui, & acuto, vt Pluuialis simpliciter dicta. Tres tantùm digitos habet. Vẽtre est albo, capite, collo, & dorso, & alis colore castaneæ, & albo, ac velut terreo: sed plumarum extremitates videntur Phœniceæ. Remiges alarum pennæ in extremo nigricant. Cauda breuis est, in extremo nonnihil albicans. Pinguissima est in hoc auium genere, & saporis suauissimi. Hæc Bellonius. Ad cuius descriptionem hæc auis planè accommodari potest. Ego Pluuialem olim sic descripsi. Palumbi est magnitudine, spithamam, & palmum longa ab extremo rostro ad vltimam caudam vsque. Rostrum ei breue, rotūdum, nigrum, acutum, & in extremo nonnihil aduncum. Lingua triquetra; totum inferioris rostri canalem implēs, prona parte ferè cornea, retusa. Pennæ supernæ, fusco, albo, luteoque colore ita distinguuntur, vt serratę appareant: cauda quoque lineis fuscis, luteis intersecatur. Tota ferè prona pars candida quidem est, sed cui etiam satis insignes maculæ fuscæ, & flauæ inspergũtur. Pedes subnigri, vt etiam crura. Postico digito caret. Inter anticos tres membranula interijcitur, maior inter medium, & externum, minor inter eundem, & internum. Vngues nigerrimi. Fœmina à mare nihil, aut parum differt.

Magnitudo. Color.

Pluuialis iunioris Guillemot dictę descriptio.

Descriptio authoris. Magnitudo. Longitudo. Rostrum. Lingua. Color. Cauda. Pedes.

LOCVS. VICTVS.

FREQVENTEM admodum in Gallia esse scribit [a] Bellonius, licet alioqui, inquit, apud alios populos rara auis. Mirum verò est, quãta copia in Galliæ vrbibus hyeme vænalis prostet. Idem scribit, numerosissimè in agro quodã Gallico capi, qui Gallicè la Beusse dicitur. Ornithologus rarissimam esse in Heluetia asserit. Bononiæ non raro in foro vẽditur. Viuit plurimùm, inquit circa lacus, quanquam & in agris quoque sæpe capiatur præclara ista auis, quam Romano nomine à puluere fortè Germani appellant. Est enim pulueratrix. Bellonio teste, campos humidos amat, vt humum teneram faciliùs fodiens, vermes inde eruat. Frequentat etiam, vt idem ait, campestria pinguia, & inculta. Solo aere viuere dicitur, ait author de natura rerum, argumento, quòd licet pinguescat, nihil tamen vnquam in eius visceribus

Vbi copia.

[a] De auib. lib. 5. cap. 18.

Vbi libenter degat.

Ex quibus viuat.

Pardali Bellonij congener roſtro longiori.

Pluuiali mas.

reperiatur. Sed id omnino negat Albertus. *Pluuiales aues*, inquit, *quanquam præpingues aliqui ſo lo aere viuere putant, quoniam in ventribus earum nihil inuenitur: ſed eius rei cauſa eſt, quia inteſtinum ieiunum ſolum habent: in quo nunquam aliquid inuenitur: Et hoc in multa animalia cadit, vt alibi oſtendimus. Aër certè elementum purum nutriendo corpori accedere non poteſt.* Alberto ſuffragatur Bellonius, ſcarabeos adhuc in diſſecta inueniſſe ſeſe affirmans. Veſci etiam omnis generis vermibus, quos in ſegetibus inuenit. Aliqui præterea, referente Ornithologo excrementa Lumbricorum ab hac aue edi aſſerunt. Idem Bellonius auem migratoriam eſſe teſtatur, & liquatis iam niuibus vix conſpici: licet quadrageſimali etiam tempore aliquando appareat: æſtate autem nullam in Gallia cerni, & vere paucas admodum, quòd per ea tempora in aliјs regionibus nidulationi, & pullis excludendis, nutriendiſque operam nauet. Item Lõgolius, quanquam Ariſtoteles, inquit, auem minimè aduenam, ſed ſemper conſpicuam, vt Coruos, & Cornices eſſe teſtatur: id quod fortè verum eſt in Græcia, regione longè feruetiore, quàm noſtra. Nam apud nos nulla prope auis eſt, quæ per hyemem, aut locum non mutet, aut non lateat. Hæc ille: qui etiam eam gregatim volare docet, neque temerè à quopiam ſingularem cerni: & Bellonius non minori numero, quàm quinquagenario conſpici tradit, volaturaſque ventum ſequi, & raro aduerſo vento volare: denique & curſu, & volatu admodum valere.

CAPIENDI RATIO. VOX.

Quomodo capiantur.

CVM gregatim volitent hæ aues, gregatim etiam capiuntur. Capiuntur autem, vt teſtatur author de natura rerum, & Albertus plumbatis baculis ſupra volantes in aerem proiectis. Sic enim territæ, humiliùs volant, & in retia prope terram expanſa incidunt. Sed quia huiuſcemodi capiendi ratio aſtu non caret, ſcituq; digna eſt, placuit quæcunque hac de re prodidit Bellonius hic adſcribere. Scribit autem hunc ferè in modum: Ruſtici lucro allecti, nam carè væneunt, in tota Gallia earum aucupio ſummopere incumbunt. Pluuiales diluculò ſe inuicem vocant huit huit clamitantes voce ſibilo ſimili, qui porrectis labijs edi ſolet. Noctù item ſolæ degunt, interdiù gregatim: vnde ſummo mane diuerſis in locis ſparſæ conſpiciuntur, quartamque aut dimidiam miliarij partem occupare. Imminente die, vt ſimul conueniant ſibilum, quem diximus, emittunt, ſe mutuò vocantes. Vna eſt in toto grege, cui reliquæ tanquam regi obediunt: Hæc voce cæteris præualet, & magis ſonora eſt, quam omnes non ſolùm optimè agnoſcunt, ſed ad auditam vndique confluunt. Aucupes Appellatorem vocant, (l'Appelleur) eamq; probè norunt: nam & diutiùs canit, & dum ſibilat, Hui, Hieu, Huit proferre videtur. Captaturi veſperi vna frequenti numero conueniunt, ſingulis ſuus aſſignatur locus, vbi diluculo regis vocem obſeruet: quem vbi cæteras conuocantem audiunt, eo omnes ſeſe conferunt, totum auium gregem ad eum locum aduolaturũ nõ ignari, & cum iam prope adeſſe gregem conijciunt, ad ſagittæ iactum inuicem ſecedunt auium volatus obſeruantes. Quiſque baculos plumbatos ſecum fert, vnus tantùm rete (Harnois Gallicè vocant) portat, & quàm fieri licet propius eis (ſunt autem timidiuſculæ aues) in apertis campis tendit. Reliqui interim à tergo ſequuntur, & ab omni parte; vtq; propiùs accedere queant, humi ſeſe proſternunt prono ventre: cùmque rete iam extenſum vident, & aucupem ad ipſum trahendum iam paratum, clamore elato ſurgunt, baculiſq; plumbatis in aerẽ proiectis, terrent Pluuiales, & euolare cogunt. Ille verò, qui retia ſeruat, aduentantes, fune tracto, in rete concludit. Quippe qui baculos illos plumbatos in aërem proijciunt, illos demiſſiùs volare cogunt, & ſic in inſidias præcipitant: alioquin cùm aues ſint volaciſſimæ, ſeſe altiùs efferrent, nullaq; earum caperetur. Similem hiſce auibus vocem tribuere Anglus quidam videtur etiam, inquiens: Si auis illa Pardalus ſit, quam eſſe ſuſpicor, celerrimè currit, & ſibilum, quem paſtores, & aurigarum pueri labijs porrectis edũt, voce imitatur. In Belgio, vt audio, aucupes ſibilum illum tam exactè imitari norunt, vt Pluuiales, quæ ibi ſunt ſatis frequentes, eo ædito, ad locum venire cogant, vbi poſita ſunt retia, iuxta quę, vt faciliùs alliciantur, allectrices etiam Pluuiales mortuas collocant. A noſtris aucupibus eadem, qua Vanelli, licet minori numero, ratione capiuntur.

Pluuialium Rex. Appellator Pluuialiũ.

VSVS IN CIBIS.

PAVTAE sunt in cibo, inquit Ornithologus, & in magnis habentur delicijs: & viridibus, quos aliqui priuatim Vannellos vocant, præferuntur. In hominem delicati cibi nimium appetentem, ne Pluuiali quidem apposita contentum fore, alicubi tanquam prouerbio dicitur. Sunt è vulgo, qui negent, eam cibo solido vesci, proinde ne exenterandam quidem existimant, vt & alias quasdam lautas, & opiparas aues. Hæc Ornithologus. Bellonius pariter in Gallia inter cupedias haberi scribit, & licet maxima illic earum copia capiatur, eodem, quo lepus tamen pretio aliquando venundari. Idem iunioribus, quæ Guillemot dicuntur, tum pinguedinis, tum saporis ratione primas adscribit.

Prouerbiũ in homines delicati pa lati.

Quæ præfe rantur.

DE PLVVIALI CINEREO, SEV PARDALO ARISTOTELIS. Cap. LXV.

EST & alterum, inquit [a] Bellonius, Pluuialis genus, cinereum, luteo omnino simile, sed maius, & corpulentius. Esse tamen ex Pluuialium genere liquidò constat. Etsi enim plumarum colore differat, eodem tamen est corporis habitu. Item nisi posticum digitum paruum haberet, quo Pluuialis altera omnino caret, nulla alia nota, præterquam colore distingueretur. Gallinarij vocant Pluuialem marinam (Pluuier de mer) Mea tamen sententia illa fortè fuerit, quam cæterorum Pluuialium regem esse, & Appellatorem vocari suprà diximus. Plumas habet Laro colore valde similes, rostrum alijs longius, ac ferè Meropi æquale: & vno verbo dicam, rostro, cruribus, pedibus, & plumarum delineatione Pluuiali luteæ simillima est. Hæc Bellonius. Mihi verò huiusmodi auis Aristotelis Pardalus esse videtur, tum quòd tota ferè sit cinerea, veluti de Pandalo prodidit ille, tum etiam, quòd vt Pardus, à quo Pardalus dicta fuisse videtur, maculata sit. Qui eam ad me attulerunt aucupes nostri Piuier Montano, idest, Pluuialem montanam appellabant. Hanc ego sic descripsi. Pluuiali simpliciter dicta est aliquantò maior, Rostro paulò crassiori, & longiori. Posticus digitus ei admodum est exiguus. Tota ferè auis est cinerei coloris, & multis vndique respergitur maculis, quæ inter cinereum, & castaneæ colorem ambigunt. Remiges alarum pennæ, rostrum, femorum pars prope genua, quæ plumis est nuda, crura, & pedes nigricant. Cauda admodum exigua, & breuis: Alæ longæ caudam excedentes. Hoc genus apud nos alteri saporis suauitate præfertur, & Phasianis non cedere existimatur. Cùm verò hanc auem esse Aristotelis Pardalum conijciamus, hîc quæ de Pardalo ille memoriæ prodidit, adijciamus, ne omnino temeraria videatur coniectura. *Pardalus,* [b] inquit, *etiam auicula quædam perhibetur, quæ magna ex parte gregatim volat, nec singularem hanc videris. Colore tota cinereo est, magnitudine proxima Mollicipiti, sed pennis, & pedibus bonis. Vocem frequentem, nec grauem emittit.* Apud Hesychium πάρδαλις legitur auis quædam, sed vbi apud eundem, & apud Varinum γράνκαλος legitur, auis tota cinerea, suspicatur Ornithologus, corruptum esse vocabulum pro Pardalo, quæ vt dixi Aristoteli colore tota cinereo est; quanquam & Caucalis auis quædam ijsdem grammaticis memoratur.

[a] De Auib. lib. 5. c. 19.

Pluuialis marina.

Descriptio.

Color.

Descriptio authoris.

Magnitudo.

Color.

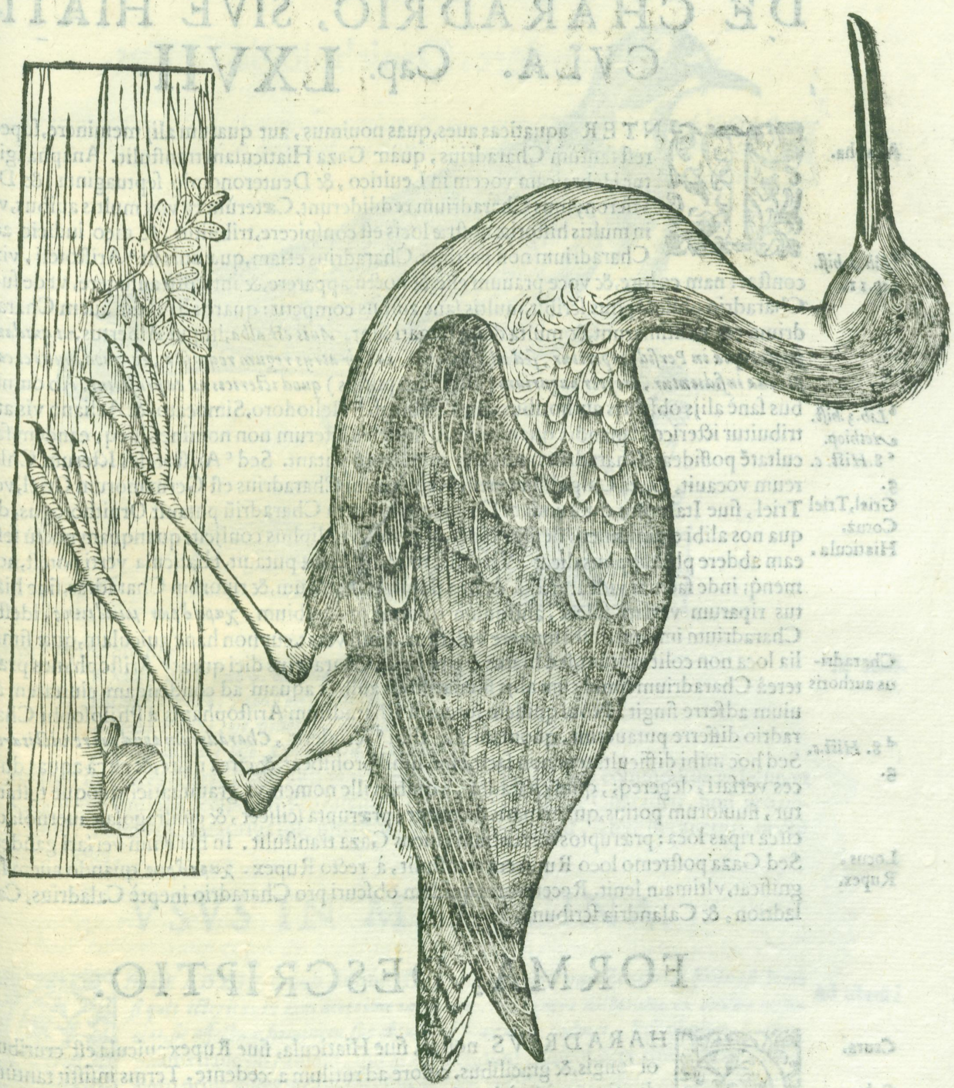
[b] 9. Hist. ca. 23.

Caucalis auis.

Pluuialis cinerea.

Pluuialis maior.

DE PLVVIALI MAIORI. Cap. LXVI.

EIVSCEMODI auem, cuius hîc icon exprimitur, prius Numenio siue Arquatæ congenerem faciebam. Numenium minorem appellans, verùm cùm postea diligentiùs examinarem mutato iudicio Pluuialem maiorem vocaui, Ratio est, quia & aucupes nostri Piuiero, hoc est Pluuialem dicunt, & reuera toto corporis habitu Pluuiales refert, earumque naturam sapit, sed maior tantùm & rostro procero, quod illis breuiusculum esse solet. Supina parte per pectus, ventremq; candicat. Maiores alarum pennæ nigricant: cæterò ex albo & fusco variat. Pedes longi, ad cæruleum vergentes. Digiti longi. Posteriori ferè caret. Rostrum nigerrimum est. In mensa plurimùm commendatur eius esus. Carne enim est lauta, tenera, candida, & coctu apprimè facili, Capis præferenda.

DE CHARADRIO, SIVE HIATICVLA. Cap. LXVII.

Anapha.

INTER aquaticas aues, quas nouimus, aut quarum alij meminere, superest tantùm Charadrius, quàm Gaza Hiaticulam transtulit. Anapha igitur Hebraicam vocem in Leuitico, & Deuteronomio septuaginta, & D. Hieronymus Charadrium reddiderunt. Cæterùm ea vox multis auibus, vt in multis historiæ nostræ locis est conspicere, tribuitur, & meo iudicio ad Charadrium non pertinet. Charadrius etiam, quæ auis sit [a] Aristoteli, vix constat: nam colore, & voce prauum esse, & noctù apparere, & interdiù aufugere, vt de suo Charadrio philosophus scribit, multis sane auibus competit: quare alij aliam auem Charadrium esse existimarunt, & multa de ea nugati sunt. *Auis est alba*, inquit Albertus, *vt quidam ferunt, quæ in Perside reperitur, sed illic quoque rara, & atrijs regum requisita, eò quòd multi ei capiendæ insidientur, propter augurium* (auxilium potius) *quod ictericis ex ea præstatur.* Ab omnibus sanè alijs obscuris authoribus, imò etiam ab [b] Heliodoro, Simocato, & Aeliano vis attribuitur ictericos sanandi: quare cùm Aristoteles Icterum non nominet, hicq; eandem facultatē possideat, Charadrium eandem cum Ictero putant. Sed [c] Aristoteles Icterum Chloreum vocauit, Gaza Galgulum vertit. Neque mihi Charadrius est Germanorum Griel, vel Triel, siue Italorum quorundam Cosuz, quam auem Charadriū putauit Ornithologus, de qua nos alibi egimus: neq; deniq; Noctuæ genus, vt Niphus conijcit, quanquam noctù sese eam abdere philosophus dicat. Verùm si rectè, vt Gaza putauit, Hiaticula verti potest, nomenq; inde factum videatur, quod circa fluminum alueum, & riuorum Charadras, siue hiatus riparum versari soleat, antiquum quoque prouerbium, χαραδριον μιμέμενος, idest, Charadrium imitans, mihi innuere videntur; quid vetat, cur non hanc auiculam, quæ similia loca non colit tantùm, sed hiatus etiam subit, Charadrius dici queat? Aristophanes prætereà Charadrium simul cum alijs fluuiatilibus auibus aquam ad condendam ciuitatem auium adferre fingit. Noui quidem fore, qui Charadrium Aristophanis à Philosophi Charadrio differre putauerint, quoniam hic alibi [d] scripserit, *Charadrium apud mare victitare.* Sed hoc mihi difficultatem non facit, cùm nihil prohibeat, & circa mare, & circa aquas dulces versari, degereq;, quin charadræ, à quibus ille nomen, vt grammatici quoque testantur, fluuiorum potius, quàm maris dicuntur, prærupta scilicet, & confragosa, cauernosaq; circa ripas loca: præruptos torrentium alueos Gaza transtulit. In his enim versari gaudet. Sed Gaza postremo loco Rupicem transtulit, à recto Rupex. χαραδριος quando auem significat, vltimam lenit. Recentiores quidam obscuri pro Charadrio ineptè Caladrius, Caladrion, & Calandria scribunt.

[a] Lib. 9 hist. cap. 11.
[b] Lib. 3. hist. Aethiop.
[c] 8. Hist. c. 3.
[d] 8. Hist. c. 3.

Griel, Triel. Coruz. Hiaticula. Charadrius authoris. Locus. Rupex.

FORMA, DESCRIPTIO.

Crura. Color. Caput. Rostrum.

CHARADRIVS noster, siue Hiaticula, siue Rupex auicula est cruribus oblongis, & gracilibus, colore ad rutilum accedente. Ternis insistit tantùm digitis, æquè ferè longis. Color totus per dorsum, alas, & caudam, & capitis quoque verticem ex cinereo fuscus, quem forsan prauum Aristoteles dixerit. Caput totum nigra vitta, ferè vt in Paro ambit. Frons, & collum candicant, quemadmodum etiam totus venter. Pectus nigricat, vt pictura ostendit. Rostrum breue, si cum aquaticis, sin cum alijs conferas, longiusculum, atrum.

PROVERBIA.

Charadriū imitans.

Χαραδριὸν μιμέμενος, idest, *Charadrium imitans*, prouerbium dici solet de dissimulante, & rem vilem occultante. Suidas, inquit author adagiorum, refert hunc Senarium Scazontem ex Hipponacte.

Καὶ μὴν καλύπτει, μῶν χαραδριὸν περνᾷς;
Et num Charadrium, quæso venditor celat?

Charadrios siue Hiaticula.

Item [a] Ariſtophanes.

> Α῎λλως ἄρ ὁ ὔποψ, ὡς ἐοικ᾽, εἰς τὴν λόχμην
> Ἐμβὰς ἐπῶζε, χαραδριὸν μιμούμενος.
> *Alioqui Vpupa, vt videtur, ſaltum*
> *Ingreſſa abdidit ſeſe, Charadrium imitans.*

[a] *In Auib.*

Quo loco interpres narrat huius auis vim medicam, &c. Sic ille. Sed commodiùs videtur, vt Charadrium imitans accipiatur pro latente, vel occultato inſtar Charadrij, non pro occultante. Nam & Charadrius ipſe interdiù, vt Philoſophus ait, latere in cauernis, noctù prodire ſolet.

VSVS IN MEDICINA.

Ad icterũ.

CHARADRIVS *auis*, inquit Ælianus, *eximio naturæ beneficio affecta eſt. Nam ſi quis ictericus in eam acerrime intueatur, illa contra nictatione ex animo reſpiciat, ſic affectum hominem ſuo obtutu ad ſanitatem reducit.* Scholiaſtes Ariſtophanis hanc ob cauſam, qui auem vendunt, abſcondere eum ſcribit, ne ab ægro prius videatur, quàm cùm vendiderint, & ille gratis curetur. Obſcurus quidam citans Ariſtotelem, aſſerit, infirmum moriturum non reſpicere, ſed ſi valetudinis ſpes ſit: tunc enim aſpectu ſuo omnem ab eo morbum ad ſe auem trahere, vt ita æger liberetur, ea ægrotet, & ſæpe pro illo moriatur. Hæc & ſimilia de Charadrio nugantur recentiores, quibus hoc adde, quod ait Philes. *Rubetam aliquis aſpiciens, vtcunque optimè coloratus, pallore tanquam ictericus afficitur, & rurſus Charadrium intuens liberatur.* Sunt qui non aſpectu, ſed in cibo ſumptum ab ictero liberare putent. Cæterùm num mea auis icterum vel aſpectu ſuo, vel in cibo ſumpta ſanet, nondum didici: curioſi experiantur.

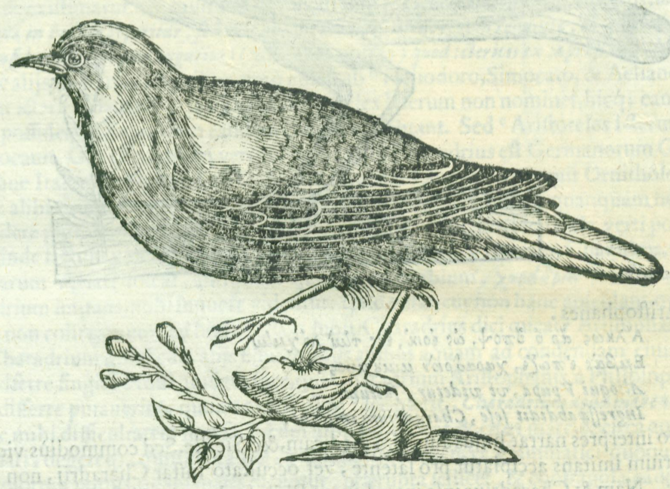
FINIS.

APPENDIX

Ad duos priores Ornithologiæ tomos.

PRIOR hæc auicula ex Sittæ genere esse videtur, cuius historia tractatur tomo primo fol. 853. Auicula est alis nigris & albis, pennis varijs, cætera ferè tota ferruginei coloris. Sub mento albicat.

Sittæ congener.

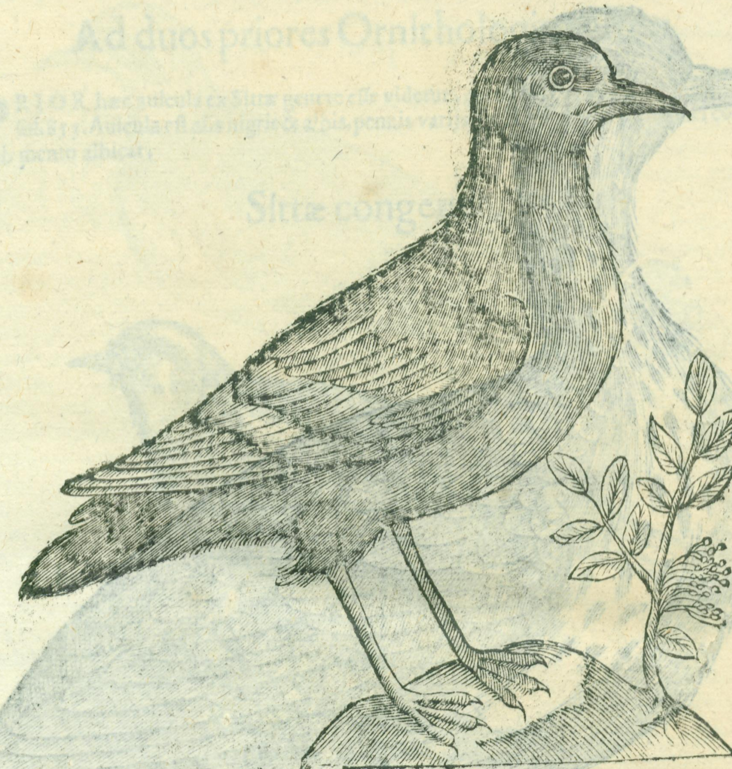

Quæ secundùm depingitur nisi quatuor haberet digitos in pedibus, ex Oedicnemi genere videretur, cuius historiam habes tom. 2. fol. 100. Auis est eâ, qualem pictura ostendit, magnitudine, pēnis alarum maioribus, atris: cæteris, vti & dorso, ceruice & vertice capitis, castaneis. Collum anterius maculis ferrugineis ferè ornatum est, venter totus candicat. Rostrum in extremo acutum, & nigrum, prope frontem ferè flauum. Tibiæ & digiti quoque flaui, ochræ ferè colore: vngues nigri.

Ginocchiella vulgo.

Morinellus Anglorum.

Tribus quoque digitis inſiſtit hæc auis, quæ & ipſa Oedicnemo erat ſubiungẽda ob communem pedum numerum. De hac Ornithologus hæc nobis ſcripſit in epitome Auium. Morinellus Anglorum, cuius & deſcriptionem Io. Caius Anglus ad me dedit. Mitto (inquit) ad te etiam Morinellum, auem nobis cum Morinis communem. Stulta admodum eſt, ſed in cibis delicata, & apud nos in ſummis delicijs. Capitur noctu ad lumen candelæ pro capientis geſtu: nam ſi is expandit brachium, extendit & illa alam; ſi is tibiam, & illa itidem. Breuiter quidquid gerit auceps, idem facit & illa. Ita humanis geſtibus intenta, ab aucupe decipitur, & rete obuelatur. Auis parua eſt, magnitudine Sturni, tribus tãtùm digitis anterioribus, poſteriori nullo, vertice nigro, genis cãdidis, coturnicis ferè colore, ſi cinerei parum admiſceas, potiſſimùm circa collum. Morinellum voco duplici de cauſa & quòd auis apud Morinos frequentiſſima, & quòd auis ſtolida eſt, quæ ſtultitia Græcis μωρότης dicitur. Eam ob rem noſtri Doterelle vocant: Germanicè ab ingenio Thor dici poſſet. Hæc ille.

Auis Eme.

40 Auem Eme Indis appellatam, quam naues Batauæ ex insula Iauæ aduexerunt secum in Hollandiam ob eius nouitatem ac raritatem, sine postico digito depinxerunt, vti & ego etiã depinxi, iconem ex eorum diario nautico mutuatus, & descriptionem. Ob rei nouitatem, inquit, qui eorum diarium conscripsit, pono hîc ad viuum delineatam auem quæ Cycni duplicem habet magnitudinem ferè, colore nigram, pennisque nigris vestitam: sed ex singulis originibus, binæ procedunt pennnæ quæ Struthionis pennis æmulæ sunt. Alis caret & lingua. In capitis corona peltam habet, duritie testitudinis peltæ similem. Defendit seipsam suis robustis vnguibus, recalcitrando equorum more. Naturæ miraculum videtur, quod careat lingua: quicquid edit, deglutit: immo pomum magnitudine pugni deglutire potest, quodque longè mirabilius est, prunas ardentes deglutit, sine aliqua læsione. Glaciei frusta libenter deglutit, refrigerationis causa. Nominatur Indica voce Eme: Generant in insulis Bandæ, vnde 50 & hæc aducta est: fuitque dono missa Ioanni Scellingero, nauclero nauis Amstelrodamum dictæ: ad anchoram existenti sub Cidayo, à rege Cidayo, cum aljs muneribus, die quarto decembris 1596. quæ naui aducta fuit Amstelrodamum nouitatis causa, vbi vni ex societate in sortem cessit, & accursu plurimorum tanquam naturæ miraculum, miraque dei creatura conspecta fuit & adhuc videri potest. Auis est robustę seu fortis temperaturę. Hucusque ibi. Ego autem hoc loco eius iconem posui, non quòd cum superioribus auibus, imò cum cæteris omnibus, de quibus in hoc vastissimo de auibus opere egimus, consimilem vel naturam, vel corporis formam habeat, sed quia serius mihi nota fuit, & quòd tribus pedibus incedat. Differt enim ab omni auium genere quia & lingua & alis careat. Si verò prius agnouissem, rectiùs cum Struthiocamelo fortassis coniunxissem.

Auis Eme.

Gallorum Numidicorum pugna.

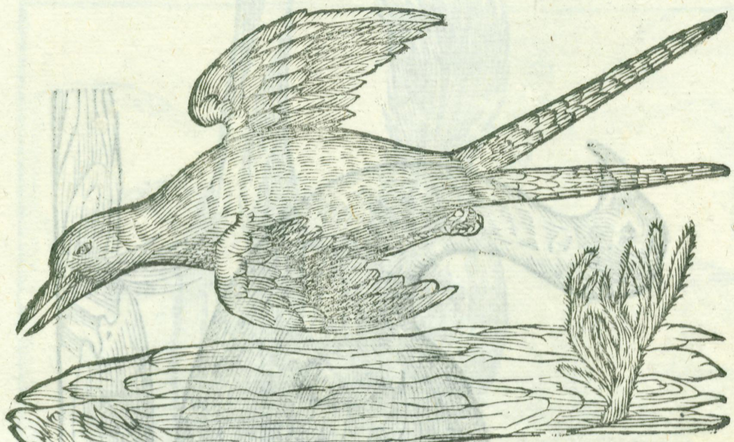
Inueni in eorundem Hollandorum prima in Indiam Orientalem nauigatione Gallorum Numidicorum genus eſſe, quod noſtratium formam (vt eorum verbis vtar) commiſtam habet: Volatile verò eſſe & admiratione dignum, atque inuicem ita inimicum, vt incolæ alligatis ad eorum calcaria (quemadmodum olim apud Græcos factitatum in Galli historia diximus & alijs in regionibus) nouaculis inuicem non ſolùm pugnare ſinant, donec alter eorum occumbat, ſed de victoria magno inter ſe pretio etiam certent.

Auis Lomsbay.

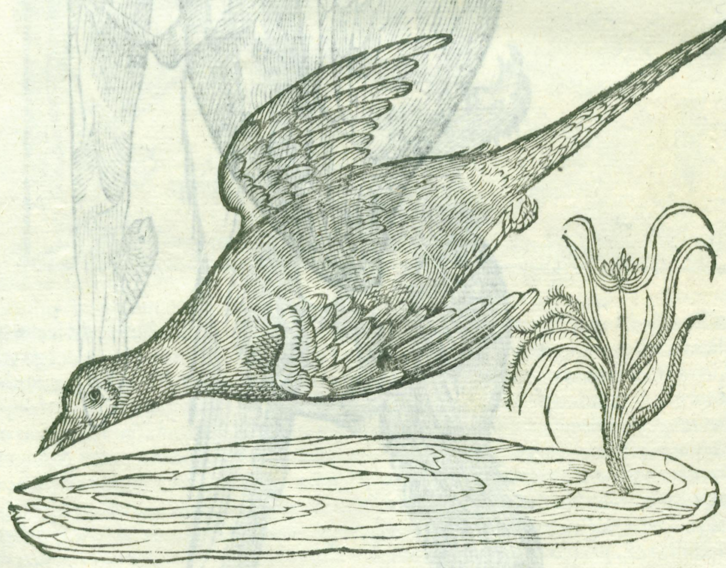

Aues Lomſbay dictæ, vt in eadem nauigatione legitur, nidulantur in præruptis mõtium locis inſulæ Aurangiæ, quæ nomen dedere portui Lomsbay eius inſulæ, quia ibi frequentes auolant, corpore ſunt magno, alis paruis, vt mirum ſit, tam grauia corpora attollere poſſe. Vnicum duntaxat ouum pariunt. Ab hominibus nihil metuunt, etiamſi in ſuo nido nõ comprehendantur.

Aues dictæ Rabos forcados, cauda bifurcata.

Aliæ Rabos de Ioncos dictæ cauda iuncea.

Pullicenus monstrificus duplici rostro, ponendus fol. 322.

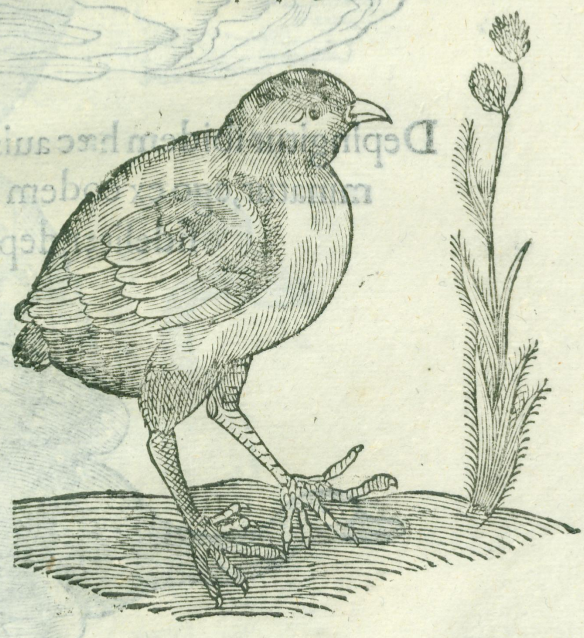
Pullicenus quadrupes.

Pullicenus quinq; digitis in vtroq; pede.

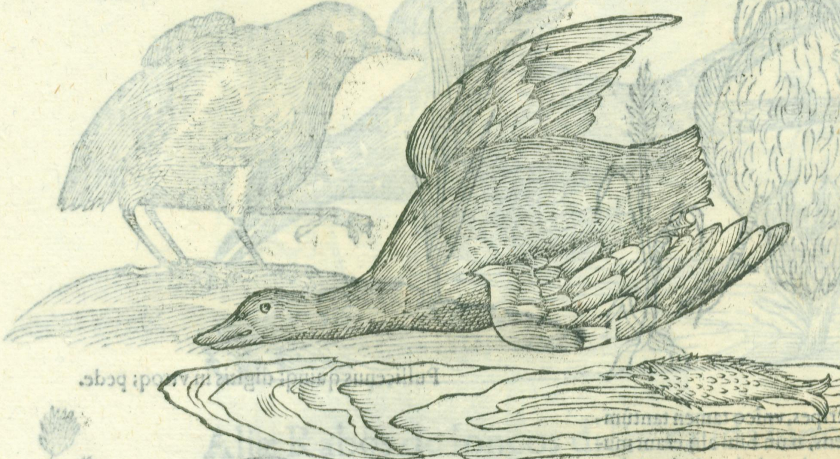
Pullicenus alter tripes, vnico tamen tantùmmodo pedi insistens, nam bini alij erant mutili, quorum alter quinos habet digitos, alter quatuor. Habebat præterea duplicem exitum excrementorum.

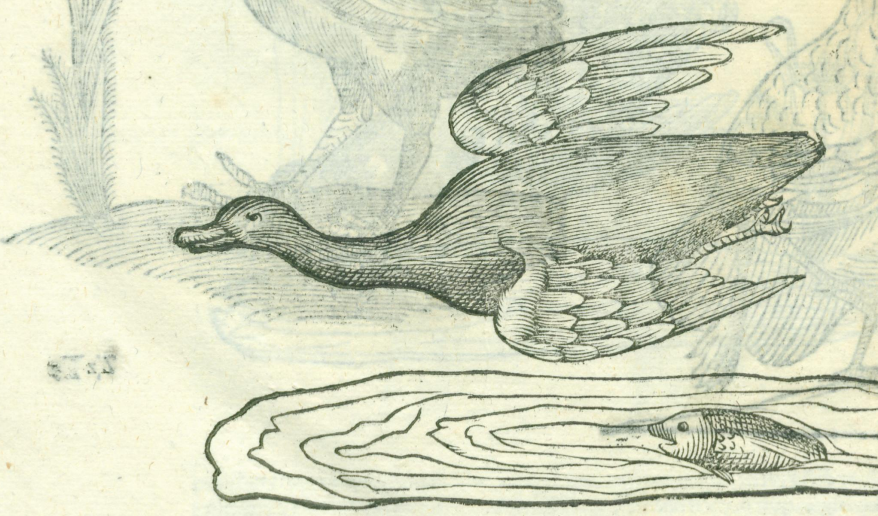

Appendix ad tomum tertium.

AVIS iſta à Luſitanis Garayos dicta, quia Gauiæ cinereæ nomine ab Hollandis depicta eſt, Larorum noſtrorum iconibus adiungi poſſit.

Depingitur ibidem hæc auis & Fulicæ ſimilis nominatur, ego ex eodem libro excerptam fideliter depinxi.

Ouum Anserinum, in quo effigies humana est cum barba & capillis capita Anserina æmulantibus.

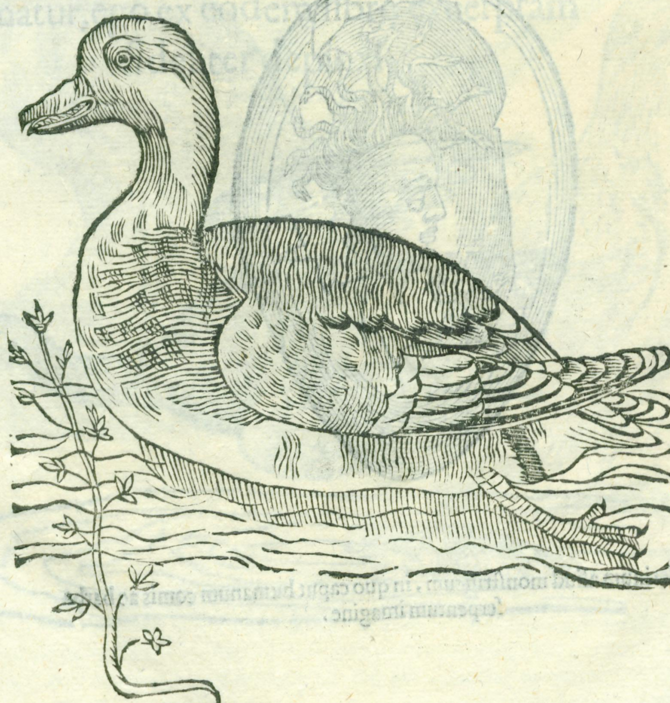

Ouum Anserinum aliud monstrificum, in quo caput humanum comis ac barba serpentum imagine.

Concharum Anatiferarum ſeu potius Anſiferarum variæ icones: nec non & Bernicle auis ex concharum earum vna enatę effigies, ponanda fol. 174.

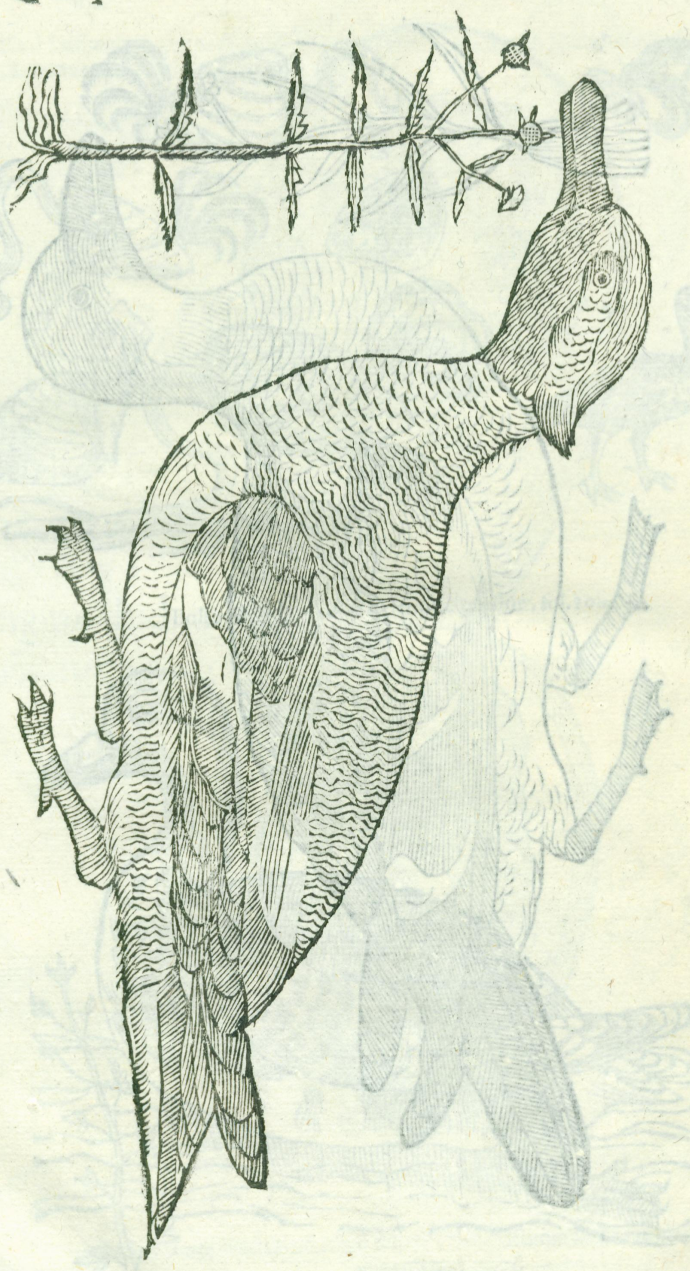
Boſcas Bellonij, cuius deſcriptio traditur, fol. 208.

Querquedula prima, de qua vide fol. 209.

Querquerula altera, de qua diximus fol. 209.

Querquedula Indica, vide fol. 209.

Anas fera fusca, vel mediæ magnitudinis Ornithologi, ex quo imago excerpta est. Descriptio posita est fol. 221.

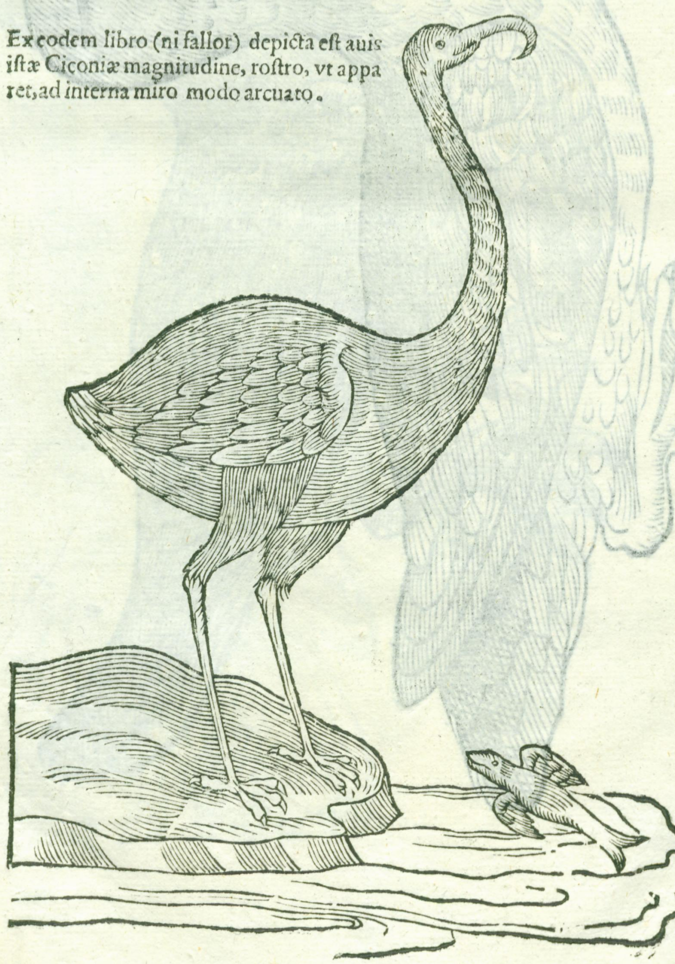
Anas muſcaria Ornithologi, cuius hiſtoriam, vide fol. 223.

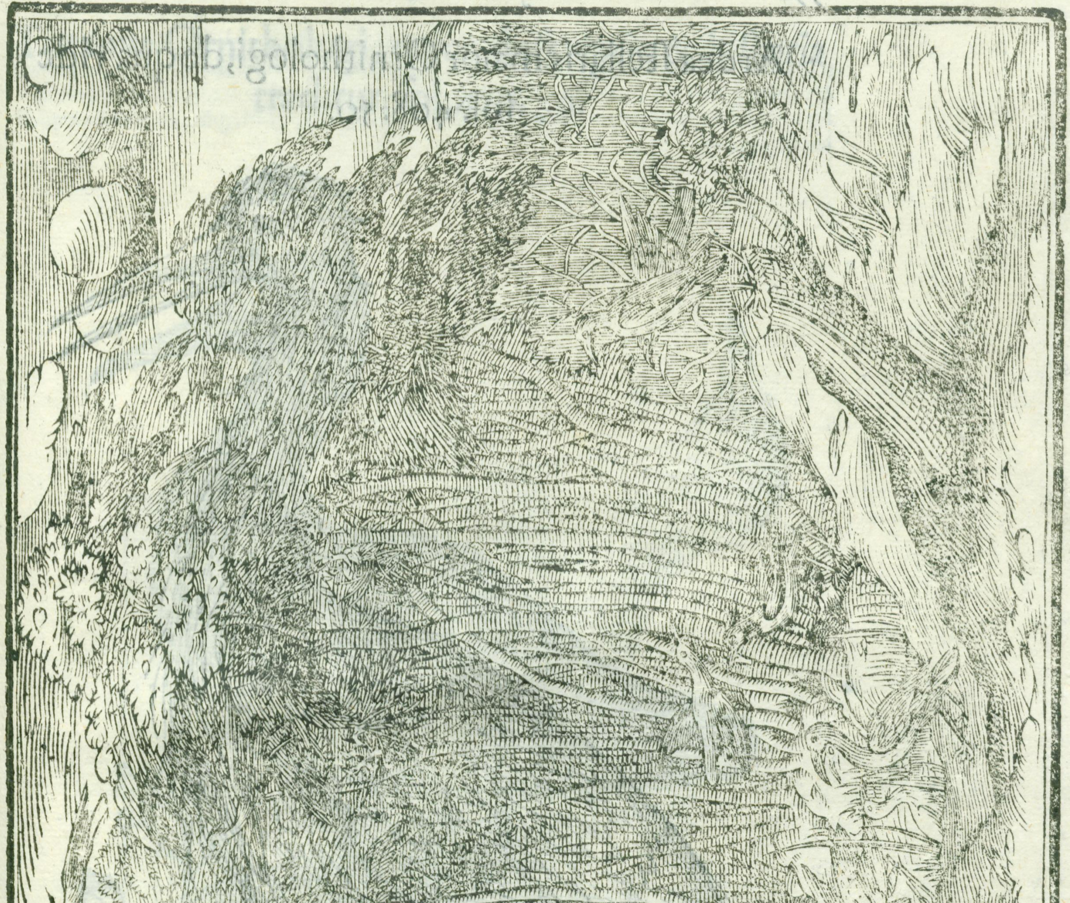

Auem hic depictam, quę circa promontorium Bonę ſpei conſpicitur admodum copioſè, & pro felici augurio ibi habetur, ex intuitu ex Anatum vel Anſerum genere videtur. Excerpta eſt icon, ex capite primo primę partis nauigationis Batauorum in Indiam Orientalem.

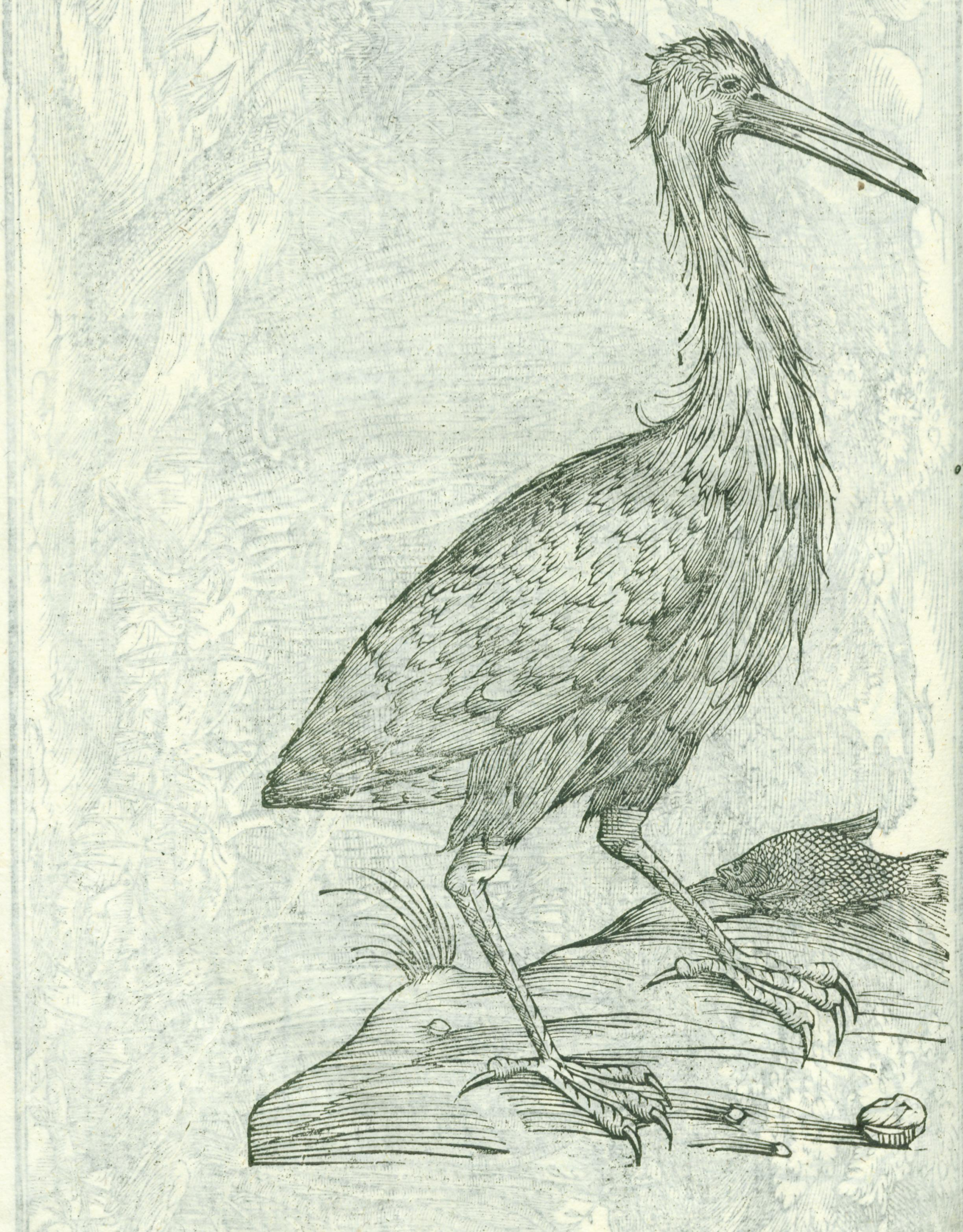

Ex eodem libro (ni fallor) depicta eſt auis iſtæ Ciconiæ magnitudine, roſtro, vt apparet, ad interna miro modo arcuato.

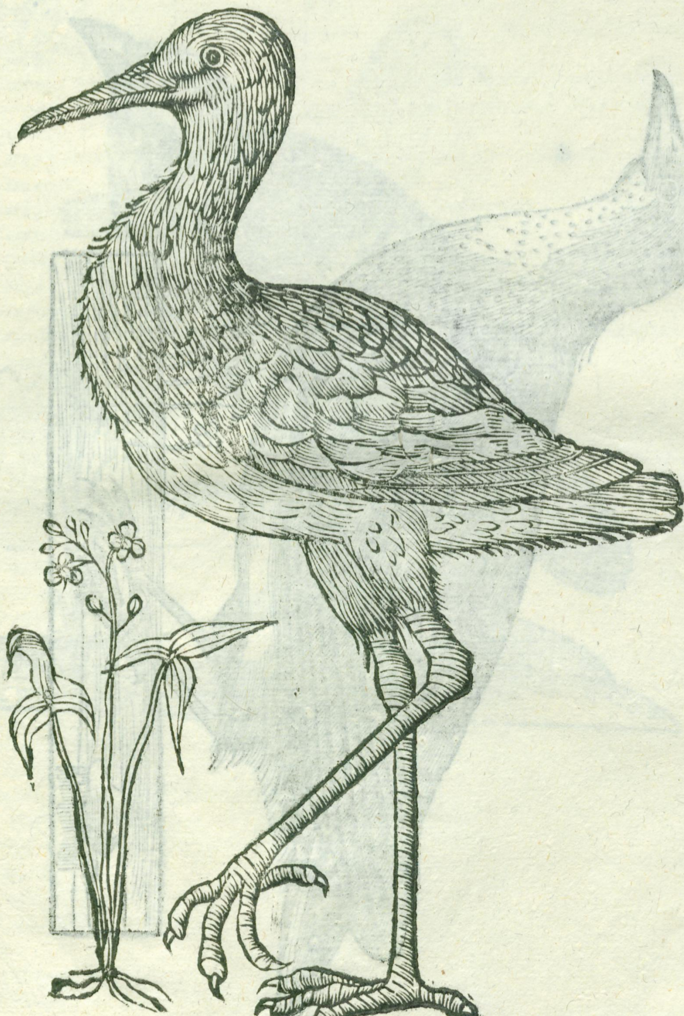

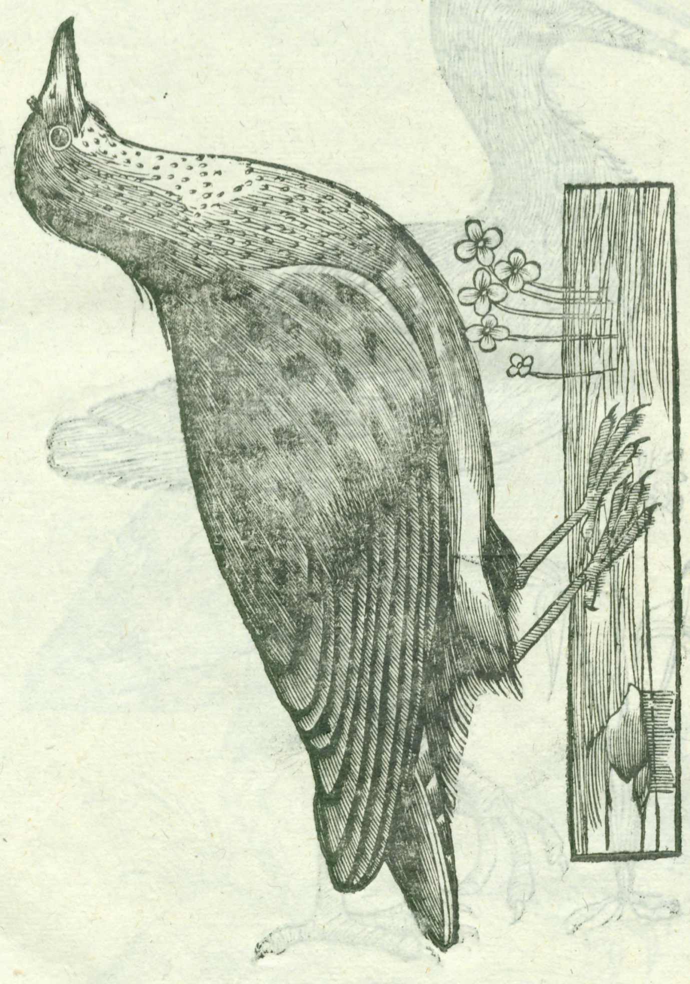
Ardea stellaris maior Ornithologi, de qua vide fol. 408. 50.

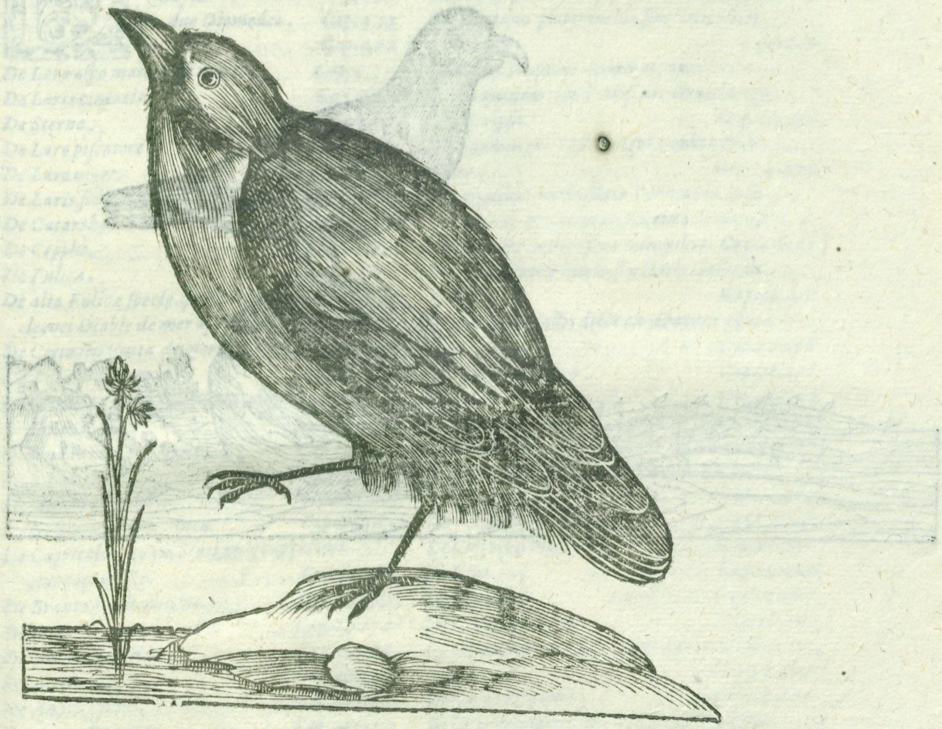
Totanus Ornithologi, cuius deſcriptio & hiſtoria traditur. fol. 429. 30.

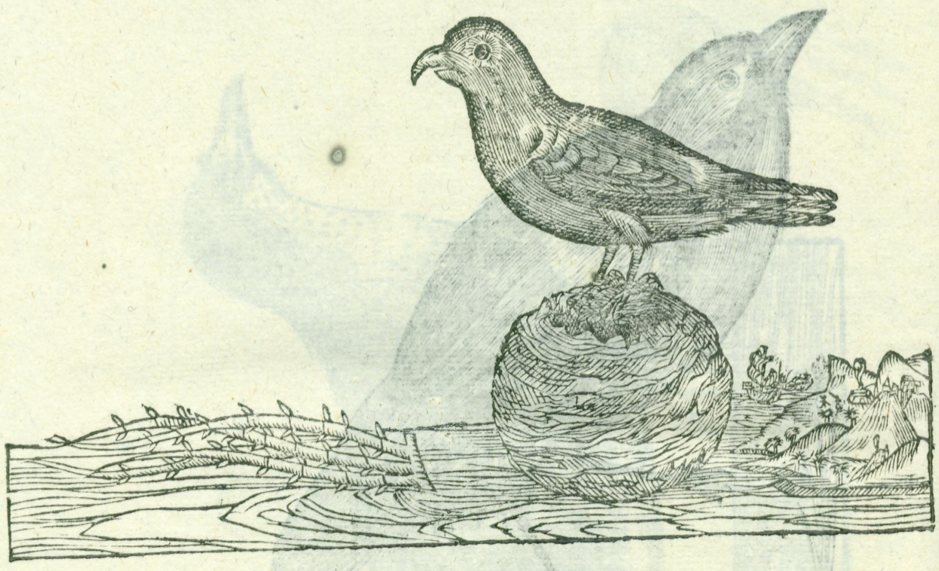
Porzana minor nominatur, Mediolani Girardina, fortè eſt Ortygometra Bellonij, vel ſaltem ei congener, ex Gallinularum aquaticarum genere, roſtro breui, qua tangit caput, flauo, & in extremitate nigro, pedibus atris, ventre albo, pectore & dorſo & alis colore fumido, albis maculis exiguis conſperſo: alarum pennis maioribus nigris: Magnitudo ei eadem quali hic depingitur.

Gallinulæ aquaticæ quoque species videtur hæc, quam nonnulli vulgò corriram vocant, licet etiam alia sit eiusdem nominis, vt in libro decimonono videre licet. Auis hęc est rostro pro corporis portione crasso, pectore & alis supernis albicantibus, cætera nigra.

Auiculam hanc Martinus Cechinus Rauennas ex Malaca insula allatam mihi dono transmisit Alcyonem appellans: cæterùm meo iudicio è Psittacorum potius genere est, cùm ob pedum, & rostri constitutionem, tum etiam ob pennarum coloris varietatem, quam opinionem etiam astruit eius nidus, qui appingitur, eiusdem ferè cum aliorum Psittacorum nidis figuræ. Sed quia auis est maritima, Psittacus marinus dici possit. Exactè describere mihi non licuit, quia multis iam partibus & pennis erat mutilata. Rostrum candicat & pedes: capitis vertex ceu cyanea corolla insignitur; cauda prius miniacei coloris est, in extremo viridis: viride cæterum corpus totum.

INDEX.

INDEX

Siue enumeratio Auium, quarum Historia in hoc tertio Ornithologiæ tomo pertractatur eo ordine, quo describuntur.

Capita Libri Vigesimi.

INDEX:

INDEX,

In postremos hosce duos Ornithologiæ Libros,

Latinus, Græcus, Hebraicus, Arabicus, Italicus, Gallicus, Hispanicus, Germanicus, Belgicus, Anglicus, Scoticus, Polonicus, Illyricus, Turcicus, Indicus.

A

1.gene-

B

C

Cec-

D

Echi-

INDEX.

Iman-

INDEX.

Mergus

N

O

P

INDEX.

ad Quar-

INDEX.

Vanelli

INDEX.

Græca.

Κορώνη

Hebraica.

Arabica.

INDEX.

Italica.

Gallica.

Hispanica.

Germanica.

Belgica.

INDEX.

Anglica.

Scotica.

Polonica.

Illyrica.

Turcica.

Indica.

Errata.

Errata ſic corrigito.

F.4.34.canur, lege canus 6.5.co, lege eo 6.58.quùd pro quòd 7.23.floret pro flores. 7.51.exuberat, pro exuperat. ibidem, pactum pro paſtum 12.8.tranſit, pro tranſit 16.47. omne, pro amne 19.37. quod nugas poëtarum, illum laudaret. legendum quod nugas poëtarum ſecutus, illum laudaret 33.18. inm pro iam 33.48 Gigus, pro gigas 33.58 faui, pro fati 35.41. diciturq; rebus, lege, diciturq; de rebus 50.20. palmati, pro palmari 50.25. Ferrariæ, lege, Ferraria 52.7.mules, pro, moles 62.3. minor quam copia, lege, minori quàm illa copia. 71.47. Neq; pro ne 71.55.ipſe enim diſtinguit, lege: ipſe enim non diſtinguit 73.44. roſtro & craſſiori, lege, roſtro eſt craſſiori 85.46. teſtæ, lege, tectæ. ibidem, cinereis pro cinerei 96.21. de mare accedat, pro ad mare 96.24. ſuas, lege, ſunt 101.13. due, pro, duo, 113.8. quadraginia. pro, quadraginta 114 55. Alexandro ab Alexander, lege, Alexander ab Alexandro 115.34. ſorelas, dele. 117.14 natus, pro natu 117.46. ſaginam pro ſagina 129.20. conſpiciatur, pro, conficiatur 130.35. Anſeres, pro Anſeris 132.12. Optimis, lege Optimus 138.21. miſeri pro, miſera 142.6. anguinis, pro anginis 146.8 ſolitis, lege ſoliti 159.33. domeſticis pro domeſtici 166.28. coiorẽ aibum, pro colorẽ albũ 218.25. Anati, pro Anate. 228.1. plyrinchos, pro platirynchos 256.40. alijs, pro alis 271 45. Nygencoratum, pro Argentoratũ. 279.58 ſpadiceuẽ pro ſpadiceoue 286.46. varietate pro voracitate 290.13. Trachilo pro Trochilo 295.56. Seſtiani, pro Seſtianis 299.33. pr opriam, pro proprium 299.50. authorũ, pro authorem 312.10. habitu pro habitu 314.10. Florij, pro Elorij 318.15. depictam, pro depicta 319.33. eadem, pro eodem 323.49 rofertus, pro refertas 333.8 diſcedat, pro diſcedit 342.27. aut, pro ait 353.14. clabante pro elabente 357.48 Placabar, pro placebat 368.29. Stumplius, pro Stumphius 371.3 Ardeam, pro Ardea 371.10. omitti pro emitti 372.44. teſte, dele 375.56. anguitur, pro angitur 392. Aignetta pro Aigretta ibidem, hippari, pro hippuri 393.20. copulatari, pro opulari 445. Hæmantopos, pro Himantopos 485.58. voouis pro quouis 466.5. Ornithologo, pro Ornithologi 500.53. aciem pro auem 514.56. Acedones pro Alcedones 524.25. Ardea pro Ardeam 525.50. Menilis, pro Merulis 525.57 gracilor, pro gracilior 528.59. Rhintſace, pro Rhintace.

IN MARGINE.

2.26. rata pro nata 57.1. Apicis, pro Apiij 109.1. cibi, pro vbi 177.14. ætatis, pro æſtatis 257.44. congeceris, pro congeneris.

ERRATA GRAECA.

Fol.2.lin.27.τραφεῖτα lege τρεφεῖσα. fol.35.lin.30.κυδνάωμος l.κιδνάωμος. fol.36.lin.1.λιγυρώτεροι l.λιγυρώτερος. fol.43.lin.2.πρὸς τῷ l.προ τοῦ. fol.63.lin.37.βυφαγος l.βεύφαγος fol 66.lin.43. πυνικὰ l.πυκινὰ. & lin. 48. eodem folio. ἀργώαϛων πυνικὰ. leg. ἀγρώαϛων πυκινὰ. fol.69 lin. vlt. κεχηνας l. κεχηνὰς. fol.70. lin.9. ἔλαβι l.ἔλεσι. fol.91.lin.6.ἀργιαδις l.ἀγριάδες. fol.92. lin.23.ἡ τρυζειν ὀρθριὸν l.ἡ τρίζει (aliàs τρύζει) ὀρθρινὸν. fol.126.lin.10.χλωὴς l.χλωὸς. fol.161.l.39.διασωθῆ. l.διαϛπῆθῆ. fol.175.lin.50.ἀφῶ l.ἀφ' οὗ & ibid. ὡροβέται l.προβέται. fol.325.lin.51.σὸ του l.ὁ τοῦ. & fol. eodem lin.9.καταφυμένη l.καταφερομένη. 16. lin.45. φαλάπια l. θαλάπια. fol.333.ἡερογώνων l.ἡεροφώνων. fol.341.lin. 1. φωνικατέροις l.φωνικωτέροις. fol. 343. lin. ἡγεμόνεϛινα fol.349.lin.13.κιπίσκειν l.πιπισκειν. fol.35.lin.11.ἔρεξας. l.ἔρεξα. fol.503.lin.2. τέγγοσαι l.τέγγουσαι. & lin. 3. ραρίσι χροκδροσιξόμθαι l. Ῥανίσι χρόα δροσιζόμεναι.

Summa

Summa Priuilegiorum.

Priuilegio Sacræ Cæsareæ Maiestatis cautum est, ne quis Vlyssis Aldrouandi Bononiensis omnes libros qui de auibus & alijs animalibus agunt, in toto, siue in parte absque voluntate, & proprio authoris, aut eius hæredum consensu intra decennium recudat, aut alibi recusam vendat, sub pœna, quotiescunque deprehensus fuerit, priuationis omnium librorum, & decem marcharum auri puri, prout latiùs patet in dyphlomate Cæsareo dato in arce regia Pragæ, die prima mensis Aprilis, anno millesimo quingentesimo nonagesimo nono.

Rudolphus Imperator.

Rudolfus Curadutius.

Ad mandatum Sacræ Cæsareæ maiestatis proprium.

Io: Barnutius.

Edicto Ferdinandi Medices Serenissimi Magni Hetruriæ Ducis cautum est, ne quis in toto eius Dominio Ornithologiam Vlyssis Aldrouandi Bononiensis tribus Tomis distinctam sine authoris proprio consensu intra decennium proximè futurum imprimat, aut impressam venalem habeat sub pœna quinquaginta aureorum, & amissionis librorum cuicunq; contrafacienti imponenda, sicut latiùs patet in litteris datis in Villa sua Cafaggioli. Die 29. Septemb. 1599.

Ferdinandus Magnus Hetruriæ Dux.

Io: Baptista Concinus.

Francisci Mariæ Serenissimi Vrbinatium Ducis Priuilegio cautum est, ne quis Vlyssis Aldrouandi Bononiensis Historiam de Auibus in toto eius Dominio recudat, aut recusam vendat intra decennium absq; consensu authoris sub pœna quinquaginta aureorum, & amissionis librorum, quotiescunque contrafaciens fuerit deprehensus, prout latius patet in litteris datis Pisauri. Die 2. Ianuarij. 1599.

Franciscus Maria.

Locus sigilli.

Iulius Giordanus Secretarius.

REGISTRVM.

✠ A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vu Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc.

Omnes ſunt Terniones præter Ccc quæ ſunt Duerniones.

Hæc omnia ſingula à me dicta & ſcripta dicendaq; & ſcribenda, cenſuræ Sanctæ Romanæ Eccleſiæ libenter ſubmitto.

BONONIÆ.

Apud Ioannem Baptiſtam Bellagambam.
M D C. III.

SVPERIORVM PERMISSV.